

24. Uluslararası Kamu Yönetimi Forumu

Munzur Üniversitesi

Editör: Doç. Dr. Abdulsamet Yaman

Editör Yardımcıları

Doç. Dr. Handan Boyalı

Dr. Öğr. Üyesi Ayşe Esra Peker

Dr. Öğr. Üyesi Serkan Gündoğdu

24. Uluslararası Kamu Yönetimi Forumu Munzur Üniversitesi

Editör: Doç. Dr. Abdulsamet Yaman

Editör Yardımcıları: Doç. Dr. Handan Boyalı - Dr. Öğr. Üyesi Ayşe Esra Peker -
Dr. Öğr. Üyesi Serkan Gündoğdu

Yayın No.: 2155

E-ISBN: 978-625-393-593-1

Basım Sayısı: 1. Basım, Mayıs 2024

© Copyright 2024, NOBEL BİLİMSEL ESERLER SERTİFİKA NO.: 20779

Bu baskının bütün hakları Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Tic. Ltd. Şti.ne aittir.

Yayınevinin yazılı izni olmaksızın, kitabın tümünün veya bir kısmının elektronik, mekanik ya da fotokopi yoluyla basımı, yayımı, çoğaltımı ve dağıtımı yapılamaz.

Nobel Yayın Grubu, 1984 yılından itibaren ulusal ve 2011 yılından itibaren ise uluslararası düzeyde düzenli olarak faaliyet yürütmekte ve yayınladığı kitaplar, ulusal ve uluslararası düzeydeki yükseköğretim kurumları kataloglarında yer almaktadır.

"NOBEL BİLİMSEL ESERLER" bir Nobel Akademik Yayıncılık markasıdır.

Genel Yayın Yönetmeni: Nevzat Argun -nargun@nobelyayin.com-

Genel Yayın Koordinatörü: Gülfem Dursun -gulfem@nobelyayin.com-

Sayfa Tasarım: Samet Tekin -samet@nobelyayin.com-

Redaksiyon: Nurcan Çağman -nurcan@nobelyayin.com-

Kapak Tasarım: Sezai Özden -sezai@nobelyayin.com-

Görsel Tasarım Uzmanı: Mehtap Asiltürk -mehtap@nobelyayin.com-

Kütüphane Bilgi Kartı

Yaman, Abdulsamet.

24. Uluslararası Kamu Yönetimi Forumu -Munzur Üniversitesi / Editör: Abdulsamet Yaman

1. Basım, XXVI + 946 s., 16,5x24 cm. Kaynakça var, dizin yok.

E-ISBN: 978-625-393-593-1

1. Kamu Yönetimi 2. Kamu Disiplini 3. Kamu Denetimi

Genel Dağıtım

ATLAS AKADEMİK BASIM YAYIN DAĞITIM TİC. LTD. ŞTİ.

Adres: Bahçekapı Mh. 2465 Sk. Oto Sanayi Sitesi No:7 Bodrum Kat, Şaşmaz/ANKARA

Telefon: +90 312 278 50 77 - Faks: 0 312 278 21 65

Sipariş: siparis@nobelyayin.com- E-Satış: www.nobelkitap.com - esatis@nobelkitap.com

www.atlaskitap.com - info@atlaskitap.com

Dağıtım ve Satış Noktaları: Alfa, Kırmızı Kedi, Arkadaş, D&R, Dost, Kika, Kitapsan, Nezih, Odak, Pandora, Prefix, Remzi

Baskı ve Cilt: Meteksan Matbaacılık ve Teknik Sanayi Tic. Anonim Şirketi / Sertifika No.: 46519

Beytepe Köy Yolu No.: 3 06800 Bilkent-Çankaya/ANKARA

ÖNSÖZ

Kamu yönetimi, halkın temel ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik mal ve hizmetlerin üretimidir. Kamu yönetimi, kamu politikalarının oluşturulması ve yürütülmesiyle ilgili tüm faaliyetleri ifade etmektedir. Kamu yönetimi, kamu hizmetlerinin sunumuna ilişkin mevzuatın öngördüğü işler ile idari kararları yerine getirmek üzere yönetim, siyaset ve hukuk teorilerinin ve prosedürlerin uygulanmasıdır. Kamu yönetimi disiplini; yasaların öngördüğü işler ile kamu politikası kararlarını uygulamakla ilgili süreçleri ve faaliyetleri ele almaktadır. Bu bağlamda kamu yönetimi, siyaset biliminden sosyolojiye, işletme biliminden hukuka kadar çeşitli disiplinler arası köprü görevi yapan bu disiplinlerden gerekli kısımları, kamusal sorunların çözümüne ve kamu hizmetlerinin yürütülmesine uygulayan bir bilim dalıdır.

Kamu Yönetimi Forumu (KAYFOR) kamu yönetimi akademisyenlerini ve uygulayıcılarını bir araya getirerek birbirlerini yakından tanıma fırsatı bulmalarına olanak sağlayan, bilgi ve deneyimlerin paylaşıldığı kamu yönetimi alanında düzenlenen ilk bilimsel etkinliklerden biridir.

KAYFOR, 2003 yılında Mersin Üniversitesi tarafından başlatılmıştır. Tüm üniversitelerin Kamu Yönetimi Bölüm Başkanları ve temsilcilerinin katıldığı çalıştay şeklinde düzenlenen bu ilk etkinliğin, belirlenen ana temalar çerçevesinde her yıl geleneksel olarak farklı bir üniversitenin ev sahipliğinde düzenlenmesine karar verilmiştir. 2004 yılında ikinci kez Hacettepe Üniversitesi'nde gerçekleştirilen KAYFOR'da akademik bildiriler sunulmaya başlanmış ve KAYFOR bilimsel bir toplantı niteliğini kazanmıştır.

Bu yıl 24.sü düzenlenmiş olan KAYFOR'24'ün ev sahipliğini Munzur Üniversitesi üstlenmiş ve Kamu Yönetimi Disiplini ve Kamu Yönetimi Teşkilatı konusunda siyasal, sosyal, ekonomik ve kültürel boyutlarda tüm temel dinamiklerini belirleyen yeni sorunları ve tartışma alanlarını, bunların kamu yönetimine ve kamu politikalarına doğrudan ve dolaylı etkilerini, politika üretme süreçlerinin doğal sonucu olarak ortaya çıkan kurumsal yapıları ve bu yapıların kamu yönetimine getirdiği yeni yaklaşımları tartışmaya zemin oluşturmuştur.

16-18 Mayıs 2024 tarihleri arasında düzenlenmiş olan KAYFOR'24 için belirlenen tema “Kamu Yönetimi Disiplini ve Kamu Yönetimi Teşkilatı” olup konunun ayrıntılı incelenmesi amacıyla Yönetim Bilimleri, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler başta olmak üzere Sosyal Bilimlerin tüm alanlarından hazırlanan bildiriler ile ortaya konulan yeni fikir ve farklı bakış açılarının bundan sonra yapılacak çalışmalarla ve literatüre önemli katkılar sunacaktır.

Sunumu yapılan bildiri özetlerini içeren bu çalışmanın ilgililere, uygulayıcı ve bilim dünyasına katkı sunması temennisiyle öncelikle KAYFOR'24 fikrini destekleyerek ev sahipliğini kabul eden Munzur Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Kenan PEKER'e, bilim ve danışma kurulumuza, tüm katılımcılara düzenleme kurulumuz adına teşekkürlerimi sunarım.

Doç. Dr. Abdulsemet YAMAN

KAYFOR'24 Düzenleme Kurulu Başkanı

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	iii
İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ İLE MÜCADELEDE DİJİTAL İKİZ TEKNOLOJİSİ BİR ARAÇ OLABİLİR Mİ?	1
Abdulgazi YIKICI	
KAMU HİZMETLERİNİN SUNUMUNDA DEVLETİN DEĞİŞEN ROLÜ: MERKEZİ VE YEREL YÖNETİMLER ARASINDA GÖREV VE YETKİ PAYLAŞIMININ YÖNETİŞİM YAKLAŞIMI ÇERÇEVESİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ.....	4
Abdulkadir AKSOY, Pınar COŞKUN TUNA	
YEREL YÖNETİMLERİN MALİ YAPISI VE MALİ YERELLEŞME ÜZERİNE BİR ANALİZ	7
Abdulkadir ATEŞ	
KAMU HARCAMALARI VE KAYIT DIŞI EKONOMİ İLİŞKİSİ: TÜRKİYE DEĞERLENDİRMESİ	11
Abdulkadir BİLEN	
KAMUDA İÇ DENETİMİN GELECEĞİ: YAPAY ZEKÂ İLE MUTLAK GÜVENCEYE ULAŞMAK MÜMKÜN MÜ?	15
Abdullah DEMİREL, Hakan CANDAN	
KAMU YÖNETİMİNDE YOZLAŞMANIN TEMEL NEDENİ OLARAK GİZLİLİK	19
Abdullah Eren YONAR	
12. KALKINMA PLANINDA YER ALAN DİJİTAL DÖNÜŞÜM HEDEFLERİNİN ULAŞILABİLİRLİĞİNE DAİR BİR ÖNGÖRÜ ÇALIŞMASI	23
Abdullah GENCO	
İRAN’IN NEO-PERS POLİTİKASI VE BÖLGESEL BARİŞ.....	26
Abdullah KIRAN	
AKTİF SİYASETLE UĞRAŞAN KADINLARIN SİYASİ LİDER TERCİHLERİNDEKİ FAKTÖRLER: BİR SÖYLEM ANALİZİ.....	29
Abdulsemet YAMAN, Gökbörü ÖNALP	
KAMU KURUMLARINDA İŞ GÖRENLER AÇISINDAN ÖRGÜTSEL DESTEĞİN MOTİVASYON İŞ TATMİNİ İLİŞKİSİ	33
Abdulsemet YAMAN, Havva ÜNAL	
BEŞERİ AFET OLARAK SU KİRLİLİĞİNİN DÖRDÜNCÜ KUŞAK HAKLARI BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ.....	35
Abdül Celal VARGELOĞLU	

ETKİN KAMU HİZMETİ SUNUMUNDA İSRAFLA MÜCADELENİN ÖNEMİ	39
Adem CEREN	
KALKINMA PLANLARINDA TÜRKİYE'YE GÖÇÜN DEĞERLENDİRİLMESİ	43
Adem ÇİÇEK	
SALGIN HASTALIK SÜRECİNDE KAMU YÖNETİMİNİN İSTANBUL ÖRNEĞİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ.....	47
Adem ESEN, Hamit KARA	
DİJİTALLEŞME EKSENİNDE TEK DÜNYA DEVLETİ ÜZERİNE DEĞERLENDİRMELER: TEK DÜNYA DEVLETİ İŞLEYİŞ ALGORİTMASI ÖNERİSİ TEK DÜNYA DEVLETİNİN GEREKLİLİĞİ, KURAMSAL TEMELLERİ, OLUŞTURULMASI VE İŞLEYİŞİ	48
Ahmet FİDAN	
ÇAĞDAŞ KENTLEŞMEDEN KAYNAKLANAN ÇEVRE SORUNLARI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ	52
Ahmet KAYAN	
GELECEĞİN KENTLERİ: AKILLI KENTLER	57
Ahmet KAYAN	
TANZİMAT DÖNEMİ REFORMLARINA MODERN ULUS DEVLET SÜRECİ PERSPEKTİFİNDEN YAKLAŞMAK	62
Ahmet NOHUTÇU, Musab ÖNDEŞ	
TÜRKİYE KAMU YÖNETİMİNDE GÖÇ PARADİGMASI: SURİYELİ GÖÇMENLER VE GÖÇMEN İLİŞKİ AĞLARI KURAMI IŞIĞINDA BİR TARTIŞMA	66
Ahmet Vedat KOÇAL	
TÜRKİYE CUMHURİYETİ'NİN 100. YILINDA ÇEVRE VE TEKNOLOJİ POLİTİKALARI	70
Ahsen SAÇLI	
ORTA ASYA ÜLKELERİNDE KENTLEŞME VE AKILLI KENTLERİN İNŞASI	73
Aizhan AİTBAEVA	
OSMANLI İMPARATORLUĞUNDAN GÜNÜMÜZE VERİMLİLİK: YOL BAĞIMLILIĞI ANALİZİ	77
Akif Argun AKDOĞAN	
BİR MÜCADELE YÖNTEMİ OLARAK SAVUNUCU PLANLAMA: SULUKULE KENTSEL DÖNÜŞÜM PROJESİNDEN DERSLER, İSTANBUL.....	81
Albeniz Tuğçe EZME GÜRLEK	
DERİN GEÇMİŞTEN ÖĞRENMEK: MODERN KENTSEL SORUNLARA ANTİK YAKLAŞIMLAR	86
Ali Arda YÜCEYILMAZ	

YEREL YÖNETİMLERDE GENÇ TEMSİLİYET; KARŞILAŞTIRMALI BİR ANALİZ.....	89
Ali Can GÖZCÜ	
RUSYA-UKRAYNA SAVAŞINDA TÜRKİYE'NİN DENGİ POLİTİKASI.....	93
Ali Fuat GÖKÇE, Mehmet Şerif ÇİÇEK	
AMERİKA AFGANİSTAN'DAN NEDEN ÇEKİLDİ?.....	96
Arzu ÇETİNKAYA	
GENÇLERİN SİYASAL KATILIMI ÜZERİNE NİTEL BİR ARAŞTIRMA: KARS ÖRNEĞİ.....	100
Atıl Cem ÇİÇEK, Gökbörü ÖNALP	
TÜRKİYE'DE BAŞKANLIK SİSTEMİ TARTIŞMALARININ “MİLAT ÖNCESİ”: 1970'LERDEN 1990'LARA BAŞKANLIK SİSTEMİ TARTIŞMALARININ MOTİF VE TEMALARI	104
Aydoğan KUTLU	
İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ VE SIFIR ATIK KONUSUNDA YEREL YÖNETİMLER TARAFINDAN YAPILAN ÇALIŞMALARLA YÖNELİK FARKINDALIK ANALİZİ: ELAZIĞ VE KONYA İLİ ÖRNEĞİ	108
Ayşe Esra PEKER	
KENTSEL DÖNÜŞÜMÜN “KADIN” ÖZNESİ OLMAK: FETİHTEPE ÖRNEĞİ	111
Ayşe KAŞIKIRIK, Pelin Pınar GİRİTLİOĞLU	
KAMUSAL ALANLARIN ORTAK YÖNETİM POLİTİKALARINA İSTANBUL ÜZERİNDEN BİR BAKIŞ	115
Ayşecan Hazal AK YILDIRIM, Pelin Pınar GİRİTLİOĞLU	
KAMU HİZMETİ ARACI OLARAK VALİLER (1923-1950 DÖNEMİ).....	120
Ayşegül METE	
BİR DEMOKRASİ GÖSTERENİ OLARAK PROTESTO EYLEMLERİ: TÜRKİYE'NİN AKP'LI YILLARINDA SOKAKTA SİYASET ÜZERİNE BİR TARTIŞMA.....	124
Ayşem Sezer ŞANLI	
YAPAY ZEKANIN İSTİHDAMA ETKİSİ: TÜRKİYE ÖZELİNDE İNCELEME	128
Aytaç AYDIN	
ÇEVRE ETİĞİ TARTIŞMALARINDA İNSANIN KONUMU: SORUN KİM? SORUMLULUK KİMDE?	132
B. Sina GÜNEŞ	
BELEDİYE HİZMETLERİNİN SEÇMEN DAVRANIŞI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: BAYRAMPAŞA ÖRNEĞİ	135
Baran DURAL, Bahriye ESELER	
TÜRK CUMHURİYETLERİNİN KÜRESEL EKONOMİYE ENTEGRASYONU: OTUZ YILIN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	139
Baybarshan Ali KAZANCI	

ATİPİK BİR YAPI OLARAK TÜRKİYE’DE ALAN BAŞKANLIKLARININ KARŞILAŞTIRMALI OLARAK İNCELENMESİ	143
Bayram COŞKUN, Çiğdem PANK YILDIRIM	
KAMU YÖNETİMİ’NDE BÜYÜK VERİ ANALİTİĞİ: FIRSAT VE İMKÂNLAR.....	146
Bayram COŞKUN, Eyüp ŞEN	
KAMU FİRMALARININ VE DEVLET ETKİNLİĞİNİN YENİLİKTEKİ ROLÜ: TÜRK DEVLETİ TEŞKİLATI ÜZERİNE MİKRO VE MAKRO DÜZEYDE BİR İNCELEME.....	150
Bayram Veli DOYAR	
FEDERASYONDAN CUMHURİYETE: KIBRISLI TÜRKLERİN SİYASAL STATÜSÜ	154
Bekir HALHALLI	
ÇOK VEKTÖRLÜ KÜRESEL KISITLAMALAR BAĞLAMINDA KAMU YÖNETİMİNDE ETKİNLİĞİN SAĞLANMASI.....	157
Bekir PARLAK	
HÜKÜMET SİSTEMİ DEĞİŞİKLİĞİNİN MEVCUT KURUMLAR ÜZERİNE ETKİLERİ VE İDARİ TEŞKİLATIN GELECEĞİ	161
Benazir ÖZTÜRK	
DİRENÇLİ KENTLERİN İNŞASINDA DİJİTAL İKİZ TEKNOLOJİLERİNİN ETKİSİ: FIRSATLAR VE ZORLUKLAR	165
Berfin GÖKSOY SEVİNÇLİ, Hicran HAMZA ÇELİKİYAY	
BİR YÖNETİM ARACI OLARAK YAPAY ZEKANIN KAMU YÖNETİMİ VE KAMU POLİTİKALARI AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ	169
Berrak Çağla BULDUK AYDIN	
DEVLET YÖNETİMİNE YOL GÖSTERİCİ OLARAK KUTADGU BİLİĞ.....	172
Bilge Kağan ŞAKACI, Merve GÜNESEN	
KAMU YÖNETİMİNDE ÜÇÜNCÜ DİKOTOMİYE DOĞRU: BÜROKRASİDE YAPAY ZEKA KULLANIMININ ONTOLOJİK TEMELLERİ	175
Burak HERGÜNER	
YAPAY ZEKA VE TÜRK KAMU YÖNETİMİNDE DÖNÜŞÜM: TÜRKİYE’NİN ULUSAL YAPAY ZEKA STRATEJİ BELGESİ İŞİĞİNDE DEĞERLENDİRME.....	177
Burcu DEMİRDÖVEN, Hilal YÜCEYILMAZ	
DP DÖNEMİ İKTİDAR-BÜROKRASI İLİŞKİLERİNE BİR BAKIŞ: RESEN EMEKLİLİK VE BAKANLIK EMRİNE ALMA İŞLEMLERİ.....	181
Bülent AKKAYA	

DEMOKRASİNİN KOŞULU OLARAK GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE SİYASAL KATILIM	185
Bülent ÖZÇELİK	
İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNİN SOSYO-EKONOMİK ETKİLERİ	188
Bülent ŞEN, F. Sönmez, E. Aslan, A. Arslan, Z. Aksuoğlu	
KAMU YÖNETİMİNDE E-DEVLET UYGULAMALARI.....	192
Büşra AÇIK TEKBAŞ	
KAMU YÖNETİMİNDE OYUNLAŞTIRMA ARAŞTIRMALARININ BİBLİYOMETRİK ANALİZİ	196
Canan BUDAK, Ceray ALDEMİR	
NEOLİBERAL POLİTİKALARIN SONUÇLARI AÇISINDAN ŞİLİ’DE EVSİZLER KONUSUNUN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	199
Canan KIŞLALIOĞLU	
HUGUENOTLAR: BİR 16. YÜZYIL ACISI (DOĞUŞ, BASKI, İÇ SAVAŞ VE ST. BARTHOLOMEW KATLİAMI)	203
Celalettin GÜNGÖR	
CUMHURİYETİN İLK YÜZ YILINDA KENTLEŞME VE YEREL YÖNETİM DENEYİMİNE PLANLAMA PERSPEKTİFİNDEN BAKIŞ.....	207
Cemal SALMAN, Pelin Pınar GİRİTLİOĞLU	
AKILLI ŞEHİRLER: YAŞAMI KOLAYLAŞTIRAN TEKNOLOJİK DÖNÜŞÜM.....	210
Ceren ÜNLÜKAL, Gökhan Önder ERGÜVEN	
YEŞİL KAMPÜS: SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK VE ÇEVRE DOSTU YAŞAM.....	214
Ceren ÜNLÜKAL, Gökhan Önder ERGÜVEN	
DEVLETİ BAŞKA TAHAYYÜL ETMEK: SCHİLLER’İN ESTETİK DEVLET ANLAYIŞI	218
Cihan PALANCI, Hasan Gürkan GÜNAY	
BELEDİYELERDE AFET YÖNETİMİ KAPSAMINDA İSTANBUL İLÇE BELEDİYELERİ ANALİZİ	221
Cuma BOLAT	
AK PARTİ DÖNEMİNDEKİ MÜLKİ İDARE DÜZENLEMELERİ: TÜRKİYE’DEKİ SAĞ İKTİDARLARIN POLİTİKALARI ÜZERİNDEN KARŞILAŞTIRMALI BİR ANALİZ	225
Çağrı ÇOLAK	
DİJİTAL BÜROKRASİNİN TÜRK KAMU YÖNETİMİNE ETKİSİ BAKIMINDAN İNCELENMESİ: DİJİTAL DÖNÜŞÜM OFİSİ ÖRNEĞİ.....	228
Çiğdem PANK YILDIRIM	

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMUNUN İNSAN HAKLARININ KORUNMASI VE AYRIMCILIKLA MÜCADELE KAPSAMINDAKİ ROLÜNE DAİR BİR İNCELEME.....	231
Damla MURSÜL	
KENTSEL GÜVENLİK EKSENİNDE TARIM	235
Dicle ÖZKAPLAN	
KAMU YÖNETİMİNDE DİJİTAL DÖNÜŞÜMÜN ÖRGÜTSEL DAYANIKLILIĞI ARTIRMADAKİ ROLÜ	238
Dilek ÇELİK	
KAMU YÖNETİMİ TEŞKİLATI BAĞLAMINDA TÜRKİYE'DE SU YÖNETİMİ: TESPİTLER VE ÖNERİLER	242
Dilek TOPCU MUMLU	
AKILLI KENT POLİTİKALARINA YÖNELİK ELEŞTİREL YAKLAŞIMLAR: BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME	246
Doğan BİÇKİ, Hüseyin KURT	
KAMU YÖNETİMİ DİSİPLİNİNİN SINIRLARINI YENİDEN TANIMLAMAK.....	250
Doğan Nadi LEBLEBİCİ	
GÖÇ VE SOSYAL UYUM AÇISINDAN HALK EĞİTİMİ MERKEZİ PROGRAMLARININ ETKİSİ ANTALYA, MUĞLA, HATAY VE VAN İLLERİNDE BİR ANALİZ	253
Doğan PEKER	
GEÇMİŞTEN GELECEĞE TARİHİ KENTLER BİRLİĞİ	256
Duygu AKYÜZ, İsmail BAŞARAN	
DEMOKRASİ REJİMİNDEN ENFOKRASİ REJİMİNE DOĞRU BİR DÖNÜŞÜM VE DEMOKRASİ KRİZİ	259
Eda AKGÜL ARSLAN , Cihan ARSLAN	
DOĞU ANADOLU'NUN SOSYAL, KÜLTÜREL VE İKTİSADİ MESELELERİ	262
Enis YETER	
SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMANIN FİNANSMAN BOYUTU: ULUSLARARASI KALKINMANIN FİNANSMANI KONFERANSLARI	265
Erdal BİLGİÇ	
JANDARMA ALBAYLARIN GENERALLİĞE TERFİİNE YÖNELİK BİR KARAR DESTEK SİSTEMİ ÖNERİSİ	269
Erdem ERCİYES	
GÜVENLİK ÇALIŞMALARINDA MEVCUT SİSTEM ANALİZİ VE KAMU YÖNETİMİ ALANINA YANSIMALARI	274
Erdem ÖZGÜR, Murat YILMAZ	

SURİYELİLERİN SOSYAL ENTEGRASYONU ÜZERİNE BİR İNCELEME: ANKARA’NIN ALTINDAĞ İLÇESİ ÖRNEĞİ	278
Erkan ARSLAN, Ali ÇİÇEK, Esin İPEK	
TÜRKİYE’NİN YÜKSEKÖĞRETİMİNDE YENİ DÖNEM ÜNİVERSİTELERİN SURİYELİ VE DİĞER YABANCI UYRUKLU ÖĞRENCİLERE YÖNELİK UYGULAMALARI	282
Erkan ARSLAN, Enes ÖZBAY	
AKILLI KENTLERİN İZDÜŞÜMÜ: BELEDİYELERDEKİ YÖNETİM ANLAYIŞININ DÖNÜŞÜMÜ	286
Erkan ÇAKIR	
İHTİMAM ETİĞİ BAĞLAMINDA EKOFEMİNİZM	289
Erol ŞİMŞEK, Fatma NALBANT	
STRATEJİK PLANLAMA VE AFET YÖNETİMİ	293
Erol Uğraş ÖÇAL	
SOSYAL MEDYA VE FİLTRE BALONCUKLARININ VE YAPAY ZEKA ÖNERİ SİSTEMLERİNİN SİYASAL KUTUPLAŞMA ÜZERİNDEKİ ROLÜ	296
Ertuğrul Buğra ORHAN	
YENİ NESİL TEHDİTLER VE KAMU YÖNETİMİ GÜVENLİĞİ	300
Eser GEMİCİ	
KAMU YÖNETİMİ DİSİPLİNİ İÇİN BİR ÇALIŞMA ALANI ÖNERİSİ OLARAK ‘GECE’	304
Esra Banu SİPAHİ	
AB-EBRD-OECD ORTAKLAŞA YÖNETİŞİMİNDE POLİTİKA TRANSFERİ	307
F. Müge ALGAN	
YAPISAL VE SEKTÖREL UYARLAMA KREDİLERİNDEN PROJE KREDİLERİNE DÜNYA BANKASININ TÜRK KAMU YÖNETİMİNE NÜFUZU	311
F. Müge ALGAN	
KAMU STRATEJİK YÖNETİMİ İÇİN STRATEJİK ÖNGÖRÜ VE ÖĞRENME OKULU YAKLAŞIMINI İÇEREN MODEL ÖNERİSİ	315
Fahri ERENEL	
KAMU YÖNETİMİ ALANINDA YAPAY ZEKÂ KULLANIMI: YAPAY TAKDİR YETKİSİ	320
Faruk Selahattin YOLCU, Mehmet Seyda OZAN	
TÜRKİYE’DE DEVLET-PARTİ BÜTÜNLEŞMESİ: POLİTİK KÜLTÜR AÇISINDAN BİR DEĞERLENDİRME	324
Fatih ERTUGAY	

SİYASETİN DOĞRUDAN FİNANSMANINDA DEMOKRATİK BİR UYGULAMA: NORVEÇ ÖRNEĞİ.....	327
Fatih KOÇ	
AHMET HAMDİ TANPINAR'IN BATILILAŞMAYA VE MODERNLEŞMEYE BAKIŞI	331
Fatma BUĞDAY	
AFET DİPLOMASİSİ ARAŞTIRMA EĞİLİMLERİ VE GELİŞMELER.....	335
Fatma GÜNDÜZ, Ezgi ATALAY, Kemal TORPUŞ	
SARKAÇTA BİR BAKANLIK: ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI	339
Feriştah YILMAZ, Elif Balam SIZAN	
MERİTOKRASİNİN DEMOKRASİ VE ETNOKRASİ PERSPEKTİFİNDEN İNCELENMESİ	343
Ferit İZCİ, Çağlar ÇİÇEK	
2018-2022 YILLARI ARASINDA TÜRKİYE'DE SİYASET BİLİMİ ANABİLİM DALINDA YAZILMIŞ OLAN LİSANSÜSTÜ TEZLERİN İÇERİK ANALİZİ	347
Fırat DEMİRKOL	
SEÇİM GÜVENLİĞİ BAĞLAMINDA YAPAY ZEKÂ TEKNOLOJİLERİ: GÜNCEL TARTIŞMALAR VE ÖNERİLER	351
Furkan SAİTOĞLU	
AFET ORGANİZASYONLARINDA ÇALIŞAN GÖNÜLLÜLERİN KARŞILAŞTIĞI SORUNLARIN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	353
Galip USTA, Ezgi ATALAY, Fatma GÜNDÜZ	
ULUSÜSTÜ KURUMLAR VE İNSAN HAKLARININ KORUNMASI: BİR AKTÖR (BM) VE BİR VAKA (FİLİSTİN) İNCELENMESİ	359
Gamze KOÇAK ERAT	
YÜKSEKÖĞRETİM KURUMLARINDA SAYIŞTAY DENETİMLERİNİN ETKİNLİĞİNİN ÖLÇÜLMESİ VE DEĞERLENDİRİLMESİ.....	362
Ganite KURT, Birgül BOZKURT YAZAR	
ULUSAL VE ULUSLARARASI STANDARTLARLA SAĞLIK HİZMETİNİN SUNUMU: AKREDİTASYON KAMUDA BİR REFORM MU?	366
Gül KALYONCU	
YASAMANIN GÜVENCESİZ EMEKÇİLERİ	370
Gülçin Özge TAN	
SAĞLIK HİZMETLERİNİN SUNUMUNDA ETİK YAKLAŞIM: BİR İNCELEME	374
Gülfer BÜYÜKTAŞ GAYIR, Sadık SERÇEK	

SAĞLIK POLİTİKALARININ OLUŞTURULMASINDA YÖNETİŞİMİN ROLÜ: BİR ARAŞTIRMA	379
Gülfer BÜYÜKTAŞ GAYIR, Sadık SERÇEK	
DEVLETİN YENİDEN YAPILANDIRILMASINDA ORTAYA ÇIKAN KRİZLERLE MÜCADELEDE DEVLET KAPASİTESİ’NİN ROLÜ	384
Gülise GÖKCE	
SAHRA-ALTI AFRIKA İLE DÜNYA BANKASI İLİŞKİLERİNDE YÖNETİŞİM: “KALKINMA”DAN “İLİŞKİ AĞI”NA.....	388
Gülistan ALPASLAN	
YERELDE DİJİTAL DÖNÜŞÜM ÇALIŞMALARI: KONYA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ÖRNEĞİ.....	392
Gülseren ERGÜN, Çiğdem AKMAN	
OSMANLI İMPARATORLUĞU'NDA TÜRK İSLAM SENTEZİ DÜŞÜNCESİ: İDEOLOJİK VE İLMİ KATKILAR	395
Gürkan KANAT	
BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİNİN TARIMSAL DESTEK VE KIRSAL ALAN HİZMETLERİNİN STRATEJİK PLANLARINDAKİ YERİ VE ÖNEMİ: ANKARA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ÖRNEĞİ	399
Güven DENİZ	
SOSYAL UYUM İÇİN SİHİRLİ BİR ARAÇ OLARAK SPOR.....	403
Hakan DULKADİROĞLU	
TÜRK DEVLETLERİ TEŞKİLATI’NA ÜYE ÜLKELERİN KAMU YÖNETİMİ YAPILARININ İNCELENMESİ ..	406
Hamza ATEŞ, Sezai ÖZTOP, Zehra NAMLI	
NEOLİBERAL KENTSEL YÖNETİMDE YERELİN KONUMU	409
Handan YILDIRIM	
ÇEVRE DOSTU ŞEHİRLER: KENTLEŞME ZORLUKLARINA EKOLOJİK YAKLAŞIMLAR.....	412
Hande SARAÇOĞLU	
AFET YÖNETİMİNDE YERELLEŞMEK: SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI.....	415
Hasan AKAY	
BELEDİYELERİN ETKİN HİZMET ÜRETİMİNDE SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI İLE İŞBİRLİKLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	419
Hasan AKAY	
KAMU YÖNETİMİ DİSİPLİNİNİN DIŞ TİCARET ALANINDA KULLANIMI	424
Hasan BARDAKÇI	

TÜRK BELEDİYE SİSTEMİNDE BELEDİYE BAŞKANI GÖREVLENDİRMELERİ: CUMHURİYET DÖNEMİ BELEDİYESİ ÜZERİNDEN BİR DEĞERLENDİRME	429
Hasan YAYLI, Meryem YILMAZ TOK	
KÖTÜ HUYLU/HABİS (WICKED) SORUN PERSPEKTİFİNDEN AFETLERİN ANALİZİ	433
Hayriye ŞENGÜN	
KIRSAL VE KENTSEL ALAN BELİRLEME KRİTERLERİ, KULLANIM AMAÇLARI, YETERLİLİKLERİ	436
Hikmet KAVRUK	
KAMU YÖNETİMİNDE “İTİBAR GÜVENLİĞİ” MESELESİ: DEZENFORMASYONLA MÜCADELE İÇİN İSTİHBARATA DAYALI KOLLUK YÖNETİŞİMİ	440
Hüseyin ARAS	
BÜROKRATİK DUVARLARDAN DİJİTAL DÖNÜŞÜME: TÜRKİYE’DE e-DEVLET KAPISI VE e-BELEDİYE BİLGİ SİSTEMİ’NİN SERÜVENİ	444
İbrahim Onur BAKIRCIOĞLU, Uğur ÖMÜRGÖNÜLŞEN	
SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA BAĞLAMINDA TÜRKİYE’DE KENTLEŞME POLİTİKASININ MERKEZİ YÖNETİM AKTÖRLERİ ÜZERİNDEN DEĞERLENDİRİLMESİ: ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI ÖRNEĞİ	447
İbrahim Onur BAKIRCIOĞLU, Uğur SADIOĞLU	
YEREL YÖNETİMLER HİZMETLERİ VE VATANDAŞ MEMNUNİYETİ TUNCELİ ÖRNEĞİ	451
İdil Deniz KILIÇ, Sevgi DEMİR	
2024 MART YEREL SEÇİM SÜRECİNDE YEŞİL SİYASETİN SİYASİ PARTİLER ÜZERİNE YANSIMALARI	453
İlkay SALTIK GÜR, Ayşe Esra PEKER	
TÜRKİYE’DE KOORDİNASYONUN DÖNÜŞÜMÜ: METCALFE SKALASI BAĞLAMINDA BİR İNCELEME	455
İlkay TOSUN, Emrullah ULUDAĞ	
ANAYASA YARGISINDA ARTAN İŞ YÜKÜNE BİR ÇÖZÜM ÖNERİSİ OLARAK YARGISAL MİNİMALİZM	459
İlknur Rabia TÜRKÖLMEZ	
YÖNETİM ARAŞTIRMALARININ ELLİ YILLIK KESİTİNDE YAZAR TİPOLOJİSİ	462
İmren Pınar DÜLGAR	
TÜRKİYE’DE BELEDİYE TEMELİNDE HAYVAN HAKLARINI KORUMAYA YÖNELİK BİR MODEL ÖNERİSİ: HAYVAN KORUMA BİRLİĞİ	465
İrem Nur GÜMÜŞTEKİN, Sena SEVER	

SEÇİM KAMPANYALARINDA YAPAY ZEKÂNIN KULLANIMI: DEMOKRASİ İÇİN FIRSAT MI TEHDİT Mİ?	468
İrfan DURMUŞ	
YAPAY ZEKA ÇAĞINDA KAMU YÖNETİMİ VE KAMU PERSONELİNE YÖNELİK DEĞERLENDİRME	471
İslam KÖSEOĞLU, Sinan GÜRCÜOĞLU	
TÜRKİYE’DE GİRİŞİMCİLERE VERİLEN KAMU VE ÖZEL SEKTÖR DESTEKLERİ	475
İsmail MURSÜL	
LORENZ VON STEIN: DEVLET BİLİMİNİN ZİRVESİNDE BİR SOSYAL BİLİMLER DEHASI.....	479
İsmail Bahadır TURAN	
İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNİN TARIM VE GIDA GÜVENLİĞİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ.....	483
Kader AKSOY, Hande SARAÇOĞLU	
NİJERYA'DA ALTYAPI PROJELERİNİ CANLANDIRMADA SUKUK'UN POTANSİYELİNİN ARAŞTIRILMASI.....	486
Kamal Tasiu ABDULLAHİ	
SİYASET VE ETİK İLİŞKİSİ: ERDEM VE GÜÇ OLGULARI ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME	489
Kübra İLHAN, Yücel ÖZDEN	
YEREL DİPLOMASİ FAALİYETLERİNİN BELEDİYELER ÖZELİNDE İNCELENMESİ: KOCAELİ BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ÖRNEĞİ	492
Kübra ÖZDEMİR, Suna ERSAVAŞ KAVANOZ	
TÜRKİYE’DE GÖÇ YÖNETİŞİMİ VE BELİRSİZLİK: DÜZCE İLİ ÖRNEĞİ.....	496
Kübra YÜKSEL	
DİJİTAL LİDERLİK ÇALIŞMALARI ÜZERİNE BİR BİBLİYOMETRİK ANALİZ	499
Kürşad E. YILDIRIM	
YEREL DEMOKRASİNİN MEKÂNLA İMTİHANI: MALATYA PAŞAKÖŞKÜ MAHALLESİ ÖRNEĞİNDE MEKÂN ADLANDIRMA SÜRECİ	502
Mehdi PEKEDİS	
GÜNEY AFRİKA İSRAİL'E KARŞI DAVASININ İHTİYATİ TEDBİR KARARINDA ULUSLARARASI ADALET DİVANI'NIN PRIMA FACIE YETKİSİ.....	506
Mehmet CİĞER	
KRİZİN VE MARAZIN KÜRESELLEŞMESİ: İKTİSADÎ KRİZ VE PANDEMİ EKSENLİ BİR İNCELEME	509
Mehmet DİKKAYA, Sabri Kaan HALICI	
ÇÖKMÜŞ BELEDİYELER ve BÖLGELER: İSLAHİYE ÖRNEĞİ.....	512
Mehmet Fırat DOĞAN	

DİN VE OY TERCİHİ İLİŞKİSİ: 2023 YILI SEÇİMLERİ VE TÜRKİYE’DE DİN REFERANSLI OY TERCİHİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA	517
Mehmet Mazhar Yıldız	
DİNİ DEĞERLER VE SİYASET: 2023 YILI SEÇİMLERİ VE TÜRKİYE’DE DİN REFERANSLI OY TERCİHİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA	518
Mehmet Mazhar YILDIZ	
TÜRKİYE’DEKİ BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİNİN TEŞKİLAT YAPILARININ KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ: DAİRE BAŞKANLIKLARI DÜZEYİNDE BİR İNCELEME	522
Mehmet MECEK, Vedat YILMAZ	
DOĞAL AFETLER SONRASI SÜRDÜRÜLEBİLİR BİR AKILLI KENT PLANLAMASINDA YEREL YÖNETİŞİMİN ROLÜ: TOKYO KENT ÖRNEĞİ VE MALATYA’NIN AKILLI KENT PLANLAMASINA ÖNERİLER	526
Mehmet ÖLMEZ, Bülent BAYRAK	
KAMU YÖNETİMİNDE ALGORİTMALARIN EGEMENLİĞİ: ALGOKRASİ.....	530
Mehmet POLAT	
KAMU KURUMLARINDA SÜRDÜRÜLEBİLİR PERFORMANS KÜLTÜRÜ: STRATEJİLER VE GÜNCEL YÖNELİMLER	533
Mehmet Seyda OZAN, Selin ENGİN	
TRANSFORMASYONEL BİR LİDER PROFİLİ OLARAK TURGUT ÖZAL	537
Mehmet Şirin ÇETİN	
YEREL YÖNETİMLERDE DİJİTAL BELEDİYE UYGULAMALARI VE VATANDAŞLARIN FARKINDALIK DÜZEYİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA: ÇANAKKALE BELEDİYESİ ÖRNEĞİ.....	540
Mehmet YILDIZ, Erhan GÜMÜŞ	
KAMU YÖNETİMİNDE ETİK VE ETİK DIŞI DAVRANIŞLAR: KANADA ÖRNEĞİ	544
Melâhat Sümeyye GÜN	
AFETLERDE BELEDİYELERİN TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ POLİTİKALARI: 6 ŞUBAT DEPREMLERİ ÖRNEĞİ.....	547
Melek TOPRAK, Ayşe KAŞIKIRIK	
ARİSTOTELES VE FARABİ’DE BİR YÖNETİM BİRİMİ OLARAK ŞEHİR VE MUTLULUK İLİŞKİSİ.....	551
Merve İZCİ	
20. YÜZYILIN İLK YARISINDA TÜRKİYE’DE KARŞILAŞTIRMALI YÖNETİM VE ÜLKE İNCELEMELERİ ÇALIŞMALARI	554
Meryem ÇAKIR KANTARCIOĞLU	

TÜRKİYE'DE SOSYAL YARDIMLARIN GELİR DAĞILIMINDA ADALET BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ.....	558
Mete ÇAPAR, Oğuz ÖZTUNÇ	
TÜRKİYE'DE ÇEVRE POLİTİKALARININ YEREL YÖNETİMLER ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ	561
Minure Sude KÖSE	
AKILLI ŞEHRİN AKILLI SAKİNLERİ? BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİNİN AKILLI KENT STRATEJİLERİNDE İNSAN KAYNAĞI BOYUTU.....	564
Muhammed Z. ÇIĞMAN, Osman Erdal ŞAHİN, Emre AKCAGÜNDÜZ	
COĞRAFI İŞARETLİ GRAVYER PEYNİRİNİN EKOLOJİK İHTİYAÇLARI	568
Murat FIÇICI, Sefa ÇELEBİ ¹ , Evren AVŞAR ¹	
KENT KİMLİKLERİNİ TEHDİT EDEN BİR OLGU OLARAK DEPREMLER: 6 ŞUBAT DEPREMLERİNİN ETKİSİ.....	570
Murat SEZİK	
AZERBAYCAN'DA KAMU YÖNETİMİ REFORMU: GENEL EĞİLİMLER VE YENİ PERSPEKTİFLER	573
Murteza HASANOĞLU	
GÖÇ VE AFET YÖNETİMİ: TOPLUMSAL DAYANIŞMANIN VE HAZIRLIKLIL OLMANIN ÖNEMİ	575
Mustafa Enes BİLEN, Ece KARA	
OECD PERSPEKTİFİNDEN TÜRKİYE'DE DİJİTAL DEVLETİN YAPISI VE İŞLEYİŞİ	579
Mustafa KOCAOĞLU, Müslüm YILDIZ	
TÜRK BÜROKRASI GELENEĞİNİN GELİŞİMİNDE SELÇUKLU VE OSMANLI MİRASI	583
Mustafa KOÇYEĞİT, Fatih ÖZKAN	
KAMU YÖNETİMİ EĞİTİMİ VE SOSYAL MEDYA UYGULAMALARI: YOUTUBE ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ	587
Mustafa ÖKMEN	
ŞEHİRLERİN DÖNÜŞÜMÜ: İNSAN HAKLARI KENTLERİ	590
Mustafa YAYLA	
SÜRDÜRÜLEBİLİR GÖÇ YÖNETİMİ AÇISINDAN YERELDE GÖÇ YÖNETİŞİMİNİN İVİLEŞTİRİLMESİ: BATMAN ÖRNEĞİ	592
Muzaffer BİMAY	
MAKİNE ÖĞRENİMİ ALGORİTMALARININ KAMU YÖNETİMİ ARAŞTIRMALARINDA KULLANIMI ...	596
Müge BORAZAN	
AVRUPA YÖNETSEL ALANINDA DİRENÇLİLİK.....	600
Nahide Işıl ÇETİNKAYA İSTİKBAL	

E-BÜROPATOLOJİLER	603
Nail ÖZTAŞ, Necmettin MUTLU	
EKOTURİZMDE ORMAN KAYNAKLARININ KULLANIM HUKUKU VE YÖNETİMİ.....	606
Nazlı ESER, Ebru BİLİCİ	
DEZENFORMASYON VE YANLIŞ BİLGİYLE MÜCADELE; BİR KAMU POLİTİKASI ÖNERİSİ	609
Necmettin MUTLU	
İTFAİYENİN AFETLERDEKİ ROLÜ VE ETKİNLİĞİ: ANTALYA- KUMLUCA SELİ ÖRNEĞİ.....	613
Neslihan SAVAÇ, Fatma Neval GENÇ	
AVRUPA YEŞİL MUTABAKATI KAPSAMINDA DÖNGÜSEL EKONOMİ	617
Neşet KICIK, Murat SEZİK	
TOPRAK REFORMU VE TÜRKİYE’DE TOPRAK REFORMU ÇALIŞMALARI.....	621
Nevzat NARÇİÇEK	
FARKLI KENTSEL GELİŞİMİŞLİK SEVİYELERİNDE KADINLARIN KENTSEL DENEYİMLERİ	624
Nilüfer NEGİZ, Songül SALLAN GÜL, Seda TAPDIK TERZİOĞLU, Seda EFE, Niran CANSEVER	
TÜRKİYE’DEKİ BELEDİYE AÇIK VERİ PORTALLARININ KULLANICI MERKEZLİ ANALİZİ	627
Niyazi KARABULUT, Mila GASCO-HERNANDEZ, Nilay YAVUZ	
MODERN DEVLET KURUMU VE SİYASAL PARTİLER ARASINDA ÖRGÜTSEL BENZERLİKLER BAĞLAMINDA BİR DEĞERLENDİRME: MERKEZİLEŞME LİDERLİĞİN NÜFUZUNU MU GÜÇLENDİRİYOR?	630
Nur ÇELİK EFŞAN	
YEREL EKONOMİK KALKINMADA BİR ÇEKİM MERKEZİ OLARAK SERBEST BÖLGELER	634
Nur ÇELİK EFŞAN	
KIRGIZ CUMHURİYETİ VE TÜRKİYE CUMHURİYETİ’NİN YEREL ÖZYÖNETİMİ: KARŞILAŞTIRMALI ANALİZ.....	638
Nurmatova Gülsaira ASANOVNA, Kenzhebekova BAYANA	
VATANDAŞLARIN BELEDİYE BAŞKANI İMAJİ VE BUCAK BELEDİYESİ DENEYİMİ	641
Oğuzhan ERDOĞAN, Elvettin AKMAN, Cenay BABAOĞLU	
20. YÜZYILIN İLK YARISINDA YÖNETİM ARAŞTIRMA VE YAZARLARINI ARAŞTIRMAK: YÖNTEM ÜZERİNE	644
Oğuzhan KOCA	
CUMHURBAŞKANLIĞI HÜKÜMET SİSTEMİNDE GÖÇ YÖNETİMİ: BİR MODEL TARTIŞMASI	647
Onur TÜRKÖLMEZ, Mehmet ÜZÜM	

TÜRKİYE’DE MÜLKİ İDARENİN SİYASET-YÖNETİM DİKOTOMİSİ ÇERÇEVESİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ.....	649
Oral KARAKAYA	
KAMU POLİTİKALARINDA YAPAY ZEKÂ TEKNOLOJİLERİ KULLANIMI: DÜNYADAN GÜNCEL EĞİLİMLER, UYGULAMALAR VE TÜRKİYE AÇISINDAN POLİTİKA TRANSFERİ DEĞERLENDİRMESİ... 	653
Orçun OLTULU	
KAMU YÖNETİMİNDE YÖNTEM SORUNU	657
Orhan GÖKÇE	
KAMU POLİTİKASI YAPIM SÜRECİNDE ARTIMCILIK YAKLAŞIMININ ROLÜ: EMEKLİ MAAŞLARINDA YAŞANAN DEĞİŞİMLER ÜZERİNE BİR İNCELEME	661
Osman Gökhan HATİPOĞLU, Duygu AKSU	
YEREL YÖNETİMLER ARASINDA BİR DAYANIŞMA UNSURU OLARAK KARDEŞ ŞEHİR UYGULAMASI: 6 ŞUBAT 2023 DEPREMLERİ ÜZERİNDEN BİR DEĞERLENDİRME	665
Osman KARACAN	
COSO KURUMSAL RİSK YÖNETİMİ BÜTÜNLEŞİK ÇERÇEVESİ KAPSAMINDA KURUMSAL RİSK YÖNETİMİ ANLAYIŞI: KAMU KURUMLARINDA UYGULANMASINA YÖNELİK ÖNERİLER.....	669
Osman Nuri SUNAR	
SİYASAL İLETİŞİM PERSPEKTİFİNDEN SİVİL TOPLUM KURULUŞLARINDA GÜNDEM BELİRLEME KURAMI	673
Ömer Cenap ÖZDEMİR	
BÜYÜKŞEHİRLERDE SİT ALANLARI YÖNETİM SORUNU: ŞANLIURFA İLİ ÖZELİNDE BİR İNCELEME ..	677
Ömer Faruk BİLBAY	
TÜRKİYE’DE DEMOKRAT PARTİ DÖNEMİNDEKİ “GERRYMANDERİNG” UYGULAMALARI	680
Ömer TAYLAN	
YOLSUZLUK ve EKONOMİK ÖZGÜRLÜKLER ARASINDAKİ İLİŞKİ	684
Özgür KANBİR	
DİJİTAL EGEMENLİK VE TÜRKİYE’NİN ULUSAL YAPAY ZEKÂ STRATEJİSİ: EGEMENLİĞİN YENİ SINIRLARI.....	686
Özgür ÖNDER, Selami ERDOĞAN, Muhammed Z. ÇİĞMAN, Zeynep YILDIRIM	
AKILLI KENT KONSEPTİNDE BELEDİYECİLİK ALTYAPI HİZMETLERİNDE YENİ YAKLAŞIMLAR	690
Özgür ÖZDEMİR, Ali KAYA	
ULUSLARARASI İLİŞKİLERDE KÜRESEL YÖNETİŞİM REFORMU: BİRLEŞMİŞ MİLLETLER ÖRNEĞİ	694
Özkan GÖKCAN	

TÜRKİYE’NİN İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ POLİTİKALARININ AVRUPALILAŞMASI	697
Özlem ÖZAN	
KAMU YÖNETİMİNDE ÇOK DİSİPLİNLİ ARAŞTIRMA ÖRNEĞİ: TARIMSAL POLİTİKA GELİŞTİRMeye MODELİ OLARAK AGROEKOLOJİK YAKLAŞIM	700
Özlem ŞAHİN GÜNGÖR, Görkem GÖKTAŞ	
MODERN TOPLUMLARDA TÜKETİM MODELLERİNDE DEĞİŞİMİN GEREKLİLİĞİ ÜZERİNE SOSYOLOJİK BİR İNCELEME	703
Raheb MOHAMMADI GHANBARLOU	
5018 SAYILI KAMU MALİ YÖNETİMİ VE KONTROL KANUNU KAPSAMINDA İÇ DENETİMİN ETKİNLİĞİ: ÜNİVERSİTE İÇ DENETÇİLERİNE YÖNELİK BİR UYGULAMA	705
Recep GÜNEŞ, Birgül BOZKURT YAZAR	
MAHALLE MUHTARLIĞI: GELENEK SORGULAMA KISKACINDA	709
Refik YASLIKAYA, Damla YOZGAT	
KİRLENMİŞ KOLTUKLAR: YEREL SİYASETTEKİ YOZLAŞMA ALGISININ TÜRK SİNEMASINA YANSIMALARI	713
Refik YASLIKAYA, Saadet GADİRİ NİŞLİ	
KAMU HİZMETLERİNİN İFASINDA YAPAY ZEKÂ VE KAMU YÖNETİMİNE ETKİSİ	717
Reha BAYANSAR	
KAMU YÖNETİMİNİN BİLİMLEŞME SORUNU	720
Sabit MENTEŞE	
ETİK DIŞI DAVRANIŞLARIN YEREL YÖNETİMLERDE KAYNAKLARIN KULLANIMINA ETKİLERİ	723
Sabit MENTEŞE, Batuhan GÜLER	
KAMU KARAR SÜREÇLERİNDE TASARIM YÖNETİMİ ÜZERİNE BİR UYGULAMA	726
Sadık BADAĞ	
TÜRKİYE’DE BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE MECLİS ÜYE SEÇİMLERİNDE YENİDEN YAPILANMA: BİR MODEL ÖNERİSİ.....	729
Saliha YILMAZ	
RİSK YÖNETİMİN KAMU KURUMLARINDA UYGULANMASINA YÖNELİK YENİ YAKLAŞIMLAR VE UYGULAMALAR	733
Salim KURNAZ	
KIRGIZ CUMHURİYETİ’NİN İDARİ VE DEVLET KURUMLARINDA BÜROKRASİ SORUNLARI VE BÜROKRASİNİN AŞILMASI	737
Satybaldieva Asel KURMANBEKOVNA	

MİLLİ ŞEF DÖNEMİ'NDE TUNCELİ'DE SOSYOKÜLTÜREL DURUM (1938-1950).....	742
Savaş SERTEL, Fatma SERTEL	
KAMU YÖNETİMİNDE ETİK İLKE VE DEĞERLER: İNGİLTERE-TÜRKİYE KARŞILAŞTIRMALI ANALİZ ...	746
Sefa USTA, Ali YILDIRIM, Mustafa KURT	
YEREL YÖNETİMLERDE AKILLI KENT UYGULAMALARI: KONYA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ÖRNEĞİ..	750
Sefa USTA, Hasibe CEYHAN	
İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNİN TÜRKİYE'DE BELEDİYELERİN KURUMSAL YAPILARI ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ..	754
Selahattin KAVUT	
AFET YÖNETİMİNDE MÜLKİ İDARE TEŞKİLATLANMASININ ETKİNLİĞİ	757
Selim ÇAPAR, Mehmet KOCA	
DSİ'DEN EPDK'YE: TÜRKİYE'DE SU POLİTİKALARININ DÖNÜŞÜMÜ	761
Selime YILDIRIM	
KAMU YÖNETİMİ ALANINDA AMPİRİK YÖNTEMLE HAZIRLANMIŞ OLAN LİSANSÜSTÜ TEZ ÇALIŞMALARININ BİBLİYOMETRİK ANALİZİ (2019-2023)	765
Selma KARATEPE, Tuğba YOLCU, A. Muhammet BANAZILI	
EGEMENLİK VE KORUMA SORUMLULULUĞU ARASINDAKİ İLİŞKİ: ÇELİŞKİ Mİ UYUM MU?	767
Semra AKSU	
YEREL KAMU POLİTİKALARININ SUNUMUNDA YEREL MEDYANIN ROLÜ.....	770
Sena ŞAHİN, Nazlı NALCI ARIBAŞ	
DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE DİJİTAL LİDERLİK	774
Senem ÇELİK, Nazlı NALCI ARIBAŞ, M. Burhanettin COŞKUN	
MODERN AFET YÖNETİMİNDE KÜRESEL BİR PERSPEKTİF: BÜYÜK VERİ VE YAPAY ZEKÂ UYGULAMALARI	777
Serdar SEVGİLİ	
TÜRK DIŞ POLİTİKASINDA İNSANİ DİPLOMASİ: RUSYA- UKRAYNA SAVAŞI ÖRNEĞİ.....	781
Serkan GÜNDÖĞDU, Hilal AKBAŞ	
E-BELEDİYECİLİK ANLAYIŞININ YEREL DEMOKRASİ BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ	785
Sertaç KIRAC, Handan BOYALI	
TARİHSEL SOSYOLOJİ VE KENT SOSYOLOJİSİ KAYNAĞI OLARAK ŞER'İYE SİCİLLERİNİ GÖMÜLÜ TEORİ (GROUNDED THEORY) BAĞLAMINDA ANALİZ ETMEK MÜMKÜN MÜ? METODOLOJİK BİR TARTIŞMA.....	789
Sevcan GÜLEÇ SOLAK, Muhammet ÖZDEMİR	

ÇEVRE VE İKLİM KRİZLERİ KARŞISINDA AVRUPA BİRLİĞİ’NİN “YEŞİL REJİMİ” VE TÜRKİYE ÜZERİNE KISA ANALİZLER.....	793
Sevim BUDAK	
ÜST KADEME YÖNETİCİLERİNİN HİZMET İÇİ EĞİTİM BAKIMINDAN TODAİE VE ENA KARŞILAŞTIRMASI	796
Sezai ÖZTOP, Enes YÖRÜKOĞLU	
İKLİM GÖÇÜ VE TÜRKİYE ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME.....	799
Sezgin SEZGİN	
İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ POLİTİKALARI KAPSAMINDA TÜRKİYE’NİN AVRUPA BİRLİĞİ’NE UYUMUNUN YENİLENEBİLİR ENERJİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ	802
Sinan SODAN	
MOTİVASYON TEORİLERİ BAĞLAMINDA TÜRK KAMU YÖNETİMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	806
Soner ÜNAL, Hamza ATEŞ	
BÜROPATOLOJİ ÇALIŞMALARININ YÖNETİM ÖZELİNDE İNCELENMESİ	809
Suudan Gökçe GÖK	
POST TRUHT VE DEZENFORMASYONLA MÜCADELE MERKEZİ.....	812
Süleyman BAHCIVAN	
YAPAY ZEKÂ UYGULAMALARI VE KAMU HİZMETLERİ: FRANSA’DAKİ ULUSAL AİLE YARDIM FONU CNAF- (CAISSE NATIONALE DES ALLOCATIONS FAMILIALES) ÖRNEĞİ	816
Süleyman SİDAL	
TÜRKİYE’DEKİ KALKINMA PLANLARINDA KÜRESEL İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ	820
Şahide Nur OCAKLI, Ömer ÖZKAYA	
MEŞRUIYET KRİZLERİNE BİR ÇÖZÜM ÖNERİSİ: YENİ BİLİMSEL YÖNETİŞİM	823
Şeniz ANBARLI BOZATAY, Sıla SABANCILAR EREN	
SESSİZ İSTİFA: KAMU ÇALIŞANLARI AÇISINDAN BİR DEĞERLENDİRME	827
Şerife PEKKÜÇÜKŞEN, Gökhan BİLİCİ	
KENTSEL DÖNÜŞÜM İDEOLOJİK OLURSA: KUDÜS ÖRNEĞİ.....	831
Şeyma AKIN	
TÜRKİYE’DE YÖNETSEL SİSTEMİN YENİDEN YAPILANDIRILMASINA YÖNELİK TARTIŞMA KONULARI (1900-1950).....	835
Şeyma EŞKİ ÇAYLAK	

KAMUDA AKILLI KAMPÜS UYGULAMALARI KRİTERLERİNİN ÖNCELİKLENDİRİLMESİ:	
SPHERICAL CRITIC METODU	839
Şule Bayazit BEDİRHANOĞLU, Ezgi DEMİR, Çağlar KARAMAŞA	
YASAMA ORGANINDA POLİTİKA YAPIM SÜRECİNDE CİNSİYETİN ETKİSİ: TÜRKİYE ÖRNEĞİ	843
Şükrü NİŞANCI, Tuğba SALMAN	
JAPONYA ULUSLARARASI İŞ BİRLİĞİ AJANSI’NIN TÜRKİYE’DEKİ FAALİYETLERİNİN	
BÖLGESEL KALKINMA ÇERÇEVESİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ	846
Tekin AVANER, Şahide Nur OCAKLI	
FRANSA’DA KAMU HİZMETLERİNDE YAPAY ZEKÂ KULLANIMI ÜZERİNE HUKUKİ TARTIŞMALAR ..	849
Temel MERİ	
KAMU GÜVENLİĞİ ARACI OLARAK PROAKTİF KARŞI İSTİHBARAT: MUTENİ OPERASYONU	853
Timuçin KODAMAN, Hasan Mesut ÖNDER	
SİYASİ ELİTLERİN GÖZÜNDEN TÜRKİYE’DE PRATİK PARTİ SİYASETİ: İHSAN ARSLAN HATIRATI	
ÜZERİNDEN MERKEZ SİYASETİN TEMEL YÖNELİMLERİ ÜZERİNE BAZI GÖZLEMLER	856
Toygar Sinan BAYKAN	
YENİ MEDYA VE DİJİTAL ORTAMDA YAŞAMAK	859
Tuba AYDOĞDU, B. Sina GÜNEŞ	
ETİK VE KAMU YÖNETİMİ	862
Tuba AYTan	
DİRENÇLİ KENTLER İNŞA ETMEDE SOSYAL DİRENÇLİLİK PERSPEKTİF:	
SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ	865
Tuna BATUHAN, Şuheda ALTUNOK	
12. KALKINMA PLANININ ŞEHİRLEŞMEYE DAİR POLİTİKA ÖNERİLERİ VE HEDEFLERİNİN	
İNCELENMESİ	871
Tuna BATUHAN, Şuheda ALTUNOK	
SAHİPSİZ KÖPEKLERİN TESPİTİ VE ÇEVRE GÜVENLİĞİNİN SAĞLANMASINA İLİŞKİN	
TEKNOLOJİK VE HUKUKİ ÇÖZÜM ÖNERİLERİ	875
Tuncay ÇOLAK	
OSMANLI’DAN GÜNÜMÜZE KAMUDA KILIK KIYAFET POLİTİKALARI	879
Turgay TEKMEK	
YEREL YÖNETİMLERDE BULUT BİLİŞİM UYGULAMASI	883
Tülay BATUR	

YEREL YÖNETİMLERDE ÖNE ÇIKAN KAMU DEĞERLERİ VE BELİRLEYİCİLERİ:	
DOĞU KARADENİZ BELEDİYELER BİRLİĞİ ÖRNEĞİ	887
Tülay DEMİR, Abdullah UZUN	
İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ POLİTİKASI VE TÜRKİYE’DE BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİNİN	
İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNE YÖNELİK HAZIRLIĞI	891
Uğur SADIÖĞLU, Melda CELLAT	
OSMANLI DÖNEMİ DENİZ KAZALARI VE DENİZ SİGORTACILIĞININ TARİHSEL GELİŞİMİ	895
Vasfi ASLAN	
VATANDAŞ KATILIMINA YÖNELİK BİR UYGULAMA: İÇİŞLERİ BAKANLIĞI AÇIK KAPI BİRİMLERİ.....	899
Vasfiye ÇELİK, Zeynep DUYAR	
E-DEVLET UYGULAMALARININ YOLSUZLUĞU AZALTMA POTANSİYELİ: AMPİRİK BİR İNCELEME ..	903
Vedat ALMALI, Abdulmecit YILDIRIM	
TÜRKİYE’DE GÖÇ YÖNETİMİNDE BELEDİYELERİN YERİ VE ROLÜ: ANTALYA ÖRNEĞİ	906
Vehbi Alpay GÜNAL, Esra AKSOY	
DEPREM SONRASI OLUŞAN ENKAZ ATIKLARININ BERTARAFI: 6 ŞUBAT DEPREMİ	
SONRASI NURDAĞI VE İSLAHİYE İLÇELERİNİN İNCELENMESİ	909
Yakup BULUT, Seda KULU BAY	
BÖLGESEL KALKINMADA YEREL YÖNETİMLERİN ROLÜ	912
Yaprak KURBAN	
KÜRESEL İKLİM YÖNETİŞİMİNDE KENTLERİN ROLÜ	915
Yasin Can GÖNÜLTAŞ, Hasan YAYLI	
SİBER İSTİHBARATIN KAMU GÜVENLİĞİ AÇISINDAN ÖNEMİ: ÖRNEK OLAYLAR	
ÜZERİNDEN BİR DEĞERLENDİRME	918
Yaşar Orçun KÜÇÜKYILMAZ	
VERİ GİZLİLİĞİ VE GÜVENİLİRLİK İLKELERİNİ GELİŞTİRME SÜRECİNDE TÜRK YÖNETİM	
SİSTEMİNDE GERÇEKLEŞTİRİLEN ETİK YÖNETİM POLİTİKALARI	921
Yıldız ATMACA, Erdal YILDIZ	
TÜRKİYE’DE KAMUSAL ALANDA FAİZSİZ FİNANS: KİRA SERTİFİKALARININ KULLANIMI	
(SUKUK) VE GELECEK PERSPEKTİFLERİ	925
Yunus KUTVAL, İbrahim AYTEKİN	
SAHİPLİ KÖPEKLERE GEÇİŞ YÖNTEMLERİ: TÜRKİYE İÇİN BİR ÖNERİ	927
Yusuf ŞAHİN, Oğuzhan ASLANTÜRK	

DEMOKRATİK PEKİŞME AÇISINDAN CUMHURBAŞKANLIĞI KARARNAMELERİNİN TÜRK SİYASETİNE ETKİLERİ.....	931

Yücel ÖZDEN, Kübra İLHAN

İKLİM DEĞİŞİMİYLE İLGİLİ KÜRESEL ÇABALARIN TÜRKİYE'YE ETKİLERİ: PARİS İKLİM ANLAŞMASI ÖRNEĞİ	935

Yüksel ARIKAN, Osman AĞIR

YÖNETİŞİM YAKLAŞIMI EKSENİNDE KENTSEL DÖNÜŞÜME İLİŞKİN SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ.....	939

Zeynep Damla KARANUH, Nurcan PÜRE

KÜRESEL MALİ KRİZLERE KARŞI KÜRESEL İŞBİRLİĞİ OLANAKLARI: 2008 FİNANS KRİZİNDEN COVID- 19 PANDEMİ KRİZİNE DÜNYA TİCARET ÖRGÜTÜ	943

Zümre ERCAN, Mustafa TÜRK

İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ İLE MÜCADELEDE DİJİTAL İKİZ TEKNOLOJİSİ BİR ARAÇ OLABİLİR Mİ?

Abdulgazi YIKICI¹

Özet

Tarih boyunca iklimler; volkanik patlamalar, meteor çarpmaları, maden yangınları, toz fırtınaları gibi doğal yollardan meydana gelen olaylardan etkilenmiştir. Bu durum çevreye iklim rejimlerinin değişmesi şeklinde yansımıştır. Ancak Sanayi Devrimi'nden itibaren sanayileşme ve kentleşmenin ivme kazanmasıyla birlikte atmosferdeki sera gazı konsantrasyonlarında ciddi artışlar yaşanmaya başlanmıştır. Antropojenik kaynaklı sera gazı seviyelerinde görülen bu artış, atmosferin doğal formunda onarılması güç bir bozulmaya yol açmıştır. Dünyadaki canlı yaşamının devamı noktasında kritik bir nitelik taşıyan atmosfer; dramatik sıcaklık değişimlerinin önüne geçmek, dünyaya yönelen meteorları yakarak yaşanması muhtemel yıkımları engellemek, güneş ışınlarını filtreleyerek canlıları ultraviyole radyasyonun olumsuz etkilerinden korumak ve meteorolojik olayların gerçekleşmesine uygun bir ortam sunmak gibi önemli işlevleri yerine getirmektedir. Söz konusu bileşenin doğal yapısının kısmen kendiliğinden meydana gelen olaylar, esas olarak ise antropojenik faaliyetler sonucunda bozulması; etkileri yerel, bölgesel, ulusal ve küresel düzeyde hissedilen iklim değişikliği sorununa davetiye çıkarmıştır.

Son dönemlerde iklim rejimlerinde dramatik değişikliklerin yaşandığı gözlemlenmektedir. Dünyanın neresinde olursa olsun, yaşanan bu değişikliklerden olumsuz yönde etkilenen alanların başında doğal ekosistemler gelmektedir. Buzulların erimesi, deniz suyu seviyelerinin yükselmesi, su kaynaklarının tükenmesi, aşırı hava olaylarının ve orman yangınlarının görülmesi ve bunların sonucunda bazı bitki ve hayvan türlerinin yok olması, bazılarının ise yaşam alanlarının, üreme zamanlarının ve mevsimsel aktivitelerinin değişmesi iklim değişikliğinin doğal ekosistemler üzerindeki etkilerine örnek olarak verilebilir. Ancak küresel bir çevre sorunu olan iklim değişikliğinin etkileri sadece doğal ekosistemlerdeki bozulma ve tahribatlar ile sınırlı kalmamakta, aynı zamanda bu etkiler genel olarak insan yerleşimlerinde, özellikle de kentlerde çeşitli sorunlara yol açabilmektedir. Sayılan mevcut ve potansiyel etkilerinden hareketle iklim değişikliği, insanlığın karşı karşıya olduğu en önemli çevre sorunlarından biri olarak nitelendirilebilir. Bu açıdan iklim değişikliği, şaşırtıcı olmayan bir şekilde dünya gündeminde yer almaktadır.

¹ Arş. Gör., Karadeniz Teknik Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Kamu Yönetimi Bölümü, abdulgaziyyikici@ktu.edu.tr, ORCID ID: 0000-0003-1230-1612

Dünyanın çeşitli yerlerindeki ülkeler, iklim değişikliği ile mücadele kapsamında uluslararası anlaşma ve sözleşmelere taraf olmakta, ayrıca yerel, bölgesel, ulusal ve uluslararası ölçeklerde çeşitli girişimlerde bulunmaktadır. Söz konusu girişimler ile genel çerçevesi çizilen iklim değişikliği mücadelesi, azaltım ve uyum stratejileri aracılığıyla sürdürülmektedir. Birinci yaklaşım, antropojenik kaynaklı iklim değişikliğini öncelikle yavaşlatmak, genel olarak ise durdurmak amacıyla çeşitli girişimlerde bulunulmasını amaçlamaktadır. İkinci yaklaşım ise iklim değişikliğinin mevcut ve potansiyel sonuçları karşısında hazırlıklı olunmasını hedefleyen uyum politikalarını kapsamaktadır. Binalarda enerji verimliliğini artırmak için yenilikçi çözümler geliştirilmesi ve güneş ve rüzgâr enerjisi ile biyoyakıt gibi yenilenebilir enerji kaynaklarına yatırım yapılması azaltım stratejileri kapsamındaki faaliyetlere örnek olarak gösterilebilir. Buzul erimelerine bağlı olarak yükselen deniz seviyeleri karşısında kıyılarda bent yapım faaliyetleri de ikinci yaklaşım çerçevesinde değerlendirilebilir. Burada belirtilmesi gereken bir nokta daha vardır, o da azaltım stratejilerinin çoğunlukla gelişmiş; uyum stratejilerinin ise genel itibarıyla sosyo-ekonomik açıdan gelişmişlik düzeyi düşük ülkelere uygulanmasıdır. Yapılan değerlendirmelerden hareketle azaltım ve uyum stratejilerinden birinin diğerinin yerine tercih edilmesinden ziyade bunların birlikte kullanılmasının, diğer bir deyişle iklim değişikliği ile mücadelenin belirli araçların kullanımına endekslenmeyip yeniliklere ve gelişmelere açık olunmasının mücadeleden başarılı sonuçlar alınmasında önemli bir rol oynayacağı söylenebilir.

Günümüzde bilişim ve internet teknolojileri son derece hızlı bir gelişme seyri göstermektedir. Söz konusu gelişmelerin her birinden faydalanılarak oluşturulan dijital ikiz teknolojisi, son zamanlarda teknoloji alanında kaydedilen ilerlemelerin en önemli çıktılarından birini teşkil etmektedir. Dijital ikiz teknolojisi; verilerin gerçek zamanlı toplanması, toplanan verilerin işlenmesi ve analiz sonuçlarından yola çıkılarak geleceğe ilişkin çeşitli senaryo tahminleri yapılmasına elverişli bir teknolojik altyapıya sahiptir. Bu özelliği ile dijital ikiz teknolojisinin iş ve işlem basamaklarını azaltma, zaman ve kaynak kullanımında ise tasarruf sağlama gibi faydaları bulunmaktadır. Dijital ikiz teknolojisinin sunmuş olduğu avantajlar yalnızca bu teknolojiye olan ilgiyi artırmamakta, aynı zamanda söz konusu teknolojinin kullanım alanını da giderek genişletmektedir. Havacılık ve uzay teknolojisi alanında doğan dijital ikizin günümüzde üretim, inşaat ve enerji tüketimi konularında kullanılması söz konusu teknolojinin kullanım alanının yaygınlaştığını da açık bir şekilde göstermektedir.

Bu bağlamda çalışmanın amacı, dijital ikiz teknolojisinin iklim değişikliği ile mücadelede bir araç olarak kullanılıp kullanılamayacağının değerlendirilmesidir. Belirlenen amaç doğrultusunda çalışmada, literatür incelemesi ve doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Literatür incelemesi, konunun ne şekilde ele alındığı ve ilgili çalışmalarda hangi sonuçlara ulaşıldığının tespit edilerek araştırılması gereken hususların belirlenmesine uygun bir zemin sunmaktadır. Verilerin toplanmasından ziyade seçimine dayanan doküman analizi ise zaman ve maliyet tasarrufuna ve konunun geniş bir perspektiften ele alınmasına imkân sağlamaktadır. Sayılan bu avantajlar, çalışmada söz konusu yöntemlerin kullanılmasında etkili olmuştur. Buradan hareketle çalış-

mada ilk olarak iklim değişikliği ile mücadelede genel yaklaşımlara ve uluslararası çabalara yer verilmekte, ardından dijital ikiz teknolojisi ele alınmakta ve son olarak ise uygulama örneklerinden yola çıkılarak dijital ikizin iklim değişikliği ile mücadeleye katkı sunup sunamayacağı irdelenmektedir. Yapılan incelemede dijital ikiz teknolojisinin kurtarma operasyonlarında, planlama ve inşaat faaliyetlerinde, enerji sistemlerinin ve tüketiminin takibinde ve trafik akışının optimizasyonunda kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu yönüyle dijital ikizin zaman ve maliyet tasarrufu sağladığı, diğer bir deyişle işlerin ve işlemlerin daha az kaynak ve enerji kullanımıyla sonuçlandırılmasına aracılık ettiği, dolayısıyla da sera gazı salınımını azalttığı söylenebilir. Sonuç olarak dijital ikiz teknolojisinin iklim değişikliği ile mücadelede etkili bir emisyon azaltım aracı olarak kullanılabileceği ifade edilebilir. Ayrıca dijital ikiz teknolojisi gibi bilgi ve iletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmelerin, iklim değişikliği ile mücadelede başvurulacak yeni araçların ortaya çıkmasına ve bu mücadelenin farklı bir boyutta sürdürülmesine zemin hazırladığı belirtilebilir.

Anahtar Kelimeler: Sera Gazı, İklim Değişikliği, Azaltım, Uyum, Dijital İkiz Teknolojisi.

COULD DIGITAL TWIN TECHNOLOGY BE A TOOL IN STRUGGLE WITH CLIMATE CHANGE?

Abstract

Throughout history, natural developments have led to some changes in the structure of the atmosphere. In particular, the Industrial Revolution and subsequent developments have significantly increased greenhouse gas concentrations in the atmosphere. This increase in anthropogenic greenhouse gas levels has caused an irreparable deterioration in the natural form of the atmosphere. The events occurring in the natural structure of this component have caused the problem of climate change, which is recognized as one of the most important environmental problems today. In the international arena, various initiatives are taken to struggle with climate change. It is possible to classify these initiatives under two headings: mitigation and adaptation policies. Today, information, computer and internet technologies show an extremely rapid development course. Digital twin technology, which is created by utilizing each of these developments, constitutes one of the most important outputs of the recent advances in technology. In this context, the aim of the study is to assess whether digital twin technology can be used as a tool to struggle with climate change. In line with the determined purpose, literature review and document analysis method were used in the study. The study found that digital twin technology is used in rescue operations, planning and construction activities, monitoring of energy systems and consumption, and optimization of traffic flow. As a result, it can be stated that digital twin technology can be used as an effective emission reduction tool in struggle with climate change.

Keywords: Greenhouse Gases, Climate Change, Mitigation, Adaptation, Digital Twin Technology.

KAMU HİZMETLERİNİN SUNUMUNDA DEVLETİN DEĞİŞEN ROLÜ: MERKEZİ VE YEREL YÖNETİMLER ARASINDA GÖREV VE YETKİ PAYLAŞIMININ YÖNETİŞİM YAKLAŞIMI ÇERÇEVESİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ

Abdulkadir AKSOY¹, Pınar COŞKUN TUNA²

Özet

Dünyada yaşanan gelişmeler ve dönüşümler kamu hizmetine yönelik anlamları ve tanımları etkileyerek değiştirmektedir. Kamu hizmeti, en geniş anlamıyla kamu yararını sağlamak amacıyla, merkezi idare veya merkezi idarenin denetim ve gözetimi altında topluma sunulan hizmetler olarak bilinmektedir. Kamu hizmetlerinin esasında kamu yararı bulunmaktadır. Ancak kamu hizmetlerinin merkezi idare tarafından yerine getirilmesi ve aşırı kuralcılığa, katı hiyerarşik bir yapıya dayanan klasik kamu yönetimi anlayışı, yaşanan gelişmeler ve değişimler neticesinde farklılaşmıştır. Klasik kamu hizmeti anlayışında yer alan “kamu hizmetlerinin sadece devlet tarafından görülebileceği” anlayışı tartışılmaya başlanmış ve bu anlayış yerine kamu hizmetlerinin, verimli, etkin bir şekilde sunulması için bu hizmetleri düzenleyen merkezi ve yerel yönetim birimlerine ihtiyaç olduğu ortaya çıkmıştır. 1980’li yıllarla birlikte devletin yapısı, işleyişi ve rolü sorgulanarak söz konusu yıllar itibarıyla kamu hizmetlerinin daha hızlı, kaliteli, daha az maliyetli, etkin ve verimli bir şekilde sunulması amacıyla yerel ve merkezi yönetim arasında görev ve sorumlulukların paylaşılması gerektiği fikri gündeme gelmiştir. Bu kapsamda devletin rolünde değişimler ortaya çıkmış ve bununla birlikte kamu yönetiminde yeniden yapılandırma süreci başlamıştır. Yeniden yapılandırma sürecine neden olan en önemli faktörler ise 1970’lerde ortaya çıkan petrol krizleri, küreselleşme, teknolojik gelişmeler, halkın kamu hizmetlerine ilişkin artan talepleri ve bu taleplerin merkezi yönetim tarafından yerine getirilemeyişi olmuştur. Ayrıca bu süreçte yerelleşme politikalarının da etkisiyle birlikte kamu hizmetlerinin gerçekleştirilmesinde merkezi kurumlar ile yerel yönetimler arasında görev yetki paylaşımı hem gerekli hem de önemli bir hal almıştır. 1980’lerle birlikte yeni kamu yönetimi anlayışının ortaya çıkmasıyla birlikte kamu yönetimleri, işlevsel ve örgütsel anlamda değişim ve dönüşümler yaşamış ve tüm dünyada öncelikle yerel ve merkezi yönetim arasında görev ve yetki paylaşımı öngörülmüştür. Kamu yararını içeren hizmetlerin

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Gaziantep Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, aaksoy@gantep.edu.tr, ORCID:0000-0001-9573-5269

² Doktora Öğrencisi, Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı, pcoskuntuna@gmail.com, ORCID:0000-0002-5527-8216

görülmesinde ve sunulmasında bu yönetimler arasında olan yetki ve görev paylaşımı ülkeler arasında farklı şekillerde uygulama alanı bulmuştur. Unutulmamalıdır ki yetki ve görev paylaşımı konusunda dikkat edilmesi gereken en önemli husus ise kaynak ve gelir bölüşümünün, paylaşılan görev ve sorumluluklar ile orantılı olmasıdır. Çünkü orantılı gelir bölüşümü olmadığı takdirde görev paylaşımının bir anlamı olmayacağı gibi hizmetler etkin ve verimli bir şekilde sunulamayacaktır. Devletlerin yerel yönetime göre mi yoksa merkezi yönetime mi ağırlık vereceği ise o devletin ekonomik, siyasi durumuna, tarihsel koşullarına, toplum yapısına, kültürüne ve ideolojisine göre değişmektedir. Kamu hizmetlerinin sunumunda hangi hizmetin yerel yönetim, hangi hizmetin merkezi yönetim tarafından yerine getirileceği çoğu zaman tartışma konusu olurken bu tartışma neticesinde ilgili yönetimler arasında görev ve yetki paylaşımı sorunu gündeme gelmiştir. Bu kapsamda tüm ülkede yaşayan insanlara eşit bir şekilde yararlanma hakkı tanıyan hizmetlerin merkezi yönetim birimleri tarafından, bir yöre ya da bölge halkının ihtiyaçlarına yönelik hizmetlerin ise yerel yönetimler tarafından yerine getirileceği genel kabul görmüştür. Ancak kamu hizmetleri, 1970’li yıllara kadar doğrudan merkezi yönetim tarafından yerine getirilmiş ve zamanla kamu hizmetlerinin, sadece merkezi yönetim kuruluşları tarafından görülemeyeceği aynı zamanda yerel yönetim birimleri ile birlikte farklı aktörlerle işbirliği içerisinde yapılması gerektiği görüşü savunulmuştur. Kamu hizmetlerine ilişkin görev ve sorumlukların gerçekleştirilmesi için kamu kurumlarında denetime açık, şeffaf ve etkili bir yapı için sivil toplum kuruluşları, özel sektör, kar amacı gütmeyen kuruluşlar, sermaye çevresi gibi aktörlerin de karşılıklı işbirliği ve etkileşim içerisinde olması gerektiği ve yönetimde bu aktörlerin de aktif bir şekilde yer alması gerektiği fikrini savunan yönetim yaklaşımı ortaya çıkmıştır. Yönetişim yaklaşımı, merkeziyetçi ve tepeden inmeci bir kamu yönetimi anlayışı yerine farklı aktörler arasında görev paylaşımını öngörerek hem kamu hizmetlerinin etkin ve verimli bir şekilde gerçekleştirilmesi ve sunulmasında hem de demokratikleşme sürecinde aktörler arası işbirliğinin önemli bir rol oynadığını savunmaktadır. Yönetim ve devlet alanında gerçekleşen bu yeni anlayış ile beraber devletin toplumsal, ekonomik vb. alanlara müdahalesi azalarak görev ve sorumluluklarında azalma meydana gelmiş, devlet daha çok düzenleyici ve hakem rolünü üstlenerek koordinasyonu sağlayan bir yapı konumunda görülmüştür. Bu çalışmada; kamu yararını içeren kamu hizmetlerinin gerçekleştirilmesinde ve sunumunda merkezi idareler ile yerel yönetimler arasında görev ve yetki paylaşımının 1980’li yıllarla birlikte nasıl değiştiği açıklanmış ve 2000’li yıllarla birlikte kamu yönetiminde kendini hissettirmeye başlayan yeni yönetim yaklaşımı anlayışı ile görev ve sorumlulukların sadece merkezi ve yerel yönetimler arasında mı olacağı yoksa bu iki yönetim arasında yetki ve görev paylaşımının farklı aktörlerle paylaşılabilişliği neticesinde devletin rolünün ne yönde değiştiği ortaya konulmaya çalışılmaktadır. Bu çerçevede çalışmanın temel araştırma sorusu şöyle ifade edilebilir: 2017 yılında yapılan referandum ile Türkiye’de kamu yönetiminin yapısı ve işleyişinde ortaya çıkan değişiklikler yönetim ilkeleri ile örtüşmekte midir? İşte bu soruya yanıt vermek amacıyla ilk olarak kamu hizmeti kavramının ne olduğuna değinilerek,

merkezi ve yerel yönetimler arasındaki görev ve yetki paylaşımının nasıl olduğu, bu yönetim birimlerine verilen görev ve yetki paylaşımlarının olumlu ve olumsuz yönleri anlatılarak zamanla değişen koşullara göre bu yetki ve görev paylaşımının nasıl değiştiği üzerine literatür bilgileri sunulmuş ve yönetim yaklaşımı çerçevesinde devletin değişen rolünün incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden olan içerik analizinden faydalanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kamu Hizmeti, Yerelleşme (Desantralizasyon), Görev-Yetki Paylaşımı, Yönetişim.

THE CHANGING ROLE OF THE STATE IN THE PROVISION OF PUBLIC SERVICES: AN EVALUATION OF THE DIVISION OF DUTIES AND POWERS BETWEEN CENTRAL AND LOCAL GOVERNMENTS WITHIN THE FRAMEWORK OF THE GOVERNANCE APPROACH

Abstract

In this study; It has been explained how the sharing of duties and powers between the central government and local governments in the realization and delivery of public services that include the public interest has changed in the 1980s, and with the new understanding of governance approach that started to make itself felt in public administration in the 2000s, duties and responsibilities are transferred only to the central and local governments. It is tried to reveal whether the role of the state will change as a result of the sharing of duties and powers between these two administrations with different actors. In this context, the main research question of the study can be expressed as follows: Do the changes that emerged in the structure and functioning of public administration in Turkey with the referendum held in 2017 coincide with the principles of governance? In order to answer this question, we first touch on what the concept of public service is, how the duties and powers are shared between central and local governments, the positive and negative aspects of the duties and powers given to these administrative units, and how this power and duty sharing is done according to the conditions that change over time. Literature information on changes in governance is presented and it is aimed to examine the changing role of the state within the framework of the governance approach. Content analysis, one of the qualitative research methods, was used in the study.

Keywords: Public Service, Decentralization, Powe-Duty Division, Governance.

YEREL YÖNETİMLERİN MALİ YAPISI VE MALİ YERELLEŞME ÜZERİNE BİR ANALİZ

Abdulkadir ATEŞ¹

Özet

Yerel yönetimler, karar organları genel oyla seçilerek oluşturulan ve bütçe, personel ve malvarlığı ile ilgili olarak genel sorumlulukları ve belli oranda özerkliği olan ve merkezi olmayan bir kamu tüzel kişisidir. Yerel yönetimlerin mali yapısının izlenmesi, yerel yönetimlerin kendilerine verilen görev ve sorumlulukları yerine getirmeye ve etkin ve verimli kalkınma politikaları tasarlamaya yönelik mali kapasitelerini değerlendirmeye yönelik önemli bir adımdır.

1980’li yıllarla birlikte tüm dünyada kamu yönetimi yapılanmasında paradigma değişiminin başlaması, küreselleşme süreci ve bölgesel entegrasyon çalışmalarının artması, ülkelerin siyasi, idari, ekonomik yapılarının yeniden düzenlemelerine neden olmuştur. Bu yeniden yapılanma ve düzenleme süreçleri içerisinde en önemli alanlardan birini yerel yönetimler oluşturmaktadır. Kamu yönetiminde değişimi talep eden bu yaklaşım, 21. yüzyılda artan bir şekilde, yerel yönetimlerin görev ve yetkilerinde artış, sonuç odaklı/müşteri odaklı kamu hizmeti anlayışı, yönetimden yönetişime geçiş, mali/idari saydamlık ve hesap verebilirlik vb. birçok boyutu içeren bir süreç göstermektedir. Bu süreçte yerelleşmeye verilen önemin artması, yerel yönetimlerin özellikle görev, yetki ve sorumluluklarının artmasına yol açmıştır.

Bu çerçevede ortaya çıkan değişimler, yerel yönetimlerin mali yönetimi ve yapısında değişimlere yol açmıştır. Yerel yönetimlerin mali yapısının izlenmesi, yerel yönetimlerin kendilerine verilen görev ve sorumlulukları yerine getirmeye ve etkin ve verimli kalkınma politikaları tasarlamaya yönelik mali kapasitelerini değerlendirmeye yönelik önemli bir adımdır.

Yerel yönetim birimlerinin mali yapısını şekillendiren faktörlerden biri ülkenin gelişmişliğidir. Bir diğer unsur, yerel yönetimlerin varlığını hukuki açıdan açıklamaya çalışan yerel yönetimlerin yasal dayanağıdır. Diğer yandan, siyasi karar birimlerinin yerel yönetim birimlerine bakış açısı ve yerel yönetim birimlerinin varlık açısından kabulü de mali yapıyı etkileyen unsurlar arasında yer alır. Yerel yönetimlerin mali yönetiminde hizmet sunumunda etkinlik ve verimliliğin sağlanması için gerekli olan performans yönetimi, bütçe yönetimi açısından mali disiplinin sağlanması ve mali saydamlık önemli kavramlar olarak ortaya çıkmıştır.

¹ Öğr. Gör., Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, aates@agri.edu.tr, ORCID ID 0000-0001-7214-6090.

Bu çalışmada adem-i merkeziyetçiliğe makro-ekonomik bir bakış sağlamak için mali göstergeler kullanılmıştır. Ancak, mali göstergeler, adem-i merkeziyetçilikle ilgili gerçekleri elde etmek için yetersiz ve hatta yanıltıcı görünümde sunabilir. Verileri anlamak ve rakamların neyi işaret ettiğini görebilmek için büyük özenle yorum yapılmalıdır. Örneğin, yüksek vergi payı, yüksek vergi özerkliğine eşit olmayabilir. Adem-i merkeziyetçiliği sayısal olarak ortaya koymak, yerelleşme ve merkezileşme eğilimlerini doğru tespit edebilmek ve yerelleşmenin etkilerini değerlendirebilmek için mali göstergeler, başkaca nicel ve nitel göstergeler yaklaşımlarla desteklenmelidir. Bu nedenle ülkelerin siyasi, idari, tarihi, sosyo-ekonomik boyutlarıyla da analiz edilmesi gerekir.

Bir ülkede siyasi, idari ve mali yerelleşme, birbirine bağlı üç boyutu oluşturur. Kuramsal olarak, yerelleşmede yetkilerin, sorumlulukların ve kaynakların dağılımı, birbirine bağlı üç boyutu oluşturur. Öyle ki, mali, idari ve siyasi yerelleşme birbirini tamamlayan olgulardır. Bu kapsamda, yerelleşmenin başarısı için bu üç boyut ve bu boyutlar arasındaki ilişkiler derinlikli bir şekilde araştırılmalıdır.

Mali yerelleşme, vergilendirme ve harcama sorumluluklarının yerel yönetim kademelerine devredilmesini içermekte ve bu doğrultuda yerelleşmenin düzeyi/derecesi, kaynakların miktarına ve kaynakları yönetmede özerkliğe bağlı olmaktadır. Birçok ülke, yerelleşmeyi içeren çok düzeyli yönetim reformları uygulamaktadırlar. Avrupa ve Kuzey Amerika'da, İsviçre, Amerika Birleşik Devletleri, Almanya, Kanada veya İskandinav ülkeleri gibi bazı federal ve üniter ülkeler, sağlam ve köklü bir yerel yönetim geleneğine sahiptir. Bununla birlikte, yerelleşme eğilimi de son yıllarda sürekli olarak yoğunlaşmıştır. 2000'li yıllarda yoğunlaşan bu reformlar arasında yönetim düzeyleri arasında sorumlulukların paylaşımında ayarlamalar, artan mali yerelleşme veya yerel yönetimlerde yeni kamu yönetimi yöntemlerinin kullanımı (Hollanda, İsveç, Finlandiya, Danimarka, Norveç, Fransa, İtalya, Birleşik Krallık, vb.) önemli bir yeri oluşturmaktadır. Diğer taraftan 2008 küresel mali krizi ve kamu maliyesi üzerinde daha iyi kontrol politikaları ve bütçe kısıtlamaları, çeşitli ülkelerdeki yerel yönetimleri etkilemiş ve adem-i merkezileşmeye birçok reformu motive etmiştir. Böylece tüm dünyada, 2000'li yıllarda bölgelerin ve belediyelerin birleşmesi, belediyeler arası işbirliğini teşvik eden politikalar ve büyükşehir reformları, yerel yönetimlerin sorumluluklarının ve kaynaklarının yeniden tahsis edilmesini sağlayan kurumsal reformlar yoğun bir şekilde uygulanmıştır.

1980'li yıllarla başlayan neo-liberal politikaların uygulanması süreci, yerel yönetimler düzeyinde önemli bir karşılık bulmuştur. Bu süreçte yerel yönetimlere görev, yetki ve sorumluluk bakımından daha fazla ağırlık verilirken, mali kaynakları ve bu kaynakları ne tür harcamalara yoğunlaştırdıkları ülkelerin siyasi, idari, ekonomik, tarihi ve kültürel yapısına ve merkeziyetçilik düzeyine göre değişkenlik göstermektedir.

Çalışmanın amacı, genel olarak ülke örneklerinin mali yerelleşme düzeylerine ilişkin genel çıkarım ve özelinde yerel yönetimlerin GSYİH içindeki durumunun değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Bu kapsamda, küresel ölçekte yerel yönetimlerin

mali yapıları ve mali yönetimleri çerçevesinde, OECD'nin yerel yönetimler maliyesine ilişkin raporlarının incelenmesiyle; Türkiye, Polonya ve Japonya'nın yerel yönetimler maliyesi değerlendirilmiştir.

Çalışmanın yöntemi nitel araştırma yöntemidir. Çalışmada doküman incelemesi yapılarak, adem-i merkeziyetçiliğe makro-ekonomik bir bakış sağlamak için mali göstergeler kullanılmıştır.

Çalışmanın bulguları olarak; mali göstergeler, adem-i merkeziyetçiliğin gerçek düzeyini belirlemek, mevcut eğilimleri doğru bir şekilde yakalamak ve adem-i merkeziyetçiliğin etkilerini ve sonuçlarını doğru bir şekilde değerlendirmek için nicel ve nitel göstergeler dahil olmak üzere ek yaklaşımlarla tamamlanmalıdır. Bu nedenle ülkelerin siyasi, idari, tarihi, sosyo-ekonomik boyutlarıyla da analiz edilmesi gerekir. Bu süreçte yerel yönetimlere görev, yetki ve sorumluluk bakımından daha fazla ağırlık verilirken, mali kaynakları ve bu kaynakları ne tür harcamalara yoğunlaştırdıkları ülkelerin siyasi, idari, ekonomik, tarihi ve kültürel yapısına ve merkeziyetçilik düzeyine göre değişkenlik göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Mali Yerelleşme, Mali Göstergeler, Mali Yapı, Merkeziyetçilik.

AN ANALYSIS ON THE FISCAL STRUCTURE OF LOCAL GOVERNMENTS AND FISCAL DECENTRALIZATION

Abstract

The beginning of the paradigm shift in public administration structuring all over the world in the 1980s, the globalization process and the increase in regional integration studies led to the reorganization of the political, administrative and economic structures of the countries. Local governments constitute one of the most important areas in these restructuring and regulation processes. The increasing importance given to localization in this process has led to an increase in the duties, powers and responsibilities of local governments. The changes that emerged within this framework have led to changes in the financial management and structure of local governments. Monitoring the financial structure of local governments is an important step towards assessing the financial capacity of local governments to fulfill their assigned duties and responsibilities and to design effective and efficient development policies.

In this study, by examining the OECD reports on local government finance within the framework of the financial structures and financial management of local governments on a global scale; Local government finances of Türkiye, Poland and Japan were evaluated. In this context, it is aimed to make a general conclusion regarding the fiscal decentralization levels of country examples in general and to evaluate the position of local governments in GDP in particular.

This study uses financial indicators to provide a macroeconomic perspective on decentralization. Fiscal indicators should be complemented by additional approaches, including quantitative and qualitative indicators, to determine the true level of decentralization, accurately capture current trends, and accurately assess the impacts and consequences of decentralization. For this reason, countries need to be analyzed with their political, administrative, historical and socio-economic dimensions. In this process, more emphasis is given to local governments in terms of duties, authority and responsibility, while their financial resources and the type of expenditures they focus on vary according to the political, administrative, economic, historical and cultural structure of the countries and the level of centralization.

Keywords: Fiscal Decentralization, Fiscal Indicators, Financial Structure, Centralization.

KAMU HARCAMALARI VE KAYIT DIŞI EKONOMİ İLİŞKİSİ: TÜRKİYE DEĞERLENDİRMESİ

Abdulkadir BİLEN¹

Özet

Kayıt dışı ekonomi, gelişmiş ve gelişmekte olan ülke ekonomilerinin temel sorunlarından birisi olarak varlığı devam ettirmekte ve kendine özgü nitelik ve boyutlarla tüm küresel ekonomilerde varlığını hissettirmektedir. Bu kapsamda başta kayıt dışı ekonominin doğmasına ortam hazırlayan nedenlerin ortaya konulması, bu nedenlerle kayıt dışı ekonomi arasındaki ilişkinin gözlemlenmesi devletlerin kayıt dışı ekonomi ile mücadelesinde geliştireceği yeni ekonomi ve maliye politikalarının da uygulanabilirliği açısından önem arz etmektedir. Küresel ölçekte kayıt dışı ekonomi olgusu 1970’li yıllardan itibaren önem kazanmış ve bu dönemden itibaren başta akademik çalışmalar olmak üzere çeşitli araştırma/analiz çalışmalarını da konu olmuştur. Kayıt dışı ekonomiye ilişkin ortaya konulan çalışmalar incelendiğinde çalışmaların kapsam açısından iki temel kısma ayrıldığı görülmektedir. İlk kısımda kayıt dışı ekonomi olgusuna ilişkin literatürde yapılan kavramsal tanımlamaların yanında kayıt dışı ekonominin nedenlerinin ve etkilerinin değerlendirildiği çalışmalar yer almaktadır. İkinci kısım ise ölçüm metodolojilerinin tanıtılması, matematiksel modellemelerin oluşturulması, ekonometrik denklemlerin oluşturulması, istatistiksel çözümlemenin yapılması, kayıt dışı ekonominin boyutunun tahmin edilmesi ve GSMH içerisindeki payının ortaya konulmasına ilişkin çalışmalardan oluşmaktadır. Diğer taraftan kayıt dışı ekonominin ekonomi üzerindeki etkileri, olumlu etkiler ve olumsuz etkiler olarak iki temel başlık altında toplanmaktadır.

Kayıt dışı ekonominin makro ekonomik göstergeler üzerindeki olumsuz etkileri incelendiğinde, kayıt dışı ekonominin başta kamu maliyesi (kamu harcamaları, kamu gelirleri vb.), iş gücü piyasası (işsizlik, iş gücüne katılma vb.), sosyal ve toplumsal yapı ile ekonomik göstergeler (enflasyon, GSMH büyüme oranı vb.) üzerindeki etkileri şeklinde sınıflandırılmaktadır.

Diğer taraftan kamu idarelerinin ülke ekonomisini kayıt altına almak için birçok temel amacı bulunmaktadır. Bu amaçlardan en önemlisi devletlerin kamu harcamalarını finanse edebilmek için gelir toplama ihtiyacı içerisinde bulunmasıdır. Kayıt dışı ekonomi, varlığını genelde kamu gelirleri, kamu gelirleri içerisinde de özellikle vergiler üzerinde kendini göstermektedir. Kamu idaresinin kayıt dışı ekonomi içerisinde bulunan faaliyetlerden gerektiği gibi vergi toplayamaması devletin yapacağı kamu harcamalarının finansmanında devletin farklı gelir kanallarını kullanmasına

¹ Hazine ve Maliye Bakanlığı, kadirbilen5506@gmail.com, ORCID: 0000-0002-4265-1894

neden olmaktadır. Özellikle kamu harcamalarının finanse edilmesinde borçlanma yolunun tercih edilmesi devletin uygulayacağı tüm ekonomik planların ve programların etkililiğini son derece düşürmektedir.

Kayıtlı ve kayıt dışı ekonomiden oluşan toplam ekonomi içerisinde son derece önemli bir alanı kapsayan kamu harcamaları farklı türlerde sınıflandırılabilir. Ekonomik ve fonksiyonel sınıflandırmaya tabi olan kamu harcamaları yapısı gereği üretken-verimli ve üretken olmayan-verimsiz olarak da sınıflamaya tabi tutulmaktadır.

Ekonomik ve fonksiyonel sınıflandırma şeklinde kategorize edilen kamu harcamalarının ekonomik yapısını sermaye harcamaları ve cari harcamalar oluştururken, fonksiyonel yapıyı ise savunma hizmetleri, ekonomik işler ve hizmetler, kamu düzeni ve güvenlik hizmetleri, genel kamu hizmetleri, çevre koruma hizmetleri, eğitim hizmetleri, sağlık hizmetleri ve diğer hizmetlerle ilgili harcamalar oluşturmaktadır.

Devletler toplumun ihtiyaç duyduğu gereksinimleri karşılayabilmek adına kamu harcamalarına yönelmektedir. Devletin yürütmüş olduğu bu harcamaların toplam ekonomi içerisinde yer alan kayıtlı ekonomiyi büyüttüğü öngörülmektedir. Özellikle toplumun ihtiyaç duyduğu bu gereksinimlerin neler olduğu tam belirlenememekle birlikte, altyapı yatırımlarına yapılan harcamalar, adalet hizmetlerinin tesisine ilişkin yapılan harcamalar ile birlikte toplumun ihtiyaçları doğrultusunda gerçekleştirilen kamu harcamalarının kayıtlı ekonomiyi artırabileceği birçok çalışmada değerlendirilmektedir. Ancak toplumun ihtiyaç duyduğu gereksinimlerden kamu idaresinin temel fonksiyonları kapsamında bulunmayan mal ve hizmetlere yönelik yapılan harcamaların ise şeffaf bir şekilde nerelere harcadığının tam olarak belirlenememesi bu harcamaların kayıt dışı alana kayma riskini doğurmaktadır. Bu tip harcamaların kayıt dışı ekonomiyi (gizli ekonomiyi) artırdığı ve kamu harcamaları ile kayıt dışı ekonomi arasında ilişkisel bir yapının olduğunu yönünde çeşitli çalışmalarda ortaya konulmaktadır.

Çalışma kapsamında kayıt dışı ekonominin makro ekonomik göstergeler üzerindeki olumsuz etkilerinin sınıflandırılmasında kamu maliyesi bölümü içerisinde yer alan kamu harcamaları ile kayıt dışı ekonomi arasındaki ilişkisel durum ortaya konulmaya çalışılacaktır. Özellikle ulusal ve uluslararası literatürde yapılan çalışmalar ışığında kamu harcamaları ile ekonomi için tehlikeli bir durum olan kayıt dışı ekonomi arasındaki ilişkinin pozitif yönlü mü negatif yönlü mü olduğu ilgili çalışmalar ışığında karşılaştırma yöntemi ile irdelenecektir.

Çalışmada kayıt dışı ekonominin temel nedenleri arasında yer alan kamu harcamalarının kayıt dışı ekonominin diğer nedenlerinden ayırarak daha spesifik incelenmesi, ulusal ve uluslararası literatürde kayıt dışı ekonominin hesaplanmasında kamu harcamalarının kayıt dışı ekonomi üzerindeki etkilerinin ve sonuçlarının karşılaştırılması hedeflenmektedir. Bu hedefler ışığında ortaya konulacak olan bu çalış-

manın kamu harcamaları ve kayıt dışı ekonomi ilişkisini ele alan diğer çalışmalar açısından literatüre katkı sağlayacaktır.

Küresel ekonomiler açısından önemli bir risk olarak ekonomileri etkileyen kayıt dışı ekonomi olgusu ekonomimiz açısından riskler barındırmaktadır. Kayıt dışı ekonominin boyutunun hesaplanmasında kullanılan ve kayıt dışı ekonominin nedenleri arasında gösterilen kamu harcamaları ile kayıt dışı ekonomi boyutunun yüzdesel olarak etkileşiminin ortaya konulduğu çalışmaların taranması ve sonuçlarının incelenecektir. Elde edilen bulgulardan hareketle kayıt dışı ekonomi riskini tedricen azaltmaya yönelik ülkemizde uygulanmakta olan Kayıt Dışı Ekonomi ile Mücadele Eylem Planları'nın hazırlanma süreçlerinin yeniden değerlendirilmesine katkı sunacağı öngörülen bu çalışma ile kayıt dışı ekonomi ile mücadelede yeni hazırlanacak olan plan ve programların daha doğru politikalarla geliştirilmesine katkı sağlayacağı öngörülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kamu Maliyesi, Kamu Politikası, Kamu Harcamaları, Kayıt Dışı Ekonomi

RELATIONSHIP BETWEEN PUBLIC EXPENDITURES AND SHADOW ECONOMY: TÜRKİYE EVALUATION

Abstract

Within the scope of the study, we will try to reveal the relationship between public expenditures within the public finance section and the shadow economy in classifying the negative effects of the shadow economy on macroeconomic indicators. Especially in the light of studies conducted in national and international literature, whether the relationship between public expenditures and the shadow economy, which is a dangerous situation for the economy, is positive or negative will be examined by comparison method in the light of relevant studies.

The aim of the study is to examine public expenditures, which are among the main causes of the shadow economy, more specifically by separating them from other causes of the shadow economy, and to compare the effects and results of public expenditures on the shadow economy in the calculation of the shadow economy in the national and international literature. This study, which will be put forward in the light of these objectives, will contribute to the literature in terms of other studies dealing with the relationship between public expenditures and the shadow economy.

The phenomenon of shadow economy, which affects economies as a significant risk for global economies, poses risks for our economy. The studies that reveal the percentage interaction between public expenditures, which are used to calculate the size of the shadow economy and shown as one of the causes of the shadow economy, and the size of the shadow economy will be scanned and their results will be examined. Based on the findings obtained, this study is expected to contribute to

the re-evaluation of the preparation processes of the Action Plans for Combating the Shadow Economy, which are being implemented in our country to gradually reduce the risk of the shadow economy, and will contribute to the development of new plans and programs with more accurate policies in the fight against the shadow economy. It is foreseen.

Keywords: Public Finance, Public Policy, Government Spending, Shadow Economy

KAMUDA İÇ DENETİMİN GELECEĞİ: YAPAY ZEKÂ İLE MUTLAK GÜVENCEYE ULAŞMAK MÜMKÜN MÜ?

Abdullah DEMİREL¹, Hakan CANDAN²

Özet

Teknolojik gelişmelerin hızla ilerlediği günümüz dünyasında, yapay zekâ (YZ) giderek daha fazla önem kazanmaktadır. Tarihi 1950’li yıllara dayanan YZ özellikle son yıllarda önemli ölçüde gelişme kaydetmiştir. YZ, büyük veri kümelerini analiz etme, desenleri tanımlama, öngörülerde bulunma ve karar alma süreçlerine katkıda bulunma yeteneğiyle hem özel hem de kamu sektöründe birçok alanda kullanılmaktadır. Özellikle finans, sağlık, eğitim, üretim, ulaşım, insan kaynakları ve denetim (iç denetim ve dış denetim) gibi alanlarda YZ uygulamalarının yaygınlaştığı görülmektedir. Bu teknolojik ilerlemelerin iç denetim faaliyetleri üzerindeki etkileri incelendiğinde ise YZ’nin denetim süreçlerini otomatize etme, verimliliği artırma, riskleri önceden belirleme ve analitik yetenekleri geliştirme gibi önemli faydalar sağladığı ve bu faydaların da karar alma süreçlerini olumlu yönde desteklediği görülmektedir. İç denetim bir kurumun faaliyetlerini, iş süreçlerini, risk yönetimini ve kontrol mekanizmalarını değerlendirmek ve iyileştirmek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız ve objektif bir değerlendirme süreci olarak tanımlanmaktadır. İç denetim, kurumların hedeflerine ulaşmasına yardımcı olmak için işleyişin etkinliği, verimliliği ve uygunluğunu sağlamak üzere tasarlanmıştır. İç denetim, kurumların iç kontrol sistemlerinin etkinliğini değerlendirmek, riskleri belirlemek, yönetim süreçlerini geliştirmek ve yasal düzenlemelere uygunluğu sağlamak gibi çeşitli amaçlarla gerçekleştirilmektedir. Bu sayede kurumlar daha doğru ve zamanlı kararlar alabilmekte; iş süreçlerini optimize edebilmekte ve sürdürülebilir bir performans sağlayabilmektedirler. YZ destekli analitik araçlar, bu denetim amaçlarını yerine getirmek üzere, büyük veri kümelerini hızlı bir şekilde tarayarak anormallikleri ve potansiyel riskleri belirleyebilirken, tekrarlayıcı ve düşük değerli işleri otomatikleştirerek denetçilerin daha stratejik görevlere yönelmesine olanak tanır. İç denetim faaliyetleri, kurumların üst yönetimine, kurum içine ve kurum dışına mutlak bir güvenceden ziyade makul bir güvence sağlamaya odaklanmaktadır. Makul güvence, denetim faaliyetlerinde denetlenen süreçlerde yer alan verileri bir bütün olarak ele alınmasından ziyade belirli bir örneklem üzerinden elde edilen kanıtların

¹ Dr., İç Denetçi, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, abduhahdemirel@kmu.edu.tr, Orcid: <https://orcid.org/0000-0003-3503-115X>

² Prof. Dr., Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, hakancandan@kmu.edu.tr, Orcid: <https://orcid.org/0000-0001-9496-9784>

ikna edici bir düzeyde ve kabul edilebilir olması anlamına gelmekte olup kesin bir yanılmazlık içermemektedir. Mutlak güvence ise denetçilerin kurumların tüm süreçlerinde maddi veya maddi olmayan hatalardan, hilelerden, sahtekarlık ve suiistimallerden tamamen arınmış olduğu anlamına gelmektedir. Günümüz uluslararası denetim standartlarına göre denetçilerin mutlak güvenceye ilişkin böyle bir sorumluluk taşımadıkları anlaşılabilirse bile kullanılacak olan YZ destekli programlar neticesinde mutlak güvenceye ulaşmanın mümkün olup olamayacağı merak edilmektedir. Çünkü YZ tabanlı sistemlerin veri analiz yetenekleri oldukça gelişmiş bir düzeyde olduğu düşünülmektedir. Böylelikle çok fazla veri analiz edilmekte ve sonuçlar üzerinde kısa sürede çıkarımlar yapılabilmektedir. Ancak YZ tabanlı sistemlerin güvenilirliği ve doğruluğu konusunda endişeler de bulunmaktadır. Bunlarında başında YZ'nin insan zekasını taklit etmesi ve insan kaynaklı mantıksal hataların bulunması, tespit edilmeyen sezgisel yargılar, yasal ve etik sorunlar ve kısa ve orta vadede YZ'nin beklenen faydayı sağlamama riskleri gelmektedir. Bu nedenle, YZ tabanlı sistemlerin de denetlenmesi ve bunun sonucunda güvenilir bir YZ algoritmasının sağlanması ile denetim sonucunda verilen güvence seviyesinin artırılabilmesi, diğer bir deyişle YZ ile birlikte denetim faaliyetlerinin mutlak güvenceye yaklaşabilmesinin önünü açmada önemli bir rol oynayacağı söylenebilir.

YZ tabanlı sistemlerin denetlenmesi, bu sistemlerin doğruluğunu, güvenilirliğini ve adil kullanımını sağlamak için de önemlidir. Denetimde YZ kullanımı, geleneksel denetim süreçlerini tamamlayabilir ve belirli riskleri azaltabilir. Denetçiler, YZ sistemlerinin doğruluğunu değerlendirmek için uygun testler ve doğrulama süreçleri uygulamalı ve bununla birlikte YZ tabanlı sistemlerin yanlış anlamaları veya yanıltıcı sonuçlar üretebilme riski de göz ardı edilmemelidir.

Sonuç olarak, YZ teknolojileri günümüzde önemli ilerlemeler kaydetse hala birçok sorunu da beraberinde getirdiği ifade edilmektedir. Bu sorunların aşılması ve iyileştirilmesinin zaman alacağı öngörülmektedir. YZ ile birlikte iç denetim faaliyetlerinin daha etkin hale getirilmesi ve belirli risklerin azaltılması mümkündür. Ancak, YZ tabanlı sistemlerin doğru şekilde denetlenmesi ve denetim süreçlerinin dikkatle yürütülmesi gerekmektedir. YZ, iç denetim faaliyetlerine önemli bir katkı sağlayabilir, ancak mutlak güvenceye ulaşmak şuan için YZ teknolojilerinde yaşanan belirsizlikler nedeniyle uzak görülmektedir. Denetim süreçlerinin kalitesi ve güvenilirliği hem insan denetçilerin uzmanlığına hem de YZ teknolojilerinin doğru ve etkili kullanımına bağlıdır. Bu şekilde, iç denetim faaliyetlerinin etkinliği artırılabilir ve raporlama süreçlerine daha yüksek bir güven sağlanabilir.

Yukarıda yapılan açıklamalardan hareketle; bu çalışma kapsamında; YZ'nin iç denetim faaliyetlerine olan etkisinin ve güvence sağlama yeteneğinin incelenerek YZ'nin denetlenmesiyle birlikte denetim faaliyetlerinin mutlak güvenceye ulaşma potansiyelinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

İlgili amaç kapsamında yapay zekâ ve iç denetim alanında 2019-2024 yılları arasında yapılan yurtiçi ve yurtdışı çalışmalar “iç denetim”, “yapay zekâ” ve “iç denetim ve yapay zekâ” anahtar kelimeleri kullanılarak araştırılmış; ele alınan konuyla bağlantılı olan çalışmalar sistematik derleme yöntemi ile değerlendirilmiştir.

Ele alınan konu kapsamına dâhil edilen çalışmalardan çıkan sonuçlar neticesinde; bu alanda çalışmak isteyen araştırmacılara yönelik olarak; iç denetimin amacına yönelik yapay zekâ uygulamalarının geliştirilmesi, geliştirilen uygulamalar ile özellikle kamu alanında iç denetim faaliyetlerinin incelenmesi önerilerinde bulunulmuştur. YZ destekli iç denetim faaliyetlerinin geliştirilmesinin pratikte denetleme esnasında karşılaşılması muhtemel hata oranını azaltacağı, raporlama sisteminin daha güvenilir, sistematik, hızlı ve sonuca yönelik sağlanacağı bu sayede de insan iş gücünün daha aktif ve verimli kullanılmasının önünü açacağı varsayılmaktadır. Ayrıca YZ destekli denetim faaliyetlerinin yürütülmesi ele alınan diğer algoritmalarla karşılaştırılarak eksik kalan yönlerin daha kolay tespit edilmesini sağlayacağı da öngörülmektedir.

Anahtar Kelimeler: İç Denetim, Yapay Zekâ, Makul Güvence, Mutlak Güvence

FUTURE OF INTERNAL AUDIT IN THE PUBLIC SECTOR: IS IT POSSIBLE TO ACHIEVE ABSOLUTE ASSURANCE WITH ARTIFICIAL INTELLIGENCE?

Abstract

With the advancements in technology, artificial intelligence (AI), particularly in areas such as big data analysis, pattern recognition, forecasting, and decision-making processes, has gained significant importance. The widespread use of AI, especially in sectors like finance, healthcare, education, manufacturing, transportation, human resources, and auditing, has been observed. When examining the impact of AI on internal audit activities, it is seen that AI contributes to automating audit processes, enhancing efficiency, and developing analytical capabilities. Internal audit is crucial for assisting organizations in achieving their objectives and optimizing business processes. AI-powered tools can scan large datasets to identify abnormalities and allow auditors to focus on more strategic tasks. However, concerns about the reliability and accuracy of AI exist, and achieving absolute assurance seems challenging. Therefore, proper supervision of AI-based systems and careful execution of audit processes are necessary. The effectiveness of internal audit activities depends on both the expertise of human auditors and the correct utilization of AI technologies. Assessing the role and potential of AI in internal audit and its impact on assurance processes is essential. Internal audit evaluates the functioning, risks, and compliance of organizations to facilitate accurate and timely decision-making. Supervising AI-based systems is crucial for ensuring their accuracy and reliability. Moreover, ethical and legal considerations must be taken into

account. Therefore, supervising AI technologies and using reliable algorithms can enhance the effectiveness of internal audit activities and instill confidence in reporting processes. This study aims to understand the role and potential of AI in internal audit processes and employs a systematic review method.

Keywords: Internal Audit, Artificial Intelligence, Reasonable Assurance, Absolute Assurance

KAMU YÖNETİMİNDE YOZLAŞMANIN TEMEL NEDENİ OLARAK GİZLİLİK

Abdullah Eren YONAR¹

Özet

Özünde bulunan iyi niteliklerin çeşitli dış etkenlerle zamanla yitirilmesi anlamına gelen yozlaşma olgusunun toplumun her alanında gerçekleşebildiği gibi kamu ve yönetim alanlarında da yaşanılması kaçınılmazdır. Gerçekleşmesi muhtemel alanlar itibarıyla farklı sebeplerden dolayı doğrudan veya dolaylı yollarla toplumun her kesimini etkilemektedir. Çalışmada kamu alanında merkezîyetçilik, esnek olmayan hiyerarşik yapılar, yenilik ve değişime ayak uydurmaya direnen yönetimler, siyasetleşme, kurallara aşırı bağlı, şekilci, işlemlerin hız kazanması adına aracı kullanımı gibi çok faktörlü değişkenlere bağlı şekilde gelişen yozlaşma kavramının nedenleri arasından yönetimlerde gelenekselleşmiş yapıdaki dışa kapalılık ve gizlilik faktörü üzerinde durulacaktır.

Geleneksel yönetim anlayışının temelinde yer alan gizlilik içinde çalışma olgusu kamuya dair hemen her bilgiyi neredeyse devlet sırrı statüsüne koymaktadır. Kapalılık, gizlilik, devlet sırrı gibi kavramlar kamu örgütlerinin doğasında var olan bir olgudur. Bürokratik yönetim doğası gereği gizli kalma eğilimindedir. Gizlilik kamuya hizmet sağlama görevinde olanlara yönlendirmekte oldukça özgür oldukları bir güç ve üstünlük kazandırmaktır. Bu gücü iyi veya kötüye kullanmaları örgüt ve yönetim kadrolarının inisiyatifine kalmış gibi gözükse de anayasal olarak sınırlar çizilebilmektedir. Devlet sırrı, açıklanması veya öğrenilmesi; devletin dış ilişkilerine, milli savunmasına ve milli güvenliğe zarar verebilecek; anayasal düzeni ve dış ilişkilerinde tehlike yaratabilecek ve bu nedenlerle niteliği itibarı ile gizli kalması gereken bilgi ve belgelerdir. Tehlike ve zarar yaratabilecek kavram nitelikleri, günümüz toplum ve yönetim anlayışlarındaki disiplin farklılıkları, günden güne hızla değişen toplum yapıları itibarıyla netlikle belirlenebilir değildir. Bu belirsizliğin ise kamuoyunda güvensizliğe sebep olması su götürmez bir gerçektir. Kavram kargaşası, toplumsal güvenin zedelenmesinin yanı sıra demokrasilerde hesap verilebilirliği zayıflatmak, hukukun üstünlüğünü ihlal etmekte, devletlerin uluslararası ilişkilerinde sorunlar yaşamasına ve itibarlarının zedelenmesine yol açmaktadır. Sır kavramı ise kamu örgütlerince anayasal olarak kendilerine tanınan haklar doğrultusunda tanımı kesin olarak yapılmamış neredeyse yoruma açık vaziyette bırakılmıştır. Anayasal olarak kavram tanımlamalarında bırakılan bu açıklık yöneticilerin

¹ Yüksek Lisans, Munzur Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi, aberyon501@gmail.com, 0009-0005-3915-6664

gerek kamu yararını gözettiklerini belirterek gerek politik bağlamda kamuoyunca meşrulaştırılacak yolsuzluklara yasal dayanak sağlayarak yozlaşmaya temel oluşturacaktır.

Örgütlerin dışa kapalı ve gizli olmalarının asıl sebebi kamu düzeninin korunması, kamu menfaati gibi özünde faydalı sebeplerdir. Sahip olunan güç ve üstünlük kamu menfaati gözetildiği sürece sorun olarak görülmemektedir fakat etik, açıklık, hesap verilebilirlik gibi çağdaş yönetim anlayışları açısından yaklaşıldığında ortada belirsizlik söz konusudur. Belirsizlik, kötüye kullanılırsa şayet yozlaşmaya zemin hazırlamaktadır. Yönetimlerin anayasal olarak sınırlarını belirlemeye çalıştığı gizlilik kavramının kötüye kullanıldığı durumlar gizliliğin kapsam niteliklerini düşündürmektedir.

Gizliliğin sağladığı bu güç ise yönetimleri şeffaflık ve hesap verilebilirlikten uzaklaştırmaktadır. Uzaklaşmayla birlikte yönetimlerde, karar alma süreçlerinde hizmet verdikleri kitleye yabancılaşma, bilgi erişiminde kısıtlamalar, kayırmacılık, rüşvet gibi yozlaşmaya sebep olacak kavramlar gündeme gelecektir. Yönetim içinde zamanla yayılan usulsüzlükler bunlarla da sınırlı kalmayıp denetim mekanizmalarını da ele geçirecek modern kamu yönetim anlayışından hayliyle uzak karanlık bir yönetim anlayışı yerini alacaktır.

Çağdaş yönetim anlayış ve kamu reformlarıyla birlikte artık yönetilen değil yönetim süreçlerine katılım sağlayan vatandaşın bu politik ve yönetsel yozlaşma ile birlikte kamuya olan güveni azalacak, yönetici ve yönetilen arasına ötekileşmenin söz konusu olduğu bir mesafe girecektir. Açık, şeffaf, hesap verilebilir yönetimlerin asıl, kapalı ve gizli olanların ise istisna olduğu duruma geçildiği çağdaş dönemde gelenekselleşmiş kamu yönetim anlayışındaki kapalılık durumu statükocu ortama neden olmaktadır.

İlk olarak ABD’de ortaya çıkan gün ışığında yönetim kavramıyla açıklanmaya çalışılan açık, hesap verebilen yönetimler, 21.yüzyılda popülerliği gittikçe artan “Yeni Kamu Yönetimi” anlayışıyla önem kazanmıştır. Yönetilen ile yöneticiyi birleştirmeye çalışan bu yeni yaklaşımlar kamunun neredeyse her birimine nüfuz etmeye, bireyin tabiri caizse gize olan merakını gidermeye çalışmaktadır. Nitekim hizmetten yararlananlar hizmeti sağlayan örgüt ve yöneticilerden ne kadar uzaklaşırsa o toplumda her kesimden kuruma kadar uzanan önlenmesi bir hayli güç yozlaşma sürecinin başlaması ve esas faaliyet alanını oluşturması kaçınılmazdır.

Sonuç olarak, görüldüğü üzere gelenekselleşmiş kamu yönetim anlayışında yüzyıllardır var olan devletle ilgili olan gizlidir düşüncesi örgütleri ve ilintili olduğu toplumu her birimine kadar yozlaşmaya, derinden çürümeye sürüklemektedir. Örgütlerin sır olarak çecekleri kavramsal çerçevede halk ve kamu yararı arasında denge kurulması, vatandaş tarafından belirsizliğe neden olmamalıdır. Kamu örgütlerinin devlet sırrı ve gizlilik tanımlarında gidilecek yerinde tanımlamalar yeni kamu yönetim anlayışıyla birlikte örgütleri yönetilenlerden ayırtırmayacak, kamuya olan güveni artırarak yozlaşmanın önüne geçecektir. Bağımsız denetim mekanizmaları

ile kamu kurum ve kuruluşları yeterli denetimden geçebilecek ve aykırı eylemlerinde sır ve kapalılık kavramlarının ardına sığınmayan hesap verebilir yönetimlerde yönetim ve yönetilen bütünleşmesi sağlanacak, vatandaş yönetim sürecinde aktif rol oynayacaktır. Günümüzde ‘Bilgi Edinme Kanunu’ ile yasal, şeffaf ve hesap verilebilir; devlet sırrı kanun tasarısı gibi taslak metinlerle ise de gizliliği aydınlatma yolunda büyük adımlar atılmaya devam edilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Gizlilik, Devlet Sırrı, Yozlaşma, Şeffaflık.

CONFIDENTIALITY AS THE FUNDAMENTAL REASON FOR CORRUPTION IN PUBLIC ADMINISTRATION

Abstract

The study examines the phenomenon of corruption, which is the loss of inherent good qualities due to various external factors, and its inevitability in public and administrative sectors. It affects all segments of society, either directly or indirectly, through multifaceted variables such as centralization, inflexible hierarchical structures, administrations resistant to change and innovation, politicization, and intermediary usage for expediting processes.

The focus is on the traditional aspect of closed-off and secretive nature within administrations, particularly emphasizing the factors of secrecy and confidentiality. Traditional governance is characterized by a tendency towards secrecy, treating most public information nearly as state secrets. This secrecy endows those in public service with a significant amount of power and superiority, which can be utilized for both positive and negative outcomes. The constitutional limits of what constitutes a state secret are not clearly defined, leading to public distrust and issues in accountability, rule of law, and international relations.

The primary justification for organizational secrecy is the protection of public order and interest. However, from a modern management perspective that values ethics, transparency, and accountability, this secrecy is problematic. The ambiguity surrounding state secrets and the potential for their misuse fosters an environment conducive to corruption.

The study also highlights the adverse effects of a lack of transparency and accountability in governance, such as alienation, restricted access to information, nepotism, and bribery. These issues can permeate the administration and subvert control mechanisms, resulting in a governance style that is starkly opposed to the principles of modern public administration.

The decline in public trust due to political and administrative corruption, and the ensuing distance between the governed and the governors, is underscored. The study advocates for a transition towards open, transparent, and accountable administrations, in contrast to the stagnant environment created by traditional secretive governance.

It discusses the concept of “management in the sunlight,” which promotes open and accountable governance, gaining popularity with the “New Public Management” philosophy. This approach seeks to close the gap between the governed and the governors, suggesting that the greater the distance from service-providing organizations, the more inevitable corruption becomes.

In conclusion, the study posits that the age-old notion of secrecy in traditional public administration leads to widespread corruption and decay. It calls for a balance between public interest and secrecy, avoiding uncertainty among citizens. Proper definitions of state secrets and confidentiality within the new public management framework can help prevent corruption. Independent auditing mechanisms and legal frameworks like the “Right to Information Act” are crucial steps towards enhancing transparency and accountability.

Keywords: Confidentiality, State Secret, Corruption, Transparency

12. KALKINMA PLANINDA YER ALAN DİJİTAL DÖNÜŞÜM HEDEFLERİNİN ULAŞILABİLİRLİĞİNE DAİR BİR ÖNGÖRÜ ÇALIŞMASI

Abdullah GENCO¹

Özet

İnsana ait en önemli özelliklerden biri gelişmeyi ve çevresini geliştirmeyi neredeyse kendine görev edinmiş olmasıdır. İlk başlarda hayatta kalma mücadelesi vermek ve doğayı kontrol altına almak için bir zorunluluk olan gelişim zamanla daha uzun ve konforlu bir yaşama sahip olmanın yanı sıra insanoğlunun kendisi ve çevresine dair merakını gidermek için bir araca dönüşmüştür. Gelişim ve değişim denince aklına gelen ilk kavram da teknoloji olmaktadır. Zira teknoloji ve yarattığı dönüşümler savaş, iletişim, sağlık, eğitim, ekonomi, ulaşım gibi birçok önemli alanda gelişimi ve ilerlemeyi sağlamaktadır. Birbirinden farklı boyutlarda da olsa teknoloji herkes tarafından kullanılmakta ya da herkes bir şekilde teknolojiden etkilenmektedir. 19. yüzyılda yaşanan önemli teknolojik gelişmelere özel sektör hızlıca adapte olmuş ve faaliyetlerini güçlendirmiştir. Kamu yönetimi ise hem klasik, katı yapısı gereği hem de özel sektörden farklı amaçlara sahip olmasından ötürü işlem ve eylemlerine teknolojiyi entegre etmekte özel sektör kadar atik davranmamıştır. Her ne kadar özel sektöre nazaran kamu yönetiminin teknolojiyi kullanmasında bir geç kalma durumu söz konusu olsa da özellikle dijitalleşmenin yaygınlaşmasıyla birlikte teknoloji de kamu yönetimi için önemli bir araç haline gelmiştir.

Kamu yönetimi tarafından vatandaşlara sunulan hizmetlerde öncelik kamu yararı olmaktadır. Kamu yararının artmasının unsurlarından biri de söz konusu hizmetlerin yola açtığı tüm maliyetlerin en düşük seviyede tutulmasıdır. Kamu hizmetlerini ve yöntemleri çeşitlendirmek, vatandaş memnuniyetini artırmak, kamu yönetimi üzerindeki yükü hafifletmek ya da verimliliği artırmak amacıyla teknoloji sıklıkla başvurulan bir araç olarak ön plana çıkmaktadır. Kamu yönetimi gibi büyük ve kompleks bir yapıda kullanılacak araçların belirlenmesinden kullanılmasına (ve hatta geliştirilmesine) kadar alınan her türlü karar ve atılan adımlar belli bir plan dahilinde olmaktadır.

Günümüzde teknolojinin ilerlemesinin yollarından biri de dijitalleşmedir. Birçok özel sektör kuruluşu gibi kamu kurumları da hizmetlerini internet tabanlı dijital platformlar üzerinden vatandaşlara sunmaktadır. Hizmetlerin ve işlemlerin dijitalleştirilmesi için gerekli süreç de dijital dönüşüm olarak ifade edilmektedir. Kal-

¹ Arş. Gör., Hacettepe Üniversitesi-SBK, y, agenco@hacettepe.edu.tr, ORCID: 0000-0001-6759-1253

kınma planları ekonomi, sanayi, tarım, eğitim, kültür, teknoloji, savunma gibi bir ülkeyi ilgilendiren hemen her konuda ulaşılması beklenen hedeflerin yer aldığı belgelerdir. Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin planlı kalkınma dönemine geçtiği 1961'den bu yana sonuncusu 2024-2028 yıllarını kapsayan 12 adet kalkınma planı hazırlanmıştır. Bu planların hazırlanmasında zaman içerisinde Devlet Planlama Teşkilatı (DPT), Kalkınma Bakanlığı, Strateji ve Bütçe Başkanlığı gibi farklı kurumlar görev alsa da bu kalkınma planları hazırlandıkları dönemde iktidarda bulunan hükümetlerin önceliklerine göre şekillenmiştir. Hükümetlerin önceliklerini de ekonomi, dünyadaki gelişmeler, ideoloji, siyasi rekabet gibi faktörler belirlemektedir. Dolayısıyla 12. Kalkınma Planı'nda yer verilen hedefler de mevcut hükümetin bu konulara yaklaşımını anlamak açısından önemlidir. 12. Kalkınma Planı'nda değinilen birçok konudan bir tanesi de dijital dönüşümdür. 2024-2028 yılları arasından gerçekleştirmek üzere birçok sektörle birlikte kamu yönetiminde teknolojik ve dijital dönüşüme dair hedefler konulmuştur. Bu çalışmanın ilk amacı özellikle doğrudan dijital dönüşüm ve dijital dönüşüme etki edecek yan hedeflerin değerlendirilerek açıklanmasıdır. İkinci ve asıl amaç ise söz konusu hedeflerin gerçekleştirilip gerçekleştirilemeyeceğine dair bir öngörü ortaya koymaktır. Bu çalışmanın kavramsal çerçevesini oluşturulması ve 12. Kalkınma Planı'nda yer verilen kavramların açıklanması için literatür taraması yöntemi kullanılacaktır. Hedeflerin ulaşılabilirliğine dair öngörüye ulaşmak için önceki kalkınma planlarında teknolojik ve dijital dönüşüm konularında belirlenen hedeflere ne ölçüde ulaşıldığı tespit edilecektir. Ayrıca dijital dönüşüme dair hedeflerden birkaçı seçilerek başka ülkelerde bu hedeflere ulaşmadaki başarı oranı incelenecektir.

12. Kalkınma Planı'nda yer alan hedefler arasından dijital dönüşüm başlığı altında yer alan kavramların planda kullanılma sayısı da önceki kalkınma planlarındaki sayılarla karşılaştırılacaktır. Bu karşılaştırma ile teknoloji ve dijitalleşme ile ilgili kavramların zaman içindeki değişimi ve dönüşümü de ortaya konmaktadır. Zira planların hazırlandığı dönem ve konjonktüre bağlı olarak teknoloji hedefleri başlığı altında tarımda makineleşme ile her haneye internet bağlantısı sağlama gibi birbirinden oldukça maddeler yer almaktadır.

Dijital dönüşüme dair hedeflerin ulaşılabilirliği yatırım, üretim, eğitim, adaptasyon, kamu politikası, kültür gibi çok fazla değişkene bağlıdır. Bu değişkenlerin etkisi aynı ülke içerisindeki dönemsel farklılıklarının ya da seçili kriterler üzerinden bir ülkenin başka ülkelerle karşılaştırılmasıyla ortaya konabilir. Bu çalışmada özellikle araştırma ve geliştirme (AR-GE), akıllı, yapay zeka, dijital gibi teknoloji ile ilgili kavramlar üzerinden değerlendirme yapılırken belirlenen hedeflere ulaşılmasına dair öngörü ise daha çok ekonomik veriler üzerinden oluşturulmaya çalışılmaktadır. Önceki kalkınma planlarının hedeflere ulaşmadaki başarısı da Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) ve diğer resmi makamların paylaştığı veriler incelenerek değerlendirilmektedir.

Bu çalışmada araştırma yöntemi olarak doküman analizi ve literatür taraması tercih edilmiştir. Planlama ve kamu yönetiminde dijital dönüşüme dair literatür taranarak kavramsal çerçeve oluşturulmuştur. Kavramların açıklanmasının ardından Türki-

ye’de hazırlanan kalkınma planları incelenerek dijital dönüşüme dair kavramların kullanılma sıklığına ulaşılmış ve dijital dönüşüme yönelik hedefler değerlendirilmiştir. Bu çalışmanın yazarı tarafından hazırlanan “Türkiye’de Kamu Yönetiminde Teknoloji Politikası: Kalkınma Planları Açısından Değerlendirme” başlıklı yüksek lisans tezi daha önceki kalkınma planlarını dijital dönüşüm açısından ele aldığı için veri seti olarak kullanılmıştır.

Bu çalışmanın sonucunda elde edilecek bilgiler ışığında kamu politikası üreten ve kalkınma planları hazırlamakla görevli kişi ve kurumların özellikle dijital dönüşüm noktasında planlama ilgili başarılarının önemini vurgulanmaktadır. Dijital dönüşüm çoğunlukla yüksek maliyetli teknoloji yatırımları gerektirmektedir. Bu alanda yapılan yatırımların beklenen olumlu sonuçları vermemesi ortaya çıkacak fırsat maliyetinin büyüklüğünü de artıracığından dijital dönüşüm konusundaki planlamanın başarısı oldukça önemlidir. Planlama konusunda ilgililerin duyarlılığının artması hedeflerin doğru belirlenmesini; bu da planların başarı olasılığının artmasını sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Kalkınma Planı, Dijital Dönüşüm, BİT, Dijitalleşme

A FORESIGHT STUDY ON THE ACHIEVABILITY OF DIGITAL TRANSFORMATION GOALS INCLUDED IN THE 12th DEVELOPMENT PLAN

Abstract

Human's commitment to developing themselves and their environment is a fact, with technology playing a key role in this development and change. While the private sector quickly adapts to technology, public administration, due to its classical structure and different objectives, has not been able to integrate as rapidly as the private sector. However, with the widespread digitalization, technology has become an important tool for public administration. Particularly, digital transformation has enabled the provision of public services through internet-based platforms. The tools to be used in the delivery of public services are determined within the framework of public policy and planning. In Turkey, technology and digitalization goals are set through development plans, and efforts are made to achieve these goals. Technology policy and digital transformation strategies in public administration play a significant role in the planning process. The correct determination and effective implementation of these strategies will enhance the quality of public services. Therefore, the success of individuals and institutions involved in public administration and development plans in policy-making in the field of technology and digitalization is crucial. This study examines the 12th Development Plan covering the years 2024-2028 using research methods such as document analysis and literature review to provide an insight into the accessibility of goals related to digital transformation.

Keywords: Development Plan, Digital Transformation, ICT, Digitalization

İRAN'IN NEO-PERS POLİTİKASI VE BÖLGESEL BARIŞ

Abdullah KIRAN¹

Özet

İran'ın Neo-Pers siyaseti, ülkenin tarihindeki geleneksel Pers kimliğini vurgulayan ve İran'ı bölgesel ve hatta uluslararası bir güç olarak restore etmeyi amaçlayan bir politika ve ideolojidir. Bu siyaset, İran'ın coğrafi sınırlarının ötesinde bir etki ve nüfuz alanı oluşturma amacı taşımaktadır. İşte bu politikanın temel unsurları ve tanımı: Neo-Pers siyaseti, İran'ın tarihi ve kültürel kimliğini vurgular. Pers İmparatorluğu'nun büyüklüğünü ve ihtişamını hatırlatır. Bu kimlik, İran'ın geçmişteki büyük medeniyetlerin mirasını taşıdığına vurgu yapar. Neo-Pers siyaseti, İran'ın Orta Doğu'da bölgesel bir güç olarak konumunu güçlendirmeyi hedeflemektedir. Bu politika çerçevesinde İran, tarihsel olarak sahip olduğu toprakları ve nüfuz alanlarını yeniden kazanmayı amaçlamaktadır.

Neo-Pers siyaseti, İran'ın komşu ülkelerde ve bölgesel meselelerde daha fazla etki sahibi olmasını amaçlar. İran bu amaca diplomatik, askeri ve ekonomik araçlarla ulaşmaya çalışmaktadır. Neo-Pers siyaseti, yabancı ülkelerin İran'ın içişlerine müdahalesine karşı bir direnç göstermektedir. Neo-Pers siyasetiyle İran İslam Cumhuriyeti kurallarıyla uyumlu olmayı hedeflerken, İslam Cumhuriyeti'nin ideolojisi ile geleneksel Pers kimliği arasında bir denge kurmaya çalışmaktadır. İran, diplomasi ve jeopolitik stratejileri kullanarak, Neo-Pers siyasetiyle bölgesel ve uluslararası ilişkilerini yeniden şekillendirmektedir.

İran'ın egemenliğini komşu ülkelere doğru genişletme politikası Safevi döneminde başladı ve bu politika 1514 ve 1823 yılları arasında Osmanlı ve İran arasında 13 savaşın çıkmasına yol açtı. Tarihi Pers İmparatorluğu'nun sınırlarına doğru genişleme politikası İran Devrimi'nden sonra daha belirgin hale geldi. İran Devrimi'nden sonra hazırlanan 1979 İran Anayasası, ülke yönetimine "rejimi yayma" sorumluluğu vermektedir. Bu nedenle İran, sadece Şii Müslümanların çoğunlukta olduğu ülkelerde değil, Sünni nüfusun çoğunlukta olduğu ülkelerde de örgütsel ve ideolojik faaliyetlerde bulunmaktadır.

İran Devrimi'nin lideri Ayetullah Humeyni, rejimin diğer ülkelere ihracı konusunda şunu söylemektedir: "Devrimimizi dünyaya ihraç etmeye çalışmalıyız. Devrimimizi ihraç etmememiz gerektiği düşüncesini bir kenara bırakmalıyız. Çünkü İslam'da dünyadaki farklı Müslüman ülkelere farklı bakış yoktur ve İslam dünyadaki tüm mazlumların destekçisidir. Öte yandan tüm süper ve büyük güçler bizi yok etmek

¹ Muş Alparslan University, Faculty of Political Science and Public Administration, e-mail:a.kiran@alparslan.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0001-9136-7665>.

için ayaklandı. Eğer kapalı bir ortamda kalırsak kesinlikle yenilgiyle karşı karşıya kalırız."

Açıkçası İran mezhebi politikalar ve "Şiiilik" maskesi altında komşu ülkelerin pek çoğunda siyasi alan elde etmekte zorlanmamaktadır ve bugün İran yönetimi, emin adımlarla 2500 yıl önce Pers Kralı Koreş 'in (Xerxes) ordularıyla elde ettiği topraklara doğru genişlemektedirler.

İran'ın Şii Hilali projesi Neo Pers politikalarından ayrı düşünülemez. ABD'nin 2003 yılında Irak'tan çekilmesi ve Arap Baharı sonrası yaşanan gelişmeler, İran'a Neo-Pers politikalarını hayata geçirmede büyük avantajlar sağlamıştır. 8 yıllık İran- Irak savaşında, İran Irak'tan tek bir karış toprak alamadı, ancak bugün Bağdat ve Şam gibi başkentler, nerdeyse İran'ın Pers İmparatorluğu dönemindeki Satraplıklarına dönüştüler.

Anahtar Kelimeler: İran, Neo Pers Siyaseti, Şii Hilali, Ortadoğu, Savaş

IRAN'S NEO-PERSIAN POLICY AND REGINAL PEACE

Abstract

Iran's Neo-Persian policy is a policy and ideology that emphasizes the traditional Persian identity in the country's history and aims to restore Iran as a regional and even international power. This policy aims to create a sphere of influence beyond Iran's geographical borders. Neo-Persian politics emphasizes Iran's historical and cultural identity. It recalls the greatness and splendor of the Persian Empire. This identity emphasizes that Iran bears the legacy of the great civilizations of the past. The neo-Persian policy aims to strengthen Iran's position as a regional power in the Middle East. Within the framework of this policy, Iran aims to regain its historical territories and spheres of influence.

The neo-Persian policy aims to increase Iran's influence in neighboring countries and regional affairs. Iran seeks to achieve this goal through diplomatic, military, and economic means. The neo-Persian policy is a resistance to foreign interference in Iran's internal affairs. Through its neo-Persian policy, Iran seeks to balance the ideology of the Islamic Republic with its traditional Persian identity, while aiming to comply with the Islamic Republic's rules. Using diplomacy and geopolitical strategies, Iran is reshaping its regional and international relations through Neo-Persian politics.

Iran's policy of expanding its sovereignty into neighboring countries began during the Safavid period and led to 13 wars among the Ottomans and Iran between 1514 and 1823. The policy of expansion towards the borders of the historical Persian Empire became more pronounced after the Iranian Revolution. The 1979 Iranian Constitution, drafted after the Iranian Revolution, gives the country's government the responsibility of "spreading the regime". Therefore, Iran is engaged in organi-

zational and ideological activities not only in Shia Muslim majority countries but also in Sunni majority countries.

Ayatollah Khomeini, the leader of the Iranian Revolution, had this to say about exporting the regime to other countries: "We should try to export our revolution to the world. We must put aside the idea that we should not export our revolution. Because in Islam there is no different view of different Muslim countries of the world and Islam is the supporter of all the oppressed people of the world. On the other hand, all the super and great powers have risen to destroy us. If we remain in a closed environment, we will definitely face defeat."

Obviously, Iran has no difficulty in gaining political space in many of its neighboring countries under the mask of sectarian politics and "Shiism", and today the Iranian leadership is expanding confidently towards the territories that the Persian King Xerxes conquered with his armies 2500 years ago.

Iran's Shiite Crescent project cannot be separated from Neo Persian policies. The US withdrawal from Iraq in 2003 and the developments following the Arab Spring have provided Iran with great advantages in realizing its Neo-Persian policies. In the 8 years of Iran-Iraq war, Iran did not take a single inch of territory from Iraq, but today capitals like Baghdad and Damascus have almost become Satrapies of Iran during the Persian Empire.

Keywords: Iran, Neo- Persian Policy, Shiism, Peace, War

AKTİF SİYASETLE UĞRAŞAN KADINLARIN SİYASİ LİDER TERCİHLERİNDEKİ FAKTÖRLER: BİR SÖYLEM ANALİZİ

Abdulsemet YAMAN¹, Gökbörü ÖNALP²

Özet

İnsanlık tarihinde, birlikte yaşama aşamasına geçilmesiyle birlikte yöneten- yönetilen kavramları ile bir güç ilişkisi doğmuştur. Bu ilişkide yöneten kişiler çeşitli üstün özellikleri ile toplumdan sıyrılmış; fiziksel, düşsel veya karakteristik unsurların cazibesi ile iktidar sahibi olmuşlardır. Günümüz modern dünyasında başat yönetim biçimi kabul edilen demokrasi ile birlikte üstün özelliklerini kullanan kişiler, yönetimde lider konuma gelebilmek adına bir yarış içine girmişlerdir. Zira yarıştaki en önemli örgütlenme siyasi partilerdir. Bu doğrultuda siyasi parti lideri seçilirken toplumun arzuladığı liderlik anlayışı iyi analiz edilmelidir. İktidar hedefi ile kurulan siyasi partiler, seçmen tercihlerini sahaya inerek irdelemeli, tarihsel bir bakış açısı da kullanarak fiktisel değişkenleri göz önünde tutmalıdır. Kamuoyunun istekleri ve ihtiyaçlarına uyan bir lider tercihi de partilere iktidar kapısını aralayacaktır.

Türkiye Cumhuriyeti siyasi tarihine baktığımızda ise liderliğin boyutu tartışmalı bir alan açmaktadır. Çünkü siyasal lider adeta parti ile özdeşleştirilmiştir. Liderin kişisel özellikleri ile iktidar yarışına girmiş bir siyasi parti, liderin çeşitli sebeplerle parti yönetiminden ayrılması üzerine siyasi hayattan silinmiştir. Ülkemizde bu gibi örnekler oldukça fazladır. Bir başka deyişle, Türkiye’de siyasi parti lideri partinin başarısının ana eksenlerinden birini oluşturmakta, hatta bazı görüşlere göre başarıya giden yolda en önemli aktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Türkiye’de liderlik sadece yönetim kabiliyeti ile değil birçok karmaşık yapının bir araya gelmesiyle oluşabilmektedir. Bu bağlamda, geniş yelpazeyi görebilen partiler lider seçimini optimum düzeyde gerçekleştirebileceklerdir.

Demokratik siyasetin temelinde özgürlük ve çoğulculuk kavramları yer almaktadır. Bireyler özgür bir şekilde siyasal katılımı gerçekleştirmekte, en çok oy alan siyasi partiler de yönetime sahip olmaktadır. Elbette ki sözü edilen katılım düzeyi bireyler arasında farklı boyutlarda gerçekleşmektedir. Kimi vatandaşlar sadece oy kullanarak siyasal alana bir katılım sağlarken kimi vatandaşlar siyasi parti kanalı ile aktif bir rol üstlenmektedir. Toplumun her kesiminden olan bireyleri bu aktif siyasi katılımında görmek mümkündür. Ancak ataerkil bir topluma sahip olan Türkiye’de ka-

¹ Doç. Dr., Munzur Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, abdulsemetyaman@munzur.edu.tr, 0000-0002-4290-8063

² Öğr. Gör., Kafkas Üniversitesi, Sosyal Bilimler MYO, g.onalp@hotmail.com, 0000-0001-8098-1483

dınların siyaset alanındaki rolü oldukça kısıtlı halde bulunmaktadır. Oysaki aile yapısına baktığımızda, aile üyelerini etkileyebilecek bir konuma sahip olduğunu görebilmekteyiz. Anne, eş, abla, kız kardeş veya sevgili olarak halkın yarısını oluşturan kadınların siyaset veya siyasi lider hakkındaki görüşleri büyük bir önem arz etmektedir. Çeşitli toplumsal sorunlar ve eksiklikler ile siyasal alandan uzaklaştırılan kadınların, son dönemlerle birlikte siyasete ilgi ve katılım düzeylerinin arttığını görmekteyiz. Tam da bu noktada partiler için kadınların fikirleri, değerlendirilmesi gereken önemli dinamiklerin bir kolunu oluşturmaktadır.

Çalışmamızın konusunu, çeşitli sosyal statüdeki kadınların siyasi liderlik anlayışlarındaki argümanları analiz etmek ve bu bağlamda çizilebilen bir liderlik profili oluşturmaktadır. Araştırma, Kars ili merkezinde ikamet eden, siyasi parti üyeliği bulunan, birbirinden farklı iş kollarında çalışan kadınlar ile gerçekleştirilen yüz yüze görüşmelerdeki önceden oluşturulan ve görüşme esnasında spontane gelişen sorulara verilen cevapların söylem analizini kapsamaktadır. Örneklem olarak, halk nezdinde dönemin popüler 10 siyasi partinin (Adalet ve Kalkınma Partisi, Cumhuriyetçi Halk Partisi, Milliyetçi Hareket Partisi, İyi Parti, Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi, Saadet Partisi, Yeniden Refah Partisi, Zafer Partisi, Deva Partisi ve Türkiye İşçi Partisi) kadın üyeleri arasından birer kişi rastgele seçilmiştir. Yapılan görüşmeler ses kayıt programı ile kayıt altına alınmış ve sonrasında yazılı metin haline getirilmiştir. Analizler metinler üzerinden yapılan yorumlar ile oluşturulmuştur. Daha sağlıklı sonuçlar alabilmek adına 3 adet tema belirlenmiştir: Bunlar: Bir siyasi liderde kesinlikle bulunması düşünülen özellikler, bir siyasi liderde görmek istemediğiniz davranışlar ve liderin kişisel siyasi fikir ile uyum derecesidir. Sohbet esnasında konuşmacılara serbestlik tanınmış, konu ekseninde karşılıklı söylemler geliştirilmiş, temaların alanı genişletilebilmiştir.

Çalışmada söylem analiz tekniğinin kullanılma sebebi, örneklemin bu konuda vereceği cevapların belirli kalıplarda sınırlandırılmaması ve bilginin yorumlanması ile toplumsal değerlendirmenin geniş açılı yapılabilmesi hedefinden kaynaklanmaktadır. Bu sayede, sosyal bilimlerle ilgili konunun değerlendirilmesi, birçok değişkenin de yoruma dahil edilmesini elverişli hale getirmektedir.

Sonuç olarak, aktif siyaset ile uğraşan kadınların liderlerde görmek istedikleri özellikler; güven duyulması, adillik, hitabet, birleştiricilik, dış görünüş karizmasına sahiplik, din konusuna olumlu bakış (dindarlık), örf-adet ve manevi değerlere bağlılık, öngörü yeteneğine sahip olmak, en az bir yabancı dile sahip olmak, pozitif üslupla konuşmak, partinin siyasi görüşü ile uyumlu davranış modeline sahiplik, mütevazilik, yeniliklere açık olmak ve desteklemek, demokratik değerlere saygılı olmak, tutarlı olmak, realist düşünmek ve iyi bir aile yaşantısının bulunmasıdır. Liderde görmek istemedikleri davranışlar ise; cinsiyetçilik, yalan söylemesi, kişisel çıkarları ön plana çıkaran kararlar, koltuk düşkünlüğü, ülke imajını zedeleyici her türlü eylem, kadrolaşma, azınlıklara saygı göstermeme, dış görünüşüne özen göstermeme ve sert üslup olarak sıralanabilir. Ayrıca bazı özellikleri sayesinde siyasi

liderlerin, kadınların siyasi fikir veya ideolojisi ile bağdaşmadığı halde onlardan oy aldığı da saptanmıştır.

Araştırma verilerine göre Türkiye’de partilerin iktidar sahibi olması parti lideri ile yakından ilintilidir. Siyasi düşünce veya ideolojinin bile önüne geçebilen liderlik özellikleri oy pusulalarındaki seçimi etkileyen ana unsurların başında gelebilmektedir. Parti lideri, topluma aşıladığı güven duygusu ve sorunlara çözüm üretici yaklaşımı ile başarıyı elde edebilmektedir. Kadınlar açısından lider, toplumsal cinsiyet normlarını pozitif yaklaşımla kadınlar lehine sunmalıdır. Sürdürülebilir ve kalkınmış bir siyasal kültür için kadınlara temsil yetkisi erkekler düzeyinde eşit verilmeli ve siyasal liderler bu gelişimin önünü açmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Kadın, Siyasal Liderlik, Söylem Analizi.

FACTORS IN POLITICAL LEADER PREFERENCES OF WOMEN ENGAGED IN ACTIVE POLITICS: A DISCOURSE ANALYSIS

Abstract

When we look at the political history of the Republic of Turkey, the dimension of leadership opens up a controversial area. Because the political leader is almost identified with the party. A political party that competed for power due to the personal characteristics of its leader was eliminated from political life when the leader left the party management for various reasons. There are many such examples in our country. In other words, the political party leader in Turkey constitutes one of the main axes of the party's success, and according to some views, it even emerges as the most important actor on the path to success. Leadership in Turkey can be formed not only by management ability but also by the combination of many complex structures.

The subject of our study is to analyze the arguments in the understanding of political leadership of women of various social status and to create a leadership profile that can be drawn in this context. The research covers the discourse analysis of the answers given to pre-formed and spontaneous questions during face-to-face interviews with women who reside in the city center of Kars, have political party memberships and work in different business lines. As a sample, 10 popular political parties of the period among the public (Justice and Development Party, Republican People's Party, Nationalist Movement Party, İyi Party, People's Equality and Democracy Party, Felicity Party, Re-Welfare Party, Victory Party, Deva Party and Turkish Workers' Party) One person from each female member was randomly selected. The interviews were recorded with a voice recording program and then converted into written text. Analyzes were created with comments made on the texts. In order to get more accurate results, three themes were determined: These are the characteristics that are definitely considered to be present in a political leader, the behaviors that you do not want to see in a political leader, and the degree of compatibility of the leader with personal political ideas. During the conversa-

tion, the speakers were given freedom, mutual discourses were developed around the subject, and the field of themes could be expanded.

The reason for using the discourse analysis technique in the study is that the answers given by the sample on this subject are not limited to certain patterns and the interpretation of the information and social evaluation can be made from a wide perspective. In this way, the evaluation of the subject related to social sciences makes it convenient to include many variables in the interpretation.

Keywords: Women, Political Leadership, Discourse Analysis

KAMU KURUMLARINDA İŞ GÖRENLER AÇISINDAN ÖRGÜTSEL DESTEĞİN MOTİVASYON İŞ TATMİNİ İLİŞKİSİ

Abdulsemet YAMAN¹, Havva ÜNAL²

Özet

İşletmeler, iş görenlerin iş tatmini ve motivasyonunu artırmaları hem işletme hem de çalışanlar için birçok pozitif fayda sağlar. İşletmelerin çalışanlarına yönelik yatırımlarının verimliliğini artırmak ve işletmenin rekabet avantajını artırmak için, iş tatmini ve motivasyonu artırıcı çalışmaların yapılması önemlidir. İşletmeler bu olguyu iyi yönettiği takdirde işletmelerin avantajına olabilmektedir. Ancak, bu konunun da bazı eksileri olduğunu unutmamak gerekmektedir. İşletmelerin iş görenlerin, iş tatmini ve motivasyonunu yönetirken, bunları dikkate alarak doğru bir denge kurmaları önemli olduğu ortaya çıkmaktadır. Ekonomi, kaynakların sınırlı olması nedeniyle kaynakların etkin ve verimli kullanımı önem arz etmektedir insan kaynakları da bu kısıtlı kaynakların bir parçasıdır ve en uygun fayda elde etmek için verimliliğin ve etkinliğin artırılması gerekliliği, işletmelere yarar sağladığı gözlemlenmiştir. İş tatmini, bireyin işinde duyduğu hoşnutsuzluk derecesi olmakla beraber bu, işletmenin başarısını önemli ölçüde etkilemektedir motive edilmiş bir birey, örgütsel hedeflere ulaşma derecesinin arttığı ve bunun da işletmenin başarısına olumlu yönde katkıda bulunduğu anlaşılmaktadır. Örgütsel ve bireysel bağlamlar arasında iş tatmini ile paralel bir ilişki mevcuttur ve bu iki bağlam birbirini destekleyerek ve tamamlayarak faaliyetleri etkin bir şekilde sürdürür ve devamlılık ön planda tutulur. İş tatmini, sunulan imkânlarla desteklendiğinde daha kolay bir şekilde elde edilebilir. Bu nedenle, işletmelerin yöneticileri, çalışanların iş tatmini artırmak için motivasyonu artırıcı stratejiler geliştirmelidirler ve bunu elde ederken yapıcı tutum sergilemeleri işletmelerin uzun vadede yararına olabilmektedir.

Anahtar Kelimeler: İş Tatmini, Motivasyon, Devamlılık, Örgüt, İşletme, İş Gören

¹ Doç. Dr., Munzur Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, abdulsemetyaman@munzur.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-4290-8063>

² Yüksek Lisans Mezunlu, Ardahan Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, havvaunaltosun@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0003-3591-3080>

THE RELATIONSHIP BETWEEN ORGANIZATIONAL SUPPORT MOTIVATION AND JOB SATISFACTION IN TERMS OF EMPLOYEES IN PUBLIC ORGANIZATIONS

Abstract

Businesses, increasing the job satisfaction and motivation of those who work provides many positive benefits for both the business and employees. In order to increase the efficiency of the investments of enterprises towards their employees and to increase the competitive advantage of the enterprise, it is important to carry out studies that increase job satisfaction and motivation. If enterprises manage this phenomenon well, it can be to the advantage of enterprises. However, it should not be forgotten that this issue also has some disadvantages. It turns out that it is important for businesses to strike the right balance by taking these into account when managing the job satisfaction and motivation of those who work. Economy, effective and efficient use of resources is important due to the limited resources human resources are also a part of these limited resources, and it has been observed that the need to increase efficiency and effectiveness benefits businesses in order to obtain the most appropriate benefits. Job satisfaction is the degree of satisfaction that an individual feels in his job, but this significantly affects the success of a motivated individual, it is understood that the degree of achievement of organizational goals increases, which in turn contributes positively to the success of the enterprise. There is a parallel relationship between organizational and individual contexts with job satisfaction, and these two contexts support and complement each other, effectively maintaining activities, and continuity is kept at the forefront. Dec. Job satisfaction can be achieved more easily when supported by the opportunities offered. For this reason, business managers should develop strategies that increase motivation to increase employee job satisfaction, and while achieving this, displaying a constructive attitude can benefit businesses in the long run.

Keywords: Job Satisfaction, Motivation, Continuity, Organization, Business, Employee

BEŞERİ AFET OLARAK SU KİRLİLİĞİNİN DÖRDÜNCÜ KUŞAK HAKLARI BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ

Abdül Celal VARGELOĞLU¹

Özet

Doğa, bir düzen içinde bulunmaktadır. Bu düzen içinde doğal kaynaklı bazı olaylar meydana gelmektedir. Toprak kayması, çığ, kaya düşmesi, sel baskını, deprem gibi olaylar doğal kaynaklı olaylardır. Her ne kadar meydana gelen bu olaylar maddi ve manevi kayıplarına neden olsa da doğanın kendine özgü dengesi için gerekli görülmektedir. Kuraklığın giderilmesi için yoğun kar yağışının olması buna bir örnektir. Bununla birlikte bir olayın doğal kaynaklı afet olması için insanların yaşamlarını sürdürdüğü yerleşim alanlarında fiziksel, ekonomik, toplumsal gibi pek çok noktada önemli ölçüde zarar vermesi, var olan faaliyetleri durdurması veya kesintiye uğratması gerekmektedir. İnsanların yaşam alanlarını olumsuz etkileyen, hasar ve kayıplara neden olan, büyük çapta zararları yol açarak gerçekleşen ve çevreyi kırılgan hale getirerek çevre üzerinde çeşitli şekillerde sorunları doğuran beşeri kaynaklı afetler bulunmaktadır. Beşeri kaynaklı afetlerin ortaya çıkmasında insanların rolü oldukça etkilidir. Bu tür afetler insanların çeşitli etkinlikleri sonucu oluşmaktadır. Yangınlar, savaşlar, kimyasal ve endüstriyel kazalar, nükleer sızıntılar, küresel ısınma, iklim değişikliği, çevre kirliliği, hava kirliliği, su kirliliği beşeri kaynaklı afetlere örnek olarak gösterilmektedir.

Su kirliliği, Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği'nin 3.maddesine göre *“Su kaynağının kimyasal, fiziksel, bakteriyolojik, radyoaktif ve ekolojik özelliklerinin olumsuz yönde değişmesi şeklinde gözlenen ve doğrudan veya dolaylı yoldan biyolojik kaynaklarda, insan sağlığında, balıkçılıkta, su kalitesinde ve suyun diğer amaçlarla kullanılmasında engelleyici bozulmalar yaratacak madde veya enerji atıklarının boşaltılması”* olarak tanımlanmaktadır. Aynı zamanda suyun içme ve kullanma ile gıda güvenliği açısından kalitesinde ve doğal dengesinde bozulmaların meydana gelmesidir. Bu çerçevede su kaynakları ve sağlıklı su ekosistemlerinde hızlı nüfus artışı, sanayileşme, aşırı kentleşme, tarımsal verimlilik için etkinlikler, küresel ısınma ve iklim değişikliği gibi nedenler sonucu pek çok sorunla karşı karşıya kalmaktadır. Çok boyutlu olumsuz etkilere neden olan su kirliliği çevresel, altyapı ve kamusal hizmetler ile suyun temini için maliyetleri artırıcı etkisi bulunmaktadır. Bunun yanı sıra su kirliliği insan sağlığını olumsuz etkileyerek su kaynaklı hastalıklara neden olmaktadır. Zaman içinde sağlıklı içme ve kullanma suyunun tüke-

¹ Doktorant, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi SBE, Kamu Yönetimi ABD / Öğretim Görevlisi, Milli Savunma Üniversitesi, abdulcelal@gmail.com, ORCID:0009-0009-1762-1771.

timindeki artışla beraber söz konusu hastalık türünde de yaygınlık kazanarak ölümleri beraberinde getirmektedir.

Su, ekonomik kalkınmada büyük önem taşımaktadır. Aynı zamanda hem insan yaşamı hem de diğer canlılar açısından yegane bir ihtiyaç ve ikamesi olmayan bir kaynaktır. Bu doğrultuda insanların ve diğer canlıların varlıklarını koruyup yaşamlarını sürdürebilmeleri açısından vazgeçilmez bir kaynak ve en temel ihtiyaç olarak su, bir haktır. Bununla birlikte sağlıklı, temiz, güvenilir ve kaliteli içme ve kullanma suyuna erişim bir insan hakkıdır.

İnsan hakkı, insan olmaktan kaynaklı devredilemeyen, dokunulamayan, herhangi şarta bağlı olmayan ve herkesin eşit olduğu, insan onurunun ön planda tutulduğu haklardır. Tarihsel süreç içerisinde insan haklarının dönüm noktasını 1948 yılında İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi oluşturmaktadır. 1979 yılında Karel Vasak, bu beyannameyi göz önünde bulundurarak insan haklarını kuşaklara göre ayırmıştır. Üç kuşak olarak ayrılan insan hakları, eşitlik, dayanışma ve özgürlükten yola çıkarak birbirinin tamamlayıcısı şeklinde düzenlenmiştir. Birinci kuşak hakkında yaşama hakkı yer alırken ikinci kuşak hakkında sağlık hakkı, eğitim hakkı gibi haklar bulunmaktadır. Bir diğer kuşak hakkı olarak üçüncü kuşak hakkı çevre hakkı, barış hakkı gibi dayanışmayı kapsayan hakları içermektedir. Bu kuşak hakları yanında 21.yüzyıla gelindiğinde ise dördüncü kuşak hakları ortaya çıkmıştır. Dördüncü kuşak hakları, daha önceki kuşaklarda ihlal edilen insan hakları ile teknolojik ve bilimsel gelişmeler sonucu ortaya çıkan sorunlar ekseninde hem insanı hem de çevreyi geniş bir yelpazede etkileyen su hakkından bahsedilmektedir. Bu kapsamda suyun hak olarak hukuki temeli 1970'ler oluşturmaktadır. 2002 yılında Birleşmiş Milletler Örgütü Ekonomik Sosyal ve Kültürel Haklar Komitesi tarafından yayınlanan Genel Yorum-15 doğrultusunda herkesin temiz, güvenli, yeterli içme ve evsel kullanımı için suya erişim hakkını, insan hakkı olarak belirlemiştir. Böylece yaşamsal değeri olan su, insan hakkı olarak uluslararası metinde kabul görmüştür. Bunun yanı sıra küresel alanda suya yönelik forumlar düzenlenmektedir. Bunlar arasında İstanbul'da 2009 yılında gerçekleşen su forumunda insan yaşamının devamı ve sağlıklı bir hayat için suyun temel haklar arasında yer aldığı vurgulanmıştır. Ulusal düzeydeki hukuki mevzuatta doğrudan su hakkında yer verilmemekle beraber dolaylı olarak düzenlenmiştir. Bu çerçevede 1982 Anayasası'nın 56.maddesinde insanların ve toplumların dengeli ve sağlıklı bir çevrede yaşam hakkına sahip olmaları ve bu çerçevede suyun, dolaylı olarak insan hakkı olduğundan söz edilmektedir. Ayrıca bahsi geçen konu ekseninde Anayasanın diğer hükümlerinde de dolaylı olarak yer almaktadır. Bunun yanı sıra ulusal düzeydeki diğer mevzuatta su hakkı dolaylı olarak düzenlenmektedir. Su kalitesinin korunması, su kirliliğinin önlenmesi ve su kaynaklarının etkin ve etkili şekilde kullanılması amacıyla Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği oluşturulmuştur.

İnsanların ve diğer canlıların yaşamının yapı taşı oluşturulan ve vazgeçilmez bir kaynak olarak su oldukça önemlidir. Dolayısıyla bir insan hakkı olarak suyun temiz, kaliteli ve güvenilir olduğu kadar yeterli ve erişilebilirliği kolay olması sadece

fiziksel ve ruhsal açıdan değil aynı zamanda toplumsal açıdan da kilit role sahiptir. Bununla beraber temiz ve güvenilir suyun bir insan hakkı olarak sağlık, yaşam ve yeterli beslenme gibi diğer insan haklarıyla ilişkisi bulunmaktadır. Bu kapsamda çalışmada yaşamın önemli bir parçasını oluşturan suyun, insan kaynaklı faaliyetlere maruz kalarak olumsuz etki/etkileri doğuran beşeri afet olarak nitelendirilen Bu kapsamda çalışmada yaşamın önemli bir parçasını oluşturan suyun, insan kaynaklı faaliyetlere maruz kalarak olumsuz etki/etkileri doğuran beşeri afet olarak nitelendirilen su kirliliği ve su kirliliğinin kuşak hakları arasından dördüncü kuşak hakları bağlamında değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Bu doğrultuda çalışmada ilk olarak kavramsal çerçevede afet, afet türleri, beşeri afet ve su kirliliğine yer verilecektir. Akabinde ise kuşak hakları genel hatlarıyla ele alınacaktır. Üçüncü başlık olarak beşeri afet türü olarak su kirliliğinin kuşak haklarıyla ilişkisi analiz edilecektir. Elde edilen veriler sonucu değerlendirmeler ve öneriler sonuç kısmında yer alacaktır. Bu bakımdan çalışmanın amacına uygun cevaplar bulmak için nitel yöntem olarak doküman analizinden yararlanılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Afet, beşeri afet, su kirliliği, kuşak hakları, dördüncü kuşak hakları.

EVALUATION OF WATER POLLUTION AS A HUMAN DISASTER IN THE CONTEXT OF FOURTH GENERATION RIGHTS

Abstract

Disasters have an important place in the world agenda as a global problem. Disasters are disasters and events that adversely affect the living life and inanimate environment in the areas where they occur and cause great damage. Disasters are classified as natural as well as human-induced disasters. Disasters of natural origin are considered necessary for the intrinsic value of nature and the sustainability of the order in the natural system. Human-induced disaster events occur with the effect of different activities of human beings. Human-induced disasters cause material and moral losses on living beings and social life, and have negative consequences by affecting the environment in which they occur to a great extent. Water pollution is among these impacts. Water pollution is the change in the quality and natural balance of water, which is the basic need for the continuity of human life, and the formation of deterioration. At the same time, factors such as irregular urbanisation, major industrial accidents, rapidly increasing population, lack of infrastructure have a great role in the formation of water pollution by negatively affecting water resources, healthy and clean water ecosystems.

Water is the most basic need and an indispensable resource for the sustainability of the lives of human beings and other living beings. Water, as a non-substitutable resource, is a right for human life. However, access to healthy, clean, reliable and high quality drinking and potable water is a human right. In addition, as a human right, adequate and easy accessibility of water has a key role both physically, men-

tally and socially. As a human right, clean and safe water is related to other human rights such as health, life and adequate nutrition. Although the foundation of water as a right was laid in the 1970s, it has taken place at the international level over time. At the same time, the right to healthy, clean, reliable and accessible water, in other words the right to water, is one of the fourth generation rights that came to the agenda in the 21st century. In this context, the study aims to evaluate water pollution, which constitutes an important part of life, and water pollution, which is characterised as a human disaster that creates negative effects by being exposed to human-induced activities, in the context of fourth generation rights among generational rights. In this direction, firstly, in this study, disaster, types of disaster, human disaster and water pollution will be included in the conceptual framework. Subsequently, generational rights will be discussed in general terms. As the third title, the relationship between water pollution as a type of human disaster and generational rights will be analysed. As a result of the data obtained, evaluations and suggestions will be included in the conclusion section. In this respect, document analysis will be used as a qualitative method to find answers suitable for the purpose of the study.

Keywords: Disaster, human disaster, water pollution, generational rights, fourth generation rights.

ETKİN KAMU HİZMETİ SUNUMUNDA İSRAFLA MÜCADELENİN ÖNEMİ

Adem CEREN¹

Özet

Sahip olunan kaynakların gereksiz yere harcanması, boşuna tüketilmesi ve amaca uygun olarak kullanılmaması gibi anlamlar içeren israf kavramı birey, toplum ve devlet hayatında büyük zararlara ve külfetlere neden olmaktadır. Günlük hayatta ve özel sektörde sergilenen israf manzaralarının yanında bütün toplum fertlerini yakinen ilgilendiren kamusal israf devlet kurumlarının hemen her kademesinde görülmekte, kamu kaynaklarının etkililik, ekonomiklik ve verimlilik ilkeleri doğrultusunda kullanılmasının önünde büyük bir engel olarak durmaktadır. Kamuda meydana gelen israf, ülke ekonomilerini ve yönetim performanslarını olumsuz etkileyerek kalkınmanın gerçekleşmesine ve iyi yönetim ilkelerinin yerleşmesine engel olmakta, çok boyutlu görünüm sergileyerek kamu yönetiminin çözümlemesi gereken temel sorun alanlarının başında yer almaktadır.

Bugün kamuda personelin işe alınması ve yerleştirilmesinde yapılan yanlışlardan, kamuya ait araç-gereçlerin kullanımında ortaya çıkan israfa kadar; kamu kurumlarında kullanılan elektrik, su, doğalgaz gibi kaynaklarda yapılan israftan kamu kurumları tarafından düzenlenen çeşitli organizasyonlarda (açılış törenleri, toplantı, yemek, gezi, kutlama vs.) yiyecek-içecek israfından hediye olarak verilen ürünlere (kitap, dergi, ajanda, kalem, süs eşyası vs.) kadar çok geniş yelpazede israf görünümleri sergilenmekte, tüm gider ve harcamalar devlet bütçesiyle gerçekleştirilmektedir. Tüm bu süreçlerde kamu yöneticilerine tanınmış geniş yetkilerin varlığı, denetim eksikliği, yapılan denetimlerin cezalandırma gücünün/yaptırımların cılız kalması ve toplumda kamu kaynaklarının kullanımına ilişkin oluşmuş olumsuz algının varlığı israfla mücadelenin başarılı olmasının önünde engeller olarak durmaktadır.

Türkiye'nin idari yapısı nüfusa, coğrafi bölgelere ve hizmet taleplerine ilişkin gelişmeler doğrultusunda merkezden yönetim ve yerinden yönetim olmak üzere ikili bir ayrımla geniş bir kurumsal ağa sahiptir. Bu durumun bir sonucu olarak genel bütçe kapsamındaki kamu kurumları, YÖK ve üniversiteler, SGK, düzenleyici ve denetletici kurumlar, kamu bankaları, il özel idareleri, belediyeler vs. nicelik olarak büyük bir devlet yapılanması söz konusu olmaktadır. Niceliksel büyüklüğün idari teşkilata yansımalarının sonuçlarından biri olarak kamuda istihdam edilen personel

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Adıyaman Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, aceren@adiyaman.edu.tr ORCID: 0000-0002-0297-9924

sayısının çokluğu karşımıza çıkmaktadır. Kamu personel sayısındaki bu çokluk kamu hizmeti ifasında dikkat ve özenli davranılmadığında ortaya çıkması muhtemel israfın büyüklüğünü de ortaya koymaktadır. Strateji ve Bütçe Başkanlığı (SBB, 2023) verilerine göre 2023 yılı aralık ayı itibarıyla 3.477.259 kadrolu, 330.863 sözleşmeli, 1.224.967 sürekli işçi, 38.848 geçici işçi ve 103.834 diğer olmak üzere toplam 5.175.771 kişi kamu sektöründe istihdam edilmektedir. Kamuda istihdam edilen milyonlarca çalışanın dikkat ve özen yükümlülüğüne uygun davranması halinde oluşacak tasarruf, dikkat ve özen yükümlülüğüne uygun davranmaması durumunda oluşacak israf kamu hizmet kalitesini ve vatandaş memnuniyetinin de önemli belirleyicilerinden biri olmaktadır.

Bu birimlerde olası her bir hatanın, ihmalin, bilinçsiz ya da kasten hareket etmenin kamu maliyesine ve etkin kamu yönetimine büyük zararları olabileceği gibi tersi durumda kamu kaynaklarının yerli yerinde kullanılarak tasarruf edilmesi genel olarak devletin gelişmesine ve güçlenmesine vatandaşın da refah ve huzur içerisinde yaşamasına katkı sağlayacağından bu konu üzerinde yapılacak çalışmaların da ayrı bir kıymeti ve önemi olacağı düşünülmektedir. Başka bir ifadeyle kamuda israf konusunda benzer bir çalışmanın olmayışından hareketle bu çalışmanın kamuda israf konusunu ele alması ve israfa ilişkin genel bir tablo çizerek çözüm önerileri sunması çalışmayı önemli hale getirmektedir.

TÜİK Dönemsel Gayrisafi Yurt İçi Hasıla 3. Çeyrek (2023) verilerine göre, Türkiye'nin 2023 yılı Gayri Safi Yurtiçi Hâsıla'sı 7 trilyon 681 milyar 432 milyon TL gerçekleşmiş olup, bir milyon işlemde en fazla 3.4 hataya izin veren Altı Sigma Kuralı'na göre 6.210 hata yapıldığı varsayıldığında (Sigma 4) milli servetin yaklaşık %15'inin israf edildiği görülmektedir. Bu hesaplama ve diğer araştırmaların ortaya koyduğu verilerden hareketle her yıl milli gelirin kamu yatırımlarında kullanılması gereken belli bir miktarının israf edilmesi, kamu hizmeti kalitesini ve refah seviyesini düşüren önemli bir faktör olarak ortada durmaktadır.

Çalışmanın konusunu sosyoekonomik ve yönetsel bir mesele olarak birey, toplum ve devlet yaşamında büyük sorunlara sebebiyet veren israf ve kamuda israfın genel görünümü oluşturmaktadır. Çalışmanın amacı, kaynakların yerli yerinde kullanılmaması sonucu oluşan israfın kamu kurumlarındaki görünümünü çerçeveyerek israfın kamu hizmetlerinin yürütülmesine olan olumsuz yansımalarından hareketle kamuda israfla mücadele ve tasarruf tedbirlerine uygun hareketin önemini ve gerekliliğini tartışmaktır.

Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi tekniği kullanılmıştır. Çalışmaya ait temel veri kaynaklarını resmi ve özel kurumlara ait raporlar ve yayınlar oluştururken yine çalışmada güncel yerli ve yabancı eserlere başvurulmuştur.

Çalışmada, kamu hizmet sahalarının genişlemesi ve kamu personeli sayısının artmasıyla birlikte kamu harcamalarında artış meydana geldiği, yasal ve kurumsal açılardan kamu yönetimi reformları ile çağın gereklerine ve vatandaş taleplerine

cevap verilmeye çalışıldığı, kamu sektöründe farklı düzeylerde gerçekleşen israfın çözüm üretilmesi gereken önemli bir sosyoekonomik sorun olmaya devam ettiği, kamu kaynaklarının rasyonel bir biçimde kullanılması noktasında daha dikkatli olunması gerektiği, kamu giderlerinin tasarruf tedbirleri kapsamında yapılarak ölçülebilir ve kişiselleştirilebilir nitelikli giderlerin israf edilen kısmının çalışandan tahsil edilmesi gerektiği, tasarruf tedbirlerinde hedeflere ulaşılması durumunda ise çalışana ödül verilerek ödül ve ceza sisteminin birlikte işletilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Teknolojinin kamuda artan kullanımına bağlı olarak kamu hizmeti kalitesinin arttığı ve kamu hizmetlerinin dijitalleşmesinin kamuda zaman, para, personel, araç-gereç tasarrufu oluşturmada önemli bir etkisinin olduğu, mali disiplinin gerçekleştirilmesinde kamu harcamalarının denetlenmesinin, vergi denetiminde etkinliğin sağlanmasının ve kayıt dışı ekonominin azaltılmasının çok önemli olduğu sonucuna varılmıştır.

Kamu yöneticilerinin liderliğinde tüm kurum ve kuruluşlarda çalışanların israfla mücadele konusunda eğitilmesi gerektiği, personelin yasal sorumlulukların ötesinde milli, dini ve etik hassasiyetler konusunda özellikle bilinçlendirilmesinin ve yetiştirilmesinin israfla mücadele ve tasarruf kültürünün yerleşmesi noktasında ayrıca üzerinde çalışılması gereken bir husus olduğu vurgulanmıştır. Bunun yanında israfla mücadelenin başarıya ulaşması ve istenilen sonuçların elde edilmesi için toplumsal duyarlılık ve farkındalık oluşturacak şekilde kamu hizmeti sağlayıcılarının yanında kamu hizmeti yararlanıcıların da sürece dahil edilerek uzun vadede israfla mücadele politikalarının kurgulanması ve reforme edilmesi gerektiği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: İsfaf, Tasarruf, İsfafıa Mücadele, Kamu Yönetimi, Kamu Yönetimi Reformları

THE IMPORTANCE OF COMBATING WASTE IN EFFECTIVE PUBLIC SERVICE DELIVERY

Abstract

The subject of the study is waste, which causes great problems in individual, society and state life as a socio-economic and administrative issue, and the general view of waste in the public sector. The study aims to discuss the importance of combating wastage in public institutions and acting in accordance with saving measures. It highlights the negative impact of waste on the execution of public services and frames the appearance of waste in public institutions as a result of improper resource usage. Document analysis technique, one of the qualitative research methods, was used in the study.

The study observes that public expenditures have increased due to the expansion of public service areas and the rise in the number of public personnel. Efforts have

been made to respond to the demands of citizens and the age through legal and institutional public administration reforms. In addition, the study revealed that waste at different levels in the public sector continues to be an important socio-economic problem that needs to be solved and that more care should be taken in the rational use of public resources.

It has been observed that the increasing use of technology in the public sector has led to an improvement in the quality of public services. Digitalisation of public services has significantly reduced the time, money, personnel, and equipment required in the public sector. It has been concluded that achieving fiscal discipline requires auditing public expenditures, ensuring efficiency in tax auditing, and reducing the informal economy.

It has been found that employees in all institutions and organisations should receive training in waste reduction under the guidance of public administrators. Raising awareness and providing training on national, religious, and ethical sensitivities, beyond legal responsibilities, is crucial in combating waste and promoting a culture of conservation.

To achieve success in the fight against waste and obtain desired results, it is necessary to design and reform waste policies in the long term. This involves involving public service providers and beneficiaries to create social sensitivity and awareness.

Keywords: Waste, Saving, Fight Against Waste, Public Administration, Public Administration Reforms

KALKINMA PLANLARINDA TÜRKİYE'YE GÖÇÜN DEĞERLENDİRİLMESİ

Adem ÇİÇEK¹

Özet

Türkiye göç alan ve göç veren bir ülke olarak uluslararası göçten giderek artan bir şekilde etkilenmektedir. Son yıllarda çevre ülkelerden yoğun göç alması nedeniyle Türkiye göç yazınında daha sık anılmaktadır. Komşu ülkelerde yaşanan iç çatışmalar ile ekonomik ve siyasi istikrarsızlıklar nedeniyle düzensiz göçmenlerin öncelikli durağı olarak bilinen Türkiye, özellikle 2011 yılından itibaren Yakın Doğu'da yaşanan gelişmeler neticesinde yakın ve uzak sınır ötesinden kitlesel göç hareketliliklerine ev sahipliği yapmaktadır. Ev sahipliğinin yanı sıra coğrafi konumu itibarıyla gelişmiş ülkelere deniz ve kara yoluyla transit göç yollarında bulunması nedeniyle düzensiz göçmenlerin geçiş noktası da olarak bilinmektedir.

Türkiye 20. yüzyılın ikinci yarısında iktisadi politikalarda planlama dönemine girmiş ve bu kapsamda 1960 yılında Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) kurulmuştur. Teşkilatın temel amacı ekonomik, kültürel ve sosyal kalkınmaya yönelik planlama yapmaktır. Bu amaç 1961 Anayasası'nda devlete ödev olarak yüklenmiştir. DPT'nin görevleri ülkenin sahip olduğu kaynak ve imkanları tespit ederek iktisadi ve sosyal politikaları geliştirmede hükümete yardımcı olmak, hükümetin kabul ettiği hedeflere yönelik uzun ve kısa vadeli planlar hazırlamak ve uygulanmasını takip etmektir. Bu amaçla ilk olarak 1963 yılında Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı hazırlanmış ve takip eden yıllarda belirli aralıklarla sürdürülmüştür.

Kalkınma planları, devletin mevcut durumunu resmeden ve buna istinaden politika yapıcılara gelecek beş yıla ilişkin politika önerilerinde bulunması amacıyla oluşturulmuş üst politika belgeleri olarak nitelendirilmektedir. Her kalkınma planı kendi dönemine mahsus politik hedefler ve tedbirler belirlemiştir. Kalkınma planları bir yönüyle geleceğe yönelik kamu politikalarının vizyonunu gösteren bir program, diğer yönüyle stratejik bir belge niteliğindedir. Bu planlamalarda mevcut iç ve dış dinamikler göz önüne alınarak geleceğe yönelik uzun vadeli sosyo-ekonomik gelişmeler hedeflenmiştir.

Kalkınma planlarının eğitimden, turizm sektörüne, kentleşmeden çevre politikalarına, sağlık sektöründen göç süreçlerine kadar kapsadığı birçok alan ile ilgili çalışmalar literatüre konu olmuştur. Örneğin Dikmetaş Yardan ve Yabana Kiremit (2016) kalkınma planlarında sağlık sektörüne ilişkin durum analizleri yapmışlar,

¹ Doktora Öğrencisi, İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı, adem.cicek@yahoo.de, ORCID: 0000-0003-1272-1932

sağlık sektörünün amaçlarını, hedeflerini ve politikalarını ayrıntılı olarak incelemişlerdir. Bir diğer çalışmada (Mavi, 2023) XI. Kalkınma Planı'nda Millî Eğitim Bakanlığı'na verilen görevler doküman analizi yöntemiyle ele alınmıştır. Kan ve Kuleyin (2017) ise kalkınma planlarında Türkiye'nin deniz turizmine ilişkin politikaları ve stratejilerini içerik analizi yöntemiyle ele almışlardır. Batuhan ve Kodaz'ın (2020) çalışmasında On Birinci Kalkınma Planı'nda kentleşme ve çevre konularına dair hedef ve politikalar analiz edilmiş ve öngörüler tartışılmıştır. Kayaçan (2022) ise kalkınma planlarında nüfus politikalarındaki değişimi analiz etmiştir. Literatürde kalkınma planlarında göç olgusuna odaklanan çalışmalar ise sınırlıdır. Sağiroğlu (2022) "Türkiye'nin Kalkınma Planlarında Göç ve İnsan Hareketlilikleri: Birinci ve İkinci Kalkınma Planları Üzerine Bir Değerlendirme" başlıklı çalışmasında göç hareketliliklerini doküman analizi tekniğine dayalı olarak değerlendirmiştir.

Bu çalışmanın amacı ise son dört dönemde hazırlanan kalkınma planlarında Türkiye'ye yurt dışından gelen göçün nasıl algılandığını analiz etmektir. Bu kapsamda çalışma, 2007-2013 yıllarını kapsayan Dokuzuncu Kalkınma Planı, 2014-2018 yıllarını kapsayan Onuncu Kalkınma Planı, 2019-2023 yıllarını kapsayan On Birinci Kalkınma Planı ile 2024-2028 yıllarını kapsayan On İkinci Kalkınma Planında yer alan yurt dışından Türkiye'ye göçü kapsayan verilerin analizine dayanmaktadır. Yakın Doğu'da ortaya çıkan gelişmelerin akabinde 2011'den sonra Türkiye'ye yönelik artış gösteren göç hareketliliği nedeniyle son dört kalkınma planının incelenmesi tercih edilmiştir. Çalışmada nitel bir veri toplama yöntemi olan doküman analizine başvurulmuş ve seçilen kalkınma planları karşılaştırmalı olarak çözümlenerek yorumlanmıştır.

Dokuzuncu ve Onuncu Kalkınma Planları göç olgusunu daha dar bir perspektiften izlemiş ve sadece yasa dışı göç, güvenlik hizmeti, sosyal uyuma ilişkin politikalar, etkin bir izleme ve kayıt sisteminin oluşturulması ile ilgili kısıtlı politik hedefler öngörmüştür. Bu bağlamda Dokuzuncu Kalkınma Planı'nda yasa dışı göç ve iltica hareketleri ile mücadele amacıyla Göç ve İltica Merkezi kurulması ile mültecilerin konaklaması için sınırlarda barınma merkezleri ve geri gönderme merkezleri oluşturulmasına yönelik yasal ve kurumsal düzenlemeler öngörülmüştür. Onuncu Kalkınma Planında ise nüfus dinamiklerinin korunması amacıyla yurt dışından gelen düzenli ve düzensiz göçmenlere ilişkin izleme ve takip sistemi oluşturulması, ayrıca göçmenlerin toplumsal hayata uyumuna ilişkin politikalar hedeflenmiştir.

On Birinci ve On İkinci Kalkınma Planlarında ise göç süreçleri "Dış Göç" ve "Uluslararası Göç" başlıkları altında ele alınarak göç olgusunda farkındalık oluşturulduğu görülmüştür. Diğer taraftan geçmiş dönemlere göre göçmen sayılarının gittikçe artması nedeniyle daha kapsayıcı ve çok yönlü politik hedeflerin öngörüldüğü gözlemlenmiştir. Bu kapsamda On Birinci Kalkınma Planında göç süreçlerine ilişkin stratejik plan hazırlanması, göçmenlerin sosyo-ekonomik hayata uyumları, uluslararası kuruluşlarla iş birliği, göç süreçlerine ilişkin araştırma geliştirme çalışmalarının desteklenmesi ve kurumlar arası koordinasyona yönelik politik hedef-

ler belirlenmiştir. Bu dönemde ayrıca Türkiye Avrupa Birliği (AB) ilişkilerinde uluslararası göç önemli bir faktör olarak devreye girmiş ve AB üyesi ülkeler ile göç yükünün paylaşılmasına yönelik tedbirler ve politikalar öngörülmüştür.

Son dönem hazırlanan On İkinci Kalkınma Planında ise göç süreçlerinde ulusal ve uluslararası iş birlikleri öne çıkmaktadır. Kurumlar arası koordinasyon, göç alanında yetkin personel yetiştirme, göçmenlere yönelik Türkçe dil eğitimi ve sağlık hizmetleri, kamu ve özel sektörden çeşitli aktörlerin katılımıyla danışma kurulu oluşturulması, kaynak ülkeler hakkında raporlar hazırlanması ve göçmenlere dair kamuoyunu düzenli olarak bilgilendirmeye yönelik ulusal düzeyde politikaların oluşturulması hedeflenmiştir. Ayrıca çevrim içi göç yol haritalarının oluşturulması planlanmıştır. 2024-2028 yıllarını kapsayan kalkınma planında uluslararası iş birliğinin gerekliliği özellikle vurgulanmış olup, bu bağlamda kamu ve özel sektördeki kurum ve kuruluşların göç yönetimine dair etkinliklerde uluslararası aktörleri de devreye sokacak politik hedefler belirlemeleri beklenmektedir. Düzensiz göçü engellemek amacıyla kaynak ve transit ülkelerle kalkınma, istihdam, diplomasi, hukuk ve güvenlik gibi çeşitli alanlarda politik iş birlikleri hedeflenmiştir. AB, BM ve diğer uluslararası kurum ve kuruluşların katılımlarıyla kaynak ülkelerde istihdama yönelik iş birliği yapılması hedeflenmiş, böylelikle düzensiz göçün önlenmesi, azaltılması amaçlanmıştır. Bundan başka On İkinci Kalkınma Planında düzenli ve düzensiz göç şeklinde göç türlerine dair göç yazınında belirtilen kavramların kullanımının tercih edildiği saptanmıştır. Çalışmanın bulguları Türkiye'ye yurt dışından gelen göç olgusunun son dönemlerde daha kapsamlı olarak ele alındığını, ayrıca göç politikalarının hukuk ve milli güvenlik gibi birinci dereceden önemli politikalar olarak görüldüğünü göstermektedir. Diğer taraftan ekonomik, kültürel, demografik ve sosyal sorunlar gibi ikinci dereceden politikalar ve hedeflerin de göç bağlamında kalkınma planlarında yer alması çalışmanın bulguları arasındadır.

Anahtar Kelimeler: Türkiye, Göç, Kalkınma Planı

AN EVALUATION OF MIGRATION TO TURKEY IN DEVELOPMENT PLANS

Abstract

Development plans, which are considered as top policy documents, provide policy-makers with targets for the future within the scope of the plan-programme on the one hand, and on the other hand, they have the feature of being important strategic documents of the state. Development plans include many targets and policies for social and economic fields such as industry, environment, education, health, culture and arts, transport, and social security. The aim is stated as directing investments to prioritised and productive areas for the benefit of society and ensuring economic and social development. In this study, it is analysed how migration to Turkey from abroad is perceived in the development plans in the last four periods through document analysis method. It is observed that the 9th Development Plan covering the

years 2007-2013 and the 10th Development Plan covering the years 2014-2018 focus on limited policies and targets regarding the fight against illegal migration and asylum movements, and the integration of migrants into social life. In the Eleventh Development Plan (2019-2023) and the Twelfth Development Plans (2024-2028), much more comprehensive targets and policies regarding migration processes have been set. It is aimed to prevent irregular migration through national and international cooperation in the fields of development, employment, security, diplomacy and law, and it is envisaged that the burden of international migration will be shared with the EU member states and international actors.

Keywords: Turkey, Migration, Development Plan

SALGIN HASTALIK SÜRECİNDE KAMU YÖNETİMİNİN İSTANBUL ÖRNEĞİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ

Adem ESEN¹, Hamit KARA²

Özet

Son salgın hastalık (covid 19) döneminde tüm dünyada önlemler alınmıştır. Bu önlemlere paralel olarak ülkemizde ciddi önlemler alınmıştır.

Bu konuda Hamit Kara tarafından danışmanlığında yüksek lisans tezi (2023-COVID-19 salgını sürecinde İstanbul örneği) hazırlanmıştır.

Bu çalışmada ülkemizin en fazla nüfusuna sahip, ülke milli gelirinin önemli bir kısmını üreten İstanbul metropoliteninde merkezi idare kararlarının il idaresi ve yerel yönetimler tarafından uygulama süreci ele alınacaktır.

Sunumda merkezi idarenin (hükümetin) kararlarının il idaresi (İstanbul valiliği) tarafından uygulanması ile başta büyükşehir belediyesi olmak üzere yerel yönetimlerce uygulanması üzerinde durulacaktır.

EVALUATION OF PUBLIC ADMINISTRATION IN THE EPIDEMIC DISEASE PROCESS IN THE CASE OF ISTANBUL

Abstract

Measures were taken all over the world during the last epidemic (covid 19). In parallel with these measures, serious measures have been taken in our country.

In this regard, Hamit Kara prepared a master's thesis (Istanbul case in the process of 2023-COVID-19 outbreak) under my supervision.

In this study, the implementation process of central administration decisions by the provincial administration and local governments in the Istanbul metropolitan area, which has the largest population of our country and produces a significant portion of the country's national income, will be discussed.

The presentation will focus on the implementation of the decisions of the central administration (the government) by the provincial administration (the governorship of Istanbul) and the implementation by local governments, especially the metropolitan municipality.

¹ Prof. Dr., İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi

² Doktora Öğrencisi

DİJİTALLEŞME EKSENİNDE TEK DÜNYA DEVLETİ ÜZERİNE DEĞERLENDİRMELER: TEK DÜNYA DEVLETİ İŞLEYİŞ ALGORİTMASI ÖNERİSİ TEK DÜNYA DEVLETİNİN GEREKLİLİĞİ, KURAMSAL TEMELLERİ, OLUŞTURULMASI VE İŞLEYİŞİ

Ahmet FİDAN¹

Özet

Tek Dünya Devletinin kurulması veya oluşturulması konusunda literatürde antik dönemden bugüne birçok çalışma yapılmış ve iddialarda bulunulmuştur. Ancak bu çalışmalar sadece teorik ve temenni mahiyetinde çalışmalar olmuştur. Bu çalışmamızda, konuyu teorik ve temenni boyutundan çıkarıp, bizzat işlerlik taşıyabilen ve temelde dijital teknolojinin sağladığı kolaylıklardan yardım alarak devletin temel yasama, yürütme ve yargı erklerinin gün ışığında yönetimi yansıtacak şekilde ve algoritmalarla çalışan ve temelde YÖNETİŞİM ilkesine göre işleyecek bir yapıya kavuşturulabileceğini ortaya koymak istedik. Burada asıl sorun veya konu, bu devleti kimin / kimlerin ve nasıl yöneteceğidir. Şüphesiz ki, günümüzde dünya, Birleşmiş Milletler daimî temsilcilerin (veto yetkisine sahip ülkelerin) inisiyatifini çoktan aşmış, yerküremiz bu beş ülkeden çok daha geniş katılımı ama günışığında yönetilen ve yönetim ilkelerine dayalı diğer devletlerin de yönetime dijital teknolojinin getirdiği algoritmalarla çok daha etkin, demokratik ve hakkaniyetle katılabilirlikleri şeklinde yönetilebilecektir. Bu bağlamda şunu çok iyi biliyoruz ki, halihazırda dünyayı yöneten egemen devletler de yönetmeye çalışan veya yönetemeyen az gelişmiş veya gelişmekte olan devletler de önereceğimiz bu model ile yönetime kendi hak ettikleri ağırlıklarınca katılabileceklerdir.

Halihazırda ekonomik ve siyasal bağlamda gözlemleyip düşündüğümüzde tek dünya devleti şu veya bu şekilde zaten defakto olarak işlerlik taşımaktadır. Şu durumda zaten dünyayı genelin bilmediği komplo teorilerince bolca işlenen EKONOMİK bağlamda en üst EGEMEN yapının yönettiği görülmektedir. Öyleyse fiili bir tek dünya devleti varsa ve bu devleti veya sistemi kontrol eden bu fiili yapının legalize edilerek (de jure boyutuna çekilerek) yerelden bölgesel, bölgeselden ulusala, ulusaldan ulus üstüne, ulus üstünden küresele değin büyük verinin sağlayacağı imkanlarla önü görülebilen ve çok daha hızlı işleyen bir mekanizmaya kavuşturmak için tüm insanlık geç bile kalmış durumdadır. Dünyayı yöneten egemen ekonomik gü-

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Ordu Üniversitesi, Deniz Ulaştırma İşletme Mühendisliği Bölümü, 0000-0002-7390-4831

cün nasıl ve hangi sistem veya mekanizmayla yürütme erkini kullandığı bilinmemekte, buna yönelik meşru bir yönetim yapısı bulunmamaktadır. Hatta, irili ufaklı devletlerde ve diğer gelişmekte olan ve gelişmiş devletlerde yaşayan vatandaşların, haksızlığa uğradıklarında, küresel boyutta hukuksal açıdan kesin ve tanımlanmış bir muhatapları bulunmamaktadır. Sırf bu açıdan bile tek dünya devletinin ortaya koyduğumuz dijital mekanizmalar çerçevesinde bir an önce teşekkül etmesi çok önemlidir.

Bilimsel çalışmaların giriş bölümlerine “eksik olan neydi” diye başlamak pek alışılmış olmasa da bu gerçekliği değiştirmeyecektir. Günümüze kadar bu öngörü belki de hipotez, tam anlamıyla bir gereklilik veya belki de zorunluluktur. Ancak yer yer ulus devletlerin tek başına hareketleri, yerel çıkarlar, bölgesel, kıtasal (Kontinental) düşünceler, bu küresel düşün sistemini ya önlemiş ya zorlaştırmış ya da ötelemiştir.

Sorun tam da burada başlamaktadır. Çünkü dünyayı yöneten egemen ekonomik gücün nasıl ve hangi sistem veya mekanizmayla yürütme erkini kullandığı bilinmemekte, buna yönelik meşru bir yönetim yapısı bulunmamaktadır.

Eksik olan, Tek Dünya devletinin yokluğudur. Tek dünya devleti ve yönetimi, katılımcı devletlerin gücü oranında temsil edileceği bir yönetim yapısıyla kurulmalı ve Tek dünya devleti bu tür savaş afet ve benzeri durumlara karşı top yekûn ve üstel bir karar alabilecektir.

Yönetimin veya işletmenin beş temel (2 yardımcısı ile, 5+2 fonksiyonuyla) Planlama, Örgütlenme, Koordine / Organize Etme, Yönlendirme / yöneltme ve denetleme fonksiyonlarına güdüleme / motive etme ve eğitime / yetiştirme fonksiyonlarını da ilave ettiğimizde, bu mekanizmaların optimum düzeyde çalışabilmesi için, ideal tip yönetim / erdemli yönetim veya kaliteli yönetim modeli gerekmektedir.

İşletme veya yönetimler özel sektör kapsamındaysa buna kaliteli ve ideal yönetim derken, kamu yönetimi kapsamındaysa, buna erdemli yönetim terimini kullanmak işin gereğidir. Kamu yönetiminde iktidarın erdemli bir yönetim sergilemesi için, salt tecimsel kaygılardan uzak olması zorunluluktur. Aksi takdirde, kamu yönetimleri BÜROKRASİSİNİN TUNÇ KANUNU ile karşı kaşıya kalacaktır.

Temel Önerimiz:

Tümünden Ağırlıklandırılmış Oylama Sistemi veya Yönetim Algoritmasının Olmamasının Geleceğe Yönelik Tehdidi

Kamu yönetiminde yönetim erki bu şekilde oluşmadığı sürece dünya KÖTÜLERİN DÜNYASI olmaya devam edecektir. Kötülerin dünyasını talih olmaktan çıkarıp, tarihe gömmek için, geçiş dönemlerinde kamu yönetimi veya iktidarların ele geçirilmesinin algoritmalara bağlı olmasını ve bu zorunluluğun erdem veya kalite ilkeleri olarak kanıksanması şarttır.

İktidar sahipleri, vekil edenleri manipüle ederek KÖTÜLÜKLERİNİ bütün dünyaya ihraç etmektedir. Ne tuhaftır ki, ideal yönetimi (sözde) talep eden muhalefetin

iktidarları da devletin iktidarları da kötü yönetimin devamından yana çoğunlukla akredite olmuştur, olmaktadır.

Bundan sonraki süreçte iyileşmeye yönelik ortak dünya aklının insanoğlunun (homosapiensin) sosyolojik evrimselleşmesini beklemek fazlaca iyi niyetlilik belki de saflık olacaktır. Tek

Ağırlıklandırılmış Oylama Sistemi, temelde 5 ana kategoride ve katsayı ile ele alınması zorunlu olan maddelerdir. Bunlar;

1, Eğitim düzeyi katsayısı, 2, Sabıkasızlık katsayısı, 3, Vergi yükü katsayısı, 4, Topluma ve insanlığa hizmet katsayısı (Toplumsal projelerde görev alma sivil toplum kuruluşlarına katılım) 5, Devlet alt sistemleriyle akreditasyon katsayısı (Devlete ait e-devlet sistemlerini kullanım düzeyi veya akreditasyon oranı. Bu temel kategoriler hesaplama kolaylığı için 5 olarak öngörülmüş, gerekirse artırılabilir.

Bu algoritmalar, vatandaşların insan olmalarından doğan bir oy hakkına üstteki katsayılar oranında ağırlıklandırılmış bir oy hakkının daha ilave edilmesiyle toplamda en fazla iki oy ile temsil edilmesidir. Diğer bir ifade ile, her vatandaş, kendi ağırlığına göre veya vatandaşlık kredi puanına göre ya en az bir oy hakkı olacak ya da en fazla iki oy hakkına erişebilecektir.

Kısa Sonuç:

Literatüre ve akademik mecraya önermekte olduğumuz ağırlıklandırılmış Bireysel Oylama Sisteminin (ABOS) sadece merkezi ve yerel seçimlerde değil, Türkiye gibi ülkelerde DERBİS sistemi ile tüm sivil toplum kuruluşlarına, tercih edilirse, şirket yönetimlerine bile ek birkaç uyarlamalarla teşmil edilebilecektir. Bu açıdan çoğulcu ve katılımcı günışığında yönetim için, ağırlıklandırılmış oy hakkı kamu yönetimi bilim insanı olarak dile getiriyorum ki, ARTIK ZORUNLULUKTUR.

Bu sistemin kurulması gelişmiş ve gelişmekte olan tüm ülkeler için teknolojik olarak mümkündür. E devlet sistemi, bu katsayıları hesap etme altyapısına önemli ölçüde sahip veya birkaç kodlama ve yazılımla bu MERNİS sistemi ile SEÇSİS sistemi entegrasyonu ile mümkündür. Akademik mecrada ve literatürde belki de çok geç kalmış bu alışmamızın tüm bilim camiasına hayırlı olmasını temenni ederiz.

Anahtar Kelimeler: Tek dünya devleti, Yönetim algoritması, Dijital devlet, Günışığında yönetim, Yönetişim

EVALUATIONS ON ONE-WORLD-STATE ON THE AXIS OF DIGITALIZATION: ONE-WORLD-STATE MANAGEMENT ALGORITHM PROPOSAL NECESSITY, THEORETICAL FOUNDATIONS, CREATION AND FUNCTIONING OF A ONE WORLD STATE

Abstract

Many studies and claims have been made in the literature from ancient times to the present about the establishment or creation of a One World Government. However, these studies were only theoretical and wishful. In this study, we wanted to reveal that the issue can be removed from its theoretical and wishful dimension, and that the basic legislative, executive and judicial powers of the state can be transformed into a structure that will reflect the Government-in-the-Sunshine and work with algorithms, and will basically operate according to the principle of GOVERNANCE, by taking the help of the facilities provided by digital technology. The real problem or issue here is who will govern this state and how... Undoubtedly, today the world has already surpassed the initiative of the United Nations permanent representatives (countries with veto power). Our world will be managed with much wider participation than these five countries, but in a way that other states based on transparency and governance principles can participate in management more effectively, democratically and equitably with the algorithms brought by digital technology. In this context, we know very well that the sovereign states that currently rule the world, as well as the underdeveloped or developing states that try to rule or cannot manage, will be able to participate in the management according to their weight with this model that we will propose.

When we observe and think in the economic and political context, the one-world-government is already de facto functional in one way or another. In this case, it is seen that the top DOMINANT structure rules the world in the ECONOMIC context, which is widely covered by conspiracy theories that are unknown to the general public. So, if there is a de facto one-world-state, and this de facto structure that controls this state or system is legalized (reduced to a de jure dimension), it can be foreseen and run much faster with the opportunities provided by big data, from local to regional, from regional to national, from national to subnational, from supranational to global. It is too late for all humanity to have a mechanism. It is not known how and with what system or mechanism the dominant economic power ruling the world exercises its executive power, and there is no legitimate management structure for this. In fact, citizens living in large and small states and other developing and developed states do not have a clear and defined legal addressee on a global scale when they are subjected to injustice. From this perspective alone, it is very important for the one-world-state to be formed as soon as possible within the framework of the digital mechanisms we have put forward. We hope that our work will be beneficial to the entire scientific community.

Keywords: One-world-government, Management algorithm, Digital government, Government-in-the-Sunshine, Governance

ÇAĞDAŞ KENTLEŞMEDEN KAYNAKLANAN ÇEVRE SORUNLARI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Ahmet KAYAN¹

Özet

Kentleşmenin başlangıcından (M.Ö. 4.000-3500) Sanayi Devrimine kadar kentleşme durgun bir şekilde devam etmiş, kentlerin nüfusu ve kentleşme oranı çok fazla değişmemiştir. Sanayi Devriminden önce kentlerin nüfusu az olduğu için kentleşmede devingenlik/hareketlilik de azdır. Buna bağlı olarak kentlerin yerleşim alanları yıllar boyu ya aynı kalmış ya da çok fazla değişmemiştir. Buna karşılık Sanayi Devriminden sonra başta Avrupa devletleri olmak üzere bütün gelişmiş devletlerde kentlerin nüfusu ve kentleşme oranı alabildiğince artmıştır. Gelişmiş devletlerde sanayi çarkının dönmesi için ihtiyaç duyulan ucuz emekten dolayı kırsal alandan kentlere göç başlamış, bu süreçte kentlerin nüfusu artmaya, kentleşme oranı yükselmeye devam etmiştir. Birinci ve İkinci Dünya Savaşından sonra sömürgecilikten kurtulup özgürlüğüne kavuşan gelişmekte olan devletlerde de kentlerin nüfusu ve kentleşme oranı artmaya başlamıştır. Dolayısıyla Sanayi Devriminden sonra sanayileşmiş devletlerde, birinci ve ikinci dünya savaşından sonra bütün dünyada kentlerin nüfusu, kentlerin sayısı ve buna bağlı olarak kentleşme oranı yükselmeye başlamıştır. Sanayi Devriminden önce binlerle ifade edilen kentlerin nüfusu Sanayi Devriminden sonra yüz binlerle, hatta milyonlarla ifade edilmeye başlamıştır. Sanayi Devriminden önce %10'larla ifade edilen devletlerin kentleşme oranı Sanayi Devriminden sonra %50'lileri geçmiş hatta gelişmiş devletlerde bu oran %90'lara varmıştır. Sanayi Devriminden önce dekarlarca ifade edilen kentlerin yerleşim alanları Sanayi Devriminden sonra hektarlarla hatta binlerce dekarlarla ifade edilmeye başlanmıştır. Bu tür gelişmelerden anlaşıldığına göre kentlerin nüfusu, kentlerin sayısı ve kentleşme oranı bütün devletlerde artmaya devam edecektir. Zira 1800'li yılların başında bütün dünya nüfusunun sadece %1.7'si kentlerde yaşarken, 1900'de bu oran % 5.5'e çıkmış, 1970'te bu oran % 22'ye yükselmiştir. 1800 yılında bütün dünyada 15 milyon olan kentli nüfus 1980'li yıllarda 800 milyona, 2000'li yılların başında 3.5 milyara çıkmıştır (Keleş, 2019: 40). Avrupa Parlamentosunun yaptığı araştırmaya göre kentsel nüfusun arttığı doğrulanmaktadır. Dünya Sağlık Örgütü verilerine göre bu artış nedeniyle 2050 yılında dünya nüfusunun yarısından fazlasının kentlerde yaşayacağı tahmin edilmektedir. Bu kapsamda 2030 yılına kadar her 10 kişiden 6'sının, 2050 yılında ise her 10 kişiden 7'sinin kentlerde yaşayacağı tahmin edilmektedir. Söz konusu çalışmada kentlerde oturanların sayı-

¹ Doç. Dr., Harran Üniversitesi İİBF Öğretim Üyesi, akayan2002@gmail.com

sının her yıl 60 milyon arttığı belirtilmektedir (Mapping Smart Cities in the EU, 2014: 17). Kentlerdeki bu nüfus artışı yakın gelecekte tüm dünyada kentleşme oranının artacağını göstermektedir. Bu veriler çevre sorunları bağlamında değerlendirildiğinde çevre sorunlarıyla kentleşmenin gelişimi arasında yakın bir ilişkinin olduğu belirtilebilir. Zira kentleşme oranının düşük olduğu 1800'li yıllarda çevre sorunları ya yoktur ya da hissedilmeyecek kadar azdır. 1900'li yıllarda kentleşme oranı arttıkça çevre sorunları da artmaya başlamıştır. Çevre sorunları ile kentleşme arasındaki ilişkiye çarpıcı bir örnek vermek gerekirse 1954 yılında bir hafta içinde Londra'daki hava kirliliğinden dolayı 4.000 fazla insan ölmüştür. Bunun gibi insanları olumsuz etkileyen büyük kentlerdeki etkinliklerden kaynaklanan hava, su, toprak kirliliği gibi çevre sorunları örneklerini çoğaltmak mümkündür. Bu ilişki kentleşme oranının artmasıyla çevre sorunları arasında yakın ilişkinin olduğunu göstermektedir. Kentlerin nüfusu artınca konut talebi başta olmak üzere daha çok kentsel mekâna ihtiyaç duyulmaktadır. Kentlerde artan nüfusun ihtiyacını karşılamak için gıdadan-giyime, sağlıktan-eğitime, ulaşımdan-altyapıya kadar; kısaca her alanda daha çok üretime ihtiyaç vardır. Bu üretime paralel olarak kentlerde bir o kadar da tüketim ortaya çıkmaktadır. Sanayi Devriminden sonra seri üretimin temel dayanağını makineler oluşturmakta; sanayideki makinelerin çoğu ise fosil yakıtlarla çalışmaktadır. Çağdaş kentleşmenin bir özelliği olarak kentlerin içinde ya da yakın çevresinde bulunan üretim tesislerinde fosil yakıtlarla çalışan makinelerin çalışması sonucu ortaya çıkan karbondioksit gazları başta hava kirliliği başta olmak üzere çok sayıda çevre sorununa yol açabilmektedir. Ayrıca kentlerdeki aşırı tüketim ve üretimden kaynaklanan artık ve atıklar farklı çevre sorunlarına yol açan başka etmenlerdir. Dolayısıyla hava, su, toprak kirliliği başta olmak üzere birçok çevre sorunu, çağdaş kentleşme olarak nitelendirilen Sanayi Devriminden sonra gelişen kentleşmeden kaynaklandığı belirtilebilir. Kısaca modern kentleşme denilince; kentlerde daha çok nüfus, daha geniş alana yerleşme, konut, sanayi kuruluşları, ticari işletmeler için gerekli olan alt ve üst yapılaşmadan dolayı daha çok alanın betonlaşmasına bağlı olarak daha geniş alanda doğallığın yok olması, daha çok kaynak tüketimi, daha çok üretim, daha çok tüketim ve daha çok atık demek ki bu tür etkenlerin hepsi doğrudan ya da dolaylı olarak çevre sorunlarına yol açan etkenler olarak belirtilebilir. Dolayısıyla çevre sorunlarının çoğunun modern kentleşmeden kaynaklanmakta olduğu belirtilebilir. Bu durumu gören gelişmiş devletler, büyük kentlerin daha da büyümesini ve kentleşmeye bağlı yeni çevre sorunlarının ortaya çıkmasını istememiş, bu konuda gerekli önlemleri almıştır. Londra örneğine dönmek gerekirse İkinci Dünya Savaşından sonra Londra'nın nüfusu beş milyona ulaşmış metropol bir kent olarak ortaya çıkmıştır. İngiliz hükümeti Londra'nın daha da büyümesini ve Londra'nın büyümesine bağlı olarak hava kirliliği gibi yeni çevre sorunlarının ortaya çıkmasını istememiştir. Bu amaçla Londra'nın etrafına o zaman nüfusu 10 bin olacak şekilde 20 tane kentçik kurulmuştur. Böylece Londra'ya gelen nüfus Londra'nın merkezi yerine bu kentçiklere yönlendirilmiştir. Bu tür önlemler sayesinde Londra'nın nüfusu aşırı derecede artmamış, Londra yaşanılmaz bir metropol kent haline gelmemiş ve Londra'da yeni çevre sorunları ortaya çıkmamıştır.

Buna karşılık gelişmekte olan ülkelerde belli sayıdaki kentler daha da büyümekte, megakent haline gelerek bu kentlerdeki çevre sorunları artmaya devam etmektedir. Örneğin Yeni Delhi, Karaçi gibi metropol kentler büyümeye ve bu kentlerde başta hava kirliliği olmak üzere diğer çevre sorunları kentsel büyümeye bağlı olarak artmaya devam etmektedir. Bu çalışmanın bir amacı da ülkemizin kentleşmesini ilgilendiren metropol kentlerin daha da büyümesinin önüne geçecek ve bu kentlerde ortaya çıkacak muhtemel çevre sorunlarını önleyecek yol ve yöntemleri belirtmeye çalışmaktır. Sorunlar doğru teşhis edilince çözümü de daha kolay olmaktadır. Bu çalışmanın başka bir amacı da bu mantıktan hareketle çağdaş kentleşmeden kaynaklanan çevre sorunlarını tespit etmeye çalışmaktır. Diğer bir deyişle özeti sunulan bu çalışma ile Sanayi Devriminden sonra gelişen, nüfusu tarihin hiçbir döneminde bu kadar çok olmayan ve nüfusu yüz binlerle, hatta milyonlarla ifade edilen kentlerden kaynaklanan çevre sorunları tespit edilmeye çalışılacaktır. Daha sonra çalışma kapsamında çağdaş kentleşmeden kaynaklanan çevre sorunlarını elimine edilmesinin yol ve yöntemleri dünyadan ve Türkiye’den örneklerle belirtilmeye çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Kent, Kentleşme, Metropol Kent, Çevre, Çevre Sorunları

ENVIRONMENTAL PROBLEMS RESULTING FROM CONTEMPORARY URBANIZATION AND SOLUTION SUGGESTIONS

Abstract

From the beginning of urbanization (4,000-3500 BC) until the Industrial Revolution, urbanization continued stagnantly, and the population and urbanization rate of cities did not change much. Since the population of cities was low before the Industrial Revolution, the mobility in urbanization was also low. Accordingly, the residential areas of the cities have either remained the same or have not changed much over the years. On the other hand, after the Industrial Revolution, the population and urbanization rate of cities increased rapidly in all developed countries, especially in European countries. In developed countries, migration from rural areas to cities began due to the cheap labor needed to keep the industrial wheel turning, and in this process, the population of the cities continued to increase and the urbanization rate continued to increase. The population and urbanization rate of cities began to increase in the developing states that got rid of colonialism and gained freedom after the First and Second World War. Therefore, after the Industrial Revolution, the population of cities, the number of cities and, accordingly, the rate of urbanization began to increase in industrialized states, and after the first and second world wars, all over the world. The population of cities, which was expressed in thousands before the Industrial Revolution, began to be expressed in hundreds of thousands, even millions, after the Industrial Revolution. The urbanization rate of the states, which was expressed as 10% before the Industrial Revolution, exceeded 50% after the Industrial Revolution and even reached 90% in developed

states. The residential areas of cities, which were expressed in decares before the Industrial Revolution, began to be expressed in hectares or even thousands of decares after the Industrial Revolution. It is understood from such developments that the population of cities, the number of cities and the rate of urbanization will continue to increase in all states. While only 1.7% of the world's population lived in cities in the early 1800s, this rate increased to 5.5% in 1900, and in 1970 this rate increased to 22%. The urban population, which was 15 million in the world in 1800, increased to 800 million in the 1980s and 3.5 billion in the early 2000s (Kelleş, 2019: 40). According to the research conducted by the European Parliament, it is confirmed that the urban population is increasing. According to World Health Organization data, it is estimated that due to this increase, more than half of the world's population will live in cities in 2050. In this context, it is estimated that 6 out of every 10 people will live in cities by 2030, and 7 out of every 10 people in 2050. In the study in question, it is stated that the number of people living in cities increases by 60 million every year (Mapping Smart Cities in the EU, 2014: 17). This population increase in cities shows that the rate of urbanization will increase all over the world in the near future. When these data are evaluated in the context of environmental problems, it can be stated that there is a close relationship between environmental problems and the development of urbanization. Because in the 1800s, when the rate of urbanization was low, environmental problems either did not exist or were so few that they were not felt. As the rate of urbanization increased in the 1900s, environmental problems began to increase. To give a striking example of the relationship between environmental problems and urbanization, more than 4,000 people died in one week in London due to air pollution in 1954. It is possible to increase the examples of environmental problems such as air, water and soil pollution resulting from activities in big cities that negatively affect people. This relationship shows that there is a close relationship between the increase in urbanization rate and environmental problems. As the population of cities increases, more urban space is needed, especially the demand for housing. In order to meet the needs of the increasing population in cities, from food to clothing, from health to education, from transportation to infrastructure; In short, more production is needed in every field. In parallel with this production, there is also consumption in cities. After the Industrial Revolution, machines formed the basis of mass production; Most of the machines in the industry run on fossil fuels. As a feature of contemporary urbanization, carbon dioxide gases released as a result of the operation of machines powered by fossil fuels in production facilities located in or in the immediate vicinity of cities can cause many environmental problems, especially air pollution. In addition, residues and waste resulting from excessive consumption and production in cities are other factors that cause different environmental problems. Therefore, it can be stated that many environmental problems, especially air, water and soil pollution, arise from the urbanization that developed after the Industrial Revolution, which is described as modern urbanization. In short, when it comes to modern urbanization; More population in cities, settlement in larger

areas, destruction of naturalness in larger areas due to the concreting of more areas due to the infrastructure and superstructure required for housing, industrial establishments and commercial enterprises, more resource consumption, more production, more consumption, and more waste means that all such factors can be stated as factors that directly or indirectly cause environmental problems. Therefore, it can be stated that most environmental problems arise from modern urbanization. Seeing this situation, developed states did not want big cities to grow further and new environmental problems due to urbanization to arise, and took the necessary precautions in this regard. To return to the example of London, after the Second World War, London emerged as a metropolitan city with a population of five million. The British government did not want London to grow further and to cause new environmental problems such as air pollution to arise due to the growth of London. For this purpose, 20 urban areas were established around London with a population of 10 thousand at that time. Thus, the population coming to London was directed to these urban areas instead of the center of London. Thanks to such measures, London's population did not increase excessively, London did not become an uninhabitable metropolitan city, and new environmental problems did not arise in London. On the other hand, a number of cities in developing countries are growing larger and becoming megacities, and environmental problems in these cities continue to increase. For example, metropolitan cities such as New Delhi and Karachi continue to grow, and other environmental problems, especially air pollution, continue to increase in these cities due to urban growth. Another aim of this study is to try to specify ways and methods that will prevent the further growth of metropolitan cities, which are related to the urbanization of our country, and prevent possible environmental problems that may arise in these cities. When problems are diagnosed correctly, their solutions become easier. Another aim of this study is to try to identify environmental problems arising from contemporary urbanization, based on this logic. In other words, this study, the summary of which is presented, will try to identify environmental problems arising from cities that developed after the Industrial Revolution, whose population has never been this high at any time in history, and whose population is expressed in hundreds of thousands, even millions. Later, within the scope of the study, the ways and methods of eliminating environmental problems arising from contemporary urbanization will be tried to be specified with examples from the world and Turkey.

Keywords: City, Urbanization, Metropolitan City, Environmental, Environmental Problems

GELECEĞİN KENTLERİ: AKILLI KENTLER

Ahmet KAYAN¹

Özet

Bütün dünyada gün geçtikçe kentlerin sayısı, kentsel nüfus ve kentleşme oranı artmaktadır. Kentlerde artan nüfusa paralel olarak her alanda kentsel hizmetlere talep de artmaktadır. Artık geleneksel yöntemlerle ve klasik düzenlemelerle kent halkının ihtiyaçları karşılanamamaktadır. Kentsel hizmetlerin sunumunda sorunsuz, kaliteli, yeterli ve kent halkının beklentilerini karşılayacak yeni hizmet sunma yöntemlerine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu kapsamda 1990'lı yıllarda akıllı büyüme kavramıyla birlikte akıllı kent yaklaşımı geliştirilmiştir. Akıllı kentlerle ilgili literatürde çok sayıda tanım yapılmış ve farklı yaklaşımlar sergilenmiştir. Dolayısıyla akıllı kentlerle ilgili tek tanım ya da yaklaşım yerine akıllı kentlerin fonksiyonlarını ve parametrelerini belirten özellikleri üzerinde durmak daha gerçekçi bir yaklaşım olabilir. Bununla birlikte akıllı kent, kentsel sorunların çözümünde genel olarak teknoloji, bilgi ve iletişim sistemlerin kullanıldığı, kent sakinleri için her türlü kentsel fonksiyonun kolaylaştırıldığı, kentsel hizmetlere hızlı erişimin sağlandığı kentler olarak belirtilebilir. Akıllı kent, kentsel hizmetlerin sunumunda ve kentsel sorunların çözümünde geleneksel ve modern iletişim altyapısının kullanıldığı, sürdürülebilirlik, ekonomik büyüme, çevre sorunlarının çözümü, yaşam kalitesinin iyileştirilmesi ekseninde değerlendirilerek, kentsel kaynakların katılımcı bir yaklaşımla ve akılcı bir şekilde yönetimini ifade etmek için de kullanılmaktadır. Başka bir yaklaşıma göre akıllı kentler; ekonomik ve politik verimliliği artırmak, sosyal ve kültürel gelişmeyi sağlamak amacıyla kentlerdeki ulaşım ve iletişim altyapısının etkin şekilde kullanıldığı kentler olarak belirtilebilir. Ancak kentsel hizmetlerin sunumunda sadece iletişim ve bilgi teknolojilerinin kullanılması, e-belediyeçilik gibi bazı modern hizmetlerin internet üzerinden sunulması kentleri, akıllı kent yapmaya yetmemektedir. Her hangi bir kentin, akıllı kent olarak nitelendirilmesi için o kentin sahip olması gereken bazı özellikler vardır. Viyana Teknik Üniversitesinin araştırmasına göre herhangi bir kentin, akıllı kent olarak nitelendirilmesi en az şu altı özelliğe sahip olması gerektiği belirtilmektedir. Söz konusu özellikler: 1-Akıllı Ekonomi, 2-Akıllı Hareketlilik, 3-Akıllı Yönetişim, 4-Akıllı Çevre, 5-Akıllı Yaşam, 6-Akıllı Toplum. Türkiye’de akıllı kentlerin bileşenleri/özellikleri ile ilgili 2019 yılında Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından hazırlanan “Ulusal Akıllı Şehirler Stratejisi ve Eylem Planı” na göre akıllı kentlerin özellikleri 17 başlık altında belirtilmiştir. Söz konusu özellikler: 1-Siber Güvenlik, 2- Akıllı Altyapı, 3-Akıllı Çevre, 4-Akıllı Eğitim, 5- Akıllı Ekonomi, 6- Akıllı Enerji, 7- Akıllı Gü-

¹ Doç. Dr., Harran Üniversitesi İİBF Öğretim Üyesi, akayan2002@gmail.com

venlik, 8- Akıllı İnsan, 9- Akıllı Sağlık, 10- Akıllı Yaşam, 11- Akıllı Ulaşım, 12- Akıllı Yönetişim, 13- Afet ve Acil Durum Yönetimi, 14- Bilgi ve İletişim Teknolojileri, 15- Coğrafi Bilgi Sistemleri, 16- Açık ve Büyük Veri, 17- Kentsel Dönüşüm. Bu konu ile ilgili olarak başka bir çalışma olan uluslararası literatürde akıllı kentlerin özellikleri 9 başlık altında belirtilmiştir. Buna göre: 1- Akıllı Kentler, 2- Akıllı Binalar, 3- Akıllı Enerji, 4- Akıllı Sağlık Sistemleri, 5- Akıllı Tarım, 6- Akıllı Kamu Hizmetleri, 7- Akıllı Üretim, 8- Akıllı Yönetim ve Açık Veri, 9- Akıllı Enerji. Günümüzde kentlerin artan sorunlarıyla baş edebilmek ve kent yönetimini rahatlatmak amacıyla Dünyada ve Türkiye’de akıllı kent uygulamalarına devam edilmekte ve akıllı kent uygulamalarıyla birçok yönden fayda sağlanmaktadır. Örnek vermek gerekirse; İspanya’nın Barselona kentinde uygulanan akıllı kent uygulamalarıyla, kentiçi park ve bahçe sulamalarında yılda 600.000 litre su tasarrufu sağlanmaktadır. “Viyana Akıllı Şehir Vizyonu 2050” ile Viyana’nın akıllı şehir olabilmesi için 100 proje hazırlanmıştır. Bu projeler kapsamında kent genelinde 440 adet elektrikli araç şarj istasyonu kurulmuştur. Kopenhag akıllı kent uygulamaları kapsamında uyguladığı projelerle kentsel atıkların sadece %2’si çöp sahasına atılmakta, diğer atıklar geri dönüşümle kent ekonomisine kazandırılmaktadır. Vancouver kenti, uyguladığı akıllı kent uygulamalarıyla tükettiği enerjinin % 97’sini yenilenebilir enerji kaynaklarından elde etmektedir. Los Angeles, akıllı kent uygulamaları kapsamında kent genelinde 300 adet elektrikli araç şarj istasyonu kurmuştur. Akıllı kent uygulamaları ile kentlerdeki trafik sinyalizasyonu sayesinde kent içi trafik akışı düzenlenmekte ve kentlerdeki ana caddelerde trafik tıkanıklığı önlenilmektedir. Zira trafik sinyalizasyonu sayesinde araç birikiminin olduğu yöne daha uzun süre araç geçişine izin verilerek araçların birikmesi ve trafik tıkanıklığı giderilebilmektedir. Başka bir örnek vermek gerekirse akıllı sistem uygulamaları sayesinde kentlerde hırsızlık olayları önlenilmektedir. Zira binaların, sitelerin ya da iş yerlerinin giriş kısmına yerleştirilen kameralar sayesinde kentin belli merkezlerinde kurulacak güvenlik gözetleme merkezleri (bu amaçla belediyeler kentin belli noktalarına belediye zabıta birimlerini kurabilir) sayesinde buralarda meydana gelebilecek hırsızlık olayları anında tespit edilerek önlenilmektedir. Bunun gibi akıllı kent uygulamaları kapsamında sokakların başına, ana caddelere, parklara mobese kameraları yerleştirilerek buralarda meydana gelebilecek hırsızlık ve suç olayları anında tespit edilerek önlenilir. Dünyadan bunlar gibi başarılı akıllı kent uygulamalarının örneklerini çoğaltmak mümkündür. Yakın gelecekte kentsel sorunların çözümünde daha çok akıllı kent uygulamalarından yararlanılacaktır. Gelişmiş devletler bu konuda hızla yol almakta ve değişik kentsel hizmetlerin dijital ortamda akıllı sistemler yöntemiyle sunulması için yeni yeni çalışmalar yapmaktadır. Bu konuda üniversitelerden ve uzman kuruluşlardan yardım alınmaktadır. Türkiye’de de İstanbul, Ankara, İzmir, Bursa gibi büyükşehirlerimiz başta olmak üzere başarılı akıllı kent uygulamalarını görmek mümkündür. Türkiye’de de bu konuda dünyaya paralel çalışmalar yapılmaktadır ama bu çalışmalar daha çok büyükşehir belediyelerine yönelik olmaktadır. Oysa bütün belediyeleri ilgilendiren ve bu konuyu sistemsel hale getiren çalışmalara ihtiyaç vardır. Bu çalışmanın bir amacı da

bu konuda sistemselsel bir çalışma yapmak ve kendi imkanlarıyla akıllı kent çalışmalarını yapabilecek imkana sahip olmayan küçük belediyelerin bu konudaki ihtiyaçlarını karşılamaya çalışmaktır. Özeti sunulan bu çalışmanın amacı geniş araştırmalarında gün geçtikçe nüfusu ve sayıları artan kentlerde talep edilen hizmetlerin, akıllı kent uygulamalarıyla sorunsuz, kaliteli ve kent halkının ihtiyaçlarını karşılayacak yol ve yöntemlerini ortaya koymaktır. Zira gün geçtikçe artan kentsel hizmetlerdeki taleplerden dolayı kent yönetiminin işi zorlaşmaktadır. Akıllı kent, akıllı kent yönetimi, akıllı kent uygulamaları gibi yöntemlerle gün geçtikçe artan kentsel hizmetlerin sunumundaki zorlukların üstesinden gelebilirler. Bu kapsamda dünyadan ve Türkiye’den başarılı akıllı kent uygulamalarından örnekler verilecektir.

Anahtar Kelimeler: Kent, Akıllı Kentler, e-Belediye, Dijitalleşme, Kentsel Sorunlar

CITIES OF THE FUTURE: SMART CITIES

Abstract

The number of cities, urban population and urbanization rate are increasing day by day all over the world. In parallel with the increasing population in cities, the demand for urban services in every field is also increasing. The needs of the urban people can no longer be met with traditional methods and classical arrangements. In the provision of urban services, new service delivery methods that are problem-free, high-quality, sufficient and meet the expectations of the urban people are needed. In this context, the smart city approach was developed with the concept of smart growth in the 1990s. Many definitions have been made and different approaches have been presented in the literature on smart cities. Therefore, instead of a single definition or approach regarding smart cities, it may be a more realistic approach to focus on the features that indicate the functions and parameters of smart cities. However, smart cities can be defined as cities where technology, information and communication systems are generally used to solve urban problems, all kinds of urban functions are facilitated for city residents, and rapid access to urban services is provided. Smart city is also used to express the rational management of urban resources with a participatory approach, by using traditional and modern communication infrastructure in the provision of urban services and solving urban problems, and evaluating it on the axis of sustainability, economic growth, solution of environmental problems, and improvement of the quality of life. According to another approach, smart cities; They can be defined as cities where the transportation and communication infrastructure in cities is used effectively in order to increase economic and political efficiency and ensure social and cultural development. However, using only communication and information technologies in the provision of urban services and providing some modern services such as e-municipality over the internet are not enough to make cities smart cities. There are some features that any city must have in order to be considered a smart city. According to the research

of the Technical University of Vienna, it is stated that any city must have at least the following six features to be considered a smart city. The features in question are: 1-Smart Economy, 2-Smart Mobility, 3-Smart Governance, 4-Smart Environment, 5-Smart Life, 6-Smart Society. According to the "National Smart Cities Strategy and Action Plan" prepared by the Ministry of Environment and Urbanization in 2019 regarding the components/features of smart cities in Turkey, the features of smart cities are stated under 17 headings. The features in question: 1-Cyber Security, 2- Smart Infrastructure, 3-Smart Environment, 4-Smart Education, 5- Smart Economy, 6- Smart Energy, 7- Smart Security, 8- Smart People, 9- Smart Health, 10 - Smart Life, 11- Smart Transportation, 12- Smart Governance, 13- Disaster and Emergency Management, 14- Information and Communication Technologies, 15- Geographic Information Systems, 16- Open and Big Data, 17- Urban Transformation. In the international literature, which is another study on this subject, the features of smart cities are stated under 9 headings. Accordingly: 1- Smart Cities, 2- Smart Buildings, 3- Smart Energy, 4- Smart Health Systems, 5- Smart Agriculture, 6- Smart Public Services, 7- Smart Production, 8- Smart Management and Open Data, 9- Smart Energy. Nowadays, smart city applications continue in the world and in Turkey in order to cope with the increasing problems of cities and to ease the city management, and benefits are provided in many ways with smart city applications. For example; With smart city applications implemented in Barcelona, Spain, 600,000 liters of water are saved annually in urban park and garden irrigation. With the "Vienna Smart City Vision 2050", 100 projects have been prepared for Vienna to become a smart city. Within the scope of these projects, 440 electric vehicle charging stations were established throughout the city. With the projects implemented within the scope of Copenhagen smart city applications, only 2% of urban waste is thrown into landfill, and other waste is recycled and brought into the city economy. The city of Vancouver obtains 97% of the energy it consumes from renewable energy sources with the smart city applications it implements. Los Angeles has established 300 electric vehicle charging stations throughout the city within the scope of smart city applications. Thanks to smart city applications and traffic signaling in cities, urban traffic flow is regulated and traffic congestion on main streets in cities can be prevented. Thanks to traffic signalization, vehicle accumulation and traffic congestion can be eliminated by allowing vehicles to pass for a longer period of time in the direction of the vehicle accumulation. To give another example, theft incidents can be prevented in cities thanks to smart system applications. Thanks to the cameras placed at the entrance of buildings, sites or workplaces, security surveillance centers to be established in certain centers of the city (for this purpose, municipalities can establish municipal police units at certain points of the city), thefts that may occur in these places can be instantly detected and prevented. Within the scope of such smart city applications, mobile cameras can be placed at the beginning of the streets, main avenues and parks, and theft and crime incidents that may occur there can be instantly detected and prevented. It is possible to increase examples of successful smart city applications such as these

from around the world. In the near future, smart city applications will be used more to solve urban problems. Developed states are making rapid progress in this regard and are making new efforts to provide various urban services in the digital environment using smart systems. Assistance is received from universities and expert organizations in this regard. It is possible to see successful smart city applications in Turkey, especially in our metropolitan cities such as Istanbul, Ankara, Izmir and Bursa. In Turkey, parallel studies are being carried out on this subject to the rest of the world, but these studies are mostly directed towards metropolitan municipalities. However, there is a need for studies that concern all municipalities and make this issue systematic. Another aim of this study is to conduct a systematic study on this issue and to try to meet the needs of small municipalities that do not have the opportunity to carry out smart city studies on their own. The aim of this study, the summary of which is presented, is to reveal the ways and methods that will meet the needs of the city people in a seamless, high-quality manner, through smart city applications, for the services demanded in cities whose population and number are increasing day by day. Because the demands on urban services are increasing day by day, the job of city management is becoming more difficult. They can overcome the difficulties in providing urban services, which are increasing day by day, with methods such as smart city, smart city management and smart city applications. In this context, examples of successful smart city applications from the world and Turkey will be given.

Keywords: City, Smart Cities, e-Municipality, Digitalization, Urban Problems

TANZİMAT DÖNEMİ REFORMLARINA MODERN ULUS DEVLET SÜRECİ PERSPEKTİFİNDEN YAKLAŞMAK

Ahmet NOHUTÇU¹, Musab ÖNDEŞ²

Özet

Bu çalışmada Tanzimat dönemindeki gelişmelere modern ulus devlet süreci perspektifinden yaklaşılacak ve bu dönemdeki reformların ulus devletleşme açısından taşıdığı önem vurgulanacaktır. Avrupa'da 1648 Westphalia Antlaşması ile başlayan ulus devlet süreci, özellikle Fransız Devrimi'yle birlikte ivme yakalamıştır. Devlet konsepti bu gelişmelerden itibaren etnik ve kültürel farklılıkların özümsemediği bir yapı olan imparatorluktan; egemenliğinin kaynağını homojen bir ulusa dayandıran ve milliyetçilik temelinde yükselen ulus devlete doğru evrilmiştir. Diğer taraftan modern ulus devlet merkezî-bürokratik yapısıyla, toplum üzerindeki gözetim ve denetim kabiliyetinin yüksekliğiyle öne çıkmıştır. Buradan hareketle ulus devlet konseptiyle beraber klasik imparatorluklara kıyasla, devlet kapasitesi ciddi biçimde artmış ve bu durum devletin, tebaasının yaşamına etkin biçimde nüfuz edebilmesinin önünü açmıştır. Max Weber, modern devletin kanun koyup onları tatbik edebilecek idari ve hukuki düzene sahip egemen bir yapı olduğunu ifade ederek modern ulus devletin varlığını ancak modern bir bürokrasi aygıtıyla sürdürebileceğini ileri sürmüştür. Siyasi yapının vazgeçilmez unsuru olan bürokrasi ile devlet merkezileşecek, egemenlik perçinlenecek ve böylece modern devlet fonksiyonlarını yerine getirebilecektir.

19. yüzyıla gelindiğinde Osmanlı İmparatorluğu, Fransız Devrimi'nden kaynaklanan milliyetçi akımların etkisiyle ortaya çıkan ayrılıkçı hareketler, âyanların başkaldırması, tımar sisteminin bozulması, Yeniçeri Ocağının disiplinsizliği, vergilendirmenin zafiyete uğraması gibi çeşitli sorunlarla karşı karşıyaydı. Devlet kapasitesinin ciddi biçimde gerilediğinin kabul edildiği Osmanlı Devleti'nde II. Mahmud (1808-1839) dönemiyle birlikte kesin biçimde reform sürecine girildi. II. Mahmud'un hedefi mutlak bir merkezîyetçi anlayış etrafında devleti yeniden yapılandırmak, imparatorluğun çözülmesinin önüne geçmekti. II. Mahmud güçlü iradesiyle idari, askeri, sosyal, hukuki ve ekonomik alanda birçok yeniliği hayata geçirmeye çalıştı. Kalemîye sınıfı ise özellikle Tanzimat döneminin modern ve etkin bürokratik örgütlenmesi olarak bu dönemde ortaya çıktı.

¹ Prof. Dr. İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, ahmet.nohutcu@medeniyet.edu.tr ORCID: 0000-0002-1813-1223

² Doktora Adayı, İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, musabondes@hotmail.com ORCID: 0000-0003-3753-800X

Devletin bekası için modern bir devlet ve toplum inşasının gerekliliğine inanan Tanzimat dönemi devlet adamları dönemin önde gelen Avrupa devletlerini örnek alarak hem imparatorluğun dağılmasını önlemek hem de gerileyen devlet kapasitesini ulus devlet anlayışına uygun biçimde arttırmayı hedeflediler. Bu hedefin en belirgin göstergelerinden biri “*İttihâd-ı Anâsır*” politikası gereği bir “*Osmanlılık*” üst kimliğinin gündemde yer tutmasıydı. Şerif Mardin’in belirttiği gibi Osmanlı devlet adamları, ilk olarak millî çapta idari, askeri, hukukî ve ekonomik tedbirler alarak İmparatorluğun çok sayıdaki kültür birimlerini “*Osmanlılık*” bilinci etrafında eritmeyi amaçlamışlardı. Bu bakımdan Osmanlılık üst kimliği inşa etme girişiminin, modern devletin, homojen ulus gereksiniminin Osmanlı Devleti’ndeki erken bir yansıması olarak kabul edilebilir.

Dolayısıyla 1839’da ilan edilen Tanzimat Fermanı’nda yer alan maddelere bu perspektiften yaklaşmak yerinde olacaktır. Buna göre, özellikle devlet görevlilerini de içine alacak biçimde can, namus ve mal güvenliğinin teminat altına alınması, iltizam sisteminin kaldırılarak, herkesin malî durumuna göre yeniden düzenlenecek bir vergilendirme sistemine geçilmesi, uzun askerlik süresinin sınırlandırılmasını da içeren zorunlu askerlik uygulaması, dini mensubiyete bakılmaksızın yasalar önünde eşitlik ve kanunsuz suçlama ve cezalandırmalardan kaçınılarak yargılamaların mahkemelerce yapılması gibi hükümler bu hedefteki kararlılığın somut yansımaları olarak değerlendirilebilir. Nitekim Fermanda yer alan söz konusu madde ve hedefler Tanzimat dönemi boyunca gerçekleştirilen reformların ana eksenini oluşturmuştur.

Tanzimat hükümeti, 1840’larda İmparatorluktaki merkezileştirme politikası gereği, valilere değil, doğrudan Bâbîâlî’ye karşı sorumlu olacak memurları atamak, denetleme için heyetler göndermek ve eyalet meclisleri ile sancak meclislerini kurmak suretiyle, valilerin yetki ve sorumluluklarını azaltmaya çalışmıştır. Fakat 1850’li yıllarda valilerin özerkliğinin daraltılmasının sakıncaları fark edilince, valiler yeniden geniş yetkilerle donatılmıştır. Ayrıca Fransız modelinden hareketle düzenlenen 1864 Vilayet Nizamnamesi’yle eyaletler kaldırılarak, yerine livalardan oluşan vilayet üniteleri kurulmuştur. Buna göre yeni idari birimler, vilayet, liva veya sancak, kam (ilçe) ve karyelerden (köy) oluşacak ve bu birimlerin başında vali, mutasarrıf, kaymakam ve muhtarlar bulunacaktı.

Tanzimat’ın ekonomik alanda aldığı tedbirler ise en başta bozulan vergilendirme sisteminin düzenlenmesiyle ilgilidir. Bu süreçte vergi toplama işleri vali ve mütezimlerin elinden alınarak muhassıl denilen maaşlı maliye memurlarına tevdi edilse de 1842 yılında iltizam sistemine geri dönmüştür. Bundan sonra defterdarlar geniş yetkilerle eyaletlere gönderilmeye başlamıştır.

Tanzimat dönemindeki hukuk reformu ise Cumhuriyet döneminin radikal hukuk devrimine gidecek yolun tartışmalı başlangıcını teşkil etmiştir. Hızlı ve kapsamlı yasalastırma faaliyetlerinin gündemde olduğu Tanzimat döneminde, ekonomiden usul hukukuna kadar geniş hukuki düzenlemelere gidilmiştir. Örneğin, din ve mezhep ayrılıklarını bir kenara bırakan ve yasalar önünde eşitliği esas alan Ticaret Ka-

nunu (1850), yeni ceza yasası Kanun-ı Cedid (1851) ve Arazi Kanunnamesi (1858) gibi kanunlarla laik hukuk sisteminin kapısı aralanmıştır.

Tanzimat döneminde ulus devlet konseptine uygun şekilde düzenli askerlikle ilgili reformlar da yapılmıştır. 1843 yılında, askere alınacak kişilerin kura ile tespit edilmesi, 1844'ten itibaren ise süresi belirsiz olan fiili askerliğin beş ve redifliğin yedi yılla sınırlandırılması kararlaştırılmıştır. Ayrıca mevcut askerlerin %20'si her yıl yeni kadrolarla değiştirilecektir. Öte yandan 1856 Islahat Fermanı'nda askerlik hizmetiyle yükümlü kılınan gayrimüslimler, talep etmeleri halinde bir bedel karşılığında bu yükümlülüğünden muaf tutulabilecekti.

Bu düzenlemelerden çıkarılabileceği üzere, Tanzimat'a konu olan reformların temelinde, güçlü bürokrasi örgütünün kontrolünde merkezi bir idare, etkin ve adil vergilendirme, düzenli askerlik, laik hukuk anlayışı gibi modern ulus devletin belli başlı özellikleri yer almaktadır. Bürokrasi aygıtı bu kanallarla imparatorluğun tüm unsurlarını nüfuzu altına alabilecek ve devletin asırlardır süregelen yönetim zafiyeti de böylece ortadan kaldırılabilir. Zira klasik imparatorluk dönemi uygulamalarıyla bunun sağlanamayacağı anlaşılmış ve dönemin güçlü devletlerinde tecrübe edildiği gibi ulus devlet konseptine uygun bir yönetim anlayışı Osmanlı bürokratları arasında kabul görmüştür.

Nitel araştırma yönteminin bir ürünü olan bu çalışmada; Tanzimat döneminin düşünsel ve kültürel arka planından ziyade Tanzimat'ın ilk yarısındaki (1839-1861) idari, askeri, hukuki ve ekonomik alandaki reformlara odaklanılmakta ve bu reformların modern ulus devlet konseptiyle ilişkisi incelenmektedir.

Bu çalışmanın amacı Tanzimat dönemindeki reformlara, modern ulus devlet süreci perspektifinden yaklaşmak ve Osmanlı devlet adamlarının öncülüğünde Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasıyla neticelenecek modern ulus devlet sürecinin altyapı hazırlıklarının Tanzimat gibi erken bir dönemde başladığına vurgu yapmaktır. Zira Tanzimat'ın yürütücülüğünü üstlenen Osmanlı'nın üst düzeydeki yöneticileri gerileyen devlet kapasitesini arttırabilmek amacıyla başta Fransa olmak üzere Batılı devletlerin tecrübelerinden yararlanarak güçlü ve hâkim devlet inşasına bu dönemde girişmişlerdir. Sonuç olarak Tanzimat, imparatorluktan ulus devlete giden süreçte geçiş döneminin gerçek anlamda başladığı bir dönüm noktası olarak dikkat çekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı, Tanzimat, Reform, Ulus Devlet

APPROACHING THE TANZIMAT PERIOD REFORMS FROM THE PERSPECTIVE OF THE MODERN NATION STATE PROCESS

Abstract

In the early 19th century, trying to maintain its classical imperial structure, the Ottoman Empire embarked on a series of reform movements during the Mahmud II and Tanzimat periods in order to prevent separatist movements stemming from the

nationalism movement, which propagated under the influence of the French Revolution. The main objectives of these reforms were to create a modern bureaucratic structure that would strengthen the relations between the state and its subjects, to create an "Ottoman" identity by granting equal rights to the subjects and thusly prevent the dissolution of the empire. The Tanzimat reforms were based on the main features of the modern nation-state, such as a centralized administration under the control of a strong bureaucracy, efficient and fair taxation, regular military service, and a secular understanding of law. Through these channels, the bureaucratic apparatus would be able to influence all elements of the empire and the centuries-old weakness of the state's administration would be remedied. It was apparent that this could not be achieved with classical imperial practices, and a nation-state understanding of governance, present in the powerful states of the period, was accepted among the Ottoman bureaucrats.

This study will approach the reforms of the Tanzimat period from the perspective of the modern nation-state process and emphasize that the groundwork of the modern nation-state process that would culminate in the establishment of the Republic of Turkey under the leadership of Ottoman statesmen began as early as the Tanzimat period. Indeed, higher Ottoman officials, the executors of the Tanzimat, attempted to build a strong and sovereign state in this period by utilizing the experiences of Western states in order to increase the declining power of the state. In this respect, the Tanzimat period is noteworthy as a turning point in the process from empire to nation-state where the transition period truly began.

Keywords: Ottoman, Tanzimat, Reform, Nation State

TÜRKİYE KAMU YÖNETİMİNDE GÖÇ PARADİGMASI: SURIYELİ GÖÇMENLER VE GÖÇMEN İLİŞKİ AĞLARI KURAMI IŞIĞINDA BİR TARTIŞMA

Ahmet Vedat KOÇAL¹

Özet

Türkiye toplumsal hafızasında, devlet geleneğinde ve dolayısıyla kamu yönetiminde göç algısının ve politikasının temelleri, Osmanlı İmparatorluğu'nun dağılma döneminde, özellikle Balkan Savaşları ile I. Dünya Savaşı süreçlerinde yitirilen topraklardan, Kurtuluş Savaşı'ndan sonra Yunanistan'la mübadele başta olmak üzere, ülkeye gelen nüfus hareketleriyle atılmıştır. Bu tarihsel deneyim, Cumhuriyet döneminde göç hukukunu ve politikasını belirlemiştir. 1934 İskân Kanunu örneğinde olduğu gibi, göç, yurt dışından Türkiye'ye yönelen hareket olarak anlaşılmış, göçmenlik statüsü, Türk soyluluk tanımı etrafında belirlenmiştir. Buna göre, günümüze kadar, göç, yurt dışından gelip Türkiye'ye yerleşmekle sona eren, göçmenlik de Türk olmayı ya da Türkleşmeyi gerektiren bir hâli ifade etmiştir.

Ancak, 2011'de başlayan Suriye iç savaşı sürecinde Türkiye'ye sığınan, resmî verilerde bile sayısı milyonlarla ifade edilen, çoğu Arap kökenli nüfus, Türkiye'de göçe ve göçmenlere ilişkin hukuksal, politik ve akademik algıları ve uygulamaları belirleyen yerleşik paradigmadaki değişim ihtiyacı üretmiştir. Hem göç eden kitlenin Türk ya da Türk soylu olmayışı, hem de Suriye'deki orijinal kimliğini ve kültürünü Türkiye'de de sürdürme ve giderek bir paralel toplum oluşturma eğilimi, asimilasyona dayalı iskân geleneğini, yeni durumu yönetmede yetersiz kılmıştır. Nitekim Göç İdaresi Başkanlığı ile Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu örneklerinde olduğu gibi, kurumsal ve yasal yenilikler gerçekleştirilmiş, akademik alanda, Göç Araştırma Enstitüleri ve merkezleri gibi yeni birimler kurulmuş, göç konulu literatürde, özellikle saha araştırmalarında, ciddi bir sayısal artış yaşanmıştır. Ne var ki, mevcut durumda, Suriyeli sığınmacılar başta olmak üzere, göçe ve göçmenlere yönelik yasal düzenlemelerde, politikalarda ve akademik üretimde, yerleşik ulus-devlet paradigmasının geçerliliğini sürdürdüğü gözlenmektedir. Suriye kökenliler başta olmak üzere, son yirmi yıllık süreçte Türkiye'ye yerleşen kalıcı veya ülkeyi başka ülkelere geçiş için bir transit güzergâh olarak kullanan geçici göçmenler konusu, halen, göçmenlerin Türkiye halkına ve devletine uyum sağlama becerilerini ve uyum sorunlarını merkeze alan, bu doğrultuda, göçmenlerin Türkleşme potansiyellerini gözeten klasik entegrasyon yaklaşımı etrafında ele alınmaya devam

¹ Dr. Arş. Gör., Dicle Üniversitesi İİBF., Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, ahmetvedat@gmail.com, Orcid ID: 0000-0003-3017-5832.

edilmektedir. Bu kapsamda, Türkiye'ye göç etme kararının gerekçesi, Suriye iç savaşında olduğu gibi, köken ülkenin itici etkenleriyle sınırlı değerlendirilirken, göçmenlerin Türkiye toplumuyla bütünleşebilirliği için, iki taraflı uyum modelleri yerine, dil, eğitim, istihdam ve girişimcilik başta olmak üzere, sadece göçmenlerin Türkiye toplumuna katılma imkânlarını ve düzeylerini beklenti olarak sunan araştırmalar yürütülmekte, önermeler sunulmaktadır. Bu durumun temel nedenlerinden biri, göçmen uyumu sorununa, toplumsal algıda ulus kimliği, yasal düzenlemede ve politika üretiminde vatandaşlık hukuku, akademik çalışmalarda da klasik asimilasyon ve entegrasyon şemaları etrafında yaklaşılmasıdır. Ulus devlete özgü tekil kimliğin edinilmesi yönünde tek taraflı bir dikte olarak entegrasyon stratejisi, göçmenin kendi kimliğinden soyutlanarak ev sahibi toplumun kimliğini edinmesi zorunluluğunu gerektirirken, küresel göç krizinin ürettiği koşullar etrafında önerilen çağdaş göçmen uyumu yaklaşımı ise, göçmenlerle ev sahibi toplum arasında çift yönlü bir iletişim temelinde, göçmenlerin ev sahibi toplum, ev sahibi toplumun da göçmenler tarafından, mevcut var oluş özellikleriyle birlikte karşılıklı kabulü anlamına gelmekte, böylece, sadece göçmenin ev sahibi topluma tek yönlü katılımını değil, aynı zamanda, göçmenin göç öncesi belleği ile ev sahibi toplum arasındaki çelişkilerin olanaklı olan en düşük düzeye indirgenerek, iki tarafın karşılıklı bütünleşmeleri imkânlarını gözetmektedir.

Hâl böyleyken, Suriye'den ve diğer Ortadoğu ile Afganistan gibi Asya ülkelerinden gelen göçmenlerin Türkiye'de kalıcı nüfuslarının artışıyla birlikte, ülkeleriyle toplumsal ve kültürel bağlarının korunamaması ve özellikle Türkiye'de doğan kuşakların göçmen topluluğuna katılması, göçmenlerin entegrasyonunu teşvik eden etkenler olarak değerlendirilmekte ise de, 1960'lı yıllarda Türkiye'den Avrupa ülkelerine giden işçi nüfusunun, geçen altmış yıla rağmen Almanya başta olmak üzere ürettiği içe kapanık cemaat ya da paralel toplum yapısında ve ev sahibi toplumla sınırlı ilişkiselikte ısrarı örneğinde olduğu gibi, Türkiye'de yaşam süresinin ve doğumun Suriye'den gelenler başta olmak üzere, göçmenler açısından da göçmen uyumu için yeterli imkânları üretmediği anlaşılmaktadır. Türkiye toplumunda giderek belirginleşen göçmen karşıtlığına ve göçmenlerin de gözlenebilir uyum sorunlarına rağmen iki tarafça da alışıldığı gözlenen kalıcılaşma eğilimi, ev sahibi toplumla ilişkili uyum etkenleri ve imkânları kadar, göçmen topluluğunda ev sahibi topluma katılma ya da grup içine kapanma davranışlarını üreten bireysel motivasyon kaynaklarının da anlaşılmasını gerektirmektedir. Çünkü göçmen topluluğunun uyum sürecinde başarısız olarak kendine kapanmaya yönelik kültürleşme stratejisini benimsemesi, bir başka deyişle paralel toplum oluşturma eğilimi, ev sahibi toplumun itici etkilerinden önce, göçmen topluluğu bünyesindeki grup içi ilişki ve dayanışma ağlarının, giderek kendine yeterlilik ve böylece ev sahibi toplumdan soyutlanma davranışı etrafında ortaya çıkmaktadır.

Yakın zamanda önerilen bir kuramsal göç yaklaşımı olarak Göçmen İlişki Ağları Kuramı, göçü hedef ülkeye yerleşmeyle sonlandıran asimilasyon ve entegrasyon gibi klasik yaklaşımlardan farklı olarak, hedef ülkede de göçmen topluluğu içeri-

sinde ve ev sahibi toplumla ilişkilerde devam eden bir süreç, göçmenliği de, hedef ülkede geçen zamana ve ev sahibi toplumla etkileşimlere rağmen sürekliliğini koruyan bir kimlik olarak tanımlamaktadır. Bu hâliyle, göçe karar verme ve göç etme süreçlerini, yalnızca göç veren ve alan mekânların itici ve çekici koşullarıyla sınırlılığın ötesinde, göçmenin her iki konumdaki sosyo-ekonomik ve psikolojik durumuyla birden ilişkilendiren, böylece, göçü, göçmenin hem kendi ülkesinde kalan toplumsal çevresiyle ve hem de ev sahibi toplumla ilişkileri boyunca devam eden bir süreklilik olarak tanımlayan perspektifiyle, göçmen ilişki ağları kuramı, Türkiye’de, Suriye kökenliler başta olmak üzere, göçmen nüfusun mevcut durumunu anlamada ve muhtemel geleceğini öngörmede, araştırma yöntemi bakımından elverişlilik sunmaktadır.

Bu çalışma, Türkiye kamu yönetiminde mevcut göç ve göçmen paradigmasının, Suriyeli göçüyle ortaya çıkan güncel durum karşısındaki yeterliliklerini ve sorunlarını, ulus devletin kuruluş sürecinde oluşturulmuş tarihsel temellerinin belirleyiciliği etrafında tartışmayı ve günümüzdeki Göçmen İlişki Ağları kuramının metodolojik yaklaşımı ve göçmen uyumu kavramı etrafında, alternatif bir paradigma önerisi sunmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Türkiye, Kamu Yönetimi, Göç, Suriyeli Göçmenler, Göçmen İlişkiler Ağı

THE PARADIGM OF TURKISH PUBLIC ADMINISTRATION ON MIGRATION: A DISCUSSION IN THE LIGHT OF SYRIAN IMMIGRANTS AND MIGRATION NETWORK THEORY

Abstract

The population, mostly Arab, who took refuge in Türkiye during the Syrian civil war that started in 2011, whose number is expressed in millions even in official data, has created a need for change in the established paradigm that determines legal, political and academic perceptions and practices regarding migration and immigrants in Türkiye. However, in the current situation, it is observed that the established nation-state paradigm continues to be valid in legal regulations, policies and academic production regarding migration and immigrants, especially Syrian refugees.

As a recently proposed approach, Migration Networks Theory, offers convenience in terms of research method in understanding the current situation and predicting possible future of the immigrant population in Türkiye, especially Syrians, by its perspective which relates the processes of migration decision making and migration to the socio-economic and psychological situation of the immigrant in both locations, beyond being limited only to the pushing and pulling conditions of the places giving and receiving migration, thus, defines migration as a continuity that continues throughout the immigrant’s relations with both the social environment in his/her home country and the host society.

This study aims to discuss the sufficiency and problems of the current migration and immigrant paradigm in Turkish public administration in the face of the current situation arising from Syrian migration, around the decisiveness of its historical foundations emerged during the establishment of the nation state, and also aims to offer an alternative paradigm proposal around the methodological approach of Migration Networks Theory and the concept of immigrant cohesion.

Keywords: Türkiye, Public Administration, Migration, Syrian Immigrants, Migration Networks

TÜRKİYE CUMHURİYETİ’NİN 100. YILINDA ÇEVRE VE TEKNOLOJİ POLİTİKALARI

Ahsen SAÇLI¹

Özet

Endüstri Devrimi ile birlikte teknolojinin giderek hızlanan bir ivme ile gelişmesi, 19. yüzyıldan itibaren teknolojik gelişmelere, bilimin eşlik etmesi neticesinde gerçekleşen ilerlemeler ile buna paralel olarak dünyada yaşanan çevresel bozulmalar 21. yüzyıla gelindiğinde dikkat çekici boyutları oldukça aşmıştır. Bu çerçevede çevre ve teknoloji politikaları geliştirmek ve uygulamak, teknolojik yenilik, çevre koruma, sürdürülebilir kalkınma gibi konularda devletlerin çabalarını kolaylaştıran önemli olgulardır. 100. Yılında Türkiye Cumhuriyeti’nin kurulduğu 29 Ekim 1923 tarihinde dünyadaki teknolojik gelişmelerin geldiği durum tarımsal aletler, su ve rüzgâr gücü, makineleşmenin başlangıcı, buhar gücü ve demiryollarının bulunması ve kullanılması ile elektrik ve ağır sanayi mühendisliğinin ilk aşamalarının varlık göstermeye başladığı düzeydedir. Kurtuluş Savaşı sonrasında Cumhuriyetin kurulduğu şartlarda ise uzun süren savaşlar nedeniyle kentler neredeyse tamamıyla yıkıntı haline gelmişti. Elektrik ve ağır sanayi dışında, hasarlı da olsa Osmanlı Devletinden kalan basit düzeyde makineleşme vardı. Çevre konusunda ise yine savaşlar nedeniyle oldukça hasarlı, yanmış, yıkılmış da olsa nispeten yok olmamış doğal bir sistem mevcuttu. Ayrıca çevre konusunda Osmanlı Devletinden kalma bir takım yasal düzenlemeler ile dernekler düzeyinde sivil toplum örgütleri bulunmaktaydı. Cumhuriyet’in kurulması ile birlikte öncelikle Cumhuriyet’e yakışır bir başkent yaratma amacıyla Ankara’nın kent planlamasına başlanmıştır. Sonra diğer kentlerin planlanması, kentsel çevre düzenlemeleri, sanayileşme, sağlık ve eğitim gibi konulara öncelik verilmiştir. Tarihi süreç içerisinde 1970’li yıllar Dünya’da çevre sorunlarının önemli oranda fark edildiği yıllardır. 1972 yılında Birleşmiş Milletler Çevre Konferansı Stockholm’de toplandığında Türkiye’de bu Konferansa katılmıştır. Bunun sonucu olarak Dünya ile paralel bir şekilde çevre ile ilgili birtakım çalışmalar Devlet düzeyinde başlatılmış, ancak 1980 yılında yaşanan askeri darbe sonrasında kurumsal ve yasal düzenlemelerini gerçekleştirebilmiştir. 1982 Anayasasının 56. maddesinde çevre konusunda oldukça açık bir şekilde hak kavramı çerçevesinde çevreye yer verilmiştir. Ardından 1983 yılında 2872 sayılı Çevre Kanunu çıkarılmıştır. Önceleri teknoloji politikaları geliştirmek ve uygulamak her devlet için oldukça önemli bir konuyken, 21. yüzyılın Dünyasında vazgeçilmez bir zorunluluk haline gelmiştir. 1980’li yıllara kadar teknoloji konusunda da politika geliştirmek-

¹ Doç. Dr., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilim ve Kamu Yönetimi Bölümü, ahsen.saccli@hbv.edu.tr

ten çok, gereken yasal düzenlemeler gerçekleştirilmiş, ancak ağırlıklı olarak teknoloji transferi tercih edilmiştir. Birkaç özel şirketin araştırma-geliştirme (Ar-Ge) çalışmaları bulunmakla birlikte çok önemli ilerlemeler sağlanamamıştır. Özellikle Avrupa ülkeleri uluslararası çevre politikaları ve kendi ülkelerinde gerçekleştirilen çevresel düzenlemeler sonucunda ülkelerinde bulunan ağır sanayi sektörlerini ki, bunlar aynı zamanda çevreye oldukça büyük zararlar veren sektörlerdir, az gelişmiş ülkelere taşıma kararı almışlardır. Az gelişmiş ülkelerde bir tür kirlilik cenneti yaratma politikası izlemişlerdir. Küresel çevre sorunları açısından bu durumun bir anlamı olmasa da kendi ülkelerinden fiziksel kirliliği uzaklaştırmışlardır. Bu kirlilik cennetleri politikasından yararlanan ya da zarar gören ülkelere biri de kalkınma politikaları çerçevesinde hareket eden Türkiye Cumhuriyeti olmuştur. Ekonomik olarak elbette faydaları olmuştur ancak çevresel anlamda halen oldukça büyük zararlar vermektedir. 1992 yılında gerçekleştirilen Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı'na da Türkiye katılmıştır. Bu Konferansın da önemli sonuçları olmuştur. Örneğin 1993 yılında ilk Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği çıkarılmıştır. Bunun önemi artık çevresel değerler dikkate alınmadan belli yatırımların yapılamayacağını vurgulanmasıdır. Bu çerçevede belirtmek gerekir ki, tarihsel düzlemde çevre politikaları konusunda Türkiye'nin her zaman kalkınmayı öncelikli kılan bir yaklaşımı olmuştur. Kalkınmaya engel olmayacak şekilde çevre politikalarını benimseyen Türkiye çevre konusunda pek başarılı olamamıştır. Yine de çalışmalarını sürdürmektedir. 2015 yılında imzalanan Paris İklim Anlaşması ya da yine 2015 yılında imzalanan Gündem 2030: Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri gibi uluslararası alandaki taahhütlerini gerçekleştirmek için çalışmalarını sürdürmektedir. Ayrıca yenilenebilir enerji konularına dair birtakım çalışmalar sürmektedir. Teknoloji politikaları konusunda Türkiye belli bir politika takip etmese de son yıllarda dijital teknolojiler ile savunma sanayii teknolojilerinde önemli gelişmelere tanık olunmaktadır. Dolayısıyla Türkiye Cumhuriyeti, Endüstri Devrimlerini büyük oranda kaçırmış olsa da Endüstri 4.0 çerçevesinde önemli çalışmalar sürdürmektedir. Yapay zekâ, nesnelerin interneti, akıllı üretim sistemleri, uydu teknolojileri, yeşil enerji teknolojileri gibi pek çok alanda çalışmalar yürütülmektedir. Çevre dostu ve teknoloji odaklı bir Türkiye yaratma çalışmalarını sürdüren bir devlet olarak yasal ve kurumsal düzenlemeleri gerçekleştirmeye devam etmektedir. Endüstri 4.0'ın 4. Endüstri Devrimi olduğu kadar aynı zamanda küreselleşmenin 4. ve son evresi olduğu vurgulanmaktadır. Böyle bir küresel dünyada zaten önemli bir rekabet alanı olan teknoloji politikaları konusu artık en önemli rekabet konusu haline gelmiştir. Dolayısıyla çevre ve teknoloji politikaları 21. yüzyılın en önemli devlet politikalarıdır. Çevre politikaları çok önemlidir, çünkü özellikle iklim değişikliği Dünyayı tehdit etmekteyken çevre politikalarını kalkınmayı önceleyen bir sistem olmaktan çıkarmak zorunlu hale gelmiştir. Teknoloji politikaları çok önemlidir, çünkü küresel rekabet ortamında artık bir devletin varlığını sürdürebilmesi ya da gelişmiş devletler arasına girebilmesi için bu politikaları geliştirmek ve uygulamak zorunludur. Sonuç olarak 21. yüzyılda teknoloji geliş-

tirmek fakat çevre dostu ya da çevreye duyarlı teknolojiyi geliştirmek büyük önem arz etmektedir.

Bu çalışmada dünyada yaşanan gelişmelerin ışığında 100 yıllık Türkiye Cumhuriyeti Tarihinde birbiriyle yakından ilişkili olan çevre ve teknoloji politikalarının tarihsel gelişimi ile 21. yüzyılda gelinecek durumu incelemek amaçlanmaktadır. Bu çerçevede çevre konusunda pek başarılı sonuçlara ulaşamayan Türkiye Cumhuriyeti, teknoloji konusunda daha başarılı sayılabilir. Bu konuda dijitalleşme, yazılım ve savunma sanayii alanları örnek gösterilebilir.

Anahtar Kelimeler: Türkiye Cumhuriyeti'nin 100. Yılı, Çevre Politikaları, Teknoloji Politikaları, Çevre Teknolojileri.

ENVIRONMENT AND TECHNOLOGY POLICIES ON THE 100TH ANNIVERSARY OF THE REPUBLIC OF TURKEY

Abstract

The accelerating technology development with the Industrial Revolution, the advancements that have taken place as a result of the technological developments accompanying science since the 19th century, and the environmental degradation experienced in the world in parallel with this, have exceeded remarkable dimensions in the 21st century. On October 29, 1923, by foundation of Republic of Turkey, the technological developments such as: agricultural tools, water turbines, wind power, the beginning of mechanization, the invention and use of steam power and railways, the first stages of electrical and heavy industry, engineering began to exist in the world. After the Turkish War of Independence by foundation of Republic of Turkey, the cities were almost completely ruined due to the long wars. Apart from electricity and heavy industry, there was a simple level of mechanization left from the Ottoman Empire, even if albeit damaged. The environment and the nature regardless of relatively burned and destroyed due to wars, the nature system was damaged but alive. In addition, for a civilized society and protecting the nature, there were some legal regulations from the Ottoman Empire and non-governmental associations. By founding of the republic, the city planning of Ankara was started with the aim of creating a capital worthy of the Republic and then priority was given to the planning of other cities, urban landscaping, industrialization, health and education. In this study, it is aimed to examine the historical development of environmental and technology policies, which are closely related to each other in the 100-year history of the Republic of Turkey, and the situation in the 21st century and the developments in the world. In this context, it is seen that a very successful result has not been achieved in terms of both environment and technology.

Keywords: 100th Anniversary of the Republic of Turkey, Environmental Policies, Technology Policies, Environmental Technologies.

ORTA ASYA ÜLKELERİNDE KENTLEŞME VE AKILLI KENTLERİN İNŞASI

Aizhan AİTBAEVA¹

Özet

Dünya Bankası'nın bölgedeki kentsel büyümeyi inceleyen son araştırmasına göre, Orta Asya'daki hızlı kentleşmeye parçalı mekansal genişleme, kentsel hizmetlere zayıf erişim ve ciddi iklim ve çevre sorunları eşlik etmektedir. Orta Asya'nın Sürdürülebilir ve Düşük Karbonlu Şehirleri araştırmasına göre ise, son 30 yılda bölgenin en büyük şehirlerinin nüfusu ortalama %48 oranında artarak 538 km²'lik bir alanı kaplamıştır.

Genel olarak, daha büyük kentsel alanlar hem nüfus hem de fiziksel büyüklük açısından bölgenin geri kalanından daha hızlı büyüyor ve bölgedeki kentsel alanların neredeyse yarısını oluşturmaktadır. Sonuç olarak bu alanlar, başta inşaat ve ulaşım sektörleri olmak üzere, kentsel kaynaklı sera gazı emisyonlarının daha fazlasını üretmektedir. Neredeyse tüm şehirlerin sağlık ve eğitim kurumları, kamusal alanlar, spor ve kültürel tesisler gibi şehir hizmetlerine ve altyapısına erişimi sınırlıdır. Bölgede ortalama olarak eğitim kurumlarının yaya erişilebilirliği yaklaşık %6, sağlık kurumlarının yaklaşık %25'idir ve nüfusun yalnızca %1'inin yürüme mesafesinde halka açık yerleri bulunmaktadır. Ayrıca Orta Asya'daki çoğu şehrin yeşil alanı Avrupa şehirlerine (kişi başına ortalama 18,2 m²) kıyasla yetersizdir (bölgesel ortalama kişi başına 7,6 m² olarak tahmin edilmektedir). Sonuç olarak yeşil alan oranının düşük olması, kent nüfusunun ısı adası etkisine maruziyetini arttırmakta, bu da yaşam kalitesini etkilemektedir.

Ancak uzmanlar, Orta Asya şehirlerinin sera gazı emisyonlarını azaltabileceğini, çevre ve iklim sorunlarına çözüm üretebileceğini ve agresif kentsel politika önlemlerini benimseyerek ve düşük karbonlu ve iklim dostu hedefler için yeşil sermayeye yatırım yaparak yaşam kalitesini artırabileceğini söylemektedir.

Bu ülkelerde kentleşme süreci hızlanmaktadır. Şu anda bölgedeki şehirlerin kentsel altyapının düzeyi ve kalitesi gibi ortak sorunları var. Orta Asya ülkelerinin ekonomileri, kırsal nüfusun kentlere göçünün ve buna bağlı olarak kentlerin üzerindeki yükün artacağı bir dönüşüm sürecinden geçmektedir. Bu koşullarda önemli olan soru, bölge kentlerinin orta ve uzun vadede kent sakinlerinin akınına ne kadar hazırlıklı olduğu, kentleşme politikasının ne olması gerektiği ve uygulanması için hangi kurum ve araçlara ihtiyaç duyulduğudur.

¹ Doktora, Kamu Yönetimi bölümü, Hacettepe Üniversitesi, aitibaevaajana@gmail.com, 0000-0001-6265-1894

Akıllı şehir kavramının hayata geçirilmesi de önemli bir gelişme alanı haline geliyor. Bu, vatandaşların yaşam kalitesini ve şehir yönetiminin verimliliğini artırmak için bilgi ve iletişim teknolojilerinin (BİT) kullanımını içerir. Bu tür girişimlere örnek olarak aydınlatma, su ve ısıtma kontrol sistemlerinin oluşturulması, trafik akışını iyileştirmek ve trafik sıkışıklığını azaltmak için akıllı ulaşım sistemlerinin uygulanması ve kentsel gelişimi daha iyi planlamak için veri analitiğinin kullanılması yer alıyor.

Teknolojik açıdan bakıldığında akıllı şehir, kritik altyapı bileşenlerine ve hizmetlerine uygulanan geniş bir BİT varlığına sahip bir şehirdir. Akıllı evler ve akıllı binalar, çeşitli mobil terminaller ve gömülü cihazların yanı sıra bağlı sensörler ve aktüatörlerle donatılmış sistemlere örnektir. IBM, Cisco Systems ve Siemens AG gibi şirketler için teknoloji bileşeni akıllı şehir vizyonunun anahtarıdır.

Kentsel planlama alanında, "akıllı şehir" terimi genellikle ideolojik bir boyut olarak yorumlanır; buna göre şehir hizmetleri için "daha akıllı olmak", sürdürülebilir kentsel kalkınmayı, ekonomik büyümeyi ve şehir hizmetlerinin kalitesini artırmayı amaçlayan programların benimsenmesi ve uygulanması anlamına gelir.

Şu anda Deloitte'a göre, dünya çapında akıllı şehirler alanında 1.000'den fazla pilot proje bulunuyor. Akıllı şehir teknolojileri halihazırda New York, San Francisco, Chicago, Miami, San Antonio, Singapur, Dubai, Londra, Amsterdam, Barselona, Madrid, Hamburg, Stockholm, Milton Keynes ve Southampton şehirleri, Kopenhag gibi mega şehirlerde ve Çin'in çeşitli şehirlerinde uygulanmaya başlanmıştır.

Orta Asya'da yeni şehirlerin ortaya çıkışı doğal bir süreç olup bölgedeki nüfusun artmasıyla açıklanmaktadır. İnşaat sırasında mevcut kaynakların rasyonel bir şekilde kullanılması için birçok noktanın dikkate alınması gerekmektedir. Orta Asya'da yeni şehirler farklı nedenlerle ve farklı amaçlarla inşa ediliyor. Örneğin, inşaatı 5-6 yıl önce onaylanan Almatı çevresindeki dört uydu şehirden oluşan G4 projesi, metropolün toprak sorunlarını çözerek Almatı'nın ekonomik ve yatırım potansiyelini ortaya çıkarmak için gereklidir.

Özbekistan'da, Yeni Taşkent adı verilen, 500 bin nüfuslu 20 bin hektarlık bir ekonomik alt merkez olan yeni bir şehrin inşaatına başlandı. Başkent'in birkaç uydu şehre sahip olmasına rağmen Taşkent aglomerasyonunun topraklarında inşa ediliyor. Aşkabat'a 70 km uzaklıkta 60 bin nüfuslu yeni Arkadağ şehrinin inşası büyük ölçüde siyasi hedeflere dayanıyor: Türkmenistan bu şekilde tüm dünyaya yeni şehirlerin inşa edildiğini göstermeyi amaçlamaktadır.

Siyasi projeler aynı zamanda Kırgızistan'ın eşsiz Issık-Kul gölünün biyosfer bölgesinde yarım milyon nüfuslu Asman şehrinin inşa edilmesi fikrini de içermelidir. Yer seçimi başlangıçta halk arasında konumu konusunda tartışmalara neden olmuştur. Halk en çok Kırgızistan'daki eşsiz gölün çevre güvenliğinin bozulmasından endişe duymaktadır.

Orta Asya bölgesinde Sovyet dönemine ait yeni şehirlerin inşasına yönelik bilimsel temelli pek çok proje bulunmaktadır. Birçoğu gelişmiş sanayi ve ekonomiye, idari

ve yönetim merkezlerine, bölgesel yerleşim sistemlerinin merkezlerine sahip büyük şehirler haline gelmiştir. Günümüz şehir planlamasının başarılı modellerinden biri de “şehir içinde şehir”dir. Örnekler arasında Taşkent Şehri, Bakü'deki “Beyaz Şehir” ve “Astana - Yeni Şehir” özel ekonomik bölgesi yer almaktadır.

Metropol yığınlarının uydu şehirleri, “şehir içinde şehir” prensibine dayalı yeni inşaatlar, Orta Asya'nın aşırı nüfuslu başkentlerinin bölgesel-mekansal, sosyo-ekonomik ve çevresel sorunlarının iyileştirilmesine yönelik en başarılı kentsel planlama çözümleridir.

Anahtar kelimeler: Orta Asya, Kentleşme, Akıllı Kentler, Sürdürülebilir kalkınma, Şehir planlama, Ekonomik Büyüme, Çevre Güvenliği, Teknoloji

URBANIZATION AND CONSTRUCTION OF SMART CITIES IN CENTRAL ASIAN COUNTRIES

Abstract

Rapid urbanization in Central Asia is accompanied by fragmented spatial expansion, poor access to urban services and serious climate and environmental problems, according to the World Bank's latest study examining urban growth in the region. According to the Sustainable and Low Carbon Cities of Central Asia research, the population of the largest cities in the region increased by 48% on average in the last 30 years and covered an area of 538 km². In general, larger urban areas are growing faster than the rest of the region in both population and physical size, accounting for almost half of the urban areas in the region. As a result, these areas produce more urban-derived greenhouse gas emissions, especially the construction and transportation sectors. Almost all cities have limited access to city services and infrastructure, such as health and education institutions, public spaces, sports and cultural facilities.

On average in the region, pedestrian accessibility of educational institutions is about 6%, healthcare institutions is about 25%, and only 1% of the population has public places within walking distance. Additionally, most cities in Central Asia have insufficient green space (the regional average is estimated at 7.6 m² per capita) compared to European cities (an average of 18.2 m² per capita). As a result, the low rate of green areas increases the urban population's exposure to the heat island effect, which affects the quality of life.

But experts say Central Asian cities can reduce greenhouse gas emissions, create solutions to environmental and climate challenges, and improve quality of life by adopting aggressive urban policy measures and investing in green capital for low-carbon and climate-friendly goals.

In the field of urban planning, the term “smart city” is often interpreted as an ideological dimension; Accordingly, for city services, “getting smarter” means adop-

ting and implementing programs aimed at sustainable urban development, economic growth and improving the quality of city services.

The emergence of new cities in Central Asia is a natural process and is explained by the increase in population in the region. Many points need to be taken into account in order to use available resources rationally during construction. New cities in Central Asia are built for different reasons and for different purposes. For example, the G4 project, consisting of four satellite cities around Almaty, the construction of which was approved 5-6 years ago, is necessary to unlock the economic and investment potential of Almaty by solving the land problems of the metropolis.

In Uzbekistan, the construction of a new city called New Tashkent, a 20 thousand hectare economic subcenter with a population of 500 thousand has begun. They are being built on the territory of the Tashkent agglomeration, although the capital has several satellite cities. The construction of the new city of Arkadag, with a population of 60 thousand people, 70 km away from Ashgabat, is largely based on political goals: In this way, Turkmenistan aims to show the world that new cities are being built.

Political projects should also include the idea of building the city of Asman with a population of half a million in the biosphere region of Kyrgyzstan's unique Issyk-Kul lake. The choice of site initially caused controversy among the public regarding its location. The public is most concerned about the deterioration of the environmental security of the unique lake in Kyrgyzstan.

There are many scientifically based projects for the construction of new cities from the Soviet period in the Central Asian region. Many of them have become large cities with developed industry and economy, administrative and management centers, centers of regional settlement systems. One of the successful models of today's urban planning is the "city within the city". Examples include Tashkent City, the "White City" in Baku and the "Astana - New City" special economic zone.

Keywords: Central Asia, Urbanization, Smart Cities, Sustainable development, Urban planning, Economic Growth, Environmental Security, Technology

OSMANLI İMPARATORLUĞUNDAN GÜNÜMÜZE VERİMLİLİK: YOL BAĞIMLILIĞI ANALİZİ

Akif Argun AKDOĞAN¹

Özet

Bilimsel bir alan olarak ortaya çıktığı Wilson’ın “Kamu Yönetimi Nedir?” makalesinden bu yana verimlilik, etkinlik, vb. ilişkili kavramlar kamu yönetiminin araştırma konularından en önemlileri arasında yer almıştır. Yeni kamu işletmeciliği ile beraber bu kavramlara yapılan vurgunun sıklığı daha da artmış ve özellikle 2000’li yıllarda Türkiye’de yapılan birçok idari reformun gerekçesinde ve kanun metinlerinde 3e olarak adlandırılan etkinlik, ekonomiklik ve etkililiğe atıfta bulunulmuştur. Bu kavramlarla bağlantılı olarak idarede kullanılmaya başlanan bireysel ve örgütsel performans ölçümü, performans denetimi, stratejik planlama, düzenleyici etki analizi gibi politika araçları ise son yıllarda büyük ölçüde akamete uğramıştır (Akdoğan, 2018; Dinçer, 2015)

Önerilen tebliğ, kamu politikalarının daha etkin, etkili ve ekonomik bir biçimde oluşturulması ve uygulanmasını sağlayan bu tekniklerin neden kısa ömürlü olduğunu kurumsalcı iktisat ve sosyolojinin “yol bağımlılığı” kuramı çerçevesinde açıklamayı amaçlamaktadır. Yol bağımlılığı geçmişteki olay ve kararların gelecekteki olay ve kararları şekillendirebileceğini bu yüzden tarihin günümüzdeki olayları açıklamakta önemli olduğu savını ileri sürmektedir Mahoney ve Schensul (2006, 454-47). Geçmişte rasyonel ve verimli idari bir sistemin ortaya çıkışı genellikle kameralizm ile başlatılır (Albayrak, 2010). Prusya’nın 18. Yüzyıl başlangıcından Avrupa’da rakibi olan ülkelerin birçoğu gibi kolonilerinin olmaması, ülke içerisindeki orman, maden, tarım arazileri, vb. gelir getirici kaynakların belirlenip bunların sistemli, verimli ve rasyonel bir şekilde nasıl yönetilmesi için bilgi üretme gereğini ortaya çıkardı. Aynı dönemde Osmanlı İmparatorluğu’nda genellikle benzer bir çabanın görülmediği literatürde genellikle Asya Tipi Üretim Tarzını savunanlarca ileri sürülür. Buna göre mülkiyet hakkının sınırlı olması, merkezi idarenin maden, tarım, vb. üretim alanlarına ve piyasa mekanizmalarına sık ve sürekli müdahaleleri, vb. nedenlerden dolayı üretimin rasyonel ve verimli bir şekilde planlanamamıştır (Damlıbağ, 2023).

Daha yakın zamanlı yapılan çalışmalar ise Osmanlı entelektüellerinin tarımsal alanda verimin artırılması ile ilgili teknik bilgileri içeren yayınlar yaptıklarını, Avrupa’daki bilimsel tarım kitaplarının daha 17. Yüzyılda Osmanlılar tarafından bi-

¹ Prof. Dr., Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, argun.akdogan@asbu.edu.tr, orcid: 0000-0002-7741-5410

lindiğini ortaya koymaktadır (Karademir, 2023). Aynı çalışmada 17. Yüzyılda Karaburun’da bir göle kanal açılması ile ilgili verilen örnek günümüzde uygulanan fayda-maliyet analizi ve trend analizi teknikleri ile büyük benzerlik göstermektedir. Buna göre “. . .kanalın açılması 30 bin akçeye mal olurken, işlevsel hale geldikten sonra devlet hazinesine yıllık 20-30 bin akçe gelir kaynağı sağlanmış olacaktı (. . .) . . . yağış bolluğuna denk geldiği anlaşılan bu sürecin geçici olup olmadığının incelenmesi . . . önceki dönemin tarımsal istatistiklerine bakılması . . .” Divan tarafından istendi (Karademir, 2023: 207). Tüm bu örnekler Osmanlı devletinde rasyonel ve verimli bir idari çabalar olduğunu gösterici nitelikte olsa da bunlar Prusya’dakine benzer bir biçimde akademik bir kameralizme doğru evrilmemiştir. Bunun sonucunda maden, orman, tarım, vb. alanlardaki idari örgütlenme ve politikalar daha çok 19. yüzyılda davet edilen Fransız, Alman, İngiliz, vb. uzmanlarca oluşturulmuştur. Etkinlik, etkililik, verimlilik, vb. kavramlar DPT’den günümüze yabancı uzmanlar tarafından idari transferle kamu yönetimine girmiştir (Aykaç, Yayman, Özer, 2003).

17 ve 18. yüzyılda kamu politikası literatüründe kullanılan ifade ile bu fırsat penceresinin neden kaçırıldığı da önerilen tebliğ de ele alınacaktır. Toplumsal katmanlaşma ile ilmiye, seyfiye ve kalemiye arasındaki sınırlar ve çatışmaların zanaat bilgisinin Almanya’dakinin aksine sistemli hale getirilmesini engellediği ileri sürülebilir. Kamerilist anlayışının idari transfer boyutu ile gelmesini engelleyen bir başka olası neden 18. Yüzyılın başında Osmanlı İmparatorluğu tarafından Prusya’ya gönderilen elçilerin raporlarında kamerilist uygulamaların yer almaması olabilir. Bu tür nedenler önerilen tebliğde tartışılacak ve bu nedenlerin günümüzde rasyonelite ve verimlilikle ilgili idari uygulamaları ne ölçüde şekillendirdiği yol bağımlılığı yöntemi kullanılarak analiz edilecektir.

Tarihin günümüze olan etkisini incelerken yol bağımlılığının vakalar üzerinden analizinin ne ölçüde genellenebileceği ve uzun erimli kalıplaşmış tarihsel bir eğilimin nasıl değiştirilebileceği iki temel kuramsal eleştiriyi doğurmaktadır.

Yüzlerce yıl önce olmuş olayların belli bir coğrafi bağlamda kültürel, iktisadi, siyasi ve sosyal unsurları ile analiz edilmesi, incelenen her bir coğrafi alanın (bölge, ulus-devlet, vb.) birbirinden farklılaşmasına yol açacaktır. İncelenen alanın özgüllüğü (ideosentrik) üzerinden yapılan bir analiz, elde edilen bulguların genellenebilirliğini kısıtlayacaktır. Bu durum bilimsel araştırmanın zamandan ve mekândan bağımsız genel kurallar bulma amacı ile çelişecektir. Öte yandan bir kuramın gücü oluşturduğu kavram ve modellerle gerçekliği ne ölçüde açıkladığı ile ölçülür. Belli bir tarih aralığında belli bir coğrafi alana odaklanmış ayrıntılı gözlemler kuramın geçerlilik ve tutarlılığını sınamakta yardımcı olacaktır.

İkinci eleştiri olan değiştirilemezlik ise yüzyıllarca önce olmuş olan olayların yol bağımlılığı nedeniyle günümüzde etkili olacağı önermesinin aynı zamanda incelenen olgunun da değişmediğini ve değiştirilemeyeceğinin zımnen kabulü anlamına gelip gelmeyeceği ile ilgilidir. Öte yandan yol bağımlılığı kurumsal istikrar ya da değişimi tarihin kritik kırılma noktalarındaki kültürel, iktisadi, siyasi ve sosyal

unsurların “donmuş kalıntılar”ını arayarak ya da toplumsal gruplar arasındaki çatışmaların “iz bırakan mirasları” üzerinden incelemektedir (Thelen, 2002). Kurumsal değişimin devam etmesi ya da durması kesintili denge kuramı modelinde ele alındığı gibi dışsal bir şok ya da çevredeki değişimden dolayı olmaktadır. Bunların kurumlar üzerindeki etkisini anlamak için bu kurumları ayakta tutan maddi ve düşünsel temellerin bilinmesi gerekir. Bir başka deyişle tarihteki kırılma noktalarında süreklilik gözlemlerken, görünüşte istikrarlı gözüken kurumsal düzenlemelerde ciddi değişiklikler gerçekleşmiş olabilir.

Tüm sınırlılıklarına rağmen kamu yönetiminde olgu ve vakaların yol bağımlılığı ile incelenmesi idarenin örgütlenmesi ve işleyişindeki süreklilik ya da değişkenliği yalnızca siyasi makamlarda olanların iradesi ile ortaya çıkan mevzuat değişiklikleri ile değil, idareyi etkileyebilecek içsel ya da dışsal sosyo ekonomik unsurların analizi ile açıklamaktadır. Türk idari sistemini anlamak için son yıllarda değerli çalışmalar ortaya koyan tarihçilerin benimsediği yol bağımlılığı yaklaşımının kamu yönetimi alanında kullanılması içinde olduğumuz kuramsal tikanıklığı aşmada yardımcı olabilir.

Anahtar Kelimeler: Kameralizm, verimlilik, ussallık, yol bağımlılığı

PRODUCTIVITY FROM THE OTTOMAN EMPIRE TO THE PRESENT: PATH DEPENDENCY ANALYSIS

Abstract

Since the birth of the public administration field, productivity has always been a key concept. Especially, with the dominance of the new public management theory in 2000's in Turkey, concepts known in the literature as 3e's (efficiency, effectiveness and economy) have been widely used by administrative mechanisms such as performance management, regulatory impact analysis, etc. Nonetheless, in recent years most of these mechanics are dismantled. This article claims that path dependency approach may explain the short implementation by focusing on history. Although the Asian Mode of Production school explains the non-introduction of rational mechanism of administration to Ottoman Empire by the absence of private property, recent studies especially in agriculture finds out that rational techniques which resembles to cost-benefit or trend analysis were in fact used in the 17th century. The article endeavors to explain why such rational methods were not systematized in the Ottoman Empire as it has happened in Prussia in the form of cameralism.

Keywords: cameralism, productivity, rationality, path dependency

Kaynakça

- Akdoğan, A. A. (2018). “‘Boomerang Effect’: The Bottleneck of Public Policy Analysis in Turkey”, Bakır C. ve Ertan G. (Der.), **Policy Analysis in Turkey** (Policy Press: Bristol): 35-50.
- Albayrak, Süha Oğuz, “Güçlü ve Merkezi Devletin Yönetim Bilgisi: Kameralizm, **YBAD Lisansüstü Seminer Çalışmaları**, No: 9, Mayıs 2010, <http://yonetimbilimi.politics.ankara.edu.tr/albayrak.pdf>
- Aykaç, B., Yayman, H., & Özer, M. A. (2003). Türkiye’de İdari Reform Hareketlerinin Eleştirel Bir Tahlili. **Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, 5(2), 153-179.
- Damlıbağ, F. (2023). Asya tipi üretim tarzı tartışmalarının 1960’lı yılların Türk düşünce dünyasına etkileri. **Paradigma: İktisadi ve İdari Araştırmalar Dergisi**, 12(2), ss.23-37.
- Dinçer, Ö (2020) **Türkiye’de Değişim Yapmak Neden Bu Kadar Zor?**, Alfa Yayınları, İstanbul.
- Karademir, Z. (2023) **Osmanlı’da Yeni Çağ’ında Tarımsal Gelişim: Ziraat, Hasılat, Ticaret**, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları
- Mahoney, James; Schensul, Daniel (2006-03-16). **Historical Context and Path Dependence**. Oxford University Press. pp. 454–471
- Thelen K. (2002) “The Explanatory Power of Historical Institutionalism,” in Mayntz, R. (Yay. haz.), **Akteure, Mechanismen, Modelle**, Frankfurt/M: Campus Verlag. Erişim adresi: https://pts.org.pl/wp-content/uploads/2016/04/thelen_2002_explanatory_power_of_hi.pdf

BİR MÜCADELE YÖNTEMİ OLARAK SAVUNUCU PLANLAMA: SULUKULE KENTSEL DÖNÜŞÜM PROJESİNDEN DERSLER, İSTANBUL¹

Albeniz Tuğçe EZME GÜRLEK²

Özet

Sulukule, tarih boyunca İstanbul'da kültürel kimlik anlamında en zengin ve tarihi dokusuyla kendini belli eden en önemli mahallelerden biri olmuştur. 2006 yılında Fatih Belediyesi Sulukulelilerin kapısını bir kentsel dönüşüm/yenileme projesi ile çaldığında, mahallenin geleceğinin ve mevcut kültürel mirasların ne olacağı konusunda tedirgin olan önemli bir kamuoyu oluşmuştur. Çoğunluğu Romanlardan oluşan Sulukule'de yaşayan halk, hayata tutunmak için kendi ürettikleri gündelik yaşam pratikleri ile dayanışma usulü İstanbul'da yaşamına devam eden eğitim seviyesi düşük ve yoksul bir topluluktur. Hakları konusunda çok da bilinçli olmayan bu topluluk, farklı derneklerden gönüllüler, İstanbul'daki üniversitelerde görev yapan akademisyenler ve farklı gönüllü STK olumşumlarının mahalleyi ziyareti ile gerçekleştirilecek olan proje hakkında daha derin bilgilendirilmiş ve evleri yıkıldıktan sonra karşı karşıya kalacakları senaryodan haberdar olmuştur.

Yaklaşık üç yıl süren yıkımlar sürecinde, gönüllüler ile Sulukule'de yaşayan topluluk arasında Türkiye kentsel dönüşüm hafızasında o güne dek görülmemiş bir dayanışma sergilenmiş, mahalle fiziki olarak tamamıyla yıkılsa da bu dayanışma süreci "Türkiye'nin ilk savunucu planlama deneyimi" olarak literatüre girmiştir.

Bu çalışma, alternative bir planlama kuramı olan "savunucu planlama" yaklaşımını Davidoff'un işaret ettiği önemli noktalar üzerinden ele almakta, savunucu planlama yaklaşımını 1960'ların Amerika'sında ortaya çıkarak şartları değerlendirerek Türkiye'deki kentsel dönüşüm hareketleriyle mukayese etmekte ve Sulukule özelinde bir değerlendirmektedir.

Planlama kuramları literatürü incelendiğinde, kentsel dönüşüm ile savunuculuk planlama arasında güçlü bir ilişki olduğu görülmektedir. Savunucu Planlama yaklaşımının Davidoff tarafından ilk ortaya konduğu 1960'ların Amerika'sı da, 2000 sonrası Türkiye'de yaşanan kentsel dönüşüm döneminin bir benzeri olarak, buldozerler ile kent merkezlerindeki yoksul ve yıpranmış kentsel alanların katılımdan

¹ Bu çalışma, yazarın Cincinnati Üniversitesi Toplumsal Planlama Yüksek Lisans Programında hazırlamış olduğu "Advocacy Planning in Urban Renewal: Sulukule Platform as the First Advocacy Planning Experience of Turkey" başlıklı tezinden ortaya çıkmıştır.

² Araştırma Görevlisi, Kentleşme ve Çevre Sorunları Anabilim Dalı, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, albenizezme@yahoo.com, 0000-0002-5818-247

uzak bir yaklaşımla yıkımına işaret eder. Özellikle gelişmekte olan ülkelerin kentleşme literatürünü incelediğimizde görmekteyiz ki kentsel yenileme/dönüşüm olgusu sosyo-ekonomik durumları nedeniyle daha az temsil gücü olan grupları diğerlerine göre daha fazla etkilemektedir. Savunucu planlama, onlara teknik destek sağlamak ve haklarını korumak amacıyla ortaya konan bir kuram olarak bu gruplar için önem arz eder. Fakat, kentlerin siyasetin nesnesi ve ekonominin öznesi konumuna geçtiği neoliberal kentsel politikalar çağında, savunucu planlama deneyimleri küçük kazanımlar sağlayan eylemlerden öteye geçemezken maalesef buldozerler galip gelir.

Çalışma, Sulukule kentsel dönüşüm/yenileme süreci üzerinden savunucu planlama yaklaşımının önemini ortaya koyarken; bu kapsamda hem Sulukuleliler hem de kentsel dönüşüm sürecinde yıkımları durdurmak için çaba gösteren gönüllüler ile yapılan görüşmeler, teorik çerçeveden ödünç alınan beş ana başlık üzerinden kapsamlı bir okuma sunar: (1)Sulukule Roman Kültürünün Ötesinde Neyi Temsil Ediyordu?, (2)Toplumsal Hareketlerin Sembolü Olmak, (3)Sulukule Sürecinde Savunucu Olarak Planlamacılar, (4)Türkiye'de Kentsel Dönüşümde Damgalama Aracı Olarak Kullanılması, (5)Savunuculuk Planlamanın Önemi Anlamak.

Sulukule'nin Roman kültürünün ötesinde neyi temsil ettiğini açıklamak için Fatih Belediyesi'nin neden Sulukule'yi dönüşüm/yenileme alanı olarak seçtiğine bakmak gerekir. Araştırma süreci boyunca yapılan görüşmelerde, Belediye'nin Sulukule'yi dönüşüm/yenileme alanı olarak seçmesinin temel bir nedeni olduğu keşfedilmiştir: Bunun direk Roman kültürü ya da topluluğun geçmişiyle ilgili olmadığı ancak kültürel farklılığın en önemli neden olduğu görülür. Belediye bölgedeki bazı kentsel problemleri gerekçe olarak sunmuş fakat incelendiğinde bu durumun Sulukule'yi çevresinden çok da ayırtmadığı fark edilmiştir. Bu bölgeyi, çevresinden ayırtıran temel öge ise Roman ağırlıklı nüfus olarak okunmaktadır. Belediye bölgedeki kötü yaşam koşullarının çözümünü hedeflediğini açıklarken; buna dair bir çözüm önerisi sunmamış ve yık-yeniden-yap yaklaşımı ile yalnızca fiziki şartları – ki onu da yeni hak sahipleri için-- iyileştiren bir proje hazırlamıştır. Platformun ve kamuoyunun bazı kesimlerinin dikkatini çeken ve projeye karşı çıkmasına neden olan en temel nokta da bu olmuştur. Fakat gönüllüler Sulukuleliler ile temasa geçene kadar, çoğu kiracı olan mahalle sakini sürecin henüz başında mülklerini (yani hak sahipliğini) devretmiştir. Gerekçeleri yeni yapılacak sitenin aylık ödemelerini karşılayamayacakları olmuştur. Bu da ev sahiplerinin mahallede kalma şanslarını yok etmiştir. Yine aynı gerekçeyle, kiracılar da Taşoluk'taki toplu konut projesinde aylık kira ödemelerinin yüksek olması nedeniyle hak sahipliklerini satmıştır. Sonuçta, Sulukule'nin eski sakinleri büyük çoğunluğu eski mahallelerine en yakın yerlere taşınmış ve hâlâ Karagümrük/Fatih civarlarında yaşamaktadır.

Sulukule Platformu'nun neden toplumsal hareketin simgesi haline geldiğini anlamak için ise öncelikle Platform çalışmalarını açıklamak gerekir. Sulukule Platformu, Türkiye şehircilik tarihinin ilk savunucu planlama deneyimidir ki, bu deneyim tamamen spontanedir ve sürecin başında bir platform kurma amacı gütmemiştir.

Platform fikri, "40 Gün 40 Gece Sulukule" etkinliklerinin hemen ardından doğmuştur ve bölgedeki Roman kültürünün korunmasını temel almıştır. Ancak nihai hedef Sulukule'yi iyileştirerek korumak iken, her gün gerçekleşen yıkımlar nedeniyle günden güne farklı amaçlar geliştirilerek yol alınmıştır. Platformda yer alan; mimarlar Sulukule'deki tarihi binaların ve ortak avlulu tarihi kent tipolojisinin tescillenmesi için çaba harcamış, planlamacılar alternatif proje üzerine yoğunlaşmış, gazeteciler kamuoyunun oluşmasına yardımcı olmuş ve hukukçular hak sahipliği verilmeyen Sulukulelilerin haklarını elde etmeleri için yazışmalar gerçekleştirmiştir. Gönüllülerin organizasyona katılımı da farklılık gösterir; bazıları Platform'dan birini tanıdığından, bazıları Platform'u haberlerde duyduğundan, bazıları ise yerel üniversitelerdeki çalışmalardan bilgi edinerek gönüllü olmaya karar vermiştir. Katılan insanlar arasında inanılmaz bir sosyal bağ vardır ki bu bağlantılar Platformu benzersiz bir deneyim haline getirmiştir. Gönüllüler eski Sulukule'yi kurtarmasına da Sulukule'de pek çok insanın hayatını değiştirmeyi başarmıştır.

Platformun faaliyetlerinden hem mücadele sırasında hem de sonrasında Sulukuleliler de yararlanmıştır. Platform üyelerinden bazıları kentsel dönüşüm sürecinin başta çocuklar olmak üzere toplum üzerindeki olumsuz etkilerini en aza indirmiştir. Diğer Platform gönüllüleri ise Sulukule'de kentsel dönüşümün nasıl yapılması gerektiğini Belediye'ye göstermek için alternatif bir proje hazırlayarak yetkililere sunmuştur fakat bu alternatifin uygulanması konusunda yerel idare isteksiz davranmıştır. Ayrıca Platform'un yaptığı başvurularla hak sahipliği tanınmamış birçok ailenin hak sahibi statüsü kazanmıştır. O dönem kurulan Kadın ve Çocuk atölyeleri ise bugün hâlâ Platform gönüllülerinin desteğiyle ayakta. Tüm bu örnekler, protesto etmenin yanı sıra mücadeleye katılmanın birçok farklı yolu olduğunu göstermektedir ki bu nedenle Sulukule mücadelesi İstanbul'un ve Türkiye'nin diğer yenilenme alanlarının da simgesel bir rol üstlenir.

Platformda planlamacıların ve özellikle İstanbul'daki Şehir Planlama Bölümlerindeki akademisyenlerin yer alması da bir avantaj sağlamıştır. Bu, hükümet yetkilileriyle etkileşimi kolaylaştırmıştır. Platformun akademi ile teması alternatif planın ortaya çıkmasını sağlarken, projedeki her öneri önce bölge sakinlerine sunulmuş ve tartışılmıştır. Daha sonra, bu proje Yıldız Teknik Üniversitesi'nde kamu ile paylaşılmıştır. Taslak özelliğindeki farklı çözümlerin de olabileceğini göstererek bu ilk alternatif taslak, Belediye ile görüşmeler ardından mevcut duruma göre revize edilerek mesleki standartları karşılayan profesyonel bir alternatif projeye dönüştürülmüştür. Bu alternatif proje, sosyal medya ve internetin de yardımıyla yaygınlaştırılarak, belediye tarafından kabul edilmese de ulusal ve uluslararası çok büyük ses getirmiş ve destek toplamıştır. Belediyenin projesi ile Platform'un alternatif önerisi arasında çok önemli farklar vardır: Belediye'nin planı mahalleyi fiziken dönüştürerek yeni sakinleri mahalleye çekmeyi amaçlarken, Platform'un alternatif planı yerleşik sakinleri ve mevcut Roman kültürünü koruyarak sosyo-ekonomik iyileşmeyi hedeflemektedir. Belediye Platformun önerisini her ne kadar reddedip kendi proje-

sini inşa etse de Platformun çalışmaları Türkiye'deki ilk savunuculuk planlama deneyimini ortaya koymuştur.

Türkiye'deki ilk kentsel dönüşüm projesinin uygulamaya konmasından bu yana, akademik yazında bitmek bilmeyen bir tartışma sürmektedir. Kentsel dönüşüm yalnızca fiziki bir plan olarak inşa edilmeyip sosyo-ekonomik şartların iyileştirilmesi için bir araç ve kültürel değerlerin korunması için bir zemin oluşturma potansiyeli taşıırken; Türkiye örneğinde bu güne dek maalesef yalnızca fiziki şartlar üzerine yoğunlaşan, mevcut kültürel değerleri yok sayan, sosyo-ekonomik problemlerin yalnızca yer değiştirmesine vesile olan bir araç olarak kullanılmaktadır. Eğer bu dönüşüm yerli halk için sosyo-ekonomik programlar aracılığıyla gerçekleştirilse, kentsel dönüşüm/yenileme mevcut sakinlerin gelir düzeyinin yükseltilmesine de yardımcı olabilir. Ancak Sulukule'de olan bu değil; düşük gelirli nüfusun yerinden edilmesi olarak vuku bulmuştur. "Taşınmak" kentsel dönüşüm sürecinin bir gereği değil, mevcut sakinler için bir seçim olmalıdır. Mevcut sakinler için toplumsal kalkınma, şehir çapındaki ekonomik kalkınmadan daha yüksek öncelik almalıdır. Sulukule gibi yoksulluk, suç, köhneleşme vb. gerekçelerle dönüşümü planlanan yerlerde kentsel dönüşüm çözüm sunmaktan öte bu problemlerin başka bir yerine taşınmasına neden olmaktadır. Kentsel dönüşüm/yenileme, halkın gelir ve eğitim düzeyi her ne olursa olsun halkın katılımıyla gerçekleştirilmelidir. Sulukule gibi düşük gelirli bir topluluklar söz konusu olduğunda ise kamuoyu ve planlamacılar savunucu planlama yaklaşımını hayata geçirerek bölge sakinlerinin haklarını savunmakla yükümlüdür. Kamu çıkarını savunmanın gerekliliğini vurgulayan AICP etik kuralları, Türkiye'de de acilen planlamacılar tarafından benimsenmeli ve kamu çıkarına aykırı çalışan planlamacılara karşı yaptırımlar konmalıdır.

Genel olarak bu çalışma, özellikle kentsel dönüşüm/yenilemeden etkilenen düşük gelirli topluluklar için savunucu planlamanın önemini ve kentsel planlamada katılım mekanizmasının hayatiliğini vurgulamaktadır. Sulukule çalışması, planlamacıların olumlu (Platform'da çalışan planlamacılar) ya da olumsuz (Fatih Belediyesi planlamacıları) rol oynayabileceğini göstermektedir. Yerel yönetimlerin kentsel dönüşüm/yenileme sürecine güçlü bir katılım bileşenini dahil etmesi, projelerin artı ve eksilerinin kapsamlı bir şekilde değerlendirilmesine yol açacaktır. Ancak anlamlı bir katılım mekanizması olmadan kentsel yenileme/dönüşüm başarısızlıkla sonuçlanacaktır. Sulukule'de gerçekleştirilen kentsel yenileme/dönüşüm süreci, Türkiye'nin 2000 sonrası kentleşme politikalarında öncü rol oynayan "kentsel dönüşüm" olgusunu halkın gözünde "yıkım" ile özdeşleştirmiş, kentsel dönüşüm konusunda halkı korkutan bir deneyim olarak tarihe geçmiş ve toplumsal anlamda Dünya kamuoyunun dikkatini çekmiş önemli bir kentsel-toplumsal mücadele örneğidir.

Anahtar Kelimeler: Sulukule, kentsel yenileme/dönüşüm, savunucu planlama, alternatif planlama yöntemleri, İstanbul.

ADVOCACY PLANNING AS A STRUGGLE METHOD: LESSONS FROM SULUKULE URBAN RENEWAL PROJECT IN ISTANBUL

Abstract

Sulukule was a Romani neighborhood which had a strong historic and cultural identity in Istanbul. In 2006, the Fatih Municipality knocked on the residents' doors with an urban renewal project and the community was oblivious of something bad was going to happen. They were poor and had many issues impeding their livelihoods, but there should have been another solution that did not involve eviction. People, associations, different volunteer groups, universities in Istanbul, and also some trade associations supported the people of Sulukule. The Sulukule Platform was founded as this predicament began and fought against government eviction for years.

In 2009, the area was totally destroyed, although the community did everything possible including an alternative project to save their living space through the support of the Sulukule Platform. Sulukule can be read as a symbolic case for social justice groups that promote the expansion of civil rights and defend neighborhoods that struggle for their rights. Also, the Platform showed that another form of transformation which involved public participation in the decision-making phase of planning was possible in the cities by preparing Sulukule Alternative Project which could not be implemented.

This study aims to demonstrate how the advocacy planning method created by Paul Davidoff is significant in planning process for communities especially poor and ignored ones. It also provides a historical background that works to contextualize Sulukule and their struggle into the broader context of socio-economic inequalities in Istanbul and the fight of inhabitants in urban transformation areas for their civil rights.

Keywords: Sulukule, urban renewal, advocacy planning, alternative planning methods, İstanbul

DERİN GEÇMİŞTEN ÖĞRENMEK: MODERN KENTSEL SORUNLARA ANTİK YAKLAŞIMLAR

Ali Arda YÜCEYILMAZ¹

Özet

19. yüzyıl, dünyaya “sanayi kenti” olarak tanımlanacak yeni bir kentsel kategori ve bir “kentleşme yüzyılı” olarak etiketlenmesini haklı çıkaracak oranda kentsel büyüme öyküsü bıraktı. Bu bağlamda niteliksel ve ölçeksel olarak pek çok “yeni”, bireysel ve toplumsal alanı kat ederken; kentsel sorunlar da daha geniş bir skalaya doğru hareket edecekti.

Hızlı nüfus artışı, demografik hareketlilik, iklim ve çevre sorunları, toplum sağlığı, kent planlaması, kentsel dönüşüm gibi pek çok sorun da böylelikle politika yapıcıların ve kamuoyunun gündemine taşınmış oluyordu.

Bununla birlikte ne kent olgusu ne de onun sorunsal doğası yeniydi. Öyle ki insanın insanla, doğayla ve çevreyle kurduğu ilişki, derin tarih boyunca türümüzün toplumsal, mekânsal organizasyonunda ve kentsel kayıtlarında okunabilecek, tekrarlayan izler bıraktı.

Tam da bu yüzden kentsel sorunların büyük bir kısmı, bu tarihsel tekrarlar düşünüldüğünde birer “*leitmotiv*” olarak değerlendirilebilir.

Bu bağlamda bu çalışma, modern zamanlarda karşılaştığımız birçok kentsel meselelerin, görece daha küçük bir ölçekte ve daha az sayıda bir nüfusu ilgilendiren bir şekilde de olsa, erken tarihsel öncüllerinin bulunduğu varsayımına dayanmaktadır.

Bu yüzden modern insanın ve ona ait kentsel dünyanın bir bakıma ilk olarak belirdiği, buna koşut olarak pek çok kentin kurulduğu, kimi küçük yerleşimlerin birleştirildiği ve kent sayısının arttığı Antik Çağ Batı Anadolu coğrafyasından kentsel sorunlar ve çözüm girişimleri, bu varsayım ışığında ele alınacaktır.

Başarılı kent planı örneklerinden, hatalı kamu yatırımlarına, yerleşimsel-çevresel sorunlardan, kentsel yenileme ve dönüşüm çabalarına, farklı birçok yaklaşım ve deneyim Antik Çağ Batı Anadolu kentleri özelinde, örneklendirilecek ve tartışılacaktır.

Spesifik olarak, günümüzde kabaca Aydın ve İzmir illerinin kıyı şeridini kapsayan ve Antik Çağ’ın en önemli metropollerinden birçoğuna ev sahipliği yapan İonia’dan kentsel vaka incelemeleri, bu araştırmanın kapsamını belirlemektedir.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Söke İşletme Fakültesi, Kamu Yönetimi Bölümü

Bu bağlamda Myous, Miletos, Priene, Ephesos, Kolophon ve Teos, yukarıda bahsi geçen sorunsal çerçevenin erken dönem öznelere olarak incelenecektir. Öyle ki bu kentler ve sakinleri, modern kentler ve insanlarına yüklü bir kültürel mirasın yanı sıra, dikkat çekici kentsel kayıtlar ve tarihsel deneyimler de bırakmışlardır. Dolayısıyla arkeolojik buluntular ve tahliller, kentsel ve yönetsel bir ışık altında günümüz ve geleceğimiz için de yeni çözümlemeler yapmamıza, yeni yaklaşımlar geliştirmemize yardımcı olabilecek unsurlar olarak görülebilir.

Bu olasılıklar göz önünde bulundurularak, metodolojik planda, alana dönük tarihsel literatür taranmış, arkeolojik çalışmalarda gün yüzüne çıkarılan, ilgili yazıtlar incelenmiş ve Antik Çağ'a tanıklık eden klasik yazarların ve düşünürlerin arkalarında bıraktıkları metinler ele alınmıştır.

Bu çerçevede çalışma aşağıda sıralanan şu üç temel soruya cevap aramaktadır:

- “Modern zamanlarda kentsel toplumların karşılaştıkları sorunlar, gerçekten zamana ya da çağa özgü sorunlar mıdır?”
- “Kent fenomeninin gösterdiği tarihsel devamlılığa eşlik eden, bir tür “sorunsal devamlılık ve tarihsellik”ten de söz edilebilir mi?”
- “Antik Çağ’daki kentsel deneyimlerden yönetsel dersler çıkarmak ve bunların ışığında geleceğe dönük yeni politika tasarımları yapmak hala mümkün müdür?”

Dolayısıyla bu çalışma, kenti ve sorunlarını tarihsel bir hareket içinde değerlendirmeyi amaçlarken, modern ve antik toplumlar özelinde karşılaştırmalı bir dönem okumasını da hedeflemektedir.

Çalışmanın akışı içinde öncelikle Antik Çağ’da kent ve kentleşme hareketlerine ilişkin görünümeler ortaya konulacak, Batı Anadolu’nun ve daha dar anlamda İonia’nın kent tarihi bakımından taşıdığı öneme değinilecektir.

Bu tartışmayı, bölgedeki kentleşme deneyimlerinden seçilen ve günümüz dünyasıyla paralellikler ya da benzeşimler gösteren sorunlarla vaka incelemeleri takip edecektir. Örneğin İyi birer kentsel planlama girişimi olarak Miletos ve Priene’den “grid plan” çalışmaları, hatalı ya da “yeterince tartışılmamış” bir kamusal yatırım olarak görülebilecek Ephesos liman inşaatı, bir bakıma İonia’daki pek çok benzeri gibi çevresel ya da daha dar anlamıyla potamolojik süreçlerle son bulan Myous, bir kentsel birleştirme ve yeniden ölçeklendirme çalışması olarak Teos ve Kyrbis-sos’un birleştirilmesi, kent planlamasında ve inşasında liyakat ilkesine gösterdiği bağlılıkla Kolophon, bu çalışmanın detaylandırılmış katmanlarını oluşturacaktır.

Anahtar Sözcükler: Kent, Kentleşme Sorunları, Antik Çağ Kenti, İonia, Batı Anadolu

LEARNING FROM THE DEEP PAST: ANCIENT APPROACHES TO MODERN URBAN PROBLEMS

Abstract

The 19th century left the world with a new urban category to be defined as the "industrial city" and a story of urban growth that justified being labeled as a "century of urbanization." In this context, while covering many "new" individual and social areas in qualitative and scalar terms, urban problems also moved to a broader scale.

Thus, many problems, such as rapid population growth, demographic mobility, climate and environmental problems, public health, urban planning, and urban transformation, were brought to the agenda of policymakers and the public.

However, neither the urban phenomenon nor its problematic nature was new. So much so that man's relationship with man, nature, and the environment has left recurring traces that can be read in our species' social, spatial organization, and urban records throughout history.

This is precisely why most urban problems can be considered as "leitmotivs" when these historical repetitions are considered.

In this context, this study is based on the assumption that many urban issues we encounter in modern times have early historical antecedents, albeit on a relatively smaller scale and concerning a smaller population.

Therefore, urban problems and solution attempts from the ancient Western Anatolian geography, where modern man and his urban world first appeared, in parallel with which many cities were founded, some small settlements were combined, and the number of cities increased, will be discussed in the light of this assumption.

Key Words: City, Urbanization Issues, Ancient City, İonia, Western Anatolia

YEREL YÖNETİMLERDE GENÇ TEMSİLİYET; KARŞILAŞTIRMALI BİR ANALİZ

Ali Can GÖZCÜ¹

Özet

Demokrasinin gelişmesi ve yerel demokrasinin sağlanmasının aracı, halkın tüm süreçlere katılımıdır. Günümüzde siyaset ve yönetim bilimcileri tarafından da dilendirilen önemli konulardan bir tanesi, halkın katılımının yalnızca belirli periyotlarda gerçekleştirilen seçimlerde oy verme davranışı ile sınırlı tutulmasının yanlış olmasıdır. Öncelikli olarak yerelden başlamak üzere demokrasinin tesis edilmesi için yerelin aktif olarak inisiyatif olarak görev alması ve bunun önünün açılması gerekmektedir. Yerel demokrasinin var olabilmesi için, yerel yönetim organlarında kent halkının gerçek anlamda temsil edilmesinin sağlanması ve yerel halkın ihtiyaçlarına, beklentilerine ve taleplerine duyarlı kentsel politikaların üretilmesi gerekmektedir. Bu gerekliliğin gerçekleşebilmesi için en önemli faktör katılımıdır. Katılım yanında bir diğer önemli faktör ise temsiliyettir. Temsiliyet, her görüşün, dezavantajlı kesimlerin, cinsiyet ve yaş grubunun eşit ve özgürce fikir beyan edebilmesi ve karar alma süreçlerinde aktif rol almalarını ifade etmektedir. Bu çalışmanın amacı Türkiye’de gençlerin yerel düzeyde temsiliyetinin 2014-2019 yılı seçim sonuçları sonrası oluşan belediye meclisleri üzerinden tespit edilmesinin sağlanmasıdır.

Habitat II, Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi, Avrupa Gençlik Bilgilendirme Şartı, Yerel Gündem 21, Avrupa Kentsel Şartı gibi çeşitli uluslararası toplantı ve çalışmalar yerel düzeyde siyasal katılım ve özellikle temsiliyet ile gençlere ve yerele yönelik politikaları içeren önemli çalışmalardır. Bu çalışmalar ulusal düzeyde yeni politikaların oluşumuna, yerel düzeyde uygulama süreçlerinin gelişimine katkı sağlamakla birlikte, uluslararası alanda standartların oluşumu ve iyi uygulama örneklerinin gelişimi açısından da önem taşımaktadır.

Gençlerin 80 darbesi sonrasında siyaset sahnesinde daha az yer alması gereken bireyler olarak görüldüğü bilinmektedir. 2000’li yıllara gelindiğinde toplumsal olaylarla iç içe ama siyaset ilişkisi az seviyede olan genç kitle son 20 yıldır ciddi bir dönüşüm yaşamaktadır. Özellikle yeni kuşak gençler, oy vermenin yanı sıra siyasi süreçler hakkında bilgi sahibi olan, araştıran, inisiyatif alan, karar alma süreçlerine dahil olmak isteyen bireylerden oluşan bir kitle haline gelmiştir. Gönüllülük faaliyetleri sayesinde kendini ve yaşadığı çevreyi geliştiren, kent konseyleriyle birlikte özellikle gençlik meclisleriyle yapılanan gençlerin, yerelde görünürlüğü de

¹ Öğr. Gör., Hakkâri Üniversitesi, alicangozcu@hakkari.edu.tr, Orcid No: 0000-0002-2192-8444

artmıştır. Siyasi partilerde genç üyelerin sayısının artması, genel ve yerel seçimlerde aday aday gençlerin sayısının artması, gençlerin siyasete artan ilgisinin kanıtı niteliğindedir.

Bilgi iletişim teknolojilerinde yaşanan gelişim ve sosyal medya ağlarının aktif kullanımı gençlerin katılım süreçlerini artıran önemli gelişmeler arasındadır. Bilgiye ulaşımı hızlanan, sorgulayan, çözüm arayan, inisiyatif alan, bireysel ve/veya örgütlü olarak sosyal hayatın her alanında bulunan gençler katılım ve temsiliyet konusunda da kendini daha görünür kılmayı başarmıştır.

Bu çalışma, 2018 yılında Tunus'un Djerba kentinde gerçekleştirilen Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi'nde sunulan "Türkiye'de Gençlerin Yerel Siyasete Katılımı; 81 İl Belediye Meclis Üyeleri Üzerinden Bir Değerlendirme" başlıklı çalışmanın devamı niteliğindedir. Çalışmada öncelikle teorik olarak "temsiliyet", "siyasal katılım" ve "gençlik" gibi kavramlar tanımlanmıştır. Çalışma yöntemsel olarak verilerin bütüncül bir şekilde incelenmesini içeren betimleyici bir araştırmadır. 2014 yılı yerel yönetim seçim sonuçlarının incelendiği ilgili çalışmada, 2019 yılı verilerinde olduğu gibi, Türkiye'de bulunan 81 il belediye meclis üyelerine ait bilgiler, ilgili belediyelerin web sitesinden ulaşılan bulgularla hazırlanan veri setleri ile değerlendirilmiştir. Araştırmanın evrenini 81 ilin büyükşehir belediye meclisleri ve belediye meclisleri oluşturmaktadır, ancak araştırmanın bazı sınırlılıkları vardır. Araştırmada sınırlılık olarak; 9 ilin belediye meclisine ait hiçbir veriye ulaşılamazken, 54 ilin belediye meclislerinde yalnızca yaş verilerine ulaşılamamıştır. Araştırmada, belediyelerinin web siteleri üzerinden veri toplama tekniği olarak kullanılmıştır. Ancak ortaya çıkan sınırlılıkları ortadan kaldırmak ve tüm illere ait verileri çalışmada kullanabilmek için verilerinin bir kısmı veya tamamı eksik olan 63 il belediyesi ile iletişime geçilmiş ve bilgiler mail ve telefon yolu ile talep edilmiştir. Olumlu geri dönüş yapan ve bilgileri paylaşan 5 belediye olmuştur. Toplamda 18 Belediye'nin verilerine tam olarak ulaşılabilmiş ve değerlendirmede bu belediye verileri göz önüne alınarak gerçekleştirilmiştir. Kişi, partisi, cinsiyeti gibi verileri olan ancak yaş bilgileri eksik olan belediyeler araştırma sınırlılığı olarak çalışma dışında kalmıştır. Ancak tüm verilerin olduğu belediyelerin verilerin olmadığı belediyelerdeki belediye meclis üye sayılarına bakıldığında oransal açıdan ve çalışmada ele alınan evrende oluşabilecek örneklem açısından yeterli görülmüştür. Toplamda 3732 belediye meclis üyesinden 2646'sının yaş verilerine ulaşılmamıştır. Bazı belediyeler bilgi edinme hakkı başvurusuna, kişisel verilerin korunması ve güvenliği açısından olumsuz yanıt verdiklerini dile getirmişlerdir. Yaş bilgilerine ulaşılan belediye meclis üye sayısı 1086 kişidir. Bu kişilerin genel sayıdaki oranına bakıldığında ise %29'luk bir oran ile karşılaşılmıştır. Çalışmada OECD tarafından da belirtilen ve Türkiye'de birçok kurum tarafından da kabul edilen 15-29 yaş arası genç yaş olarak kabul edilmiş ve çalışmada bu yaş aralığı kullanılmıştır. Toplamda 3732 kişinin bilgilerine erişilmiş ancak yalnızca 1086 kişinin yaş bilgisine ulaşılmıştır. 1086 kişiden yalnızca 41 kişi genç olarak nitelendirilebilecek yaş aralığındadır. Verilerine ulaşılan 1086 kişinin oransal açıdan 41 kişi ile temsiliyetinin kar-

şılığı %4,98 olarak karşımıza çıkmaktadır. 18 ilin belediye meclis üyelerindeki ortalama yaş ise 45,8'dir.

Bu çalışmada ise 2024 yerel seçimlerine giderken aradaki 10 yıllık süre zarfında belediye meclislerinde ki genç temsiliyetin varlığını gözlemleyebilmek amaçlanmıştır. Öncelikli olarak 2019 yılı seçim sonuçlarından ulaşılan veriler neticesinde gençlerin belediye düzeyinde siyasal katılım ve temsiliyet durumlarına ilişkin bilgilere ulaşılmıştır. 2019 yılına ait tüm veriler 2014 yılına ait verilerle gençlerin yıllara göre siyasal temsiliyeti bağlamında karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir. Bu analiz gerçekleştirilirken karşılaştırma yapılabilmesi açısından örneklem olarak yalnızca 2014 yılında verilerine ulaşılabilen belediyeler seçilmiştir. Bu iller; Ankara, Artvin, Balıkesir, Çanakkale, Çankırı, Çorum, Edirne, Elazığ, Mersin, İstanbul, Kırklareli, Nevşehir, Sakarya, Karaman, Bartın, Karabük, Kilis ve Düzce'dir. Araştırmada gençlerin siyasal temsiliyetinin ve katılım düzeyinin arttığına dair sonuca ulaşılmıştır. Hem 2014 hem 2019 verileri karşılaştırıldığında farklı yıllarda gençlerin belediye meclislerinde temsillerinin en yüksek olduğu il İstanbul olmuştur. Bu araştırmanın il ve ilçe bazında verilere ulaşılan bulgularla oluşturulan detaylı sonuçları çalışmanın tamamında paylaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yerel Yönetimler, Gençlik, Siyasal Katılım, Temsiliyet, Belediyeler.

AT LOCAL MANAGERMENTS YOUNG REPRESENTATION COMPARATIVE ANALYSIS

Abstract

It is known that after coup of 80, young are seen as persons who should be take part in political scene less. When it comes to 2000s, the young mass which is involved in social events but had little connection with politics, has been experiencing a serious transformation in the last 20 years. Especially, the new young generation, has become a mass of individuals who besides voting, have knowledge about political processes, research, take initiative, and want to be involved in decision-making processes. The local visibility of young people, who improve themselves and the environment they live in thanks to their volunteering activities and who are structured together with city councils, especially youth councils, has also increased. The increase in the number of young members in political parties and the increase in the number of young candidates in general and local elections are evidence of the increasing interest of young people in politics.

This study, presented at the International Social Sciences Congress held in Djerba, Tunisia in 2018, "Youth Participation in Local Politics in Turkey; It is a continuation of the study titled "An Evaluation on 81 Provincial Municipal Council Members". In the study, first of all, concepts such as "representation", "political participation" and "youth" have been defined theoretically. In the relevant study examining the 2014 local government election results, information about the municipal

council members of 81 provinces in Turkey was evaluated with data sets prepared with the findings obtained from the websites of the relevant municipalities. In this study, it is aimed to observe the existence of young representation in municipal councils during the 10-year period leading up to the 2024 local elections. First of all, as a result of the data obtained from the 2019 election results, information on the political participation and representation status of young people at the municipal level have been obtained. All data have been analyzed comparatively in the context of the political representation of young people by year. In the research concluded that the political representation and participation level of young people has increased.

Keywords: Local Administrations, Youth, Political Participation, Representation, Municipalities.

RUSYA-UKRAYNA SAVAŞINDA TÜRKİYENİN DENGELİ POLİTİKASI

Ali Fuat GÖKÇE¹, Mehmet Şerif ÇİÇEK²

Özet

İlk olarak Turuncu devrimle başlayan akabinde 2013 yılının sonlarında Euromaidan protestoları ile derinleşen Ukrayna üzerindeki Rusya-Batı mücadelesinin 2014 yılında Rusya'nın Kırım'ı ilhakı ile devam etmesi, ardından Donbass savaşının yaşanması dünya kamuoyu açısından bölgesel bir çatışma ve sorun olarak görülmüştür. Süregelen çatışmalar ve uzlaşının sağlanamaması bölgede istikrar umutlarını azaltmıştır. 2022 yılının şubat ayında Rusya, Donetsk ve Luhansk Halk Cumhuriyetlerini tanıdığını ilan etmiş ardından Ukrayna'ya karşı askeri hareket başlatmıştır. Vekalet savaşının bitirilerek doğrudan savaşa girilmesi ile bölgesel bir niteliğe sahip olan Ukrayna-Rusya krizi aniden küresel bir mesele haline gelmiştir. Türkiye, sıcak savaş öncesi dönemde Ukrayna -Rusya meselesine pek fazla müdahil olmamış, Kırım'ın ilhakı meselesinde Ukrayna'nın toprak bütünlüğünü savunmuş ve ilhakı tanımayacağını ilan etmiştir. 2022'de savaşın patlak vermesi ile Türkiye arabuluculuk rolünü üstlenmiştir. Batı bloğunun tamamıyla Ukrayna tarafında yer almasına karşın Türkiye politikasını bağımsız inşa ederek tarafsız bir pozisyonda kalmıştır. NATO genişlemesi ve tahıl krizi gibi küresel meselelerde ana aktör olmayı tercih etmiş ve kimi noktada batı bloğunu karşısına almıştır. Rusya-Ukrayna Savaşı bölgesel istikrarsızlığa neden olurken, küresel anlamda da istikrarsızlığın sinyalleri görülmüştür. Rusya-Ukrayna Savaşı sadece iki ülke arasında bir savaş olmayıp; nedenleri, savaşa kadar olan tarihsel süreci, muhtemel sonuçlarıyla adeta küresel hesaplaşmanın alanı haline gelmiştir.

Rusya-Ukrayna savaşı bölgesel dengeleri değiştirmiş ardından küresel ölçekte bir etki ortaya çıkarmıştır. Türkiye bu kriz sürecinde Ukrayna'nın toprak bütünlüğünü savunduğunu ifade ederek politik olarak desteklemiştir, Ukrayna ile askeri ticaret anlaşmaları yapmış, özellikle cephede Rusya için oldukça zarara yol açan silahlı insansız hava aracı satarak Rusya'nın karşısında yer almış gibi görünmüştür. Bunun yanında batı bloğunun Rusya'ya uyguladığı yaptırımlara katılmayarak bu kez de Rusya'nın yanında gibi görünen bir pozisyon almıştır. Arabuluculuk diplomasisi yürütmüş tahıl krizi anlaşmasında kilit rol oynamıştır.

¹ Doç Dr., Gaziantep Üniversitesi, afgokce@gantep.edu.tr, ORCID: 0000-0002-6484-8305

² Doktora Öğrencisi, Gaziantep Üniversitesi, mehmet_serif_cicek@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-4959-7763

Bu çalışmada Rusya-Ukrayna savaşı bağlamında Türk dış politikasının neden denge diplomasisi yürüttüğü sorunsalı irdelenmiştir. Çalışmanın amacı bölgesel etkilerle başlayan Rusya-Ukrayna savaşının küresel etkileri bağlamında Türkiye'nin bölgesel ve küresel rolünü ortaya koyarak denge politikasının gerekliliğini ortaya koymaktır. Türkçe literatür incelendiğinde Rusya-Ukrayna savaşı çerçevesinde Türk dış politikasının pek çok araştırmaya konu olduğu fakat bu süreçte denge politikasının ele alınmadığı görülmüştür. Disiplinlerarası bir konu olmasına rağmen meselenin yeni ve devam eden bir problem olması nedeniyle literatürde henüz bu yönüyle ele alınmadığı görülmektedir. Çalışma Türk dış politikasının daha iyi anlaşılmasına katkı sağlamak açısından önem arz etmektedir. Dış politika bölgesel ve küresel sonuçları olan dinamik bir yapıdır, bu nedenle doğru ve iyi anlaşılması herkesin yararınadır, sürecin sağlıklı bir şekilde analiz edilmesi önemlidir.

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma yöntemleri, olguların nedenlerini ve nasıl oluştuğuna dair bulguları ortaya koyma amacıyla kullanılan bilimsel araştırma teknikleridir. İlk olarak araştırma sorusu tespit edip tanımlanmış ve hedefler belirlenmiştir. Çalışma özü itibarıyla saha testine uygun bir konu ihtiva etmemesi nedeniyle betimsel analiz yöntemi ile ele alınmıştır. Araştırma konusunun tarihsel bir arka planı olduğu için çalışmada tarihsel araştırma tekniği de uygulanmıştır. Bu kapsamda doküman analizi yapılarak, ulusal ve uluslararası düzenleme ile antlaşmalar incelenmiş, basın yayın organları taranmış, ilgili bilimsel araştırmalar incelenerek Rusya-Ukrayna savaşının arka planı ortaya konularak Türkiye'nin pozisyonu değerlendirilmiştir. Araştırmada süre sınırı olarak 2014-2024 yılları arası alınarak 10 yıllık süreç incelenerek konu sınırlandırılmıştır.

Bu çalışmanın bulguları şunlardır; Türkiye, Rusya-Ukrayna (Doğu-Batı) savaşında jeopolitik ve jeostratejik konumu nedeniyle denge siyaseti yürütmek mecburiyetinde kalmıştır. Rusya hinterlandını korumak ve batının sınırlarını baskılamasını engellemek amacıyla Ukrayna'ya savaş açmıştır. Her ne kadar Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği 1991 yılında dağılmış olsa da halefi olan Rusya Federasyonu, Sovyet bakiyesi coğrafyada hegemonyasını sürdürme eğilimine devam etmiştir. Buna mukabil NATO'nun da genişleme ve Rusya etkisini baskılama politikasını yürütmesi kaçınılmaz sonu ortaya çıkarmıştır. NATO ve Batı bloğu her ne kadar doğrudan sıcak savaşa girişmemiş olsalar dahi Ukrayna'ya lojistik ve askeri açıdan her türlü desteği sağlamışlardır. Bu bağlamda NATO üyesi olan Türkiye'nin meselenin doğrudan tarafı olması beklenmiştir, oysa yaşanan süreçte Türkiye, batıyla olan tarihsel geçmişinin etkisi ve terörle mücadele sürecinde yaşadığı deneyimlerden yola çıkarak farklı bir politika yürütmüştür. Türkiye'nin uzun yıllar süren terörle mücadelesinde müttefiki olan Amerika Birleşik Devletleri ve kimi NATO üyesinin doğrudan veya dolaylı olarak YPG/PKK terör örgütlerini desteklemesi sorunlu bir ilişki ve güven problemi yaşanmasına neden olmuştur. Güvenlik gerekçelerinin yanında enerji ve ekonomik çıkarlar nedeniyle Türkiye, Rusya ile bağıni koparmamak ve dengeli bir politika yürütmek zorundadır. Ukrayna savaşından sonra politik olarak batı cephesi neredeyse tamamen kapanan Rusya, Türkiye ile

yaşadığı sorunları arka plana atıp aynı şekilde ehven bir politikaya dönmek zorunda kalmıştır. Suriye krizinde yaşanan anlaşmazlıklar göz ardı edilerek kazan kazan formülü uygulanmaya çalışılmıştır. Enerji bakımından Türkiye'nin dışa bağımlı olması doğal kaynak zengini Rusya ile bağımlı koparamamasının bir başka makul gerekçesidir. Dolayısıyla Türkiye'nin Rusya-Ukrayna savaşında tarafsızlığını korumaya çalışması rasyonel bir gerekliliğin sonucudur. Çok radikal gelişmeler yaşanmadığı müddetçe bu durumun süreceği düşünülmektedir. Türkiye'nin askeri gücünü artırması ve doğal kaynaklarının zenginleşmesi ile kendine yetebildiği bir güce kavuşması sonucunda bu bağımlılık kaynaklı politikalarının bağımsız politikalara evrileceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Rusya-Ukrayna Savaşı, Denge Politikası, Dış Politika

BALANCE POLICY OF TURKEY IN THE RUSSIA-UKRAINE WAR

Abstract

Turkey had to carry out a balance policy due to its geopolitical and geostrategic position in the Russia-Ukraine (East-West) war. Russia declared war on Ukraine to protect its hinterland and prevent the West from pressuring its borders. Although the Union of Soviet Socialist Republics dissolved in 1991, its successor, Russian Federation, continued its tendency to maintain its hegemony in the remaining Soviet geography. On the other hand, NATO's policy of expansion and suppression of Russian influence has brought about the inevitable end. Even though NATO and the Western bloc did not directly engage in a shooting war, they provided all kinds of logistical and military support to Ukraine. In this context, Turkey, a member of NATO, was expected to be the direct party of the issue, however, in the process, Türkiye pursued a different policy based on the influence of its historical past with the west and its experiences in the fight against terrorism. The fact that the United States of America, Turkey's ally in its long-standing fight against terrorism, and some NATO members directly or indirectly support YPG/PKK terrorist organizations has caused a problematic relationship and trust problems. Due to energy and economic interests as well as security reasons, Turkey must maintain its ties with Russia and pursue a balanced policy.

Keywords: Russia-Ukraine War, Balance Policy, Foreign Policy

AMERİKA AFGANİSTAN'DAN NEDEN ÇEKİLDİ?

Arzu ÇETİNKAYA¹

Özet

Terör örgütü El Kaide 11 Eylül 2001 tarihinde Amerika Birleşik Devletleri'nin New York kentindeki Dünya Ticaret Merkezi'ne ve Washington DC'ye saldırı düzenlemiştir. Saldırının ardından Amerikan Kongresi Başkan George W. Bush'a gerekli ve uygun her türlü gücü kullanma yetkisi vermiştir. Başkan Bush Afganistan'da iktidarda bulunan Taliban'dan El-Kaide liderlerini teslim etmesini, terörist eğitim kamplarını kalıcı olarak kapatmasını ve ABD'ye bu tür kamplara erişim izni vermesini talep etmiştir. Talebin Taliban liderlerince reddedilmesi üzerine ABD El Kaide'yi yok etmek üzere “*Sonsuz Özgürlük Operasyonu*”nu düzenlemiştir. Uluslararası toplumun da Washington'a destek vermesiyle BM Güvenlik Konseyi'nin 12 Eylül 2001 tarih ve 1368 sayılı kararıyla “*Terörle Savaş*” yetkisi verilmiş ve Aralık 2001 tarihinde BM sözleşmesinin VII. Bölümü uyarınca, “Kabil ve çevresindeki bölgelerde güvenliğin sağlanmasına yardımcı olmak” için Uluslararası Güvenlik Destek Gücü'nün (ISAF) kurulmasına izin verilmiştir. Usame bin Ladin ise ABD özel hareket gücü SEAL 1'in düzenlediği operasyonla 2 Mayıs 2011'de Pakistan'ın Abbottabad şehrinde öldürülmüştür.

ABD'nin Afganistan'daki savaşında NATO misakının 5.maddesi ittifak üyelerinin oy birliğiyle ilk defa devreye sokulmuştur. ABD 2006 yılına kadar Afganistan'daki operasyonlarını terörle mücadele kapsamında sürdürmüştür. Bu tarihten itibaren Amerikan hükümeti NATO angajmanının Afganistan'da başarılı olması için “*Kapsamlı Yaklaşım*”ı gerekli görmüştür. NATO, Kasım 2006'daki Riga Zirvesi'nde Danimarka ve İngiltere'nin öncülüğünde resmi olarak “*kapsamlı bir yaklaşım*” yani sivil kalkınma çabalarını askeri operasyonlarla entegre etme stratejisi benimsenmiş ve bunun önemini vurgulanmıştır. Bu kararla Washington'un amacı müttefiklerinin yardımıyla Afganistan'da ulus devlet inşa etmek olmuştur. Ancak gerek Amerikan yönetiminden gerekse Afganistan'ın kendine özgü şartlarından kaynaklanan nedenlerden dolayı bu proje başarısızlığa uğramıştır.

Öncelikle Afganistan'da başarılı olmak için Afgan toplumunu resmi ve gayri resmi olarak yöneten sosyal ve kabilesel güç yapılarını, insanların zihniyetini, dinin rolünü, ideolojiyi, ulusal ya da yerel kimliği, “namus” kavramı gibi yasal veya geleneksel kodları, ekonomi ve cinsiyet faktörlerini tanımak ve anlamak gerekliydi.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Munzur Üniversitesi, İİBF, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü, arzuaytekin@munzur.edu.tr, Orcid no: 0000-0003-3511-6866.

Afgan ulus devletinin garantörü ise kurulacak olan Afgan ordusu ve polis gücü olacaktır. ABD ve müttefikleri bu heterojen savunma ve güvenlik güçlerini ulusal bir şekilde inşa etmek için büyük yatırımlar yapmışlardır. Ancak bu güçlerin *patchwork* tarzında eğitilmeleri entegrasyon programının önündeki engellerden biri olmuştur.

Taliban, başta çoğunlukta olduğu Güney Afganistan olmak üzere ülke genelinde her alanda paralel bir devlet gibi çalışmıştır. Bu alanlardan biri de yargı olmuştur. ABD 2003-2015 yılları arasında Afganistan'da Batı tarzı bir hukuk sistemi geliştirilmesi için 1 milyar dolardan fazla harcamasına rağmen Kabil Hükümeti Taliban'a karşı anlaşmazlık çözüm mekanizmalarında rakip olamamış ve hukukun üstünlüğüne ilişkin programlar geliştirememiştir.

ABD, ülkeyi süresiz olarak dönüştürmek amacıyla gerekli hükümet, sivil toplum ve ticaret kurumlarını inşa etmek için esas olan yeniden yapılanma programlarının sürdürülebilir olmasını sağlayamamıştır. Kongre ve ilgili ABD kurumları program planlama ve uygulama sırasında sürdürülebilirliğin dikkate alınması gerekliliğini ikaz etmelerine rağmen yetkililerce dikkate alınmamıştır. ABD'nin tersine Afgan hükümetinin önceliği kalkınma ve altyapıyı programlarını sürdürmek olmayışını kalkınma çabalarını baltalamıştır.

SIGAR'ın (Afganistan'ın Yeniden İnşası için Özel Genel Müfettişlik Ofisi) 2016 tarihli bir raporunda ABD parasının “Afgan yetkililerini, uyuşturucu kaçakçıları, ulus ötesi suçluları, isyancı ve terörist grupları” kapsayan bir yolsuzluk ağı aracılığıyla isyana aktığı belirtilmiştir. Dolayısıyla ABD isyan bastırmaya çalışırken aynı zamanda denetimsiz yapılan yardımlarla isyanı parasal olarak beslemiştir.

Afyonun küresel ticaretinin büyük bölümünün Afganistan'dan sağlanması sonucu ortaya çıkan devasa gelir sadece ülkedeki terör örgütlerini değil Kabil hükümetini de afyon ticaretine bulaştırarak büyük paralar kazandırmıştır. ABD Diplomati Matthew Hoh Kabil yönetiminin afyon işine bulaşarak ABD yasaları ve uyuşturucuyla mücadele çabasıyla alay ettiklerini söylemiştir. Böylece Afgan liderlerinin uyuşturucuyla mücadeleyi destekleme konusundaki istek ve kapasitelerinin ABD'nin siyasi, güvenlik ve yargı kurumlarını güçlendirmeye yönelik çabalarıyla uyumlu ve koordineli olmadığı ortaya çıkmıştır. Demokrasiye geçiş sürecinde ise seçimlerin finanse edilmesi, siyasi partilerin geliştirilmesi ve seçim görevlileri ile gözlemcilerinin eğitilmesine rağmen güvenilir bir seçim süreci oluşturulamamıştır. Milletvekilliği büyük bir kazanç kapısı sayıldığından, adaylar oyları satın almışlardır. SIGAR, güvenlik zafiyetinin seçim sürecini ve seçilmiş yetkililerinin meşruiyetini ciddi şekilde baltaladığını tespit etmiştir.

Afganistan Savaşı'nın Vietnam sendromuna dönüşmesini istemeyen ABD yetkilileri 12 Eylül 2020'de "*Afgan Barış Müzakereleri*"ni başlatmak üzere Doha'da Taliban liderleriyle bir araya gelmişlerdir. ABD Savunma Bakanı Mark Esper 29 Şubat 2020'de Kabil'de Afganistan İslam Cumhuriyeti ile ABD arasında Taliban'la Doha Anlaşması'nın imzalandığına ilişkin *Ortak Deklarasyon'u* imzalamıştır.

Başkan Biden ise 14 Nisan 2021'de ABD'nin Afganistan'dan Eylül 2021'de çekileceğini duyurmuştur. Gerekçe olarak *“şu anda birçok yerde terör tehdidi varken, her yıl milyarlarca dolara binlerce askeri karada ve tek bir ülkede tutmak, bana ve liderlerimize pek mantıklı gelmiyor. Bin Ladin öldü ve Afganistan'da El Kaide'nin değeri düştü ve bu sonsuza dek sürecektir savaşı sona erdirmenin zamanı geldi”* diyerek Amerika'nın Afganistan'ı işgalindeki başlangıç gerekçesine yani terörle mücadelede vurgu yapmıştır. ABD Ağustos 2021 tarihinden itibaren Afganistan'dan çekilmiştir.

Amerikalı liderler Afganistan'dan çekilmeyi Taliban'a karşı başarısızlık olarak kabul ederken yenilgiyi kabul etmemişlerdir. ABD Genelkurmay Başkanı General Mark Milley gibi yetkililer ise *"Savaş stratejik bir başarısızlıktır"* demiştir. Milley'e göre bu başarısızlık çok geriye giden bir dizi hatalı stratejik kararın biriken etkisinin sonucu oluşmuştur. ABD'nin aktif teröristlere ve devlet dışı aşırılıkçı aktörlere karşı konvansiyonel savaşta bir dereceye kadar başarılı olurken, Taliban'a karşı kontrgerilla savaşını kaybettiğini belirtmiştir.

Bu çalışmanın amacı ABD'nin çekilmesine neden olan Afganistan kaynaklı sebeplerin ve sonuçlarının neler olduğunu ortaya koymak ve öneriler sunmaktır. Sonuç kısmında ise ABD'nin çekilmesinin yenilgi olup olmadığı ve müttefikleriyle ilişkilerine olan etkisi tartışılmıştır.

Araştırma yapılırken soru odaklı araştırma yönteminden ve zaman boyutu olarak küresel ısınma türü nedensellik türünden faydalanılmıştır. Çalışmamız yürütülürken yerli ve yabancı literatür, gazete ve dergiler, Amerikan devlet kurumları ve düşünce kuruluşlarının web sitelerinden elde edilen kaynaklar kullanılmıştır.

Anahtar kelimeler: Amerika, Afganistan, El Kaide, Taliban, 11 Eylül

WHY DID THE UNITED STATES WITHDRAW FROM AFGHANISTAN?

Abstract

The terrorist organization Al-Qaeda carried out attacks on the World Trade Center in New York and Washington DC on September 11, 2001. The US organized the Enduring Freedom Operation to destroy the terrorist organization Al-Qaeda. Osama bin Laden was killed on May 2, 2011, in the city of Abbottabad, Pakistan, during an operation conducted by the US special operations force SEAL Team.

Initially entering Afghanistan to combat terrorism, the US shifted its purpose from 2004 onwards to a project of nation-building through military force. However, due to reasons stemming from both the American administration and Afghanistan's unique conditions, this project failed, leading to the US withdrawal from Afghanistan starting in August 2021.

The purpose of this study is to reveal the Afghan-related reasons and consequences that led to the US withdrawal, along with providing recommendations for each

reason. In the conclusion, the study discusses whether the US withdrawal constitutes a defeat and its impact on its relationships with allies.

During the research, a question-focused research method and the type of causality in terms of the time dimension of global warming have been utilized. In conducting our study, sources obtained from domestic and foreign literature, newspapers and magazines, American government institutions, and think tank websites have been used.

Keywords: America, Afghanistan, Al-Qaeda, Taliban, September 11

GENÇLERİN SİYASAL KATILIMI ÜZERİNE NİTEL BİR ARAŞTIRMA: KARS ÖRNEĞİ

Atıl Cem ÇİÇEK¹, Gökbörü ÖNALP²

Özet

Günümüz siyasal sistemlerinin demokrasi ile zorunlu bir ilişkisi bulunmaktadır. Bu zorunluluk, ilgili rejimin özsel ya da biçimsel demokratik niteliği ile ilintili şekilde var olmaktadır. Yani çağdaş tüm rejimler genel olarak demokratik oldukları iddiasındadırlar. Tam da bu noktada vatandaşların kamusal olana katılımı konusu ön plana çıkmaktadır. Demokratik sistemlerde, toplumsal, siyasal ve ekonomik konulara olan ilgi, bilgiyi artıracak ve vatandaşların bu sorunlara ilişkin söyleyecek sözleri artacaktır. Tüm bu süreçler ilgili coğrafyadaki siyasal katılma davranışına olumlu yansımacaktır.

Siyasal aktörler tarafından üretilen kamu politikaları tüm toplum kesimlerini ilgilendirir. Üretilen siyasalar çerçevesinde gerçekleştirilen uygulamalar kadın, çocuk, işçi, işveren, emekli vb. yığınları etkilemektedir. Siyaset aracılığı ile bireysel veya toplumsal bir takım talepler dile getirilmekte ve talepler, talepçilerin öznel özellikleri ile doğrudan ilişkili olabilmektedir. Bu toplum kesimlerinin en önemlilerinden birini de gençlik yani gençler teşkil etmektedir. Demokratik sistemlerde tüm diğer toplum kesimleri gibi gençlerin de kamusal olana ilgi duymaları, katılımcılığın önünü açarak, isabetli politikalar üretilmesini daha elverişli kılacaktır. Tam da bu noktada çalışma gençlerin siyasal katılma davranışlarıyla ilgilidir.

Çalışmanın konusunu gençlerin siyasal katılma davranışları ve buna yönelik algıları oluşturmaktadır. Kars kent merkezinde gerçekleştirilen çalışmaya evren olarak, gençlerin siyasal katılma eylemini “gladyatör faaliyetler” şeklinde gerçekleştirdikleri siyasal partiler belirlenmiştir. Araştırmaya konu olan gençler, kent merkezinde siyasi partiler adına faaliyette bulunan seçilmiş partilerin gençlik kollarına mensup olanlardan seçilmiştir. Siyasi partilerin tespit edilmesi noktasında, Türkiye Cumhuriyeti’nde gerçekleştirilen 14 Mayıs 2023 Genel Seçimleri ölçüt alınmıştır. İlgili seçimlerde Kars kent merkezinde en çok oyu alan ilk beş siyasal parti tespit edilmiştir. Bu partiler alfabetik olarak Adalet ve Kalkınma Partisi, Cumhuriyet Halk Partisi, İyi Parti, Milliyetçi Hareket Partisi ve o dönemki adıyla Yeşil Sol Parti şeklinde belirlenmiştir.

¹ Doç. Dr., Kafkas Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, atilcemcicek@yahoo.com, 0000-0001-9859-182X

² Öğr. Gör., Kafkas Üniversitesi, Sosyal Bilimler MYO, g.onalp@hotmail.com, 0000-0001-8098-1483

Belirlenen her bir partinin il gençlik kollarına ulaşılmış ve buralardan rastgele örneklem modeliyle ikişer üye seçilmiştir. Bu şekilde toplam on siyasi partili genç ile görüşülmüştür. Seçilen her üyeyle yarı yapılandırılmış mülakatlar ile derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Derinlemesine görüşmenin, ilgili kişinin duygu ve düşüncelerini ortaya koymada sahip olduğu etkiden yararlanılmıştır. Katılımcıların rahat olabilmeleri adına da kendiliğindenliğin kısmen de olsa sağlanabildiği yarı yapılandırılmış mülakat tekniği tercih edilmiştir. Görüşmeler sonucu elde edilen veriler, nitel araştırma yöntemlerinden olan içerik analizi ve betimsel analizden yararlanılarak değerlendirilmiştir. İçerik analiziyle toplanan verilere açıklık getirebilecek kavram ve ilişkilere ulaşılırken, betimsel analizle derinlemesine bir yorum yapılarak, bu bağlamda hermeneutikten de yararlanılmıştır.

Yukarıda belirlenen yöntem çerçevesinde Kars kent merkezindeki siyasal partilerin gençlik kollarında çalışan gençlerin siyasal katılma eylemine yükledikleri anlam ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Gençlerin siyaseten temsilleri noktasında bilinen sorunların, bizzat gençler üzerindeki karşılığı sorgulanmıştır. Önceden yapılan mevcut araştırmalardan, bir takım genellemeler yapmak yerine, bizzat sahadan yeni verilerin elde edilerek çalışmanın olgunlaştırılmasının daha değerli olduğu düşünülmektedir.

Araştırma sonucunda Kars'taki ilgili siyasi partilerin gençlik kollarında çalışan gençlerin de ülkedeki gençlerin siyasal temsili konusunda sorunlar olduğunu düşündükleri görülmektedir. Görüşmeye dahil olanların önemli bir kısmının siyasal katılmanın bu gladyatör eylemine, ilgili temsiliyet durumunu tersine çevirmek için başvurduklarını göstermektedir. Hemen hemen tüm gençler, siyasi partilerde gençlerin daha çok söz sahibi olmaları gerektiğine inanmaktalar. Gençlerin iş bilmezlikle ve tecrübesizlik gibi gerekçelerle arka plana atılmalarının gençleri bir hayli rahatsız ettiği söylenebilir.

Siyasi alanda genç bakış açısı ile toplumsal sorunlara çözümler üretmeyi amaçlayan kitle, bu açılımı şahsi olarak değil de partinin ileri gelenleri vasıtası ile bir yere getirmeye mecbur bırakılmıştır. Gerçek demokrasi vurgusu yapan gençler, ülkedeki her kesimin ses oluşturabileceği bir platformda siyasi faaliyetlerin gerçekleşmesi durumunda toplumsal mutluluğa varışın hızlanacağı fikrini savunmaktadırlar. Gençler olarak, yaş haddine takılmadan siyasette fırsat eşitliğini istemektedirler. Çağın gerekliliklerini tartışırken muhakkak ki gençlerin de söyleyecekleri konular mevcuttur. Bu söylemlerin daha etkili ve kapsayıcı olabilmesi gençlerin aktif siyasette rol oynaması ile yakından ilgilidir. Zira gelecekte oluşacak her durum gençlerin hayatını etkilemesi yönünde bir tasarım olacaktır. Büyük bir genç nüfusa sahip olan Türkiye Cumhuriyeti'nde genç siyasetçileri ötelemek, düşsel zenginleşmeyi ve üretme motivasyonunu düşürücü bir etki yaratmaktadır. Gençlerin bilgi, yetenek, beceri ve girişim cesaretinden faydalanılan alanlarda gelişim kaçınılmaz olacaktır. Bu bağlamda, sözü edilen özelliklerden mahrum kalmak, çözüm üretme sürecinde de kalıplardan kurtulamamak anlamına gelmektedir.

Sonuç olarak, bir ülkede demokrasi kültürünün gelişmesi adına yapılacak olumlu adımlardan birisi de hiç kuşkusuz gençlerin siyasal alana çekilmesi ve bu alanda fırsat verilerek önlerinin açılmasıdır. Gençler de söylemlerinde katılımlarını engelleyen mekanizmaları sorgulamakta ve eleştirmektedir. Yurttaşlık bilinci ile yönetimin herhangi bir alanında özne olabilmek adına verilen çabaların yaş sorununa takıldığını ve neticesinde siyasi duyarsızlığın veya uzaklaşmanın yaşandığını sorgulamaktadırlar. Seçme ve seçilme yaşının düşürülmesi gayet olumlu bir yaklaşımı doğurabilecek iken, pratikte bu doğrultuda gerçekleşen durumların sayısal azlığı gençleri siyasal alanda aktifleşme konusunda endişelendirmektedir. Nitekim gençlerin siyasal ve sosyal alana sağlayabilecekleri katkılardan yararlanamayan toplumumuzda, mevcut durumun eksikliklerinin giderilmesi sorunu ortaya çıkmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Gençlik, Siyasal Katılım, Siyasette Karar Vericiler.

A QUALITATIVE RESEARCH ON POLITICAL PARTICIPATION OF YOUTH: KARS CASE

Abstract

There is a necessary relationship with today's political democracy. This exists in relation to the substantive or formal democratic nature of the relevant legislation. In other words, all contemporary regimes generally make democratic claims. Presenting this position to the public is at the forefront. In democratic systems, the interest in social, political and economic issues will be increased and the scope of the rights of these people will increase. All these rates will have a positive impact on the political participation performance in the relevant geography.

The subject of the study is young people's political participation behavior and their perceptions about it. Political parties in which young people carried out their political participation in the form of "gladiator activities" were determined as the population of the study carried out in Kars city center. The young people who were the subject of the research were selected from among the youth branches of selected parties operating on behalf of political parties in the city center. In determining political parties, the May 14, 2023 General Elections held in the Republic of Turkey were taken as a criterion. The first five political parties that received the most votes in Kars city center in the relevant elections were determined. These parties were determined alphabetically as Justice and Development Party, Republican People's Party, İyi Party, Nationalist Movement Party and the Green Left Party as it was known at that time.

Provincial youth branches of each determined party were reached and two members were selected from each of them using a random sampling model. In this way, a total of ten young people from political parties were interviewed. Semi-structured interviews and in-depth interviews were conducted with each selected member. The effect of the in-depth interview in revealing the feelings and thoughts of the person concerned was utilized. In order to make the participants more comfortable,

a semi-structured interview technique was preferred, where spontaneity could be achieved at least partially. The data obtained as a result of the interviews were evaluated using content analysis and descriptive analysis, which are qualitative research methods. While concepts and relationships that could clarify the data collected through content analysis were reached, an in-depth interpretation was made with descriptive analysis, and hermeneutics was also used in this context.

Within the framework of the method determined above, it has been tried to reveal the meaning that young people working in the youth branches of political parties in Kars city center attach to the act of political participation. The impact of known problems regarding the political representation of young people on the young people themselves has been questioned. It is thought that it is more valuable to mature the study by obtaining new data from the field itself, rather than making some generalizations from existing research.

Keywords: Youth, Political Participation, Decision Makers in Politics.

TÜRKİYE’DE BAŞKANLIK SİSTEMİ TARTIŞMALARININ “MİLAT ÖNCESİ”: 1970’LERDEN 1990’LARA BAŞKANLIK SİSTEMİ TARTIŞMALARININ MOTİF VE TEMALARI

Aydoğan KUTLU¹

Özet

Literatürde farklı tanımları bulunsa da, başkanlık sistemi, esasen üç temel özellik üzerinden tanımlanabilir. Bunlar; başkanın, i) belirli bir süreliğine, doğrudan halkoyuyla seçilmesi; ii) yasama organına karşı sorumlu olmaması, yasama organınca ne atanabilmesi ne de görevden alınabilmesi ve iii) yürütme organını şahsında toplaması, kabine üyelerinin onunla müşterek bir siyasal sorumluluğunun bulunmamasıdır.

Türkiye’de başkanlık sistemine geçiş tartışmaları, siyasal elitler arasında, basında ve akademide 1970’li yıllarda başlamış ve ülkenin yaşadığı siyasal ve iktisadi krizlerin ağırlığına göre, zaman zaman bir çözüm olarak ileri sürülmüştür. Buna göre 1973 ve 1980 cumhurbaşkanı seçimi krizleri, yürütmenin zayıf ve etkisiz olduğuna dair şikâyetler, Özal’ın ve Demirel’in cumhurbaşkanlığının reformdan geçirilmesine yönelik demeçleri, bu tartışmaların başlıca kilometre taşları olarak görülebilir. Bilindiği gibi, 2007 cumhurbaşkanı seçimi kriziyle başlayan süreçte, cumhurbaşkanının doğrudan halk tarafından seçilmesine dair 21 Ekim 2007 tarihli referandumda yüksek bir evet oyuyla (%68) cumhurbaşkanının beş yıllığına, iki dönemle sınırlı olmak kaydıyla doğrudan halkoyuyla seçimi usulü benimsenmiş; 10 Ağustos 2014’te yapılan seçimlerde R. Tayyip Erdoğan %51,8 oy oranıyla halkoyuyla seçilmiş ilk cumhurbaşkanı olmuş; 17 Nisan 2017 referandumuyla gerçekleşen anayasa değişiklikleriyle başkanlık sistemine geçiş sağlanmış ve 24 Haziran 2018’de birlikte yapılan cumhurbaşkanlığı ve genel seçimlerle birlikte R. Tayyip Erdoğan %52,5 oy oranıyla tekrar cumhurbaşkanı seçilmiştir. Mafatih bu geçiş tamamlandıktan sonra da, başkanlık sistemine dair tartışmalar sona ermemiştir. Altı muhalefet partisinin bir araya gelmesiyle 12 Şubat 2022’de kurulan Altılı Masa’nın siyasal programının esas gündemi “güçlendirilmiş parlamenter sisteme dönüş” olmuş; bu amaçla ilgili partiler bir mutabakat metni ve anayasa taslağı hazırlamışlardır. Ancak 14-28 Mayıs 2023 tarihlerinde 1. ve 2. Tur olarak yapılan cumhurbaşkanlığı seçimlerini kazanamamaları, mevcut sistemin meşruiyetinin yenilenmesi olarak anlaşılmış ve parlamenter sistemin ihyasına dönük talepler (şimdilik) gündemden düşmüştür.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Kastamonu Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, akutlu@kastamonu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-8462-2610.

2010'lu yıllarda R. Tayyip Erdoğan'ın ve AKP'nin/AK Parti'nin başkanlık sisteme geçişle ilgili savlarına bakıldığında, koalisyonlar döneminin kapanacağı, daha etkili ve güçlü bir yürütmenin tesisi, kararların hızlı alınıp uygulanacağı, siyasal istikrarın ekonomide de istikrar sağlayacağı, gerçek kuvvetler ayrılığıyla yasamanın güçleneceği, başkanlık sisteminin de demokratik olup tek adamlık veya diktatörlük iddialarının abartı taşıdığı ve başkanlık sisteminin mutlaka federalizmi gerektirmediği hususları vurgulanmıştır. Bu bağlamda, gerek altı yıllık bir deneyimin birikimi gerekse de son seçimlerden sonra parlamenter sisteme dönüşe yönelik taleplerin zayıflaması, Türkiye'de başkanlık sistemi uygulamasının değerlendirilmesi için bir fırsat yaratmaktadır. Bu bakımdan bu çalışma, geriye dönerek 1970'lerden 90'ların sonuna dek başkanlık sistemine yönelik savları gözden geçirip; bunların, 2010'larda Erdoğan'ın ve AKP'nin geliştirdiği savlarla örtüşen ve ayrışan yönlerinin bir muhakemesini yapmayı amaçlamaktadır.

Basında başkanlık sistemiyle ilgili ilk köşe yazısı, 23 Mayıs 1970'te çıkarken, bu sisteme yönelik siyasal öneriler de 12 Mart Ara Dönemi'nde (1971-73) dile getirilmeye başlanmıştır. MSP'nin 3 Ağustos 1972 tarihli anayasa değişikliği önerisinde ve 1973 Seçim Beyannamesinde cumhurbaşkanının tek dereceli seçimle doğrudan halkoyuyla seçilmesi ve böylece devlet-millet bütünleşmesi tamamlanarak yürütmeye kuvvet, hız ve etkililik sağlanması hedeflenmiştir. Ayrıca bu değişikliklerle kimin cumhurbaşkanı olacağına dair içeride ve dışarıda yaşanan spekülasyonların da önüne geçileceği savunulmaktadır.

TBMM'nin, 6 Nisan 1980'de görev süresi dolan cumhurbaşkanı Fahri Korutürk'ün yerine yeni bir cumhurbaşkanı seçmeyi başaramaması, cumhurbaşkanlığının yeniden tartışılmasına yol açmıştır. Bu bakımdan Nisan ve Mayıs aylarında Tercüman gazetesi, İstanbul Barosu ve İÜSBF ve Yeni Forum dergisi tarafından düzenlenen iki seminer ve bir reform önerisiyle başkanlık sistemi yeniden masaya yatırılmıştır. Katılımcılar farklı görüşler ifade etseler de, De Gaulle örneğinden ilham alan, yürütmeyi yasamaya karşı bir görev olmaktan çıkartıp doğrudan halka karşı sorumlu kılmak isteyen ve bunun için de halk tarafından seçilmesini ve yetkilerinin artırılmasını amaçlayan görüşler serdedilmiştir.

1982 Anayasasının kabulü, başkanlık sistemi tartışmalarını neticelendirmemiş fakat onlara yeni bir sayfa açmıştır. Zira anayasa, De Gaullecü modelin etkisinde kalarak klasik parlamenter sistemin sınırlarını aşan bir cumhurbaşkanlığı makamı tesis etmiştir. Nitekim 12 Eylül askeri müdahalesinin başı olan Kenan Evren'in cumhurbaşkanlığı görev süresi dolduktan hemen sonra, Başbakan Turgut Özal'ın mecliste ki parti grubunun desteğiyle köşke çıkmak istemesi, cumhurbaşkanlığı makamını yeniden tartışmaların odağına getirmiştir. Özal'ın özellikle ABD başkanlık modeline yakınlığı, tartışmaları federalizm gibi Amerikan özelliklerine yönlendirmiştir. Özal'ın federalizmi açıkça talep etmemesine karşın başkanlık sistemini karmaşık ve dinamik toplumlarda, radikal atılımlar yapılabilecek yerlerde etkili bir model olarak görmesi ve ayrıca partisiyle ilişkisini kesmeyen, icrai bir başkanlık savunması, muhalefetin sert eleştirilerine neden olmuştur.

Özal'ın ölümünden sonra Çankaya'ya çıkan Demirel de başkanlık sistemi tartışmalarını zaman zaman gündeme getirmiştir. Mamefihi Demirel'in vurguları, çeşitli noktalarda Özal'dan farklılaşmaktadır. Demirel, cumhurbaşkanının tarafsızlığı konusunda çok daha ısrarlıdır. Bununla birlikte cumhurbaşkanının bir “noter” olmadığını, belirli durumlarda “yönlendirici” olması gerektiğini, bunu da devletin çıkarları temelinde yapmasını savunmuştur. Ayrıca cumhurbaşkanının meşruiyeti açısından mecliste bir konsensüsün olmasını veya halkoyuna dayanmasını istemiştir.

Sonuç olarak 1970'lerden 90'lara başkanlık tartışmalarında belirli ortak tema ve motiflerinin bulunduğu söylenebilir. Cumhurbaşkanı seçimlerinde yaşanan krizler, cumhurbaşkanının doğrudan halkoyuyla seçilmesi seçeneğini giderek kuvvetlendirmiştir. Mamefihi bunun yöntemi, seçimden sonra sahip olacağı yetkiler ve konumu açısından tartışmalar devam etmiştir. Tek turlu veya iki turlu seçim, cumhurbaşkanının tarafsızlığı-partililiği ikilemi, “devletin” mi yoksa “milletin” mi temsilcisi olacağı, yürütmeye nasıl etkinlik kazandıracağı hususlarında, bu modelin taraftarları arasında görüş ayrılıkları sürmüştür. Lakin bu tartışmalar AKP reformunun zeminini oluşturmuş ve Türkiye’de sağ (milliyetçi-mukaddesatçı) kesimin sayısal üstünlüğüne duyulan güvenle bu reformun hayata geçirilmesini sağlamıştır.

Anahtar Kelimeler: Başkanlık sistemi, Tek-turlu seçim, Cumhurbaşkanı'nın tarafsızlığı, İcrai cumhurbaşkanlığı, Turgut Özal, Süleyman Demirel.

THE “PRE-MILESTONE” OF THE PRESIDENTIAL SYSTEM DEBATES IN TURKEY: THE MOTIVES AND THEMES OF THE PRESIDENTIAL SYSTEM DEBATES FROM THE 1970s TO THE 1990s.

Abstract

The presidential system can be characterized by the fact that the president is directly elected by popular vote, is not accountable to the legislature and concentrates the executive branch in his/her personality. In Turkey, discussions on the presidential system began in the 1970s in politics, the press and academia. During the March 12 Interim Period, the MSP advocated the direct election of the president by the people in a single round of elections, claiming that this would lead to a faster, more effective and powerful executive branch. During the 1980 presidential election crisis, various organizations from the press and civil society discussed in seminars how the foundation of the presidency in the 1961 Constitution should be reformed. Although there is no consensus among the views, it can be said that, inspired by the De Gaulle model in France, there is increasing interest in a presidency that will be directly elected by the people and have increased powers. After the 1982 Constitution was adopted, Turgut Özal was elected as president and the presidential system debates came back to the agenda. Özal's admiration for the American presidential system, his sympathy for the idea of a partisan and executive president in this model and the issue of federalism led to debates on whether the

US presidential model was suitable for Turkey. After Özal, the presidential system debates continued during Demirel's presidency, but Demirel emphasized different themes. According to Demirel, the president cannot be a simple approval authority, he should guide the government with his knowledge and experience in the interests of the state, and he should be an impartial person who enjoys the support of the majority of the nation. In conclusion, while the debates on the presidential system in the 1970-2000 period formed the basis for the debates in the 2010s, different themes specific to each period came to the fore from time to time and were then forgotten.

Keywords: Presidential system, Single-round election, Presidential impartiality, Executive presidency, Turgut Özal, Süleyman Demirel.

İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ VE SIFIR ATIK KONUSUNDA YEREL YÖNETİMLER TARAFINDAN YAPILAN ÇALIŞMALARA YÖNELİK FARKINDALIK ANALİZİ: ELAZIĞ VE KONYA İLİ ÖRNEĞİ

Ayşe Esra PEKER¹

Özet

İklim değişikliği sadece çevresel perspektifte ele alınması gereken bir sorun olmayıp doğrudan ve dolaylı sosyoekonomik sorunları da beraberinde getiren küresel bir tehlike olarak dünyamızı tehdit etmeye devam etmektedir. Bu algı özellikle son yıllarda iklim değişikliğinin olumsuz yönlerini bertaraf etmeye yönelik uluslararası ve ulusal iklim değişikliği uyum çalışmalarının artmasına sebep olmuştur.

Avrupa’da pek çok ülke iklim değişikliğinin olası etkilerini azaltmaya yönelik stratejik iklim uyum politikaları geliştirmiştir. Orta kuşakta olması nedeniyle Türkiye dahil birçok ülkenin iklim tehditleri ile daha fazla karşılaşması beklenmekte olduğundan ortaya çıkabilecek risklerin değerlendirilmesi açısından iklim değişikliği yol haritalarının belirlenmesi büyük önem arz etmektedir. Bu bağlamda ülkemizde de “Ulusal İklim Değişikliği Stratejisi” hazırlanmış ve belirlenen stratejiler kapsamında yerel yönetimler tarafından konu üzerine yoğun şekilde birçok faaliyet gerçekleştirilmeye başlanmıştır. Ancak yerelde uygulanan bu politikaların etkinliği için halkın farkındalık seviyesi belirleyici bir rol üstlenmektedir.

Bu noktadan yola çıkan çalışmada Konya ve Elazığ ili merkezlerinde ikamet bireylerin, yerel ölçekte iklim değişikliği ile ilgili olarak yapılan çalışmalar konusundaki farkındalık düzeyleri incelenmiştir. Çalışmada iki ilde 384 kişi olmak üzere toplam 778 ile online anket yapılmış olup ankete katılanlar cinsiyet, yaş grupları, eğitim düzeyi, sivil toplum kuruluşu üyelikleri ve gelir durumuyla sosyoekonomik açısından incelenmiştir.

Çalışmada belirlenen iki il kapsamında iklim değişikliği ve yerelde yapılan çevre koruyucu önlemler hakkın da bilgi sahibi olmaları arasındaki ilişkiler aranmış; sonuçlar yüzdeler, oranlar ve Khi-kare analizi ile ortaya konulmaya çalışılmıştır. Ayrıca iklim değişikliği olgusunun nedenleri, sonuçları, uluslararası ve ulusal anlaşmaların tanınırlığı, farkındalık kaynakları ile iklim değişikliği ile mücadelede esas sorumluluğun kime ait olması gerektiği noktasında toplumsal bakış açısı da iller için ortaya konulmak istenmiştir.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Fırat Üniversitesi, İklim Değişikliği, Çevre ve Yeşil Kalkınma Uygulama ve Araştırma Merkez Müdürlüğü, esrapeker@firat.edu.tr, orcid.org/ 0000-0002-0237-2196

Çalışmadan elde edilen bulgular ile iklim değişikliği ile mücadelede farkındalık seviyesi ve bilinç düzeyi farklılıklarının ortaya konması yerel ölçekte yapılabilecek farklı çalışmalara da ışık tutması beklenmektedir. Ayrıca çalışmada elde edilen sonuçların yerel anlamda farkındalık geliştirilecek iklim politika ve stratejilerinin belirlenmesi noktasında yerel yönetim karar mercilerine yol göstermesi hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: İklim Değişikliği, Sıfır Atık, Yerel Yönetimler, Elazığ, Konya.

AWARENESS ANALYSIS OF THE STUDIES CONDUCTED BY LOCAL GOVERNMENTS ON CLIMATE CHANGE AND ZERO WASTE: THE EXAMPLE OF ELAZIĞ AND KONYA PROVINCES

Abstract

Climate change is not only a problem that needs to be addressed from an environmental perspective, but continues to threaten our world as a global danger that brings with it direct and indirect socioeconomic problems. This perception has led to an increase in international and national climate change adaptation efforts aimed at eliminating the negative aspects of climate change, especially in recent years.

Many countries in Europe have developed strategic climate adaptation policies to reduce the possible effects of climate change. Since many countries, including Turkey, are expected to face more climate threats due to being in the middle zone, it is of great importance to determine climate change road maps in terms of assessing the risks that may arise. In this context, the "National Climate Change Strategy" has been prepared in our country and many activities on the subject have begun to be carried out intensively by local governments within the scope of the determined strategies. However, the level of public awareness plays a decisive role in the effectiveness of these policies implemented locally.

Starting from this point, the study examined the awareness levels of individuals residing in Konya and Elazığ provincial centers about the studies carried out on climate change on a local scale. In the study, an online survey was conducted with a total of 778 people, including 384 people in two provinces, and the participants were examined in terms of gender, age groups, education level, non-governmental organization memberships and income status and socioeconomic aspects.

Within the scope of the two provinces determined in the study, the relationships between their knowledge about climate change and local environmental protection measures were sought; The results were tried to be revealed with percentages, ratios and Chi-square analysis. In addition, the causes and consequences of the phenomenon of climate change, the recognition of international and national agreements, sources of awareness, and the social perspective on who should bear the

main responsibility in the fight against climate change were also intended to be presented for the provinces.

In addition, the causes and consequences of the phenomenon of climate change, the recognition of international and national agreements, sources of awareness, and the social perspective on who should bear the main responsibility in the fight against climate change were also intended to be presented for the provinces.

It is expected that the findings obtained from the study will reveal the level of awareness and differences in awareness levels in the fight against climate change and shed light on different studies that can be done on a local scale. In addition, the results obtained in the study are aimed to guide local government decision-makers in determining climate policies and strategies that will raise local awareness.

Keywords: Climate Change, Zero Waste, Local Governments, Elazığ, Konya.

KENTSEL DÖNÜŞÜMÜN “KADIN” ÖZNESİ OLMAK: FETİHTEPE ÖRNEĞİ

Ayşe KAŞIKIRIK¹, Pelin Pınar GİRİTLİOĞLU²

Özet

Türkiye’de kentsel dönüşüm uygulamalarının yaklaşık 20 yıllık bir geçmişi bulunmaktadır. Ancak geçmişten günümüze kadar kentsel dönüşüm uygulamaları bilimsel ve katılımcı yöntemlerle ilerlememiştir. Kentsel dönüşüm sürecinde sosyal sorunlar görmezden gelinmiş veya idare tarafından konu sadece fiziksel bir değişim meselesi olarak görülmüştür. Bir diğer ifadeyle, kentsel dönüşüm bir “sosyal mesele” olarak ele alınmamıştır. Hak temelli ve katılımcı olmayan süreçlerle ilerleyen kentsel dönüşüm uygulamaları mevcuttaki kadın yoksulluğunu daha da derinleştirmiştir. Yapılan uygulamalar kentsel dönüşüm uygulamalarının en çok kadınlar kadınları mağdur ettiğini göstermiştir. Oysaki, kentsel dönüşümün temel ilkelerinden biri de halkın yaşam kalitesini ve refah düzeyini yükseltmek; var olan toplumsal sorunlara (kadın yoksulluğu gibi) çözüm bulabilmek, toplumsal kapasiteyi ve sosyal dirençliliği yükseltmektir.

İstanbul’da yürütülmekte olan kentsel dönüşüm uygulamaları da bu sonuçları desteklemektedir. Bunun çarpıcı bir örneğini, Fikirtepe kentsel dönüşüm projesi üzerinden okumak mümkündür. İnşaat ve Kadın Derneği (İVKAD) tarafından 2017’de düzenlenen “**Fikirtepe’de Kentsel Dönüşüme Kadın Bakışı**” başlıklı atölyenin sonuçlarına göre; Fikirtepe’de saha çalışmaları yapan araştırmacıların bizzat şahit olduğu 20’ye yakın kadının yapmış oldukları şikayetlerde kadınların yaşadıkları hak ihlalleri vurgulanmıştır. Kentsel dönüşümle birlikte erkeklerin kadınlara baskı yaptığı ve kadınların tapu haklarının ellerinden alındığı, aile içi şiddetin arttığı konuları öne çıkmıştır. Fikirtepe’de oluşan rantın erkekler tarafından kullanıldığı, çocukların ve kadınların geleceği düşünülmeden ziyan edildiği gibi şikayetlerin hızla arttığı tespit edilmiştir.

Türkiye’de toplumsal boyutun unutulduğu bir kentsel dönüşüm projesi (de) İstanbul’un Beyoğlu ilçesine bağlı Fetihtepe Mahallesi’nde gerçekleşmektedir ve süreç olağan kentsel dönüşüm projelerinden farklı olarak çok hızlı ilerlemektedir. Tam bu süreçte kadınların beklentileri, talepleri ve ihtiyaçları ne kadar önemseniyor sorusu karşımıza çıkmaktadır.

¹ Doktora Öğrencisi, İstanbul Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi, Doktora Bursiyeri aysekasikirik@yahoo.com, Orcid ID: 0000-0003-0624-1107.

² Doç. Dr., İstanbul Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, pinozden@istanbul.edu.tr, Orcid ID: 0000-0001-5695-9091.

Bu araştırma kentsel dönüşüm uygulamalarının mülkiyet sahipliği, güvenlik ve yoksulluk gibi açılardan kadınların gündelik hayatını nasıl etkilediği üzerinedir. Araştırma kapsamında “Türkiye Yüzyılı’nın en büyük dönüşüm projesi” diye lanse edilen Okmeydanı Kentsel Dönüşüm Projesinin başlangıç mahallesi olan Fetihtepe’de, kentsel dönüşüm uygulamasının ekonomik ve sosyal yönden gündelik hayata yansımaları, toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifiyle analiz edilmektedir.

Araştırmanın Yöntemi: Araştırmada kullanılan veri toplama araçları Okmeydanı’ndaki kentsel dönüşümle ilgili belge/metin taraması ve yarı yapılandırılmış mülakat tekniği ile elde edilen derinlemesine görüşmelerdir. Bu veriler nitel araştırma yöntemleri kullanılarak analiz edilecektir.

Araştırmanın Bulguları: Kadınlar yaşam alanlarından, komşularından, mahalle kültüründen ve dayanışmasından; çocuklar ise okul çevrelerinden ve arkadaşlarından uzak kalmaktadır. Kendilerini yalnız, dışlanmış ve ötekileştirilmiş hissetmektedir. Kadınların ve erkeklerin kentsel dönüşüm uygulamalarından eşit düzeyde etkilendiği varsayılmaktadır. Oysaki, kentsel dönüşüm projeleri kadınların yaşam koşullarını daha da zorlaştırıyor, mevcut eşitsizlikleri derinleştiriyor veya yeniden üretmektedir. Bunun bir sonucu olarak, kentsel dönüşüm uygulamasında taleplerin alınmasından bilgilendirme süreçlerine, yeni yerleşim yerine taşınmadan evine geri dönmeye kadar tüm aşamalarında cinsiyet boyutunun dikkate alınmadığı ortaya çıkmaktadır. Diğer bir deyişle, kentsel dönüşümün tüm aşamalarında cinsiyet körü bir yaklaşım benimsenmektedir.

Fetihtepe’de mahalle sakini kadınlarla yapılan ön görüşmeler sonucunda kentsel dönüşüm projesinin yansımalarından ilk izlenimler aşağıda belirtilmiştir.

- *Elektrik, su ve doğalgazın kesilmesi ile akşam 9’da evlerin önüne çıkıyoruz. 12’ye kadar dışarlarda oturuyoruz. Sonra eve sadece uyumaya çıkıyoruz. Tüm yaşantımız alt üst oldu.*
- *Altyapı hizmetlerinin kesilmesi sonucunda bakım emeği yükümüz arttı. Suların kesilmesi, elektriklerin olmaması, doğalgazın yanmaması gündelik hayatımızı sekteye uğrattı.*
- *Duş alamıyoruz, kendimizin ve çocuklarımızın öz bakımını sağlamakta zorlu çekiyoruz.*
- *Sürekli katı gıdalar ile tek tip besleniyoruz. Çocuklarımızın beslenme çantasını hazırlamakta zorluk çekiyoruz.*
- *Verilen kira desteği yeterli değil. Bu koşullarda yeni bir hayat kurmamız çok zor.*
- *Başka bir yerde yaşayamam, başka bir yerde çalışamam.*
- *Ben evimi terk edersem, bir daha aynı mahalleye ve evime dönemem bunu biliyorum.*
- *Komşularımızdan, akrabalarımızdan, dayanışma ağlarımızdan uzak kalmak bizi giderek yalnızlaştırmaya ve ötekileştirmeye başladı.*

- *Çocuklarımızı birbirimize güvenle bırakıyorduk, işlerimize gönül rahatlığıyla gidiyorduk. Artık bu imkânımız kalmadı.*

Bu durum, Fetihtepe’de yürütülen kentsel dönüşüm projesinin yine en fazla kadınları mağdur ettiğini göstermektedir. Kentsel dönüşüm sürecinde kadınların yaşadıkları hak ihlalleri gruplandırılarak aşağıda ifade edilmiştir.

- **Tapu sahipliği:** Kadınların çoğunluğu kayıt dışı ve güvencesiz istihdamda yer aldığı için kredi alamama sorunu ortaya çıkmaktadır. Bununla birlikte, tapunun kimde olacağına aile büyüklerinin karar vermesi cinsiyet eşitsizliklerini tetiklemektedir. Aslında, kentsel dönüşüm sonrasında kadınlar yeni ve güvenli evlere kavuşsalar dahi aile veya toplum baskısı sebebiyle tapu sahipliğinde bir değişim yaşanması riski bulunmaktadır.
- **Hisse tapulu evlerden dönüşüm alanlarına geçenlerde:** Kentsel dönüşümle birlikte aynı evi paylaşma durumu artmaktadır. Nihayetinde kadın iki ayrı evin bakım emeği yükünü üzerine almakta, mevcut cinsiyet eşitsizlikleri derinleşmektedir.
- Rant odaklı kentsel dönüşüm alanları **park, bahçe, apartman önü ve boş alanlar** gibi kadınların buluşma ve sosyalleşme alanlarını yok etmektedir. Kentsel dönüşüm sırasında bölgenin tenhalaşması, suç ve şiddet oranlarında artışa sebep olmaktadır. Halihazırda kadınlar için kentsel mekanlar bile güvensiz iken dönüşüm alanlarında durum daha da kronik hale gelmektedir.
- Özellikle yerinden edilme durumlarında yeni gidilen yerden mevcut gündelik işlere gidip gelmek neredeyse imkânsız bir hale gelmektedir. **Toplu ulaşım ücretlerinin yüksekliği, kadınların araç sahipliğinin düşüklüğü, yeni taşınılan yerlerde sosyal ilişkilerin zayıflığı gibi nedenlerle (işe giderken çocuğunu bırakamama)** kadınlar istihdamdan ve dolayısıyla kamusal alandan giderek uzaklaşmaktadır.

Araştırmanın Sonuçları: Bu araştırma ile Fetihtepe’de devam eden kentsel dönüşüm uygulamalarında kadınların karşılaştıkları sorunlar toplumsal cinsiyet eşitliği bakış açısıyla irdelenecektir. Aynı zamanda, kadınların yaşadıkları eşitsizliklerin ve adaletsizliklerin azaltılması, dönüşümün hak temelli ve kapsayıcı yürütülmesi, kimsenin geride kalmaması için çeşitli öneriler sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Kentsel Dönüşüm, Kadın, Fetihtepe.

BEING THE “WOMAN” SUBJECT OF URBAN TRANSFORMATION: THE CASE OF FETİHTEPE

Abstract

Urban transformation practices in Turkey date back to many years. However, from past to present, urban transformation projects have not progressed with scientific and participatory methods. During the urban transformation process, social prob-

lems were ignored or the issue was seen as just a physical change by the administration. In other words, urban transformation has not been addressed as a "social issue". This approach has caused women to become impoverished and deprived socially, economically and socially. In fact, urban transformation practices that proceed through rights-based and non-participatory processes have further deepened the existing women's poverty. In this context, women have been the victims of urban transformation practices the most. However, one of the basic principles of urban transformation is to increase the quality of life and welfare of the people; is to find solutions to existing social problems (such as women's poverty).

In Turkey, an urban transformation project where the social dimension is forgotten is taking place in the Fetihtepe neighborhood of Istanbul's Beyoğlu district, and the process is progressing so quickly, unlike ordinary urban transformation projects. In this process, we are faced with the question of how much importance is given to women's expectations, demands and needs.

The subject of this research is how urban transformation practices affect women in terms of property ownership, security and poverty. Within the scope of the research, in Fetihtepe, which is the starting neighborhood of the largest transformation project of the Turkish Century (Okmeydanı Urban Transformation Project), the economic and social reflections of the urban transformation application on daily life from the eyes of women are analyzed from the perspective of gender equality.

Keywords: Urban Transformation, Woman, Fetihtepe.

KAMUSAL ALANLARIN ORTAK YÖNETİM POLİTİKALARINA İSTANBUL ÜZERİNDEN BİR BAKIŞ

Ayşecan Hazal AK YILDIRIM¹, Pelin Pınar GİRİTLİOĞLU²

Özet

Kamusal alanlar, devletin meşrulaştığı, herkesin eşit ve adil şekilde erişebildiği, sosyal etkileşim zemininin kurulduğu, ortaklaştıran ve buluşturan, herkesin aidiyet duyduğu, farkındalığı güçlendiren, kapsayıcı ve adil, farklı geçmişlere sahip çok sayıda insanın bir arada bulunduğu, ücretsiz kullanılabilen alanlardır. Kamusal alan insanların farklılığının ortaya çıktığı; etkileşimlerle, kamusal ve politik özneler olarak ortaklaşa var ettikleri bir alandır (Sarıbay, A. Y., 2000). Ortak çıkarın ve gerçeğin konuşarak elde edildiği (Habermas, J., 2000), aynı zamanda bir uzlaşma alanı olduğu söylenebilir (Rawls, 1993). Ancak bazı durumlarda kamusal alanın, bir toplumsal çelişki ve itiraz zemini oluşturması mümkündür.

Neoliberal dönem ile birlikte, sermayeyi odağına alan dönüşüm modelinin kamusal alan üzerinden gerçekleştirildiği görülmektedir. Kamusal alanın dönüşümü, dört evrede gerçekleşir ve neoliberalizmin hedefleri doğrultusunda biçimlendirilir. Birinci evrede kamusal alan, Aristoteles’in sözüne ettiği polis ile ilgili siyaset yaşamı ile zorunlu ilişkilerin kurulduğu alan olan theoria yaşamıdır. İkinci evrede, bu alan yarı kamusal alana dönüşür. Yarı kamusal alan, piyasalaşan kamusal alana uydurulan yeni bir biçim ve özel(leştirilmiş) alana geçişi temsil eder. Üçüncü evre, özel(leştirilmiş) alandır. Bu alan, kamu elinden çeşitli yasal araçlarla çıkarılmış olan alandır. Son evrede ise kamusal alan artık tamamen özel alana dönüşmesiyle görülür. Yine Aristoteles tarafından ortaya konulduğu gibi “Beden ve eve ait yaşam” olarak ifade edilir.

Dört evreden oluşan bu geçiş süreci, kapitalizmin kamusal alanı piyasalaştırma istemini, kamusal mekan üzerinde hayata geçirdiğinin bir göstergesidir. Bu süreçte piyasalaşmış kamusal hizmet üretimi ve devletin başlı başına bir şirkete dönüşümü, kamusal alan üzerinde yönetim ve güç dengeleri geliştirmiştir. Bu dengeler, kamusal alan üzerinden yeni aktörlerle birlikte yeniden inşa olmuştur.

Kentin kamusal alanlarındaki çoklu işlevler arasındaki etkileşimleri ve bunların etkilerini, kullanıcıları tarafından kabul edilebilir bir şekilde yönetirken, uzlaşma, kamusal alanın tüm meşru rollerini yerine getirebilmesini sağlayan bir araçtır.

¹ Araş. Gör. Dr., İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi, aysecan.ak@istanbul.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0003-1847-1401>.

² Doç. Dr., İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi, pinozden@istanbul.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0001-5695-9091>

Kamusal alan yönetimi, bu nedenle, paydaş taleplerinin ve kamusal alan isteklerinin bir dizi süreç ve uygulama halinde ifade edildiği yönetim alanıdır. Bu yönetim alanı, kullanımların ve kullanımlar arasındaki çatışmaların düzenlenmesi, “kamusal alanın fiziksel bileşenlerinin amacına uygunluğunu” sağlayan bakım rutinleri, kamusal alana yapılan yeni yatırımlar ve devam eden kaynak kullanımlarının kontrolü, kamusal alanda müdahalelerin koordinasyonunu kapsamaktadır. İyi yönetilen bir kamusal alanın, kamunun kontrolüne rağmen kamu baskısını hissettirmeyen, farklı bireylerden oluşan toplum içinde sosyal gruplar arasında hoşgörüyü artırabilen, farklı geçmişler ve deneyimlerin paylaşılmasına olanak tanıyan iletişim ve etkileşim zeminin var olduğu, kullanıcıların kendilerini ifade etmesine uygun koşulları içeren huzur, düzen, güven ve aidiyet duygusu yaratabilen, yüksek erişim seçeneklerine sahip bir alan olması beklenir.

Kamusal alanın yönetimi dört farklı model aracılığıyla kendini gösterebilmektedir (Magalhães C., Carmona M., 2009). Birincisi devlet temelli modeldir. Bu modelde, kamu yararına bağlılığa dayanan bir kamu hizmeti anlayışı bulunmaktadır. İkinci model olan devredilen modelde, kamusal alanın üretimi ve yönetimine (yani planlama, koordinasyon, düzenleme, bakım ve yatırım sorumlulukları) ilişkin sorumlulukların devletten diğer sosyal aktörlere aktarılması söz konusudur. Üçüncü model piyasa temelli modeldir. Bu modelde, kamusal alanlar üzerindeki yönetim sorumlulukları özel kuruluşlara devredilmektedir. Son model, kullanıcı temelli modeldir. Bu modelde, sorumluluğu kamusal alan kullanıcı dernekleri, kamusal alan sorunları etrafında örgütlenen çıkar grupları vb. dahil olmak üzere kullanıcı tabanlı kuruluşlarla paylaşır. Temel farkı, kamusal alan yönetiminin devredildiği organizasyonların prensipte kârlılık ve rekabetçilik piyasa ilkelerine göre yapılandırılmaması olmasıdır.

Bu modeller ekseninde, kamusal alanların yönetimi, temelde dört farklı aktör iş birliğiyle gerçekleşmektedir. Birincisi kamu tarafından doğrudan yönetim, ikincisi kamu- toplum iş birliği ile -ki buna demokratik kamusal alan yönetim modeli adı verilmektedir-, üçüncüsü kamu-özel sektör işbirliği kapsamında özel sektör tarafından yönetim (tahsis-kiralama-protokol vb.), dördüncüsü ise satış özelleştirme aracılığıyla gerçekleştirilmektedir.

Kamusal alanın güvenliği, denetimi, erişilebilirliği, kullanılabilirliği, adaleti ve aidiyeti bir ortak yönetim modeli oluşturabilmek için önemli unsurlardır. Zaman içerisinde bu alanlar, yetki ve yönetim politikalarını şekillendiren mevzuat doğrultusunda, büyük ölçüde dönüşüme uğramış, kullanıcıları da değişmiştir. Kapitalist sisteme geçilmesiyle birlikte, hem kamusal akıl yürütmenin kamusalılığı azalmış, hem de mahremiyet sınırları esnemiştir. Bu durum “kamusal çöküşünün zemini” olarak değerlendirilmektedir. “Bu iki alan arasında ve aynı zamanda bu iki alanın birlikte oluşturdukları sahada, “kamusal” ile “özel” arasındaki ayırmadan kopan, yeniden siyasallaşmış bir toplumsal alan meydana gelir” (Habermas, 2003: 256-257).

Kamusal alanların, özellikle 2002 sonrası dönemde, farklı amaçlarla kullanılmak üzere sermaye gruplarına tahsis edildiğini söylemek mümkündür. Bu süreçte yönetim modeli açısından bakıldığında, İstanbul'un büyük ölçüde piyasa temelli bir yönetim modeli ile yönetildiği gerçeği ortaya çıkmaktadır. Bu durum, neoliberal yasal ve yönetsel yeniden yapılanma sürecinin bir sonucu olarak ifade edilebilir. Bugün geldiğimiz noktada, kamusal alanların yönetimi meselesi, özellikle İstanbul gibi büyük metropoller açısından önemli bir sorun alanı teşkil etmektedir. Bu kapsamda bu çalışmada, İstanbul'da bulunan kıyı alanları, orman alanları, askeri alanlar, kamuya ait sanayi alanları, yeşil ve açık alanlar gibi farklı kamusal alanlar üzerindeki var olan tasarruflar, baskı ve tehditler analiz edilmek suretiyle, bu alanların yönetimi ve dönüşümündeki temel sorunlar ele alınacak; mevcut yönetim modellerinin eksiklikleri üzerinden bir değerlendirme yapmak suretiyle, ortak bir yönetim modelinin nasıl oluşturulabileceği tartışılacaktır.

Anahtar kelimeler: Kamusal alan, kamusal alan yönetimi, piyasa temelli yönetim, İstanbul

A PERSPECTIVE ON COMMON GOVERNANCE POLICIES FOR PUBLIC SPACES: THE CASE OF ISTANBUL

Abstract

Public spaces play a crucial role in establishing the legitimacy of the state, ensuring equal and fair access for all, fostering social interaction, and creating a sense of belonging. Additionally, they enhance awareness, promote inclusivity and fairness, accommodate individuals from diverse backgrounds, and are freely accessible. Public space is where the differences among people emerge; it is a space co-created through interactions, where individuals exist as public and political subjects (Sarıbay, A. Y., 2000). It can be said that it is a space of consensus where common interests and truth are obtained through dialogue (Habermas, J., 2000), and at the same time, it is a space of reconciliation (Rawls, 1993). However, in some cases, public space may become a ground for social conflict and dissent

During the neoliberal era, a notable transformation model, focusing on capital, has been observed to unfold within the realm of the public sphere. This transformation occurs through four distinct stages, each shaped to align with the goals of neoliberalism. In the initial stage, the public sphere mirrors Aristotle's concept of "theoria," representing a space where political life concerning the polis and essential societal relations is established. Transitioning into the second stage, this sphere evolves into a semi-public space, adapting to the market-oriented dynamics of the public sphere and paving the way for privatization. The third stage witnesses the emergence of privatized space, marked by the transfer of ownership from the public to the private sector through various legal mechanisms. Finally, the fourth stage signifies the complete privatization of the public sphere, echoing Aristotle's notion of "the life of the body and the household." This progression highlights a funda-

mental shift from communal and civic-oriented values towards market-driven ideologies, profoundly altering the nature and function of public spaces.

The transition unfolding in these four stages serves as a clear indication of capitalism's drive to commercialize the public realm, a process actively realized within public spaces. Throughout this evolution, the commodification of public services and the metamorphosis of the state into a corporate entity have significantly altered the governance and power dynamics within the public domain. These shifts have led to the reconstruction of power balances, introducing new actors into the arena of public discourse and management.

Balancing the interactions among the various functions within the public spaces of a city, and effectively managing their impacts in a manner acceptable to users, compromise stands as a crucial tool for ensuring that the public space can fulfill all of its legitimate roles.

The management of public space, therefore, constitutes a realm of governance where stakeholder demands and the aspirations of the public space are articulated through a series of processes and implementations. This governance domain encompasses the regulation of uses and conflicts among them, maintenance routines ensuring the functionality of the physical components of the public space, control over new investments in and ongoing resource allocations to the public space, and coordination of interventions within the public space. A well-managed public space is expected to provide an environment where, despite being subject to public oversight, it does not exert undue pressure, but rather fosters tolerance among diverse social groups within the community, facilitates communication and interaction for the sharing of different backgrounds and experiences, fosters a sense of peace, order, security, and belonging conducive to users expressing themselves, and offers high levels of accessibility.

Public space management can manifest itself through four different models (Magalhães C., Carmona M., 2009). The first is the state-based model, characterized by a conception of public service rooted in commitment to the public good. In the second model, known as the devolved model, responsibilities for the production and management of public space (including planning, coordination, regulation, maintenance, and investment) are transferred from the state to other social actors. The third model is the market-based model, where management responsibilities for public spaces are delegated to private entities. The final model is the user-based model, in which responsibilities are shared with user-based organizations such as public space user associations, interest groups organized around public space issues, etc. The key distinction is that the organizations to which public space management is delegated are not structured according to profitability and competitiveness market principles.

In the context of these models, the management of public spaces primarily occurs through collaboration among four different actors. The first is direct management

by the government, the second is through government-civil society collaboration, referred to as the democratic public space management model, the third is management by the private sector under public-private partnerships (e.g., leasing agreements), and the fourth is through privatization via sale.

The security, supervision, accessibility, usability, justice, and sense of belonging in public spaces are important elements for establishing a common governance model. Over time, these areas have undergone significant transformations in line with legislation shaping authority and management policies, and the users have also changed. With the transition to a capitalist system, both the public nature of public reasoning has diminished, and the boundaries of privacy have relaxed. This situation is considered as the “ground for public collapse.” “In this space between these two areas and at the same time in the field they create together, a re-politicized social space emerges, disconnected from the distinction between the “public” and the “private” ” (Habermas, 2003: 256-257).

It can be said that especially in the period after 2002, public spaces in Istanbul have been allocated to capital groups for various purposes. From the perspective of management models, it becomes apparent that a market-based management model largely governs Istanbul. This situation can be understood as a result of neoliberal legal and administrative restructuring. At this point, the issue of managing public spaces, especially in large metropolises like Istanbul, constitutes an important problem area. Within this scope, this study will address the fundamental problems in the management and transformation of different public spaces such as coastal areas, forest areas, military zones, publicly owned industrial areas, green and open spaces in Istanbul by analyzing existing practices, pressures, and threats; and by evaluating the deficiencies of current management models, it will discuss how a common management model could be established.

Keywords: Public space, public space governance, market-based governance, Istanbul

KAMU HİZMETİ ARACI OLARAK VALİLER (1923-1950 DÖNEMİ)

Ayşegül METE¹

Özet

1923-1950 yılları merkezileşme eğilimlerinin görüldüğü dönem olarak karşımıza çıkmaktadır. 1924 anayasasının kabulü ile birlikte 1921 Teşkilat'ı Esasi'nin adem-i merkeziyetçi yanı terk edilmeye başlanmıştır. Cumhuriyet döneminde vilayet/il ülkenin bölündüğü ve üzerinde merkezi idare görev ve hizmetlerinin şekillendiği en büyük yönetsel kademe olmuştur. Egemenlik toprak üzerinde il esaslı örgütlenmeyi benimseyerek gerçekleştirilmiştir. Bu esas somutlaştıran ise valilerdir. Cumhuriyet döneminde valilik kurumu ilki 1929 (Vilayet İdaresi Kanunu); ikincisi 1949 (İl İdaresi Kanunu) yılında olmak üzere iki ayrı yasaya konu olmuş; bu yasalar ile illerin genel yönetimi, merkezin doğal uzantısı olan taşra teşkilatı düzenlenmiştir. İl yerel yönetimlerinin kuruluş ve işleyiş özellikleri ise 1913 tarihli İdare-i Hususiye-i Vilayat Kanunu'nda yer alan hükümlere göre belirlenmeye devam etmiştir. O dönem de yönetsel bölünüşün ilk kademesi olan il, hem merkezin taşra yönetimi hem de tüzel kişiliğe sahip bir yerel yönetim birimi olarak örgütlenmiştir. Bu sebeple valiler hem taşra da hem de yerelde devlet adına kamu hizmetlerinin yürütücüsü olmuşlardır. Bu doğrultuda çalışma 1923-1950 yılları arasında valilerin kamu hizmeti aracı olarak konumlandıklarını iddia etmektedir.

1929 Vilayet Kanunu ile il yerel yönetimi valilik kurumunun idare ve denetimine çekilmiştir. Kanunda illerin devletin temsilcisi sorumlu makam olduğu, bu doğrultuda illerde güvenlik ve asayişin sağlanması, merkezin belirlediği plan program çerçevesinde hizmetlerin yürütülmesi, hem merkezde hem yerel de illerin toplumsal, iktisadi ve idari alanlarda yönetim ve denetim yetkisini elinde bulundurduğu ifade edilmiştir. Türkiye'de 1928 yılı itibarıyla, altı yüz yirmi sekiz belediye teşkilatı vardır ve belediyelere verilen görevlerin önemine rağmen kendisinden beklenen hizmetleri yerine getirmesini sağlayacak yeterli gelirden mahrum olmaları sebebi ile güçsüz bir belediye modeli hüküm sürmektedir. Bazı il merkezleriyle ilçe merkezlerinde belediyeler valilik ya da kaymakamlıkların yönetimine verilmiştir. Buna özellikle İstanbul, Ankara, İzmir gibi büyük şehirler örnek verilebilir. Valiler kendilerine biçilen rol gereği il de hem merkez hem yerel kamu hizmetlerini yerine getirmişlerdir. Bu sebeple 1923-1946 arası tek parti iktidarının yerel yönetimler

¹ Öğr. Gör., Erzurum Teknik Üniversitesi, Rektörlük, Sürekli Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi, aysegul.mete@erzurum.edu.tr, Orcid no: 0000-0003-1243-3498

üzerinde hâkim olduğu, merkezin taşradaki ajanı mülki idare amirlerinin öne çıktığı bir dönem olmuştur.

Bu çalışmada 1923-1950 yılları arasında görev yapmış valiler mülkileşmenin bir ayağını oluşturan kamu hizmeti penceresinden incelenmişlerdir. Bu sebeple hem kendilerine verilen yetki sınırları içinde hem de karakterlerinin gereği icabı ülkeye kamu hizmetlerini götürmüş dört vali çalışmaya konu edinmiştir. Görev yaptıkları dönemde isimlerinden söz ettiren ve özellikle aralarında büyük illerde aynı anda hem valilik hem belediye başkanlığı görevini yapan Ali Haydar Yuluğ (1879-1937), İbrahim Ethem Akıncı (1884- 1950), Lütfi Kırdar (1887-1960) ve İbrahim Ethem Aykut (1887-1942) örnek olarak seçilmiştir. Valiler incelenirken şu konu başlıkları takip edilmiştir: Valiler kim; hangi sınıftan-merkezden mi-yerelden mi-iktisadi güce sahip mi, mevzuatta valileri tanımlayan kavramlar, temsiliyet durumları; devletin-hükümetin-partinin, işlevleri ve görevleri, cumhuriyet merkezileşmesinde ve mülki idarede valinin rolü, merkez-vali, yerel-vali ilişkisi. Örnek olarak seçilen ilk isim Ali Haydar Bey; İstanbul valiliği boyunca aynı zamanda İstanbul şehremaneti görevini de yapmıştır. İtfaiye teşkilatını, mezbahayı ve Beyazıd Havuzu'nu İstanbul'a kazandıran kişi olarak bilinmektedir. İbrahim Ethem Akıncı ülkenin pek çok farklı yerinde valilik görevinde bulunmuştur. Yozgat, Siirt, Ağrı, Samsun, Balıkesir, Malatya, Muğla valilik yaptığı yerlerdir. Bu yerlerde görev yaptığı süreler boyunca eğitim, sağlık, imar, ulaşım, spor, ekonomi, tarım ve hayvancılık ve hatta avcılık, afet yönetimi sosyal kültürel faaliyetlere varana kadar özverili çalışmalar yürütmüştür. 1935 yılından itibaren iyice tanınmaya başlayan Lütfi Kırdar İstanbul Valiliği yaptığı on bir yıl boyunca sayısız kamu hizmetini vatandaşlara sunmuştur. 2. Dünya Savaşı sürecinde devletlerin büyükelçileriyle olan yakın dostluğu münasebetiyle sürecin en az zararlı atlatılmasını sağlamış her geçen gün bürokrasi de adını duyurmaya başlamıştır. İbrahim Ethem Aykut (1887-1942) Kars, Sinop, Şanlıurfa, Gümüşhane, Erzurum, Balıkesir, İzmir, Samsun valiliklerine getirilmiştir. Başarılı bir idare adamı olmasının yanında kurtuluş savaşında önemli başarılar elde etmiş aldığı yaradan dolayı Topal Vali olarak anılmıştır. Bu isimler dışında Kazım Dirik, İhsan Sabri Çağlayangil, Nevzat Tandoğan, Recai Güreli, Muhittin Memduh Üstündağ gibi birçok vali o dönemde kamu hizmetleri ile ön plana çıkmıştır. Hem ele alınan valiler hem de isimleri zikredilen valiler kendi dönemlerinde köy kalkınması ve eğitim konularında yaptıkları ile bölge halklarının eğitim seviyesini iyileştirmiş, kendi zamanlarında toplumun kalkınması yönünde hastaneler, yollar, halk okuma okulları, tarım kredi kooperatifleri ve şehir tiyatroları kurdurmuş, şehrin imar planının hazırlanmasına ve bu doğrultuda çeşitli yol, köprü, meydan yapımına önayak olmuşlardır. Ele alınan örnekler üzerinden yapılan araştırma; valilerin kamu hizmetlerinin gördürülmesinde devletin aracı kurumu durumunda oldukları ve kamusal alanlarda hizmet verdikleri, yaptıkları hizmet ve çalışmalarla bulundukları bölgeleri bayındır hale getirdikleri, kanunen kendilerine verilen yetkilerin yanında pratikte de kendilerinden çok şey katarak gerek çalışkan-

lıkları gerek de karakterleri ile insanların taktirlerini kazandıkları sonucuna ulaşmıştır.

1923-1950 dönemi iktisadi ve toplumsal dengesizliklerin aşılması, cumhuriyet ideolojisinin ülke geneline yayılması, reformların hayata geçirilmesi gibi hedeflere odaklanarak merkezileşme yoluna gitmiştir. Bu dönem tam anlamıyla iktisadi, siyasi ve yönetsel anlamda bir merkezileşme dönemidir. Bu merkezileşme hamleleri ilk olarak yönetsel alanda yapılmıştır. Bu da merkezin bir memuru haline gelen valiler aracılığı ile yapılmıştır. İldeki eğitim, sağlık, imar, vakıf ve ilde kurulu meclislerin çalışmalarından ve diğer tüm işlerden vali sorumlu tutulmaktadır. Vali, meclis hükümeti tarafından atanırken hükümetten gelen emir ve talimatlar uyarınca yerel hizmetleri yerine getirmeye çalışmakla görevli kılınmıştır. Bu şekilde hem taşrada hem de yerel de kamu hizmetlerini rahatça yürütmüşlerdir. 1923-1950 yılları arasındaki dönemde valiler yalnızca yasaların uygulayıcısı değil, hem yasaların yapılması hem de Cumhuriyet ideolojisinin yerleşmesinde “değişim ajanı” rolünü üstlenmiştir. Kurtuluş Savaşı’nın ardından Atatürk devrimlerini taşraya yaymak ve halka benimsetmek de yine mülki idare amirleri olan valiler aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Bu sebeple valiler özellikle 1929-1949 kanunları ile yüksek bir statü elde etmişler, oldukça da saygın bir meslek olarak karşımıza çıkmışlardır. Sonuç olarak Cumhuriyet’in kurucu kadroları, toplumu merkezden çevreye topyekün dönüştürme projesini hayata geçirebilmek için merkeziyetçi bir yönetim yapısını benimsemişler ve bunu da mülki idare sistemi ve sistemin yürütücüsü vali aracılığıyla gerçekleştirmeye çalışmışlardır.

Anahtar Kelimeler: Merkezileşme, Vilayet İdaresi Kanunu, Valiler, Kamu Hizmeti

GOVERNORS AS PUBLIC SERVICE INSTRUMENTS (1923-1950)

Abstract

The years 1923-1950 appear as the period when centralisation tendencies are seen. In this period, sovereignty was realised by adopting provincial-based organisation on the land. It is the governors who embody this principle. In the Republican period, the institution of governorship was subject to two separate laws, the first in 1929 (Provincial Province Law) and the second in 1949 (Provincial Administration Law). In this study, the governors who served between 1923 and 1950 are examined from the perspective of public service, which constitutes one of the pillars of the decentralization. Ali Haydar Yuluğ (1879-1937), İbrahim Ethem Akıncı (1884-1950), Lütfi Kırdar (1887-1960) and İbrahim Ethem Aykut (1887-1942), who were also governors and mayors of big cities, were selected as examples. The governors raised the education level of the people of the region with their work on village development and education, established hospitals, roads, public reading schools, agricultural credit cooperatives and city theaters for the development of the society in their period, and pioneered the preparation of the city's zoning plan and the

construction of various roads, bridges and squares in this direction. Based on the examples analyzed, the study concluded that governors were the intermediary institution of the state in the provision of public services, provided services in public areas, and made their regions prosperous with their services and works.

Keywords: Centralization, Provincial Administration Law, Governors, Public Service

BİR DEMOKRASİ GÖSTERENİ OLARAK PROTESTO EYLEMLERİ: TÜRKİYE’NİN AKP’Lİ YILLARINDA SOKAKTA SİYASET ÜZERİNE BİR TARTIŞMA

Ayşem Sezer ŞANLI¹

Özet

2002-2023 periyodunda farklı yurttaş kesimlerinin Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP) iktidarının politikalarına dönük sokakta etkin olan protesto eylemleri örgütledikleri görülmektedir. Bu çalışmada, politika yapmada sokağı esas alan geleneksel olmayan katılım biçimlerinden bir diğer değişle barışçıl protesto biçimlerinden yola çıkılarak 2002-2023 aralığında gelişen dört farklı protesto eylemi analiz edilmektedir. Bu eylemlerin analizi üzerinden, Türkiye’nin AKP’li yıllarına dair bir demokrasi tartışması geliştirmek amaçlanmaktadır. Çalışma kapsamında ele alınan eylemler, Cumhuriyet Mitingleri, Cumartesi Anneleri Eylemleri, Gezi Parkı Protesto Eylemleri ve 15 Temmuz Darbe Girişimi sonrasında örgütlenen Demokrasi Nöbetleri olarak seçilmiştir. Bu eylemler, ilgili periyotta en fazla kitlesellik kazanan, kamuoyunda yoğun gündem olmayı başaran eylemler olarak kapsamlı bir incelemeye olanak vermesi nedeniyle seçilmiştir. Bu eylemlerden yola çıkılarak çalışmada demokrasi rejimi ve barışçıl protesto arasındaki korelasyon sorunsallaştırılmaktadır. Bu bağlamda, çalışma yöntemsel olarak kuramsal bir çalışma niteliğinde olup, “modern demokrasi”, “müzakere” ve “barışçıl protesto” kavramlarını temel alarak bu kavramların yardımıyla ilgili dönemin Türkiye demokrasisi açısından değerlendirilmesini amaçlamaktadır. Bilindiği üzere, kuramsal çalışmalar bir kavram setine yaslanmakta, kavramlardan yola çıkarak ilgili bir dönemi ya da olayı açıklamaya odaklanmaktadır. Örnek olay incelemesine dayanan bu kuramsal çalışmada, ele alınan eylemlerin analizi ikincil kaynaklar üzerinden gerçekleşmekte; literatürde bu protestolar üzerine yazılan en temel kaynakların incelenmesinden yola çıkılmaktadır.

Çalışmanın kuramsal çerçevesini sırasıyla değerlendirmek gerekirse, modern demokrasi rejimi, yurttaş katılımını esas alan bir yönetim biçimidir. Yönetenlerin belirli aralıklarla düzenlenen seçimler aracılığıyla yönetilenler tarafından seçildiği demokratik sistemlerde, siyasete katılımın pek çok yolu bulunmaktadır. Sosyal bilimcilerin 1970’lerden sonra sıklıkla tartıştığı problemlerden biri, liberal demokrasinin krizidir. Buna göre, geleneksel demokrasi anlayışı genel olarak siyaseti özelinde ise siyasal katılımı belirli aralıklarla yinelenen seçimlere indirgemiş ve

¹ Doç. Dr. Erzincan Binalı Yıldırım Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, aysemsezer@gmail.com, 0000-0002-9954-4811.

siyasal meşruluğu seçimler üzerinden temellendirmiştir. Demokrasinin bu asgari yorumlanışı sosyal bilimlerin pek çok alanında sorgulanmaya başlanmış, müzakere kavramını temel alan ve siyasal katılımın geleneksel (konvansiyonel) olmayan biçimleri de demokrasi rejimi içerisinde değerlendirilmeye başlanmıştır. Müzakereci demokrasi, demokrasinin tabandan tavana yani aşağıdan yukarıya topluma yayıldığı bir demokrasi anlayışının inşasına odaklanarak katılımı iletişim kanalları üzerinden yeniden değerlendirmektedir (Huspek, 2010). Bu demokrasi biçimine ilişkin temel tartışmalara odaklanan Jürgen Habermas, barışçıl protesto kanallarının açık tutulmasını ve kamusal alanlarda geliştirilecek müzakere biçimlerini öne çıkarmış, son tahlilde bu çeşitliliğin sivil toplum alanını güçlendirerek daha işlevsel bir demokrasiye yol açacağını ifade etmiştir (Coşkun, 2006). Çalışma, Habermas'ın yaklaşımını temel alarak Türkiye'de sokak eylemlerinin normalleşmesinin demokrasinin de gelişimine yol açacağını iddia etmektedir.

Literatürde, geleneksel olmayan katılım biçimleri toplantı ve gösteri yürüyüşleri, miting, grev, boykot, işgal, dilekçe hakkı, bildiri gibi büyük bir çeşitlilik içerisinde ele alınmakta, devletler bu hakların barışçıl kullanımını örgütlenme özgürlükleri olarak anayasal güvenceye almaktadır. Bu eylem biçimleri, özünde oy verme davranışının işlevsiz kaldığı durumlarda ya da bu eylemin uzun süreli aralıklarla gerçekleşmesine bağlı zamansal kısıtlar nedeniyle örgütlenerek bir hoşnutsuzluğu ifade eden protestolardan oluşmaktadır. Bu bağlamda, hoşnutsuzlukları ifade etmenin temel alanı olan muhalefet esas alındığında, parlamenter ve parlamento dışı muhalefet ayrımı işlevsel olmaktadır (Turgut, 1984). Parlamento dışı muhalefetin bir diğer değişle toplumsal muhalefetin temel etkinlik sahnesi sokaklardır. Bu çalışmada, sokak protesto eylemlerinin örgütlendiği bir demokratikleşme sahası bir diğer değişle kamusal siyaset alanı olarak değerlendirilmekte ve temel bir analiz birimi olarak ele alınmaktadır.

Çalışmada ele alınan protesto eylemleri sırasıyla incelenecek olursa; Cumhuriyet Mitingleri, 14 Nisan 2007'de başlamış ve 21 ilde sürdürülmüş 2007 Cumhurbaşkanlığı seçimlerinin öncesinde milli görüş siyasetini temsil eden bir diğer değişle İslâmî kimlik taşıyan bir Cumhurbaşkanı'nın olası adaylığına karşı tepki olarak örgütlenmiştir. Bu mitingler, ağırlıklı olarak milliyetçi-ulusalcı bir tabandan beslenerek laik rejimle ilgili kaygı duyan kesimleri içine çekmiştir (Işık, 2012). Bu protesto eylemi, siyasal İslâm'ı temsil eden bir iktidara karşı laik kesimlerin korkusu ve tepkisinin ifadesi olarak ele alındığında, AKP iktidarına karşı ilk örgütlü tepkisel eylem olması açısından önem kazanmaktadır.

Cumartesi Anneleri'nin protesto eylemlerine bakıldığında, 1990'lı yıllarda başlayıp 2000'li yıllar boyunca sürdürülen bir eylem dizisi şeklinde örgütlendiği görülmektedir. Bir insan hakkı ihlali olan "gözetim altında kaybetme" ediminin protesto edilmesi üzerine odaklanan bu eylemler, kayıp yakını beş ailenin 27 Mayıs 1995'te Galatasaray Meydanı'nda yaptığı ilk oturma eylemi ile başlamış, günümüze kadar kesintilerle de olsa sürdürülmüştür. Eylemlere 1999 senesinde uzun bir ara verilmiş, pro-

testolar Ergenekon yargılamaları kapsamında 2009 yılında yeniden başlamıştır (Sezer Şanlı, 2018). Çalışmada eylemlerin 2009'dan günümüze uzanan süreçteki seyri ele alınmakta; bu bakımdan AKP iktidarının farklı dönemlerinde eylemlerin tanıma, kısıtlama ve yasaklamalarla ilerleyen süreci tartışılmaktadır.

Gezi Parkı eylemleri, 27 Mayıs 2013'te "Taksim Yayalaştırma Projesi" kapsamında Gezi Parkı içerisinde yer alan ağaçların kesilmesine tepki gösteren bir grup çevreci aktivist tarafından başlatılmış, protesto eylemleri Haziran ayı boyunca Türkiye'nin birçok ilinde sürdürülmüş ve hükümeti protesto eden bir isyan dalgası niteliği kazanmıştır (Yıldırım, 2014). AKP hükümeti, doğrudan kendilerine karşıt bir hareket niteliği kazanan eylemlere sert tepki göstermiş, göstericiler "darbeci" olarak nitelendirilerek yargılanmıştır. Bu bakımdan, Gezi eylemleri AKP döneminin merkezi protesto eylemlerinin başında gelmekte, demokrasi kavramının yeniden yorumlanmasına neden olacak kapsamlı bir etki yaratmaktadır.

Demokrasi nöbetlerine gelindiğinde ise, 15 Temmuz 2016'da FETÖ (Fethullahçı Terör Örgütü) tarafından hükümete dönük bir darbe girişiminde bulunulmuştur. Havaalanları ve köprüler işgal edilmiş, TBMM bombalanmış ve Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın kitleleri sokağa davet etmesiyle bu protesto eylemleri başlamıştır. 15 Temmuz 2016 gecesi başlayan ve demokrasi nöbetleri olarak adlandırılan, ağırlıklı olarak kent meydanlarında örgütlenen sokak eylemleri, 10 Ağustos 2016 tarihinde sonlandırılmıştır (Salkın, 2021). Bu eylemleri diğer üç eylemden ayıran önemli noktalar bulunmaktadır. Birincisi, diğer üç eylemde doğrudan iktidarın politikaları hedef alınırken bu eylemler doğrudan iktidara destek vermek amacıyla düzenlenmiştir. İkinci olarak, AKP iktidarı farklı temsilcileri aracılığıyla, sokağı marjinal grupların alanı olarak gördüğünü defalarca ifade etmiş, siyasetin meşru mekânı olarak meclisi göstermiştir. Bu bakımdan, bizzat Cumhurbaşkanı'nın kitleleri sokağa davet etmesi sokak eylemlerinin demokrasi ile göbek bağına doğrulamakta, yurttaşı sadece seçimden seçime oy veren edilgen bir yapı olarak kuran liberal demokrasinin açmazını ve krizini göstermektedir.

Sonuç olarak çalışma, barışçıl sokak eylemlerinin de parlamento siyaseti kapsamında yapılan eylem ve etkinlikler kadar meşru olduğunu ve barışçıl protesto kapsamında anayasal düzenlemelerle de desteklenen eylemlerin demokrasi, yurttaşlık ve katılım kültürü açısından hayati önem taşıdığını bulgulamaktadır. Bu bakımdan, sokağın illegal bir alan olarak gayri meşrulaştırıldığı bir sistemde Habermas'ın tabiriyle demokrasi bir krize girmekte, seçimden seçime oynanan bir oyuna indirgenmektedir. Yurttaş, sadece 4-5 senede bir gidip sandığa oy atan pasif ve etkisiz bir figüre dönüşmekte; demokrasi ancak asgari düzeyde yani geleneksel katılım biçimleriyle yaşanabilmektedir. Çalışmada incelenen eylemlerin örgütlenme sürecinde, eylemlerin olağan şekilde düzenlenebilmesi, baskılanması ya da topyekûn yasaklanmasının sistemin demokratikleşme ile otoriterleşme sürecini ortaya koyan bir turnusol kâğıdı işlevi gördüğü değerlendirilmektedir. Bu itibarla çalışma, Habermas'a referansla temsilde adaletin sağlanabilmesinin, aktif bir yurttaşlık kültürünün ve çoğulculuğun korunabilmesinin ancak siyasete geleneksel olmayan barış-

çıl katılım biçimlerinin de meşru ve olağan kabul edildiği bir demokratik rejimde mümkün olduğunu ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Protesto, Cumhuriyet Mitingleri, Cumartesi Anneleri, Gezi Parkı Eylemleri, 15 Temmuz Darbe Girişimi.

PROTEST ACTIVITIES AS A DEMONSTRATION OF DEMOCRACY: A DEBATE ON STREET POLITICS DURING TURKEY'S AKP YEARS

Abstract

Modern democracy is a form of government based on citizen participation. In democratic systems, where rulers are elected by the governed through periodic elections, there are many ways to participate in politics. The distinction between parliamentary and extra-parliamentary opposition is functional when the opposition is taken as the main arena for expressing discontent with the government. In contrast to traditional forms of participation based on the parliament, the main stage of activity of the extra-parliamentary opposition, or in other words the social opposition, which uses non-traditional forms of participation, is public spaces. In the 2002-2023 period in Turkey, different segments of citizens have organized effective protest actions on the streets as public spaces against the policies of the Justice and Development Party (AKP) government. Drawing on non-traditional forms of street-based participation, this study analyzes four different protest actions that developed between 2002 and 2023. Through the analysis of these actions, it is aimed to develop a discussion of democracy in Turkey's AKP years. The protests covered within the scope of the study were selected as Republic Meetings, Saturday Mothers' sit-ins, Gezi Park protests and democracy vigils organized after the July 15 Coup Attempt. These protests were chosen because they were the most mass protests in the relevant period, and the ones that managed to become high on the public agenda, allowing for an in-depth analysis. The evaluation of these actions problematizes the correlation between the democratic regime and peaceful protest. In conclusion, the study reveals that peaceful street protests are as legitimate as parliamentary politics and that peaceful protests supported by constitutional decisions are vital for democracy, citizenship and the culture of participation.

Keywords: Protest, Republic Meetings, Saturday Mothers, Gezi Park Actions, 15 Temmuz Coup Attempt.

YAPAY ZEKANIN İSTİHDAMA ETKİSİ: TÜRKİYE ÖZELİNDE İNCELEME

Aytaç AYDIN¹

Özet

Teknoloji; toplumların ekonomik, politik ve sosyolojik gelişimi için görmezden gelinemez bir rol oynuyor. Gelişen teknolojiler, derin öğrenme, makine öğrenimi, büyük veri, doğal dil işleme gibi bir çok gelişme ile makinelerin kapasitelerini insan üstü seviyelere taşıyarak günlük yaşam aktiviteleri, ticaret, üretim, sağlık, eğitim, inanç yapısı gibi tüm insani faaliyetleri yeniden şekillendirme ve toplumları dönüştürme potansiyelini içerisinde barındırıyor(Brynjolfsson vd., 2018). Teknolojik atılımın ortaya çıkardığı otomasyon ve yapay zeka teknolojileri insan hayatını hem olumlu hem de olumsuz yönde etkileyerek belirli kaygılar ortaya çıkarabiliyor. Nitekim 21.yy'ın en önemli kaygılarından birini ise teknolojinin işlerimizi elimizden alıp almayacağı oluşturuyor. Özellikle ekonomistler bu kaygıdan yola çıkarak emeğin sermaye ile yer değiştirme etkisine odaklanıyor(Acemoglu & Autor, 2011). Bu konuda bilim insanları optimistler ve pesimistler olarak görüş ayrılıklarına düşmektedir. Optimistler emeğin sermaye ile yer değiştirmesinin olası olduğunu fakat beraberinde tıpkı sanayi devriminde olduğu gibi yeni iş alanları açacağı yönünde hareket ediyor. İnsan emeği yerine kullanılacak makinelerin daha ucuz, hatasız üretim gerçekleştirmesinden kaynaklı üretkenlik etkisi yaratacaktır. Rutin ve rutin olmayan sektörlerde görevlerin otomatikleştirilmesi ile maliyetler düşecek, ekonomi genişleyerek otomatik olmayan sektörlerde emek talebinde artışa sebep olacaktır(Acemoglu & Autor, 2011). Otomasyon ve yapay zeka, üretim aşamalarında sermayenin daha fazla rol oynaması ile emeğin milli gelir içerisindeki payının giderek azaltır. Pesimistler ise otomasyon ve yapay zeka teknolojilerinin giderek yoğunlaşarak teknolojinin emeğin yerini ikame edeceğini vurguluyorlar. Günümüz dünyasında yüksek vasıflı işçiler ile düşük vasıflı işçiler arasında beceriye dayalı ortaya çıkan farklılıklar otomasyon ile daha da keskinleşerek düşük vasıflı işçilerin talebini azaltarak ücretlerin düşmesine ve istihdam kayıplarına yol açacaktır(McKinsey & Company, 2017). Buharın icadı, elektriğin icadı ve bilgisayaraın icadı yer kürenin yeniden şekillenmesini sağladı. Bu üç büyük devrim arasında bilgisayarın icadı diğerlerinden farklı olarak insan ögesinin tamamıyla ortadan kaldırma potansiyeli nedeniyle farklılık taşımaktadır. Gelişen teknoloji daha adil, güvenilir, eşitlikçi bir dünya söylemi ile insan refahını daha ileri seviyelere taşıma vaadiyle karşımıza çıksa da kurallarını kapitalist toplumun rekabetçi, kar odaklı ve

¹ Kırıkkale Üniversitesi, İktisat Bölümü Doktora Öğrencisi, aytacaydin7568@gmail.com, Orcid:0000-0002-1721-3999

sınır tanımaz üretim ilişkileri içerisinde belirliyor. Kendi kendine düşünebilen ve eyleme geçebilme kabiliyetine sahip yapay zeka teknolojileri, ölümden sonra yaşamın teknolojik olarak sürdürülebilmesi bireylerin içerisinde oluşan maneviyat duygusunu doldurarak toplumu şekillendiren dini inanışların giderek azalmasına yol açıyor (PWC, araştırmasına göre Birleşik Krallık'taki herhangi bir dine mensup olmayan insanların oranı 2020 yılında %31,2'dir ve bu rakamın her yıl artacağı öngörülmektedir)(NW vd., t.y.). Bir diğer önemli nokta ise otomasyon teknolojilerinin emeğin sermaye tarafından ikamesi nedeniyle üretim aşamalarının emeğe karşı gelişimi, katma değerdeki iş gücü payının ve emek talebinin azalması(Lu & Zhou, 2021). Özellikle gelişmiş ülkelerde karanlık fabrika modellerinin yaygınlaşmasına ve insan emeğinin minimizasyonu çalışmaları işçi sınıfı kavramını ortadan kaldırarak sınıfsal yapının değişimine neden oluyor. Bu olgular toplumları hem sosyolojik hem de ekonomik olarak dönüşüme itiyor. Teknolojik gelişmeler sınıfsal yapının yanı sıra ülkeler arasında ki gelişmişlik düzeylerinde de yeni bir makas oluşturuyor. Norton'a göre yapay zeka ve otomasyon teknolojilerindeki hızlı gelişmeler gelişmekte olan ve az gelişmiş ülkelerin gelişmiş ülkeler seviyesine çıkmasını geçmişe nazaran daha da engelleyebileceğini ortaya koyuyor(Norton, 2017). Çünkü gelişmiş ülkeler ile gelişmekte olan ülkeler arasında bilgiye erişim, otomasyon teknolojilerinin kullanımı benzerlikler gösterse de gelişmekte olan ülkeler tarım istihdamı, kayıt dışı çalışanların yüksek seviyede olması, yüksek teknolojik üretim araçlarına entegre olacak insan kaynağının yeterli seviyede olmaması gibi sorunlar ile mücadele etmektedir (Carbonero vd., 2018). Üretimin yapısının değişmesi, daha az insan ile daha verimli üretim gerçekleştirilebilmesi ile geçmişte ucuz iş gücüne erişim sağlamak için gelişmekte olan ülkelere transfer olan sermaye, imalat sektörü gibi alanlarda daha çok nihai tüketicinin erişimini kolaylaştıran lokasyonlara yöneliyor (Norton, 2017). Buda sermayenin yatırımlarını gelişmiş ülkelere kaydıracağını gösteriyor. Bu olumsuz etkiye rağmen bilgi teknolojilerinin ucuzlaması ve dünya üzerinde hemen hemen her ülkede erişilebilmesi ise gelişmekte olan ülkeler açısından sıçrama etkisi imkanı sunuyor (Hallward-Driemeier & Nayyar, 2017). Bilgiye dayalı görevler çerçevesinde ilerleyen yapay zeka ve otomasyon teknolojileri yüksek beceriye sahip mühendisler, matematikçiler, yazılımcılar vd yaratıcı düşünce ile analitik düşünme kapasitesine sahip insanlar tarafından geliştirilmektedir. Bu açıdan yetişmiş insan kaynağı toplumların kalkınmalarında önemli rol oynamaktadır. Fakat özellikle otoriter rejimlerde, hukuksal sorunlar, yanlış eğitim politikaları ve özgürlüklerin sınırlandırılması teknolojik açıdan kalifiye işgücünün gelişmiş ülkelere transferine neden oluyor. Gelişmiş ülkelerin göç politikaları da yüksek vasıflı eğitilmiş bireylerin transferine yönelik şekillenerek süreci hızlandırıyor. Çalışmamızda yapay zeka ve otomasyon teknolojilerini inceleyen iki soru ekseninde hareket ediyoruz. Bunlardan ilki yapay zeka ve otomasyon teknolojileri sonucu emeğin sermaye ile yer değiştirme etkisini inceleyerek bu kapsamda Türkiye'deki sektörlerin ne kadarlık kısmının teknoloji ile dönüşebileceğini ortaya koyuyoruz. Görev temelli bir yaklaşımla ele aldığımız işleri görevlerin otomasyon teknolojileri ile yer değiştirme potansiyeline bakıyor ve işleri belirli

kurallar çerçevesinde tanımlanmış bilgisayarlar tarafından gerçekleştirilebilen rutin görevler ve analitik düşünme, etkileşim kurabilme belirli kurallar dışında beceri gerektiren rutin olmayan görevler (Autor, Levy, & Murnane, 2003) olarak ayırıyoruz. İkinci kısımda ise Türkiye'nin hukuk, eğitim politikaları ve demokrasi göstergelerini inceleyerek Türkiye'nin dijital dönüşüme ne oranda hazır olduğunu vurgulamaya çalışıyoruz. Türkiye'nin yetişmiş işgücünü elinde tutabilmesi için alması gereken önlemler ya da değiştirmesi gereken politik tutumlara dikkat çekiyoruz. Çalışmada bu iki soru ekseninde politika önerileri geliştirmeyi hedefliyoruz.

Anahtar Kelimeler: İstihdam, Yapay Zeka, Bilgi Teknolojileri

THE IMPACT OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE ON EMPLOYMENT: AN ANALYSIS IN TURKEY

Abstract

The globe has seen many revolutions, but the most important of these is the information technology revolution that has been unfolding for several decades and will change the history of humanity in the near future. The revolution, which is closely tied to the concept of dehumanization, is the beginning of a superhuman process that can think more analytically and produce faster than humans. One of the biggest concerns of economists lately is whether these superhuman machines will take away our jobs. The aim of this study is to reveal how many sectors in Turkey can be transformed by technology and to what extent it will affect employment. The methodology of our study; is to reveal the transformation potential of professions within the framework of a task-based approach with data from internationally published reports. In our study, we move on the axis of two questions while analyzing artificial intelligence and automation technologies. First, we examine the impact of artificial intelligence and automation technologies on the replacement of labor with capital, and in this context, we reveal how many sectors in Turkey can be transformed by technology. In this way, we find the potential to substitute human labor with machines in Turkey. In the second part, we try to emphasize the extent to which Turkey is ready for digital transformation by examining Turkey's law, education policies and democracy indicators. With the findings of the study, we see that labor-intensive sectors in Turkey can be transformed with technology and that the workforce in Turkey is not sufficiently prepared for digital transformation. Findings emerging in democracy, law and education systems reveal the transfer of trained workforce to developed countries. We develop policy recommendations based on these findings.

Keywords: Employment, Artificial Intelligence, Information Technology

Kaynaklar

- Acemoglu, D., & Autor, D. (2011). Skills, Tasks and Technologies: Implications for Employment and Earnings. İçinde *Handbook of Labor Economics* (C. 4, ss. 1043-1171). Elsevier. [https://doi.org/10.1016/S0169-7218\(11\)02410-5](https://doi.org/10.1016/S0169-7218(11)02410-5)
- Brynjolfsson, E., Mitchell, T., & Rock, D. (2018). What can machines learn, and what does it mean for occupations and the economy? *AEA papers and proceedings*, 108, 43-47.
- Carbonero, F., Ernst, E., & Weber, E. (2018). *Robots worldwide: The impact of automation on employment and trade*. 21.
- Hallward-Driemeier, M., & Nayyar, G. (2017). *Trouble in the Making?: The Future of Manufacturing-Led Development*. Washington, DC: World Bank. <https://doi.org/10.1596/978-1-4648-1174-6>
- Lu, Y., & Zhou, Y. (2021). A review on the economics of artificial intelligence. *Journal of Economic Surveys*, 35(4), 1045-1072. <https://doi.org/10.1111/joes.12422>
- McKinsey & Company. (2017). A FUTURE THAT WORKS: AUTOMATION, EMPLOYMENT, AND PRODUCTIVITY. *McKinsey Global Enstitüsü*, 28.
- Norton, A. (2017). *Automation and inequality*. 36. <https://doi.org/11506IIED>
- NW, 1615 L. St, Washington, S. 800, & Inquiries, D. 20036 U.-419-4300 | M.-857-8562 | F.-419-4372 | M. (t.y.). Religious Composition by Country, 2010-2050. *Pew Research Center's Religion & Public Life Project*. Geliş tarihi 16 Şubat 2024, gönderen <https://www.pewresearch.org/religion/interactives/religious-composition-by-country-2010-2050/>

ÇEVRE ETİĞİ TARTIŞMALARINDA İNSANIN KONUMU: SORUN KİM? SORUMLULUK KİMDE?

B. Sina GÜNEŞ¹

Özet

İnsanlık tarihi insan-doğa ilişkisinin tarihidir. Ancak tarih okumalarına bakıldığında birkaç istisna dışında, dünya tarihinin insanlık tarihine indirgendığı, gezegenin insan öncesi tarihinin ise insanlık tarihine gelmede bir önsöz olarak ele alındığı görülmektedir. Doğanın içkin ve içsel değerini göz ardı eden insan merkezli ve geriye dönük yapılan bu okuma bugün içinde bulunulan ekolojik krizlerin de temel nedenleri arasında görülmektedir.

Ekolojik krizlerin tahrip boyutlarının arttığı, ekonomiye zarar verdiği ve insanın gündelik yaşamını etkilemeye başladığı 1970’li yıllardan beri sorunun sebebi ve çözümü üzerinde yoğun bir şekilde durulmuştur. Akademik ve toplumsal alanda tarihi çok daha eskilere dayanmasına karşın uluslararası alanda ilk çabalar BM üncülüğünde 1972’de Stockholm İnsan Çevresi Konferansı ile başlamıştır. Stockholm Konferansı’nda bir araya gelen devlet temsilcileri ekolojik krizi çözmeye yönelik bağlayıcı ilkeler ve yükümlükler yerine siyasal ve ahlaki sözlerle yetinmiş ve sorumluluktan kaçmıştır. Stockholm Konferansı’ndan sonra gerçekleştirilen ve ekolojik krizi merkezine aldığı savunulan 1992’de Rio de Janeiro’da düzenlenen BM Çevre ve Kalkınma Konferansı, 2002’de Johannesburg’da düzenlenen Dünya Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi ve 2012’de Rio+20’de denilen Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Konferansı için de benzer çekincelerin sergilendiği ve çözümün ertelendiği görülmektedir. Ekolojik kriz gibi küresel bir sorunun yasal düzenlemeler yerine iktidarların kısa vadeli çıkarlarına kurban edilmesi sorunun çözülmesi bir yana giderek daha fazla çözümsüzleşmesine sebep olmuştur.

Ekoloji krizin çözümü ve yaşanabilir bir gezegene ulaşmada ekoloji hareketleri ve çalışmalarının insana yüklediği sorumluluk 1990’lara değin iki kutuplu dünya ve ideolojik yaklaşımların gölgesinde kalarak kabul görmese de Doğu Bloğu’nun çökmesi ile süreç yeni bir aşamaya geçmiştir. 1990’ların sonu 2000’lerin başından itibaren özellikle BM ve bağlı kuruluşların (IPCC, UNEP gibi) sorumlunun bir bütün olarak insan türü olduğu yönündeki, daha önce kabul etmedikleri, argümanların egemen olduğu görülmektedir. Yine bu kurum ve kuruluşlar eliyle ekolojik krize yaklaşımlar krizin doğasına aykırı olarak bütünsellikten ayrılmış iklim, toprak, deniz, okyanus, atık, hava kirliliği gibi birçok alt başlığa ayrılmış ve bu şekilde

¹ Öğr. Gör. Dr., Işık Üniversitesi İİSBF, b.sina.gunes@gmail.com

ele alınmıştır. Bu bir yandan gerçek sorumluların belirlenmesini engellerken öte yandan sorumluluğun bütün insanlara eşit şekilde yüklenmesine sebep olmaktadır.

Ekolojik kriz bağlamında insanın kimi zaman sorumlu kimi zaman suçlu kimi zaman ise sorun çözücü olarak tanımlanması çevre etiği tartışmalarında insanın belirli bir konumda tanımlanmasını engellemektedir. Bu nedenle derinlemesine bir okuma ile hem insan merkezliliği hem çevre merkezliliği hem de biyolojik merkezliliği savunan etik yaklaşımlarda insanın konumunun belirlenmesi sorun çözüme doğrudan katkı sunmasa da çözüm için mücadele eden kesimlerin bir araya gelmesine Aykut Çoban'ın kavramsallaştırması ile ekolojik yoldaşlığın kurulmasına katkı sağlayacaktır.

Bu çalışma ekolojik kriz temelinde sorunun yaratıcısının kim olduğu ve sorumluluğun kimde olduğu gibi sorulara çevre etiği tartışmaları bağlamında bir açıklama getirme çabasıyla yazılmıştır. Bunu yaparken insan ve doğayı merkeze alan bir kavram çerçevesi sunarak; denge ve düzen, müdahil olma ve müdahale etme, müşteri ve varlık, değer ve kaynak gibi ekolojik kriz ile doğrudan ilintili disiplinler kavramların kullanım şekilleri de tartışmaya açılmaktadır.

Kavramsal bir çevre sunma çabası ile hazırlanan çalışma yaşanabilir bir gezegen ve insanın yaşarkalması için ekolojik adalet bağlamında bütünsel bir yaklaşım ve çözüm önerileri sunarak tamamlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Çevre Etiği, İnsan Merkezlilik, Çevre Merkezlilik, Biyolojik Merkezlilik, Ekolojik Kriz, Ekolojik Adalet, İklim Krizi, Uluslararası Çevre Konferansları

THE HUMAN POSITION IN ENVIRONMENTAL ETHICS DEBATES:

WHO IS THE PROBLEM? WHO IS RESPONSIBLE?

Abstract

Human history is the history of the human-nature relationship. However, when we look at the readings of history, it is seen that, with a few exceptions, the history of the world is reduced to the history of humanity, and the pre-human history of the planet is treated as a preface to the history of humanity. This anthropocentric and retrospective reading, which ignores the intrinsic value of nature, is seen as one of the main causes of the ecological crises we are facing today.

Since the 1970s, when the scale of ecological crises increased, damaging the economy and affecting people's daily lives, the cause and solution of the problem have been intensely focused on. Although it has a much longer history in the academic and social spheres, the first efforts in the international arena started with the Stockholm Conference on the Human Environment in 1972 under the auspices of the UN. Instead of binding principles and obligations to resolve the ecological crisis, the state representatives gathered at the Stockholm Conference were contented with political and moral promises and shirked their responsibilities. Similar reservations

and postponement of the solution are observed in the UN Conference on Environment and Development held in Rio de Janeiro in 1992, the World Summit on Sustainable Development held in Johannesburg in 2002 and the United Nations Conference on Sustainable Development also called Rio+20 in 2012. Sacrificing a global problem such as the ecological crisis to the short-term interests of the governments instead of legal regulations has caused the problem to become more and more unsolvable rather than solving it.

Although the responsibility attributed to humanity by ecology movements and studies in solving the ecological crisis and achieving a habitable planet was not accepted until the 1990s, remaining in the shadow of the bipolar world and ideological approaches, the process entered a new phase with the collapse of the Eastern Bloc. Since the end of the 1990s and the beginning of the 2000s, especially the UN and its affiliated organizations (such as IPCC, UNEP) have been dominated by arguments that the human species as a whole is responsible, which they had not accepted before. Again, approaches to the ecological crisis by these institutions and organizations have been divided into many sub-headings such as climate, soil, sea, ocean, waste, air pollution, etc., which are separated from the holistic approach contrary to the nature of the crisis, and handled in this way. This, on the one hand, prevents the identification of the real responsible parties and, on the other hand, leads to the equal attribution of responsibility to all people.

In the context of the ecological crisis, the fact that human beings are sometimes defined as responsible, sometimes as guilty, and sometimes as problem solvers prevents the definition of human beings in a certain position in environmental ethics debates. For this reason, determining the position of human beings in ethical approaches that advocate both anthropocentrism, ecocentrism and biocentrism with an in-depth reading will contribute to the establishment of ecological comradeship with Aykut Çoban's conceptualization, although it does not directly contribute to the solution of the problem.

This study has been written in an attempt to provide an explanation to questions such as who is the creator of the problem and who is responsible for the ecological crisis in the context of environmental ethics debates. In doing so, by presenting a conceptual framework centered on human and nature, the ways of using interdisciplinary concepts directly related to the ecological crisis such as balance and order, intervention and interference, common and being, value and resource are also opened to discussion.

The study, which is prepared with the effort of presenting a conceptual environment, is completed by presenting a holistic approach and solution proposals in the context of ecological justice for a livable planet and human survival.

Keywords: Environmental Ethics, Anthropocentrism, Eco-centrism, Bio-centrism, Ecological Crisis, Ecological Justice, Climate Crisis, International Environmental Conferences

BELEDİYE HİZMETLERİNİN SEÇMEN DAVRANIŞI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: BAYRAMPAŞA ÖRNEĞİ

Baran DURAL¹, Bahriye ESELER²

Özet

Siyaset, insanların hayatlarının bazı kesimlerinin geçici veya daimi olarak ortak olmasına dayanır. Zaman zaman kesişmesi yüzünden alınması gereken ve uyulmaları bir ahlaki müeyyideden ziyade, hukuki bir yaptırımla veya buna benzer maddi temeli olan yaptırımlarla desteklenen kararları alma sürecidir. (Yayla, 2005: 208) Siyasetin karar alma süreci olması onu bir siyasal katılım gerçekleştirme ve bir siyasal tercihte bulunma zorunluluğu getirmesine neden olur. Bu siyasal kararlar sadece sandığa gidip oy kullanmak/kullanmamakla sınırlandırılabilirdiği gibi çok daha ileri boyutlarda katılım türlerini de kapsamaktadır. Gerek diğer katılım türlerinde gerekse oy verme davranışı olarak, seçmeni verili partilere yönelten tek bir neden olabileceği gibi birden fazla ve çok daha karmaşık nedenler de olabilir. Bu amaçla en temel şekilde seçmen teorileri, ekonomik ya da toplumsal seçmen davranışı olarak nitelendirilebilir.

Siyasiler, iyi yönetimin karşılığını sandık başında yüksek oylarla alabilirken aynı zamanda seçmenin kendilerini cezalandırarak düşük düzeyde oy kullanımına neden olabilmektedir. Seçmenler çeşitli şekillerde birbirinden farklı tavır göstermekte ve aslına bakılırsa sandığa gitmeden evvel, siyasal tercihleri belirginleştirmektedirler. Birey oy kullanırken siyasal olayları izleme, siyasal olaylar hakkında tavır takınma ve siyasal olayların içine karışma şeklinde tepki vermektedir. (Baykal, 1970:31-32)

Genel olarak incelendiğinde mahalli seçimlerle genel seçimler arasında gerek katılan siyasal parti ve bağımsız adayların gerekse seçmenlerin göz ettiği farklı ölçütlerin, seçimi kazanma/ oy toplama- verme noktasında etkili olduğu gözlenir. Örneğin gelişmiş demokrasilerde parti programları- parti yayın organlarının yayınları ve hizmete yönelik vaatlerle partilerin sahada yaptıkları tespitler, bire-bir görüşmeler önplana çıkar. Türkiye tipi az gelişmiş ülkelerdeyse, 1965-1980 yılları arasında AP-CHP-MHP-MSP-TİP'in "programlarıyla savaşıma" politikaları haricinde, parti programları- sosyal adalet/ sosyal devletin kazanımlarına dair teorik söylem- ideolojik eğitim gibi unsurlar pek dikkate değer bulunmamaktadır. Bunun bir nedeni anılan siyasal partilerin ideolojik omurgalı kitle partileri veya ideolojik partiler

¹ Prof. Dr. TC Trakya Üniversitesi İİBF SBKY Öğretim üyesi. Elmek: b_dural@yahoo.com. Orcid: 0000-0003-2126-3419

² Öğr. Gör. Üsküdar Üniversitesi SHMYO Sosyal Güvenlik Programı, Sağlık Kurumları İşletmeciliği. Elmek: bahriye.eseler@uskudar.edu.tr Orcid: 0000-0001-7728-4433.

olmaları, kitlelere kendi bütünleşik programları üzerinden dünyayla bütünleşme kaygusu güttüklerini gösterme çabalarıydı. Adı geçen partiler, seçmenden temel olarak, Soğuk Savaş şartlarının dayattığı kuramsal/ jeo-stratejik zemin üzerinden, “Ak Günlere Doğru, Yeniden Büyük Türkiye, 9 Işık, Adil Düzen, Güler yüzlü Sosyalizm” başlıklı ideolojik/ nispeten ideolojik programlarla oy istemekteydiler. (Dural, 2011)

Siyasetin bu güzel özelliği, 1990’lı yıllarda Avrupa tipi gelişmiş demokrasilerde sürerken, Amerikan tipi, “oy avcısı/ toplayıcı” parti anlayışına geçişlerle birlikte yok olmuş ve ülkede, kitleleri birbiri aleyhine tahrik edip kamplara bölme, siyasal ayrımcılık ülke siyasetine hakim olmuştur. Bunun sonucu olarak 1970’li yılların en sağından en soluna tümüyle ağır sanayi yanlısı partileri içinden, 21. yüzyıla geçişle birlikte çağcıl- güçlü bir Yeşiller Hareketi çıkamamış, dezavantajlı grupların haklarını savunabilecek güçlü sağ- sol bir parti türememiştir. Siyasal partiler cinsiyetçilik- çevre/ rant politikaları karşısında, “duruma” göre tavır alma kolaycılığını paylaşır hale gelmişlerdir. Sosyal devlet ve onun kazanımları muhalefetin dilinde tatlı bir eski türküyü dönüşürken, “himmet-nepotizm”, devletten yeniden özel ellere devredilen yardımlaşma siyaseti, sosyal adalet ilkesinde yeni bir “ortaçağ rejimini” tehdidini çağırıştırır olmuştur.

Bu bildiride siyasal katılım olgusu, İstanbul’un tarihi yarımadasının hemen yanbaşında kurulmuş Bayrampaşa ilçesi özgülünde işlenecektir. Tipik bir “göçmen barınağı” şeklinde biçimlenen Bayrampaşa ilçesi adeta iç ve dış göç dalgalarının birikimiyle, bugünkü halini almış, çok kültürlü bir seçim bölgesidir. İlk olarak 1960 sonrasında Balkanlardan gelen göçlerle şekillenen ilçenin demografik yapısında; daha sonraları Karadenizliler, otogarın Bayrampaşa- Esenler hattına taşınması sebebiyle otogar/ hal çalışanları, durumu iyice olan Güneydoğulu yurttaşlar ve son on yıl içinde de az sayıda Suriye göçmenleri yer almaya başlamıştır.

Eskiden Eyüp ilçe sınırları içinde kalan Bayrampaşa, 1990’da ilçe yapılmıştır. 2023 verilerine göre nüfusu 268 bin 350’ye ulaşan Bayrampaşa ilçesi (Nüfus.com, 2023), sınırları içerisinde yer alan hal, otogar gibi yapılarla birlikte günde 1 milyondan fazla yurttaşın gelip- geçtiği hareketli bir uğrak noktası olarak önpala çıkmaktadır. Kadın- erkek nüfusu başabaş seyreden ilçede yaşayan Bulgar, Boşnak- Makedonya- Arnavut Türklerinin ilçeye yerleşimleri sırasında nispeten fakir bir bölge olsa da, Bayrampaşa; bu grupların ekonomik konum- güçlerinin artmasıyla beraber, orta gelirliilerin ağırlıkta bulunduğu bir yapıya kavuşmuştur.

Balkan ve Karadenizli yerleşimcilerin ikinci kuşaklarının eğitim düzeylerinin yükselişiyle beraber hem beyaz yakalı Bayrampaşalı nüfus artmış, hem de ilçe arazi/konut fiyatları hızlı bir tırmanışa geçmiştir. Bayrampaşa ilçesinin, bugünkü Kanal 7 binası karşısındaki tepede yer aldığı bilinen, eski Çingene mahallesinin hızla ortadan kalkıp, bölge Çingenelerinin ya ilçenin yoksul kısımlarına ya da İstanbul’un farklı yerleşim birimlerine taşınmak zorunda kalmaları, yukarıdaki tespitlerin delili sayılmalıdır. İlçede açılan büyük AVM’lerin iş hacmi de Bayrampa-

şa'daki dönüşümün yarattığı izlerden bir diğeridir. Eseler, Bayrampaşa demografik yapısını şöyle özetlemektedir:

“İlçenin Balkanlardan göç almasının en önemli nedenlerinden birisi de ilçenin temellerini 1927 yılında Filibe'den göç eden iki ailenin atması, ailelerin bu bölgede tarım ve hayvancılık faaliyetlerine başlamasıdır. Böylece ucuza alınan geniş arazilerle birlikte Bulgaristan'da yaşayan akrabalarını bu topraklara göç etmelerini sağlamışlardır. Daha bu tarihten itibaren ilçe Balkan göçmenleri ile anılmaya başlamıştır.” (Bayrampaşa Tarihîsel Gelişimi, 2015) (Eseler, 2016)

İlçenin “kemik nüfusunu” oluşturan Balkan kökenli göçmenler, Mostar köprüsü tipi simgesel yapıların benzerlerinin yapıldığı kamusal alanlara, işyerlerine Balkanları çağrıştıran dükkan- cafe- lokanta isimleri, gösterişli evlenme/kız isteme yöntemleri ve hemen her mahallede en az bir tane görülen göçmen dernekleriyle destek sağlıyorlar. Hal böyle olunca Balkan göçmeni nüfus, övünçle taşıdığı “ muhacirlik” kimliğini kıskançlıkla yaşıyor ve ilçe siyasetinde de belirleyici rol oynuyor. Ancak burada kamuoyuna genelde hakim olan Balkan göçmenlerinin çoğunlukla CHP ve sol partilerin oy deposu oldukları yönündeki ciddi yanlışlığa düşülmemelidir. Zira göçmenler bilinenin aksine bir partinin oy deposu gibi davranmaktan ziyade, kendilerini ülkeye kabul eden, onların “itilmişlik- yalnızlık” duygularını okşayan partilere oy vermektedirler. Tıpkı 1990 sonrası dağılan Yugoslavya göçmenlerine yuva sağlayarak gelişen Bayrampaşa'da olduğu gibi sağ partiler de, tıpkı eskinin CHP'si gibi aynı saiklerle, göçmen- muhacir oylarının ortaklarıdır. Bu metinde ülkede mahalli seçimlerde, yerel hizmetlerin başarısının seçmen davranışına etki edip etmediği sorusu Bayrampaşa örneğinde araştırılacak. Bu araştırma sırasında kaynak taraması, katılımcı gözlemin yanısıra, metin yazarlarını önceki saha araştırmalarının verileri esas alınarak, yeni bir dar niteliksel alan araştırması gerçekleştirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Bayrampaşa, muhacirlik, seçmen davranışı, yerel seçimler, belediye hizmetleri.

THE EFFECT OF MUNICIPALITY SERVICES ON VOTING BEHAVIOR: BAYRAMPAŞA AS A CASE SAMPLE

Abstract

Politics is a decision-making process that has to be supported by a legal sanction or substantive sanctions rather than a moral obligation in which has to be taken and obeyed due to the being association or sometimes intersection of some parts of people's lives temporarily or permanently. (Yayla, 2005: 208) The essence of politics as a decision-making process does result with a political participation and an obligation to make a political choice. These political decisions not only include voting/not voting but also the participation in much further dimensions. In both other participations and as a voting behavior, there can be one, more than one or much more complex reasons that pave the way for electorate to orient into the

party. For this reason, basically, the electorate theories can be shaped as economic or societal voting behavior.

In this paper Bayrampaşa, a district of İstanbul formed by Balkan immigrants consisting of Bulgarian, former Yugoslavian Republics and Albanian Turks will be considered as a case sample. The region becoming a district after 1990, has been enriched by the settlers from Karadeniz and middle- class Southeastern Anatolia became a shelter for inner/ international immigrants. Although by the opening of İstanbul International bus station and the AVM's in the region Bayrampaşa population has reached 268 thousands and 300 people in 2023, the region kept its Balkan sstructure. In this paper it will be discussed if the municipality services pay significant role in voting behaviour of the electorates or not throughout the old and new qualitative researches conducted by the authors as wrll as the theoretical framework in the field..

Keywords: Bayrampaşa district, immigrancy, voting behaviour, municipality services, local elections.

TÜRK CUMHURİYETLERİNİN KÜRESEL EKONOMİYE ENTEGRASYONU: OTUZ YILIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Baybarshan Ali KAZANCI¹

Özet

Tarihi İpek Yolunun geçiş güzergahında bulunan Türk ülkeleri (Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Türkmenistan) birçok medeniyete tanıklık etmiş, böylece asırlardır bölgesel ve küresel güçlerin çekim alanında kalmışlardır. İlgili ülkeler geniş tarım arazileri, yeraltı madenleri açısından zengin kaynakları ile 1922 yılının sonlarında Sovyet esaretine girmiş, sosyalizm çatısı altında ekonomik baskılar ile vücuda getirilen kurumsal yapılaşmalar idari yapıyı tesis etmiştir. Dolayısıyla 20. yüzyılda Soğuk Savaşın merkezinde kalan ülkeler dünya enerji tüketiminin artması neticesinde jeostratejik konumlarını güçlendirmişlerdir.

Soğuk Savaşın sona ermesinin bir sonucu olarak Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliğinin (SSCB) yıkılması ile komünist sistem çökmüş ve ardından 1991 yılında Türk ülkelerinin bağımsızlık süreci başlamıştır. Sosyalizm sisteminden arta kalan ekonomik, idari ve siyasi kalıntıların varlığı Rus esaretinden kurtulan ülkeler için problem oluşturmuştur. Buradan bahisle Sovyet enkazından kurtulmak amacı ile küresel piyasalara entegre olmak için Türk Cumhuriyetleri reform çalışmaları gerçekleştirmişlerdir. Ancak ülkelerdeki siyasi yapının Sovyet totaliter rejimden tek liderli otoriter rejime evrilmesi küreselleşme varlığını yavaşlatmıştır. Bu gibi faktörler otuz yıllık dönemde ülkelerin hayal edilen küreselleşme eğilimlerine dönük beklentileri karşılamamıştır. Ancak dönüşüm sürecinde politik aktörlerin çalışmaları halen devam etmektedir.

Doğunun Batıya açılan kapısı Azerbaycan'ın Kafkasya'da Ermenistan ile yaşadığı sıcak savaşlar ekonomik gelişime en büyük sekteyi vurmuş ve ülkenin küresel dönüşümü yavaşlatmıştır. Zengin petrol ve doğalgaz yataklarına rağmen küresel arenada enerji sektörü dışında parlak bir izlenim gösterememiştir. Türk ülkeleri kısıtında en geniş bozkır topraklarına sahip Kazakistan uyguladığı reformlar ve ekonomik atılımlar ile görece gelişmiş düzeydedir. Bu perspektiften Kazakistan ekonomisi enerji kaynaklarının dinamo etkisi ile neoliberalizm koşullarına adaptasyon sürecini en hızlı uygulayan ülkelerden biridir. Coğrafi bağlamda stratejik konumu ile Kırgızistan merccek altına alındığında hukuki-idari-ekonomik dönüşüm hareketlerini en iyi gerçekleştiren ülke olmasına rağmen sınır anlaşmazlıkları ve su kaynaklarının paylaşım problemi gibi dış meseleler sürdürülebilir büyümeyi yavaşlat-

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Kırıkkale Üniversitesi, Fatma Şenses Sosyal Bilimler MYO, kazanci@kku.edu.tr, Orcid ID: 0000-0002-3407-3692

maktadır. Sosyalist statükonun kalıntıları devam eden Özbekistan doğalgaz ihracatına bağlı stratejiler geliştirmekte ve Türk ülkeleri arasında temkinli bir dönüşüm evresi yaşamaktadır. Bölgenin son ülkesi Türkmenistan'da ise kamunun hegemonyası devam etmekte ve neoliberalizm eğilimleri için gerekli adımlar atılsa da uygulamada verimli sonuç alınamamaktadır.

Türk Cumhuriyetleri ekonomik potansiyellerine rağmen ilk on yılda Gayri Safi Yurtiçi Hasıla büyüme oranları 6 kez düşme ile karşılaşmıştır. Sancılı ilk on yılı atlatan Türk ülkeleri 2001 sonrası ekonomik toparlanma sürecine girmiş ve bu süreç istatistiklere yansımıştır (World Bank, 2023). Ancak bölgesel, küresel konjonktürel dalgalanmalar ile petrol ve doğalgaz fiyatlarının beklenmedik değişimleri ülke ekonomilerini kırılganlaştırmaktadır. Dolayısıyla ülkelerin uluslararası makroekonomik performanslarını gösteren istatistiki veriler gelişmişlik düzeyi hakkında tek başına yeterli olmamaktadır. Ülkeler bazında ekonomik dönüşüme ivme katacak demokratik süreçleri, yönetim ve sosyo dinamik unsurları tatbik etmek gerekmektedir. Bu ekseninde 137 ülkenin piyasa ekonomisine ve demokrasiye geçiş süreçlerini ikili ve çoklu olarak karşılaştırmalı analiz imkânı sunan Bertelsmann Stiftung'un Dönüşüm Endeksi (BTI) aracılığı ile analitik çıktılar elde edilebilmektedir.

Dönüşüm sürecinin otuz yıllık performansı en düşük ülke 10 üzerinden 2,7 ile Türkmenistan olup 128. sıradadır. Ülkenin reform süreçlerinin başarı ile uygulanmaması ve sosyalist izlerin mevcudiyetinin devam etmesi dünya ülkeleri arasında Türkmenistan'ın küresel genel performansını aşağıya çekmektedir. Dünya sıralamasında en düşük ikinci skor (4,2) Özbekistan tarafından elde edilmiştir. Nitekim ülke dinamiklerinin uluslararası ekonomik sisteme adapte edilmemesi performansın 102. sırada kalmasına neden olmuştur. Azerbaycan 4,5 puan ile 95. sıraya, Kazakistan ise 4,9 puan neticesinde 79. sıraya yerleşmektedir. En düşük hasılaya sahip Kırgızistan (61. Sıra) genel dönüşüm sürecini görece en iyi gerçekleştiren ülkedir (Bertelsmann Stiftung's Transformation Index, 2023). Çeyrek asrı geçen ve sosyalizm kültürünün izlerini taşıyan hantal sistem ülkelerin en çok yönetim dönüşümünü etkilemiş ve bu durum dünya sıralamasına yansımıştır. Demokratik dönüşüm endeksinde tek lider etrafında toplanan siyasi yönetim sürecinin katı biçimde uygulanması ülkelerin hukuk devleti görünümünü geri planda tutmaktadır. Bu etkenler verimli ve etkin bir özel sektörün işleyişine tesir etmekte, böylece ülkeler yabancı yatırımları başarı ile çekememektedir.

Yeniden reform ve inşa sürecini devam ettiren Türk ülkeleri otuz yıl öncesi ile kıyaslandığında şimdi daha güçlü ve müreffeh durumdadır. Nitekim bu ülkeler birbirinden farklı şartlar taşımanın yanında farklı ekonomik ve politik stratejiler izleyerek farklı yol haritaları belirlemiştir. Elbette bölge ülkeleri kökleşmiş Sovyet politikalarına maruz kaldığı için Batılı kurumlar ile bütünleşmek ilk yıllarda zorlaşmıştır. Bu zaman diliminde ülkelerin mevcut ekonomik kapasitelerinin tek başına değerlendirilmesi yeterli değildir.

Türk Cumhuriyetlerinin bölgesel güçler ile kurduğu diplomatik ilişkiler ve stratejik iş birlikleri küresel dönüşüme katkı sağlarken bu ülkelerin birbirleri ile yürüttüğü sınır paylaşım sorunları küreselleşmenin önüne set çekmektedir. Sonuç itibariyle geçiş ekonomilerinden olan Türk devletleri için ekonomik, politik, sosyolojik dönüşümleri sancılı ilerlemekte ve devletin, toplumun, özel sektörün yeniden şekillendirilmesi uzun soluklu bir çaba gerektirmektedir. Bu minvalde ülkelerin otuz yıllık genel skorları devletlerarası sıralamada parlak bir izlenim sunmamaktadır. Üstelik her ülkenin SSCB dönemine kıyasla kritik dönüşümler yaşadığı fakat bazı noktalarda zayıf veya güçlü olduğu da bir gerçektir. Dolayısıyla ilgili ülke grubu; demokratik ve hukuki süreçlerin işleyişi, yönetim unsurları ve serbest piyasanın genel kaideleri eşanlı reform politikaları ile devreye alındığında genel dönüşüm performanslarını yükseltebilecektir.

Anahtar Kelimeler: Türk Cumhuriyetleri, Küresel Dönüşüm, Ekonomik Dönüşüm, Küreselleşme

INTEGRATION OF TURKIC REPUBLICS INTO THE GLOBAL ECONOMY: A REVIEW OF THIRTY YEARS

Abstract

The Turkic Republics (Azerbaijan, Kazakhstan, Kyrgyzstan, Uzbekistan, Turkmenistan), which gained independence with the dissolution of the Soviet Union at the end of 1991, focused on the free market model with the influence of globalization. The Turkic geography, which implemented the policies of Russia, which assumed the leadership of the socialist system for approximately 70 years, experienced administrative, economic, political and sociological problems after independence. Relevant countries have initiated their economic transformation towards global markets in order to get rid of the characteristics of the Soviet period. Countries that have determined development strategies by focusing on oil, natural gas and mineral exports have experienced economic vulnerabilities in the face of global fluctuations. Therefore, these vulnerabilities have created the need for democratic and governance transformation and countries have carried out reform movements. Indeed, the Turkic states, as transition economies, are undergoing economic, political, and sociological transformations at varying levels.

In this study, the basic dynamics of the economic, democratic and governance transformations carried out by the new Turkic states within thirty years as a result of the end of the Soviet period in 1991 are examined through comparative content analysis. In this context, thirty-year key macroeconomic indicators of the countries and their current situation will be evaluated. Following this, the democratic, governance and economic transformation performances of the countries will be compared and their situation will be analysed according to their scores in the world. In addition, the importance of integrated reforms in order for political transformations to contribute to economic transformation on a global level is explained. Generally

speaking, it is observed that countries have not reached the expected global level within thirty years, despite their high geostrategic and geoeconomic potential. Among these countries, the countries with the best overall performance of the transformation process are Kyrgyzstan, Kazakhstan, and Azerbaijan, respectively, while the lowest performance is reflected in the data as Turkmenistan and Uzbekistan.

Keywords: Turkic Republics, Global Transformation, Economic Transformation, Globalization

Kaynaklar

Bertelsmann Stiftung's Transformation Index (2023). *The Transformation Index*. <https://bti-project.org/en/?&cb=00000> (Erişim Tarihi: 15.01.2024).

World Bank. (2023). *World Bank Open Data*. <https://data.worldbank.org/?locations=AZ-KZ-KG-UZ-TM> (Erişim Tarihi: 18.01.2024)

ATİPİK BİR YAPI OLARAK TÜRKİYE’DE ALAN BAŞKANLIKLARININ KARŞILAŞTIRMALI OLARAK İNCELENMESİ

Bayram COŞKUN¹, Çiğdem PANK YILDIRIM²

Özet

Türkiye’de genel olarak merkezi yönetim kuruluşları Anayasa’nın 126. maddesinin içerdiği düzenleme doğrultusunda, taşrada il ve ilçe birimi oluşturarak örgütlenirler. Bunun yanında yine Anayasa’nın anılan maddesinde yer alan izin kapsamında daha geniş bir coğrafi alana hitap etmek üzere bölge esaslı taşra birimleri de bulunmaktadır. Ancak son yıllarda merkezi yönetim kapsamında belirli bir bölgenin “tarihi, kültürel, manevi değerlerinin ve doğal yapısının korunması, gelecek nesillere aktarılması ve yönetiminin sağlanması” gibi amaçlarla geleneksel forma uymayan yeni kamu teşkilatlarının taşrada kurulduğu görülmektedir. Bunun ilk örneği 2014 yılında kurulan “Çanakkale Savaşları Gelibolu Tarihi Alan Başkanlığı (ÇSGTAB)”dır. Anılan Başkanlık 28/6/2014 tarih ve 29044 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 6546 sayılı “Çanakkale Savaşları Gelibolu Tarihi Alan Başkanlığı Kurulması Hakkında Kanun” ile kurulmuştur. Ancak 2018 yılında 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Başkanlığın idari yapısına ilişkin hükümler yürürlükten kaldırılmış ve Kanunun ismi de değişmiştir. Daha sonra Cumhurbaşkanı tarafından çıkarılan 4 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin 93-103 maddeleri ile “Çanakkale Savaşları Gelibolu Tarihi Alan Başkanlığı”nın görev ve teşkilat yapısı yeniden düzenlenmiştir. Bu Başkanlık “Kültür ve Turizm Bakanlığı”nın “ilgili” kuruluşu olup, kamu tüzel kişiliğine sahiptir ve merkezi Çanakkale’dedir. Bu teşkilatın üst kademe yöneticisi olan “Başkan” 3 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesine göre Cumhurbaşkanı tarafından atanmakta olup, görevleri itibariyle Kültür ve Turizm Bakanına karşı sorumludur.

ÇSGTAB’nın, Çanakkale Savaşlarını anma etkinliklerini düzenlemek, tarihi alanın doğal ve kültürel değerlerini korumak gibi görevleri bulunmaktadır. ÇSGTAB bünyesinde “grup başkanlığı” adı altında 4 birim oluşturulmuştur. Oluşturulan bu birimlerin isimlendirmesi de teşkilatlanmaya ilişkin genel formun dışında yer almaktadır. Başkanlığın personel sistemi de kendine özgü olarak tanımlanmış ve hizmetlerin “375 sayılı KHK’nın ek 28. maddesine göre iş mevzuatına göre istih-

¹ Prof. Dr., Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi İİBF Kamu Yönetimi Bölümü, Yönetim Bilimleri ABD, bcoskun@mu.edu.tr, 0000-0002-6803-7534.

² Arş. Gör., Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi İİBF Kamu Yönetimi Bölümü, Yönetim Bilimleri ABD, cigdempank@mu.edu.tr, 0000-0002-7084-313X

dam edilen uzman ve destek personel tarafından yürütüleceği” hüküm altına alınmıştır.

Yukarıda genel yapısından bahsedilen ÇSGTAB, merkezi yönetim kapsamında taşrada oluşturulan “atipik” yapılanmanın ilk örneğidir. Ancak daha sonra buna benzer iki teşkilat daha kurulmuştur. Bunlar “Kapadokya Alan Başkanlığı” ile “Uludağ Alan Başkanlığı”dır.

23 Mayıs 2019’da çıkarılan 7174 sayılı “Kapadokya Alanı Hakkında Kanun” ile Kapadokya Alanının tarihi, kültürel, doğal kaynak değerleri gibi değerlerin korunup geliştirilmesi ve gelecek nesillere aktarılması için yönetim ve denetim süreçlerine tabi tutulması amaçlanmıştır. Bu amaçla 1 Haziran 2019’da 38 sayılı “Kapadokya Alan Başkanlığı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi” ile kamu tüzel kişiliğine sahip, özel bütçesi olan, merkezi Kapadokya sınırları içerisinde bulunan “Kapadokya Alan Başkanlığı (KAB)” kurularak görev ve yetkileri belirlenmiştir. KAB’ın teşkilat yapısı ve personel sistemi de ÇSGTAB’a benzer bir biçimde oluşturulmuştur. KAB’da iç birim olarak üç “grup başkanlığı” oluşturulmuştur. 38 sayılı CBK’ne göre KAB’nın temel görevi, Kapadokya Alanının “tarihi ve kültürel değerlerinin, doğal dokusunun, jeopolitik konumunun korunması, geliştirilmesi, planlı bir şekilde yönetilmesi” biçiminde ifade edilmiştir. KAB başkanının başlangıçta Nevşehir Valisi olması öngörülmüşken, 2022 yılında ilgili mevzuatta yapılan değişiklikle, başkanın Cumhurbaşkanı tarafından atanması yöntemi benimsenmiştir.

2023 yılında kurulan “Uludağ Alan Başkanlığı (UAB)” da çalışmada ele alınacak son örnektir. Önce 18 Ocak 2023 tarihli 7432 sayılı “Uludağ Alanı Hakkında Kanun” yürürlüğe girmiş, ardından 26 Ocak 2023 tarihli 117 sayılı “Uludağ Alan Başkanlığı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi” çıkarılmıştır. Bu Kararname ile Uludağ Alanının doğal sit alanları ile diğer korunan alanları ile jeolojik ve biyolojik varlıklar ve su vb. kaynak değerlerinin korunması, yaşatılması, yönetilmesi gibi amaçlarla kamu tüzel kişiliğine sahip, özel bütçeli “Uludağ Alan Başkanlığı (UAB)” kurulmuştur. UAB bünyesinde iki grup başkanlığı oluşturulmuş, bu Başkanlığın personel sistemi de diğer alan başkanlıklarına benzer bir biçimde oluşturulmuştur.

Yukarıda verilen genel bilgiler doğrultusunda bu çalışmada; Çanakkale Savaşları Gelibolu Tarihi Alan Başkanlığı, Kapadokya Alan Başkanlığı ve Uludağ Alan Başkanlığının yönetim ve teşkilat yapısı, personel sistemi ile görev tanımının karşılaştırmalı olarak incelenmesi, değerlendirilmesi ve bunların idare içindeki konumlarının tartışılması amaçlanmaktadır. Yukarıda anılan idarelerin kamu yönetimi literatüründe çok fazla inceleme ve değerlendirme konusu yapılmadığı görülmektedir. Bu çalışma ile kendilerine özgü görev ve teşkilat yapılarına sahip olan alan başkanlıklarının idare içindeki yerinin daha iyi anlaşılmasına katkı sağlanacağı düşünülmektedir. Bunun yanında bu idarelerin etkinlik açısından bir kritiği de yapılacaktır. Zaten yazarların Kapadokya Alan Başkanlığı hakkında yayımlanmış bir çalışması da bulunmaktadır.

Çalışma genel olarak nitel bir çalışma olup, betimleyici ve kritik edici bir mahiyete sahiptir. Çalışmada doküman analizi yöntemi kullanılacak ve alandaki literatür bilgisinden yararlanılacaktır. Çalışma için ilgili mevzuat düzenlemeleri temel kaynak mahiyetindedir. Bunun yanında konu ile ilgili resmi dokümanlar, web siteleri, ilgili Sayıştay Raporlarından da yararlanılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Alan Başkanlığı, Tarihi ve Kültürel Değer, Doğal Sit Alanı, Yönetim

COMPARATIVE STUDY OF DIRECTORATES OF SITE IN TURKEY AS AN ATYPICAL STRUCTURE

Abstract

In recent years in Turkey, it has been observed that new public organizations that do not comply with the traditional form have been established in the provinces within the scope of central government for purposes such as "protecting the historical, cultural, spiritual values and natural structure of a certain region, transferring them to future generations and ensuring their administration". The first example of this is the "Directorate of the Çanakkale Wars Gallipoli Historical Site", which was established in 2014. The others are Directorate of the Cappadocia Site, established in 2019, and Directorate of the Uludağ Site, established in 2023.

In this study; It is aimed to comparatively examine and evaluate the administration and organizational structure, personnel system and job description of Directorate of the Çanakkale Wars Gallipoli Historical Site, Directorate of the Cappadocia Site and Directorate of the Uludağ Site and to discuss their positions within the administration. It is thought that this study will contribute to a better understanding of the place of the site directorates, which have their own duties and organizational structures, within the administration. In addition, a critique will be made of these administrations in terms of their effectiveness.

The study is generally a qualitative study and has a descriptive and critical nature. In the study, document analysis method will be used and literature information in the field will be used. Relevant legislation regulations are the main source for the study. In addition, official documents, websites and relevant Court of Accounts Reports on the subject will also be used.

Keywords: Directorate of Site, Historical and Cultural Value, Natural Protected Site, Administration.

KAMU YÖNETİMİ'NDE BÜYÜK VERİ ANALİTİĞİ: FIRSAT VE İMKÂNLAR

Bayram COŞKUN¹, Eyüp ŞEN²

Özet

Büyük veri, daha ileri işlemler veya sonuçlar için depolama, analiz etme ve görselleştirme zorlukları olan büyük, çeşitli ve karmaşık yapıya sahip devasa veri kümeleri için kullanılan bir terimdir (Sagiroglu, ve Sınanc, 2013). Pence (2015) ise büyük veriyi tanımlarken, sahip olunan verinin büyüklüğü ile birlikte, büyük verinin çeşitliliğine ve karmaşıklığına dikkat çeker. Büyük veri analitiği ise büyük veriden eyleme geçirilebilir bilgi ve iç görülerin edinilmesi sürecidir (Rajaraman, 2016). Fan, Han ve Liu (2014), büyük verinin modern toplum için yarattığı fırsatlara dikkat çekerken, bu verinin kullanılması sırasında karşılaşılan güçlüklerin de altını çizmektedir. Büyük veri analitiği, küçük ölçekli verilerle gerçekleştirilmesi mümkün olmayan çıkarım ve öngörüler sağlarken devasa örneklem büyüklüğü ve yüksek boyutluluğu, ölçeklenebilirlik ve depolama darboğazı, sahte korelasyon, tesadüfi içsellik ve ölçüm hataları dahil olmak üzere hesaplama ve istatistiksel güçlükleri de beraberinde getirmektedir.

Büyük veri analitiği farklı sektör ve aktörler için kendi çalışma alanlarında karar alma süreçlerini etkileyebilecek ve uygulamada verimliliği artıracak fırsat ve olanakları içkin olarak taşımaktadır. Karar verme ve kıt kaynakları etkin ve verimli kullanmanın yollarını bulmak için veri analitiği kullanabilir. Büyük veri analitiğinin içinde barındırdığı potansiyelin sunduğu fırsatlar temelde daha iyi yönetim uygulamaları için birçok imkânı içinde barındırmaktadır. Örneğin, Coşkun, Aktaş ve Sarcan (2023) büyük verinin, yapay zekâ ve robotik teknolojileri ile birlikte eğitim öğretim, sağlık, finans, ulaşım ve yönetim gibi çeşitli alanları derinden etkileyen devrim niteliğinde bir değişimi başlattığını ifade etmektedir. Bu konuda yapılan daha spesifik çalışmalara bakıldığında, Morabito (2015) hükümetlerin değişen toplumsal rolünü ve aktif vatandaş katılımına yönelik teknolojik fırsatları vurgulayarak, akıllı şehir statüsünü sağlamak ve sürdürmek noktasında kaynakları iyi kullanılmasına zemin hazırlayacak büyük veri destekli yönetim ve yönetişimin önemi ne dikkat çekmektedir. Gul ve Ahsan (2019) ise büyük veri analitiğinin farklı sektörlerde kullanılmasının yönetim organlarının karar alma süreçlerini olumlu etkileyeceğini ifade etmektedir.

¹ Prof. Dr., Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, bcoskun@mu.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-6803-7534

² Öğr. Gör., Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, eyupsen@mu.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-5045-8349

Türkiye’de Kamu yönetimi alanında ise, 1980’li yıllarda başlayan yeniden yapılanma süreci sonrasında, daha iyi yönetim arayışının temel bir paradigmaya dönüştüğü söylenebilir. Bu kapsamda kamu yönetiminde 1990’lı yıllarda ortaya çıkan ve günümüze doğru gelişerek gelen e-devlet uygulamaları ve dijitalleşme, aynı zamanda birçok kamu hizmeti alanı için önemli miktarda veri oluşmasına ve verinin birikmesine de neden olmaktadır. Sahip olunan veriden edinilen bilgi ile daha isabetli kamu politikalarının belirlenmesi ve kamu hizmetleri için daha doğru kararların alınması söz konusu olacaktır. Çünkü karar verme veya doğru karar verme ile bilgi arasından doğrudan bir ilişki bulunmaktadır.

Her ne kadar kamu sektöründe büyük veri analitiği uygulamaları halen sınırlı olsa da etkinlik ve etkililik açısından somut sonuçlar doğurma bağlamında büyük veri analitiğinin kullanım alanları dinamik şekilde gelişmektedir (Maciejewski, 2017). Kamu sektörünün sahip olduğu ve elde ettiği verilerin çeşitliliği ve kapsamı göz önünde bulundurulduğunda, yerel yönetimlerden merkezi hükümete büyük veri analitiği başat bir olanak olarak öne çıkmaktadır. Örnek vermek gerekirse, kentsel mekânlarda güvenlik ve asayişe ilişkin proaktif uygulamaların belirlenmesinden, ulusal ölçekte sağlık sisteminin etkililiğini iyileştirmeye yönelik politikaların geliştirilmesine kadar birçok farklı düzeyde veri analitiğinden yararlanılabilir.

Türkiye’de kamu yönetimi alanında büyük veri analitiğinin kullanılması süreci sınırlı olsa da başlamıştır. Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine geçişle birlikte 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile kurulan Dijital Dönüşüm Ofisine büyük veri analitiğine ilişkin görev verilmiş ve bu Ofisin bünyesinde “Büyük Veri ve Yapay Zekâ Uygulamaları Dairesi Başkanlığı” kurulmuştur. Büyük veri analitiği çalışmalarını (güvenlik ve mahremiyet boyutlarıyla birlikte) yürütmek bu daire başkanlığının görev alanına dâhil edilmiştir. Bunun yanında 12. Kalkınma Planında (2024-2028) imalat sanayi ve siber güvenlik gibi alanlarda büyük veri analitiğinden yararlanılacağından söz edilmektedir. Ayrıca konuya kurumlar açısından bakıldığında ise, örnek olarak YÖK yükseköğretimde eğitimde ve araştırmada, büyük verinin, eşsiz fırsatlar vadettiği yaklaşımıyla “Yükseköğretim Kurulu Büyük Veri Projesi”ni başlatmıştır.

Bu çalışmada yukarıda ifade edilen bilgiler doğrultusunda, büyük veri ve büyük veri analitiği terimlerinin kavramsal çerçevesi genel olarak incelendikten sonra, kamu yönetimi açısından büyük veri analitiğinin yönetim, etkinlik ve verimlilik bağlamında ortaya çıkardığı fırsat ve imkânların irdelenmesi amaçlanmaktadır. Bunun yanında Türk Kamu Yönetimi açısından büyük veri analitiğinin genel durumu üzerinde durulacak ve Türk kamu yönetiminde büyük veri analitiğinin kullanılmasına ilişkin mevcut durum ve geleceğe ilişkin projeksiyon ilgili mevzuattan ve kalkınma planlarından yararlanılarak tartışılacaktır. Son olarak büyük veri analitiğinin kamu sektöründe aktif kullanımının muhtemel faydaları iyi yönetim ilke-leri bağlamında irdelenecektir. Bu çalışmanın kamu yönetimi alanyazında büyük veri ve büyük veri analitiği tartışmalarına ve kamu sektöründe muhtemel büyük veri kullanımı pratiklerine katkı sağlaması beklenmektedir.

Bu çalışma nitel bir araştırma mahiyetindedir. Nitel araştırmalarda araştırılmak istenen konu; bir uygulama, faaliyet ve sosyal bir olgunun veya durumun derin analizlerle incelenmesi üzerine kuruludur (Turtar ve Erdem, 2020). Bu doğrultuda çalışmada büyük veri, büyük veri analitiği, kamu yönetiminde büyük veri analitiği ile Türk Kamu Yönetiminde büyük veri analitiğinin kullanılması hususları incelenecektir. Çalışmada temel olarak doküman analizi ve literatür incelemesi yöntemi kullanılacaktır. Çalışmada kamu yönetimi için yönlendirici politika belgeleri ile resmi raporlardan da yararlanılacaktır. Bu kapsamda OECD tarafından 2023 yılında yayınlanan "The Digital Government Review of Türkiye" raporu çalışma açısından yararlanılan temel kaynaklardan birisi olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Büyük Veri, Büyük Veri Analitiği, Kamu Yönetimi.

BIG DATA ANALYTICS IN PUBLIC ADMINISTRATION: OPPORTUNITIES AND POSSIBILITIES

Abstract

This study delves into the intricate realm of big data and big data analytics, aiming to unravel their conceptual underpinnings and investigate the myriad opportunities they present for governance, effectiveness, and efficiency within the domain of public administration. It embarks on a journey to explore the current landscape and future trajectories of big data analytics utilization in Turkish public administration, leveraging insights from pertinent legislation and development plans. Moreover, it endeavors to dissect the potential dividends of embracing active big data analytics utilization in the public sector through the lens of good governance principles. In its quest for understanding, this study adopts a qualitative research approach, characterized by deep analytical dives into the subject matter. Employing methods such as document analysis and literature review, it seeks to unearth nuanced insights that illuminate the terrain of big data analytics within public administration. Furthermore, the study draws upon guiding policy documents and official reports to enrich its analysis, with the OECD's "The Digital Government Review of Türkiye" report from 2023 serving as a cornerstone resource. Through meticulous examination and thoughtful synthesis, this study aspires to contribute to the discourse surrounding big data and big data analytics in the realm of public administration. By shedding light on their potential implications and applications, it aims to inform decision-makers and practitioners alike, paving the way for informed strategies and policies that harness the transformative power of data-driven insights. In doing so, it seeks to catalyze advancements in governance practices and enhance the delivery of public services, ultimately fostering a more responsive and effective public sector.

Keywords: Big Data, Big Data Analytics, Public Administration.

Kaynaklar

- Coşkun, B., Aktaş, M., & Necati, S. (2023). Kamu Yönetiminde Yapay Zekâ Uygulamaları. M. Aktaş (Ed.), *Yapay Zekâ Yönetim ve Eğitim* içinde (s. 55–83). Ankara: Nobel.
- Fan, J., Han, F., & Liu, H. (2014). Challenges of big data analysis. *National science review*, 1(2), 293-314.
- Gul, R., & Ahsan, A. (2019, January). Big data and analytics: Case study of good governance and government power. In *European Conference on Intangibles and Intellectual Capital* (pp. 128-XI). Academic Conferences International Limited.
- Maciejewski, M. (2017). To do more, better, faster and more cheaply: Using big data in public administration. *International Review of Administrative Sciences*, 83(1_suppl), 120-135.
- Morabito, V. (2015). Big data and analytics for government innovation. *Big Data and Analytics: Strategic and Organizational Impacts*, 23-45.
- Pence, H. E. (2014). What is big data and why is it important?. *Journal of Educational Technology Systems*, 43(2), 159-171.
- Rajaraman, V. (2016). Big data analytics. *Resonance*, 21, 695-716.
- Sagiroglu, S., & Sinanc, D. (2013, May). Big data: A review. In *2013 international conference on collaboration technologies and systems (CTS)* (pp. 42-47). IEEE.
- Tutar, H., & Erdem, A. T. (2020). Örnekleriyle bilimsel araştırma yöntemleri ve SPSS uygulamaları. *Seçkin Yayıncılık*, 1.

KAMU FİRMALARININ VE DEVLET ETKİNLİĞİNİN YENİLİKTEKİ ROLÜ: TÜRK DEVLETİ TEŞKİLATI ÜZERİNE MİKRO VE MAKRO DÜZEYDE BİR İNCELEME

Bayram Veli DOYAR¹

Özet

Bu çalışmada kamu firmalarının ve devlet etkinliğinin yenilik (inovasyon) üzerindeki etkilerinin Türk Devletleri Teşkilatı ülkeleri (Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Türkiye ve Özbekistan) için ortaya konması amaçlanmaktadır. Söz konusu inceleme hem mikro iktisadi hem de makro iktisadi düzeyde yapılmaktadır.

Mikro iktisadi analiz için gözlem birimleri firmalar olup yatay kesit veri seti kullanılmıştır. Kullanılan veri seti 2019 yılına ait olup Kazakistan, Kırgızistan, Türkiye ve Özbekistan'a ait veri setleri dikey olarak birleştirilerek elde edilmiştir. Azerbaycan için 2019 yılına ait veri seti bulunmadığı için mikro iktisadi analize dahil edilememiştir. Birleştirilen veri seti 4708 firma içermektedir. Ancak kayıp gözlemler nedeniyle gözlem sayısı 267'ye kadar düşebilmektedir. Bu analiz için firmaların ürün ve süreç yeniliği yapma olasılıkları şu değişkenlerin probit biçimli bir fonksiyonu olarak tanımlanmıştır: İstihdam, bir gruba aitlik, firmadaki yerli payı, firmadaki yabancı payı, firmadaki kamu payı, talep-çekiş göstergesi, teknoloji-itiş göstergesi, firmanın ana pazarı, araştırma ve geliştirme (Ar-Ge) harcaması, sektör kukla değişkenleri ve ülke kukla değişkenleri. Bu analizdeki amaç kamu payı olan firmaların yenilik performansını ortaya koymaktır. Ancak kamu payı olan çok az sayıda firma (86 adet) olduğu ve bunların da çok azının (17 tanesinin) Ar-Ge harcaması yaptığı görülmektedir. Bu nedenle Ar-Ge hem parasal olarak "işçi başına Ar-Ge harcaması" şeklinde hem de kukla değişken olarak "Ar-Ge harcaması yapmıştır veya yapmamıştır" şeklinde kullanılmıştır. Buradaki amaç yeterli bir gözlem sayısı elde edebilmektir.

İşçi başına Ar-Ge harcaması dikkate alındığında ulaşılan bulgular aşağıdaki gibidir:

- İstihdam arttıkça ürün ve süreç yeniliği yapma olasılıkları da artmaktadır.
- Bir gruba ait olan ve olmayan firmalar arasında ürün ve süreç yeniliği yapma bakımından anlamlı bir fark mevcut değildir.

¹ Arş. Gör. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü, velidoyar@sdu.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-4886-7709>.

- Firmadaki yerli ve yabancı payının ürün yeniliğine anlamlı etkileri olmasa da süreç yeniliği yapma olasılığını azaltmaktadırlar.
- Firmadaki kamu payının ürün yeniliğine anlamlı bir etkisi bulunmamaktadır. Buna karşın kamu payı arttıkça firmanın süreç yeniliği yapma olasılığı azalmaktadır.
- Talep-çekiş ve teknoloji-itış göstergelerinin ürün ve süreç yeniliği üzerinde anlamlı etkileri yoktur.
- Ana pazarı ulusal ve uluslararası olan firmalar ile yerel olan firmalar arasında ürün ve süreç yeniliği yapma açısından anlamlı bir farklılık yoktur.
- İşçi başına Ar-Ge harcamasının ürün yeniliği yapma olasılığına anlamlı bir etkisi yoktur. Fakat işçi başına Ar-Ge harcaması arttıkça süreç yeniliği yapma olasılığı da artmaktadır.
- Sektörler arasında ürün ve süreç yeniliği yapma olasılıkları açısından anlamlı bir farklılık yoktur.
- Kazakistan ile Türkiye arasında ürün yeniliği yapma olasılığı bakımından anlamlı bir fark yoktur. Buna karşın Türkiye'nin süreç yeniliği yapma olasılığı Kazakistan'a göre daha düşüktür. Son olarak Özbekistan ve Kırgızistan'ın ürün ve süreç yeniliği yapma olasılıkları Kazakistan'a kıyasla daha yüksektir.

Daha yüksek bir gözlem sayısı sağlayan Ar-Ge kuklası kullanıldığında ulaşılan bulgular ise şöyledir:

- İstihdam, ürün yeniliği yapma olasılığını etkilemezken süreç yeniliği yapma olasılığını artırmaktadır.
- Bir gruba ait olan firmaların hem ürün hem de süreç yeniliği yapma olasılıkları bir gruba ait olmayan firmalara göre daha yüksektir.
- Firmadaki yerli, yabancı ve kamu payının ürün yeniliği üzerinde anlamlı bir etkisi yoktur. Buna karşın yerli ve yabancı payı, süreç yeniliği yapma olasılığını azaltırken kamu payının yine anlamlı bir etkisi bulunmamaktadır.
- Talep-çekiş göstergesi ürün yeniliği yapma olasılığını etkilemezken süreç yeniliği yapma olasılığını azaltmaktadır. Teknoloji itış göstergesi ise ürün yeniliği yapma olasılığını artırırken süreç yeniliği yapma olasılığını etkilememektedir.
- Ana pazarı ulusal ve ulusal olan firmaların ürün yeniliği yapma olasılıkları ana pazarı yerel olanlara kıyasla daha yüksektir. Süreç yeniliği açısından ise ana pazar göstergelerinin anlamlı bir etkisi bulunmamaktadır.
- Ürün yeniliği bakımından Ar-Ge harcaması yapan ve yapmayan firmalar arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Fakat Ar-Ge harcaması yapan firmaların süreç yeniliği yapma olasılıklarının daha yüksek olduğu görülmektedir.
- Perakende sektöründeki firmaların ürün yeniliği yapma olasılığı imalat sektöründekilere göre daha düşüktür. İmalat ve diğer sektörlerdeki firmalar arasında ürün

yeniliği yapma açısından anlamlı bir farklılık yoktur. Süreç yeniliğine bakıldığında ise hiçbir sektör arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir.

- Türkiye'nin hem ürün hem de süreç yeniliği yapma olasılığı Kazakistan'a göre daha düşüktür. Özbekistan'ın ve Kırgızistan'ın ürün yeniliği yapma olasılıkları Kazakistan'a kıyasla daha yüksekken süreç yeniliği açısından bu ülkeler arasında anlamlı bir fark yoktur.

Makro iktisadi analiz için Türk Devletleri Teşkilatı'na dahil tüm ülkeler dikkate alınabilmektedir. Bu analiz için 2000-2022 dönemine ait yıllık verilerden (toplam 115 gözlem) yararlanılarak panel ekonometrik model tahminleri yapılmıştır. Yenilik göstergesi olarak patent başvuru sayısı kullanılmıştır. Patent başvuru sayıları; yenilik girdisi göstergesi olarak Ar-Ge harcaması (GSYH'deki % pay), beşeri sermaye göstergesi olarak beklenen yaşam süresi (yıl) ve kamusal gösterge olarak devlet etkinliğinin (%'lık sıralama) bir fonksiyonu olarak modellenmiştir. Son olarak 2008 dönemindeki krizi dikkate alabilmek adına bir kukla değişkenden de faydalanılmıştır. Bu fonksiyonun tahmininde geleneksel panel veri modellerinden yararlanılmıştır. Uygun modelin rassal etkiler olduğuna karar verildikten sonra aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır:

- Ar-Ge harcaması arttıkça patent başvuru sayısı da artmaktadır.
- Yaşam süresi ve devlet etkinliğindeki artışlar ile kriz varlığının patent başvuru sayısına anlamlı bir etkisi bulunmamaktadır.
- Ülke düzeyindeki analizlerden elde edilen bulgular ise aşağıdaki gibidir:
- Azerbaycan'da patent başvuru sayılarını beklenen yaşam süresi artırırken devlet etkinliği ve kriz varlığı azaltmaktadır. Ar-Ge harcamalarının anlamlı bir etkisi yoktur.
- Kazakistan'da patent başvuru sayılarını Ar-Ge harcamaları ve kriz varlığı artırırken devlet etkinliği azaltmaktadır. Beklenen yaşam süresinin anlamlı bir etkisi yoktur.
- Kırgızistan'da patent başvuru sayılarını Ar-Ge harcamaları artırırken devlet etkinliği azaltmaktadır. Kriz varlığının anlamlı bir etkisi yoktur.
- Türkiye'de patent başvuru sayılarını Ar-Ge harcaması artırırken diğer değişkenlerin anlamlı bir etkisi bulunmamaktadır.
- Özbekistan'da patent başvuru sayılarını anlamlı biçimde etkileyen bir değişken yoktur.

Anahtar kelimeler: Ar-Ge, yenilik, kamu.

THE ROLE OF PUBLIC FIRMS AND GOVERNMENT EFFECTIVENESS IN INNOVATION: A MICRO AND MACRO LEVEL ANALYSIS ON THE ORGANIZATION OF TURKIC STATES

Abstract

This study aims to investigate the effects of public firms and government effectiveness on innovation in the Organization of Turkic States countries (Azerbaijan, Kazakhstan, Kyrgyzstan, Türkiye, and Uzbekistan). This analysis is carried out at both microeconomic and macroeconomic levels. The microeconomic dataset consists of contains 4708 firms from the year 2019. Here, product and process innovation are estimated as a probit function of several variables, including R&D expenditures and public ownership. The findings show that the probability of process innovation decreases as the public share in firms increases. However, public share does not have a significant effect on the probability of product innovation. The macroeconomic dataset covers the years 2000-2022 and includes 155 observations. The number of patent applications is defined as a function of R&D expenditures (% of GDP) as an innovation input indicator, life expectancy as a proxy variable for human capital, government effectiveness as a public indicator, and a dummy variable representing the crisis period. Traditional panel data models are utilized, and the appropriate model is found to be the random effects model. Accordingly, R&D expenditures have a positive impact on patent applications. However, life expectancy, government effectiveness, and the existence of a crisis do not have a significant effect on the number of patent applications.

Keywords: R&D, innovation, public.

FEDERASYONDAN CUMHURİYETE: KIBRISLI TÜRKLERİN SİYASAL STATÜSÜ

Bekir HALHALLI¹

Özet

16 Ağustos 1960 tarihinde Rum ve Türk taraflarının kararları doğrultusunda federasyon ve konfederasyon arasında bir siyasi yapı olarak ilan edilen Kıbrıs Cumhuriyeti garantör (Birleşik Krallık, Türkiye ve Yunanistan) devletlerin çıkarları ve uluslararası toplum baskısından dolayı yetkileri sınırlı ve tam bağımsız olmayan bir devlet olarak oluşturulmuştur. Kıbrıs Cumhuriyeti’ni oluşturan halklar arasında Kıbrıslı Türkler Türkiye’nin etkisinden, Kıbrıslı Rumlar ise Yunanistan’ın etkisinden uzaklaşamamıştır. Kıbrıs Türk ve Kıbrıs Rum toplumları arasında uzlaşma kültürünün olmaması nedeniyle, anayasal olarak zorunlu devlet organlarının kurulması mümkün olmamıştır. Ulus unsurundan yoksun Kıbrıs Cumhuriyeti, kuruluşundan sadece üç yıl sonra, 21 Aralık 1963’te Kıbrıslı Rumlar tarafından Akritas planının uygulanmasıyla gerçek işlevini yitirdiğini ispat etmiştir. Akritas planının uygulanmasının ardından Lefkoşa’da Türk ve Rum bölgelerini ayıran bir “Yeşil Hat” çizilmiştir. Yeşil Hat’ın en önemli sonuçlarından biri ulusal bir kimlikten yoksun bu iki toplumun coğrafi olarak ayrılmaya başlandığını işaret etmiştir. Bu sınırın çizilmesi, Kuzey Kıbrıs’ta devletin oluşumunda önemli bir adımdır. Böylece, Yeşil Hat, sadece Kıbrıslı Türkler ile Kıbrıslı Rumlar arasındaki sınır değil, aynı zamanda üzerinde bürokratik bir yapılanmanın kurulacağı Kıbrıs Türk Federe Devletinin ve ardından kurulacak KKTC (Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti)’nin de hükümler alanıdır.

1990’lar boyunca görüşmeler devam etti. 1992 de Gali Fikirler Dizisi, 1993 Güven Artırıcı Önlemler Paketi adı altında BM planları sunuldu ancak sonuç yine aynıydı. 1990 dan itibaren Kıbrıs Meselesine Avrupa Birliği de müdahil oldu ve GKRY (Güney Kıbrıs Rum Yönetimi) yanlısı politika izledi. Böylelikle bu etkende çözümü zorlaştıran unsurlardan biri oldu. Böyle devam eden gelişmeler sonucunda 2004 yılında BM Genel Sekreteri Kofi Annan’ın ismiyle anılan Annan Planı ortaya çıktı. Bu planı da referandumda GKRY’nin reddetmesine rağmen Rumlar ödüllendirilerek AB’ye üye olarak alındılar.

Bu çalışmada 1975’den 1983 Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ilanına kadar olan dönemde Kıbrıslı Türklerin siyasi statü arayış sürecinin incelenmesi planlanmıştır. Bu doğrultuda araştırma sorusu şu şekildedir: Kıbrıs Türk Federe Devleti’nin ku-

¹ Dr., University of Kyrenia, Faculty of Economics and Administrative Sciences, International Relations, bekir.halhali@kyrenia.edu.tr, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7148-0505>

rulmasından KKTC'nin ilanına kadar Kıbrıslı Türklerin siyasi statü arayış süreci ve dış ilişkileri (1975-1983) nasıldır? Bu araştırma sorusu neticesinde, KKTC'nin siyasi durumu ile dış ilişkileri arasında anlamlı bir farklılık olduğu hipotezine dayanmaktadır. Araştırma sorusunu yanıtlama kapsamında literatür taraması yapılarak akademik kitaplar, makaleler, tezler, gazeteler ve elektronik kaynaklar analiz edilecektir.

Anahtar Kelimeler: Kıbrıs Cumhuriyeti, KKTC, KTFD, Kıbrıs Sorunu, Siyasal Statü.

FROM FEDERATION TO REPUBLIC: THE POLITICAL STATUS OF TURKISH CYPRIOTS

Abstract

In 1955, the Greek Cypriot community, which constituted the majority of the island's population, initiated an armed campaign to end more than 75 years of British colonial rule and to advocate for the political union of the island with Greece (enosis). In response, the Turkish Cypriot community, comprising about a quarter of the island's population, demanded the division of the island between Greece and Turkey (taksim). In 1959, a compromise was reached between the Greek and Turkish governments. Cyprus would become an independent state, with power shared between the two communities through a complex constitutional arrangement. Additionally, the United Kingdom, Greece, and Turkey, acting as the Guarantor States, would be responsible for ensuring the sovereignty and independence of the new state.

The Republic of Cyprus was established on August 16, 1960, as a political entity situated between federation and confederation, following the decisions of the Greek and Turkish sides. However, it was formed as a state with limited powers and not fully independent due to the interests of the guarantor states (the United Kingdom, Turkey, and Greece) and the pressure from the international community. Turkish Cypriots, as one of the constituent peoples of the Republic of Cyprus, remained under the influence of Turkey, while Greek Cypriots remained influenced by Greece. The lack of a culture of reconciliation between the Turkish Cypriot and Greek Cypriot communities hindered the establishment of constitutionally mandated state organs. The Republic of Cyprus, lacking a sense of national identity, demonstrated the loss of its true function with the implementation of the Akritas plan by the Greek Cypriots on December 21, 1963, just three years after its establishment. Following the implementation of the Akritas plan, a "Green Line" was drawn in Nicosia, dividing the Turkish and Greek regions. One of the most significant outcomes of the "Green Line" was the geographical separation of these two communities, both devoid of a distinct national identity. The drawing of this border marked a crucial step in the formation of the state in Northern Cyprus. Thus, the Green Line not only demarcated the boundary between Turkish Cypriots and Greek

Cypriots but also delineated the domain of the Turkish Cypriot Federated State, upon which a bureaucratic structure would be established, and subsequently the TRNC (Turkish Republic of Northern Cyprus).

Although there are numerous studies on the subject in the literature, there is a limited number of works evaluating the process of statehood in the TRNC and the factors influencing recognition, as well as the attitudes of the Guarantor (United Kingdom, Turkey, and Greece) countries, based on concrete examples and data. Moreover, examining the Cyprus problem from multiple contexts is crucial. Evaluating the quest for status of Turkish Cypriots in the TRNC is one of the most significant issues for Cyprus and Turkey. Assessing the political status quest of Turks in the TRNC within the historical context and in relation to other countries and their perspectives renders this research crucial in the literature.

This study aims to examine the process of political status seeking by Turkish Cypriots from 1975 to the proclamation of the TRNC in 1983. The research question is as follows: From the establishment of the Turkish Federated State of Cyprus to the proclamation of the TRNC, how did the Turkish Cypriots' pursuit of political status and their foreign relations evolve (1975-1983)? The hypothesis underlying this research question suggests a significant discrepancy between the political status of the TRNC and its external relations. The study was evaluated by conducting a literature review within the scope of the research question, utilizing various sources such as books, academic articles, theses, newspapers, and electronic resources.

Keywords: *Republic of Cyprus, TRNC, TCFS, Cyprus Problem, Political Status.*

ÇOK VEKTÖRLÜ KÜRESEL KISITLAMALAR BAĞLAMINDA KAMU YÖNETİMİNDE ETKİNLİĞİN SAĞLANMASI

Bekir PARLAK¹

Özet

Kamu yönetimi, küreselleşme denilen dönüşüm çağında yeni yaklaşımlar ışığında yeniden yorumlanmakta, post-modern örgüt kuramı, katılımcı demokrasi, yönetişim, yeni kamu işletmeciliği, kamu yönetiminde dijitalleşme, yalın yönetim-yalın devlet, bütünsel kamu yönetimi bağlamlarında yeniden kurgulanmaktadır.

Küreselleşme sürecinin hızlandığı ve neticelerinin daha net görüleceği üçüncü bin yılda devleti ve kamu yönetimini bekleyen sorumluluklar, belki hiçbir dönemde bu kadar önemli olmamıştır. İç ve dış terörizm, Covid19 Pandemisi ve diğer salgın hastalıklar, etnik ve bölgesel çatışmalar, yoksulluk ve işsizlik, demokratikleşme ve sivilleşme talepleri, gelir ve refah dağılımındaki adaletsizlikler, yönetimlerde otoriterleşme eğilimleri, bölgeler ve toplumsal kesimler arası eşitsizlikler, kadın ve çocuğa ilişkin çözülmemeyen problemler, iç ve dış kitlesel göç hareketleri, iklim değişikliği ve makro ölçekli çevre sorunları ve enerji krizleri ve enerji satrancındaki agresif hamleler, gelişmekte olan ülkelerde devam eden hızlı kentleşme ve getirdiği sorunlar ve daha niceleri, karar alıcıların ve kamu otoritelerinin önünde çözüm bekleyen devasa ve çetrefilli sorunlar olarak durmaktadır.

Kamu yönetiminin etkinlik düzeyi ve işlevselliği, bu sorunların üstesinden ne derece gelineceğini belirleyen başlıca bir unsur durumundadır. Ancak kamu yönetimlerinin, bu konuda özgür ve tam yetkili bir konumda bulunduklarını söylemek güçtür. Kamu politikalarının yapıcı unsurlarının başında gelen siyasi iktidarları da bu kapsam içine alarak “devlet” bazlı bir eleştirel değerlendirme yapmak yerinde olacaktır. Politika üreten ve karar alan siyasi iktidarları bile, “etkin güçlerden sadece biri” sayabileceğimiz bir sürece girmiş bulunmaktayız. Hükümetlerin ve ulusal yönetsel düzenlerin dışında artık Birleşmiş Milletler, Avrupa Birliği, Dünya Ticaret Örgütü, Dünya Bankası, Uluslararası Para Fonu (IMF), Kuzey Amerika Serbest Ticaret Anlaşması (NAFTA), Ekonomik İşbirliği ve Gelişme Teşkilatı (OECD), Uluslararası Enerji Ajansı (IEA), Petrol İhraç Eden Ülkeler Örgütü (OPEC), Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (NATO), Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (OSCE), Karadeniz Ekonomik İşbirliği Teşkilatı (BSEC), iç ve dış kamuoyu, küresel boyutlu şirketler ve tröstler, dev teknoloji kuruluşları, lobiler, düşünce kuruluşları, büyük medya güçleri, etkin ve yaygın sosyal medya platformları, uluslararası finans kuru-

¹ Prof. Dr., Bursa Uludağ Üniversitesi, İİBF, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, bparlak21@gmail.com, orcid.org/0000-0001-8919-6481

luşları, kredilendirme ve değerlendirme kuruluşları, küresel ve bölgesel ölçekli sivil toplum kuruluşları (Greenpeace gibi) vs. gibi birçok ulusal ve ulus-üstü kurum ve bağıntılar, birer denetleyici güç unsuru olarak ulus-devletlerin ve yürütme erklerinin önünde boy göstermektedir.

Bu ulus-üstü (supra-national) örgütler devletlerin iç ve dış boyutlardaki kamu politikalarını ve uygulamalarını doğrudan ve dolaylı olarak etkileyen, belirleyen ve denetleyen küresel güç merkezleri olarak tanınmaktadırlar. Hiçbir devlet, bu güç unsurlarını dikkate almadan ya da bunlardan bağışık bir politika üretme ve yürütme esnekliği ve özgürlüğüne sahip değildir. Devletlerin bu güçler karşısındaki etkilendirme durum ve düzeyleri ile bu güçleri etkileme kapasiteleri hiç kuşkusuz o devletin ekonomik, siyasi ve askeri gücüne doğrudan bağlıdır. Başat devletler dışındaki çok sayıda devletin, çok vektörlü küresel kısıtlamalar ve bağıntılar dışında yer almaları ve kendinden menkul kararlar verebilmeleri çok olası değildir.

Kamu politikalarını ve uygulamalarını şekillendiren ve yönlendiren bu vektörlerin etkisi altında bulunan kamu otoriteleri, iktidar olma ile muktedir olma handikabını genellikle yaşamaktadırlar. Devletin hantal yapısından kurtularak, daha dinamik ve etkin bir rol üstlenmesi gerekirken, devletin küçültülmesi ve kamu yönetiminin hizmet sorumluluğu alanının daraltılması, bilhassa az gelişmiş ve gelişmekte olan toplumlar için ciddi bir paradoks oluşturmaktadır. Sosyal refah devleti olgusu bakımından bazı ülkeler için yolun sonuna gelinmiş olsa da, çoğu dünya ülkesi bu açıdan henüz yolun başındadır. Hantal devlet kadar, zayıf devlet de çoğu toplum için istenen bir durum olmasa gerek.

Küreselleşme, reel olarak bakıldığında, devletlerin fırsatları içselleştirme ve sorunları savuşturma kapasitesi üzerindeki rolleri bağlamında da ele alınmak durumundadır. Gerçekten de birçok ülke aslında küreselleşmenin mahiyetinden kaynaklanan sorunları, olduğundan daha çetrefilli hale getirebilmektedir. Hatta “kapasite” sorunu nedeniyle özünde birtakım fırsatlar sunan oluşumları bile sorun olarak içeriye çekebilmektedirler.

Küreselleşme meydan okumasına karşı bir yandan çokuluslu tedbirlerin, bir yandan da iç yapılardaki düzenlemelerin önemine ve niteliğine işaret edilmelidir. Netice olarak, küresel entegrasyonda meydana gelen fırsatların otomatik olarak ve herkesi mutlu edecek şekilde eşitlikçi bir mantıkla dağılmadığı gözleminde yola çıkılmalıdır. Yine günümüz Türkiye’inde küresel entegrasyonun sağlam bir mimariye ve istikrarlı bir işleyişe dayanmadığı kabul edilmektedir. Bu iki gözlemden hareketle fırsatların içselleştirilebilmesi ve meydan okumaların savuşturulabilmesi için ciddi ve kapsamlı çalışmalara ve bunlara dayalı rasyonel ve etkili kamu politikalarına ve yeni kurumsal yapılara ihtiyaç vardır.

Bu çalışmanın amacı; küreselleşme sürecindeki kamu yönetimi olgusunun dönüşümünü çok vektörlü küresel kısıtlamalar bağlamında ele alarak, kamu yönetiminde etkinliğin nasıl sağlanacağını ortaya koymaktır. Yine aynı anlam bütünlüğü içinde kamu yönetimindeki yeni trendleri ve bunlara dayalı olarak ortaya çıkan

yeniden yapılanma girişimlerini değerlendirmektedir. Buradan hareketle çok vektörlü küresel zeminde, kamu yönetiminde etkinliğin sağlanması yönündeki fenomenler tartışılarak, konu bağlamda, yasal ve kurumsal düzlemde girilen kamu yönetimi reformları analiz edilmektedir. Bu analizler, politika transferleri ve devletlerin resmi bağıntıları da göz önüne alınarak yapısal ve işlevsel eksenlerde bir senteze yönelmektedir.

Bu çalışma; betimsel (descriptive) bir yöntem kullanarak alan yazını taraması yapmak suretiyle seçilmiş bilgilerin ve verilerin analizine ve sonuçta bir senteze varılmasına dayanmaktadır.

Araştırmada elde edilen bulgular; çok vektörlü küresel kısıtlamaların genel anlamda devlet mekanizmalarını, özel anlamda ise kamu yönetimlerini doğrudan ya da dolaylı olarak etkilediği ve bu etkinin, birçok faktöre bağlı olarak farklı kapsam ve içerikler ile yine farklı ölçülerde gerçekleştiği sonucunu vermektedir. Kamu yönetiminde etkinliğin sağlanması bu süreçte kolay görülmemekle beraber, yeni yaklaşım ve teknikleri rasyonel ve etkili kullanarak ve uygun stratejiler güderek bunu başarmak yine de olası görülmektedir. Küresel kısıtlamaların etkileme gücü, yoneldiği devletin ve kamu otoritesinin bunu algılama-karşılama-uygun tepkiyi bulma-kendi lehinde içselleştirme düzlemlerindeki başarısına göre değişmektedir.

Çalışma; devletlerin ve onun karar verici ve uygulayıcı mekanizmalarının küresel-bölgesel-ulusal boyutlardaki ekonomik, sosyal, politik, teknolojik, askeri ve kültürel değişim ve gelişimleri güncel ve reel bir şekilde izleyip, kısa-orta-uzun vadeli planları ve bunlara göre programlar-projeler-prosedürler hazırlamaları ve disiplinli olarak uygulamalarını önermektedir. Devletlerin meşruluğunun sağlanması ve küresel arenadaki yerlerinin sağlamlaştırılması ile kamu yönetiminde etkinliğe ulaşılması, böyle bir yaklaşımla mümkün olabilecektir. Bu hedefe varmak için; yalın yönetim, yapay zeka, bütünleşik yönetim, sinerjik yönetim, durumsallık yaklaşımı, amaçlara göre yönetim ve sibernetik gibi modern ve post-modern yönetim teknikleri ve yaklaşımlarını uygulamak, kamu yönetimlerine ve karar alıcı yapılara önemli katkılar sunabilecektir.

Anahtar Kelimeler: Küresel Kısıtlamalar, Küresel Güç Unsurları, Kamu Yönetimi, Etkinlik, Yeni Yönetim Trendleri.

ENSURING EFFICIENCY IN PUBLIC ADMINISTRATION IN THE CONTEXT OF MULTI-VECTOR GLOBAL CONSTRAINTS

Abstract

The purpose of this study; It aims to reveal how to ensure effectiveness in public administration by considering the transformation of the public administration phenomenon in the globalization process in the context of multi-vector global constraints. Again, within the same semantic integrity, it evaluates the new trends in public administration and the restructuring initiatives that emerge based on them. From

this point of view, phenomena aimed at ensuring efficiency in public administration are discussed on a multi-vector global basis, and public administration reforms undertaken at the legal and institutional level are analyzed in the context of the subject. These analyzes tend towards a synthesis on structural and functional axes, taking into account policy transfers and official relations of states.

This work; It is based on the analysis of selected information and data by scanning the literature using a descriptive method and ultimately reaching a synthesis.

Findings obtained in the research; It concludes that multi-vector global restrictions directly or indirectly affect state mechanisms in general and public administrations in particular, and that this impact occurs to different extents and scopes with different scopes and contents depending on many factors. Although it is not easy to achieve efficiency in public administration in this process, it is still possible to achieve this by using new approaches and techniques rationally and effectively and pursuing appropriate strategies. The influencing power of global restrictions varies depending on the success of the state and public authority to which they are directed, in terms of perceiving, responding to, finding the appropriate reaction and internalizing it in their favor.

Study; States and their decision-making and implementing mechanisms monitor the economic, social, political, technological, military and cultural changes and developments at global-regional-national dimensions in a current and real way, and develop short-medium-long term plans and programs-projects-procedures accordingly. It recommends that they prepare and apply them in a disciplined manner. Ensuring the legitimacy of states and strengthening their place in the global arena and achieving effectiveness in public administration will be possible with such an approach. To achieve this goal; Applying modern and post-modern management techniques and approaches such as lean management, artificial intelligence, integrated management, synergistic management, contingency approach, management by objectives and cybernetics can make significant contributions to public administrations and decision-making structures.

Keywords: Global Constraints, Global Power Elements, Public Administration, Effectiveness, New Management Trends.

HÜKÜMET SİSTEMİ DEĞİŞİKLİĞİNİN MEVCUT KURUMLAR ÜZERİNE ETKİLERİ VE İDARİ TEŞKİLATIN GELECEĞİ

Benazir ÖZTÜRK¹

Özet

Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminin uygulanmaya başlamasıyla yasama, yargı ve yürütme organlarının işleyiş alanlarında önemli değişiklikler gerçekleştirilmiştir. Anayasal organlardaki değişiklikler idari teşkilat yapısında da hem bürokratik işleyiş hem de örgütsel yapının oluşturulmasında önemli değişimler getirmiştir. Sistem değişimi idari teşkilat yapısını önemli ölçüde etkilemiş, bürokratik süreçler ve yetkili makamlarda değişim söz konusu olmuştur. Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi idari teşkilat yapısında başkent teşkilatında ağırlıklı yapısal ve kurumsal değişiklikleri beraberinde getirmiş, taşra teşkilatında il ve ilçe idarelerinin merkezi yönetimle ilişkilerinde, yerel yönetimler açısından ise il özel idaresi, belediye ve köy mevzuatı açısından önemli teknik ve bürokratik işleyişe ilişkin değişimler gerçekleşmiştir. Bu kapsamda değişen hükümet sisteminin Türk idari teşkilat yapısını da değiştirdiği ve dönüştürdüğü gözlemlenmektedir. İdari teşkilattaki değişimin sebebi hükümet sistemi değişimiyle yeni bir kurumsal hafıza oluşturma isteği olup, aynı zamanda eski hükümet sisteminin bürokratik alışkanlıklarını da değiştirmek olarak değerlendirilebilir. Mevzuatta birlik sağlamak amacıyla yapılan teknik düzenlemeler kapsamında aslında bürokratik ve yargısal süreçlere ilişkin düzenlemeler de söz konusu olmuştur. Sistem değişikliği yasama ve yargı erkleri açısından önemli hukuki neticeler oluştursa da özellikle yürütme açısından Türk idari teşkilat yapısı ve bürokratik işleyişi önemli ölçüde etkilemiştir.

Yeni sistemin idari teşkilatı şekillendirmedeki önemli araçlarından biri Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri iken bir diğeri de kamu kurum ve kuruluşlarına yapılan üst düzey bürokrat atamalarıdır. Cumhurbaşkanının sahip olduğu kararnama çıkarma yetkisi önemli bir yetki olup kamu kurum ve kuruluşlarının görev, yetki ve sorumluluklarını ilişkin belirli alanlarda kararnamelerle düzenleme yapılmaktadır. Cumhurbaşkanı tarafından yapılan bürokratik atamaların mahiyeti de yeni hükümet sisteminin idari teşkilat üzerindeki etkileri bakımından önemlidir. Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi üst düzey kamu personelinin atamasına başkent ve taşra teşkilatının uyumlu ve verimli çalışması açısından özel önem verilmiştir. Cumhurbaş-

¹ Öğr. Gör. Dr., Ardahan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, Yönetim ve Organizasyon Bölümü, Ardahan, Türkiye, benazirozturk@ardahan.edu.tr , ORCID: 0000-0003-2333-8509

kanlığı teşkilat yapısı oluşturulurken başkent teşkilatı yeniden şekillendirilmiş, bu durum merkezin yerel uzantısı olan taşra birimlerinde de değişim ve uyum düzenlemeleri getirmiştir. Taşra teşkilatlarının başında olan mülki idare amirlerinin yürütmeyle uyumu noktasında yürütme organındaki değişim başkent teşkilatında olduğu gibi taşra teşkilatında da önemli mevzuat değişiklikleri getirmiştir.

İdari teşkilatta merkezi yönetimin başkent teşkilatı yeni hükümet sistemi kapsamında yeniden yapılandırılmıştır. Başkent teşkilatı yeniden yapılandırılırken kamu politikası yapma ve yürütme sürecinde yeni kurumlar idari yapıda yerini almış, cumhurbaşkanlığı teşkilat yapısında yeni kurulan birimlerle merkezi yapının başkent teşkilatı yeniden şekillendirilmiştir. Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi yürütmenin etki alanını güçlendirmek için bir dizi değişim getirmiş, taşra teşkilatı mevzuatında teknik düzenlemelerin yanı sıra il ve ilçe örgütlenmesinde bürokratik süreçlerin yeniden düzenlendiği, bürokrat atamalarının cumhurbaşkanlığı kararı ile gerçekleştirildiği, cumhurbaşkanının taşra teşkilat yapılarında tek başına idari tasarrufta bulunduğu düzenlemeler yapılmıştır.

Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemiyle yerel yönetim örgütlenmesinde çok kapsamlı değişiklikler olmadığı yönünde bir algı olsa da yerel yapının mevcut bürokratik hafızasına yönelik önemli değişimler ve yasal düzenlemeler söz konusudur. Yeni hükümet sistemi ile Türk idari teşkilat yapısında merkezi birimlerde yapısal, yerel birimlerde ise bürokratik ve yargısal açıdan sessiz bir değişim yaşandığı, bürokratik hafızanın yeni sistem kapsamında oluşturulması adına sessiz bir şekillendirmeye yeniden düzenlendiği açıktır. Hükümet sisteminin gerektirdiği değişiklikler olarak değerlendirilse de idari yapıya ilişkin değişiklikler önemli olup, idari yapıya hakim olan temel ilkelere etkileri açısından da son derece önemli değişimler söz konusudur. Yeni hükümet sistemi yerel yönetimlerin işleyişine dair hukuki ve idari karar alma süreçlerini de değiştirmiş, mevzuat değişiklikleri ve teknik düzenlemeler söz konusu olmuştur.

Merkezin taşra teşkilatı birimleri ve yerel yönetim birimlerine ilişkin mevzuat teknik anlamda Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemine uyarlanmış, il idaresi ve ilçe idaresi kanunlarında olduğu gibi il özel idaresi kanunu, belediye kanunu, büyükşehir belediye kanunu, köy kanununda yeni sisteme uyum kapsamında teknik düzenlemelerin yanı sıra bürokratik işleyiş ve yetkili olan makamlarda da değişiklikler ortaya konulmuştur. İl özel idareleri ve köy yönetimleri içişleri bakanlığı ve Cumhurbaşkanlığı ile ilişkilendirilmiş; Belediye yönetimleri Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ve Cumhurbaşkanlığı ile ilişkilendirilmiştir. Özetle; İl özel idarelerinin ileri teknoloji ve maddi kaynak gerektiren büyük bütçeli alt yapı yatırımlarında Cumhurbaşkanının izni ile borçlanma yapabilmeleri mümkündür. Nüfusu 5000 ve üzeri olan yerleşim yerinde ya da yeni iskan durumunda Cumhurbaşkanlığı kararı ile belediye kurulabileceği, nüfusu 2000'in altında olan belediyelerin köye dönüşümünün de Cumhurbaşkanlığı kararı ile gerçekleşeceği, kanunun öngördüğü koşullar oluştuğunda köy tüzel kişiliğinin Cumhurbaşkanlığı kararı ile kaldırılacağı hükme bağlanmıştır. Belediye ve köy tüzel kişiliğinin kurulması ve kaldırılması hususunda yapı-

lan düzenlemeler yalnızca teknik düzenleme boyutunda olmayıp, yetki ve sorumluluğu bulunan makamların değişimini de beraberinde getirmiş, Danıştay görüşü kapsamında işletilen yargısal süreç kaldırılmıştır.

Değişimle Anayasal kurumlar olan yerel yönetim birimlerinin Cumhurbaşkanlığı Kararnameleriyle şekillendirildiği, mevzuat değişimi kapsamında bürokratik ve yargısal değişimlerinde yaşandığı gözlemlenmektedir. Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi ile yerel birimlere yönelik düzenlemeler mevzuat uyumundan ziyade yerel birimlerin işleyişine dair idari ve yargısal süreçlerin de değişimi, yetkili makamların değişimi, cumhurbaşkanının söz konusu birimler üzerinde tasarrufa sahip olması, yeni hükümet sistemine uygun bürokratik hafızanın tasarımına yöneliktir. Gelişmeler kapsamında yapılan değişimler değerlendirildiğinde takip eden süreçte de idari teşkilat değişim ve dönüşümden azade olmayacaktır. Zira bürokratik sistemin işlevselliğini yitirdiği birçok durumda sistemi işlevsel kılmak adına Cumhurbaşkanlığı Kararnameleriyle söz konusu değişimlerin devam edeceğini öngörmek mümkündür.

Çalışma kapsamında cumhurbaşkanlığı kararnameleri ve yapılan kanuni düzenlemeler üzerinde yapılan inceleme neticesinde idari teşkilat yapısının yapısal ve bürokratik süreçler açısından önemli değişimler yaşadığı ortaya konulmuştur. Yapılan inceleme neticesinde elde edilen bulgular idari yapıda oluşan değişiklikler şeklinde değerlendirilmiştir. Çalışmanın temel amacı hükümet sistemi değişiminin idari teşkilat yapısında yaratmış olduğu değişim ve dönüşümün sessiz bir değişim olduğunu ortaya koymak adına yürütmeye ilişkin ve idari teşkilatı dönüştürmeye ilişkin cumhurbaşkanlığı kararnameleri ve kanunlardaki önemli değişikliklerin tespiti. Bu kapsamda yasal düzenlemelere odaklanılmış doküman incelemesi yapılmıştır. Yapılan inceleme neticesinde mevcut durum ve koşullardan hareketle idari teşkilat yapısının geleceğine ilişkin öngörüler ve öneriler ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi, İdari Teşkilat, Bürokratik Süreç

THE EFFECTS OF GOVERNMENT SYSTEM CHANGE ON CURRENT INSTITUTIONS AND THE FUTURE OF ADMINISTRATIVE ORGANIZATION

Abstract

With the implementation of the Presidential Government System, significant changes have been made in the fields of legislation, execution and judiciary. Changes in constitutional bodies have brought about significant changes in the administrative organizational structure, both in bureaucratic functioning and in the creation of the organizational structure. System change has significantly affected the administrative organizational structure, and there has been a change in bureaucratic processes and competent authorities. The Presidential Government System has brought about major structural and institutional changes in the administrative organization struc-

ture in the capital organization, and in the provincial organization, important technical and bureaucratic changes have taken place in the relations of provincial and district administrations with the central government, and in terms of local governments, in terms of special provincial administration, municipality and village legislation. The reason for the change in the administrative organization is the desire to create a new institutional memory with the change of the government system, and it can also be considered as changing the bureaucratic habits of the old government system. Within the scope of technical regulations made to ensure unity in legislation, regulations regarding bureaucratic and judicial processes have also been made. Although the system change created important legal consequences for the legislative and judicial powers, it significantly affected the Turkish administrative organizational structure and bureaucratic functioning, especially in terms of the executive. As a result of the examination of presidential decrees and legal regulations within the scope of the study, it was revealed that there were significant changes in the administrative organizational structure in terms of structural and bureaucratic processes. As a result of the review, it was evaluated that the changes in the administrative structure were in the form of harmonization of legislation and bureaucratic processes. The main purpose of the study is to reveal that the change and transformation created by the change in the government system in the administrative organization structure is a silent change and to determine in what direction the administrative organization was transformed by the Presidential Decrees. In this context, a document review focusing on legal regulations was conducted. As a result of the examination, predictions and suggestions regarding the future of the administrative organizational structure were put forward, based on the current situation and conditions.

Keywords: Presidential Government System, Administrative Organization, Bureaucratic Process

DİRENÇLİ KENTLERİN İNŞASINDA DİJİTAL İKİZ TEKNOLOJİLERİNİN ETKİSİ: FIRSATLAR VE ZORLUKLAR

Berfin GÖKSOY SEVİNÇLİ¹, Hicran HAMZA ÇELİKAY²

Özet

Kentler, sürdürülebilirliklerini ve dayanıklılıklarını tehdit eden çeşitli şok etkileriyle karşı karşıya kalmaktadır. Son dönemde iklim değişikliği, doğa kaynaklı afetler ve salgın hastalıklar gibi küresel sorunların etkilerinin en aza indirilmesi ve bu konuda politikaların geliştirilmesi kentlerin; yaşanabilir yerler olarak kalabilmesi için büyük önem kazanmıştır. Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmelerden faydalanılması geliştirilen politikaların başarıya ulaşmasında önemli role sahip olmaktadır. Son dönem teknolojilerinden olan dijital ikiz, farklı senaryoları simüle etmek ve farklı stratejileri test etmek için kullanılabilecek gerçek kentin sanal bir kopyasını sunarak birçok problemin çözümünde umut vadeder nitelikte bir gelişme olarak görülmektedir. Dijital ikiz teknolojileri yalnızca kentlerdeki zorlukları öngörmekle kalmamakta aynı zamanda kentlerin gelişim sürecinde nitelikli bir araç olarak kullanılarak, altyapı hizmetleri başta olmak üzere diğer kentsel hizmetlere yönelik karmaşık gelişen talepler karşısında çoklu çözüm alternatifleri ve farklı senaryolar sunarak dayanıklılık ve verimliliği artırmaktadır.

Kent Bilimleri perspektifinden değerlendirildiğinde kentlerin dijital ikizi, başta tasarım, planlama, geliştirme ve yönetme olmak üzere birçok alanda yeniliği beraberinde getirecektir. Küresel ısınma ve iklim değişikliği ile dünyanın çeşitli bölgelerinde yaşanan biyolojik ve doğa kaynaklı afetlerle birlikte kentlerin dirençliliğinin önemi daha fazla gündeme gelmiştir. Dijital ikiz teknolojilerinin bu bağlamda kentlerin dirençliliğini sağlamadaki potansiyeli de incelemeye değer bir konu olmaktadır.

Literatürdeki çalışmalar genel olarak, dijital ikiz konusunu akıllı kentler, Metaverse ile uyumlaştırılmış alanlar, yapay zekâ uygulamaları ve sektörlerin gelişiminde teknolojinin etkinliği, sanal kent simülasyonunun çerçevesi gibi temel konularda ve sağlık, savunma, üretim, enerji otomotiv ve kamu hizmetleri alanlarında ele almaktadır. Literatürden farklı olarak bu çalışma, ilgili konuyu kentlerin dirençliliği özelinde incelemektedir. Bu araştırmanın amacı, dijital ikiz teknolojilerinin kentlerin dayanıklılığını artırmadaki potansiyelini ortaya koymak, dirençli kentlerin inşasını

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Bitlis Eren Üniversitesi İİBF Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, bgoksoy@beu.edu.tr, 0000-0001-9686-509X.

² Doç. Dr., Düzce Üniversitesi Akçakoca Bey Siyasal Bilgiler Fakültesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, hicrancelikyay@duzce.edu.tr, 0000-0000-4256-1397.

da dijital ikiz teknolojilerinin getirdiği fırsatları ve kolaylıkları belirlemektir. Dirençli kentlerde teknolojinin kullanımı ile ortaya çıkabilecek zorluklar ve diğer alanların belirlenmesi de çalışmanın amaçlarındandır. Çalışmada doküman analizi yöntemi kullanılacaktır. Seçilen yöntem, dijital ikizlerin kentlerin dayanıklılığı üzerindeki potansiyelini ortaya koyma amacını gerçekleştirmek üzere toplanan veriler arasında anlamlı bağlar kurmayı ve rasyonel çıkarımlarda bulunmayı sağlayacaktır.

Çalışmanın temel varsayımı; kentlerin dijital ikizlerinin, dirençli kentler inşa etme konusunda önemli bir potansiyele sahip olduğu yönündedir. Dijital ikizler, kentsel sistemlere ilişkin kapsamlı bir anlayış ile etkili ve verimli karar almayı, afet riskinin azaltılmasını ve uzun vadeli sürdürülebilirliği mümkün kılmaktadır. Dijital ikizlerin diğer akıllı kent teknolojileriyle uyumu yeteneklerini daha da artırmaktadır. Ancak başarılı bir uygulama için fırsatların yanında zorluklar da ortaya çıkmaktadır. Yüksek maliyetler, veri gizliliği, kişisel verilerin korunması ve teknik uzmanlık gibi zorlukların üzerinde durulması gerekmektedir. Kentler giderek artan zorluklarla karşı karşıya kalırken, dijital ikizler daha dayanıklı ve sürdürülebilir kentler oluşturmak için teknolojik ilerlemenin olumlu yönlerini ortaya koymaktadır. Dijital ikiz, kent yöneticilerinin dirençli kentler oluştururken çeşitli zorlukların sonuçlarını ve problem çözümlerini simüle ve tahmin etmelerine, kentin gelecekteki zorluklara dayanma ve bunlara uyum sağlama yeteneğini geliştirmeye olanak tanır.

Çalışmada ele alınacak iyi uygulama örnekleri, dijital ikizlerin dayanıklı kentler inşa etme konusundaki etkinliğini açıkça göstermektedir. Dijital ikizler kentte acil durum müdahalesi ve kurtarmada; daha hızlı ve daha doğru durumsal farkındalık oluşturarak, müdahale ekipleri arasında gelişmiş koordinasyon ve iletişim sağlama-sı mümkün olabilir. Ayrıca, altyapı koşullarının ve güvenlik tehlikelerinin gerçek zamanlı izlenmesini gerçekleştirerek, kurtarma çabaları sırasında iyileştirilmiş kaynak tahsisi ve önceliklendirme yapılmasına imkân sağlanabilir. Afet yönetiminde analiz ve geri bildirim yoluyla sürekli öğrenme ve adaptasyon gerçekleştirerek iyileştirmeyi hızlandırabilir.

Böylelikle, uzun vadede dijital ikizlerin kullanımı kent alanlarındaki kırılganlığın ve risklerin azaltılmasına katkıda bulunabilecektir. Dijital ikizler, karar vericilerin kent sistemleri içindeki karmaşık bağlantı ve bağımlılıkları daha iyi anlamalarını sağlayarak, daha dayanıklı ve uyarlanabilir kent stratejilerinin tasarım ve uygulanmasında kolaylaştırıcı bir rol üstlenebilir. Ayrıca yapay zekanın uyumlaştırılması, kent dayanıklılığının sürekli olarak izlenmesini ve değerlendirilmesini kolaylaştırarak kentlerin değişen koşullara ve ortaya çıkan tehditlere yanıt olarak uyum sağlama-sına ve gelişmesine olanak sağlayabilecektir.

Kentlerin dayanıklılığı için dijital ikizleri kullanmanın; risk azaltma önlemlerine daha bilinçli ve hedefe yönelik yatırımların yapılması, gelecekteki şok ve stresleri tahmin etme ve bunlara uyum sağlama konusunda kente gelişmiş bir kapasite kazandırmak, dayanıklılık hususlarının kentin planlama ve geliştirme süreçlerine

daha fazla uyumlaştırılması, kent paydaşları arasında işbirliği ve bilgi paylaşımının güçlendirilmesi, kente direnç kazandırma çabalarına yönelik artan toplumsal farkındalık ve katılımın sağlanması gibi uzun vadeli kazanımları da olabilecektir. Ancak bunu sağlamak için kenti ilgilendiren tüm disiplinler arasında iş birliği olması gerektiği gibi veri paylaşımı, güvenliği, gizliliği ve güncel aktarım konusunda da hassasiyet gereklidir.

Tüm bunlarla birlikte, teknoloji geliştikçe kentler, dijital ikiz teknolojilerinin en verimli şekilde kullanılmasını ve mevzuat uyumluluğunu sağlamak için her düzeyde sürekli eğitim ve kapasite geliştirmeye yatırım yapmaya hazır olmalıdır. Ancak zamanla, maliyetler azaldıkça ve dijital ikizlerin faydaları daha belirgin hale geldikçe bu yatırımlar daha yüksek getiriler sağlayacaktır. Kentler dijital ikizlerin uyumunu keşfetmeye devam ettikçe, kamunun güvenini ve bu dönüştürücü teknolojinin sorumlu kullanımını sağlamak için veri yönetiminde yüksek etik standartların korunması zorunlu hale gelmektedir. Ancak dijital ikizlerin kent yönetiminde kullanılacak şekilde geliştirilmesi, veri yönetimi, gizlilik ve güvenlik kaygıları gibi çeşitli zorlukları da beraberinde getirmektedir. Bu dönüştürücü teknolojinin sorumlu bir şekilde kullanılmasını sağlamak için kentlerin veri yönetiminde yüksek etik standartları koruması ve dijital ikizlerin potansiyel zayıflıkları veya önyargıları kabul etmesi gerekmektedir. Vatandaşların kişisel bilgilerinin mahremiyetinin sağlanması, kamuoyunun güvenini korumak ve dijital ikizlerin yaygın şekilde benimsenmesini teşvik etmek açısından çok önemlidir. Bu endişeleri gidermek için kentler gelişmiş şifrelemeye, veri anonimleştirme tekniklerine ve gizliliği koruyan teknolojilere yatırım yapmalı, ayrıca dijital ikiz teknolojisinin kullanımına yönelik kapsamlı gizlilik politikaları ve yönergeleri geliştirmelidir.

Sonuç olarak, dirençli kentler yaratmada dijital ikiz teknolojisinin kullanılması, kentin sürdürülebilirliğini artırma, afetlere müdahaleyi etkinleştirme ve vatandaşların modern kent yaşamının karmaşıklıkları arasında güvenli ve sürdürülebilir yaşam alanları inşa etme potansiyeline sahiptir. Gelecekteki araştırmalar, etkili dijital ikiz uygulaması için kesin tanımlar ve standartlar geliştirmeye, sınırlamaları ve boşlukları belirlemeye odaklanmalıdır.

Dijital ikiz teknolojisine ve dirençli kentler inşa etme potansiyeline kapsamlı bir analiz sunacak olan bu çalışma, dijital ikiz kavramına genel bir bakışla başlayacak daha sonra bu kavramın afet yönetimindeki rolüne odaklanarak dijital ikiz teknolojilerinin kentlerin dirençliliğine katkısı incelenecektir. Çalışmada ayrıca dijital ikizleri başarılı bir şekilde uygulayan kentlerin vaka çalışmaları incelenecek ve bu deneyimlerden öğrenilen dersler belirlenecektir. Ek olarak çalışmada, dijital ikizlerin yaygın olarak benimsenmesinin getirdiği fırsatlarla beraber potansiyel zorluklar da tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Dirençli Kent, Dijital İkiz, Afet Yönetimi, Fırsatlar, Zorluklar

THE EFFECT OF DIGITAL TWIN TECHNOLOGIES IN BUILDING RESILIENT CITIES: OPPORTUNITIES AND CHALLENGES

Abstract

Cities face a variety of shocks that threaten their sustainability and resilience. Recently, the importance of resilience of cities has emerged with the increasing visibility of the effects of global problems such as climate change, natural disasters and epidemics. Digital twin technologies are seen as a promising technological development in solving many problems by providing a virtual copy of the real city that can be used by simulating different scenarios. The potential of digital twin technologies in ensuring the resilience of cities in this context is worth examining.

Based on the assumption that the digital twins of cities have a significant potential for building resilient cities, the aim of the research is to identify the potential of digital twin technologies in increasing the resilience of cities and the opportunities and challenges that digital twin technologies bring in achieving the goals set for resilient cities. Document analysis method will be used in the study. The chosen method will enable rational inferences to be drawn from the data collected to realize the purpose of the study.

The study, which will provide a comprehensive analysis of digital twin technology and its potential to build resilient cities, will start with an overview of the concept of digital twin and then focus on its role in disaster management and examine the contribution of digital twin technologies to the resilience of cities. The study will also examine best practices of cities that have successfully implemented digital twins.

Keywords: Resilient City, Digital Twin, Disaster Management, Opportunities, Challenges.

BİR YÖNETİM ARACI OLARAK YAPAY ZEKANIN KAMU YÖNETİMİ VE KAMU POLİTİKALARI AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Berrak Çağla BULDUK AYDIN¹

Özet

Bilgi ve iletişim teknolojilerinin, özellikle de internetin gelişmesi hızla sanayi toplumundan “bilgi toplumu” veya “bilgi ve iletişim toplumu” olarak adlandırılan bir süreci de beraberinde getirmiştir. Dünyanın bilgi otoyolları ve iletişim ağları ile örülerek birbirine bağlandığı bu süreçte, bilginin üretilmesi gibi kamusal hizmetlerin planlanması, üretimi, geliştirilmesi ve sunulması da bir takım yöntem değişikliklerine uğramıştır. Buna bağlı olarak bürokrasi, yönetim ve kamusal politikalar yeni bir forma dönüşmüş, yaşanan değişim bürokraside büyük değişimleri de beraberinde getirmiştir. Bu değişikliklerden en önemlisi bürokratlar eliyle yürütülen ve onların takdir yetkisini kullanarak sunulmasını sağladıkları hizmet ve politikalar yapay zeka aracılığıyla uygulanma fırsatı bulmuş ve bu alanda gelişmeler hızını kesmeden devam etmektedir.

Yapay Zeka (YZ), genellikle 'akıllı davranış' olarak adlandırılan kavramın hesaplamalı anlayışı ve bu tür davranışları sergileyen yapay nesnelerin yaratılması ile ilgili bilim ve mühendislik alanını ifade eder. Aristoteles'in syllogismeleri (kıyas) aracılığıyla 'doğru düşünceyi' (mantık) formalize etmeye yönelik çabaları, modern düşünce üzerinde etkili olmuştur. Modern çağda, zihnin işleyişine dair çalışmalar ve bu alandaki ileri düzey araştırmalar, bilgisayarların insan benzeri zeki davranışlar sergilemesine olan ilgiyi artırmıştır. Bu bağlamda, bilgisayarların insan gibi davranmasını sağlayan programlar 'yapay zeka sistemleri' olarak adlandırılır. Yapay Zekanın kamu yönetiminde kullanılması ise bir çok soru işaretini de beraberinde getirmiştir. Bu sorulardan en önemlisi vicdani ve empatik bir muhakemeye sahip bürokratlar aracılığıyla yürütülen kamu hizmet ve politikaları ile ilgili takdir yetkisi yapay zeka aracılığıyla ne kadar doğru ve yerinde yürütülebilir?

Herbert Simon'ın vurguladığı üzere, karar alma süreci yönetimin temelini oluşturmaktadır. Kamu hizmetlerinde görevliler, belirli bir yasa veya düzenlemenin çıkarılması durumunda, bürokratik takdir yetkilerini kullanarak yönetimin temel işlevini icra ederler. Bu takdir yetkileri, politika uygulamasının detaylarından, gündem belirleme ve önceliklendirme süreçlerine, kamu kurumları ve organizasyonlarının

¹ Bitlis Eren Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Doktora Öğrencisi
berrakbldk@gmail.com, ORCID: 0000-0001-8748-0737

tasarımına, sahada hizmetlerin gerçekleştirilmesine kadar geniş bir yelpazede etkinlik gösterir. Bu bağlamda, kamu görevlileri, karar alma serbestliklerini kullanarak yönetimin temel unsurlarını belirleyip yürütürler. Kamu yöneticilerinin takdir yetkilerini etkili bir şekilde kullanmaları, yönetimin kalitesini belirleyen önemli bir faktördür. Bireysel karar alma sürecinin anlaşılması, yönetim çalışmalarında kritik bir özelliktir. Ancak, karar alma kapasitesini şekillendiren unsurlar nelerdir? Bireysel bürokratların motivasyonu ve hedef uyumu bu süreçte önemli roller oynarken, psikologlar, nörobilimciler ve yapay zeka uzmanları, karar alma kalitesini tanımlayan bir yapı olarak zekânın etkisinin altını çizmektedir.

YZ'nin ilerlemesiyle idare ve yönetimdeki potansiyel uygulamalar artacak olsa da, hükümetler genellikle yeni teknolojileri benimsemekte yavaş örgütlerdir. Ancak maliyetlerin düşmesi ve YZ'nin çoğaltılabilirlik, ölçeklenebilirlik ve verimlilik kazanmasıyla birlikte, hükümetlerin bu teknolojilere yatırım yapma eğilimi de artmaktadır. Bu durum, YZ'nin insanlar tarafından gerçekleştirilen birçok görevi destekleyerek veya otomatikleştirerek etkinlik ve verimliliği artırabileceği anlamına gelir. Ancak YZ'nin benimsenmesi, denklik, sorumluluk ve demokrasi gibi yönetim ilkelerine etki edebilir. Bu, rekabetçi yönetim hedefleri ve değerler açısından YZ'nin nasıl kullanılması gerektiği konusunda önemli soruları gündeme getirir. Örneğin, vergi toplama süreçlerini otomatikleştirme ve kişiselleştirilmiş ürünler aracılığıyla işveren ve devlet veritabanlarından veri toplama konularında YZ'nin etkileri değerlendirilmelidir. Bu bağlamda, YZ'nin getirdiği fırsatlar ve tehditler, idare ve yönetimdeki değişimleri anlamak ve etkili bir şekilde yönetmek için dikkate alınmalıdır. Yapay zekanın yapay bir takdir yetkisi olduğunu unutmamak gerekir.

Yapay takdir, idari karar alma süreçlerindeki eksiklikleri ele alarak hükümetteki işleyişi geliştirme potansiyeli sunmaktadır. Bu eksiklikler arasında doğru tahminlerde bulunma zorluğu, takdirin tutarsız kalitesi, önyargı, yolsuzluk ve belirli görevlerin yüksek işgücü maliyetleri gibi sorunlar bulunmaktadır. Yapay zeka, daha doğru, tutarlı ve önyargısız kararlar olarak, maliyetleri azaltarak ve belirli görevlerde daha etkili bir şekilde performans göstererek bu sorunları çözebilir. Yapay takdir değerlendirilmesi zorlu olmakla birlikte, özellikle yapılandırılmamış girdilerden yapılandırılmış veri oluşturma, desen tanımlama ve idari görevlerin otomasyonu gibi alanlarda kullanılabilir. Bu kullanımlar, kamu yönetimi açısından önemli olup, her bir görevin özelliklerine bağlı olarak yapay zeka uygulamalarının uygunluğunu değerlendirmek gerekmektedir. Yapay takdir, kamu sektörü için beraberinde hem olumlu fırsatları hem de zorlukları getirir. Pozitif yönler arasında daha kaliteli hizmetler, düşük maliyetli çözümler ve takdir kullanımında artan tutarlılık bulunmaktadır. Ancak, negatif sonuçlar arasında şeffaflık ve sorumluluk eksikliği, öğrenmeyi ve inovasyonu destekleyen görevlerden uzaklaşma, artan eşitsizlik ve potansiyel idari kötülük kapasitesindeki artış yer almaktadır. Yapay zeka yeteneklerindeki hızlı gelişme, çeşitli yenilikçi amaçlar için kullanım fırsatları sunarken, aynı zamanda potansiyel zararları öngörmekte zorluklar ortaya çıkarabilir.

Bu çalışmada, yapay zeka terimi, özellikle belirli görevler için makine öğrenimi tekniklerini kullanan ve rasyonel karar alma süreciyle ilgili olmayan alan özgü sistemleri içeren herhangi bir alana atıfta bulunan bir tanıma içermektedir. Örneğin, belirli kuralları içeren uzman sistemler, dar yapay zeka olarak adlandırılır (örneğin, yüz tanıma veya otonom araçlar gibi görevler). Diğer taraftan, Genel Yapay Zeka (AGI), henüz gerçekleştirilmemiş ancak bütünleşik bilişsel faaliyetler yelpazesinde zeki bir şekilde performans gösterme yeteneği ile karakterize edilen ve bu nedenle teorik sistemlere atıfta bulunan bir terim olarak kullanılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kamu Yönetimi, Kamu Politikası, Yapay Zeka

EVALUATION OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE AS A MANAGEMENT TOOL IN TERMS OF PUBLIC ADMINISTRATION AND PUBLIC POLICIES

Abstract

The concept of the 'information society' or the 'information and communication society' emerged with the development of information and communication technologies, connecting the world through information highways and communication networks, leading to changes in the methods of planning, producing, developing, and delivering public services. Bureaucracy, governance, and public policies have also evolved in parallel with this transformation. Artificial intelligence (AI) stands out as a field of science and engineering that encompasses the computational understanding of the concept of 'intelligent behavior.' The potential applications of artificial intelligence in public administration include the possibility of implementing services and policies through artificial intelligence facilitated by bureaucrats. However, there are a number of question marks regarding the ethical, correct, and effective implementation of this transition. This study aims to address the opportunities and challenges brought about by the use of artificial intelligence in public services and to discuss the effects of adopting this technology on governance principles and democracy. It also examines how artificial intelligence can be associated with artificial discretion and how it can affect the fundamental elements of governance. This study aims to contribute to the discussions on how the use of artificial intelligence can enhance the quality and effectiveness of public services.

Keywords: Public Administration, Public Policy, Artificial Intelligence

DEVLET YÖNETİMİNE YOL GÖSTERİCİ OLARAK KUTADGU BİLİĞ

Bilge Kağan ŞAKACI¹, Merve GÜNESEN²

Özet

Kutadgu Bilig, Türk-İslam kültür ve fikir tarihinin en önemli edebi eserleri arasında sayılmaktadır. Kelime anlamı olarak “kutlu bilgi, mutluluk bilgisi, mutluluk veren bilgi” gibi anlamları taşıyan bu eser, Yusuf Has Hacib tarafından kaleme alınmıştır. Eser, 1069-1070 yılları arasında yazılmıştır. Eser, Balasagun’da yazılmaya başlanmış ve yazım Kaşgar’da tamamlanmıştır. Eser bitirildiğinde ise Karahanlı hükümdarı olan Tabgaç Bugra Karahan Ebu Ali Hasan Han’a sunulmuştur. Kutadgu Bilig, Türk edebiyatının ilk mesnevilerinden biri olarak kabul edilmekle birlikte aynı zamanda Türk edebiyatındaki ilk siyasetname örneklerinden biridir. Bu bakımdan eser; yönetim, devlet ve toplum konularında Türk-İslam anlayışını açıklamaktadır.

Bir siyasetname olarak Kutadgu Bilig, didaktik özelliktedir. Bu eserle birlikte Yusuf Has Hacib, Türk Kağanlarına yönetim konusunda öğütler vermiştir. Bir devletin nasıl yönetilmesi gerektiği, hükümdarın görevleri ve görevini yerine getirirken nelere dikkat etmesi gerektiği, devlet görevlilerinin sahip olması gereken özelliklerin neler olduğuyla ilgili bilgilere Kutadgu Bilig’te rastlanmaktadır.

Eser temel olarak dört karakterin diyaloguyla ilerlemektedir. Bu karakterler Kün Togdı (Gün Doğdu), Ay Toldı (Ay Doldu), Ögdülmiş (Övülmüş Bilge) ve Odgurmuş (Uyanmış/Zahit)’tur. Her bir karakter farklı bir düşünce ve görevi temsil etmektedir. Kün Togdı hükümdardır ve adaletin temsilcisidir. Ay Toldı vezirdir ve saadeti temsil etmektedir. Ögdülmiş vezirin oğludur ve aklın, bilgeliğin temsilcisidir. Odgurmuş ise vezirin akrabasıdır ve yaşamın sonunun temsilcisidir. Hikâyeye göre adil bir yönetici olan ve ülkeye yararlı olmak isteyen Kün Toldı’nın bir yardımcısı bulunmamaktadır. Kendini ispat ederek aklı ve bilgeliği sayesinde Ay Toldı vezir olarak ülkesine katkı sağlar ve devlet yönetimiyle ilgili görüşlerini hükümdarla paylaşır ancak artık ölmek üzeredir. Bu sebeple hükümdara, vezirlik görevi için oğlunu tavsiye eder. Böylece vezirin oğlu olan Ögdülmiş, vezirlik görevine gelir. Ögdülmiş de babasının yolunu takip ederek görevini en iyi şekilde yerine getirir. Bunu gören Hükümdar Kün Togdı, vezirine yardımcı olacak birini ister.

¹ Prof. Dr., Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, ksakaci@gmail.com, ORCID: 0000-0002-5230-508X

² Yüksek Lisans Öğrencisi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, gunesenmerve@gmail.com, ORCID: 0009-0003-3604-4291

Ögdülmiş, dağda yaşamını sürdüren Ogdurmuş'ı yardımcılığı için tavsiye eder. Böylelikle Ogdurmuş saraya davet edilir, ancak Ogdurmuş hükümdarın üçüncü çağrısında saraya gelmeyi kabul eder. Saraya geldiğinde Kün Togdı'yla konuşup dağa geri döner. Ögdülmiş, Kün Togdı'yla yalnız kalınca yine ona nasihatler verir. Bir zaman sonra Ögdülmiş yaşlandığını söyleyerek Ogdurmuş'ın yanına gider. Ogdurmuş, Ögdülmiş'in bu davranışını doğru bulmayarak onu saraya geri gönderir. Ögdülmiş, onun bu sözünü dinlese de daha sonra Ogdurmuş'ın hastalandığını duyunca tekrar yanına gelir. Ogdurmuş, ona birçok nasihatte bulunur. Ögdülmiş, bu nasihatleri hükümdara aktarır ve hükümdar, arkadaşını yalnız bırakmaması için Ögdülmiş'i dağa gönderir. Ancak bu kez Ogdurmuş vefat etmiştir. Ögdülmiş haberi aldığı anda yas tutar ve hükümdar da ona taziyede bulunur. Ardından Kün Togdı ile veziri Ögdülmiş birlikte ülkeyi adaletle yönetmeye devam ederler.

Hikâyenin içerisindeki diyaloglarda Yusuf Has Hacib, günümüz kullanılmakta olan devlet yönetim kavramlarına vurgu yapmıştır. Yönetimde keyfi davranışlar yerine halkın devlete olan güvenini sağlayacak davranışların tercih edilmesi gerektiği belirtilmiştir. Adil ve hakkaniyetli olmak eserde sıklıkla üzerinde durulan konulardandır. Uzun ömürlü bir yönetimin yolu, Kutadgu Bilig'e göre adil olmak ve halka zulmetmemekten geçmektedir.

Öte yandan bir hükümdarın sahip olması gereken özellikler üzerinde durulmuştur. Buna göre bir hükümdar akıllı ve bilgili olmalıdır. Akıl doğru davranmayı ve doğru karar almayı sağlayan öğelerden biridir. Ancak bilgi olmaksızın akıl tek başına işe yaramayacağından, bir hükümdar bilgi sahibi de olmalıdır. Aynı zamanda bir hükümdar ihtiyatlı ve tedbirli davranmayı bilmelidir. Çünkü hükümdar, bulunduğu makamdan dolayı sorumluluk yüklenmiştir. Bu sebeple ihmalkâr olmamalıdır. Dürüst, zeki ve cesur olmak hükümdarın taşıması gereken özelliklerden olduğu Kutadgu Bilig'te belirtilmiştir. Hükümdar, doğruluk ve kanunun temsilidir. Bunlardan başka, esere göre, hükümdar tatlı dilli ve güler yüzlü olmalıdır. Hükümdarın halk tarafından sevilmesi, onun itibar görmesini de sağlayacak öğelerden biridir. Takva ve tevazu sahibi, nefesine hâkim olabilen, merhametli ve iyi huylu bir hükümdar, iyi bir yönetici olabilir. Takva sahibi bir kimse hataya düşmemek için titiz davranır. Kibirli bir kişinin ise saygınlığı giderek azalır. Bu nedenle hükümdar mütevazı olmalıdır. Merhametli ve iyi huylu olması da aynı şekilde onun halk tarafından sevilmesini sağlayabilecek özelliklerdendir. Vefalı, iyi tabiatlı, cömert, sabırlı, kararlı olmak ve inatçı olmamak iyi bir hükümdarın diğer özellikleri olarak sayılmıştır. Bunların dışında Kutadgu Bilig'te bir hükümdarın sahip olması gereken fiziksel özellikler de belirtilmiştir. Esere göre, bir hükümdar düzgün bir görünüşe, güler yüze ve orta boya sahip olmalıdır. Yüzünü gören kişiler kendini güvende hissetmelidir. Hükümdar, her türlü aşırılıktan kaçınmalıdır. İyi ve güzel huylara sahip olan hükümdar, kendi halkına örnek bir kişilik sergilemelidir. Çünkü esere göre, iyi davranışlar sergileyen bir hükümdar bulunduğu sürece, onun hizmetindeki kişiler ve halk, hükümdarın yolundan giderek doğruluk yolunu tutacaklardır.

Görüldüğü üzere Türk Edebiyatı'nda önemli bir yere sahip olan Kutadgu Bilig'te devlet yönetimine dair pek çok öneriye yer verilmiştir. Bu öneriler günümüzde hâlâ geçerliliğini koruyabilecek niteliktedir. Bu sebeple Kutadgu Bilig, günümüz siyaseti için yönetim konusunda bir yol gösterici olarak kullanılabilir. Çalışmanın amacı, bu klasik esere dayanarak devlet yönetiminde çeşitli kademelerde bulunan kişiler için öneriler sağlamaktır. Kutadgu Bilig'te geçen önerilerin kategorize edilerek sunulması, yönetim açısından değerlendirilmesini kolaylaştırması amaçlanmıştır. Çalışma, literatür taramasına dayanan nitel bir çalışmadır. Çalışma için birincil veri kaynağı olarak Kutadgu Bilig'e başvurulurken, aynı zamanda çalışmayı güçlendirmek adına ikincil kaynaklardan da yararlanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kutadgu Bilig, Devlet Yönetimi, Öneri, Yusuf Has Hacib

KUTADGU BİLİĞ AS A GUIDE TO STATE ADMINISTRATION

Abstract

Kutadgu Bilig is considered as one of the most important literary works in the history of Turkish-Islamic culture and ideas. This work, which literally means “holy knowledge, happiness knowledge, happiness-giving knowledge”, is written by Yusuf Has Hacib. The work started to be written in Balasagun between 1069 and 1070 and was completed in Kashgar. Kutadgu Bilig is considered the first masnavi of Turkish literature, and it is also the first political book in Turkish literature. Therefore, Kutadgu Bilig contains a lot of information about state administration. Many information such as how a state should be governed, the duties and characteristics of ruler are included in Kutadgu Bilig. This information and recommendations remain valid today. For his reason, Kutadgu Bilig can be used as a guide for today's politicians on management. The aim of the study is to provide suggestions for people at various levels in state administration, based on this classic work. By categorizing and presenting the suggestions in Kutadgu Bilig, it is aimed to facilitate the evaluation of these suggestions in terms of management. The study is a qualitative study based on literature review. While Kutadgu Bilig is used as the primary data source for the study, secondary sources were also used to strengthen the study.

Keywords: Kutadgu Bilig, The State Administration, Advice, Yusuf Has Hacib

KAMU YÖNETİMİNDE ÜÇÜNCÜ DİKOTOMİYE DOĞRU: BÜROKRASİDE YAPAY ZEKA KULLANIMININ ONTOLOJİK TEMELLERİ

Burak HERGÜNER¹

Özet

Kamu yönetiminde başlangıcından günümüze kadar disiplini şekillendiren iki temel kırılma noktası yaşanmıştır. Bu kırılma noktalarının ilki 1887 yılındaki siyaset-yönetim dikotomisi olmuştur. Eski ABD başkanı ve aynı zamanda bir akademisyen olan Woodrow Wilson'un ortaya koyduğu ve sonrasında Leonard D. White'in geliştirdiği bu dikotomi sayesinde kamu yönetiminin, siyasetin günlük kaygılarından uzak bir alan haline gelmiştir. Dolayısıyla kamu yönetiminin bir akademik disiplin olarak ortaya çıkışı bu dikotomi sonrası olmuştur. Ayrıca, II. Dünya savaşına kadar klasik (ortodoks) kamu yönetimi anlayışı bu temel dikotomi çerçevesinde şekillenmiştir.

Özellikle II. Dünya savaşı sürecinde ve hemen sonrasında örgütsel psikoloji üzerine yürütülen çalışmalar ve bulgular, kamu yönetimi disiplini de etkilemiş ve kamu yönetimi akademisyenlerini yeni arayışlara itmiştir. Bu çerçevede, klasik kamu yönetiminin öğretilerine de alternatif bulma çabaları yoğunlaşmıştır. Buna paralel olarak, kamu yönetimini şekillendiren ikinci temel dikotomi ise Herbert Simon'ın ortaya koyduğu olgu-değer dikotomisi olmuştur. Özellikle Dwight Waldo tarafından sıkça eleştirilmesine karşın, epistemolojik anlamda bu dikotomi ve sonrasında yaşanan ilgili tartışmalar kamu yönetiminin kabuk değiştirmesine önayak olmuştur. Simon'un olgu-değer dikotomisi sonrası disiplin gerek metodoloji gerekse kamu yönetimi pratiği açısından önemli bir zenginleşme yaşamıştır.

Öte yandan son yıllarda gelişen bilgi teknolojileri kamu yönetimini de derinden etkilemiş, kamu hizmetlerinde etkinlik ve verimliliği artırmaya yönelik başta e-devlet olmak üzere önemli değişiklikler getirmiştir. Ancak bilgi teknolojilerinde yaşanan hızlı değişimler, kamu yönetimindeki değişimin sınırlarını daha da zorlamaktadır. Özellikle son yıllarca tüm dünyada önemli değişiklikler ve tartışmalara neden olan yapay zekânın kullanımı kamu yönetimi alanında da özellikle bürokraside yapay zekâ kullanımına yönelik tartışmaları artırmıştır. Ancak yapay zekâ kullanımına dair çekinceler disiplinin tarihinde üçüncü büyük kırılma ve değişim noktası olabilecek bir dikotominin habercisi olarak görünmektedir.

¹ Doç. Dr., İzmir Demokrasi Üniversitesi, İİBF, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, <https://orcid.org/0000-0002-6240-5463> Email: burak.herguner@idu.edu.tr

Bu çerçevede, bu çalışma kamu yönetimi disiplindeki geçmiş dikotomilerin arka planını ve alana getirdikleri değişimin kısa bir analizini ilgili literatür üzerinden yaptıktan sonra, bu muhtemel ve üçüncü büyük dikotominin nedenlerini ve kamu yönetimi açısından muhtemel sonuçlarını tartışacaktır.

1887'deki ilk dikotomi idari temellerle ilgiliydi. 2. Dünya savaşı sonrası ikinci dikotomi epistemolojiyle ilgiliydi. Günümüzdeki bu son dikotomi ise daha çok ontolojik sorularla ilgilidir. Çünkü artık kamu yönetiminin temel amacını sorgulama zamanı gelmiştir. Kamu yönetiminde ve kamu hizmetlerinde temel amaç salt insan mutluluğu sağlamak mı yoksa insanın devamlı gelişimini sağlamak mıdır? İşte bu sorunun cevabı bürokraside yapay zekanın ne şekilde kullanılması gerektiğinin cevabını verecektir. Dolayısıyla bu çalışma kamu yönetimi literatürüne dayalı olarak, kamu yönetiminde yapay zeka tartışmaları çerçevesinde durgun mutluluk - tam insani gelişme dikotomisini ortaya koyup detaylandıracaktır.

Anahtar Kelimeler: Olgu-değer dikotomisi, Siyaset-yönetim dikotomisi, Yapay zekâ

TOWARDS THE THIRD DICHOTOMY IN PUBLIC ADMINISTRATION: ONTOLOGICAL FOUNDATIONS OF THE USE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN BUREAUCRACY

Abstract

Developing information technologies in recent years has deeply affected public administration and brought significant changes, especially e-government, to increase effectiveness and efficiency in public services. However, rapid changes in information technologies further push the limits of transformation in public administration. The usage of artificial intelligence, which has caused significant changes all over the world in recent years, has increased the debates on the use of artificial intelligence in bureaucracy. However, reservations about the use of artificial intelligence appear to be a harbinger of a dichotomy that may be the third major breaking and changing point in the history of the discipline.

In this context, after making a brief analysis of the background of past dichotomies in the public administration discipline and the change they brought to the field, this study will discuss the reasons for this possible and third largest dichotomy and its possible consequences for public administration.

Therefore, this study will reveal and detail the “stagnant happiness - full human development” dichotomy within the framework of artificial intelligence discussions in public administration.

Keywords: Fact-Value dichotomy, Politics-administration dichotomy, Artificial Intelligence

YAPAY ZEKA VE TÜRK KAMU YÖNETİMİNDE DÖNÜŞÜM: TÜRKİYE’NİN ULUSAL YAPAY ZEKA STRATEJİ BELGESİ IŞIĞINDA DEĞERLENDİRME

Burcu DEMİRDÖVEN¹, Hilal YÜCEYILMAZ²

Özet

Yapay zeka (YZ), son yıllarda dünya çapında kamu hizmetlerinin sunumunda önemli bir dönüşüm potansiyeli sunmaktadır. Türk kamu yönetimi de bu dönüşümden etkilenen alanlardan biridir. Türk Kamu Yönetimi'nde bu etkilerin gelecekte daha açık bir şekilde analiz edilebilmesi için düzenli olarak benzer çalışmaların yapılması önemlidir. Mevcut durumun fotoğrafını çekmek amacıyla yapılmış olan bu çalışma, Türkiye'nin stratejik belgeleri temel alınarak yapay zekanın Türk Kamu Yönetimi'ndeki beklenen ve mevcut etkileri *yapay zeka yönetişi-mi*(governance), *yapay zeka benimsemesi* (ai adoption) ve *kamu güveni* (public trust) bağlamlarında ortaya koyulmaktadır.

Yapay zeka yönetişimine bakıldığında yapay zeka teknolojilerinin temel olarak etik, yasal, sosyal ve politik boyutlarına odaklanmasının yanı sıra söz konusu teknolojinin geliştirilmesi, benimsenmesi ve kullanılması sürecinde kamu kurum ve kuruluşlarının, özel sektörün, sivil toplum kuruluşların, akademinin ve vatandaşların paydaş olarak rolleri yadsınamaz.

Yapay zeka benimsemesi, genel anlamda kamu kurumlarının ve yöneticilerin yapay zeka teknolojilerini benimsemesi ve kullanılmasını aynı zamanda da kamu hizmetlerinde yenilikçi ve veri odaklı çözümlerin kullanılmasını ifade etmektedir.

Kamu güveni temel olarak vatandaşların kamu hizmetlerine ve kurumlarına olan güveninin göstergesidir. Dolayısıyla kamu güveni benimseme ve yönetim bağlamlarında değerlendirildiğinde bunları hem negatif hem de pozitif yöne evriltme gücüne sahip bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Yapay zeka teknolojilerinin doğru ve adil bir şekilde kullanılması, verilerin kullanılması ve işlenmesine yönelik yasal düzenlemelerin teoride ve pratikte tatmin edici olması kamu güvenliğini artıracak ve kamu yönetimi yapay zeka ekosisteminin büyüyüp gelişmesine katkıda bulunacaktır. Ancak, yapay zeka sistemlerinin yanlış veya haksız kullanımı, kamu güvenliğini zedeleyecek ve sürecin baltalanmasına sebep olacaktır.

¹ Arş. Gör., Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Kamu Yönetimi Bölümü, burcudemirdoven@adu.edu.tr

² Dr. Öğr. Üyesi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Kamu Yönetimi Bölümü, hilalyuceyilmaz@hotmail.com

Yapay zekanın Türk Kamu Yönetimi'ndeki rolü incelendiğinde öne çıkan başlıkların kamu yönetiminde verimliliğin artırılması, hizmet kalitesinin yükseltilmesi, karar alma süreçlerinin iyileştirilmesi ve vatandaş memnuniyetinin artırılması gibi konular etrafında kümelendiği görülmektedir. Kamu sorunlarının karmaşıklık düzeyinin artışı ve bunların çözümü için geliştirilen kamu politika ve programlarının etkili bir şekilde uygulanması, *yapay zeka yönetişimi* ile ilişkilendirilmektedir. Yapay zeka, büyük veri analizi ve öngörüselsel analitik gibi araçlarla, karmaşık sorunları çözmek için hızlı ve etkili çözümler sunabilme yetisine sahiptir. Bunun, kamu kurumlarının, sivil toplum örgütlerinin, özel sektörün ve diğer paydaşların işbirliği içinde veri odaklı ve akıllı politika oluşturmaya ve uygulamasına yardımcı olması beklenmektedir. Dolayısıyla, *yapay zeka yönetişimi*, farklı sektörler arasında işbirliğini artırarak karmaşık kamu sorunlarının çözümüne katkıda bulunacak önemli bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Bununla beraber *kamu güvenini* yapay zeka araçlarının kamu yönetimi düzeyinde kullanılmasının *benimsenmesinde* engelleyici veya tetikleyici olma bağlamında ciddi rolü olduğu düşünülmektedir. Bu sebeple de metinde söz konusu kavramlar üçlü sacayağı metaforu üzerinden değerlendirilmiştir.

Dünyada ivmelenen yapay zeka çalışmaları neticesinde ülkeler için bu konuyla ilgili ulusal yapay zeka strateji dokümanları yayınlama ihtiyacı hasıl olmuştur. Çünkü yapay zeka teknolojilerinin hızlı gelişimi ve yayılımı; söz konusu teknolojinin etkilerinin yönetilmesi, fırsat ve risklerinin belirlenmesi meselelerini beraberinde getirmektedir. Ulusal strateji belgeleri de bu yeni teknolojinin etkilerinin etkin bir biçimde yönetilebilmesi için belirgin sınırlar çizme niteliği bakımından elzem görünmektedir. Ayrıca yapay zeka teknolojileri tek bir alana yönelik değişiklikler içermekten fazlasıdır ve dönüşüm hayatın tüm alanlarında kendini göstermektedir. Dönüşümde etik ve hukuki standartların belirlenmesi, sağlıkta karar alma stratejilerinin desteklenmesi, iş yapış biçimlerinin değişmesine bağlı olarak istihdam konusundaki değişiklikler, uluslararası arenada ekonomik düzeyde rekabet edebilme yetisi, kamu hizmetlerinin iyileştirilmesi ve kalitenin artırılması gibi pek çok alanda süreç halihazırda başlamış durumdadır. Yapay zeka strateji belgeleri bunlarla ilgili net çıkarımların ve gelecek planlarının yapılabildiği yegane dokümanlardır. Türkiye, kamu yönetimi stratejilerini belirlemek amacıyla çeşitli stratejik belgeleri kullanmaktadır. Bu belgeler arasında kalkınma planları, stratejik eylem planları, dijital dönüşüm strateji belgeleri ve milli teknoloji hamlesi strateji belgeleri yer almaktadır. Dünyada Kanada ile başlayan ulusal yapay zeka stratejisi oluşturma geleneği kabul görmüş ve gelenek diğer ülkelerce de hızlı bir biçimde kabul edilerek konuyla ilgili aksiyonlar alınmıştır. Türkiye de yapay zeka evrenindeki konumunu netleştirmek ve kendi eylem planlarını somutlaştırmak adına Ulusal Yapay Zeka Strateji belgesini (UYZS) 2021 yılında 2021-2025 yıllarını kapsayacak biçimde yayınlamıştır.

Türkiye'nin Ulusal Yapay Zeka Stratejisi T.C. Teknoloji ve Sanayi Bakanlığı ile Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi iş birliği ile hazır-

lanmıştır. Yine Ulusal Yapay Zeka Stratejisi hazırlanırken bunun On Birinci Kalkınma Planı ve Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programları ile harmoni içerisinde olacak biçimde hazırlandığı bilgisi verilmiştir. UYZS’de öncelikli 24 amaç ve 119 tedbir yer almaktadır. İlgili amaç ve tedbirlerin Türkiye’nin “Dijital Türkiye” vizyonu ve “Millî Teknoloji Hamlesi” ile uyumlu olduğu belirtilmiştir.

Çalışmada UYZS’de yayınlanmış olan amaç ve tedbirler yapay zeka yönetimi, yapay zeka benimsemesi ve kamu güvenini başlıkları çerçevesinde nitel araştırmalarda kullanılan ve verilerin anlamını derinlemesine anlamak için önemli bir araç olan tematik kodlama kullanılarak kategorize edilmiştir. Hali hazırda amaç ve tedbirlerle sınıflandırılmış olan UYZS araştırma konusu olan kavramlar etrafında ikincil bir kategorizasyona tabi tutulmuştur. Tematik kodlama araştırmanın daha derinlemesine anlaşılmasını ve yorumlanmasını, bulguların sistematik bir şekilde analiz edilmesini ve sunulmasını sağladığı için seçilmiştir. Çalışma sayesinde Türk Kamu Yönetimi’nde henüz sıkça tartışılmayan yapay zeka benimsemesi ve kamu güveninin, yapay zeka yönetimini etkilediğini ortaya koymak mümkün olmuştur.

Anahtar Kelimeler: Yapay Zeka Yönetimi, Yapay Zeka Benimsemesi, Kamu Güveni, Kamu Yönetimi, Yapay Zeka, Ulusal Yapay Zeka Strateji Belgesi, Türkiye.

TRANSFORMATION IN ARTIFICIAL INTELLIGENCE AND TURKISH PUBLIC ADMINISTRATION: AN ASSESSMENT IN LIGHT OF TURKEY’S NATIONAL ARTIFICIAL INTELLIGENCE STRATEGY DOCUMENT

Abstract

This study is structured upon the investigation of the concepts of artificial intelligence (AI) governance, AI adoption, and public trust within the framework of Turkey’s National Artificial Intelligence Strategy Document published in 2021, employing thematic coding methodology. Understanding the relationships between these concepts aims to shed light on the ethical, legal, and societal dimensions of AI technology, and how these concepts and AI technologies can be addressed together in public administration. AI governance focuses on regulating the ethical and legal dimensions of technology and ensuring its fair use. This necessitates collaboration among government institutions, the private sector, and civil society, emphasizing stakeholder interaction. AI adoption entails the steps needed for technology to be accepted and disseminated throughout society, often concentrating on investments in areas such as education, awareness, and infrastructure. Public trust aims to ensure that AI applications are deemed reliable in society, with transparency, accountability, and justice playing a critical role in its establishment. The outcomes of the study are expected to contribute to the development of policy recommendations that facilitate the fair and responsible use of AI technology nationwide. Additionally, it is anticipated to benefit from identifying strengths and

weaknesses in the trio of AI governance, AI adoption, and public trust, providing insights for future research and policy-making endeavors. The findings of this study hold significant implications for policymakers, stakeholders, and researchers alike. By identifying areas of strength and weakness within the realms of AI governance, adoption, and public trust, tailored strategies can be devised to address emerging challenges and capitalize on opportunities in the rapidly evolving landscape of AI technology. Moreover, fostering public discourse and engagement around AI ethics and regulation is paramount to building a sustainable and inclusive AI ecosystem. Thus, this study serves as a foundational step towards advancing AI governance frameworks and fostering public trust in AI technologies, ultimately contributing to the responsible and equitable deployment of AI solutions for societal benefit.

Keywords: Artificial Intelligence Governance, Artificial Intelligence Adoption, Public Trust, Public Administration, Artificial Intelligence, National Artificial Intelligence Strategy Document, Türkiye, Transformation in Public Administration.

DP DÖNEMİ İKTİDAR-BÜROKRASİ İLİŞKİLERİNE BİR BAKIŞ: RESEN EMEKLİLİK VE BAKANLIK EMRİNE ALMA İŞLEMLERİ

Bülent AKKAYA¹

Özet

Çalışmanın amacı

1950 seçimleri ile iktidara gelen DP, kanundan kaynaklanan yetkisi çerçevesinde üst düzey bürokratlarını değiştirmişlerdir. Özellikle üst düzey yöneticileri kapsayan resen emeklilik işlemleri ile kişinin memuriyet statüsünün isteği dışında sona erdirilmesi ve bu işlemlere karşı dava açılabilmesi nedeniyle muhalefet ve kamuoyu tarafından bir tasfiye olarak düşünülmüştür. Bu nedenle resen emeklilik ve bakanlık emrine alma işlemlerinin DP iktidarınca nasıl uygulandığının cevabı kamu yönetimi açısından önem arz etmektedir.

Bu çalışmada bürokrasiye şekil vermek isteyen DP'nin, resen emekliye sevk ve bakanlık emrine alma işlemleri merkeze alınarak; bürokraside yaptığı görevden almalar, parti programı, hükümet programları, iktidar ve muhalefetin tutumları çerçevesinde incelenmiştir. Bu çalışmanın amacı, resen emeklilik ve bakanlık emrine alma işlemlerinin DP döneminde nasıl uygulandığının cevabı vermek, Türk siyasî hayatında ve kamuoyu nezdinde nasıl bir etki bıraktığını açıklamaktır.

Literatür

Bu çalışmada sosyal bilimler alanında bir konunun incelenmesi sırasında izlenen araştırma teknikleri kullanılmıştır. Çalışmamızda geçmiş veya var olan bir durumu var olduğu şekliyle tanımlamayı amaçlayan bir araştırma yaklaşımı olan tarama modeli kullanılmıştır. Resen emeklilik işlemlerini iktidar bürokrasi ilişkileri çerçevesinde merkeze alan literatürde bir yayın bulunmamaktadır. DP döneminde bürokrasinin genel durumu, mali durumu ve sosyal statüsü gibi konularında birkaç çalışma bulunmaktadır. DP dönemi bürokrasinin genel görünümü ile ilgili Göküş (2003), bürokrasi siyaset ilişkisi hakkında Aydılek (2019) ve resen emeklilik işlemlerinin hukuki durumuna ait Kuzu (2011) bulunmaktadır. Bu nedenle çalışmamızın metodolojisi olarak resen emeklilik işlemlerine dair arşiv belgeleri, meclis görüşme tutanakları, yasal düzenlemeler, bu politikada önemli rol oynayan devlet görevlilerinin konuşmaları ve bu konuda yazılmış kitap ve makaleler kullanılmıştır.

¹ Dr. Emniyet Genel Müdürlüğü, bulent.akkaya@egm.gov.tr, ORCID: 0000-0002-4288-2545

Metodoloji

Çalışmamızda öncelikle DP iktidarının bürokrasiye ilişkin genel düşüncelerini ortaya koymak amaçlanmıştır ve öncelikle DP parti programı ve hükümet programlarında bürokrasiye bakışına yer verilmiştir. Devamında DP dönemi iktidar-bürokrasi ilişkilerini değerlendirmek için askeri ve sivil yüksek kademedeki memurları resen emekliye sevk ve bakanlık emrine alma işlemlerine yönelik kanuni düzenlemelerin neler olduğu incelenmiştir. DP döneminde yüksek kademedeki sivil ve askeri bürokrasinin tasfiyesi için yapılan kanuni değişikliklerinin sebepleri, meclis görüşmeleri hakkında bilgiler verilmiş ve bu uygulamaların muhalefet ve basındaki yansımaları hakkında değerlendirilmeler yapılmıştır.

Sonuçlar ve Değerlendirme

DP hükümetlerinin yüksek kademedeki resen emeklilik işlemlerine ilişkin politika ve eylemleri kronolojik olarak analiz edilmiştir. Olayların bütünleştirildiği bölümlerde konu ve olaylar kronolojik sıraya göre verilmiştir. Türk siyasi tarihinin sadece on yılını kapsayan bu çalışmada, genellemelere yol açacak bilgilerden ziyade DP iktidarının bürokrasiye bakışı ve resen emeklilik uygulamaları ortaya konulmaya çalışılmıştır.

DP, iktidara gelir gelmez mevcut bürokrasiyi kendi emrinde bir yapıya kavuşturmak istemiştir. Bu nedenle DP, iktidarının ilk yılında İnönü'nün şahsında ordudaki etkisinden çekinmeleri ve kendi iktidarlarını paylaşmamak adına genelkurmay başkanı, kuvvet komutanları ve diğer askeri kadroda resen emeklilik ve görevden alma ve atamalar ile orduda cumhuriyet tarihinin en büyük tasfiyesini yapmıştır. Bu sayede; DP, iktidarının ilk yılında askeri ve yüksek kadroda yaptıkları görevden almalar, atamalar ve resen emeklilik işlemleriyle, ordu ve yüksek kademe bürokrasiyi kendileri için emin hale getirmiştir.

Her ne kadar DP, parti programında memurların tayin, terfi konularını objektif kurallara bağlayacağını ifade etmişse de iktidarının ilk yıllarında tam tersi uygulamaları olmuştur. Hükümete yetersiz memurları istifaya zorlama gerekçesi ile verilmiş olan resen emeklilik yetkisini, DP'liler bürokrasiyi kendine bağımlı kılmak ve özerk yapısını kırmak için kullanmışlardır. DP'nin, 1953, 1954 yılında Emeklilik Kanununda yaptığı değişiklikler ile özellikle yüksek kademe memurların görevden alınması ve tasfiyesi amaçlanmıştır. DP, resen emekliye sevk ve bakanlık emrine alma işlemlerini hiçbir objektif kıstasa bağlı kalmadan uygulamış, bürokrasinin gücünü kırmış, istemediği memurları görevden almış ve resen emekli etmiştir.

DP, 1953 yılında 6122 sayılı Emekli Sandığı Kanunu'nda yapılan değişikliklerle resen emeklilik için gereken otuz yıl hizmet etme şartı yirmi beş yıla indirmiştir. 1954 yılında 6422 sayılı Kanun ile Emekli Sandığı Kanunu'nda yapılan değişikliklerle ile hizmet süresi otuz yıl olan ve yaşları 55'i doldurmuş kimseler istekleri üzerine, otuz hizmet yılını dolduranlar ve 60 yaşını doldurmuş olanlar kurumlarınca resen emekli edilmiştir. Yargıtay, Danıştay, Sayıştay ve üniversite profesörleri de diğer devlet memurları gibi yirmi beş yıl hizmetleri olanlar kurumlarınca yaş

şartına bakılmadan istenildiği takdirde resen emekli edildi. 1954 yılında 6435 sayılı Kanun ile de askerler ve askeri memurlar hariç diğer memurlar bağlı olduğu bakanlık emrine alınan memurlar hizmet sürelerine göre belli bir süre maaşlarını bir kısmını aldıktan sonra kendilerine verilen eski görevlerine eşit ya da bir aşağı derecedeki görevi kabul etmedikleri takdirde hizmet süreleri ne olursa olsun resen emekli edildiler. Ayrıca kurumların emekli edilme kararları kesin olduğu gibi hiçbir adli makama başvurulamayacağı da hüküm altına alınmıştır.

DP hükümetlerinin, Emekli Sandığı Kanunundaki değişiklikler ve resen emeklilik işlemleri muhalefet ve kamuoyu nezdinde çeşitli etkileri olmuştur. Netice olarak, DP, resen emeklilik işlemleri ile askerler hariç tüm memurları kolayca görevden alabilmesi ile bürokrasinin gücünü kırmış ve istemediği memurları görevden almış ve emekli etmiştir. Özellikle yüksek kademedeki memurların, hâkimlerin ve profesörlerin emekli edilmesi bürokrasi ve Türkiye adına bir kayıp olmuştur.

Anahtar Kelimeler: Demokrat Parti, Cumhuriyet Halk Partisi, Bürokrasi, Resen Emeklilik, Bakanlık Emrine Alma.

AN OVERVIEW OF THE POWER-BUREAUCRACY RELATIONS IN THE DP PERIOD: EX OFFICIO RETIREMENT

Abstract

There was a military-civilian bureaucracy that had unity with the Republican People's Party (CHP) and acted together since the first years of the Republic. When Democratic Party (DP) came to power, she wanted to structure the bureaucracy on her own order. For this reason, the DP senior soldiers and officers dismissed in the first year of DP's rule and been been ex officio retired by government. In DP period, changes to Law of Pensions 1953 and 1954, it was aimed to dismiss and liquidate high-level officials in particular. The DP broke the power of the bureaucracy, dismissed unwanted officials, and retired ex officio, as it was able to apply ex officio retirement and receive ministerial orders without adhering to any objective criteria.

In this article, DP who wants to shape bureaucracy the processes of ex officio retirement and taking under the order of ministry were centered. The transactions of ex officio retirement and taking under ministerial order and the liquidations made in the bureaucracy were examined within the framework of the attitudes of the government and the opposition. On the axis of the parliamentary negotiations and the first implementation of the legal regulations, information was given on the relations between the government and bureaucracy in the DP period, the political atmosphere of the period and their reflection on the press.

These legislative arrangements made a significant impact on the opposition and the public. These legislative arrangements and some other practices of DP, especially regarding the bureaucracy after 1954, caused them to be mentioned as an oppressi-

ve government. These practices have been an important trump card used by the opposition and the press until 1960. The retirement of senior civil servants, judges and professors has been a loss for the bureaucracy and Turkey.

Keywords: Democrat Party, Republican People's Party, Bureaucracy, Ex officio Retirement.

DEMOKRASİNİN KOŞULU OLARAK GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE SİYASAL KATILIM

Bülent ÖZÇELİK¹

Özet

Genel olarak katılım, özel olarak siyasal katılım konusu, geçmişten günümüze siyasetin ve demokrasinin temel meselelerinden birini oluşturmaktadır. Demokrasinin ilk örneklerinin görüldüğü Antik Yunan'dan başlayarak, katılım, pek çok alanı ilgilendirmekte ve demokrasinin toplumsal etkilerinin yaygınlaşması bağlamında önemli bir başlığı oluşturmaktadır. Bu anlamda, demokrasi tarihi, katılım bağlamında düşünüldüğünde, aynı zamanda, toplumların çeşitli kesimlerinin kendilerine ifade olanakları bulmaları çerçevesinde bir ilerlemenin tarihi; toplumun çeşitli kesimlerinin baskı altına alınması ve kendilerini ifade olanakları bulamamaları çerçevesinde düşünüldüğünde de bir gerilemenin tarihidir. Bu gerileme ve ilerleme bir arada yürümektedir. Bazı tarihsel anlar, ilerlemeye şahitlik edilen anlar olurken, diğer yandan katılımın sınırlandığı dönemler de ortaya çıkmaktadır.

Antik Yunan örneğinde mülk sahibi erkeklerin kabul edildiği “yurttaşlık” sınırlaması, bir yandan önemli bir tarihsel gelişmeye ve demokrasinin tarih öncesine işaret ederken, diğer yandan da bir sınırlamayı ortaya koymaktadır.

Hristiyan düşüncesi ve Orta Çağ dönemi, genel anlamda insanın birey olarak siyasal katılımdan uzak olduğu, Hristiyan dinsel düşüncesinin etkisiyle bireyin yeniden ortaya çıkması için beklenmesi gereken bir dönemdir. Diğer yandan Orta Çağ, yeknesak biçimde akıl ve bireyin kendisini ifade etmesinin karşıtlığının tarihi olarak değerlendirilemez. Orta Çağ, bir yandan da kilise baskısından kurtulmak isteyen kitlelerin isyanının, aklın öne çıkmasının şekillendiği bir dönemdir. Demokrasi tarihinin önemli aşamaları olarak, kültür ve sanatın pek çok alanında yaşanan yeniden doğuş, Rönesans; köylü isyanlarıyla betimlenebilecek ve bir laiklik talebi ve monarşi karşıtlığıyla cisimleşen Reform, bir anlamda siyasal katılımın insanlık tarihindeki kayda değer aşamalarını oluşturur.

Siyasal düşünceler bağlamında doğa durumu belirlemesi çerçevesinde toplum sözleşmesi kuramlarını geliştiren Hobbes, Locke ve Rousseau'da da toplumun ve devletin ortaya çıkması, modern siyasal bütünün ortaya çıkması bağlamında katılımı ve siyasal ilgilendirmektedir. Toplum sözleşmesi için doğa durumu tahlillerinde ayrıışan düşünürler, savaş durumunun ortadan kalkması ve güvenliğin sağlanması; barış durumunun sürdürölme ya da insanlar arasındaki eşitsizliğin ortadan kalkması

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Kapadokya Üniversitesi İİSBF, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, bulent.ozcelik@kapadokya.edu.tr, ORCID: 0000-0002-1877-697X

için toplum sözleşmesi anlayışlarını önerirken, artık siyasal özne olarak dikkate alınacak birey söz konusudur.

Modern siyasal düşünceyi modern siyasal öznenin ortaya çıkması çerçevesinde değerlendirdiğimizde, söz konusu olan bu öznenin haklara sahip olma arzusundaki bir özne olmasıdır. Haklara sahip olma, temelde siyasal katılımı gerektirmektedir.

Modern çağın ifadesi olarak Sanayi Devrimi, Aydınlanma ve Fransız Devrimi, modern siyasal öznenin aynı zamanda, aklıyla hareket eden bir özne olarak, sınıfların ve ulusların bir unsuru olmasını sağlayacak gelişmelerdir. Bu da katılımın yeni mecralarının oluşmasına neden olacaktır.

Bu süreç aynı zamanda modern yurttaşlığın da geliştiği bir döneme işaret eder. Modern yurttaşlığın gelişimi, siyasal katılımın boyutlarını çeşitlendirecek, ve her bireyin hakları ve görevleriyle dahil olduğu modern siyasal sistemlerin kurulmasını getirecektir. 19 ve 20. yüzyıllar yurttaşlık ve eşit haklar konusunun pek çok toplumsal kesim ve sınıf açısından bir mücadele konusu olduğu yüzyıllardır. Bu dönemde özellikle kadın hakları bağlamında yaşanan gelişmeler katılım bağlamında bazı ilerlemelerin olmasını sağlasa da, henüz bu sorunların pek çok bağlamda devam ettiği bir dönemdeyiz.

20. yüzyıl, yaşanan iki büyük savaş, siyasal, toplumsal ve ekonomik krizlerle, demokrasinin tek tek bireyler bağlamında da pek çok sorunla karşı karşıya kaldığı bir yüzyıl olmuştur. Elbette yalnızca sorun yüzyılı değil, pek çok örnekte olduğu gibi katılımın olanaklarının arttığı uğrakların da hayli çok olduğunu söyleyebiliriz. 68 Hareketi, burada örnek olarak verilebilir.

Özellikle 1990’lardan itibaren tüm toplumsal ve siyasal yaşama daha etkin bir şekilde giren internet teknolojisi, pek çok konuda olduğu gibi, katılım, yurttaşlık ve demokrasi konusunda pek çok değişikliğe neden olmuştur ve olmaya devam etmektedir. Bu durum siyasal katılım ve demokrasi bağlamında pek çok olanağa işaret ederken, bir yandan da içinde yaşadığımız hakikat sonrası çağ, bu bağlamda pek çok soruna neden olmaktadır. Hannah Arendt’in deyimiyle “hakikatin kırılganlığı,” internetin ve sosyal ağların yalanın yayılmasına büyük olanak sağlayan etkisi nedeniyle, büyümektedir. Hakikat sonrası çağ, en büyük tehditlerinden birini, kamu, kamusal, kamusal tartışma bağlamında yapmaktadır. Artık toplumlar değil, birbirlerine farklı doğrular dayatan gruplar vardır. Siyasal kutuplaşma, ortak bir hakikat zeminini parçalarken, ortak bir siyasal tartışmanın farklı kutupları değil, birbirini dinlemeyen ve hakikate, kendisi söylemediği sürece kapalı olan siyasal gruplar yaratmaktadır.

Artık çok daha etkili bir güç olan medya ve internet teknolojisi, çoğu zaman insanların kendilerini ifade edecekleri alanlar yaratmak yerine, hakikatin kaybolduğu, kamusal ve böylece siyasal katılımın imkansızlaştığı bulanıklıklar yaratmaktadır.

Günümüzün katılım bağlamında önemli bir sorun alanı da göç konusudur. Göçler, pek çok insan için sınırlı siyasal katılıma neden olmakta ve büyümeye devam eden bir sorun alanı yaratmaktadır.

Görüleceği gibi, demokrasinin ilk denemelerinden olan Antik Çağlardan dijital demokrasi iddialarının ortalığı kapladığı günümüzdeki tartışmalara, etkili bir demokrasi için katılım ve özel olarak siyasal katılım başat bir rol oynamaktadır. Siyasal katılım ve temsil olanaklarını artıran siyasal rejimler, demokrasinin etkili bir şekilde kurulması bağlamında belirleyici olmaktadır.

Bu çalışmanın amacı, katılımın tarihsel evrimi ve demokrasi bağlamında taşıdığı başat rolü ortaya koymaktır. Özellikle dijitalleşmenin yarattığı yeni çerçeve, katılımın ve demokrasinin yerleşmesi bağlamında bir sorun alanı olarak tahlil edilecek ve bu dönemden çıkış için bazı önerilerde bulunulacaktır.

Bu çalışmanın yöntemi, demokrasi tarihi bağlamında bir kuramsal ve siyasal bir inceleme ve değerlendirmedir.

Anahtar Sözcükler: Katılım, siyasal katılım, demokrasi, yurttaşlık, aktif yurttaşlık

POLITICAL PARTICIPATION FROM PAST TO PRESENT AS A CONDITION OF DEMOCRACY

Abstract

Participation in general and political participation in particular constitute one of the fundamental issues of politics and democracy from past to present. Starting from Ancient Greece, where the first examples of democracy were observed, participation concerns many fields and constitutes an important topic in the context of the expansion of the social effects of democracy. In this sense, the history of democracy, when considered in the context of participation, is at the same time a history of progress in terms of various segments of society finding opportunities for self-expression, and a history of regression when considered in terms of the suppression of various segments of society and their inability to find opportunities for self-expression. This regression and progress go hand in hand. While some historical moments are witness to progress, there are also periods when participation is restricted.

As can be seen, from the ancient times, which were the first attempts of democracy, to today's debates, which are dominated by claims of digital democracy, participation and political participation in particular play a major role for an effective democracy. Political regimes that increase the opportunities for political participation and representation are decisive in the context of the effective establishment of democracy.

In this presentation, the historical evolution of participation and the dominant role it plays in the context of democracy will be analysed. In particular, the new framework created by digitalisation will be analysed as a problem area in the context of the establishment of participation and democracy and some suggestions will be made for the exit from this period.

Keywords: Participation, political participation, democracy, citizenship, active citizenship

İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNİN SOSYO-EKONOMİK ETKİLERİ

Bülent ŞEN, F. Sönmez, E. Aslan, A. Arslan, Z. Aksuoğlu

Özet

Tarımsal faaliyetlerden elde edilen ürünler, özellikle hayvancılık ve su ürünlerine de önemli bir altyapı sağlamaktadır. Hayvancılık ve su ürünlerinde en önemli girdileri yemler teşkil etmektedir. Yemlerin bir kısmının tarımsal ürünlerinden sağlanıyor olması, iklim değişikliği noktasında, tarım alanlarını ve tarımı daha da önemli kılmaktadır. Anlaşıldığı üzere, iklim değişikliği nedeniyle tarımda ve tarım ürünlerinde yaşanacak olumsuzluklar yalnızca ürün rekoltesini değil aynı zamanda yem ve benzeri girdilerin temini hususunda da önemli olumsuzluklara yol açabilecektir. Bildirimizde iklim değişikliğinin ülkemiz ve dünya açısından oluşturduğu ve oluşturabileceği olumlu ve olumsuz gelişmeler ve bunlara karşı alınacak tedbirler ele alınmış ve tartışılmıştır.

Giriş

Küresel ısınma ve iklim değişikliği 20 yüzyılın son çeyreğinde ülkeler ve ülkeler arasında en çok konuşulan ve tartışılan konulardan bir olmuştur. 21. yüzyılın başlangıcında iklim değişikliğine bağlı olarak gelişen kuraklık, iklim ve yağış rejimlerindeki değişimler, aşırı ve düzensiz yağışlar ve bunların sebep oldukları çevre felaketleri kendisini daha fazla göstermeye başlamıştır. Doğal olarak, İklim değişikliği ve çevre felaketlerine maruz kalan ülkeler ve tüm dünya açısından endişe verici bir durum olarak görülmektedir.

İklim değişikliği ve sebep olduğu çevre felaketlerinin önlenebilmesi çok önemlidir. Bu nedenle, iklim değişikliği konusu Birleşmiş Millet (BM)lerde ciddi olarak ele alınmaya başlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda Birleşmiş Milletlerin alt bölümleri olan Dünya meteoroloji organizasyonu (WMO) ve Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP)nda konu gündemde tutulmakta, ülkeler sürekli bilgilendirilmekte ve uyarılmaktadır. İklim değişikliğinin risklerini değerlendirmek üzere 1988 yılında Hükümetler arası İklim Değişikliği Paneli (IPCC)'nin kurulması önemli bir adım olmuştur. IPCC çalışmalarını Bilimsel temel, iklim değişikliğine uyum ve önleme çalışmaları ile Dünya ikliminin geçmişteki, günümüzdeki verilerine dayanarak gelecekte olabilecek iklim projeksiyonlarına dayandırmaktadır.

Gelecekte yaşanacak iklim değişikliklerine hazır olabilmek için Ülkeler ve uluslararası çalışma grupları sürekli yeni iklim modelleri oluşturmaktadır. Ülkemiz üniversitelerinde de ciddi çalışmalar yürütülmektedir. DMİ Genel Müdürlüğü bölgesel iklim modellerini (RegCM3 ve PRECIS) kullanarak iklim tahmin çalışmaları yürütmektedir. Bir TÜBİTAK Kamu ARGE projesi olan “Türkiye için İklim Değişikliği Senaryoları” (proje no: 105G015) ülkemizdeki iklim değişikliği çalışmala-

rına önemli katkı sağlamıştır. Proje kapsamında RegCM3 modeli kullanılarak sera gazı emisyon senaryosu, yağış, buharlaşma ve yüzey akışlarıyla ilgili parametreler analiz edilmiş ve değerlendirilmiştir. Sonuçlar “Türkiye’nin iklim değişikliği Birinci Ulusal Bildiriminde” yer almıştır. Meteoroloji Genel Müdürlüğü, yeni senaryolar ile üretilen küresel veri setlerinin ülkemiz için daha yüksek hassasiyetle üretilmesi için bölgesel iklim modelleme çalışmalarına hız vermiştir. İlgili kurumlarımızın çalışmaları aralıksız devam etmektedir.

Bulgular

İklim değişikliğinin tarımsal alanlara etkisi noktasında durum analizini içeren alt başlıklar.

- İklim değişikliği süreci ile ortaya çıkan değişimleri **tarım, hayvancılık, su ürünleri** ve **orman** alanları olarak ayrı ayrı incelenmesi ve hepsi için farklı çalışma planlamaları yapılması zorunludur. Her iklim değişikliği sürecinde ortaya çıkan değişik semptomlar, tarımsal yapı içerisinde yer alan bu alanlar her alan için farklı sorunları ortaya çıkarmakta ve bunlara farklı çözümler aranmasını ve sunulmasını gerektirmektedir.
- Tarımsal faaliyetlerden elde edilen ürünler, özellikle hayvancılık ve su ürünlerine de önemli bir altyapı sağlamaktadır. Hayvancılık ve su ürünlerinde en önemli girdileri yemler teşkil etmektedir. Yemlerin bir kısmının tarımsal ürünlerinden sağlanıyor olması, iklim değişikliği noktasında, tarım alanlarını ve tarımı daha da önemli kılmaktadır. Anlaşıldığı üzere, iklim değişikliği nedeniyle tarımda ve tarım ürünlerinde yaşanacak olumsuzluklar yalnızca ürün rekoltesini değil aynı zamanda yem ve benzeri girdilerin temini hususunda da önemli olumsuzluklara yol açabilecektir.
- İklim değişikliği nedeniyle ortaya çıkan kuraklık, yağışa bağlı tarımsal üretimlerde elde edilen /hasat edilen ürün miktarını olumsuz etkilemektedir. Hatta bazı bölgelerde tarımda bir yıkım oluşturmaları dahi söz konusu olabilmektedir. Kuraklığın tam aksine aşırı yağışlar da tarım ürünlerine zarar vermesinin yanı sıra tarım arazilerinin toprak yapısı üzerinde de olumsuz etkiler göstermektedir.
- Tarım için en önemli hususlardan biriside ürün profilinin dar olması ve iklim değişikliği nedeniyle sisteme katılacak alternatif ürünlerin azlığıdır. Bu sürecin çözümü ise yapılacak ARGE çalışmalarla bölgesel türlerin ortaya çıkarılmasıdır. Bu alanda yapılacak çalışmalarda üniversitelerin, kamu ve kuruluşlarının birlikte çalışması önemlidir.
- Hayvancılıkta ise temel sorun, yetiştiriciliği yapılan canlı türlerinin iklim değişikliğine uyum (adaptasyon) sağlayamaması ve bunun sonucunda verim kayıplarına yol açacak zararlarının ortaya çıkmasıdır. Bu süreç ise bize yapılması gereken süreçlerin ön görülüp sistemin gerektiği zaman diliminde gereken müdahaleleri yapacak teknik ve ARGE kapsamında çalışmalara odaklanılması gerekliliğini ortaya koymaktadır.

- Su ürünleri sektöründe yetiştiriciliği yapılan balık türlerinin yaşadıkları ekosistemlerdeki ortam şartlarına aşırı duyarlı oldukları bilinmektedir. Ekosistemindeki 2-3 derecelik sıcaklık değişimlerinin bile, yetiştiriciliği yapılan türün üretimini sektöre uğratabilecek olmasının bilinmesi, iklim değişikliği ile ilgili süreçlere ve neticelerine ne kadar önem vermemiz gerektiğini açıkça ortaya koymaktadır. İklim değişikliğine uyum sağlayacak yetiştiricilik sistemleri ve su ürünleri organizmalarıyla ilgili adaptasyon kapasite çalışmalarına gereken önem verilmelidir.

Sonuç

Ülkemizde de son yıllarda yaşanan kuraklık, aşırı yağmurlar ve bunların neden oldukları çevre ve ekolojik felaketler, iklim değişikliğinin bir ülkenin biyolojik zenginleri, tarım alanları, ürün rekoltesi, sosyo-ekonomik hayatı ve refahı üzerinde denli olumsuz etkiler yapacağını açıkça ortaya koymuştur. Bildirimizde iklim değişikliğinin ülkemiz ve dünya açısından oluşturduğu ve oluşturabileceği olumlu ve olumsuz gelişmeler ve bunlara karşı alınacak tedbirler ele alınmış ve tartışılmıştır.

SOCIO-ECONOMIC IMPACTS OF CLIMATE CHANGE

Abstract

Global warming and climate change have been one of the most significant issues in most countries in the World. It has now become a well-known fact that global warming and climate change are the main reasons for drought, changes in precipitation regimes, excessive and disorderly rains and floods throughout the World. In fact many countries are often facing with these kinds of climatic and environmental events. Global warming and climate change have been shown to affect not only climatic conditions it also exert considerable effects on agriculture, animal husbandry, ecology, and biodiversity.

Global warming and climate change have been shown to have great effects on water resources. Changes in water quantity and quality due to climate change are expected to affect food availability, stability, access and utilization. In return, this is expected to lead to decreased food security and increased vulnerability of poor rural farmers, especially in the arid and semi-arid and Asian and African megadeltas. In addition, higher water temperatures and changes in extremes, including floods and droughts are projected to affect water quality and exacerbate many forms of water pollution.

Climate change affects the function and operation of existing water infrastructure including hydropower, structural flood defences, drainage and irrigation system as well as water management practices. Adverse effects of climate change on freshwater systems aggravate the impacts of other stresses, such as population growth, changing economic activity, land-use change and urbanisation. Globally, water demand will grow in the coming decades primarily due to population growth

and increasing affluence; regionally, large changes in irrigation water demand as a result of climate change are expected.

Increased precipitation intensity and variability are projected to increase the risks of flooding and drought in many areas. Climate model stimulations for the 21 st century are consistent in projecting precipitation increases in high latitudes and decreases in some lower latitude regions. All above explanations clearly point out that all the events occurring as a result of climate change can exert considerable effects on social and economic structures of any regions/countries.

It is a well-known fact that social and economic lives are in deep concern as they are greatly affected due to climate change. In this article, current situations and forecasted consequences of climate change on socio-economic structures are analysed. In addition necessary measuremens that govermental institutions and civil association/foundations should take to decrease (prefably prevent) the risks of expected social and economic deteriorations are discussed.

KAMU YÖNETİMİNDE E-DEVLET UYGULAMALARI

Büşra AÇIK TEKBAŞ¹

Özet

Bu çalışmanın amacı Kamu Yönetimi sürecine dahil olan e-Devlet uygulamaları ve Yönetim kavramında meydana gelen değişimleri incelemektir.

İnternet ve bilgisayar teknolojisi alanındaki gelişmeler zaman ve mekân kavramını ortadan kaldırmıştır. Bu gelişim ve değişimler kendisini Kamu Yönetimi alanında da göstermiştir.

Bilgi toplumu çağı ile gelişim ve değişimin etkisinden kaçamayan bireyler devlet işleyiş mekanizmalarında yeniliğe gidilmesini talep etmiştir. Dünyanın herhangi bir noktasında bulunan vatandaşlar devlete ulaşabilir durumda olmak istemiştir. Bu süreci iyi yönetmek isteyen devlet iyi bir organizasyon ve yönetim dizaynı oluşturma durumunda kalmıştır.

1960 ve 1970'li yıllarda bilgi teknolojileri ve internet sadece bilgi işlem süreçlerinin otomasyonunda kullanıldığı görülmektedir. Bilgi toplumuna geçiş sürecinde e-Devletle tanışılmış ve kişisel bilgisayarların yaygınlaşması ile birlikte 1980'li yıllarda ilk adım atılmıştır. Bu kapsamda kamu yöneticilerinin bilgisayar kullanımının artması ile birlikte kamu kuruluşlarında bilgi yönetimi faaliyetlerinin yeniden yapılanması başlanmıştır. 1990'larda ise internetin büyük bir hızla yaygınlaşması ve bilgisayar teknolojisi ile önceki dönemlerle göre daha fazla büyüklükte bilginin üretilmesi ve dağıtılması e-devlet sürecinin çalışmalarının hızlanmasını tetiklemiştir. 2000'li yıllara gelindiğinde ise e devlet süreci gelişim göstermiş ve 2008 yılında "e-Devlet Kapısı" faaliyete girmiştir.

Birçok farklı tanımla yapılan E-devlet kavramı günümüzde aşina olduğumuz ve sıklıkla kullandığımız bir uygulamadır.

Ülkemizde yaygın olarak kullanılan başlıca e-devlet uygulamaları şunlardır;

Ulusal Yargı Ağı Projesi (UYAP): Ulusal Yargı Ağı Projesi (UYAP), Adalet Bakanlığı bünyesinde Merkez ve Taşra Teşkilatı, Mahkemeler, Savcılıklar, Ceza ve Tevkif evleri, Adli Tıp Laboratuvarları, Emniyet ve Jandarma Birimleri ile Nüfus ve Tapu Müdürlüklerinin iş ve işlemlerini tek çatı altında toplamak için, yargı ağı adı ile bir ağ kurmuştur. Bu ağ sayesinde sayılan tüm kurumların iş ve işlemlerinin elektronik ortamda yapılmasını mümkün kılacak bir otomasyon sistemi kurulmuş ve faaliyete geçilmiştir.

¹ Munzur Üniversitesi Siyaset Bilimi Ve Kamu Yönetimi Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi, busraacik-tekbaz@gmail.com , 0009-0002-7979-1871

Tapu ve Kadastro Bilgi Sistemi (TAKBİS): TAKBİS, tapu sicilindeki mülkiyet ve kadastro bilgilerini içeren, bunlara ilişkin sorunların belirlenmesini ve çözüm bulunmasını kolaylaştıran, hizmetlerin elektronik ortamda sunulması kalitesinin artırılmasını hedefleyen ve sahip olduğu bilgileri sürekli olarak güncelleyerek doğru ve güvenilir bilgi sağlayan bir e-Devlet uygulamasıdır.

Elektronik Nabız (e-Nabız): Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı uhdesinde faaliyet gösteren e-Nabız uygulaması, uluslararası alanda ödüle layık görülen ilk e-Devlet uygulamamızdır.

POLNET :Emniyet Genel Müdürlüğü bünyesinde yürütülen ve 2002 yılında kullanıma açılan POLNET projesi, polisin görevi icabıyla gerekli olan her türden bilgiye ulusal ve uluslararası bütün bilgi ağları ve bankaları üzerinde sorgulama yaparak hızlı, kolay ve güvenilir şekilde ulaşılmasını sağlamaktadır.

MERNİS : Merkezi Nüfus İdare Sistemi Vatandaşlar eğitim, sağlık, askerlik, güvenlik gibi pek çok alanda devlet ile ilişki içerisinde. Bu alanlardaki işlemlerde bireyin nüfus kayıtları önem arz etmektedir. Her kurum kendisi ile ilgili olan işlemlerde bireyden nüfus kayıtları ile ilgili bilgiler istenmektedir. Bu da bireylerin işleri için gittiği her kurumda ayrı ayrı nüfus bilgilerini vermesi anlamına gelmektedir. Bu nedenler oluşturulan MERNİS e- Devlet uygulaması hem vatandaşların hem de kurumların iş ve işlemlerine kolaylık sağlamaktadır.

Bu ve bu benzeri birçok e-Devlet uygulamaları e-Devlet sisteminde mevcuttur. E devlet kavramının tanımına yer vermemiz gerekirse; Devlet hizmetlerinin internet üzerinden sunulması ya da vatandaşlara devlet tarafından verilen hizmetlerin elektronik ortamda sunulma organizasyonudur, diyebiliriz daha geniş perspektiften inleyecek olursak;

Devletin ve vatandaşların günlük idari işlerinde iletişim ve bilgi teknolojilerini kullanılması ayrıca görev ve hizmetlerin karşılıklı olarak elektronik iletişim ve işlem ortamlarında ve kesintisiz, günün 24 saati, haftanın 7 günü, yılın 365 günü güvenli bir biçimde yürütülmesidir.

E-devlet kamu hizmetlerinin daha ekonomik, etkin ve verimli bir şekilde sunulması ile yürütmenin ve devletin diğer organlarını da kapsamına alan, vatandaşlarla etkileşime dönük hem siyasal hem de yönetsel derin ve kapsamlı bir değişikliklere imkân veren bir modeldir

E-Devlet, kamu yönetiminin geliştirilmesi amacıyla devlet, birey ve işletmelere katma değer oluşturacak şekilde bilişim teknolojilerinin kamu sektöründe kullanılması olarak tanımlanabilir.

Birçok tanımı ve süreci olan e devlet kavramı devletin dijitalleşmesi olarak da ifade edilebilir.

E-Devlet uygulama çalışmaları hızla gelişen teknoloji ve bilişim sayesinde e-Devlet hizmetleri tek uygulama üzerinden verildiği ve diğer devlet kurumlarının entegrasyonunu sağladığı için bireyler üzerinde hayatı kolaylaştırma, bireylerin

zaman yönetimini etkin bir şekilde düzenleyebilmesi, kamu hizmetlerinin verimlilik düzeyini artırma gibi birçok konuda fark yaratmıştır.

Türkiye kamu yönetiminin dijitalleşmesi sürecinde Dünya ülkeleriyle paralel hareket edip e-Devlet uygulamalarını her geçen gün artırıp geliştirerek bilim çağının gereklerine uygun dizayn etmektedir.

Kamu yönetiminde e-Devlet uygulamaları ile kamu yönetimi hizmet kalitesini yükseltmek, verilen hizmetlerin maliyetini azaltmak, vatandaş üzerinde güven sağlamak ve demokrasi anlayışını güçlendirip vatandaş ile ilişkileri düzenlemek amaçlanmıştır.

E-Devlet geleneksel yönetim anlayışının kapalı ve gizlilik esaslarına dayalı yapısını dönüştürerek yeni yönetim anlayışının kapısını aralamıştır.

Yeni yönetim anlayışında kamu yönetimi şeffaf, dinamik, verimli olmayı, etkin bir şekilde yönetime katılımı sağlamayı esas almıştır. Böylelikle Yönetişim, Kalite Yönetimi, Performans Odaklı Yönetim gibi kavramlar kamu yönetiminin alanına dahil olmuştur.

Sonuç olarak e-Devlet uygulamaları yönetimde şeffaf ve açık yapının sağlanması için önemli bir adımdır. Geleneksel yönetim anlayışından süregelen pasif yurttaş, yüz yüze iletişim, evrak üzerinden süreç takibi, tek tip hizmet, klasik yönetim gibi dinamikler yeni yönetim anlayışı ile aktif yurttaş, müşteri, farklılaştırılmış hizmet, yönetişim dinamiklerine evrilmiştir.

Yeni dünya düzeninin aktif bireyi; yaratıcı, dünyaya açık, sorumluluk alan çok yönlü bireydir. Bu perspektiften bakıldığında sadece geleneksel yönetim anlayışı değil yurttaş anlayışı da değişmiştir. Bu bağlamda Yönetimin yönetişime evrilmesiyle bireylere daha geniş özgürlük alanı sağlanıp ve sorumluluk yükleme elzem hale gelmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kamu Yönetimi, e-Devlet, Dijitalleşme, Yönetim, Yönetişim

E-GOVERNMENT APPLICATIONS IN PUBLIC ADMINISTRATION

Abstract

Developments in the field of internet and computer technology have eliminated the concept of time and space. These developments and changes have also shown themselves in the field of Public Administration.

In the 1990s, the rapid spread of the Internet and the production and distribution of more information through computer technology than in previous periods triggered the acceleration of the e-government process. In the 2000s, the e-government process developed and the "e-Government Gateway" came into operation in 2008.

The main e-government applications widely used in our country are:

National Judicial Network Project (UYAP), Land Registry and Cadastre Information System (TAKBİS), Electronic Pulse (e-Pulse), Ministry of Internal Affairs General Directorate of Population and Citizenship Affairs Central Population Statistics Project (MERNİS), Identity Sharing System (KPS), General Directorate of Security Directorate POLNET. If we need to include the definition of the concept of e-government; It is the organization of providing government services over the internet or providing government services to citizens electronically. E-Government has opened the door to a new management approach by transforming the closed and confidential structure of the traditional management approach. In the new management approach, public administration is based on being transparent, dynamic, efficient and ensuring effective participation in management. Thus, concepts such as Governance, Quality Management, Performance-Oriented Management have been included in the field of public administration.

As a result, e-Government applications are an important step in ensuring a transparent and open structure in management. With the evolution of management into governance, it has become essential to provide individuals with a wider area of freedom and impose responsibilities.

Keywords: Public Administration, e-Government, Digitalization, Management, Governance

KAMU YÖNETİMİNDE OYUNLAŞTIRMA ARAŞTIRMALARININ BİBLİYOMETRİK ANALİZİ

Canan BUDAK¹, Ceray ALDEMİR²

Özet

Kamu yönetiminin genel anlamını, kamuya dair iş ve işlemleri yönetme ve kamu politikalarını uygulama; yani, devletin pratiği olarak tanımlamak mümkündür. Bu bağlamda kavram hem bir pratiğe hem de bir disipline atıf yapmaktadır. Öte yandan pratik açıdan da teorik açıdan da kamu yönetiminin hem öznesi hem nesnesi olan devletin ise çağlara ve coğrafyalara göre farklılaşan bir değişim ve dönüşüm süreci geçirdiği unutulmamalıdır. Birikimli bir sistematığa sahip olan bu değişim ve dönüşüm hali, kamu yönetimi disiplini bağlamında ele alındığında, yazındaki paradigma değişimleri üzerinden okunabilmektedir. Bilindiği üzere, kamu yönetiminin kendi başına özgün bir disiplin olarak kabul görmeye başlamasının miladı, Woodrow Wilson'un ilk defa 1887 yılında yayımlanan *İdarenin İncelenmesi* adlı ünlü makalesine dayandırılmaktadır. Kendine özgü bir disiplin olarak kamu yönetimi; devlet eylemlerinin neler olacağından, bunların uygulanmasına kadar çeşitli teori ve pratiklerin, farklı sosyal ve siyasal dinamikler ile etkileşim içinde olduğu bir sahada araştırma etkinliği göstermektedir. Karşılıklı etkileşim halindeki dinamiklerin zaman içinde değişen doğaları ise kamu yönetimi yazınında dönemsel nitelikli paradigma kırılmalarına neden olmuştur. Bununla birlikte söz konusu dönemsel kırılmaların, kamu yönetimi yazınındaki değişim ve dönüşüm sürecini olduğu kadar; bir öğrenme ve ilerleme sürecini de ifade ettiğini belirtmek gerekmektedir.

İnsan, insan etkinlikleri ve yaratımları, her sosyal bilim disiplini gibi kamu yönetiminin de hem araştırma öznesi hem araştırma nesnesi durumundadır. Bu nedenle kaçınılmaz olarak toplumsal yaşamın dönüşümünden etkilenmekte ve zaman içinde her dönemin kendine özgü dinamikleri ile paralel şekilde gelişim göstererek teori-deki ve pratikteki varlığına devam etmektedir. İçinde bulunduğumuz 21. yüzyılda, kamu yönetimi araştırmalarının çok disiplinli yaklaşımları kapsamaya doğru yöneldiğini ve ayrıca, çok katılımlı pratiklerin geliştirilmesinin de ön plana alındığını söylemek mümkündür. Bu bağlamda gerek teoride gerek pratikte hukuk, işletme yönetimi, sosyoloji, psikoloji, antropoloji, tarih ve eğitim bilimleri gibi alanlar ile kesişime sahip sonuçlar sunan çok disiplinli kamu yönetimi araştırmalarına çeşitli

¹ Doktora öğrencisi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, cananulku@posta.mu.edu.tr, Orcid: 0000-0002-7424-6738.

² Doç. Dr., Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümü, cerayaldemir@mu.edu.tr, Orcid: 0000-0002-7996-4886.

örnekler olduğu görülmektedir. Daha çok eğitim teknolojileri alanında tercih edilen oyunlaştırma yaklaşımının benimsendiği kamu yönetimi araştırmaları böylesi örnekler arasında bulunmaktadır.

Oyunlaştırma, oyun dışı bağlamlara oyun benzeri öğeleri dahil ederek, kullanıcının belirli bir davranışında gözlemlenebilir nitelikte olumlu bir değişiklik sağlama amacından hareket ile yaygın olarak kullanılan, ikna edici teknolojilerden biri olarak ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda oyunlaştırma yaklaşımı, çocukların ve yetişkinlerin kalıcı öğrenme süreçlerinde dinamik bir etkileşimi teşvik etmekte; bireylerin motivasyonlarında ve davranışlarında pozitif yönde değişimler oluşmasını sağlamaktadır. Son yıllarda oyunlaştırma yaklaşımı, gelişen teknolojik olanakların yanında; farklı disiplinlerden araştırmacıların da artan ilgisinin etkisiyle giderek büyümekte ve uygulama örnekleri de çeşitlenmektedir. Mevcut oyunlaştırma yazını, oyunlaştırma yaklaşımının yalnızca okul çağı çocukları açısından kalıcı öğrenimin sağlandığı örneklerden ibaret değildir. Oyunlaştırma yazını aynı zamanda, yetişkinlere yönelik ciddi oyunlar ile mesleki eğitimlerde de küresel iklim değişikliği ve kültürel mirasın korunması gibi sosyal farkındalık eğitimlerinde de kalıcı öğrenim sağlanması bakımından olumlu sonuçlara işaret etmektedir.

Kamu yönetimi teorisi ve pratikleri bağlamında oyunlaştırma yaklaşımının benimsendiği çok disiplinli araştırmalara bakıldığında, satın alma prosedürleri gibi personel açısından karmaşık olabilen hizmet içi eğitimler gibi çeşitli çalışmalarda, artan motivasyonun da etkisiyle yüksek başarı oranları sağlayan örnekler görülebilmektedir. Bu bağlamda oyunlaştırma, kamu personelinin eğitimini ve kalıcı öğrenimini iyileştirmede etkin ve etkili bir yaklaşım sağlamaktadır. Öte yandan oyunlaştırma yalnızca hizmet içi kamu personeli eğitiminde değil; üniversite öğrencilerinin eğitimi konusunda da olumlu bir destekleyici olarak ele alınmaya başlanmıştır. Mevcut kamu yönetimi eğitimine ilişkin yazında öğrencilerin derslerde oyunlaştırma ile desteklenmeleri halinde, kalıcı öğrenme ve başarılarının pozitif yönde değişim gösterdiğini ortaya koyan araştırmalar da bulunmaktadır.

Bu çalışmanın amacı, oyunlaştırmacının kendi başına bilimsel bir disiplin olarak kamu yönetimi yazını içinde nasıl yapılandığını ve zaman içinde nasıl bir evrim geçirdiğini açıklamak için bibliyometrik bir çalışma yapmaktır. Bu amacı gerçekleştirmek için oyunlaştırma araştırmalarının entelektüel, kavramsal ve sosyal ağ yapılarının yanı sıra; disiplinin evrimini ve dinamik yönlerini de görüntülemek ve analiz etmek için bibliyometrik performans analizi ve bilim haritalama yöntemlerinden yararlanılmıştır. Çalışmanın sonuçları ise alanın araştırma çevrelerini ve entelektüel yapılarını, makaleler, yazarlar ve anahtar kelimeler arasındaki iç ilişkileri, mevcut iş birliği ağlarını, ortaya çıkan trendleri, güncel konuları ve en etkili yazarları, yayınları ve kaynakları ortaya koymaktadır. Bu bağlamda çalışma, gelecek araştırmacılar için pratik bir kılavuz işlevi de sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Oyunlaştırma, Kamu Yönetimi, Kamu Personeli, Kamu Yönetimi Eğitimi, Kamu Yönetimi ve Oyunlaştırma.

BIBLIOMETRIC ANALYSIS OF GAMIFICATION RESEARCH IN PUBLIC ADMINISTRATION

Abstract

Public administration is both a discipline and a practice. In both senses, public administration serves the public interest as its primary objective and strives to ensure that public service personnel uphold the public interest in accordance with this objective. In the 21st century, research in public administration is increasingly adopting multidisciplinary approaches in both theoretical and practical contexts. From a public administration perspective, this context allows for the application of epistemologies and methodologies from various disciplines, including law, sociology, and educational sciences. Examples of multidisciplinary public administration research that adopt the gamification approach can be cited. Gamification is a persuasive technology used in educational sciences to increase individuals' motivation by adding game-like elements to non-game contexts. This approach has been shown to have a positive effect on long-term learning. The literature on gamification research in public administration is becoming increasingly diverse, covering areas such as in-service training for public personnel and theoretical courses for public administration students. The objective of this study is to conduct a bibliometric analysis of the public administration literature to explain the construction of gamification as a scientific discipline and its evolution over time.

To achieve this aim, bibliometric performance analysis and science mapping methods were used to analyse the intellectual, conceptual, and social network structures of gamification research, as well as the evolution and dynamic aspects of the discipline. The study's results reveal the research circles and intellectual structures of the field, as well as the internal relationships between articles, authors, and keywords. Additionally, the study identifies existing networks of collaboration, emerging trends, current issues, and the most influential authors, publications, and resources.

Keywords: Gamification, Public Administration, Public Personnel, Education of Public Administration, Public Administration and Gamification.

NEOLİBERAL POLİTİKALARIN SONUÇLARI AÇISINDAN ŞİLİ'DE EVSİZLER KONUSUNUN DEĞERLENDİRİLMESİ

Canan KIŞLALIOĞLU¹

Özet

Bu çalışmanın amacı evsizlik konusunu Şili örneği üzerinden değerlendirerek, ülkede 1973 yılından beri uygulanan neoliberal politikaların toplumu nasıl etkilediğini ve evsizlik sorununu nasıl ortaya çıkardığını anlamaktır. Ayrıca bu sorunun günümüzde Şili'de nasıl devam ettiği, etkileri ve sonuçları da anlaşılmaya çalışılacaktır.

Evsizlik, barınacak bir yere sahip olmamayı ya da bunu karşılayacak imkanların olmayışını ve yaşamını sokakta sürdürmeyi ifade eden bir kavramdır. Evsizlik konusu birçok nedene bağlıdır, kırdan kente göç, kente uyum sağlayamama, maddi imkanların yetersizliği, ruhsal ve bedensel rahatsızlıklar nedeniyle geçimini sağlayamamak gibi maddeler sayılabilir. Ancak kimi zaman evsizlik kişinin kendisi tarafından tercih edilen bir durummuş gibi de sunulmaktadır. Evsizlik konusunda Şili örneğinin seçilmesi ise bu ülkenin neoliberal politikaların uygulandığı ilk ülke olmasıyla alakalıdır. Bu çalışma içerisinde evsizliğin ne olduğu, Şili toplumunun neoliberal politikalar nedeniyle evsizlik gibi bir sonuçla nasıl karşılaştığı ve evsizliğin Şili'deki güncel durumu veri analizleri üzerinden anlaşılmaya çalışılacaktır.

Neoliberalizmle kentlerin işlevi ve görünüşü de değişmiştir. Satılabilir meta haline gelen şehirlerde şehir merkezleri en lüks ve pahalı mekanlar haline gelirken, şehir merkezleri kültürel çeşitliği yansıtan yerler olmaktan çıkmaya başlamıştır. Şehir merkezlerinde oturma pahalı hale gelmesi nedeni ile insanlar şehir merkezlerinden çeperlere doğru kaymaya başlamışlar ancak yine de barınma sorununu çözmemişlerdir. Neoliberalizmin, devleti ve sosyal politikaları küçülten yapısı insanların temel ihtiyaçlara ulaşamamasını onların sisteme uyum sağlayamamalarına bağlamış, bu nedenle de evsiz insanlar toplumun başarısız bireyleri olarak görülmeye başlamıştır. Neoliberal yapı, yoksulluğu şehir mekânından uzaklaştırmaya ve eğitim ve gelir düzeyi düşük insanları şehir çeperine göndermeye çalıştıkça bu sefer evsizler sorunu yoğunlaşmaya ve daha da görünür hale gelmeye başlamıştır.

Neoliberalizm bir ekonomik-sosyal politika olarak ortaya çıktıktan sonra yerel düzeyde uygulanmış ve ülke çapında ilk uygulandığı ise Şili'de gerçekleşmiştir. 1973 yılında dönemin devlet başkanı Salvador Allende'ye yönelik darbenin başarılı olmasının ardından, ülkede devletçi politikalardan vazgeçilmiş ve neoliberal politi-

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Bitlis Eren Üniversitesi İİBF Uluslararası İlişkiler Bölümü, canankislalioglu@yahoo.com, ORCID: 0000-0003-0388-246X.

kalar kabul edilmiştir. Neoliberal politikaların katı bir şekilde uygulandığı ülkede, ekonomik zorluklar toplumsal hayatta görünür hale gelmiştir. Hırsızlık gibi suçlar olağan hale gelirken, evsizlik konusu da önemli bir probleme dönüşmüştür. Neoliberalizmin bireyselliği öne çıkarması ve sosyal devlet anlayışından uzak oluşu ekonomik kırılmaların yanında sosyal ayrışmaları da arttırmıştır.

Bu çalışmanın yöntemi literatür taraması ve Şili’de proje kapsamında yapılan gözlemler kullanılması ve sayısal veriler de kullanılarak kapsamlı bir analiz sunulmasıdır. Literatürde evsizlik kavramının hangi gerekçelerle ortaya çıktığı incelenirken, 1973 yılından beri Şili’de uygulanan neoliberal ekonomi politikalarının bu sorunu nasıl etkilediği anlaşılmaya çalışılacaktır.

Şili 18,500.000 kişilik nüfusuyla aslında çok büyük bir ülke değildir. Nüfus yoğunluğunun büyük kısmı, 6 milyondan fazla kişinin yaşadığı başkent Santiago’dadır. Şehrin kalabalık nüfusu, aynı oranda en yoğun evsiz nüfusa ev sahipliği yapmasına da neden olmuştur.

Şili ekonomik olarak ağır koşullara sahip ülkelerden biridir. Gelişmişlik endeksi bakımından 189 ülke içerisinde 43. sıradadır ve nüfusunun yüzde 9’u yoksulluk sınırının altında yaşamaktadır. Şili aynı zamanda gelir adaletsizliği konusunda OECD ülkeleri arasında en kötü ikinci ülkedir. Ülkenin parası 2023 verilerine göre dolardan değerli olmasına karşın kira, gıda gibi temel ihtiyaç maddeleri çok pahalıdır. Şehrin varlıklı kesimi Santiago’nun çeperine doğru kayarken, orta ve alt sınıf şehir merkezinde kalmıştır. Şehir, güvenlik konusunda da önemli sıkıntılara sahiptir, hırsızlık, gasp gibi adi suçlar olağan hale gelmiştir.

Şili’de barınma çok önemli bir sorundur. İnsanların maaşlarının hayat pahalılığına karşı düşük seviyede kalması bazı şeylerden feragat etmelerine neden olmaktadır. Bu kimi zaman çeşitli aile bireyleri ile bir arada yaşamak olurken, kimi zaman ısınma gibi temel giderlerden kısmak ya da çok yaşlı olursa bile çalışmak zorunda kalmak gibi sonuçlar ortaya çıkarmıştır. Ancak elde ettikleri gelirle bu şekilde bile barınma sorununu çözemeyen insanların varlığı bilinmektedir. Bu gibi bir durumda ise kişiler gıda ya da barınma arasında bir seçim yapmak zorunda kalabilmekte ve genellikle de gıdaya erişebilmek için barınma konusundan vazgeçebilmektedir. Emekli maaşıyla ev kiralayamayan bir kişi, barınma hakkından vazgeçerek aldığı maaşı gıdaya harcayabilmektedir. Şili’de ev politikalarının başarısız oluşu da insanların evsiz kalmasına neden olmuştur. Bu durumda kalan insanlar için Şili’de çeşitli kamplar oluşturulsa da bu kamplar ve olanakları yeterli değildir. 81. 000 ailenin bu kamplarda yaşadığı ve 600.000 kadar eve ihtiyaç olduğu belirtilmektedir.

Şili’nin siyasi durumu, 1973’ten 1990’a kadar süren baskıcı darbe yönetimi, geçmişten beri gelen ağır neoliberal politikalar gibi birçok etmen toplumu fazlasıyla etkilemiş ve Santiago’da evsizlerin sayısı dikkat çekici bir orana gelmiştir. Şili’de Pinochet döneminden itibaren şehrin merkezinin boşaltılması, buradaki gecekondu- larda yaşayanların şehrin kenar mahallelerine doğru gönderilmeleri şehir halkı ara-

sında sosyal ayrışmayı arttırırken, ekonomik olarak sınıfsal farkların da mekansallaşması sorununu ortaya çıkarmıştır. Yoksulluğun görünür hale geldiği başkentte evsizlerin oranı gittikçe artmaktadır. Geçen 10 yılda bu oran yüzde 4 seviyesinde artmıştır. Şili’de evsiz sayısı 12.000 civarındayken, 2019 yılında başlayan pandemiyle beraber çok yüksek bir artış yaşanmıştır. Aynı dönemde ülkede ekonomik gerekçelerle de protestolar da başlamıştır. Pandemiyle beraber önemli oranda insan işini kaybetmiş, o dönemki hükümetin toplumdaki uzak ekonomi politikaları da yoksulluğu derinleştirmiştir. Çok kısa bir sürede ülkede evsiz insan sayısı 80.000 seviyesine ulaşmıştır. Bu sayı içerisinde göçmenler de önemli yer tutmaktadır. Verilen sayı içerisinde Kolombiya, Venezuela ve Haitili göçmenler 25.000 kişilik kısmı oluşturmaktadır.

Santiago’da evsizlerin özellikle şehrin yoğun ve merkezi yerlerinde oldukları, elle taşınabilir araçlarla eşyalarını taşıdıkları ve bu nedenle farklı yerlere geçtikleri gözlemlenmiştir. Bunun yanında şehrin içerisinde evsizlere yönelik herhangi bir saldırgan tutuma da rastlanmamıştır. Ancak şehrin birçok noktasına yayıldıkları, parklarda çadır kurdukları, ana caddelerde yaşadıkları görülmüştür. Şehrin güvenliğine dair endişeler yüksektir ancak suç oranlarının yüksekliğini evsizlere bağlayan herhangi bir açıklamayla karşılaşılmamıştır.

Bu çalışmanın bulguları evsizliğin Şili için önemli bir problem olduğu, bu problemin kaynağını olarak da hem darbe yönetiminin hem de halen daha uygulanan neoliberal politikaların etkili olduğu anlaşılmıştır. Bu soruna yönelik çeşitli çalışmalar olsa da, ülke içerisinde belli konularda siyasi uzlaşmanın sağlanamamış olması evsizleri de etkilemiştir. Bu konuyla ilgili gelecekteki çalışmalar için neoliberal politikaların etkilerinin daha ayrıntılı olarak incelenmesi ve bu politikaların başarılarının yanında başarısızlıklarının da toplumu ve sosyal yaşamı nasıl değiştirdiğinin anlaşılmasına yönelik daha kapsamlı incelemeler yapılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Şili, Neoliberalizm, Evsizlik, Yoksulluk.

AN EVALUATION OF THE ISSUE OF THE HOMELESS IN CHILE IN TERMS OF THE CONSEQUENCES OF NEOLIBERAL POLICIES

Abstract

Homelessness is one of the most important issues in terms of the visibility of poverty today. Chile was chosen as an example for this study due to its dense homeless population and income inequality. After the 1973 military coup, the prolonged oppressive rule and the harsh neoliberal policies put into practice have especially affected Santiago, the capital city of the country. In the city, segregation for economic and political reasons has increased, while income inequality has affected a significant part of the society.

Although Chile seems to be economically developed, it is remarkable in terms of the density of the homeless population and their appearance in the city. The fact that the need for shelter is high and as the economic burden increases, people try to solve it with different methods such as living together, moonlighting, and cutting back on basic needs has become the usual reality of Chilean society. As the economic conditions become more and more severe, basic needs such as shelter and access to food have started to be preferred interchangeably.

The housing problem has become more prominent as economic conditions have worsened. Santiago, the capital city of the country, harbours the highest homeless population as it is the most populous city in the country. Immigrants also experience housing problems in the country and they also have an important place in the general number of homeless people.

The issue of homeless analysed through Chile is important in terms of evaluating neoliberal policies. In a country where these policies are implemented comprehensively economically, politically and socially, it would be incomplete to evaluate the homeless as the result of individual or social failures. At this point, approaching the issue of the homeless as a result of neoliberal policies will also facilitate finding a solution.

Keywords: Chile, Neoliberalism, Homelessness, Poverty.

HUGUENOTLAR: BİR 16. YÜZYIL ACISI (DOĞUŞ, BASKI, İÇ SAVAŞ VE ST. BARTHOLOMEW KATLIAMI)

Celalettin GÜNGÖR¹

Özet

Bu bildirinin amacı, bir “doğru din” anlayışı yüzünden, 16. yüzyıl Fransa’sında karşılıklı kanları dökülen yığınların çatışma boyutları ve acılarının ortaya konmasıdır. Alman Reformasyonu ile birlikte, çok geçmeden bu doğru din sorunu, Fransa’da ya benimki ya seninki açmazında bir diğerinin reddine varmıştır. İşte bu bildiri, bu acımasız, insanlıkdışı savruluşu anlatmak için hazırlanmıştır. Yalnız bu çalışma, bir tarihçinin çalışması değildir. Yapılmaya çalışılan, yaklaşık beş yüz yıl önce uzaklarda bir başka toplumda, Fransa’da yaşanmış din savaşlarının, yaygın kullanılan saygın kaynaklar üzerinden, acı ve deneyiminin paylaşılmasıdır.

Fransa’daki din savaşlarının (1562-1598) kan dökücülüğünün arkasındaki asıl güdü, dinsel bir algıydı. Dolayısıyla iki dinsel öğreti (cemaat) arasındaki çatışmanın sahadaki açılımı, “doğru din” ve “sapkınlık” çelişkisiydi. Bu çelişkinin etkin öznesi, Roma Katolik Kilisesi idi. Kendisini “doğru dinin” tek temsilcisi olarak görürken, karşı tarafı da sapkın ve imhası gereken olarak görmüştü. Oysa karşı tarafa göre de, Roma Katolik Kilisesi değil, kendileri “doğru dini” temsil ediyordu. Böyle olunca da, artık sapkın olanlar reform dinin bağlıları (Protestanlar) değil, baskın inançtan olan Katoliklerdi. Nitekim bu çatışma bağlamını, Voltaire’in sözlerinden aktarabiliriz: “Hristiyanlar dogma üzerine tartışmaya başladığından bu yana bunun neye mal olduğu çok iyi bilinir: IV. yüzyıldan günümüze kadar, gerek idam sehpalarında gerekse savaş meydanlarında oluk oluk kan akmıştır”.

Gerçekten de akan bu kanın gerçek azgın örnekleri, önce reformasyon sonra da daha şiddetli olarak onun yan bir uzantısı Calvinici Protestanlık üzerinden yaşananlardır. Bu 16. yüzyıl, inançlar üzerinden, özellikle baskın inanç Katoliklik üzerinden sözde din uğruna insanlıktan çıkma yüzyılıdır. İktidarlarını koruma uğruna yığınların kutsallarını sömüren egemenler ve dinadamları yüzünden insanlığın büyük dramlarından biri yaşanmıştır.

Modern öncesi dönemlerde yığınların şiddeti, tahıl ve ekmek isyanları, vergi başkaldırıları, esnaf şiddeti, köylü başkaldırıları ve hanedan değişiklikleri olarak yaygındır. Bunların yanında, bir de dinsel başkaldırı çeşidinin kesinlikle anılması ge-

¹ Doç. Dr. Kırıkkale Üniversitesi İİBF Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, E-posta: gungor-ce@yahoo.com, ORCID: 0000-0001-5041-2554

rekir. Bunun örnekleri bellidir: Yahudi karşıtı katliamlar ve binyılcı hareketler. Bunların dışında Calvinci ve Katolik ataların yaygın şiddeti de, kuşkusuz bir utançtan öte değildir. Dolayısıyla, çoğu 16. yüzyıl dinsel başkaldırılarının görünür akıl dışılığı ve acımasızlığı, çok açıktır: Binyılcı bir hayal için kılıç taşımanın belki bir anlamı olabilir. Ama *Eucharist* ve azizlerin kemikleri için nasıl o kadar heyecanlı olunabilir ve harekete geçilebilirdi? Böyle bir olayın, toplumsal anlamını çözmek, gerçekten hiç de kolay değildir.

I. François'nın saltanat yılları, gerçekten, yalnızca Fransa için değil, Avrupa ve dünya için de büyük bir dönüşümdü: Bu çağ, reformasyon, rönesans ve büyük keşifler sürecinin eşiği ve içindeki bir dönemdi. Onun için I. François'yı konuşmak, kuşkusuz değişen büyük bir değer dönüşümünü konuşmaktır. Burada asıl olan, artık yaşamdan yana, insandan yana olmayı belirleyen hümanizmin belirleyiciliği. Öğrenme canlanmıştı. İnsan, yeryüzündeki yaşamının tanrısal bir yazgı değil, kendi yapımı olduğuna inanmaya başlamıştı. Nitekim 16. yüzyıl, modernlik için yaygın bir referanstır. Artık, bir kıpırdanış ve kuşkuculuk ruhu Avrupa'nın malıydı. Manastırlardaki keşişler, şatolardaki baronlar, mahkemelerdeki hukukçular, kilise evlerindeki papazlar, artık benzer şekilde düşünüyorlardı. Tahtlarındaki prenslere gelince, Kilise'nin yanılmazlığından kuşku duyarlarken, papayı da başkentlerinden uzak tutuyorlardı. Günün bilgin ve seçkinlerinin saldırıları karşısında kutsal kalan hiçbir şey yoktu. Kilise'nin öğretileri kalbe dokunmayı bırakan boş bir biçimcilğe dökülmüştü. Bu olgu da, birdenbire, sanki karşılıklı ayarlanmış gibi, Avrupa'da yeni dinadamlarını ortaya çıkarmıştı: Fransa'da Lefevre, Almanya'da Luther, İsviçre'de Zwingli, İngiltere'de Tyndale. Bunların hepsi aynı öğretinin arkasındaydılar.

Fransa Kilisesi'nin, Katolik inancın pek çok parçasından çok daha kötü olduğu belirtilir. Gerçekten, insanlar bilgisiz kaldıkça, papazların bilgisizliği onları sıkıntıya sokmazdı. Fakat gözleri açılmış ve papazların eksikliklerinin bilincine varmışlardı. Bu yüzden gerçek için hazır olan sahada, yeni öğretiler hızla yayılmıştı. Bu yayılmanın asıl desteği, Fransızcanın kullanılmış olmasıydı. Oysa ortodoks dinadamları Latinceye inatla yapışmışlardı. Din değiştirmeler, önce, alt ve eğitimsiz yığınlar arasında olmaktan çok, eğitimliler ve yüksek doğumlular arasındaydı. Bunlar, ateşle sınanmakla çok erken karşılaşmışlardı. 1524'te I. François Madrid'te esirken, Paris Parlamentosu dinden çıkma ile ilgili XII. Louis'nin bir fermanını canlandırarak, Lutherciler ve başka "sapkınları" yargılamak için bir komisyon atamıştı.

Gerçekten de Protestanların uğradığı Vassy Katliamı (1 Mart 1562) sonrasındaki gelişmelerle iki dinsel öğreti arasındaki kapışma, din savaşları ile açık bir çatışmaya dökülmüştü. İlk üç din savaşı ve bunların sözde barışları, sonunda krallığı, St. Bartholomew Katliamı'na götürmüştü.

Coligny ve Protestan liderleri ortadan kaldırmak amacıyla 23 Ağustos Cumartesi gecesi alınan kararın, saray tarafında yeni bir iç savaşı önleme eylemi olduğu sonucuna varmak zor değildir. Öncelikle, 22 Ağustos'taki Coligny'yi öldürme hesabı-

nın genel bir Huguenot kıyımının başlangıcı olarak tasarlandığı çok kesin değildir. 23 Ağustos'ta kral ve Louvre'de toplanan Kral Kurulu, iç savaşın kaçınılmaz olduğu öngörüsünde bulunmuştu. Onlar, Paris'te bir çarpışmayı kazanmayı, tehlikeli ve belirsiz bir savaşa düşmekten ve savaş meydanında risk almaktan, çok daha tercih edilir görmüşlerdi. Huguenotlara gelince, çok az direnebilmişlerdi. Onların bazıları için bu felaket, Tanrı'nın dayattığı bir sınamaydı. Huguenotların bir kısmı, sözde dinlerine (Katolikliğe) dönerek veya fidye vererek kendilerini kurtarabilmişti. Saraydaki kandan prenslerin (Navarre ve Condé) önüne üç seçenek konmuştu: Ya dine dönüş ya ölüm ya da ömür boyu hapis.

24 Ağustos (1572) erken sabahında başlayan bu katliam, sadece Paris'te 4.000 kadar can almıştı. Erkek, kadın, çocuk demeden evlerinden çıkartılan Protestanlar, sokaklarda doğranmıştı. Birkaç gün içinde bundan çok daha fazlası da taşrada yapılmıştı. Gerek Paris'te gerek bütün Fransa'da yapılan bu katliamın kesin doğru can kaybının bilinebilmesi olanaksızdır. Ama, kanlı, canavarca böyle bir kıyım sonrasında barış, taraflar için ama özellikle Protestanlar için çok daha zordu. Bu katliam, hiç de sarayın düşündüğü şekilde gelişmediğinden, Fransa Krallığı'nı götürdüğü yer, bir başka iç savaş, yani dördüncü din savaşıydı.

St. Bartholomew Katliamı'na iki aşırı tepki, Fransa'da üstünlük kavgasındaki Hıristiyanlığın iki çeşidinin uluslararası karargâhları olarak çalışan Roma ve Cenevre'den verilmişti. Uluslararası Katolikliğin karargâhı olan Roma, St. Bartholomew Katliamı'nı sevinçle karşılamıştı. Uluslararası Calvinciliğin karargâhı olan Cenevre ise ümitsizliğe gömülmüştü. Bu iki tepkinin dışavurumları, farklı çarpıcı biçimler almıştı. Katliam kutlaması için kilisede zafer ayinleri yapan Papa XIII. Gregory, bir anı madalyası bile bastırmıştı. Calvin'in ardılı Théodor de Beze ise kilisede bir dua ve niyaz ibadetini yönettikten sonra, Fransız hükümetini kınayan ve Protestanları ona direnmeye çağıran bir yayın selinin yazım ve basımına girişmişti.

16. yüzyılda din savaşları ile bölünmüş bir Fransa, bunun da bir sonucu olarak Yeni Dünya'ya giriş mücadelesinde İngiltere karşısında kaybetmişti.

Anahtar Kelimeler: Protestanlar, Din Savaşları, Katolik, Katliam, Sapkınlık.

THE HUGUENOTS: A 16TH CENTURY PAIN

(BIRTH, OPPRESSION, CIVIL WAR AND ST. BARTHOLOMEW MASSACRE)

Abstract

We can start with the words of Voltaire: "It is well known what this has cost since Christians began to argue about dogma: From the 4th century until today, blood has been shed in droves, both on the scaffolds and on the battlefields." The real wild examples of this bloodshed were first the Reformation, then, more violently, what happened through Calvinist Protestantism as an offshoot of it, and it continued throughout the 16th century.

This century, an age of reformation, was the beginning of everything. While this age has witnessed the highest achievements of the human spirit, it has also seen, on the contrary, its most terrible hostilities. What makes this age so scary and dark is that hostility towards others is based on “correct religion”. This hostility was displayed against the other in order to advance the “correct religion”. The most painful example of these hostilities that disfigured the Reformation era is the Saint Bartholomew Massacre.

The manifestation of this conflict between two religious doctrines (communities) on the field was the contradiction of “true religion” and “heresy”. The active subject of this contradiction was the Roman Catholic Church. While it saw itself as the sole representative of the “true religion”, it saw the other side as perverted and in need of destruction. But according to the other side, they, not the Roman Catholic Church, represented the “true religion”. As such, the heretics were no longer the adherents of the reformed religion (Protestants) but the Catholics.

Keywords: Protestants, Wars of Religion, Catholic, Massacre, Heresy.

CUMHURİYETİN İLK YÜZ YILINDA KENTLEŞME VE YEREL YÖNETİM DENEYİMİNE PLANLAMA PERSPEKTİFİNDEN BAKIŞ

Cemal SALMAN¹, Pelin Pınar GİRİTLİOĞLU²

Özet

Modern anlamda ilk örneklerinin görüldüğü Tanzimat dönemi esas alınırsa yaklaşık iki yüz yılı geride bırakan ama asıl olarak Cumhuriyet döneminde olgunlaşan yerel yönetim yapılanmamız, ilk yüz yılın ardından çelişkili bir görünüm arz eder: İlk yüz yılda yerel yönetimler; teşkilat yapısı, kurumsallaşma, mevzuat, kapasite, etki ve görünürlük gibi biçimsel yönlerden gelişmiş ve güçlenmiştir. Fakat yerel yönetimlerin idari ve mali özerklik, yerel değer ve gücü temsil etme, katılım, yapabilirlik ve yetki kullanımı gibi özüne ya da içeriğine ilişkin temel niteliklerinde bir gerileme ya da güç kaybı söz konusudur. Bu durum, bir yanıyla 1974 krizi sonrası konjonktürde küreselleşme, neoliberal paradigma, devletin ve kamu yönetiminin yeniden yapılanması gibi söylemlerin etkisiyle Türkiye’de de kamu yönetiminin ve yerel yönetimin dönüşümü bağlamında değerlendirilebilir. İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemde kentlerin yeniden inşası ve yapılanmasını da içerecek şekilde yaygın-hâkim anlayış olarak görünen refah devleti uygulamalarının ardından yönetim faaliyetlerinde ve alanlarında genişleme, birbirleriyle etkileşim içinde bulunan sosyoekonomik sorunlarda artış, kentsel- çevresel sorunların çeşitlenmesi, enerji krizi ve ekonomik kaynaklardaki kısıtlanma ile zemin bulan bu dönüşüm, kuramsal zeminde devlet merkezli planlama ve kentleşmeden piyasa, sivil toplum, sivil sektörler esaslı düzenleme ve kentleşme anlayışına; yönetimci paradigma etkisindeki yerel yönetimlerden çoğulcu-yönetişimci yerel yönetimler paradigmasına doğru bir yönelimi içerir. Planlama ve (yerel) yönetim paradigmalarındaki dönüşüm, kentlere ve kent yönetimlerine, hizmetlerin özelleştirilmesi-piyasalaştırılması, sanayisizleşme, kültür-finans-eğlence ve hizmet sektörleri üzerinden kalkınma, küresel kaynak ve güç hiyerarşisinde rekabet, yarışma, yerel işletmecilik gibi kavram ve pratiklerle yansımıştır.

Türkiye özelinde bu dönüşüme ilişkin analizler ve sorgulamalar, belirli kırılma noktalarında bazı nüanslar içermektedir. Erken Cumhuriyet döneminde, yeni başkent Ankara’nın modern bir kent olarak imar ve inşası esas olmak üzere belli kent-

¹ Doç. Dr., İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, Kentleşme ve Çevre Sorunları Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

² Prof. Dr., İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, Kentleşme ve Çevre Sorunları Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

sel-bölgesel amaçlara odaklanan planlama girişimleri ile yerel yönetimlere ilişkin temel mevzuatın ve yapılanmanın oluşturulması çabası belirleyicidir. Yerinden yönetime ağırlık veren 1921 Anayasası ruhu ile başlatabileceğimiz bu dönem analizinde, Köy Kanunu, Belediye Kanunu, Yapı ve Yollar Kanunu gibi mevzuat düzenlemeleri ile Ankara ve İstanbul kent planı çalışmaları önemli başlıklar olarak öne çıkar. İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemde dünyada refah devleti ve sosyal devlet anlayışının baskınlığına paralel biçimde Türkiye’de de planlı kalkınma ve yönetim eğilimi esastır; ancak kentsel gelişme ve yerel yönetim pratiği planlama ilke ve öngörülerinin dışında seyretmiştir. Çok partili hayata geçişle belediye yönetimlerinde siyasal çeşitliliğin artması, 1961’de planlı kalkınmanın anayasal hükme bağlanması, 1964-1965 yıllarında yürütülen Türk Mahalli İdarelerinin Yeniden Düzenlenmesi Üzerine Bir Çalışma kapsamında ilk kez merkezi yönetimden bağımsız yerel yönetim reformunun ele alınması, “sosyal devlet” fikrinin ağırlığı yanında 1973 seçimleri sonrası “sosyal belediyecilik” uygulamalarının da görülmesi bu dönemin öne çıkan gelişmeleridir. 1980 sonrası küresel dünyaya ve piyasalara eklenme çabaları içinde ithal ikameci ekonomi politikalarından, planlı yönetim, sosyal devlet ve yerelleşme eğilimlerinden giderek uzaklaşmıştır. 1980’lerden itibaren liberalleşme ve piyasalaşma, 1990’larda kamu yönetimi reformuna yönelik adımlar, bilhassa 2000 sonrasında merkez-yerel dengesinin merkez lehine büyük ölçüde değiştiği yasal-kurumsal düzenlemeler ve kent mekânına-yerel yönetimlere bu yönde müdahaleler, söz konusu paradigmatik dönüşümün pratikteki yansımalarıdır.

Bu bağlamda çalışmamız, Cumhuriyet döneminde kentleşme ve yerel yönetim anlayışındaki değişimi, planlama perspektifinden, yüz yıllık seyri ve geldiği durum çerçevesinde tartışmayı amaçlıyor. Erken Cumhuriyet dönemi gelişmeleri için 1923-1945 arası; planlama, sosyal devlet-belediyecilik uygulamaları ve ilk reform ihtiyacının gündeme geldiği 1945-80 arası dönemlerini izleyerek çalışmamızda asıl olarak 1980 sonrası dönüşüm sürecine ve bilhassa yakın dönem gelişmelere odaklanarak, ilk yüz yılın deneyimi ışığında ülkemizde yerel-kentsel yönetimlerin geldiği noktayı ele alacağız. Kamu yönetimi reformu ve belediye-büyükşehir belediyesi kanunlarının değişimi, 2004 yılında Toplu Konut İdaresi üzerinde toplanan yeni yetkiler, 2011 sonrası Çevre ve Şehircilik Bakanlığının kurulması ve yerelin öne çıkan kimi yetkilerinin bu Bakanlık bünyesinde toplanması, 2012 yılında çıkarılan 6360 ve 6306 sayılı kanunlar, 2018 yılında Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi’ne geçişle merkezi düzeyde politika kurullarının oluşturulması, 2019 seçimleri sonrası merkezi yönetimin alan kazanma-genişletme adımları ve bütün bunların yakın dönemde kentleşme, kent planları ve yerel yönetimler üzerindeki etkileri, çalışmamızın tartışma ve analiz çerçevesini oluşturmaktadır.

1980 öncesi gelişmeler ve 1980 sonrası paradigmatik ve pratik dönüşümün ardından gelinen nokta, Cumhuriyetin ilk yüz yıldaki yerel yönetim ve kentleşme deneyiminin yukarıda altını çizdiğimiz çelişkili görünümünü ortaya koymaktadır: Kentsel gelişme ve yerel yönetimler görünürde bir güçlenmeye rağmen özünde bir güç

kayıbı ile karşı karşıyadır. Yasal, idari ve kurumsal düzenlemeler ile yerel yönetimlerin biçimsel yönden geliştiği ve güçlendiği ancak yerel özelliğin korunması, idari-mali özerklik, katılım, etki ve yetki alanı gibi temel nitelikler yönünden merkez karşısında zayıfladığı görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Planlama, Kentsel Gelişme, Yerel Yönetimler, Cumhuriyet, Paradigma Dönüşümü

URBANISATION AND LOCAL GOVERNMENT EXPERIENCE IN THE FIRST CENTURY OF THE REPUBLIC FROM A PLANNING PERSPECTIVE

Abstract

This study aims to discuss the change in the understanding of local government in the Republican era in the light of urban developments and from a planning perspective, on the axis of certain periodic breaks. The urban development and local government experience of the Republic can be analysed in three periods: 1923-45, 1946-80 and post-1980. The early republican years are the period in which local government and urban planning legislation begins to be established and the first urban planning experiences are observed. The period between 1945-80 is characterised by planned development, the need for reform in local governments, and social state and municipalism practices. In the context of this background, our study will mainly focus on the paradigm shift in the understanding of local government and urbanism in the post-1980 period and especially on the recent developments corresponding to the 2000s.

After analysing all these stages, the study concludes and claims that although the first examples of local governments in Turkey in the modern sense date back to the Ottoman period, the local government structure, which matured in the Republican period, presents a contradictory appearance after the first century of the Republic. In the first century, local governments developed and strengthened in terms of formal aspects such as organisational structure, institutionalisation, legislation, capacity, influence and visibility. However, there has been a decline or loss of power in the fundamental qualities of local governments such as administrative and financial autonomy, representation of local values and power, participation, capability and exercise of authority.

Keywords: Planning, Urban Development, Local Governments, Republic, Transformation of Paradigm

AKILLI ŞEHİRLER: YAŞAMI KOLAYLAŞTIRAN TEKNOLOJİK DÖNÜŞÜM

Ceren ÜNLÜKAL¹, Gökhan Önder ERGÜVEN²

Özet

Günümüzde hızla artan şehirleşme eğilimi, kentlerin daha verimli, sürdürülebilir ve yaşanabilir hale getirilmesini zorunlu kılmaktadır. Bu ihtiyaca cevap olarak ortaya çıkan "akıllı şehirler" konsepti, çeşitli teknolojik çözümleri ve akıllı altyapıları bir araya getirerek kentsel yaşamı önemli ölçüde kolaylaştırmayı amaçlamaktadır. Akıllı şehirlerdeki temel odak noktalardan biri, trafik yönetimi ve ulaşımın optimize edilmesidir. Akıllı trafik ışıkları, yönlendirme sistemleri ve otopark yönetimi, trafik sıkışıklığını azaltarak zaman tasarrufu sağlamak ve şehir içi ulaşımı daha etkili hale getirmektedir. Çevresel sürdürülebilirlik, akıllı şehirlerin bir diğer önemli önceliğidir. Akıllı enerji yönetimi, enerji verimliliğini artırarak çevre üzerindeki etkiyi azaltırken, akıllı atık yönetimi çöp toplama ve geri dönüşüm süreçlerini optimize ederek sürdürülebilirlik hedeflerine katkı sağlar. Eğitim ve sağlık hizmetlerindeki dijital dönüşüm, akıllı şehirlerin sağlık ve eğitim altyapısını güçlendirir. E-öğrenme platformları, çeşitli uygulamalar ve diğer teknolojik çözümler, şehir sakinlerine daha hızlı ve erişilebilir hizmetler sunar. Akıllı evler ve bina yönetimi, bireylerin günlük yaşamlarını kolaylaştırır. Enerji tasarrufu sağlayan akıllı ev sistemleri, bina otomasyonu ve enerji yönetimi, konut ve iş yerlerinde daha sürdürülebilir bir yaşam tarzını destekler. Topluluk katılımı ve iletişimdeki artış, akıllı şehirlerin halkıyla daha güçlü bir etkileşim kurmasını sağlar. Bu dönüşüm, şehirlerin gelecekteki zorluklara daha etkin bir şekilde yanıt verebilmesini ve sakinlerine daha iyi bir yaşam kalitesi sunabilmesini hedefler.

Akıllı şehirler, sürdürülebilirlik ve yaşanabilirlik ilkelerine odaklanarak, çevresel etkiyi minimize etmeyi ve şehir sakinlerine daha iyi bir yaşam deneyimi sunmayı hedefler. Bu kapsamda, vatandaşların katılımını artırmak, şeffaflığı güçlendirmek ve toplumun genel refahını artırmak amacıyla dijital çözümler ve hizmetler geliştirilir.

Temel unsurlar arasında sensör ağları, büyük veri analizi, internet of things (nesnelerin interneti), enerji yönetimi ve dijital yönetim bulunur. Bu unsurlar sayesinde şehir yönetimleri, gerçek zamanlı verilere dayanarak kaynakları daha etkili bir şe-

¹ Arş. Gör. Ceren ÜNLÜKAL, Munzur Üniversitesi, Mühendislik Fakültesi, Endüstri Mühendisliği Bölümü, Tunceli, Türkiye, cerenunlukal@munzur.edu.tr, 0000-0001-9997-7310

² Doç. Dr. Gökhan Önder ERGÜVEN, Munzur Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, Kentleşme ve Çevre Sorunları ABD, Tunceli, Türkiye, goerguven@munzur.edu.tr, 0000-0003-1573-080X

kilde yönetebilir, trafik akışını optimize edebilir, enerji tüketimini azaltabilir ve halk sağlığı hizmetlerini iyileştirebilir.

Her gün 180,000'den fazla kişi, bir şehirde yaşamak üzere taşınıyor. Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD), 2050 yılına kadar dünya nüfusunun 9 milyara ulaşacağını ve bunun %70'inin kentsel merkezlerde yaşayacağını öngörüyor. Büyük şehirlerin zaten dünya enerji üretiminin %75'ini tüketiyor olmaları ve sera gazı emisyonlarının %60'ını oluşturuyor olmalarıyla birlikte, birçok şehir, küresel sorunlara stratejik bir yanıt olarak kendilerini geri dönüştürmeye ve dijitalleştirmeye yöneliyor: nüfus artışı, kirlilik, kaynak kıtlığı, su yönetimi ve enerji verimliliği.

Ve bunu, akıllı şehirler veya şehirler 4.0 haline gelerek yapmışlardır: Bilgi ve İletişim Teknolojileri (BİT) ve büyük veriyi, ulaşımdan enerji veya su kaynaklarının kullanımına, kamusal alanlardan şehir sakinleri ile iletişime kadar her şeyi etkili ve sürdürülebilir bir şekilde yönetmek için kullanırlar. Hedef: enerji tüketimini azaltmak, CO2 emisyonlarını düşürmek ve sakinlerin refahını artırmak.

Akıllı bir şehrin ana direklerinden biri, Birleşmiş Milletler tarafından onaylanan Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri'nin (SKH) 11. hedefinden bağımsız olarak çevresel taahhüdüdür. Hava kalitesini ölçmek veya elektrik tüketimini optimize etmek için sokak lambalarındaki sensörler, trafik ışıklarına veya trafik levhalarına fotovoltaik panellerin montajı, atık toplama işini iyileştirmek için konteynerlerin dijital izlenmesi, akıllı su ve elektrik sayaçları ve doğal kaynakların tüketimini azaltmak için şu anda alınan gerçek önlemlerden sadece bazılarıdır.

Dünyanın en akıllı şehirleri

2022'de danışmanlık firması Juniper Research ve teknoloji devi Intel tarafından üretilen Akıllı Şehir Endeksi'ne göre, hareketlilik, sağlık, güvenlik ve üretkenlik açısından dünyanın en akıllı ve verimli beş şehri şunlardır:

ŞANGHAY. Çin şehri, Şanghaylıların ihtiyaç duyabileceği 1.200'den fazla hizmeti bulabileceğiniz bir veri platformu olan Şanghaylı Vatandaş Bulutu sayesinde bu yıl öne çıktı. Bu sistem, şehir hükümeti ile iletişim kurmanın en iyi yoludur ve her bir departman için özel birini aramadan konuşmak için tek bir telefon numarasına sahiptir.

SEOUL. Güney Kore'nin başkenti, şehir gelişiminde yirmi yıldan fazla bir süredir öncü olmuş ve şu anda otonom devriye robotları kullanımı gibi çeşitli projeleri uygulamaktadır. Ayrıca, çocukların kaybolmasını önlemek için sürekli sinyaller ile konumlarını takip etmek için akıllı fenerlerin kullanımı gibi çeşitli projeleri uygulamaktadır.

BARCELONA. İspanyol şehri, büyük ölçüde yenilenebilir bir sistem kullanan bir ulaşım sistemi ve şehir içinde çapraz rotalara sahip olması sayesinde beşte birlik listede yer alan tek Avrupa şehridir. Ayrıca, sokak aydınlatması LED kullanır ve atıklar akıllı kutulara gönderilir, bu da şehrin ilerlemesine yardımcı olur.

BEIJING. Tüm vatandaşların kimlik ve kimlik belgelerini yönetmekle görevli bir sanal kart bulunmaktadır, tüm toplu taşıma araçları ise telefonlar aracılığıyla ödenebilir. Şehrin kötü şöhretli kirliliği ile ilgili olarak, en büyük kirlilik yapan fabrikalar belirlenmiş ve üretim yapmadıkları her an tamamen kapanmaya zorlanmıştır.

NEW YORK. Dünya ekonomisinin merkezi, birkaç yıl öncesine kadar karşılaştığı büyük enerji ve su tüketim sorunları üzerinde ilerleme kaydetmiş, otomatik sayaç okuma sistemini içeren bir dizi önlem almıştır. Ayrıca, güneş enerjili çipler ve konteynerler sayesinde çöp toplama verimliliğini artırmıştır.

Tüm bu şehirler, yeniden icatın bir örneği olmakla birlikte, aynı zamanda yeni %100 akıllı metropoller de ortaya çıkmıştır. Bu duruma örnek olarak, arabaların bulunmadığı tamamen sürdürülebilir bir ekokent olan Masdar (Dubai); sadece yenilenebilir enerjinin kullanılacağı ve neredeyse tüm oluşan atığın geri dönüştürüleceği Shanghai'ya yakın Dongtan; ve sürdürülebilir binaları, mobilite sistemlerini, yenilenebilir enerji kaynaklarının etkili kullanımını ve şehir tarımını içerecek olan Viyana'ya sadece 14 kilometre uzaklıkta yer alan Apern örnek verilebilir.

Çeşitli çalışmalar, 2020'ye kadar dünya çapında akıllı şehirler faaliyetinin yaklaşık 1.5 trilyon dolarlık bir ciroya sahip olacağını tahmin etmektedir. Bu rakam, bu tür bir kentsel çevreye olan yatırımın ve taahhüdün, önümüzdeki yıllarda üst üste büyümeye devam edeceğine dair açık bir işarettir.

Bu şehirlerdeki teknolojiye yapılan harcamalar, 2018'den bugüne kadar maliyetleri azaltmak, çevresel etkiyi azaltmak veya şehir içindeki verimliliği artırmak amacıyla iki katına çıkmıştır. Bu yaşanırken, ilgilenen şehirler için pazar hala büyümekte ve 2030'a kadar pazar payının bugünkünden yedi kat daha büyük olması beklenmektedir. Bu çalışmada ülkemizde ve dünyada son yıllarda yapılan akıllı şehir uygulamaları hakkında örnekler sunulmuştur. Ayrıca Türkiye' de her yıl artan şehirleşme sorunları ifade edilmiş ve bu sorunların akıllı şehirler perspektifinde çözüm önerilerine yer verilmiştir.

Anahtar kelimeler: Akıllı şehirler, Teknolojik dönüşümü, Şehirleşme sorunları

SMART CITIES: TECHNOLOGICAL TRANSFORMATION FACILITATING LIFE

Abstract

In the modern era, the concept of smart cities has emerged as a transformative force, leveraging technology to enhance urban living. This paradigm shift is characterized by the integration of Information and Communication Technologies (ICT) to optimize various aspects of city life, including mobility, health, safety, and productivity. The Smart City Index of 2022, developed by Juniper Research and Intel, identifies the world's top five smart cities based on their efficiency in these key areas. Shanghai leads the list with its innovative Citizen Cloud platform, offering over 1,200 services for residents, providing a streamlined communication channel

with the city government. Seoul, Barcelona, Beijing, New York are the other samples for smart cities with their own properties.

Projections indicate that the global turnover of smart cities' activities will reach approximately 1.5 trillion dollars by 2020. This underscores the exponential growth in investment and commitment to smart urban environments in the years to come. The doubling of technology investments in these cities from 2018 to the present demonstrates a concerted effort to reduce costs, minimize environmental impact, and enhance internal city efficiency. As interested cities continue to join the movement, the smart cities market share is anticipated to be seven times larger by 2030 compared to the present day. The ongoing technological revolution in smart cities is not just a trend but a transformative force shaping the future of urban living.

This study provides examples of smart city applications implemented in recent years both in our country and globally. Additionally, it highlights the increasing urbanization challenges in Turkey each year and presents solutions to these problems from the perspective of smart cities.

Keywords: Smart cities, Technological transformation, Urbanization problems

YEŞİL KAMPÜS: SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK VE ÇEVRE DOSTU YAŞAM

Ceren ÜNLÜKAL¹, Gökhan Önder ERGÜVEN²

Özet

Yeşil kampüs, sürdürülebilirlik prensipleriyle yönetilen ve çevre dostu uygulamaların ön planda olduğu uygulamaların bütünüdür. Bu kampüsler, çevresel etkileri azaltmak, enerji verimliliğini arttırmak ve öğrencilere sürdürülebilir yaşam bilincini aşılamak amacıyla çeşitli stratejileri benimser. Yeşil kampüslerin temel özelliklerinden biri, enerji verimliliği sağlayan bina tasarım ve yönetimidir. Yüksek derecede yalıtılmış binalar, enerji tüketimini azaltarak çevresel etkiyi minimize eder. Güneş panelleri, rüzgâr türbinleri ve enerji geri kazanım sistemleri gibi yenilenebilir enerji kaynakları da sıkça kullanılır. Atık yönetimi, yeşil kampüslerin bir diğer önemli unsuru olarak öne çıkar. Geri dönüşüm programları, atık azaltma stratejileri ve çöp ayrıştırma sistemleri, kampüslerin sıfır atık hedeflerine ulaşmasına yardımcı olur. Yeşil kampüsler, doğal peyzaj ve biyoçeşitliliği koruma amacıyla çeşitli yeşil alanları içerir. Doğal habitatların korunması, bitki örtüsünün artırılması ve su tasarrufu sağlayan peyzaj planlamaları, kampüslerin çevresel dengeyi desteklemesine katkı sağlar. Sürdürülebilir ulaşım stratejileri, yeşil kampüslerin öğrenci ve personel hareketliliğini çevre dostu yöntemlerle sağlamasına yardımcı olur. Bisiklet park alanları, elektrikli araç şarj istasyonları ve toplu taşıma teşvikleri gibi önlemler, karbon ayak izini azaltmaya yönelik çabaları destekler. Yeşil kampüsler aynı zamanda çevresel eğitim ve farkındalık programlarına da odaklanır. Sürdürülebilirlik konulu dersler, atölyeler ve etkinliklerle öğrencilere çevre bilinci aşılanır, böylece gelecek kuşakların sürdürülebilirlik değerlerini benimsemeleri sağlanır. Sonuç olarak, yeşil kampüsler, sürdürülebilirlik ilkelerini benimseyen, enerji verimliliği sağlayan, atık yönetimine önem veren ve çevresel eğitimi teşvik ederler. Bu kampüsler, çevre dostu uygulamalarla öğrencilere örnek olurken, aynı zamanda yaşam alanlarını koruma hedefine katkıda bulunur.

Günümüzde üniversiteler, sadece eğitim ve araştırma odaklı kurumlar olmanın ötesine geçerek sürdürülebilirlik ve çevre dostu uygulamalara odaklanan "yeşil kampüs" anlayışını benimsemektedirler. Bir kampüsün yeşil olması, sadece çevreye duyarlı olmakla kalmayıp aynı zamanda öğrencilere, personeline ve ziyaretçilere daha sağlıklı ve sürdürülebilir bir yaşam alanı sunmayı hedefler. Bir kampüsün yeşil olabilmesi için atabileceği bazı adımlar vardır. Bu adımları sıralayacak olursak;

¹ Arş. Gör. Ceren ÜNLÜKAL, Munzur Üniversitesi, Mühendislik Fakültesi, Endüstri Mühendisliği Bölümü, Tunceli, Türkiye, cerenunlukal@munzur.edu.tr, 0000-0001-9997-7310

² Doç. Dr. Gökhan Önder ERGÜVEN, Munzur Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, Kentleşme ve Çevre Sorunları ABD, Tunceli, Türkiye, goerguven@munzur.edu.tr, 0000-0003-1573-080X

Enerji Verimliliği ve Yeşil Enerji Kullanımı: Yeşil kampüs olmanın ilk adımı, enerji verimliliği sağlamak ve yenilenebilir enerji kaynaklarına yönelmektir. Binaların izolasyonu iyileştirilebilir, enerji tasarruflu aydınlatma sistemleri kurulabilir ve güneş, rüzgâr veya hidroelektrik gibi yenilenebilir enerji kaynakları kullanılabilir. Tüm bu uygulamalarla beraber enerji kullanımını izleme ve yönetme sistemleri devreye alınıp enerji verimi takibe alınabilir.

Sürdürülebilir Ulaşım: Öğrenci ve personel için sürdürülebilir ulaşım seçenekleri teşvik edilmelidir. Bisiklet parkları, elektrikli araç şarj istasyonları, toplu taşıma imkanları ve destek programları gibi olanaklar sağlanarak karbon ayak izi minimize edilebilir.

Atık Yönetimi: Atık yönetimi süreçleriyle ilgili politikalar ve altyapılar oluşturulmalıdır. Atık ayrıştırma ve geri dönüşüm programları, atık azaltma kampanyaları ve eğitimleri, organik atıkların kompostlanması gibi uygulamalar hayata geçirilmelidir.

Yeşil Alanlar ve Biyoçeşitlilik: Kampüs içinde yeşil alanlar oluşturmak, öğrencilerin ve personelin doğayla daha yakın temas kurmasına olanak tanır. Ayrıca, yerel bitki türlerini korumak ve biyoçeşitliliği artırmak için çeşitli ağaçlandırma ve peyzaj projeleri gerçekleştirilebilir.

Sürdürülebilir Binalar: LEED (Leadership in Energy and Environmental Design) ve benzeri sertifikalara uygun bina inşası ile enerji verimli tasarım ve yeşil bina sertifikalarının hedeflenmesi, doğal ışık kullanımı, enerji verimli bina izolasyonu, yenilenebilir, geri dönüştürülebilir ve çevre dostu malzemelerin kullanımı kampüs binalarının sürdürülebilir olmasına katkı sağlar.

Çevre Bilinci ve Eğitim: Yeşil kampüs olma çabalarını desteklemek adına, öğrencilere, personeline ve ziyaretçilere çevre bilinci ve sürdürülebilirlik konularında eğitimler verilmelidir. Bilinçlendirme kampanyaları ve etkinlikler düzenlenerek topluluk içinde bu değerlerin benimsenmesi sağlanabilir.

Yeşil kampüs uygulamaları, çevresel sürdürülebilirlik, enerji verimliliği ve topluluk sağlığına odaklanarak bir dizi avantaj ve çıktı sağlamaktadır.

Enerji Verimliliği ve Tasarruf

Enerji verimliliği önlemleri, kampüsün enerji maliyetlerini düşürerek bütçeye katkı sağlarken daha verimli binalar, enerji üretimi için yenilenebilir kaynakların kullanımını ve enerji tasarruflu aydınlatma gibi uygulamalar sayesinde enerji tasarrufu sağlar.

Çevresel Sürdürülebilirlik

Biyoçeşitliliği koruma, su kaynaklarını yönetme ve atık azaltma gibi uygulamalar, çevre dostu bir kampüs oluşturarak doğal ekosistemleri korur. Ayrıca temiz hava ve su kaynakları, yeşil alanlar ve biyoçeşitliliğin sürdürülebilir bir şekilde korunması, çevre bilincini artırır.

Topluluk Sağlığı ve Refah

Yeşil kampüs uygulamaları, öğrenciler, personel ve ziyaretçiler için daha sağlıklı bir yaşam alanı oluşturarak genel topluluk sağlığını destekler ve böylelikle daha temiz hava, yeşil alanlar ve sağlıklı binalar stresi azaltır, mental sağlığı iyileştirir ve genel refahı artırır.

Düşük Karbon Ayak İzi

Yeşil kampüs uygulamaları, karbon ayak izini azaltarak iklim değişikliği ile mücadelede olumlu bir etki yapar. Bu durum neticesinde sürdürülebilir ulaşım, enerji üretimi için yenilenebilir kaynakların kullanımı ve enerji verimliliği sayesinde kampüsün karbon ayak izi de minimize edilir.

Eğitim ve Bilinçlendirme

Öğrencilere ve personele çevre bilinci kazandırarak sürdürülebilirlik konusunda liderlik yeteneklerini geliştirir. Bu yeteneklerin gelişimi de çeşitli eğitim programları ve etkinliklerle desteklenen bilinçlendirme çabaları, topluluk içinde sürdürülebilirlik kültürünün oluşturulmasına katkı sağlar.

Yeşil kampüs uygulamaları, çeşitli üniversitelerin sürdürülebilirlik ve çevre dostu yaklaşımlarıyla dikkat çeken projelerini içermektedir. Türkiye'de ve dünyada birçok üniversite, yeşil kampüs uygulamalarını benimseyerek çevre dostu bir yaşam alanı oluşturmayı hedeflemiştir.

Bu çalışmada aynı zamanda Türkiye ve dünyadan bazı yeşil kampüs uygulamalarına da yer verilmiştir.

Türkiye'de Yeşil Kampüs Uygulamaları

Boğaziçi Üniversitesi, enerji verimliliği projeleri, atık yönetimi çalışmaları ve çeşitli ağaçlandırma projeleriyle yeşil kampüs olma yolunda önemli adımlar atmaktadır.

ODTÜ, çeşitli sürdürülebilirlik projeleriyle dikkat çekmektedir. Biyoçeşitlilik koruma çalışmaları, enerji verimliliği projeleri ve atık yönetimi uygulamaları bu kapsamda yer almaktadır.

Sabancı Üniversitesi, sürdürülebilir binalar, enerji verimliliği önlemleri ve yeşil ulaşım projeleriyle yeşil kampüs hedefini benimsemiştir.

Dünya Geneline Yeşil Kampüs Uygulamaları

Stanford Üniversitesi, çeşitli sürdürülebilirlik projeleriyle öne çıkmaktadır. Enerji üretimi için güneş panelleri kullanımı, su tasarrufu projeleri ve biyoçeşitlilik koruma çalışmaları bu üniversitenin yeşil kampüs çabalarını yansıtmaktadır. İngiltere Kolombiya Üniversitesi, sürdürülebilir mimari projeleri, atık yönetimi programları ve çevre bilinci artırma kampanyaları ile yeşil kampüs hedefine odaklanırken; Ulusal Singapur Üniversitesi yeşil bina sertifikaları alarak enerji tasarrufu sağlayan binalar inşa etmiş, çeşitli doğal yaşam alanları oluşturmuş ve sürdürülebilir ulaşım sistemlerini teşvik etmiştir. Kopenhag Üniversitesi, kampüs içindeki yeşil alanları

koruma, enerji verimliliği ve karbon ayak izini azaltma amacıyla çeşitli projeleri hayata geçirmiştir.

Bu örnekler, üniversitelerin çevresel sorumluluklarını yerine getirme amacıyla gerçekleştirdikleri çeşitli yeşil kampüs uygulamalarını temsil etmektedir. Her bir üniversite, kendi coğrafi, kültürel ve ekonomik koşullarına uygun olarak sürdürülebilirlik projelerini geliştirmekte ve bu alanda liderlik yapmaktadır.

Anahtar kelimeler: Yeşil kampüs, Sürdürülebilirlik, Çevre dostu kampüs uygulamaları

GREEN CAMPUS: SUSTAINABILITY AND ECO-FRIENDLY LIVING

Abstract

Green Campus initiatives focus on creating environmentally sustainable and eco-friendly living environments within educational institutions. These initiatives strive to integrate ecological practices into campus life, fostering a culture of environmental responsibility among students, faculty, and staff. In these sustainable campuses, efforts are made to reduce the ecological footprint by implementing energy-efficient technologies, waste reduction strategies, and green transportation options. Renewable energy sources, such as solar panels and wind turbines, are often incorporated to meet energy needs while minimizing the impact on the environment. Waste management plays a crucial role in Green Campuses, with recycling programs, composting, and reduction of single-use plastics being key components. Educational campaigns and workshops raise awareness about the importance of waste reduction and responsible consumption. Biodiversity conservation is another focus area, with green spaces, native plantings, and wildlife-friendly landscaping contributing to the overall ecological balance. Campuses often engage in tree-planting initiatives and sustainable landscaping practices to enhance greenery. Sustainable architecture and construction practices are integrated into campus development, aiming to achieve energy efficiency and minimize resource consumption. Green building certifications and eco-friendly materials contribute to the creation of environmentally responsible infrastructure. The concept of a Green Campus extends beyond physical spaces to educational programs. Institutions incorporate sustainability into their curricula, encouraging research and innovation in green technologies and environmental sciences. This holistic approach ensures that students graduate with a deep understanding of environmental challenges and potential solutions. In conclusion, Green Campuses are at the forefront of promoting sustainability and eco-friendly living. By integrating green practices into various aspects of campus life, these initiatives play a crucial role in shaping environmentally conscious individuals and fostering a commitment to sustainable living practices. This study also includes examples of green campus initiatives from both Turkey and around the world.

Keywords: Green campus, Sustainability, Eco-friendly campus practices

DEVLETİ BAŞKA TAHAYYÜL ETMEK: SCHILLER'İN ESTETİK DEVLET ANLAYIŞI

Cihan PALANCI¹, Hasan Gürkan GÜNAY²

Özet

Siyaset bilimi açısından devlet kavramı üzerine tartışmalar yüzyıllardır yapılmaktadır. Antik dönemden itibaren başlayan tartışmalar, modern formunu 16.yy. ile almış ve günümüze kadar bu seyir devam etmiştir. Tüm bu devlet tartışmaları kendi içerisinde oldukça çatallanmasına karşın, temelde uzlaşılan nokta devletin belirli bir egemenlik-iktidar ile özdeşleştirildiği gerçeğidir. Örneğin, Hobbes'un kanonik eseri Leviathan'ın kapağındaki resimde olabildiğince kudretli gözüken Leviathan figürü, bir elinde asa bir elinde kılıç ile tepenin ardında belirmektedir. Leviathan'ın bedeni küçük küçük resmedilmiş insanlarla kaplıdır. Dolayısıyla belirli bir kişide özdeşleşen egemenlik, belirli bir toprak parçasında ve belirli insanların yaptıkları sözleşme ile somutlaşır. Hobbes'un kavramsallaştırdığı bu iktidar imgesi şu veya bu şekilde devlet tartışmalarındaki önemli uzlaşma noktalarından birisidir. Bununla birlikte “meşru şiddet tekeli” elinde bulunduran devlet sadece zor kullanmaz, özellikle modern devlet, ayrıca komplike rıza mekanizmaları üreterek egemenlik alanını korur ve genişletir. Schiller'in devlet kavrayışının önemi, onun ne devleti ne de insanı, toplumsallığın dışında, onlara aşkın bir konumda görmesidir. O, ne belirsiz bir tarihe gönderme yapar ne de vurgulu bir insan özüne. Schiller'in yapmaya çalıştığı öncelikli şey, yaşadığı dönemin koşullarını ve dinamiklerini kavrama uğraşıdır. Bu anlamda Schillere'e göre, toplumsallığa içkin üretim biçimi ve ilişkileri insanı ve devleti biçimlendirmekte, yapılandırmaktadır. Schiller “İnsanın Estetik Eğitimi Üzerine Mektuplar” adlı eserinin altıncı mektubunda, Marx'ın yabancılaşma kavramının incelikli bir ön metnini kaleme almış ve dönemi için oldukça keskin tespitler yapmıştır. Ona göre, iş yaşamında yaşanan uzmanlaşma ve spesifikleşme, yine üretim ilişkilerinden kaynaklı farklı sınıfsallıkların ortaya çıkması, devletin karmaşık işleyiş biçimi, insanın parçalı düşünmesine ve bütünlükten kopmasına sebep olmuştur. İnsanlar artık sadece birkaç etkinlik alanı içerisinde kalarak öteki potansiyel yetilerini yok etmişlerdir. Kapitalist iş bölümü, sert sınıfsal ayrımlar beraberinde insan zihninin düşünme biçimini de belirler. İnsanın yabancılaşma süreci Schiller'e göre, kapitalist üretim ilişkileriyle eş güdümlü bir biçimde olgunlaşır. Kapitalizmin daha çok üretim ve daha çok kar mantığı, etrafındaki her şeyi bu

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Munzur Üniversitesi, cihanpalanci@munzur.edu.tr, Orcid No: 0000-0001-6766-3691

² Doktora Öğrencisi, Marmara Üniversitesi, hasangg@hotmail.com, Orcid No: 0000-0003-3667-7171

uğurda araçsallaştırması sonucunu doğurur. Sermaye her zaman yığınsal üretimin verimlilik dolayımıyla yaratacağı artı değerle ilgilidir. Dolayısıyla sermaye her şeye yarar esastan bakar. Schiller, bu yarar esasının ağırlıklı olarak yaşandığı toplumların durumunu “ahlaki doğa durumu” olarak niteler. Ahlaki doğa durumunda yaşayan bireyler kapitalizmin işleyişinin birer toplumsal yansıması olarak birbirine yabancıdır. Bireyin iç dünyası gibi toplum da parçalıdır, herkes bir biçimiyle kendi tikel yararı için birbiriyle ilişkilendirir. Schiller’in bahsettiği yararlılık ilkesi ve onun etrafında şekillenen toplum-birey, yıllar sonra Frankfurt Okulu üyelerinin kavramsallaştırdığı “araçsal akıl” ile doğrudan ilişkili ve onun öncülüdür. Buna göre, piyasanın fayda esası tümel bir mekanizmayla her şeyi içine alıp bütünlüklü ruhundan arındıracak ve erdemli olan her şeyi yok edecektir. Bu bütünlük ve erdem yokluğunun bir başka nedenini, belirtildiği üzere üretim ilişkileri, uzmanlaşma ve devletin bürokratik unsurlarıyla bağlantılı olarak insanın doğadan uzaklaşması da oluşturmaktadır.

Doğa, insana akıl ve ahlaki içgüdüyle hakikate ve hakikatteki güzele ulaşma olanağı sağlamaktadır. İnsan, bir yandan fiziksel varlığı ve duysal dürtüsü ile yaşam içerisinde yer alırken diğeryandan, ahlaki varlığı ve biçim dürtüsü ile yasalar oluşturmaktadır. Schiller, sınırlı bir yapıya sahip duyu dürtüsünün karşısında, insanın fiziksel varlığının sınırlılığını ortadan kaldıran ve düşüncede birliği sağlayan biçim dürtüsünü üstün görmekte fakat her ikisi arasında bir ahengin ve dengenin de olması gerektiğini vurgulamaktadır. Ahengin ve dengenin biricik harcı, estetik durumun ve estetik devletin olduğu bir kültürdür. Oysa Schiller’e göre mevcut kültür, duyu dürtüsü ve biçim dürtüsü arasındaki birliği bozmaktadır. Biçim dürtüsü, aklın ön plana çıkmasıyla doğadan kopmakta; bilimlerin bilme sürecindeki keskinliği ve yönetim aygıtlarının çok katmanlılığı araçsal aklı ve faydacılığı ortaya çıkartmaktadır. Böylece birey, doğa ile ilişkisini biçim dürtüsünün karşısında kaybetmekte; özgüllüğü ve karakter bütünlüğü ortadan kaybolmaktadır. O, Marx’ın yabancılaşma kavramına nirengi noktası oluşturacak bir şekilde kendisinden ve doğadan uzaklaşmaktadır. Tam da burada Schiller, insanın özgürlüğüne giden yolun, ahlak ve akıl ilkelerinin estetik aracılığıyla dönüştürülmesi ile mümkün olabileceğini öne sürmektedir. Estetiğe ve estetik devlete, aktif duyguyu ve sağlam iradeyi içinde barındıran sanatla ve estetik eğitimle yaklaşmak mümkündür. Bu haliyle estetiğe ulaşma çabası, Spinoza’daki etken duygulanım kavramıyla bir benzerlik göstererek irade ve duygu başlıklarında belli bir aktifliği gerektirmektedir. Estetik devlet de estetik eğitimin olduğu, gerçekliğin ahenkle birleştiği fakat keyfiliğin olmadığı bir devleti çağrıştırmaktadır. Estetik olana ulaşma çabası, belli bir aktifliği içinde barındıran sürekliliği şart koşmaktadır. Bu dönüşümün gerçekleşmesi tüm toplumsal koşulların seferberliği ile mümkün olabileceğinden dolayı ideale ulaşmak büyük zorlukları içerir. Bu sebeple estetik, Schiller’de ulaşılması gereken bir ideal olarak ele alındığından estetik devlet de her ne kadar ona yaklaşılsa da bir ideal devlet olarak kalmaya devam edecektir. Yine de bireyin doğa ile bütünleşmesi ve toplumun gerçekleşebilmesi ona yaklaşıldığı ölçüde oluşacaktır. Böyle bir devlet, hem

ahlaki olanın alanını akılla genişletmekte hem de bireyin kişiliğine ve özgüllüğüne saygı göstermektedir.

Bu çalışmada da başta Hobbes'un düşünceleri olmak üzere, toplumsal sözleşme geleneğinde yer alan devlet teorilerinin gölgesinde kalmış Schiller'in estetik devleti gün yüzüne çıkartılmaktadır. Devlet teorileri arasında alternatif bir görüş olan estetik devletin olanağı, Schiller'in yaşadığı dönemin bağlamı da gözetilerek sorgulanmaktadır. Schiller'in estetik devleti, belli bir çerçevede ele alınırken farklı siyasal teorilerle ilişkisel ve karşılaştırmalı olarak da incelenmektedir. Böylece, siyaset biliminde devlet teorileri bağlamında estetik devletin ele alınması ile literatüre özgün bir katkı sağlanmakta ve Schiller'in kavramsal dünyası, siyasal teorilerle bağlantılı bir şekilde serimlenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Schiller, Estetik, Estetik Devlet.

IMAGINING THE STATE DIFFERENTLY: SCHILLER'S AESTHETIC CONCEPTION OF THE STATE

Abstract

In political science, the concept of the state has been debated for centuries. The significance and difference of Schiller's conception of the state is that he sees neither the state nor the human being outside of sociality, transcending it. In conceptualizing the state, he neither refers to a vague history nor to an emphatic human essence. What Schiller tries to do is to grasp the conditions and dynamics of his time. Accordingly, the specialization in business life, the emergence of different classes arising from production relations, and the complex functioning of the state lead to the detachment and alienation of human beings. People are now destroying their other potential faculties by staying within a few fields of activity. However, nature provides human beings with the opportunity to reach the truth and the beautiful in truth through reason and moral instinct. On the one hand, man takes part in life with his physical being and sensory impulse, and on the other hand, he creates laws with his moral being and formal impulse. According to Schiller, current culture disrupts the unity between the impulse of sense and the impulse of form. Thus, the individual loses his relationship with nature in the face of the impulse of form. It is precisely here that Schiller realizes the path to freedom only when the principles of morality and reason meet aesthetics. It is possible to approach aesthetics and the aesthetic state through art and aesthetic education, which embody active emotion and strong will.

Keywords: Schiller, Aesthetics, Aesthetic State.

BELEDİYELERDE AFET YÖNETİMİ KAPSAMINDA İSTANBUL İLÇE BELEDİYELERİ ANALİZİ

Cuma BOLAT¹

Özet

6 Şubat 2023 tarihli Kahramanmaraş depremlerinin büyük çaplı yıkıcı etkisi sonrasında, olası bir İstanbul depreminin sonuçları tekrar gündeme gelmiş hem merkezi hem de yerel yönetimlerde mevzuat değişiklikleri, risk ve zarar azaltma, önleme ve hazırlık çalışmaları yoğun şekilde devam etmektedir.

Türkiye’de afet yönetimi, 29 Mayıs 2009 tarih ve 5902 sayılı Afet Ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının Teşkilat Ve Görevleri Hakkında Kanun ile birlikte İçişleri Bakanlığı’na bağlı Afet ve Acil Durum Yönetim Başkanlığı (AFAD) tarafından organize edilmekte olup, belediyelere afet yönetimi sürecinde destek ve çözüm ortağı olma görevleri verilmiştir. Bu doğrultuda 2014 yılında, Türkiye Afet Müdahale Planı (TAMP) ve 2021 yılında İl Afet Risk Azaltma Planı (İRAP) yürürlüğe girmiştir. TAMP’ın amacı; afet öncesi, sırası ve sonrasındaki müdahale prensiplerini belirlerken afet ve acil durumla müdahale çalışmalarında görev alacak afet grupları ve koordinasyon birimlerine ait rolleri ve sorumlulukları tanımlamaktır (AFAD,2023). İl Afet Risk Azaltma Planı (İRAP); afetler meydana gelmeden hayata geçirilmesi gerekenleri, sorumluları ve sorumlulukları tanımlayan ildeki tüm kurum ve kuruluşların iş birliği ile oluşturulan bir sürdürülebilir plandır (AFAD;2020).

Belediyelerin afet ve acil durumlarla ilgili görev ve sorumlulukları; 2004 tarihli “5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu”, 2005 tarihli “5393 sayılı Belediye Kanunu”, 2013 tarihli “6085 sayılı Afet ve Acil Durum Yönetmeliği” kapsamında düzenlenmiştir. 2010 tarihli “14179 sayılı Sivil Savunma Uzmanlarının İdari Statüleri, Görevleri, Çalışma, Usul ve Esasları İle Eğitimleri Hakkındaki Yönetmelik” ile tüm kamu kurum ve kuruluşlarında afet ve sivil savunma işleri için doğrudan kurum yöneticisine bağlı Sivil Savunma Uzman kadroları oluşturulması karara bağlanmıştır. Karar belediyeleri de etkilemiş ve bu tarihten itibaren belediyelerde afet işlerinden sorumlu Sivil Savunma Uzmanları görevlendirilmeye başlamıştır. Afet ve acil durum planlarını hazırlamak, tatbikatlarda bulunmak, eğitimler vermek, diğer kamu kurum ve kuruluşları ile koordinasyonu sağlamak gibi görev ve sorumlulukları olan Sivil Savunma uzmanları her belediyede farklı şekilde teşkilatlandırılmıştır. 2022 yılında İstanbul ilçe belediyelerinde yapılan araştırmada bazı

¹ Doktora öğrencisi, İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Siyaset ve Kamu Yönetimi Bölümü, orontes1976@gmail.com, ORCID: 0000-0001-8875-7056

belediyelerde tek veya iki kişilik sivil savunma ekibi bulunurken bazı belediyeler 3 ila 7 arası birkaç ilçe belediyesinde 10 kişilik ekipler kurulduğu görülmüştür.

09/04/2023 tarihli '32158 sayılı Belediye ve Bağlı Kuruluşları ile Mahalli İdare Birlikleri Norm Kadro İlke ve Standartlarına Dair Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik ' ile belediyelerde afet müdürlükleri kurulmasının yolu açılmıştır.

Bu çalışmanın amacı; İstanbul ilçe belediyelerin afet müdürlüklerine ilişkin uygulamalarını ve teşkilat yapılarını araştırarak İstanbul ilçe belediyelerinin beklenen İstanbul depremine ilişkin hazırlıklarını, afetlerle ilgili mevzuata uygunluk ve teşkilat yapısı açılarından değerlendirmektir. İstanbul Büyükşehir Belediyesi (İBB); afet yönetimi ile ilgili olarak ilçe belediyelerinden farklı şekilde Daire Başkanlığı olarak yapılanmış olduğundan bu araştırmanın dışında tutulmuştur. Ancak konu İstanbul olduğu için İBB 'deki afet işleri yapılanmasına da değinilmiştir.

Çalışmanın yöntemi olarak; afetlerle ilgili mevzuatın belediyeler ile ilgili olanları araştırılmış ayrıca İstanbul'daki 39 ilçe belediyesinin resmî web sitelerindeki yazılı kaynaklardan afet müdürlükleri ile ilgili organizasyonları, teşkilat yapıları, görev ve sorumlulukları incelenmiştir. Ayrıca teyit amaçlı olarak yapılanmalarla ilgili birimlerin yetkilileri ile telefon görüşmeleri yapılmıştır.

Çalışmanın bulguları, kuram, araştırma ve pratiğe yönelik önerilerinden bazıları ise şöyledir; İstanbul'daki 39 ilçe belediyesinin resmi internet siteleri incelendiğinde her ilçe belediyesinde Afet Müdürlüğü kurulmadığı tespit edilmiştir. İstanbul ilçe belediyelerinin bir kısmında Afet Müdürlüğü bulunmakta diğer belediyelerde afet işleri Zabıta, İtfaiye, Çevre Müdürlüğü gibi farklı birimler tarafından takip edilmektedir. 2010 tarihli Yönetmelik ile oluşturulan sivil savunma uzman kadroları da görevlerine devam etmektedir. Bazı belediyelerde sivil savunma uzmanı Afet Müdürlüğü kadrosu ile birleştirilmiştir.

Afet Müdürlüğü kurulan belediyelerde de teşkilat yapısı, görev ve sorumluluklar her belediyede farklılıklar göstermektedir. Afet Müdürlüklerinin teşkilat yapısı, görev ve sorumlulukları belediye meclislerinde karara bağlanarak kurumların internet sitelerinde ilan edilmiştir. Belediyelerin internet sitelerindeki yazılı dokümanlar incelenerek varılan tespitlerden bazıları şöyledir;

Bir belediyede Afet Müdürlüğü altında Arama Kurtarma Bürosu ile Teknik ve Satın Alma Bürosu bulunmakta iken bir başka belediyede Afet Müdürlüğü'ne bağlı olarak Kentsel Yenileme Bürosu, Beton Zemin Bürosu, Kira Yardımı Bürosu oluşturularak riskli yapıların tespiti, zemin etütleri, imar ve yapı işlerini kapsayan görevlerin de dahil edildiği tespit edilmiştir. Bazı belediyelerde Afet Müdürlüğü kurulmuş olmakla birlikte organizasyon şeması, görev ve sorumluluklar ile ilgili yazılı dokümanlara ulaşamamıştır.

İBB bünyesinde Afet İşleri Dairesi Başkanlığı adı altında bir organizasyon bulunmaktadır. Afet Koordinasyon Merkez Şube Müdürlüğü (AKOM), Daire Başkanlığı'na bağlı olarak görev yapmaktadır. AKOM'un görevleri arasında; İstanbul'daki

bina stokunun depreme karşı dayanıklı hale getirilmesi konusunda çalışmaları takip etmek, İstanbul Valiliği Afet Yönetim Merkezinin emirleri ve üst makamların vereceği emirler doğrultusunda çalışmalarını yapmak, Mesleki kuruluşlarla afetle ilgili her sahada iş birliği yapmak, Gönüllü kuruluşlarla, afetle ilgili her sahada iş birliği yapmak sayılabilir. İstanbul 'da az sayıda ilçe belediyesinde kendi bünyelerinde AKOM kurulmuştur. Bazı ilçe belediyelerinde deprem eğitim merkezleri, gönüllü koordinasyon birimleri bulunmaktadır.

Belediyeler 'deki Afet Müdürlükleri'nin görev ve sorumluluklarının net bir şekilde mevzuat ile belirlenmesi belediyelerdeki farklı uygulamaların önüne geçeceği, afetle ilgili plan ve uygulamalarda netlik sağlarken diğer kurum ve kuruluşlarla koordinasyona hız kazandıracak değerlendirilmiştir. Zemin etüdü, Riskli yapıların belirlenmesi, yıkılma sürecinin takibi gibi konular doğrudan afete hazırlık, risk ve zarar azaltma aşamaları ile ilgili olduğundan belediyelerde imar ve yapı işleri müdürlükleri tarafından yürütülen bu görevlerin afet müdürlüğü kapsamına alınması önemlidir. Afet Müdürlüklerinin personel sayısı; bölgenin coğrafi faktörleri, jeolojik yapısı, nüfus, riskli bina sayısı gibi özellikleri dikkate alınarak oluşturulmalıdır. Vatandaşların riskli binaları kentsel dönüşüme sokmak istememelerinin en önemli nedeni maddi kaygılardır. Belediyelerin Kira yardımı vb. uygulamaları her belediyede afet müdürlüğü kapsamına alınarak yetki dahilinde vatandaşa çözüm önerileri sunulmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Belediye, Afet Yönetimi, Afet Müdürlüğü

ANALYSIS OF ISTANBUL DISTRICT MUNICIPALITIES WITHIN THE SCOPE OF DISASTER MANAGEMENT IN MUNICIPALITIES

Abstract

After the February 6, 2023 earthquake in Kahramanmaraş, the consequences of a possible Istanbul earthquake have come to the agenda again, and legislative changes, risk and damage reduction, prevention and preparation activities are continuing intensively in both central and local governments. The purpose of this study is to evaluate the preparations of Istanbul district municipalities for the expected Istanbul earthquake in terms of compliance with the legislation on disasters and organizational structure by investigating the practices and organizational structures of Istanbul district municipalities regarding disaster directorates. Istanbul Metropolitan Municipality (IMM) has been excluded from this study since it is structured as a department in relation to disaster management differently from district municipalities. However, since the subject is Istanbul, the disaster affairs organization in IMM is also mentioned. As the method of the study, the legislation on disasters concerning municipalities was researched and the organizations, organizational structures, duties and responsibilities of the disaster directorates of 39 district municipalities in Istanbul were examined from the written sources on their official websites. In addition, telephone interviews were made with the officials for con-

firmation. Some of the district municipalities of Istanbul have a Disaster Directorate, while in other municipalities disaster works are followed by different units such as Fire Brigade, Environment Directorate, Civil Defense. It has been evaluated that determining the duties and responsibilities of Disaster Affairs in municipalities clearly with legislation will prevent different practices in municipalities, provide clarity in disaster-related plans and practices, and accelerate coordination with other institutions and organizations.

Keywords: Municipality, Disaster Management, Disaster Directorate

AK PARTİ DÖNEMİNDEKİ MÜLKİ İDARE DÜZENLEMELERİ: TÜRKİYE’DEKİ SAĞ İKTİDARLARIN POLİTİKALARI ÜZERİNDEN KARŞILAŞTIRMALI BİR ANALİZ

Çağrı ÇOLAK¹

Özet

Türkiye Cumhuriyeti tarihinde yeni kurulan il ve ilçelerin kayda değer bir oranı, Türk siyasi cephelenmesinde “İkinci Grup” olarak adlandırılan sağ iktidarlar döneminde mülki idare sistemine eklenmiştir. Söz konusu dönemlerde Birinci Grup’un seçkin merkezli siyasetine karşı sağ iktidarlar, halk odaklı politikalara yönelirken sıklıkla popülizme ve patronaja başvurmuştur. Bu bağlamda cumhuriyet tarihinde yeni kurulan mülki idare birimlerinin sayı ve yıllık ortalama açısından en yüksek olduğu dönemlerin sırasıyla Anavatan Partisi (ANAP) ve Demokrat Parti’nin (DP) tek başına iktidar oldukları yıllara tekabül etmesi tesadüf değildir. Nitekim gerek DP (1950-1960) gerekse ANAP (1983-1991) dönemlerindeki mülki idare düzenlemelerinin incelendiği çalışmalarda il ve ilçe kurma politikalarının popülist siyasetten izler barındırdığı tespit edilmiştir.

İkinci Grup’un günümüzdeki temsilcisi olması ve yaklaşık yirmi iki yıldır beş aylık istisnai bir dönem haricinde tek başına iktidarda bulunması Adalet ve Kalkınma Partisi (AK Parti) dönemindeki mülki idare düzenlemelerini araştırılmaya değer kılmaktadır. Çünkü gerek bulundukları siyasi cepheleri gerekse çok partili siyasal hayatta iktidara tek başına gelebilmeleri açısından DP, ANAP ve AK Parti oldukça benzeşmektedir. Buradan hareketle çalışmanın amacı, AK Parti dönemindeki mülki idare düzenlemelerini DP ve ANAP dönemlerindeki popülist politikalarla karşılaştırmalı bir biçimde incelemek ve bunların arasındaki benzerlik veya farklılıklarını ortaya koymaktır.

Çalışmanın yöntemi doküman incelemesidir. Bu çerçevede AK Parti döneminde mülki idare birimlerinin kurulmasına aracılık eden hukuki düzenlemeler (5747, 6360, 6447 ve 7148 Sayılı Kanunlar ile 694 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname) incelenmiştir. Ayrıca bu dönemde kurulan mülki idare birimlerine ilişkin güncel demografik ve sosyoekonomik göstergelerden faydalanılmıştır. Demografik göstergelere Türkiye İstatistik Kurumunun (TÜİK) “Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları 2023” başlıklı veri tabanı; sosyoekonomik göstergelere ise T.C.

¹ Doç. Dr., Trabzon Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, cagricolac@trabzon.edu.tr, ORCID ID: 0000-0001-5806-9084

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının 2022 yılında yayımladığı “İlçelerin Sosyoekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması” başlıklı raporu aracılığıyla ulaşılmıştır. Söz konusu incelemelerin ardından elde edilen veriler, DP ve ANAP dönemlerindeki mülki idare düzenlemelerinin popülist olarak tanımlanmasına yol açan etkenler bağlamında değerlendirilmiştir. Literatür incelemesi sonucunda bu etkenler; “ilgili dönemin cumhuriyet tarihindeki mülki idarileşme serüveni içerisindeki konumu”, “mülki idare düzenlemelerinin zamanlamasının seçim dönemleriyle örtüşmesi”, “mahallî baskılara karşı sergilenen tutum” ve “kurulan birimlerin günümüzdeki demografik ve sosyoekonomik göstergeleri” olarak belirlenmiştir.

İlk bulgu, AK Parti döneminin, mülki idare birimlerinin sayısının artması bağlamında DP ve ANAP kadar öne çıkmamasıdır. Bu bağlamda zirvede yer alan dönem sekiz yılda yeni kurulan 7 il ve 255 ilçeyle ANAP dönemidir. Onu on yılda yeni kurulan 5 il ve 141 ilçeyle DP dönemi takip etmektedir. AK Parti’nin yirmi iki yıllık iktidarında ise yalnızca 73 ilçe kurulmuş, üstelik bu dönemde mülki idare sistemine eklenen herhangi bir il olmamıştır. Kurulan ilçe sayılarının iktidardaki süreye bölünmesiyle elde edilen yıl başına düşen yeni ilçe sayısına bakıldığında ise ANAP döneminin “31,88”, DP döneminin “14,10”luk bir ortalamaya sahip olduğu görülmektedir. Buna karşın AK Parti döneminde söz konusu ortalamanın “3,48” olduğu tespit edilmiştir.

İkinci bulgu, AK Parti dönemdeki mülki idare düzenlemelerinin DP ve ANAP dönemlerinde olduğu gibi seçim arifesine veya ardına rastlamamasıdır. Bu çerçeveden bakıldığında DP dönemindeki mülki idare düzenlemelerinin 1954 ve 1957 milletvekili genel seçimlerinin hemen öncesinde veya sonrasında kümелendiği; ANAP dönemindekilerin ise 1987 ve 1991 milletvekili genel seçimlerine yakın zamanlarda gerçekleştirildiği saptanmaktadır. Oysa AK Parti dönemindeki düzenlemelerle milletvekili genel seçimleri arasında zamanlama açısından dikkat çekici bir ilişki görülmemektedir. Üstelik kurulan ilçelerin coğrafi bölgelere dağılımına bakıldığında; oran açısından DP ile ANAP dönemlerinde ilk iki sırayı merkez sağın oy deposu olarak görülen İç Anadolu ve Karadeniz Bölgelerinin aldığı gözlemlenirken, AK Parti döneminde ise ilk iki sırada büyükşehirlerin ve nüfusun yoğun olduğu Marmara ve Akdeniz Bölgelerinin bulunduğu sonucu karşımıza çıkmaktadır.

Üçüncü bulgu, AK Parti döneminde mahallî baskıların mülki idare düzenlemelerinde belirleyici olamamasıdır. Oysa DP ve ANAP dönemlerinde mülki idare düzenlemelerinde Anadolu’daki ahalinin talep ve beklentileri oldukça etkili olmuştur. Kanunların teklif ile nihai metinleri arasındaki belirgin farklılıklar bu durumu gözler önüne sermektedir. Hatta söz konusu talep ve beklentiler, iktidar ile yöre halkı arasında patronaja dayalı bir ilişkinin kurulmasına yol açmış ve mülki idare düzenlemelerine ilişkin politika süreçleri tabiri caizse ilçe kurma borsasına dönüşmüştür. Buna karşılık AK Parti döneminde Anadolu’da yaşayan vatandaşların kendi memleketlerini il ya da ilçe olarak görme taleplerine mesafeli yaklaşıldığı gözlemlenmiştir. Bu dönemde once baskıya rağmen hiçbir ilin kurulmaması, kurulan ilçelerin

de beş tanesi hariç olmak üzere büyükşehirlerde kurulması bu savı güçlendirmektedir.

Dördüncü ve son bulgu ise AK Parti döneminde kurulan ilçelerin demografik ve sosyoekonomik göstergelerinin yüksek oluşudur. Elbette burada AK Parti döneminde kurulan ilçelerin çok büyük bir oranının büyükşehir belediye kanunu ile ilişkili bir biçimde kurulmasının ve söz konusu alanlarda kentleşme sürecinin doludizgin yaşanmasının rolü büyüktür. Oysa DP ve ANAP dönemlerinde kurulan ilçelerin dikkate değer bir bölümünün nüfusunun kasaba ve köy ölçeğinde kaldığına, sosyoekonomik göstergeler çerçevesindeki kademelerinin ise düşük seviyelerde kümелendiğine tanıklık edilmektedir.

Sonuç olarak, mülki idare düzenlemeleri açısından AK Parti iktidarındaki sürenin; siyasi gelenek ve tek başına iktidar bağlamındaki selefleri olan DP ve ANAP dönemlerine nazaran daha rasyonel politikaların izlendiği ve il ile ilçe kurma politikalarının popülist tutumla ele alınmadığı bir dönemi ihtiva ettiği ileri sürülebilir.

Anahtar Kelimeler: Mülki İdare Düzenlemeleri, Türkiye, Demokrat Parti (DP), Anavatan Partisi (ANAP), Adalet ve Kalkınma Partisi (AK Parti).

CIVIL ADMINISTRATIVE ARRANGEMENTS IN THE AK PARTY PERIOD: A COMPARATIVE ANALYSIS ON THE POLICIES OF THE RIGHTWING GOVERNMENTS IN TÜRKİYE

Abstract

The Democrat Party (DP), the Motherland Party (ANAP) and the Justice and Development Party (AK Party) are similar in terms of their political fronts and their ability to gain power alone in the multi-party-political system. It is accepted that the policies for the establishment of new provinces and sub-provinces during the DP and ANAP periods were quite populist. From this point of view, the aim of this study is to examine the civil administrative arrangements in the AK Party period in comparison with the populist policies of the DP and the ANAP and to show the similarities and differences between them. The method of the study is document analysis. In this framework, the legal regulations (Laws No. 5747, 6360, 6447 and 7148 and Decree-Law No. 694) that mediated the establishment of civil administrative units during the AK Party period were analyzed. In addition, current demographic and socio-economic indicators of the civil administrative units established during this period were used. The data obtained after the above analyzes are evaluated in relation to the factors that led to the civil administrative arrangements of the DP and ANAP periods being labeled populist. The results show that the AK Party's policy on civil administrative arrangements in the AK Party period differs significantly from the populist policies of the DP and ANAP periods.

Keywords: Civil Administrative Arrangements, Türkiye, Democrat Party (DP), Motherland Party (ANAP), Justice and Development Party (AK Party).

DİJİTAL BÜROKRASİNİN TÜRK KAMU YÖNETİMİNE ETKİSİ BAKIMINDAN İNCELENMESİ: DİJİTAL DÖNÜŞÜM OFİSİ ÖRNEĞİ

Çiğdem PANK YILDIRIM¹

Özet

1900’lü yılların başından itibaren kamu hizmetlerinin sunumu ve yönetimle ilgili tüm süreçler Weberyen bürokrasinin hakimiyetinde olmuştur. Bürokrasinin, kamu hizmetlerinin sunumunda hizmet maliyetlerini artırması, hizmetlerin daha uzun sürelerde sunulmasına neden olması, etkinlik ve verimliliğin önünde engel teşkil etmesi gibi olumsuzluklara yol açması bu noktada dijital dönüşümün hızlandırılması düşüncesine yol açmıştır. 2000’li yıllardan itibaren bilgi ve iletişim teknolojilerinde yaşanan hızlı değişimle birlikte internet odaklı sistemlerinin üretim ve yönetim sistemlerinde kullanılmaya başlanması bürokrasinin de değişmesine ve dijitalleşmeye başlamasına neden olmuştur. Bürokraside meydana gelen bu değişim, devletlerin yönetim alt yapılarında ve süreçlerinde dijital dönüşümün vazgeçilmez bir unsur olmasını sağlamıştır.

Bilgi ve iletişim teknolojilerinde yaşanan hızlı ilerlemeyle birlikte dijital dönüşümün kaçınılmaz bir hal alması Türkiye üzerinde de etki yaratmış ve Türkiye de kamu hizmetlerinin sunumunda dijitalleşme, dijital bürokrasiyi geliştirme çalışmalarına başlamıştır. Türkiye’de 2018 yılında Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemine geçilmesiyle birlikte 10/7/2018 tarih 30474 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 1 sayılı “Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi” ile Cumhurbaşkanlığı bünyesinde “Dijital Dönüşüm Ofisi”, “Finans Ofisi”, “İnsan Kaynakları Ofisi” ve “Yatırım Ofisi” kurulmuştur. Bunlardan “Dijital Dönüşüm Ofisi (DDO)”, kamu sektöründe dijital dönüşümün öncülüğünü yapmak, Dijital Türkiye (e-devlet) hizmetlerinin sunumunda etkinliği, işbirliği ve koordinasyonu sağlamakla görevlendirilmiştir. DDO’nin, dijital dönüşüme yönelik alt yapıyı güçlendirici pek çok proje ve çalışması olmuştur. Türkiye’de dijital kamu hizmeti sunumunda alt yapıların geliştirilmesiyle birlikte hizmetlere daha az maliyetle ve daha kolay erişim imkânı sağlanmıştır. Bu şekilde dijital bürokrasinin yaygınlaşması, kamu hizmeti sunumunda da etkinlik ve verimliliği artırmıştır.

Türkiye’deki dijital dönüşümün öncüsü olan DDO tarafından “AçıkVeri”, “Dijital Türkiye”, “e-Yazışma”, “Fikir Maratonu”, “KamuNet”, “KAYSİS”, “Devlet Teşki-

¹ Arş. Gör., Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi İİBF Kamu Yönetimi Bölümü, Yönetim Bilimleri ABD, cigdempank@mu.edu.tr, 0000-0002-7084-313X.

latı Merkezi Kayıt Sistemi (DETSİS), “TekDurak”, “Türk Beyin Projesi (TBP)”, “Ulusal Veri Sözlüğü”, “Siber Kümelenme”, “Siber Zeka Bilgi Yarışması”, “Türksat-5A’nın Yolculuğu Dijital Resim Sergisi”, “Türkiye TechnoHub Platformu”, “Dijital İnovasyon İş Birliği Platformu”, “Dijital Dönüşüm Yetenek Merkezi (DDYM)”, “Yerli Siber Güvenlik Ürünlerinin Yaygınlaştırılması Platformu”, “Siber Güvenlik Meslek Yüksekokulları”, “DIGIATHON”, “Dijital Genç Yapay Zekâ Ekosistemi”, “Sayısal Göz”, “Kamuda Açık Kaynak Kodlu Yazılım Kullanımı” projeleri yürütülmektedir. DDO ayrıca çok sayıda yayın yapmış ve araştırma raporu yayınlamıştır. Bunun yanında, DDO “dijital beceriler”, “kamuda veri yönetimi”, “dijital katılım” gibi amaçlarla geliştirdiği “Dijital Devlet Stratejisi (DDS)” ile dijital bürokrasinin gelişiminde önemli adımlar atmıştır. DDS, 2015-2018 Bilgi Toplumu Stratejisi ve Eylem Planı ile 2016-2019 Ulusal e-Devlet Stratejisi’nin devamı niteliğinde kabul edilmektedir. DDS’nin temelini oluşturan, 2021 yılında OECD tarafından Türkiye’nin Dijital Devlet İncelemesine yönelik çalışması olmuştur. OECD tarafından gerçekleştirilen bu çalışma sürecinde, kamu kurumlarının bir kısmına anket uygulanmış, Güney Kore, İsveç ve OECD Sekreteryası katılımıyla paydaş toplantılar düzenlenmiş ve “Hizmet Tasarımı ve Sunumu” ile “Veriye Dayalı Kamu Sektörü” konularında kapasite geliştirmeye yönelik çalıştaylar düzenlenmiştir. Bütün bu çalışmalar sonucunda belirlenen ihtiyaçlar doğrultusunda politika ve öneriler oluşturulmasına yönelik olarak 15 Mayıs 2023 tarihli “OECD Dijital Devlet İncelemesi Türkiye Raporu” yayımlanmıştır. Bu rapor kapsamında “OECD Dijital Devlet İncelemesi Türkiye Broşürü” hazırlanmıştır.

Yukarıda verilen genel bilgiler doğrultusunda bu çalışmada; Dijital Dönüşüm Ofisi’nin dijital bürokrasi konusundaki çalışmalarının Türk kamu yönetimine etkisi bakımından detaylı olarak incelenmesi, değerlendirilmesi ve bunların uygulamada ne derece gerçekleştirildiğinin tartışılması amaçlanmaktadır. DDO hakkında kamu yönetimi literatüründe yapılan çalışmalar incelendiğinde bunların daha çok DDO’nin yapay zekâ ve e-devlet konuları üzerine yoğunlaştığı, Cumhurbaşkanlığı bünyesinde kurulan ofislerin bürokrasi içindeki konumunu inceleyen çalışmaların olduğu fakat spesifik olarak DDO’nin gerçekleştirdiği faaliyetler üzerinden dijital bürokrasinin Türk kamu yönetimine etkisini inceleyen bir çalışmanın olmadığı görülmektedir. Bu çalışma ile, DDO’nin dijital bürokrasi konusundaki çalışmaları ve gerçekleştirdiği faaliyetler detaylı bir şekilde incelenerek, Türk kamu yönetimine nasıl bir etkide bulunduğu konusunun daha iyi anlaşılmasına katkı sağlanacağı düşünülmektedir. Bunun yanında, Türkiye’deki bakanlıklar nezdinde DDO’nin dijital bürokrasi konusundaki çalışmalarına yönelik hizmetlerinin etkinlik açısından bir kritiği de yapılacaktır. Zaten yazarın Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminde Ofisler hakkında yayımlanmış bir çalışması da bulunmaktadır.

Çalışmada ilk olarak, dijital bürokrasinin ne olduğu özellikle yabancı literatür kapsamında ele alınacaktır. İkinci olarak, Türkiye’de Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemine geçişle birlikte kamu bürokrasisinde yeni bir yapı olarak oluşturulan ofislerin durumu değerlendirilecektir. Üçüncü olarak, DDO’nin dijital bürokrasiye

yönelik çalışmaları detaylı bir şekilde ele alınacak ve kamu hizmetlerinin sunumunda Türk kamu yönetimine katkıları bağlamında değerlendirilecektir. Son olarak da, DDO'nin dijital bürokrasiye yönelik çalışmaları kapsamında Türkiye'deki bakanlıkların ne gibi çalışmalar yaptığı konusuna kısaca değinilecek ve bakanlıkların çalışmalarının bir kritiği yapıp öneriler geliştirilecektir. Çalışma genel olarak nitel bir çalışma olup, betimleyici ve kritik edici bir mahiyete sahiptir. Çalışmada doküman analizi yöntemi kullanılacak ve alandaki yerli ve yabancı literatür bilgisinden yararlanılacaktır. Çalışma için ilgili mevzuat düzenlemeleri ve DDO'nin gerçekleştirdiği projeler, çalışmalar, araştırma raporları, stratejileri, OECD raporları temel kaynak mahiyetindedir. Bunun yanında konu ile ilgili resmi dokümanlardan ve DDO'nin web sitesinden de yararlanılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Dijital Dönüşüm Ofisi, Dijital Bürokrasi, Dijitalleşme, E-devlet, Kamu Hizmeti.

INVESTIGATION OF DIGITAL BUREAUCRACY IN TERMS OF ITS EFFECT ON TURKISH PUBLIC ADMINISTRATION: THE EXAMPLE OF DIGITAL TRANSFORMATION OFFICE

Abstract

In this study; It is aimed to examine and evaluate the Digital Transformation Office's studies on digital bureaucracy in detail in terms of their impact on the Turkish public administration and to discuss to what extent they are realized in practice. With this study, it is thought that DDO's studies and activities on digital bureaucracy will be examined in detail and will contribute to a better understanding of how it affects Turkish public administration. In addition, a critique will be made regarding the effectiveness of DDO's services regarding its work on digital bureaucracy before the ministries in Turkey.

In the study, firstly, what digital bureaucracy is will be discussed, especially within the scope of foreign literature. Secondly, with the transition to the Presidential Government System in Turkey, the situation of the offices created as a new structure in the public bureaucracy will be evaluated. Thirdly, DDO's work on digital bureaucracy will be discussed in detail and evaluated in the context of its contributions to Turkish public administration in the provision of public services. Finally, the work done by ministries in Turkey within the scope of DDO's work on digital bureaucracy will be briefly touched upon, and the work of the ministries will be criticized and suggestions will be developed. The study is generally a qualitative study and has a descriptive and critical nature. The document analysis method will be used in the study and local and foreign literature information in the field will be used. Relevant legislation regulations and projects, studies, research reports, strategies carried out by DDO and OECD reports are the main sources for the study.

Keywords: Digital Transformation Office, Digital Bureaucracy, Digitalization, E-government, Public Service.

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMUNUN İNSAN HAKLARININ KORUNMASI VE AYRIMCILIKLA MÜCADELE KAPSAMINDAKİ ROLÜNE DAİR BİR İNCELEME

Damla MURSÜL¹

Özet

Tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de eşitlik kurumları ya da bir diğer adıyla ulusal insan hakları kurumlarının gerek kamu yönetimi yapılanması içerisinde gerek insan haklarına yer veren ulusal ve uluslararası düzenlemeler içerisinde giderek önem kazandığı görülmektedir. 2012 yılında kurulan Türkiye İnsan Hakları Kurumu, bu kapsamda hayata geçirilen ulusal mekanizmalardan biridir. Türk kamu yönetimi yapılanması açısından idarenin yargı dışındaki denetim yollarından biri olarak da ele alınabilecek olan kurum (Albayrak, 2020), 2016 yılından bu yana Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK) adı altında faaliyetlerini sürdürmektedir. İnsan hakları ve eşitlik kavramlarına kurumsal adında da yer veren TİHEK, 6701 Sayılı Kanun çerçevesinde kurulmuş (2016) ve Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik (2017) doğrultusunda kurumsal yol haritasını çizmiştir. Dolayısıyla ulusal ölçekli bu gelişme, oldukça yakın dönemli bir kurumsal yapılanmadan ve halen devam etmekte olan kurumsallaşma sürecinden bağımsız olarak düşünülmelidir.

Çalışmanın iki temel amacı bulunmaktadır. İlki, ulusal eşitlik kurumlarının ortaya çıkış sürecini, dayandığı uluslararası düzenlemeleri ve bu düzenlemelerdeki ilkeleri genel hatlarıyla ortaya koymak; ikincisi Türkiye örneğinden hareketle insan haklarının korunması ve ayrımcılıkla mücadelenin kurumsallaşması açısından TİHEK’in taşıdığı önemi vurgulamaktır. Doğrudan ayrımcılıkla mücadeleye ilişkin olarak görevlendirilen bu kurum, insan hakları ihlallerine karşı ulusal bir koruma mekanizması vazifesi görmesi açısından kritik bir konumda bulunmaktadır. Son dönemde hem dünya hem de Türkiye gündeminde geniş bir yer kaplayan ayrımcı uygulamalara karşılık TİHEK gibi kurumların kurumsal görünürlüklerinin artmasını beklemek kaçınılmazdır.

Bilindiği üzere kurumlar, haklarında genel bilgileri içeren, amaç, hedef ve planlarını şeffaf bir biçimde ortaya koyan, stratejik plan ve performans programları doğrultusunda yürüttükleri faaliyetleri yıllık olarak hazırlayarak raporlaştırmaktadırlar.

¹ Doç. Dr., Bağımsız Araştırmacı, d.kabakusak@gmail.com, 0000-0002-1445-5693.

Faaliyet raporları aracılığıyla kurumların hizmet ettikleri kamu ile etkileşimi ve iletişimi gözler önüne serilmekte ve konunun paydaşlarıyla ilgili olarak da pek çok bulguya ulaşılabilmektedir. Bu nedenle çalışmaya konu olan TİHEK'in resmi internet sayfasında kamuoyuyla paylaşılan 6 adet faaliyet raporu incelemeye alınmıştır. İlk faaliyet raporunun yayınladığı yıl, yukarıda bahsedilen uygulama yönetmeliğinin de çıkarıldığı yıl olan 2017'dir. Son faaliyet raporunun paylaşıldığı 2022 yılına kadar değişen alt başlıklar ve içeriklerde kurumsal gelişmenin izini sürebilmek mümkündür. Çalışmada tüm raporlar mercek altına alınmış, söz konusu raporlara bağlı kalınarak geline aşama, niteliksel ve niceliksel olarak karşılaştırılmaya çalışılmıştır.

Çalışmanın ilk bölümünde eşitlik kurumları ve ulusal insan hakları kurumlarının ortaya çıkış ve gelişim süreçlerine yer verilmiş, ikinci bölümünde Türkiye'deki yapılanma ve TİHEK özelinde kurumsallaşmaya değinilmiş, üçüncü ve son bölümde ise TİHEK'in yıllık faaliyet raporları karşılaştırmalı olarak incelenerek ulusal açıdan TİHEK'in rolü ve önemi üzerinde durulmuştur.

Faaliyet raporları kapsamında elde edilen temel bulgulardan bazıları şöyledir; 2017 yılı ulusal ve uluslararası katılımlı etkinlik ve faaliyetlerle kurumsal görünürlüğün sağlanmaya çalışıldığı bir dönem olmuştur. Uygulama yönetmeliğinin yürürlüğe girmesini izleyen süreçte başvuruların alınabileceği 6701 sayılı kanunda ifade edilmesine rağmen hak kaybı yaşanmaması adına öncesindeki başvurular da göz önünde bulundurulmuş ve toplamda 422 başvuru incelemeye alınmıştır. Başvurular, ayrımcılık yasağı – ulusal önleme mekanizması ve genel insan hakları ve diğer konular olmak üzere 3 kategoride değerlendirilmiştir. (TİHEK, 2017 Yılı Faaliyet Raporu).

2018 yılı paydaşlarla ilişkilerin çeşitlendiği ve bu bağlamda kurumsal görünürlüğün daha da arttığı bir yıl olmuştur. Bu yıl, kuruma toplam 1107 başvuru yapılmış, bir önceki yılın neredeyse 3 katı bir yoğunluk yaşanmış; gelen başvurular ayrıca insan haklarının korunması ve geliştirilmesi ile diğer çeşitli başvuru ve talepler başlıklarıyla işleme alınmıştır (TİHEK, 2018 Yılı Faaliyet Raporu). Bu dönem itibarıyla artan başvurular, iş yükü ve taleplerin biçimsel ve içeriksel kompozisyonu gibi nedenlerle diğer kamu kurum ve kuruluşlarıyla daha etkileşimli bir sürecin başladığı görülmektedir. 2018 yılı faaliyet raporu, başvuruya konu olan örnek olayları içermesi ve bu örneklerin ne şekilde karara bağlandığına ilişkin bir ön izleme sunması açısından da oldukça şeffaf bir görünüme sahiptir.

2019 yılı faaliyet raporuna göre bu yıl içerisinde kuruma toplam 1189 başvuru yapılmıştır. Raporda ilgili kategoriler özelinde hem başvuru hem de işlem konularına ve sayılarına ilişkin daha detaylı bilgilere yer verildiği görülmektedir (TİHEK, 2019 Yılı Faaliyet Raporu). Ayrıca kurumsal kapasite, Swot analizi yöntemiyle daha net ve dikkat çekici bir biçimde ortaya konmuştur.

2020 yılı faaliyet raporunda ise kategorize edilen başvurulardaki hak iddialarına ilişkin başvuru usulünden başvuran kişinin demografik bilgilerine kadar oldukça

farklı değişkenler çerçevesinde detaylara yer verildiği görülmektedir. 2020 yılında kuruma toplam 1363 başvuru yapılmıştır. Raporda öne çıkan hususlardan biri ayrımcılık türlerine göre başvuruların dağılımına ilişkin niceliksel verilere de yer verilmiş olmasıdır. Öte yandan 2018 yılındaki anekdotlardan farklı olarak kurumun idari yaptırımları, haber görselleriyle desteklenerek rapora aktarılmıştır. Son olarak bu raporda önceki raporlardan farklı olarak oldukça detaylı bir stratejik plan değerlendirmesine yer verildiği, performans değerleri ve hedefe ilişkin sapmaları net göstergelerle ortaya koyan bir çerçeve çizildiği görülmektedir (TİHEK, 2020 Yılı Faaliyet Raporu).

2021 yılı içerisinde kuruma 1185 başvuru yapılmıştır (TİHEK, 2021 Yılı Faaliyet Raporu). Bir önceki raporla benzer değişkenler üzerinden görselleştirilen başvurularda, ayrımcılık türlerine göre dağılımı ortaya koyan önemli göstergelere yer verilmiştir. Bu dağılım, faaliyet raporları arasında öne çıkan ilk uygulama örneğidir. Bunlar dışında pek çok açıdan bir önceki faaliyet raporunun geliştirilmiş bir versiyonu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Son olarak 2022 yılı faaliyet raporunda ise kuruma 2020 başvuru yapıldığı ve ayrıca kırılğan gruplarla ilgili başvuru dağılımlarına yer verildiği görülmektedir (TİHEK, 2022 Yılı Faaliyet Raporu). Bu raporda öne çıkan gelişmelerden biri, önceki raporlarda yer yer vurgulanan ve stratejik planlarda yer verilen bir hedef olarak Ulusal İnsan Hakları Kurumları Küresel Ağı'nın (GANHRI) akreditasyon sürecine dahil olunmasıdır.

Çalışmada kurumsal faaliyet raporları kapsamında ilk 6 yılın bir değerlendirmesi yapılmaya çalışılmış, TİHEK'in kurumsal görünürlüğü adına birtakım sonuçlara varılmıştır. Bu bağlamda ulusal ve uluslararası ölçekteki kısmi ilerlemelere karşılık, kurumsallaşma açısından daha büyük atılımlar yapılması ve vatandaş nezdinde görünürlüğü artırılması gerektiği yönünde çıkarımlar yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: İnsan hakları, ayrımcılık, eşitlik kurumları, Türkiye, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu.

A REVIEW ON THE ROLE OF HUMAN RIGHTS AND EQUALITY INSTITUTION OF TÜRKİYE ON PROTECTING HUMAN RIGHTS AND FIGHTING DISCRIMINATION

Abstract

In Türkiye, as in the rest of the world, it is seen that equality institutions, or national human rights institutions, are gaining increasing importance both within the public administration structure and within the national and international regulations that include human rights. The Human Rights Institution of Türkiye, established in 2012, is one of the national mechanisms implemented in this context. Later, the institution was renamed the Human Rights and Equality Institution of Türkiye.

The study has two main aims. First, to outline the emergence process of national equality institutions, the international regulations on which they are based, and the principles in these regulations; the second is to emphasize the importance of institution in terms of protecting human rights and institutionalizing the fight against discrimination, based on the example of Türkiye. In accordance with these purposes, annual activity reports were examined comparatively, and the role of the institution was emphasized from a national perspective.

In the study, which discussed HREIT as a national structure guided by international regulations on the protection of human rights and the fight against discrimination, an evaluation of the first 6 years was tried to be made within the scope of activity reports, and some conclusions were reached for the institutional visibility of HREIT. Despite partial progress on a national and international scale, conclusions were reached that greater strides should be made in terms of institutionalization and visibility among citizens should be increased.

Keywords: Human rights, discrimination, equality institutions, Türkiye, Human Rights and Equality Institution of Türkiye.

KENTSEL GÜVENLİK EKSENİNDE TARIM

Dicle ÖZKAPLAN¹

Özet

Kent ile tarım arasındaki ilişkinin güvenlik ekseninde ele alınması 1990'lı yıllarda geleneksel güvenlik anlayışının değişmesiyle başlar. Kentsel tarım politikalarının şekillendiği yapı her şeyden önce piyasayı önceleyen eşitsiz bir yapıdır. Her yapının kendine ait bir tarihi olduğu gibi tarım-gıda rejiminin ilişkisel yapısı da ülkeler arasındaki kaynak dağılımının tarihsel dayanağıdır. Her dönemde kaynak dağıtım mekanizması farklılaşsa da tarihsel süreç boyunca çevreden merkeze kaynak aktarımı yeniden üretilmektedir. 16. yüzyıldan itibaren tüm dünyaya yayılan kapitalist üretim ilişkileri yerküreyi merkez ve perifer olarak ikiye ayıran kalıcı bir dünya sistemidir. Kuzeydeki kapitalist merkez ülkelerin, yerkürenin periferindeki su, gıda ve diğer ekolojik varlıklara birer kaynak olarak erişme politikaları güvenlik anlayışını yeni bir zemine taşımıştır. Bu bağlamda kentsel güvenlik politikaları tarımı içerecek şekilde genişlemiştir. Tarım-gıda sistemindeki dönüşüm, bu yapı içerisinde değerlendirildiğinde ekonomi politikaları ve ilişkisel olarak tarım politikaları merkezin ihtiyaçlarını karşılamak için perifer ülkelerin ekolojisini gıda şirketleri aracılığıyla dönüştürmeye devam etmektedir. Bu dönüşüm, tarım politikalarının merkez ülkelerin kaynak gereksinimini sağlayacak biçimde kentsel güvenlik politikaları aracılığıyla yeniden üretilmesinin yolunu açmaktadır. Tarım ve kentsel güvenlik politikalarının neoliberal ekonomi politığın öngördüğü biçimde birbirine dışsal, mekanik bir ilişki olarak konumlandırılması toplumsal yapıdaki eşitsiz ilişkileri görünmez kılmaktadır. Kentsel güvenlik politikaları ve kentsel tarım arasındaki ilişkiyi görmek, neoliberal ekonomi politığın eşitsiz yapıyı küresel düzeyde güçlü olan merkez ülkelerden yana nasıl yeniden düzenlediğini ortaya çıkarmaktadır. Bu çalışmanın amacı; kentsel güvenlik politikalarının tarım politikalarını ekonomi-politik bir ilişki bağlamında nasıl etkilediğini ortaya koymaktır.

1990'larda değişen güvenlik anlayışı, ekolojik krizin kentleri nasıl etkilediğini öne çıkarmaktadır. Ekolojik krizin günümüzdeki en önemli boyutunu tarımsal üretim oluşturmaktadır. Başka bir deyişle tarımsal üretimin sürdürülemez hale gelmiş olması beraberinde gıda sorununu gündeme getirmektedir. Kentsel tarım ve güvenlik ilişkisini bu bağlamda ilk olarak kentleşme dinamikleri ve ekolojik kriz üzerinden gıdaya tahakküm boyutuyla anlamlandırmak mümkündür. Gıdaya tahakküm boyutu ise tarım politikalarının ekonomi politikalarıyla olan ilişkisi üzerinden an-

¹ İnönü Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi ABD, Kentleşme ve Çevre Sorunları Bilim Dalı Doktora Öğrencisi, dicle.ozkaplan@gmail.com

lamlandırılabilir. Kentsel güvenlik ve tarım ilişkisi bu bağlamda ekonomi politik bir ilişkidir.

Bu çalışmada kentsel güvenlik ve tarım ilişkisini irdelerken iki soruya cevap aradım: Kentsel yeni güvenlik tartışmaları tarım politikalarını nasıl etkilemektedir? İkinci soru ise kentsel güvenlik unsurları içerisinde tarımın olmaması ne tür güvensizliklere yol açmaktadır? Her iki soruya cevap ararken kentsel güvenlik ve tarım ilişkisinin hem toplumsal hem de tarihsel bağlamı öne çıkar. Geniş ve derinlikli bir bakış açısıyla bütünü kavranmasını sağlayacak yöntem ise ekonomi-politik ve ekoloji-politik yöntemdir. Çalışmamda yöntem olarak politik ekolojinin kuramsal çerçevesini kullandım. Kentsel tarım ve yeni kentsel güvenlik politikaları arasındaki hakim toplumsal ilişkilerin politik bir ekonomide nasıl üretildiğini eleştirel tarım literatürüne dayanarak kavramaya çalıştım. Nitekim kentsel güvenlik unsurları ve tarım ilişkisinin şekillendiği yapı eşitsiz bir yapıdır. Tarımdaki üretim süreçlerini ve pratiklerini şekillendiren bu yapı ekonomi-politik ve toplumsal dinamiklere eklemlenen bir süreçtir. Kentsel tarım ve kentsel güvenlik politikalarının bütünselliği, toplumu ya da toplumsal ilişkileri nasıl konumlandırıdığımızla ilgilidir. Tarım ve kentsel güvenlik arasındaki ilişki bu bağlamda boşlukta gerçekleşen mekanik bir ilişki değildir. İnsanların diğer insanlarla ve doğayla kurdukları ilişki, anlam ve değer yargıları içerisinde üretilir. İnsan türünün tarımla birlikte hem doğayla hem de diğer insanlarla ilişki biçiminin değişimini toplumun dinamik yapısına bakarak anlamak mümkündür. Dolayısıyla kentsel politikaların güvenlik kavrayışını kentsel tarım üzerinden analiz etmek tarımın ekonomik, politik, toplumsal ve kültürel bir ilişki olarak konumlandırılmasını gerektirir. Bu bağlamda kentsel güvenlik politikaları tarıma dışsal gelişen bir ilişki değildir. Toplum ve doğa ilişkisi bir bütün olduğuna göre içkin bir ilişkinin parçası olarak kentsel güvenlik ve tarım, üretim ilişkilerinin ve bunların içerisinde şekillenen üretim pratiklerinin kentleşme sürecindeki değişiklikleri üzerinden tartışılmaktadır. Çalışma, tarımın kentsel politikalar içerisinde yer almamasının temelinde neoliberal politikaların varlığına işaret eder. Neoliberal ekonomi politik, tarım politikalarını ekosistemin ilişkisel yapısına dışsal olarak konumlandırmaktadır. Dışsal olarak konumlandırılan ve teknik bir meseleye indirgenen tarım politikaları böylece ilişkisel olduğu ekonomi politikalarından bağımsız olarak düzenlenmektedir. Böylece neoliberal politikalar ile özellikle tarımla ilgilenen küçük çiftçiler ekonomik ve politik güçsüzlükleri nedeniyle üzerinde söz sahibi olamadıkları piyasa ilişkilerine bağımlı kalmakta ve bunun sonucunda tarımsal ekosistemlerin dayanıklılığına zarar veren endüstriyel tarım pratikleri yoğunlaşmaktadır.

Bu çalışma bir saha araştırmasına dayanmamaktadır. Araştırma sorusuna cevap veren bulgulara ulaşmak için elektronik ve basılı ortamlardaki yazılı kaynakları tarayarak veri topladım ve nitel olarak çözümledim. Çalışmanın birinci bölümünde, araştırmanın sorusu, amacı ve yöntem ile ilgili genel bir çerçeve çizilmiştir. İkinci bölümde kentsel tarımın dönüşümünü, tarihini ve bugünkü koşullarını anlamak için tarihsel arka plan teorik çerçeve kapsamında ele alınmıştır. Üçüncü bölümde kent-

leşme olgusuyla birlikte ortaya çıkan yeni güvenlik unsurları ve kentsel güvenlik unsurları aktararak, bu unsurların tarımla ilişkisi düşünüldüğünde tarımın olmasının ne tür güvensizliklere yol açtığı ele alınmıştır. Dördüncü ve ilk üç bölümün tartışmalarından yararlanarak araştırma sorunsalının bulgularını içeren son bölümde ise kentsel güvenlik tartışmaları bağlamında kentsel tarım ve gıda güvenliği konusundaki uygulamalar üzerinden kentsel güvenlik ve tarım ilişkisi analiz edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kentsel güvenlik, Kentsel tarım, Ekonomi politik

AGRICULTURE ON THE AXIS OF URBAN SECURITY

Abstract

In this study, I sought answers to two questions while analyzing the relationship between urban security and agriculture: How do urban security debates affect agricultural policies? The second question is: What kind of insecurities does the absence of agriculture in urban security lead to? In seeking answers to both questions, both the social and historical context of the relationship between urban security and agriculture come to the fore. The method that will enable the whole to be comprehended from a broad and in-depth perspective is the political economy and ecology-politics method. In my study, I used the theoretical framework of political ecology as a methodology. I tried to comprehend how the dominant social relations between urban agriculture and new urban security policies are produced in a political economy based on critical agricultural literature. As a matter of fact, the structure in which the relationship between urban security elements and agriculture is shaped is an unequal structure. This structure, which shapes production processes and practices in agriculture, is a process articulated with political economy and social dynamics. The holism of urban agriculture and urban security policies is related to how we position society or social relations. In this context, the relationship between agriculture and urban security is not a mechanical one that takes place in a vacuum. The relationship that humans establish with other humans and nature is produced within meaning and value judgments. It is possible to understand the change in the way the human species relates to both nature and other people with agriculture by looking at the dynamic structure of society. Indeed, agriculture is an economic, political, social and cultural relationship. In this context, urban security policies are not a relationship external to agriculture. Since the relationship between society and nature is a whole, urban security and agriculture, as part of an immanent relationship, can be understood through the changes in production relations and the production practices shaped within them in the urbanization process. The aim of this study is to reveal how urban security policies affect agricultural policies in the context of a political economy.

Keywords: Urban security, Urban agriculture, Political economy

KAMU YÖNETİMİNDE DİJİTAL DÖNÜŞÜMÜN ÖRGÜTSEL DAYANIKLILIĞI ARTIRMADAKİ ROLÜ

Dilek ÇELİK¹

Özet

Günümüzün hızla değişen dünyasında toplumlar bir dizi karmaşık ve dinamik zorluklarla karşı karşıyadır. Küresel ekonomik dalgalanmalar, salgın hastalıklar, doğal afetler, siyasi gerginlikler, sosyal dönüşümler ve iklim değişikliği gibi çevresel zorluklar toplumları derinden etkilemektedir. Öte yandan dijital teknolojilerin hızlı gelişimi bir yandan yeni olanakları gündeme getirirken, diğer yandan da yeni zorluklara yol açmaktadır. Dolayısıyla hükümetler ve kamu kurumları varlıklarını sürdürebilmek için gelecekte olası krizleri önceden tahmin ederek, bunlara karşı uygun stratejileri geliştirmek zorundadır. Bu bağlamda, kamu kurumlarının toplumsal alandaki sorunlar veya krizler karşısında örgütsel dayanıklılıklarını (veya dirençlerini) artırmaları gerekliliği ön plana çıkmaktadır. Örgütsel dayanıklılık, bir kurumun çevreden gelen çeşitli belirsizlikler, aksamalar veya krizler karşısında hayatta kalarak, gelişebilme yeteneğini ifade eder. Örgütsel dayanıklılık, diğer bir anlamda, bir kurumun herhangi bir değişimle karşı karşıya kalması durumunda, değişime karşı direnç göstermek yerine değişime uyum sağlayabilmesi ve bundan yararlanarak güçlenmesi olarak da ifade edilebilir. Kamu kurumları için örgütsel dayanıklılığı artırmak, kriz durumlarında daha etkili bir şekilde tepki verebilme, hizmetlerin kesintisiz bir şekilde devam etmesini sağlama ve toplumun ihtiyaçlarını karşılama ve güvenini koruma açısından son derece önemlidir. Örgütsel dayanıklılık, olası bir büyük kriz anından itibaren başta var olanları koruma olmak üzere, kaybedilen kaynakları süratle yerine koyabilme, süratle kriz öncesi duruma geri dönebilme ve kriz süresi boyunca örgüt faaliyetlerini belirli ölçülerde becerisine ihtiyaç duyar. Bu noktada dijital dönüşüm ise kamu kurumlarının kriz ortamlarına karşı örgütsel dayanıklılıklarını artırmada önemli bir araç olarak öne çıkmaktadır.

Dijital dönüşüm, öncelikli olarak kamu kurumlarının çevrelerinde meydana gelen değişiklikler ile ilgili algısını geliştirmede önemli bir rol oynar. Dijital teknolojinin kullanımı, iç ve dış çevredeki değişiklikleri doğru ve hızla algılamayı ve buna uyum sağlamayı kolaylaştırır. Bu, kamu kurumlarının daha esnek veya daha tepkisel olmalarına katkıda bulunabilir. Örneğin deprem ya da sel baskını gibi doğal bir afet durumunda, kamu kurumları acil durum iletişim sistemlerini ve anlık bildirim araçlarını kullanarak vatandaşları hızlı bir şekilde bilgilendirerek gerekli yönlendirme

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Şırnak Üniversitesi, İİBF, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, dilekcelik@sirnak.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-4181-8568

dirmeleri yapabilir. Aynı zamanda gelen geri bildirimleri dijital platformlar aracılığıyla toplayarak, analiz edebilir ve bu bilgiyi hızlı bir şekilde ilgili birimlere iletebilirler. Sonuç olarak dijital dönüşüm, kamu kurumlarının kriz durumlarında hızlı tepki verme yeteneklerini artırarak örgütsel dayanıklılığı güçlendirir.

Kriz anlarında kamu kurumlarının örgütsel dayanıklılığını test edebilecek önemli bir husus da kurumların işleyişi ile ilgili “*vatandaş algısıdır*”. Vatandaşların özelde tek tek kamu kurumlarının ve genelde devletin işleyişine ilişkin algısını etkileyen en önemli faktör kurumların karar süreçlerine dahil olması veya bir şekilde katılmasıdır. Kriz anlarında bu katılım daha da önemli hale gelir. Dijital dönüşüm, kamu kurumlarının krizlere ve değişen koşullara daha etkili bir biçimde yanıt vermesini sağlarken, aynı zamanda erişilebilir dijital kanallar sayesinde vatandaşların katılımına da olanak sağlar. Bu kanallar aracılığıyla vatandaşlar, kamu kurumlarına taleplerini iletebilirler, ihtiyaçlarına göre süreçleri yönlendirebilirler ve kamu hizmetlerine daha kolay ulaşabilirler. Deprem, sel gibi bütün toplumu etkileyen büyük ölçekli afet ve krizlerde toplum normal dönemlere göre daha kırılgan olur. Yaşanan acıların etkisiyle toplumsal talepler rasyonel taleplerin ötesine geçebilir, kamuoyu yaşadığı sorunlar için bir sorumlu aramaya başlar ve genellikle bu sorumlu devletin kurumları olur. Bu süreçte toplumla iletişimin iyi yönetilmesi, vatandaşların doğru bilgilendirilmesi, onların desteğinin alınması büyük önem arz eder. Kamu kurumlarının dijital dönüşümü bu süreçlerde çoklu iletişim kanallarının kullanımını kolaylaştırarak toplumun desteğini arkasını almasına yardımcı olacaktır. Bu ise kamu kurumlarının örgütsel dayanıklılığına ciddi bir katkı sağlayacaktır.

Örgütsel dayanıklılığın test edildiği önemli bir alan da bir örgütün krize ne kadar hazırlıklı olduğu ile ilgilidir. Dijital dönüşüm kamu kurumlarının büyük veri analitiği, yapay zekâ, makine öğrenimi gibi teknolojileri kullanarak, potansiyel tehditleri önceden belirlemesine ve bunlara hızlı bir şekilde müdahale etmesine olanak tanıyabilir. Örneğin, siber güvenlik alanında yapay zekâ tabanlı sistemler, ağ trafiğini sürekli izleyerek insan müdahalesine gerek kalmadan kötü amaçlı yazılımları veya siber saldırı girişimlerini otomatik olarak tespit edip engelleyebilir veya zararı en azından minimize edebilir. Bu sayede, kamu kurumları siber saldırılara karşı daha dirençli hale gelir ve böylece hizmetlerin kesintisiz bir şekilde devam etmesi sağlanmış olur. Dijital alandaki gelişmeler önceden öngörülmesi zor deprem ve sel gibi afetlerde bile afetler gerçekleşmeden önce önemli ikazları sağlayabilmektedir. Dijital olanaklar böylece kamu kurumlarının krizlere hazırlıklı olmasını sağlayarak onların örgütsel dayanıklılığını artırmaktadır.

Örgütsel dayanıklılık önemli ölçüde örgütlerin öğrenme kapasiteleri ile ilgilidir. Öğrenen örgütler zaman içerisinde krizler karşısında daha dirençli hale gelirler. Öğrenen örgütlerin en önemli özelliği insan kaynaklarını geliştirmesidir. Dijital dönüşüm kamu kurumlarının insan kaynaklarının geliştirilmesini destekleyerek örgütün öğrenme kapasitesinin geliştirilmesine yardımcı olur. Dijital olanaklar kamu kurumlarında insan kaynaklarının sürekli eğitimi açısından kullanılarak, kamu personelinin performansını ve verimliliğini artırarak onların kriz durumlarına

hazırlıklı hale gelmesini sağlayabilir. Böylece, öğrenebilen, büyüeyebilen ve gelişebilen bir iş gücüne sahip olmanın örgütsel dayanıklılığın önemli bir bileşeni olduğu söylenebilir. Dijital olanakların örgütsel öğrenme süreçlerinde kullanımı sadece yeni beceriler ve bilgiler edinmeyi değil, aynı zamanda değişimi ve sürekli gelişmeyi benimseyen bir zihniyet geliştirmeyi de içerir.

Kamu yönetiminde dijital dönüşümün örgütsel dayanıklılığı artırmadaki rolüne yönelik bazı zorluklar da bulunmaktadır. Bunların başında, teknolojik altyapının yetersizliği ve personelin dijital beceri eksikliği gelmektedir. Bu zorluklar, dijital dönüşümün etkili bir şekilde gerçekleştirilmesini ve dolayısıyla örgütsel dayanıklılığın geliştirilmesini engelleyebilir. Bir diğer sorun alanı geleneksel bürokratik yapı ve kültürün yenilikler ve özellikle dijital dönüşüm konusundaki katı tutumu ve direnci olabilmektedir. Dolayısıyla kamuda dijital dönüşüme direnç bürokratik katılık nedeniyle işletme dünyasından daha farklı gerçekleşmektedir. Bu nedenle geleneksel katı bürokratik yapıdan ve kültürden uzak, şartlara göre kendini uyarlayabilecek kurumsal anlayışa ihtiyaç bulunmaktadır.

Bu çalışmanın amacı, kamu kurumlarının örgütsel dayanıklılıklarını geliştirmede dijital dönüşümün oynayacağı rolü tartışmak ve kamuda dijital dönüşüm sürecine örgütsel dayanıklılığı artıracak şekilde katkı sunacak önerilerde bulunmaktır. Bu çalışma, literatüre dayalı nitel araştırmadır.

Bu çalışmanın bulguları açısından işaret ettiği katkılar bulunmaktadır. Bu çalışma, kamu kurumları açısından toplumsal sorunlara ve kriz durumlarına hazırlıklı olmak açısından örgütsel dayanıklılıklarını dijital dönüşüm sürecinde nasıl artırtabilecekleri konusundaki önerileri ile kuram ve uygulamaya katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Dijital Dönüşüm, Kamu Kurumları, Örgütsel Dayanıklılık

THE ROLE OF DIGITAL TRANSFORMATION IN INCREASING ORGANIZATIONAL RESILIENCE IN PUBLIC ADMINISTRATION

Abstract

In today's fast-changing world, societies face complex challenges like economic fluctuations, pandemics, and climate change. On the other hand, the rapid development of digital technologies brings forth new opportunities while also presenting new challenges. Therefore, governments and public institutions must prepare for these crises by enhancing organizational resilience. Organizational resilience refers to a institution's ability to survive and thrive in the face of various uncertainties, disruptions, or crises from its environment. Increasing organizational resilience for public institutions is crucial for more effective response during crisis situations, ensuring uninterrupted service delivery, meeting the needs of society and maintaining trust. Organizational resilience requires the ability to not only preserve existing assets from the onset of a major crisis but also to rapidly replace lost resources, swiftly return to pre-crisis conditions, and maintain organizational activities

to a certain extent throughout the crisis period. In this regard, digital transformation emerges as a significant tool for enhancing the organizational resilience of public institutions in crisis environments.

The aim of this study is to discuss the role that digital transformation will play in enhancing the organizational resilience of public institutions and to provide recommendations that contribute to the digital transformation process in a way that increases organizational resilience in the public sector. This study is a qualitative research endeavor that attempts to reach certain conclusions through the analysis of bibliographic data. The findings of this study indicate several contributions. By offering recommendations on how public institutions can increase their organizational resilience in the face of societal issues and crisis situations through the digital transformation process, this study will contribute to both theory and practice in terms of preparedness for societal problems and crises within public institutions.

Keywords: Digital Transformation, Public Organizations, Organizational Resilience

KAMU YÖNETİMİ TEŞKİLATI BAĞLAMINDA TÜRKİYE'DE SU YÖNETİMİ: TESPİTLER VE ÖNERİLER

Dilek TOPCU MUMLU¹

Özet

Yeni kamu yönetimi paradigmasının neoliberal politikalarla ön plana çıkardığı devletin küçültülmesi söylemi kamu yönetimini değişim sahnesine koymuştur. Kamu hizmetlerinin sağlanmasında iktisadi ve idari değişim ülkelerin gündemine alınmıştır. Bu ülkelerden birisi olan Türkiye'nin kamu yönetimindeki paradigma değişimlerinden etkilendiği alanlardan biri su yönetimidir.

Yeni kamu yönetimi paradigmasının özelleştirme, yerelleştirme ve yönetim stratejileri Türk kamu yönetiminin su yönetimi yapılanmasını da etkilemektedir. Bu döneme kadar kamu kredileriyle işleyen su yönetim sistemi yerini dış kaynaklı kredilerle ilerleyen bir finansman ve yönetim sistemine bırakmıştır. Merkezi yönetimden yerel yönetime yetki devrine imkan sağlayacak yerel yönetim modellerinin geliştirilmesi; özel sektörde hizmet sağlama yöntemlerinden faydalanılması yönünde olmuştur. Merkezi yönetimin desteklediği sübvansiyona dayalı yönetim modelinden, piyasa mekanizmaları içerisinde uluslararası kredilerin ön planda olacağı, kentsel hizmet sunumunda tam maliyet geri dönüşümü, kullanan öder kurallarının uygulanacağı işletmecilik modeline geçilmiştir. Su yatırımlarının finansmanı için ulusüstü kuruluşlarla iş birliği sağlanması, yerel yönetimlere su hizmetlerinin sağlanmasında yetki devredilmesi, özel sektör ve yerel yönetim iş birliğine yasal çerçevede zemin oluşturulması Türkiye'de kamu yönetimi teşkilatı bağlamında su yönetiminin çok kademeli ve aktörlü bir yapı olarak şekillendirmektedir.

Anayasanın 123. maddesinde belirtilen idarenin bütünlüğü ilkesi çerçevesinde; Türkiye'de su yönetiminin gerçekleşmesinden merkezi ve yerel yönetimler düzeyinde aktörler yetkili ve görevlidir. Bunlar merkezi yönetim düzeyinde; Tarım ve Orman Bakanlığı ve bakanlık bünyesinde yer alan su yönetiminde ön plana çıkan Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü, Su Yönetimi Genel Müdürlüğü; Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı olarak ön plana çıkmaktadır. Yerel düzeyde su yönetiminde, yerel yönetim birimleri il özel idaresi, belediye ve köyler; su birlikleri, su kooperatifleri, yerel halk örgütlenmeleri, sulama projeleri ön plana çıkmaktadır.

¹ Öğr. Gör. Dr., Giresun Üniversitesi, Şebinkarahisar MYO, dilek.topcu@giresun.edu.tr, Yazar ORCID Bilgisi: 0000-0003-4998-2773.

Türkiye'de Tarım ve Orman Bakanlığı'nın su yönetimine yönelik görevleri su kaynaklarının korunması ve sürdürülebilir kullanımının sağlanmasına yönelik politikalar oluşturmak olarak belirlenmiştir. Ayrıca ülke çapında su yönetimini koordine etmek ve su konusunda çalışmalar yapmak bakanlık sorumluluğuna bırakılmıştır. Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü, Su Yönetimi Genel Müdürlüğü ve Türkiye Su Enstitüsü görev ve yetkilerini Tarım ve Orman Bakanlığı hiyerarşisine bağlı olarak gerçekleştirmektedir. Bakanlığa bağlı bu birimler su kaynaklarının sürdürülebilir yönetim ve kullanımını gerçekleştirmek üzere faaliyetlerini gerçekleştirmektedir. Türkiye'de suyun yönetim sürecinde temel aktörlerden bir diğeri Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı'dır. Bakanlığın su yönetimine yönelik politikalarının belirlenmesi ve uygulanması sürecinde su yönetimi ile ilgili görevli ve yetkili birimler, Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğü, Çevresel Etki Değerlendirmesi, İzin ve denetim Müdürlüğü'dür.

Su yönetiminin enerji ile ilişkisini sağlamak üzere Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Enerji İşleri Genel Müdürlüğü bünyesinde faaliyetlerini gerçekleştirmektedir. Sağlık Bakanlığı, şebeke suları, ambalajlı sular, yüzme suları ve sağlık için kullanılan jeotermal suların yönetilmesi ve güvenliğinden sorumludur. Merkezi yönetim birimlerinden Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın su yönetimi ile ilişkilendirilen görev ve yetkileri içinde turizm alanlarında atık su altyapısının plan ve projelendirilmesi, turistik bölgeleri belirleyerek bölgelerde içme suyu, katı atık ve kentsel atık su ile ilgili faaliyetlerde tedbir almak, turizme açılan alanlardaki altyapı ile ilgili gereklerin yerine getirilmesi ve mevcut su kaynakları ile ortamın korunmasını sağlamaya ilişkin düzenlemeler yer almaktadır.

Anayasal çerçevede tanımlanan yerel yönetimler ve yerel yönetim birlikleri su yönetiminden yerel yönetimler düzeyinde sorumludur. Ayrıca su kooperatifleri, yerel halk örgütlenmeleri, sulama projeleri su yönetiminde yerel aktör olarak tanımlanmaktadır. 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun "Belediyenin Görev ve Sorumlulukları" konulu 14. maddesinde (14/a) belediyelerin kamu hizmeti niteliğindeki görevlerine yer verilmekte; su yönetimine ilişkin sorumlulukları bu kapsamda yer almaktadır. 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu özel idarenin görev ve sorumluluklarını düzenlediği 6. maddesinde su hizmetlerinin yönetilmesine yönelik düzenlemelere yer vermektedir. Kırsal alan yönetiminde yer alan köy idareleri, su hizmetlerinin sunulmasında DSİ ve il özel idareleri, belediyeler ile iş birliği içinde faaliyetlerini gerçekleştirmektedir. 442 Sayılı Köy Kanunu, köye ait işleri mecbur olan ve köylünün isteğine bağlı olan işler şeklinde gruplandırmış, köy yönetimlerinin su ve kanalizasyon hizmetlerinin gerçekleştirilmesi için köy yönetiminde yer alan muhtar ve ihtiyar heyetine görev ve yetkiler tanımlanmıştır. 5216 sayılı Kanun Büyükşehir ve ilçe belediyelerinin görev ve sorumluluklarını sıraladığı 7. maddenin i ve r bendelerinde su hizmetlerine ilişkin düzenlemelere yer vermiştir. Büyükşehir belediye modelinde su yönetimi bu belediyelere bağlı olan ve 2560 sayılı İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi (İSKİ) Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri Hak-

kinda Kanun'a (İSKİ Modeli) göre kurulan Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü tarafından yürütülmektedir.

Türkiye'de su yönetiminde değerlendirilecek yerel aktörlerden bir diğeri yerel yönetim birlikleridir. Köy, belediye ve il özel idarelerinin her birimin kendi türünde oluşturmuş olduğu birlikler; aynı il, ilçe ve bölge düzeyinde; aynı ülke veya ülkeler arası birlik türleri söz konusudur. Bu birlikler içinde ön plana çıkanlar, içme suyu temini ve katı atık bertaraf tesisleri kurulması ve işletilmesine yöneliktir. İçme suyu birlikleri, yerel yönetim biriminin içinde bulunduğu bölgede içme suyu temin edilmesi için kuyuların açılması, mevcut suların yönetilmesi, su kaynakları için tesislerin kurulması ve bakım, onarım gibi işletme faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi sorumluluğunu yerine getirmektedir.

Türk kamu yönetimi teşkilat yapısında yasal düzenlemelerin yerlerini belirlediği su yönetim birimlerinin su yönetim sürecinde birtakım sorun tespitleri de beraberinde getirmektedir. Kamu yönetimi teşkilat yapılanmasında kanuni çerçevede yetki tanımlanan çok sayıda yönetim biriminin bulunması, idari sınırlar ile su havzası sınırlarının örtüşmemesi sebebiyle birbirini etkileyen su kaynakların farklı kurumsal yapı kontrolünde kullanılması ve kullanım planlamasının yapılması, idari sınırlara göre belirlenen kurumsal yapıların karmaşık bir yönetim sistemini ortaya çıkarması, su yönetiminde asli yetkili kurum belirsizliği, yüzey, yeraltı ve kıyı sularının farklı kurumsal yapılar eliyle yönetilmesi sebebiyle oluşan yetki karmaşası, karışık bir hiyerarşik yapı sebebiyle kurum içi ve kurumlar arası iş birliği ve eş güdüm yetersizliği bu kapsamda ortaya çıkan sorun tespitleridir.

Belirtilen çerçevede bu çalışmanın amacı, Türk kamu yönetimi teşkilat yapısının su yönetimine yönelik sac ayaklarının mevcut durumunu, görev ve yetkilerini tanımlayan mevzuat temeliyle ortaya koymak, Türkiye'de su yönetiminin kurumsal yapılanma geleceğine yönelik öneriler sunmaktır. Çalışmada nitel araştırma yöntemi, doküman ve içerik analizi tekniğinden faydalanılarak su yönetimine ilişkin mevzuat incelemesi yapılacaktır. Türkiye'de sürdürülebilir su yönetimi için geliştirilecek kurumsal yapılanma modeline yönelik önerileriyle su yönetim süreci çalışmalarına bir altlık oluşturması bakımından çalışma özgün değer taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Türk Kamu Yönetimi, İdari Teşkilat, Su Yönetimi

WATER MANAGEMENT IN TURKEY IN THE CONTEXT OF PUBLIC ADMINISTRATION ORGANIZATION: FINDINGS AND RECOMMENDATIONS

Abstract

Within the specified framework, the aim of this study is to reveal the current status of the tributaries of the Turkish public administration organizational structure for water management, with the basis of legislation defining their duties and powers, and to offer suggestions for the future of institutional structuring of water manage-

ment in Turkey. In the study, a review of the legislation on water management will be made using the qualitative research method, document and content analysis technique. The study has unique value in terms of providing a basis for water management process studies with its suggestions for the institutional structuring model to be developed for sustainable water management in Turkey.

Keywords: Turkish Public Administration, Administrative Organization, Water Management

AKILLI KENT POLİTİKALARINA YÖNELİK ELEŞTİREL YAKLAŞIMLAR: BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

Doğan BIÇKI¹, Hüseyin KURT²

Özet

Akıllı kent, dar anlamda her tür teknolojinin seferber edilmesiyle daha çevreci, enerji etkin, sürdürülebilir bir kentsel ekoloji yaratılmasıdır. Geniş anlamda ise bilgi ve iletişim teknolojileri vasıtasıyla daha “yaşanabilir bir kentsel ortam sağlayan”, karbon emisyonları en aza indirilmiş, “şoklara ve uç iklimsel olaylara karşı dayanıklı, sosyoekonomik eşitsizlikleri azaltmış ve kaynaklara erişimde eşitliği sağlamış bir kenti” ifade etmektedir (Balaban,2020:50). Nasıl ki; sanayi devrimi sanayi kenti ile birlikte yol aldı ise akıllı kentin de yeşil ekonominin bir manivelası olabileceği ileri sürülmektedir. Ancak Parlamentosu Yeşiller Grubunun (2012: 144,145) da dile getirdiği gibi, teknolojinin tek başına çevrenin iyiliği için yeterli olup olmadığı tartışmalıdır. Nitekim, ekolojik açıdan verimli bir otomobil sahibi olmak, kilometre başına yakıt tasarrufu sağlarken; daha çok otomobil yolculuğunu teşvik ederek daha yüksek enerji tüketimlerine yol açabilir ya da ya da ekolojik logolu bir çamaşır deterjanı kullanılarak tasarruf edilen paralar, uçakla yapılan bir tatilde harcanabilir. Diğer yandan, Bilgi İletişim Teknolojileri (BİT) de peşinen varsayılanın aksine, çevre sorunlarına her zaman destek sağlamaz. Masa başında kâğıt kalemle çalışmak yerine ağ(web) ortamında ve dolayısıyla daha az kâğıt harcamak ekolojik ayak izlerimizi silivermez. Ağ yapısının arkasında sunucular ve her bir dijital dosyanın gerisinde bilgisayarlar bulunmaktadır. Her ikisi de enerji tüketerek karbon salınımı meydana getirirler.

Akıllı kentlerin, farklı disiplinlerin kendi bakış açılarına göre geliştirdikleri pek çok tanımlama/model önerisi bulunmaktadır. Bu tanımların hemen hemen tümünde BİT’in yaratacağı imkanların kullanılması ile yeni bir ekonomi ve ekoloji yaratılabileceği iddiası bulunmaktadır. Nitekim, akıllı kentin en hararetli savunucuları bilgi iletişim sektöründe boy gösteren IBM, Cisco, ITU, Deloitte gibi dev teknoloji firmaları veya teknolojiyle ilgili kurumlardır. Deloitte (2015:41), akıllı kentler için kullanılan yeni teknolojilerin ve sosyal inovasyonların çoğunu İngilizcede yıkıcı ancak çığır açan yenilikler anlamında kullanılan “disruptive” olarak nitelemektedir.

¹ Doç. Dr., Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, İİBF, Kamu Yönetimi, Kentleşme ve Çevre Sorunları ABD

² Öğr. Gör., Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Muğla Meslek Yüksekokulu / Yönetim ve Organizasyon Bölümü / Yönetim ve Organizasyon Programı

Bu yeni teknolojilerden önde gelenleri şöyle sıralanabilir: Bulut(cloud), sosyal medya ve dijital platformlar, büyük veri (big data), yapay zekâ, nesnelerin interneti (IoT-Internet of Things), Robotik ve dronlar, 3 boyutlu yazıcılar, blokzincir, yenilenbilir enerji, birlikte yaratma(co-creation), kitle kaynak (crowd sourcing), paylaşım ekonomisi ve oyunlaştırma (gamification).

Akıllı kentlerle ilgili temel kaygılardan birisi akıllı kentin maliyetini kimlerin karşılayacağı ve bu yatırımlardan daha çok kimlerin yararlanacağı ile ilgilidir. Nitekim, akıllı kent sistemlerine olan talebin yıllık olarak yüzde 25 oranında arttığı ve bunun pazar değerinin de yaklaşık olarak 517 milyar Amerikan Dolarına tekabül ettiği tahmin edilmektedir. Bu harcamayı önemli ölçüde teknolojiye yatırım yapan kent yönetimleri karşılamaktadır. Bu gelişme gündelik hayata sokulan dijitalleşme ve bununla bağlantılı teknolojilerle de desteklenmektedir. Örneğin Nesnelerin İnterneti (Internet of Things) olan talep yılda yüzde 20 oranında artmaktadır. Benzer şekilde, blok zinciri (blockchain) teknolojisinin önümüzdeki birkaç yılda yüzde 30'un üzerinde büyüyeceği tahmin edilmektedir (WCR,2022: xxix). Nasıl ki; 90'lı yılların politikacıları yüksek teknoloji merkezlerini iş ve yenilikçilik için uygun bir ortam olarak gördüler ise çağdaş akıllı kent teknolojilerinin müteahhitleri de kent yönetimlerini son 40 yılda geliştirilen teknoloji ürünlerinin pazarı olarak görmektedirler. Akıllı kent olma yönünde öne geçme ve akıllı kent olabilme yarışı, kent yöneticilerinin teknoloji yönelimli büyüme sürecini içselleştirmelerini teşvik ederek belediye bütçelerini akıllı kent statüsü elde etmeye yönelik yatırımlara yönlendirmiştir (Glasmeier ve Christophersen, 2015:4). Başka bir deyişle teknoloji firmaları ve yerel yönetimler, akıllı kent yatırımları konusunda paslaşmaktadır. Akıllı kentler kendilerine yeni pazarlar arayan teknoloji şirketlerinin hedefinde oldukları gibi bu kentlerin kendileri de “akıllı” statüsü edinerek yatırım çekme ümidi taşımaktadırlar (Glasmeier ve Nebiol,2016).

Akıllı kente ciddi sorgulamalarla yaklaşan Glasmeier ve Christopherson'a göre (2015:5-6), akıllı kent uygulamalarıyla ilgili temel sorunlardan birisi de tek bir kalkınma modelini dayatmalarıdır. Tüm akıllı kent gelişimlerinin ortak yönü kent-sel rekabetçiliğin ve ekonomik hedeflerin ayrıcalığının kabul görmesidir. Ayrıca, yoksulluk konusu akıllı kent plancılarının gündeminde değildir. Trafik problemlerini belli ölçüde çözebilirler ancak aksayan okulları nasıl yenileyecekleri veya geri-leyen semtleri içermek için ne tip çareler üretecekleri belli değildir. Akıllı kentlerin vaat ettikleri ile gerçekleşenler arasındaki tenakuz kendisini Rio de Janerio kentinde açıkça göstermektedir. Kentin duvar büyüklüğünde bilgisayarlarla donanmış olan kontrol merkezi belki riskli hava olaylarında kentin daha hızlı tahliyesi için işe yarayabilir. Ancak bu insanların niçin yüksek riskli çevrelerde yerleşim yaptıklarını ve bu davranış biçiminin nasıl değiştirilebileceğini açıklamaz.

Diğer yandan, teknolojik yenilikler, belli kesimlere sağlayacakları avantajların yanı sıra mevcut sosyo-ekonomik eşitsizlikleri artırma ve yeni eşitsizlikler yaratma riski de taşımaktadır. Dijital bölünme en çok kadınları, yaşlıları, etnik azınlıkları ve göçmenleri etkilemektedir (WCR,2022: xxix). Nitekim, Türkiye’de yapılan araş-

tirmalar da dijital yetkinlik açısından gençlerle yaşlılar ve hatta kadınlar ve erkekler arasında da farklılıkların olduğunu göstermektedir. Örneğin, TÜİK Hane Halkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması (2020)'nin, bireylerin yaş grubuna ve cinsiyete göre internet kullanma oranlarına bakıldığında; 65-74 yaş grubundaki yaşlıların diğer yaş gruplarına göre internetten çok daha az yararlandıkları görülmektedir. Nitekim, 25-34 yaş aralığındaki gençlerde internet kullanım oranı %93,5 iken belirtilen yaş grubunda %27,1'e düşmektedir. Hatta kadın ve erkeklerin internet kullanımlarına bakıldığında, 65-74 yaş grubu erkeklerde %34,9, kadınlarda ise %20,4 oranında internet kullanımının gerçekleştiği görülmektedir (TÜİK Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması 2020). Bu durum kadınların, yaşlıların ve diğer dezavantajlı kategorilerin dijitalleşmeden eşit ölçüde yarar sağlamadıklarını göstermektedir.

Sonuç olarak pek çok teknokratik meselede olduğu gibi, akıllı kent politikasına da tartışma götürmez pozitif bir gerçeklik olarak değil; dikkatle değerlendirilmesi gereken bir kent politikası bakılmalıdır. Bu çalışmada, akıllı kent politikalarını sahiplenme konusunda daha fazla kaynağa sahip olan büyükşehir belediyelerinin akıllı kente yönelik eleştirileri/kaygıları dikkate alıp almadıkları, belediyelerin kendi politika ve icraatlarını tanıttıkları web sayfaları üzerinden analiz edilecektir.

Anahtar Kelimeler: Akıllı Kentler, Eleştirel yaklaşımlar, Dijital Bölünme, Büyükşehir Belediyeleri

CRITICAL APPROACHES TOWARDS SMART CITY POLICIES: A REVIEW ON METROPOLITAN MUNICIPALITIES

Abstract

In recent years, it has been observed that smart city policies are gaining more and more supporters in both developed and developing countries. It is claimed that, with the influence of the spread of global capitalist urbanization, making some urban services more technology-intensive will result in a more environmentally friendly, more sustainable and even more democratic urban life. In other words, it is claimed that many urban problems can be eliminated with the use of higher technology, thus providing cities with a more sustainable quality of life, and that it is even impossible to avoid this. Against this optimistic perspective, which is widely supported in the literature, critical inquiries into smart city policies have been developed by a small number of scientists. To summarize these briefly, underdeveloped countries are more disadvantaged in establishing and using technological-digital infrastructures; It poses the danger of creating a new technological dependency for underdeveloped countries; All people, regardless of their level of development, do not have equal opportunities to use and benefit from digital services (digital divide); Issues such as whether all kinds of technological innovations, such as electric cars, are exciting at first, but whether they will produce absolute benefits for the environment in the long run and whether all citizens will benefit from the added

value created by these new technologies are discussed. In this study, after mentioning the criticisms about smart city policies, it is tried to reveal whether the metropolitan administrations, which are the executors of smart city policies in our country, have noted the risks related to smart cities by analyzing their own web pages.

Keywords: Smart Cities, critical approaches, digital divide, metropolitan municipalities

KAMU YÖNETİMİ DİSİPLİNİNİN SINIRLARINI YENİDEN TANIMLAMAK

Doğan Nadi LEBLEBİCİ¹

Özet

“*Kamu Yönetimi Disiplini*” şeklinde bir kavramsallaştırmadan söz ediliyorsa öncelikle tanımlanması gereken “*kamu yönetimi*” kavramı değil “*disiplin*” sözcüğüdür. Türk Dil Kurumu “disiplin” sözcüğünü “kişilerin içinde yaşadıkları topluluğun genel düşünce ve davranışlarına uymalarını sağlamak amacıyla alınan önlemlerin bütünü” şeklinde tanımlarken aynı zamanda “öğretim konusu olan veya olabilecek bilgilerin bütünü, bilim dalı” şeklinde de tanımlamaktadır. Böylece “*Kamu Yönetimi Disiplini*” denildiğinde “kamu yönetimi” alanının bir öğretim konusu olan veya olabilecek bir bilim alanı olarak var olduğu kastedilmektedir. Türk Dil Kurumunun önceki tanımına bakıldığında “*uyum sağlamak için alınan önlemler*” vurgusunun öne çıktığı görülmektedir. Önlem, kendi içinde, genellikle uyulmadığında ceza veya yaptırım ile karşılaşılması anlamını da taşımaktadır. Buradan bir bilim alanının uyulması gereken kuralları ve çalışma çerçevesi olduğu sonucu çıkarılabilir. Kamu yönetiminin bir disiplin (ayrı bir bilim alanı) mı olduğu yoksa olmaya mı çalıştığı “*kamu yönetiminin kimlik krizi veya bunalımı*” bağlamında ayrı bir tartışma konusudur. Bir disiplinin çalışma nesnesinin ve çerçevesinin en azından nominal olarak tanımlanmasına ihtiyaç vardır ki, o alanda çalışmanın uyulması gereken kuralları ve çıkılmaması gereken sınırları belli olsun.

“Kamu Yönetimi” eğer bir disiplin ise öncelikle çalışma nesnesini tanımlamak ve çalışma alanının sınırlarını belirlemek gerekir. Kavramı tanımlamak için tarihsel süreçte pek çok akademisyen ve yazar çaba göstermiş ve bazı tanımlar yapmıştır. Bu tanımlardan bir kısmı kamu yönetimini basit ve kısa haliyle “halkın idaresi veya yönetimi” şeklindedir. Bazı yazarlar kamu yönetimini “devletin idaresi veya yönetimi” olarak tanımlamıştır. Pfiffner gibi yazarlar ise modern devletin yönetim aygıtı olan “bürokrasi” ile ilişkilendirerek tanım geliştirmiştir. W. Wilson gibi bir kısım yazarlar ise alanı Kıta Avrupası’nın “hukuk anlayışı” ile sınırlandırmıştır. Yine bazıları kamu yönetimini siyasetin biliminin bir alt alanı olarak ele almayı doğru bulmuştur. Elbette, alanı tek bir cümle ile tanımlamanın “zihinsel bir felç” durumu olduğunu iddia eden D. Waldo gibi yazarlardan da söz etmek gerekir. Çalışma nesnesinin tanımı konusunda ortak bir anlayışın gelişmemiş olması kamu yönetimi alanının sınırları konusunda da tartışmaların önünü açmaktadır. Akademik alandaki “*kamu yönetiminin kimlik krizi veya bunalımı*” konusundaki tartışma-

¹ Prof. Dr., Hacettepe Üniversitesi, İİBF, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, nadi@hacettepe.edu.tr, ORCID: 0000-0002-7666-3623

ların odağında alanın tanımındaki ve sınırları konusundaki belirsizlikten beslenen paradigmatik çeşitlilik yatmaktadır. Kamu yönetimi disiplini paradigması siyaset bilimi, hukuk ve yönetim bilimi arasında bir sarkaç gibi salınmaktadır. Bitmek bilmeyen bu salınımlar neticesinde, kamu yönetimi disiplini (veya öğretisi), bazı bilim insanlarının öngörüler ve çabalarının dışında, günümüzdeki ekonomik, sosyal, siyasal, teknolojik değişimleri yakalamakta da zorlanmaktadır.

Türkiye’de de bu tartışmalar sürmektedir. Bazı akademik çevreler kamu yönetimini ister yeni ister eski anlamda olsun devletin bir “*yönetim sorunsalı*” olarak görürlerken, diğer bazı çevreler “*ekol*” farklılaşması nitelemesine sığınarak kamu yönetimini bir “*hukuk sorunsalı*” olarak görmeye devam etmektedir. Kamu yönetimi disiplinin Türkiye’deki akademik yönelimleri bazı açılardan parçalanmaya da işaret etmektedir. Örneğin, Üniversiteler Arası Kurul (ÜAK) Kamu Yönetimi Doçentlik Alanı dururken Yerel Yönetimler, Kent ve Çevre Politikaları ve Güvenlik Çalışmaları adlarıyla yeni doçentlik alanları açmıştır. Uluslararası İlişkiler, Sosyal Politika gibi doğası gereği kamu yönetiminin sınırları içerisinde olan birçok alan kamu yönetimi bağlamından çoktan uzaklaşmış veya uzaklaştırılmıştır. Diğer taraftan kamu yönetiminin siyaset ve hukuk ile iç içe geçmişlik ilişkisi hiçbir zaman sona ermemiş, zaman zaman kuvvetlenmiş, zaman zaman zayıflamıştır. Kamu yönetiminin çok disiplinli yapısı gereği kamu yönetimi siyaset bilimi ve hukuk dışında yönetim, kamu politikası, sosyoloji, bilgi ve iletişim teknolojileri gibi alanlarla da benzer ilişkiler içerisinde. Bu ayrışmalar (divergence) ve birleşmeler (convergence) sadece Türkiye’ye özgü olmamıştır. Dünyada kamu yönetiminin sınırlarını belirleyen gelişmeler Türkiye’ye de yansımıştır.

Bu çalışmanın amacı, kamu yönetimi disiplinin sınırlarını çok disiplinli bir anlayış içerisinde ele alarak yeniden tanımlamaya çalışmak, diğer alanlarla olan ilişkisi çerçevesinde kamu yönetiminin araştırma disiplinin nasıl olması gerektiğini tartışmak, kamu yönetimi öğretisinin içeriğini yeniden ele almaktır.

Bu çalışma, bibliyografik verilerin analizi ile bazı sonuçlara ulaşmaya çalışan nitel araştırmadır. Çalışmada kamu yönetimi disiplinin kimlik sorunsalı üzerine yazılmış makaleler üzerinden bibliyografik bir analiz yapılmıştır. Ayrıca ABD, AB ülkeleri ve Türkiye’deki kamu yönetimi disiplinin akademik çerçevesi de ele alınıp incelenmiştir.

Çalışma sonucunda çok disiplinli bir çalışma alanı olarak kamu yönetimi disiplini, başta Siyaset Bilimi, Kamu Politikası, Hukuk, Sosyoloji, Yönetim ve BİT olmak üzere çeşitli akademik disiplinlerle koparılamaz bağlara sahip olduğu görülmüştür. Bu bağların kapsamı ve gücü hem zamana hem de bulunduğu coğrafyaya göre değişiklik göstermektedir. Ülkeler arasında da kamu yönetiminin disiplinin diğer disiplinlerle olan düşünsel ve uygulama boyutlarında da geçişler olduğu ortadadır. Hal böyleyken, akademik çevrelerde, uzmanlık alanı olarak ortaya çıkan bazı alt alanlarda çeşitli konferanslar, dergi ve akademik topluluklar aracılığıyla gettolaşma eğilimleri dikkati çekmektedir. Bu tür bir gettolaşmanın disiplinler arası araştırmaları engelleme ve kamu yönetiminin sınırlarını daraltma gibi sonuçlar üretebileceği gözden uzak tutulmamalıdır.

Bu çalışmanın bulguları açısından işaret ettiği katkılar bulunmaktadır. Kuramsal açıdan kamu yönetimi disiplinin çok disiplinli yapısının korunması gerektiğine işaret etmekte, kamu yönetimi öğretisi açısından da müfredatın kamu yönetiminin çok disiplinli yapısı açısından dengeli bir yapıya kavuşturulması gerektiğini ortaya koymaktadır. Akademik organizasyon açısından kamu yönetiminin alt alanlarının uzmanlaşma açısından organizasyon şemasında yer alması, ancak bu alanların gettolaşmamasına dikkat edilmesi gerektiği düşünülmektedir. Aksi taktirde kamu yönetiminin kimlik tartışmalarının gettolaşan alanların da kaderi olabileceği unutulmamalıdır.

Anahtar Kelimeler: Kamu yönetimi, akademik disiplin, kimlik krizi tartışmaları

REDEFINING THE BOUNDARIES OF PUBLIC ADMINISTRATION DISCIPLINE

Abstract

Public Administration as a discipline requires a study object and framework of being a discipline at least nominally, so that the rules to be obeyed and boundaries not be exceeded while studying the field. Many academic people and writers at the same time have made efforts throughout history to define the concept and made some definitions. Some of these definitions state public administration simply and briefly as "administration or management of the people". Some authors have defined public administration as "the administration or management of the state". Authors such as Pfiffner developed a definition by associating it with "bureaucracy", the administrative device of the modern state. Some writers, such as W. Wilson, have limited the field to the "understanding of law" of Continental Europe. The lack of a common understanding of the definition of the object of study paves the way for discussions about the boundaries of the field of public administration. The focus of discussions on the "identity crisis or crisis of public administration" in the academic field lies in the paradigmatic diversity fed by the uncertainty in the definition and boundaries of the field. **The aim of this study** is to try to redefine the boundaries of the public administration discipline by considering it within a multidisciplinary approach, to discuss what the research discipline of public administration should be within the framework of its relationship with other fields, and to reconsider the content of the public administration doctrine. **This study** is qualitative research that tries to reach some results by analyzing bibliographic data. **As a result of the study**, public administration as a multidisciplinary field of study, has inseparable ties with various academic disciplines such as political science, public policy, law, etc. This being the case, ghettoization tendencies are noticeable in academic circles, in some sub-fields that have emerged as areas of expertise, through various conferences, journals and academic communities. It should not be overlooked that such ghettoization can produce results such as hindering interdisciplinary research and narrowing the boundaries of public administration.

Keywords: Public administration, academic discipline, identity crises discussions

GÖÇ VE SOSYAL UYUM AÇISINDAN HALK EĞİTİMİ MERKEZİ PROGRAMLARININ ETKİSİ ANTALYA, MUĞLA, HATAY VE VAN İLLERİNDE BİR ANALİZ

Doğan PEKER¹

Özet

Çalışmanın Amacı:

Araştırmanın amacı göç yolu ile gelen bireylerin sosyal uyum açısından halk eğitimi merkezi programlarının etkisinin Antalya, Muğla, Hatay ve Van illerinde tespit etmek olarak belirlenmiştir.

Araştırma Soruları:

Küreselleşme, krizler ve savaşlar gibi pek çok neden ile küresel anlamda göç hareketleri görülmektedir. Bu bağlamda göç yolu ile ülkemize gelen göçmen ve sığınmacıların sosyal uyum ve sosyal dışlanma açısından halk eğitimi programlarının etkisi ve faaliyetleri nelerdir?

Literatür Araştırması:

Göçmen ve sığınmacılar ile gittikleri ülke veya mekânlarda çok çeşitli uyum açısından problemler yaşamaktadır. Akıncı vd.(2015: 70) göre; ‘ruh sağlığı’, ‘benlik saygısı’, ‘yaşam doyumu’ ve ‘kültürlenme’ gibi kavramlarla alakalı problemler yaşamaktadırlar.

Yine Berry’e (1997:27-28) göre bir kültürden diğer kültüre uyum ve etkileşimde kültürlenmenin aşamalarını ‘bütünleşme’, ‘asimilasyon’, ‘son aşama’ ve ‘ayrışma’ şeklinde ifade etmiştir (Akıncı vd. 2015:70).

Göçmen veya sığınmacıların gittikleri ülkelerde karşılaştıkları problemler ve uyum sürecinde karşılaşılan önemli problemlerden bazıları da dil bariyeridir. Dil bariyerini aşması için bireyin eğitim ile gittiği ülkenin dilini öğrenmesi engelini kaldırması yönünde kendisine katkı sağlayacaktır.

Yöntem:

Nitel çalışmada, görüşme ve belge inceleme gibi veri elde etme araçları kullanılarak olgu ve olayları kendi mecrasında ve tümevarımsal açıdan meydana getirilmesi ile nitel aşamalar takip edilerek sonuçların tespit edildiği çalışma şeklinde anlaşılmaktadır. (Yıldırım ve Şimşek, 2018: 41). Bu çalışma, nitel yöntemlerden olan bir yarı yapılandırılmış bir görüşmedir. Bu çalışmada görüşme yöntemi kullanılarak

¹ Dr. Milli Eğitim Bakanlığı, doganpeker_31@hotmail.com Orcid no: 0000-0001-8202-1902

oluşturulan ve elde edilen veriler, yazından derlenen temalar vasıtasıyla MAXQDA nitel analiz programı kullanılmıştır. Nitel veri yöntemlerinden içerik analiziyle çözümlenmiştir.

Bu içerik analizle amaçlanan oluşturulan bilgileri ifade edebilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Bu yöntem ile görüşmelerden ulaşılan kavramlardan hareketle temalara varmaktır. En sonunda ulaşılan verilerin kolayca anlaşılmasının sağlanmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2018: 242).

Araştırmanın evrenini Türkiye’de bulunan tüm halk eğitimi merkezleridir. Örneklem ise Antalya, Muğla, Hatay ve Van illerindeki 61 Halk eğitimi merkezi müdürüdür. Belirlenen örneklem ile oldukça verimli bilginin var olduğu düşünülen durumları detaylı incelenme olanağı vardır. Bu yöntem ile çok fazla olguları ve durumları meydana çıkartılması ve yorumlanması çok yararlı olmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2018: 118).

Sonuç ve Değerlendirme:

Göç sebepleri ve sonuçları olan bir olgudur. Göç yapılan ülke ve şehirleri etkilemektedir. Araştırmamız kapsamında saha çalışmasındaki bölgelere ülke dışından gelen göçlerin olup-olmadığını göç nedeniyle ülkemize gelen göçmen, geçici sığınmacılar var ise halk eğitimi merkezlerin bu konu ile ilgili ne gibi faaliyetlerinin olduğu öğrenilmek hedeflenmiştir. Evren olarak bu araştırmada Antalya, Muğla, Hatay ve Van illeri belirlenmiştir. Bu belirlenen illerde 61 Halk eğitimi merkezi müdürlüğü bulunmaktadır. Bu bağlamda 61 halk eğitimi merkezi müdürü ile görüşme hedeflenmiş, elli sekiz (58) halk eğitimi merkezi müdürü ile görüşme gerçekleştirilmiştir. Elde edilen veriler deşifre edilip MAXQDA nitel analiz yöntem programı ile kodlama ve ilişki analizleri yapılmıştır.

Her dört ilde Orta Doğu Ülkelerinden, Asya Ülkeleri ve Rusya gibi ülkelerden bu illere insanların geldiği tespit edilmiştir. Özellikle Suriye kökenli göçmen ve sığınmacıların en fazla olduğu görüşü oluşmuştur. Ülkemize gelen bu göçmen ve sığınmacılar halk eğitimi merkezlerinde sosyal uyum, dil kursları A1, A2 Türkçe kursları, okuma-yazma kursları ve meslek edindirme kurslarına katıldıkları sonucu oluşmuştur.

Bu çalışmada göçmen ve sığınmacılar ile ülkemizde bulunan yabancılara halk eğitimi merkezi programlarının sosyal uyum sağlamada ve dil bariyerini ortadan kaldırma açısından etkisinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Bu çalışma sonucunda oluşan bulgular ve kod listeleri ve kavramsal ilişkiler elde edilerek yorumlar oluşturulmuştur. Oluşan bulgu ve sonuçlar çerçevesinde çeşitli öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Göç, Sosyal Uyum, Halk Eğitimi Merkezi Programları, Sosyal Dışlanma

THE EFFECT OF PUBLIC EDUCATION CENTRAL PROGRAMS IN TERMS OF MIGRATION AND SOCIAL HARMONY AN ANALYSIS IN ANTALYA, MUĞLA, HATAY AND VAN PROVINCES

Abstract

Crises and wars occur in our world for various reasons. Globalization, rapid development of technology, and problems experienced anywhere in our world also affect other countries. Due to the effects of globalization, crises, and wars, individuals leave their homes and migrate to different countries and regions. The phenomenon of migration is a concept that includes a wide variety of reasons. Türkiye is among the most affected countries in the international migration axis. Turkey is affected by the developments in the Middle East and Central Asia, especially the Syrian War. Turkey's geographical location and the fact that it is on the roads leading to developed countries increases its influence in this regard. In terms of migration, foreign immigrants and 'refugees' come to our country from many different countries.

People who move due to migration have problems adapting to the country they immigrate to. Language barrier is one of the main obstacles to adaptation to the country of immigration. Learning the language of the country of migration will not only ensure social harmony but also reduce prejudices and social exclusion. In this study, which aims to understand the impact of public education center programs in terms of migration and social cohesion, an application was made in the provinces of Antalya, Muğla, Hatay, and Van using the qualitative method.

As a result of this study, it was concluded that public education programs had an impact on the language problems and social adaptation of people who immigrated from abroad. At the end of the study, various suggestions were presented.

Keywords: Immigration, Social Cohesion, Public Education Center Programs, Social Exclusion

GEÇMİŞTEN GELECEĞE TARİHİ KENTLER BİRLİĞİ

Duygu AKYÜZ¹, İsmail BAŞARAN²

Özet

Kentler, tarih boyunca bulundukları coğrafyada çok sayıda uygarlıklara bünyesinde barındırarak ev sahipliği yapmıştır. Bu nedenle binlerce yıllık hafızaya sahip olan bu alanların her köşesinde geçmişin izleriyle karşılaşmaktadır. Geçmiş ve gelecek arasında bir köprü görevi gören ve toplumun yapı taşını oluşturan kent belleğindeki bu izler, gelecek hakkında bilgi verebilmektedirler. Bununla birlikte uygarlıkların kimliklerini oluşturan, somut ve soyut tarihi ve kültürel miras değerler ile doğal değerlerin gereği gibi korunması, özgün olarak yaşatılması ve bunların gelecek nesillere aktarılmasından dolayı kentler oldukça önemlidir. Bu yönleriyle kentlerin korunması işlevi, sadece kentsel alanda yaşayan yerl halkın değil aynı zamanda kent yönetimlerinin önemli sorumluluğu arasında bulunmaktadır. Bunu gerçekleştirmek amacıyla uluslararası düzeyde olduğu gibi ulusal düzeyde de ortak katılımıla birlikler oluşturulmaktadır. Bu birlikler arasında Tarihi Kentler Birliği (TKB) karşımıza çıkmaktadır.

Avrupa Konseyi, Avrupa'nın birlikteliğini güçlendirmek amacıyla 2000'li yıllarda tarihi ve kültürel miras konusunda "Avrupa Bir Ortak Miras" temalı birliktelik projesi oluşturmuş ve uygulamaya başlamıştır. Projenin amacı Avrupa'nın doğal, tarihi ve kültürel miras zenginliklerini korumak ve geliştirmek, maddi, manevi ve ahlaki değerleri ortaklaşa paylaşan toplum arasında dayanışmayı sağlamak ve işbirliğini oluşturmak, tarihi ve kültürel değerleri gelecek nesillere aktarmaktır. Bu amaç doğrultusunda ilke ve esaslar belirlenerek Avrupa Konseyi'ndeki üye ülkelere sunulmuştur. Avrupa kentleri, 1999 yılında Strasbourg kentinde toplanarak Avrupa Tarihi Kentler Birliği'ni kurmuştur. Birliğin kuruluş toplantısına Türkiye davet edilmiş ve toplantıya gözlemci üye olarak Bursa Büyükşehir Belediyesi katılmıştır.

Ulusal düzeydeki kentlerin tarihi çevre, doğal değerler ve kültürel miras zenginliklerini korumak amacıyla ilk girişimler 1970'li yıllarda görülmektedir. Tarihi kent dokusu ve kültürel çevreyi koruma çalışmaları 1990'lı yıllarda yaygınlık kazanmıştır. Bu doğrultudaki girişim çalışmaları Bursa Büyükşehir Belediyesi öncülüğünde Tarihi Kentler Birliği'nin kuruluşuyla başlamıştır. Tarihi Kentler Birliği'nin kuruluş aşamasında İçişleri Bakanlığı, Kültür Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı, Orman

¹ Doktorant, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi SBE Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, duyguakyuz@posta.mu.edu.tr , ORCID: 0000-0001-5333-4344.

² Dr. Öğr. Üyesi, Manisa Celal Bayar Üniversitesi, İİBF, Kamu Yönetimi Bölümü, ismailbasaran74@gmail.com , ORCID: 0000-0002-3792-8035.

Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Çevre ve Kültür Değerlerini Koruma ve Tanıtma Vakfı (ÇEKÜL), Mimarlar Odası, Arkeoloji ve Arkeologlar Derneği, Marmara ve Boğazlar Birliği ile UNESCO Türkiye Milli Komisyonu'nun katkılarıyla merkezi İstanbul olmak üzere 22 Temmuz 2000 tarihinde kurulmuştur. Birliğin ilk kuruluş toplantısı Bursa Kültür Merkezi'nde gerçekleşmiştir. Birliğin kuruluş toplantısına 52 belediyenin katılımı olmuştur. Tarihi Kentler Birliği'ne günümüzde üye olan belediye sayısı ise 469'dur. Birlik hukuki statüsünü Bakanlar Kurulu kararıyla 16 Ağustos 2000 tarihinde kazanmıştır. Kentsel doğal, tarihi ve kültürel zenginliklerini uluslararası düzeyde korumak ve yaygınlaştırmak amacıyla 2001 yılında Avrupa Tarihi Kentler Birliği çatısında altındaki üye ülkelerden biri olmuştur.

Tarihi Kentler Birliği, kentlerdeki doğal, tarihi ve kültürel miras dokuların korunup yaşayılması için farkındalık sağlanması, kent hafızasının oluşması ve kentin kimliğinin yaşanabilirliği açısından önemlidir. Tarihi Kentler Birliği'nin temel amaçları kuruluş Tüzüğü'nün 5.maddesinde yer almaktadır. Anılan bu maddeye göre tarihi kent dokuları, kentsel ve kültürel değerleri korumak, imar konusunda üye belediyeler arasında işbirliği yapmak ve hem bilgi hem de tecrübe paylaşımında bulunmak, kültürel çevre bilincini oluşturmak, geliştirmek ve farkındalık yaratmak için etkinlik düzenlemek ve danışmanlık yapmak, birliğin amacına uygun ortak çalışmaları organize etmek ve uygulamak, yasal olanaklar doğrultusunda koruma bilincini kamuoyuna duyurmak için etkinlikler düzenlemektir. Uluslararası alanda çalışma alanlarıyla ilgili ilişkiler kurmak, programlar oluşturmak ve tarihi kentler arasında Avrupa kardeşliklerini kurmak da bulunmaktadır. Tarihi Kentler Birliği, amaçlarını gerçekleştirmek için tanıtıcı süreli ve süresiz yayımlar çıkarmak, seminerler düzenlemek, meclis toplantıları ile birlik bölge toplantıları gerçekleştirmek, rehberlikler sunmak, tarihi ve kültürel değerleri korumak amacıyla proje özendirme çalışmaları yaparak projeler oluşturmak ve geliştirmek, müzeciliği sevdirmek, korumak, nitelik kazandırmak ve yaygınlaştırmak amacıyla müze özendirme yarışması yapmaktadır. Ayrıca kentlerin tarihi ve kültürel değerlerini korumak amacıyla kültürel ve kentsel koruma eğitimleri, kültürel miras ve turizm eğitimi, UNESCO ve yerel yönetimler eğitimi gibi eğitim faaliyetleri gerçekleştirmektedir. Doğal, tarihi ve kültürel miras zenginliklerini korumak amacıyla çok paydaşlı ortak politikalar hazırlamak ve geliştirmektedir. Bunun yanı sıra tarihi ve kültürel varlıkların sadece somut miras varlıklarını değil aynı zamanda soyut miras varlıklarını göz önünde bulundurarak değişen iklim koşulları ve doğal afetlerin olumsuz etkilerine karşı korumada sürdürülebilirlik sağlamak için çalıştaylardaa yapılmaktadır.

Bu çalışmanın amacı kent dokularını korumak, kentlerin doğal ve tarihi çevreleri ile kültürel değerleri ortak miras anlayışıyla koruyarak gelecek nesillere aktarmak, üye belediyeler arasında dayanışma içinde yol almak ve işbirliği sağlamak, Birliğin amacına uygun ortak faaliyetler düzenlemek amacıyla kurulan Tarihi Kentler Birliği ve Birliğin çalışmalarını inceleyip değerlendirmektir. Bu doğrultuda çalışmada nitel veri toplama yöntemlerinden biri olarak literatür taramasından yararlanılacak-

tır. Bu hususta birliğin web sayfası, süreki ve süresiz yayınları, araştırma raporları ile faaliyet raporları incelenecektir. Ayrıca alanyazında önceden yapılmış çalışmaların analiz edilmesi sonucu çalışmanın amacına uygun değerlendirmeler yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Kent, kent yönetimi, Tarihi Kentler Birliği.

THE UNION OF HISTORICAL TOWNS FROM PAST TO FUTURE

Abstract

In the historical process, cities have been home to different civilisations. For this reason, there are important traces in every corner of the cities, with thousands of years of memory. These traces, which constitute the building blocks and cultural memory of society, serve as an important bridge between the past and the future. In addition, traces of urban memory are very effective in shaping the future. In this context, cities are of great importance in protecting, preserving and passing on to future generations the riches of natural, historical and cultural heritage that make up the identity of civilisations. In this sense, the function of protecting cities is among the important duties of both local people and city administrations.

Unions are established in order to protect historical, natural and cultural heritage assets, to develop urban textures, to create solidarity among the people living in the city and to share experiences. Under the umbrella of the European Union, the European Union of Historic Towns was established in 1999 with the project of unity under the theme of "Europe One Common Heritage". The Union of Historic Towns was established in 2000 in order to preserve and protect historical and cultural textures in Turkey. In 2001, it became a member of the European Union of Historic Towns. The Union of Historic Cities aims to ensure solidarity among member municipalities to protect and develop cultural and historical assets with an understanding of common heritage, to prepare and develop policies, and to raise awareness of the historical and cultural environment. It also carries out sustainability studies, training activities and project activities in the protection of historical cities and cultural values against changing climatic conditions and natural disasters. The Union of Historic Towns is extremely important in terms of raising awareness for the protection and preservation of natural, historical and cultural heritage textures in cities, the formation of urban memory and the livability of the city's identity. In this respect, the aim of this study is to evaluate the activities of the Union of Historic Towns and the Union, which was established to protect historical and cultural assets and natural values.

Keywords: City, city management, the union of historical towns.

DEMOKRASİ REJİMİNDEN ENFOKRASİ REJİMİNE DOĞRU BİR DÖNÜŞÜM VE DEMOKRASİ KRİZİ

Eda AĞGÜL ARSLAN ¹, Cihan ARSLAN ²

Özet

Bu çalışmanın amacı giderek önemini kaybeden Demokrasi rejimine zarar vererek onun yerini aldığı sürülen ve yeni bir rejim olarak görülen enfokrasyon ve enfokrasyon rejimi üzerine bir değerlendirmede bulunmaktadır. Çalışma, Demokrasi rejiminde bir kriz olarak değerlendirilen durumlar ve Demokrasinin giderek önem kaybetmesinin nedenleri doğrultusunda yeni bir kavram olan ve enfokrasyon kavramı ve enfokrasyon rejiminin ortaya konulması ve içeriğinin anlaşılması ayrıca enfokrasyon kavramı ve enfokrasyon rejimi ile ilgili literatürde pek fazla çalışmanın bulunmamasından dolayı önem arz etmektedir. Çalışmanın enfokrasyon kavramını ve enfokrasyon rejimini ve bunların Demokrasi rejimine nasıl zarar verdiğini ortaya koyarak literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Çalışmada tarihsel, betimsel ve ikincil veri analiz yöntemleri kullanılmıştır.

Demokrasi kavramının geçmişi çok eskilere dayanır ve bu sebeptendir ki çok fazla tanımı ve çeşitleri bulunmaktadır. Yapılmış olan Demokrasi tanımlarından hareketle Demokrasi, halkın yasal düzenlemelerin yapılmasında ya da yapacak olan temsilcilerin seçilmesinde yetkili olduğu yönetim biçimi olarak ifade edilebilmektedir. Demokraside serbest seçimler aracılığıyla karar alıcılar iktidara gelmektedir. Serbest seçimlerle iktidara gelen siyasetçiler, yöneticiler temel hak ve özgürlüklerin korunması bakımından daha etkili ve bağımsız hareket edebilmektedir. Kanun önünde herkesin eşit sayılması, özgür hareket edebilme ve örgütlenebilme Demokrasi rejiminin özelliklerindendir. Ayrıca Demokrasi rejiminde devletin hangi durumlarda ve nasıl güç kullanacağı açıkça belirtilmiştir. Demokrasiye bu doğrultuda bakıldığında en iyi yönetim şekli olduğu düşünülebilmektedir. Ancak bu konu oldukça tartışmalıdır. Örneğin Platon'a göre ideal yönetim şekli teokrasidir. Demokrasi ise herkesin istediğini yaptığı bir kargaşa ortamı oluşturmaktadır. Aristoteles'e göre Demokrasi, yönetimlerin bozulması sonucu ortaya çıkmıştır.

Enfokrasyon en basit anlamda belli başlı verilerin bir araya gelerek anlam kazanmasıdır. Enfokrasyon kavramı bilinenin aksine bilgi kavramı ile aynı anlama gelmemektedir. “Enfokrasyon” ham olanı kastederken “bilgi” kavramı, işlenmiş olanı anlatmaktadır. Enfokrasyon bilginin iletilmesi olarak tanımlanmaktadır. Yalan veya sahte bir haberde dahi gerçek kavramı bulunmaktadır. Enfokrasyon rejiminde

¹ Öğretim Görevlisi, Kafkas Üniversitesi, eda.akgul@kafkas.edu.tr, ORCID: 0000-0001-9037-4644

² Doktora Öğrencisi, İnönü Üniversitesi, cihan-arslan@hotmail.com, ORCID: 0000-0003-4251-5275

bu gerçeklikten söz etmek mümkün değildir. Çünkü enformasyon bir söyleme dayanmamakta ve kısa sürede yok olup gitmektedir. Enfokrazi rejiminde de demokrasi rejiminde olduğu gibi bir özgürlük vardır. Fakat bu özgürlük dijitalleşmeye bağlı ve dijitalleşmenin baskısı ve sınırları içindeki bir özgürlüktür. Enfokrazi ise dijitalleşmenin sonucunda ortaya çıkmaktadır. İnsanların iletişim ve bilgi sarhoşluğu yaşamalarının bir sonucu olarak enfokrazi olarak ifade edilen bir rejim doğmuştur. Enformasyonlar sonucu ortaya çıkan enfokrazi rejimi hız odaklı ve kısa süreli olduğu için Demokrasinin dayandığı yetenek ve kavrama gibi zamana yayılarak gerçekleşen eylemlere karşıdır. Esasında Demokrasi enfokrazi dönüşmüştür. Bu kavramla halk egemenliği olarak bilinen Demokraside egemen olanın artık halk değil bilgi olduğu kastedilmektedir.

Demokrasi krizi giderek artan ve dünya çapında konuşulmaya başlanan bir sorun haline gelmektedir. Küresel düzende Demokrasinin artık bir kriz sürecine girdiği ve çıkmaza doğru ilerlediği konusu tartışma konusu olmuştur. Byung-Chul Han'ın tarafından 2021 yılında yazılan Enfokrazi: Dijitalleşme ve Demokrasinin Krizi başlıklı eser enfokrazi ve enformasyon alanında literatüre katkı sağlayan ve bu noktada Demokrasi krizi ve enfokrazi arasındaki ilişkinin tartışılmasına yol açan önemli bir eserdir. Bu eser Demokrasinin bir kriz sürecinde olduğunu, Demokrasini bu kriz sürecine girmesinde enfokrazi kavramının etkili olduğunu, bu kavramın neden olabileceği zarar ve tehlikeleri anlatmıştır. Özgürlük anlayışının güvenlik anlayışına tercih edilmesi ve Demokrasinin artık yönetme işlevini sağlıklı olarak yerine getiremediği düşüncesi Demokrasiyi krize doğru iten önemli nedenlerdendir. Bunun yanında Demokrasinin önemli araçlarından biri olan seçimlerin sağlıklı bir şekilde gerçekleştirilmediği ve bu seçimlerin doğru sonuçları yansıtmadığı gibi görüşlerin yaygınlaşması Demokrasiyi krize doğru iten diğer nedenlerdir. Tüm bunların yanında bilgi iletimi olarak tanımlanan enformasyon kavramı Demokrasi krizinin yaşanmasına neden olan diğer unsurlar arasındadır. Günümüzde Demokrasi rejiminden enformasyon rejimine geçilmektedir. Artık önemli olan güç unsuru fiziki güç değil, ulaşılabilen enformasyon bilgisinin gücüdür. Cep telefonu ve internet vasıtasıyla insanların sınırsızca bilgi iletimi yani enformasyon Demokrasi-den, enfokraziye geçiş örneği olarak gösterilebilir. Cep telefonları aslında insanların özgürlüklerini ellerinden alan ve onları sömüren bir araçtır. Çünkü insanlar cep telefonları ile gözetim altında tutulmaktadır. Bu zoraki bir durum değildir. Ancak insanlar cep telefonu ile zaman geçirdiklerinde kendilerini daha özgür hissetmektedir. İnsanlar kendi istekleri ile bu enformasyon aracı olan cep telefonunu kullanmaktadır. Yani enformasyon rejiminin bir zorlayıcılığı yoktur. Demokrasi rejimi gibi özgürlük anlayışı çerçevesinde hareket etmektedir. Fakat enformasyon rejimindeki özgürlük şeffaflıktan, baskıcı olmasından doğan ve zorlayıcı bir özgürlüktür. Görünürde özgürlük, arka planında ise otorite vardır. Yani insanlar fark etmeksizin enformasyon rejimini baskısı altında hareket etmekte fakat bunun kendi özgür kararları doğrultusunda gerçekleştiğine inanmaktadırlar. İnsanlar enformasyon rejiminde bilginin esiri olarak hareket etmektedirler. Bu durum altında kendisini bir

bilgi iletimi içerisinde ve buna kapılmış şekilde bulunmaktadır. Bu durum Demokrasinin enformasyon yoğunluğu içerisinde enfokrazi anlayışına dönüştüğünü göstermektedir. İnsanlar Demokrasinin gerçek özgürlüğünden uzaklaşıp enfokrasinin gerçek dışı aslında şeffaf görünen ve o kadar şeffaf olmayan özgürlük anlayışı içinde kendisini bulmaktadır. Özellikle 21. yy ön plana çıkan yapay zeka uygulamaları enfokrazi rejiminin bir ürünü olarak kamuoyunun yerine alabilmekte bu da demokrasi rejiminde uzaklaşmayı hızlandırmaktadır. Bu noktada enformasyon bir Demokrasi krizi yaratarak Demokrasinden enfokraziye doğru hızlı bir şekilde geçişe neden olmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Demokrasi, Demokrasi Rejimi, Kriz, Enformasyon, Enfokrazi.

TOWARDS FROM DEMOCRACY REGIME TO INFOCRACY REGIME A TRANSFORMATION AND DEMOCRACY CRISIS

Abstract

In a democratic regime, the people have a say in legal regulations. Again, in a democratic regime, the people elect those who will make the law. In a democratic regime, the people elect representatives to govern them. Freedom and free elections are important elements of the democratic regime. Again, in a democratic regime, the people can control the representatives who will govern them. Democracy is also roughly defined in some sources as majority rule. In a democratic regime, those who are governed can participate in management directly or indirectly. While information refers to the raw, the concept of "knowledge" refers to the processed. It does not include an action within the concept of information. The concept of information does not contain any truth. The concept of information aims to change and disrupt perceptions. The infocracy regime is a regime that emerges as a result of digitalization and information. In the infocracy regime, freedom is dependent on digitalization and is oppressive. With the increase in information, the democratic regime is damaged. The damaged democracy regime is now replaced by the infocracy regime. In a democratic regime, the source of sovereignty is the people. In the infocracy regime, the source of sovereignty is information. Today, what is important is no longer the element of physical power but the element of knowledge. The person who holds the information is in a powerful position. While the important thing in the democracy regime is skill and understanding, in the information democracy regime, the element of speed, which will lead to the opposite, is important. The aim of the study is to provide information about the infocracy regime that harms the democracy regime. There are not many studies on the subject of infocracy in the literature. It is thought that the study will contribute to the relevant literature. Historical, descriptive and secondary data analysis methods were used in the study.

Keywords: Democracy, Democratic Regime, Crisis, Information, Infocracy

DOĞU ANADOLU’NUN SOSYAL, KÜLTÜREL VE İKTİSADİ MESELELERİ

Enis YETER¹

Özet

13-14 Mayıs 1985 tarihlerinde Tunceli kentinde, Tunceli Valiliği ve Elâzığ Fırat Üniversitesi tarafından ortaklaşa bir sempozyum düzenlendi. “Doğu Anadolu’nun (Sosyal, Kültürel ve İktisadi) Meseleleri” isimli Sempozyumda 29 bilim insanı, üst kamu görevlisi ya da yöre yatırımcısı tarafından tebliğler sunulmuş ve tartışmalar yapılmıştır. Sunulan tebliğler daha sonra Milli Güvenlik Kurulunun desteğiyle kitap haline getirilmiştir. Enis Yeter olarak o tarihte Tunceli Vali Yardımcısı görevinde bulunmaktaydım ve Genel Koordinatör sıfatı ile de Sempozyum Tertip Heyetinde yer almıştım.

1985 yılında düzenlenen Sempozyumda dile getirilen sunumlar ve önemli hususlar kırk sene sonra özetlenip tebliğ haline getirilerek, Mayıs 2024 tarihinde yine Tunceli’de düzenlenecek olan yeni Sempozyumda hatırlatılacaktır. Türkiye’de kamu yönetiminin bir eksikliği, *sürdürebilirlik ilkesinin* öneminin bilincidir. Düzenlenen bilimsel toplantılarda ülke yararına birçok önemli sunumlar yapılmakta ve öneriler getirilmektedir. Ama bunlar uygulayıcılar tarafından takip edilmemekte ve uygulanmamaktadır. 13-14 Mayıs 1985 tarihlerinde Tunceli’de yapılan sempozyum sonuçları eğer gerektiği şekilde uygulanabilse ve hayata geçirilebilseydi, herhalde Doğu Anadolu’da her şey daha farklı ve daha iyi olabilirdi.

Doğu Anadolu Bölgesinin iktisadi meseleleri açısından amaç; yapılmakta olan yatırımlarla gelecek yılların yatırımlarını en faydalı alanlara yöneltmek ve kamu kaynağını azami verimlilikte kullanmaktır.

Kültürel meseleler açısından amaç; bölgenin sahip olduğu emsalsiz doğal ve kültürel zenginliğin farkında olarak onları sahiplenmek, korumak ve tüm dünyaya tanıtmaktır.

Sosyal meseleler açısından ise amaç; bölge insanının yöresini ve bölgesini tanımasını sağlamak, diyaloga önem vermek, bölgenin her türlü avcılık, kış sporları ile diğer spor aktivitelerini geliştirmek ve teşvik etmektir.

1925 metre denizden yüksekliğe sahip Ağrı’nın Diyadin ilçesi mahrumiyet bölgesi sayılırken, aynı rakımdaki İsviçre’nin Davos, Sankt Moritz, Gstaad, Zermatt, Adelboden ve daha onlarca kasabasında beş yıldızlı oteller, Michellin yıldızlı resto-

¹ Dr.Enis Yeter, Kastamonu Eski Valisi, Ankara Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Fakültesi Öğ. Gör., enyeter@gmail.com

ranlar ve 4000 metre yüksekliğindeki Alplerin tepelerine ulaşan trenler, yüz yılı aşkın süredir hizmet vermektedir. Bizde mahrumiyet yeri sayılan Diyadin gibi yerleşkelerle aynı coğrafik ve doğal şartlara sahip bu İsviçre kasabalarında dünya zenginleri, Chalet/dağ evi almak için milyon dolarlar ödemektedirler.

Munzur Vadisi ve Munzur nehrinin kaynağı Gözeler ile dünyanın en güzel doğasına sahip Tunceli neden binlerce değil milyonlarca turisti kendine çekmesin?

Anahtar kelimeler: Kalkınma, sürdürülebilirlik, kırsal alan

SOCIAL, CULTURAL AND ECONOMIC ISSUES OF EASTERN ANATOLIA

Abstract

A symposium was jointly organized by Tunceli Governorship and Elazığ Fırat University in the city of Tunceli on 13-14 May 1985. At the Symposium titled "Eastern Anatolia (Social, Cultural and Economic) Issues", papers were presented and discussions were held by 29 scientists, senior public officials or local investors. The presented papers were later turned into a book with the support of the National Security Council. As Enis Yeter, I was serving as Deputy Governor of Tunceli at that time and I was in the Symposium Organizing Committee as the General Coordinator.

The presentations and important issues expressed in the Symposium held in 1985 will be summarized and published forty years later and will be reminded in the new Symposium to be held in Tunceli in May 2024. A deficiency of public administration in Turkey is the awareness of the importance of the *principle of sustainability*. At scientific meetings, many important presentations and suggestions are made for the benefit of the country. But these are not followed and implemented by practitioners. If the results of the symposium held in Tunceli on 13-14 May 1985 had been implemented properly, everything in Eastern Anatolia would probably have been different and better.

In terms of economic issues of the Eastern Anatolia Region, the aim is to direct current investments and future years' investments to the most beneficial areas and to use public resources with maximum efficiency.

In terms of cultural issues, the aim is being aware of the unique natural and cultural richness of the region, protect and introduce them to the whole world.

In terms of social issues, the aim is to enable the people of the region to know their region, to give importance to dialogue, to develop and encourage all kinds of hunting, winter sports and other sports activities.

While the Diyadin district of Ağrı, with an altitude of 1925 meters above sea level, is considered a deprived area, five-star hotels, Michelin-starred restaurants and trains reaching the tops of the 4000-meter-high Alps in Switzerland's Davos, Sankt

Moritz, GStaad, Zermatt, Adelboden and dozens of other towns at the same altitude, hundreds of meters. It has been serving for over years. The world's rich pay millions of dollars to buy chalets/chalets in these Swiss towns, which have the same geographical and natural conditions as settlements such as Diyadin, which are considered places of deprivation in our country.

While the Diyadin district of Ağrı, with an altitude of 1925 meters above sea level, is considered a deprived area; five-star hotels, Michelin-star restaurants and trains reaching the tops of the 4000-meter-high Alps have been in service for more than a hundred years in Switzerland's Davos, Sankt Moritz, GStaad, Zermatt, Adelboden and dozens of other towns.

Why shouldn't Tunceli, which has the most beautiful nature in the world with Munzur Valley and Gözeler, the source of the Munzur River, attract not thousands but millions of tourists?

Keywords: Development, sustainable, rural area

SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMANIN FİNANSMAN BOYUTU: ULUSLARARASI KALKINMANIN FİNANSMANI KONFERANSLARI

Erdal BİLGİÇ¹

Özet

Sınırsız ihtiyaçların sınırlı kaynaklarla karşılanmaya çalışılması, klasik kalkınma yaklaşımının terk edilerek büyüme odaklı ve ekonomik nitelikli bir yaklaşımın benimsenmesi sosyal ve çevresel etkilerin göz ardı edilmesine yol açmıştır. Neoliberal ekonomi politikalarının yaygınlaşması ile birlikte yeni ekonomi yaklaşımının aşırı kar odaklı oluşu toplumsal alanda ve çevre boyutunda tahribata neden olmuştur. Yoksulluğun giderek artması, toplumsal eşitliğin azalması, zenginliğin az sayıda kişi ya da kurumların elinde toplanması toplumsal alanda yıkıcı etki oluşturmuştur. Öte yandan sanayi atıklarının artması, yeşil alanların azalması, su kirliliği gibi hususlar çevre hassasiyetini öne çıkarmıştır.

Toplumsal refahın ve iktisadi büyümenin öncelendiği iktisadi kalkınma yaklaşımı “kapitalizmin altın çağı”nda hayata geçmiştir. Devletin başat rol üstlendiği ve üretim sürecinde doğrudan yer aldığı bu dönemde mikro perspektiften ziyade makro kalkınma anlayışı öne çıkmıştır. Neoliberal politikaların ve bireysel fayda ile şirket karlarının öne çıkarılmasıyla birlikte devletin kalkınma sürecindeki rolü sorgulanarak süreçte devletin ağırlığının azaltılması gündeme gelmiştir. Dolayısıyla ticaretin serbest hale gelmesi ve serbest piyasa ekonomisinin hakim yaklaşım olarak ortaya çıkması ekonomik liberalleşmeyi doğurmuştur. Rekabet kavramı ise bireysel ilişkilerden ekonomik yaşama toplumsal alanın her yerinde kendini benimsetmiştir.

Neoliberal politikaların sorgulandığı ve eleştirildiği ve bu bağlamda küresel olarak yeni bir yönün belirlenmeye çalışıldığı 1990’lı yıllardan itibaren kalkınma boyut değiştirmeye başlamıştır. Neoliberal temelli yıkıcı rekabet, sınırsız kar etme güdüsü, kapitalizm ve özgürlük arasındaki doğrusal ilişki toplumsal alandaki huzursuzluğu artırmıştır. Bireysel faydanın ve işletme karının ençoklaştırılmasına dayanan bu yaklaşım insanların toplumsal imkanlara ve kurumlara erişiminde sıkıntılar doğurmuştur. Bu durum kalkınma denkleminde insanın ve insana dair her şeyin yerleştirilmesini zorunlu kılmıştır.

Çevresel tahribat, aşırı yoksulluk, fırsat eşitsizliği, kaynakların tükenmesi tehlikesi kalkınmanın toplumsal, çevresel ve gelecek boyutuyla ele alınmasını zorunlu kılmıştır. Bu doğrultuda “aynı düzeyde ve biçimde devam edebilen” bir kalkınma

¹ Dr., İçişleri Bakanlığı, Kaymakam A., erdalbilgic@gmail.com, ORCID: 0000-0001-9136-1693

yaklaşımı ortaya çıkmıştır. Böylece ekonomik ve sosyal gelişmede çevre dışarıda bırakılmaksızın temel ortak payda sürdürülebilirlik olmuştur. Sürdürülebilirlik, yaşayan insanların ihtiyaçlarının karşılanması ve gelecek nesillerin tükenmekte olan kaynaklardan yararlanması üzerine odaklanmıştır. Bu durum tüm unsurları içine alan sürdürülebilir kalkınma yaklaşımının doğmasına neden olmuştur. 1987 yılında hazırlanan Brutland Raporu “bugünün ihtiyaçlarının, gelecek nesillerin ihtiyaçlarını karşılama yeteneğinden taviz vermeden karşılayan kalkınma” tanımı ile birlikte sürdürülebilir kalkınma kavramını gündemimize sokmuştur.

Yoksulluğa son verilmesi, açlığın ortadan kaldırılması, çevrenin korunması, sağlık, fırsat eşitliği, nitelikli eğitim, toplumsal cinsiyet eşitliği, temiz suya erişim, insana yaraşır iş ve ekonomik büyüme gibi hususlar sürdürülebilir kalkınmanın gündemine girmiştir. Salt ekonomik nitelikli bakış açısı yerine yıkıcı neoliberal politikaların mağdur ettiği kesimleri de içine alan bütüncül bir yeni yaklaşım geliştirilmiştir. Birleşmiş Milletler (BM) öncülüğünde harekete geçen uluslararası kurumlar ve ülkeler sürdürülebilir kalkınmanın hayata geçirilmesi toplantılar düzenlemeye başlamışlardır.

Sürdürülebilir kalkınma eksenli toplantıların yanısıra 1990’lı yılların sonunda bu yeni kalkınma anlayışının finansmanının tartışılması gerektiğine dair BM öncülüğünde çağrıda bulunulmuştur. İlki 2002 yılında Meksika’da gerçekleşen uluslararası *kalkınmanın finansmanı* konferansları düzenlenmeye başlanmıştır. Uluslararası para, ticaret ve finans sistemleri ve kurumları arasında daha fazla tutarlılık sağlanması amacıyla BM, Dünya Bankası (WB), Uluslararası Para Fonu (IMF) ve Dünya Ticaret Örgütü (WTO) işbirliği yaparak bu konferanslar için öncülük etmişlerdir. Hükümetler, iş dünyası, sivil toplum kuruluşları ve kurumsal paydaşlar davet edilerek küresel ekonomik konular tartışılmıştır.

2002 yılında Monterrey’de gerçekleşen ve bir uzlaşma olarak görülen birinci kalkınma konferansı (Monterrey Uzlaşması) uluslararası toplumun işbirliğinde bir başlangıcı oluşturmuştur. BM’nin ifadesiyle “konferans, kalkınma finansmanını küresel gündeme sağlam bir şekilde oturtmayı başarmıştır”. Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin yer aldığı konferansta ticaret, yardım, borç hafifletme ve kurumsal yapılanma gibi önemli alanlarda sorumlulukların kabul edilmesi ve küresel bir anlaşmaya varılması taahhüt edilmiştir. Bu konferansla birlikte küresel kalkınmaya bütüncül ve entegre bir yaklaşım geliştirilmiştir. Böylece, kalkınmanın finansmanı konusunda öncü ve devamı gelen bir süreç başlatılmıştır.

Küresel eşitsizliklerin törpülenmeye başlandığı ve aşırılıkların giderilmeye çalışıldığı bir dönem yaşanırken 2008 yılında ortaya çıkan ekonomik kriz kalkınmanın finansmanı konusunu tekrar gündeme getirmiştir. Bu doğrultuda Monterrey Uzlaşması’nın gözden geçirilmesi ve kalkınmanın finansmanının tekrar tartışılması amacıyla Doha’da ikinci kalkınmanın finansmanı konferansı düzenlenmiştir. Bir takip konferansı olarak bu buluşmada kalkınmanın finansmanına dair bir deklarasyon yayınlanmıştır. Monterrey Uzlaşması’nın taahhütlerinin yinelenildiği deklarasyonda, 2008 yılına kadar ilerlemeler olsa da eşitsizliklerin arttığı vurgulanmıştır.

Kalkınmanın finansmanı için yerel mali kaynakların harekete geçirilmesi, doğrudan yabancı yatırım başta olmak üzere uluslararası kaynakların artırılması, uluslararası ticaretin motor güç olarak görülmesi ve uluslararası teknik ve mali işbirliğinin güçlendirilmesi deklarasyonda ilan edilmiştir.

2015 yılında Addis Ababa’da sürdürülebilir kalkınma hedefleriyle uyumlu üçüncü kalkınmanın finansmanı konferansı düzenlenmiştir. Küresel şoklar, çatışmalar ve krizler ile doğal afetlere ve hastalıklara atıf yapan konferansta, Monterrey Uzlaşması ve Doha Deklarasyonu’na sadık kalınarak kapsayıcı ekonomik büyüme, çevrenin korunması ve sosyal kapsayıcılığın sağlanması boyutlarıyla sürdürülebilir kalkınmaya ulaşılmasının ve açlığın ve yoksulluğun ortadan kaldırılmasının amaçlandığı dile getirilmiştir. Bu kapsamda 2015 sonrasının kalkınmanın finansmanı gündemini oluşturmak ve sağlam bir çerçeve çizmek temel hedef olarak belirmiştir.

2030 sonrasının gündemi için 2025 yılında toplanacak olan dördüncü kalkınmanın finansmanı konferansı da düşünüldüğünde sürdürülebilir kalkınmanın finansman boyutu küresel gündemde önemli bir yere oturmaktadır. Daha çok sürdürülebilir kalkınmanın amaçlarının ve hedeflerinin ortaya konulduğu çalışmaların aksine bu çalışmanın amacı, sürdürülebilir kalkınmanın finansmanı boyutunu öne çıkarmaktır. Uluslararası kurumların öncülüğünde ulusal olanın biçimlendirilmeye devam edildiği bir dönemde finansman boyutunun ele alınmasının çalışmaya özgünlük katacağı düşünülmektedir. Çalışmada, kapsayıcı ekonomik büyüme, çevrenin korunması ve sosyal kapsayıcılığın artırılması konularına vurgu yapan kalkınmanın finansmanı konferanslarının halen eşitsizlikleri gideremediği ve bu durumu kabul etmek zorunda kaldığı hususları üzerinde durulacaktır. Kalkınmanın finansmanının sadece sürdürülebilir kalkınma için bir finansman unsuru olmayıp uluslararası serbest piyasa ekonomisinin canlandırılması için bir araç olarak düşünülmesi gerektiği önerilmektedir. Açıklayıcı ve yorumlayıcı bir yöntemle ele alınacak çalışmada sürdürülebilir kalkınma yaklaşımları ve hedefleri ile uluslararası konferanslar ve belgeler kullanılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilir Kalkınma, Kalkınma Finansmanı, Uluslararası Kurumlar

THE FINANCING DIMENSION OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT: INTERNATIONAL CONFERENCES ON FINANCE FOR DEVELOPMENT

Abstract

Trying to meet unlimited needs with limited resources, abandoning the classical development approach and adopting a growth-oriented and economic approach has led to the neglect of social and environmental impacts. With the neoliberal economic policies, the excessive profit orientation of the new economic approach has caused destruction in the social sphere and in the environmental dimension. Increasing poverty, decreasing social equality and concentration of wealth in the hands of a small number of individuals have had a destructive effect on the social sphere. In

this context, the 1987 Brutland Report introduced the concept of sustainable development with the definition of "development that meets the needs of the present without compromising the ability of future generations to meet their needs".

In order to discuss finance for sustainable development, at the end of the 1990s, a call was made under the leadership of the UN that the financing of this new understanding of development should be discussed. International conferences on financing for development, the first of which was held in Mexico (Monterrey Consensus) in 2002, started to be organised. The second conference was organised in Doha to review the Monterrey Consensus and to discuss financing for development again. In 2015, the third conference in line with the sustainable development goals was organised in Addis Ababa.

Unlike the studies where the goals and objectives of sustainable development are put forward, this study aims to emphasise the financing dimension of sustainable development. It is thought that addressing the financing dimension will add originality to the study. The study will focus on the fact that conferences on finance for development, still cannot eliminate inequalities and have to accept this situation. It is suggested that development finance should be considered not only as a financing element for sustainable development but also as a tool for revitalising the international free market economy. In the study, which will be handled with an explanatory and interpretative approach, sustainable development approaches and goals, international conferences and documents will be used.

Keywords: Sustainable Development, Finance for Development, International Institutions

JANDARMA ALBAYLARIN GENERALLİĞE TERFİİNE YÖNELİK BİR KARAR DESTEK SİSTEMİ ÖNERİSİ

Erdem ERCİYES¹

Özet

Jandarma Genel Komutanlığı'nın tarihindeki en önemli dönüm noktalarından birisi 2016 yılında çıkartılan 668 sayılı Kanun Hükmünde Kararname olmuştur. Bu kararnameyle Jandarma Genel Komutanlığının Genelkurmay Başkanlığıyla olan organik ve inorganik bağları tamamen kaldırılarak İçişleri Bakanlığına bağlanmıştır. Bu bağlantı değişikliğinin temin, yetiştirme, eğitim-öğretim ve terfi gibi alanlarda önemli bir etkisi olmuş ve bazı alanlarda da boşluklar oluşmuştur. J.Gn.K.lığı personelinin özlük işlemleriyle ilgili ana mevzuat olarak 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu belirlenirken, nasıp ve terfi, aylık ve diğer mali ve sosyal haklar bakımından statü ve rütbelerine göre 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK) Personel Kanunu'nun ilgili hükümleri uygulanmaktadır. Ancak generalliğe ve generallikte bir üst rütbeyle terfi işlemleri için 926 sayılı TSK Personel kanununda belirtilen Yüksek Askeri Şura uygulamasından Jandarma Genel Komutanlığı muaf tutularak 3 Numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 11'inci maddesi kullanılarak Cumhurbaşkanının onayı ile yapılmaktadır.

Bu çalışmanın amacı mesleki safahat içerisinde aynı hukuksal durumda olan jandarma albayların generalliğe terfiinde adalet, hakkaniyet, liyakat ve ehliyet esaslarına dayalı şeffaf, nesnel ve öngörülebilir bir karar destek sistemi geliştirmektir. Bu amaç kapsamında geliştirilen temel araştırma sorusu, Jandarma Genel Komutanlığında görev yapan albayların generalliğe terfiinde adalet, hakkaniyet, liyakat ve ehliyet esaslarına dayalı nasıl bir karar destek sistemi oluşturulur? Bu araştırma sorusuna cevap bulabilmek için çalışmada Nitel bir araştırma yöntemi benimsenmiştir. Albay ve General rütbesinde toplam 20 jandarma subayıyla yarı yapılandırılmış mülakat tekniği kullanılarak elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Elde edilen bulgular incelendiğinde; a. Terfi için bazı ön şartların olması, b. Terfiinin bir kurul tarafından değerlendirilmesi, c. Mesleki safahattaki başarının esas alınması, ç. Adayların potansiyellerinin somutlaştırılması, d. Yetkinlikler değerlendirilirken sadece amirlere sorulmaması, akran ve mülki amirlerinden değerlendirilmesinin alınması ve bunların bir puan sistemine aktarılması konuları en çok ve ortak bahsedilen tespitler olmuştur.

¹ Doç.Dr., Albay, Tunceli İl Jandarma Komutan Yardımcısı, erdemerciyes@yahoo.com ORCID NO: 0000-0002-7842-0967

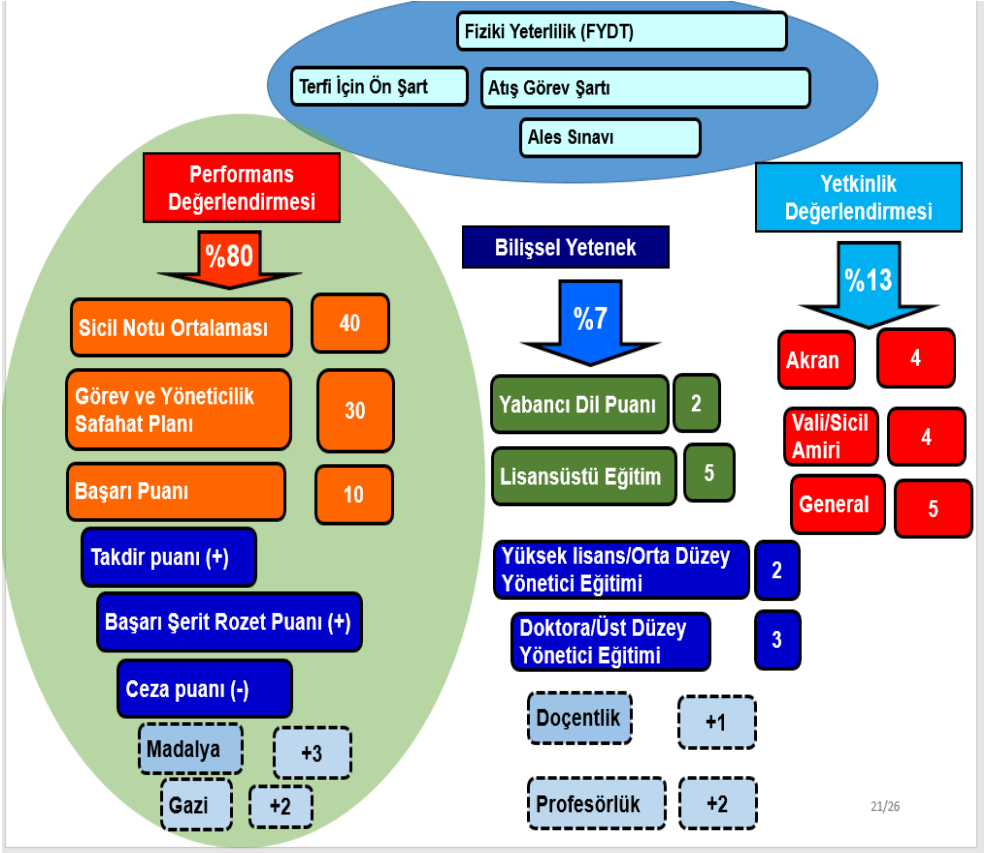
Bu bulgular ışığında karar vericilerin kullanımına sunulmak üzere jandarma albayların generalliğe terfiine yönelik geliştirilen aşağıdaki karar destek sistemi Şekil-1’de gösterilmiştir.

Personelin terfi değerlendirme sistemine göre sıralandırmaya alınabilmesi için öncelikli olarak aşağıdaki şartları sağlaması gerekmektedir. Yaş standartlarına göre Fiziki Yeterlilik Değerlendirme Testinden (FYDT) her branş için en az 50 ve ortalama 60 puan alma, lider personel için belirlenmiş atış görevlerinin asgarisini yapma ve ALES Sınavının eşit ağırlık bölümünden asgari 50 alma şartlarıdır.

Bu şartları sağlayan personeli değerlendirecek sistemin üç ana bileşeni bulunmaktadır. Birincisi %80 ağırlık oranıyla performans değerlendirmesi, ikincisi %7 ağırlık oranıyla bilişsel yetenek, son olarak %13 ağırlık oranıyla yetkinlik değerlendirmesidir.

Performans Değerlendirmesi yapılırken sicil not ortalaması, başarı puanı ile görev ve yöneticilik safahat puanı esas alınmaktadır. Sicil not ortalaması 40 puan üzerinden hesaplanmaktadır. Albay rütbesi için, üsteğmenliğe nasıptan itibaren her rütbede alınan muteber sicil not ortalamalarının;

- Albay rütbesindeki sicil notu ortalamasının % 100’ü,
- Yarbay rütbesindeki sicil notu ortalamasının % 95’i,
- Binbaşı rütbesindeki sicil notu ortalamasının % 90’ı,
- Yüzbaşı rütbesindeki sicil notu ortalamasının % 85’i,
- Üsteğmen rütbesindeki sicil notu ortalamasının % 70’i alınarak hesaplanan ortalaması kabul edilmektedir.

Şekil-1: Terfi Değerlendirme Karar Destek Sistemi

Başarı puanı 10 puan üzerinden hesaplanır. Subaylığa nasbedildikten sonra alınan ödül ve cezalar dikkate alınır. Puan hesaplanırken, takdir puanı ve Başarı Şerit Rozet Puanının toplamından ceza puanı çıkartılır.

Görev ve yöneticilik safahat puanı (30 puan) hesaplanırken subay nasbedildikten sonra yapılan görevlerdeki yöneticilik seviyesi ve görev süresi dikkate alınmaktadır.

Performans değerlendirmesi yapılırken; Üstün Cesaret ve Feragat Madalyası, Devlet Şeref Madalyası, Devlet Övünç Madalyası ve Devlet Üstün Hizmet Madalyasından herhangi birisi olana +3 puan verilir. Ancak bu ilave puan toplamda 3 puanı geçemez. Bununla birlikte Malûl Gazi Şerit Rozeti veya Görev Yaralı Şerit Rozetinden herhangi birisi olana +2 puan verilir. Bu da toplamda 2 puanı geçemez.

Toplamda 7 puan olan bilişsel yetenek değerlendirmesinde lisansüstü eğitime 5 puan ve yabancı dil puanına 2 puan verilmektedir. Lisansüstü eğitim puanı hesaplanırken, kıdem alınan tek yüksek lisansa veya Jandarma Genel Komutanlığı tara-

findan düzenlenen orta düzey yönetici eğitimini başarıyla bitirenlere 2 puan; kıdem alınan tek doktora veya Jandarma Genel Komutanlığı tarafından düzenlenen üst düzey yönetici eğitimini başarıyla bitirenlere 3 puan verilecektir. Bu alandan alınan puanlar toplamda 5 puanı geçemez. Ayrıca Doçentlik ünvanı alınması durumunda +1 puan ve Profesörlük ünvanı alınması durumunda +2 ilave puan verilmektedir. Yabancı dil puanı hesaplanırken Son beş yılda herhangi bir dilden YDS sınavından alınan 50 ve üstü en yüksek not dikkate alınır. 50-70 arası: 0.5 puan; 70-80 arası: 1 puan; 80-90 arası: 1,5 puan; 90-100 arası: 2 puan.

Son olarak yetkinlik değerlendirmesinde; akran, il valisi/sicil amiri ve generaller tarafından yapılan anket sonucunda elde edilen puan kullanılmaktadır.

Sonuç

İdare hukukuna göre idare verdiği kararlarda sınırsız bir takdir hakkına sahip değildir, Sınırlı takdir hakkını da kullanırken eşitler arasında eşitliğe dikkat edilmeli, verilen kararlar istikrarlı ve öngörülebilir olmalı, ayrıca takdir yetkisi kullanılan işlemin gerekçesi belgelendirilmelidir. Bu nedenle generalliğe terfi gibi sadece kişiyi ilgilendirmeyen kurumun organizasyonel yönetiminde üst yönetici olacak kişilerin seçiminde; adalet, hakkaniyet, liyakat ve ehliyet esaslarına dayalı şeffaf, nesnel ve öngörülebilir bir karar destek sistemine ihtiyaç duyulmaktadır.

Çalışma sonucunda oluşturulan terfi değerlendirme modeli bir karar destek sistemidir. Karar vericilerin önüne konulan albayların sıralandırılmasının bilimsel ve mesleki safahatı dikkate alınarak yapılmasının karar vericilerin liyakata dayalı bir seçim yapmasını kolaylaştıracağı değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kolluk Yönetimi, Performans Değerlendirme, Liyakat, Karar Destek Sistemi

A DECISION SUPPORT SYSTEM FOR THE PROMOTION OF GENDARMERIE COLONELS TO GENERAL

Abstract

The aim of the study is to develop a transparent, objective and predictable decision support system based on the principles of justice, equity, merit and competence for the promotion of gendarmerie colonels who are in the same legal status during their professional career. The main research question is, what kind of a decision support system based on the principles of justice, equity, merit and competence can be created for the promotion of colonels serving in the Gendarmerie General Command to the rank of general? In order to answer this research question, a qualitative research method was adopted in this study. The data obtained through semi-structured interviews with a total of 20 gendarmerie officers at the rank of Colonel and General were analyzed through content analysis. In the light of the findings, a decision support system for the promotion of gendarmerie colonels to the rank of general was proposed for the use of decision makers.

According to administrative law, the administration does not have an unlimited right of discretion in its decisions. While exercising its limited discretion, attention should be paid to equality among equals, the decisions should be stable and predictable, and the justification for the discretionary action should be documented. For this reason, there is a need for a transparent, objective and predictable decision support system based on the principles of justice, equity, merit and competence in the selection of people who will be top managers in the organizational management of the institution, which does not only concern the individual, such as promotion to general.

The promotion evaluation model created as a result of this study is a decision support system. It is evaluated that the ranking of the colonels placed in front of the decision-makers, taking into account their scientific and professional background, will facilitate the decision-makers to make a merit-based selection.

Key words: Law Enforcement Management, Performance Evaluation, Meritocracy,

GÜVENLİK ÇALIŞMALARINDA MEVCUT SİSTEM ANALİZİ VE KAMU YÖNETİMİ ALANINA YANSIMALARI

Erdem ÖZGÜR¹, Murat YILMAZ²

Özet

Güvenlik kavramı doğası gereği pek çok anlam ifade eden ve pek çok nesnesi bulunan bir kavramdır. Bu özelliği gereği de güvenlik alanını tek bir alana sıkıştırmak ve bu alan üzerinden çalışmalar yapmak pek mümkün olamamaktadır. Bununla birlikte, güvenliğe bakışın sergilendiği en temel iki bilim alanından biri olan kamu yönetimi penceresi “*Devlet ve Güvenlik*” bakışı üzerinden harekete etmekte; diğeri olan uluslararası ilişkiler disiplini ise bu alana “*Uluslararası Güvenlik*” üzerinden yaklaşmaktadır. Ayrıca her iki taraftan da güvenlik hizmeti, güvenlik örgütlenmeleri ve güçleri ortak çalışma alanları olarak ortaya çıkmaktadır. Pek tabi ki güvenliğin gelişmesi, diğer bilim alanlarının da bu sahaya girmesine imkân tanımakta; hukuk, tıp, mühendislik, ekonomi, coğrafya ve hatta psikoloji, sosyoloji, antropoloji, tarih ve eğitim gibi alanların daha fazla güvenlik çalışmalarına konu ürettiği görülmektedir. Nitekim günümüzde güvenliğin geldiği noktanın bu iki bakış altında ele alınamayacak genişliğe ulaştığı ve bir bakıma “Her şey ve Güvenlik” alanına doğru bir genişlemeye gittiğini görmek gerekmektedir.

Güvenlik çalışmalarının disiplinler arası konumu ve genişleyen perspektifi aslında son dönemde üzerinde konuşulan “*Güvenlik çalışmaları tek başına bir bilim alanı olarak değerlendirilebilir mi?*” sorusunun da irdelenmesini gerekli kılmaktadır. Bilimsel bilginin sınıflandırılmasına yönelik değerlendirmelerin çeşitli dönemlerde birçok kez yapıldığı ve çeşitli kriterler ortaya konduğu görülmektedir. Örneğin bu sınıflandırmaya ilişkin olarak, söz konusu hiyerarşinin en üstünde fen (doğa) bilim dalları, sosyal bilim dalları, beşeri bilim dallarının bulunduğunu, ekonomi, sosyoloji, psikoloji ve siyaset bilim dallarının birer sosyal bilim dalları olduğunu; bu bilim dallarının altında birçok disiplinin olabileceği uzun bir zamandır tartışılmaktadır. 1996 yılında yayımlanan Sosyal Bilimlerin Yeniden Yapılanması için Gulbenkian Komisyonu Raporu'nda ise bilgiyi üreten, geliştiren ve öğreten alanın bilim dalları olduğu belirtilmiş ve dolaylı kriterler belirlenmiş, geçmişi daha eskiye dayanan matematik, teoloji, tıp, felsefe, tarih, hukuk, coğrafya, psikoloji, doğa bilim dalları (fizik, kimya, biyoloji) ve edebiyat, müzik ve resim gibi belli başlı sanatsal faaliyetleri içeren beşeri bilim dalları şeklinde bir ayırımdan bahsetmiştir. Söz konusu

¹ Doç. Dr. J. Alb., Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi, erdem.ozgur@jsga.edu.tr, ORCID: 0000-0002-1403-444

² Dr. Öğ. Üyesi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, muratyilmaz@adu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-8219-4061

çalışmalar üzerinden bir alanının bilim alanı olarak tanımlanması için birçoğunda ortaya çıkan genel ölçütler aşağıda sunulmuştur.

- Literatüre sahip olma, teori ve kavram/terminoloji üretme; paradigma oluşması ve akademik camiada kabul edilmesi,
- Araştırma sorusu üretebilme/konusu olabilme,
- Araştırma metodolojisi oluşturma,
- Alana özgü topluluk oluşması (Akademisyen Odaklı),
- Akademik yayınlar çıkarma,
- Araştırmacıların ve akademisyenlerin katılacağı konferanslar düzenlenmesi,
- Kurumsallaşma,
- Alana özel eğitim programlarının varlığı.

Bilim dalına yönelik sunulan ölçütler üzerinden konuya yaklaşıldığında;

- Güvenliğin konu edildiği tüm alanlarda ayrı bir literatürün oluştuğu veya oluşmaya devam ettiği, teori ve yaklaşımların küresel bir boyutta kabul gördüğü; Türkiye özelinde de bu yaklaşımların ve teorilerin benimsendiği ve kendi gerçeklikleri üzerinden yeni yaklaşımlar üretildiği görülmekte,
- Özellikle birçok araştırma sorusu ve konu alanı üzerinden akademik çalışmalar yapılmakta ve bunlar lisansüstü tezlere yansımakta,
- Başta eleştirel teori olmak üzere birçok metodoloji ile söylem analiz, saha çalışmaları gibi metotlar güvenlik çalışmalarında sıklıkla kullanılmakta,
- Gerek uluslararası gerekse ulusal alanda akademik camia oluşmakta ve gelişim göstermekte,
- Alana özgü ulusal ve uluslararası çapta birçok akademik yayın uzun bir süredir bilgi ve çalışma sunmakta,
- Gerek bağımsız alanda gerekse temel alanların alt alanı olarak birçok bilimsel toplantının gündem maddeleri arasında “*güvenlik çalışmaları*” artan bir oranda yer bulabilmekte,
- Kurumsallaşma bağlamında ise yükseköğretim programları ve kurumlarının yurtiçi ve yurt dışında kurulduğu ve kurulmaya devam ettiği görülmektedir.

Özcesi sunulan ölçütler üzerinden bakıldığında artık bir “*Güvenlik Bilim Alanı*”ndan söz etmenin mümkün olduğu anlaşılmaktadır. Bu durumun Türkiye dışında birçok ülkede daha ileri seviyede olduğu görülmekte; Türkiye özelinde de hızlı bir gelişim olduğu anlaşılmaktadır. Geline nokta sorulması gereken bir diğer soru ise “*Özellikle Kamu Yönetimi ve Uluslararası İlişkiler bilim alanlarının içinde bu zaman kadar var olan “Güvenlik Çalışmaları”nın bu ve diğer bilim alanlarından sıyrılması ve bağımsız bir hal almasının mümkün müdür?*” şeklinde olmaktadır.

Güvenlik çalışmalarının geldiği nokta ve genişlik üzerinden bakıldığında ve her geçen gün birçok farklı disiplinin de bu alana etkisinin olduğu göz önüne alındığında, söz konusu alana yönelik bir çalışma yapılması gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Nitekim Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi'nin öncülüğünde, Üniversitelerarası Kurul tarafından yapılan değerlendirmeler neticesinde 2023 yılı Ekim ayı doçentlik başvurularından itibaren geçerli olacak şekilde Bilim/Sanat Alanı Listesine “*Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler Temel Alanı*” altında “*Güvenlik Çalışmaları Bilim Alanı*” tanımlanmıştır. Bu açıdan bakıldığında özellikle kurumsallaşma ve bilim alanı olarak kabul edilme açısından önemli bir aşama geçilen söz konusu alan için diğer birçok alanı içine alacak şekilde toplam 24 anahtar kelime belirlenmiştir. Söz konusu anahtar kelimeler incelendiğinde hemen hemen bütün otoritelerin kabul edeceği şekilde, kamu yönetimi ile alakalı yaklaşık 13 anahtar kelimenin yer aldığı görülmektedir. Benzer durum Uluslararası ilişkiler bilim alanı için de geçerlidir. Bu noktada ortaya çıkan durum ise söz konusu bilim alanına akademisyen yetiştirmenin nasıl sağlanacağıdır. Bir diğer değişle temel eğitimler üzerinden devam edilen ve lisansüstü eğitimlerde çeşitlenen bir alan mı olmalı; yoksa bu alana özgü yükseköğretim sisteminin başından itibaren bir özerkleşme mi yaşanmalıdır. Aslında bu durumun Bologna sürecinde ve TYYÇ çalışmalarında ikinci yöne doğru kaydığı görülmektedir. Ancak Türkiye özelinde bu durumun gerçekliğinin nasıl sağlanacağı konusunda ciddi sorunlar bulunmaktadır.

Açıklanan hususlar çerçevesinde bu çalışmada karşılaştırmalı bir analizle Türkiye’de “*Güvenlik Çalışmaları*”nın geldiği nokta ve bir bilim dalı olma durumu ortaya konmaktadır. Devamında ÜAK tarafından belirlenen “*Güvenlik Çalışmaları Bilim Alanı*”nın gelişim süreci, önündeki engeller, kamu yönetimi ile birliktelikleri ve ayrılıklarının neler olabileceği ve bunlara ilişkin çözüm önerileri tartışılmaktadır. Çalışmada özellikle mevcut sistem analizi yapılmakta, karşılaştırmalı analizler ile gelinecek durum ortaya konmakta ve sorun alanları tespit edilmektedir. Sonuç olarak ise söz konusu alanın kamu yönetim bilim alanı ile bağı üzerinden akademik alana yönelik öneriler sunulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Güvenlik Çalışmaları, Kamu Yönetimi, Yükseköğretim, Bilim Alanı.

CURRENT SYSTEM ANALYSIS IN SECURITY OPERATIONS AND ITS IMPLICATIONS FOR PUBLIC ADMINISTRATION

Abstract

By its very nature, "security" is a concept that expresses many meanings and has many objects. Due to this characteristic, it is not possible to compress the field of security into a single field and to conduct studies on this field. As a matter of fact, the interdisciplinary position and expanding perspective of security studies make it necessary to examine the recently discussed question "Can security studies be considered as a science in its own right?". As a matter of fact, the Interuniversity Co-

uncil (ÜAK) has defined the "Security Studies Science Field" under the "Social, Humanities and Administrative Sciences Basic Field" in the "Associate Professorship Science/Art Field List" to be effective as of October 2023. In addition, a total of 24 keywords were identified for this field. When these keywords are analyzed, it is seen that there are approximately 13 keywords related to public administration. The situation that emerges at this point is how to educate academicians for this science field.

Within the framework of the above-mentioned considerations, this study presents a comparative analysis of the current status of "Security Studies" in Türkiye and its status as a discipline. It then discusses the development process of the " Security Studies Science Field" designated by the ÜAK, the obstacles it faces, its commonalities and differences with public administration, and the proposed solutions to these issues. The study analyzes the current system, reveals the current situation through comparative analysis and identifies problem areas. As a conclusion, recommendations for the academic field are presented through the connection of the field with public administration.

Keywords: Security Studies, Public Administration, Higher Education, Science Field.

SURİYELİLERİN SOSYAL ENTEGRASYONU ÜZERİNE BİR İNCELEME: ANKARA’NIN ALTINDAĞ İLÇESİ ÖRNEĞİ

Erkan ARSLAN¹, Ali ÇİÇEK², Esin İPEK³

Özet

Bu çalışmanın amacı, 2011’den itibaren Türkiye’ye kitlesel göçle gelen geçici koruma statüsündeki Suriyelilerin sosyal entegrasyonunu ölçmektir. Oldukça karmaşık ve dinamik bir olgu olarak göçler, insanlık tarihi kadar eski bir maziye sahiptir. İnsanlık tarihi bir bakıma göçler tarihinin de bir parçasıdır. Başka bir deyişle, dünyanın mevcut hali, tarihsel süreç içerisindeki göç hareketlilikleriyle oluşmuş ve dünyanın geleceğini de bir bakıma göçler şekillendirecektir iddiası bir abartı değildir. Göçlerin bu sürekliliği, toplumların yapısının da dinamik kalmasına vesile olmaktadır. Bu dinamik yapı, göçü yönetme kapasitesiyle paralel olarak toplumları problemlili alanlara ve çatışmalara ya da ahenk içinde çoğulcu ve çokkültürlü bir hale sürükleyebilmektedir. Problemlili alanların ve çatışmaların varlığı da çoğulcu ve çokkültürlü bir toplumun inşası da göçmenler ile yerleşik toplumun birbirine ne kadar entegre oldukları da bu süreci yerel ve ulusal otoritelerin nasıl yönettikleri ve yönetim sürecine sivil toplumu ne kadar dâhil ettikleriyle doğrudan alakalı durumlardır.

Hukuki statülerine bakılmaksızın bütün göçmenler, göç edecekleri ülkeye yaşama arzusu taşıdıkları kadar kendilerini var eden kültürlerini, dillerini, örf ve adetlerini, kısacası *ben kimim?* Sorusuna yanıt olabilecek özelliklerini kaybetme korkusu yaşarlar. Bu durum, göç ettikleri toplum ile ilişki içinde olmaları için bir tür bariyere dönüşebilir. Diğer yandan ev sahibi toplum ise (özellikle kitlesel göçlerin yaşandığı durumlarda) göçmenlerin kendi ulusal karakterlerini tehdit edeceğini, kültürlerini dönüştürüp ortadan kaldıracağını, gelenek ve göreneklerinin tahribata uğrayacağını düşünerek göçmenlerin varlığını kendileri için bir tür tehdit olarak görme hissiyatına kapılabilmektedir. Böylesi durumlarda hem göçmenler hem de ev sahibi toplumun sosyal ilişkileri minimum seviyede olabilecek ve hatta birbirini öteki olarak gören paralel toplumlar meydana gelebilecektir. Son tahlilde birbirine öteki olarak bakan bu paralel toplumların sürekli bir çatışma durumunu tecrübe etmesi kaçınılmazdır.

¹ Doç. Dr., Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, erkana@cumhuriyet.edu.tr, ORCID: 0000-0002-8273-9460

² Dr. Öğr. Üyesi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, alicicek@mail.com, ORCID: 0000-0001-9875-2400

³ Yüksek Lisans Öğrencisi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Göç Çalışmaları ABD, esinipek25@gmail.com, ORCID: 0009-0008-1076-9792

Göçmenler ile yerleşik toplum arasındaki çatışma potansiyelini asgari seviyeye indirmenin en etkili yollarından biri sosyal entegrasyonun tesisiyle mümkün olabilir. Göçmenlerin sosyal entegrasyonu, bir toplumun göçmen bireylerini sosyal olarak kabul etme ve onları toplumsal ve kültürel olarak ev sahibi topluma entegre etme sürecidir. Bu süreç, göçmenlerin sosyal ağlar oluşturmalarını, yerel topluma katılımını ve kültürel uyumlarını içerir. Göçmenlerin sosyal entegrasyonu, toplumun çeşitliliğini artırarak toplumsal bütünleşmeyi ve uyumu teşvik eder. Bu süreç, göçmenlerin sosyal ağlar oluşturmalarını, yerleşik toplumun dil ve kültürü öğrenmeleri ile norm ve değerlerini benimsemelerini içerir. Göçmenlerin sosyal entegrasyonu, toplumun çeşitliliğini ve kapsayıcılığını artırarak toplumsal uyumu güçlendirir.

Sosyal entegrasyon, göçmenlerin toplumun ekonomik, eğitimsel, siyasal ve kültürel yaşamına katılımlarını içerir. Bu; iş bulma, eğitim alma, siyasal katılım, sosyal etkinliklere katılma ve yerel kültürü benimseme gibi konuları kapsar. Burada bahsi geçen konu ve alanlarda hem göçmenlerin hem de ev sahibi toplumun karşılıklı bir etkileşim ve kültürleşme süreci sosyal entegrasyonu mümkün kılabilmektedir. Dolayısıyla sosyal entegrasyonun çift yönlü bir süreç olduğu unutulmamalıdır. Sosyal çatışmaları ortadan kaldırma potansiyeline sahip bir kamu politikası olarak entegrasyon politikalarının ve bu çalışma özelinde sosyal entegrasyonun Türkiye’deki geçici koruma statüsündeki Suriyeliler ölçeğinde saha çalışmalarına dayanan araştırmalarla bölge bölge tespit edilmesi elzemdir. Bu çalışma, böyle bir perspektiften yola çıkarak hazırlanmıştır.

2011 yılından itibaren Suriye’de başlayan iç savaş süreci sonunda Türkiye, dünyada eşine az rastlanan bir kitlesel göç akımının doğrudan muhatabı olmuş ve 2024 Şubat verilerine göre kayıt altında bulunan 3 milyon 174 bin 851 geçici koruma statüsündeki Suriyeliye ev sahipliği yapmak zorunda kalmıştır. Göç İdaresi Başkanlığı’nın verilerine göre Türkiye’deki geçici koruma statüsündeki Suriyelilerin 89 bin 75’i başkent Ankara ilinde ikamet etmektedir. Ankara’da ikamet eden Suriyelilerin yoğun olarak yaşadığı bölge ise Altındağ ilçesidir. Çalışmada, Altındağ ilçesinde ikamet eden geçici koruma statüsündeki Suriyelilerin sosyal entegrasyonu ölçülmüştür.

Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden fenomenoloji tercih edilmiştir. Bu kapsamda 60 Suriyeli katılımcıyla derinlemesine mülakatlar gerçekleştirilmiştir. Çalışma grubunun oluşturulmasında, amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme tercih edilmiştir. Bu araştırmanın ölçütü, Ankara’nın Altındağ ilçesinde ikamet eden ve 18 yaşından büyük olan geçici koruma statüsündeki Suriyelilerden oluşmaktadır. Suriyelilerin sosyal entegrasyon durumunu ölçmek amacıyla yazarlar tarafından “Geçici Koruma Statüsündeki Suriyelilerin Sosyal Entegrasyonunu Ölçme Formu” hazırlanmıştır. Formun hazırlanmasında ilgili literatürün yanı sıra göç alanında çalışan bir uzman ve ölçme değerlendirme alanında çalışan bir uzmandan destek sağlanmıştır. Mülakat formu katılımcıların demografik bilgisine ve sosyal entegrasyonlarına dayanan iki temel bölümden oluşmaktadır. Katılımcılar-

dan elde edilen veriler, Maxqda 2020 programında analiz edilmiş ve bulgulara ulaşılmıştır.

Çalışmanın bulguları özetle aşağıdaki gibidir:

- Suriyeliler, Türklerden ayrı olarak kendi paralel toplumlarını inşa ettikleri ve bu yüzden de Türkçe dilini öğrenme gayreti içinde olmadıkları tespit edilmiştir.
- Suriyelilerin, Türklerle arkadaşlık ve komşuluk ilişkileri asgari seviyededir. Suriyelilere göre bu durumun nedeni Türklerin Suriyelileri komşu ya da arkadaş olarak görme eğiliminde olmamalarından kaynaklanmaktadır. Katılımcıların ekseriyeti, Türklerin Suriyelileri sevmediği, arkadaşlık ve komşuluk ilişkisi eğiliminde olmadığı algısını taşımaktadır.
- Suriyeliler, kendilerini Türkiye'de güven içinde hissetmektedir ve bu durum, Suriyelilerin ülkelerine dönmek istememeleri için önemli bir etkidir. Zira katılımcılar kendilerini Suriye'ye dönmeleri durumunda güvende hissetmeyeceklerini belirtmiştir. Dolayısıyla geçici koruma statüsündeki Suriyelilerin geri dönmesi için Suriye'de güven içinde hissedebilecekleri bir ortamın tesisi elzemdir. Böyle bir durumun tesis edilmesi halinde bile Suriyelilerin önemli bir kısmı Türkiye'de yaşamak istediklerini belirtmiştir. Dolayısıyla Türkiye'nin “geçicilik” üzerine kurguladığı paradigma, bazı Suriyeliler açısından karşılık bulmama ihtimali taşımaktadır.
- Mülakata katılan Suriyelilerin önemli bir kısmı Türkiye'nin kendilerine sunduğu hizmetlerin yeterli olduğunu ifade etmiştir. Bununla birlikte kendilerine vatandaşlık verilmemesi, ekonomik sorunlar ve dil bariyerine yönelik kolaylaştırıcı politikaların yetersizliğinden şikâyetlerin varlığı da tespit edilmiştir.
- Katılımcıların önemli bir kısmı Türk televizyonlarını ya da gazeteleri haber almak için kullanmadığını ifade etmiştir. Dolayısıyla Suriyelilerin Türkiye'deki güncel meselelere ilgisinin oldukça asgari düzeyde olduğu söylenebilir. Bunun nedeni ise Türkçe diline yeterince hâkim olmamalarından kaynaklanmaktadır.
- Katılımcıların ekseriyeti Türk komşularıyla, iş arkadaşlarıyla ya da sosyal arkadaşlarıyla çok sınırlı şekilde görüşüklerini ifade etmiştir. Özellikle komşuluk ilişkilerinin çok zayıf olduğu tespit edilmiştir.
- Katılımcıların Ankara'nın Altındağ ilçesinde yaşama sebepleri iş imkânlarının genişliği, kiralara uygun olması ve sosyal ağlarının bu bölgede yoğunlaşmasından kaynaklanmaktadır.
- Katılımcıların önemli bir bölümü Türk vatandaşlığı almak istediği ancak Suriye vatandaşlığını da bunun yanı sıra sürdürmek istediğini belirtmiştir.
- Katılımcıların ekseriyeti, geleceğini Türkiye'de görmektedir. Ancak Türkiye'den farklı olarak Avrupa ülkelerine göç etme imkânı olursa tercihlerinin Avrupa olacağını da altı çizilmiştir. Bu yönüyle Suriyelilerin göç etme motivasyonunda artık güvenliğin ikinci planda olacağı anlaşılmaktadır. Başka bir deyişle Suriyeliler daha iyi imkânlarla ulaşabilecekleri bir ülke bulurlarsa göç etmek için istekli ol-

duklarını ifade etmektedir. Suriye'ye geri dönmek isteyenler ise çok sınırlı sayıdadır. Bunların geneli 50 yaş üzeri Suriyelilerden oluşmaktadır. Bahsi geçen yaş grubundaki katılımcıların önemli bir kısmı, cenazelerinin dahi Suriye'ye defnedilmesini isterken, daha düşük yaş grubundaki katılımcılar cenazelerinin Türkiye ya da göç edecekleri başka bir ülkede defnedilmesinde sorun olmadığını belirtmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Uluslararası Göç, Türkiye, Suriyeli Mülteciler, Sosyal Entegrasyon.

A STUDY ON THE SOCIAL INTEGRATION OF SYRIANS: THE CASE OF ALTINDAĞ DISTRICT OF ANKARA

Abstract

The objective of this study is to assess the social integration of Syrian individuals under temporary protection status who have migrated to Türkiye in large numbers since 2011. Türkiye has been directly impacted by a significant influx of migrants due to the civil war in Syria that began in 2011, representing an unparalleled global migration flow. As of February 2024, Türkiye has had to accommodate 3,174,851 registered Syrian migrants. According to data from the Directorate of Migration Management, 89.75% of Syrians under temporary protection status in Türkiye are located in the capital city of Ankara. The study employed the phenomenological method, a qualitative research approach. In-depth interviews were conducted with 60 Syrian individuals as part of the field research, and the data were analyzed using the Maxqda qualitative research software. The study's findings indicate that Syrians are establishing a distinct parallel society, with minimal levels of friendship and neighborhood relations with Turks. Furthermore, the study suggests that there has not been sufficient social integration between the Syrian and Turkish communities. Additionally, the research findings indicate that Syrians feel safe in Türkiye, particularly in the Altındağ district. Key factors influencing Syrians' choice to reside in Altındağ include affordable rental fees, job opportunities, and social networks. The study also reveals a strong desire among Syrians to obtain Turkish citizenship, with participants under the age of 50 expressing a desire to continue living in Türkiye. However, they also express a willingness to migrate to European countries if given the opportunity. Conversely, Syrians who express a motivation to return to Syria are generally over the age of 50.

Keywords: International Migration, Türkiye, Syrian Refugees, Social Integration.

TÜRKİYE’NİN YÜKSEKÖĞRETİMİNDE YENİ DÖNEM ÜNİVERSİTELERİN SURİYELİ VE DİĞER YABANCI UYRUKLU ÖĞRENCİLERE YÖNELİK UYGULAMALARI

Erkan ARSLAN¹, Enes ÖZBAY²

Özet

Bu çalışmada veri ve yöntem olarak Yükseköğretim Kurulu’nun (YÖK) paylaştığı istatistikî veriler ile birlikte, çeşitli üniversitelerin resmi internet sayfaları ile diğer yayın, doküman, çalışma ve araştırmalardan yararlanılmıştır.

Bu çalışmanın amacı ise uluslararası göç ve Türk yükseköğretiminin göçmenlere yönelik eğitim politikalarıdır. Çalışma, “uluslararası göç ve yükseköğretim” ilişkisi üç aşamalı bir bakış açısı ile ele alınmaktadır.

İlk olarak Türk yükseköğretiminde eğitim alan Suriyeli öğrencilere yönelik eğitim faaliyetleri, kontenjan uygulamaları ve burs olanakları gibi konular değerlendirilmektedir.

Bu bağlamda Suriye kaynaklı göçlerin Türkiye’ye yöneldiği ilk dönem YÖK, yayınladığı “Özel Öğrenci” konulu bir genelge ile 2012-2013 Eğitim - Öğretim yılına mahsus olmak üzere Suriyelilere, ülkelerinde yarım kalan üniversite öğrenimlerini Suriye sınırına yakın yedi ilimizde bulunan üniversitelerde, özel öğrenci olarak sürdürebilmelerine olanak tanıdı. Ancak Suriye’deki çatışma ortamının devam ettiği süre zarfında Suriyelilerin geri dönüşüne dair de beklentiler de imkânsız hale geldi. Bu kapsamda Suriyeli öğrencilerin bir “geçicilik” vurgusu ile değerlendirilmemesi ve ihmal edilmemesi, bu öğrencilere yönelik eğitim kalitesinin yükseköğretimdeki diğer öğrencilerden farklı olmaması, Suriyeli öğrencilerin üniversite erişiminin desteklenmesi, sadece sınır illerindeki üniversitelerde değil ülkedeki tüm üniversitelerde eğitim almalarına imkân tanınması ve kontenjanların yeniden düzenlenmesi amaçlı bir dizi çalışma yürütüldü. Hayata geçirilen politikalar kapsamında Suriyeli öğrencilerin belli şehirlerde toplanması yerine ülkemizin farklı şehirlerindeki üniversitelerde eğitim almaları, açıktan veya uzaktan eğitime erişim olanaklarının geliştirilmesi, daha fazla öğrenciye yükseköğretime kayıt imkânı doğdu.

¹ Doç. Dr., Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, erkana@cumhuriyet.edu.tr, orcid: 0000-0002-8273-9460

² Öğr. Gör., Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Yabancı Diller Yüksekokulu ve Sivas Cumhuriyet Üniversitesi SBE Göç Çalışmaları ABD Yüksek Lisans Öğrencisi, eozbay@cumhuriyet.edu.tr, orcid: 0009-0003-7762-8787

YÖK verilerine göre, 2022 – 2023 Eğitim Öğretim döneminde, çok sayıda ülkeden Türkiye’deki üniversitelerin hemen her fakültesinde/bölümünde eğitim alan öğrenci bulunmaktadır. Ancak bu öğrenciler arasında 58.213 kişi ile ezici çoğunluk Suriye kökenli öğrencilerden oluşmaktadır. Yükseköğretimdeki Suriyeli öğrencilerin eğitim seviyelerine göre dağılımına baktığımızda 19.175 kişi herhangi bir ön lisans programına, 35.552 kişinin lisans programlarına, 2.870 kişinin yüksek lisans programlarına ve 616 kişi de doktora seviyesinde bir programa kayıtlı olduğu görülmektedir.

Yükseköğretimde eğitim alan Suriyeli öğrenciler yanında çalışma imkânı bulan Suriyeli akademisyen ve araştırmacılar da mevcuttur. Vakıf ve devlet üniversitelerinde toplam 257 Suriye uyruklu öğretim elamanının çalıştığı da görülmektedir.

Diğer taraftan Suriyeli öğrencilerin yükseköğrenim hayatlarını kolaylaştırmak amacıyla YÖK tarafından birtakım uluslararası paydaşlar ile birlikte burs programları geliştirilmiş ve uygulamaya koyulmuştur. Hali hazırda, Suriyeli öğrencilere yönelik üç farklı burs programı söz konusudur. Bunlar, HOPES (Suriyeliler İçin Yüksek Ve İleri Öğrenim İmkânları Ve Perspektifleri), DAFI (Albert Einstein Alman Akademik Mülteci Girişimi) ve Birleşmiş Milletler burslarıdır. Bu bursların %15’lik kısmı Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse ediliyorken, %85’lik kısmı uluslararası paydaşlar tarafından karşılanmaktadır. HOPES programının yabancı paydaşları Birleşmiş Milletler, Alman Akademik Değişim Hizmetleri Fonu (DAAD), Hollanda Eğitimde Uluslararasılaşma Organizasyonu (Nuffic), Campus France ve British Council’dir. DAFI programı ise Almanya Dışişleri Bakanlığı tarafından finanse edilmektedir. DAFI programı ile 2022 – 2023 eğitim öğretim döneminde 605 Suriyeli öğrenciye destek sağlanmıştır. Bu burs programlarından ayrıca, Hollanda merkezli SPARK programı ile 2022’de 586 Kuzey Afrika ve Ortadoğu kökenli uluslararası öğrenciye burs sağlanmıştır. Bu programlar haricinde, Kültür Ve Turizm Bakanlığı’na bağlı Yurtdışı Türkler Ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB) tarafından, gerekli şartları sağlayan Suriyeli öğrencilere tahsis edilen burslar da bulunmaktadır. 2020 Haziran YTB verilerine göre 27.606 Suriyeli öğrencinin, 3.556’sı tam burslu ve yaklaşık 16.000’i ise kısmi burslu olarak eğitim görmüşlerdir.

İkinci olarak “Uluslararası göç ve yükseköğretim” ilişkisine “eğitim amaçlı göçler” kapsamında Türkiye’nin yükseköğretiminde eğitim alan yabancılar üzerinden de bakabilmek mümkündür. Özellikle küreselleşmenin her alanda hissedildiği günümüzde bilgi iletişim teknolojilerinin ve ulaşım olanaklarının gelişmesi ile birlikte göç türleri arasına “eğitim amaçlı uluslararası göçler” şeklinde yeni bir göç türü de eklenmiştir. Bu amaçla çok sayıda insan yükseköğretim seviyesinde ülkesinde bulamadığı ya da daha iyi, daha kaliteli, daha ucuz vb. amaçlı olarak başka bir ülkede eğitimini sürdürmek üzere yerleşim alanını değiştirdiği görüyoruz. Bu gelişmeleri Türk yükseköğretiminin de “eğitim diploması” kapsamında benimsediğini ve birçok ülkeden çok sayıda öğrenciyi Türk üniversitelerinde bir programa yerleştirdiğini görüyoruz.

Yabancı uyruklu öğrencilerin YÖK ve çeşitli üniversiteler tarafından gerçekleştirilen Yabancı Öğrenci Sınavları (YÖS) ile Türkiye’deki gerek vakıf üniversitelerine gerekse de devlet üniversitelerine kayıt yaptırabilmektedirler. Bu kapsamda 2022-2023 eğitim yılında toplam 103.498’i yeni kayıt olmak üzere toplamda 301.694 yabancı uyruklu öğrencinin ülkemizdeki yükseköğretim kurumlarında kayıtlı oldukları görülmektedir.

Son olarak; Uluslararası göçlerin Türk yükseköğretimine etkileri üniversitelerin bilimsel yayın ve etkinliklerinde hissedilmektedir. Bu kapsamda son dönemde üretilen bilimsel kitap, makale, bildiri, çalıştay, lisansüstü tezler ile lisans ve lisansüstü derslerde uluslararası göç olgusu farklı boyutları ile akademik çalışmalara taşındığı görülmektedir. Akademik çevrelerin göç konusuna artan bir ilgisinin olduğu söylenebilir. Uluslararası göç ve yükseköğretim ile ilişkilendirilebilecek bir diğer konu ise uluslararası göç alanında araştırma ve inceleme yapan üniversiteler bünyesinde oluşturulan çok sayıda enstitü ve araştırma merkezleri kurulması girişimlerinin hız kazanmasıdır. Ahi Evran Üniversitesi (Göç ve Yerel Yönetimler Uygulama ve Araştırma Merkezi), Avrasya Üniversitesi (Göç ve Yerel Yönetimler Uygulama ve Araştırma Merkezi), Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi (Göç Politikaları Uygulama ve Araştırma Merkezi), Bitlis Eren Üniversitesi (Nüfus Ve Göç Uygulama Ve Araştırma Merkezi), Celal Bayar Üniversitesi (Nüfus ve Göç Uygulama ve Araştırma Merkezi), Gaziantep Üniversitesi (Göç Enstitüsü), İstanbul Üniversitesi (Göç ve Göçmen Politikaları Uygulama ve Araştırma Merkezi), İstanbul Üniversitesi (Göç ve Göçmen Politikaları Uygulama ve Araştırma Merkezi), İstanbul Bilgi Üniversitesi (Göç Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi), Koç Üniversitesi (MİREKOÇ- Göç Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi) ve Polis Akademisi (Göç ve Sınır Güvenliği Araştırma Merkezi) başta olmak üzere çok sayıda yükseköğretim kurumu bünyesinde uluslararası göçü konu alan çeşitli birimler buna örnek gösterilebilir.

Çalışmayı tamamlarken temel bir bulgu olarak şunlar ifade edilebilir. 2011’de Suriye’de meydana gelen iç karışıklıklar sonrasında Suriye, dünyanın en çok mülteci veren ülkesi olurken Türkiye’de en çok mülteci alan ülkesi haline geldi. Türkiye’ye gelen Suriyeli nüfusun ciddi bir kısmı gençlerden oluşmaktadır. Haliyle bu genç nüfusun eğitim sisteminin her seviyesine dâhil edilmeleri, bu bireylerin topluma entegrasyonu elzemdir. Bu bağlamda göç yönetimi konusunda Türk Yükseköğretimi ve üniversitelerin bir aktör olarak sürece dâhil olduğu görülmektedir. Diğer taraftan bir tür düzenli göç olarak kabul edilen uluslararası öğrencilik uygulaması yolu ile Türk yükseköğretimi tarafından sunulan “eğitim diplomasisi” faaliyetleri, devletler ve toplumlar arasında ikili ilişkilerin güçlendirilmesine katkı sunacak yeni bir pencere açmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Uluslararası Göç, Yükseköğretim, Yükseköğretimdeki Suriyeliler, Yükseköğretimdeki Yabancı Uyruklu Öğrenciler, Eğitim Diplomasisi.

NEW ERA IN TURKISH TERTIARY EDUCATION: PRACTICES OF UNIVERSITIES FOR SYRIAN AND OTHER FOREIGN NATIONAL STUDENTS

Abstract

This study focuses on international migration and educational policies of Turkish higher education towards migrants. The study takes a three-stage perspective on the relationship between “international migration and higher education.” **Firstly**, education activities for Syrian students in Turkish higher education such as enrollment into higher education and scholarship opportunities are addressed.

Secondly, the study focuses on foreign students who pursue education in Turkey through a type of regular migration named “educational migrations.” Within the scope of “educational diplomacy,” we observe that Turkish tertiary education hosts numerous students from various countries studying in various majors.

Lastly, the effects of international migrations on Turkish higher education are felt in the scientific publications and activities of universities. In this context, it is observed that the phenomenon of international migration is being brought into academic studies through various dimensions in scientific books, articles, presentations, workshops, and graduate theses produced in recent years as well as undergraduate and graduate courses which are being held by various departments. It can be said that there is an increasing interest in the migration issue among academic circles.

While concluding the study, it can be stated as a fundamental finding that a significant percentage of the Syrian population who migrated to Türkiye following the internal turmoil in Syria in 2011, consists mostly of young individuals. Naturally, inclusion of this young population into all levels of the education system and the integration of these individuals into society are essential. In this context, it can be observed that Turkish tertiary education is involved as a main actor in the process of migration management. On the other hand, the practice of international student mobility, considered as a form of regular migration, through which Turkish higher education offers “educational diplomacy” activities, opens a broad window that contributes to the strengthening of bilateral relations between states and societies.

Keywords: International Migration, Higher Education, Syrians in Higher Education, Foreign Students in Higher Education, Educational Diplomacy.

AKILLI KENTLERİN İZDÜŞÜMÜ: BELEDİYELERDEKİ YÖNETİM ANLAYIŞININ DÖNÜŞÜMÜ

Erkan ÇAKIR¹

Özet

Küresel boyutta kentsel nüfus artışıyla birlikte 21. yüzyılda kent ve kentleşme olguları önemini her zamankinden daha fazla hissettirmiştir. Bu nüfus artışı ile kentler hızla büyürken kentsel altyapı ve hizmetler de giderek daha fazla strese girmekte ve bu kapsamda farklı kentsel sorunlar baş göstermektedir. Bu sorunlar arasında değişen vatandaş talepleri, yönetsel sorunlar, küresel ısınma, iklim değışikliği, trafik sıkışıklığı, hava kirliliği, su kaynaklarındaki azalma, yetersiz kentsel altyapı ve yeşil alanlar, sosyal ayrışma ve konut sorunları gibi bir dizi sorun yer almaktadır. Kentsel sorunlar, kentlerde yaşayan insanların yaşam kalitesini düşürürken aynı zamanda ekonomik, sosyal ve çevresel açıdan da olumsuz etkiler oluşturmaktadır. Bu nedenle, kentsel planlama ve yönetim konularında özellikle kent yönetimleri konusunda yenilikçi yaklaşımların benimsenmesi ve uygulanması, kentlerde sürdürülebilir bir gelecek oluşturmak için hayati önem taşımaktadır.

21. yüzyılda kentlerin karşılaştığı sorunlara çözüm üretmek, değişen vatandaş taleplerini ve kentsel ihtiyaçları karşılayabilmek, kent yaşamını daha sürdürülebilir, verimli ve yaşanabilir hale getirmek, hızla gelişen bilgi ve iletişim teknolojilerini etkin bir şekilde kentsel birimlerde uygulanmasını sağlamak amacıyla akıllı kent yaklaşımları yaygınlaşmaktadır. Akıllı kentler, günümüzde ve gelecekte kentlerin karşılaştığı sorunlara çözüm üretmek ve kent yaşamını daha sürdürülebilir, verimli ve yaşanabilir hale getirmek için bilgi ve iletişim teknolojilerini etkin bir şekilde kullanan kent yapılarıdır. Akıllı kentler, kent bilgi sistemlerini geliştirerek vatandaşların bütün hizmetlere sabit veya mobil sistemler aracılığıyla erişebildiği, katılımcı, şeffaf ve hesap verebilir bir yönetim anlayışına sahip olan ve bütünleşik bir bilgi organizasyonu üzerine kurulan kentlerdir. Akıllı kent yaklaşımı, kentsel alanların geleceği, yeni teknolojiler ve akıllı altyapıların keşişiminde ortaya çıkması söz konusudur.

Kentlerin akıllı kente dönüştürülmesinde belediyelerin etkisi oldukça büyüktür. Belediyeler, kentlerin tasarlanmasından, dönüşümünden ve yönetiminden birinci dercede sorumlu olan kamu kurumları olmalarının beraberinde aynı zamanda kentlerin sürdürülebilirliği ve yaşanabilirliği için önemli bir role sahiptirler. Akıllı bir kentte, belediyelerden beklenen, kentlerin altyapılarını ve hizmetlerini daha etkin bir şekilde yönetmek için teknolojik çözümler ve sürdürülebilir yönetim modelleri sunmalarıdır.

¹ Öğr. Gör. Dr., Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Altıntaş MYO, erkan.cakir@dpu.edu.tr, 0000-0002-0002-2731

Bu teknolojik ve sürdürülebilir yönetim modeli sayesinde, kentlerdeki hizmetler daha verimli bir şekilde sunulabilir, enerji tasarrufu sağlanabilir, trafik akışı düzenlenebilir ve çevresel sürdürülebilirlik sağlanabilir.

Belediye yönetimlerinin geleceği açısından, akıllı ve sürdürülebilir kentleşmeye yönelik potansiyel faydalar ve artan talep göz önüne alındığında, bu kuruluşların akıllı kent projelerine ve stratejilerine yatırım yapmaya devam etmesi muhtemel görünmektedir. Ancak belediye yönetimleri, teknolojinin hızla gelişmesi ve akıllı kentlerin yükselişi gibi faktörlerle birlikte önemli bir dönüşüm sürecine girmişlerdir. Bu dönüşüm sürecinde belediyeler, vatandaşların ihtiyaçlarına daha hızlı ve etkili bir şekilde yanıt verebilmek için dijital altyapılarını güçlendirmiş, veri odaklı karar süreçlerini benimsemiş ve daha katılımcı, şeffaf ve sürdürülebilir bir yönetim anlayışı sağlamak amacıyla çaba sarfetmektedirler.

Akıllı kent yaklaşımları akıllı belediyecilik kavramının ortaya çıkmasına neden olmuştur. Akıllı belediyecilik, günümüzde belediyelerin daha etkin, verimli ve sürdürülebilir hizmetler sunmalarına olanak sağlayan bir yaklaşım olarak öne çıkmaktadır. Bu yaklaşım, belediyelerin vatandaşların ihtiyaçlarını daha iyi anlamalarına ve buna uygun hizmetleri sunmalarına yardımcı olurken, aynı zamanda kentlerin sürdürülebilirliğini ve yaşanabilirliğini artırmayı amaçlar. Akıllı kent yönetimi ve akıllı belediyecilik, teknolojinin belediyelerin hizmetlerinde kullanımı, katılımcı yönetim anlayışı, veri analizi ve yönetimi, sürdürülebilirlik gibi konuları içermektedir.

Bu çalışmanın amacı, akıllı kent kapsamında Türkiye'deki belediyelerin dönüşümünü inceleyerek belediye yönetimlerinin geleceğini analiz etmektir. Çalışmada öncelikle akıllı kent kavramı, belediye yönetimleri, belediye yönetimlerdeki yeni yaklaşımlar ve akıllı belediye kavramları ele alınacaktır. Daha sonra, Türkiye'de mevcut durumdaki belediye yönetimi ve gelecek perspektifi değerlendirilecektir. Çalışma akıllı kentlerin başarılı olmasında belediye yönetimin nasıl değişmesi gerektiği konusunda çeşitli stratejiler sunması nedeniyle önem arz etmektedir.

Bu çalışmanın yöntemi, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan literatür analizi tekniğini kullanarak, akıllı kent ve belediye ilişkisini ulusal ve uluslararası düzeyde akademik çalışmalar üzerinden incelenmesidir. Akademik literatürdeki ilgili makaleler titizlikle taranmış ve analiz edilmiştir. Bu inceleme, belediyelerin akıllı kent yaklaşımının benimsenmesiyle birlikte yönetim ilkelerinde ve uygulamalarında nasıl bir değişim yaşandığını anlamaya yönelik bir çaba içermektedir.

Bu çalışma neticesinde elde edilen bulgular, akıllı kent yaklaşımı ve dijital dönüşümün yaygınlaşması belediyelerin yönetim ve hizmet sunumu üzerinde büyük bir etkiye sahip olduğu vurgulanmaktadır. Bu bağlamda, belediyelerin yönetim ilkeleri ve uygulamaları, geleneksel yapılarından uzaklaşarak daha yenilikçi ve teknoloji odaklı bir yaklaşıma doğru evrilme eğilimindedir. Belediyelerin akıllı kent prensiplerini benimsemesiyle birlikte yönetim süreçlerinde ve hizmet sunumunda çeşitli değişikliklerin meydana geldiğini ortaya koymaktadır. Özellikle, bilgi ve iletişim teknolojilerinin (BİT) kullanımının artmasıyla birlikte, belediyelerin karar alma süreçlerinde

daha veri odaklı ve şeffaf bir yaklaşım benimsemeye başladığı görülmektedir. Ayrıca, vatandaş katılımını artırmak ve hizmet sunumunu iyileştirmek amacıyla çeşitli dijital platformlar ve mobil uygulamaların kullanımının arttığı gözlemlenmektedir.

Bu bağlamda, belediyelerin akıllı kent vizyonunu benimsemesiyle birlikte, yönetim ilkelerinde ve uygulamalarında önemli değişimlerin yaşandığı sonucuna varılabilir. Ancak, bu değişim sürecinin tam olarak anlaşılması ve değerlendirilmesi için daha fazla araştırmaya ihtiyaç duyulmaktadır. Bu çalışma, akademik literatürdeki boşluğu doldurmayı ve belediyelerin akıllı kent dönüşümünde karşılaştığı zorlukları anlamaya yönelik bir katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Akıllı kent, Belediye Yönetimleri, Akıllı Belediyecilik, Yönetimde Yeni Yaklaşımlar

PROJECTION OF SMART CITIES: THE TRANSFORMATION OF THE MANAGEMENT APPROACH IN MUNICIPALITIES

Abstract

In the 21st century, rapid population growth in cities has put great pressure on urban infrastructure and services, leading to a variety of urban problems. This situation reveals the necessity of adopting innovative approaches in urban planning and management. Smart cities stand out as urban organizations that effectively use information and communication technologies to solve the problems faced by cities today and in the future and to make urban life more sustainable, efficient and livable. While municipalities have an important role in the adoption and diffusion of smart cities, the smart city approach has brought about a significant transformation in municipal administration. In this process, municipalities have strengthened their digital infrastructure, adopted data-driven decision-making processes and provided a more participatory, transparent and sustainable management approach in order to respond to the needs of citizens faster and more effectively.

The purpose of this study is to analyze the future of municipal governments by examining the transformation of municipalities in national and international dimensions within the scope of smart city. In the study, firstly, the concepts of smart city, municipal governments and smart municipalism will be discussed. Then, municipal governments and future perspective will be evaluated in the smart city transformation process in Turkey. The methodology of this study is to analyze national and international academic studies by using the literature analysis technique. The findings show that the smart city approach and digital transformation have a significant impact on the management and service delivery of municipalities. In this context, it has been determined that municipalities have evolved away from their traditional structures towards a more innovative and technology-oriented approach.

Keywords: Smart City, Municipal Governments, Smart Municipalism, New Approaches in Governance

İHTİMAM ETİĞİ BAĞLAMINDA EKOFEİMİZM

Erol ŞİMŞEK¹, Fatma NALBANT²

Özet

Ekofeminizm, ekolojik sorunlara feminist bir perspektifle yaklaşan ve çözüm önerileri getiren “melez” bir siyasal ekolojik yaklaşımdır. 1970’li yılların ortalarında ortaya çıkan bu yaklaşım, temel olarak ataerkil yapının oluşturduğu militarist, hiyerarşik ve doğanın yok edildiği bir toplumun ötesinde yeni bir toplumun inşasına dair ortak bir tahayyülü paylaşmakta ve kadınların ezilmesinin önlenmesi için insan-doğa ilişkisinin yeniden ve sağlıklı bir şekilde kurulması gerektiğini savunmaktadır. Bu açıdan ekofeminist yaklaşım, çevresel sorunların çözümünde ve doğanın korunmasında kadınların daha aktif bir rol almasını teşvik etmektedir. Ekofeminizm içerisinde *liberal*, *kültürel*, *sosyal*, *sosyalist* gibi birçok farklı yaklaşım bulunmakla birlikte ekofeminizmlerin genel olarak paylaştığı dört temel özellikten söz edilebilir:

- Kadınların tahakkümü ile doğanın tahakkümü arasındaki bağlantıları görünür kılmaya çalışma,
- Hiyerarşik ilişkilerin üstesinden gelmeye ve bunları destekleyen tahakküm mantığını yıkmaya çalışma,
- Etiği; haklar, kurallar ve ilkeler olarak görmek yerine, etiğin bağlamdan ve ilişkilerden ortaya çıktığı düşüncesi,
- Ekofeminist düşüncenin, pratiğe dayanması; belirli kadın gruplarının özel deneyimlerinden ortaya çıkmış olması.

Bu çalışma ekofeminizmin üçüncü özelliğini yani etik yaklaşımını konu edinmektedir. Çalışmanın temel amacı ekofeminizmin; doğaya karşı mevcut zararlı uygulamaların altında yatan ahlâki algıya yönelik eleştirileri ile insan-doğa arasındaki ahlâki ilişkilerin yeniden inşasına yönelik önerilerini ortaya koymaktır. Kısaca amaç; ekofeminizmin çevre etiği tasavvurunda temel hareket noktalarını belirlemektir. Çalışmanın temel iddiası ise ekofeminist çevre etiğinin; ilişkisellik, bağlamsallık ve sorumluluk vurgusuyla öne çıkan ihtimam (*ilgi/özen/bakım*, İng. “*care*”) etiği fikrine dayandığı yönündedir. Nitel araştırma yöntemlerinden literatür tarama yöntemine dayalı olarak hazırlanan çalışmada öncelikle genel olarak ihtimam teorisinden söz edilmektedir. Mevzubahis “ihtimam” olduğunda doğallıkla,

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Artvin Çoruh Üniversitesi, Hopa İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, erolsimsek@artvin.edu.tr, ORCID: 0000-0002-8924-9640

² Öğr. Gör., Artvin Çoruh Üniversitesi, Hopa İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, fatmanalbant@artvin.edu.tr, ORCID: 0000-0003-2588-1804

ahlâkın cinsiyetle bir ilişkisi olup olmadığı sorusu gündeme gelmektedir. Dolayısıyla ihtimam teorisi literatürünün öncü isimlerinin bu konudaki bakış açılarına yer verilmektedir. Ardından ekofeminist düşüncenin, insan-doğa ilişkisine yönelik yaklaşımında ihtimam etiğinin dilinden nasıl yararlandığı ortaya koyulmaktadır.

Mevcut etik anlayışlara alternatif olarak öne sürülen ihtimam etiği birçok düşünür tarafından farklı bağlamlarda ele alınan bir teoridir. Teorinin öncülerinden Milton Mayeroff'a göre ihtimam, bir başkasının büyümesine, kendini gerçekleştirmesine yardım etmek anlamına gelmektedir. Bu açıdan birine ihtimam göstermek, kişinin sadece kendi bencil duygularını tatmin etmeye yönelmesinden ziyade tamamen ilişkisel bir bağlama sahiptir. Mayeroff söz konusu ilişkiselliği içinde ihtimam kavramının bilme, alternatif ritimler, sabır, dürüstlük, güven, tevazu, umut ve cesaret gibi bileşenleri olduğunu vurgulamaktadır.

Carol Gilligan ise ihtimam teorisini daha ziyade kadınların ilişkisel gelişiminden hareketle ortaya koymaktadır. Gilligan'a göre kadınların ve erkeklerin ahlâki duyarlılıkları farklı gelişim göstermektedir. Kadınlar "farklı bir sesle" akıl yürütme eğiliminde olduğundan ahlâki yargıları daha bağlamsaldır. Kadınlar ahlâki meselelerde çoğunlukla duygusallık, ilişkisellik, bağlamsallık ve sorumluluk gibi faktörleri; erkekler ise akılcılık, haklar, adalet, evrensel kurallar ve ilkeler, otonomluk gibi faktörleri önceler. Bu şekilde farklı bir ahlâki sesin varlığını ortaya koyan Gilligan, esasında bu ahlâki sesi cinsiyet temelli değil tema temelli olarak nitelendirmektedir. Bunun kadınlarla ilişkisinin mutlak olmadığını, kadınlar ile erkekler arasındaki zıtlıkların, iki düşünme şekli arasındaki farklılığa işaret etmek için sunulduğunu belirtmektedir.

Nel Noddings'e göre ise ihtimam etiği, kadınların tecrübelerine dayandığı için temelde kadınlara özgüdür. İhtimamı kadınlara özgü yapan şey geleneksel toplumsal rollerden kaynaklanan (aileye, ihtiyaç sahiplerine, hastalara, vb. ihtimam göstermek gibi) somut ilişkilerdir. Bununla birlikte Noddings'e göre ihtimam, bu deneyimi paylaşan erkekler tarafından da benimsenebilir. Neticede ona göre önemli olan, tıpkı Gilligan'da olduğu gibi, bireylerden ziyade ilişkilerdir. Her insan, hayatının farklı dönemlerinde ihtimam ilişkisi bağlamında farklı roller edinir. Roller değişse bile tüm tarafların (erkekler de dâhil) ihtimam ilişkisine yaptıkları katkı esastır.

Sözü edilen teorisyenlerin öncülüğünde ilişki merkezli, bağlama duyarlı, duyguların merkezî öneme sahip olduğu ve sorumluluğa vurgu yapan feminist ihtimam etiği gelişmiştir. İhtimam etiği, başkasının ihtiyaçlarına cevap vermek, ona bakmak, onunla ilgilenmek, onun büyümesine, kendini gerçekleştirmesine yardımcı olmak ve onun zarar görmesini engellemektir. Bireyler arası ilişkilerdeki sorumlulukları ve değerleri vurgulayan ihtimam etiği, genellikle bireylerin birbirlerine karşı göstermeleri gereken özeni, dikkati ve duyarlılığı öne çıkarmaktadır. Bu ihtimam fikri, çevresel krizlerin nedenlerinin ve çözümlerinin ortaya koyulmasında ekofeminizm için dayanak olmuş ve ekofeminist çevre etiği yaklaşımının mütemmim cüzü hâline gelmiştir.

Ekofeministler tipik olarak “ihtimam, sevgi, arkadaşlık, güven ve uygun karşılıklılık” gibi tarihsel olarak değersizleştirilmiş kadınsı değerlere dayanan ve her türlü tahakkümün üstesinden gelmeyi amaçlayan bir etik üretmişlerdir. Kadınlar ister kendi biyolojileri ister tarihsel baskılar nedeniyle doğayla özel bir bağ geliştirmiş olsunlar, ekofeministler ihtimam ve yetiştirme gibi kadın özelliklerinin ekofeminist bir çevre etiğinin parçası olması gerektiği konusunda hemfikir olmuşlardır. Zira geleneksel “kadın” değerleri, karşılıklığı, iş birliğini ve beslemeyi içerir; bu değerler “yumuşak” veya ekolojik özelliklere sahiptir. Ataerkil tahakkümü yıkmak için insan topluluğu ve doğa arasındaki yeni ilişkiler de bu değerler üzerine kurulmalıdır. Böylece ekofeminizm, ihtimam etiğinin sınırlarını genişletmektedir. Nasıl ki insanlar birbirlerine yer ve zaman vererek, ihtimam göstererek, birbirlerinin tahakkümsüz ilişkilerini destekleyerek bireysel olarak büyümelerine ve gelişmelerine izin vermeliyse, doğaya da alan ve zaman vermeli, ihtimam göstermeli, onun çoğalmasına, gelişmesine izin vermelidir.

Sonuç olarak çalışmadan ele edilen bulgulara göre; ihtimam etiğinden mülhem ekofeminist çevre etiği, tüm dünyevi varlıklara saygı ve özen gösterilmesi, tüm “çevresel seslerin” dinlenmesi ve çeşitliliğe duyarlı olunması gerektiği düşüncesini merkeze almaktadır. Böyle bir yaklaşım, eko-merkezci etik yaklaşımlarla benzerlikler göstermekle birlikte ekolojik sorunların kaynağını, Batı’nın sadece insan-merkezli değil aynı zamanda ataerkil bir nitelik taşıyan doğa anlayışına dayandırması nedeniyle diğerlerine kıyasla farklı bir ekolojik etikdir. Ekofeministlere göre eril-merkezli, güç temelli, düalist ve hiyerarşik ilişki modeli yerine doğanın ve tüm yaşamsal süreçlerin karşılıklı bağımlılığını kavrayabilen, karşılıklı saygı temeline dayanan yeni bir ilişki modeli geliştirilmelidir. Ekofeminizmde insanlar, doğa ile olan ilişkileri de dâhil olmak üzere ilişkilerle tanımlanır. Artık önemli olan ahlâki bir failin haklar, ödevler, erdem veya fayda tarafından belirli bir şekilde hareket etmeye bağlı olması değildir; önemli olan ahlâki bir failin diğeriyle nasıl bir ilişki içinde olduğudur. Buradan hareketle ekofeminizm; ihtimam, sevgi, dostluk, güven, şefkat, merhamet, sabır, tevazu, diğerkâmlık, fedakârlık gibi bugüne kadar daha çok kadınla ilişkilendirilen değerler üzerine kurulan bir insan-doğa ilişkisi ve toplum vizyonu sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Ekofeminizm, İhtimam Etiği, Çevre Etiği.

ECOFEMINISM IN THE CONTEXT OF THE ETHICS OF CARE

Abstract

The ecofeminist approach is a “hybrid” political ecological approach that approaches ecological problems from a feminist perspective and proposes solutions. This approach shares a common vision of the construction of a new society beyond the militaristic, hierarchical and nature-destroying society created by the patriarchal structure and argues that the human-nature relationship must be re-established in a healthy way in order to prevent the oppression of women. One of the general issues

emphasised by ecofeminists is that ethics emerges from context and that context should be understood as relations within the community. For this reason, they try to re-understand the concept of “human” and “nature”. The aim of this study, which is based on the literature review method, is to reveal ecofeminism’s criticisms of the moral perception underlying the current harmful practices against nature and its suggestions for the reconstruction of moral relations between human and nature. Its main claim is that ecofeminist environmental ethics is based on the idea ethics of care which emphasises relationality, contextuality and responsibility. The ethics of care means responding to the needs of another, caring for them, taking care of them, helping them to self-realise and preventing them from harm. Consequently, based on this idea of care, ecofeminist environmental ethics centres on the idea that all earthly beings should be respected and cared for, all “environmental voices” should be listened to and diversity should be respected.

Keywords: Ecofeminism, Ethics of Care, Environmental Ethics.

STRATEJİK PLANLAMA VE AFET YÖNETİMİ

Erol Uğraş ÖÇAL¹

Özet

Türkiye, bulunduğu coğrafi konum ve iklim kuşağı nedeniyle deprem, yangın, sel ve kuvvetli hava olayları gibi doğal afet riskinin yüksek olduğu bir ülkedir. Deprem, bu doğal afetler içerisinde ülkenin büyük bir kesimini tehdit etmesi, milyonlarca vatandaşın hayatını ilgilendirmesi ve ülke ekonomisine etkisi gibi nedenlerle belki de üzerine en çok düşünülmesi gerekenidir. Öyle ki Türkiye’de seksen bir ilin elli yedisi birinci derece deprem kuşağında yer almaktadır. Nüfusa göre ifade edilecek olursa yaklaşık kırk yedi milyon vatandaş birinci derecede deprem kuşağı içinde yaşamaktadır. Riskin bu kadar yüksek olması, hayatın farklı alanlarını ve nüfusun büyük bir bölümünü ilgilendirmesi açısından deprem konusu akademik ve yönetsel açıdan özel bir ilgi gerektirmektedir. Bu önemi nedeniyle araştırmada doğal afetler içerisinde depreme odaklanılmıştır.

Doğal afetler adından da açıkça anlaşıldığı üzere birer doğa olayıdır. Ancak doğal afetler bireysel ve/veya kurumsal ihmallerle birleştiğinde daha büyük krizlere sebep olabilmektedir. Doğal afetlerin krizlere dönüşmemesi için yönetiminin iyi organize edilmesi ise atılacak en önemli adımlardandır. Afet öncesi, afet sırası ve afet sonrası için üç aşamada düşünülebilecek bu yönetim sürecinin en başında ise iyi bir planlama gelmektedir. Depreme ilişkin planlar, eylem planları, master planlar ve stratejik planlar olmak üzere üç türe ayrılabilir. Bunların yanı sıra kalkınma planları içinde de afetlere ve depreme yönelik özel ihtisas komisyonları olduğu görülmektedir. Bunlar içinde kalkınma planlarını ve eylem planlarını merkezi yönetim örgütleri hazırlarken master planları ve stratejik planları ağırlıklı olarak yerel yönetimler hazırlamaktadır. Afet yönetiminin planlama unsuruna odaklanan bu çalışmada tüm plan türleri incelenecek olmakla beraber temelde yerel yönetimler ve stratejik planlar ele alınacaktır. Bu sınırlamanın iki nedeni vardır. Bunlardan ilki, depremlerin en yıkıcı etkilerini yerleşim yerlerinde, özellikle de büyük yerleşim yerlerinde göstermesiyle ilgilidir. Konu yerleşim yerleri olduğunda karşımıza çıkan en önemli yönetsel birim de belediyelerdir. Öyle ki belediyeler, yerleşim yerlerinin yönetiminden sorumlu yerel yönetsel birimler olarak depreme hazırlık ve deprem sonrası olası müdahalelerde en önemli örgütler olarak karşımıza çıkmaktadır. Afet ve acil durumlarda yerel yönetimler birincil yetkili değildir. Hatta çoğu zaman afet bölgesindeki belediyelerin kendileri de afetzededir. Ancak başta afetlere hazırlık konusunda ve afet sonrasında belediyelerin önemli sorumlulukları vardır. Kentlerin imarı üzerinde etkisi büyük olan belediyelerin afetlere karşı hazırlıklı

¹ Arş. Gör. Dr., Ankara Üniversitesi, erolugrasocal@gmail.com, ORCID: 0000-0002-0801-5018

olması gerekliliktir. Farklı yönleri olan bu hazırlık sürecinin okunabileceği, izinin takip edilebileceği en önemli belgelerden biri her il ve büyükşehir belediyesinin hazırladığı stratejik planlardır. Master planların araştırmanın temeline oturtulmamasının sebebi de burada yatmaktadır. Her yerel yönetim biriminin deprem master planı olmaması karşılaştırma yapılamamasına ve kapsamlı bir araştırma ile genellemelere ulaşılmasının önünde engel oluşturmaktadır. Bu nedenle her il ve büyükşehir belediyesinin hazırlamakla yükümlü olduğu stratejik planları incelemek yönetsel açıdan tutarlılık sağlamaktadır. Dolayısıyla çalışma, belediyelerin stratejik planlarında deprem meselesini nasıl ele aldıkları sorusu üzerinde yükselmektedir.

Çalışmanın amacı, stratejik planlamanın deprem gibi doğal afetlere hazırlıkta yeterli olup olmadığını ortaya koymaktır. Çalışmanın varsayımı, depreme hazırlıkta bütçe esaslı stratejik planlamanın yetersiz kaldığıdır. Bu yetersizliğin sebebi stratejik planlama anlayışının bütçeye göre hizmeti öncelemesidir. Oysa deprem gibi yüzbinlerce vatandaş doğrudan etkileyecek hayati konularda bütçe temelli bir planlamadan ziyade bütüncül bir planlamayı ve buna uygun kaynak yaratmayı önceleyen bir anlayışın hâkim olması gerekli görülmektedir.

Çalışmanın yöntemi ve araştırma teknikleri de bu varsayımına uygun olarak belirlenmiştir. Depreme hazırlıkta stratejik planlamanın yetersiz kaldığı varsayımını doğrulamaya yönelik veri setleri literatür taraması ve örgütsel belge incelemeleri ile oluşturulmuştur. Literatür taramasında hem stratejik planlama literatüründen hem de afet yönetimi literatüründen yararlanılmıştır. Örgütsel belge incelemesinde ise belediyeler tarafından hazırlanmış stratejik planlar ele alınmıştır. Tüm il ve büyükşehir belediyelerinin hazırladığı stratejik planların incelenmesi böyle bir çalışmanın kapsamını aşacağı düşüncesiyle bir örneklem belirlenmesinin daha doğru olacağına karar verilmiş ve 2023 yılında Kahramanmaraş merkezli iki büyük depremden etkilenen on il örneklem olarak seçilmiştir. Buna göre çalışma kapsamında Kahramanmaraş, Hatay, Adana, Adıyaman, Gaziantep, Kilis, Diyarbakır, Şanlıurfa, Osmaniye ve Kilis olmak üzere altı büyükşehir belediyesi ve dört il belediyesi tarafından hazırlanan stratejik planlar incelenmiştir. Elde edilen veriler, içerik analizi tekniği kullanılarak analiz edilmiştir. Özetle bu araştırma, stratejik planlama ve afet yönetimi literatürlerinden beslenen, örgütsel belge incelemesini içerik analizi tekniğine dayalı olarak analiz eden nitel bir araştırma olarak tasarlanmıştır.

Örnekleme dahil edilen belediyelerin hazırladığı stratejik planlarda yapılan çalışmada, stratejik planlamanın depreme hazırlıkta yetersiz kalacağı varsayımını doğrular nitelikte bulgular tespit edilmiştir. İlk olarak stratejik planlarda deprem konusunun görünür olmadığı dikkat çekmektedir. Öyle ki on stratejik planın dördünde “deprem” ifadesi hiç geçmemektedir. İki planda bir kez, iki planda iki kez, bir planda dört kez ve bir planda da yedi kez deprem ifadesi bulunabilmektedir. İkinci bulgu, deprem ifadesinin hangi bağlamda kullanıldığına yöneliktir. Buna göre, stratejik planlarda deprem meselesine bir planlama öngörüsüyle değil mevzuat ve SWOT analizleri kısımlarında durum tespiti olarak yer verilmektedir. Stratejik planların deprem gibi çok boyutlu ve geniş kapsamlı bir konu için yetersiz

kaldığı açıktır. Bunun yerine merkez ve yerel arasında işbölümü ve işbirliğine dayanan iki kademeli bütüncül bir afet yönetimi planlamasının hayata geçirilmesi daha doğru görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Stratejik Planlama, Afet Yönetimi, Deprem, Yerel Yönetim

STRATEGIC PLANNING AND DISASTER MANAGEMENT

Abstract

Turkey, due to its geographical location and climate zone, is a country with high risk of natural disasters such as earthquakes, fires, floods, and severe weather events. Among these natural disasters, earthquakes pose one of the greatest threats to a significant portion of the country, affecting millions of citizens' lives and impacting the national economy. Because of its high risk and broad implications for various aspects of life and a large portion of the population, earthquake preparedness requires special attention academically and administratively. Therefore, the research focuses on earthquakes within the scope of natural disasters.

The aim of the study is to assess whether strategic planning is sufficient for preparedness for natural disasters like earthquakes. The assumption of the study is that budget-based strategic planning falls short in earthquake preparedness. The methodology and research techniques are chosen accordingly to validate this assumption. Data sets aimed at confirming the assumption of inadequate strategic planning for earthquake preparedness were constructed through literature review and organizational document analysis. Both strategic planning literature and disaster management literature were consulted in the literature review. In the organizational document analysis, strategic plans prepared by municipalities were examined. Since examining the strategic plans of all provinces and metropolitan municipalities would exceed the scope of such a study, it was decided to select a sample, and ten provinces affected by two major earthquakes centered in Kahramanmaraş in 2023 were chosen as the sample. Thus, the strategic plans prepared by six metropolitan municipalities (Kahramanmaraş, Hatay, Adana, Adıyaman, Gaziantep, Kilis) and four provincial municipalities (Diyarbakır, Şanlıurfa, Osmaniye, Kilis) were examined. The data obtained were analyzed using content analysis technique.

The research findings confirm the assumption that strategic planning falls short in earthquake preparedness. Firstly, it is notable that earthquakes are not prominently addressed in the strategic plans. Secondly, earthquakes are addressed in the strategic plans not as part of a planning foresight but rather as a situation assessment in the legislative and SWOT analysis sections. It is evident that strategic plans are inadequate for such a multi-dimensional and extensive issue as earthquakes. Instead, a two-tier comprehensive disaster management planning based on division of labor and cooperation between central and local authorities is seen as more appropriate

Keywords: Strategic Planning, disaster Management, Earthquake, Local Governance

SOSYAL MEDYA VE FİLTRE BALONCUKLARININ VE YAPAY ZEKA ÖNERİ SİSTEMLERİNİN SİYASAL KUTUPLAŞMA ÜZERİNDEKİ ROLÜ

Ertuğrul Buğra ORHAN¹

Özet

Dijital çağın hızlı ilerleyişi ve teknolojinin evrimi, sosyal medya platformlarını kişisel, sosyal ve siyasi iletişimin odak noktası olarak konumlandırdı. Bununla birlikte, yapay zeka (AI) tavsiye algoritmalarının varlığı, sosyal medyadaki bireyleri ve kuruluşları filtre baloncuklarına yönlendirerek kutuplaştırabilir. Filtre baloncuk, bireylerin yalnızca kendi bakış açılarını yansıtan bilgilerle çevrelendiği bir durumdur. Bu durum bireylerin kendi bakış açılarını güçlendirmelerini kolaylaştırabilir, ancak farklı bakış açılarına ve bilgilere maruz kalmalarını kısıtlayabilir. Sosyal ve siyasi kutuplaşmanın varlığı, demokratik süreçleri ve sosyal uyumu tehlikeye atabilir. Yapay zeka öneri sistemleri, sosyal medya platformlarında filtre baloncuklarının oluşmasına önemli ölçüde katkıda bulunmaktadır. Bu sistemler, kullanıcıların geçmiş tarama ve tıklama kalıplarını analiz ederek özel içerik önermek için algoritmalar kullanır. Bu durum, insanların belirli içerik türlerine aşırı derecede maruz kalmasına ve filtre baloncuklarının oluşmasına neden olabilir. Bu çalışmanın amacı, yapay zeka tavsiye sistemlerinin sosyal medyadaki filtre baloncuklarından ne ölçüde etkilendiğini analiz etmek ve bu baloncukların siyasi ve sosyal kutuplaşma üzerindeki etkisini incelemektir. Birincil araştırma soruları şunlardır: Yapay zeka tavsiye sistemlerinin sosyal medya kullanıcıları arasında filtre baloncuklarının yaratılması üzerindeki etki derecesi nedir? Filtre baloncukları siyasi ve sosyal kutuplaşmanın artmasına ne kadar katkıda bulunmaktadır? Bu sorular, sosyal medya ve yapay zekanın demokratik süreçler ve toplumsal bütünlük üzerindeki etkilerine dair içgörü sağlayabilir.

Filtre baloncuklarının ve sosyal medyanın siyasi kutuplaşma üzerindeki etkisine ilişkin akademik literatür incelendiğinde, bazı araştırmaların sosyal medya kullanımı ile siyasi kutuplaşmanın yoğunlaşması arasında pozitif bir korelasyon olduğunu ortaya koyduğu görülmektedir. Araştırmalar, sosyal medya kullanıcılarının farklı bakış açılarına maruz kaldıklarında, kendi siyasi kanaatlerini güçlendirebileceğini ve kutuplaşmanın artmasına katkıda bulunabileceğini ortaya koymuştur. Yapay zeka öneri sistemlerinin etkisi üzerine yapılan çalışmalar, bu sistemlerin belirli içerikleri önerme eğiliminde olduğunu ve bunun da kullanıcıların filtre baloncukla-

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Fırat Üniversitesi İ.İ.B.F. İktisat Bölümü, bugraorhan@firat.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0003-2455-5441>

rı içine hapsolmasına neden olabileceğini göstermiştir. Sosyal medya ve yapay zeka öneri sistemleri, siyasi etkileri nedeniyle toplumları kutuplaştırmakta ve parçalamaktadır. Bu etkiler arasında kutuplaşma, bölünme, hoşgörüsüzlük, söylem zorluğu, manipülasyon ve algı yönetimi yer almaktadır. Sosyal medyanın siyasi etkilerini ele almak için algoritmik şeffaflığı artırmak, çeşitlendirilmiş içerik tüketimini teşvik etmek ve eğitim yoluyla anlayışı teşvik etmek gerekir. Çeşitli politikalar oluşturulmalı, savunulmalı ve uygulanmalıdır. İlk politika önerisi, hükümetlerin sosyal medya ağlarını içerik moderasyonu, algoritma şeffaflığı ve veri koruması için düzenlemesidir. Özerk içerik moderasyon gruplarına ya da uzmanlara öncelik verilmesi adaleti ve tarafsızlığı artırır. Moderasyon kararlarına itiraz etmek için açık bir yol sağlamak kullanıcı güvenini artırmaya yardımcı olur. Kullanıcı güveni, veri gizliliği ihlalleri ve kötüye kullanım için katı cezalar ve düzenli hesap verebilirlik raporlaması ile artabilir. Araştırma, kamu ve özel sektörün farkındalığı ve eğitimi artırmak için medya okuryazarlığı eğitim programları oluşturmasını önermektedir. Medya okuryazarlığı girişimleri insanlara internette güvenilir bilgiye nasıl ulaşacaklarını öğretir. Çocukları siyasal açıdan tehlikeli içerikten korumak ve ebeveynlere tavsiyelerde bulunmak için uzmanlık eğitimi önerilmektedir. Eğitici programlar yürütmek ve kullanıcıların sorularını yanıtlamak için sivil toplum kuruluşları ve okullarla birlikte çalışmak, internet deneyimlerini iyileştirebilir ve zararlı etkilerle başa çıkmalarına yardımcı olabilir. Sosyal medya platformları, çeşitliliği ve kapsayıcılığı teşvik etmek için farklı kültürel, etnik ve sosyal geçmişlerden gelen içerik oluşturucularına agresif bir şekilde yardımcı olmalıdır. Ayrıca farklı popülasyonlara özel imkanlar ve araçlar sunmalıdırlar. Çeşitlilik ve kapsayıcılık daha iyi içerik filtreleme ve kullanıcı iletişimine saygı ile desteklenebilir. Sosyal medya ağları, ilerlemelerini takip etmek ve raporlamak için çeşitlilik ve kapsayıcılık istatistikleri toplamalıdır. Sosyal medya platformlarının düzenli olarak tarafsız üçüncü taraflarca denetlenmesi ve etki araştırmalarının yapılması şarttır. Bağımsız araştırmalar kutuplaşmayı ortaya çıkarabilir ve açıklık, hesap verebilirlik ve kullanıcı güvenini artırabilir. Kişisel verileri güvence altına almak için titiz veri koruma yasaları ve yönetmelikleri uygulayın. Bu, kullanıcıların kişisel verilerini koruyacak ve yetkisiz kullanımı önleyecektir. Veri güvenliğini ve izlemeyi vurgulayarak, kullanıcılar verilerini daha iyi koruyabilir. Platformlar arası işbirliği ve küresel standartlar vurgulanmaktadır. Sektör içi işbirlikçi projelere aktif katılım, en iyi uygulamaların değişimi ve standartların belirlenmesi esastır. Yapay zeka ve algoritmaların etik ve adil kullanımını sağlamak için araştırma ve geliştirmeye öncelik verilmelidir. Bu, daha duyarlı ve çeşitli kullanıcı tabanlarına hizmet eden algoritmaları geliştirebilir. Bu önerilerin kolektif olarak uygulanması sosyal medya platformlarını daha açık, hesap verebilir ve kullanıcı merkezli hale getirebilir. Politika önerilerinin hayata geçirilmesi, paydaş katılımının teşvik edilmesi ve düzenleyici tedbirlerin uygulanması, çevrimiçi platform güvenliğini ve etiğini geliştirebilir.

Sonuçlar bağlamında, sosyal medya platformları ve yapay zeka öneri sistemleri için başarılı bir politika çerçevesinin geliştirilmesi, kullanıcıların çevrimiçi dene-

yimini geliştirmeyi ve olumsuz etkileri azaltmayı amaçlayan kapsamlı bir strateji gerektirmektedir. Bu çalışmada sunulan politika önerileri, çevrimiçi ortamın adaleti, güvenliğini ve kullanıcı dostu olmasını geliştirmeyi amaçlamaktadır. Bu öneriler öncelikle şeffaflık, hesap verebilirlik, gözetim, eğitim, çeşitlilik, bağımsız gözetim, kişisel verilerin korunması, işbirliği, standartlar ve araştırma ve geliştirme gibi önemli hususları ele almaktadır. Bu önerilerin uygulanması sadece sosyal medya platformlarını ve yapay zeka işletmelerini değil, aynı zamanda hükümetleri, sivil toplum kuruluşlarını, eğitim kurumlarını ve diğer ilgili tarafları da kapsamalıdır. Hükümetlerin, platformların daha fazla şeffaflık ve güvenilirlikle çalışmasını garanti altına almak için sıkı ve adil yasalar oluşturmaları zorunludur. Sivil toplum kuruluşlarının kullanıcı farkındalığını artırma, şeffaflığı denetleme ve politika yapıpıcılarla işbirliğine girme konusunda oynayacakları çok önemli bir rol vardır. Eğitim kurumları, gelecek nesillerin dijital ortamla ilgili farkındalığını artırmak için medya okuryazarlığı atölyeleri düzenlemelidir. Uluslararası işbirliği ve normların oluşturulması çok önemlidir. Bunun nedeni, sosyal medya platformlarının ve yapay zeka sistemlerinin çoğunun uluslararası düzeyde faaliyet göstermesidir. Ortak bir anlayışın ve tek tip kriterlerin oluşturulması, küresel olarak uyumlu bir siyasal yapının geliştirilmesine yardımcı olacağı düşünülmektedir. Bu önerileri uygulayarak, çevrimiçi ortamın faydalı etkilerini artırma ve olumsuz etkilerini azaltma imkanı vardır. Bununla birlikte, ilgili tüm tarafların bu prosedürde işbirliği yapması ve politika önerilerinin tutarlı bir şekilde değerlendirilmesi çok önemlidir. Teknolojinin hızlı gelişimi nedeniyle, politika çerçeveleri de buna uyum sağlamalıdır. Bu yaklaşım benimsenerek, çevrimiçi dünya herkes için daha güvenli, açık ve kullanıcı merkezli bir platforma dönüştürülebilir.

Anahtar Kelimeler: Filtre Baloncukları, Sosyal Medya, Siyasal Kutuplaşma, Yapay Zeka.

SOCIAL MEDIA AND THE ROLE OF FILTER BUBBLES AND ARTIFICIAL INTELLIGENCE RECOMMENDATION SYSTEMS ON POLITICAL POLARISATION

Abstract

The rapid progress of the digital age and the evolution of technology has positioned social media platforms as the focal point for personal, social and political communication. However, the presence of artificial intelligence (AI) recommendation algorithms can lead to filter bubbles, polarizing individuals and organizations on social media. This can create filter bubbles, a situation where individuals are surrounded by information that reflects only their point of view. This can make it easier to reinforce their own viewpoints, but limit exposure to different perspectives and information. It can also lead to increased social and political polarization and jeopardize democratic processes.

Studies on the impact of AI recommender systems have shown that these systems tend to recommend specific content, which can lead to users being trapped in filter bubbles. Social media and AI recommendation systems polarize and fragment societies due to their political effects. These effects include polarization, division, intolerance, difficulty of discourse, manipulation and perception management.

Various policy recommendations have been put forward to address these problems. Recommendations such as governments regulating social media networks for content moderation, algorithm transparency and data protection, prioritizing autonomous content moderation groups, establishing media literacy training programs, providing guidance to social media platforms to promote diversity, and conducting independent research aim to increase the positive effects and minimize the negative effects of social media. With the collective implementation of these recommendations, online platforms can become more open, accountable and user-centered.

Keywords: Filter Bubbles, Social Media, Political Polarization, Artificial Intelligence.

YENİ NESİL TEHDİTLER VE KAMU YÖNETİMİ GÜVENLİĞİ

Eser GEMİCİ¹

Özet

Günümüzün dijital çağında, kamu yönetimi güvenliği giderek daha fazla önem kazanmaktadır. Kamu kurumları, hizmetlerini ve vatandaşların verilerini korumak için tüm tehditlere karşı etkili bir şekilde mücadele etmek zorundadır. Ancak, teknolojinin sürekli gelişimiyle birlikte ortaya çıkan yeni tehditler, geleneksel güvenlik önlemlerini aşmakta ve kamu kurumlarını daha savunmasız hale getirmektedir. Buradan hareketle araştırmanın sonuçlarının da kamu kurumlarının, güvenlik uzmanlarının ve akademisyenlerin, güvenli bir dijital ortam sağlamak için daha donanımlı olmalarına ve etkili stratejiler geliştirmelerine yardımcı olacağı düşünülmektedir.

Bu araştırmanın temel amacı, kamu yönetimi güvenliği alanında ortaya çıkan yeni nesil tehditlerin ve bu tehditlere karşı alınabilecek önlemlerin derinlemesine incelenmesidir. Diğer yandan araştırmada kullanılacak yöntem bakımından nitel araştırma yönteminin, derinlemesine bir anlayış sağlamak ve araştırma konusu hakkında zengin ve ayrıntılı bilgi toplamak için uygun bir araştırma yöntemi olduğu da düşünülmektedir.

Güvenlik kavramının günümüzde öneminin yanı sıra kamu yönetimi güvenliği de günümüzün dijital çağında devletler için giderek daha önemli hale gelmektedir. Kamu kurumları, vatandaşların verilerini korumak, kamu hizmetlerini güvence altına almak ve siber saldırıların etkilerini minimize etmek için güçlü güvenlik stratejileri geliştirmek zorundadır. Ancak, bu kurumlar karşılaştıkları tehditlerin karmaşıklığı ve sürekli değişen doğası nedeniyle sürekli olarak güvenlik önlemlerini güncellemekte ve geliştirmekte zorlanmaktadır.

Araştırmanın yöntemi olarak nitel araştırma yöntemine dayalı doküman analizi tekniği esas alınacak olup ilgili yöntemin daha derinlemesine anlayış ve açıklamalar sağlayarak, araştırma konusu hakkında ayrıntılı bilgi edinmeyi beraberinde getireceği düşünülmektedir. Bu bağlamda, literatür taraması yapılacak ve mevcut literatürde kamu yönetimi güvenliği ile ilgili yeni nesil tehditler ve bu tehditlere karşı alınabilecek çeşitli önlemler hakkında ortaya konulmuş çalışmalar incelenecektir. Bu noktada ele alınacak çalışmaların taraması, güvenlik uzmanlarının, akademisyenlerin ve diğer ilgili paydaşların, kamu yönetimi güvenliği alanındaki yeni teh-

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Anadolu Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetim Bölümü, esergemici@anadolu.edu.tr, 0000-0002-8969-3151

ditleri ve bunlara karşı alınabilecek önlemleri anlamak ve değerlendirmek için derinlemesine bir analizini içerecektir.

Geleneksel güvenlik önlemlerinin yetersiz kaldığı günümüzde, yeni nesil tehditlerle başa çıkabilen kapsamlı bir güvenlik stratejisi benimsemek tüm kamu kurumları için hayati önem taşımaktadır. Bu bağlamda, "Yeni Nesil Tehditler ve Kamu Yönetimi Güvenliği" başlığı altında ele alınacak çalışma ile bu kritik konuyu detaylı bir şekilde irdelenecek olup kamu kurumlarının güvenliklerini sağlama konusunda farkındalık oluşturulması ve etkili çözümler sunulması amaçlanmaktadır.

Yeni nesil tehditler, özellikle siber güvenlik alanında kendini göstermektedir. Siber saldırılar, fidye yazılımları, veri ihlalleri gibi tehditler, kamu kurumlarının operasyonlarını ciddi şekilde etkileyebilir ve toplumun güvenliğini tehlikeye atabilecek niteliktedir. Siber saldırılar, geleneksel güvenlik önlemlerini aşabilen ve sürekli olarak evrim geçiren bir yapıya sahiptir. Fidye yazılımları ise, kurumların verilerine erişimi engeller ve fidye ödenene kadar sistemleri kilitleyebilir, bu da kamu hizmetlerinin aksamasına, verilerin farklı ortamlarda sızdırılmasına neden olabilir. Diğer yandan veri ihlalleri ise, hem hassas bilgilerin sızdırılmasına yol açabilir hem de kamu kurum ve kuruluşlarının itibarını zedeleyebilir. Bu nedenle, kamu kurumları bu tehditlere karşı etkili bir şekilde hazırlıklı olmalı ve güvenlik altyapılarını güçlendirmelidir.

Yapay zeka ve makine öğrenimi gibi yeni teknolojilerin yaygınlaşması, yeni güvenlik risklerini de beraberinde getirmiştir. Algoritmaların manipüle edilmesi veya yanıltılması, yapay zeka ve makine öğrenimi ile ilgili güvenlik risklerinden sadece birkaçı olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu tür riskler, kamu kurumlarının karşılaştığı önemli zorluklardan bazılarıdır ve tüm bu tehditler güvenliğini sağlayacak nitelikte etkili bir şekilde ele alınmalıdır. Bu nedenle, kamu sektörü, yapay zeka ve makine öğrenimi sistemlerinin güvenliğini sağlayacak standartlar ve politikalar geliştirmelidir.

İnternet üzerinden diğer cihaz ve sistemlerle veri bağlantısı ve paylaşımı amacıyla sensörler, yazılımlar ve diğer teknolojilerle gömülü olan fiziksel nesnelerin ağı (IoT) yaygınlaşması da yeni bir güvenlik riski oluşturmuştur. Bu ağlar da siber saldırganlar için potansiyel bir hedef haline gelebilmektedir. Diğer yandan biyometrik verilerin kullanımı da modern kamu hizmetlerinde giderek yaygınlaşmaktadır. Ancak, biyometrik verilerin güvenliği ve mahremiyeti, kamu kurumlarının dikkate alması gereken önemli bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Biyometrik verilerin sızdırılması veya kötüye kullanılması, tüm vatandaşların bilgilerinin farklı ortamlara sızması, kişilerin bilgileri olmadan suça bulaşmaları, haklarında soruşturmalar açılması gibi ciddi sonuçlara yol açabilir. Nihayetinde kamu yönetimi güvenliği, bu yeni nesil tehditlerle başa çıkabilmek için etkili bir strateji benimsemelidir. Kamu kurumları, tüm ilgili alanlarda güçlü güvenlik politikaları ve standartları oluşturmalı ve bu politikaları etkin bir şekilde uygulamalıdır. Ayrıca, kamu hizmetlerinin kesintisiz bir şekilde sunulması için güvenlik altyapısı güçlendirilme-

lidir. Kamu sektörü, veri koruma yasaları ve düzenlemeleri konusunda da titizlikle hareket etmeli ve bu yasaların uygulanmasını sağlamalıdır.

Yeni nesil tehditlerin kamu yönetimi güvenliği üzerinde ciddi bir etkisi ve baskısının olduğu tartışmasız bir gerçektir ve bu tehditlere karşı etkili bir şekilde mücadele etmek için çeşitli önlemler alınmalıdır. Kamu kurumları, teknolojik gelişmelerin ve yeni tehditlerin izlenmesi ve değerlendirilmesi için sürekli bir çaba içerisinde yer almalıdır. Çünkü kamu kurumlarının, güvenliklerini sağlama ve halkın güvenliğini koruma konusundaki kararlılığı ve çabaları, günümüzün karmaşık ve dinamik dijital ortamında kritik bir öneme sahiptir.

Sonuç olarak, "Yeni Nesil Tehditler ve Kamu Yönetimi Güvenliği" başlıklı çalışma ile, günümüzün karmaşık ve dinamik tehdit ortamında kamu yönetimi güvenliğinin öneminin vurgulanması amaçlanmaktadır. Dijitalleşme ve teknolojik ilerlemeler, kamu kurumlarını daha önce görülmemiş düzeyde çeşitli güvenlik riskleriyle karşı karşıya bırakmaktadır. Siber saldırılar, veri ihlalleri, yapay zeka tabanlı tehditler ve fiziksel güvenlik zafiyetleri gibi yeni nesil tehditler, kamu hizmetlerinin güvenliğini ve bütünlüğünü ciddi şekilde tehlikeye atmaktadır. Bu bağlamda, kamu yönetimi güvenliğini sağlamak için çok disiplinli ve kapsamlı bir yaklaşım gereklidir. Teknolojik çözümlerle birlikte, insan kaynakları yönetimi ve güvenlik bilinci artırma programları da büyük önem taşımaktadır. Ayrıca, kamu ve özel sektörler arasında iş birliği ve bilgi paylaşımı da güvenlik standartlarının yükseltilmesi ve saldırılara karşı daha etkili savunma stratejilerinin oluşturulması açısından kritik bir öneme sahiptir. Bununla birlikte, güvenlik tehditlerinin sürekli olarak evrim geçirdiği göz önüne alındığında, bu alandaki çalışmaların ve araştırmaların devam etmesinin de elzem olduğu düşünülmektedir. Bu anlamda gelecekteki çalışmaların da yeni tehditleri öngörmek ve uygun güvenlik önlemlerini almak için daha güçlü bir anlayış geliştirmeye, uygun öneriler ortaya koymaya odaklanması beklenmektedir. Son olarak kamu yönetimi güvenliği alanında ortaya konulan tüm çabalar, kamu hizmetlerinin sürdürülebilirliği, toplumda kaosu yaşanmaması ve tüm toplumun güvenliği açısından önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kamu Yönetimi, Güvenlik, Yeni Nesil Tehditler, Kamu Yönetimi Güvenliği

NEW GENERATION THREATS AND PUBLIC ADMINISTRATION SECURITY

Abstract

With the acceleration of digital transformation, the complexity and diversity of threats faced in the field of public administration security are increasing. In this environment where traditional security measures are inadequate, public organizations need to be effectively prepared for next-generation threats and strengthen their security strategies. In this context, the study to be conducted under the title of "Next Generation Threats and Public Administration Security" is considered to be

important in terms of addressing issues that are considered important and compiling studies on the security strategies of the public sector.

Cyber security is one of the biggest threats faced by public institutions today. Threats such as cyber-attacks, ransomware, data breaches can seriously affect the services of public institutions. The rapid development of new technologies such as artificial intelligence and machine learning further increases security risks. Problems such as manipulation or spoofing of algorithms lead to more sophisticated attack methods in the field of cyber security.

The proliferation of the Internet of Things also creates a new security risk area for all electronic infrastructure used in the public sector. These devices have become a potential target for cyber attackers and are seen as vulnerabilities that can lead to serious disruptions in public services. Public administration security requires a continuously updated and improved strategy to effectively counter these new threats.

As a result, the study, which will be discussed under the title "Next Generation Threats and Public Administration Security", aims to contribute to the understanding and evaluation of the new generation threats encountered in the field of public administration security and the measures that can be taken against these threats.

Keywords: Public Administration, Security, Next Generation Threats, Public Administration Security

KAMU YÖNETİMİ DİSİPLİNİ İÇİN BİR ÇALIŞMA ALANI ÖNERİSİ OLARAK ‘GECE’

Esra Banu SİPAHİ¹

Özet

İçinde bulunduğumuz küreselleşme süreci, teknolojik dinamizmden beslenerek, her geçen gün ülkeleri ve toplumları beklenmedik gelişmelere maruz bırakmaktadır. Teknolojinin baş döndürücü bir hızla geliştiği günümüzde yaşam da hızla değişmekte, dönüşmekte ve ‘zaman’ kavramı yeni bir anlam kazanmaktadır. Bu süreçte gündelik hayat yeniden biçimlenirken, kamusal alandan eğlence sektörüne kadar toplumsal yaşam, zamansal ve mekânsal anlamda hızla dönüşmektedir. Söz konusu dönüşümün mekânı olarak kentler, değişimin öncüsü hatta hızlandırıcısı da olabilmektedirler. Çoğunluğu Dünya kenti, küresel kent gibi kavramlarla anılan bu kentler, diğerlerine de “model” olmakta ve mekânsal dönüşümlerden sektörel gelişmelere değin pek çok alanda diğer kentleri de etkilemektedir. Her ne kadar özgünlükleri ve farklılıklarını öne çıkararak küresel sisteme “direnmeye çalışan(!)” kentler olsa da bir biçimde onların da bu dönüşümden payını aldıklarını ifade etmek yanlış olmayacaktır.

Diğer bir anlatımla, bugünün kentleri giderek yeni istihdam ve yaşam biçimlerine sahne olan, gündelik hayatın akışının rutin saatlerin dışına doğru genişlediği mekânlar haline gelmektedir. Bu noktada gece de kentsel yaşamın devam ettiği, kamunun ve özel sektörün farklı hizmet alanları ile kent sakinlerinin hizmetine sunulduğu farklı bir zaman aralığı olarak belirmektedir.

Bir yandan kamusal hizmetlere olan gereksinimin farklılaşması, kamuda ve özel sektörde yeni istihdam alanlarının ortaya çıkması gibi durumların, diğer yandan da suç ve şiddet gibi güvenlik sorunlarının artması ile gündeme gelen gece, yalnız kamu yönetimlerinin ya da özel sektörün değil, aynı zamanda yeni bir çalışma alanı olarak bilim dünyasının da ilgisini çekmeye başlamıştır. İlk defa 1990’ların başlarında turizmin ve kent ekonomisinin canlandırılması ve bu sayede ekonomik büyümenin desteklenmesi amacıyla gece ekonomisi (Night Time Economy) çalışmaları ortaya çıkmıştır. Aynı yıllarda sınırlı sayıda kent araştırmacısı da planlama ekseninde zamansal yaklaşımdan (temporal approach) yararlanmaya başlamışlardır. Daha sonraki yıllarda da gece, farklı alanlardaki akademisyenlerin ilgisini çekmiş ve güncel bir çalışma alanı olarak gece çalışmaları (Night Time Studies); yönetim, hukuk, planlama, toplum bilimi ve güvenlik gibi alanlarda varlık göster-

¹ Prof. Dr., Necmettin Erbakan Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, ebsipahi@erbakan.edu.tr

meye başlamıştır. Özellikle kenti zamansal bağlamda ele almanın gerekliliği üzerine odaklanan gece çalışmalarının önemli bir bölümünün kamu yönetimiyle ilişkilendirildiği görülmektedir.

Kamu görevlilerinin çalışma ilkelerinin ve özlük haklarının düzenlendiği kimi hukuksal düzenlemelere konu olan gecenin, toplumsal, kültürel, sosyo-psikolojik ve güvenlik gibi pek çok farklı alanla -kentlerin yaşadığı dönüşüm de göz önünde bulundurularak- ele alınması bir gerekliliktir. Günümüzün ‘uyumayan şehir’lerinde kamu yöneticilerinin saat sınırlamalarından bağımsız olarak kamu hizmetlerini organize etmeleri, vatandaşların refah ve huzuru için alternatif hizmet gereksinim ve seçeneklerini de uygulamaya koymaları gerekmektedir.

Bu bağlamda yeni bir kavram olarak gündeme gelen ‘gece yönetişi’ (nocturnal governance/night time governance) bu çalışmanın çıkış noktasını oluşturmuştur. Dünyada çeşitli uygulamaları olmakla ve araştırmacıları farklı çalışmalar yapmaya yöneltmekle birlikte gece yönetimi, gece yönetişi, gece belediye başkanlığı gibi kavramlar, henüz Türk bilim dünyasında ilgiyi görmemiştir. Oysa yaşamın ve kentlerin hızla dönüştüğü bu dönemde, teknolojinin de yardımıyla alternatif yönetim ve hizmet modelleri ve yenilikçi uygulamalar, hem kentleri daha güvenli yerler haline getirecek, hem de vatandaşların refah düzeyini yükseltecektir. Bu çalışmada, günün önemli bir bölümünü kapsamasına karşın az sayıda araştırmacının dikkatini çektiği görülen gecenin, Türkiye’de yeni bir çalışma alanı olarak kamu yönetimi disiplini- nin ilgisine sunulması amaçlanmaktadır. Bu amaçla öncelikle dünyada geceye ilişkin çalışmaların gelişim seyrine değinilmektedir.

İlk olarak, sanayi sonrası kentte, mesai saatlerinin dışında kent merkezlerinin canlılığının artırılması için neler yapılması gerektiği üzerinde durulmuştur. Bu dönemde sanayisizleşme sürecindeki kentlerde kentsel dönüşüm uygulamalarıyla kent merkezlerinin canlandırılması ekonomiye kazandırılması istenmekte idi. Buna karşın yeniden canlandırılan merkezde gürültü, trafik yoğunluğu, anti-sosyal davranışlar, suç gibi sorunların da arttığı da görülmüştür. Bu sorunlardan hareketle, var olan yönetim yapılarının gece hayatının artan sorunlarını yönetme yeteneği analiz edilmiştir. Ancak varolan sistemle bu sorunların çözümlenememesi, güvenlikleştirme ve soylulaştırma gibi konuların ele alındığı, coğrafi kapsamın genişletildiği ve alternatif yönetim yapılarının araştırıldığı çalışmaları gündeme getirmiştir. Bu çalışmalar aynı zamanda karmaşık sorunların neden olduğu karamsarlıktan uzaklaşmak, gece yaşamının yeniden tanımlanması, ihtiyaçların planlama mekanizmalarına doğru yansıtılması gibi konulara ve proaktif çözümlere de odaklanmıştır.

Dünyada gece çalışmaları bu minvalde gelişse de Türkiye’deki çalışmalar bir elin parmaklarını geçemeyecek kadar az ve sınırlıdır. Oysa Türkiye sözü edilen zamansal dönüşümün hızlı bir şekilde yaşandığı çok sayıda kenti olan dinamik bir ülkedir. Dünyada gece yönetişimine ilişkin çalışmaların temel konuları olarak ele alınan; toplumsal eşitsizlikler, güvenlik, formel ve enformel ağ yapıları, yerel yönetimler, gece belediye başkanlığı, gece ekonomisi, eğlence sektörü, gece politikalarına paydaş katılımı gibi konular, Türkiye’deki çalışmalar için de esin kaynağı

olabilir. Bunlara ek olarak, Türkiye’de kentsel siyaset, etik, toplumsal cinsiyet, göç hatta iklim değişikliği gibi konular ekseninde de gecenin tartışılması gerektiğinin altı çizilmelidir. Bu noktada ülkemizin kendine özgü koşulları ile göç potansiyelinin ve güvenlik risklerinin de göz önünde bulundurulduğu araştırmaların, ‘öзgün gece çalışmaları’ olarak dünya literatürüne de katkı sağlama potansiyeli gözden kaçırılmamalıdır.

Anahtar kelimeler: Gece, zamansal yaklaşım, gece yönetişimi

'NIGHT' AS A FIELD OF STUDY SUGGESTION FOR PUBLIC ADMINISTRATION DISCIPLINE

Abstract

Today, technology is developing at a dizzying speed and life is also rapidly changing and transforming and the concept of 'time' gains a new meaning. While daily life is being reformed in this process, social life is rapidly transforming in temporal and spatial context from public spaces to the entertainment industry. At this point, night appears as a different time period in which urban life continues and different services are offered to the city dwellers both by the public and private sectors.

Situations such as the diversification in need for public services, the emergence of new employment areas in the public and private sectors, and the increase in security problems such as crime and violence have begun to attract the attention of the scientific World into 'night'. It is seen that a significant part of the night studies, which focus on the necessity of considering the city in a temporal context, are related to public administration. In this context, the starting point of this study is 'nocturnal governance' or 'nighttime governance' as a new concept. This study aims to bring the night to the attention of the public administration discipline as a new field of study in Turkey, which seems to be interesting by a small number of researchers despite covering a significant part of the day.

Keywords: Night, temporal approach, nocturnal governance

AB-EBRD-OECD ORTAKLAŞA YÖNETİŞİMİNDE POLİTİKA TRANSFERİ

F. Müge ALGAN¹

Özet

Kamu yönetiminin neoliberal politikalar doğrultusunda yeniden yapılandırılmasına katkı sağlayan yönetim yaklaşımı Dünya Bankası tarafından 1989 yılında yayınlanan Afrika Raporu ile şekillenmeye başlamış Birleşmiş Milletler, Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD) ve Avrupa Birliği (AB) kavrama kendi dokunuşlarını eklemişlerdir (Güler, 2003: 95). Yönetişim yaklaşımı bu küresel aktörlerin de yaygınlaştırması ile ulusal politikalardan küresel politikalara uluslararası kuruluşların politika transferini kolaylaştırmıştır.

Daha sonraki yıllarda bu küresel aktörler birbirlerinin politikalarının takipçisi olmaya başlamış ve kamu politikalarını “birlikte” yönlendirmişlerdir. Ortaklaşa yönetim küresel kuruluşların ülkelerin kamu yönetimlerine müdahale etmesinin yeni yöntemi olmuştur (Algan, 2021). Küresel aktörler birbirlerinin politikalarını benimsemek, bir diğerinin politika organlarında yer almak, ortak politikalar benimsemek ve ortak rapor yayınlamak gibi çeşitli yöntemlerle politika transferinde daha baskıcı ve ısrarcı olmaya başlamışlardır (Algan, 2021).

AB, Avrupa Kalkınma ve İmar Bankası (EBRD) ve OECD ortaklığı küresel aktörlerin oluşturduğu “çapraz” ve *derin* ortaklığın bir örneğidir. EBRD, AB’nin komşuluk politikası, büyüme ve işlere yönelik Avrupa 2020 Stratejisi, göç sorununa gibi konularda AB politikalarını ve hedeflerini destekleyen önemli bir stratejik ortaktır. EBRD faaliyetleri ile AB normlarını ve özellikle AB çevresel standartlarını desteklemektedir (EC, 2023). AB-EBRD ortaklığı EBRD’nin faaliyet gösterdiği tüm ülkelerde sürdürülmekte ve enerji, belediye ve çevre altyapıları, KOBİ desteği ve nükleer güvenlik dahil birçok politika alanını kapsamaktadır. AB, EBRD’nin teknik yardım ve yatırım ortak finansmanı için en büyük hibe fonu sağlayıcısıdır. EBRD’nin hibelerinin üçte ikisi AB tarafından karşılanmaktadır (EC, 2023).

OECD, düzenleyici reformları ile bu ortaklaşma yapısına katılmakta devletin küçültülmesi, mevzuat düzenlemelerinin geliştirilmesi, merkezi-yerel örgütlenmenin yeniden tasarlanması ve KOBİ’lerin desteklenmesi gibi alanlarda politika transferi yapmaktadır. EBRD ile OECD aralarındaki mutabakat zaptı ile özel sektörün geliştirilmesi, rekabetin artırılması, yolsuzlukla mücadele yatırım ve yönetim ortamının geliştirilmesi, yapısal reformlar uygulanması gibi konularda birlikte çalışmaktadır (EBRD, 2023a).

¹ Dr., Türk Standardları Enstitüsü, mugealga@yahoo.com, Orcid 0000 0001 8959 1174.

AB genişleme politikalarının etkin uygulanması için OECD, *AB finansmanı* ile OECD SIGMA Programı (Support for Improvement in Governance and Management) ve OECD Güneydoğu Avrupa Ülkeleri Bölgesel Programını yürüterek genişleme sürecindeki ülkelerde kamu yönetişimini güçlendirmek için politikalar geliştirmiştir (Algan, 2022: 46-57). Bu kapsamda AB genişleme sürecindeki ülkelerde yatırım ortamının iyileştirilmesi, rekabetin desteklenmesi, maliye politikasının geliştirilmesi ve yolsuzlukla mücadele gibi farklı politika alanlarında ülkelere *reçeteler* sunulmuştur (OECD, 2021).

Avrupa için Küçük İşletmeler Yasası'nın (Small Business Act for Europe-SBA) ülkelerde nasıl uygulandığına ışık tutan KOBİ Politika Endeksi (SME Policy Index), yine *AB finansmanı* ile OECD-EBRD tarafından yayınlanmıştır (OECD/EU/EBRD/ETF/ SEECEL, 2016). OECD'nin ülke gözden geçirmeleri ışığında hazırlanan Endeks, Batı Balkan ülkeleri ve Türkiye'nin SBA kapsamında KOBİ'lerin sürdürülebilir büyümesini ve rekabet gücünün artırılması için yapılan çalışmaları incelemekte ve OECD'nin analiz becerisi ile EBRD'nin özel sektör finansman planlamasını yapmaktadır. Avrupa Eğitim Vakfı (European Training Foundation-ETF) ve Girişimci Öğrenme için Güney Doğu Avrupa Merkezi (South East European Centre For Entrepreneurial Learning-SEECEL) de raporun hazırlayıcıları olarak bu ortaklığa katılmaktadır.

Türkiye'nin finansal piyasalarının dayanıklılığının artırılması ve özel sektörünün güçlendirilmesi için de AB-OECD-EBRD ortaklaşa yönetişiminin devreye girdiği görülmektedir. AB üyelik süreci, OECD düzenleyici reformları ve Dünya Bankası kredileriyle yeniden tasarımı yapılan Türk kamu yönetimi, AB'nin yabancı sermaye payının artırılması talebi doğrultusunda EBRD tarafından da kuşatılmaktadır. EBRD bir bağış fonu ile Türkiye, Azerbaycan, Moldova, Romanya ve Kırgız Cumhuriyeti'ndeki projeleri desteklemektedir. Fon, KOBİ gelişimi, finans sektörünün istikrarı, sürdürülebilir altyapı, enerji verimliliği, yönetim ve ekonomik katılıma yönelik projelere öncelik vermektedir. Türkiye, toplam 31 milyon euroluk katkısıyla EBRD'nin bağışçısıdır. (EBRD, 2023b). EBRD, Türkiye 2019-2024 Raporunda Türkiye'den *isteklerini*; finansal sektörün dayanıklılığının artırılması ve sermaye piyasalarının geliştirilmesi, bilgi ekonomisinin geliştirilmesi, ekonomik kapsayıcılığın artırılması ve yeşil ekonomiye geçişin sağlanması olarak sıralamaktadır. Finansal sektör ve özellikle enerji sektöründe özel sektörün payının artırılması EBRD'nin 2024 yılında *görmek istedikleri* olarak sayılmaktadır (EBRD, 2019: 13).

EBRD, 2011-2018 yıllarında 240 proje için Türkiye'ye toplam 11.055 milyon euro yatırım yapmıştır (EBRD, 2019: 3). 2015-2018 yılları arasında bu yatırımların finansal sektörün, sağlık ve su tedariki altyapılarının geliştirilmesi, kamu hizmetlerinin özelleştirilmesi, demiryolu ve lojistik sektörünün desteklenmesi gibi alanlarda yoğunlaştığını görmek mümkündür. Bahsedilen yıllar arasında EBRD, Metro İstanbul, Hatay Su Projesi, Gaziantep Temiz Ulaşım Çözümleri gibi projelere katıl-

mış ve Aksa EHS, Erdemir, Sapro, Global Ports, Egesil Kimya, Akfen RE, Röna-sans gibi şirketlere destek sağlamıştır (EBRD, 2019: 6).

2012 yılında EBRD, Avrasya Tüneli yapımı için EBRD'nin 150 milyon dolar ve Avrupa Yatırım Bankası'nın (European Investment Bank-EIB) 350 milyon dolar kredi sağlayacağını duyurmuştur. Tünel yapımının Sumitomo Mitsui Banking Corporation (SMBC), Standard Charter, Mizuho Bank, Türkiye İş Bankası, Garanti Bankası ve Yapı ve Kredi Bankası'nın katılımıyla Kore Eximbank ve K-Sure'dan (Kore Ticaret Sigorta Şirketi) sağlanacak finansman ve garanti paketiyle birlikte 1,4 milyar dolar tutarındaki finansman ile tamamlanacağı belirtilmiştir. Risklerden korunma olanağı ise bazı kredi verenlerin yanı sıra Deutsche Bank tarafından sağlanmıştır (EBRD, 2012). Böylece OECD ve Dünya Bankası ile ortaklığı bilinen EIB ve çokuluslu şirketler de ortaklaşa yönetim resmine bu "çok paydaşlı" yapı ile dahil olmaktadır.

Ortaya çıkan bu tabloda ortaklaşa yönetişimin her zaman eş zamanlı olmadığı kü-resel aktörlerin birinin açtığı yolun yıllar içerisinde diğerleri tarafından kullanıldığı açıkça görülmektedir. Dünya Bankası yerel yönetimler reformu ve OECD'nin düzenleyici reformları ile yerel yönetimleri küresel sermayeye açan kamu yönetimi dönüşümünün sonuçlarını Metro İstanbul ve Avrasya Tüneli ortaklarında görmek mümkündür. Türkiye, 31 milyon euro bağışladığı EBRD'den 2018 yılına kadar sadece 11.055 milyon euro yatırım desteği alırken Türk şirketlerinin *uluslararasılaşması* adı altında finans, enerji ve demiryolu sektörlerini özelleştirmiş ve Global Ports gibi çokuluslu şirketlerin, Standard Charter ve Deutsche Bank gibi küresel finansmanın faaliyet alanını genişletmiştir. Ortaklaşa yönetim yaklaşımı AB, EBRD, OECD ortaklığını ETF ve EIB gibi Avrupa kurumlarıyla geliştirirken çokuluslu şirketleri sisteme dahil etmektedir. Küresel aktörlerin politika transfer gücü artarken politikaları *derinleşmekte* ve bu çoklu sarmalın içinde Türkiye, Londra'dan Kore'ye, Japonya'dan Almanya'ya küresel sermaye tarafından kuşatılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Ortaklaşa Yönetişim, AB, EBRD, OECD, Politika Transferi

POLICY TRANSFER IN EU-EBRD-OECD COOPERATIVE GOVERNANCE

Abstract

Governance, which enables the restructuring of public administration in line with neoliberal policies, has turned into a cooperative governance in which global actors support each other's policies. The partnership of the European Union (EU), the European Bank for Development and Reconstruction (EBRD) and the Organization for Economic Co-operation and Development (OECD) is an example of this "cross" and *deep* partnership. The reflections of this partnership can be seen at the OECD SIGMA Program, the OECD Regional Program for Southeastern European Countries and the Small Business Act for Europe (SBA). The EU, OECD and

EBRD are also establishing partnerships to increase the resilience of Turkish financial markets, strengthen its private sector and privatization of public services. In addition to EBRD and European Investment Bank (EIB), companies such as Sumitomo Mitsui Banking Corporation (SMBC), Standard Charter, and Korea Eximbank also became creditors in the Eurasia Tunnel. Deutsche Bank also stepped in to protect the project from risks. As this table reveals, the cooperative governance of the EU, EBRD and OECD expands with European institutions such as the EIB and multinational companies. As the policy transfer power of global actors increases, their policies *deepen* and in this multiple spiral, Türkiye is surrounded by global capital from London to Korea, from Japan to Germany.

Keywords: Cooperative Governance, EU, EBRD, OECD, Policy Transfer.

YAPISAL VE SEKTÖREL UYARLAMA KREDİLERİNDEN PROJE KREDİLERİNE DÜNYA BANKASININ TÜRK KAMU YÖNETİMİNE NÜFUZU

F. Müge ALGAN¹

Özet

Dünya Bankası, Birleşmiş Milletler, Dünya Ticaret Örgütü gibi küresel aktörler neoliberal politikaların yaygınlaştırıcısı olarak ülkelerin ulusal politika belirleme erklerini kısıtlamaktadır. Küreselleşmenin gereği ve yönetim modelinin bir unsuru olarak sunulan bu *gölge hiyerarşi* (Börzel ve Risse, 2009), *ortaklaşa yönetim modeli* (Algan, 2021) ile bu aktörlerin birbirlerinin politikalarının savunuculuğunu yaptıkları daha güçlü ve ısrarcı bir yapıya kavuşmuştur.

Türkiye’de kamu yönetimi reformu ilk dalgasını iktisadi-mali yönetime yönelmiş ikinci dalgası ise doğrudan devletin kendisine uzanmıştır. (Güler, 2004: 2). Bu reform sürecinin sunucuları Dünya Bankası, Birleşmiş Milletler, Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD) ve Avrupa Birliği (AB) olmuştur. Dünya Bankası yapısal ve sektörel uyarlama kredileri ile Türkiye’de kamu yönetiminin yeniden tasarlanmasını amaçlamıştır. Bu yeniden yapılanma beş yapısal uyarlama kredisi (Structural Adjustment Loan-SAL) ile 1979 yılında başlamış ve 1,6 milyon dolar tutarındaki krediler KİT’lerin tasfiyesi, enerji sektörünün özelleştirilmesi, finans ve sermaye piyasası kuruluşlarının oluşturulması ve yönetimi ve tarım sektöründeki devlet tekelinin azaltılması için kullanılmıştır (Güler, 2000: 6). 1985 yılından sonra sektörel yapısal uyum kredileri (Sectoral Adjustment Loan-SECAL) devreye girmiş ve tarım, finans ve enerji sektörlerindeki dönüşüm desteklenmiştir. Bu yıllarda proje kredileri daha çok eğitim, sağlık ve yerel yönetimler alanına yönelmiştir.

Dünya Bankası ile 1950-2003 yılları arasında 170 kredi anlaşması yapılmıştır (Güler, 2003: 3). 1996 yılında Kamu Maliyesi Yönetimi Kredisi ve 2000 yılında Ekonomik Reform Kredisi (760 milyon dolar) sürecini Program Amaçlı Mali ve Kamu Yönetimi Uyarlama Kredileri (PFPSAL) takip etmiştir. PFPSAL’lar adından da anlaşılacağı üzere kamu yönetiminin neoliberal politikalara uyarlanmasını amaçlamış ve 2001 yılında 1.100 milyon dolar, 2002 yılında 1.350 milyon dolar ve 2004 yılında 1.000 milyon dolar tutarında kredi kullanılmıştır (Halisçelik, 2008: 68). PFPSAL’lar merkezi yönetim, hukuk, adalet ve kamu yönetiminin yeniden tasarına yönlendirilmiş ve kredilerin sonraki kullanımları kamu yönetişimi reformları,

¹ Dr., Türk Standardları Enstitüsü, mugealgan@yahoo.com, Orcid 0000 0001 8959 1174.

kamu yönetimi örgütlenmesi ve personel rejimi reformlarına bağlı kılınmıştır (Güler, 2003: 3).

Dünya Bankası'nın yerel yönetimlere yönelik çalışmalarının sonuçlarını ise 5302 Sayılı İl Özel İdaresi Kanununda ve İller Bankası'nın dönüşümünde görmek mümkündür. 5302 Sayılı Kanun devletin gerçekleştirdiği bazı görevlerin belediyelere devrini sağlamış böylece devletin görevleri yerele bırakılmak suretiyle kamu yönetimi yeniden yapılandırılmıştır. Kuşkusuz bu sadece Dünya Bankası reformlarının değil AB'nin "subsidiarite" yönlendirmesinin de bir yansımasıdır. Küresel sermayeye bağlı yerel yönetimler yaratma adına 2011 yılında 6107 Sayılı İller Bankası Anonim Şirketi Hakkında Kanun ile İller Bankası'nın İlbank A.Ş.'ye dönüşümü tamamlanmıştır (Serter, 2015: 6). Böylece yerel altyapının piyasa malı olarak sunulması sağlanmış ve bu yatırımların finansmanının uluslararası aktörlere devrinin önü açılmıştır. Yerel yönetimleri merkezi mali yapıdan kopararak küresel piyasalara açan bu düzenleme ile İller Bankası gelir getirme görevi sunan bir *kredi aracı* (agent) konumuna indirgenmiş ve yerel yönetimlerin hareket alanı küresel sermayeye teslim edilmiştir.

SAL ve SECAL'lere ülkelerde yükselen muhalefet nedeniyle proje kredi anlaşmalarına yönelmeye başlayan Dünya Bankası ülkelerin değişen ihtiyaçlarına yanıt verecek daha esnek ve karma yapıda kredi anlaşmaları geliştirmeye başlamıştır (Yılmaz, 2011: 77). 2000 yılından itibaren Ülke Destek Stratejisi (Country Assistance Strategy-CAS) daha sonraki yıllarda da Ülke Ortaklık Çerçevesi (Country Partnership Framework-CPF) Dünya Bankası kredilendirmesinin temelini oluşturmuştur. Türkiye için hazırlanan son CPF, 2018-2021 döneminin genişletilmiş hali olan CPF 2022-2023'dür ve 10,9 milyar dolar tutarında 28 aktif *operasyonu* kapsamaktadır (Dünya Bankası, 2023b). Türkiye bu CPF kapsamında 2020 yılında 1.855 milyon dolar, 2021 yılında 1.500 milyon dolar, 2022 yılında 1.591 milyon dolar ve 2023 yılında 3.881 milyon dolar kredi kullanmıştır. 2021 verilerine göre Türkiye, Meksika (700 milyon dolar), Arjantin (1.800 milyon dolar) ve Endonezya'dan (3.250 milyon dolar) daha borçlu durumdadır ve Dünya Bankası nezdinde en borçlu on ülke arasında yer almaktadır (Dünya Bankası, 2021: 3).

Krediler, merkezi hükümete 62, yerel yönetimlere 31, sanayi ve ticarete 32, sosyal korumaya 32, bankacılık sektörüne 30, sağlık sistemine 25, enerji yönetimine 24, finansal kuruluşlara 24, su tedarikine 20, sulama ve drenaja 17 proje kapsamında tahsis edilmiştir. Konu itibarıyla ise alt yapı için 36, KOBİ'ler için 30, kırsal hizmet ve altyapı için 20, regülasyon yönetimi için 25, çevre sağlığı için 18, özel sektörün gelişimi için 17, iklim değişikliği için 16, sağlık sistemi için 15, su kaynakları için 15, kentsel gelişim için 15 proje yürütülmüştür (Dünya Bankası, 2023a). Türkiye'de hali hazırda açık olan 40 proje için deprem sonrası desteklerden sanayinin yeşil dönüşümüne, KOBİ'lerin güçlendirilmesinden demiryolu lojistiğinin geliştirilmesine çok geniş yelpazede kredi sağlandığı görülmektedir. Dünya Bankası, "borçlu" olarak kamu kurumlarını, "uygulama ajansı" olarak yerel yönetim veya özel kurumları finanse etmekte ve su dağıtım altyapısının güçlendirilmesi gibi alt-

yapı yatırım destekleri, yenilenebilir enerji ve karbon fiyatlaması gibi küresel çözümler, mülteci kadın ve gençlere istihdam sağlanması gibi *demografik destekler* ile sanayinin geliştirilmesi için finansman sağlamaktadır (Dünya Bankası, 2023a).

Dünya Bankası SAL ve SECAL'ler ile *kolayladığı* kamu yönetimi dönüşümünü proje kredileri ile sürdürmektedir. Kurumlar tarafından alınan bu krediler kamu finansman yönetiminin bütünlüğünü bozmakta ve ülke dış borcunun plansız bir şekilde artmasına neden olmaktadır. Kredilerin *parçalanmış yapısı* Dünya Bankası kaynakları dışında bu kredilerin izini sürmeyi zorlaştırmakta ve krediler üzerindeki merkezi kontrol zayıflamaktadır. Özel sektöre yer açan bu finansman sistemi denetimden de yoksundur. Dış borçlanma faaliyetlerinin denetiminden sorumlu olan Sayıştay'ın yıllık planlamasında bu krediler yer almadığı için Sayıştay denetimi *tesadüfe* bırakılmakta Hazine ve Maliye Bakanlığı denetimi ise hem iç hem dış denetim (Dünya Bankası adına) şeklinde yapıldığı için etkisiz kalmaktadır (Kaya, 2003: 67,103). Zaten bu iki denetim de mali tabloların denetimi ve kredi kaynaklarının etkin kullanılıp kullanılmadığını kapsadığı için finansmanın gerekliliği veya kredilerin kamu maliyesine yükü gibi faktörler de incelemenin dışında kalmaktadır. Dünya Bankası denetimi ise Ernst & Young, Pricewaterhouse Coopers LLP gibi küresel şirketlere bırakılmakta ve denetim maliyeti -krediden kullanılmamak şartıyla- ülkelerin omuzlarına yüklenmektedir (Kaya, 2003: 88). Böylece krediler ile kuşatılan Türk kamu yönetimi ulusal politika belirleme gücünü kaybederken sermayeyi desteklemekle yükümlü bırakılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Küreselleşme, Dünya Bankası, Kamu Yönetimi Reformu, Yapısal ve Sektörel Uyarlama Kredileri, Proje Kredileri

FROM STRUCTURAL AND SECTORAL ADJUSTMENT LOANS TO PROJECT LOANS, THE POLICY ADVOCACY OF THE WORLD BANK ON TURKISH PUBLIC ADMINISTRATION

Abstract

Global actors advocate public policies as propagators of neoliberal policies. The World Bank aims to restructure public administration through structural adjustment loans, sectoral adjustment loans and project loans. This restructuring in Türkiye started with the economic and financial transformation and was directed directly at the state. Privatizations and liquidations carried out with structural adjustment loans have changed the state, and regulations put into force for sectors such as agriculture, finance and energy with sectoral adjustment and for education, health and local governments with project loans. Local government reform separated local governments from the central financial structure, handed them over to global capital, and reduced İller Bankası to the position of credit intermediary. In the following years, the World Bank turned to project loans with its flexible structure and started to provide loans with the Country Partnership Framework (CPF). With the latest CPF (2022-2023) prepared for Türkiye, loans amounting to 10.9 billion dol-

lars were extended to 28 active operations. Türkiye borrowed 3,881 million dollars in 2023. With project loans, the World Bank finances public institutions as "borrowers" and local governments or private institutions as "implementing agencies". This credit structure disrupts the integrity of public finance administration and causes an unplanned increase in the country's external debt. The fragmented nature of loans makes it difficult to trace outside World Bank resources, and central control is lost. This financing system, which makes room for the private sector, also lacks audit. Court of Accounts and Treasury audits are insufficient, and World Bank audits are transferred to global companies. Thus, the public administration, surrounded by loans, loses its power to determine national policy and is forced to support capital.

Keywords: Globalization, World Bank, Public Administration Reform, Structural and Sectoral Adjustment Loans, Project Loans.

KAMU STRATEJİK YÖNETİMİ İÇİN STRATEJİK ÖNGÖRÜ VE ÖĞRENME OKULU YAKLAŞIMINI İÇEREN MODEL ÖNERİSİ

Fahri ERENEL¹

Özet

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile Kamu Kurumlarında stratejik planlamanın yapılmasına ilişkin hususlara yer verilmiş, planlama ile performans dayalı bütçeleme arasında ilişki tesisi zorunlu hale getirilmiştir. Ardından bu sürecin nasıl olacağını açıklayan yönetmelik, kılavuz vb. mevzuat yayınlanmış, strateji geliştirme kurulu, strateji geliştirme birimi, strateji planlama ekibi gibi sürece katkı sağlayacak yapılanmalar oluşturulmuştur.

“Kamu İdarelerince Hazırlanacak Stratejik Planlar ve Performans Programları ile Faaliyet Raporlarına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik” sürecin yürütülmesine ilişkin usul ve esasları örneklendirerek kapsamlı bir şekilde açıklamaktadır. Söz konusu yönetmelikte izleme ve değerlendirmenin nasıl yapılacağı da belirtilmiştir. Bu süreçte, kurumsal öğrenmenin ön plana çıkarılarak sapmalara karşı önlemlerin alınmasına yer verilmiş olmakla birlikte somut olarak ilk altı ay sonunda hazırlanacak değerlendirmeye yer verilmeyen bir izleme raporu tanzim edilmekte, rapora yönetmelikte örnekleri bulunan izleme tabloları eklenmektedir. Yıl sonunda ise idare faaliyet raporları hazırlanmakta, bu raporun ekinde de yine örnekleri yönetmelikte yer alan stratejik plan değerlendirme tabloları yer almaktadır.

Mevzuat, stratejik plan değerlendirme tablolarının bir sonraki dönem stratejik plan çalışmalarında dikkate alınacağını belirtmektedir. Ancak, gerek izleme raporlarının ve gerekse idare faaliyet raporlarının hangi birim tarafından, hangi yöntemlerle plana aktarılacağı, planın nasıl ve hangi birim tarafından revize edileceği ve yayınlanacağı açık değildir. Stratejik planların hazırlık ve yayım sürecine verilen önemin izleme ve değerlendirme sürecine verilmediği görülmektedir. Hedefe ulaşabilmek için belirlenen yolda irade dışı ortaya çıkan sapmaların nasıl kurumsal öğrenmeye dönüştürülerek yararlanılabileceği belirtilmemiştir. Bu süreç, mevzuat gereği birimde teşkili gereken yapıların görev tanımları içinde de yer almamaktadır. Aslında sadece sapmaların değil, geri bildirimlerinde öğrenmeye dönüştürülebileceği zaman diliminin verimsiz bir şekilde ve stratejik planlama anlayışının ruhuna aykırı şekilde kurgulanması mali kaynağı da verimsiz kullanılmasına yol açabilmektedir.

¹ Prof. Dr., İstinye Üniversitesi

Stratejik planlama çalışmaları kesintisiz işleyen bir döngüdür. Başarı bu döngünün sürekliliğinin sağlanmasından geçmektedir. Planların hazırlanması sürecinde PESTLE ve SWOT analizleri ile ortaya konulan fırsatlardan nasıl yararlanılacağı, tehditlere yönelik ne tür tedbirlerin alınacağı, zayıf tarafların nasıl güçlü hale getirilebileceği konularının da planın uygulamaya başlanması ile birlikte göz ardı edildiği söylenebilmektedir. Aslında sapmalarla birlikte analizler sonucu ortaya konulan biraz önce belirtilen tespitler kurumsal öğrenme için önemli imkanlar sağlayabilmektedir.

Kurumsal öğrenmeyi sağlayabilmek ve sapmalardan dersler çıkararak önleyici ve düzeltici önlemler alabilme hedefleri doğrultusunda stratejik yönetim yaklaşımında çeşitli düşünce okulları geliştirilmiştir. Bunlardan biri de Henry Mintzberg'in Stratejik Yönetim Düşünce Okulları arasında yer vermiş olduğu "Öğrenme Okulu"dur.

Bu okul taraftarlarına göre strateji sadece bir tasarım, planlama veya konumlandırma sonucunda niyet edilerek ortaya çıkarılan bir plan değildir. Bunun yanında işletme liderlerinin kişisel ve bilişsel yetkinlikleri ile yönlendirilebilecek bir vizyon sonucu da oluşmamaktadır. Kaynak ve zaman yetersizliği yanında, gerekli tüm bilgilerin elde edilemediği, kısıtlılılık altında akılcı stratejiler oluşturmak da çok mümkün görünmemektedir. (<https://skadrimirze.com/yazilarim/stratejik-dusunce-okullari-h-mintzberg-siniflamasi-2-tanimlayici-ve-butunlestirici-okullar/>).

Yüksek belirsiz çevre ortamında çeşitli unsurların, eylemlerin, kararların sonucunda oluşan stratejilere, işletme çalışanları, bu oluşum esnasında 'öğrenerek' geliştirdikleri yetkinliklerle refleks verecek ve uygulamalarla rekabet üstünlüğü sağlayabileceklerdir. Bir bağlamda kendiliğinden oluşan stratejiler biçimlenirken işletmede bir 'öğrenme' süreci de yaşanabilecektir. (<https://skadrimirze.com/yazilarim/stratejik-dusunce-okullari-h-mintzberg-siniflamasi-2-tanimlayici-ve-butunlestirici-okullar/>).

Türk Kamu Yönetiminde gündemde olan Yeni Kamu Yönetimi anlayışının da temelinde verimli ve etkin hizmet ve elbette rekabet yer almaktadır. Kamuyu bir işletme mantığı içinde yönetme hedefi, geri bildirimleri sürekli dikkate almak ve sapmalara öngörü metotları ile önleyici çözümler üretmekten geçmektedir.

Bu nedenle, kurumlar, belirsizliğin hüküm sürdüğü, kör noktaların fazlaştığı günümüzde artan stratejik sürprizlere hazır olmak durumundadırlar. Stratejik sürprizler, gerçekleştiklerinde oyunun eski kurallarının artık geçerli olmadığı, güçlü ve zayıf noktaların dönüştürülmesi için fırsatlar yaratan olay/konular olarak görülmektedir. Belirtilere öncelik veren ve sistematik bir yaklaşım benimseyen herkesin yaklaşan olayları sezebileceği dikkate alınarak stratejik yönetim çalışmalarının öngörü ve öğrenme okulu yaklaşımını merkeze alan bir modele dayandırılarak yürütülmesinin uygun olacağı değerlendirilmektedir. Gelecekteki muhtemel gelişmeler için fikri hazırlık yapma şeklinde özetlenebilecek öngörü stratejik planlama

çalışmalarının uygulama ve izleme /değerlendirme aşamalarında kullanılması uygun olacaktır.

Stratejik öngörü çeşitli tekniklerden yararlanarak gelecek ile ilgili çıkarımlarda bulunabilmeye imkan sağlamaktadır. Bu teknikler arasında senaryo kullanımı, trend analizi, delfi analiz’ni saymak mümkündür.

Stratejik planlama çalışmalarında ilk aşamadan itibaren bakanlık seviyesinde “Stratejik Öngörü ve Planlama Merkezi” adı altında tek bir merkez kurulması, bu merkezin çekirdek kadrosunun daimi, diğer personelinin heterarşik olarak örgütlenecek Bakanlığın ihtiyaç duyulacak personelinden oluşturulması, stratejik yönetim çalışmalarının planlama, uygulama, izleme ve değerlendirme aşamalarının bu merkez tarafından yönetilmesi, kurumsal öğrenmenin bu merkez tarafından yapılacak planlamalarla gerçekleştirilmesi, pestle ve swot analizinde ortaya konulan hususların planlamanın her aşamasına dahil edilmesinin sağlanması, her aşamada elde edilen verilerin paydaşlara iletilerek alınacak bilgilerin sürece dahil edilerek kurumsal öğrenmeye katkı sağlamasını da içeren bir model koymak bu çalışmanın amacını oluşturmaktadır. Bu model’de, mevcut stratejik planlama çalışmaları konusunda yapılan eleştiriler ile yeni kamu yönetimi için hedeflenen çalışmalara da yer verilecektir. Modelin sadelik ve basitlik ilkeleri ile uyumlu olması hedeflenmiştir. Model’de sürecin her aşamasında paydaşlara ve topluma sürekli ve şeffaf bilgi paylaşımına yer verilmesi sağlanacaktır.

Anahtar Kelimeler: Strateji, Öğrenme, Öngörü, Model, Analiz

MODEL PROPOSAL INCLUDING STRATEGIC FORESIGHT AND LEARNING SCHOOL APPROACH FOR PUBLIC STRATEGIC MANAGEMENT

Abstract

With the Public Financial Management and Control Law No. 5018, issues regarding strategic planning in Public Institutions are included and the establishment of a relationship between planning and performance-based budgeting has become mandatory. Then, there will be regulations, guides, etc. explaining how this process will happen. Legislation has been published and structures that will contribute to the process, such as the strategy development board, strategy development unit and strategy planning team, have been established.

“Regulation on Procedures and Principles Concerning Strategic Plans, Performance Programs and Activity Reports to be Prepared by Public Administrations” explains the procedures and principles regarding the execution of the process in a comprehensive manner by giving examples. The regulation in question also states how monitoring and evaluation will be carried out. In this process, although institutional learning is highlighted and measures are taken against deviations, a monitoring report is prepared that does not include any evaluation to be prepared concretely at

the end of the first six months, and monitoring tables, examples of which are found in the regulation, are added to the report. At the end of the year, administration activity reports are prepared, and in the annex of this report, there are strategic plan evaluation tables, examples of which are included in the regulation.

The legislation states that strategic plan evaluation tables will be taken into consideration in the next period strategic plan studies. However, it is not clear by which unit and by what methods both monitoring reports and administration activity reports will be transferred to the plan, and how and by which unit the plan will be revised and published. It is seen that the importance given to the preparation and publication process of strategic plans is not given to the monitoring and evaluation process. It is not stated how involuntary deviations in the path determined to achieve the target can be transformed into institutional learning and utilized. This process is not included in the job descriptions of the structures that must be established in the unit in accordance with the legislation. In fact, designing not only the deviations but also the time period in which their feedback can be transformed into learning in an inefficient manner and contrary to the spirit of the strategic planning approach can lead to inefficient use of financial resources.

Strategic planning efforts are an uninterrupted cycle. Success depends on ensuring the continuity of this cycle. It can be said that during the preparation of the plans, the issues of how to take advantage of the opportunities revealed by PESTLE and SWOT analyses, what kind of precautions to take against threats, and how to make weak sides stronger were ignored once the plan was implemented. In fact, the findings just mentioned as a result of the analysis, including deviations, can provide important opportunities for corporate learning.

Various schools of thought have been developed in the strategic management approach in line with the objectives of ensuring institutional learning and taking preventive and corrective measures by learning from deviations. One of these is the "Learning School", which Henry Mintzberg included among the Strategic Management Schools of Thought.

According to the supporters of this school, strategy is not just a plan created with intention as a result of design, planning or positioning. In addition, it does not result in a vision that can be guided by the personal and cognitive competencies of business leaders. In addition to the lack of resources and time, it does not seem possible to create rational strategies under constraints where all the necessary information cannot be obtained. ([https:// skadrimirze.com/yazilarim/ stratejik-dusunce-okullari-h-mintzberg-siniflamasi-2-tanimlayici-ve-butunlestirici-okullar/](https://skadrimirze.com/yazilarim/stratejik-dusunce-okullari-h-mintzberg-siniflamasi-2-tanimlayici-ve-butunlestirici-okullar/)).

In a highly uncertain environment, business employees will react to the strategies formed as a result of various elements, actions and decisions with the competencies they have developed by 'learning' during this formation and will be able to gain competitive advantage through practices. While spontaneous strategies are taking shape in a context, a 'learning' process may also occur in the business. (<https://>

skadrimirze.com/yazilarim/stratejik-dusunce-okullari-h-mintzberg-siniflamasi-2-tanimlayici-ve-bütünleştirici-okullar/).

The basis of the New Public Management approach, which is on the agenda in Turkish Public Administration, is efficient and effective service and, of course, competition. The goal of managing the public within a business logic is to constantly take feedback into account and produce preventive solutions to deviations with predictive methods.

For this reason, institutions have to be ready for increasing strategic surprises in today's world where uncertainty prevails and blind spots increase. Strategic surprises are seen as events/issues that create opportunities to transform strengths and weaknesses, when they occur the old rules of the game no longer apply. Considering that anyone who prioritizes symptoms and adopts a systematic approach can sense upcoming events, it is considered appropriate to conduct strategic management studies based on a model that centers on foresight and the learning school approach. Foresight, which can be summarized as making intellectual preparations for possible future developments, would be appropriate to use in the implementation and monitoring / evaluation stages of strategic planning studies.

Strategic foresight enables making inferences about the future by using various techniques. It is possible to list scenario use, trend analysis and Delphi analysis among these techniques.

Establishing a single center under the name of "Strategic Foresight and Planning Center" at the ministry level from the first stage of strategic planning studies, forming the core staff of this center as permanent and other staff from the Ministry's personnel to be organized heterarchically, and ensuring the planning, implementation, monitoring and evaluation stages of strategic management studies. This is to put a model that includes management by this center, realization of corporate learning through the plans to be made by this center, ensuring that the issues revealed in the pestle and SWOT analysis are included in every stage of planning, the data obtained at each stage is transmitted to the stakeholders and the information to be received is included in the process and contributes to corporate learning. constitutes the purpose of the study. In this model, criticisms of existing strategic planning studies and studies targeted for the new public management will also be included. The model is aimed to be compatible with the principles of simplicity and simplicity. The model will ensure that continuous and transparent information sharing is provided to stakeholders and society at every stage of the process.

Key Words: Strategy, Learning, Forecasting, Model, Analysis

KAMU YÖNETİMİ ALANINDA YAPAY ZEKÂ KULLANIMI: YAPAY TAKDİR YETKİSİ

Faruk Selahattin YOLCU¹, Mehmet Seyda OZAN²

Özet

Günümüzde kamu yönetimi çalışmalarına bakıldığında yeni bilgi iletişim teknolojileriyle bürokratik süreçlerin otomasyonuna yönelik çalışmaların arttığı görülmektedir. İnsanlık tarihindeki en önemli dönüm noktalarından biri olan yapay zekâdaki gelişmelerin bu eğilimleri hızlandırdığını söylemek mümkündür. Çalışma kamu yöneticilerinin gerçekleştirdikleri faaliyetlerde kullandıkları takdir yetkisinin yapay zekâ kullanılarak nasıl geliştirilebileceğine odaklanmaktadır. Yapay zekânın takdir yetkisi üzerindeki etkisinin anlaşılabilmesi için yapay takdir kavramının derinlemesine bir incelemesi sunulmaktadır. Çalışma ilk olarak takdir yetkisi kavramına odaklanmakta, bu kavramın çeşitli bilimsel disiplinlerde nasıl karşılık bulduğunu ve kamu yönetimi literatüründe ifade ettiği anlamı ortaya koymaktadır. İlerleyen bölümlerde yapay takdir yetkisi ele alınırken ilgili süreçlerin arka planını oluşturan derin öğrenme sürecine, yapay takdir yetkisinin kamu kuruluşlarındaki potansiyel uygulama alanlarına ve sunacağı temel katkılara yer verilmektedir. Kamu kuruluşlarında kullanılacak olan yapay takdir yetkisinin karar alma süreçlerinde objektifliği sağlayacağı ve ilgili süreçlerde kuruluşu etkileyen tüm faktörlerin dikkate alınabilmesini kolaylaştıracağı öngörülmektedir.

Çalışma Konusu; yapay zekânın kamu yönetimi alanında, özellikle kamu yöneticileri tarafından kullanılan takdir yetkisinin geliştirilmesi bağlamında nasıl bir rol oynayabileceğine odaklanmaktadır.

Çalışmanın Amacı; yapay zekânın kamu yöneticilerinin karar verme süreçlerini hem verimlilik hem de objektiflik açısından nasıl iyileştirebileceği sorusunu cevaplamaktır. Yapay zekânın karar verme süreçlerinde kullanılmasının, kararların daha şeffaf ve hesap verebilir olmasını sağlama potansiyelinin ortaya konulması hedeflenmektedir.

Çalışmanın Metodolojisi; çalışmada literatür taraması yöntemi kullanılarak, derin öğrenme ve kamu hizmeti uygulamaları üzerinden yapılan analizler incelenmektedir. Bu analizler, yapay takdir yetkisinin kamu yönetimi alanında nasıl geliştirilebileceğini ortaya koymaktadır. Ayrıca, günümüz kullanım örnekleri üzerinden yapay takdir yetkisi ile güçlendirilen kamu yönetimi araçlarının etkinliğini değerlendirme fırsatı sunmaktadır.

¹ Dr., Kocaeli Üniversitesi, faruksyolcu@gmail.com , ORCID NO: 0000-0001-9942-7669

² Dr., Erciyes Üniversitesi, mseydaoan@gmail.com , ORCID NO: 0000-0003-1821-0287

Çalışma, kamu yönetiminde yapay zekâ kullanımı üzerine yapılan mevcut araştırmaları kapsamlı bir şekilde incelemektedir. Yapay zekâ tabanlı takdir yetkisinin kamu sektöründe nasıl uygulanabileceği, teknolojinin sunduğu temel katkılar ve potansiyel uygulama alanları detaylı bir şekilde ele alınmıştır. Kamu kuruluşlarında yapay zekânın kullanımı, karar alma süreçlerinde objektifliği tesis etme potansiyeline sahiptir. Bu kullanım, kuruluşun karşılaştığı tüm faktörlerin dikkate alınmasını kolaylaştırarak, daha bilinçli ve adil kararların alınmasına olanak tanımaktadır.

Çalışma, yapay zekânın kamu hizmetlerinde adil karar verme süreçlerine olan etkisini ve bu teknolojinin kullanımının çeşitli boyutlarını tartışmaktadır. Çalışmada, yapay zekâ tabanlı takdir yetkisinin günümüz uygulamaları üzerinden elde edilen örnek olaylara yer verilmektedir. Bu örnek uygulamalar, bu teknolojinin potansiyel avantajlarını ve karşılaşılabilecek zorlukları somutlaştırmaktadır.

Çalışma kapsamına ve işleyişine dahil edilen konu başlıklarını şöyle özetlemek mümkündür:

Takdir Yetkisi Kavramı bölümünde, takdir yetkisi kavramının temel tanımı ve önemi üzerinde durulmaktadır. Takdir yetkisi, karar verme süreçlerinde esneklik ve uyum sağlama kapasitesi olarak tanımlanırken, farklı disiplinlerden alınan tanımlarla zenginleştirilmiştir. Bu kavramın tarihsel gelişimi ve kamu yönetimi literatüründeki yeri incelenmiştir.

Derin Öğrenme ve Yapay Takdir Yetkisi bölümünde, yapay zekâ ve özellikle derin öğrenmenin gelişimi, yapay takdir yetkisinin temelini oluşturma yönü ortaya konmuştur. Bu bölümde, yapay zekâ sistemlerine özerklik ve karar alma yetisi kazandırmanın teknik yönlerini ele alınmıştır. Derin öğrenme teknikleri ve yapay zekâ sistemlerinin karmaşık karar verme süreçlerinde nasıl kullanılabileceği üzerine örnekler sunulmuştur.

Yapay Takdir Yetkisinin Potansiyel Kullanım Alanları ve Katkıları bölümünde kamu yönetimi alanında yapay takdir yetkisinin potansiyel kullanım alanları ve sağlayabileceği faydalar detaylandırılmıştır. Vergi denetimleri, gümrük ve sınır kontrolleri, sağlık hizmetleri, e-devlet uygulamaları, şehir yönetimi ve hukuki süreçler gibi çeşitli alanlarda yapay takdir yetkisinin nasıl etkili olabileceği tartışılmıştır.

Makalenin *Sonuç* bölümünde ise yapay zekâ ve yapay takdir yetkisinin kamu yönetimi reformları ve dijitalleşme sürecindeki rolü değerlendirilmiştir. Teknolojinin bu alanda sağlayabileceği avantajlar ve karşılaşılabilecek etik ile güvenlikle ilgili zorluklar ele alınmıştır. Ayrıca, gelecekteki çalışmalara yönelik öneriler ve yapay takdir yetkisinin kamu hizmetlerinin kalitesini nasıl artırabileceği üzerinde durulmuştur.

Çalışmanın Bulguları; kamu yönetimi karar verme süreçlerinde yapay zekâ kullanıldığında, kararların şeffaflığı ve hesap verebilirliği üzerinde olumlu etkiler oluşturabileceği görülmektedir. Yapay zekâ teknolojilerinin etkili kullanımı için kamu sektöründe politika ve yönetmeliklerin geliştirilmesinin önemli olduğu vurgulan-

maktadır. Gelecek çalışmalar, bu teknolojilerin kamu sektörüne nasıl daha iyi entegre edilebileceğine ışık tutacaktır.

Sonuç olarak, yapay takdir yetkisinin kamu yönetiminde uygulanması hem şeffaflığın hem de hesap verebilirliğin artırılması açısından büyük bir potansiyel taşımaktadır. Yapay zekâ algoritmalarının karar verme süreçlerine entegrasyonu, kararların nasıl ve neden alındığına dair detaylı bilgiler sunarak, vatandaşların kamu yönetimi kararlarını daha iyi anlamasını ve bu kararlara yönelik daha fazla güven duymasını sağlayabilir. Ayrıca, yapay zekâ, karar verme süreçlerinde tutarlılık ve objektiflik sağlayarak, subjektif yargıların azaltılmasına ve adil kararların alınmasına olanak tanımaktadır. Bu yeni yaklaşım, kamu yönetiminin modernizasyonu ve vatandaşların kamu hizmetlerinden memnuniyetinin artırılması yolunda önemli bir adım olacaktır. Ancak, yapay zekâ uygulamalarının başarılı bir şekilde entegrasyonu için, etik standartlar, veri güvenliği ve gizlilik hususları gibi çeşitli zorlukların üstesinden gelinmesi gerekmektedir. Yapay zekâ destekli takdir yetkisinin etkili bir şekilde kullanılabilmesi için, bu teknolojilerin sürekli olarak gözden geçirilmesi, iyileştirilmesi ve kamuoyu ile şeffaf bir şekilde iletişim kurulması zorunludur. Böylelikle, yapay zekâ, kamu yönetiminin daha şeffaf, adil ve hesap verebilir olmasına katkıda bulunarak hem kamu hizmetlerinin kalitesini artıracak hem de kamu güvenini pekiştirecektir.

Anahtar Kelimeler: Kamu Yönetimi, Yapay Zekâ (AI), Takdir Yetkisi, Kamu Yönetiminde Reform, Dijitalleşme.

THE USE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN PUBLIC ADMINISTRATION: ARTIFICIAL DISCRETION

Abstract

This study focuses on the use of artificial intelligence technologies in the field of public administration, especially on the improvement of discretion used by public administrators. The main purpose of the study is to examine how artificial intelligence can improve the impact of public managers on decision-making processes in terms of efficiency and objectivity. The potential of using artificial intelligence to make decision-making processes more transparent and accountable is being investigated. The study was carried out using the literature review method. In this context, analyzes made on deep learning and public service applications were examined and findings on how artificial discretion can be developed in the field of public administration were presented. Today's use cases provide the opportunity to evaluate the effectiveness of public management tools empowered with artificial discretion.

The study discusses in detail the applicability of artificial intelligence-based discretion in the public sector, the main contributions of the technology and its potential application areas. It is emphasized that the use of artificial intelligence has the potential to establish objectivity in decision-making processes and that this use facili-

tates the consideration of all factors facing the organization, allowing more informed and fair decisions to be made. The study discusses various aspects of the use of artificial intelligence in public services and includes case studies obtained from today's applications. These examples embody the potential advantages of the technology and the challenges that may be encountered. This study makes an important contribution to how applications of artificial intelligence technologies in public administration can transform decision-making processes, especially in the context of the use of discretion.

Keywords: Public Administration, Artificial Intelligence (AI), Discretion, Reform in Public Administration, Digitalization.

TÜRKİYE’DE DEVLET-PARTİ BÜTÜNLEŞMESİ: POLİTİK KÜLTÜR AÇISINDAN BİR DEĞERLENDİRME

Fatih ERTUGAY¹

Özet

Politik kültür; politik olay, durum, gelişme ve süreklilikler ile bireysel ya da kolektif olarak beliren tutum, yaklaşım, algılar, davranışlar vb. arasında doğrudan ya da dolaylı, kimi durumlarda daha yakın ve derin, kimi durumlarda daha uzak ve yüzeysel bir ilişkinin varlığının kabulüne dayanan bir açıklama bütünüdür. Bu açıdan politik kültür, geçmişle bugün arasındaki bir ilişkiselliğin altını çizer. Mevcut siyasal sistem dâhilindeki unsurların ve aktörlerin etkilendiği ve aynı zamanda etkiledikleri, kurumları ve yapıları şekillendirdiği kadar yaklaşımları ve anlam haritalarını da şekillendiren bir iklimi anlatır. İnförmel davranış örüntülerinden yazılı ve yazılı olmayan normlara kadar geniş bir çerçeve politik kültür öğeleri içerisinde değerlendirilir. Dolayısıyla herhangi bir siyasal sistemin işleyişini ve yapısal özelliklerini açıklamak ve anlamak bakımında politik kültür çalışmaları esasında önemli bir noktada durmaktadır. Zira bir siyasal sistem içerisinde yaşayan insanların siyasal olaylar, gelişmeler, durumlar ve değişimler karşısında gösterdikleri tutumlar ve tavırlar ile siyasal sistem içerisindeki kurumlarla geliştirdikleri ilişki biçimlerinin bütününi anlatmak için kullanılan bir kavram olarak politik kültür (Ertugay, 2020: 10), bu tutum, tavır ve davranışların arka planında yatan geniş bir bağlamı açığa çıkarması bakımından son derece önemlidir.

Politik kültürün tarihsel akış içerisindeki ve güncel siyasal olayları etkilediği bütün ülke örneklerine benzer şekilde Türkiye’de de politik kültür böylesi bir etkiye ve öneme sahiptir. Hatta diğer ülke örneklerinden farklı olarak Türkiye’de politik kültürün hali hazır siyasal olayları, gelişmeleri, tutum ve davranışları daha fazla etkiliyor olduğunu söylemek mümkündür. Politik kültür çalışmalarının, bilhassa siyaset-kültür ilişkilerini ve tarihsel süreklilikleri ya da kopuşları ortaya çıkarabilme kapasitesi göz önüne alındığında, Türkiye’de de bahse konu sürekliliklerin belirlenmesi tarihsel olanla güncel olan arasındaki ilişkiyi açığa çıkarma açısından önemli olacaktır. Ayrıca mevcut politik ilişkiler, gelişmeler, yapılar ve kurumlar ile tutum ve davranışların neden ve nasıl gerçekleştiğini göstermesi bakımından da önemli bir analiz aracı olacaktır.

Kültürün bir tarihsel süreklilik, aktarım ve birikim olması nispetinde, politik kültür çalışmaları da geriye doğru bir okumayı gerektirmektedir. Mevcut politik ilişkiler, gelişmeler, olaylar, yapılar, kurumlar, tutum ve davranışlar söz konusu tarihsel

¹ Prof. Dr., Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, İİBF, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, Sivas, fertugay@hotmail.com

süreklilikten ve onun içerisinde şekillenen kültürden etkilenmektedirler. Bu nedenle bunlara dair bir kavrayış geliştirebilmek açısından geçmişin tekrar tekrar inceleme masasına yatırılması gerekmektedir. Benzer şekilde bu kavrayış, geçmişin güncel üzerindeki etkisi çok boyutlu ve çok yönlü hem yatay hem de dikey eksenle ortaya çıkarılabilesine olanak tanıyacaktır. Farklı ögeler farklı bağlamlarda, *sonrayı* farklı bir biçimde etkileyebilmektedir. Bu çalışmada söz konusu etki bağlamında oldukça spesifik bir noktadaki bir dönem ve gelişme ele alınacaktır. 1936 yılında politik bir karar ile Türkiye’de siyasal alanı tamamen kuşatmış olan tek parti/CHP ile devletin politik ve idari anlamda bütünleşmesi, bunun politik kültür açısından yol açtığı/yol açmış olabileceği sonuçlar mercek altına alınacaktır.

Siyasal sistem içerisinde başkaca bir partinin bulunmadığı, bütün siyasal süreçlerin tek bir parti tarafından üstlenildiği; siyasal süreçlerin dışında da bütün idari mekanizma ve süreçlerin de tek bir parti tarafında kontrol edildiği ve literatüre Tek Partili Dönem olarak geçen dönemde, zikredilen tüm bu durumlara rağmen, bir adım daha ileriye gidilerek temel ve en önemli/dikkate değer idari görevler parti teşkilat yapısı ve görevleri ile birleştirilmiştir. 1936 yılında Başvekil ve CHP Genel Başkan Vekili İsmet İnönü tarafından yayımlanan bir genelgeyle CHP Genel Sekreterinin aynı zamanda hükümet üyesi/İçişleri Bakanı ve valilerin de CHP il başkanı olarak görev yapacağı belirtilmiş (Erdoğan, 2017: 274), böylece devlet ile partinin bütünleşme süreci resmi bir aşamaya geçmiştir.

Bu aşamayla birlikte devlet ve onun idari teşkilatlanmasındaki en önemli iki görev (iç işleri bakanlığı ve valilikler) doğrudan parti ile bütünleşmekte ve böylece siyasal ve idari olarak birbirinden bağımsız olması beklenen iki ayrı yapı teke inmektedir. Daha Cumhuriyet’in ilanından hemen sonra kurulan Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası’nın kapatılması ve sonraki yıllarda kurulan Serbest Cumhuriyet Fırkası’nın kendisini feshetmek zorunda kalması ile zaten gerçekleşen siyasal alanın tekelleşmesi, bu kararlar birlikte, herhangi bir özerk alan ya da aralığın bırakılmaması ile devam etmiştir. Sonuç itibarıyla bu iki yapının birbiri üzerindeki denetimi ortadan kalktığı gibi, bu durum doğrudan siyasal aktörlerin pozisyonlarına, aksiyonlarına ve davranışlarına da yansıyan bir mahiyet kazanmıştır. Politik kültür açısından bakıldığında, yaşanan bu gelişmeler ve süreç içerisinde ortaya çıkan uygulama ve durumlar, tarihsel süreklilik içerisinde dolaylı ya da doğrudan olacak şekilde sonraki gelişmeleri de etkilemiştir. Bu açıdan söz konusu sürecin ayrıntılı bir analizi bağlamında ne tür sürekliliklerin ve etkilerin izinin sürülebileceği sorusunun peşine düşmek, gerek tarihsel-politik gelişmeleri gerekse de hali hazırdaki politik dinamikleri ve gelişmeleri anlama bakımından önemli olacaktır. Çalışma öncelikli olarak kısaca Tek Parti olgusunu ortaya çıkaran süreci ve dinamikleri, sonrasında da 1936 yılındaki devlet-parti bütünleşmesini ve sonuçlarını ele alacaktır. Bu değerlendirmelerin akabinde ise söz konusu gelişmelerin politik kültür açısından taşıdığı olgusal içerik ve nitelik ortaya konmaya çalışılacak ve çok kısa bir değerlendirme olmak kaydı ile güncel olanlarla da ilişkisine değinilecektir.

Anahtar Kelimeler: Türkiye, parti, devlet, bütünleşme, politik kültür.

STATE-PARTY INTEGRATION IN TÜRKİYE: AN EVALUATION FROM THE PERSPECTIVE OF POLITICAL CULTURE

Abstract

Political culture studies emphasise the importance of historical continuity and transmission in understanding political developments, events, attitudes and behaviours. The assumption that there is a fundamental relationship between current political events, even structural elements, and historical and cultural elements is one of the basic claims of political culture studies. In 1936, a political and administrative decision led to the integration of the state and the party in Turkey (the General Secretary of the CHP also became the Minister of Internal Affairs and the provincial chairmen became governors). This decision not only had administrative and political consequences in its own period, but also had an impact on subsequent processes in terms of political culture. The study aims to analyse what kind of qualities this decision, together with the stages of its making and implementation, has as an element and source of political culture and what kind of impact it has. One of the aims of this analysis is to better understand the contemporary. For this reason, in line with the findings of its analyses of the period, the study will also claim to make explanations about the present, but only in very general terms.

Keywords: Türkiye, party, state, integration, political culture.

SIYASETİN DOĞRUDAN FİNANSMANINDA DEMOKRATİK BİR UYGULAMA: NORVEÇ ÖRNEĞİ

Fatih KOÇ¹

Özet

Demokratik siyasal sistemin en önemli öğelerinden birisi siyasi partilerdir. İktidarı elde etmek, iktidara ortak olmak ve iktidarını sürdürmek gibi ana gayeleri olan siyasi partilerin faaliyetlerini gerçekleştirebilmesi konusunda karşılaştıkları bir sorunları vardır; finansman. Kuruldukları dönem itibariyle üye aidatları ve çeşitli bağış ve yardımlar ile faaliyetlerini gerçekleştirebilen siyasi partilerin 21. Yüzyıl ile birlikte üye aidatlarında yaşanan büyük düşüşler ve siyasa faaliyetlerin gerçekleştirilebilmesi noktasında artan maliyetlerinden dolayı finansmana olan ihtiyaçlarında büyük bir artış meydana gelmiştir. İşte bu noktada siyasi partilerin ve sahip olduğu örgütlerinin ihtiyaç duyduğu finansman ihtiyacının karşılanması hususunda dünyadaki birçok ülkede doğrudan kamusal yardım olarak kabul edilen hazine yardımları çözüm olarak sunulmuştur. Hazine yardımları Batı demokrasilerinde siyasi partiler, kamu ve seçmenler arasında olan ilişkideki en önemli gelişmelerden birisi olarak kabul görmektedir.

Demokrasinin diğer şartlarından birisi olan seçimlerin adil bir ortamda yapılabilmesi de finansman konusu ile ilişkilidir. Siyasetin finansmanı bir ülkede bir taraftan siyasete olan güven duygusunun gelişmesini ve/veya kaybedilmesini ve aynı zamanda siyasi partilerin gelir kaynaklarının meşru ve saydam olması konularını gündeme getirirken diğer taraftan yönetim mekanizmasının çalışmasını da etkilemektedir. Bundan dolayı siyasi faaliyetlerin demokratik, eşit ve adil bir çizgide devam ettirilebilmesi hususu önemlidir. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 10. ve 11. Maddelerinde açıkça belirtilen toplantı ve örgütlenme hususunda dernek kurma ve İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Sözleşmenin Ek Birinci protokolünün 3. Maddesinde belirtildiği gibi serbest seçim hakkı siyasetin finansmanı olgusunda etkili olabilmektedir.

Demokratik olan ülkelerde seçimlere katılan partiler ve bu partilerin aday belirleme süreçleri ile siyasetin finansmanında şeffaflık hususları çok önemlidir. Çünkü partilerin finansmanı konusunda dünyada gündeme genellikle hukuksal olmayan finansman yöntemleri gelmekte ve bu durum özellikle seçim dönemlerinde ülkelerin gündemlerini meşgul etmektedir. Ortaya çıkan bu algı ve süreç yönetim mekanizmasının aktörlerini de etkilemektedir. Dolayısıyla siyasetin finansmanı konusu

¹ Öğr. Gör., Ardahan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, Maliye Bölümü, Ardahan, fatihkoc@ardahan.edu.tr, ORCID: 0000-0002-5639-5545

siyasi partilerin kendi beyanları üzerine karar verilecek bir durum olmaktan çıkmakta ve çok yönlü bir hal almaktadır.

Partiler demokrasisi açısından siyasetin finansmanı noktasında devletçe yapılan hazine yardımları etkili olabilmektedir. Mecliste olup hazine yardımı alan partiler kamu politikalarında yeterince ve/veya istedikleri oranda etkili olabilirken, mecliste olmayan ve/veya mecliste olsa da düşük miktarlarda hazine yardımı alan partiler yeterince ve/veya istedikleri oranda kamu politikalarına etki edemeyebilirler. Bu açıdan bir ülkedeki siyasa faaliyetlerinin daha demokratik bir şekilde yürütülebilmesi açısından siyasetin finansmanı önem kazanmaktadır. Siyasette fırsat eşitliğinin sağlanabilirliği açısından bu hususun incelenmesi önemlidir. Bu nedenle demokratik olan tüm ülkelerde Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinde yer alan siyasetin yapılma biçimi hükümleri ile paralel bir düzenleme gidilmiştir/gidilmektedir. İktidarı elinde bulunduran veya iktidara ortak olan siyasi parti/partiler ile diğer partilerin eşit şartlarda genel ve yerel seçimlere girmesine azami ölçüde dikkat edilmelidir. En azından seçimlerin daha demokratik bir şekilde gerçekleştirilebilmesi açısından iktidarı elinde bulunduran siyasi partiye/partilere kamu kaynaklarının sınırsız bir şekilde kullanma yetkisi verilmesi kararı yeniden gözden geçirilmelidir. Ayrıca seçim kampanyalarında kullanılan araçların kullanılmasında/kullanılmasında adil ve şeffaf bir düzenleme demokratik bir anlayış açısından önem taşımaktadır. Çünkü siyasi partiler kamu kaynaklarını elde edebilmek ve bu imkanları istedikleri şekilde kullanabilmek gayesiyle demokratik olmayan bir anlayış sergileyebilirler. Netice itibarıyla siyasi partiler demokratik olmayan davranışlarda bulunarak asıl hedeflerinden sapabilir ve bir siyasi partiden daha çok bir şirket şeklinde faaliyetlerini yürütmeye çalışabilirler.

Ortaya çıkışı açısından toplumda var olan farklı düşünceler arasındaki çatışmayı çözmek ve bu farklı düşünceleri bir araya getirip toplumsal bir sözleşme oluşturmak olan siyaset, finansman olgusu ile birlikte farklı amaçlar edinebilmektedir. Dolayısıyla siyasi partiler ve üyeleri açısından siyasetin finansmanında oluşabilecek özel çıkarların önüne geçebilmek amacıyla demokratik bir düzenleme olması devletler açısından son derece gerekli bir durumdur. Tarihi açıdan bu husus ile ilgili 1883 yılında İngiltere’de çıkarılan Hileli ve Yasadışı Uygulamalar Yasası ile siyasetin finansmanı konusunda ilk kez bir sınırlandırmaya gidilmiş ve akabinde Amerika Birleşik Devletleri’nde daha çok orta sınıf tarafından desteklenen ilerlemeci/ilerici dönemdeki federal seçimlerde büyük şirketlerin etkilerinin azaltılmasına ve /veya yok edilmesine yönelik bir çaba gösterilerek siyasi partilerin şahsi menfaatlerin etkisinden kurtarılmasına ve yozlaşmalarının önüne geçilerek demokratik olmayan davranış sergilemelerine engel olunmaya gayret edilmiştir.

Özellikle 21. Yüzyıl ile birlikte dünyada demokrasinin vazgeçilmez unsurlarından birisi olan seçimlere yönelik seçme ve seçilme hakkının yaygınlaşması ile birlikte siyasetin finansmanı konusunda doğrudan kamusal ödemeler olarak kabul edilen hazine yardımları, siyasi partilere bağış ve yardımlar ile seçimlere yönelik gelir-

gider bilançolarının hazırlanması ve tüm bu işlemlerin denetlenmesi düzenlemelerinin de yaygınlaşmaya başladığı söylenebilir.

Siyasetin finansmanı konusunda birçok ülkede yapılan bu uygulamaların ve düzenlemelerin demokratik olup olmadığı hususu dünyadaki bazı kuruluşların ilgisini çekmiş ve çalışma alanlarına girmiştir. Bu kuruluşların önde gelenlerinden birisi ise The Economist Intelligence Unit(EIU)dir. Yaklaşık 75 yıllık bir geçmişe ve neticesinde deneyime sahip olan The Economist dergisinin kardeş şirketi olan EIU tarafından 2006 yılından beri her yıl Demokrasi Endeksi yayınlanarak ülkelerin demokrasi seviyeleri ölçülmeye çalışılmaktadır. EIU tarafından yayınlanan demokrasi endeksi beş farklı kategoriden ve 60 sorudan oluşmaktadır. Bu kategoriler şöyledir; seçim süreci ve çoğunluk, sivil özgürlükler, hükümetin işleyişi, siyasi katılım ve siyasi kültürdür.

EIU tarafından en son 2022 yılında yayınlanan demokrasi endeksine göre; dünyadaki 167 ülkenin; 24 tanesi olgunlaşmış demokrasiye sahip olup Norveç ise bu endekste genellikle ilk sırada yer almaktadır. Çalışmada Norveç'in seçilmesinin temel sebebi budur. Ayrıca International Institute For Democracy And Electoral Assistance (IDEA)'nın 2021 yılında yayınlamış olduğu Küresel Demokrasi Durumu Tematik Belgesine göre de dünyadaki rejimler Demokrasi Endeksi'nde yer alan rejimler ile örtüşmektedir.

Bu çalışmanın amacı; Norveç örneğinde olduğu gibi Dünyada demokrasi endeksine göre olgunlaşmış demokrasiye sahip olan ülkelerde siyasetin finansmanındaki düzenlemelerin de demokrasinin şartları ile paralellik gösterdiğinin ortaya konulmasıdır. Bu çalışmada nitel bir araştırma yöntemi kullanılmıştır. Bu çalışma ile demokrasi endeksinde olgunlaşmış demokrasi dışında yer alan ülkelerde siyasetin finansmanında demokratik ilkelerin benimsenmesine yönelik öneriler getirilmesi hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Finansman, Demokrasi, Seçim, Siyaset, Saydamlık

A DEMOCRATIC PRACTICE IN DIRECT FINANCE OF POLITICS: THE NORWAY EXAMPLE

Abstract

One of the most important elements of the democratic political system is political parties. Political parties, which have the main aim of gaining power, sharing power and maintaining power, have problems in carrying out their activities; financing. Political parties, which were able to carry out their activities with membership dues and various donations and aids since the period they were established, have experienced a great increase in their need for financing due to the great decreases in membership dues and the increasing costs of carrying out political activities in the 21st century. At this point, treasury aid has been offered as a solution in many countries around the world to meet the financing needs of political parties. Treasury

aid is considered one of the most important developments in the relationship between political parties, the public and voters in Western democracies. It can be said that, especially in the 21st century, with the spread of the right to vote and be elected for elections, which is one of the indispensable elements of democracy in the world, treasury aid in the financing of politics, donations and aid to political parties, preparation of income-expenditure balance sheets for elections and regulations for the auditing of all these transactions have started to become widespread. . The issue of whether these practices and regulations made in many countries regarding the financing of politics are democratic or not has attracted the attention of some organizations in the world and has entered their field of work. One of the leading of these organizations is The Economist Intelligence Unit (EIU). EIU, the sister company of The Economist magazine, which has a history of approximately 75 years, has been trying to measure the democracy levels of countries by publishing the Democracy Index every year since 2006. According to the democracy index last published by EIU in 2022; 167 countries in the world; 24 of them have mature democracies, with Norway generally ranking first in this index. This is the main reason why Norway was chosen in the study.

Keywords: Financing, Democracy, Election, Politics, Transparency

AHMET HAMDİ TANPINAR'IN BATILILAŞMAYA VE MODERNLEŞMEYE BAKIŞI

Fatma BUĞDAY¹

Özet

Çalışmanın Amacı:

Türkiye’de Batılılaşma/Modernleşme tartışmalarını Ahmet Hamdi Tanpınar’ın bu kavramlar ile ilişki kurma şeklini romanları temel alınarak analiz etmektir. Bu çalışmada, Türk Modernleşme/Batılılaşma sorunsalında Tanpınar’ın zihin dünyası bir imkân olarak ele alınacaktır. Bu doğrultuda, öncelikle Türkiye’nin modernleşme serüveni genel bir panorama ile analiz edilip Ahmet Hamdi Tanpınar’ın bu süreçteki konumu belirlenmiştir. Batılılaşma/ Modernleşme kavramları Türkiye’nin düşünce ikliminde sosyoloji, psikolojik ve politik kargaşalarla yüklüdür. Bütün modernleşme hareketleri kendi olma ile başkası olma arasında radikal seçimler yapma zorunluluğuna yol açtığı için trajediyi içinde barındırırlar. Batı dışındaki toplumlarda deneyimlendiği gibi hem çağı yakalama istediği, hem de öfke ve gerilim içermektedir. Yeni ulus inşası ile Batılılaşmaya/ Modernleşmeye yaklaşımın yol açtığı bu duygusal yük ile bu dönem siyasi literatürden daha fazla edebiyatta ve edebiyat yazarlarının duruş ve tutumlarıyla görünür olmaktadır. Bu analizde Tanpınar’ı koordinatların merkezine oturtmak abartı olmayacaktır. 1923 yılında Türkiye Cumhuriyeti’nin kurulmasıyla toplumsal yaşamın her alanında topyekün modernleşme hareketleri aydınlar üzerinde uzun tartışmalara neden olmuştur. Türk toplumu, hem kültür tarihi bakımından hem de inanç bakımından Batı ile farklılık arz etmektedir. Yeni Türkiye Cumhuriyeti kültür politikası ile inşa edilecektir. Toplumsal sınıflar açısında da bir orta sınıfa sahip olmayan koşullarda Erken Cumhuriyet döneminin egemen ideolojisi cehalet ve geri kalmışlık prangasından biran önce kurtulma mücadelesiydi. Bu doğrultuda telaşlı ve aceleci modernleşmeydi. Türk Devriminin asıl gayesi çağın gerisinde kalmış bir toplumsal yapıyı en hızlı yoldan eğiterek aydınlatarak yaşanan çağa ulaştırmak çağdaşlaştırmaktı. Diğer bir ifade ile oluşturulacak milli kültür politikası ile toplum topyekün çağdaş uygarlık düzeyine Batılılaşma politikası ile ulaşacaktır. Batılılaşma ya da modernleşme kavramları (nüansları aradaki farklılıkları saklı tutarak) çoğu zaman eş anlamlı olarak kullanılıp bir toplumun/kültürün çağın gereklerine ulaşmak için giriştiği çabaların tümüne verilen isimdir. Modernleşme ve Batılılaşma kavramları dünyanın haritasının çıkarılmasında önemli bir yere sahiptir. Batı’da inşa edilen mo-

¹ Doktora Öğrencisi, Dokuz Eylül Üniversitesi, fatosbugday@hotmail.com, ORCID: 0000 0001 6761 6422.

dernliğin ulaşılacak istenilen çağdaş uygarlık yaklaşık Beş Yüz yıla dayanıp arkasında; Aydınlanma, Rönesans, Reform, Uluslaşma, 1789 Fransız İhtilali, Laikleşme, Endüstrileşme, Kentleşme, Bilim, Bilgi, Bilişim Çağları, cemaatten cemiyete geçiş bireyselleşme yer almaktadır. Toplumların çağdaşlaşma doğrultusunda takip ettiği izlek, siyasal, Kültürel, toplumsal dönüşümlerle gerçekleşmektedir. Batının zamana yayılarak oluşan kamusal alan üzerinden elde ettiği bu kazanımları Türkiye’de ulus inşası ile iki/üç kuşakta gerçekleştirmeye çalışmanın sancılarını edebiyat düşünürleri üzerinden okunması bilimin henüz toplumsallaşmadığı bir dönemde toplumsal yapıyı anlamada yol gösterici olmaktadır. Erken cumhuriyet döneminde toplumun geleceği ve güvencesi uygarlık ile çatışmada değil Batı’nın temsil ettiği çağdaş toplum ailesine katılmada bulunmuştur. Laik bir milli kültür inşa etmek çağdaş bir ulus olabilmemizin koşulu olmuştur. Fakat çağdaş bir ulus inşası toplumun kültürel kök ve kaynaklarından koparılmasıyla, uzaklaştırılmasıyla mümkün müydü? Dönemin aydınlarının bu konu hakkındaki değerlendirmeleri hem toplumsal yapının hem de demokrasi kültürünün anlaşılmasında son derece önem arz etmektedir.

Tanzimat ve Meşrutiyet dönemlerinde yapılan yenilikler, devletin ve toplumsal kültürün temeline inemediği, beklentileri karşılayamadığı gerekçesiyle şekilsel Batılılaşma olarak eleştirilmiştir. Yeni Osmanlılar tarafından desteklenen, Osmanlı Devletini kurtaracak reçete olan Osmanlıcılık ve İslamcılık akımları geçerliliğini yitirmişti. Türkçülük hareketi, Yusuf Akçura tarafından “Üç Tarz-ı Siyaset” makalesinde tek çıkar yol olarak görülmekteydi. Ziya Gökalp ise İttihat ve Terakki Cemiyetinin ideoloğu ve Türk milliyetçiliğinin sözcüsü olarak “İslam dininden, Batı Medeniyetinden ve Türk Milliyetindenim” diyerek bunların bir sentezini yapmaya çalışmaktaydı. Cumhuriyet ilan edildikten sonra yeni ulus devletin çağdaş devletler arasında yerini alması için çağdaşlaşma politikası olarak Batı referans alınmıştır. Mustafa Kemal Atatürk Batılılaşmayı değil, çağdaşlaşmayı amaçlamaktaydı. Atatürk’ün “Hedefimiz Muasır Medeniyet Seviyesi (Çağdaş Uygarlık) düzeyinin üzerine yükselmektir” cümlesi çağdaş uygarlığa vurgu yaptığının göstergesidir. Bir ulusun kendisi olması, Batı’nın gelişme aşamalarını taklit etmeden bu gelişmeyi yakalaması çağdaşlık yolunda Batılılar gibi olmasıyla değil kendisi olmasıyla mümkün olmaktadır. Siyasal, kültürel ve toplumsal yapılarında radikal dönüşümler gerçekleşmiş bir devlette tüm gelişmeler birbirine bağlıdır. Yeni Türkiye Cumhuriyeti, Batı’nın birtakım değerlerini çağdaş uygarlığı yakalamada kendi kültürüne uygulayıp çağdaş devletler sınıfında yer almak için Batılılaşma sürecini başlatmıştır. Bu bağlamda Osmanlı Devleti ile bir kırılma noktası oluşturan ve Türkiye Cumhuriyeti ile dönüşen zihniyet dünyasını analiz etmek makalenin ara planını oluşturmaktadır.

Çalışmanın Yöntemi:

Makale, nitel araştırma yöntemi ile betimsel olarak incelenmiştir. Öncelikle, birincil kaynaklar olarak Ahmet Hamdi Tanpınar’ın eserleri, sonrasında ikincil kaynaklardan yararlanılmıştır. Çalışmanın çerçevesi üç kısımdan oluşmaktadır. Birinci

kısımda; Batılılaşma Modernleşme kavramının anlamı, muhtevası; ikici kısımda Türkiye Cumhuriyetinde Batılılaşma Modernleşme tartışmaları yeni ulus devlet inşa süreci ile değerlendirilecek, üçüncü kısımda ise Tanpınar'ın Modernleşmeye ve Batılılaşmaya yaklaşımı analiz edilip bir imkân olarak tartışılacaktır. Tanpınar Türkiye'de modernleşme trajedisinden beslenip eserlerinde bunu ele alır. Öznenin dünya karşısındaki tutumu coğrafya çerçevesinde inşa edilmektedir. Bu doğrultuda, Tanpınar'ın zihin dünyasının sınırları belirlenmiş bir izlek üzerinden ilerlemediğini hem Osmanlı Devleti hem de Cumhuriyet döneminde yaşadığı modernleşme Batılılaşma sancılarında görülebilir. Tanpınar Türkiye'nin modernleşmesi/Batılılaşma serüvenine nasıl bakıyordu, geçmiş ile nasıl bir ilişki kuruyordu ve bu değerleri yaşadığı döneme nasıl aktarıyordu? Osmanlı devletinden Türkiye Cumhuriyeti Devletine geçiş sürecinde gelenek ile yeni arasındaki bocalayan ve bunun sancılarını yaşayan modernleşme toplumu Tanpınar'ın romanlarında üzerinde durduğu konulardır.

Çalışmanın Bulguları:

Cumhuriyet tarihimizin önemli yazarlarından Ahmet Hamdi Tanpınar'ın düşün dünyası üzerinden Türkiye'nin Modernleşme/Batılılaşma serüvenini bilimin, toplumbilimin henüz toplumsallaşmadığı Erken dönem Türkiye Cumhuriyetinde toplumsal yapıyı edebiyat üzerinden okuyup anlamlandırmak son derece önem arz etmektedir. Tarih içerisinde zaman ilerledikçe ve değiştikçe her varlık ve olgu içinde taşıdığı farklı olanak ve olasılıkları gerçekleştirmektedir. Ahmet Hamdi Tanpınar yaşadığı zamanı aşan bir düşünür olarak etkisi değişen bağlam içerisinde zamanla farklı olanakları ortaya çıkarmıştır. Tanpınar'ın zihin dünyasında gelenek ona hem içkindir hem de aşkındır. Tek parti döneminin CHP milletvekili olan Tanpınar, toplumu anlama çabası doğrultusunda toplumsal zihniyetin kaynaklandığı din ve gelenek ile geçmişe ait olan ile Aydınlanmacı gelenekten farklı bir ilişki kurmaktadır. Geçmişi değil şimdiyi yakalayıp iz bırakmak ister. Gelenek, mekansal ve zamansal olarak içinde beslendiği için ona içkindir. Geleneği aştığı için de modernidir. Tanpınar, hem Dede Efendi Hem Mozart dinleyen bir düşünür olarak her iki kaynaktan da beslenmiştir. Tanpınar, Doğu ile Batı sentezi amacıyla da değildir, öncelikle kendisini gerçekleştirip inşa etmeyi istemektedir.

Modernleşme sürecini kısa bir zaman dilimine yayan toplumlarda sancılı bir süreç yaşanır. Bu dönemin toplumuna ait olan aydınlar, yazarlar bu sancılı süreci zihniyet dünyasında yaşayıp anlamlandırarak izdüşümlerini ürettikleri yapıtlara aktarmışlardır. Tanpınar bu sürecin önemli bir prototipidir. Tanpınar Modernleşme Batılılaşma tartışmalarında çatlayan Türk düşünce dünyasını mayalamaya çalışan bir düşünürdür. Modernleşmeye çalışan toplumlarda modernliğin tahayyülü ve umudu vardır. Tanpınar'ın trajedisi de bu bağlam içerisinde değerlendirildiğinde anlam kazanmaktadır. Yaşam pratikleri, toplumsal ilişkiler kavramlar üzerinden yükselip kavramların yönlendirmeleri sonucunda belirlenirler. Zihinsel ölçütleri belirlemede, Coğrafya, zaman, kültür, sınıfsal konum, duygular, değişkenlik gösteren stabil olmayan esnek araçlardır. Bu doğrultuda Kavramların, olayların, varlıkların inanç-

ların bilgileri zihinler tarafından çok farklı şekillerde anlamlandırılmaktadır. Bu bağlamda Modernleşme/Batılılaşma kavramına yönelik değerlendirmeler, Batı ile ilişki kurma şeklimizi belirlemektedir. Ahmet Hamdi Tanpınar bulunduğu/yaşadığı zamanı aşan bir düşünür olarak etkisi değişen bağlam içerisinde zamanla farklı olanaklarını ortaya çıkarmıştır.

Anahtar Kelimeler: Modernleşme/Batılılaşma, Doğu Batı İkilemi, Kültürel Değişim, Ahmet Hamdi Tanpınar

AHMET HAMDİ TANPINAR'S VIEW ON WESTERNIZATION AND MODERNIZATION

Abstract

In this article, Turkey's Westernization/Modernization adventure will be examined based on Ahmet Hamdi Tanpınar's novels, the way he establishes a relationship with these concepts. Tanpınar's mental World will be discussed as a possibility in the Turkish Modernization/Westernization problematic. In this regard, first of all, Turkey's Modernization adventure was analyzed with a general panorama and Ahmet Hamdi Tanpınar's position in this process was determined. The concepts of Westernization/Modernization are loaded with sociological, psychological and political complexities in Turkey's intellectual climate. The approach to Westernization/Modernization and its visibility in literature and the stances and attitudes of literary writers show that the novel of the Early Republic period contributed to the Project of building a new nation. It is important to follow and make sense of the mental World of Ahmet Hamdi Tanpınar, who problematizes and reflects the projections of the radical cultural transformations that gained momentum with the Republic within the scope of Westernization/Modernization in his novels, as this process offers an opportunity to understand the East-West conflict. The article was examined descriptively using the qualitative research method. First of all; following the Works of Ahmet Hamdi Tanpınar as primary sources, after that secondary sources were used. The framework of the study consists of three parts. In the first part; The meaning and content of the concept of Westernization/Modernization is in the second part; Westernization/Modernization debates in the Early Republic period will be evaluated with the new nation state building process, and in the third part, Tanpınar's approach to Modernization/Westernization will be analyzed and discussed as a possibility.

Keywords: Modernization/ Westernization, East-West Dilemma, Cultural Change.

AFET DİPLOMASİSİ ARAŞTIRMA EĞİLİMLERİ VE GELİŞMELER

Fatma GÜNDÜZ¹, Ezgi ATALAY², Kemal TORPUŞ³

Özet

Amaç: İnsanlık, küresel dünya düzeninde farklı afetlerle karşı karşıya kalmaktadır. Öte yandan afetlerin etkisi ve şiddeti her coğrafyada farklılık göstermektedir. Afetlerin olumsuz etkilerini azaltmak için dünya devletleri farklı yönetsel yaklaşımlar benimsemişlerdir. Ülkemizin afet yönetim modeli bütünsel ve dinamik bir yapıya sahip olup zarar azaltma, hazırlık, müdahale ve iyileştirme aşamalarının birbiriyle etkileşim içinde olduğu proaktif bir modele dayanmaktadır. Afet sürecindeki faaliyetler farklı yaklaşımları içermektedir. Afet diplomasisi; uzlaş, çatışma ve işbirliği kavramları çerçevesinde afet süreçlerindeki faaliyetlerin etkisini ortaya koymaktadır. Yapılan çalışmalar kısa vadede afet diplomasisinin afet sürecindeki faaliyetlerin diplomasisini etkileme gücüne sahip olduğunu göstermektedir. Diğer yandan afet süreçlerinde uzlaş ve barışın sağlanması ya da çatışmaların azaltılması yönünde bir etkiye sahip olduğu söylenebilir. Afet süreçlerinde bu uzlaşmanın sağlanabilmesi için önceden var olan bir zeminin olması da gereklidir. Mevcut zeminde kültürel faktörler, devam eden müzakere süreçleri ya da ticari bağlantılar etkili olabilir. Afet diplomasisi kısa vadede mutlak başarı getirmeyebilir, hatta afet süreçlerindeki faaliyetler bazı çatışmaları tetikleyebilir veya doğrudan bir etkisi olmayabilir. Uzun vadede afet diplomasisi üzerine yapılan araştırmalar sınırlı olsa da araştırmaya değer bir konu olarak görülmektedir. Afet diplomasisi, afet süreçlerinde uzlaş ve işbirliğinin etkisini ortaya koymaktadır. Bu araştırma, afet diplomasisi üzerine yapılan bilimsel çalışmaların bibliyometrik analizini yapmayı amaçlamaktadır.

Materyal ve Yöntem: Çalışmada bibliyometrik araştırma yöntemi tercih edilmiştir. Araştırma verilerine 04.02.2024 tarihinde “Web of Science” veri tabanından “Disaster Diplomacy” anahtar sözcüğü girilerek çevrimiçi tarama şeklinde ulaşılmıştır. Verilerin analizinde bibliyometrik araştırmalarda sıkça tercih edilen VOSviewer programı kullanılmıştır. Web of Science veri tabanında yer alan afet diplomasisine ilişkin tüm çalışmalar analize dahil edilmiştir.

¹ Öğr. Gör. Dr., Sinop Üniversitesi, fgunduz@sinop.edu.tr, Orcid: 0000-0001-9585-3759

² Öğr. Gör. Dr., Bolu İzzet Baysal Üniversitesi, ezgiatalay@ibu.edu.tr Orcid: 0000-0002-7404-4351

³ Öğr. Gör., Artvin Çoruh Üniversitesi, kemaltorpus@artvin.edu.tr Orcid: 0000-0002-2204-0666

Bulgular: Çalışmada “Disaster Diplomacy/Afet Diplomasisi” anahtar kelimesi girilerek yapılan tarama sonucunda toplamda 50 adet yayına erişilmiştir. İlk çalışmanın 2005 yılında (1 adet) yapıldığı, en fazla çalışmanın 2018 yılında (6 adet) yapıldığı görülmüştür. Analiz edilen çalışmaların yayın kategorisi açısından ilk üç sırasını article (41 adet), book chapters (5 adet) ve editorial material (3 adet) oluşturmuştur. Yayınların ülkelere göre değerlendirilmesi yapıldığında ilk üç sırayı England (18 adet), Norway (16 adet) ve USA (16 adet) aldığı görülmektedir. En fazla etkileşime sahip araştırmacının “Kelman, Ilan” olduğu görülmüştür. Anahtar kelime analizinde sık tekrar eden kelimelerin “disaster diplomacy, disaster risk reduction, conflict, diplomacy” olduğu belirlenmiştir.

Web of Science Kategorileri kategorisinde Siyaset Bilimi (15), Uluslararası İlişkiler (11) ve Yerbilimleri Multidisipliner (9) çalışmaları bulunmuştur. Web of Science Index kategorisinde Social Sciences Citation Index (SSCI) (28), Emerging Sources Citation Index (ESCI) (11) ve Science Citation Index Expanded (SCI-EXPANDED) (11) çalışmaları bulunmuştur. Araştırma Alanları kategorisinde Devlet Hukuku (15), Uluslararası İlişkiler (11) ve Çevre Bilimleri Ekolojisi (10) çalışmaları bulunmuştur. Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri kategorisinde Barış ve Adalet Güçlü Kurumlar (21), İklim Eylemi (20) ve İyi Sağlık ve Refah (6) çalışmaları bulunmuştur. Yayın Başlıkları kategorisinde International Journal of Disaster Risk Reduction (5), Disasters, Global Change Peace Security, Disaster Prevention and Management, Journal of Peace Research (3) ve Cooperation And Conflict (2) çalışmalarına rastlanmıştır.

Affiliation kategorisinde University College London ve University Of London (15), University of Agder (14) ve Harvard University (4) çalışmaları bulunmuştur. Affiliation With Department kategorisinde University College London Faculty of Mathematical and Physical Sciences ve University College London Institute For Risk and Disaster Reduction (11), University College London Faculty Of Population HealthSciences, University College London Institute For Global Health ve University College London School Of Life And Medical Sciences (9) çalışmalarının yer aldığı tespit edilmiştir.

Sonuç: Küresel açıdan afet yönetim stratejilerinin oluşturulmasında ve geliştirilmesinde uluslararası iş birliğinin ve diplomatik çabaların önemli bir role sahip olduğu değerlendirilebilir. Bu bağlamda bilimsel zeminde uluslararası iş birliğinin sağlanması ve afet diplomasisi yaklaşımının yaygın hale getirilmesi gerektiği düşünülmektedir. Afet diplomasisi alanında daha fazla araştırma yapılmasının uluslararası düzeyde iş birliğine ve çözüm odaklı politikalara katkı sunacağı öngörülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Afet, Afet Diplomasisi, Afet Araştırmaları

DISASTER DIPLOMACY RESEARCH TRENDS AND DEVELOPMENTS

Abstract

Aim: Humanity faces different disasters in the global world order. On the other hand, the impact and severity of disasters differ in every geography. In order to reduce the negative impacts of disasters, world states have adopted different managerial approaches. The disaster management model of our country has an integrated and dynamic structure and is based on a proactive model in which mitigation, preparedness, response and recovery phases interact with each other. The activities in the disaster process involve different approaches. Disaster diplomacy reveals the impact of activities in disaster processes within the framework of consensus, conflict and cooperation concepts. Studies show that in the short term, disaster diplomacy has the power to influence the diplomacy of the activities in the disaster process. On the other hand, it can be said that it has an impact on achieving reconciliation and peace or reducing conflicts in disaster processes. In order to achieve this reconciliation in disaster processes, it is also necessary to have a pre-existing basis. Cultural factors, ongoing negotiation processes or commercial links may be effective in the existing basis. Disaster diplomacy may not bring absolute success in the short term, and activities in disaster processes may even trigger some conflicts or have no direct impact. Although research on disaster diplomacy in the long term is limited, it is seen as a topic worth exploring. Disaster diplomacy reveals the impact of consensus and cooperation in disaster processes. This research aims to conduct a bibliometric analysis of scientific studies on disaster diplomacy.

Material and Method: Bibliometric research can be conducted to identify trends in a particular subject and analyze quantitative data. Bibliometric research can enable the tracking of current publications and the determination and analysis of trends in publications on certain subjects. Bibliometric research method was preferred in the study. The research data were accessed through online search by entering the keyword "Disaster Diplomacy" from the "Web of Science" database on 04.02.2024. The data was analyzed using the VOSviewer tool, which is often chosen in bibliometric study. The analysis encompassed all studies on disaster diplomacy found in the Web of Science database.

Result: Using the term "Disaster Diplomacy" in the study led to the availability to 50 papers in all. The first study was carried out in 2005 (one study), while the greatest number of studies were carried out in 2018 (six studies). Articles (4 rankings), book chapters (5), and editorial material (3) were the first three publishing categories in which the examined works were ranked. When the publications are ranked by nation, the United States (16), Norway (16), and England (18) occupy the top three spots. It was seen that the researcher with the most interaction was "Kelman, Ilan". In the keyword analysis, it was determined that the frequently recurring words were "disaster diplomacy, disaster risk reduction, conflict, diplomacy".

In the Web of Science Catagories category, Political Science (15), International Relations (11) and Geosciences Multidisciplinary (9) studies were found. In the Web of Science Index category, Social Sciences Citation Index (SSCI) (28), Emerging Sources Citation Index (ESCI) (11) and Science Citation Index Expanded (SCI-EXPANDED) (11) studies were found. In the Research Areas category, Government Law (15), International Relations (11) and Environmental Sciences Ecology (10) studies were found. In the Sustainable Development Goals category, Peace And Justice Strong Institutions (21), Climate Action (20) and Good Health And Well Being (6) studies were found. In the Publication Titles category, International Journal of Disaster Risk Reduction (5), Disasters, Global Change Peace Security, Disaster Prevention and Management, Journal of Peace Research (3) and Cooperation And Conflict (2).

In the Affiliation category, University College London and University Of London (15), University of Agder (14) and Harvard University (4) studies were found. Af-filiation With Department category University College London Faculty of Mathematical and Physical Sciences and University College London Institute For Risk and Disaster Reduction (11), University College London Faculty Of Population HealthSciences, University College London Institute For Global Health and University College London School Of Life AndMedical Sciences (9) studies were found to take place.

Conclusion: Activities in disaster processes can have the potential to foster common purpose, consensus and cooperation. It can be evaluated that international cooperation and diplomatic efforts have an important role in the creation and development of disaster management strategies globally. In this context, it is thought that international cooperation should be ensured on scientific grounds and disaster diplomacy approach should be made widespread. It is predicted that more research in the field of disaster diplomacy will contribute to international cooperation and solution-oriented policies.

Keywords: Disaster, Disaster Diplomacy, Disaster Research

SARKAÇTA BİR BAKANLIK: ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI

Feriştah YILMAZ¹, Elif Balam SIZAN²

Özet

İnsan çevresinden bağımsız düşünülemez toplumsal bir canlıdır. İnsanın bu toplumsal varoluşu çevre ile kurduğu ilişkiyle mümkündür. Bu varoluş, toplumsal olduğu kadar ekonomik, siyasal, kültürel fakat en temelde ekolojik bir ilişkidir. İnsanın toplumsal yaşayışındaki farklı dönemlere karşılık gelen avcı toplayıcı, neolitik, kırsal ve kentsel yaşam tarihsel bir nitelik gösterir. Her farklı dönem insanın çevre ile kurduğu ilişkiyi hem niteliksel hem de niceliksel olarak dönüştürmüştür. Bu dönüşümler aynı zamanda insanın çevreyi algılama ve tanımlama biçimlerini de belirlemiştir. Algılama ve tanımlama biraradalık, faydalanma, kullanma, aşındırma ve egemen olmaya doğru evrilen bir tarihsellikte de izlenebilir. Bu çerçevede “çevre” insanın ve insan topluluklarının nihayetinde devletlerin içinde var olduğu, kullandığı ve en nihayetinde düzenlediği bir olgu olarak karşımıza çıkar.

Çevreye ilişkin düzenleme yapma zorunluluğu yalnızca Türkiye’ye özgü bir mesele değil insanın varoluşuyla başlayan ve insanın dünyaya egemen olmasıyla gittikçe kapsayıcı hale gelen bir durumdur. İnsanın dünyaya egemen hale gelmesinde belirleyici bir durak olarak on sekizinci yüzyılın sonları itibariyle ortaya çıkan Sanayi Devrimi toplumlarda çevrenin korunması gereken bir olgu olduğu fikrinin yerleşmeye başlamasına sebep olmuştur. Sanayi Devrimi Dünya’da eş zamanlı gerçekleşmemiş, farklı toplumlar ve devletler arasında ekonomik olduğu kadar ekolojik farklılıklar da üretmiştir. Bu farklılıkların en görünür olanı çevre sorunlarıdır. Sanayi devrimi ve dolayısıyla kentleşme kirlenen bir dünya üretmiş ve artık görmezden gelinemeyecek çevre sorunlarına sebep olmuştur. Bu sorunlar sanayileşerek farklılaşan ülkelerin sınırları içinde kalmamış; tüm dünyada toprak, hava ve su gibi doğal kaynakların kirlenmesine sebep olmuştur. Bu bağlamda çevre sorunları ve kirlilik yalnızca tek bir ülkenin, devletin ya da topluluğun meselesi olmamış tüm dünya insanların sorunu haline gelmiştir. Çevresel sorunların ülkelerin sınırlarını aşmasıyla beraber çevre koruma ve kullanma ulusal politikanın ötesinde uluslararası düzeyde bir çabayı gerektirmiştir.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Bartın Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi, fyilmaz@bartin.edu.tr. ORCID: 0000-0002-0444-0121

² Dr. Öğr. Üyesi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi, elif.sizan@hbu.edu.tr. ORCID: 0000-0002-9384-6763

Çevre sorunlarının günümüz dünyasında dahi sıkça alıntılanan Roma Kulübü'nün yayınladığı “Büyümenin Sınırları” isimli raporla uluslararası alanda incelenme konusu haline gelmesiyle ülkelerin çevre sorunlarını göz ardı edemeyeceği kesinlik kazanmıştır. Ülkeler kendi çevrelerini koruma adına düzenlemeler yapmaya başlamıştır. Fakat çevrenin sınır aşan niteliği çevrenin korunmasında bir standart belirlenmesi ihtiyacını ortaya çıkarmıştır. Bu standartların oluşturulmasında uluslararası çevre toplantıları, çevre konferansları ve çevreye ilişkin uluslararası anlaşmalar yalnızca devletlerde değil tüm dünya kamuoyunda etkili olmaya başlamıştır. Gelişmiş Batı toplumları çevre konusunda öncelikli bir konuma sahip olmuş ve ürettiği politikalar örnek nitelikler taşımıştır. Fakat çevre kullanılan ve egemen olunan niteliği ile her zaman ekonomik büyüme ve kalkınmanın bir nesnesi olmuştur. Bu durum Sanayi Devrimi ile ortaya çıkan farklılaşmada geliş ve gelişmemiş ülkeler arasında sanayileşme ve kirlenmede “yarışa” sebep olmuştur. Erken sanayileşen ve kirlenen toplumlar geç sanayileşen ve kirlenen toplumlara hem sorunlar hem de çözümler açısından reçete sunmaya kalktığına haksız rekabet ortaya çıkmıştır. Nihayetinde devletler göz ardı edemeyecekleri çevre sorunlarını ortadan kaldırmak için ulusal ve uluslararası bir seferberliğe girişmek zorunda kalmışlardır.

Türkiye Cumhuriyeti Osmanlı İmparatorluğu'ndan bugüne süreklilikler ve kopuşlarla doğal yaşam, çevre, şehirler, halk sağlığı gibi insan yaşamının ayrılmaz bir parçası olan doğaya/çevreye ilişkin çeşitli düzenlemeler ve kurumsal yapılar organize etmiştir. Düzenlemeler anayasa, yasa ve yönetmelikler düzeyinde çeşitlenmiş; kurumsal yapılar ise kuruldaki genel müdürlüğe, müdürlükten müsteşarlığa ve son olarak bakanlık düzeyinde yapılanmalara evrilmiştir. Türkiye'nin çevreye ilişkin ulusal politikaları ve teşkilatlanması bahsedilen seferberlik içinde izlenebilir bir süreçtir. Özellikle Birleşmiş Milletler bünyesinde düzenlenen konferanslar ve sonrasında Türkiye Cumhuriyeti'nin de imzacısı olduğu sözleşmeler çevreye dair merkezi kurumsal yapısını etkilemiştir. Bununla birlikte Avrupa Birliği'ne üyelik sürecindeki uyum yasaları da teşkilatlanmada belirleyici olmuştur. 1972 yılında Stockholm Konferansı ile beraber 1973 yılında Başbakanlığa bağlı Çevre Sorunları Koordinasyon Kurulu adıyla kurul düzeyinde kurumsal bir yapılanmaya gidilmiştir. 1974 yılında Birleşmiş Milletler Çevre Programı sonrası Türkiye'ye Çevre Raporu'nu hazırlama görevi verilmesiyle kurul statüsü 1978 yılında Başbakanlık Çevre Örgütü Çevre Müsteşarlığı'na dönüştürülmüştür. 1982 Anayasası sonrası çevre hakkının bir anayasal hak olarak tanınmasından sonra 1984 yılında Başbakanlığa bağlı kurumsallaşmasını arttıracak şekilde Çevre Genel Müdürlüğü adıyla müdürlük statüsüne kavuşmuş fakat anılan bu statü beş sene sonra tekrardan Müsteşarlığa dönüştürülmüştür. En nihayetinde 1991 yılında çevreye ilişkin teşkilatlanma bakanlık statüsüne kavuşabilmiştir. Çevre Bakanlığı ismi 2002 yılında Sürdürülebilir Kalkınma Dünya Zirvesi (Rio+10) sonrası 2003 yılında teşkilat, Orman Bakanlığı ile birleştirilerek Çevre ve Orman Bakanlığı ismini almıştır. 2009 Kopenhag Muta-bakatı sonrası 2011 yılında Çevre, Orman ve Şehircilik Bakanlığına dönüşmüştür. Kısa bir süre sonra bakanlık Çevre ve Şehircilik ile Orman ve Su İşleri Bakanlığı

olarak iki ayrı bakanlık olarak örgütlenmiştir. Bakanlığa şehirciliğin eklenmesi çevre kavramının sadece kırsal alanla bağlantılı olmadığı aynı zamanda yapay bir çevre olan kentle olan bağlantısının kurulmasını da beraberinde getirmiştir. On yılın sonunda 2016 yılında Paris Anlaşması sonrası 2021 yılında özellikle yaşanan iklim krizinin etkisiyle bakanlığın adı Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı olarak değiştirilmiş ve günümüze kadar gelmiştir.

Bakanlığa doğru evrilen teşkilatlanma ve kurumsallaşma süreci çıkan mevzuat düzenlemeleriyle desteklense de teşkilatlanmada izlediğimiz yapbozcu tutum mevzuatı da etkilemiştir. Teşkilatlanma ve kurumsallaşmada ortaya çıkan bu durum uluslararası anlaşmaları ve uluslararası konferansları takip eden ve uluslararası standartlarla uyumlu bir yapı hedefi ortaya koysa da Türkiye Cumhuriyeti'nin çevre politikalarında ve çevre sorunlarını ortadan kaldırma ya da hafifletme hedeflerinde tutarsızlıklar ve eksik uygulamalara sebep olmuştur.

Bu çalışma Osmanlı'dan Türkiye Cumhuriyeti'ne Türkiye toplumsallığının çevreyle olan ilişkisinin başat kurumsal aktörünün yüz yılı aşan serencamını merkezi devlet teşkilatı içinde nasıl kurumsallaştığını, kurumsallığı belirleyen ulusal ve uluslararası tarihsel, siyasal ve ekonomik koşul ve aktörleri tespit etmeyi hedeflemektedir. Bu yolla bir teşkilat hikâyesi anlatmanın yanı sıra Türkiye Cumhuriyeti ve toplumunun çevreye nasıl baktığını da anlamaya çalışacaktır.

Anahtar Kelimeler: Türkiye, Çevre Bakanlığı, Kamu Teşkilatı, Ulusal Çevre Politikaları, Uluslararası Çevre Politikaları.

A MINISTRY ON THE PENDULUM: MINISTRY OF ENVIRONMENT, URBANISATION AND CLIMATE CHANGE

Abstract

Since the Ottoman Empire, the Republic of Turkey has established various regulations and institutional structures regarding nature and the environment, which are integral parts of human life, including natural life, cities, and public health. These regulations have diversified at the level of the constitution, laws, and regulations, while institutional structures have evolved from boards to general directorates, from directorates to undersecretariats, and finally to ministries. The mobilisation mentioned earlier traces the process of Turkey's national environmental policies and organisation. The institutional structure on the environment in Turkey has been influenced by conferences organised within the United Nations and conventions to which Turkey is a signatory. Additionally, the organisation has been influenced by harmonisation laws during the process of accession to the European Union. The process of organisation and institutionalisation that evolved into a ministry was supported by legislative arrangements. However, the jigsaw approach we followed in organisation also affected the legislation. The current situation regarding the organisation and institutionalisation of environmental policies in the Republic of Turkey has resulted in inconsistencies and incomplete implementations. Despite

aiming to follow international agreements and comply with international standards, the Republic of Turkey has not been successful in eliminating or alleviating environmental problems. It is important to ensure a clear and logical structure in the policies to achieve the desired goals. This study aims to investigate the institutionalisation of the dominant actor in the relationship between Turkish society and its environment, from the Ottoman Empire to the Republic of Turkey. It will examine how this institutionalisation has occurred within the central state organisation, as well as the national and international historical, political, and economic conditions and actors that have influenced it. In this way, in addition to telling the story of the organisation, it will also try to understand how the Republic of Turkey and its society view the environment.

Keywords: Turkey, Ministry of Environment, Public Organisation, National Environmental Policies, International Environmental Policies.

MERİTOKRASİNİN DEMOKRASİ VE ETNOKRASİ PERSPEKTİFİNDEN İNCELENMESİ

Ferit İZCİ¹, Çağlar ÇİÇEK²

Özet

Devlet inşasının en temel unsuru insandır. Beşeri faktör, devlette istikrar ve devamlılığı sağladığı gibi devletin sistemini ve yönetim şeklini de belirler. Burada önemli olan devlette önemli görev ve sorumlulukları alacak olan insanların merit özellikleri (liyakatli) olmakla birlikte, farklı yönetim sistemleri içinde bu özelliklerin nasıl karşılık bulduğu konusudur. Hiç şüphesiz, yönetim sistemlerinin dayandığı felsefi düşünceler ve yönetsel yetkiyi kullanma biçimleri, ülkelerin tarihsel arka planından bağımsız değildir. Dolayısıyla, konuyla ilgili her kelime ve kavramın tarihsel geçmişle birlikte irdelenmesi gerekir. Bu çalışma kapsamında ele alınan kavramlar incelendiğinde, demokrasi ve meritokrasinin köklerinin eskilere dayandığı, etnokrasinin ise literatüre sonradan girdiği görülmektedir.

Meritokrasinin her ne kadar izlerine antik dönemde rastlanılsa da modern anlamda ilk defa Michael Young tarafından 1958'de kullanılmıştır. Meritokrasi, toplumda liyakatin ve yeteneğin ön plana çıktığı, bireylerin sosyal konumları, faktörlerin adil ve şeffaf bir şekilde değerlendirilmesiyle belirlenmesidir. Meritokrasinin amacı, her bir kesimin adil bir ortamda gelişmesini ve eşitsizliğin en aza indirilmesidir. Dolayısıyla meritokrasi, başarı bireyin çabası ve yetenekleriyle ölçülmekte ve her türlü kayırmacılık ile ayrımcılığa karşı çıkan bir anlayıştır. Meritokrasi aynı zamanda eşit fırsatlar altında eğitilen bireylerin kişisel çabalarının bir sonucu olarak ortaya çıkan liyakat, bilgi, beceri ve başarının temsilcisidir. Bu anlayış çerçevesinde, toplumsal dönüşümü destekleyen, adil bir başarı dağılımını sürdürülebilir ve verimli bir toplum yapısı oluşturabileceğini savunmaktadır.

Demokrasi, kökenleri Atina kent devletleri dönemine kadar uzanan bir kavramdır. Yaklaşık 2.500 yıllık geçmişi olan bu kavram her dönem tartışılmış ve farklı biçimlerde yorumlanarak geliştirilmiştir. Temelde, tüm vatandaşların toplumsal ve ekonomik statüleri gözetilmeksizin eşit kabul edildiği ve belirli aralıklarla halkın seçtiği temsilciler vasıtasıyla iradelerini yönetime yansıttıkları sistem olarak edilir. Ancak, demokrasinin uzun tarihi geçmişi ve değişen şartlar, onu tek tip bir kalıba sokmaya engeldir. Modern yönetim anlayışı, bu kavramların birbirleriyle etkileşim

¹ Prof. Dr., Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümü, ferit.izci@yyu.edu.tr. 0000-0001-6383-1280

² Öğr. Gör., Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Güvenlik MYO, caglarcicek@yyu.edu.tr. 0000-0002-9551-1027

içinde olduğu ve birlikte daha iyi, kaliteli, eşit, yaşanabilir, adil, liyakatli, sürdürülebilir ve vatandaş odaklı anlayış sergilemesi ile güçlenmektedir.

Etnokrasi ise tam anlamı ile demokratik olmayan, kurucu-ayrıcalıklı sınıf, sonradan göç edenler sınıfı ve yerli halk sınıfı gibi sınıfları olduğu, hakların ve ayrıcalıkların tahsisi etnik kimlikle belirlendiği bir anlayıştır. Etnokraside devlet, etnik-devlet özelliği taşıyan ve yerli halkın yurttaşlıktan mahrum bırakıldığı kısmi demokratik bir yapıya sahiptir.

Meritokrasi özünde, liyakat ve yeteneğin öncelikli olduğu bir sistem, demokrasi, halkın katılımı ve temsiliyeti ile ifade edilebilirken, etnokrasi ise yönetimde etnik kimliklerin ve ayrıcalıkların belirleyici olduğu bir sistemdir. Meritokrasi, demokrasiye toplumda liyakatin yanında eşit şartlarda bireysel yeteneğin ön plana çıktığı adil bir ortam oluşmasına zemin sağlamaktadır. Bu da demokrasinin temel prensipleri olan eşitlik, özgürlük ve adalet gibi kavramları ile bütünleşmektedir. Çünkü meritokrasi insanların sosyal ve ekonomik şartlarına bakmaksızın fırsat eşitliği ve liyakate dayalı bir anlayışı savunmaktadır. Demokrasinin idealleri ile uyumlu bir şekilde, herkesin potansiyelini en üst düzeye çıkarabileceği uygun imkânlar sağlanmasına fırsat tanımaktadır. Meritokrasi, demokrasi ile uyumlu bir biçimde işleyebilecek, demokrasinin de meritokrasiye engel olduğu bir alan olmadan yönetim anlayışı sağlıklı bir şekilde yürütülebilir. Ancak aynı uyumun meritokrasi ile etnokrasi arasında olduğu söylenemez. Etnokrasi, özü itibari ile yönetimde etnik kimlik ve ayrıcalığın ön planda olduğu bir anlayıştır. Bu durum, meritokrasinin özünü oluşturan liyakat ve yeteneğin öne çıkmasına engel oluşturmaktadır. Çünkü etnokraside, yönetim kademelerindeki pozisyonlar etnik köken ya da aidiyet temelinde belirlendiğinden meritokrasi ilkesi ile uyuşmaz. Dolayısıyla, etnokrasi, meritokrasinin ilke ve prensiplerine aykırı bir yapıya sahiptir.

Sistemin ismi ne olursa olsun siyasallaşmış yönetimlerde, birçok kamu çalışanı doğrudan seçilmiş yetkililere karşı sorumluluk taşımaktadır. Ancak meritokratik yönetimlerde çalışanlar kamu personeli ise kendi işine odaklanmakta ve siyasal iktidar ile çok yakın ilişkide değildirler. Yönetimi de meritokrasi nepotizm, kronizm ve partizanlık gibi kayırmacılıkların önüne geçerek toplumsal işleyişi sağlıklı bir şekilde sürdürmeyi amaçlamaktadır. Bu yaklaşım, demokrasi ve etnokrasi perspektiflerinden incelediğimizde demokratik ilkeler ile uyumlu bir şekilde işlev görmesiyle önem kazanmaktadır. Demokratik bir yapıda, liyakat ve yetenek temel alındığında, halkın katılımı ve temsiliyeti güçlenir. Ancak, etnokratik sistemlerde, etnik kimlik ve ayrıcalıklar öne çıktığı için meritokrasi ilkesi zayıflar. Dolayısıyla, meritokrasinin demokrasi ve etnokrasi perspektiflerinden incelenmesi, kamu yönetimindeki liyakat esaslı yaklaşımın toplumsal ve politik etkilerini anlamamıza yardımcı olur.

Bu çalışmanın amacı, her yönetim sisteminde tartışılan ve uygulanması en zor konulardan biri olan meritokrasinin demokratik yönetim sistemlerindeki önemi ve konumuyla, söylemde öyle olmadığı ifade edilse bile, eylemde belli bir elit veya etnik grubun yönetime hakim olduğu durumu ifade eden etnokrasideki algısının

karşılıklı incelenmesi ve günümüz uygulamalarında örneklerle tartışılmasıdır. Çalışmada, demokratik yönetim düzleminde meritokrasi ve etnokrasinin çatışan yönleri, bunların kamu yönetimi ve kamu hizmeti sunumuna yansımaları ile toplumsal yapıya olan etkilerinin analitik olarak irdelenmesi hedeflenmektedir.

Çalışma nitel araştırma yöntemi teknikleri ile; literatür taraması, kavramsal analiz ve karşılaştırmalı bir yaklaşım ile ele alınacaktır. İlk olarak, meritokrasi, demokrasi ve etnokrasi kavramlarını detaylı bir şekilde incelemek için literatür taraması yapılacaktır. Daha sonra, bu kavramların pratikteki yansımaları, toplumsal, politik sonuçlarını analiz etmek için kavramsal bir çerçeve oluşturulacaktır. Söz konusu kavramların felsefik ve kuramsal boyutları da dikkate alınarak, uygulanabilirlik noktasına karşılaşılan sorunlar analiz edilecektir. Son olarak, kamu yönetiminde liyakat esaslı bir yaklaşımın gerekliliği ve demokratik yönetim idealine ulaşmadaki rolü üzerinde durulacaktır.

Çalışma, kamu yönetimindeki yanlışlıkları ve yozlaşmayı minimize etmek amacıyla liyakatin ve adil bir yönetimin temel taşı olan meritokrasini önemini, bunun toplumsal refah düzeyine yapacağı katkı ve kamu yönetimini işleyişine yönelik oluşmuş menfi algıları zamanla değişmesi için yapılması gereken düzenlemelere önemli katkılar sağlayacaktır. Ayrıca, demokratik ilkelerin güçlendirilmesi, toplumun her alanında ihtiyaç duyulan niteliklere sahip bireylerin yetiştirilmesi ve hak etikleri konulara gelmeyi önceleyen toplumsal bir inancın oluşmasına katkı sağlayarak, her türlü liyakatsizliğin önüne geçmek için öneriler sunulacaktır. Bu çerçevede çalışma, teori ile pratiği birleştirerek, kamu yönetimi alanında somut ve etkili adımların atılmasına katkıda bulunmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Meritokrasi, Kayırmacılık, Etnokrasi, Liyakat, Yozlaşma.

ANALYZING MERITOCRACY FROM THE PERSPECTIVE OF DEMOCRACY AND ETHNOCRACY

Abstract

The most fundamental element of state building is human beings. The human factor not only ensures the stability and continuity of the state, but also determines the system and form of government. What is important here is the merit characteristics of the people who will take on important duties and responsibilities in the state, but how these characteristics correspond in different administrative systems. The concepts examined in this study are meritocracy, democracy and ethnocracy. Meritocracy is a system in which merit and ability are prioritized in society and the social position of individuals is determined by a fair and transparent evaluation of factors. The aim of meritocracy is to ensure that each segment develops in a fair environment and inequality is minimized. Democracy is a concept whose origins date back to the Athenian city-states. This concept, which has a history of approximately 2,500 years, has been discussed and developed in different ways. Ethnocracy, on the other hand, is an understanding that is not democratic in its full meaning, where

there are classes such as the founding-privileged class, the class of later immigrants and the class of indigenous people, and the allocation of rights and privileges is determined by ethnic identity, The aim of this study is to examine the importance and position of meritocracy in democratic governance systems, which is one of the most difficult issues discussed and implemented in every governance system, and the perception of ethnocracy, which expresses the situation in which a certain elite or ethnic group dominates the administration in action, even if it is stated that this is not the case in rhetoric, and to discuss it with examples in today's practices. The study will examine the interaction of these concepts and their effects on public administration within the scope of qualitative research methods, literature review and conceptual analysis.

Keywords: Meritocracy, Nepotism, Ethnocracy, Merit, Corruption.

2018-2022 YILLARI ARASINDA TÜRKİYE’DE SİYASET BİLİMİ ANABİLİM DALINDA YAZILMIŞ OLAN LİSANSÜSTÜ TEZLERİN İÇERİK ANALİZİ

Fırat DEMİRKOL¹

Özet

Türkiye’de siyaset gündelik hayatın olmazsa olmazı durumundadır. Ülkenin siyasi gündemi oldukça yoğun olup bu gündem gündelik hayatı da doğrudan etkilemektedir. Siyaset alanında söylenen çok söz olmasına rağmen bilimsel olarak yapılan araştırmalar çoğu zaman hakkettiği değeri görememektedir. Bu noktada ilgili çalışma siyasetin bilimsel olarak incelendiği ve akademik lisansüstü tez haline getirildiği çalışmaları incelemektedir. Yayın ve araştırma yapmak kadar yapılan yayınların ve araştırmaların değerlendirilmesi ve incelenmesi ülkenin akademik olarak gelişmesine önemli katkılar sunmaktadır (Al, 2008). Bu durum hem mevcut yapılan araştırmaların istenilen değere ulaşması hem araştırma konularının tekrarlama-ması hem yeni araştırma konularına ilham kaynağı ve belki en önemli kısımların-dan birisi olan akademik etkileşim yani atıf sayılarının nitelikli biçimde artmasını sağlayacaktır. Bu bağlamda yapılan çalışma 2018-2022 yılları arasında Türkiye’de Siyaset Bilimi Anabilim Dalı ve Siyaset Bilimi Bilim Dalında tamamlanmış tez çalışmaların incelemekle birlikte uygulamada lisansüstü eğitimde program isimle-rindeki farklılıklar nedeniyle araştırma alanlarında yaşanan sıkıntıları da ortaya koymaktadır. Bu nedenle vakıf ya da devlet üniversitesi fark etmeksizin neredeyse her üniversite bulunan ‘siyaset bilimi’ uzantılı lisansüstü eğitim programları bu-lunmasına rağmen veri tabanının da bu alanda yapılan araştırmada ilgili döneme iliş-kin olarak 42 lisansüstü teze ulaşılmıştır.

Lisans düzeyinde verilen eğitimin başarı ile tamamlanmasının ardından yüksek lisans ve doktora programlarından oluşan uzmanlaşma ve akademik ihtisas sahibi olunan programlar lisansüstü eğitim programları olarak kabul edilmektedir (Erden & Seferoğlu, 2021).

2018-2022 yılları arasından siyaset bilimi anabilim dalı siyaset bilimi bilim dalında tamamlanmış olan lisansüstü tez çalışmalarının içerik analizini amaçlayan bu ça-lışmada ulusal tez merkezi veri tabanı üzerinden ilgili çalışmalara ulaşılmıştır. Top-lamda bu kapsama giren 42 adet çalışma bulunmakta olup bu çalışmaların tamamı erişime açıktır. Nitel araştırma yöntemleri kapsamında ilgili çalışmalara içerik ana-

¹ Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Nişantaşı Üniversitesi, firat.demirkol@nisantasi.edu.tr, 0000-0003-0887-0898

lizi yapılmış ve ilgili çalışmaların nitelikleri üzerinden sınıflandırma yapılarak ortaya konulmuştur. Ortaya konulan bulgular doğrultusunda mevcut durum analizi yapılmış ve iyileştirme sağlayacak önerilerde bulunulmuştur.

Araştırma konusu olan veriler ulusal tez merkezinin erişime açık internet sitesi üzerinden elde edilmiştir. Aşağıda belirtilen bulgular kısmında ortaya konulan tüm veriler (YÖK, Ulusal Tez Merkezi, 2023) üzerinden alınmış olup ilgili tablolar bu veriler ışığında hazırlanmıştır. Ulusal tez merkezinden ulaşılan veriler doğrultusunda ilgili dönem için tamamlanmış olan toplam 42 tez bulunmaktadır. Bu tezlerin 12 tanesi 2018, 13 tanesi 2019, 3 tanesi 2020, 7 tanesi 2021 ve 7 tanesi 2022 yıllarına ait olduğu tespit edilmiştir. Bu durum oransal olarak incelendiğine ilgili çalışmaların yaklaşık %60'ı 2018 ve 2019 yıllarında tamamlanmıştır. İlgili tezlerin %83,33'ü yüksek lisans tezlerinden oluşmaktadır. Sadece 7 tanesi oransal olarak %16,67'si doktora tezlerinden meydana gelmektedir. 2019 yılı lisansüstü tezlerin en çok tamamlandığı yıl olmasına rağmen hiç doktora tezi tamamlanmamıştır. 2018 yılında 4 adet, 2020, 2021 ve 2022 yıllarında 1'er adet olmak üzere doktora tezlerinin yıllara göre dağılımı bulunmaktadır. En az lisansüstü tezin tamamlanma oranı 2020 yılında gerçekleşmiştir. İlgili tezlerin büyük çoğunluğu İngilizce dilinde yazılmıştır. 42 çalışmanın 27 adeti İngilizce, 9 adeti Türkçe ve 6 adeti Fransızca olmak üzere toplamda 3 farklı dildeki çalışmalara rastlanmıştır. Yapılan çalışmaların büyük çoğunluğu nitel çalışma olarak karşımıza çıkmaktadır. Nicel araştırma yöntemlerine dayalı olarak yapılan çalışmaların oran %20 civarında kalmaktadır. Doktora çalışmalarının 2 tanesi nicel çalışma olarak gerçekleştirilmiş geri kalan nicel çalışmalar yüksek lisans tezi olarak tamamlanmıştır.

Yapılan çalışmaların içerik analizi yapıldığında Türk siyasi hayatından başlamak üzere özellikle yabancı öğrencilerin kendi ülkelerinin iç yapısı üzerine yaptığı araştırmalara kadar çeşitlilik göstermektedir. Yumuşak güç kullanımı ve diğer ülkelerin seçim süreçlerinin incelenmesine uluslararası ilişkiler alanına girebilecek olan tezlerde mevcut bulunmaktadır. Siyasi tarih, toplumsal cinsiyet, seçim süreçleri, siyasal ideolojiler, seçmen davranışı, güvenlik, göç ve siyaset felsefesi alanlarına dahil olacak farklı yelpazelerde çalışmalar mevcut bulunmaktadır. Araştırma yöntemi olarak söylem analizi, karşılaştırmalı analiz, durum tespiti ve yarı yapılandırılmış anket/mülakat çalışmaları genel olarak kullanılmıştır.

Siyaset bilimi alanında yazılmış olan yüksek lisans tezlerinin içerik analizlerini konu alan bu çalışma 2018-2022 yılları arasında başarı ile tamamlanmış olan çalışmaların projeksiyonu ortaya koymaya çalışmıştır. Bu noktada ortaya çıkan en önemli problemlerden birisi siyaset bilimi ana bilim dalının farklı isim ve bilim dalları ile farklı programlar altında kendisine yer bulmasıdır. Bu çalışma siyaset bilimi anabilim dalı ve siyaset bilimi bilim dalı başlıkları altında özellikli bir inceleme yapmış olup bunun yanında siyaset bilimi ve kamu yönetimi, siyaset bilimi ve uluslararası ilişkiler, siyaset çalışmaları, siyasi tarih, sosyal siyaset, siyaset bilimi ve sosyal bilimler, siyaset ekonomisi, siyasi tarih ve uluslararası ilişkiler ve siyaset bilimi ve ekonomi ana bilim dalları içerisinde siyaset bilimi alanına dahil edilebile-

cek tez çalışmaları bulunmaktadır. YÖK sistemi üzerinde bulunan program isim çeşitliliği siyaset bilimi alanında kabul edilebilecek birçok tezin farklı anabilim dalları altında tamamlanmasına ya da doğrudan siyaset bilimi alanında olmadığı halde program ismi nedeniyle siyaset bilimi alanında yapılmış çalışma olarak değerlendirilmesine neden olmaktadır. Bu kapsamda yapılan bu çalışmanın neticesinde ortaya konulan tespitler aşağıda sunulmuştur.

- YÖK nezdinde lisansüstü program adlarının düzenlenmesi
- Tezsiz yüksek lisans programları kapsamında hazırlanan projelerin veri tabanında yayınlanması ya da hakemli bir dergide makale olarak yayınlanması neticesinde bilimsel geçerliliği kanıtlanacak bir sonuç ile mezuniyetin tamamlanması
- İngilizce dışında farklı yabancı dillerde yazılmış olan lisansüstü çalışmalara ilişkin olarak Türkçe uzun özet zorunluluğu bulunması
- Türkiye’de lisansüstü çalışma yapan yabancı uyruklu öğrencilere YÖK belirlediği belirli kapsamlar neticesinde veri havuzu oluşturacak biçimde sistemli bir veri üretimi ortaya koymasını sağlamak
- Doçentlik kriterleri dışında lisansüstü tezlerin özet makalesi şeklinde yayınlanabileceği makale formatında dijital platformlar ortaya koymak
- Lisansüstü çalışmaların literatür kısımlarını kısaltmak suretiyle yeni ortaya konulan bilgi ya da bilgi yorumlamasının ön plana çıkarılmasını sağlamak

Anahtar Kelimeler: Lisansüstü Çalışmalar, Siyaset Bilimi, Türk Siyasi Hayatı

INCLUDING ANALYSIS OF LICENSE THESESES WORKED IN ANABILITIES IN TURKEY AT 2018-2022

Abstract

In this study aiming to conduct a content analysis of postgraduate thesis studies completed in the field of political science, subfield of political science, between the years 2018-2022, relevant studies were accessed through the national thesis center database. A total of 42 studies fall within this scope, and all of these studies are publicly accessible. Within the framework of qualitative research methods, content analysis was conducted on the relevant studies, and a classification based on the characteristics of these studies was established. Based on the findings, a current situation analysis was conducted, and recommendations were provided to facilitate improvements.

Upon conducting content analysis of the studies, a diverse range of topics was observed, starting from Turkish political life to research conducted by foreign students on the internal structure of their countries. Theses that could fall into the field of international relations include the examination of the use of soft power and election processes in other countries. Studies cover various spectrums, including political history, gender studies, election processes, political ideologies, voter behavior,

security, migration, and political philosophy. Different research methods were generally utilized, such as discourse analysis, comparative analysis, situation analysis, and semi-structured survey/interview studies.

At the result of this finding we have some suggestions, Organization of Postgraduate Program Titles within YÖK: The structuring and organization of postgraduate program titles are to be standardized and overseen by the Higher Education Council (YÖK). -Establishment of Digital Platforms for Postgraduate Theses in the Form of Abstract Articles Outside of Associate Professorship Criteria: Creating digital platforms in the format of abstract articles where postgraduate theses can be published, bypassing the criteria typically required for associate professorship.

Keywords: Postgraduate Studies, Political Science, Turkish Political Life

SEÇİM GÜVENLİĞİ BAĞLAMINDA YAPAY ZEKÂ TEKNOLOJİLERİ: GÜNCEL TARTIŞMALAR VE ÖNERİLER

Furkan SAİTOĞLU¹

Özet

Teknoloji alanında yaşanan gelişmeler siyaset ve kamu yönetiminde önemli değişiklikleri beraberinde getirmiştir. Özellikle dijitalleşmenin siyaset ve yönetim alanına yansması avantajları ve dezavantajları da içerdiğinden ayrı bir öneme sahiptir. Bu bağlamda gelişen teknolojinin siyasetin temel konusu olan seçim ve seçim güvenliğine etkisi tartışılan ve gelecekte de tartışılmaya devam etmesi beklenmektedir. Yapay zekâ teknolojisinin siyaset alanında kullanılması, seçimlerin her aşamasında etkinliğini artırması faydalarının yanında birtakım riskleri de taşımaktadır. Çünkü seçim sürecinin adil, şeffaf ve hesap verilebilir şekilde sağlanması siyasetin önemli bir konusudur. Seçim güvenliği sadece sandıkların korunmasından ibaret olmayıp, seçimin başlangıcından bitişine kadar geçen süreci ifade etmektedir. Teknoloji ve siyaset tartışmasında yapay zekâ teknolojisinin hızlı ilerlemesi çok kısa zamanda siyasette bazı tehditleri de beraberinde getirmesi olasıdır. Seçim ve seçim güvenliği noktasında yapay zekânın etik şekilde kullanılmasını sağlamak için siyaset ve toplum ne yapmalı? Hangi önlemler alınmalı? Soruları önem arz etmektedir. Çünkü seçimlerin olmazsa olmaz ilkeleri olan etik, güven ve şeffaflık gereksinimi belirleyici rol oynamaktadır. Böylelikle siyaset ve toplum aktörleri yapay zekâ teknolojilerinin kötüye kullanılmaya hangi noktalarda açık olduğunu bilmesi zorunluluğu ortaya çıkmaktadır. Bu çalışmanın amacı yapay zekâ teknolojisinin seçim ve seçim güvenliği sürecinde yansımalarının nasıl olduğu, neye yol açtığı veya açabileceği, avantajları ve dezavantajlarının neler olduğunu, seçim güvenliğinde etik ve şeffaf anlayış çerçevesinde yapay zekânın etkilerini güncel tartışmalar üzerinden incelemektir. Ayrıca ek olarak Türkiye’de yapay zekâ teknolojisinin olası seçimlere yansması ve ortaya çıkması muhtemel etik ve şeffaflık gereksinimi sorunlarına karşı nasıl reaksiyon vereceği üzerine 1 Doktora Öğrencisi, İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi ABD, furkan.saitoglu@gmail.com, ORCID: 0000-0001-6915-8189 çözüm önerileri sunmaktadır. Bu çalışmada literatür taraması tercih edilmiştir. Sonuç olarak bu çalışma; yapay zekâ teknolojisinin seçim ve seçim güvenliğine yansımaları ele alarak, literatürde yeni ve eksik kalan alana katkı sunması beklenmektedir. Anahtar Kelimeler: Seçim, Seçim Güvenliği, Teknoloji, Yapay Zekâ.

¹ Doktora Öğrencisi, İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi ABD, furkan.saitoglu@gmail.com, ORCID: 0000-0001-6915-8189

ARTIFICIAL INTELLIGENCE TECHNOLOGIES IN THE CONTEXT OF ELECTION SECURITY: CURRENT DISCUSSIONS AND RECOMMENDATIONS

Abstract

The developments in the field of technology have brought about significant changes in politics and public administration. In particular, the reflection of digitalization in the field of politics and management has a separate importance, since it also includes advantages and disadvantages. In this context, the impact of developing technology on elections and election security, which is the main topic of politics, has been discussed and is expected to continue to be discussed in the future. The use of artificial intelligence technology in the field of politics, increasing its effectiveness at every stage of elections, carries some risks as well as benefits. Because ensuring the electoral process in a fair, transparent and accountable way is an important issue of politics. Election security does not consist only of the protection of polling stations, it refers to the process that takes place from the beginning to the end of the election. The aim of this study is to examine where artificial intelligence technology is in the election and election security process, how it affects, what it leads to and can lead to, what are its advantages and disadvantages through current discussions. In addition, it is to provide solutions on the reflection of artificial intelligence technology on possible elections in Turkey and how it will react to possible problems that may arise. Oct. Literature review was preferred in this study. As a result, this study; by addressing the reflection of artificial intelligence technology on elections and election security, it is expected to contribute to a new and incomplete field in the literature.

Keywords: Elections, Election Security, Technology, Artificial Intelligence.

AFET ORGANİZASYONLARINDA ÇALIŞAN GÖNÜLLÜLERİN KARŞILAŞTIĞI SORUNLARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Galip USTA¹, Ezgi ATALAY², Fatma GÜNDÜZ³

Özet

Amaç: Afetler, canlılar için fiziksel, çevresel ve sosyo-ekonomik kayıplar doğuran, olağan hayatı kesintiye uğratan ve yerel kaynakların müdahale kapasitesini aşan doğa veya teknoloji/insan kaynaklı olayların sonuçları olarak değerlendirilmektedir (AFAD, 2014: 23). Afetler sonrasında birçok faaliyetin yürütülmesinde gönüllülük faaliyetlerinin önemli bir yere sahip olduğu görülmektedir (Waldman vd., 2018: 394). Çalışmada afetlerde önemli bir sosyal sermaye kaynağı olan gönüllülerin görev aldıkları afetlere ilişkin afet öncesi, sırası ve sonrasında karşılaştıkları zorlukların değerlendirilmesi ve uygulanabilir çözüm önerilerinin sunulması amaçlanmıştır.

Materyal ve Metot: Çalışma nitel olarak planlanmış ve fenomenoloji deseni kullanılmıştır (Schram, 2003: 71; Creswell, 2007: 105). Nitel araştırma, bireylerin duygularını, tutumlarını, bakış açılarını ve algılarını ortaya çıkarmak için tercih edilen güçlü bir yöntemdir (Merriam & Tisdell, 2016: 26). Çalışmanın verileri Ağustos-Ekim 2023 tarihleri arasında, çalışmaya gönüllü olarak katılmak isteyen, herhangi bir afette gönüllü olarak görev almış ve kendini ifade edebilen 18 yaş üstü 25 bireyden toplanmıştır. Katılımcıları anonimleştirmek için her katılımcıya K1'den K25'e kadar değişen kodlar verilmiştir. Verilerin toplanmasında yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Elde edilen veriler detaylı bir şekilde analiz edilerek kodlar, kategoriler ve temalar oluşturulmuştur. Çalışmaya başlamadan önce Trabzon Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'ndan onay (E-81614018-000-2200032266- 26.08.2022) alınmıştır. Ayrıca katılımcı onayları da alınmıştır.

Bulgular: Katılımcıların 15'ini kadınların ve 10'unu erkeklerin oluşturduğu, 21 katılımcının bekar, 4 katılımcının evli olduğu, 18 katılımcının ön lisans, 5 katılımcının lisans ve 1'er katılımcının ise yüksek lisans ve ortaöğretim mezunu olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların tamamının deprem afetine, 3 katılımcının sel afetine ve 4 katılımcının yangın afetine maruz kaldığı tespit edilmiştir. Katılımcıların 15'inin depremi, 4'ünün ise sel felaketini doğrudan yaşadığı görülmüştür. Katılım-

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Trabzon Üniversitesi, galipusta@trabzon.edu.tr, Orcid: 0000-0001-6279-1694

² Öğr. Gör. Dr., Bolu İzzet Baysal Üniversitesi, ezgiatalay@ibu.edu.tr Orcid: 0000-0002-7404-4351

³ Öğr. Gör. Dr., Sinop Üniversitesi, fgunduz@sinop.edu.tr, Orcid: 0000-0001-9585-3759

caların tamamının bir sivil toplum kuruluşunda ya da kamu hizmetlerinde çalıştığı ve en deneyimli katılımcının 8 yıldır gönüllülük faaliyetlerine katıldığı tespit edilmiştir. Bu durumun sürdürülebilir gönüllülük faaliyetleri açısından önemli olduğu ifade edilebilir. Çalışma kapsamında gönüllü bireylerin afet öncesinde (Tema 1), afet sırasında (Tema 2) ve afet sonrasında (Tema 3) karşılaştıkları sorunları incelemek üzere üç tema oluşturulmuştur.

Tema 1: Afet Öncesi Yaşanan Sorunlar/Problemler

Katılımcıların ifadelerine göre afet öncesinde karşılaşılan sorunların genel olarak, görev tanımının belirsizliği, organizasyonel sorunlar, ekipman sorunları, teorik ve pratik eğitimlerin yetersizliği, proaktif yaklaşım sorunları ve temel ihtiyaçlara ilişkin sorunlar üzerinde yoğunlaştığı değerlendirilmiştir. Bu temaya ilişkin bazı katılımcıların ifadeleri aşağıdaki gibidir:

"Ekipman yetersizliği ve görev karmaşası eksiklikler olarak sayılabilir." (K2)

"Yeterli pratik eğitim yok." (K15)

Tema 2: Afetler Sırasında Yaşanan Sorunlar/Problemler

Katılımcıların ifadelerine göre afet sırasında karşılaşılan sorunların genel olarak, organizasyon, koordinasyon, barınma, görevlendirme, tuvalet sorunları, oryantasyon eksikliği, kişisel psikolojik etki, ekipman eksikliği, ekip içi çatışma ve görev tanımı eksikliği konularında yoğunlaştığı değerlendirilmiştir. Bu temaya ilişkin bazı katılımcıların ifadeleri aşağıdaki gibidir:

"Organizasyon ve koordinasyon eksikliği olduğu için gönüllüler nerede ve nasıl çalışacaklarını bilmiyorlardı." (K8)

"En önemli ihtiyacımız ekipman (kask, eldiven vb.) idi. Görev dağılımı düzgün yapılamıyordu." (K15)

Tema 3: Afet Sonrası Yaşanan Sorunlar/Problemler

Katılımcıların ifadelerine göre afet sonrasında karşılaşılan sorunların genel olarak, organizasyon eksikliği, enfeksiyon riski, görev tanımındaki belirsizlik ve psikolojik destek eksikliği üzerinde yoğunlaştığı değerlendirilmiştir. Bu temaya ilişkin bazı katılımcıların ifadeleri aşağıdaki gibidir:

"Afet sonrası karşılaşılan en büyük sorunun psikolojik sorun olduğunu düşünüyorum, çünkü afet bölgesinde yaşanan olaylar ve bunlara şahit olmak, yaşamak insan psikolojisini ciddi anlamda etkiliyor." (K8)

"İş sırasında yapılan hatalar bireyler için yasal sorunlara yol açabilir ve ekipler fiziksel ve zihinsel olarak çökebilir." (K18)

Katılımcıların beyanlarına göre sıklıkla karşılaşılan sorunların organizasyon/ koordinasyon problemleri olduğu belirlenmiştir. Özellikle afet öncesi ve sırasında organizasyon/ koordinasyon sorunlarından sıklıkla söz edildiği görülmüştür. Benzer şekilde afet öncesi ve sırasında ekipman sorunları ile görevlendirme problemlerinden de söz edildiği değerlendirilmiştir. Katılımcıların afet sırasında ve sonrasında

psikolojik olarak etkilendikleri ve desteğe ihtiyaç duydukları görülmüştür. Sınırlı sayıda katılımcının ise afet sırasında görev dağılımında yaşanan sorunlar ile yönetimsel problemlere değindiği tespit edilmiştir.

Sonuç ve Öneriler: Afetlerde görev alan gönüllü kişilerin afet öncesi, sırası ve sonrasında çeşitli zorluklarla/ problemlerle karşılaştıkları görülmektedir. Gönüllülerin afet öncesi, sırası ve sonrasında karşılaştıkları sorunların çözüme kavuşturulmasının afetlere müdahalede görev alabilecek gönüllü katılımının daha fazla teşvik edilmesine zemin hazırlayacağı düşünülmektedir. Bu bağlamda yapılan bu çalışmanın sonuçlarının afetlerde görev alan gönüllü kişilerin karşılaştıkları sorunların tespit edilmesine ve uygulanabilir çözüm önerilerinin sunulmasına fırsat sunabileceği söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Afet, Afet Yönetimi, Afetlerde Gönüllülük, Gönüllü Yönetimi

EVALUATION OF THE PROBLEMS ENCOUNTERED BY VOLUNTEERS INVOLVED IN DISASTER ORGANIZATIONS

Abstract

Aim: Disasters are considered as the consequences of natural or technological/ human-induced events that cause physical, environmental and socio-economic losses for living beings, disrupting ordinary life and exceeding the response capacity of local resources (AFAD, 2014: 23). It is seen that volunteering activities have an important place in carrying out many activities after disasters (Waldman et al., 2018: 394). In this study, it was aimed to evaluate the difficulties faced by volunteers, who are an important source of social capital in disasters (Bhandari & Yasunobu, 2009), before, during and after disasters related to the disasters in which they took part, and to offer feasible solutions.

Materials and Methods: The study was planned qualitatively and a phenomenology design was used (Schram, 2003: 71; Creswell, 2007: 105). Qualitative research is a powerful method preferred to reveal individuals' feelings, attitudes, perspectives and perceptions (Merriam & Tisdell, 2016: 26). The data of the study were collected between August-October 2023 from 25 individuals over the age of 18 who were willing to participate in the study voluntarily, had volunteered in any disaster, and were able to express themselves. In order to anonymize the participants, each participant was given a code ranging from K1 to K25. Get the information, a semi-structured interview form içinwas utilized.. The data obtained were analyzed in detail and codes, categories and themes were created. Before starting the study, approval (E-81614018-000-2200032266- 26.08.2022) was obtained from Trabzon University Social and Human Sciences Scientific Research and Publication Ethics Committee Board. Participant approvals were also obtained.

Results: The participants' gender distribution was found to be 15 women and 10 males, with 21 of them being single, 4 married, and 18 having associate's, 5 having bachelor's, and 1 having master's degrees in addition to secondary education. It was observed that the oldest participant was 42 years old, the youngest participant was 18 years old and the average age of the participants was 23. It was determined that all of the participants were involved in an earthquake disaster, 3 participants were involved in a flood disaster and 4 participants were involved in a fire disaster. It was observed that 15 of the participants directly experienced the earthquake and 4 of them directly experienced the flood. It was determined that all of the participants have been working in a non-governmental organization or public services and the most experienced participant has been participating in volunteer activities for 8 years. It can be stated that this situation is important in terms of sustainable volunteer activities. Within the scope of the study, three themes were created to examine the problems faced by volunteer individuals before (Theme 1), during (Theme 2) and after (Theme 3) the disaster.

Theme 1: Issues/Problems Experienced Before the Disaster

Considering what the participants said, it was evaluated that the problems encountered before the disaster generally focused on the uncertainty of the job description, organizational problems, equipment problems, inadequacy of theoretical and practical trainings, proactive approach problems and problems regarding basic needs. The statements of some participants regarding this theme are as follows:

"Inadequacy of equipment and confusion in assignments can be mentioned as shortcomings." (P2)

"Not enough practical training." (P15)

Theme 2: Issues/Problems Experienced During Disasters

Considering what the participants said, it was evaluated that the problems encountered during the disaster generally focused on organization, coordination, sheltering, assignment, toilet problems, lack of orientation, personal psychological impact, lack of equipment, conflict within the team, lack of job description and lack of appreciation. The statements of some participants regarding this theme are as follows:

"Since there was a lack of organization and coordination, volunteers did not know where and how to work." (P8)

"Our most important need was equipment (helmet, gloves, etc.). The distribution of tasks could not be done properly." (P15)

Theme 3: Issues/Problems Experienced After Disaster

Considering what the participants said, it was evaluated that the problems encountered after the disaster generally focused on lack of organization, risk of infection, ambiguity in job description, lack of appreciation and lack of psychological support. The statements of some participants regarding this theme are as follows:

"I think that the biggest problem encountered after the disaster is the psychological problem, because the events experienced in the disaster area and witnessing and experiencing them seriously affect human psychology." (P8)

"Mistakes made on the job can lead to legal problems for the individual, and teams can collapse physically and mentally." (P18)

Based on the participants' statements, it has been established that issues related to coordination and organization arise most frequently. It was observed that organization/coordination problems were frequently mentioned especially before and during disasters. Similarly, it was evaluated that equipment problems and assignment problems were mentioned before and during the disaster. It was observed that the participants were psychologically affected during and after the disaster and needed support. A limited number of participants mentioned problems in task distribution and administrative problems during the disaster (Table 1).

Table 1. Difficulties /Problems Frequently Encountered by Volunteers

Difficulties Encountered	Pre-Disaster	During Disaster	After Disaster
Assignment Problem	++++	+	
Equipment Problem	++++++	++++	
Organization / Coordination Problems	+++++++	++++	
Uncertainty of Job Description	+	+	
Shelter Problems		++	
Psychological Factors/ Problems		+	+++++
Assignment of Tasks		+	
Administrative Problems		+	
Risk of Infection			+
Communication Problems		+	+
Legal Factors/ Problems			++++

⁺ It reflects the frequency of participant statements.

Conclusion: It is seen that volunteers working in disasters face various difficulties/problems before, during and after disasters. It is important to identify the problems encountered by volunteers and to offer feasible solution suggestions in order to minimize the problems that volunteers taking part in disasters may face and to make volunteer activities in disasters sustainable. It is thought that solving the problems faced by volunteers before, during and after disasters will pave the way for encouraging more volunteer participation that can take part in disaster response. In this context, it can be said that the results of this study can provide an opportu-

nity to identify the problems faced by volunteers working in disasters and to offer applicable solution suggestions.

Keywords: Disaster, Disaster Management, Volunteering in Disasters, Volunteer Management

Kaynakça

AFAD. (2014). Açıklamalı Afet Yönetimi Terimleri Sözlüğü. Ankara: Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı.

Bhandari, H., & Yasunobu, K. (2009). What is social capital? A comprehensive review of the concept. *Asian Journal of Social Science*, 37(3), 480-510

Creswell, J. W. (2007). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches*. Thousand Oaks, California: SAGE Publications.

Merriam, S. B. ve Tisdell, E. J. (2016). *Qualitative Research: A Guide to Design and Implementation* (4th Editio.). Jossey-Bass A Wiley Brand.

Schram, T. H. (2003). *Conceptualizing qualitative inquiry: Mindwork for fieldwork in education and the social sciences*. Prentice Hall.

Waldman, S., Yumagulova, L., Mackwani, Z., Benson, C., & Stone, J. T. (2018). Canadian citizens volunteering in disasters: From emergence to networked governance. *Journal of Contingencies and Crisis Management*, 26(3), 394-402.

ULUSÜSTÜ KURUMLAR VE İNSAN HAKLARININ KORUNMASI: BİR AKTÖR (BM) VE BİR VAKA (FİLİSTİN) İNCELENMESİ

Gamze KOÇAK ERAT¹

Özet

İnsanların doğuştan sahip olduğu düşünülen insan haklarını devletlerden sonra koruyan önemli mekanizmalardan biri de uluslararası kuruluşlardır. İnsan hakları noktasında standartların belirlenmesi, bu haklara ilişkin ülkelerin izlenmesi, çeşitli hukuki mekanizmaların geliştirilmesi, eğitimlerin verilmesi gibi birçok rol uluslararası kuruluşlarca yerine getirilmektedir. Bu belirli rollere rağmen uluslararası kurumların insan haklarını ne düzeyde koruduğunun ölçülmesi ise oldukça güçtür. Bu çalışmanın konusu olan Filistin’de yaşanan insan hakları ihlallerinin her geçen gün artmasının bunun önemli bir göstergesi olduğu varsayılmaktadır. Diğer bir ifade ile uluslararası kuruluşların insan haklarına ilişkin kendilerine biçmiş oldukları roller ile yaşam alanında –özellikle Filistin’de- artan ihlaller karşısındaki tutumları açısından çelişkili bir durumun meydana geldiği düşünülmektedir.

Dünyanın çatışma ve kaos ile malum coğrafyası Ortadoğu içinde yer alan Filistin, yarım asırdan fazla bir süredir bölgenin en sorun yaşayan bölgesidir. Hem coğrafi konumu nedeniyle hem de üç semavi dinin doğması ve gelişmesinde önemli rol oynamasıyla Filistin bölgesi birçok hakimiyet mücadelesine tanık olmuştur. Özellikle din ve milliyet ekseninde yer alan çatışmalar Arap-İsrail Savaşları’na neden olmuş, yoğun insan hakları ihlallerine yol açmış ve bu sorunlar süreç içerisinde ekonomik, coğrafik, toplumsal sorunların önünü açmıştır.

Filistin- İsrail sorunun başlangıcı hakkında literatürde farklı görüşler bulunsa da çatışmanın tırmanışı Yahudi yerleşimciler ve yerel Arap sakinleri arasındaki gerilimden kaynaklanmaktadır. Mevcut zamanda ise İsrail-Filistin çatışmasını dinsel nedenlere dayanmakla birlikte büyük bir milliyetçilik sorununun da ön planda olduğu görülmektedir.

Yıllardır süregelen bir çatışma olan ve günümüzde küreselleşen Filistin sorunu, tarafların bölgedeki birbirine uymayan beklentileri nedeniyle daha da büyümektedir. İsrail, Kudüs’ün ebedi başkenti olarak kalmasını, mültecilerin geri dönüşlerinin kabul edilmemesi, yerleşim yerlerinin tamamen boşaltılmasını istemekle birlikte tam bağımsız bir Filistin devletinin kurulmasını önlemeye çalışmaktadır. Filistin

¹ Bitlis Eren Üniversitesi, Doktora Öğrencisi, gamzekocak11@gmail.com, ORCID: 0000-0002-0557-9774

ise İsrail'in işgal ettiği topraklardan çekilmesini, Yahudi yerleşkesinin boşaltılmasını, mültecilerin yurtlarına geri dönmelerini, Kudüs'ün başkent olduğu tam bağımsız bir Filistin Devleti kurulmasını istemektedir.

Dünya gündeminde oldukça önemli bir yer alan Filistin-İsrail sorununa birçok ülke ve ulus-üstü kurum çözüm üretmeye çalışmıştır. Barışın korunması, çatışmaların önlenmesi, uluslararası güvenliğin sağlanması gibi insani değerlerle kurulan ulus-üstü kurumların bu soruna dair yaklaşımları noktasında çeşitli eleştiriler bulunmaktadır.

Küresel bir aktör olarak Birleşmiş Milletler, insan haklarının korunması, uluslararası barış ve güvenliğin sağlanması, yaşanan savaşların tekrar yaşanmaması ve barışa yönelik tehdit oluşturacak unsurları engellemek amacıyla kurulmuştur. Birleşmiş Milletlerin Filistin sorununa dair geliştirdiği çözümler dönemsel olarak evrimleşmiştir. Çeşitli kararlar, yardımlar ve raporlardan oluşan bu “çözümlerin” tamamının insan hakları odaklı olduğunu iddia etmek güçtür. Özellikle 7 Ekim 2023 tarihinde başlayan İsrail-Filistin çatışmasında Birleşmiş Milletler'in takınmış olduğu tutum bunun önemli bir göstergesidir. Her geçen gün insan hakları ihlalleri artmasına rağmen anılan çatışmayı tamamen kesecek ciddi bir adım henüz atılmamıştır. Diğer taraftan Birleşmiş Milletler'in çatışmaya ilişkin kararları ve dile getirmiş olduğu “endişeler” ise karşılık bulmamıştır. Birleşmiş Milletler Genel Kurulundan çıkan insani yardımların hızlandırılması ve çatışmaya insani ara verilmesi gibi kararlar, Amerika Birleşik Devletleri'nin veto yetkisini kullanmasıyla soruna çözüm olamamıştır. ABD vetosundan kurtulmak için de çatışmanın durdurulması çağrısı yerine çatışmaların durdurulması için gerekli koşulların oluşturulması çağrısına yer verilmiştir. Sonuç olarak, Birleşmiş Milletler'in etkililiği önemli bir tartışma konusu haline gelmiştir.

Uluslararası kuruluşların insan hakları noktasındaki rolünü Birleşmiş Milletler örneği üzerinden ortaya çıkarmayı amaçlayan bu çalışmada Gazze'de yaşanan ve hala devam eden çatışmalar inceleme nesnesi olarak seçilmiştir. Çalışma üç boyut olarak tasarlanmıştır. Öncelikli olarak uluslararası kuruluşlar ile insan hakları arasındaki ilişki incelenmiştir. Bu ilişkide küresel bir örgüt olan Birleşmiş Milletler ve bölgesel bir aktör olan Avrupa Birliği'nin insan haklarına yaklaşımları irdelenmiştir. İkinci bölümde tarihsel süreçte Birleşmiş Milletler'in Filistin meselesine ilişkin almış olduğu kararlar, Filistin'e yapılan destek ve yardımlar, yazılan raporlar ve incelemeler temel insan hakları odağı alınarak okunmuştur. Son bölümde Gazze'de yaşanan mevcut insan hakları ihlallerine ilişkin Birleşmiş Milletler'in tutumu yine insan hakları bağlamı gözetilerek incelenmiştir. Kavramsal olarak literatür taraması, tarihsel olarak doküman analizi ve güncel durum için arşiv araştırmasının benimsendiği çalışmada Birleşmiş Milletler'in tutumunun salt insan hakları odaklı olmadığı ve insan hakları yaklaşımına dayanan eylemlerinin de istenilen düzeyde etkili olmadığı sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: İnsan hakları, Ulus-üstü kurumlar, Filistin, Birleşmiş Milletler.

SUPRANATIONAL INSTITUTIONS AND THE PROTECTION OF HUMAN RIGHTS: AN ACTOR (UN) AND A CASE STUDY (PHILISTINE)

Abstract

International organizations are one of the most important mechanisms that protect human rights, which are thought to be inherent in people, after states. Many roles such as determining standards on human rights, monitoring countries regarding these rights, developing various legal mechanisms, and providing training are fulfilled by international organizations. Despite these specific roles, it is very difficult to measure the extent to which international institutions protect human rights. It is assumed that the increasing number of human rights violations in Palestine, which is the subject of this study, is an important indicator of this. In other words, it is thought that a contradictory situation has occurred in terms of the roles that international organizations have assigned to themselves regarding human rights and their attitudes towards increasing violations in the living space - especially in Palestine.

In this study, which aims to reveal the role of international organizations in terms of human rights through the example of the United Nations, the ongoing conflicts in Gaza were chosen as the object of examination. The study is designed in three dimensions. First of all, the relationship between international organizations and human rights was examined. In this relationship, the approaches to human rights of the United Nations, a global organization, and the European Union, a regional actor, have been examined. In the second part, the decisions taken by the United Nations regarding the Palestine issue throughout the historical process, the support and aid provided to Palestine, the reports and reviews written, were read with a focus on basic human rights. In the last section, the United Nations' attitude towards the current human rights violations in Gaza was examined, again taking into account the human rights context. In the study, which adopted conceptual literature review, historical document analysis and archive research for the current situation, it was concluded that the United Nations' attitude is not solely human rights-oriented and that its actions based on the human rights approach are not effective at the desired level.

Keywords: Human rights, Supranational institutions, Palestine, United Nations.

YÜKSEKÖĞRETİM KURUMLARINDA SAYIŞTAY DENETİMLERİNİN ETKİNLİĞİNİN ÖLÇÜLMESİ VE DEĞERLENDİRİLMESİ

Ganite KURT¹, Birgül BOZKURT YAZAR²

Özet

Değişen dünya düzeninde toplumsal refahın artırılması, kaliteli hizmet sunumu, kaynakların etkin ve verimli kullanılması daha da önemli bir hal almıştır. Öyle ki kamusal alanda hizmet veren kuruluşların bu süreci sağlıklı yürütüp yürütmediklerinin tespiti ve kamuoyunun bilgilendirilmesi şeffaflık ve hesap verilebilirlik ilkesinin bir gereğidir. Bu bağlamda kamusal hizmetlerin sunulduğu kamu idarelerinin denetlenerek hem devlet mekanizmasına hem de vatandaşlara bilgi verilmesi gerekmektedir. Çünkü kamusal harcamaların gerçekleşmesi ve bu alanda gelirlerin toplanıp kullanılması hakkında bilgi sahibi olmak bir haktır. Bu sürecin sağlıklı, şeffaf, kanuna uygun ve dürüst bir şekilde yürütülüp yürütülmediği denetimi ise vatandaşların izni ile yasama organına verilmiştir. Ülkemizde bu görev Türkiye Büyük Millet Meclisi adına Sayıştay tarafından yerine getirilmektedir. Yapılacak bu denetimler kamu idaresindeki işlemlerin sağlıklı yürütülmesine katkı sağlayacaktır.

Kamu idarelerinde Sayıştay denetimleri dış denetim olarak değerlendirilmektedir. Yasama organı adına kamu hizmetinin sunulabilmesi için gelir ede eden ve harcama yapan kamu idarelerinde kaynakların etkin kullanımının sağlanıp sağlanmadığını denetleme görevi Sayıştay tarafından gerçekleştirilmektedir. Bu husus Anayasa'nın 160'ıncı maddesinde; 'Sayıştay, merkezî yönetim bütçesi kapsamındaki kamu idareleri ile sosyal güvenlik kurumlarının bütün gelir ve giderleri ile mallarını Türkiye Büyük Millet Meclisi adına denetlemek ve sorumluların hesap ve işlemlerini kesin hükme bağlamak ve kanunlarla verilen inceleme, denetleme ve hükme bağlama işlerini yapmakla görevlidir.' ve 'mahallî idarelerin hesap ve işlemlerinin denetimi ve kesin hükme bağlanması Sayıştay tarafından yapılır.' hükmedilmiştir.

2003 yılında yayınlanan ve 2005 yılında yürürlüğe giren 5018 sayılı kanun 1927 yılında yürürlüğe giren Muhasebe-i Umumiye Kanunu'nun yerini almıştır. 5018 sayılı kanun, 1. Maddesine göre kanunun amacı, kamu kaynaklarının etkili, ekonomik ve verimli bir şekilde elde edilmesi ve kullanılmasını, hesap verebilirliği ve

¹ Prof. Dr., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Bankacılık Sigortacılık Bölümü, gani-te.kurt@hbm.edu.tr, ORCID ID: 0000-0001-6438-2501

² Dr. Öğr. Üyesi, Munzur Üniversitesi, Sağlık Yönetimi Bölümü, birgulbozkurt@munzur.edu.tr, ORCID ID: 0000-0003-0126-2638

malî saydamlığı sağlamak üzere, kamu malî yönetiminin yapısını ve işleyişini, kamu bütçelerinin hazırlanmasını, uygulanmasını, tüm malî işlemlerin muhasebeleştirilmesini, raporlanmasını ve malî kontrolü düzenlemektir.

03.12.2010 tarihli Resmî Gazetede yayımlanan 6085 sayılı Sayıştay Kanununun amacı, hesap verilebilirlik ve şeffaflık ilkesi çerçevesinde kamu kuruluşlarının etkin, verimli, yasal zemine uygun olarak faaliyet göstermesi ve kamu kaynaklarının belirlenen hedef ve amaçlara uygunluğu için yasama organı adına yapılması ve Sayıştayın kuruluşu, yetkileri, atamalar, hak ve yükümlülüklerdir. Sayıştay denetimleri dış denetim sürecinin bir parçası olmakla birlikte 6085 sayılı Sayıştay Kanunu kapsamında iç kontrol sisteminin etkinliğini değerlendirmektedir. Kanunun 3. Maddesinde “Sayıştay kendisine verilen inceleme, denetim ve yargılama süreçlerini işlevsel ve kurumsal bağımsızlık ilkesi çerçevesinde gerçekleştirir” hükmü yer almaktadır. Kanun 5018 sayılı kanunun tamamlayıcısı olarak kamu mali denetimi konusunda önemli düzenlemedir. Esasen 5018 ve 6035 sayılı kanunlarla sayıştay denetimlerinin içeriği tüm kamu hesap, fonlar ve kaynaklarını kapsayan denetimler çerçevesinde genişletilmiştir.

Sayıştay tarafından yapılan denetimler düzenlilik ve performans denetimi olmak üzere ikiye ayrılmaktadır Performans denetimi kamu idarelerinin belirlediği hedeflerin gerçekleşme düzeyinin hesap verilebilirlik kapsamında ölçülmesini kapsamaktadır. Düzenlilik denetimi ise mali ve uygunluk denetimi olmak üzere ikiye ayrılır. Mali denetim, kamu idarelerinin hesap ve işlemleri ile mali faaliyet, mali yönetim ve kontrol sistemlerinin değerlendirme sonuçları esas alınarak, mali rapor ve tablolarının güvenilirliği ve doğruluğuna ilişkin denetimdir. Uygunluk denetimi, kamu idarelerinin gelir, gider ve mallarına ilişkin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğunun incelenmesine ilişkin denetimdir.

Ülkemizde üniversiteler genel yönetimler kapsamında yer alan Özel Bütçeli İdareler (A Yüksek Öğretim Kurumu, üniversiteler ve Yüksek teknoloji Enstitüleri) olarak sınıflandırıldığından bu kurumlar da 5018 sayılı kanuna tabiidir. Üniversiteler küresel etkileşimin yoğun olduğu kuruluşlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda uluslararası alanda yapılan anlaşmaların varlığı, yapısal olarak değişimlerin gerekliliği ve akademik başarıların artırılması gibi nedenlerle personel yönetimi, mali durum, fiziki koşullar açısından yoğun ve karmaşık işlemler gerçekleşmektedir.

Ülkemizde üniversitelerin denetiminde teftiş kurulları denetimi, ön mali kontrol ve iç denetimi sistemi ve yüksek denetim olarak da ifade edilen Sayıştay denetimi olmak üzere üç yapı bulunmaktadır. Sayıştay, resmî web sitesinde yıllık olarak gerçekleştirilen bu denetimlerle ilgili raporlar yayımlayarak hesap verilebilirlik kapsamında kurum içi ve dışındaki bilgi kullanıcılarını bilgilendirmektedir.

Bu çalışmada yüksek öğretim kurumlarında sayıştay denetimlerinin etkinliğinin ölçülmesi ve değerlendirilmesi yapılmıştır. Çalışmanın amacı, yüksek öğretim ku-

rumlarında yapılan son beş yıllık sayıştay denetimlerinden elde edilen bulguların dikkate alınıp alınmadığı, tespit edilen eksikliklerin giderilip giderilmediği ve bu sürecin hizmet kullanıcıları açısından sonuçlarını tespit etmektir. Çalışmada kamu üniversiteleri (Vakıf üniversiteleri sayıştay denetimi kapsamında olmadıklarından bu kurumlar çalışma kapsamı dışında tutulmuştur.) ve kurumsallaşma sürecini tamamlamış- kurumsallaşma süreci devam eden yeni üniversiteler (aynı bölgede yer alan) olmak üzere elde edilen sayıştay raporlarının çeşitli açılardan incelenerek kıyaslaması yapılacaktır. Bu sayede söz konusu kurumlarda yapılan denetimlerden elde edilen bulguların değerlendirilerek sonraki dönemlerde düzeltilmesi yönünde adımların atılıp atılmadığı ortaya çıkarılacaktır. Çünkü yıllık olarak gerçekleştirilen bu denetimler sonucunda raporda takip edileceği belirtilen hususlara bir sonraki yıl içinde sayıştay denetçileri tarafından özel olarak dikkat edilmesi de söz konusudur. Çalışma ile sayıştay denetimlerin etkinliği değerlendirilerek yapılan denetimlerin kalitesinin artırılması ve hizmet kullanıcılarının daha fazla fayda elde etmesi bakımından yeni öneriler sunulması planlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Denetim, Sayıştay Denetimi, Üniversite Denetimi.

MEASUREMENT AND EVALUATION OF THE EFFECTIVENESS OF COURT OF ACCOUNTS AUDITS IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

Abstract

In the changing world order, increasing social welfare, providing quality services, and using resources effectively and efficiently have become even more important. So much so that determining whether the organizations providing services in the public sphere are conducting this process healthily and informing the public is a requirement of the principle of transparency and accountability. In this context, it is necessary to audit the public administrations where public services are provided and provide information to both the state mechanism and citizens. In our country, this task is performed by the Court of Accounts on behalf of the Grand National Assembly of Turkey.

In our country, universities are classified as Special Budget administrations within the scope of general administrations (A Higher Education Institution, universities and High technology Institutes, these institutions are also subject to the law No. 5018. In this study, the measurement and evaluation of the effectiveness of court of accounts audits in higher education institutions was carried out.

The aim of the study is to determine whether the findings obtained from the last five annual audits of the Court of accounts conducted at higher education institutions have been taken into account, whether the identified deficiencies have been corrected, and the consequences of this process for service users. In the study, public universities (Foundation universities are not within the scope of the audit of the Court of Accounts, so these institutions were excluded from the scope of the

study.) and completed the institutionalization process- the reports of the Court of accounts obtained, including new universities (located in the same region) that are continuing the institutionalization process, will be examined and compared from various angles. In this way, the findings obtained from the audits conducted in these institutions will be evaluated and it will be revealed whether steps have been taken to correct them in the following periods. Because as a result of these annual audits, it is also a matter of paying special attention to the issues stated in the report that will be followed by the auditors of the Court of accounts within the next year. With the study, it is planned to evaluate the effectiveness of the Court of accounts audits and provide new recommendations in terms of improving the quality of audits and obtaining more benefits for service users.

Keywords: Audit, Audit of the Court of Accounts, University Audit.

ULUSAL VE ULUSLARARASI STANDARTLARLA SAĞLIK HİZMETİNİN SUNUMU: AKREDİTASYON KAMUDA BİR REFORM MU?

Gül KALYONCU¹

Özet

Bu çalışmanın amacı, kamuda sağlık akreditasyonunun zorunlu, uluslararası akreditasyonun ise opsiyonel olduğu Türkiye’de yürütülen çalışmaları tanıtmak, akreditasyon standartlarına uyum, bu sürecin maliyeti ve akreditasyonun bir kalite aracı olarak uygulanabilirliğini yeni kamu yönetimi yaklaşımı bağlamında değerlendirmektir.

Yeni Kamu Yönetimi anlayışında temel olarak kamu hizmetlerinin verimliliği ve daha etkin hizmet sunumuna dayanan bir felsefeye dayanmaktadır. Yeni kamu yönetimi ifadesinin özel sektör idari uygulamalarının kavramsal çerçevesinden alınan bir dizi değerlendirmeden oluştuğu ileri sürülmektedir. Hastane akreditasyonu ise hesap verebilirlik, performans, kalite ve hizmet sonuçlarıyla ilgilidir ve odağında hasta/müşteri/tüketici/vatandaş yer almaktadır. Yeni kamu yönetimi (NPM) yaklaşımının önemli bir özelliği ise sunulan hizmet kalitesinin artırılmasıdır. Bu çalışma yeni kamu işletmeciliği bağlamında ele alınmaktadır. NPM, kamu sektörünün iş kavramlarını, tekniklerini ve değerlerini, bu durumda kalite iyileştirme tekniklerini ithal ederek geliştirilebileceği yönündeki genel teori olarak yorumlanmaktadır. Akreditasyon süreçlerinde paydaş katılımı, uygulanan değişim süreci ve kurumsallaşma, kurum kültürü, liderlik, ekip dinamikleri ve organizasyonel öğrenme açısından toplam kalite yönetimi ile bağlantının değerlendirilmesine odaklanılmıştır.

Çalışma, 2003 sonrası Sağlıkta Dönüşüm programı ile birlikte getirilen yasal düzenleme ve uygulamalara ilişkin nitel bir meta analizden oluşmaktadır. Yeni kamu yönetimi yaklaşımının kavramsal çerçevesini kullanarak sağlık akreditasyonunun kurumsal kültür ve rutinler, uygulamalar, hasta bakımı ve hem hastane içindeki hem de daha geniş çevreyle olan ilişkiler üzerindeki etkisi incelenmektedir.

Bu kapsamda aşağıda soruların yanıtı aranmıştır:

- Sağlıkta dönüşümle birlikte kamuda ulusal ve uluslararası akreditasyon sistemi hangi başlıklarla, ne içerikte gündeme geldi?

¹ Öğr. Gör. Dr., Hacettepe Üniversitesi Hastaneleri, gulka@hacettepe.edu.tr ORCID: 0000-0002-0064-3669

- Akreditasyon ve yeni kamu yönetimi anlayışının kesişen ve ayrılan yönleri nelerdir?
- Uygulanabilirlik ve uyum açısından zorunlu ve opsiyonel akreditasyonları standartları arasında fark var mıdır?

Sağlık alanında akreditasyon standartları kapsamında 2003-2024 arasında TR Dizin’de yapılmış çalışmalar taranmıştır. Zorunlu ve zorunlu olmayan akreditasyonun sağlık kuruluşları üzerindeki etkilerine ilişkin yürütülen tartışmaları içeren makaleler çeşitli veri tabanlarından çıkarılmıştır. Yeni kamu yönetimin anlayışının teorik temellerinden yararlanılarak bu çalışmalar analiz edilmiştir. Analiz üzerinde ulusal ve uluslararası düzeyde akreditasyon sürecini yöneten iki kurum yöneticisiyle yarı yapılandırılmış görüşme yapılmıştır. Yöneticilerden biri kamuda zorunlu olmayan akreditasyon sürecinin yürütülmesinden diğeri ise zorunlu ulusal akreditasyon standartlarının geliştirilmesinden sorumlu olup analiz sonuçlarına ilişkin değerlendirmeleri alınmıştır.

TR Dizinde akreditasyon, sağlıkta akreditasyon, kamuda akreditasyon anahtar kelimeleri ile tarama yapılmış ve 77 araştırma makalesine ulaşılmıştır. Bu çalışmalar içinde akreditasyon standartlarının kamuda uygulandığı, hastanelerin hasta hakları, hasta ve çalışan memnuniyeti, hizmetlerin standardizasyonu, kalite yönetim sürecinin bir parçası olarak ele alındığı, kamuda sağlık turizmi ve akreditasyon ilişkisinin kurulduğu, Türkiye ile farklı ülkelerin akreditasyon çalışmalarının karşılaştırıldığı 19 makale çalışmaya alınmıştır. Bu makalelerin kavramsal çerçevesi, yönetimi ve bulguları üzerinden değerlendirmeler yapılmıştır.

Bu çalışmalarda sağlıkta akreditasyon standartlarının kurumsal düzeyde katkıları, uygulamada yaşanan sorunlar, çalışan ve hizmet alan açısından nasıl ele alındığı araştırılmıştır. Bu araştırma zorunlu ve zorunlu olmayan akreditasyon sistemlerine göre sınıflandırılmıştır. Olumlu değerlendirmeler ve olumsuz değerlendirmeler şeklinde sonuçlar gruplandırılarak özetlenmiştir.

Çalışmaya dâhil edilen makalelerin kalite ve akreditasyon kavramlarını birlikte ele alındığı, çalışanların gelişimi ve hasta güvenliğinin dolayısıyla hasta memnuniyetini arttırdığı yönünde pozitif yönde değerlendirmeler not alınmıştır. Çalışan üzerinde standartların yerine getirilmesi yönünde baskı, akredite olmanın çalışan açısından sınırlı getirilerinin olduğu, katkıları ve dezavantajları birlikte düşünüldüğünde iş yükünü olumsuz etkilediği, hasta güvenliğine ne kadar olumlu katkı verdiğinin belirlenmesinin güç olduğu yönünde değerlendirmeler ise negatif içerikli bulgular kısmına alınmıştır. Çalışmaların ağırlıklı olarak 2020 yılı ve sonrasında yapıldığı görülmüştür.

Türkiye’de Sağlık Bakanlığı tarafından geliştirilen Sağlıkta Kalite Standartları başlığı altında yürütülen akreditasyon sistemine katılım zorunludur ve tüm basamaklarda sağlık kuruluşlarının %100’ü bu sürece dâhil olmaktadır. Uluslararası akreditasyon standartlarına katılımı kararı zorunlu olmayıp 2000’li yıllardan itibaren bu sürece dâhil olan iki kamu üniversite hastanesi olup güncel olarak yalnızca

birinin sürecinin devam ettirdiği görülmüştür. Vakıf üniversitelerinde uluslararası sisteme katılım söz konusudur fakat çalışmanın kapsamı yalnızca kamu hastanelerini içerdiği için bu alanda değerlendirme yapılmamıştır.

Çalışmanın Türkiye’de yapılan çalışmaları kapsamı ve uluslararası bir karşılaştırma verememesi çalışmanın sınırlılıkları arasında verilmiştir. Ayrıca Sağlık Bakanlığı Hastaneleri ile devlet üniversitelerini kapsamı fakat vakıf hastaneleri ile ilgili bir değerlendirme ya da karşılaştırma içermemektedir. Yalnızca TR Dizinde yer alan çalışmalara yer verilmiş olması da çalışmanın sınırlılıkları arasında sunulmuştur.

Akreditasyon standartlarının zorunlu olması durumunda ortaya çıkan bürokratik yapı ve standartların yerine getirilmesi için gösterilen emek ile yapısal değişikliklerin maliyete yansımaları temel olumsuz tarafları oluşturmaktadır. Diğer taraftan uygulamaların standardize olması, uygulama birlikte, kalite kavramlarının yerleşmesi gibi olumlu katkılarının da altı çizilmiştir.

Sağlıkta rekabet kavramı sağlık hizmetine ait giderlerin devlet eliyle karşılandığı sistemlerde de geçerli olgulardan biri haline gelmiştir. Sağlık dönüşüm ve performans kavramları ulusal ve uluslararası düzeyde gündemde olan kavramlar olmuştur. Hizmetin niceliksel olarak artışının söz konusu olduğu ama niteliksel yanının görece az takip edildiği şüphesiyle bakılan sağlık sistemlerinde standardize edilmiş sistemlerin geliştirilmesi söz konusu olmuştur. Bunun yanı sıra yasal düzenlemelerin de dâhil olduğu gelişmelerle hastaların hakları, memnuniyeti ve en önemli hasta güvenliğini odak noktasına alan bakış açısı akreditasyon anlayışını da beraberinde getirmiştir.

Tıbbi hatalara yönelik yasal düzenlemeler, sigorta süreçleri, mali yaptırımlar, yargıya bu başlıkta yapılan başvuruların artması akreditasyon başlığında yer alan hasta güvenliği ilkesini ön plana çıkarmaktadır.

Zorunlu akreditasyon kavramının yeni kamu yönetimi ilkeleri bağlamında tartışılması önemlidir. Her iki yaklaşımda kesişen öneri ve terminoloji kullanılması dikkat çekicidir. Daha fazla sayıda ve uluslararası karşılaştırmaları da içerecek şekilde çalışmaların yürütülmesi önerilmektedir.

Anahtar kelimeler: Akreditasyon, kamuda akreditasyon, sağlıkta akreditasyon

PROVISION OF HEALTH SERVICES WITH NATIONAL AND INTERNATIONAL STANDARDS: IS ACCREDITATION A REFORM IN THE PUBLIC SECTOR?

Abstract

This study aims to examine the hospital accreditation process as a quality tool in the public sector. International and national accreditation activities aimed at improving health services and how these activities are carried out in public hospitals in Turkey will be discussed. In order to make these determinations, the accreditation

process of public services will be introduced and the basic principles of national and international health accreditation organizations will be discussed in the context of the new public management approach. The study consists of a qualitative meta-analysis of the legal regulations and practices introduced with the Health Transformation program after 2003. For the analysis, a semi-structured interview was conducted with two institution managers who manage the accreditation process at national and international levels. The purpose of accreditation is to create a quality culture in the healthcare provider, focusing on the patient and service delivery, ensuring the safety of patients and constantly improving service delivery. The standards of the accreditations aims to ensure the hospital's maintenance of a safe, functional, and effective environment for patients, staff members, and other individuals. Addressing the feasibility of accreditation in healthcare and its institutional implications in terms of its impact on institutional rules and routines, practices, patient care, and relationships both within the hospital and with the wider environment is also important for a future perspective. Analyzing the cost of the accreditation process and its impact within the organization is one of the important and difficult to measure elements.

Generally, the accreditation process is expressed in association with the quality approach. In addition to the opinion that this relationship increases service quality and strengthens patient safety, it is also expressed that it has negative effects such as documentation obligations and bureaucracy. The accordance of international standards with the national legal system is as important as how they respond to the local culture, while revealing the positive and negative effects. In light of all the data, it can be seen that compliance with accreditation standards, which are mandatory and whose rules are determined by legal regulations, and compliance with standards where participation is optional differ in practice.

Keywords: Accreditation, accreditation in public, accreditation in health

YASAMANIN GÜVENCESİZ EMEKÇİLERİ

Gülçin Özge TAN¹

Özet

Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak adına yasama güç ve yetkisini kullanan ve yürütmeyi “denetlemekle” görevli olan parlamento, çağdaş demokratik sistemlerin bel kemiğidir. Türkiye’de de Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’nın yedinci maddesi uyarınca, ülkenin temel siyasalarını belirleme ve bunları yasalaştırma erkine sahip olan parlamento, ilgili yetkilerini halk adına kullanarak seçmen temsiliğini gerçekleştirir. Halkın iradesinin temsili olarak devredilmez bir yetki olan yasama yetkisi, milletvekilleri aracılığıyla tesis edilir. Yasama faaliyetlerini yerine getirmekle mükellef olan milletvekilleri, ayrıca temsilcisi olduğu seçmen kitlesiyle iletişim kurma, siyasi organizasyonlara katılma, mensubu olduğu siyasi parti adına çalışma, faaliyetlerde bulunma ve çeşitli parlamento komisyon üyeliklerinin sorumluluklarını yerine getirme gibi farklı görevleri de üstlenmektedirler. Yürütmekte oldukları görevin özgün önemi ve farklı uzmanlıkları gerektirmesi sebebiyle milletvekilleri, kendilerine yardımcı olmak üzere personel istihdam edebilmektedirler. Milletvekili iş yükümlülüğünün ağırlığı bir yana milletvekilli seçilme yeterliliğinin on sekiz yaşını doldurmuş Türk vatandaşlığı ile sınırlı olması ve eğitim temelinde ilkökul mezunu olmanın yeter seviye görülmesi, uzmanlık gerektiren bu alanda, milletvekillerine yasama ve araştırma faaliyetlerinde yardımcı personeli elzem kılmaktadır.

Türkiye’de 1993 senesinde, “geçici görevli yardımcı personel” olarak ilk uygulamasının görüldüğü milletvekili danışmanlığı, “Milletvekili Danışmanı Çalıştırılması Hakkında Hizmet Sözleşmesi” adı ve Meclis Başkanlığı Divanı’nın 14/6/1999 tarihli kararı ile yasal olarak düzenlenmiştir. 86. Karar numarası ile 31/01/2011 tarihinde son değişikliğin yapıldığı sözleşme, *milletvekillerinin yasama ve araştırma faaliyetlerine yardımcı olmak üzere çalıştırılacak olan danışmanların, sözleşmeli olarak çalıştırılma şartları, bunlarda aranacak nitelikleri, görevleri, sorumlulukları, ücret tespitlerini düzenlemektir* (Milletvekili Danışmanı Çalıştırılması Hakkında Hizmet Sözleşmesi, 2011). Sözleşme ile her milletvekiline yasama ve araştırmada yardımcı olabilmesi için danışman çalıştırma hakkı tanınmaktadır. Ancak görev yönünden milletvekiline bağlı olan danışmanların tabi olduğu personel rejimi net ve açık değildir. İşçi ya da memur olmayan milletvekili danışmanları, kamu görevlisi sayılmaktadır. Kamu hizmeti görevlilerinin memur ve diğer kamu görevlileri olarak ayrılan kısmında idare ile bir ilişki kurması ve devlet memuru olmaması hasebiyle diğer kamu görevlileri sınıflandırmasına dahil edilebilen da-

¹ Arş.Gör. Dr., Gaziantep Üniversitesi, gulcinozgetan@gmail.com, ORCID: 0000-0001-7490-609X

nışmanların, görev yönünden milletvekiline ancak mali hakların düzenlenmesi ve sosyal güvenlik kurumlarıyla olan idari ilişkileri açısından TBMM'ye bağlı olmaları, personel rejimindeki muğlaklığın temel nedenlerindendir. Bu muğlaklığın belirgin bir şekilde açığa çıktığı örneklerden birisi de disiplin cezası verilmesi gereken durumlarda TMMM Memurları Disiplin Yönetmeliği'nin hükümlerine tabi olan danışmanların, misafirhane, eğitim ve dinlenme tesisi, kreş hizmeti gibi sosyal imkân ve yardımlar söz konusu olduğunda, tesis ve imkân kısıtlılığı sebep gösterilerek meclis personelliğinden dışlanmasıdır. Personel rejimi açısından bu tarz belirsizliklerin olmasının yanı sıra danışmanlar “esnek” ve “güvencesiz” çalışmayı da ağır bir şekilde deneyimlemektedirler.

Meclis danışmanlarının bağlı olduğu personel rejiminin temel politika, kural ve uygulamalarının belirgin bir yasal ve pratik çerçeve içinde saptanmamış olması, söz konusu konumu, sömürüye açık hale getirmektedir. Çeşitli faaliyet alanlarında çalışan danışmanların çalışma gün ve saatinin sınırlandırılmaması ve mesai saat kısıtının olmaması, danışmanları, hem ek ücret talep hakkını istemeleri açısından engellemiş hem de onları süresiz ve saatsiz bir çalışma düzeni içinde bırakmıştır. Söz konusu “esnek” çalışma saatleri, çalışanın menfaatini gözetmek bir yana milletvekilinin keyfi iradesine bırakıldığı için daha çok danışmanların aleyhine işleyen bir neoliberal muhtevaya sahiptir. Ayrıca iş tanımlamalarındaki muğlaklık da esnek çalışma saatlerine benzer şekilde, danışmanların emeğini sömürüye açık hale getirmektedir. Hizmet sözleşmesinin esaslarında yüksek öğrenim görmüş olma gibi çeşitli kriterler ve araştırma ve yasama faaliyetlerine yardımcı olmak gibi görev tanımlamaları olmasına rağmen danışmanlar, vekillerin verdiği işleri yapmakla sorumlu olduğu ve bu sorumluluk, belirsizliklerle çevrildiği için birçok angarya iş üstlenmektedirler. Çocuk bakıcılığı (okuldan alma-bırakma vb.), market alışverişi, ev faturalarını ödeme gibi vekillerin özel alan sorumluluklarını danışmanlara yaptırmaları gibi örnekendirilebilecek bu angaryaların, yasamanın temel işlevi olmadığı ve danışmanlık sıfatıyla uyumadığı aşikardır.

Bütün bunlara ek olarak milletvekili danışmanları, sözleşme esasları uyarınca sözleşme süresinin bir yıl olması sebebiyle büyük bir güvencesizlik ile karşı karşıyadırlar. Kıdem, ihbar ve işsizlik tazminatı gibi haklardan faydalanamayan, kadrosuz bir şekilde çalışan danışmanların bir kısmı da yasal olmayan bir şekilde “maaşa el koyma” gibi fiili ekonomik şiddete de maruz kalmaktadır. Mobbing ile donatılmış bir meslek icrası gerçekleştiren danışmanlar, uzmanlık gerektiren bir alanda olmalarına rağmen, bir taraftan, güvencesiz ve sömürüye açık bir esnek çalışma şartıyla istihdam edilmekte öbür taraftan da çeşitli manevi baskıların hedefi olmaktadır.

Bu çalışmanın amacı, bu doğrultuda öncelikli olarak literatürde kendisine neredeyse hiç yer bulamayan ve parlamento gibi son derece elzem bir yerde görev yapan milletvekili danışmanlarının yaşadığı personel rejimi sorununa dikkat çekmek ve meclis gibi çağdaş demokrasilerin can damarı olan bir kurumda, mobbing ile donatılmış emek sömürüsünün ve güvencesizliğin altını çizmektir. Bunun için çalışma-

da, nitel veri tekniklerine başvurulmuş olup milletvekili danışmanlığı yapmış/yapmakta olan on görüşmeci ile derinlemesine mülakat gerçekleştirilmiştir. Farklı partilerin milletvekilleri adına çalışmakta olan milletvekili danışmanları ile gerçekleştirilen mülakatlarda, görüşmecilerin cinsiyetinin sürece etkisini ve cinsiyet bazlı deneyim farklılaşmasını anlamak da çalışmanın amaçları arasında yer aldığından, görüşmeciler kadın ve erkek odak grupları şeklinde beşerli olarak ayrıştırılmış ve karşılaştırmalı analiz çalışmaya dahil edilmiştir. Bu çalışmanın bulguları ile öncelikli olarak alan yazında yeterli ilgi gösterilmeyen siyasi danışmanlık meselesine ve bunun bir kolu olan milletvekili danışmanlığına ilgi çekilecek ve konu özellikle güvencesizlik bağlamında ve işletmeci personel rejimi mantığı eleştirisiyle tartışılacaktır. Kadın danışmanların yaşadığı deneyim farklılıkları ise politik bir iktidar mekanizması olarak toplumsal cinsiyet rejiminin uzantısı bağlamında irdelenecektir. Bu tartışma ve bulguların ışığında, söz konusu danışmanlık statüsünün nasıl dönüştürülmesi gerektiğine dair öneriler bildiri kapsamında işlenecektir.

Anahtar kelimeler: Milletvekili Danışmanlığı, Güvencesiz Çalışma, Esnek Çalışma, Mobbing, Cinsiyet Temelli Emek Sömürüsü.

THE PRECARIOUS LABORERS OF THE PARLIAMENT

Abstract

As a representation of the will of the people, legislative authority is established through members of parliament. Members of parliament, who are responsible for carrying out legislative activities, undertake various tasks such as communicating with their constituency, participating in political organizations, working on behalf of their political party, engaging in activities, and fulfilling responsibilities as members of various parliamentary committees. Due to the unique importance and diverse expertise required for their roles, members of parliament may employ personnel to assist them. In Turkey, the practice of parliamentary advising was first observed in 1993 as "temporary assigned assistant personnel," corresponding to this employment method. The right to employ an advisor to assist in legislative and research matters is granted to each member of parliament through a regulated service contract. However, the personnel regime to which advisors, dependent on the duties of the member of parliament, are subject is not clear and explicit. In addition to various uncertainties in the personnel regime, advisors also experience flexible and precarious employment conditions.

Within the scope of this paper, attention will be drawn to the personnel regime issue faced by parliamentary advisors, a matter that has not received sufficient attention in the literature and occurs in a highly significant institution such as parliament. The paper will underline the exploitation of labor, laden with mobbing, and job insecurity in a place crucial to modern democracies like the parliament. For this purpose, data obtained through qualitative data techniques will be utilized. In the

paper, an attempt will be made to identify gender-based experiential differentiations, primarily focusing on the political advising issue, which has not received sufficient attention in the literature, and its branch, parliamentary advising; subsequently, experiential differences will be examined in the context of the managerial personnel regime and the gender regime.

Keywords: Parliamentary Advising, Job Insecurity, Flexible Working, Mobbing, Gender-based Labor Exploitation.

SAĞLIK HİZMETLERİNİN SUNUMUNDA ETİK YAKLAŞIM: BİR İNCELEME

Gülfer BÜYÜKTAŞ GAYIR¹, Sadık SERÇEK²

Özet

Sağlık hizmetleri sunumunda, hem sağlık çalışanlarının hem de hastaların haklarını korumak, adil bir ortam sağlamak ve hasta ile sağlık kurumu arasındaki kaliteyi artırmak için etik kavramı temel bir öneme sahiptir. Etik, kökenini Yunanca "et-hos" sözcüğünden alan ve davranış biçimini ifade eden karakter anlamına gelen, ahlaki değerlerin statüsünü tanımlayan bir kavramdır. Genel olarak, etik; yarar, iyi, kötü, doğru ve yanlış gibi kavramları inceleyen, bireysel ve toplumsal davranış ilişkilerinde neyin iyi neyin kötü olduğunu belirleyen ahlaki ilkeler, değerler ve standartlar sistemi olarak kabul edilir. Etik, her konuda normların yapısına ilişkin düşünceler geliştirir, değerlendirmeler yapar, yeni sorunlara çözüm önerileri sunar ve tartışır. Kamu hizmetlerindeki meslek etiği, artık önemli bir kavram olmanın ötesine geçmiş; bir yöntem haline gelmiştir. Kaliteli kamu hizmetlerinin sunumu, ekonomik büyüme ve verimliliğin sağlanması, ancak meslek etiği ile mümkündür. Etik, bireylere örgüt içinde sorumluluk seçimini kolaylaştıran öneriler sunar ve bireyleri aydınlatır. Ayrıca, kamu hizmeti etiği, demokrasinin gelişimine de katkı sağlar.

Etik, bilimin ve hukukun rehberliğini sağlayan önemli bir nitelik taşır. Tıp alanındaki meslek uygulamaları, belirli etik ve yasal yükümlülükler gerektirir. Tıbbın temel amacı, insanın biyo-psikososyal bütünlüğünü korumak ve sürdürmeye yardımcı olmaktır. Bu yüksek amacıyla tıp, diğer mesleklerden ayrılır. Etik kavramı, sorumluluk duygusuyla sıkı bir ilişki içindedir. Tıp alanında görev ve sorumlulukların önemi vurgulanmalıdır. Tıbbın öncelikli sorumluluğu insan hayatını korumaktır ve bu görev, tüm sağlık personelinin ortak amacıdır. Tıbbın etik ilkeleri genellikle aynı temelde birleşir. Bu ilkeler, geçmişte yaşananlardan ziyade geleceği düşünme ve önlemler alma dürtüsünü yansıtır. Toplum içinde her bireyin yerine getirmesi gereken bazı sosyal sorumluluklar vardır. Bireyin etik sorumlulukları, onun etik davranışlarını şekillendirir. Sağlık hizmetlerinde etik kavramı, yararlılık, özerklik, hasta mahremiyeti, zarar vermeme gibi ilkeleri içerir ve sağlık sisteminin ayrılmaz bir parçasıdır. Günümüzde, etik değerlerimizin bilimsel ve teknolojik ilerlemelerle olan ilişkisinin en yoğun şekilde tartışıldığı alanlardan biri tıbbi uygulamalardır. Tıp, bilim ve teknolojinin sağladığı ilerlemelerle birlikte önemli başarı-

¹ Dr., Diyarbakır İl Sağlık Müdürlüğü, gulfermegalit@gmail.com, Orcid:0000-0001-5064-0549

² Doç .Dr., Dicle Üniversitesi İİBF, sadiksercek@dicle.edu.tr, Orcid: 0000-0003-2429-320x

lar elde etmiştir, ancak bu süreçte hekim-hasta ilişkilerinden sağlık politikalarına, tıbbi araştırmalardan genetik çalışmalara, ötenazi konusundan organ nakline ve yapay döllemeye kadar birçok konu tartışılmış, sınırlanmış, yeniden tanımlanmıştır.

Son dönemde, sağlık, çevre, işletme, medya, yönetim ve siyaset gibi birçok meslek alanında etik konuların önemi giderek artmaktadır. Sağlık sistemi gibi "insan faktörünün" yoğun olduğu alanlarda, etik ilkelerin varlığı ve uygulanabilirliği daha da kritiktir. Çünkü sağlık çalışanları, hizmet verdikleri insanları düşünceli, hassas ve kırılgan bir durumda bulunmaktadır. Sağlık sisteminde hata payının sıfır olması beklenir; ancak çalışanlar etik sorunlarla başa çıkamazsa, sistemde kalite unsurları olan etkinlik, etkililik ve verimlilikten bahsetmek imkansız hale gelir. Sağlık sektöründe adil kaynak dağılımı ve daha verimli kaynak kullanımı gibi adımların atılması, sağlık seviyesinin artırılması ve finansmanında adaletin sağlanması için önemlidir. Sağlık hizmeti sunan kuruluşların hizmet politikalarını oluştururken ve uygulamaları etik değerlere uygun davranmaları son derece önemlidir Diğer sektörlerden farklı olarak, sağlık kuruluşlarında kötü yönetim sonucunda ödenen bedel insan hayatıdır. Bu nedenle, etik konusunun sağlık kurumları için taşıdığı önem diğer işletmeler ve kurumlar için taşıdığı önemden farklı ve zorunludur. Yapılan araştırmalar, etik sorunların çalışanların verimliliğini düşürdüğünü ve kurum performansını olumsuz etkilediğini göstermektedir. Bu bağlamda, sağlık sektöründe rekabetin arttığı düşünüldüğünde, etik ilkelerin ışığında hareket etmek, zorunlu bir değerdir.

Bu araştırmanın amacı, sağlık hizmetlerindeki etik yaklaşımları belirleyen ve etik ilkelerin uygulanmasını teşvik eden faktörleri incelemektir. Aynı zamanda sağlık hizmetlerinde etik yaklaşımların kurumsal düzeyde desteklendiği, yönetildiği ve değerlendirildiği süreçleri ele almaktadır. Sağlık profesyonelleri için etik karar alma süreçlerini anlamak ve geliştirmek amacıyla sağlık hizmetlerinin sunumunda etik yaklaşımların rolünü ve önemini derinlemesine incelenmiş olup, bu çerçevede, sağlık hizmeti sunumu sırasında temel etik ilkeler olan hasta mahremiyeti, doğruluk, adaletli dağılım ve hasta özerkliğinin yanı sıra, sağlık profesyonellerinin mesleki sorumlulukları ve normları üzerinde durulmuştur. Ayrıca, etik karar alma sürecindeki zorluklar ve çatışmaları incelenmiş ve etik karar verme modelleri ile çözüm stratejilerini araştırılmıştır. Araştırma, nitel araştırma yöntemiyle detaylı literatür taraması yapılarak hazırlanmıştır. Kurumsal etik yaklaşımının hizmet sunumunu olumlu yönde şekillendirdiği ve kurumsal politikaların, eğitim programlarının, etik danışmanlık hizmetlerinin ve denetim mekanizmalarındaki etik uygulamaların hizmet sunumundaki kaliteyi ve etik algısını artırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma sonuçlarının sağlık hizmet sunumunda yer alan başta sağlık yöneticileri olmak üzere insane en yakın ve hassas noktadan temas eden tüm sağlık profesyonellerine farklı bir bakış açısı sunarak etik farkındalık oluşturmaya amaçlanmaktadır. Ayrıca hizmet sunumu esnasında etik ilkelere bağlılığın hasta güveni ve memnuniyetini, hasta ve hekim ilişkisinin güçlenmesini, uzmanlık ve kurumsal itibarın artmasını, hukuki ve mali sorunların azalmasını, toplumsal ve mesleki saygınlığın

artmasını, uzun vadeli başarı ve sürdürülebilirliğin olmasını ve tüm sağlık çalışanlarının kişisel tatminini artıracaklarını göstermektedir. Bu bağlamda bu çalışmanın sahaya pratik uygulamalar esnasında, literature de sağlık yönetimi açısından katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Etik, Sağlık Yönetiminde Etik, Sağlık Meslek Etiği ve İlkele-ri

A REVIEW ON ETHICAL APPROACH IN THE PROVISION OF HEALTH SERVICES

Abstract

The concept of ethics is of fundamental importance in the provision of healthcare services to protect the rights of both healthcare professionals and patients, to provide a fair environment and to increase the quality between the patient and the healthcare institution. Ethics is a concept that defines the status of moral values, which derives its origin from the Greek word "ethos", which means character expressing the way of behavior. In general, ethics; It is considered a system of moral principles, values and standards that examines concepts such as benefit, good, bad, right and wrong, and determines what is good and bad in individual and social behavioral relationships. Ethics develops ideas regarding the structure of norms in every subject, makes evaluations, offers and discusses solutions to new problems. Professional ethics in public services has now gone beyond being an important concept; It has become a method. Providing quality public services, ensuring economic growth and efficiency is only possible with professional ethics. Ethics provides suggestions and enlightens individuals that facilitate the choice of responsibility within the organization. Additionally, public service ethics contribute to the development of democracy.

Ethics has an important quality that provides guidance to science and law. Professional practice in the field of medicine requires certain ethical and legal obligations. The main purpose of medicine is to protect and help maintain the biopsychosocial integrity of the human being. For this reason, medicine is distinguished from other professions. The concept of ethics is closely related to the sense of responsibility. The importance of duties and responsibilities in the field of medicine should be emphasized. The primary responsibility of medicine is to protect human life, and this duty is the common goal of all healthcare personnel. The ethical principles of medicine generally converge on the same basis. These principles reflect the urge to think about the future and take precautions rather than what has happened in the past. There are some social responsibilities that every individual in society must fulfill. An individual's ethical responsibilities shape his or her ethical behavior. The concept of ethics in health care includes principles such as beneficence, autonomy, patient privacy, non-maleficence, and is an integral part of the health system. Today, one of the areas where the relationship between our ethical

values and scientific and technological advances is most intensely discussed is medical practices. Medicine has achieved significant success with the advances made by science and technology, but in this process, many issues have been discussed, limited and redefined, from doctor-patient relations to health policies, from medical research to genetic studies, from euthanasia to organ transplantation and artificial insemination.

Recently, the importance of ethical issues has been increasing in many professional fields such as health, environment, business, media, management and politics. In areas where the "human factor" is intense, such as the health system, the existence and applicability of ethical principles are even more critical. Because healthcare professionals are considerate of the people they serve, they are in a sensitive and fragile situation. The margin of error in the healthcare system is expected to be zero; However, if employees cannot cope with ethical problems, it becomes impossible to talk about effectiveness, efficiency and productivity, which are quality elements in the system. It is important to take steps such as fair resource distribution and more efficient resource use in the health sector to increase the level of health and ensure fairness in financing. It is extremely important for organizations providing healthcare services to act in accordance with ethical values when creating and implementing service policies. Unlike other sectors, the price paid as a result of poor management in healthcare institutions is human life. Therefore, the importance of ethics for healthcare institutions is different and mandatory from the importance it has for other businesses and institutions. Research shows that ethical problems reduce employee productivity and negatively affect corporate performance. In this context, considering that competition in the health sector is increasing, acting in the light of ethical principles is a mandatory value.

The aim of this research is to examine the factors that determine ethical approaches in healthcare and encourage the application of ethical principles. It also addresses the processes by which ethical approaches in healthcare are supported, managed and evaluated at the institutional level. In order to understand and develop ethical decision-making processes for health professionals, the role and importance of ethical approaches in the provision of health services have been examined in depth, and within this framework, the basic ethical principles during the provision of health services, namely patient privacy, accuracy, fair distribution and patient autonomy, as well as the professional responsibilities of health professionals. and its norms were emphasized. Additionally, the difficulties and conflicts in the ethical decision-making process were examined and ethical decision-making models and solution strategies were investigated. The research was prepared by conducting a detailed literature review using the qualitative research method. It has been concluded that the corporate ethics approach shapes service delivery in a positive way and that ethical practices in corporate policies, training programs, ethical consultancy services and audit mechanisms increase the quality and ethical perception in service delivery. The research results are intended to raise ethical awareness by offering

a different perspective to all health professionals who come into contact with people at their closest and most sensitive point, especially health managers, who are involved in the provision of health services. It also shows that adherence to ethical principles during service delivery will increase patient trust and satisfaction, strengthen the patient-physician relationship, increase expertise and corporate reputation, reduce legal and financial problems, increase social and professional respect, ensure long-term success and sustainability, and increase the personal satisfaction of all healthcare professionals. . In this context, it is thought that this study will contribute to the field in practical applications and to the literature in terms of health management.

Keywords: Ethics, Ethics in Health Management, Health Professional Ethics and Principles

SAĞLIK POLİTİKALARININ OLUŞTURULMASINDA YÖNETİŞİMİN ROLÜ: BİR ARAŞTIRMA

Gülfer BÜYÜKTAŞ GAYIR¹, Sadık SERÇEK²

Özet

Politik liderler, gün geçtikçe sağlığın öneminin gelişme, eşitlik ve istikrar için kritik olduğunu kabul etmektedirler. Yönetimlerin, sosyal, çevresel ve davranışsal sağlık belirleyicilerinin etkisini değerlendirmesi gerekmektedir. Artık sağlık, yönetişimin çeşitli seviyelerindeki birçok faktörün karmaşık ve dinamik ilişkilerinin bir sonucu olarak değerlendirilmektedir. İngilizce kökenli "governance" kelimesinden türeyen yönetişim, birlikte yönetme ve katılımcı yönetme anlamına gelir. Yunanca kökenli olan yönlendirmek fiilinden gelmektedir. Kısacası, yönetişim, birlikte ve etkileşim içinde yönetme anlamına gelir. Temelde, güç, ilişkiler ve hesap verebilirlikle ilgilidir ve sadece örgütlerin ve toplumların yönetilmesi değil, aynı zamanda çatışma çözme sürecini içerir. Kamu kurumları ile toplum arasında iş birliği yapılarak sağlık alanında gerçek iyileşmeler sağlanabileceği ve bu bağlamda liderlik ve katılımcı yönetişime olan ihtiyacın vurgulanmakta olduğu belirtilmektedir. Ortaklıklar aracılığıyla elde edilecek değerler sağlık yönetişiminde temel bir konu haline geldiği ifade edilmektedir. Bu stratejilerin, sağlık yönetişiminde önemli bir rol oynadığı ve değer elde edilmesine katkı sağladığı vurgulanmaktadır. Globalleşmenin etkisiyle, yönetim anlayışında önemli değişiklikler yaşanmıştır. Merkeziyetçi yapıların yerini desantralize ve esnek yönetim anlayışının aldığı, şeffaf yönetimin dışa dönük bir yapı kazandığı, bürokratik yapıların etkileşimli ve işlevsel yapılarla değiştiği, karar alma süreçlerinin çalışanları dahil ettiği ve katılımcı uygulamaların arttığı belirtilmektedir. Günümüzde yönetişim, yönetimden daha kapsamlı bir kavram olarak tanımlanmaktadır. Yönetimin işleri yürütme görevinin olduğu, yönetişimin ise, işlerin amaca uygun şekilde yürütülmesini sağlama sorumluluğu olduğu ifade edilmektedir. Ayrıca, yönetişimin yapılması gereken işleri doğru şekilde belirleme sorumluluğuna sahip olduğu ve yönetimin belirlenen işleri doğru şekilde yapma görevinin bulunduğu belirtilmektedir.

Yönetişim, devlet kurumlarının ve diğer sosyal örgütlerin etkileşim içinde olduğu, giderek karmaşıklaşan ve birbirine bağımlı hale gelen bir süreçtir. Bu süreçte, vatandaşların anlaşılması ve karar süreçlerine katılması önemlidir. Tüm sektörlerdeki politikaların toplum sağlığı ve sağlık eşitliği üzerinde önemli bir etkisi olabilmektedir. Sağlık, birbirimize bağlı olduğumuz bu dünyada, demografik değişimler,

¹ Dr., Diyarbakır İl Sağlık Müdürlüğü, gulfermegalit@gmail.com, Orcid:0000-0001-5064-0549

² Doç .Dr., Dicle Üniversitesi İİBF, sadiksercek@dicle.edu.tr, Orcid: 0000-0003-2429-320x

hızlı kentleşme, iklim değişikliği ve küreselleşme gibi birçok etken tarafından şekillendirilmektedir. Sağlık politikalarında etkili yönetim, politika yapım sürecinde şeffaflık, katılımcılık, hesap verebilirlik ve etkinlik gibi temel ilkelerin sağlanmasıyla mümkündür. Yönetişim, karar alma süreçlerinin, politika oluşturma ve uygulama mekanizmalarının ve paydaşların etkileşimlerinin bir sonucu olarak ortaya çıkar. Bu süreçlerin şeffaf olması, farklı paydaşların katılımını teşvik etmesi ve politika kararlarının nedenlerinin ve sonuçlarının açıkça iletilmesi önemlidir. Ayrıca, yönetim, politika yapım sürecinde bilimsel kanıtların kullanımını teşvik eder ve politikaların etkilerini düzenli olarak değerlendirir.

Modern politikaların tanımları bütün-devlet ve bütün-toplum yaklaşımlarında ortaya çıkar ve bu yaklaşımlar arasında bir köprü oluşturur. Süreçler sık sık kesişir ve demokratik politik sistemler içinde iyi yönetilirse birbirlerini desteklerler. Avrupa refah devletlerinde devlet ve toplum, daha geniş ölçekte katılımcı bir hale gelmiş ve sorumluluk alanları genişlemiştir İnsan sağlığı sadece sağlık sektörünün sorumluluğunda değildir, aynı zamanda ticaret ve dış politika gibi daha geniş politik konuları da içermektedir. Bu nedenle, sağlık alanında bütün-devlet yaklaşımını benimseyen politik iradeye ihtiyaç vardır. Bu yaklaşım, güven oluşturmaya, ortak etik değerlere sahip olmayı ve yeni beceriler gerektiren bir kültürü teşvik etmektedir. Daha iyi koordinasyon ve entegrasyon ihtiyaçlarını vurgulayarak devletin genel sosyal hedeflerine odaklanır. Bu yaklaşım, kamu sektörünün bölünmüşlüğüne dayanan sorunlarla başa çıkmak için entegrasyon, koordinasyon ve kapasitenin artırılması isteğinden doğmaktadır. Sağlık alanında, devletin tüm katmanlarında sağlığa adanma anlamında bütün-devlet yaklaşımı benimsenmiştir. Sektörler arası işbirliği, bu yaklaşımın özünde bulunmaktadır. Sağlık politikaları oluşturulurken yönetişimin önemi büyüktür çünkü yönetim, politikaların etkili bir şekilde oluşturulması, uygulanması ve değerlendirilmesinde kritik bir rol oynar.

Yönetişimin etkili bir şekilde uygulanmasının önemli sonuçları şunlardır: Katılımcılığı artırarak politikaların daha kapsayıcı ve toplum ihtiyaçlarına daha uygun olmasını sağlar, politika yapımında daha adil ve şeffaf bir şekilde alınarak karar alma sürecini demokratikleştirir, sağlık kaynaklarının en etkin şekilde dağıtılmasını ve kullanılmasını sağlar, politikaların toplumsal katmanlar arasında eşitlikçi bir şekilde dağıtılmasını ve uygulanmasını sağlayarak toplumsal katmanlar arasında eşitsizliği azaltır, katılımcılığı ve hesap verebilirliği artırarak sağlık sistemlerinin güçlendirilmesini sağlar, acil durumlar karşısında yönetim, hızlı ve etkili bir tepki vererek krizlere duyarlılık sağlar, sağlık politikalarının etkili bir şekilde oluşturulması ve uygulanması, ülkeler arasındaki işbirliğini güçlendirir ve uluslararası toplumda saygınlık kazandırarak uluslararası ilişkilerde güvenilirliği artırır.

Bu çalışma, sağlık politikalarında yönetim kavramını ele alarak, sağlık sistemlerinde etkili yönetişimin önemini, bileşenlerini ve uygulamalarını derinlemesine incelemeyi hedeflemektedir. Ayrıca, farklı ülkelerde ve sağlık sistemlerinde yönetim modellerini ve bu modellerin başarı faktörlerini detaylı bir şekilde ele almayı amaçlamaktadır. Araştırma, nitel araştırma yöntemiyle kapsamlı bir literatür tara-

ması sonucunda hazırlanmıştır. Çalışmanın sonuçlarına göre, politika yapıcılarının, sağlık profesyonellerinin, sivil toplum kuruluşlarının ve diğer paydaşların iş birliği ve iletişiminin güçlü olmasının, Sağlık Bakanlığının koordinasyonu altında bir konsensüs sağlının sağlık politikalarını güçlendirebileceği ve uygulanabilirliğini artırabileceği gözlemlenmiştir. Politika yapım sürecinde liderlik, kaynakların etkin kullanımı ve politika kararlarının uygulanmasında kararlılık gibi faktörlerin de dikkate alınmasının etkinliği artıracağı düşünülmektedir. Politikalar tasarlanırken iyi yönetim prensipleri ve modern politika geliştirmenin temel özelliklerinin kullanılması gerektiği ve taslak politikaların analiz edilmesinin önemli olduğu vurgulanmaktadır.

Sonuç olarak, yönetim süreçleri, sağlık politikalarının daha etkili, adil ve sürdürülebilir olmasını sağlar. Bu da daha sağlıklı bir toplum ve güçlü sağlık sistemleri için önemli bir adımdır.

Anahtar Kelimeler: Sağlık Politikası, Yönetişim, Sağlık Yönetimi

A RESEARCH ON THE ROLE OF GOVERNANCE IN CREATING HEALTH POLICIES

Abstract

Political leaders increasingly recognize the importance of health as critical to development, equity and stability. Managements need to evaluate the impact of social, environmental and behavioral health determinants. Health is now considered as the result of complex and dynamic relationships of many factors at various levels of governance. Governance, derived from the English word "governance", means co-management and participatory management. It comes from the Greek verb to direct. In short, governance means managing together and in interaction. Fundamentally, it is about power, relationships and accountability and involves not only managing organizations and societies but also conflict resolution. It is stated that real improvements in the field of health can be achieved through cooperation between public institutions and the society, and in this context, the need for leadership and participatory governance is emphasized. It is stated that the value to be achieved through partnerships has become a fundamental issue in health governance. It is emphasized that these strategies play an important role in health governance and contribute to value capture. With the impact of globalization, there have been significant changes in the management approach. It is stated that centralist structures have been replaced by a decentralized and flexible management approach, transparent management has gained an outward-looking structure, bureaucratic structures have changed with interactive and functional structures, decision-making processes have included employees and participatory practices have increased. Today, governance is defined as a more comprehensive concept than management. It is stated that management has the duty to run the business, and governance has the responsibility to ensure that the business is carried out in accordance with the purpose. It

is also stated that governance has the responsibility to correctly determine the work that needs to be done and management has the duty to do the determined work correctly.

Governance is an increasingly complex and interdependent process in which state institutions and other social organizations interact. In this process, it is important for citizens to understand and participate in decision-making processes. Policies across all sectors can have a significant impact on population health and health equity. In this interconnected world, health is shaped by many factors such as demographic changes, rapid urbanization, climate change and globalization. Effective governance in health policies is possible by ensuring basic principles such as transparency, participation, accountability and effectiveness in the policy-making process. Governance emerges as a result of decision-making processes, policy formulation and implementation mechanisms, and stakeholders' interactions. It is important that these processes are transparent, encourage the participation of different stakeholders, and clearly communicate the reasons and consequences of policy decisions. Additionally, governance encourages the use of scientific evidence in the policy-making process and regularly evaluates the impacts of policies.

Definitions of modern policies emerge from and form a bridge between whole-of-government and whole-of-society approaches. The processes often intersect and support each other if managed well within democratic political systems. In European welfare states, state and society have become more broadly participatory and their areas of responsibility have expanded. Human health is not only the responsibility of the health sector, but also includes broader political issues such as trade and foreign policy. Therefore, political will to adopt a whole-of-government approach to health is needed. This approach fosters trust building, shared ethical values, and a culture that requires new skills. It focuses on the state's overall social goals, emphasizing the needs for better coordination and integration. This approach arises from the desire to increase integration, coordination and capacity to deal with problems based on the fragmentation of the public sector. In the field of health, a whole-of-government approach has been adopted in the sense of dedication to health at all levels of government. Cross-sector collaboration is at the core of this approach. Governance is of great importance when creating health policies because governance plays a critical role in the effective formulation, implementation and evaluation of policies.

The important results of effective implementation of governance are as follows: It ensures that policies are more inclusive and more appropriate to the needs of society by increasing participation, democratizes the decision-making process by making policies more fairly and transparently, ensures the most effective distribution and use of health resources, ensures that policies are distributed among social layers. It reduces inequality among social layers by ensuring equitable distribution and implementation, strengthens health systems by increasing participation and accountability, ensures governance in the face of emergencies and sensitivity to

crises by providing a rapid and effective response, creates and implements health policies effectively, strengthens cooperation between countries. It strengthens and increases credibility in international relations by gaining respect in the international community.

This study aims to examine in depth the importance, components and applications of effective governance in health systems by addressing the concept of governance in health policies. It also aims to discuss in detail governance models and success factors of these models in different countries and health systems. The research was prepared as a result of a comprehensive literature review using the qualitative research method. According to the results of the study, it has been observed that strong cooperation and communication between policy makers, health professionals, non-governmental organizations and other stakeholders and establishing a consensus under the coordination of the Ministry of Health can strengthen health policies and increase their applicability. It is thought that taking into account factors such as leadership in the policy-making process, effective use of resources and determination in the implementation of policy decisions will increase effectiveness. It is emphasized that good governance principles and the basic features of modern policy development should be used when designing policies and that it is important to analyze draft policies.

As a result, governance processes enable health policies to be more effective, equitable and sustainable. This is an important step for a healthier society and strong health systems.

Keywords: Health Policy, Governance, Health Governance

DEVLETİN YENİDEN YAPILANDIRILMASINDA ORTAYA ÇIKAN KRİZLERLE MÜCADELEDE DEVLET KAPASİTESİ’NİN ROLÜ

Gülise GÖKCE¹

Özet

Tüm dünyaya ulaşılması gereken bir ideal olarak sunulan neoliberal devlet modeli, son yıllarda çok sık küresel düzeyde mali krizlerin yaşanmasına yol açmıştır. Buna bağlı olarak da Neoliberal devletin sorgulanması söz konusu olmuş, yaşanan COVID salgını bu sorgulama sürecini derinleştirmiştir. Yaşanan krizler, devletin rolü ve işlevi ile ilgili tartışmaları hızlandırmıştır. Ancak tartışmalar, henüz neoliberal devlet modeline alternatif bir model ortaya kayamamıştır.

Sovyetler Birliği’nin dağılması, kapitalizmin alternatifsiz olduğu ya da Fukuyama’nın (1992) kendi deyimiyle “tarihin sonu” tezinin formülasyonu ile sonuçlanmış, başta eski doğu bloğu ülkeleri olmak üzere tüm gelişmekte olan ülkelere küreselleşme sürecine eklenebilmek amacıyla IMF, BM ve OECD uzmanları tarafından bir küresel yönetim yaklaşımı olarak Neoliberal devlet modeli sunulmuştur. Bu çerçevede neoliberal devlet modelinin başat temsilcileri olan küresel aktörler, birçok ülkeden bu doğrultuda reform yapmalarını talep etmiş ve hatta mali desteğin temel koşulu yapmıştır. Ancak bu tepeden inmecî bir yaklaşımla gerçekleştirilmesi istenen değişimlerin birçok devleti zayıflattığı ve vaatlerinin çok gerisinde istenmeyen ve bekleyen sonuçlar ürettiği görülmüştür. Bu süreçte birçok ülke ciddi mali, ekonomik ve sosyal krizler ile karşı karşıya kalmıştır. Neoliberal devlet modelini ideal devlet modeli olarak sunanlar ise yaşanan krizlerin bu devletlerin kapasite zayıflıklarından kaynaklandığı görüşünü öne sürmüşlerdir.

Neoliberal devlet modelinin karakteristiği politik ve toplumsal alanının tümünün ekonomikleşmesi yani pazar mantığına göre yeniden düzenlenmesidir. Artık ekonomi temel düzenleyici ve yönlendirici ilke olmuştur (Brown 2018; Gökce 2011; Gökce ve Gökce 2022). Foucault’nun (2015) ifade ettiği gibi, yönetim devletin bir aracı olmaktan daha çok devletin kendisi bir yönetme biçimi haline dönüşmüştür. Bu da devletin tüm kurum ve kuruluşlarıyla piyasa mantığına göre yeniden yapılandırılması ve dolayısıyla şirketleşmesi anlamına gelmektedir (Brown 2018; Cro-uch 2016). Bunun sonucu devlet pek çok işlevini özel sektöre veya sivil topluma terk etmiş, eğitim, sağlık gibi pek çok temel kamusal mal ve hizmetleri doğrudan

¹ Prof. Dr., Selçuk Üniversitesi İİBF Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, ggokce@selcuk.edu.tr

özel sektöre devretmiş, kamu kuruluşlarını özelleştirmiş ya da piyasalaştırmıştır. Bu açıdan ideal devlet modeli olarak sunulan neoliberal devlet modeli, modern devlet anlayışının ontolojisi ile çelişmekte ve bu zemini sarsmaktadır.

İdeal devlet modeli olarak sunulan neoliberal devlet modeli, ülkeler içinde ve arasında eşitsizlikleri, yoksullukları ve kutuplaşmayı artırmıştır. Özellikle kapasitesi düşük devletler iyi yönetim ilkelerini uygulamakta, yoksulluk ve istikrarsızlık ile mücadelede zorlanmaktadır. Devletlerin neoliberal değerler üzerinden işleyen ve kurumsallaşan küresel sisteme entegre olma çabaları devlet ile toplumu karşı karşıya getirmektedir.

Türkiye, neoliberalizmin öngördüğü devlet modelini uzun süredir uygulamakta ve bu modelin ürettiği sonuçlarla karşı karşıya bulunmaktadır. Bu nedenle de Türkiye birçok alanda ortaya çıkan çok boyutlu sorunlarla aynı anda mücadele etmek zorunda kalmıştır. Bu sorunların başında enflasyon, geçim sıkıntısı, gelir eşitsizliği, kutuplaşma, adaletsizlik, eğitim, sağlık gibi temel kamu hizmetine erişimde sıkıntılar, sığınmacı sorunu vs. gelmektedir.

Türkiye'nin hem küresel dönüşüm sürecini etkin bir şekilde yönetebilmek için devletlilik düzeyinin artırılmasına hem de neoliberal devlet modelinin yıkıcı etkisini azaltmak amacıyla toplumsal dayanışmayı artırıcı, devlet-toplum-birey ilişkisini güçlendirici, bireyi ve toplumu destekleyici kurumsal yapıların işlevsel kılınmasına yönelik politika ve stratejilere ihtiyacı bulunmaktadır. Ayrıca neoliberal devlet modelinin ontolojisi eleştirel bir yaklaşımla ele alınmalıdır. Hangi model kabul edilirse edilsin mutlaka başarı şansı etkili bir devlet kapasitesini zorunlu kılmaktadır. Bu nedenle Türkiye çok hızlı bir şekilde kendi devlet kapasitesini geliştirici yönde politikalar belirlemek ve uygulamak zorundadırlar. Çünkü Devlet kapasitesi, kurumlar ve aktörler arası denge sağlanmasında, sosyal ve ekonomik krizler, sorunlar ve çatışmalarla etkin bir şekilde baş edilmesinde belirleyicidir. Bu çerçevede bir yandan dönüşüm ve değişim dönemi içinde bulunan ve öte yandan çok boyutlu sosyal ve ekonomik kaynaklı sorunlar yaşayan ülkemiz açısından da devlet kapasitesi kavramının önemi kendiliğinden ortaya çıkmaktadır.

Devlet kapasitesi kavramı genel anlamda bir devletin kontrol potansiyelini ve ülke çapında siyasi kararları ve programları ve de temel kamu hizmetlerini etkili bir şekilde uygulama ve yürütme yeteneğini ifade eder. Devlet kapasitesinin en azından üç farklı boyutu söz konusudur ve bunlar analitik olarak birbirinden ayrılmaktadır (Heberer 2002 ve 2017; Börzel 2003 ve 2010; Gökce ve Gökce 2015). Bunlar: politika kapasitesi, yönetsel kapasite ya da idari kapasite, müzakere kapasitesi. İdari kapasite diğer iki kapasite için önemli bir ön koşuldur. Çünkü idari kapasite devletin hedeflerini gerçekleştirmek için gerekli olan devlet bürokrasisinin bölgeye ve nüfusa geniş ölçüde nüfuz etmesini içerir. Devletin idari kapasitesi aynı zamanda kurallara uygunlukla da ilgilidir. Devlet kapasitesinin boyutlarına, son gelişmeler ışığında yeni boyutlar eklenmek gerekmektedir. Zira devlet kapasitesi sadece öncelikli hedefleri uygulama yeteneği ya da gücü olmaktan ziyade “kurumsal yönetimdeki iç bağlantıların bir ürünü”dür (Heberer 2017).

Bu bildirinin odağında şu türden sorular yer almaktadır: 1) Devlet kapasitesi kavramı, boyutları nelerdir? 2) Neoliberal devlet modeli Devlet kapasitesi kavramını nasıl dönüştürmektedir ve nasıl bir devlet kapasitesi modeli öngörmektedir? Bu sorular betimsel bir yaklaşımla ele alınıp tartışılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Neoliberal Devlet, Devlet Kapasitesi, Krizler

THE ROLE OF STATE CAPACITY IN COMBATting CRISES ARISING FROM THE RESTRUCTURING OF THE STATE

Abstract

Presented as an ideal to be achieved globally, the neoliberal state model has, in recent years, frequently led to financial crises on a global scale. Consequently, the neoliberal state has been questioned, a process deepened by the COVID-19 pandemic. These crises have accelerated discussions on the role and function of the state. However, these discussions have yet to produce an alternative model to the neoliberal state model.

The dissolution of the Soviet Union concluded with the formulation of the theory that capitalism is without alternative, or the "end of history" as Fukuyama (1992) termed it, leading to the presentation of the neoliberal state model as a global governance approach by IMF, UN, and OECD experts, especially to countries in the former Eastern Bloc and all developing countries with the aim of integrating them into the globalization process. Global actors, being the leading representatives of the neoliberal state model, have demanded reforms in this direction from many countries and have even made it a fundamental condition for financial support. However, it has been observed that changes desired to be implemented through a top-down approach have weakened many states and produced unintended and adverse outcomes far behind the promises. In this process, many countries have faced serious financial, economic, and social crises. Proponents of the neoliberal state model as the ideal state model have argued that the crises experienced stem from the capacity weaknesses of these states.

The characteristic of the neoliberal state model is the economization of the entire political and social sphere, meaning its reorganization according to market logic. The economy has now become the primary regulatory and directing principle (Brown 2018; Gökce 2011; Gökce and Gökce 2022). As Foucault (2015) stated, governance has become more a form of the state itself rather than just a tool of the state. This implies the restructuring of all state institutions and organizations according to market logic, leading to their corporatization (Brown 2018; Crouch 2016). As a result, the state has abandoned many of its functions to the private sector or civil society, directly transferred many essential public goods and services such as education and health to the private sector, and privatized or marketized public institutions. From this perspective, the neoliberal state model, presented as the ideal state model, contradicts and undermines the ontology of the modern state concept.

The neoliberal state model, as the ideal state model, has increased inequalities, poverty, and polarization both within and between countries. Especially states with low capacity struggle to apply good governance principles and to combat poverty and instability. The efforts of states to integrate into the global system, which operates and institutionalizes neoliberal values, pit the state against society.

Turkey has been implementing the state model envisaged by neoliberalism for a long time and is facing the consequences produced by this model. Therefore, Turkey has had to simultaneously combat multidimensional problems arising in many areas. These problems include inflation, cost of living issues, income inequality, polarization, injustice, difficulties in accessing basic public services such as education and health, the refugee problem, etc.

Turkey needs policies and strategies that increase the level of statehood to effectively manage the global transformation process and enhance social solidarity, strengthen the relationship between state-society-individual, and make institutional structures that support individuals and society functional to mitigate the destructive impact of the neoliberal state model. Moreover, the ontology of the neoliberal state model must be critically addressed. Whatever model is accepted, a successful chance necessarily requires effective state capacity. Therefore, Turkey must quickly determine and implement policies to develop its state capacity. Because state capacity is decisive in achieving a balance among institutions and actors, and in effectively dealing with social and economic crises, problems, and conflicts. In this context, the importance of the concept of state capacity naturally emerges for our country, which is in a period of transformation and change and experiencing multi-dimensional social and economic problems.

The concept of state capacity generally refers to a state's potential for control and its ability to effectively implement and execute political decisions, programs, and basic public services nationwide. State capacity has at least three different dimensions, which are analytically distinct (Heberer 2002 and 2017; Börzel 2003 and 2010; Gökce and Gökce 2015). These are: policy capacity, administrative capacity, and negotiation capacity. Administrative capacity is an important prerequisite for the other two capacities because it involves the state bureaucracy's extensive penetration into regions and populations to achieve state goals. The state's administrative capacity also relates to compliance with rules. In light of recent developments, new dimensions need to be added to the dimensions of state capacity. For state capacity is not just the ability or power to implement priority goals, but a product of "internal connections in institutional governance" (Heberer 2017).

This paper focuses on questions such as: 1) What is the concept of state capacity, and what are its dimensions? 2) How does the neoliberal state model transform the concept of state capacity, and what kind of state capacity model does it envisage? These questions are discussed with a descriptive approach.

Keywords: Neoliberal State, State Capacity, Crises

SAHRA-ALTI AFRIKA İLE DÜNYA BANKASI İLİŞKİLERİNDE YÖNETİŞİM: “KALKINMA”DAN “İLİŞKİ AĞI”NA

Gülistan ALPASLAN¹

Özet

Bu çalışmanın amacı, uluslararası kuruluşların, yönetim kavrayışı çerçevesinde Sahra-altı Afrika ile kurduğu ilişkilerin nasıl bir gelişim seyri izlediğinin izini sürmektir. Bu amaç doğrultusunda, uluslararası finans kuruluşlarından biri olan Dünya Bankası’nın, Sahra-altı Afrika ile ilişkilerinde öne çıkan temalar çalışmada merkeze alınacaktır. 1980’li yıllardan günümüze gelene dek, Afrika-Dünya Bankası ilişkilerindeki temaların neler olduğu, bu temaların hangilerinin öne çıktığı, yeni tartışmaların konusu olup olmadığı ve içeriğinin değişip değişmediği temel merak konusunu oluşturmaktadır.

Bu çalışmanın yöntemini Dünya Bankası verileri biçimlendirecektir. Çalışmadaki veriler, Dünya Bankası’nın Sahra-altı Afrika sahasındaki raporlarının (bölgesel raporlar, Afrika özel raporları, Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri Atlası vb.) incelenmesi yoluyla elde edilecektir. Ayrıca Dünya Bankası arşivlerinde yer alan “Projeler”e ilişkin veriler sınıflandırılarak birer gösterge olarak analize dahil edilecektir. Sahra-altı Afrika verileri, doğrudan Sahra-altı sınıflandırmasının bulunmadığı kategorilerde Dünya Bankası’nın gruplandığı “Doğu ve Güney Afrika” ile “Batı ve Orta Afrika” alt-bölge verilerinin bir araya getirilmesi yoluyla oluşturulacaktır. Bu kapsamda, verilerin analizi yoluyla elde edilen bulgular, yönetim kavrayışındaki gelişim-değişim-dönüşüm çerçevesinde ele alınarak, modernleşme teorileri çerçevesinde tartışılacaktır.

Yönetişim kavramının kullanımı, hükümet/egemenlik anlamındaki kelime kökeni itibarıyla Ortaçağ Avrupa’sına kadar geri götürülebilir (Bayramoğlu, 2018:32). Ancak günümüzdeki anlamında kullanılan “yönetişim” kavramı ilk kez Dünya Bankası’nın, Sahra-altı Afrika ile ilişkili 1989 tarihli Dünya Kalkınma Raporu’nda yer alır: “Sahra-Altı Afrika: Krizden Sürdürülebilir Kalkınmaya- Uzun Vadeli Perspektif Çalışması” (*Sub-saharan Africa: from Crisis to Sustainable Development - A Long-Term Perspective Study*). Raporda, Afrika ekonomilerindeki performansın düşüklüğünün temel nedeni olarak kamu kurumlarının başarısızlığı gösterilir. Özel sektörün ve piyasa mekanizmalarının ise önemli birer unsur olsalar da yönetimler ve yönetilenler arasında bir denge varsa bu mekanizmaların işlerlik kazanabileceklerine değinilmektedir. Bu anlamda, “verimli bir kamu hizmeti, gü-

¹ Arş. Gör., Kırıkkale Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, gulistan@kku.edu.tr, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7839-4773>

venilir bir yargı sistemi ve halkına hesap verebilen bir idare” olarak “iyi yönetim” in bu süreçte eşlik etmesinin gerekliliğine değinilmektedir (Dünya Kalkınma Raporu, 1989:xii). Zira, Afrika’nın kalkınma sorunlarının kaynağında, “bir ulusun işlerini yönetmek için siyasi gücün kullanılması”nı niteleyen “yönetişim” alanına ilişkin bir krizin varlığına işaret edilmektedir (Dünya Kalkınma Raporu, 1989:60).

Dünya Bankası, Sahra-altı Afrika’da yönetim krizine işaret ettikten hemen sonra aynı yıl içinde, Banka’nın desteklediği faaliyetlere sivil toplum kuruluşlarının dahil edilmesine yönelik bir çerçeve ortaya koymak üzere direktiflerini yayınladı: *Operational Directive 14.70: Involving Nongovernmental Organizations in Bank-Supported Activities*, 1989). Bu direktifler daha sonra, 1997 yılında “İyi Uygulamalar” (*Good Practice- GP- 14.70*) adı altında güncellenmiştir (Gibbs vd., 1999:65).

Yönetişim kavramının günümüzde kazandığı “yönetme tarzı” anlamındaki yeni kavramsal açılımı, kavramon kullanımındaki hızlı yükselişi ile birlikte diğer farklı alanlardan kavramları bünyesine katma becerisiyle ilgilidir (Bayramoğlu, 2018:32). Bunun en somut göstergesi, Dünya Bankası’nın izleyen yıllarda yalnızca kavramın gelişimine değil projeler aracılığıyla uygulama alanına da katkı sunmayı sürdürmüş olmasıdır. Banka, desteklediği projelerle, Afrika için kalkınmanın iyi yönetimle mümkün olduğunu vurgularken, kalkınma sorunuyla nedensellik ilişkisi çerçevesinde anlam kazandırdığı yönetişimin kavramsal yolculuğunun yönünü belirlemiştir (Bayramoğlu, 2018:34).

1945 yılında Uluslararası Yeniden Yapılanma ve Kalkınma Bankası (IBRD=International Bank for Reconstruction and Development) adıyla kurulmuş olan Dünya Bankası’nın Sahra-altı Afrika’da desteklediği ilk proje, 1955 yılında Kenya Uganda, Tanganyika (bugünkü sınırları Tanzanya içinde) bölgesindeki demiryolu ve limanların geliştirilmesi ve kapasite artırımına ilişkindir (*The Railways and Harbours Administration Development Project for the East African Community*). 2024 Ocak ayında onaylayıp 2030 yılına kadar sürecek olan son proje ise Senegal’deki gıda güvensizliğine karşı hazırlığı artırmak ve gıda sistemlerinin dayanıklılığını geliştirmek üzere devrede olan Batı Afrika Gıda Sistem Dirençliliği Programı’dır (*West Africa Food System Resilience Program*). 1970’lerdeki 11 proje desteği arasında ağırlıklı olarak kalkınma bankalarının kurulması dikkat çekerken, Afrika’da “yönetişim krizi” olduğu sonucuna varılan 1980’li yıllarda sadece 4 proje desteği bulunur. 1990’larda doğal kaynaklar ve bölgesel kalkınmaya yoğunlaşan 6 projeyi, 2000-2009 arasındaki 117 proje, 2010-2019 arasında 206 projeye önemli bir yükseliş takip etmektedir. 2020-2024 arasında ise şimdiden 63 proje sayısı yakalanmıştır. Ayrıca 2019-2023 tarihli Afrika Strateji Belgesi’nin içeriğini Afrika’nın bilim ve teknoloji sahasındaki dönüşümünün desteklenmesi oluşturmaktadır. 2019-2023 stratejilerini içeren *Supporting Africa’s Transformation: Closing Science And Technology Gap* başlıklı strateji belgesinin öne çıkan 6 ana teması istihdam yaratmak, dijital ekonominin geliştirilmesi, verimli ve hesap verebilir kurumlar, insana yatırım, iklim değişikliği, çatışma ve şiddetin önlenmesidir. Bu çalışmada, Dünya Bankası proje desteklerinin ve stratejilerinin detaylı analizi, iliş-

kilerde öne çıkan yönetim temaları merkeze alınarak değişim-dönüşümlerle karşılaştırmalı olarak yapılacaktır.

Dünya Bankası da Birleşmiş Milletler gibi diğer uluslararası kuruluşlarla aynı çizgide, “yönetişim”i kalkınma çerçevesinde ele almaktadır. Yönetişim ile kalkınma arasındaki ilişkinin pozitif yönlü olduğunu savunanlar (Davis, 2017; Sebudubudu, 2010; Mkandawire, 2007) kadar ikisi arasında negatif bir ilişki olduğunu savunanlar (Grindle 1998; Gustavson, 2013) da vardır. Bu her iki yaklaşım da çalışma boyunca tartışmaya açılacak olmakla birlikte yönetim ve kalkınma arasındaki ilişkiye dair literatürdeki yoğunluğun pozitif yönde ağır bastığı dikkat çekmektedir (Korkmaz, 2021).

Öte yandan, Dünya Bankası’nın “şeffaflık”, “hesap verme”, “hukuk devleti”, “katılım” gibi değerleri ön plana alarak yolunu açtığı yönetim kavramının, “demokratik mekanizmaların yaşama geçirilmesini destekleyen bir politika” olma iddiasının retorik olarak kaldığı ve bu retorik, “gelişmekte olan ülkelerin uluslararası finans kuruluşları aracılığıyla, küresel kapitalist pazara daha fazla bağımlı kılınmasını meşrulaştırdığı” (Zabcı, 2002:151) tezleri de hesaba katılmalıdır.

Bununla birlikte, kalkınma olgusu da yönetim kavramı gibi tarihsel süreç içinde farklı anlamlar yüklenmiştir. 1950’lerin modernleşme perspektifinden bakıldığında kalkınma, siyasi ve toplumsal modernizasyon çerçevesinde anlaşılmıştır. 2000’li yıllara gelene dek farklı duraklar tespit edilebilmekle birlikte son noktada sürdürülebilir kalkınma perspektifinden yapısal reformları gerektiren bir kalkınma anlayışı hakimdir (Pieterse, 2010).

Sonuç olarak, Bayramoğlu (2018)’nin yönetim modelindeki teorik açılımlar izleği, Dünya Bankası ve Sahra-altı Afrika ilişkilerinde de takip edilebilir. Bu çerçevede, yönetim anlayışının ilk olarak kalkınma alanında geliştirildiği 1980’ler, ikinci olarak 1990’ların girişimci hükümetleri, 2000’lerdeki sivil toplum merkezli bir “öz-yönetişim”, 2000 sonrası dönemde ise bir “ilişki ağı” yaklaşımı çerçevesinde temel duraklar belirlenebilir. Bu tartışmanın, yeni bir “yönetişim teorisi” Ansell and Trofing, 2022) geliştirme çabaları çerçevesindeki literatüre katkı sunması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sahra-altı Afrika, Dünya Bankası, Yönetişim

GOVERNANCE IN WORLD BANK RELATIONS WITH SUB-SAHARAN AFRICA: FROM "SELF-GOVERNANCE" TO A "NETWORK OF RELATIONS"

Abstract

This study aims to explore how international organizations have interacted with Sub-Saharan Africa in terms of governance over time. Specifically, the research will focus on analyzing the key themes in the relationship between the World Bank, a prominent international financial institution, and Sub-Saharan Africa. The

primary goal of this investigation is to identify the most prevalent themes in the Africa-World Bank relationship from the 1980s until now, assess whether they have sparked new discussions, and ascertain if their substance has evolved over the years.

World Bank data will shape the methodology of this study. To obtain the data, we will analyze the World Bank's reports on sub-Saharan Africa, such as regional reports, special reports on Africa, and Sustainable Development Goals Atlas. We will also classify and include data on "Projects" in the World Bank archives as indicators. The findings obtained through the analysis of the data will be discussed within the framework of the development-change-transformation in the concept of governance and discussed within the framework of modernization theories.

As a result, we argue that the theoretical expansions related with development during the 1980s, entrepreneurial governments of the 1990s, a civil society-centered "self-governance" in the 2000s and a "network of relations" approach in the post-2000 period would be a useful framework to make contribution to the literature in the field of efforts to develop a new "theory of governance" .

Keywords: sub-Saharan Africa, World Bank, Governance

YERELDE DİJİTAL DÖNÜŞÜM ÇALIŞMALARI: KONYA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ÖRNEĞİ

Gülseren ERGÜN¹, Çiğdem AKMAN²

Özet

İmalat ve üretim süreçlerinde dijital teknolojinin entegrasyonunu ifade eden dijitalleşme fiziksel ve sanal sistemler arasındaki sınırların çeşitli unsurlar aracılığı ile bulanıklaştığını ifade etmektedir. Bu dönüşüm, üretim süreçlerinin ve hizmet alanlarının optimize edilmesini, maliyetlerin düşürülmesini, esnekliğin arttırılmasını ve verimliliğin büyük ölçüde arttırılmasını hedeflemektedir. Endüstri 4.0 ya da dördüncü sanayi devrimi olarak da adlandırılan bu dönüşüme devlet organları, sivil toplum kuruluşları ve yerel yönetimler de hızla ayak uydurmak zorunda kalmışlardır.

Bilgi teknolojisinin büyümesi ile birlikte özel sektör yanında kamu sektörü önemli ölçüde dijital dönüşüm sürecinin bir parçası olmuştur. Yaşamın devamı, halkın temel ihtiyaçlarının karşılanması devlet faaliyetlerinin temel odak noktasıdır. Bu anlamda devletler vermiş olduğu hizmetlerin en kolay, yenilikçi, bürokratik engellere takılmayan, maliyeti en az olacak şekilde vatandaşla ulaştırmayı amaçlamaktadır. Bu nedenle yerel yönetimler hizmetlerini daha ucuz ve daha az zamanda halka ulaştırmak için internet ortamına taşımaktadır. Ayrıca sadece hizmetler değil, tanıtım, erişilebilirlik, duyurular gibi birçok aktivite için sosyal medyadan yararlanılmaktadır. Vatandaş devlete; devlette vatandaşla aracı kurum ya da kuruluşlar olmadan ulaşabilmekte, zaman, maliyet ve iş gücü anlamında da büyük bir tasarruf sağlanmaktadır. Bu doğrultuda dijital dönüşümün gerçekleştirilme adımları olarak e-devlet, e-belediye, sosyal medya gibi dijital platformlarla kamu hizmeti sunulmaktadır. Böylelikle belediyeler örgütsel yapıları içerisinde radikal değişimler gerçekleştirmiştir.

Kamu yönetiminin yerel hizmet sunumunda en önemli unsurları olan yerel yönetimler dijital dönüşüm ve değişim ile hızlı, şeffaf, etkin, verimli, denetlenebilir ve katılımcı olma noktasında vatandaşın beklenti ve taleplerine cevap verebilmek için aktif bir yapıya bürünmüşlerdir. Bu aktiflik e-belediye sistemlerini, mobil uygulamaları, online ödeme platformlarını ve akıllı şehir teknolojilerini içermektedir. Endüstri 4.0'dan önce geleneksel yönetim anlayışı ile hizmet sunumu gerçekleştir-

¹ Doktorant, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi ABD, Isparta/TÜRKİYE, gulserennergün81@gmail.com, ORCID: 0000-0003-0860-8961

² Doç. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, Isparta /TÜRKİYE, cigdemakman@sdu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-2345-6789

ren yerel yönetimler, dijital çağ ile birlikte dünyadaki gelişmeleri takip edebilmekte, bilgi alışverişi yapabilmekte, maliyetsiz tecrübelerden faydalanabilmektedir. Sürekli gelişmekte olan bilgi ve teknoloji gelişimi yerel yönetimlerin kendisini güncellemesine olanak sağlamakta, yeni ufuklar açarak hizmetin halka hızlı, kolay ve maliyetsiz ulaşmasına imkân sunmaktadır.

E-devlet, e-belediye gibi dijital platformların tek amacı maliyetin az olması değildir. Burada hizmet alıcı olan halkın, en hızlı, en ucuz, en kaliteli hizmete ulaşmasını hedeflenmektedir. Kamu hizmeti sunumunda yerel yönetimler dijitalleşmeye geçme ile birlikte zaman ve maliyetten tasarruf sağlamakta, halk ise hizmeti en kolay ve en hızlı yoldan, bürokratik engellere, kırtasiye yoğunluğuna takılmadan erişebilmektedir. Günümüzde e-belediyecilik uygulamalarında “*Blok zincir, büyük veri, arttırılmış veri, nesnelerin interneti, merkezi denetleme, kontrol ve veri toplama sistemleri, mobil teknolojiler, robot teknolojileri, bulut bilişim*” gibi gelişmiş ve gelişmekte olan teknolojiler kullanılmaktadır. Ancak teknolojinin hızla ilerlemesi verilen hizmetlerin çeşitlenmesine, uygulamaların çoğalmasına neden olmakta ve kamu hizmet sunucularının bu çeşitliliğe ayak uydurması bir zorunluluk halini almaktadır. Teknolojik gelişmeleri takip edemeyen ya da gelişmeleri herhangi sebeple uygulamaktan kaçınan devletler, belediyeler ya da diğer tüm örgütler dünyanın gerisinde kalmaktadır.

Türkiye’de belediyeler vatandaşla hizmet sunma konusunda teknolojik imkanlardan yararlanılmasının ilk örneğini kent bilgi sisteminin alt yapısını oluşturan e-belediye ile gerçekleştirmiştir. E-belediye d-devletin yerelde uygulanan hali olarak kabul görmüştür. E-belediyecilik vatandaşın yönetime katılmasını, vatandaşın daha hızlı ve maliyetsiz hizmet almasını, şikayetlerini bildirebilmesini, talep oluşturabilmesini, 7 gün 24 saat fiziksel bina olmadan yerel yönetimlerden bilgi alabilmesini sağlamıştır. İkinci olarak belediyeler dijital dönüşüm kapsamında akıllı kentler olarak adlandırılan trafik yönetimi, çöp yönetimi ve enerji yönetimi gibi akıllı şehir teknolojilerini kullanmaya başlamışlardır. Üçüncü olarak yapay zekâ teknolojileri ile daha verimli hizmet sunmaya başlanmıştır. Dördüncüsü ise sensörler aracılığı ile şehirlerdeki çeşitli sistemler izlenmeye ve veriler toplanmaya başlanmıştır. Son olarak mobil ödeme sistemleri kurulmuş, dijital haritalar ve uygulamalar vatandaşın hizmetine sunulmuştur. Bu uygulamalar, belediyelerin hizmetlerini daha etkili, verimli ve vatandaş odaklı hale getirmelerine yardımcı olmaktadır.

Bu anlamda bu çalışmanın amacı tüm dünyayı etkileyen dijital dönüşümün kamu yönetimini ve özelde yerel yönetimleri nasıl etkilediğinin ortaya koyulmasıdır. Bu amaca erişebilmek için Türkiye’de dijital dönüşüme öncülük eden Konya Büyükşehir Belediyesinin dijital çalışmaları incelenecek, mobil uygulamaların hayatı kolaylaştıran tarafları ele alınmıştır. Bu kapsamda nitel araştırma yöntemlerinden literatür tarama yöntemi ile Konya Büyükşehir Belediyesinin faaliyet raporları, Strateji belgeleri, web siteleri, mobil uygulamaları tüm dijital araçları incelenmiştir. Çalışmada elde edilen bulgular sonucunda Konya Büyükşehir Belediyesinin dijital dönüşüm kapsamın da yeniliklere öncülük eden ilk belediye olduğu görülmüştür.

Büyükşehir Belediyesinin turizmde yönetime, sağlıktan eğitime kadar tüm hizmet alanlarında dijital uygulamaların varlığı tespit edilmiş ve vatandaşın katılımının sağlandığı gözlemlenmiştir.

Türkiye değişim ve gelişmelerden uzak kalmamış, dünyada başlayan bu yeni yönetim anlayışını kamu yönetimine hızlı bir şekilde uyarlamıştır. Dijital yönetim anlayışını benimseyen tüm yerel yönetimler gibi Türkiye’deki yerel yönetimlerde dijital teknolojiyi kullanmakta ve halkın yaşam kalitesini arttıracak uygulamalar hayata geçirmektedir. Dijitalleşmeyi iyi anlamadan onun kamu yönetimi ve yerel yönetimlere etkilerini, değişim ve gelişim süreçlerini çözümlmek neredeyse imkansızdır. Bu nedenle birinci bölümde dünyadaki dijital gelişmeler açıklanarak kamu yönetimine etkisine değinilecektir. İkinci bölümde küresel ölçekteki dijital dönüşüm ile birlikte vatandaşa en yakın birimden hizmet sağlayan yerel yönetimlerin değişim ve dönüşümleri ele alınarak, dijital dönüşümü etkileyen boyutları sorgulanacaktır. Bu anlamda örnek olarak incelenecek olan Konya Büyükşehir Belediyesinin geleneksel yapıdan dijital teknolojilere geçiş süreci ele alınarak Büyükşehir Belediyesinin politikaları, faaliyetleri ve stratejileri irdelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Dijitalleşme, Yerel Yönetimler, e-belediye

DIGITAL TRANSFORMATION OF THE CITY: THE EXAMPLE OF KONYA METROPOLITAN MUNICIPALITY

Abstract

With the transition from the industrial society to the digital age in the world and in Turkey, there has been change and development in public administration as well as in the private sector. The use of information and communication tools has become rapidly widespread and it has become almost a necessity to take advantage of internet technology. As the benefits of digital technologies that the central government started to use were seen, they started to be used in local governments as well. Online services have been improved, digital infrastructure has been strengthened, and platforms that citizens can access more easily, quickly and cost-free have been created. In this way, communication and service delivery between the citizen and the local government have become more effective, and the daily life of the citizen has been facilitated. In this sense, in this study, digital transformation technologies that make life easier and maximize costs, their effects and consequences will be discussed with the example of Konya Metropolitan Municipality. Which applications have been implemented by Konya Metropolitan Municipality, the benefits and harms of the implemented applications, their shortcomings and elements that need to be taken into consideration will be discussed, and suggestions and recommendations will be made in order to ensure the expected benefit from digital transformation.

Keywords: Digitalization, Local Governments, e-municipality

OSMANLI İMPARATORLUĞU'NDA TÜRK İSLAM SENTEZİ DÜŞÜNCESİ: İDEOLOJİK VE İLMİ KATKILAR

Gürkan KANAT¹

Özet

Türk İslam Sentezi, özellikle 1980'li yıllar ve sonrası dönemde Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin resmi ideolojisini büyük ölçüde etkileyen bir düşünce sistemidir. Bu fikrin bizzat Türkiye tarafından filizlenmesi ve benimsenmesi belli bir tarihi ve sosyolojik arka planda gelişmesi ile ilgilidir. Türkiye'nin siyasal hayatı içerisinde Türk İslam Sentezi düşüncesinin fikri temelleri Osmanlı'nın İmparatorluk döneminin son zamanlarına kadar uzanmaktadır. Osmanlı Devleti'nin son yıllarında Batı'da doğan modern ideolojilerin etkisiyle dönemin aydın ve bürokratlarının Osmanlı Devleti'ni kurtarmak için ortaya koymuş oldukları ideolojik yaklaşımların Türk-İslam Sentezi düşüncesinin temelini oluşturduğu söylenebilir. Osmanlıcılık, Türkçülük, İslamcılık gibi Osmanlı'nın devamlılığını ve eserlerinin korunmasına yönelik olarak ortaya konulan bu yaklaşımlar Osmanlı İmparatorluğu'nun kaderini değiştirmese de imparatorluk inşasının ideolojik sürecini etkilediği açıktır.

Türk İslam Sentezi; İslam'ın etkisiyle Türk kültürü ve kimliğinin nasıl oluştuğu, Türk kültürü ile İslam'ın nerede bulunduğu sorusuna cevap veren bir kavramdır. Bu sentez özellikle Türklerin İslam'ı kabul etmeleri ve kendi kültürel unsurlarını da bu yeni inanç taşımaları sürecini ifade etmektedir. Bu anlayışının ortaya çıkış fikri; İslam'ın Orta Asya'dan yayılması ve Türklerin İslam'ı kabul etmesi sonucu olsa da Türk dünyasının farklı dönemlerinde farklı şekillerde kendi varlığını hissettirmiştir. Genel kabul görüşünde bu sentez; Türk kültürü ile İslam arasındaki etkileşim sonucu ortaya çıkmış olup hem Türklerin hem de Müslümanların kimliğini derinden etkilemiştir. Bu bağlamda değerlendirildiğinde Türk İslam Sentezi; Türklerin İslamiyet'i kabul etmeleri ile birlikte kabul edilen yeni inanç sistemi ile kendi kültürlerinin unsurlarını da beraberlerinde getirmeleri sürecini ifade etmektedir. Bu bilgiler ışığında Türk dünyasının farklı yerlerinde, farklı dönemlerinde ve farklı şekillerde var olan Türk-İslam Sentezi; Türk kültürü ile İslam arasındaki etkileşimin bir sonucu olarak ortaya çıkmış ve kimlik üzerinde derin bir etki yaratmıştır.

Türk İslam Sentezi düşüncesi; Türklerin İslamiyet'i kabul etmesi ve özellikle Selçuklu ve Osmanlı devletleriyle birlikte olgunlaşarak İslam/Türk kimliğine bürünmesiyle ortaya çıkmaya başlamıştır. Türkçülük ile İslam arasındaki bu sentez, iki zıt unsurun tez ve antitez şeklinde sentezi olarak değil uyumlu iki unsurun, tarihle-

¹ Doktorant, Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi, gurkanakanat35@hotmail.com, ORCID: 0000-0001-8055-4182.

rinin doğal akışı içerisinde sentez haline gelmesi şeklinde gerçekleşmiştir. Dolayısıyla sentez savunucularına göre Türkler tarihsel süreç içerisinde İslamiyet'i kabul ettikten sonraki zaman dilimlerinde İslam dininin yayılması ve devamlılık arz etmesi için önemli hizmetlerde bulunmuşlardır. Bu durum karşısında İslam dini ise Türk kimliğini koruyarak devamlılığını sağlamıştır. İdeolojik bir yaklaşım olarak Türk-İslam Sentezi, Osmanlı'nın son dönemleri içerisinde Osmanlı Türklerinin bakış açısıyla ortaya çıkan Türk ve İslam siyasetinin kaynaşması üzerine oluşmuş ve milliyetçiler tarafından olgunlaştırılmıştır.

Osmanlı İmparatorluğunda Türk İslam Sentezi düşüncesinin gelişim göstermesine yapılan ideolojik ve ilmi katkılar dönemin aydın düşünürleri tarafından sağlanmıştır. Osmanlı; tarih boyunca sadece siyasi ve askeri gücüyle değil aynı zamanda kültürel ve düşünsel mirasıyla da büyük bir etki bırakmış bir imparatorluktur. Bu imparatorluk, farklı medeniyetleri ve dünya görüşlerini bünyesinde barındırarak benzersiz bir senteze ev sahipliği yapmıştır. Özellikle Türk İslam Sentezi düşüncesi Osmanlı İmparatorluğu'nda kendine özgü bir evrim süreci geçirerek sentezin fikri temellerinin oluşmasına zemin hazırlamıştır. Osmanlı döneminde Türk İslam Sentezinin tarihsel gelişimini anlamak için Osmanlı İmparatorluğu'nda İslam'ın rolünü tartışmak yerinde olacaktır. Osmanlı İmparatorluğu'nda etkili bir ideolojik akım olarak ortaya çıkan İslamcılık anlayışı, Cumhuriyetin ilanıyla birlikte başka bir aşamaya geçmiştir. Bu anlayış, Osmanlı Devleti'nin kuruluşundan yükselişine ve yıkılışına kadar olan tarihi boyunca sürekli bir varoluş mücadelesi vermiştir. Osmanlı'da yönetim anlayışı yapısal olarak merkezileştirilmiş ve bu yönetim anlayışı İslam'dan etkilenmiştir. Ancak Fransız İhtilali ile birlikte milliyetçilik kavramı Avrupa başta olmak üzere tüm dünyaya yayılmış ve Osmanlı Devleti de bu etkiden kurtulamamıştır. Bu durum Osmanlı Devleti'nin siyasi açıdan zayıflamasına neden olmuştur. Tanzimat ve Islahat Fermanı gibi reformlar bu zor dönemde ilan edilmiş olup yapılan bu reformlar Osmanlı topraklarında yaşayan gayrimüslimlere bazı haklar tanımıştır. Osmanlı'nın son döneminde doğan ideolojik hareketler; Osmanlıcılık, İslamcılık ve Türkçülük gibi siyasi çözümlerin aracı haline gelmiş olup bu ideolojik yaklaşımlar Osmanlı'nın çöküşünü engelleyememiştir. Bu ideolojik yaklaşımlarda yalnızca Türkçülük kendisini Kemalist ideolojik görüş etrafında yeniden tanımlama yoluna giderek bir Cumhuriyet yaratmada katkı sağlayabilmiştir. Ancak bahse konu sayılan bu üç ideolojik yaklaşımın Cumhuriyetten sonraki döneme etkisi manevi miraslar alanında kendisini hissettirmiştir. Dönemin düşünce akımlarının önde gelen aydınları olan Namık Kemal, Ziya Gökalp ve Yusuf Akçura gibi isimler; 1923'ten sonra muhafazakâr ve milliyetçi bir tepkiyi harekete geçirmişlerdir. Özellikle Türklük düşüncesi 1930 ile 1940'lı yıllar içerisinde Cumhuriyet Döneminin ulusal kimliğin ideolojik inşasını, dilin dönüşümünü ve tarih yazımını etkilemiştir. Türk İslam Sentezi fikrinden etkilenen Aydınlar Ocağı merkezli bu düşünce hareketi; milliyetçi muhafazakârlığın yükselişine neden olarak Türkiye'nin siyasal hayatında yerini almıştır.

Bu bilgiler ışığında çalışmanın tamamlanmasında nitel araştırma tekniklerinden biri olan metin içi analizi yöntemi kullanılmış olup söylem ve eylem araştırması yapılmış, bazen de nicel verilere yer verilmiştir. Sonuç olarak ise Osmanlı İmparatorluğu'nda Türk İslam Sentezi düşüncesinin izini sürerek Osmanlı İmparatorluğu'nun ideolojik ve ilmi katkılarına odaklanılmıştır. Türk İslam Sentezi düşüncesi, hem Türk kültürünün hem de İslam'ın etkisi altında şekillenmiş olup Osmanlı düşünce geleneğinde önemli bir yer edinmiştir. Osmanlı İmparatorluğu'nun çeşitli dönemlerindeki sosyal, kültürel ve entelektüel değişimleri anlamak adına Türk İslam Sentezi düşüncesinin nasıl evrildiği ve bu evrimin imparatorluğun düşünsel yapısına nasıl yansıdığı ele alınmıştır. Türk İslam Sentezi düşüncesinin izindeki bu değişim sürecinde Osmanlı İmparatorluğu dönemindeki ideolojik ve ilmi katkıları anlamak, Türk İslam Sentezi düşüncesinin zengin ve karmaşık yapısını keşfetmemize yardımcı olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Türkçülük, İslamcılık, Osmanlı, Türk İslam Sentezi.

THE IDEA OF TURKISH-ISLAMIC SYNTHESIS IN THE OTTOMAN EMPIRE: IDEOLOGICAL AND SCIENTIFIC CONTRIBUTIONS

Abstract

The Turkish-Islamic Synthesis is a system of thought that has greatly influenced the official ideology of the State of the Republic of Turkey, especially in the 1980s and later. The sprouting and adoption of this idea by Turkey itself is related to its development against a certain historical and sociological background. The intellectual foundations of the idea of Turkish-Islamic Synthesis in the political life of Turkey date back to the last times of the Ottoman Empire. The Turkish-Islamic Synthesis is a concept that answers the question of how Turkish culture and identity were formed under the influence of Islam, where Turkish culture and Islam meet. This synthesis especially refers to the process of Turks accepting Islam and moving their own cultural elements to this new faith.

The ideological and scientific contributions made to the development of the idea of Turkish-Islamic Synthesis in the Ottoman Empire were provided by the enlightened thinkers of the period. The Ottoman Empire is an empire that has left a great impression throughout history not only with its political and military power, but also with its cultural and intellectual heritage. This empire has hosted a unique synthesis by incorporating different civilizations and worldviews. In particular, the idea of Turkish-Islamic Synthesis underwent a unique process of evolution in the Ottoman Empire and prepared the ground for the formation of the intellectual foundations of synthesis.

In light of this information, this study focuses on the ideological and scientific contributions of the Ottoman Empire by tracing the idea of Turkish-Islamic Synthesis in the Ottoman Empire. The idea of Turkish-Islamic Synthesis has been shaped under the influence of both Turkish culture and Islam and has taken an impor-

tant place in the Ottoman thought tradition. In order to understand the social, cultural and intellectual changes in various periods of the Ottoman Empire, it is discussed how the idea of the Turkish-Islamic Synthesis evolved and how this evolution was reflected in the intellectual structure of the empire. Understanding the ideological and scientific contributions during the Ottoman Empire period in this process of change in the footsteps of Turkish Islamic Synthesis thought will help us to explore the rich and complex structure of Turkish Islamic Synthesis thought.

Keywords: Turkism, Islamism, Ottoman Empire, Turkish-Islamic Synthesis.

BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİNİN TARIMSAL DESTEK VE KIRSAL ALAN HİZMETLERİNİN STRATEJİK PLANLARINDAKİ YERİ VE ÖNEMİ: ANKARA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ÖRNEĞİ

Güven DENİZ¹

Özet

Türkiye’de yeni kamu yönetimi anlayışı ile birlikte merkezi yönetim ve yerel yönetimler arasındaki yetki ve görev paylaşımı noktasında değişiklikler yaşanmıştır. Değişimin önemli noktalarından birisi de yapılan kanun değişiklikleri ile merkezi yönetime ait olan bazı hizmetlerin yerel yönetimler tarafından da yapılmasının sağlanmasıdır. Bu hizmetlerden birisi de kırsal kalınma ve tarımsal destek faaliyetleridir. Bu destekler merkezi yönetime ait konumda iken, 2012 yılında kabul edilen 6360 sayılı “On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” ile büyükşehir belediyeleri tarafından da verilmeye başlamıştır. 6360 sayılı kanun ile büyükşehir belediye sınırı il mülki sınırı ile eşleştirilmiş ve bu şehirlerdeki il özel idarelerinin ve köylerin kamu tüzel kişilikleri sonlandırılmıştır. Köyler mahalle statüsüne dönüştürülmüştür. Bu bağlamda köylerde gerçekleştirilen kırsal alan faaliyetleri ve tarımsal üretim faaliyetlerin gerçekleşmesi için sağlanacak bazı hizmet ve destekler artık büyükşehir belediyesini sorumluluk alanında bulunmaktadır. 6360 sayılı kanunun yedinci maddesinde “Büyükşehir ve ilçe belediyeleri tarım ve hayvancılığı desteklemek amacıyla her türlü faaliyet ve hizmette bulunabilirler” ibaresi yer almıştır. Bu maddeye istinaden büyükşehir belediyelerinde kırsal kalkınma ve tarımsal faaliyetler ile ilgili birimler oluşturulmuştur. Büyükşehir belediyeleri stratejik planlarında tarımsal destek ve kırsal alan hizmetlerine önemli oran da yer ayırmıştır. Böylece kırsal hayat hakkında daha fazla bilgi sahibi olunacak ve kırsalın ihtiyaçlarının belirlenip bu ihtiyaçların daha hızlı karşılanması sağlanacaktır. Diğer kurum ve kuruluşlar ile işbirliği sağlayarak tarımda ve hayvancılıkta yapılacak yatırımlar ve sağlanacak destekler belirlenecek ve stratejik yol haritası çizilecektir. Bu bağlamda büyükşehir belediyelerinin stratejik planlarında tarımsal destek kırsal alan konuları da artık önemli bir yere sahip olmuştur. Çünkü artık sadece klasik belediye hizmetleri belediyelerin başarısını ölçmede yeterli değildir. Yeni büyükşehir belediyesi yönetim modeli ile kırsal alanda yapılan hizmetler de başarılı belediye yönetimlerinin önemli ölçütlerinden biri haline gelmiştir.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Yozgat Bozok Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, guven.deniz@bozok.edu.tr, ORCID: 0000-0003-3706-3171

Bu yüzden büyükşehir belediyelerinin bütüncül bir hizmet anlayışı ve başarısı için tarımsal, kırsal destek ve hizmetleri ne ölçüde yaptıkları ile belirlenecektir. Çalışma özelinde Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin tarımsal destek ve kırsal alan hizmetlerinin 2020-2024 stratejik planındaki yeri ve önemi incelenecektir.

Bu çalışmanın amacı Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin tarımsal destek ve kırsal alan hizmetlerinin 2020-2024 stratejik planları üzerinden incelenerek Ankara kentinin kırsal alan hayatlarına ve tarımsal faaliyetlerine ne ölçüde katkı sağladığının belirlenmesidir.

Çalışmada kullanılan yöntem ise doküman analizi yöntemidir. Nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman analizi yöntemi; kitap, dergi, rapor, plan ve benzeri belgelerin içeriği incelenerek bir değerlendirme ve çıkarım yapmak için kullanılan bir yöntemdir. Bu bağlamda çalışmada Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin 2020-2024 stratejik planları doküman analizi yöntemi ile analiz edilmiştir.

Stratejik plan hazırlama büyükşehir belediyelerinin görevleri arasındadır. Hazırlanan bu planlar sayesinde kentin yaşam kalitesi belirlenir. Bu kaliteyi etkileyen olumsuz koşullar tespit edilir ve daha kaliteli bir yaşam için hedeflenen koşullar bir toplumsal uzlaşma içerisinde gerçekleştirilmeye çalışılır. Hazırlanan stratejik planlarda çeşitli faaliyet alanları mevcuttur. Bu faaliyet alanlarından biri olan tarımsal destek ve kırsal alan hizmetleri faaliyeti Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin de 2020-2024 stratejik planlarında yerini almıştır. İlk olarak durum analizi yapılmış ve yapılacak olan tarımsal desteklerin kooperatifler ile mi yoksa birlikler vasıtasıyla mı yapılacağı konusunda mevcut mevzuatın yeterli açıklığa sahip olmadığı tespit edilmiştir. Bu durumun düzeltilmesi için bir yönerge değişikliğine ihtiyaç duyulduğu belirtilmiştir. Stratejik planda hedefler belirlenmeden önce iç paydaşlar ve dış paydaşlar için memnuniyet anketi düzenlenmiştir. Ankette Ankara Büyükşehir Belediyesi tarımsal destek ve kırsal alan hizmetleri faaliyetinde iç paydaşlar tarafından % 32,03 oranında başarılı, % 40,13 oranında kısmen başarılı ve 27,84% oranında başarısız bulunmuştur. Yine aynı ankete göre, katılımcılar tarafından Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin Belediyesi tarımsal destek ve kırsal alan hizmetleri faaliyetlerine stratejik odaklanma seviyesi %18,4 oranında çok yüksek, %19,7 oranında yüksek, % 28,9 oranında orta, % 17,0 oranında düşük ve % 16,0 oranında çok düşük görülmüştür. Yine iç paydaş analizinin başka bir parametresi olan 2024'e kadar stratejik odaklanma seviyesinin nasıl olması gerektiği sorusuna ise katılımcılar, %57,7 çok yüksek, %19,0 yüksek, %13,9 orta, % 4,9 düşük ve % 4,5 çok düşük olarak cevaplamışlardır. Dış paydaşlar için yapılan memnuniyet anketine göre ise Kırsal Hizmetler Daire Başkanlığı %58,8 oranı ile en yüksek memnuniyete sahip birim olmuştur. Stratejik planda belediyenin sunduğu temel ürün ve hizmetler tablosunda yer alan kırsal hizmetler yönetimi faaliyet alanında sunulacak hizmetler olarak kırsal kalkınma hizmetleri, tarımsal sulama destekleri ve tarımsal mekanizasyon desteklerine yer verilmiştir. Belirlenen temel hedefler arasında, Kırsalda ekonominin canlanması ve kırsal kalkınma için üreticiye yönelik eğitim, üretim ve pazarlama destekleri vermek, tarımsal alanları korumak, istihdamın özel-

likle de kadın istihdamını desteklemek ve yeni istihdam alanları açma yer almaktadır. 2020-2024 stratejik planda görüldüğü üzere yaklaşık nüfusu 5,5 milyon olan Ankara kentini yönetirken, kent merkezleri ve kırsal alan ile birlikte ele alarak kır-kent bütünleşmesini sağlamak hedefi ile hazırlanan plan önemli ölçüde tarımsal destek ve kırsal alan hizmetlerine gerekli önemi verdiği görülmektedir. Uygulanabilirliği açısından da bakıldığında gerçekleşmesi mümkün olan hedefler içeren bir stratejik plan uygulamasıdır. Diğer büyükşehir belediyeleri için de tarımsal destek ve kırsal alan hizmetleri açısından örnek alınabilecek bir içeriğe sahip bir plan olarak karşımıza çıkmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Büyükşehir belediyesi, Stratejik Plan, Tarımsal Destek, Kırsal Alan.

THE PLACE AND IMPORTANCE OF AGRICULTURAL SUPPORT AND RURAL AREA SERVICES IN THE STRATEGIC PLANS OF METROPOLITAN MUNICIPALITIES: THE EXAMPLE OF ANKARA METROPOLITAN MUNICIPALITY

Abstract

With the new public administration approach in Turkey, there have been changes in the division of powers and duties between central and local governments. One of the important points of the change is the provision of some services belonging to the central government by local governments with the amendments made to the law. One of these services is rural development and agricultural support activities. While these supports belonged to the central government, they started to be provided by metropolitan municipalities with the Law No. 6360 adopted in 2012. Preparation of strategic plans is among the duties of metropolitan municipalities. There are various fields of activity in the strategic plans prepared. Agricultural support and rural services, one of these areas of activity, has been included in the 2020-2024 strategic plans of Ankara Metropolitan Municipality. First, a situation analysis was conducted and it was determined that the current legislation was not clear enough on whether agricultural support would be provided through cooperatives or unions. It was stated that a directive amendment was needed to remedy this situation. In the strategic plan, rural development services, agricultural irrigation supports and agricultural mechanization supports are included as services to be provided in the rural services management activity area in the table of basic products and services offered by the municipality. Among the main objectives set are to provide training, production and marketing supports for producers for the revitalization of the rural economy and rural development, to protect agricultural areas, to support employment, especially women's employment, and to open new employment areas. As seen in the 2020-2024 strategic plan, it is seen that the plan prepared with the aim of ensuring rural-urban integration by addressing urban centers and rural areas together while managing the city of Ankara, which has a population

of approximately 5.5 million, gives the necessary importance to agricultural support and rural services. In terms of its applicability, it is a strategic plan that includes realizable targets. It is a plan with a content that can be taken as an example for other metropolitan municipalities in terms of agricultural support and rural services.

Keywords: Metropolitan Municipality, Strategic Plan, Agricultural Support, Rural Area.

SOSYAL UYUM İÇİN SİHİRLİ BİR ARAÇ OLARAK SPOR

Hakan DULKADİROĞLU¹

Özet

Her bir ferdin sağlıklı bir toplumda yaşama hakkı vardır. Sağlıklı bir toplumun inşası emek, bilgi ve kaynak tahsisi ile mümkün olabilmektedir. Günümüzde giderek daha fazla insan siyasi, ekonomik, çevresel ve sosyal huzursuzluklar nedeniyle bulundukları sağlıksız ortamları terk etmek zorunda kalmaktadır. Bu insanlar doğal olarak daha iyi ve daha güvenli bir hayat yaşayabilecekleri yerlere yönelmektedirler. Türkiye coğrafi olarak Avrupa ile Asya arasında bir köprü konumundadır ve 8 ülke ile sınırı bulunmaktadır. Türkiye, jeostratejik konumu nedeniyle tarih boyunca batıdan, doğudan, kuzeyden ve güneyden gelen mülteciler için en önemli geçiş veya nihai varış yerlerinden birisi olmuştur. Bugün Türkiye, güvenli liman olarak Suriye'den, Irak'tan, Afganistan'dan, İran'dan ve diğer ülkelerden gelen 4 milyondan fazla insana ev sahipliği yapmaktadır. Türkiye'deki mülteci nüfusunun önemli bir kısmı ise çocuk ve gençlerden oluşmaktadır. 2011 yılından itibaren ağırlıklı olarak Suriye ve Türkiye'nin diğer sınır ülkelerinden gelen mülteciler Türkiye'nin başta büyükşehirler olmak üzere hemen her şehrine yerleştiler. Bu yoğun mülteci hareketliliğine karşı Türkiye Devleti'nin başlangıçtaki kamu politikalarında, mültecilerin sağlık, eğitim, sosyal hizmetler ve işgücü piyasası gibi acil sorunlarına odaklanıldı. Zamanla Türkiye Devleti, şehirlerindeki mültecilerin sosyal uyumunu artırmak için paydaşlarla birlikte bazı kamu politikaları geliştirmeye ve uygulamaya başladı. Bu kamu politikalarının en etkin ve etkili olanlarından birini ise spor yoluyla sosyal uyum faaliyetleri oluşturdu.

Spor, mülteciler ve ev sahibi topluluk üyelerinin daha sağlıklı ve güvenli yaşamına yardımcı olmaktadır. Formal eğitim yoluyla gerçekleşmesi çok daha uzun, maliyetli ve zor olan sosyal uyum, spor yoluyla çok daha kısa sürede, çok daha az maliyetle ve kolay biçimde gerçekleşebilmektedir. Bu nedenle spor sihirli bir araç olarak görülmektedir. Türkiye, mülteciler ve ev sahibi topluluk üyeleri için sporun gücünden yararlanmaya yönelik uluslararası destekli bazı projeler yürütmektedir. Dayanışma için Spor Projesi, 2022-2025 yıllarını kapsayan bu projelerden birisi olup, Türkiye'deki mültecilerin sosyal uyumunu artırmak ve mültecilere yönelik toplumsal gerilimi azaltmak amacıyla sporu bir kamu politikası aracı olarak kullanmaktadır. Proje süresince mültecilerin ve ev sahibi topluluk üyelerinin sosyal uyumu için spor kursları, festivaller, kamplar ve bilinçlendirme faaliyetleri gerçekleştirilmektedir. Projeye üç yılın sonunda, 7-18 yaş arasında doğrudan 37800 çocuk ve gence

¹ Doç. Dr., Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, İşletme Fakültesi, Uluslararası Ticaret ve İşletmecilik Bölümü, hakandulkadiroglu@yahoo.com, ORCID: 0000-0003-3214-6541

ulaşılması hedeflenmektedir. İsviçre Merkezli Olimpik Sığınma Vakfı (ORF) tarafından finanse edilmekte olan proje; Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın ana koordinatörlüğünde, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR), Sosyal Kalkınma ve Dayanışma Derneği (ASAM) ve Türkiye Olimpiyat Komitesi (TMOK) ortaklığında yürütülmektedir. Proje, İstanbul, Ankara, İzmir, Adana, Bursa, Şanlıurfa ve Mersin olmak üzere Türkiye'nin yedi büyük ilinde uygulanmaktadır.

Proje uygulandığı şehirlerde ev sahibi topluluk üyeleri ile mülteciler arasındaki sosyal gerilimlerin azaltılmasına ve sosyal uyumun sağlıklı bir şekilde gerçekleşmesine katkı sağlamaktadır. Projede, her 6 aylık dönemlerde, yararlanıcıların memnuniyet, refah ve sosyal uyum düzeylerini ölçmek amacıyla ön memnuniyet ve memnuniyet sonrası anketleri yapılmaktadır. Anket sonuçları, sporun yalnızca yararlanıcıların fiziksel gelişimine değil aynı zamanda sosyal uyumlarına yardımcı olduğunu da göstermektedir. Çalışmada, sporun sosyal uyumun etkili bir aracı olarak kamu politikalarında daha fazla kullanılmayı hak ettiği proje boyunca elde edilen verilerle gösterilecek ve benzer projelerin geliştirilmesi ve hayata geçirilmesi için kamu politikası yapıcılarının ilgisinin çekilmesi hedeflenecektir.

Anahtar Kelimeler: Spor, sosyal uyum, kamu politikası

SPORT AS A MAGIC TOOL FOR SOCIAL COHESION

Abstract

Sport serves as an effective and effective public policy in ensuring the social cohesion of refugees and host community members. As a country hosting one of the largest refugee population in the world, Türkiye carries out some internationally supported projects in order to benefit more from the impressive power of sports in ensuring social cohesion. The Sport for Solidarity Project is one of these projects, covering the years 2022-2025 and carried out in 6-month periods, and aims to increase the social cohesion of refugees in Türkiye and reduce social tension against refugees, and uses sports as a public policy tool. Besides the sport courses, festivals, camps and awareness-raising activities are carried out for the social cohesion of refugees and host community members. The project, which is being implemented in seven major provinces of Turkey, aims to reach 37,800 children and young people between the ages of 7-18 at the end of three years. The project is financed by the Switzerland-based Olympic Refugee Foundation (ORF) and it is carried out under the main coordination of the Ministry of Youth and Sports, in partnership with the United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), Social Development and Solidarity Association (SGDD-ASAM) and Turkish Olympic Committee (TMOK). In the project, surveys are conducted at the beginning and end of 6-month periods in order to measure the satisfaction, welfare and social cohesion levels of the beneficiaries. Survey results show that the sport not only helps the physical development of beneficiaries but also their social cohesion. In the study,

the data obtained throughout the project will show that the sport deserves to be used more in public policies as an effective and efficient tool of social cohesion, and it will target to attract the attention of public policy makers to develop and implement similar projects in the future.

Keywords: Sport, social cohesion, public policy

TÜRK DEVLETLERİ TEŞKİLATI'NA ÜYE ÜLKELERİN KAMU YÖNETİMİ YAPILARININ İNCELENMESİ

Hamza ATEŞ¹, Sezai ÖZTOP², Zehra NAMLI³

Özet

Türk Devletleri Teşkilatı'nın (TDT) kuruluşu esasen 2009 yılındaki Türk Dili Konuşan Ülkeler İşbirliği Konseyi'ne kadar götürülebilir. 2011 yılındaki "Ekonomik ve Ticari İşbirliği" temalı Birinci Zirve, 2012 yılındaki "Eğitim, Bilim ve Kültürel İşbirliği" temalı İkinci Zirve, 2013 yılındaki "Ulaştırma" temalı Üçüncü Zirve, 2014 yılındaki "Turizm Alanında İşbirliği" temalı Dördüncü Zirve, 2015 yılındaki "Medya ve Enformasyon İşbirliği" temalı Beşinci Zirve, 2018 yılındaki "Gençlik ve Ulusal Sporlar" temalı Altıncı Zirve, 2019 yılındaki "Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin (KOBİ'lerin) Desteklenmesi" temalı Yedinci Zirve, 2021 yılındaki "Dijital Çağda Yeşil Teknolojiler ve Akıllı Şehirler" temalı Sekizinci Zirve ve 2022 yılındaki "Türk Medeniyeti için Yeni Dönem: Ortak Kalkınma ve Refaha Doğru" temalı Dokuzuncu Zirve TDT'nin köşe taşlarını oluşturmuştur.

Bugün Türk Devletleri Teşkilatı'nda Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan ve Türkiye olmak üzere beş tane üye devlet bulunmaktadır. Macaristan, Türkmenistan ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti gözlemci ülke statüsündedir. Teşkilat, kuruluşundan bu yana üye ülkeler ve diğer Türki Cumhuriyetlerin arasında iş birliğinin geliştirilmesine yönelik çalışmalar yapmaktadır. Türk Devletleri Teşkilatı'nın işbirliği alanları temel olarak siyasi, ekonomik, gümrük, ulaştırma, turizm, eğitim, enformasyon ve medya, gençlik ve spor, diaspora, bilişim ve iletişim teknolojileri, enerji, sağlık, göç, tarım, yargı, insani konular ve kalkınma, Müslüman dini kurumlar, uzay, insan kaynakları ve uluslararası kuruluşlarla işbirliği olarak tespit edilmiştir. İşbirliği alanları incelendiğinde çok geniş kapsamlı ve önemli alanlarda çalışmalar yürütüldüğü görülmektedir. Teşkilat'ın ilerleyen süreçte bir yönetsel alan oluşturma potansiyeli vardır.

1957 yılında altı ülke (Almanya, Fransa, Belçika, Lüksemburg, Hollanda ve İtalya) tarafından Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu (AKÇT) olarak kurulan oluşum, 1957 yılında Roma Antlaşması ile Avrupa Ekonomik Topluluğu'na (AET), 1991 yılındaki Maastricht Antlaşması ile Avrupa Birliği'ne (AB) dönüşmüştür.

¹ Prof. Dr., İstanbul Medeniyet Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, ates.hamza@gmail.com

² Doç. Dr., İstanbul Medeniyet Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, sezai.oztop@medeniyet.edu.tr

³ Arş. Gör., Düzce Üniversitesi, Akçakoca Siyasal Bilgiler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, zehranamli@duzce.edu.tr

AKÇT'den AB'ye uzanan 34 yıllık bu süreçte üye sayısı artmış ve birçok ek antlaşma yapılmıştır. Bunlar arasında Gümrük Birliği, Avrupa Tek Senedi, Genişleme Antlaşmaları ve 2007 yılındaki Lizbon Antlaşması önemli rol oynamış ve birçok alanda standartlaşma sağlanmıştır. Bu süreçte giderek genişleyen ve güçlenen işbirliğinin yanında kamu yönetimi açısından da bir külliyat oluşmuştur. Bu külliyat ve uygulandığı alan Avrupa Yönetmel Alanı'nı teşkil etmektedir. Üyeleri artarak genişleyen AB, aday ülkelerden de bu külliyata uymalarını ve Avrupa Yönetmel Alanı ile benzeşmelerini beklemektedir.

Bugün üye sayısı beş olan TDT'nin de takip eden yıllarda gerçekleştireceği anlaşmalar yoluyla, giderek genişleyen ortak standartlar alanı oluşturacağı öngörülmektedir. Bu doğrultuda, bugün TDT üye devletlerinde farklılık arz eden hususların zaman içinde birbirine benzeyeceği ve bir TDT Yönetmel Alanı teşkil edileceği beklenmektedir. Bu süreç öncesindeki ilk aşamanın, üye devletlerin kamu yönetimi yapılarındaki benzerlik ve farklılıkların ortaya konulması olacağı değerlendirilmektedir. Doğal olarak her ülkenin kamu yönetimi yapısı tarihsel süreçte yaşadığı coğrafya ve olaylara göre şekillenmektedir. Dolayısıyla her ülkenin olduğu gibi TDT üyesi ülkelerin de kendine özgü bir kamu yönetimi yapısı olduğu kabul edilmektedir.

Türk Devletleri Teşkilatı'na üye devletlerin işbirliklerinin ilerletilebilmesi için ve Teşkilat'ın bir yönetmel alana evrilebilmesi için üye ülkelerin kamu yönetimi yapılarının iyi analiz edilmesinin önemli olduğu aşikârdır. Bu bakımdan öncelikle mevcut kamu yönetimi yapılarının belirlenmesi, eksikliklerin ve olumlu yönlerin tespit edilmesi, bu doğrultuda ülkelerin mevcut sosyo-ekonomik yapıları göz ardı edilmeden çağdaş kamu yönetimi ilkeleri doğrultusunda öneriler ortaya konulması önemlidir.

Karşılaştırmalı kamu yönetimi yaklaşımı çerçevesinde şekillendirilen bu çalışmada Türkiye dışındaki dört üye devletin kamu yönetimi yapıları incelenmiştir. Çalışmanın konusu olan ülkeler tek tek değerlendirilerek ülkelerle ilgili bilgiler aktararak kamu yönetimi yapısı ve yerel yönetimlerin durumu irdelenmiştir. Bu bakımdan ülkeler arasında bir karşılaştırma yapılmıştır. Kamu yönetimi yapısından kaynaklanan farklılıkların çıkarılması hedeflenmiştir.

Bu çalışmada incelenen üye ülkeler göz önüne alındığında Türkiye dışındaki üye devletlerin kamu yönetimi yapılarının Sovyetler Birliği'nin etkisinden çıktıktan sonra şekillendiği görülmektedir. 1990'lı yıllarla birlikte piyasa ekonomisi mantığının benimsenmesi ve devletin küçültülmesi adına yapılan reformlar dikkati çekmektedir. Bu bakımdan hem ekonomik hem de siyasi dönüşümü tetikleyen bu süreç, bugün TDT üyesi olan ama eskiden Sovyetler Birliği'ne dahil olan ülkelerin yeni bir kamu yönetimi yapısı inşa etmelerine yol açmıştır. Bağımsızlıklarını kazanan ülkelerin Sovyet yönetiminden kalan yönetmel alışkanlıklara alternatif bulmaları, reformların temel amacını oluşturduğu değerlendirilmektedir. Bağımsızlıklarını kazanan ülkelerin otuz yılı aşkın bir zaman içinde kamu yönetimi reformlarının halen devam ettiği görülmektedir. Reform süreçlerinde özellikle yerel yönetim ve demokratikleşme vurgusunun ön planda tutulduğu anlaşılmaktadır. Ancak yerel yönetimlere yetki devrinin oldukça sınırlı düzeyde kaldığı görülmektedir.

Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan ve Özbekistan'ın kamu yönetimi yapılarının “güçlü devlet başkanı” eksenini çerçevesinde şekillendiği görülmektedir. Devlet Başkanı hem devletin hem de yürütmenin başıdır. Demokratikleşme süreciyle birlikte eleştirilen en önemli husus da, devlet başkanının gücü ve yetkilerinin genişliğidir. Bu bakımdan yerelleşme reformlarına rağmen güçlü bir merkeziyetçiliğin sürmekte olduğu görülmektedir. Kamu yönetimi yapıları incelendiğinde yerel yönetimlere bir önem atfedildiği anlaşılmaktadır ancak bu yöndeki reformlara rağmen, mevcut yapının getirdiği güçlü merkeziyetçilik devam etmektedir. Yerel yöneticilerin devlet başkanı tarafından atanması bu durumun önemli bir göstergesidir. Bununla birlikte özellikle yerel halka daha yakın olan hizmet birimlerine doğru bir yönelim olduğu anlaşılmaktadır. Mahalle düzeyindeki yönetim birimlerinin güçlendirilmesine çalışıldığı görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Türk Devletleri Teşkilatı, Karşılaştırmalı Kamu Yönetimi, Yönetişel Alan.

REVIEW OF THE PUBLIC ADMINISTRATION STRUCTURES OF THE MEMBERS OF THE ORGANIZATION OF TURKISH STATES

Abstract

There are five members of Turkic States Organization as Azerbaijan, Kazakhstan, Kirgizstan, Uzbekistan and Türkiye. The organization executes some studies toward the development of cooperation among member states and other Turkic states since it was established. Turkish States Organization's main fields of cooperation has been determined as political, economic, customs, transportation, tourism, education, information and media, youth and sport, diaspora, communication and data processing technologies, energy, health, immigration, agriculture, judicial, humanitarian issues and development, Muslim religion institutions, space, human resources, and the cooperation with international organizations. Considering the cooperation fields, it is observed that various studies have been put forward extensive and important fields. There is a strong potential for the organization to emerge an administrative space in the near future. It has been considered that the first step before, should be to determine similarities and differences among the member states. For that purpose, public administration structures of the four member states in the organization except Türkiye have been examined in this study that was designed with the approach of comparative public administration. The public administration structure, and the situations in the local governments of them have been studied by evaluating them individually and providing information about each of them. Then, a comparison has been made among them. The aim is to determine the differences resulted from their public administration structures.

Keywords: Organization of Turkish States, Comparative Public Administration, Administrative Area.

NEOLİBERAL KENTSEL YÖNETİMDE YERELİN KONUMU

Handan YILDIRIM¹

Özet

Kentsel politikalara ve yerel yönetimlerin yeniden yapılanmasına ilişkin açıklamalar, neoliberalizmin son kırk yılın baskın yörüngesi olarak işlediği radikal dönüşüm anlatılarında yer almaktadır. 1980'lerin ortalarından itibaren resmi olarak desteklenen değişim veya dönüşüm politikaları, devlet, hükümet ve kamu kurumları dahil olmak üzere yerleşik kurumların rolüne ve amacına meydan okumuştur. Böylece, toplumsal ve iktisadi sorunlara piyasa ekonomisi çözümlerini sunan politikalarda neoliberal yapılanmanın etkilerini görmek mümkündür.

Neoliberal politikalar, Keynesyen refah devleti politikalarının yerini almıştır. Neoliberal politikaları bu yönde ele almak eleştirilere konu olmaktadır. Teorik ve ampirik olarak neoliberal anlatıların, neoliberal projelerin stratejik tutarlılığını aşırı vurgulayan, açıklamaları neoliberalizmin her şeyi kapsayan mantığı üzerine inşa ederken alternatif siyasi düşüncelerin varlığını göz ardı eden kapsamlı açıklamalara indirgenme eğilimi konusunda endişeler vardır. Başka bir deyişle, yerel uygulamaların, neoliberalizmin milliyetçilik ve muhafazakarlık gibi diğer politik rasyonalitelerle nasıl etkileşime girdiğini ortaya koyduğu ve bu süreçte neoliberal bir bakış açısıyla açıklanamayacak önemli yerel farklılıklar ürettiği ileri sürülmektedir. Metodolojik olarak, çoğulculuğu yakalamaya yönelik bu kaygılar, yerel politikaları incelemek ve genel anlamda neoliberalizm pratiklerini yakalamak için strateji ve tekniklerin en iyi şekilde nasıl üretilebileceğine dair başka soruları gündeme getiriyor.

Bu çalışma ile neoliberalleşme politikalarının alternatif örgütlenme biçimlerini nasıl kullanmaya başlayabileceği, bunlarla nasıl etkileşime girebileceği veya bu konuda mücadele biçimlerini nasıl oluşturabileceği konusunda önemli bir eksikliğin varlığını sürdürdüğü iddia edilmektedir. Elbette bu eksiklik, neoliberalizme ilişkin farklı perspektiflere göre değişiklik göstermektedir. Çalışma ile bu eksikliğin, değişimin makro düzeydeki ekonomik, sosyal ve politik itici güçlerinden yerel/kentsel politika ve uygulamaların dağınıklığına ilişkin mikro düzeydeki açıklamalara doğru ilerledikçe neoliberal anlatılardaki analitik kopukluğu vurguladığı ileri sürülmektedir. Ortaya çıkan bu eleştirilerin, neoliberal politikalara ilişkin açıklamaların önemli bir bileşenini, yani kentsel değişim açıklamalarından bir şekilde uzak kalan yerel yönetimleri gözden kaçırmaya devam ettiği üzerinde odaklanılmaktadır.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, hyildirim@agri.edu.tr, Orcid Numarası: 0000-0002-9562-1859

Neoliberal politikaların açıklanmasında kentler ve kentleşme stratejik olarak önemlidir. Ancak yerel yönetimlerin yeniden yapılandırılması ve girişimciliğin temsilcisi olarak yeniden tanımlanması ve büyüme, ekonomik politika ve uygulamaların sosyal ve kültürel ilişkilere yayılması yoluyla yerel yönetim-toplum ilişkilerinin yeniden yapılandırılmasının yanı sıra, 1980'lerden itibaren neoliberal programların başarısının ayrılmaz bir parçasıdır. Aslında, Eleştirel Kentsel Teori'de olduğu gibi, neoliberalizm artık eleştirel yerel yönetim ve demokratik değişim açıklamalarında, yerel yönetimi yeniden tasarlama veya yaratma girişimlerinin bir anlatısı olarak hizmet etmektedir. Kentsel ve yerel kavramlarının her şeyi kendi içinde kapsama eğiliminde olması, yerel kurumlar ve onların baskın analitik çerçevesi içinde yer almayan kent hakkında çok az şey söylemesi nedeniyle neoliberal uygulamaların sorunsallaştırmalarını bir araya getirmek zordur. Bununla birlikte neoliberal kentsel politikaların gelişimi, ancak yerel ve kentsel etkileşimin incelenmesiyle anlaşılabilir. Kentsel ve yerel kavramları neoliberal politikaların açıklanmasına farklı mantıklar (normlar, kurallar ve süreçler) getirmektedir. Yerel ve kentsel farklı mantıkları temsil etse de, her biri neoliberalleşme anlatıları açısından büyük önem taşımakta ve birlikte analiz edilmeleri gerekmektedir.

Tüm bu savunular temelinde bu makale, yerelin mantığının kentsel politika açıklamalarıyla iç içe geçmesinin, neoliberalleşme ile yerel/kentsel yönetim arasındaki ilişkiyi anlamak ve açıklamak için nasıl yeni araştırma yolları açtığını eleştirel bir şekilde değerlendirmektedir. Bu çalışmayla neoliberal kentsel politikaların anlaşılması ve bu kapsamda yerelin ve yerel yönetimlerin konumu analiz edilmektedir. Neoliberal kentsel politika açıklamalarında yerelin ve kentselin etkileşimi de bu analize dahil edilmektedir. Bu, neoliberal yönetimin mevcut açıklamalarıyla kenti yerel zorluklara açar ve farklı konjonktürlerde ideolojinin ve duygulanımın rolünü mekanları tanıyacak şekilde yerel pratiklerin incelenmesi çağrısına yönlendirir.

Bu çalışma, yerel politikaların açıklamalarına yerel ve kentsel mantıkların entegre edilmesinin, neoliberalleşme ile yerel/kentsel yönetim arasındaki ilişkiyi anlama ve açıklama açısından nasıl yeni araştırma yolları açtığını eleştirel bir şekilde değerlendirmektedir. Bu çalışmayla, yerel ve kentsel kavramları tartışılarak neoliberal yeniden yapılandırılma sürecinde bu kavramların etkileşimi analiz edilmektedir. Bu analiz doğrultusunda yerel ile kentsel arasındaki çeşitli etkileşimlerden kaynaklanan fırsatlar ve zorluklar da bu çalışmada değerlendirilmektedir.

Bu çalışmanın amacı, Eleştirel Kentsel Teori'nin savunuları temelinde, neoliberal yeniden yapılandırılmanın anlaşılmasında yerel ve kentsel kavramlarının birlikte analiz edilmeleri gerektiğini savunarak, neoliberal kentsel politikaların gelişiminin, sadece yerel ve kentsel arasındaki etkileşimin anlaşılabilmesiyle mümkün olabileceğini açıklamaktır.

Bu çalışmanın yöntemi nitel araştırmadır. Çalışmada veri toplama tekniklerinden doküman incelemesi yoluyla toplanan veriler, betimleyici analiz ve tarihsel-karşılaştırmalı analiz yöntemleriyle incelenmektedir.

Bu çalışma ile yerel perspektifi dahil ederek neoliberal kentsel yönetimin daha derinlikli bir anlaşılabilirliğini ortaya koymaktadır. Neoliberal yeniden yapılanma sürecinin anlaşılmasında kriz, politika, kurum ve pratik boyutları analize dahil edilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Neoliberalizm, Yerel Yönetimler, Kentsel Yönetim.

THE POSITION OF THE LOCAL IN NEOLIBERAL URBAN MANAGEMENT

Abstract

Since the mid-1980s, officially endorsed change or transformation policies have been challenging the roles and purposes of all established institutions up to that time, both in different forms internationally and within individual countries. This challenge has emerged in the effects of neoliberalism on transformation strategies and practices that emphasize free-market solutions to economic and social problems

In discussions/explanations regarding the restructuring of urban politics and local governments, the terms "local governments" and "local" are often overlooked. This study aims to fill this gap by focusing on the local perspective and offering new perspectives on urban governance. In line with this objective, it examines the interactions between the concepts of 'urban' and 'local,' emphasizing their importance in understanding neoliberalism. Although the concepts of local and urban represent different norms and processes, each holds significant importance in explanations of neoliberalization and should be analyzed together. The development of local neoliberal policies can only be understood by examining the interaction between the local and urban.

In this context, this study critically evaluates how integrating local and urban logics into explanations of local policies opens up new research avenues for understanding and explaining the relationship between neoliberalism and local/urban governance. While discussing both the urban and local aspects, the study analyzes not only the practical understanding of neoliberalism but also the role of local governance in supporting or resisting neoliberal strategies.

Through this analysis, the opportunities and challenges arising from various interactions between local and urban are also considered in this study. Thus, the study advocates for a more in-depth understanding of urban governance by incorporating a local perspective. It aims to explore various dimensions of crisis, policy, institution, and practice in the process of neoliberal restructuring and seeks to understand the complexities and uncertainties in the local context.

Keywords: Neoliberalism, Local Governments, Urban Management.

ÇEVRE DOSTU ŞEHİRLER: KENTLEŞME ZORLUKLARINA EKOLOJİK YAKLAŞIMLAR

Hande SARAÇOĞLU¹

Özet

İnsanlık tarihi boyunca şehirleşme, yaşam tarzı ve toplumsal yapıda önemli değişiklikler meydana getirmiştir. İnsanlar ilk olarak avcılık ve toplayıcılık halinde yaşarken, tarımın gelişmesiyle birlikte yerleşik hayata geçmeye başlamışlardır. Yerleşik hayata geçiş ile birlikte, kentleşme süreci başlamıştır. Şehirleşme süreci, sanayi devrimi ile hız kazanarak, fabrikaların ve endüstriyel üretimin ortaya çıkmasıyla birlikte, şehirlerde iş fırsatlarının artmasına ve nüfusun kırsal alanlardan şehirlere doğru göç etmesine neden oldu. Bu nedenle, şehirleşme, nüfusun artması, altyapı ihtiyaçlarının ortaya çıkması ve çevre sorunlarının artması gibi zorluklarla karşılaşmıştır. Sınırsız bir kaynak olarak düşünülen doğa, insanoğlu tarafından hızla tüketilmeye başlanmış, ekonomi ve teknolojinin gelişmesi ile kırdan kente göç artmış ve böylece kentlerin hızlı bir şekilde büyümesiyle kent şekillerinde değişikliklerin meydana gelmesi durumu çeşitli zorlukları da beraberinde getirmiştir. Giderek kalabalıklaşan kentler, çevrelerindeki tarım ve orman alanlarını yok etme ve su kaynaklarını kirletme pahasına kontrolsüz bir şekilde yayılarak büyüme göstermiştir. Şehirlerin yeryüzünde kapladıkları alan ve tükettikleri enerji, su, yiyecek, malzeme vb. düşünüldüğünde, kaynak tüketimindeki rolleri daha iyi anlaşılmaktadır. Böylelikle artan nüfusun ihtiyaçları giderek büyüyerek kent çevrelerindeki tarım topraklarının yitirilmesine sebep olmuştur. Kentlere göç sonucunda nüfus artışıyla birlikte bireysel araç kullanımı, enerji tüketiminin artması, su kaynaklarının kullanımının artması iklim değişikliğine sebep olmuştur. Hızla tükenen doğal kaynakların varlığı insanoğlu için çözüm arayışlarını zorunlu hale getirmiştir. Bu sorunlarla başa çıkmak ve sürdürülebilir bir kent yaşamı sağlamak için ekolojik yaklaşımlar önemli bir rol oynamakta ve sürdürülebilir kentleşme yaklaşımlarına ihtiyaç duyulmaktadır. Sürdürülebilir kentler aynı zamanda gelecek nesillerin sağlıklı bir yaşam sürdürmeleri için de büyük bir öneme sahiptir. Ekolojik yaklaşımlar, çevre dostu ve sürdürülebilir bir kentleşme modelini teşvik etmektedir. Çevre dostu şehirler, kentleşme zorluklarına çözüm ararken ekolojik yaklaşımları benimsemektedir. Sürdürülebilir ulaşım, enerji verimliliği, yeşil alanlar ve çevre kirliliğiyle mücadele açısından atık yönetimi gibi faktörler, şehirlerin çevresel etkilerini azaltarak yaşanabilir ve ekolojik dengeli bir çevre oluşturmaya yönelik stratejilere odaklanmaktadır. Bu çalışmanın amacı, çevre dostu şehirler olarak hızla büyüyen şehir-

¹ Doktora Öğrencisi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, handesaracoglu65@gmail.com, Orcid: 0000-0002-1911-2032

lerin karşılaştığı kentleşme zorluklarına ekolojik yaklaşımların nasıl uygulanabileceğini incelemektir. Bu çalışmada çevre dostu şehirlerin oluşturulması ve sürdürülmesi sürecinde karşılaşılan zorlukları ele alarak ekolojik yaklaşımların bu zorlukların üstesinden nasıl gelinebileceği ele alınacaktır. Günümüzde çevre dostu şehirler, sürdürülebilirlik ve yaşanabilirlik ilkelerine dayanan planlama ve tasarım yaklaşımlarıyla önem kazanmaktadır. Çalışmada, çevre dostu şehirler, kentleşme zorlukları ve ekolojik yaklaşımlar konularında önceki çalışmalar incelenerek bir literatür taraması yapılmıştır ve bu tarama, konuyla ilgili güncel araştırmaları içermektedir. Ayrıca, çevre dostu şehirlerin kentleşme zorluklarına ekolojik yaklaşımlarla nasıl başa çıktığını göstermek için örnek vaka çalışmaları kullanılmıştır ve bu vaka çalışmaları çevre dostu şehirlerdeki başarılı uygulamaları, bu uygulamaların sonuçlarını da içermektedir. Öncelikle, kentleşmenin doğal çevre üzerindeki etkileri ve özellikle hızlı kentleşmenin çevre kalitesi üzerinde olumsuz etkilere neden olduğunu, motorlu kara taşıtlarının çevre sorunsalı üzerinde nasıl bir etki yarattığı ele alınmaktadır. Ardından sürdürülebilir şehirlerde çevre dostu uygulamaların, çevresel etkileri nasıl azalttığını, yeşil alanların artırılmasıyla toplumun refahının nasıl yükseltilmesi gerektiğine dair çeşitli stratejiler, çevre dostu şehirlerin oluşturulmasında ekolojik yaklaşımlar, atık yönetiminin nasıl iyileştirilebileceği, sürdürülebilirlik temelinde insanın iyiliği doğal kaynaklara bağlıdır ve bu sebeple doğal kaynakların sürdürülebilirliği için kullanımının nasıl teşvik edileceği, toplu taşıma ağlarının çevre dostu şehirlerde nasıl geliştirilebileceği, bisiklet yollarının ve yürüyüş dostu alanların tasarlanmasında karbon salınımının ne düzeyde önlenebileceği, doğal ekosistemlerin kentsel ortama entegrasyonunda yeşil altyapının önemi, ayrıca parklar, bahçeler, gibi yeşil alanların hava kalitesinde ve biyolojik çeşitlilikte nasıl bir değişme yaratacağını, enerji tasarruflu aydınlatma sistemlerinin enerji verimliliği açısından ne denli öneme sahip olduğu ele alınmaktadır. Nüfusun hızlı bir şekilde artması, enerji tüketimi, su kaynaklarının tükenmesi, hava ve su kirliliği gibi sorunlara yol açmaktadır. Bu sorunlarla mücadele etmek için, şehir planlamasında ekolojik yaklaşımların benimsenmesi gerekmektedir. Çalışma, çevre dostu şehirlerin temel özelliklerinin neler olduğuna vurgu yapmaktadır. Yeşil alanlar ve parkların artırılması, sürdürülebilir ulaşım sistemlerinin teşvik edilmesi, enerji verimliliğine odaklanılması, atık yönetiminin sürdürülebilir hale getirilmesi ve kentsel tarım projelerinin desteklenmesi gibi çözümler öne çıkmaktadır. Yeşil alanların korunması, enerji verimliliği, atık yönetimi, sürdürülebilir ulaşım sistemleri ve çevreci binalar gibi unsurlar çevre dostu şehirlerin temel direklerini oluşturmaktadır. Bu özellikler, şehirlerin karbon ayak izini azaltmak, doğal kaynakları korumak ve yaşam kalitesini artırmak için önemlidir.

Sonuç olarak, bu çalışmada çevre dostu şehirlerin kentleşme zorluklarına ekolojik yaklaşımlarla yanıt verebileceği ve sürdürülebilir bir gelecek için önemli bir rol oynayabileceği belirtilmektedir. Sürdürülebilir şehir kavramı, çevresel etkileri azaltmayı, toplumun refahını arttırmayı hedefleyen bir yaklaşım sunmaktadır. Bu bağlamda ulaşım ve yerleşim planlaması, yeşil altyapı ve enerji verimliliği gibi

stratejiler çevre dostu şehirlerin oluşturulmasında önemli bir öneme sahiptir. Ancak bu hedeflere ulaşmak için yerel yönetimler, kamu yönetimi ve halkın iş birliği önemli bir role sahiptir. Bu çalışma, şehir planlamacılarına, karar vericilere ve ilgilenen tüm paydaşlara çevre dostu şehirlerin inşası için ilham ve rehberlik sunmayı amaçlamaktadır. Geleceğin şehrine ulaşmak için şehirlerin bugünden geleceğe hazırlanması gerekmektedir. Bugünün izini yarına aktarmak adına gelecek nesillerde sürdürülebilirliğin sağlanması için daha fazla araştırma ve uygulama yapılması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kentleşme, Sürdürülebilirlik, Çevre Dostu Şehirler

ENVIRONMENTALLY FRIENDLY CITIES: ECOLOGICAL APPROACHES TO URBANIZATION CHALLENGES

Abstract

Environmentally friendly cities adopt ecological approaches when seeking solutions to urbanization challenges. Factors such as sustainable transportation, energy efficiency, green areas and waste management focus on strategies to create a livable and ecologically balanced environment by reducing the environmental impacts of cities. The study examines how ecological approaches can be applied to the urbanization challenges faced by rapidly growing cities. Today, environmentally friendly cities are gaining importance with planning and design approaches based on sustainability and livability principles. First of all, the effects of urbanization on the natural environment are discussed. Rapid population growth leads to problems such as energy consumption, depletion of water resources, and air and water pollution. To combat these problems, ecological approaches need to be adopted in urban planning. The study emphasizes what the main features of environmentally friendly cities are. Solutions such as increasing green areas and parks, encouraging sustainable transportation systems, focusing on energy efficiency, making waste management sustainable and supporting urban agriculture projects come to the fore. Elements such as protection of green areas, energy efficiency, waste management, sustainable transportation systems and environmentally friendly buildings constitute the pillars of environmentally friendly cities.

As a result, it is stated that environmentally friendly cities can respond to urbanization challenges with ecological approaches and play an important role for a sustainable future. This study aims to provide inspiration and guidance to urban planners, decision makers and all interested stakeholders for the construction of environmentally friendly cities.

Keywords: Urbanization, Sustainability, Eco-Friendly Cities

AFET YÖNETİMİNDE YERELLEŞMEK: SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI

Hasan AKAY¹

Özet

Bu çalışma, afet yönetimi sürecinde yerelleşme stratejilerinin sivil toplum kuruluşları cephesinden nasıl gerçekleştirilebileceği ve bu doğrultuda geliştirilen önerilerin açıklamalarını incelemektedir. Bir diğer yandan bu çalışma yerel düzeydeki sivil toplum kuruluşlarının afet öncesi hazırlık, müdahale ve iyileştirme süreçlerindeki rollerini de vurgulamaktadır. Ayrıca, yerel halkın katılımını artıran ve yerel bilgi ve kaynakları etkin bir şekilde kullanmayı hedefleyen yerelleşme stratejileri üzerinde durulmaktadır. Afetler, dünya genelinde toplumlar ve yerel yönetimler için büyük tehditler oluşturmaktadır. Afet yönetimi, afet öncesi hazırlık, afet sırasında müdahale ve afet sonrası iyileştirme süreçlerini içeren bir dizi önlem ve faaliyeti kapsamaktadır. Bu süreçlerin etkili bir şekilde yürütülmesi, yerel düzeydeki paydaşların koordineli bir şekilde katılımına dayanmaktadır. Sivil toplum kuruluşları, halkın ihtiyaçlarını anlama, acil yardım sağlama ve toplumun kalkınma sürecine katkıda bulunma gibi konularda kilit bir rol oynamaktadır.

Afetlere hazırlık, afetin etkilerini azaltmak ve halkın güvenliğini sağlamak kritik bir süreçtir. Sivil toplum kuruluşları, afet öncesi bilinçlendirme kampanyaları, eğitim programları ve toplum tabanlı önlemlerle yerel halkı hazırlıklı hale getirebilir. Ayrıca, yerel bilgi ve deneyimlerini kullanarak afet risk analizlerine katkıda bulunabilir ve yerel halkın risk algısını geliştirerek afetlere karşı duyarlılığı artırabilir.

Afet anında müdahale, hızlı ve etkili bir şekilde yapılması gereken bir süreçtir. Sivil toplum kuruluşları, yerel halka acil yardım ve destek sağlayarak afet müdahalesinde bulunma potansiyeline sahip bir örgüttür. Gönüllülerin mobilizasyonu, afet mağdurlarına barınak ve temel ihtiyaçların sağlanması, sağlık hizmetleri ve psiko-sosyal destek gibi faaliyetler sivil toplum kuruluşlarının afet müdahalesindeki etkisini ve önemini göstermektedir. Ayrıca, sivil toplum kuruluşları, yerel halkın katılımını teşvik ederek, ihtiyaçların doğru bir şekilde belirlenmesine ve etkili bir şekilde karşılanmasına yardımcı olabilir; katılımcı bir organizasyonun koordinasyonunu sağlayabilir.

Afet sonrası iyileştirme süreci ise, toplumun normal hayata dönmesi ve zarar gören altyapının (maddi- manevi) onarılması için önemlidir. Sivil toplum kuruluşları, yerel halkın ihtiyaçlarını belirleyerek, afetzedelerin yaşam koşullarının iyileştiril-

¹ Dr., Adıyaman Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, hasanakay2@gmail.com, ORCID: 0000-0002-9531-4875

mesine ve toplumun hızlı bir şekilde sosyolojik olarak kalkınmasına katkıda bulunabilir. Yerel düzeydeki sivil toplum kuruluşları, yerel kaynakları etkin bir şekilde kullanarak yerel ekonomik ve sosyal iyileşmeyi teşvik edebilir. Ayrıca, yerel halkın katılımını sağlayarak, afet sonrası iyileştirme sürecinde toplumun ihtiyaçlarına daha iyi cevap verilmesi için konsorsiyum projelere öncülük edebilir.

Yerelleşme, afet yönetimi sürecinde yerel düzeydeki paydaşların aktif katılımını teşvik eden bir yaklaşımdır. Bu strateji, sivil toplum kuruluşlarının rolünü güçlendirmek ve yerel bilgi ve kaynakları etkin bir şekilde kullanmak için önemlidir. Yerelleşme, yerel halkın afetlere verdiği tepkilerin etkinliğini artırabilir ve toplumun afetlere karşı direncini güçlendirebilir. Örneğin, yerel düzeydeki sivil toplum kuruluşları, yerel halkın katılımını sağlayarak, afet öncesi hazırlık ve afet müdahalesi süreçlerinde daha etkili olabilir. Ayrıca, yerel bilgi ve deneyimlere dayanarak, afet risk analizlerini geliştirerek ve yerel kaynakları kullanarak, afet sonrası iyileştirme sürecinde daha sürdürülebilir çözümler üretebilir.

Afet yönetiminde yerelleşme kavramı, afet risklerinin ve krizlerinin yönetilmesinde merkezi hükümet veya uluslararası kuruluşlar yerine yerel toplulukların ve kaynakların öncelikli olarak kullanılmasını ifade eder. Yerelleşme, afet yönetimi politikalarının ve stratejilerinin, yerel kültür, coğrafya ve toplumsal dinamiklere daha fazla uyum sağlayacak şekilde tasarlanmasını ve uygulanmasını sağlar. Yerel halkın katılımı ve liderliği, afetlerle başa çıkma sürecinde daha etkili ve sürdürülebilir çözümler üretme potansiyeline sahiptir.

Yerelleşme stratejileri, afet risklerini azaltma, hazırlık, müdahale ve iyileştirme aşamalarında uygulanabilir. Yerel yönetimler, yerel işletmeler (özel sektör), yerel sivil toplum kuruluşları ve yerel liderler- kanaat önderleri afet öncesi, sırası ve sonrasında etkin bir şekilde koordinasyon içinde çalışarak daha hızlı ve etkili müdahaleler gerçekleştirebilirler.

Afet yönetimi sürecinde sivil toplum kuruluşlarının katılımı, daha kapsamlı, yerel ihtiyaçlara odaklı ve sürdürülebilir bir afet yönetimini sağlaması beklenir. Ancak, bu alanda daha fazla araştırma yapılması, rol model olacak somut örneklerin projelendirilmesi ve sivil toplum kuruluşlarının kapasitelerinin güçlendirilmesi önemlidir. Binaenaleyh, afet yönetimi sürecinde yerel sivil toplum kuruluşlarının etkisinin daha da artırılması ve toplumların afetlere karşı daha dirençli hale gelmesinin sivil toplum kuruluşlarınca sağlanması için bazı güçlendirme çalışmalarının yapılması elzemdir. Bunlar şu şekilde açıklanabilir:

**İşbirliği ve Koordinasyon:* Sivil toplum kuruluşları, afet yönetimi sürecinde yerel yönetimler, uluslararası yardım kuruluşları ve diğer paydaşlarla işbirliği yapmalıdır. İyi bir koordinasyon, kaynakların etkili bir şekilde kullanılmasını ve karmaşık- çelişkili çalışmalardan kaçınılmasını sağlar. Aynı zamanda, sivil toplum kuruluşları arasında da koordinasyon ve bilgi paylaşımı önemlidir. Böylece, her bir kuruluşun uzmanlık alanına göre rol alması ve birbirini tamamlaması sağlanır.

***Katılım:** Sivil toplum kuruluşları, afet yönetimi sürecinde toplum katılımını teşvik etmelidir. Toplumun afetlere karşı dirençli olması ve iyileşme-normalleşme sürecine aktif katılımı, sivil toplum kuruluşlarının etkisini artırır. Bu, toplumun ihtiyaçlarının ve beklentilerinin daha iyi anlaşılmasını sağlar ve karar alma süreçlerine doğrudan katılımı teşvik eder. Sivil toplum kuruluşları, toplumun gücünü ve potansiyelini aktif hale getirerek daha sürdürülebilir bir iyileşme sağlar.

***Eğitim ve Kapasite Geliştirme:** Sivil toplum kuruluşları, afet yönetimi alanında yerel düzeyde aktif rol almak için eğitim ve kapasite geliştirme çalışmalarına odaklanmaları gerekir. Bu durum, yerel halka yönelik afetlere hazırlık, risk azaltma ve acil durum müdahalesi konularında eğitimler sağlamak, liderlik yeteneklerini geliştirmek ve yerel kaynakları etkili bir şekilde kullanmalarını sağlamak için önemlidir. Eğitim ve kapasite geliştirme çalışmaları, sivil toplum kuruluşlarının yerelde etkisini artırır ve toplumların afetlere karşı daha dirençli hale gelmesi açısından önemli bir stratejik faaliyettir.

***Veri ve Bilgi Yönetimi:** Sivil toplum kuruluşları, afet yönetimi sürecinde veri ve bilgi yönetimine odaklanmalıdır. Doğru ve güncel verilere dayalı kararlar, afet müdahalesinin etkinliğini artırır. Sivil toplum kuruluşları, yerel düzeyde veri toplama, analiz etme ve paylaşma kapasitelerini geliştirmelidir. Ayrıca, yerel bilgi ve deneyimleri kaydetmek ve paylaşmak için veri tabanları, haritalar ve diğer araçlar kullanılması önemli bir etkidir. Bu, daha iyi koordinasyon, planlama ve afet yönetimi stratejilerinin oluşturulmasına yardımcı olur.

***Uzun Vadeli Sürdürülebilirlik:** Sivil toplum kuruluşları, afet yönetimi sürecinde uzun vadeli sürdürülebilirliği hedeflemelidir. Bu, afetlerin ardından toplumların eski haline dönmesi yerine daha dirençli hale gelmelerini sağlamayı içerir. Sivil toplum kuruluşları, toplumları yeniden yapılandırma projelerinde yer alabilir, yerel kaynakları etkin bir şekilde kullanabilir ve sürdürülebilir kalkınma hedeflerine odaklanabilir. Bu şekilde, toplumlar gelecekteki afetlere karşı daha hazırlıklı olabilir ve daha hızlı bir şekilde iyileşmelerini sağlayabilir.

Sonuç olarak, afet yönetiminde yerelleşme stratejileri, sivil toplum kuruluşlarının yerel halkın katılımını teşvik etmesine ve yerel bilgi ve kaynakların etkin bir şekilde kullanılmasına yardımcı olacak önemli bir araçtır. Afet yönetimlerinde araçların ve amaçların birbirleri yerine kullanılmaması da bu durumun en önemli amacıdır. Buradaki amaç salt afet etkilerini yerel sivil toplum kuruluşlarına tamamen ihale etmek değil, yerel yönetimler aracılığıyla afetleri önleyici hizmetlerin ve eylemlerin toplumsal duyarlılığa dönüşmesini sağlamaktır. Bu durumu gerçekleştirmek için yukarıda bahsi geçen stratejileri uygulamak, geliştirmek, yeni yönelimler-öneriler eklemek ve en önemlisi sivil toplum alanında profesyonelleşmek gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Afet Yönetimi, Yerelleşme, Strateji, Sivil Toplum Kuruluşları.

LOCALISATION IN DISASTER MANAGEMENT: CIVIL SOCIETY ORGANISATIONS

Abstract

This study examines how localisation strategies in the disaster management process can be implemented from the perspective of civil society organisations and the explanations of the suggestions developed in this direction. On the other hand, this study also emphasises the role of local level civil society organisations in pre-disaster preparedness, response and recovery processes. Furthermore, localisation strategies that increase the participation of local people and aim to use local knowledge and resources effectively are emphasised. Disasters pose great threats to societies and local governments worldwide. Disaster management covers a series of measures and activities including pre-disaster preparation, response during disaster and post-disaster recovery processes. Effective execution of these processes is based on the coordinated participation of stakeholders at local level. Civil society organisations play a key role in understanding the needs of the population, providing emergency assistance and contributing to the community development process. Decentralisation is an approach that encourages the active participation of local level stakeholders in the disaster management process. This strategy is important to strengthen the role of civil society organisations and to make effective use of local knowledge and resources. Localisation can increase the effectiveness of local people's responses to disasters and strengthen community resilience to disasters. For example, local level civil society organisations can be more effective in pre-disaster preparedness and disaster response processes by ensuring the participation of local people. Moreover, based on local knowledge and experience, by developing disaster risk analyses and using local resources, they can produce more sustainable solutions in the post-disaster recovery process. In conclusion, decentralisation strategies in disaster management are an important tool to help civil society organisations to encourage the participation of local people and to use local knowledge and resources effectively. The most important purpose of this situation is not to use means and ends interchangeably in disaster management. The aim here is not only to tender the effects of disasters to local non-governmental organisations completely, but also to ensure that the services and actions preventing disasters through local administrations are transformed into social sensitivity. In order to achieve this, it is necessary to implement and develop localisation strategies, to add new orientations-suggestions and most importantly to professionalise in the field of civil society.

Keywords: Disaster Management, Localisation, Strategy, Civil Society Organisations.

BELEDİYELERİN ETKİN HİZMET ÜRETİMİNDE SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI İLE İŞBİRLİKLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Hasan AKAY¹

Özet

Bu çalışmada, belediyelerin hizmet üretiminde sivil toplum kuruluşlarının rolü ve öneminin ele alınması, bu iş birliğinin faydalarının ve zorluklarının irdelenmesi amaçlanmıştır. Belediyelerin salt hizmet alanlarının yanı sıra diğer sosyal sorumluluk gerektiren hizmetlerin planlamasında, uygulanmasında ve geri dönütlerin değerlendirilmesinde sivil toplum kuruluşlarının konumu ve bahsi geçen alana doğrudan dahil edilmesi hususundaki iş birliklerinin incelenmesi çalışmanın ana amacını oluşturmaktadır. Bu konuda belediyeler ile sivil toplum kuruluşlarının karmaşık ve zorlu bir yönetim süreci gerektiren hizmetlerde yasal ve politik anlamda basit ilişkiler içerisinde olmayacağı için bu konuya dair teorik ve pratik olguların incelenmesi de çalışmanın alt amaçları arasındadır. Çalışma genel olarak, sivil toplum kuruluşlarının belediyelerle iş birliği yapılmasının faydalarını, zorluklarını ve bu iş birliğinin etkinleştirilmesi için önerilerin ele alınmasına yönelik açıklamalardan oluşmaktadır.

Belediyeler, yerel hizmetlerin sağlanmasında önemli bir rol oynayan yerel kamu yönetimi birimleri arasındadır. Bunun yanında belediyeler, kaynak sınırlamaları, personel eksikliği ve yerel sorunların karmaşıklığı/ çeşitliliği gibi zorluklarla karşı karşıya kalan ve buna yönelik yerel çözümler üreten bir organizasyondur. Bu zorlukların üstesinden gelmek ve etkin bir hizmet sunumu sağlamak için belediyeler, sistemin dışından paydaşlara ihtiyaç duymaktadır. Sivil toplum kuruluşları bu paydaşlığı en az maliyetle sunabilen çözüm ortaklarıdır. Bu sebeple günümüzde, belediyelerin hizmet sunumunda sivil toplum kuruluşlarına olan ilgileri artmıştır. Bu kuruluşlar, yerel toplulukların ihtiyaçlarını karşılamak, kaynakları daha etkin kullanmak ve toplumsal(yerel) katılımı teşvik etmek gibi avantajlar sunmaktadır. Sivil toplum kuruluşları, yerel halkın ihtiyaçlarına odaklanan, yerel kaynakları kullanabilen ve toplumsal katılımı teşvik eden bir yapıya sahip olması belediyeler ile iş birliğini kolaylaştıran ve cezbeden unsurlar olarak da karşımıza çıkmaktadır. Buradan hareketle ‘Sivil Toplum Kuruluşlarının Belediyelerle İşbirliğinin Faydaları’ şu şekilde açıklanabilir:

¹ Dr., Adıyaman Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, hasanakay2@gmail.com, ORCID: 0000-0002-9531-4875

Yerel İhtiyaçlara Uygun Hizmetler Açısından: Sivil toplum kuruluşları, yerel toplulukların ihtiyaçlarını daha iyi anlayabilen ve buna uygun hizmetler sunabilen yapıya sahiptir. Belediyeler, sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliği yaparak, yerel ihtiyaçlara daha etkin bir şekilde yanıt verebilir ve daha iyi hizmet sunabilir. Böylece kamu yönetimi birimi olarak gerçekleştirmeleri gereken ödev ve sorumluluklarda hizmet yönünden yerel bir tatminlik sağlayabilirler.

Kaynakların Verimli Kullanımı Açısından: Sivil toplum kuruluşları, belediyelerin kaynaklarını daha verimli bir şekilde kullanmalarına yardımcı olabilir. Bu kuruluşlar, belediyelerin hizmet sunumunda gönüllü kaynakları, bağışları ve yerel iş birliklerini kullanabilir. Bu sayede, belediyeler daha geniş bir kaynak havuzuna erişebilir ve hizmetlerini daha etkin bir şekilde sunabilir.

Toplumsal (Yerel) Katılımı Teşvik Açısından: Sivil toplum kuruluşları, yerel toplumun katılımını teşvik eden bir platform sağlar. Belediyeler, sivil toplum kuruluşları aracılığıyla yerel halkın fikirlerini, ihtiyaçlarını ve önerilerini daha iyi anlayabilir. Bu da karar süreçlerinde daha katılımcı bir yaklaşım benimsemeyi ve hizmetlerin toplumun gerçek ihtiyaçlarına uygun olmasını sağlamayı mümkün kılar.

Bahsi geçen faydaların yanında; ‘Sivil Toplum Kuruluşlarıyla İşbirliğinin Zorlukları’ da bulunmaktadır. Bunlar şu şekilde tasniflenerek açıklanabilir:

Koordinasyon ve İletişim: Sivil toplum kuruluşlarıyla belediyeler arasında etkili bir koordinasyon ve iletişim sağlanması önemlidir. Farklı misyonlar (belediyenin ve sivil toplum kuruluşlarının hizmet anlayışı, hizmet sunma stratejileri..), çalışma yöntemleri ve beklentiler nedeniyle iletişim kopuklukları ve koordinasyon zorlukları ortaya çıkabilir.

Kaynak Sınırlamaları: Sivil toplum kuruluşları ve belediyeler arasındaki iş birliği sırasında kaynak sınırlamaları ile karşılaşılabilir. Hem belediyelerin hem de sivil toplum kuruluşlarının kısıtlı bütçeleri olabilir ve bu kaynakların etkin bir şekilde yönetilmesi gerekmektedir. Bu sebeple özellikle belediyeler tarafından sınırlı kaynaklara sahip sivil toplum kuruluşlarına yönelik kaynak aktarılması mali kısıtlamalara takılabilir.

Farklı Çalışma Kültürleri: Sivil toplum kuruluşları ve belediyeler arasında farklı çalışma kültürleri ve yöntemleri bulunabilir. Sivil toplum kuruluşları daha esnek ve hızlı kararlar alabilme eğilimindeyken, belediyeler daha bürokratik bir yapıya sahip olabilir. Bu farklılıklar, iş birliğini zorlaştırabilir ve karşılıklı oryantasyon gerektirebilir.

Belediyelerin etkin hizmet üretiminde sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliklerine yönelik fayda ve zorlukların ekseninde hem yerel yöneticilere hem de sivil toplum kuruluşu yöneticilerine yol gösterebilecek birtakım öneriler şu şekilde sıralanabilir:

İş birliği için etkili iletişim, belediyeler ve sivil toplum kuruluşları arasında önemli bir faktördür. Düzenli iletişim kanalları oluşturmak, beklentileri ve sorunları tar-

tışmak için toplantılar düzenlemek ve açık iletişim ortamı sağlamak önemlidir (İletişimi Güçlendirmek).

Belediyeler ve sivil toplum kuruluşları, ortak hedefler belirleyerek iş birliğini güçlendirebilir. Bu ortak hedefler, yerel topluluğun ihtiyaçlarına yönelik hizmet sunumu, toplumsal katılımın artırılması veya sürdürülebilir kalkınma gibi konuları kapsayabilir (Ortak Hedefler Belirlemek).

Sivil toplum kuruluşlarıyla belediyeler arasında kaynakların etkin bir şekilde paylaşılması ve yönetilmesi önemlidir. Bu, mali kaynakların yanı sıra insan kaynakları, ekipman ve diğer kaynakların da doğru bir şekilde tahsis edilmesini içerir (Kaynak Paylaşımı ve Yönetimi).

Belediyeler, sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliği yaparken, sivil toplum kuruluşlarının kapasitelerini geliştirmeye yönelik destek sağlayabilir. Eğitim, danışmanlık veya kaynaklara erişim gibi desteklerle sivil toplum kuruluşlarının yeteneklerini güçlendirmek, iş birliğinin kalitesini artırabilir (Kapasite Geliştirme).

Belediyeler ve sivil toplum kuruluşları arasındaki iş birliği alanları çeşitlilik gösterebilir. Örneğin, çevre koruma, eğitim, sağlık hizmetleri, kentsel dönüşüm, dezavantajlı gruplara destek gibi konular iş birliği için potansiyel alanlardır. Belediyeler, sivil toplum kuruluşlarının uzmanlıklarından yararlanarak bu alanlarda daha etkin hizmetler sunabilir (İş birliği Alanları).

Belediyelerin sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliği yaparken, yerel halkın katılımını teşvik etmesi önemlidir. Halkın, karar süreçlerine katılması, fikirlerini paylaşması ve hizmetlerin tasarımıyla etkin rol oynaması, toplumun ihtiyaçlarına uygun hizmetlerin sunulmasını sağlar. Belediyeler, sivil toplum kuruluşları aracılığıyla halkın sesini duymalı ve onların görüşlerini dikkate almalıdır (Yerel Halkın Katılımı).

Belediyelerin sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliği yaparken, süreklilik ve sürdürülebilirlik önemlidir. İş birliği projelerinin geçici değil, uzun vadeli olması ve sürdürülebilir sonuçlar üretmesi gerekmektedir. Bu nedenle, proje planlaması ve uygulaması aşamasında kaynakların etkin kullanımına, uzun vadeli hedeflere ve sürdürülebilirlik stratejilerine odaklanılmalıdır (Sürdürülebilirlik ve Devamlılık).

Belediyeler ve sivil toplum kuruluşları arasındaki iş birliği sosyal inovasyon ve deneysellik teşvik edebilir. Bu ortaklıklar yeni fikirlerin test edilmesi, projelerin pilot uygulamalarının yapılması ve yerel sorunlara yenilikçi çözümler bulunması için alanlar oluşturulabilir. Her iki sektörün uzmanlığı ve kaynakları bir araya getirilerek sosyal sorunlara yeni yaklaşımlar keşfedilebilir ve böylece daha etkili ve sürdürülebilir sonuçlar elde edilebilir (Sosyal İnovasyon ve Deneme).

Belediyeler ve sivil toplum kuruluşları arasındaki iş birliği, ortak girişimlerin etkisinin izlenmesi ve değerlendirilmesine yönelik mekanizmaları da içermelidir. Her iki taraf da net göstergeler ve değerlendirme çerçeveleri oluşturarak iş birliklerinin etkinliğini değerlendirebilir ve gerekli ayarlamaları yapabilir. Bu, ortaklıkta hesap

verebilirliği, şeffaflığı ve sürekli iyileştirmeyi teşvik ederek yönetişimin ilkeleri doğrultusunda hareket edilmesi açısından önemlidir (İzleme ve Değerlendirme).

Genel olarak, belediyeler ve sivil toplum kuruluşları arasındaki iş birliği, karmaşık sosyal sorunların ele alınması, toplumsal kalkınmanın desteklenmesi ve yerel halkın refahının artırılması için büyük bir potansiyele sahiptir. Bu ortaklıklar, güçlü yönlerini ve kaynaklarını kullanarak daha kapsayıcı, katılımcı ve sürdürülebilir sonuçlar elde edilmesini sağlayabilir.

Sonuç olarak, bahsi geçen iş birliği ile yerel ihtiyaçlara uygun hizmetlerin sunulmasını, kaynakların verimli kullanılmasını ve toplumsal katılımın teşvik edilmesini sağlayacak bir sistemin oluşturulması mümkündür. Ancak, iş birliği sürecinde karşılaşılan zorlukların farkında olmak ve bu zorlukları aşmak için stratejiler geliştirmek de önemlidir. Karşılıklı iyi niyetli bir ortaklık, etkili iletişim, ortak hedefler, kaynak paylaşımı ve yerel halkın katılımı gibi unsurlar, belediyelerin etkin hizmet üretiminde sivil toplum kuruluşlarıyla başarılı bir şekilde iş birliği yapmalarını sağlayacak ana etkenler arasındadır.

Anahtar Kelimeler: Belediye, Sivil Toplum Kuruluşları, İş birliği, Etkin Hizmet.

EVALUATION OF MUNICIPALITIES' COOPERATION WITH CIVIL SOCIETY ORGANISATIONS IN EFFECTIVE SERVICE PRODUCTION

Abstract

In this study, it is aimed to discuss the role and importance of civil society organisations in the service production of municipalities and to examine the benefits and challenges of this cooperation. In general, the study consists of explanations on the benefits and challenges of the cooperation of civil society organisations with municipalities and suggestions for the activation of this cooperation. Municipalities are among the local public administration units that play an important role in the provision of local services. In addition, municipalities are an organisation that faces challenges such as resource limitations, lack of staff and the complexity/variety of local problems and produces local solutions. To overcome these challenges and ensure effective service delivery, municipalities need stakeholders from outside the system. Civil society organisations are solution partners that can provide this stakeholder with the least cost. For this reason, today, municipalities have an increased interest in civil society organisations in service delivery. These organisations offer advantages such as meeting the needs of local communities, using resources more effectively and encouraging social (local) participation. The fact that civil society organisations have a structure that focuses on the needs of local people, can use local resources and encourage social participation are factors that facilitate and attract cooperation with municipalities. In general, cooperation between municipalities and civil society organisations has great potential for addressing complex social problems, supporting social development and improving the welfare of local people. By utilising their strengths and resources, these partnerships can lead to

more inclusive, participatory and sustainable outcomes. As a result, it is possible to create a system that will ensure the provision of services in line with local needs, efficient use of resources and promotion of social participation through the aforementioned co-operation. However, it is also important to be aware of the difficulties encountered in the cooperation process and to develop strategies to overcome these difficulties. A mutual partnership of goodwill, effective communication, common goals, resource sharing and participation of local people are among the main factors that will enable municipalities to successfully cooperate with civil society organisations in the production of effective services.

Keywords: Municipality, Civil Society Organisations, Cooperation, Effective Service.

KAMU YÖNETİMİ DİSİPLİNİNİN DIŞ TİCARET ALANINDA KULLANIMI

Hasan BARDAKÇI¹

Özet

Kamu yönetimi siyaset bilimi, idare hukuku ve işletme yönetimine ait teori ve yöntemleri birleştiren disiplinlerarası bir alandır [1]. Politikaların uygulanması, kamu kaynaklarının yönetimi ve kamu hizmetlerinin sağlanması dahil olmak üzere hükümet operasyonlarının incelenmesiyle ilgilidir. Kamu yönetiminin kapsamı bütçeleme, personel yönetimi ve program değerlendirmeyi de içeren çok çeşitli faaliyetleri kapsamaktadır [2]. Kamu yönetiminin bu disiplinler arası doğası, kamu kurumlarının karşılaştığı karmaşık konuların ve zorlukların kapsamlı bir şekilde anlaşılmasını sağladığı için onu hükümet operasyonlarında önemli bir alan haline getirmektedir.

Devlet operasyonlarında kamu yönetiminin önemi abartılamaz. Kamu kurumlarının verimli, etkili ve vatandaşların ihtiyaçlarına duyarlı olmasını sağlamaya yardımcı olan bir disiplindir. Kamu yönetimi aynı zamanda şeffaflığın, hesap verebilirliğin ve iyi yönetişimin desteklenmesi açısından da önemlidir [3]. Kamu hizmeti motivasyonu, bürokratik takdir ve hesap verebilirlik gibi kamu yönetimindeki temel kavram ve teoriler, kamu kurumlarının nasıl işlediğini ve nasıl geliştirilebileceğini anlamada kritik öneme sahiptir.

Dış ticaret alanında kamu yönetimi çalışmaları giderek önem kazanmaktadır. Kamu yönetiminin araştırma alanı, devlet yönetimindeki idari olgu ve olayları ve onun bürokratik yapısını içermektedir [4]. Kamu yönetiminin disiplinler arası konumu, küresel ticaretin karşı karşıya olduğu karmaşık konulara ve zorluklara dair içgörüler sunması nedeniyle onu dış ticarete popüler bir alan haline getirmiştir. Buna küreselleşmenin devlet ve kamu yönetimi üzerindeki etkileri ile Türk kamu yönetimine yansımaları da dahildir [5]. Dış ticarete kamu yönetimi disiplininin kullanılması, küresel ticaret girişimlerinin başarısı için gerekli olan şeffaflığın, hesap verebilirliğin ve iyi yönetişimin desteklenmesine yardımcı olabilir [2][6][7][8].

1. KAMU YÖNETİMİNİN DIŞ TİCARETTE UYGULANMASI

Kamu yönetimi, ülkeler arasındaki mal ve hizmet alışverişini düzenleyen politika ve düzenlemelerin yönetilmesini içerdiğinden, uluslararası ticarete çok önemli bir rol oynamaktadır. Kamu yönetimi disiplini, dış ticaretin karmaşık doğasını, onu

¹ Doç. Dr., Harran Üniversitesi, Siverek Uygulamalı Bilimler Fakültesi, Uluslararası Ticaret ve Lojistik Bölümü, hasanbardakci@harran.edu.tr , Orcid Id: 0000-0002-6181-3115

yöneten yasal ve düzenleyici çerçeveler de dahil olmak üzere etkin bir şekilde yönetmek için gerekli bilgi ve becerileri sağlar [9]. Kamu yönetimi aynı zamanda sürdürülebilir ekonomik kalkınmayı ve sosyal refahı teşvik ederek uluslararası ticaretin adil ve etik bir şekilde yürütülmesini sağlamaya da yardımcı olabilir [10]. Hükümetler, kamu yönetimi ilkelerini dış ticarete uygulayarak, ekonomik büyümeyi ve istikrarı teşvik ederek uluslararası ticari ilişkilerini etkili bir şekilde yönetebilirler.

Kamu yönetimi, uluslararası ticareti yönlendiren politikaların geliştirilmesini ve uygulanmasını içerdiğinden, küresel ticaret politikaları üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Küreselleşme ekonomik, politik ve sosyal yapıları şekillendirmeye devam ederken, kamu yönetimi yapılarının da dış ticaretin değişen taleplerini karşılayacak şekilde uyum sağlaması gerekmektedir [5]. Dış ticaret politikasına yönelik eğilim, kamu mali yönetiminde değişikliklere yol açmış, kaynak kullanımına ilişkin politikalar ve mali yönetim giderek birbiriyle bağlantılı hale gelmiştir [11]. Politika yapıcılar, kamu yönetiminin küresel ticaret politikaları üzerindeki etkisini anlayarak, uluslararası ticari ilişkileri yönetmek için etkili stratejiler geliştirebilirler.

Kamu yönetimi, özellikle gelişmekte olan ülkeler bağlamında, uluslararası ticari ilişkilerin yönetilmesinde de kritik bir rol oynamaktadır. Kamu yönetimi disiplini, dış ticaretin karmaşık doğasını, onu yöneten yasal ve düzenleyici çerçeveler de dahil olmak üzere etkin bir şekilde yönetmek için gerekli bilgi ve becerileri sağlar [4]. Kamu yönetimi, şeffaflığı, hesap verebilirliği ve iyi yönetimi teşvik ederek, uluslararası ticaretin adil ve etik bir şekilde yürütülmesini sağlamaya, sürdürülebilir ekonomik kalkınmayı ve sosyal refahı teşvik etmeye yardımcı olabilir [11]. Hükümetler, uluslararası ticari ilişkilerin etkin yönetimi yoluyla ekonomik büyümeyi ve istikrarı teşvik edebilir, aynı zamanda vatandaşlarının ihtiyaç ve endişelerini de karşılayabilir.

2. KAMU YÖNETİMİNİ DIŞ TİCARETE DAHİL ETMENİN FAYDALARI

Kamu yönetimi ilkelerinin dış ticaret alanına dahil edilmesi, hükümet operasyonlarında verimliliğin ve etkinliğin artmasına yol açabilir [12]. Kamu yönetimi disiplini, devlet yönetimindeki idari olgu ve olaylar ile onun bürokratik yapısına odaklanmaktadır [4]. Devlet kurumları, bu ilkeleri dış ticarete uygulayarak süreçlerini düzene sokabilir, bürokrasiyi azaltabilir ve karar almanın hızını ve doğruluğunu artırabilir. Bu, kaynakların daha verimli ve etkili bir şekilde kullanılmasına yol açarak sonuçta ekonomiye ve topluma bir bütün olarak fayda sağlayabilir.

Kamu yönetimini dış ticarete dahil etmenin bir diğer faydası da ticaret politikalarında şeffaflığın ve hesap verebilirliğin artırılmasıdır [13]. Şeffaflık, vatandaşların kamu yönetimi kararlarına ve faaliyetlerine katılmasını sağlayan demokratik yönetişimin kritik bir bileşenidir [13]. Hükümetler, ticaret politikalarının şeffaf ve halk tarafından erişilebilir olmasını sağlayarak karar alma süreçlerine olan güveni ve güveni artırabilir. Ayrıca, kamu görevlilerinin eylemlerinden sorumlu tutulması ve kamu kaynaklarının etkin ve verimli kullanılmasının sağlanması için hesap verebi-

lirlik esastır [14]. Hükümetler, hesap verebilirlik önlemlerini dış ticaret politikalarına dahil ederek, ticaret anlaşmalarının kamu yararına olmasını ve kamu kaynaklarının sorumlu bir şekilde kullanılmasını sağlayabilirler [15].

Son olarak, kamu yönetimi ilkelerinin dış ticarete dahil edilmesi, uluslararası ticari ilişkilerin ve müzakerelerin daha iyi yönetilmesine yol açabilir [4]. Kamu yönetimi disiplini, örgütsel hedeflere ulaşmada etkili iletişim, işbirliği ve müzakerenin önemini vurgulamaktadır [9]. Bu ilkeleri dış ticarete uygulayarak hükümetler, vatandaşlarına fayda sağlayan ve ekonomik büyümeyi teşvik eden ticaret anlaşmalarını müzakere etme yeteneklerini geliştirebilirler. Uluslararası ticari ilişkilerin etkili yönetimi aynı zamanda diğer ülkelerle olumlu ilişkileri de geliştirebilir, bu da yönetimin diğer alanlarında işbirliğinin ve işbirliğinin artmasına yol açabilir.

3. KAMU YÖNETİMİ DİSİPLİNİN FAYDALARI VE SINIRLILIKLARI

3.1. Faydalar

Etkin Kaynak Tahsisi: Kamu yönetimi ilkeleri, dış ticarete kaynakların etkili bir şekilde tahsis edilmesine, optimum kullanımın sağlanmasına ve faydaların en üst düzeye çıkarılmasına yardımcı olabilir.

Politikanın Uygulanması: Kamu yönetimi teknikleri, ticaret politikalarını ve düzenlemelerini etkili bir şekilde uygulamak için kullanılabilir, bu da operasyonların daha sorunsuz olmasını ve uluslararası standartlara uyum sağlanmasını sağlar.

Şeffaflık ve Hesap Verebilirlik: Kamu yönetimi ilkelerinin uygulanması, dış ticaret uygulamalarında şeffaflığı ve hesap verebilirliği artırabilir, etik davranışı teşvik edebilir ve yolsuzluk risklerini azaltabilir.

3.2. Sınırlılıklar

Karmaşıklık: Dış ticaret alanı karmaşık küresel dinamikler içerir ve kamu yönetimi ilkelerinin uygulanması, birden fazla paydaşın katılımı ve çeşitli düzenlemeler nedeniyle karmaşık olabilir.

Bürokratik Süreçler: Kamu yönetimi metodolojileri, dış ticaretin hızlı ortamında karar almayı potansiyel olarak yavaşlatabilecek bürokratik süreçleri başlatabilir.

3.3. Çözüm Ve Öneriler

Eğitim ve Öğretim: Kamu yönetimi ilkeleri ve bunların dış ticarete uygulanması konusunda kapsamlı eğitim sağlanması, karmaşıklığın aşılmasına ve doğru uygulamanın sağlanmasına yardımcı olabilir.

Süreçlerin Kolaylaştırılması: Dış ticarete kamu yönetimi süreçlerinin, zamanında karar alma ve operasyonları engellememesi sağlanarak kolaylaştırılmasına yönelik çaba gösterilmelidir.

4. SONUÇ

Kamu yönetimi disiplini dış ticaret alanında önemli bir rol oynamaktadır. Uluslararası ticarete uygulanması, hükümet operasyonlarının verimliliğini ve etkinliğini

artırmaya, ticaret politikalarında şeffaflığı ve hesap verebilirliği artırmaya ve uluslararası ticari ilişkileri ve müzakereleri daha iyi yönetmeye yardımcı olur. Kamu yönetiminin küresel ticaret politikaları üzerindeki etkisi abartılamaz ve dış ticarete dahil edilmesi, ülkeler arasında başarılı ticari ilişkilerin sağlanması için şarttır. Bu nedenle dış ticaret alanında politika yapıcılarının ve uygulayıcılarının kamu yönetiminin önemini kavramaları ve onun temel kavram ve teorilerini karar alma süreçlerinde kullanmaları önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Kamu yönetimi, disiplin, dış ticaret, şeffaflık, hesap verebilirlik

THE USE OF PUBLIC ADMINISTRATION DISCIPLINE IN THE FIELD OF FOREIGN TRADE

Abstract

The field of public administration plays an important role in the regulation of international trade. Public administration applies the theories, methods and approaches of political science, administrative law and business administration to ensure that international trade is conducted in a fair and ethical manner. The discipline of public administration is particularly relevant in the negotiation of trade agreements between countries. The negotiation process involves complex issues such as tariffs, quotas and intellectual property rights, which require a comprehensive understanding of the legal and economic implications of trade agreements. Public administration provides the necessary tools and expertise to ensure that trade agreements are fair, equitable and beneficial to all parties concerned. The implementation of policies and regulations to ensure fair trade practices is another important element of public administration in foreign trade. The discipline focuses on administrative facts and events in state administration and its bureaucratic structure. This knowledge is important in the implementation of trade policies and regulations as it provides insights into the functioning of government agencies responsible for the enforcement of trade laws.

In this study, the applicability of international trade practices on the scale of public administration discipline was tried to be discussed and the literature was analysed. From the studies, it is understood that the use of public administration principles in foreign trade can provide benefits such as effective resource allocation, policy implementation, transparency and accountability. However, it is concluded that limitations such as complexity and possible bureaucratic processes need to be addressed through education, training and facilitation of processes to ensure effective integration of public administration in the field of international trade.

Keywords: Public administration, discipline, international trade, transparency, accountability

KAYNAKÇA

1. Güner, H. (2016). *Türkiye’de Kamu Yönetimi ve Kamu Yönetiminin Denetimi. Denetim*(14), 65-72.
2. Saklı, A.R. (2011) Disiplinler Arası Bir Disiplin Olarak Kamu Yönetimi, Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi 13/2.sayfa 97-120, dergipark.org.tr/tr/download/article-file/287340
3. Bayansar, R. ve Özer, M. A. (2023). Türk kamu yönetiminin yakın dönem tarihsel gelişimi üzerine değerlendirmeler. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12(1), 389-406. doi:10.33206/mjss.1179198
4. Karataş, A., (2023) *Kamu Yönetimi Disiplininin Kimlik Krizine Yöntem bilimsel Bir Bakış: Akademik Çalışmalar Üzerinden Analizler*, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Doktora Tezi, Erzurum, avesis.atauni.edu.tr
5. Köse, H. Ö., (2007) Küreselleşmenin Devlet Ve Kamu Yönetimi Üzerindeki Etkileri Ve Türk Kamu Yönetimine Yansımaları, *Bilgi Çağında Türk Kamu Yönetiminin Yeniden Yapılandırılması II Adlı Kitap İçinde Bölüm*, Beta Yayınları, Editörler: Ahmet Nohutçu, Asım Balcı
6. Önen, S. M., ve Kurnaz, S., (2017) Kamu Yönetimi Reformlarında Yeni Perspektifler Ve Arayışlar, ASSAM Uluslararası Hakemli Dergi (ASSAM - UHAD)ASSAM International Refereed Journal Cilt 4, Sayı 8, Yıl 2017, dergipark.org.tr/tr/download/article-file/339956
7. Ayhan, E., Çolak, A. ve Önder, M. (2022). “Türkiye’deki Kamu Yönetimi Çalışmalarının Eğilimi: 1990-2019 Yılları Arasında AİD’de Yayımlanan Makalelerin Bibliyometrik Analizi”, *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, 17(1), 1 – 28. Doi: 10.17153/oguiibf.949913
8. Uygun, Serdar. (2018). *Kamu Yönetimi Karşılaştırmalarında Ülke İçi ve Ülke Dışı Tercih Yöntemlerinin Kıyaslanması: Yöntem, Aktörler, İlkeler ve Süreç. International Journal of Social Humanities Sciences Research (JSHSR)*. 5. 3372-3382. 10.26450/jshsr.696.
9. Özer, M. A., Yıldırım, S. (2023). Türk Kamu Yönetiminin Değişim Sürecine Uluslararası Kuruluşların Etkisi. *Kamu Yönetimi Enstitüsü Sosyal Bilimler Dergisi*. (5), 161-206.
10. Berkün, S., (2017) *Kamu Açısından Yönetim*. HAK-İŞ Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi, Cilt: 6 Yıl: 6 Sayı:16 (2017/3) ISSN: 2147-3668 – E-ISSN: 2587 – 103X, dergipark.org.tr/tr/download/article-file/390927
11. Demircan, E. (2015). Kamu Mali Yönetimindeki Değişim Trendinin Dış Ticaret Politikasına Etkileri. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*(24).
12. Polat, G. E., & Akçakaya, M. (2022). *Kamu Yönetiminde Verimlilik: Kavramsal Bir İnceleme. Ekonomi İşletme Siyaset Ve Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 8(2), 250-268.
13. Şamdan, Y. (2023). *Türk Kamu Yönetiminde Şeffaflık ve Hesap Verebilirlik. Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi*, 6(3), 926-942. <https://doi.org/10.33712/mana.1256052>
14. Sancak, İ.T.B., (2019). *Hesap Verebilirlik Işığında Yönetişim Ve 5018 Sayılı Kamu Mali Yönetimi Ve Kontrol Kanunu*. Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi Ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Yönetişim ve Sivil Toplum Kuruluşları Bilim Dalı yüksek lisans tezi
15. Önen, S. M., & Ozan, M. S. (2021). *Kamu Yönetimi Reformlarının Dönüşümü. TroyAcademy*, 6(2), 521-548. <https://doi.org/10.31454/troyacademy.922967>

TÜRK BELEDİYE SİSTEMİNDE BELEDİYE BAŞKANI GÖREVLENDİRMELERİ: CUMHURİYET DÖNEMİ BELEDİYESİ ÜZERİNDEN BİR DEĞERLENDİRME

Hasan YAYLI¹, Meryem YILMAZ TOK²

Özet

Türkiye’de yerel yönetimler ile merkezi yönetim arasında hizmet alanlarının nasıl paylaşılacağı, aralarındaki ilişkinin ne düzeyde olacağı hususları 1900’lü yılların başından beri tartışılan temel konulardan olmuştur. Prens Sebahattin ve Ahmet Rıza ile başlayan tartışmalar günümüzde halen geçerliliğini korumaktadır. İdari vesayetin hangi durumlarda kullanılabileceği, idari özerkliğin ne düzeyde olacağı gibi sorular bu süreçte sık sık tartışılmıştır. Nitekim merkezden yönetim-yerinden yönetim tartışmaları çerçevesinde ele alınması gereken bir başka konu da belediye başkanlarının göreve gelme yöntemleriyle ilgilidir.

Bu çalışmanın amacı Cumhuriyet döneminde yerinden yönetim ilkesinin hayata geçirilmesinin bir pratiği olarak belediye başkanlarının belediye meclis içerisinde ya da halk tarafından seçilmesi dışında atanmasını gerektiren hallerin de ortaya çıkabilmesi durumunda Türk belediye sisteminin bu konuyu yasal olarak nasıl düzenlediğini ortaya koymaktır.

Çalışmada ilgili konu Cumhuriyet dönemiyle sınırlandırılmış ve temel yasal düzenlemeler ile ilgili literatür taraması yapılarak konu üç alt dönemde incelenmiştir: 1930’a kadar olan dönem, 1930-1963 arası dönem ile 1963 sonrası dönem.

Genel olarak bakıldığında belediye başkanlarının göreve gelme yöntemleri ülkelere göre farklılık göstermektedir. Ancak temelde iki yöntem bulunmaktadır: atanma ve seçilme. Seçimle göreve gelme ise halk tarafından seçilme ve belediye meclisi içerisinde seçilme olmak üzere iki şekildedir. Türkiye’de Cumhuriyetin ilanından sonraki dönem incelendiğinde her iki yöntemin de uygulandığı görülmektedir. Ancak Ankara Şehremaneti uygulaması dışında Cumhuriyet döneminde belediye başkanlarının ilkel olarak seçimle göreve gelmesi esasına dayalı bir yaklaşım söz konusudur. 1930 yılında yürürlüğe giren 1580 sayılı Belediye Kanunu’nun ilk halinde dolaylı bir seçim olarak belediye meclisi kendi içinden bir başkan seçerken

¹ Prof. Dr., Kırıkkale Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, hyayli@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-9567-6382

² Arş. Gör., Kırıkkale Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, meryemyilmaz@kku.edu.tr, ORCID: 0000-0003-3362-7742

1963 yılından sonra belediye başkanlarının doğrudan halk tarafından seçilmesi usulü kabul edilmiştir.

Cumhuriyetin ilanından sonra Türk belediyeçilik sisteminde ilk önemli düzenleme 1924 yılında Ankara Şehremaneti'nin kurulması olmuştur. Ankara'nın başkent olarak ilan edilmesinden sonra buradaki belediye sistemi İstanbul'a benzer şekilde şehremaneti olarak düzenlenmiştir. 417 sayılı Kanunla kurulan Ankara Şehremaneti'nde şehremaninin hükümetçe atanması usulü kabul edilmiştir.

14.04.1930 tarihli 1580 sayılı Belediye Kanunun yürürlüğe girmesiyle birlikte belediyeçilik açısından yeni bir dönem başlamıştır. Bu kanunla ülkedeki belediyeler tek bir kanun altında toplanmış oldu. 1580 sayılı Kanunun ilk halinin 89. maddesine göre, belediye başkanları belediye meclisi tarafından, meclis içinden ya da dışından 4 yıl için gizli oyla seçilmektedirler. Aynı maddenin devamında belediye başkanı seçimi, vilayet merkezi olmayan yerlerde valinin onayı ile vilayet merkezi olan belediyelerde İçişleri Bakanının (Dâhiliye Vekili) önerisi ve Cumhurbaşkanının (Reisicumhur) onayı ile kesinleşmekteydi. Kanunun 94. maddesi ise, dönemin merkezîyetçi düşüncesine paralel olarak, atanmış (mansup) başkan ile ilgili düzenlemeleri içermektedir. Buna göre Ankara belediye başkanının ataması İçişleri Bakanının seçimi ve önerisi, Cumhurbaşkanının onayı ile yapılmaktaydı. Aynı maddenin devamında Bakanlar Kurulunca (İcra Vekilleri Heyeti) lüzum görülmesi halinde tespit edilecek bazı beldelerden vilâyet merkezi olanların belediye başkanlarının İçişleri Bakanı tarafından, vilayet merkezi olmayan yerlerin belediye başkanlarının ise vali tarafından atanabilecekleri ya da görevden alınabilecekleri hüküm altına alınmıştır. Bu gibi belediyelerde ya da Ankara'da, belediye başkanlığı İçişleri Bakanının önerisi Cumhurbaşkanının onayı ile vali ya da kaymakamın uhdesine verilebilmekteydi. 1580 sayılı Belediye Kanunu'ndaki bir diğer önemli düzenleme ise 149. maddede yer almaktadır. Bu maddeye göre İstanbul belediyesi ile İstanbul il özel idaresi birleştirilmiştir. 150. maddede ise İstanbul belediye başkanlığını, İstanbul valisinin ifa edeceği hüküm altına alınmıştır.

1580 sayılı Belediye Kanunu'nda 1948 yılında çıkarılan 5168 sayılı Kanun ile Ankara'da belediye başkanının İçişleri Bakanının önerisi ve Cumhurbaşkanının onayı ile atanması usulüne son verilerek diğer belediyelerde olduğu üzere meclis tarafından seçilmesi yöntemine geçilmiştir. Benzer şekilde 1954 tarih ve 6349 sayılı Kanun ile 1580 sayılı Kanunun İstanbul yönetimini düzenleyen maddeleri kaldırılmış ve İstanbul belediyesinin vilayetten ayrılması kabul edilmiştir. 1955 yılında yapılan yerel seçimlerde İstanbul'da il genel meclisi ve belediye meclisi için üyeler seçilmiştir. 1958 yılında ise İstanbul'da kurulmuş olan birleşik yönetim, İstanbul İl Özel İdaresi ve İstanbul Belediyesi olarak fiilen ayrılmıştır. Böylelikle 1930 yılından itibaren kullanılan valinin hem il özel idaresinin hem de belediyenin başı olması uygulamasına son verilmiştir.

1963 yılında 307 sayılı Kanun ile Belediye Kanunu'nda yeni düzenlemelere gidilmiştir. Buna göre belediye başkanlarının belediye meclisi içinden seçilip, vali ya da cumhurbaşkanı tarafından onaylanması uygulamalarına son verilmiştir. Bu tarihten

sonra belediye başkanlarının doğrudan halk tarafından seçilmesi uygulaması getirilmiştir.

1984 tarihli 2972 sayılı Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun ile 1963 yılında başlayan belediye başkanlarının seçimle göreve gelmesi uygulaması devam ettirilmiştir. Belediye başkanlarının göreve gelme yönetimi olarak seçilme yöntemi, bu kanuna uygun olarak 2005 tarihli 5393 sayılı Belediye Kanununun 37. maddesinde *“Belediye başkanı, ilgili kanunda gösterilen esas ve usûllere göre seçilir.”* hükmü ile devam ettirilmiştir. 45. maddede ise belediye başkanlığının herhangi bir nedenle boşalması durumunda belediye meclisinin toplanarak meclis içinden belediye başkanı/belediye başkan vekili seçeceği hüküm altına alınmıştır. Ancak 2016 yılında çıkarılan 674 sayılı KHK ile bu maddeye eklenen *“Ancak, belediye başkanı veya başkan vekili ya da meclis üyesinin terör veya terör örgütlerine yardım ve yataklık suçları sebebiyle görevden uzaklaştırılması veya tutuklanması ya da kamu hizmetinden yasaklanması veya başkanlık sıfatı veya meclis üyeliğinin sona ermesi hallerinde 46 ncı maddedeki makamlarca belediye başkanı veya başkan vekili ya da meclis üyesi görevlendirilir.”* ifadesi bu hükmün istisnasını oluşturmaktadır. Buna göre terör örgütleri ile ilişkili olan belediye başkanlarının görevlerinden uzaklaştırılması durumunda belediye başkanlığına büyükşehir ve il belediyelerinde İçişleri Bakanı, diğer belediyelerde ise vali tarafından görevlendirme yapılmaktadır.

Çalışmanın bulgularına göre tarihsel süreç içerisinde Türk kamu yönetiminin merkeziyetçi karakteri belediye başkanı görevlendirmeleri sürecinde de kendini göstermektedir. Yönetimdeki demokratikleşme pratiklerinin daha güçlü bir şekilde hayata geçirildiği 1961 Anayasası döneminde belediye başkanının atama yerine doğrudan halk tarafından seçilerek göreve gelmesi uygulaması başlamış ve bu uygulama günümüzde de halen devam etmektedir. Belediye başkanlarının doğrudan halk tarafından seçilerek göreve gelmeleri yönetimde demokratikliğin bir göstergesi olarak görülse de Türk kamu yönetiminin merkeziyetçi karakterinin yerele yansması olarak da yorumlanabilir. Zira bu yöntem ile güçlü belediye meclisi karşısında güçlü bir belediye başkanlığı ile yürütme organı da güçlendirilmiştir. 307 sayılı Kanun ile birlikte güçlü başkan modeli Türk belediyecilik sistemi içerisinde yerleşmiştir. Ayrıca süreç içerisinde olağan dışı bir yöntem olarak belediye başkanı görevlendirmesini gerektiren hallerde ortaya çıkmıştır. Özellikle 2016 yılında çıkarılan 674 sayılı KHK ile birlikte bu süreç çok farklı bir boyuta ulaşmıştır.

Anahtar Kelimeler: Belediye, belediye başkanı, belediye başkanı görevlendirmeleri

MAYOR ASSIGNMENTS IN THE TURKISH MUNICIPAL SYSTEM: AN EVALUATION ON REPUBLICAN ERA MUNICIPALISM

Abstract

The method of appointment of mayors has always been an issue on the agenda during the republican period. In some periods, mayors were appointed by the government, in some periods they were elected from within the municipal council and in some other periods they were directly elected by the people. However, the main practice was for mayors to be elected. In Turkey, except for the period of Ankara Şehremaneti, mayors were elected as usual practice. However, in some periods, there have been cases that require the appointment of a mayor as an extraordinary method. In particular, with the Decree Law No. 674 issued in 2016, the regulations on the appointment of mayors in the Municipality Law have been one of the most debated issues in Turkish municipalism in recent times. These practices vary according to the relationship between central and local governments. Even when the mayor is directly elected by the people, the centralist character of the Turkish public administration system comes to the fore.

Keywords: Municipality, mayor, mayor assignments

KÖTÜ HUYLU/HABİS (WICKED) SORUN PERSPEKTİFİNDEN AFETLERİN ANALİZİ

Hayriye ŞENGÜN¹

Özet

Günümüz dünyasında ülkeler ve topluluklar her geçen gün çeşitli afetler karşısında çaresizliği yaşamakta ve afetlerin her tekrarlanışında bu çaresizlik katlanarak artmaktadır. Özellikle gelişmekte olan ve az gelişmiş ülkelerde afetlerin ortaya çıkardığı bu çözümsüzlük yeni bir kavramsallaştırmayı hak etmektedir. Yönetimde karar alıcılar ve uygulayıcılar çevresel sorunlar, iklim değişikliği, doğa veya insan kaynaklı afetler ve krizler, işsizlik, yoksulluk vb. gibi çözülmesi zor, belirsiz, karmaşık, sınırları aşan boyutlara sahip kötü huylu/habis/karmaşık sorunlarla karşı karşıyadır. 1973 yılında ilk kez kentsel planlama ile ilgili olarak Rittel ve Weber'in ortaya attıkları wicked (habis/kötü huylu/karmaşık vb.) sorunlar kavramsallaştırması afetleri de açıklamakta büyük ölçüde yol göstericidir. Bu bağlamda kötü huylu/karmaşık (wicked problem) sorun kavramsallaştırması önemli ölçüde çözüm için yol gösterici strateji oluşturmada yol gösterici özellik taşımaktadır. Afet sorununun özellikleri nedeniyle kötü huylu sorun niteliği, sorunu durdurma olanağının olmaması, gereği gibi bir çözümünün olmamasının yanı sıra sonuçların deneme yanılma yoluyla geri alınma durumunun mümkün olmaması kötü huylu sorun olarak kabul edilmesini sağlamaktadır.

Deprem ve diğer doğa kaynaklı afetlerde doğanın sıradan bir hareketi, insan unsurunun yarattığı fiziksel ortamla birlikte, çözülmesi zaman, para ve emek gerektiren bir kötü huylu/karmaşık/habis sorun haline dönüşmektedir. Dünyada ve Türkiye'de afetlerin olası etki alanları, zarar verme kapasitesi ve zarar verme alanlarının bilinmesini sağlayacak düzeyde bilimsel veri olmasına karşın, hala bir depremde binlerce kişi yaşamını yitiriyorsa, milyarlarca dolarlık ekonomik kayıp oluşuyorsa, olası sel durumunda uyarılara karşın hala önemli can ve mal kayıpları yaşanıyorsa, sorunun kavramsallaştırılması üzerinde durulması gerekir. Afet olgusu elbette ki yönetim sorunun önemli bir bileşenidir, ancak yönetim sürecine müdahale ile şu ana kadar tam bir çözüm üretilmemesi daha başka etkenlerin göz ardı edilmemesi gerektiği düşüncesini oluşturmaktadır.

Dünyanın hemen hemen her ülkesinde ve Türkiye'de iklim değişikliğinin de etkisiyle artan meteorolojik kökenli afetlerin zararlarının; insana, doğaya ve kültürel varlıklara zarar vermesinin önlenememesi, ne tür bir sorunla karşı karşıya olunduğunun bilinmesine ve sorunla mücadele etmek için doğru verilere ve bu konuda

¹ Prof. Dr. Bayburt Üniversitesi, İİBF, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, hsen-gun@bayburt.edu.tr, ORCID: 0000-0002-1899-8329

ayrıntılı bir irdelemesine gereksinimi vardır. Türkiye’de yaşanan afetlerle başa çıkabilmek için doğru kavramsallaştırma diğer bir önemli unsurdur. Eğer soruna wicked (kötü huylu/habis/karmaşık) sorun perspektifinden yaklaşılsa, üretilecek çözümlerin etki düzeyi de böylece ortaya konulabilecektir. Şöyle ki; afet olgusu bir kanser hücresine benzetilirse, bu hücrenin yayılmasının önüne geçmek ve vücuda daha az zarar vermesini sağlamak için her gün yeniden geliştirilen yöntemleri dikkate almanın yanı sıra sağlam bir bünyeye sahip olmak da gereklidir. Afetlerin; iklim değişikliği, yanlış kentleşme, yanlış sanayileşme etkisiyle giderek çeşitlenmesi, yıkıcı etkilerinin artması, bünyenin yani kentlerin dayanım gücünün bugünkü durumundan daha fazla güçlendirilmesini zorunlu kılmaktadır. Gelişmiş ülkelerin afetler karşısında daha az kayıplar vermesinin altında yatan gerçeklik de bünyelerinin afetlere karşı dayanıklı olmalarıyla açıklanabilir. Bu dayanıklılık literatürde yeni bir kavramsallaştırmayla karşılanmaktadır, bu kavram dirençliliklerdir.

Afetler karşısında dirençli olunması, tek bir unsurun, yani sadece ekonominin dirençli olması, krizler karşısında sarsılmamasıyla değil, fiziki yapının, kentsel altyapının yasa ve yönetmeliklere uygun olarak inşa edilmiş ve evrensel standartlara sahip olması, toplumun da o ölçüde afetlere hazırlıklı olması durumuyla açıklanabilir. Dolayısıyla afet sorununa yaklaşıırken çözümün nasıl sağlanacağını tek bir boyutla ele alınmaması gerekmektedir. Afet olgusu bir yönetim ve örgütlenme sorunu olduğu gibi, kaynakların iyi kullanılmasının gerekli olduğu bir sorundur. Yönetimin bütün unsurlarıyla birlikte kaynakların doğru yönetilmediğinde, bilimsel veri akışı en iyi düzeyde olsa bile eğer bu sürecin paydaşları yeterli düzeyde farkındalığa sahip değilse, sorunun çözümünde istenilen düzeye ulaşılması zor olacaktır. Türkiye’de sık aralıklarla yıkıcı depremlerin olmasına, son yıllarda büyük kentlerin şehir selleriyle büyük can ve mal kayıpları yaşamasına karşın, hala kentlerin çarpık gelişmesinin devam ettiği, imar aflarıyla sağlıklı yapılaşmanın önünün kesildiği bilinen bir gerçektir. Bu gerçeklikle mücadele ederken kamu yönetimleri ve kamu politikası yapıcılar kötü huylu/karmaşık sorunlarla mücadele stratejileri geliştirme çabası içerisindeyler. Her afet olgusu sonrasında alınan derslerden sonuçlar çıkarma çabaları bunu açıklamaktadır.

Kötü huylu sorunlarla mücadeleye ilişkin literatürde genellikle üç farklı yaklaşımın öne çıktığı görülmektedir. Bu yaklaşımlar; iş birlikçi yönetim ve ağ yönetimi, kamu kurumları arasında yatay ve dikey eşgüdüm ve bütünleşme ile karar alıcıların veya kamu yöneticilerinin iş birliğini öne çıkaran liderlik süreçleri veya tarzlarıdır. Ancak bu yaklaşım mucizevi şekilde çözüm üretme kapasitesine sahip değildir. Kötü huylu sorunlar Rittel ve Weber’in kavramsallaştırmasında “yeganedir” ve her biri kendine özgü, ayırt edici özelliklere veya kötülük derecesine (wickedness) sahiptir. Dolayısıyla bu kötü huylu sorunlarla baş etmek için sorunlara her durumda geçerli evrensel stratejiler ile değil, sorun odaklı ve durumsal bir bakış açısıyla geliştirilen stratejilerle yaklaşmak gerekmektedir.

Bu çalışmada, Türkiye’deki literatürde son yıllarda tartışılmakta olan kötü huylu sorun kavramsallaştırmasıyla afetlerin açıklanması, analiz edilmesi, bu sorunlarla

başla çıkılmasında kullanılan temel stratejilerin çözüm olmadığı savunusu karşısında hangi koşullarda ne tür stratejilerin hangi kötü huylu sorunlar için daha uygun olduğu, başlıca stratejilerin başarılı olarak uygulanmasında sınırlayıcı ve zorlayıcı faktörlerin neler olduğu gibi sorulara yanıt verilmesi amaçlanmıştır. Bu bağlamda literatürdeki teorik ve uygulamalı çalışmalara odaklanarak, doküman inceleme yöntemiyle yürütölen tartışma sonucunda, kötü huylu sorun olarak afetlerin doğası, afetlerle başla çıkma stratejileri üzerine sorun odaklı bir bakış açısıyla, bazı temel argümanlar geliştirilmiştir.

Anahtar kelimeler: Afet, Afet Yönetimi, Kötü Huylu/Habis Sorun, Türkiye'nin Afetselliği

DISASTERS FROM THE PERSPECTIVE OF WICKED PROBLEMS

Abstract

In today's world, countries and communities experience desperation in the face of various disasters every day, and this desperation increases exponentially with each recurrence of disasters. This deadlock caused by disasters, especially in developing and underdeveloped countries, deserves a new conceptualization. The wicked problem conceptualization for urban planning, first put forward by Rittel and Weber in 1973, is an important guide in explaining the phenomenon of disaster. The nature of the disaster problem, the lack of possibility to stop the problem, the lack of a proper solution, and the fact that the results cannot be undone by trial and error make it considered a wicked problem.

In order to prevent disasters, which have increased due to the effect of climate change in almost every country in the world and in Turkey, from harming people, nature and cultural assets, there is a need to know what kind of problem we are faced with and to analyze the data to define the problem well in order to combat it. Correct identification is of great importance in order to cope with disasters in Turkey. If the problem is approached from the perspective of a wicked problem, the impact level of the solutions to be produced can be revealed. If we compare the phenomenon of disaster to a cancer cell, preventing the spread of this cell requires having a strong constitution as well as taking into account the methods that are redeveloped every day to ensure that it causes less harm to the body. The increasing variety of disasters and their increasing destructive effects necessitate strengthening the resilience of the body. The underlying reality that developed countries suffer less losses in the face of disasters is that their structures are resilient.

In this study, the phenomenon of disaster is approached from the perspective of a wicked/complex problem and the problem is analyzed. As a result of the discussion carried out using the document review method, using the literature, it is discussed how the disaster problem should be approached in order to reduce disaster damages.

Keywords: Disaster Management, Wicked Problem, Disaster, Turkey's Disaster.

KIRSAL VE KENTSEL ALAN BELİRLEME KRİTERLERİ, KULLANIM AMAÇLARI, YETERLİLİKLERİ

Hikmet KAVRUK¹

Özet

Türkiye’de yerleşim yerlerinin kırsal veya kentsel niteliğini belirlemede sorunlar bulunmaktadır. Nüfus büyüklüğü ve idari statü esaslı kırsal alan ve kentsel alan tanımlamaları yapılmaktadır. Ancak özellikle iç göçler nedeniyle nüfus hareketliliği, idari statülere sık müdahaleler kırsal ve kentsel alan belirlemede tutarsızlıklar oluşturabilmektedir. Bu çalışmada kırsal ve kentsel alan belirleme sorunları üzerine odaklanılmaktadır. Kırsal ve kentsel alan belirlemenin anlamı, kriterleri, belirlenmesinin amaçları açıklanacaktır. Kentleşme derecesinin ölçülmesine dayanan yeni uygulamayla kırsal/kentsel alan belirlemenin yeterliliği inceleme konusu yapılacaktır.

Türkiye’de mahalle, kentsel alanın en küçük yerleşim birimidir ve aynı zamanda bu yerleşim alanının yönetsel ünitesidir. Kırsal alanın en küçük yerleşim ünitesi ise köydür. İç göçler, kentleşme süreci, idari sisteme çeşitli zamanlarda yapılan müdahaleler gibi nedenlerle, yerleşim yerleri aynı yerde kalsa da idari sistem içindeki yeri (statüsü) değişebilmektedir.

Örneğin idari statü esasında eğer belediye kent yönetimi ise, belediye kurulu her yerleşim yerini kent kabul etmemiz gerekecektir. Belediye kurmak için asgari nüfus şartı 5 bin olduğuna göre, 5 bin nüfus üstü kent, daha az nüfuslu yerler kırsal alan denilmesi gerekecektir. Oysa il ve ilçe merkezlerinde nüfusa bakılmaksızın belediye kurulmakta, belde belediyelerinin önemli bir kısmının nüfusu 5 bin nüfusun altındadır.

Örneğin kalkınmada öncelikli yörelerin belirlenmesinde il sistemi esas alınmaktadır. İl ve ilçe kavramları merkezi idarenin taşra teşkilatlanmasının kavramlarıdır. İl sınırının çizilmesinde kent ya da kır alanının ilgisi yoktur. Anayasaya göre il sınırlarını çizilmesi kamu hizmetlerinin gereği, coğrafi şartlar ve ekonomik durum ile ilgili siyasi bir tasarruftur. Oysa kırsallık ya da kentsellik yerleşim yeri esastır. En azından kentsellik yerleşim yeri ölçütüdür. İl ya da ilçe, sınırları içinde sosyo-ekonomik yapıları birbirinden farklı çok sayıda yerleşim yerini bulundurmaktadır. Bir il ya da ilçenin sınırları içindeki bir yerleşim yerinin demografik ve sosyo-

¹ Prof. Dr., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, hikmet.kavruk@hbv.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0001-7860-585X>

esasinda coğrafyanin her bir 1 km²'lik alaninin nüfus büyüklüğü ve belirgin sosyo-ekonomik fonksiyonu dikkate alınarak, bu bir km²'lik plakalar itibariyle yerleşim yerleri için yoğun kentsel alan, orta yoğun kentsel alan ve kırsal alan kodlamasını yapmaktadır.

TÜİK'nun bu yeni kırsal kentsel alan sınıflandırması köy ve mahalleler düzeyinde yapıldığından, o yerleşim yerinin idari statüsünün daha etkili belirlenmesine imkân vermektedir. Çünkü köy ya da mahallenin her bir 1 km²'lik plakasında, nüfusun hangi plakalarında yoğunlaştığı ve her bir plakada nüfusun %50'den fazlasının hangi ekonomik fonksiyonda yoğunlaştığı, o yerleşim yerlerinin kentsel veya kırsal karakterini ortaya koyacaktır. Yerleşim yerinin köy mü, mahalle mi, kırsal mahalle mi olduğunu 1 km²'lik coğrafi plakalar esasında, nüfus büyüklüğü, nüfus yoğunluğu ve ekonomik fonksiyon kriterlerinin birlikte gözetilmesiyle daha doğru tespit etmeye imkân verecektir.

Çalışmada, Türkiye'de bugüne kadar uygulanan kır-kent ayrımı ve kriterleri araştırılacak, kırsal ve kentsel alan tanımlarına dayalı uygulamaların değerlendirilmesi yapılacak, sorun alanları sıralanacaktır. Yeni uygulamaya giren yoğun kent alanı, orta kentsel alan ve kır alanı sınıflandırmasının yapısı ve yeterliliği tartışılacak, hangi ihtiyaçlara cevap verip veremeyeceği araştırılacaktır. Çalışma, ilgili literatür bilgisine dayalı olarak ve konunun temel hukuki düzenlemelerinin hükümleri doğrultusunda işlenecektir.

Anahtar kelimeler: Kırsal Alan, Kentsel Alan, Yoğun Kent Alanı, Orta Yoğun Kent Alanı, Kır

CRITERIA FOR DETERMINING RURAL AND URBAN AREAS, PURPOSES OF USE, QUALIFICATIONS

Abstract

In Türkiye, for various administrative and economic purposes, administrative status and population size criteria are used to distinguish rural and urban areas in line with current legal regulations. In the Village Law No. 442, the urban criterion is seen as a population over 20 thousand. In various projects for rural development, the maximum population criterion of 20 thousand or 25 thousand can be used in applications such as loans, exemptions and support.

According to administrative status, metropolitan areas, provincial centers and district centers are considered cities. TÜİK calculates the urban population based on the people residing in these settlements. It defines the rural area as villages, towns and sub-village settlements and calculates the rural population.

In accordance with the provisions of Law No. 6360, which was enacted in 2012 and whose regulations regarding administrative grading came into force with the local elections in March 2014, the administrative structure and status of the settlements have changed a lot. In 30 metropolitan provinces, the public legal entities of

town municipalities and villages have been abolished, and almost all of the village headman's offices and town municipalities have been transformed into neighborhood headmanship units. However, although its socio-economic character is rural, the status of the place where it exists has now become a big city. In order to solve the problems caused by this situation, the rural neighborhood status was later developed.

The method of defining rural and urban areas with the degree of urbanization (DEGURBA) system used in the European Union has started to be implemented by TURKSTAT as of 2022. With this system, the rural and urban characteristics of the village and neighborhood are determined by calculating the population size and density and distinct socio-economic structure of the settlements in 1 km² grids, based on the smallest settlement units, namely villages and neighborhoods. As a result of these calculations, settlements are classified as dense urban area, medium dense urban area and rural area.

In the study, the rural-urban distinction and criteria applied in Turkey to date will be explained, applications based on rural and urban area definitions will be evaluated, and problem areas will be listed. The structure and adequacy of the newly classification categorized as "densely populated, intermediate-density and thinly populated" will be discussed, and it will be investigated whether it can meet the needs. The study will be conducted based on knowledge of the relevant literature and in line with the provisions of the basic legal regulations of the subject.

Keywords: Rural Area, Urban Area, densely populated Urban Area, intermediate-density Urban Area, thinly populated Rural area

KAMU YÖNETİMİNDE “İTİBAR GÜVENLİĞİ” MESELESİ: DEZENFORMASYONLA MÜCADELE İÇİN İSTİHBARATA DAYALI KOLLUK YÖNETİŞİMİ

Hüseyin ARAS¹

Özet

Kamusal hizmetler sunan kişi, kurum ve kuruluşların vatandaşlar nazarındaki itibarları kamu yönetiminin önemli bir meselesidir. Hükûmetlerin meşruiyetine etki etme potansiyeline sahip olması bu meseleye önem kazandırmaktadır. Bu nedenle kişi, kurum ve kuruluşlar itibar kazanmak için çaba sarf ederler. Bu uğurda önemli yatırımlar bile yapabilirler. Ancak itibar kazanmak kadar, kazanılmış olan itibarı muhafaza etmek de elzemdir. İtibarın muhafazası itibar yönetimi çerçevesinde kişi, kurum ve kuruluşların öznel çabalarını gerektirebilir. Bilimsel yaklaşımlara da bu süreçte ihtiyaç duyulabilir. Ancak itibarın muhafazası için öznel nitelikteki kişisel ya da kurumsal çabalar her zaman yeterli olmaz. Çünkü bazen itibar kayıplarına çeşitli yöntemlerle kasıtlıca gerçekleştirilen saldırılar sebep olur. İtibarın muhafazası suç sayılan bu türdeki saldırı olasılıkları nedeniyle önleyici ve cezalandırıcı yasal tedbirler gerektirir. Bu bakımdan, itibar gibi, “itibar güvenliği” de kamu yönetiminin önemli bir meselesidir.

İtibar kayıpları gerçekleştiğinde ortaya çıkabilecek zararın boyutları büyük olabilir. Suçlular ya da sorumlular kanunlarda öngörülmüş olan biçimde cezalandırılırsalar bile ortaya çıkan zararları telafi etmek kolay olmayabilir. Bu nedenle itibar kayıplarına sebep olabilecek kasıtlı saldırıların önlenmesine odaklanmak elzemdir. Hükûmetlerin bu konuda devredilemez sorumlulukları vardır. Hükûmetlerin emrindeki kolluk birimleri kişi, kurum ve kuruluşların can ve mal-mülk güvenliklerini sağlamak için yaptıkları gibi itibar güvenliklerini sağlamak için de önleyici nitelikteki güvenlik yönetimi yaklaşımlarına odaklanmak zorundadırlar.

Proaktif (ön alıcı) yaklaşımlar itibar güvenliğini sağlamak için hükûmetlerin emrindeki kolluk birimleri tarafından kullanılacak güvenlik yönetimi yaklaşımlarıdır. Hukukun üstünlüğüne bağlılık proaktif güvenlik yaklaşımlarının temellerinden biri olmak zorundadır. Özgürlük-güvenlik dengesi de bu yaklaşımlar dahilindeki süreçlerde hassasiyetle gözetilmelidir. Çünkü demokratik değerlerden uzaklaşılması bu yaklaşımların başarısının şartlarından. Reaktif (tepkisel) güvenlik yaklaşımları da itibar güvenliğinin sağlanmasına katkı sunar. Ancak önlemenin (ön

¹ Doç. Dr., Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, huseyinaras06@gmail.com, ORCID: 0000-0001-8117-6574

almanın) müdahale etmekten (tepki vermekten) daha ekonomik ve daha etkili olduğu hallerde proaktif güvenlik yaklaşımlarının reaktif güvenlik yaklaşımları karşısında daha tercih edilir olduğu açıktır. Bu minvalde itibar güvenliğinin sağlanması hedefiyle uyumlu güvenlik yönetimi yaklaşımlarından birinin proaktif güvenlik yaklaşımları olduğu ifade edilebilir. Proaktif güvenlik yaklaşımları kapsamında istihbarata dayalı kolluk stratejisinin ise kişisel ve kurumsal itibara yönelik saldırıları önlemenin etkili bir aracı olabileceği iddia edilebilir.

İstihbarata dayalı kolluk stratejisi suça dair istihbarat toplama ve analiz etme yoluyla gerçekleştirilen bir suçla mücadele stratejisidir. Kamusal kaynakların etkili ve verimli kullanılmasının gerekliliği bu stratejiyi bir seçenek haline getirmektedir. Suçun önlenmesi, azaltılması, kesintiye uğratılması ve ortadan kaldırılması bu stratejinin temel gerekçeleridir. Bu stratejinin kullanımıyla suçla mücadelede memnuniyet veren ilerlemeler sağlanabilmektedir. Bu stratejinin organize suçla baş edebilmek, kaynakları daha iyi kullanabilmek, öncelikli hedeflere odaklanabilmek vb. bakımından etkili bir strateji olabileceği de kanıtlanmıştır. Bu halde kolluk birimleri tarafından gerek fizikî ortamlarda gerekse sanal ortamlarda yürütülecek istihbarat faaliyetleri kamusal hizmetler sunan kişi, kurum ve kuruluşların itibar güvenliklerinin sağlanmasına da katkı sağlayabilir.

İtibarlarının kolluk birimlerinin istihbarat faaliyetleri sonucunda muhafaza edilebildiğini görmek ve gerekli hallerde muhafaza edileceği konusunda şüphe duymamak kamusal hizmetler sunan kişi, kurum ve kuruluşlarda devlete sadakat ve bağlılık duygularının gelişmesini/güçlenmesini sağlayabilir. Kurumsal aidiyet duygusu da bu sayede gelişebilir/güçlenebilir. Üstelik kamusal hizmetlerin daha etkili ve verimli biçimde sunulabilmesinin yeni fırsatları bu sayede elde edilebilir. Çünkü vatandaşlar nazarındaki itibarın daha fazla geliştirilmesi için kişi, kurum ve kuruluşlar daha fazla motive olabilirler.

İtibar soyut bir varlıktır. İtibara zarar verebilecek değişkenlerin tanımlanması ya da standartlaştırılması bu nedenle zor olabilir. Kolluk birimleri hangi davranışların itibarı hedef alan davranışlar olduğunu ve bu nedenle suç olarak değerlendirilebileceğini tespit etme konusunda güçlükler yaşayabilirler. Ceza adalet sisteminin iş yükü salt bu güçlüklerle başa çıkılamaması nedeniyle artabilir. İfade özgürlüğü kapsamına girebilen bir davranışın itibarı hedef alan bir saldırı olarak betimlenmesi durumunda ceza adalet sisteminin meşruiyeti zarar görebilir. Devletler ve hükümetleri bazı hallerde “şiddet tekelinin gayrimeşru biçimde kullanımı” üzerinden eleştirilere maruz kalabilirler. Bu bakımdan itibar güvenliği meselesi kamu yönetiminin hassas meselelerinden biridir. Bu durumda itibara yapılacak saldırılar konusunda sınırlar ve ölçütler belirlemek hem kolluk birimlerinin hem de ceza adalet sisteminin meşru standartlar içerisinde görevler ifa etmelerini kolaylaştırabilir. Bu gerekçeyle çalışmada “dezenformasyon” kavramı itibara yapılacak saldırıların suç olarak değerlendirilebilmesi için kullanılan ölçüt olacaktır. Kolluk birimleri tarafından itibarın muhafazası için gerçekleştirilecek istihbarat faaliyetlerinin de dezenformasyonun önceden tespit edilmesine odaklanması önerilecektir.

Alanyazın araştırmasına dayanacak olan çalışmada önce “kamusal hizmetlerin sunumunda itibar güvenliği” meselesine dair bir kavramlaştırma yapılacaktır. Bu kavramlaştırma “hükûmet meşruiyeti” ekseninde yürütülecektir. Daha sonra geleneksel kolluk modellerinin neden yeni türdeki bazı tehlikelerle ve risklerle mücadele edebilme özelliğinde olmadığı incelenecektir. Bu inceleme ise proaktif ve reaktif güvenlik yaklaşımları ekseninde gerçekleştirilecektir. İstihbarata dayalı kolluk stratejisi tam bu noktada tartışılacak; hem yeni türdeki tehlikeler ve risklerle mücadelede sağlayabileceği avantajlar ele alınacak hem de itibarın muhafaza edilmesi için kullanılabilirliği ortaya koyulacaktır. İstihbarata dayalı kolluk stratejisinin merkezine ise dezenformasyon kavramı yerleştirilecektir. Dezenformasyon amacı taşıyan girişimlerin istihbarat faaliyetleriyle erkenden tespit edilmesinin sunabileceği avantajlar bu aşamada ele alınacaktır. İstihbarata dayalı kolluk stratejisinin “yönetişim” kavramı çerçevesinde kişi, kurum ve kuruluşlarla birlikte yürütülmesinin imkânları da incelenecektir. Nihayetinde kişi, kurum ve kuruluşlar tarafından kolluk birimlerine sağlanacak veriler ile kolluk birimleri tarafından kişi, kurum ve kuruluşlara verilecek teknik desteklerin bir yönetim modeli çerçevesinde yürütülmesine olanak sağlayacak bir iş akış şeması önerilecektir.

Çalışmanın hem itibar güvenliğinin kamu yönetiminin önemli bir meselesi olduğunu göstermesi hem de itibarın istihbarata dayalı kolluk stratejisi yoluyla muhafaza edilebileceği konusunda anlayış geliştirmesi amaçlanmaktadır. Bu amaçlar başarılabildiğinde kamu yönetiminde güvenlik hizmetlerinin hükûmetlerin vatandaşlar nazarındaki meşruiyetleri uğrunda daha etkili sonuçlar elde edilmesini sağlayacak şekilde yapılandırılmasının çeşitli fırsatları oluşturulabilecektir. Bu amaçlar başarıldığında hükûmetlerin emrindeki güvenlik birimlerinin güvenliğin bir süreden beri derinleşen ve genişleyen yeni anlamlarıyla uyumlu hizmetler sunmalarının kamu yönetiminin tüm kamusal alanlardaki etkililiği için gerekliliği bir kez daha anlaşılabilir. Başka bir ifadeyle güvenlik bürokrasisinin kamunun değişen ve çeşitlenen ihtiyaçlarını karşılayacak biçimde yapılandırılmasına katkı sağlanabilecektir.

Anahtar Kelimeler: Kamu yönetimi, İtibar güvenliği, Dezenformasyonla mücadele, İstihbarata dayalı kolluk, Güvenlik bürokrasisi

THE ISSUE OF “REPUTATION SECURITY” IN PUBLIC ADMINISTRATION: THE GOVERNANCE ON INTELLIGENCE-LED LAW ENFORCEMENT FOR COMBATING DISINFORMATION

Abstract

It is essential for individuals, institutions and organizations providing public services to gain reputation in the eyes of citizens and to maintain their existing reputations. Reputation can be deliberately targeted by various attacks. Therefore, like reputation, “reputation security” is an important issue of public administration. It is essential to focus on preventing attacks on reputation. Law enforcement units have

to focus on preventive security management approaches to ensure reputation security of people, institutions and organizations, as well as to ensure the security of life and property. Proactive security approaches are aligned with the goal of ensuring reputation security. Intelligence-led law enforcement strategy can be an effective tool that can be used in accordance with this goal. With the use of this strategy, satisfactory progress has been made in the fight against crime. The success to be achieved with the use of this strategy can motivate individuals, institutions, and organizations more in the provision of public services.

In the study, it will be suggested that intelligence activities should focus on the early detection of disinformation activities that may target reputation. In the study, first of all, a conceptualization of the issue of “reputation security in the provision of public services” will be made on the axis of “government legitimacy”. Then, it will be examined in the axis of proactive and reactive security approaches that traditional law enforcement models are not capable of combating some new types of dangers and risks. The usability of intelligence-led law enforcement strategy to preserve reputation will be demonstrated at this point. At the center of the use of intelligence-led law enforcement strategy will be the concept of disinformation. Ultimately, a workflow chart will be proposed that will allow the intelligence-led law enforcement strategy to be carried out within the framework of a governance model. The study aims to show that reputation security is an important issue of public administration and to develop an understanding that reputation can be maintained through intelligence-led law enforcement strategy. The study will be able to contribute to the structuring of the security bureaucracy to meet the changing and diversifying needs of the public.

Keywords: Public administration, Reputation security, Combating disinformation, Intelligence-led law enforcement, Security bureaucracy.

BÜROKRATİK DUVARLARDAN DİJİTAL DÖNÜŞÜME: TÜRKİYE’DE e-DEVLET KAPISI VE e-BELEDİYE BİLGİ SİSTEMİ’NİN SERÜVENİ

İbrahim Onur BAKIRCIOĞLU¹, Uğur ÖMÜRGÖNÜLŞEN²

Özet

20. yüzyılın sonlarında ortaya çıkan küreselleşme, teknolojinin gelişimi ve dijitale yönelim kavramları; hayata dair hemen her alanda bir değişim sürecini de beraberinde getirmiştir. Bu değişim içinde belki de en büyük olanı ve göze çarpanı, kamu yönetimi alanında yaşanandır. Bilimsel camiada ayrı bir bilim dalı olarak kabul edildiği günden 1980’lere kadar benzer yönetim teknikleriyle ilerleyen kamu yönetimi, o yıllarda gerek yukarıda bahsedilen etkenlerin ortaya çıkması gerek yaşanan küresel ekonomik buhran sonrası reçetelerini sorgular hale gelmiştir. Tam da bu noktada devletin yapısı farklı bir perspektiften ele alınmış ve devlet, piyasalardaki oyuncu pozisyonunu bırakarak bir “maestro” yahut “gemi kaptanı” rolüne bürünmüştür. O güne dek alışık olunmadık olan bu durum, o günden sonra kamu yönetiminin yeniden çizilen rotasını belirleyen ana unsur olmuştur.

1980’li yıllarda kişisel bilgisayarların yayılması, 1990’larda ise internetin artık evlerin kapılarından içeri girmeye başlamasıyla yaşanan teknoloji devriminin ayak izleri daha da belirginleşmiştir. İnsanların elinin altında böyle bir güç bulunması, “bu gücü farklı alanlarda nasıl daha etkili ve verimli kullanabilirim?” sorusunu doğurmuştur ve bu sorunun cevabına ulaşmak için uğranılan duraklardan biri yine kamu yönetimi olmuştur. Kamu yönetimi ve teknolojinin yolu her kesiştiğinde ortaya konulan fikirler ve ürünler de çeşitlenmiştir. Bu girişimlerin kısa sürede toplum nezdinde kabul görmesi ve başarılı adımlar olarak nitelendirilmesi, kamu-daki dijitalleşmeyi de ister istemez hızlandırmıştır. Bu değişim rüzgârı her ne kadar ABD ve Batı Avrupa çıkışlı olsa da kısa sürede tüm dünya ülkelerini etkisi altına almıştır. Bu anlamda Türkiye de rüzgârı ardına alıp alandaki girişimlerini artıran ve dikkat çeken ülkelerden birisi haline gelmiştir.

Milenyum sonrası, kamu yönetimindeki dijital dönüşüm için altın yılların başlangıcı olarak kabul edilebilir. Bilgi çağı, teknoloji çağı ya da dijital çağ olarak adlandırılan dönem; gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeleri öylesine içine çekmiştir ki “çağı yakalamak” mottosu altında kamu hizmetlerinin dijitalleştirilmesi artık devletlerin yeni rekabet alanlarından birisi olarak karşımıza çıkmıştır. Çalışmada görülecektir

¹ Öğr. Gör., Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, o.bakircioglu@ahievran.edu.tr, 0000-0001-9073-8823

² Prof. Dr., Hacettepe Üniversitesi, omur@hacettepe.edu.tr, 0000-0001-9851-2618

ki farklı uluslararası kuruluşlar hazırladıkları araştırma raporlarıyla her sene bu yarışta ipi önde göğüsleyenlerin kimler olduğunu belirlemektedir. Türkiye de ulusal düzeyde “e-hizmetler”in sunulduğu ve işlemlerin görüldüğü e-Devlet Kapısı platformuyla bu listelerde kendisine yer bulmakta ve yıldan yıla üst sıralara tırmanmaktadır.

Dünyada ve Türkiye’de e-Devlet girişimiyle hedeflenen başarının yakalanışı ve vatandaşlarca platforma teveccüh gösterilmiş olması, zaman içinde kamu kurumlarının, özel sektör kuruluşlarının ve sivil toplum örgütlerinin portala dâhil olmasına ve hizmet yelpazesinin genişlemesine katkı sağlamıştır. Bu noktada yapısı gereği halka en yakın kamu kurumları olan yerel yönetimler ve konumuz özelinde belediyeler de sisteme entegre olmuşlardır. Belediyeler; bir süre kendi web siteleri ve sosyal medya hesapları aracılığıyla hizmetlerini sanal ortama taşıdılar da birçoğu zamanla e-Devlet Kapısı bünyesinde de hareket etmeye başlamıştır. Son olarak İçişleri Bakanlığı tarafından belediye-vatandaş etkileşimini sağlamak amacıyla kurulan e-Belediye Bilgi Sistemi, bu işlemlere yer verilen yeni hizmet kapısı olarak belirlenmiştir. e-Devlet’in ulusal çapta getirdiği avantajları yerele yaymak ve küreselleşme kadar önemli olan yerelleşme kavramını da gözden kaçırmamak adına ortaya konan bu girişimin ilk günden bugüne geçirdiği süreç incelenmeye değerdir.

Çalışmada, “küreselleşme, dijitalleşme ve teknoloji kavramları, Türkiye’de kamu yönetiminde nasıl bir değişikliğe neden oldu?” sorusu üzerinden yola çıkılarak ve cevabı bulabilmek adına yoğun bir literatür taraması gerçekleştirilecektir. Bu soru, özellikle “e-Devlet” ve “e-Belediye” kavramları üzerinde durularak cevaplandırılmaya çalışılacak ve her iki kavramın da önemi sebebiyle bu girişimlerin gelişim süreçleri ayrı birer bölüm halinde incelenecektir. Haliyle çalışma, “Türkiye’de e-Devlet Kapısı ve e-Belediye Bilgi Sistemi uygulamalarının gelişimi nasıl gerçekleşmiştir?” sorusuna da bir cevap niteliğindedir.

Çalışmanın birinci bölümünde öncelikle Türkiye’de e-Devlet Kapısı adıyla bilinen ve “turkiye.gov.tr” web sitesi üzerinden hizmet veren uygulamanın tarihsel gelişimi incelenecek, amaçları üzerinde durulacak ve olumlu ve olumsuz yönleri liste halinde verilecektir. Birinci bölümde yer alan “Türkiye’de e-Devlet Kapısı’nın Tarihsel Gelişimi” alt başlığında ise e-Devlet uygulamasının Türkiye özelindeki gelişim süreci gözlemlenecektir. Türkiye’de ilk internet bağlantısının gerçekleştirildiği 1993 yılından günümüze kadar geçen yirmi yıllık süreç özel olarak üzerinde durulan dönemdir.

İkinci bölümde ise Türkiye’de belediye kurumunun tarihsel süreçteki gelişimi, hukuki altyapısı ve kilometre taşları olarak kabul edilen olaylar kısaca da olsa kendisine yer bulacaktır. Ardından daha geniş bir inceleme e-Belediye uygulaması için aynı bölümde gerçekleştirilecektir. e-Devlet Kapısı girişiminin başarılı bir sonuç vermesiyle benzer bir portalın, yerel yönetimlerin en önemli kurumlarından sayılan belediyeler için kurulduğuna bu bölümde şahit olunacak, e-Belediye uygulamasının geldiği noktada sahip olduğu avantaj ve dezavantajları da bir tablo yardımıyla sunulacaktır. İkinci bölümün “Türkiye’de e-Belediye Bilgi Sistemi’nin Tarihsel Geli-

şimi” adını taşıyan alt başlığında ise e-Belediye sürecinin Türkiye’deki gelişim evreleri ve bu doğrultuda atılan girişim adımları üzerinde durulacaktır. Bu noktada 1989 yılında Türkiye Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü tarafından atılan ilk adımdan günümüze kadar geçen sürenin araştırma aralığını oluşturduğu belirtilmelidir.

Çalışma; kamu yönetiminde değişimi tetikleyen sebeplerin sıralandığı ve küreselleşme, dijitalleşme, teknoloji kavramları üzerinde özel olarak durulduğu giriş bölümünden başlayarak, Türkiye’de e-Belediye Bilgi Sistemi’nin incelendiği son bölüme kadar ele alınan süreci, sonuç ve değerlendirme başlığı altında genel hatlarıyla inceleyip son bulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Dijitalleşme, e-Devlet, e-Belediye, Küreselleşme, Teknoloji

FROM BUREAUCRATIC BARRIERS TO DIGITAL TRANSFORMATION: THE JOURNEY OF e-GOVERNMENT GATEWAY AND e-MUNICIPALITY INFORMATION SYSTEM IN TURKEY

Abstract

Globalization, technological development, and digitization have brought about a transformation in every field, especially in public administration. Until the 1980s, public administration, employing similar management techniques, underwent an internal transformation due to the emergence of the factors mentioned above. The government transitioned from its role as a player in markets to a regulatory and supervisory position. This unprecedented situation, unfamiliar until that day, became the key factor determining the newly charted course of public administration.

In the 1980s, the proliferation of personal computers, and in the 1990s, the internet entering homes, intensified the impact of the technological revolution on public administration. Although this wave of change originated in the United States and Western Europe, it quickly influenced countries worldwide. Turkey is one of the countries undergoing change in this regard, showcasing its presence in this field with the national platform, the e-Government Gateway.

The achievement of success globally and in Turkey through the e-Government initiative necessitated the integration of local governments, especially municipalities, into the system. In Turkey, the e-Municipality Information System was established to facilitate municipal-citizen interaction and has been designated as the new service gateway for these processes. Examining the process this initiative has undergone from its inception to the present day is noteworthy, not only for extending the advantages brought by e-Government nationally to the local level but also for not overlooking the concept of localization, as crucial as globalization.

Keywords: Digitization, e-Government, e-Municipality, Globalization, Technology

SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA BAĞLAMINDA TÜRKİYE’DE KENTLEŞME POLİTİKASININ MERKEZİ YÖNETİM AKTÖRLERİ ÜZERİNDEN DEĞERLENDİRİLMESİ: ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI ÖRNEĞİ

İbrahim Onur BAKIRCIOĞLU¹, Uğur SADİOĞLU²

Özet

İnsanlık tarihi boyunca insanın çevreyle sürekli ancak değişen düzeylerde bir etkileşim içerisinde olduğu görülmektedir. Avcı-toplayıcı üretim biçiminde, bu etkileşim A. Maslow’un meşhur piramidindeki ilk iki basamakta yer alan fizyolojik ve güvenlik ihtiyaçlarını karşılayacak seviyede yürütülürken; modern insan, istekleri ve ihtiyaçları arttıkça çevre ile olan etkileşimini de daha kompleks bir yapıya taşımıştır. Ancak iktisattan aşına olunan “sınırsız ihtiyaçlar, kıt kaynaklar” dilemması, insan ve çevre etkileşiminde de ortaya çıkmıştır ve bu problem bir süre sonra beraberinde daha büyük sorunların doğmasına sebep olmuştur. Görünen o ki bu ilişkide ilk ve en büyük zararı çevre görmüştür. Ancak yine görülmektedir ki bu durum karşılıksız kalmamıştır, çevreden yansıyan olumsuzluklar insanlığın geleceğini ziyadesiyle tehdit etmektedir. Bugün küresel ısınma, iklim değişikliği ve daha birçok şekilde literatürde karşılaşılan tüm bu olumsuzluklar beraberinde bir çözüm arayışını da getirmektedir.

Sosyal bilimlerde pek çok kavram, bilimsel literatürde nispeten yakın geçmişin ürünü olsa da yaşamın içinde yer edinmeye başlamaları oldukça eskiye dayanmaktadır. 20. yüzyılın son çeyreğinin ürünü olan sürdürülebilir kalkınma kavramı bu anlamda iyi bir örnektir. Yüzyılları aşan atasözlerinde, özdeyişlerde kendisine yer bulan "doğayı sev, çevreyi koru" olgusu, özellikle Sanayi Devrimi sonrası insanlığın ters istikamette ilerlemeye başlaması sonucu belirli kesimlerde daha yüksek sesle dillendirilmeye başlanmıştır. Ekonomi, toplum ve çevre sacayakları üzerine kurulu sürdürülebilir kalkınma yaklaşımı; kalkınmanın gerekliliğini kabul etmekle beraber bu yönde alınacak kararların, orta ve uzun vadede getireceklerinin de hesaba katılmasıyla ve bugünün ihtiyaçlarının, gelecek kuşakların hakkının gaspa uğratılmayacak şekilde giderilmesiyle alınmasını savunmaktadır. Kısacası sürdürülebilir kalkınma; gücünü dünden alarak ve yarını düşünerek, bugünün adımlarını en sağlam ve doğru şekilde atmayı amaçlamaktadır.

¹ Öğr. Gör., Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, o.bakircioglu@ahievran.edu.tr, 0000-0001-9073-8823

² Prof. Dr., Hacettepe Üniversitesi, ugursadi@hacettepe.edu.tr, 0000-0002-2454-4163

Başta Birleşmiş Milletler olmak üzere pek çok uluslararası ve bölgesel kuruluşun gündemini meşgul eden iklim değişikliği, çevre kirliliği gibi durumlar artık önüne geçilmesi elzem bir hal almıştır ve bu noktada ülkeler, küresel ve bölgesel çaptaki kuruluşlar tarafından ulusal çapta projeler üretmeleri ve uygulamaları hususunda teşvik edilmekte; ülkeler ise vatandaşlarını bu doğrultuda konu hakkında bilinçlendirmektedir. Bu noktada Türkiye ve ülke özelindeki kurumlardan T.C. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı incelenmeye değer çalışmalar sunmaktadır. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, Birleşmiş Milletler tarafından belirlenip kamuoyuna sunulan ve yoksulluğun sonlandırılması, temel gıdaya ve temiz suya erişimin önünün açılması, eğitim ve sağlık hizmetlerinin iyileştirilmesi, eşitlik ve adalet kavramlarının her platformda öne çıkarılması, sürdürülebilir kentler yaratılması gibi temellere dayanan on yedi (17) sürdürülebilir kalkınma hedefi doğrultusunda hareket etmekte ve ulusal bünyedeki çalışmalarını bu paralelde belirlemekte ve yürütmektedir.

Çevre politikalarının, kentleşme politikalarının ve iklim değişikliği gibi dünya gündeminin ana maddesi haline gelen bir konunun bakanlık düzeyinde ele alınması ve tek çatı bünyesinde toplanması; Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı'nın misyonu ve vizyonunu dikkat çekici bir noktaya taşımaktadır. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı'nın kentleşme politikası özelindeki rolünü sürdürülebilirlik çerçevesinde incelemek ve israfın önüne geçilmesi, doğal kaynakların daha verimli kullanılması ve doğaya salınan atık miktarının etkin bir toplama ve dönüştürme faaliyetiyle azaltılması hedefleriyle 2017 yılında uygulanmaya başlanan "Sıfır Atık Projesi" üzerinde durmak çalışmanın temel amaçlarıdır. Bu noktada araştırma ikincil verilere dayanacak ve literatür taraması makaleler, tezler, kitaplar, raporlar ve ilgili internet sayfalarındaki kurumsal veriler üzerinden gerçekleştirilmiştir. Ayrıca çalışmaya özgünlük katması açısından incelenen temel kurum olan Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı'nda sürdürülebilir kalkınma olgusuyla ilgili faaliyetler yürüten birimlerdeki uzmanlar ve memurlar özelinde bir mülakat gerçekleştirilecektir. Literatür taraması aracılığıyla inceleme konusu kavramların, geçmişten günümüze gelişim seyirleri teorik açıdan izlenecek; gerçekleştirilen mülakat vasıtasıyla ise çalışmanın bulgu ve önerileri ortaya konularak uygulamaya yansıyan yönü güçlendirilecektir.

Türkiye'de gerek sürdürülebilir kalkınma gerek kentleşme konusunda pek çok aktör rol oynamaktadır. Çalışma içinde bu aktörler hakkında bilgi verilse de odak noktası olarak Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı belirlenmiştir ve mevzu bahis kurumun faaliyetleri, ayrı bir başlık altında incelenmiştir. Nitekim "Türkiye'de kentleşme politikaları belirlenirken sürdürülebilir kalkınma olgusu ne denli göz önünde bulundurulmaktadır?" sorusunun cevabı Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı'nın ilgili faaliyetleri irdelenerek aranmaktadır.

Çalışma, başta Birleşmiş Milletler olmak üzere çevreyi korumayı amaçlayan tüm örgütlerin son yıllarda üzerinde özel olarak durdukları "sürdürülebilir kalkınma" kavramını inceleyecektir. Kavramın tanımı ve sürdürülebilir kalkınma yaklaşımının

tarihsel gelişimi ele alınan ilk hususlardır. Yine sürdürülebilir kalkınma kavramının amaçları ile BM'nin belirlediği sürdürülebilir kalkınma ilkeleri bu bölümde kendisine yer bulacaktır.

Yukarıda çevre kirliliğinin temel nedenleri arasında sayılan kentleşme konusu da Türkiye'deki gelişiminin incelenmesi hasebiyle ikinci bölümün araştırma konusudur. Türkiye'de kentleşme politikasının zaman içindeki gelişiminin kronolojik biçimde incelendiği bölümde ayrıca bu süreçte rol alan temel aktörler hakkında bilgi verilecektir.

Çalışmanın son bölümünde ise bir önceki bölümde kentleşme politikasının aktörleri arasında sayılan Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı'na özel olarak yer verilecek ve Bakanlığın kentleşme politikalarındaki rolü, sürdürülebilir kalkınma kavramı çerçevesinde incelenecek, "Sıfır Atık Projesi" üzerinde özel olarak durulacaktır. Ayrıca Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı'nın sürdürülebilirlik politikalarını yürüten ilgili birimlerde görevli uzmanlarla gerçekleştirilen mülakat sonuçları da bu bölümde kendisine yer bulacaktır. Çalışma, konuya dair tespit ve önerilerin yer aldığı "sonuç ve değerlendirme" kısmıyla sonlandırılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, Kentleşme Politikası, Sıfır Atık, Sürdürülebilirlik, Sürdürülebilir Kalkınma

ASSESSMENT OF URBANIZATION POLICY IN TURKEY WITHIN THE CONTEXT OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT THROUGH CENTRAL GOVERNMENT ACTORS: A CASE STUDY OF THE MINISTRY OF ENVIRONMENT, URBANIZATION, AND CLIMATE CHANGE

Abstract

Many concepts in the social sciences, although relatively recent in scientific literature, have roots dating back far in human life. Sustainable development, based on the pillars of economy, society, and environment, is one of them. It acknowledges the necessity of development while advocating for decisions that consider the consequences in the medium and long term, ensuring that the needs of the present do not compromise the rights of future generations.

Issues such as climate change and environmental pollution, which occupy the agenda of many international and regional organizations, particularly the United Nations, have become urgent matters requiring intervention. At this point, countries are encouraged by global and regional organizations to develop and implement national projects on a global and regional scale. In this regard, Turkey and its institutions, especially the Ministry of Environment, Urbanization, and Climate Change, present valuable studies.

The main objectives of the study include examining the role of the Ministry of Environment, Urbanization, and Climate Change in the context of sustainable development, and focusing on the "Zero Waste Project" initiated in 2017. In this con-

text, a literature review was conducted, and interviews were conducted with experts and officials working in units responsible for activities related to sustainable development within the Ministry of Environment, Urbanization, and Climate Change. Indeed, the answer to the question "To what extent is the concept of sustainable development considered when determining urbanization policies in Turkey?" is sought by examining the relevant activities of the Ministry of Environment, Urbanization, and Climate Change.

Keywords: Ministry of Environment, Urbanization and Climate Change, Urban Policy, Zero Waste, Sustainability, Sustainable Development

YEREL YÖNETİMLER HİZMETLERİ VE VATANDAŞ MEMNUNİYETİ TUNCELİ ÖRNEĞİ

İdil Deniz KILIÇ, Sevgi DEMİR

Özet

Türkiye Cumhuriyeti üniter devlet kavramını benimsemiş bir devlettir. Merkezi idareye bağlı yönetilir. Ancak merkezi idareye bağlı olmak şartı ile T.C. Anayasasının belirlediği maddelerle düzenlenmiş, kent ve kırsal yönetimden sorumlu idari birimler kurulmuştur. Bu idari birimler yerleşim yerinde yaşayan halka daha etkili hizmet sunmak amacıyla kurulmuş birimlerdir. Bu çalışmada Tunceli coğrafyasında yaşam süren halkın belediye hizmetlerinden memnuniyet düzeni ön planda olup, aynı zamanda etik- ilke uyumu yorumlanmıştır. Yapılan çalışmada birebir yöre halkı ile soru cevap yapılmıştır. Tunceli'de 2021 yılında 86.527 kişi bulunmaktadır, bunun 30.592'si kırsal alanda yaşamakta 55.935'i ise kentlerde yaşamını devam ettirmektedir. Ancak 2022 yılı TÜİK verilerine göre kırsal alanda halkın %60.3'ü kent alanında ise %39.7'si yaşamaktadır. Verilere dayanarak kırsal alana yerleşmenin arttığını söyleyebiliriz. Peki hem kent alanında hem de kırsal alanda yaşayan halkın belediyecilik hizmetlerinden memnuniyeti nasıldır? 2021 yılı verilerini baz alacak olursak kentte yaşam süren ve ayırt etmeksizin seçilen 538 kişinin % 64.7'si belediye hizmetini yeterli bulurken %36.3'ü tarafsız ve memnuniyetsiz olarak çıkmıştır ankette. Bizim 2024 memnuniyet ölçeği anketimizi yapmadan önce kentte yapılan saha çalışmamızda ise 300 kişinin % 52.6 'sı belediye hizmetlerini yeterli bulmaz iken %38.4'ü memnuniyetsiz ve tarafsız yaklaşmıştır. Yapılan ön çalışmada memnuniyetsiz olanların %20 'si belediyeciliğe olan güvenin sarsıldığını ve görevlerini yerine getirmede eksiklik olduğunu söylemiştir. Bu noktada ise etik kurallarının önemi devreye giriyor. Yerel yönetimlerde, belediyecilikte etik oldukça önemli bir yere sahiptir. Kamu çalışanlarının davranışlarını düzenlediği gibi yöneticilerin davranışlarını, tutumunu da belli çerçeve içinde düzenler. Bölgedeki vatandaşların güvenilir, etkili hizmet alabilmesi ve eşit şartlarda yaşam kalitesinin artması için düzenlenen bu etik kuralları aynı zamanda belediyeciliğe, işleyişe güvenin de temelini oluşturur, önemi oldukça büyüktür.

Anahtar kelimeler: Hizmet, Belediye, Etik, Anket

LOCAL GOVERNMENT SERVICES AND CITIZEN SATISFACTION THE CASE OF TUNCELI

Abstract

The Republic of Turkey is a state that has adopted the concept of a unitary state. It is governed under the central administration, but with the obligation to be affiliated to the central administration, auxiliary administrative units regulated by the articles determined by the Turkish Constitution have been established. These administrative units are established to provide more effective and faster service to the people living in the settlement. In this study, the level of satisfaction of the people living in the geography of Tunceli with the municipal services is at the forefront and at the same time we have dealt with the compliance with ethics. The survey study was conducted in the form of one-to-one question and answer with the local people.

Keywords: Service, Municipality, Ethics, Survey

2024 MART YEREL SEÇİM SÜRECİNDE YEŞİL SİYASETİN SİYASİ PARTİLER ÜZERİNE YANSIMALARI

İlkay SALTİK GÜR¹, Ayşe Esra PEKER²

Özet

Sanayi devrimi ile başlayan ve İkinci Dünya Savaşı sonrası hız kazanan sanayileşme ile birlikte sera gazı emisyonlarında büyük artışlar yaşanmıştır. Bu artış küresel ısınmaya neden olmuş ve iklim krizine zemin hazırlamıştır. İklim krizinin derinleşmesi ve sorunun küresel ölçekte olması tartışmanın politik zemine taşınmasına ve yeşil siyaset anlayışının oluşmasına yol açmıştır.

Yeşil siyaset anlayışının temel hedefi sadece çevre sorunlarını ortaya koymak değil, aynı zamanda sorunun neden ve sonuçlarını belirleyerek siyasi platformlarda çözüm önerilerinin geliştirilmesi esasına dayanan bir anlayışı esas almaktadır. Bu gelişmeler ışığında siyaset ve ekonomi ilişkisinin içerine çevrenin dahil olması akademik platforma güncel çalışma alanı olarak ortaya çıkmıştır.

Yeşil siyaset, ekolojik ve çevresel öncelikleri olan ve bu alandaki çalışmalara önem veren, şiddet karşıtlığı ile toplumsal adaleti savunan, katılımcı demokrasi üzerinde biçimlenmiş bir ideolojidir. Yeşil siyasette doğanın ve barışın korunması amaçlanmıştır. Yeşil siyasetin savunucuları “Yeşiller Hareketi”ni başlatmış ve özellikle 1980’lerin başından itibaren pek çok ülkede partileşmişlerdir.

Çalışmada yeşil siyaset kavramı teorik açıdan ele alınmış, Mart 2024 yerel seçimlerinde siyasi partilerin seçim propagandaları ve beyannamelerinde yeşil siyaset vurguları ve yeşil politika önerileri analiz edilmiştir. Çalışmada özellikle yerel yönetimlerin çevre konusundaki hedefledikleri faaliyetleri ve yeşil siyasetin dinamiklerinin siyasi partiler üzerindeki yansımalarına vurgu yapılması hedeflenmiştir. Elde edilen bulgular doğrultusunda SWOT analizi ile mevcut duruma yönelik politika önerilerinin geliştirilmesi amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler:

2024 Mart Yerel Seçimleri, Yeşil Siyaset, Siyasi Partiler.

¹ Öğr. Gör., Munzur Üniversitesi Çemişgezek Meslek Yüksek Okulu, ilkaysaltikgur@munzur.edu.tr , orcid.org/ 0000-0002-3010-0286

² Dr. Öğr. Üyesi, Fırat Üniversitesi, İklim Değişikliği, Çevre ve Yeşil Kalkınma Uygulama ve Araştırma Merkez Müdürlüğü, esrapeker@firat.edu.tr, orcid.org/ 0000-0002-0237-2196

REFLECTIONS OF GREEN POLITICS ON POLITICAL PARTIES IN THE MARCH 2024 LOCAL ELECTION PROCESS

Abstract

With the industrialization that started with the industrial revolution and accelerated after the Second World War, there has been a large increase in greenhouse gas emissions. This increase caused global warming and paved the way for the climate crisis. The deepening of the climate crisis and the global scale of the problem have led the debate to move to the political arena and to the emergence of green politics.

The main goal of green politics is not only to identify environmental problems, but also to identify the causes and consequences of the problem and to develop solutions on political platforms. In the light of these developments, the inclusion of the environment in the relationship between politics and economy has emerged as a current field of study in the academic platform.

Green politics is an ideology that has ecological and environmental priorities, emphasizes work in this field, advocates non-violence and social justice, and is shaped on participatory democracy. Green politics aims to protect nature and peace. The advocates of green politics started the "Green Movement" and organized as political parties in many countries, especially since the early 1980s.

In this study, the concept of green politics is discussed theoretically and the emphasis on green politics and green policy proposals in the election propaganda and declarations of political parties in the March 2024 local elections are analyzed. In the study, it is aimed to emphasize the intended activities of local governments on the environment and the reflections of the dynamics of green politics on political parties. In line with the findings obtained, it is aimed to develop policy recommendations for the current situation through SWOT analysis.

Keywords:

March 2024 Local Elections, Green Politics, Political Parties

TÜRKİYE’DE KOORDİNASYONUN DÖNÜŞÜMÜ: METCALFE SKALASI BAĞLAMINDA BİR İNCELEME

İlkay TOSUN¹, Emrullah ULUDAĞ²

Özet

Klasik yönetim yaklaşımı, L. Gulick ve L. Urwick tarafından teorize edilen ve yönetime ilişkin süreçlerin kısaca POSDCoRB olarak ifade edildiği yönetimin evrensel ilkeleri ile başlamaktadır. Bu temel ilkelerden birisi koordinasyondur. Günümüze kadar farklı biçimlerde formalize edilse de halen modern yönetimin vazgeçilmez bir unsuru olarak görülmektedir. Yönetimin koordinasyon/eşgüdüm işlevi farklı ölçeklerde farklı araçlarla yerine getirilmektedir. Neyin eşgüdümüne konu olacağı da çeşitlilik göstermektedir. Planlamanın, iktisadi bir faaliyetin, yatırımın, idarenin bütünlüğünün sağlanmasının veya bir kamu hizmetinin yerine getirilmesinin standart, uyumlu ve yeknesak işlemesi koordinasyon ile gerçekleşmektedir. Çok farklı boyutları olan koordinasyon faaliyeti, Türkiye’de gerek ulusal gerek yerel ölçekte gelişim ve dönüşümüne devam etmektedir. Türkiye’de kamu sektöründe ulusal ve yerel ölçekte koordinasyon mekanizmasını kapsayan **bu çalışmanın amacı**, kamuda belirli ölçeklerde koordinasyonu sağlayan kurumsal yapılarıdaki Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi (CHS) ile gerçekleşen dönüşümü incelemek ve koordinasyonun bu dönüşümle gerçekleşen yeni görünümünü **koordinasyon düzeyi skalası** bağlamında değerlendirmektir. Dönüşümün yönünü belirleyen aktörler; çeşitli unvan, mevzuat ve araçlarla süreci yürütmektedirler. Türk kamu yönetiminde koordinasyonun fotoğrafını çekmek için bakılması gereken hususların başında merkezi yönetim ve taşra uzantısı ile yerel yönetim ve hizmet yerinden yönetim kurumlarının ilişkisi gelmektedir. Merkezi teşkilatta yaşanan değişim taşra örgütüne yansımakta, taşra örgütü ile yerel yönetimlerin ilişkisinin niteliği de benzer şekilde devlet idaresinin tümünü etkileyecek boyutta olmaktadır. **Çalışmanın yöntemi** literatür taraması ve gerçekleşen dönüşümü gözlemlemek üzere kurumsal temelde incelemeye dayanmaktadır. Son olarak yapılandırılmamış mülakat tekniğiyle görüşülen mülki idare amirlerinin beyanları doğrultusunda koordinasyon düzeyine ilişkin bir değerlendirme yapma imkanı olmuştur. Çalışma kapsamında yerel ölçek kavramı, yerel yönetimlerdeki anlamından farklı olarak il sınırları içerisinde yer alan taşra, yerel yönetim ve hizmet yerinden yönetim ile sivil toplum kuruluşları dahil il ölçeğindeki tüm aktörleri kapsayacak şekilde kullanılmaktadır.

¹ Dr., Aksaray Üniversitesi, ilkaytosun@aksaray.edu.tr, ORCID: 0000-0003-3380-7591

² Doktora Öğrencisi, Ankara Üniversitesi, emruludag@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-5858-7196

Bu çalışma, Türkiye’de koordinasyon faaliyetinin dönüşümünü iki temel düzeyde ele almaktadır: Ulusal ve yerel koordinasyon ölçeği. Ulusal ölçekte koordinasyon, kamu örgütlenmesi içinde merkezi idarenin başkent örgütü çerçevesinde yapılmış kurumlar eliyle gerçekleştirilmektedir. Planlı kalkınma döneminde Devlet Planlama Teşkilatı (DPT), planlamanın tüm kamu örgütlenmesi için eşgüdümünü sağlama görevini yerine getirirken kalkınma plancılığından stratejik planlamaya geçiş ile bu görev DPT’den Kalkınma Bakanlığı’na oradan da Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi ile Strateji ve Bütçe Başkanlığı’na aktarılmıştır. Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi’nde Cumhurbaşkanı’nın yürütmenin etkin aktörü haline gelmesiyle birlikte idarenin bütünlüğü ilkesini yerine getirecek şekilde idari koordinasyonu İdari İşler Başkanlığı üstlenmiştir. Yeni sistemde politika kurulları ve ofislerin çoklu aktörlerin koordinasyonuna dayanan kamu politikaları oluşturmaları beklenmektedir. Yerel ölçekte koordinasyon ise merkezi idarenin taşra teşkilatı içinde yer alan kurumlar ve yerel yönetimler arasında gerçekleştirilmektedir. Valilik bünyesinde örgütlenen il genel idaresi il ve ilçe kurulları yoluyla merkezi idare ile taşra idaresinin koordinasyonu gerçekleştirilmektedir. Ayrıca il genel meclisi ve il özel idaresi de mülki idarenin koordinasyonunda mahalli müşterek nitelikteki ihtiyaçların kamu hizmetine dönüşmesi işlevini yerine getirmektedir. İl Planlama ve Koordinasyon Kurulu, ulusal kalkınma planı ve yıllık programa uyumlu olacak biçimde planlamanın sosyal ve iktisadi yönleriyle il düzeyinde koordinasyonunu yerine getirirken, yatırım izleme ve koordinasyon başkanlıkları (YİKOB) ise yatırımın gerçekleştirilmesine dönük koordinasyonu sağlamaktadır. Ayrıca Kalkınma Ajansları da 2006’da ilk kuruldukları zamanki kadar olmasa da bölge ölçeğinde koordinasyonun önemli bir aracı olmaya devam etmektedir.

Çalışmada Türkiye’de ulusal ve yerel ölçekte koordinasyonun CHS ile oluşan yeni biçimi **koordinasyon düzeyi kavramı** üzerinden incelenmektedir. Koordinasyon düzeyi, temelde tarafların ne derecede entegre olduğunu, bir başka deyişle koordinasyonun şiddetini ifade etmektedir. Düzeye ilişkin en bilinen çalışma, Metcalfe tarafından geliştirilen dokuz aşamalı skaladır. Metcalfe, ilgili kurumlar arasında kural ve sorumlulukların tanımlanışına göre dokuz adet ilişki türü veya düzey belirlemiştir. Bunlar: Bağımsız politika geliştirme, diğer kurumlarla iletişim (bilgi paylaşımı), farklı kurumlara danışma, fikir alışverişi yapma (geri bildirim), kurumlar arası uyumsuzlukları ortadan kaldırma, kurumlar arası anlaşma/mutabakat arayışı, politika uyumsuzlukları için arabuluculuk, kurumların faaliyetlerine belirli sınırlamalar koyma, temel öncelikleri oluşturma, ortak bir yönetim stratejisi geliştirmedir. Söz konusu düzeyler gruplandırılacak olursa, üç temel düzeyden bahsetmek mümkündür. İlk grup olan en düşük düzeylerde kurumların daha bağımsız oldukları, kararları kendi amaçları doğrultusunda aldıkları fakat kurumlar arası sınırlı miktarda bilgi trafiğinin bulunduğu bir ilişki mevcuttur. İkinci grupta bilgi trafiği daha da somutlaşmakta, taraflar arası anlaşmazlıkların çözümü ve ortak mutabakat arayışı öne çıkmaktadır. Son ve en üst düzeylerden oluşan üçüncü grupta ise tarafların birbirlerine ortak bir hedef doğrultusunda bağlılıkları söz konusu olup, ortak karar-

lar almanın yolu açılmaktadır. Kamu yönetiminde koordinasyon kurum içi ve kurumlar arası olmak üzere iki temel düzeyde etkinliklerin bütüncül, bağlı ve uyumlu olması amacına dayanmaktadır. Kurum içi koordinasyon, personelin kurumsal amaçlarla uyumlu biçimde çalışarak komuta birliği ve hiyerarşik kademelenmeye göre yukarıdan aşağıya doğru örgütlenmeyi ifade etmektedir. Kurumlar arası koordinasyonda ise amaç kurumların ortak faaliyet alanlarında gerekli iletişim ve iş birliğini sağlayarak politikaların uygulanma ve kamu hizmetlerinin aktarılma sürecinde eşgüdüm oluşturmaktadır. Böylelikle merkez ve yerel ölçekteki birimler arasında hiyerarşi ve vesayet gibi hukuki ilişkisel ağlar başta olmak üzere kamu yönetiminde kurumlar arası ilişkilerin sistemli ve birlikte hareket eden bir bütün olması sağlanmaktadır. Bu bakımdan koordinasyon, modern kamu yönetiminin örgütlenme tarzında temel unsurlardan birisi olarak yer almaktadır. Planlamanın koordinasyonunda ise doğrudan kamu faaliyetleri, kamu-özel iş birlikleri veya kamudan piyasaya aktarım biçiminde gerçekleşen başta yatırımlar olmak üzere kamu iktisadi faaliyetlerinin verimli ve etkin bir biçimde gerçekleştirilmesi amacı güdülmektedir. İktisadi yönüyle koordinasyon iktisadi eylemin işlem maliyetlerinden birisini oluşturmaktadır. Bu bakımdan maliyetin azaltılması koordinasyonun hızlı sonuç doğuran etkin kullanımına bağlanmaktadır. CHS ile birlikte koordinasyonun merkezileşmiş görünümü, koordinasyon düzeyi skalasında kurumların bağımsız kararlarından ziyade ortak karar almaya yaklaştığı üçüncü düzey etrafında yoğunlaştıkları sonucunu ortaya çıkmaktadır. CHS’de bakanlıkların siyasi iradesinin Cumhurbaşkanlığında toplanmış olması, politika üretim süreçlerinde politika kurulları ve ofisleri ön plana çıkaran anlayış, gelişen teknoloji ile yerelde yürütülen süreçlerin merkezden takibinin kolaylaşması bu durumu desteklemektedir. Özellikle Kalkınma Bakanlığı kökenli bir Cumhurbaşkanı Yardımcısının göreve getirilmesiyle birlikte koordinasyon, merkezi düzeyde daha yoğun bir şekilde kendini göstermeye başlamıştır.

Anahtar Kelimeler: Koordinasyon, Koordinasyon Düzeyi, Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi

TRANSFORMATION OF COORDINATION IN TÜRKİYE: A RESEARCH ON CONTEXT OF METCALFE SCALE

Abstract

Coordination is an indispensable element of modern management. Its development and transformation continues in Turkey. The aim of this study, which covers the coordination mechanism at national and local scale in the public sector in Turkey, is to examine the transformation after the Presidential Government System (PGS) in the institutional structures that provide coordination at certain scales and to evaluate this transformation using coordination level scale. To take a picture of the coordination in Turkish public administration, the main issue that needs to be looked at is the relationship between the central government and its provincial exten-

sion along with local government. The method of the study is based on literature review and examination on an institutional basis to observe the transformation. Finally, it was possible to assess the level of coordination in line with the statements of the local administrators interviewed with the unstructured interview technique.

In the study, coordination in Turkey, formed by PGS, is examined through the concept of coordination level, using well-known study of Metcalfe. Metcalfe identified nine relationship levels according to the definition of rules and responsibilities between institutions. Centralized view of coordination with PGS reveals that institutions are concentrated around a strong coordination level scale, where they approach joint decision-making rather than independent decisions. The fact that political will of the ministries in PGS is concentrated in the Presidency, existence of policy boards and offices in policy production processes, and the ease of centralized monitoring of local processes with developing technology support this situation.

Keywords: Coordination, Coordination Level, Presidential Government System

ANAYASA YARGISINDA ARTAN İŞ YÜKÜNE BİR ÇÖZÜM ÖNERİSİ OLARAK YARGISAL MİNİMALİZM

İlknur Rabia TÜRKÖLMEZ¹

Özet

Yargı reformlarının bir amacı yargının iş yükünün azaltılması dolayısıyla da mahkemelerin daha kısa sürede karar vererek hak ihlallerinin önüne geçilmesi amacını taşımaktadır. Hemen her dönem yargı reformlarının tartışılması da ihtiyacın güncelliğini koruduğunun göstergesidir. Karar verirken incelenmesi gereken kaynakların fazlalığı da süreci uzatabilmektedir. Davaların hızlı sonuçlanabilmesi için personel sayısının artırılması, mahkeme öncesi yöntemlerin artırılması (arabuluculuk, uzlaştırma vb.), kurul yerine tek yargıcın karar vermesi vb. farklı çözüm önerileri bulunmaktadır. Bunların yanında yargıçların karar süreçlerinde başvurdukları yorum yöntemleri de süreyi etkilemektedir. Son dönem tartışılan ve yargının yükünü azalttığı iddiası bulunan kavramlardan biri de yargısal minimalizmdir. Türkçe literatürde çok yer verilmesine de en temelde yargının en az kaynak kullanarak en kısa sürede en etkili kararı verebilme amacı taşıyan yargısal minimalizmin uygulamalarda örnekleriyle karşılaşılabilmektedir.

Mahkemelerde sadece davanın taraflarının durumu, dosyadaki belgeler, kanıtlar vs. kullanılarak karar verilse de dava dosyasını değerlendirebilmek için yararlanılacak kaynak ve yöntemler oldukça geniştir. Yargıç odalarında klasörler hatta koliler dolusu bilgi ve belge topluluğu olarak akla gelen dava dosyalarını sonuçlandırmak için dosyalardan daha geniş olabilen mevzuatın incelenmesi de gerekmektedir. Hukuk sisteminin yapısı ve geleneğine göre içtihat, emsal kararlar vb. kaynaklar da artmaktadır. Bunlara ek olarak yorum yöntemine göre kamuoyunun beklentisinden üst mahkemenin tutumuna kadar yazılı olmayan birçok faktör de kararlar üzerinde etkili olabilmektedir. Salt kaynaklara bakılması bile uzun sürebilirken ek kaynakların varlığı süreci uzun ve karmaşık hale getirmektedir. Bu karmaşıklığın önüne geçmek adına yargıçların başvurduğu yöntemlerden olan yargısal minimalizm hızlı ve net kararlar vermek adına kullanıldığında özellikle Anayasa Mahkemesine yapılan bireysel başvurular için uygun bir yöntem olarak düşünülmektedir. Anayasaya uygunluk denetiminin genel olma özelliğinin bir istisnası olarak düşünülebilecek olan bireysel başvuruda norm denetiminden farklı olarak başvuru sahibinin bireysel bir hakkının ihlali söz konusu olduğundan yararlanılacak kaynakları bir hayli azaltabilirken yargıçların da tercih ettiği bir yöntem olduğu düşünülebilir.

¹ Dr., isirakaya@sakarya.edu.tr, orcid: 0000-0002-7546-5094.

İlk bakışta hızlı karar verme ile sonuçlandırıldığı görülen yargısal minimalizm uygulamaları kararın etki alanı ve davasına göre beklenenin tam aksi yönde sonuçlar da doğurabilmektedir. Özellikle Anayasa Mahkemesi kararlarının ülke çapında önemli etkiye sahip olması kararın dava tarafları dışında ortaya çıkaracağı etkilerin varlığını da kaçınılmaz kılarken, dava konusunun önemine ve ilgili hakkın etki alanının genişliğine göre minimalizmin beklenenden daha fazla zarara yol açabileceğini savunan görüşler de oldukça fazladır. Bunun bir nedeni olarak da Anayasa Mahkemesinin ülke siyasetindeki konumu ve kararlarının yargının ötesinde tüm kamu yönetimi teşkilatını etkileyecek yetkide olması da önem kazanmaktadır.

Bu çalışmanın amacı da karmaşıklığa çözüm olduğu düşünülen yargısal minimalizm kavramının değerlendirilerek Anayasa Mahkemesinde uygulanabilirliğini tartışmaktır. Bu kapsamda yargısal minimalizmin süreyi hızlandırmak açısından çoğunlukla faydalı olduğu görülürken geniş etkili davalarda hızlı karar almak adına en az kaynağa başvurulmasının zaman zaman önemli noktaların gözden kaçırılması ile uzun vadede sorunlara neden olabileceği görülmüştür. Belge incelemesi şeklinde hazırlanan çalışmada literatür kaynaklarına ek olarak kavramla ilgili anlamlı olabilecek haberler ile Mahkeme başkan konuşmaları ve yargısal minimalizm örneği olduğu düşünülen yargı kararlarından faydalanılmıştır.

Anahtar kelimeler: Yargısal Minimalizm, Anayasa Mahkemesi, Bireysel Başvuru.

JUDICIAL MINIMALISM AS A SOLUTION PROPOSAL TO THE INCREASING WORKLOAD IN THE CONSTITUTIONAL JUDICIARY

Abstract

Judicial reforms basically aim to reduce the workload of the judiciary and prevent human rights violations by making decisions in a shorter time. In addition to the high number of cases per judge, the excess resources that need to be examined when deciding on cases can also lengthen the process. One of the concepts that has been discussed recently and claims to reduce the burden of the judiciary is judicial minimalism. Although it is not mentioned much in the Turkish literature, examples of judicial minimalism, which basically aims to make the judiciary make the most effective decision in the shortest time with the least resources, can be encountered in practice.

Although the decision is made using the resources and methods to be used to evaluate the case file, there is a wide range of resources and methods. According to the structure and tradition of the legal system, jurisprudence, precedent decisions etc. resources are also increasing. In addition, many unwritten factors, from public expectations to the attitude of the higher court, can also have an impact on decisions, depending on the interpretation method. While just looking at sources can take a long time, the existence of additional sources makes the process long and complex. Judicial minimalism, which is one of the methods used by judges to avoid this

complexity, appears as a suitable method especially for individual applications to the Turkish Constitutional Court when used to make quick and clear decisions. In individual applications, which can be considered as an exception to the general nature of constitutionality review, unlike norm review, it can reduce the resources to be used considerably since there is a violation of an individual right of the applicant, and it can be considered as a method preferred by judges.

Judicial minimalism practices, which at first glance seem to result in rapid decision-making, can also produce results opposite to what is expected, depending on the scope of the decision and the case. While the fact that the Constitutional Court decisions have a significant impact throughout the country makes it inevitable that the decision will have effects other than the parties to the case, there are also many opinions arguing that minimalism may cause more harm than expected, depending on the importance of the subject of the case and the breadth of the impact of the relevant right. One of the reasons for this is the position of the Constitutional Court in the country's politics and the fact that its decisions have the authority to affect the entire public administration organization beyond the judiciary.

The aim of the study is to evaluate the concept of judicial minimalism, which is thought to be a solution to complexity, and to discuss its applicability in the Constitutional Court. In the study prepared as a document review, in addition to literature sources, meaningful news about the concept, speeches of the president of The Court and judicial decisions that are thought to be examples of judicial minimalism will be used.

Keywords: Judicial Minimalism, Turkish Constitutional Court, Individual Application.

YÖNETİM ARAŞTIRMALARININ ELLİ YILLIK KESİTİNDE YAZAR TİPOLOJİSİ

İmren Pınar DÜLGAR¹

Özet

Çalışmada yirminci yüzyılın ilk yarısında yönetim araştırmalarının öznesi olan kişilere dair bir yazar tipolojisinin çıkarılması amaçlanmaktadır. Yönetim bilimi alanının elli yıllık zaman dilimini konu edinen kapsamlı bir araştırmadan yola çıkılarak yazarların benzerlik gösteren ve farklılaşan özellikleri ortaya konulmaktadır. Dönemin yazarları, yirminci yüzyılın ilk yarısında yönetim olgusu üzerine telif ya da çeviri yoluyla bilgi üretmeye odaklı Türkçe eserler vermiş akademisyen ve uzmanlardır. Yönetim üzerine düşünen ve üreten bu isimlerin tamamı, kendi coğrafya ve düşünce dünyamıza ait isimler olmakla birlikte diğer alanlarla karşılaştığında oldukça geri planda kalmışlardır. Bir kısmına başka alanlarda çalışanlarca temas edilebilmişse yönetim yazarlarının büyük kısmının herhangi bir incelemeye konu edilmediği söylenebilir.

Bir kısmı mutlakiyet de dâhil olmak üzere yazarlar, meşrutiyet ve cumhuriyet yönetimlerini görmüş; bu tarihsel birikim, onların eserlerinin dil ve anlatımını olduğu kadar içeriğini de etkilemiştir. Yazarlar arasında eserlerinin tamamını Osmanlı Türkçesi'yle yazan yazarlar (Ahmed Şuayb) olduğu gibi, büyük kısmında eski alfabeyi kullananlar (A. Seni Yurtman, Ali Suad) ve tamamını günümüz alfabesiyle yazanlar (Hikmet Tongur) da bulunmaktadır. Yazarlar, en azından iki-üç dilde hâkimiyeti olan kişilerdir. Dönemin yönetim yazarları arasında çok bilinen iki dilin Fransızca ve Arapça olduğunu söylemek mümkündür. Ağırlıklı olarak Mülkiye ve hukuk eğitilmiş kişiler olmak üzere, hem Mülkiye hem de hukuk eğitimi olan yazarlar da bulunmaktadır (Hikmet Tongur, Hasan Refik Ertuğ). Az sayıda iktisat (M. Ete, Z. İnhan) ve sadece bir kişi (Osman Nuri Ergin) edebiyat mezunudur. Bununla birlikte yazarlar, kamu yönetimi konuları dışında başka alanlarda (edebiyat, tarih, coğrafya, iktisat/A. Seni, Ahmed Şuayb, Ali Kemal Aksüt, H. Refik Ertuğ) belirli dönemlerde öğretmenlik yapmış ve eserler vermiştir. Yazarlar birkaç dili kullanabilen, ilgi alanları çok geniş ve hatta çok meslekli kişiler olarak nitelendirilebilir. Ayrıca bir kısmı aktif siyasette görev alarak mebusluk yapmış kişilerdir.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Gümüşhane Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, Yönetim Bilimleri Anabilim Dalı, ORCID:0000-0001-7274-0567

Bu bildiri, 2024 yılında yayımlanan Türkiye'de Yönetim Bilimi Yazarları (1900-1950) kitabının çıkarımlarından yola çıkılarak hazırlanmıştır

Yaşamlarının denk geldiği sürecin önemli tarihsel ve toplumsal kırılmalar geçirmesi, yazarların Osmanlı ve Cumhuriyet bürokrasisine birlikte hâkim olmaları, büyük dönüşüm çarkının içindeki küçük çarkın aksaklık ve eksikliklerini de ortaya koymalarına olanak sağlamıştır. Yönetim rejimi değişirken memur zihniyeti, bürokrasi psikolojisi ve davranışına dair dönüşüm gerçekleşiyor mu sorusu onların çalışmalarında odaktadır. (A. Seni'nin II. Meşruyet'e dair değerlendirmeleri, Ali Kemali Aksüt, Hasan Şükrü Adal, Hayri Orhun'un bunu idari reformun bir parçası olarak ele alması bunun örneklerindendir.)

Yazarların Batı'yı bildiklerini, Batılı yazarlardan (Montesquie'nün güçler ayrılığı, Rousseau'nun toplum sözleşmesi, hukukçuların Kıta Avrupası kaynaklarından) yararlanmışlar ve tarihsel-karşılaştırmalı yöntemi kullanmışlardır. Bununla birlikte aktarmacılığa karşı durmuşlar; örneğin Ahmet Şuayb, devletin siyasi ve toplumsal örgütlenmesinin toplumsal ihtiyaçlar sonucu ortaya çıkması nedeniyle aktarmacı-taklitçi reformların toplumda bir karşılık bulmayacağı için buna karşı olduğunu dile getirirken Osman Nuri Ergin, Batı'yı bir aktarma kaynağı olarak değil; karşılaştırma yapılmak üzere yararlanılacak bir kaynak olarak görmüş ve kültürel özgünlüğü korumak kaygısı gütmüştür.

Yazarların büyük kısmı mülki idare amirliği yapmış, araştırmalarında ortaya koydukları sosyolojik saptamalarını bu görevleri sırasında gözlem ve değerlendirmeler yoluyla edinmişlerdir. Bulundukları yerde yönetim sorunlarını tespit etmeleri ve nasıl düzeltileceğine ilişkin kafa yormaları, yazarlardan bazılarını *seyahatname* türünden eserler vermeye de yöneltmiştir. (A. Yurtman: Yemen Yolunda, Ali Suad: Seyahatlerim vb.). Başka bir yazı türü olan kitap incelemesinde öne çıkan bir yazar olan Hasan Refik Ertuğ, 107 kadar eser vererek alanımızda bu türün tanıtılmasına katkı sunmuştur.

Batı'da "bürokrasi çağı" olarak bilinen bu dönemde, Türkiye'de de yasaları hazırlayıcı, uygulayıcı olmanın ötesinde bürokrasiye akademik araştırma yapma işlevi yüklenmiştir. Bürokraside akademik nitelikli araştırmacılığın gelişmesine katkı sağlayan yollardan biri de 1936 Maliye ve 1944 yılında İçişleri Bakanlığı bünyesinde kurulan Tetkik Heyetleridir. Bu heyetlerde görev alarak bürokrasinin akademik araştırmacı nitelik kazanmasını sağlayan yazarlar Hakkı Haydar Berksun, Hayri Orhun, Vecihi Tönük, görev süreleri boyunca akademik araştırmalar yapmış yazarlardır. Böylelikle bu yazarlar, bürokrasinin akademiyle bağını bürokrasiden kurmasına katkı sunmuş; fiili olarak memuriyetini sürdürürken kamu yönetiminde "görevli araştırmacı" yazar tipolojisini oluşturmuşlardır.

Dönem içinde kimi yazarlar, bazı alanların kurucu isimlerindendir. Kamu personeli (Hasan Şükrü Adal), idare hukuku (Mustafa Şeref, Sıddık Sami Onar, Ahmet Şuayb), istatistik yönetimi (Selim Sabit Aykut, Ali Kemali Aksüt); alan ölçeğinde olmasa da bazı konular üzerine ilk eser veren kişiler olduğunu da söyleyebiliriz. Kolluk hizmetleri (Hikmet Tongur), belediye maliyesi (Necmettin Ergin) ve belediye tarihi konularında Osman Nuri Ergin bu kişiler arasındadır.

Dönemin yönetimi kavrayışında yönetim yazarları arasında ağırlıklı olan, yönetimi idare hukuku perspektifiyle kavrayan yazarlar olmakla birlikte (Ahmed Şuayb, Sıddık Sami Onar, İbrahim A. Erberk, Ethem Menemencioğlu, İ. Hakkı Görel). Hukukla birlikte rasyonalizasyon konusunu gündemine alan yazarlar (Hasan Refik Ertuğ, İbrahim Ali) olduğu gibi yönetimi hukuk-dışı incelemelerin konusu yapmayı öneren yazarlar (Rasyonalizasyon: Ali Kemali Aksüt, (işletmecilikten beslenen: M. Ete, Z. İnhan) vardır. Hukuk dışı kavramada daha özgün yaklaşım ise bir örgütlenme bilimi olarak sunduğu idari coğrafya önerisiyle Ahmet Kemal Varınca'ya aittir. Yaşamları, siyasi ve idari kırılmalara şahitlik ederken dönemin yönetim yazarlarının çalışmaları, bu gelişmelerin getirdiği yeni ihtiyaç ve sorunlara yanıt arayan bir izlekte şekillenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yönetim bilimi, disiplin, yönetim yazarları

WRITER TYPOLOGY IN FIFTY YEARS OF ADMINISTRATION RESEARCH

Abstract

The aim of the study is to develop a typology of writers on the people who were the subjects of administration research in the first half of the twentieth century. Based on a comprehensive research covering the fifty-year period of the field of administrative science, the similar and different characteristics of the authors are revealed. The writers of the period were academicians and experts who wrote Turkish studies focused on producing information on the phenomenon of administration through copyright or translation in the first half of the twentieth century. Although all of these names who think and produce on administration belong to our own geography and world of thought, they have remained in the background when compared to other fields.

The fact that the period in which their lives coincided went through important historical and social breaks, and that the writers dominated the Ottoman and Republican bureaucracy together, allowed them to reveal the flaws and deficiencies of the small wheel within the big wheel of transformation. The question of whether there is a transformation in civil servant mentality, bureaucracy psychology and behavior as the administration regime changes is the focus of their studies.

During the period, some writers were among the founding names of some fields. While their lives witnessed political and administrative ruptures, the works of the administration writers of the period were shaped in a way that sought answers to the new needs and problems brought by these developments.

Keywords: Administrative science, discipline, administration writers

TÜRKİYE’DE BELEDİYE TEMELİNDE HAYVAN HAKLARINI KORUMAYA YÖNELİK BİR MODEL ÖNERİSİ: HAYVAN KORUMA BİRLİĞİ

İrem Nur GÜMÜŞTEKİN¹, Sena SEVER²

Özet

Mahallî idare birliği; birden fazla mahallî idarenin (il özel idaresi, belediye ve köy), yürütmekle görevli oldukları hizmetlerden bazılarını birlikte görmek üzere kendi aralarında kurdukları kamu tüzel kişiliğine haiz ve kendilerine özgü bütçeleri olan kamu idareleridir. (*Mahalli İdare Birlikleri Kanunu, Resmi Gazete 25842 (11 Haziran 2005), 2005, Kanun No. 5355, md.3*). Kuruluş amaçlarına göre farklı türlerde birlikler ülkemizde faaliyet göstermektedir. Birlik, birlik tüzüğüne kesinleşmesinden sonra Cumhurbaşkanının izni ile kurulur ve tüzel kişilik kazanır. Kurulmuş bir birliğe üyelik, üye olmak isteyen mahallî idare meclisinin kararı ve buna dayalı başvuru üzerine, birlik meclisinin kabulü ile olur. Bu durumda Cumhurbaşkanının izni aranmaz. Mahalli idare birliklerinin öncelikli amacı; küçük belediyelerin tek başına gücünün yetmediği mahalli ve müşterek nitelikteki hizmetleri gerçekleştiren maliyetleri en düşük seviyede tutmaktır. Bunun yanında mahalli idarelerin bir diğer amacı ise hizmetleri sunarken deneyim paylaşımı ve iş birliği yapmak, amaca yönelik ortak bir proje gerçekleştirmektir. Bazı hizmetler uzmanlık ve teknik bilgi gerektirmektedir. Tüm bu durumlar, yerel yönetimler arasında iş birliği ve koordinasyon ihtiyacını ortaya çıkarmaktadır (Zeren, Halim Emre & Çubuk, Ecem Buse Sevinç, 92/491 (Aralık 2020), Türkiye’de Mahalli İdare Birliklerinin Bugünü ve Geleceğine Yönelik Bir Değerlendirme, Türk İdare Dergisi, ss.469).

Bu çalışmamızın amacı Türkiye’deki sokak hayvanları sorununa çözüm önerisi sunarak, mahalli idare birliği oluşturarak, hayvan haklarına saygılı uygulamaları teşvik etmeyi ve bölgesel düzeyde sürdürülebilir bir hayvan koruma stratejisi geliştirmeyi amaçlamaktadır. Bu çalışma hem hayvanların hem de insanların yaşam kalitesini artırmayı ve toplumsal refahı sağlamayı hedeflemektedir.

Bu çalışmanın yöntemi; mahalli idare birliği oluşturmak ve yerel yönetim birimlerini bir araya getirerek iş birliği içinde hareket ettirmektir. Bu sayede, sokak hayvanları sorununa ilişkin daha derinlemesine bir anlayış geliştirilebilir, sorunun yerel özellikleri ve ihtiyaçları dikkate alınabilir, kaynakların daha verimli ve etkin bir

¹ Kırıkkale Üniversitesi, Kentleşme ve Çevre Sorunları Yüksek Lisans, irmgmstkn@hotmail.com, Orcid : 0009-0004-2523-7044

² Kırıkkale Üniversitesi, Kentleşme ve Çevre Sorunları Yüksek Lisans, seversena002@gmail.com, Orcid: 0009-0000-1208-9389

şekilde kullanılabilir, paydaşların katılımı ve sorumluluğu artırılabilir, toplumsal refah ve mutabakat sağlanabilir.

Bu çalışmanın bulgu ve araştırmalarına baktığımızda ise hayvanları koruma konularında önemli adımlar atılmış olsa da sokak hayvanlarının toplanması, iyileştirilmesi ve bakımı konusunda bölgesel düzeyde etkili bir çözüm arayışı devam etmektedir. Bu bağlamda kurulacak mahalli idare birliği, güçlü bir hukuki zeminde, özellikle Hayvanları Koruma Kanunu, Mahalli İdare Birliği Kanunu ve On İkinci Kalkınma Planı'nda yer alan düzenlemelere dayanarak, sokak hayvanlarının yaşam şartlarını iyileştirmeyi, onları koruma altına almayı ve toplumun bilinç düzeyini artırmayı amaçlamaktadır. Bu birlik, yerel yönetim birimlerini bir araya getirerek koordineli bir şekilde hareket etmeyi ve bölgesel düzeyde sürdürülebilir bir hayvan koruma stratejisi oluşturmayı hedeflemektedir. Araştırmalar neticesinde Türkiye'de sokak hayvanlarının sayısı hızla artmaktadır. Sahipsiz sokak hayvanları, insanları ısırma veya saldırma eğiliminde olduklarından, insanların yaralanmasına, hastalıklara, güvenlik sorunlarına ve trafik kazalarına neden olmaktadır. Öte yandan, bu sahipsiz sokak hayvanları zorluklarla karşılaşarak, yaşam mücadelesi vermekte ve insanlar, diğer hayvanlar ve araçlardan kaynaklanan çeşitli tehlikelerle karşı karşıya kalmaktadır (KIRIŞIK, Fatih & ÖZTÜRK, Kübra (2021). Şiddet Haberlerinden Hayvan Haklarına, Sahipsiz Köpek Sorunu, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, (69), 360-388). Türkiye'de 1393 adet belediye bulunmaktadır (T.C. İç İşleri Bakanlığı Bilgi Teknolojileri Genel Müdürlüğü, Türkiye Mülki İdare Bölümleri Envanteri, Erişim: 27/01/2024, <https://www.e-icisleri.gov.tr/> Anasayfa/MulkiIdariBolumleri.aspx). Belediye sayısının 1000'in üzerinde olmasına rağmen mevcut duruma baktığımızda hayvan barınağı sayısı yetersiz kalmaktadır.

Çalışmamızın önerisi bu mali ve teknik açıdan kaynaklanan yetersizliği çözüme ulaştırmak, hayvanları korumak ve yaşam şartlarının iyileştirilmesini sağlamak amacıyla "Hayvanları Koruma Birliği" adını verdiğimiz mahalli idare birliği kurulmasıdır. Bununla beraber teknik ve mali açıdan yetersiz belediyeler, olanakları çok daha fazla olan belediyelerle birleşerek daha etkin hizmet sunabilirler. Bu çalışma mahalli idari birliklerin kurulması sürecini, Cumhurbaşkanının kararıyla zorunlu hale getirerek ele almaktadır. Bu bağlamda, Cumhurbaşkanının destek ve onayıyla hayata geçirilecek bir mahalli idare birliği, sokak hayvanlarına daha etkili bir bakım, iyileştirme ve barınma imkânı sunma potansiyeli taşımaktadır.

Çalışmamızda Kırıkkale ilini pilot bölge olarak değerlendirmeye alacağız. Kırıkkale ilinde birbirine yakın olan belediyeler "zorunlu" bir hayvan barınak birliği kuracaklardır. Bu iş birliği sonucunda, küçük veya sınırlı hizmet sunan belediyeler, tek başlarına hayvan barınağı kurmak zorunda kalmayacakları gibi sabit maliyetlerin aşırılığını paylaşılarak daha etkili, pratik ve kaliteli hizmet sunma imkânına sahip olacaklardır.

Mahalli idare birliği kurulurken norm ve ilkelere göre personel alımı yapılması, amaca ve yönetmeliğe uygun kadro oluşturulması gerekmektedir. Kadro cetveli ise

Belediye ve Bağlı Kuruluşları ile Mahalli İdare Birlikleri Norm Kadro İlke ve Standartlarına Dair Yönetmelik’e göre F2 Grubundan oluşturulacaktır.

Bu çalışmada öngörülen “Hayvan Koruma Birliği”, mahalli idare birliği kanununun 4. maddesi kapsamında Cumhurbaşkanının kararıyla zorunlu hale getirilmesi, bu birliklerin etkinliğini artırabilir ve Türkiye genelinde daha kapsamlı bir çözüm stratejisi oluşturulmasına katkıda bulunabilir. Bu çalışma, sadece hayvan hakları perspektifinden değil, aynı zamanda toplumsal sorumluluk ve sağlık açısından da bir çözüm sunmayı hedeflemekte ve Türkiye'nin sokak hayvanları ve barınaklardaki yetersizlik sorununu çeşitli boyutlarıyla ele alarak çözüm üretme amacını taşımaktadır.

Anahtar kelimeler: Belediye, Hayvan, Hayvan Hakları, Mahalli İdare Birliği, Koruma, Hizmet.

A MODEL PROPOSAL FOR PROTECTING ANIMAL RIGHTS AT THE MUNICIPAL LEVEL IN TURKEY: ANIMAL PROTECTION UNION

Abstract

The purpose of this study is to propose a solution to the stray animal problem in Turkey by establishing a local government union, encouraging practices that respect animal rights, and developing a regional-level sustainable animal protection strategy. This study aims to improve the quality of life for both animals and humans, as well as contribute to societal well-being. Resources can be utilized more efficiently and effectively, stakeholder participation and responsibility can be increased, and societal well-being and consensus can be achieved. The primary goal of the proposal to establish a Local Government Union is to address the process of establishing local administrative unions, making it mandatory through the President's decision. In this context, a local government union to be implemented with the support and approval of the President has the potential to provide more effective care, improvement, and shelter opportunities for stray animals.

In this study, the envisaged "Animal Protection Union" being made mandatory by the decision of the President under the scope of Article 4 of the Local Government Union Law can enhance the effectiveness of these unions and contribute to the development of a more comprehensive solution strategy nationwide in Turkey. This study aims not only from the perspective of animal rights but also targets to provide a solution from the standpoint of social responsibility and health, addressing the inadequacies in Turkey regarding stray animals and shelters from various dimensions with the purpose of generating solutions.

Keywords: Municipality, Animal, Animal Rights, Local Government Union, Protection, Service.

SEÇİM KAMPANYALARINDA YAPAY ZEKÂNIN KULLANIMI: DEMOKRASİ İÇİN FIRSAT MI TEHDİT Mİ?

İrfan DURMUŞ¹

Özet

Siyasal sistemlerin demokratik özelliklerinden biri olarak seçimler, halkın temsil edilmesinin ve yönetimi belirlemesinin önemli araçlarından birini oluşturmaktadır. Bu bağlamda seçim kampanyaları, seçim sürecinin önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Siyasal iktidarların ve yöneticilerin belirlenmesinde seçmenlerin oylarının belirleyici olması adayların seçim süreçlerini daha etkili bir şekilde yürütmelerinde temel motivasyon kaynağını oluşturmaktadır. Seçim sürecinin ve zaferinin en önemli parçası ve etkileyeni olarak seçim kampanyalarında kullanılan yöntem ve teknikler büyük önem taşımaktadır. Siyasal iktidar için mücadele eden adayların kendilerini iktidara taşıyacak seçmen kitlesini ikna edebilmeleri seçim kampanyaları çerçevesinde yürüttükleri stratejik iletişim faaliyetleriyle mümkün olabilmektedir. Seçim kampanyaları sayesinde belli bir toplumun sosyal davranışları, iletişim kalıpları, kültürel ve sosyo-ekonomik öncelikleri gibi birçok şey öğrenilebilir ve bu bilgiler doğrultusunda kampanya tasarımı şekillenerek daha etkin ve hedefe yönelik hale getirilebilir. Bu kapsamda adayların etkili bir kampanyayla seçmenlere ulaşabilmeleri için siyasi mitingler ve medyanın gücünü kullanmak hayati öneme sahiptir. Dünya siyasi tarihine baktığımızda, 19. yüzyıldan bu yana siyasi partilerin ortaya çıkışı ve oy hakkının yaygınlaşmasının yanı sıra değişen ve gelişen iletişim teknolojileri doğrultusunda seçim kampanyalarının dinamiklerinin de bir dönüşüm içerisinde olduğunu söylemek mümkündür. 19. yüzyılda adayların seçim kampanyalarını açık alanlarda halka seslenme ve halkla yüz yüze doğrudan iletişim kurma ve yazılı basın yoluyla mesajlarını seçmen kitlelerine duyurma stratejilerini kullanmışlardır. Daha sonraki yüzyılda görselişitsel medyanın ve ardından yeni iletişim teknolojilerinin hayatımıza girmesi adayların daha geniş kitlelere ulaşmasının yolunu açmıştır. Diğer taraftan, 20. yüzyılın ikinci yarısından sonra, seçmenlerin oy kullanma davranışlarında kitle iletişim araçlarıyla halk arasında siyasi mesajlara aracılık eden kanaat önderlerinin etkili rolünü ortaya koyan araştırmalar yapılmıştır. Bu anlamda, seçim kampanyalarında siyasi görüşlerin şekillendirilmesinde kitle iletişim araçları kadar kişiler arası iletişimin önemine de vurgu yapılmıştır. Amerika Birleşik Devletleri'nin (ABD) seçim kampanyaları döneminde iktidar için yarışan rakip siyasi partilerin adaylarının televizyon aracılığıyla bir araya gelerek geniş kitlelerle buluşması geleneği televizyonun seçim sonuçları üzerindeki etkisini gösteren önemli bir örnektir. Geleneksel medyanın seçimlerdeki etkisi ve gücü, kitle iletişim araçlarının yaygınlaştı-

¹ Öğr. Gör. Dr., Munzur Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, irfandurmus@munzur.edu.tr, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4858-7739>

ğ1 yüzyıldan bu yana yadsınamaz bir gerçektir. Bununla birlikte, internet teknolojilerinde yaşanan gelişmelerle birlikte yaşamın her alanında merkezi bir konuma sahip olan sosyal medyanın siyaset alanındaki etkisi seçim kampanyalarının değışen dinamiklerini ortaya koymaktadır. Sosyal medyanın doğrudan ve anında iletişime ve etkileşime olanak sağlayan özelliğinin yanı sıra toplumsal muhalefeti ve desteğı harekete geçirme, kamuoyu oluşturma ve kamuoyunu etkileme gücü, küresel ölçekte seçim kampanyalarının belirleyici bir özelliğı haline gelmiştir. Geleneksel medyanın ekonomi politik yapısından kaynaklı olarak muhalefet partilerin adaylarının kampanya dönemlerinde anaakım medyada fazla yer bulamaması göz önünde bulundurulduğunda, sosyal medya seçim dönemlerinde adaylar açısından geniş seçmen kitlesine ulaşmada büyük bir avantaj sağlamaktadır. Mobil teknoloji ve sosyal medyanın yaygınlığı, kırsal ve uzak bölgelere erişimi kolaylaştırarak siyasi katılım dinamiklerini dönüştürmektedir. Orta Doğı'da 2010'ların başındaki Arap Baharı ayaklanmaları, sosyal medyanın siyasi hareketleri şekillendirmedeki dönüştürücü potansiyelini ortaya koymaktadır. Twitter ve Facebook gibi platformlar aktivistler arasında iletişim, koordinasyon ve mobilizasyonu kolaylaştırmada önemli bir rol oynayarak Tunus ve Mısır gibi ülkelerde önemli siyasi değışikliklere yol açmıştır. Öte yandan, artan yeni medya kullanımıyla dijital ortamda verilerin devasa boyutlara ulaşması sosyal medyanın algoritmalar ve yapay zekâ teknolojileri altyapısıyla manipölasyon aracı olarak kullanımını da gündeme getirmiştir. Bu anlamda birçok alanda olduğı gibi siyaset alanında da sosyal medyanın kullanımına ve gücüne yönelik tartışmalarda risklere dikkat çekilmektedir. Dijital ortamda siyasi söylemlerin/tartışmaların manipölasyonu ve yanlış/yalan bilgilerin ve haberlerin dolaşıma sokulması yöntemleriyle seçmenlerin yönlendirilmesi ve rakip siyasi parti adaylarının itibarsızlaştırılması gibi yapay zekâ teknolojilerinin sunduğı olanakların siyasi hedefler uğruna kullanımı yeni medya araçlarının demokratik işleyişe yönelik risklerine işaret etmektedir. Yeni iletişim teknolojilerinin artan kullanımı sayesinde dijital ortamlarda hızlı ve büyük hacimli verilerin makine öğrenimi ve derin öğrenme yöntemleriyle ulaşılacak istenen 3 hedefler doğrultusunda işlenebilmesi yapay zekânın gücünü artırmıştır. Bu şekilde dijital ortamlardaki verilerle hedefe yönelik yanıltıcı, sentetik içerikler kolayca üretilebilmektedir. Yapay zekânın siyasette kullanımına ilişkin endişeler 2010'ların sonlarından bu yana mevcut olmasına rağmen, özellikle demokrasiler ve seçim süreciyle ilgili kaygılar, yapay zekânın son zamanlardaki gelişimiyle birlikte artmıştır. Bu teknoloji, aynı zamanda dezenformasyon ve yanlış bilgilendirmede güçlü bir araç kullanıldığından demokrasiler için birçok riski barındırmaktadır. Özellikle ABD'de 2016 yılındaki başkanlık seçimleri ve İngiltere'de Brexit oylaması, yapay zekânın seçim manipölasyonunda potansiyel bir güce sahip olduğuna dair somut çarpıcı örnekleri oluşturmaktadır. Bununla birlikte, Pakistan'da Şubat 2024'te yapılan başkanlık seçimleri öncesinde, tutuklu eski Başbakan İmran Han'ın yapay zekâ destekli sanal mitingle partisi Pakistan Adalet Hareketi (PTI) adına seçmenlere seslenmesi yapay zekâ teknolojisinin sunduğı olanakların tartışılmasını önemli hale getirmektedir. Hapishanedeki Han'ın sesini taklit etmek için yapay zekâ teknolojisi kullanılarak dört dakikalık bir video oluşturularak sosyal medyada yayınlanmıştır. PTI'nın teknolojik kampanya stratejisi, seçmenlerin önemli bir bölümünü harekete geçirerek seçimi birin-

cilikle tamamlamasında etkili olmuştur. Bu örnek, yapay zekânın kötüye kullanılması karşısında siyasi katılımı demokratikleştirme ve yerleşik güç yapılarına karşı meydan okuma potansiyelinin de tartışılmasını gündeme getirmektedir. Bu çalışmanın amacı, yapay zekâyâ dayalı dijital araçların yaygın kullanımı karşısında demokrasi fikrini ve uygulamasını nasıl etkilediğini seçim kampanyaları bağlamında sorgulamaktır. Bu doğrultuda araştırmada literatür taraması yöntemiyle yapay zekânın seçim kampanyalarında hangi amaçla ve taktiklerle kullanıldığı, yapay zekâ destekli seçim kampanyalarının seçmenleri, seçim sonucunu ve seçimlerin demokratik yapısını nasıl etkilediği sorularına yanıtlar aranmıştır. Çalışma sonucunda, yapay zekâ demokrasiye yönelik ciddiye alınması gereken bir tehdit olarak tanımlanmakla birlikte kötüye kullanılmasını önlemek ve demokrasiye yönelik tehlikesini sınırlamak için insanların farkındalığını ve bilinç düzeylerini artırmaya yönelik okuryazarlık eğitime, yapay zekânın teknolojik imkânlarının kullanılmasına ve yapay zekânın kullanımına yönelik düzenlemelerin yapılmasına vurgu yapılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yapay Zekâ, Seçim Kampanyaları, Seçimler, Demokrasi.

THE USE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN ELECTION CAMPAIGNS: OPPORTUNITY OR THREAT TO DEMOCRACY?

Abstract

Thanks to the increasing use of new communication technologies, the ability to process fast and large volumes of data in digital environments with machine learning and deep learning methods in line with the desired goals has made the power of artificial intelligence controversial. The unpredictable progress of digital technologies today, the use of artificial intelligence in politics, especially in election campaigns, has a significant impact on election results, as seen in the examples of the USA, the UK and Pakistan. Today, the use of artificial intelligence as an indicator of the changing dynamics of election campaigns makes it necessary to question to what extent it strengthens democracy or democratises political participation. The aim of this study is to question how the widespread use of digital tools based on artificial intelligence affects the idea and practice of democracy in the context of election campaigns. In this direction, the study seeks answers to the questions of for which purposes and tactics artificial intelligence is used in election campaigns, how artificial intelligencesupported election campaigns affect voters, election results and the democratic structure of elections. As a result of the study, artificial intelligence is defined as a threat to democracy that should be taken seriously, but in order to prevent its misuse and limit its threat to democracy, it is emphasised that literacy education to increase people's awareness and consciousness levels, the use of technological possibilities of artificial intelligence and regulations for the use of artificial intelligence should be made.

Keywords: Artificial Intelligence, Election Campaigns, Elections, Democracy,

YAPAY ZEKA ÇAĞINDA KAMU YÖNETİMİ VE KAMU PERSONELİNE YÖNELİK DEĞERLENDİRME

İslam KÖSEOĞLU¹, Sinan GÜRCÜOĞLU²

Özet

Amaç

Yapay Zekâ Çağında Kamu Kamu Yönetimi ve Kamu Personeline Yönelik Bir Değerlendirme" çalışmasının temel amacı, yapay zekâ teknolojilerinin kamu yönetimi içinde ve kamu personeli üzerindeki etkilerini anlamak, değerlendirmek ve analiz etmektir. Bu değerlendirme çalışması aşağıdaki amaçları içermektedir;

- Yapay zekâ uygulamalarının kamu hizmetleri ve yönetim süreçleri üzerindeki etkilerini ortaya koymak,
- Yapay zekânın kamu yönetimi içinde hangi alanlarda ve nasıl kullanıldığını belirlemek,
- Yapay zekâ uygulamalarının kamu hizmetleri ve yönetim süreçleri üzerindeki etkilerini ortaya koymak,
- Yapay zekânın kamu yönetimi içinde hangi alanlarda ve nasıl kullanıldığını belirlemek,
- Yapay zekâ uygulamalarının kamu hizmetleri ve yönetim süreçleri üzerindeki etkilerini ortaya koymak,
- Yapay zekânın kamu yönetimi içinde hangi alanlarda ve nasıl kullanıldığını belirlemek,
- Yapay zekâ uygulamalarının kamu hizmetleri ve yönetim süreçleri üzerindeki etkilerini ortaya koymak,
- Yapay zekânın kamu yönetimi içinde hangi alanlarda ve nasıl kullanıldığını belirlemektir.

¹ Öğr. Gör. Dr., Uşak Üniversitesi, Sosyal Bilimler MYO, Yönetim ve Organizasyon Bölümü, islam.koseoglu@usak.edu.tr. Orcid no: 0000-0002-2757-4501

² Doç. Dr., Uşak Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Kamu Yönetimi Bölümü, sinan.gurcuoglu@usak.edu.tr. Orcid no: 0000-0003-1000-4761

Bu amaçlar doğrultusunda yapılan bir değerlendirme çalışması, kamu yönetimi ve personelinin yapay zekâ çağında karşılaştığı zorlukları anlamak ve geleceğe yönelik stratejik planlamalara katkı sağlamak amacını taşır.

Araştırmanın Yöntemi

Araştırmadan elde edilen veriler teorik (nitel) çerçeve içinde analiz edilerek konu derinlemesine anlama ve zengin bağlamda irdelenmiştir. Elde edilen bulguları var olan teorik yapılarla bağlantılı hale getirme ve yeni teorik perspektif kazandırma eğilimine uygun olarak hareket edilmiştir

Verilerin toplanması

Bu araştırma gerçekleştirilirken ilk olarak YZ ve kamu yönetimi alanındaki güncel literatürü tarayarak mevcut bilgileri derinlemesine araştırılıp, benzer çalışmaları inceleyerek metodoloji ve bulgular konusunda önceki araştırmalardan faydalanılmıştır. İkinci olarak, Kamu yönetimi süreçlerini analiz ederek, hangi aşamalarda YZ teknolojilerinin entegre edilebileceğini belirlenmeye çalışılıp YZ kullanımının mevcut süreçlere etkileri ortaya konulmuştur. Üçüncü olarak, kamu yönetimi içindeki verileri analiz ederek, YZ uygulamalarının hangi alanlarda daha etkili olabileceğini belirlenmiş olup veri analiziyle kamu personelinin yetkinlik durumu ihtiyaçları tespit edilmiştir.

Bulgular

Bu çalışma neticesinde elde edilen bulgular aşağıda sıralanmıştır:

- Yapay zekâ uygulamalarının kamu yönetimi süreçlerine entegrasyonu ile ilgili bulgular ve bu entegrasyonun kamu hizmetlerindeki verimliliğe, hızlanmış karar alma süreçlerine ve maliyet azaltımına olan etkileri,
- Kamu personelinin yapay zekâ teknolojileri ile etkileşimi ve bu teknolojilere uyum sağlama yetkinlikleri,
- Yapay zekâ çağında kamu personelinin ihtiyaç duyduğu yeni beceri setleri ve eğitim talepleri,
- Yapay zekâ uygulamalarının kullanımının kamu hizmetlerindeki kalite ve etkinlik üzerindeki etkileri,
- Halka sunulan hizmetlerde yapay zekâ kullanımının vatandaş memnuniyetine ve erişilebilirliğine olan potansiyel etkileri,
- Yapay zekâ uygulamalarının kullanımının etik, güvenlik ve veri mahremiyeti konularındaki etkileri,
- İnsan kaynakları ve kişisel verilerin korunması, algoritmik şeffaflık ve adil kullanım gibi etik konulardaki bulgular,
- Kamu yönetimi ve personelinin yapay zekâ uygulamalarını benimseme konusundaki engeller ve zorluklar,

- Yapay zekâ teknolojilerinin yaygın kullanımını sınırlayan politik, hukuki veya organizasyonel faktörler,
- Yapay zekâ çağında kamu yönetimi ve personelinin daha etkin bir şekilde kullanılabilmesi için geleceğe yönelik stratejik öneriler,
- Kamu politikalarının ve eğitim programlarının yapay zekâ gelişimine ayak uydurması için öneriler.

Sonuç

Bu araştırma kapsamında elde edilen bulgular, yapay zekâ teknolojilerinin kamu yönetimi ve personeli üzerindeki etkilerini detaylı bir şekilde ortaya koymaktadır. Yapılan literatür taraması ve benzer çalışmaların incelenmesi sonucunda, yapay zekânın kamu hizmetleri ve yönetim süreçleri üzerindeki olumlu etkileri belirlenmiştir. Bu etkiler arasında verimlilik artışı, hızlı karar alma süreçleri ve maliyet azaltımı gibi önemli avantajlar bulunmaktadır.

Araştırmanın ikinci aşamasında, kamu yönetimi süreçlerinin yapay zekâ teknolojileriyle entegrasyonu incelenmiştir. Hangi aşamalarda yapay zekâ teknolojilerinin entegre edilebileceği belirlenerek, bu entegrasyonun mevcut süreçlere olan etkileri açıklanmıştır. Elde edilen bulgular, yapay zekâ uygulamalarının kamunun hizmet kalitesini ve etkinliğini artırma potansiyelini vurgulamaktadır.

Araştırmanın üçüncü aşamasında, kamu yönetimi içindeki verilerin analizi gerçekleştirilmiş ve yapay zekâ uygulamalarının etkili olabileceği alanlar belirlenmiştir. Ayrıca, veri analizi sonucunda kamu personelinin mevcut yetkinlik durumu ve ihtiyaçları ortaya konmuştur. Bu bilgiler, yapay zekâ çağında kamu personelinin karşılaştığı zorluklara ve gelişime açık alanlara işaret etmektedir.

Toplanan verilere dayanarak elde edilen bulgular arasında, yapay zekâ uygulamalarının kamu hizmetlerindeki kalite, etkinlik, vatandaş memnuniyeti ve erişilebilirliğine olan potansiyel etkileri önemli bir yer tutmaktadır. Bununla birlikte, etik, güvenlik, veri mahremiyeti gibi konularda ortaya çıkan zorluklar da detaylı bir şekilde ele alınmıştır.

Araştırma sonucunda ortaya çıkan bulgular, kamu yönetimi ve personelinin yapay zekâ teknolojilerine yönelik adaptasyon süreçlerini anlamak ve gelişim için stratejik öneriler sunmak adına değerli bir kaynak oluşturmaktadır. Bu bağlamda, geleceğe yönelik politika önerileri, eğitim programları ve stratejik yaklaşımlar konusunda çeşitli öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kamu Yönetimi, Yapay Zekâ, Kamu Personeli.

AN EVALUATION OF PUBLIC ADMINISTRATION AND PUBLIC PERSONNEL IN THE AGE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE

Abstract

Artificial Intelligence (AI) stands out as a field that is at the forefront of technological progress and creates profound effects in many sectors. It contributes greatly to business processes, causing significant changes in the business world. AI's potential to impact goes beyond efficiency and automation to a range of critical areas, including rapid and accurate data analysis, customer service and communications, organizational analysis and planning, human resources management, security and error reduction. The successes of Artificial Intelligence in the private sector have the potential to create a similar impact in the public sector. For this reason, it has become inevitable for the use of AI to expand in the public sector.

The structure of organizations and the competency level of their personnel have a significant impact on the application of AI technologies. Since private sector dynamics and public sector dynamics differ in many points, the results obtained may not be at the same level.

AI can be integrated into many application areas in the field of public administration, such as big data analysis, decision support systems, automation and prediction models. Thanks to the analysis of large data sets, public institutions can obtain important information and carry out their strategic planning more effectively. In addition, AI-supported decision support systems can provide managers with the ability to make more information-oriented decisions by providing faster and more accurate solutions to complex problems.

From the perspective of public personnel, the use of AI can optimize business processes, allowing them to be relieved of routine and repetitive tasks. This can enable public personnel to focus on more strategic and creative tasks. However, during this transformation process, the need for public personnel to update their competencies, have skills compatible with technology and act sensitively to ethical issues also emerges.

This research aims to understand the current situation of public administration and public personnel in the age of Artificial Intelligence (AI). In connection with the latest developments in the field of AI, it aims to evaluate the expectations from public administration in the information society and the role of public personnel in accordance with these expectations. In this context, a comprehensive review was conducted to determine the changes in public services under the influence of AI and the competencies required by public personnel to keep up with these changes. Understanding the effects of the dynamics in the information society along with the evolution of AI on the functionality of public administration and personnel is the main purpose of this study.

Key words: Public Administration, Artificial Intelligence, Public Personnel.

TÜRKİYE’DE GİRİŞİMCİLERE VERİLEN KAMU VE ÖZEL SEKTÖR DESTEKLERİ

İsmail MURSÜL¹

Özet

Girişimcilik ekonomik olarak toplumların refah düzeyini arttıran ekonomik bir faydadır. Girişimci üretim faktörlerini bir araya getirerek yenilikçi bir iş kurar. Kurarken ve kurduktan sonra ise desteğe ihtiyaç duyar. Türkiye’de bu destekler KOSGEB destekler, TÜBİTAK destekleri, iş geliştirme merkezleri ve inovasyon parkları (teknokentler veya teknoparklar), melek yatırımcı ve risk sermayesi desteği, eğitim ve eğitim programları olarak görülmektedir. KOSGEB ve TÜBİTAK hibe destekleri devletin politika olarak girişimcileri desteklediğinin bir göstergesidir. KOSGEB yeni iş fikirlerini desteklerken TÜBİTAK ArGe çalışmalarını proje bazında desteklemektedir. Teknokentler üniversite ve özel sektör iş birliğinin örneklerindendir. Katma değer yaratabilecek girişimler için uygun ortam yaratmayı amaçlamaktadırlar. Melek yatırımcılar ise girişimcilerin iş fikirlerini hayata geçirebilmek için ihtiyaçları olan ilk yatırımı finanse etmektedirler. Bu finansman desteğinin yanında girişimcilere mentorluk, pazar bulma, yönlendirme gibi yardımları olmaktadır. Girişimcilik desteklerinin en temel halkası ise eğitimlerdir. KOSGEB girişimcilik eğitimlerini bir politika dahilinde sistematik olarak yapmaktadır. Bunun dışında başka sivil toplum örgütleri, şirketler veya kurumlar da girişimcilik eğitimleri vermektedirler. Üniversitelerde ise birçok farklı bölümde zorunlu veya seçmeli olarak girişimcilik dersler açmaktadırlar. Bu eğitimler girişimcileri işletmelerini kurduklarında daha az sorunla karşılaşmalarını sağlayacak beceriler geliştirmektedirler.

Girişimcilik, ekonomik büyüme ve istihdam yaratma açısından kritik bir rol oynamaktadır. Girişimciler, yeni iş fikirleri ve inovasyonlarıyla ekonomiyi canlandırabilirler. Girişimci bir iş kurmadan önce riskleri ortaya çıkararak doğru bir iş planı oluşturur ve gerekli sermayeyi hesaplar. Girişimi kurarken finansal ihtiyaçlarını karşılamaya çalışır ve doğru ve gerekli üretim faktörlerini bir araya getirmeye çabalar. Kurduktan sonra ise kar ederek işletmeyi yaşatmaya çalışır. Tüm bunları yapabilmesi için de girişimcinin desteğe ihtiyacı vardır. Türkiye, girişimcilik ekosistemini desteklemek ve yerel girişimcilere fırsatlar sunmak amacıyla çeşitli politika ve programlar geliştirmiştir. Bu makalede, Türkiye’de girişimcilere verilen destekler incelenmiştir.

¹ Doktora Öğrencisi, Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,, i.mursul@gmail.com, Orcid No: 0000-0003-3107-1656

Öncelikle KOSGEB'in ve TÜBİTAK'ın destekleri program bazında ayrı ayrı incelenmiş ve böylece devlet destekleri ortaya konmuştur. Sonrasında üniversite özel sektör iş birliği neticesinde ortaya çıkan teknokentler ve girişimcilere desteği incelenmiştir. Daha sonra ise melek yatırımcıların girişimcilere olan desteği ele alınmıştır. Son olarak hem KOSGEB'in hem de üniversitelerin ve diğer kurumların girişimcilere verdiği eğitimlerin girişimcilere nasıl bir desteğe dönüştüğü tartışılmıştır. Akabinde ise tüm bu destekleri sonuç bölümünde toparlanarak çalışma sonlandırılmıştır.

Türkiye, girişimcilere verilen desteklerle girişimcilik ekosistemini güçlendirmek ve inovasyonu teşvik etmek amacıyla çeşitli kaynaklar sunmaktadır. Bu destekler, yeni iş fikirleri geliştirmek isteyen veya mevcut işlerini büyütmek isteyen girişimcilere önemli fırsatlar sunmaktadır. Türkiye'deki girişimcilik ekosistemi sürekli olarak gelişmekte olup, gelecekte daha fazla destek ve fırsatların girişimcilere sunulması beklenmektedir.

Türkiye'de girişimcilere verilen destekler dünyanın geri kalanındaki modern ülkelerde verilen desteklerle benzer özellikler göstermektedir. Bunun yanı sıra Türkiye'de girişimcilere devlet tarafından ayrıca destekler de verilmektedir. KOSGEB, TÜBİTAK gibi devlet kurumlarının yanı sıra melek yatırımcılar gibi özel sektör destekleri de bulunmaktadır. Bunların yanında teknokentler gibi inovasyon merkezlerinin kurulmasıyla özel sektör üniversite iş birliğini öne çıkaran oluşumlar da mevcuttur.

KOSGEB'in girişimcilere verdiği eğitim desteğinin yanında hibe destekleri de bulunmaktadır. Eğitim desteği olarak yoğun programlarla bir girişimin nasıl kurulacağı, risklerin nasıl belirleneceği, bunların nasıl indirgenebileceği gibi yeni bir işletme kuracak kişileri en çok zorlayacak konular karşısında bilinçlendirmektedir. Böylece girişimciler daha fazla ayağı yere basan, işletme sermayesi ihtiyaçlarını daha doğru belirleyen, risk unsurlarını doğru öngörebilen, finansal ihtiyaçlarını doğru hesaplayan ve rekabetçi bir biçimde kara geçebileceği süreyi doğru tahmin edebilen iş planları oluşturabilmektedirler. KOSGEB'in eğitim desteklerinin yanında yeni iş kurma için sermaye ve hibe destekleri bulunmaktadır. Bu destekler birçok girişimcinin finansal ihtiyaçlarını karşılamaktadır ve böylece finansal zorluk yaşayarak kurulum aşamasında işletmelerin ömrünü tamamlamasının önüne geçilmektedir.

KOSGEB'in gibi TÜBİTAK da bir devlet kurumu olarak girişimcilere destek vermektedir. Buradaki destek iş kurma desteğinden ziyade proje bazlı bir destektir. TÜBİTAK daha çok ArGe faaliyetlerinin sonucunda elde edilen katma değerli bir ürünün hayata geçirilmesi için hibe destekleri vermektedir. Sıfırdan şirket kurmak için verilen destekten daha çok şirketlerin iç girişimciliklerine destek verilmektedir.

Teknokentler ArGe faaliyetlerinin daha uygun bir ortamda yürütülebilmesine olanak sağlayarak katma değer yaratacak ürünlerin ortaya çıkabileceği girişimcilere destek amaçlı olarak kurulmaktadır. Bunlar daha ziyade üniversiteler veya araştır-

ma merkezlerinin bünyesinde kurularak girişimcilere araştırma imkanları sunmaktadırlar. Girişimcileri araştırmacılarla buluşturarak fikrini geliştirmek ve yeni fikirler üretmek için uygun ortam oluşturmak esas amaçtır.

Melek yatırımcılar ise girişimcilere genellikle işletmelerinin kuruluş aşamasında destek olmaktadır. Bu destekler çoğunlukla finansal konularda olmaktadır. Ancak mentorluk, yönlendirme, pazar bulma gibi faaliyetlerde de destek olmaktadır. Melek yatırımcılar her zaman yeni doğan işletmelere destek olmazlar. Bazen kötü durumda olan şirketlere destek olarak onların tekrar rekabetçi olmalarına yardımcı olurlar.

Girişimcilik eğitimleri hükümet politikası dahilinde KOSGEB tarafından sistematik olarak verilmektedir. Bu eğitimleri tamamlayanlara iş kurma aşamasında maddi destek de sağlamaktadır. bunun yanı sıra üniversitelerde farklı bölümlerde zorunlu veya seçmeli olarak da girişimcilik dersleri verilmektedir. Aynı zamanda çeşitli sivil toplum kuruluşları ve şirketler de girişimcilik eğitimleri vermektedirler. Bu eğitimi alanlar daha doğru iş planları yaparak girişimlerinin başarıya ulaşma ihtimallerini arttırmaktadırlar.

Bu çalışmada Türkiye’de girişimcilik destekleri temel olarak ele alınmıştır. Bu çalışmayı daha da ayrıntılandırmak mümkündür. İlerleyen aşamalarda bu desteklerin girişimciler üzerindeki etkisi farklı boyutlarda ele alınabilir ve yine bu desteklerin etkinliği sorgulanabilir. Yine bu desteklerin Türkiye’deki ve başka ülkedeki versiyonları, etkinlikleri, girişimcilik ekosistemi üzerine etkisi karşılaştırılabilir.

Anahtar Kelimeler: girişimcilik, KOSGEB, melek yatırımcı, teknokent, girişimcilik eğitimi

PUBLIC AND PRIVATE SECTOR SUPPORTS GIVEN TO ENTREPRENEURS IN TÜRKİYE

Abstract

Entrepreneurship is an economic benefit that enhances the well-being of societies. An entrepreneur establishes an innovative business by bringing together production factors. During and after its establishment, support is needed. In Turkey, these supports are seen as KOSGEB supports, TÜBİTAK supports, business development centers, and innovation parks (technology development zones or technoparks), angel investors and venture capital support, education, and training programs. KOSGEB and TÜBİTAK grant supports are indicators of the state's policy to support entrepreneurs. While KOSGEB supports new business ideas, TÜBİTAK supports R&D projects on a project basis. Technoparks are examples of collaboration between universities and the private sector, aiming to create a suitable environment for initiatives that can create added value. Angel investors finance the initial investment needed for entrepreneurs to implement their business ideas. In addition to this financial support, they provide assistance such as mentoring, market finding,

and guidance. The most fundamental aspect of entrepreneurial support is education. KOSGEB systematically conducts entrepreneurship training as part of a policy. Apart from that, other non-governmental organizations, companies, or institutions also provide entrepreneurship training. Universities also offer entrepreneurship courses as mandatory or elective courses in many different departments. These trainings help entrepreneurs develop skills that will enable them to encounter fewer problems when establishing their businesses.

Keywords: entrepreneurship, Small and Medium Enterprises Development and Support Administration, angel investor, technopark, entrepreneurship education

LORENZ VON STEIN: DEVLET BİLİMİNİN ZİRVESİNDE BİR SOSYAL BİLİMLER DEHASI

İsmail Bahadır TURAN¹

Özet

Lorenz von Stein (1815-1890), 19. yüzyılın en önemli ve hezarfen (genelci) sosyal bilimcilerinden biridir. Çok geniş alanlarda verdiği çığır açıcı eserlerle iktisatçı, filozof, idare hukukçusu, sosyolog gibi çok farklı disiplinlerde kuruculardan ya da yön veren akademisyenlerden biri olarak kabul edilmiştir. Ancak kendisini Devlet Bilimci olarak tanımlamıştır. Stein'in yönetim bilimine (Verwaltungswissenschaft) ilişkin eserleri de kurucu metinler olarak sıkça anılmaktadır. Öte yandan Stein, eserlerinin çok kapsamlı olması, geliştirerek yeniden yazması, Alman İdealist Felsefesine dayanan ağır üslubu, çalışmalarının metafizik öğeler içermesi gibi sözde sebeplerle unutulmuş, göz ardı edilmiştir. Diğer taraftan hep saygıyla ve kısa atıflarla anılmış, sanki ağır bir yükün altına girmek zorunda kalınacakmış gibi görmezden gelinmiştir. Diğer taraftan Stein'in mirası ve etkilerinin hala bilinçli ya da bilinçsiz birçok yazarın eserlerinde sürdüğü belirtilmelidir.

Alman yönetim biliminin kurucusu sayılan Stein, Almanca başta olmak üzere alan yazında genellikle Hegel dizgesinin sadık bir izleyici olarak tanıtılmıştır. Ancak Stein, Hegel'in izleyicisi olmadığı gibi Alman İdealist Felsefesine sıkıştırılamayacak bir düşün yapısına sahiptir. Daha öğrencilik yıllarında Hegel dizgesinin sorularına yanıt veremediğini görmüş, Fransa tecrübesi ise Stein'ı kendine özgü bir Gerçeklik Bilimi'ne (Wirklichkeitswissenschaft) yöneltmiştir. Bu yöneliş de Fichte'nin Eylem Felsefesi'nin (Tatphilosophie) dikkat çekici bir rolü bulunmaktadır. Ancak Stein'in bu defa da Fichte dizgesinin takipçisi olarak yaftalamak yanlış olacaktır. Stein, sadece Alman İdealist Felsefesinin eylem yönünün eksikliğini eylem felsefesiyle giderilebileceği inancındadır. Eylemi de Gerçeklik Bilimi'nin çekirdeğine yerleştirmiştir. Yönetim biliminin özellikle idare hukukunun (Verwaltungsrecht) alandaki egemenliğine karşı tekrar yükseltilmesi çabalarında da Steinci yönetim bilimi sürekli gündeme getirilmiştir.

Akademik yaşamının daha başında Sol Hegelcilerin lideri konumunda bulunan Arnold Ruge tarafından Stein, Hegel dizgesinin yeni efendisi olmaya davet edilmiştir. Ancak Stein, aynı dönemde Hegel felsefesiyle gerçek yaşamın açıklanamayacağını, Hegel'in kurmak istediği sistemin gerçek yaşamı tam anlamıyla kapsayamadığı inancındadır. Dolayısıyla Sol Hegelci dizgenin başına geçmek yerine

¹ Doç. Dr., Bahçeşehir Kıbrıs Üniversitesi, ismailbahadir.turan@baucyprus.edu.tr, Orcid: 0000-0002-9938-0175

kendini dizgelerden, ekollerden bağımsız kılmak amacıyla çalışmalarını sürdürmeyi tercih etmiştir.

Stein, daha genç yaşında eğitim bursuyla gittiği Paris’te, Fransız Devrimi’nin yıkıcı sonuçlarını gözlemlemiş, sadece akla dayanan anayasalarla insanların mutluluğa ulaşamayacağını, devletin yönetilebileceğine ilişkin düşüncelerin doğru olmadığını fark etmiştir. Başka deyişle Fransız Devrimi ve sonrasında yaşananların idealist felsefeyle açıklanamayacağını görmüş, kendisine özgü Gerçeklik Bilimi’ni oluşturmuştur. Bu yaklaşımın temelinde Stein’in kapitalist üretim tarzının en önemli unsurları olarak sınıfları ve sınıf çatışmasını görmesi gelmektedir. Hukuk ama özellikle idare hukuku, içeriğinde eylemi barındırmamaktadır. Dolayısıyla çalışan ya da eyleyen devlet (der arbeitende Staat), sınıflar arasındaki gerilimi gidermeli, bir devrimi önlemelidir. O halde soru devletin, bir devrimi nasıl önleyebileceğidir. Devlet, idealist felsefenin özünde de yatan bireyin kişisel belirlenimini gerçekleştirmesini sağlayacak tinsel ve maddi koşulları oluşturmali ve tüm vatandaşlarının erişimini sağlamalıdır. Başka ifadeyle devlet, devletin nihai amacı olarak bireyin kendini gerçekleştirmesini sağlayacak önlemleri almalıdır. Bu şekilde mülkiyetsiz toplum olarak işçi sınıfı, mülkiyet sahibi sınıfa geçebilecektir. Böylesi bir şansın yaratılması, Stein’in deyimiyle sosyal geçişlilik devrimi önleyecek en önemli araçlardan biridir. Ancak devletin nihai amacı ve görevi, saf bir biçimde devrimi engellemek üzere bireyin kendini gerçekleştirmesini sağlamakla sınırlı değildir. Devlet, sınıfların devlet iktidarını ele geçirmesini ve sınıfsal çıkarlarını gerçekleştirmek üzere bu iktidarı kendi lehine istismar etmesini de süreklilik arz edecek şekilde engellemelidir.

Stein’in yaratmayı amaçladığı ve kurmak için yaşamını adadığı “Devlet Bilimi”nin (Staatswissenschaft) önemli bir görevi daha bulunmaktadır. Dönemin üniversitelerinde iki ana fakülteden bahsedilebilir. Bu fakültelerden biri doğa bilimleri, diğer ise felsefe fakültesidir. Felsefe fakültesi, yükselen kapitalist üretim tarzıyla birlikte sosyal bilimlerde ayrışan disiplinleri bir arada tutamamaktadır. Stein da insanın devletli yaşamını açıklayacak her bilginin sonunda devlet bilimine akacağını vurgulayarak sosyal bilimlerin parçalanmasını önlemeye çalışmaktadır. Bu bağlamda bu parçalanmayı engelleyecek de devlet bilimi olmalıdır. Belirtildiği üzere insanın devletli yaşamına ilişkin her bilgi eninde sonunda devlet bilimi içerisinde yer alacaktır. Örneğin yönetim bilimi, toplum bilim, iktisat, maliye gibi tüm disiplinler devlet bilimi altında sınıflandırılacaktır. Dolayısıyla Stein’in devlet bilimine bir de sosyal bilimlerin parçalanmasını önleme görevi yüklemek istediği söylenebilir. Ancak bilindiği gibi devlet bilimi, bu kapsayıcılık görevini yerine getirememiş ve sosyal bilimler çok sayıda parçaya ayrılmıştır. Devlet biliminin canlandırılarak sosyal bilimlerdeki parçalanmayı giderici bir görev üstlenip üstlenemeyeceği ise ayrı bir çalışma konusudur. Steinci yönetim bilimi de belirtildiği gibi bu devlet biliminin en önemli dallarından biri olarak tasarlanmıştır. Kısaca yönetim biliminin nesnesi devlet, ancak eyleyen yani çalışan devlettir. Bu aradaki eylem de Fichte’nin Eylem Felsefesi’nde (Tatphilosophie) özünü bulmaktadır.

Bu çerçevede çalışmada öncelikle Stein'in Hegel dizgesiyle ayrışması, Fichte'nin eylem felsefesini kullanarak ve Karl Marx'tan önce sınıf analizlerini yaparak Gerçeklik Bilimi'ne geçişi gösterilecek ve Stein'in kurmaya çalıştığı Devlet Bilimi açıklanacaktır. Devlet biliminin nesnesinin ise yeni bir devrimin tekrarlanmasını önlemek üzere "eyleyen devlet" olduğu gösterilecektir. Diğer taraftan çalışmanın bir diğer amacı da Stein'in Türk okuyuculara tanıtılmasıdır. Çünkü Stein, son dönemdeki birkaç istisna dışında Türkçe alan yazında hemen hiç incelenmemiş, hiçbir eseri Türkçeye çevrilmemiştir. Dolayısıyla Stein'in yaşamı ve eserlerinin tanıtılması da bir başka amaç olarak belirtilebilir.

Çalışmada birincil kaynaklar ve gerekli görüldüğü noktalarda ikincil kaynaklar karşılaştırmalı olarak incelenmiş, elde edilen veriler analiz edilerek Stein devlet bilimi anlayışı, felsefi kaynakları ortaya konmaya çalışılmıştır. Bu doğrultuda amaç açısından kuramsal, araştırma tekniği olarak açıklayıcı ve inceleme yöntemi bakımından birincil ve ikincil literatür taramasına dayanan çalışmanın zaman sınırı, genel olarak 19. yüzyılı kapsamaktadır. Mekân sınırı ise Almanca konuşulan topraklar, özellikle Schleswig-Holstein, Prusya ve Avusturya İmparatorluğu olarak çizilebilir. Belirtilmesi gereken bir diğer husus ise çalışmada Almanca kelimelerin, kitap isimleri vb.nin yazıldıkları dönemin dil bilgisi kurallarına sadık kalınarak verilmiş olduğudur. Böylece olası araştırmacılara, kaynak taramasında kolaylık sağlanması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Lorenz von Stein, Devlet Bilimi, Yönetim Bilimi, Gerçeklik Bilimi, Eylem Felsefesi

LORENZ VON STEIN: A SOCIAL SCIENCE GENIUS AT THE PINNACLE OF STATE SCIENCE

Abstract

Lorenz von Stein is regarded as one of the most significant figures in the field of social sciences, yet surprisingly remains one of the most overlooked geniuses in this domain. Allegedly, this neglect stems from factors such as his use of idealist philosophy, his adoption of the verbose style associated with this philosophical approach, and the sheer comprehensiveness of his works. However, Stein's influence, whether conscious or unconscious, can be identified in the works of numerous authors within the field. Contrary to the common misconception that he was firmly committed to the Hegelian system, Stein's perspective was shaped by the chaos and violence he witnessed during the revolutionary period in France. He concluded that idealist philosophy, particularly Hegel's, fell short in explaining the complexities of real-life situations. This realization prompted Stein to develop his distinctive 'Science of Reality.' Within the realm of this science, he sought to establish the science of the state, aiming to elucidate the communal life of individuals and the methods through which the state could achieve its ultimate objectives. Simultaneously, he assigned the science of the state the responsibility of preventing the fragmentation

of social sciences, a task unfortunately left unfulfilled. This study aims to demonstrate that Stein was not a mere adherent of Hegel's system but rather an innovator who crafted his own Science of Reality. The central purpose and obligation of the state, according to Stein, revolve around creating the material and spiritual conditions for individual self-realization and ensuring that all citizens have access to these opportunities. Such a state becomes the subject of state science. Consequently, the study will highlight Stein's efforts to establish a science of the state. Additionally, it will delve into the science of management, a sub-branch of state science, exploring its uniqueness. Another objective of this study is to introduce Stein's legacy, which has received minimal attention in Turkish literature until recent years, with none of his works translated into Turkish. To achieve this, primary and secondary sources will be comparatively analyzed, shedding light on Stein's contributions.

Keywords: Lorenz von Stein, State Science, Administrative Science, Science of Reality, Philosophy of Act

İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNİN TARIM VE GIDA GÜVENLİĞİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Kader AKSOY¹, Hande SARAÇOĞLU²

Özet

İklim değişikliği, dünya genelinde tarım ve gıda güvenliği üzerinde ciddi etkilere yol açan önemli bir faktördür. İklim değişikliği, sıcaklık artışı, yağış çeşitlerinde değişiklikler, kuraklık, sel, hortumlar ve diğer aşırı hava olayları gibi bir dizi faktör aracılığıyla tarımsal sistemleri etkiler. Bu etkiler, tarım üretiminde azalmalara, verim kayıplarına, bitki hastalıkları ve zararlılarına artan duyarlılığa ve su kaynaklarının azalmasına yol açabilir. Sıcaklıkta meydana gelen artış, bitki büyümesi ve gelişmesi için optimum sıcaklık aralıklarını etkileyebilir. Bazı bitkiler, yüksek sıcaklıklara karşı daha hassas ve duyarlıdır. Sıcaklıkta meydana gelen bu artış, verim kayıplarına neden olabilir. Ayrıca, sıcaklık artışı, bitki hastalıklarına ve bitkilerdeki zararlı maddelerin yayılmasına sebep olabilir. Bu durum ise tarım üretimini olumsuz etkileyebilir. Yağış çeşitlerindeki değişiklikler, su kaynaklarının kullanılabilirliğini ve bitkilerin olgunlaşıp büyümesini etkileyebilir. Kuraklığın yaşandığı ortamlarda, bitki büyümesi sınırlanır ve bu durum tarımsal üretimde de azalmalara neden olur. Aynı zamanda, aşırı yağışların meydana gelmesi sel riskini artırır, tarım alanlarını tahrip ederek gıda üretimini aksatır ve toprak verimliliğini azaltabilir. Bu da tarımsal üretimde dalgalanmalara ve kayıplara neden olabilir.

İklim değişikliğinden dolayı buharlaşma ve transpirasyon artışı su kaynaklarının azalmasına da yol açar. Sulama için kullanılan suyun miktarında ve kalitesinde düşüş yaşanır. Artan sıcaklık ve kuraklık, su kaynaklarının azalmasına neden olurken aynı zamanda tarımsal sulama sistemlerinin sınırlamalarına da yol açabilir. Su kaynaklarında yaşanan bu azalmalar, tarımsal üretimi olumsuz etkileyebilir ve bazı bölgelerde gıda güvenliği sorunlarını daha da derinleştirebilir. İklim değişikliğine uyum sağlamak için tarım sektöründe çeşitli stratejiler benimsenebilir. Öncelikli olarak, tarım uygulamalarının su verimliliği artırılmalı, sulama yöntemlerinin etkinliği ve su kullanımı optimize edilmelidir. Sera etkisi CO₂ gazı emisyonlarının azaltılması, enerji verimliliğinin artırılması ve sürdürülebilir tarım uygulamalarının benimsenmesi de önemlidir. Aynı zamanda, iklim tahminleri ve hava durumu bilgilerinin tarım yönetimi ve karar verme süreçlerine entegrasyonu da tarım sektörünün iklim değişikliğiyle başa çıkmasına yardımcı olabilir.

¹ Öğr. Gör, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, kader_kardogan@hotmail.com Orcid: 0000-0003-08090-7697

² Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, handesaracoglu65@gmail.com, Orcid: 0000-0002-1911-2032

Gıda güvenliği için, iklim değişikliğiyle mücadelede çeşitlendirilmiş tarımsal üretim sistemleri teşvik edilmelidir. Monokültür tarım uygulamalarının yerine, çoklu ürün yetiştirme, çiftlik ölçeğinde biyolojik çeşitlilik ve toprak sağlığını destekleyen ekosistem tabanlı tarım yöntemleri tercih edilmelidir. Aynı zamanda, yerel tohum çeşitliliği ve geleneksel tarım yöntemlerinin genişletilmesi için yerel çiftçilere destek sağlanmalıdır. İklim değişikliğiyle mücadelede teknolojik yeniliklerin kullanımı da önemli bir rol oynar. Hassas tarım teknikleri, iklim tahmin modelleri, otomasyon ve veri analitiği gibi teknolojiler, tarımsal üretimi optimize etmek ve iklim değişikliğine uyum sağlamak için kullanılabilir. Bununla birlikte, iklim değişikliğiyle mücadelede uluslararası iş birliği ve politika da ayrı bir öneme sahiptir. Uluslararası düzeyde iklim değişikliği anlaşmalarının güçlendirilmesi ve sera gazı emisyonlarının azaltılması için daha katı hedeflerin belirlenmesi gerekmektedir. Aynı zamanda, gelişmekte olan ülkelerin iklim değişikliğiyle mücadelede kapsamında desteklenmesi ve finansal kaynaklara erişimin sağlanması da önemlidir.

Tarımsal üretimde yaşanacak olan olumsuzluklar gıda güvenliğinin de tehlikeye girmesine neden olur. Arzın talebi karşılayamaması durumunda kıtlık olayları baş gösterir. Şehirleşme oranı arttıkça tarımsal alanlardan göçler meydana gelir. Yaşanan bu göçlerden dolayı tarımsal üretim giderek azalır ve sürdürülebilir gıda krizlerinin çanları çalmaya başlayabilir. İklim değişikliği ve tarım ilişkisi göz önüne alındığında gıda güvenliğinin sağlanabilmesi için tüketilen gıdanın üretilmesi ve daha da önemlisi dünyanın toplam işgücünün %36'sının bu sektöre yoğunlaşması gerekir. Özellikle gelişmekte olan ülkelerde, iklim değişikliğinin negatif etkisinden dolayı tarımsal üretimin azalması yoksul kesimlerin geçim kaynağının da risk altına girmesine sebep olabilir. Bunun sonucunda, gıda güvenliği karşısında savunmasız kalabilirler.

Tarım sektörü, iklim değişikliğiyle mücadelede önemli bir aktör olarak hareket etmeli ve sürdürülebilir, dirençli tarım sistemleri geliştirmelidir. Su kaynaklarını daha verimli kullanarak rekolte kayıplarını önlemelidir. Tarımsal alt yapıyı olumsuz hava koşullarına karşı güçlendirerek tarımsal üretime verilen zararları en aza indirmelidir. Gıda israfının azaltılmasında, hali hazırda bulunan gıda kaynaklarının daha etkin bir şekilde kullanılmasında ve gıda güvenliğinin sağlanmasında katkı sağlamalıdır. Yeşil gübreleme gibi organik tarım uygulamalarını teşvik etmeli, toprak verimliliğini birincil amaç olarak ele alıp korumalı ve toprak verimliliğini arttırmalıdır.

Sonuç olarak, iklim değişikliği tarım ve gıda güvenliği üzerinde büyük bir tehdit oluşturmaktadır. Bu tehditleri önlemek için acil önlemler alınmalıdır. Sıcaklık artışı, yağış çeşitlerindeki değişiklikler, su kaynaklarının azalması ve aşırı hava olayları gibi faktörler, tarımsal üretimi olumsuz etkiler. Ancak, uyum sağlamak için çeşitli stratejiler benimsenebilir. Bu stratejiler; kuraklığa dayanıklı bitki türlerinin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması, sulama sistemlerinin modernize edilmesi ve suyun daha verimli kullanılması, tarımsal üretimde sürdürülebilir uygulamaların teşvik edilmesi, gıda israfının önlenmesi, gıda güvenliğine yönelik ulusal ve uluslararası

iş birliğinin geliştirilmesi olarak sırlanabilir. Teknolojik yeniliklerin kullanımı da yine bu süreçte önemli rol oynamaktadır. Ayrıca, iklim değişikliğinin tarım ve gıda güvenliği üzerindeki etkilerini azaltmak için bireysel olarak da yapabileceğimiz şeyler var. Bunlar; daha az su ve enerji tüketmek, gıda israfını önlemek, yerel ve mevsimsel ürünler tüketmek, sürdürülebilir tarım uygulamalarını destekleyen girişimleri tercih etmek olabilir. Bu konuda farkındalık yaratmak ve gerekli adımları atmak ise hepimizin sorumluluğudur.

Bu çalışma, iklim değişikliğinin tarımsal üretim üzerindeki etkilerini ve gıda güvenliği açısından ortaya çıkan zorlukları ele almayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: İklim Değişikliği, Tarım, Gıda Güvensizliği

EFFECTS OF CLIMATE CHANGE ON AGRICULTURE AND FOOD SECURITY Abstract

Climate change continues to have a significant impact on agriculture and food security around the world. Climatic conditions such as increasing temperature, changes in precipitation regimes and extreme weather conditions may negatively affect agricultural production. These changes could result in greater productivity in agriculture, which can withstand natural hazards such as drought, floods, forest pathogens, and pests. Additionally, climate change may also threaten food costs, as it could lead to loss of productivity in agriculture and reduce the supply of some foodstuffs. Therefore, it is important that climate change remains above agriculture and food security and that appropriate policies are disseminated to deal with these impacts. Sustainable agricultural practices and climate change-compatible agricultural technologies can help the agricultural sector become more resilient and maintain food security. It is also important to take global action to reduce greenhouse emissions, as this could allow climate temperatures to be moderated and ensure the long-term sustainability of agriculture.

Keywords: Climate Change, Agriculture, Food Insecurity

NIJERYA'DA ALTYAPI PROJELERİNİ CANLANDIRMADA SUKUK'UN POTANSİYELİNİN ARAŞTIRILMASI

Kamal Tasiu ABDULLAHİ¹

Özet

Bu çalışma, Nijerya bağlamında Sukuk finansmanının altyapı projelerini harekete geçirmedeki potansiyel etkisini incelemektedir. İslami bir finansal araç olan Sukuk, Şariat prensiplerine uygun bir finansman yöntemi sunarken altyapı geliştirme için olanaklar sağlar. Mevcut literatür ve belgelerin kapsamlı bir analizi aracılığıyla, bu araştırma Sukuk'un Nijerya'da altyapı girişimlerini nasıl harekete geçirebileceğini aydınlatmayı amaçlamaktadır. Çalışmanın bulguları, Sukuk'un Nijerya'da altyapı projelerini teşvik etmek için umut verici bir yol sunduğunu ortaya koymaktadır. Analiz, Sukuk'un Şariat prensipleriyle uyumluluğunun ve İslami yatırımcıları çekme yeteneğinin, Nijerya'nın altyapı açığını ele almak için uygun bir finansman seçeneği olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte, hem yerli hem de uluslararası yatırımcılar arasında Sukuk ihraç etmeye artan ilgiye rağmen, düzenleyici kısıtlamalar, farkındalık eksikliği ve yapısal engeller yaygın benimsemesine önemli zorluklar oluşturmaktadır. Bununla birlikte, çalışma, düzenleyici çerçevenin iyileştirilmesi, farkındalığın artırılması ve mevcut zorlukların üstesinden gelinmesi için paydaş katılımı ve işbirliği çabalarının önemini vurgulamaktadır, böylece Sukuk'un Nijerya'daki altyapı gelişimi için tam potansiyelini açığa çıkarır. Sonuç olarak, bulgular, Sukuk finansmanının Nijerya'nın altyapı açığını ele almak için umut verici bir yol sunduğunu öne sürmektedir. Ancak, potansiyelini tam olarak kullanmak için, düzenleyici çerçevenin iyileştirilmesi, farkındalığın artırılması ve mevcut zorlukların ele alınması için yoğun çaba gerekmektedir. Paydaşlar arasında daha fazla işbirliğini teşvik ederek ve Sukuk'un benzersiz özelliklerinden yararlanarak, Nijerya altyapı projeleri için fonları etkili bir şekilde harekete geçirebilir ve ekonomik büyümeyi ve kalkınmayı sağlayabilir.

Anahtar Kelimeler: Sukuk, Altyapı Gelişimi, İslami Finans, Nijerya

EXPLORING THE POTENTIAL OF SUKUK IN STIMULATING INFRASTRUCTURE PROJECTS IN NIGERIA

Abstract

The purpose of the study is to explore the potential of sukuk in stimulating infrastructure projects in Nigeria. Sukuk are financial instruments that adhere to Shariah

¹ Istanbul University, Department of Economics, kmlts256@gmail.com

rules, characterized by their adherence to asset ownership and profit-sharing arrangements, as opposed to interest payments. By 2022, the worldwide Sukuk market had witnessed substantial expansion, surpassing \$500 billion in outstanding issuances. Malaysia, Saudi Arabia, and the UAE have played a significant role in this growth. This notion of Sukuk is widely acknowledged by numerous scholars who direct their attention towards the significance of infrastructural development in generating employment prospects, alleviating poverty, yielding social and economic advantages, and serving as a means to enhance the overall quality of life. Infrastructure development plays a crucial role in the attainment of a nation's developmental objectives. Despite the fact that in recent years banks and corporations have turned to Sukuk in order to boost Tier I and II capital in accordance with Basle requirements, refinancing existing conventional debt that is more expensive, and for balance sheet purposes, the G20 and the World Bank have stated that Sukuk are particularly well-suited to fund infrastructure projects. According to estimates provided by the African Development Bank, the continent of Africa's infrastructure shortfalls, which are further exacerbated by the dangers associated with climate change and energy transition, result in investment requirements of between \$130 billion and \$170 billion annually. The provision of infrastructure and other public facilities enables the accurate satisfaction of fundamental human needs. The issue of financing infrastructure has emerged as a primary focus for numerous governments, resulting in limited foreign direct investment in emerging nations due to various factors. The primary factor is the absence of adequate physical and technological infrastructure, as well as limited telecommunications and a lower quality of human resources (HR) in many nations, including Nigeria. Developing educational institutions and infrastructure necessitates substantial financial resources that may exceed the budgets of many governments. Infrastructure has a crucial role in facilitating the efficient operation of an economy, fostering economic expansion, and mitigating poverty. Estimates on infrastructure investment must demonstrate that the majority of countries will encounter substantial financial deficits. These countries seek loans from international institutions that come with high costs and numerous stipulations. The COVID-19 pandemic has had a profound impact on Nigeria, resulting in a significant decrease in its oil earnings and presenting further obstacles to the country's infrastructure development. Due to a decrease in oil revenue, the Federal Government has been compelled to reduce the allocation of funding to state governments. This situation poses a significant problem for these governments in terms of meeting their capital development requirements. Sukuk, led by the Project Bond Initiative (PBI), is considered an innovative financial instrument for commercially viable projects and sustainable development due to limited revenue and the need to address the gap in public spending on infrastructure with increasing demand.

The study employs a qualitative research approach, with a primary emphasis on conducting a comprehensive literature review and analyzing relevant documents.

The methodology employed in this study is a comprehensive examination of the extant body of literature pertaining to Sukuk finance and infrastructure development in Nigeria. This assessment encompasses a wide range of sources, including academic publications, government reports, and policy documents.

The study's findings shed light on various promising elements of using Sukuk for infrastructure projects in Nigeria. To begin with, Sukuk offers a feasible substitute for traditional bonds, accessing a previously unexplored market of Islamic investors, both within the country and abroad. The implementation of a diversified funding strategy has the potential to mitigate the fiscal strain on the Nigerian government's budget and diminish reliance on external loans. Additionally, Sukuk structures have the capability to be customized in order to align with the extended duration of infrastructure investments. This allows for the provision of tenure and repayment structures that correspond to the lifecycles of projects, thereby potentially mitigating risks associated with refinancing. Furthermore, the issuance of Sukuk has the potential to promote transparency and accountability in the realm of infrastructure development. This is due to the fact that Sukuk typically incorporates rigorous project evaluation and monitoring mechanisms, which serve to ensure adherence to Sharia principles. Nevertheless, the widespread adoption of Sukuk issuance is hindered by legal limits, insufficient awareness, and structural impediments, despite the growing interest from both domestic and international investors. However, the study highlights the significance of involving stakeholders and working together to strengthen the legal framework, increase awareness, and address current obstacles. This will enable Sukuk to fully utilize its potential in promoting infrastructure development in Nigeria. Ultimately, the results suggest that Sukuk finance presents a hopeful remedy for tackling Nigeria's infrastructure shortfall. Nevertheless, in order to fully harness its capabilities, it is imperative to make focused endeavors to improve the regulatory structure, increase public knowledge, and surmount current obstacles. Nigeria can enhance its ability to raise financing for infrastructure projects and promote economic growth and development by promoting increased collaboration among stakeholders and utilizing the distinctive characteristics of Sukuk.

Keywords: Sukuk, Infrastructure Development, Islamic Finance, Nigeria

SIYASET VE ETİK İLİŞKİSİ: ERDEM VE GÜÇ OLGULARI ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Kübra İLHAN¹, Yücel ÖZDEN²

Özet

Devletin bireye, bireyin de devlete karşı belli başlı yükümlülükleri bulunmaktadır. Bu yükümlülüklerin neler olduğunu ortaya koyan ve önem arz eden bilim ise siyaset bilimidir. Siyaset biliminin temel araştırma konularından biri olan birey-devlet ilişkisi incelendiğinde ise etik kavramının ön planda olması dikkat çekmektedir. Etik-siyaset ilişkisi ile birey-devlet ilişkisi arasında önemli ve doğrudan bir ilişki bulunmaktadır. Bireyin doğduğu günden itibaren sahip olduğu hakları koruyan devlettir. Bu süreçte siyasetin adil ve dürüst bir şekilde faaliyet göstermesi hususunda ona yol gösterici olacak etik ile sıkı bir bağ kurması da önem arz etmektedir. Siyaset ve etik ilişkisi siyaset ve sosyal bilimlerin en temel ilgi duyulan alanlarından biridir. Bu ilişki teorik açıdan bir bileşeni oluşturmaktadır. Siyaset alanının temel aktörü olan insan, etiği merkezi bir yere koymuştur. Çünkü erdemli ve doğru bir eylemin nasıl olduğu, bunun hayata geçirilme aşamasının hangi koşullar altında gerçekleştiğini öğrenmek için etik olgusu gerekli bir konumdur. Siyaset ve etik kavramları iki farklı alan olarak karşımıza çıkmasına rağmen aralarındaki etkileşim oldukça yüksektir.

Siyaset ve etik arasında karmaşık ve çok yönlü bir ilişki bulunmaktadır. İdeal bir siyaset anlayışında toplumun çıkarlarının gözetilmesi ve adaletin sağlanması temel amaç olarak kabul edilmektedir. Ancak, politik yaşam pratiklerine bakıldığında siyaset sık sık çeşitli güç dinamikleri, çıkar çatışmaları ve etik dışı davranışlarla ilişkilendirilmektedir. İdeal bir durumda, etik siyaset, toplumun genel refahını artırmak ve bireylerin haklarını korumak için dürüstlük, adalet ve şeffaflık ilkelerine dayanmaktadır. Ancak, siyasetteki güç mücadeleleri, yolsuzluk, rüşvet, ayrımcılık gibi faktörler, etik ilkelere aykırı davranışları teşvik edebilmektedir. Bununla birlikte, etik değerlerin siyasette yer alması, toplumsal güvenin ve demokratik süreçlerin sağlıklı işleyişinin önemli bir unsuru olarak kabul edilmektedir. Etik değerlerin siyasete entegre edilmesi, toplumun temel haklarının korunmasına, adaletin sağlanmasına ve toplumsal barışın güçlendirilmesine katkı sağlamaktadır. Bu nedenle, etik değerlerin siyasette güçlendirilmesi ve siyasi liderlerin toplumun genel çıkarlarını gözetmeye odaklanması önem taşımaktadır.

¹ Öğr. Gör., Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, kilhan@beu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-4665-9794.

² Dr. Öğr. Üyesi, Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, yozden@beu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-2455-9151.

Siyaset-etik ilişkisine dair tarih boyunca pek çok yorum ve fikir ileri sürülmüştür. Bu ilişkinin temeline birbirinden farklı olgular oturturulmuştur. Bir tarafta devletin görevinin yurttaşların erdemli bir hayat sürmelerini sağlamak olduğu ve bu kapsamda siyasetin etik ile bütün ve ayrılmaz bir yapıda olduğu ileri sürülürken, diğer tarafta devletin baki olmasındaki ön şartın devlet idarecisine etik bir sorumluluk yüklenmemesi olduğu vurgulanmaktadır. Siyaset- etik ilişkisine dair fikirlerini ileri süren düşünürler arasında birbirinden farklı olguları ön plana çıkaran ve bu konuda dikkat çeken iki isim Aristoteles ve Machiavelli'dir.

Aristoteles, insanın doğası gereği diğer canlılardan ayrılan en önemli özelliğinin siyasal toplum olduğunu belirtmiş ve vatandaşların iyi yaşamını sağlamak için devlette etik açıdan yüksek görevler yüklemiştir. Aristoteles'e göre siyasetin amaçladığı en yüksek iyi; mutluluktur. Mutluluğun insan açısından en yüksek iyi ve kendine yeterli olma aşamasında mutluluğun anlaşılabilir olduğunu ifade eder. Siyasetin sadece bir sürecin yönetiminden ibaret olmadığı, soylu eylemlerde bulunmak için de gerekli olduğunu vurgular. Erdem olgusunu ön plana çıkararak, buna uygun hareket edilmesini zorunlu görmektedir. Aristoteles için devlet, yurttaşların mutluluğu ve kendine yeter bir yapının kurulması için meydana getirilmiş bir topluluktur. Aristoteles, etiği geri planda bırakmış siyasal bir yapının tamamen özünden uzaklaşacağı ve gerçek anlamda bir siyasallığı taşımayacağını ileri sürer. Bu kapsamda siyaset ile etğin birlikte ele alınması ve yürütmesi gerekliliğini vurgular.

Siyaset-etik ilişkisine farklı bir açıdan yaklaşan Machiavelli ise insanların kötü olduğu kabulü ile birlikte hükümdarın kendisine zarar gelecek bir durumda veya zamanın koşulları değiştiğinde şüphesiz sözünden dönebileceğini belirtir. Machiavelli'ye göre hükümdar, mümkün oldukça iyilikten uzaklaşmamalı ancak devleti koruma amacıyla merhamete, insanlığa, verdiği sözlere ve inanca aykırı davranabilir. Machiavelli amaca giden her yol doğrudur mantığı çerçevesinde hükümdarın hem kendisinin hem de devletin bekası için başvuracağı araçların her zaman doğru olarak kabul edilmesi gerektiğini ifade etmektedir. Machiavelli başarılı siyasetçilerin bu başarıyı nasıl elde ettiklerini inceleyip araştırmıştır. Yapmış olduğu incelemeler neticesinde siyasette başarının sağlanması için etik kaygılardan ve ahlaki duyarlılıklardan uzak durulması gerekliliğini ileri sürmüştür. Aynı zamanda siyasi iradenin kanun niteliğinde olduğunu ve bu iradeye daima bir itaatın olmasını vurgulamıştır.

Egemenin elinde bulunan iradeye karşı sürekli olarak itaatın sağlanması için ne olursa olsun egemin güç uygulaması gerekliliğini ifade etmiştir. Bu kapsamda egemenin güç uygularken etik ilkelere uymasında bir zorunluluğu olmadığını ileri sürmüştür. Machiavelli'ye göre siyasette başarının sağlanması için bu yolda kullanılacak tüm araçlar meşrudur. Etik kuralların toplum içinde önemli ve gerekli olduğu vurgulamakla birlikte siyasetçilerin başarılı olması için bu etik kurallara uymasında bir zorunluluk olmadığını belirtmiştir. Machiavelli siyasetin kendine özgü bir tabiatı olduğunu kabul ederek, onun etik ilkelere bağımsız bir şekilde incelenmesi gerekliliğini vurgulamıştır.

Etik-siyaset ilişkisi çerçevesinde bu iki düşünürün erdem ve güç boyutunda birbirinden farklılaştığı açık bir gerçekliktir. Siyasetin insansal bir yaşamdan ayrılama-yacağını düşünen Aristoteles, erdemli bir karakter kazanıldığı anda insanların mutluluğa erişebileceklerini ve bunun gerçekleşmesi için devlete önemli görevler düş-tüğünü ifade eder. Siyaset, insanın mutlu ve erdemli bir yaşam ideali için zorunlu bir eylem olarak görülür. Zira insan sadece siyasal toplum içinde varlık gösterebi-lir. Buna karşın ahlaki ve dini sınırlamaları reddeden Machiavelli ise yeni bir siya-set anlayışına öncülük etmiştir. Machiavelli, erdem gibi davranış türlerinin kötü sonuçlar doğurabileceğini bu nedenle siyasal alanda erdemli davranışlardan uzak durulması gerektiğini vurgulamıştır. Siyaset anlayışının merkezine güç ve mücade-le kavramlarını koyan Machiavelli, siyaseti her türlü değerden soyutlamaktadır. Bu çalışmada; siyasetin insani bir faaliyet olduğu düşüncesinden hareketle erdem ve güç olguları bağlamında siyaset-etik ilişkisi Aristoteles ve Machiavelli gibi iki önemli düşünür üzerinden incelenecek, güncel siyasal alan pratikleri üzerine öneri-ler geliştirilmeye çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Siyaset, Etik, Erdem, Güç.

THE RELATIONSHIP OF POLITICS AND ETHICS: AN EVALUATION WITHIN THE SCOPE OF VIRTUE AND POWER

Abstract

The state has certain obligations towards the individual, and the individual has cer-tain obligations towards the state. The science that reveals what these obligations are and is important is political science. When the individual-state relationship, which is one of the main research subjects of political science, is examined, it is noteworthy that the concept of ethics is at the forefront. Although the concepts of politics and ethics appear as two different fields, the interaction between them is quite high.

Different facts are based on the relationship between politics and ethics. On the one hand, it is claimed that the duty of the state is to ensure that citizens live a virtuous life, and in this context, politics is integral and inseparable from ethics, on the other hand, it is emphasized that the prerequisite for the state's permanence is not to im-po-se an ethical responsibility on the state administrator. Among the thinkers who put forward their ideas on the relationship between politics and ethics, two names that highlight different facts and attract attention on this issue are Aristotle and Mac-hiavelli. While Aristotle emphasizes that politics is a whole with ethics and that ethi-cal principles should prevail in the activities of politicians, Machiavelli states that politics should be considered separately from the concept of ethics and that it is not wrong for politicians to engage in unethical actions for the sake of their goals. In the study, the politics-ethics relationship is examined comprehensively, a general evalua-tion is made on the axis of virtue and power, and finally, which phenomenon is more dominant in today's politics-ethics relationship is analyzed.

Keywords: Politics, Ethics, Virtue, Power

YEREL DİPLOMASİ FAALİYETLERİNİN BELEDİYELER ÖZELİNDE İNCELENMESİ: KOCAELİ BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ÖRNEĞİ

Kübra ÖZDEMİR¹, Suna ERSAVAŞ KAVANOZ²

Özet

İkinci Dünya savaşından sonra tahrip olan kentleri iyileştirmek için kentler arasında karşılıklı ilişkilerin artması, kentleri hem ulusal alanda hem de uluslararası alanda aktif bir konuma getirmiştir. Bununla birlikte, kentlerin daha az aktif olduğu dönemlerde merkezi yönetimlerin görev olarak üstlendikleri diplomasi faaliyetleri kentlerin daha aktif olmasıyla yerel yönetimlerin alanına dahil olmaya başlamıştır. Kentlerin uluslararası alanda gerçekleştirdikleri bu faaliyetlerin tümüne yerel diplomasi faaliyetleri denmektedir. Savaş sonrası ulus devletlerin, diğer devletlerin farklı birimleri ile ortak çalışma alanları yaratması ile başlayan karşılıklı ilişkilerde, 1980'li yıllarda dünyada etkili olmaya başlayan ve artarak devam eden küreselleşmenin etkisi fazladır (Zelinsky, 1991: 1). Küreselleşmenin de etkisiyle kentler, yerel yönetim birimleri olarak sınırları aşmış ve çoğu zaman merkezi yönetimden bağımsız ve merkezi yönetimden daha aktif faaliyetler gerçekleştirmeye başlamışlardır. Kentler bu faaliyetleri birçok yerel yönetim birimi ile gerçekleştirirken bu yerel yönetimlerin en önemlilerinden biri belediyelerdir. Belediyeler, bulundukları kentin ve kentte yaşayan vatandaşların sorunlarını çözmek, ihtiyaçlarını karşılamak ve benzeri birçok göreve sahiptir. Belediyeler, gerçekleştirdikleri bu görevlerini uluslararası alana taşıyarak farklı yerel yönetim birimleri ile karşılıklı bilgi alışverişinde bulunabilmektedirler. Edinilen bu bilgiler belediyelerin gelişiminde ve kentin yerel ihtiyaçlarını karşılamada önemlidir. Ayrıca belediyelerin yerel diplomasi faaliyetlerinde aktifliğinin artması, merkez ve yerel ilişkisini yeniden sorgulamayı beraberinde getirmiştir (Erdem ve Ersavaş Kavanoz, 2021: 29). Bu bağlamda çalışmanın amacı, sınırları aşan yerel yönetimlerin gerçekleştirdikleri yerel diplomasi faaliyetlerini belediyeler özelinde incelemektir. Bu çalışmada amaca uygun inceleme yapmak adına Kocaeli Büyükşehir Belediyesi örneklem olarak seçilmiştir. Çalışmada belediyenin yerel diplomasi faaliyetlerini incelemek adına, belediyenin faaliyet raporları ana kaynak olarak belirlenmiş olup 2010-2022 yılları arasındaki yerel diplomasi faaliyetleri veri olarak incelenmiştir. İncelenen veriler analiz edilerek yerel diplomasi araçları özelinde gruplandırılmıştır. Elde edilen ve gruplandırılan veriler ile ilgili daha detaylı bilgiye ulaşmak amacıyla Kocaeli Büyükşehir Be-

¹ Doktora Öğrencisi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, kbra0866@gmail.com, 0000-0003-4211-5589

² Doç. Dr., Karadeniz Teknik Üniversitesi, suna.ersavaskavanoz@ktu.edu.tr, 0000-0003-1162-2537

lediyesi'nin Dış İlişkiler Birimi ile mülakat tekniği kullanılarak görüşme yapılmıştır. Çalışmada, yerel diplomasi kavramı tanımlanmış ve yerel yönetimlerin bu diplomasi faaliyetlerinde aktif olarak yer almasının önemi vurgulanmaya çalışılmıştır. Yerel yönetimler gerçekleştirdikleri ve gerçekleştirecekleri yerel diplomasi faaliyetleri ile görev alanındaki vatandaşların ihtiyaçlarını karşılamakla beraber kentin uluslararası alanda tanınırlığını arttırmakta ve küreselleşen dünya ile bütünleşmesini sağlamaktadır (Yücel Batmaz, 2016: 110). Yerel yönetimlerin uluslararası alanda daha aktif olarak yer alması için tanınırlığın sağlanması önemlidir. Aynı zamanda yerel yönetimler, farklı amaçlarla gerçekleştirdikleri yerel diplomasi faaliyetlerini farklı araçlar ile gerçekleştirebilmektedir. Bu nedenle çalışmada, yerel yönetimlerin diplomasi faaliyetlerini gerçekleştirirken kullandıkları araçlar tek tek ele alınmıştır. Bu yerel diplomasi araçları, kardeş kent ilişkileri, uluslararası kuruluşlara üyelikler, uluslararası etkinlikler, uluslararası projeler, uluslararası ziyaretler, uluslararası ödüller ve benzeri olarak başlıklandırılmıştır.

Kardeş kent ilişkileri, iki kentin karşılıklı olarak birbirlerini geliştirmeleri, ekonomik ilişkiler kurabilmeleri, herhangi bir afet durumunda yardımlaşabilmeleri ya da kentlerin gelişmesi adına karşılıklı bilgi ve tecrübe aktarımı gibi birçok nedenle kurulabilmektedir. Bununla beraber kardeş kent ilişkilerinin kuruluş amaçları ve kardeş kent ilişkilerinin işleyiş süreci yerel yönetimler arasında farklı değişkenlere bağlıdır. Türkiye'de uluslararası kuruluşlara yerel yönetimlerin üye olmalarının öne ise 1985 yılında, yerel yönetimlerin haklarını güvence altına alma amacıyla imzalanan Avrupa Yerel Yönetimler Özerlik Şartı ile açılmıştır. Uluslararası kuruluşlara üyelikler de kardeş kent ilişkileri gibi kentlerin kendilerini geliştirmeleri ya da kentin var olan sorunlarının çözümü için fikir alışverişinde bulunma amacıyla yapılabilmektedir. Yerel yönetimlerin en sık kullandıkları yerel diplomasi araçlarından olan uluslararası etkinlikler, yerel yönetimlerin belirledikleri bir konu özelinde gerçekleştirdikleri etkinliklerdir. Bu etkinlikler, yerel yönetimlerin her hangi bir sorunun çözümünün tartışılması amacıyla toplanılan kongre, zirve, konferans ve benzeri gibi etkinlikler olabileceği gibi uluslararası alanda farklı kültürleri kaynaştırmak amacıyla yapılan kültürel etkinlikler de olabilir. Uluslararası projelerin ise yerel diplomasi faaliyetleri içinde önemli bir yeri vardır. Yerel yönetimlerin kentin ihtiyacına göre belirlediği konularda, uluslararası kuruluşlar ya da diğer kentler ile gerçekleştirdikleri projelerdir. Burada farklı yerel yönetimlerin farklı ihtiyaçlar doğrultusunda önceledikleri alanlar farklı olabilmektedir. Bunların yanı sıra yerel yönetimler, zaman zaman uluslararası olarak içerisinde bulundukları projelerin taraflarından, ilişki kurduğu kardeş kentlerin yetkililerinden, üye olduğu uluslararası kuruluşların yetkililerinden ya da uluslararası alanda hizmette bulunan müsteşar, ataşe ve benzeri unvanlara sahip kişiler tarafından ziyaret edilmektedirler. Bu ziyaretler yerel yönetimlerin kenti geliştirmeleri ya da uluslararası alanda yerel diplomasi faaliyetlerini gerçekleştirmeleri adına önemli olabilirler. Bunlardan farklı olarak uluslararası ödüller ise yerel yönetimlerin kent içerisindeki sorunları çözme ve kenti daha yaşanılır hale getirme noktasında rekabet ortamını yaratan bir yerel

diplomasi aracıdır. Yerel yönetimlerin yetkilileri, uluslararası ödülleri almak adına uluslararası alanda kenti daha aktif bir hale getirebilmektedir. Yerel yönetimlerin gerçekleştirdikleri yerel diplomasi faaliyetleri, bahsedilen araçlar ile daha işlevsel hale gelmektedir. Bahsedilen yerel diplomasi araçları, Türkiye’de ‘küresel düşün, yerel hareket et’ düşüncesi ile daha çok belediyeler tarafından kullanılmaktadır (Yurtoğlu Pek, 2022: 70). Belediyelerin kent içerisinde aktif bir yerel yönetim birimi olması ve Kocaeli’nin sosyo-kültürel, ticari, sınai yapısının yanı sıra metropoliten bir kent olması ve benzeri birçok sebeple Kocaeli Büyükşehir Belediyesi’nin yerel diplomasi faaliyetlerini kullanımında önemli bir etken olmuştur. Bu nedenle bu çalışmada Kocaeli Büyükşehir Belediyesi’nin gerçekleştirdiği yerel diplomasi faaliyetleri değerlendirilerek bu faaliyetlerin önemi hem niceliksel hem de niteliksel veriler ile anlamlandırılmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yerel Yönetimler, Yerel Diplomasi, Belediyeler, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi

EXAMINING LOCAL DIPLOMACY ACTIVITIES SPECIFIC TO MUNICIPALITIES: THE EXAMPLE OF KOCAELI METROPOLITAN MUNICIPALITY

Abstract

The increase in mutual relations between cities in order to improve the cities destroyed after the Second World War has brought cities to an active position both nationally and internationally. However, the diplomacy activities undertaken by central governments in periods when cities were less active began to be included in the field of local governments as cities became more active. All the activities carried out by cities internationally are called local diplomacy activities. With the influence of globalization, cities have transcended borders as local government units and have begun to carry out activities that are independent of the central government and more active than the central government. Municipalities are one of the most important local government units where these activities take place. Municipalities can carry out their duties to the international arena and exchange information with different local government units. In this context, the aim of the study is to examine the local diplomacy activities carried out by local governments that cross borders, specifically within municipalities. In this study, Kocaeli Metropolitan Municipality was chosen as a sample in order to conduct a purposeful examination. In order to examine the municipality's local diplomacy activities in the study, the municipality's activity reports were determined as the main source and local diplomacy activities between 2010 and 2022 were examined as data. The examined data were analyzed and grouped according to local diplomacy tools. These local diplomacy tools are titled as sister city relations, memberships in international organizations, international events, international projects, international visits, international awards and so on. In order to obtain more detailed information about the data obta-

ined, an interview was held with the External Relations Unit of Kocaeli Metropolitan Municipality using the interview technique. In the study, the concept of local diplomacy was defined and the importance of local governments' active participation in these diplomacy activities was tried to be emphasized.

Keywords: Local Governments, Local Diplomacy, Municipalities, Kocaeli Metropolitan Municipality

Kaynaklar

Erdem, Nisa ve Ersavaş Kavanoz, Suna (2021), “Türkiye’de’ Yerel Diplomasi Yönetimi’ ne Dair Bir Araştırma”, **Kent ve Çevre Araştırmaları Dergisi**, 3(1), 28-49.

Yurtoğlu Pek, Elif (2022), “Uluslararası İlişkiler Bağlamında Belediyeler”, **Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 9(1), 54-76.

Yücel Batmaz, Nazlı (2016), “Yerel Yönetimlerin Üye Oldukları Uluslararası Kuruluşlar Üzerine Bir Değerlendirme Ankara Büyükşehir Belediyesi Örneği”, **Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi**, 51(1), 103-128.

Zelinsky, Wilbur (1991), “The Twinning of the World: Sister Cities in Geographic and Historical Perspective”, *Annals of the Association of American Geographers*, 1-31.

TÜRKİYE’DE GÖÇ YÖNETİŞİMİ VE BELİRSİZLİK: DÜZCE İLİ ÖRNEĞİ

Kübra YÜKSEL¹

Özet

Devletlerin mültecilerin denetim altında tutulması ve onlarla ilgili gerekli düzenlemelerin yapılması aşamasında ilk aktör olarak görülmesine karşın yoğun/kitlesele göçlerle karşılaşılma durumunda farklı diğer aktörlerin de göç sürecine dahil olması gerekliliği ortaya çıkmıştır. Bu aşamada en çok kullanılmaya başlanılan ve tartışılan bir kavram olan göç yönetişimi kavramı olmuştur. Göç yönetişimi kavramı temel olarak ülkelerin kendi ulusal ve bölgesel politikaları çerçevesinde göçmenleri, mültecileri de sürece dahil etmeyi tasarlayan bir kavram olmaktadır (İçduygu vd., 2014: 52). Küresel niteliği itibarıyla göçe devlet merkezli bir bakış açısıyla yaklaşmanın yeterli olamaması, göç süreci ve aşamalarında tek yetkili birimin devlet olmasından kaynaklı sorunların çıkması yönetim kavramının göç alanında kullanılmasında etkili olmuştur.

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliğinin (BMMYK) yayımladığı rakamlara göre dünya üzerinde mülteci nüfusunun yarısından fazlası, şehir merkezlerinde ya da şehrin çeperi konumundaki alanlarda yaşamlarını sürdürmektedir. Türkiye’nin diğer birçok ülkeden daha fazla mülteci barındırma durumu 2011 yılında patlak veren Suriye savaşı ile olmuştur. Göç İdaresi Başkanlığı (GİB) sitesinde belirtilen resmi verilerine göre Türkiye’de bulunan 4,5 milyon mültecinin %98’i kamp dışında yaşamını sürdürmeye çalışmaktadır (www.goc.gov.tr). Yaşamlarını şehirlerde ve şehir çeperlerinde devam ettirmeye çalışan mülteciler çeşitli sorunlarla karşılaşmaktadır. Bunların başında sosyal ve kamusal hizmetlere erişim gelmektedir. Yoğun kitlesele göçe maruz kalan Türkiye’de ortaya çıkan kitlesele göçün/olağan dışı durumun ortaya çıkarttığı durumlara karşı Türkiye’de göçün yönetilmesi konusu önemli hale gelmektedir. Türkiye’de göçün genel manada yönetilebildiği aşıkardır fakat mültecilerin geldikleri ülkeye ekonomik, sosyal ve kültürel anlamda uyum sağlayabilmesi adına çeşitli boşlukların olduğundan söz edilebilmektedir. Nicelik olarak göç süreci yönetildiği verilen mülteci rakamlardan anlaşıl-sa da nitelik olarak göç yönetiminde farklı adımların atılması elzem olmaktadır. Bu bağlamdan hareketle bu çalışma Düzce özelinde göç yönetişimi bağlamında bir model önerisinde bulunmaktadır.

Avrupa ülkelerinde mültecilerin geldikleri ülkeye başvuruları değerlendirilirken sosyo-ekonomik hayata katılım, istihdama erişim, barınma sorunlarının çözümü,

¹ Bağımsız Araştırmacı. kubrayuksel@outlook.com ORCID NO: 0000-0002-3772-8789

sosyal yardımlara erişimleri yerel ölçekte gerçekleşmektedir. Örneğin; Amsterdam “Kültürel Çeşitlilik Bürosu”, Birmingham kenti “Toplum İlişkileri Kurulu, Sürekli Danışma Formu ve Eşitlik Bölümü”, Bolonya “Bolonya ve Yetki Alanındaki Üçüncü Ülkelerin Vatandaşları Metropol Formu”, Frankfurt “Çok Kültürlülük İşleri Bürosu”, Madrid “Belediye Kültürler Arası Arabuluculuk Birimi”, Viyana “Entegrasyon Evi” yerel yönetimlerin göç yönetişimi sürecine katılımını gösteren iyi alanda verilecek örneklerden olmaktadır. Örnek olarak gösterilen bu birimler mültecilerin sosyo-ekonomik imkanlara erişimi, şehir hayatına uyumları, kentteki hizmetlere yeterli şekilde ulaşabilmeleri amacıyla kurulmuşlardır. Türkiye’de mültecilere yönelik hizmetlerde Avrupa kentleri örneğinden daha farklı olmaktadır. 2005 yılında kabul edilen Ulusal Eylem Plan’ında, mültecilere yönelik hizmetlerde atanmış/seçilmiş yerel yönetimlerin ve Sivil Toplum Kuruluşların (STK) sorumlulukları açıkça ifade edilmemiştir. Göç yönetiminde köşe taşı niteliğinde kanun olan Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (YUKK) 96. maddesinde GİB inisiyatifi doğrultusunda yerel yönetimler ve STK’ların mültecilere verilecek olan hizmetlerde öneri ve katkılarından faydalanılacağı ifade edilmiş ancak net bir görev tanımlaması yapılmamış, yetki verilmemiştir. Türkiye’de yapılan çalışmalarda ise ortak olarak çıkan sonuç hükümetin göç politikalarındaki muğlaklığı, belirsizliği yerel aktörlerin ve yerel yönetimlerin göç politikalarını farklı şekillerde yorumlamalarına imkân verdiği olmuştur. Bu durum, göç yönetişiminde hak temelli olarak mültecilere hizmetlerin sağlanmasında sıkıntıların çıkmasına ve mültecilere hizmet veren kişilerin inisiyatifleri ile devam eden bir sürecin ve uygulamaların olduğu bir sistemin evrilmesinin yolunu açmaktadır. Türkiye’de mültecilere yönelik politikaların hak temelli hizmet yaklaşımından uzak olması ise mültecilerin belirsizlik içindeki durumlarını daha da derinleştirmektedir.

Son kertede bu çalışma, göç olgusunun çok boyutlu ve karmaşık yapısını göz önüne alarak göç yönetişiminde görevli aktörlerin çeşitlenmesi ve aktörler arası iş birliği geliştirilmesinin önemli olduğunu vurgulamaktadır. Göç sürecindeki hareketliliğin yönetişimi hem ulusal hem uluslararası hem de yerel alanda koordineli bir şekilde hareket etmeyi elzem kılmaktadır. İlk olarak etkisi yerelde hissedilen göçün, yerelden getirilen çözümlere ihtiyacı olmaktadır. Ayrıca göç sürecinin aktif bir süreç olduğu akılda tutularak değişen süreç bağlamında göç politikaları revize edilmesi gerekmektedir. Üretilen ve revize edilen politikaların, göç yönetişimi göz önüne alınmadan oluşturulmadığında, göçmenlerin başta hukuki statülerinde olmak üzere sosyo-ekonomik hayatlarında sürekli yeniden üretilen bir belirsizlik içerisine girmelerine neden olacaktır. Bu belirsizlik hali göçmenlerin kurduğu gerek sosyal ilişkilerde gerek aile hayatında, iş bulmasından ev kiralamasına kadar her alanda hayatına güvencesizlik olarak yansımaktadır.

Çalışmada ilk olarak Türkiye’deki göç yönetiminden söz edilmiş ardından sunulan göç yönetişimi modelinin temelini oluşturan yönetim kavramı açıklanmıştır. Ardından modelin ana eksenini oluşturan, göç alanında hizmet veren kurumlar ve yönetişimin parçaları olarak nitelendirilen kurumlardan Valilik, İl Göç İdaresi, İl

Milli Eğitim Müdürlüğü, İl Sağlık Müdürlüğü ve Belediye'nin göç sürecindeki rolleri, birbirleri ile olan işbirlikleri ve koordinasyonları açıklanmıştır. Düzce İlini kapsayan bu çalışmada ise atanmış ve seçilmiş olan yerel yönetim birimlerinin ulusal alandan farklı olarak hareket edip etmediği sorgulanmıştır. Bu sorgulamada da nitel araştırma yöntemi içerisinde yer alan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. 57 kurum ve kuruluş yetkilileri/çalışanları ile derinlemesine görüşmeler sağlanmıştır. Sonuç olarak temel hizmetlere erişim sağlamaya çalışan mültecilerin, belge eksikliği, dil bilgisi eksikliği, prosedür bilgisi eksikliği gibi sorunlar çevresinde mevzuattaki engeller ve uygulamadaki belirsizlikler ile durumları daha da kötüleşmektedir. Bu olumsuzlukların giderilmesi adına çok yönlü ve aşağıdan yukarı yönetim modeli önerisi getirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Göç, Göç Yönetimi, Belirsizlik, Düzce

MIGRATION GOVERNANCE AND UNCERTAINTY IN TURKEY: THE CASE OF DUZCE PROVINCE

Abstract

Refugees' access to basic rights and services such as education, health and access to social services has become visible with Syrian refugees since 2011. The right of refugees under international and temporary protection to access basic services was regulated by the Foreigners and International Law (YUKK) in 2013. In Turkey, refugees under International Protection (UK) and Temporary Protection (TP) have different access to basic services. Based on fieldwork with those serving refugees under temporary and international protection, this research examines the problem of limited access to basic services and services remaining with only official visibility. The research argues that refugees do not benefit from rights-based and standard processes in accessing basic services. The lack of defined standard processes in accessing the fundamental rights of refugees and leaving it to the initiative of those in charge of providing services further increases the vulnerabilities of refugees. Refugees trying to access basic services, among others, face problems such as lack of documents, lack of language knowledge, and lack of procedural knowledge in accessing services. Obstacles in legislation and uncertainties in implementation further worsen this situation. Based on these basic problems, a semi-structured interview form within the qualitative research method was used in the study. In-depth interviews were held with officials/employees of 57 institutions and organizations. As a result of the interviews, a multifaceted and bottom-up governance model was proposed in order to eliminate the negativities in the lives of refugees.

Keywords: Migration, Migration Governance, Uncertainty, Düzce.

DİJİTAL LİDERLİK ÇALIŞMALARI ÜZERİNE BİR BİBLİYOMETRİK ANALİZ

Kürşad E. YILDIRIM¹

Özet

Yönetim bilimi yeni bir bilim dalı olması sebebiyle sürekli kendini güncelleyen, yenilikleri ve değişimi takip eden ve bunları özümseyen bir bilim dalıdır. Son yıllarda yaşanan hızlı değişim yönetim alanında birçok yeniliği beraberinde getirmiştir. Yönetim literatürüne yeni kavramlar, uygulamalar ve teknikler eklenmiştir.

Küresel anlamda yaşanan teknolojik değişim beraberinde “dijitalleşme” kavramını getirmiş ve bu yeni kavram insanları, işletmeleri, kurumları, yöneticileri önemli şekilde etkilemiştir. Dijitalleşme ile beraber yönetim alanında dijital yönetim kavramı konuşulmaya başlamıştır. Bu konuda birçok araştırma ve yayın yapılmış sonuçları yönetim uygulamalarını etkilemeye başlamıştır. Bu değişim özel sektör kadar kamu sektöründe de yeniliklere yol açmıştır. E-devlet uygulamaları, akıllı şehirler, dijital liderlik, e-katılım gibi kavramlar yönetim bilimciler için yeni çalışma alanları olmaya başlamıştır.

Dijitalleşme ile birlikte gelişen önemli kavramlardan birisi hiç şüphesiz dijital liderlik kavramı olmuştur. Yönetim çalışmalarının ayrılmaz parçalarından birisi olan liderlik kavramı, dijital yönetim çalışmaları ile birlikte “dijital liderlik” şeklinde tartışılmaya başlamıştır.

Dijital liderlik; geleneksel liderlik özelliklerinin dijital çağın gereklilikleri ile entegre edilmesi olarak tanımlanabilir. Veri okuma, dijital iletişim, inovatif bakış açısı, esneklik, teknolojik yeterlilik gibi çağın gerekliliği olan özelliklerin geleneksel liderlik özellikleri ile birleştirilmesidir. Özel sektör kadar kamusal alanda da gerekli olan dijital liderlik kavramı kamu yönetiminde teknolojinin getirdiği yeterliliklerin kamu kurumlarında ve kamu hizmetlerinde etkinliği artırmak amacıyla kullanılması olarak tanımlamak mümkündür.

Dijital teknolojilerin yönetim alanında kullanılmaya başlanmış olması kamu yönetimini dijitalleşme konusunda güncellemeye yönlendirmiştir. Kamusal hizmetlerin erişilebilirliğini kolaylaştırmak adına başlatılan e-devlet uygulamalarının sayısı giderek artmıştır. Kamu hizmetlerinin dışında kamu kurumlarından verimliliğin artırılması, kaynak kullanımında etkinliğin sağlanması, kamu yöneticilerinin faaliyetlerinin şeffaf ve hesap verebilir hale gelmesi gibi konular dijitalleşme ile bera-

¹ Doç. Dr, Anadolu Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetim Bölümü, keyildirim@anadolu.edu.tr, 0000-0002-7824-4916

ber daha erişilebilir ve gerçekleştirilebilir kavramlar haline gelmiştir. Bu durum yerel yönetimlerde sayılan konular dışında akıllı şehirler olarak karşılık bulmuştur. Tüm bu kavramsal yenilikler ve gelişmeler yöneticilerin karar verme mekanizmalarını doğrudan etkilemiştir. Bu yüzden dijital çağda dijital yönetimin uygulandığı her alanda dijital yöneticilere ve dijital liderlere ihtiyaç ortaya çıkmıştır.

Dijital liderlik ile ilgili yapılan çalışmalar gün geçtikçe artmaktadır. Bu çalışmalarda farklı bakış açıları ile farklı konular irdelenmiştir. Yapılan çalışmalarda işlenen temaların neler olduğu, hangi başlıklarla hangi ülkelerde konunun nasıl incelendiğini belirleyebilmek yapılacak yeni çalışmalara yol gösterici olmaktadır. Bu amaçla çalışmada “dijital liderlik” ile ilgili olarak literatürde yapılmış olan çalışmaların bibliyometrik analizi yapılmıştır.

Bibliyometrik analiz önemli bir araştırma yöntemi olarak kabul edilmektedir. Akademik yayınlara ait verilerin istatistiksel yöntemlerle analiz edilmesi, yayınlara ve atıflara üzerinden yapılan bir araştırma türüdür. Bilimsel yayınların, türlerinin belirlenmesi, yazarlara ait istatistiklerin hazırlanması, ülkeler özelinde değerlendirmeler yapılması, trend olan konuların ortaya çıkarılması, anahtar kelimelerin belirlenmesi ve bu kelimeler arası ilişkilerin tespit edildiği geniş yelpazeli bir çalışmadır.

Bibliyometrik analizler sayesinde belirlenen alanda çalışma yapmak isteyen akademisyenler için bir ön değerlendirme fırsatı sunulmakta, mevcut durum ise detaylı olarak ortaya konulmaktadır. Bu alanlarda çalışma yapmak isteyen akademisyenlerin mutlaka ulaşması gereken yayınların hangileri olduğu, hangi yazarların bu alanda öncü olduğu, trend konuların ve lokomotif temaların neler olduğu gibi temel sorular hakkında detaylı bilgiler elde edilmektedir.

Bibliyometrik analizler yapılırken akademik yayınların saklandığı veri tabanları kullanılmaktadır. Scopus ve WoS gibi önde gelen veri tabanlarından elde edilen veriler bibliyometrik çalışmaların yapılmasında kullanılan çeşitli programlar ile işlenerek bulgular elde edilmektedir. Bibliyometrik analizler yapılırken VOSviewer, SciMAT, EndNote, Bibliometrix gibi programlardan yararlanılmaktadır. Çalışmamızda veri tabanı olarak WoS, analiz programı olarak Bibliometrix tercih edilmiştir.

Son yıllarda yönetim alanındaki akademik çalışmalara yoğun şekilde konu alan dijitalleşmenin liderlik alanındaki yansıması olan dijital liderlik konusu bu çalışmada bibliyometrik analiz yöntemi ile irdelenmiştir. Çalışmada dijital liderlik ile ilgili yayın eğiliminin değişimi, yapılan araştırmaların ülkelere göre dağılımı, en fazla yayın yapan ve atıf alan yazarların belirlenmesi, yayın yapan ülkeler arası işbirliğinin boyutu gibi sosyal yapıya ilişkin analizlere yer verilmiştir. Bu alanda öne çıkan yayıncıların hangileri olduğu, yayınlarda kullanılan anahtar kelimelerin sıklık oranlarının dağılımının nasıl olduğu gibi değerlendirmeler yapılmıştır. Anahtar kelimelerin kullanım sıklığı, bu kelimeler arası ilişkinin belirlenmesi, trend konuların eğilimi hakkında analizler ile bulgular elde edilmiştir.

Çalışmada kullanılan tematik harita ile güncel temalar belirlenerek çalışma sonlandırılmıştır. Özellikle Tematik harita sayesinde bu alanda çalışma yapmak isteyen akademisyenlerin kendilerine doğru bir rota çizmelerinin sağlanacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Dijitalleşme, Dijital Yönetim, Dijital Liderlik, E-Liderlik, Bibliyometrik Analiz

A BIBLIOMETRIC ANALYSIS ON DIGITAL LEADERSHIP STUDIES

Abstract

The introduction of digital technologies in the field of administration has led the public administration to update its digitalization approach. The number of e-government applications initiated to facilitate the accessibility of public services has gradually increased. Apart from public services, issues such as increasing the efficiency of public institutions, ensuring efficiency in the use of resources, making the activities of public administrators transparent and accountable have become more accessible and realizable concepts with digitalization.

In the digital age, the need for digital managers and digital leaders has emerged in every field where digital management is applied. Studies on digital leadership are increasing day by day. In these studies, different topics have been examined from different perspectives. Determining the themes covered in these studies and how the subject has been examined in which countries and under which titles is a guide for new studies. For this purpose, a bibliometric analysis of the studies on "digital leadership" in the literature was conducted.

Bibliometric analysis is accepted as an important research method. Analyzing the data of academic publications with statistical methods is a type of research on publications and citations. It is a wide-ranging study in which the types of scientific publications are determined, statistics of authors are prepared, country-specific evaluations are made, trending topics are revealed, keywords are determined and the relationships between these words are determined.

Keywords: Digitalization, Digital Management, Digital Leadership, E-Leadership, Bibliometric Analysis

YEREL DEMOKRASİNİN MEKÂNLA İMTİHANI: MALATYA PAŞAKÖŞKÜ MAHALLESİ ÖRNEĞİNDE MEKÂN ADLANDIRMA SÜRECİ*

Mehdi PEKEDİS¹

Özet

Bu çalışmanın amacı yerel demokrasi kavramının uygulamada ve mekânsal ölçekte karşılaştığı zorlukları ortaya koymaktır. Günümüz kent, kentsel yönetime katılım ve demokrasinin kuramsal argümanlarından biri yerellik ilkesidir. Yerellik kavramı kentsel yönetim süreçlerine katılımın vazgeçilmez önkoşuludur. Çağdaş demokrasi tartışmalarında katılım ve yerellik, demokrasinin ana temalarıdır. Karar alma süreçlerinin yerelliği ve katılımın sağlanması yerel demokratik değerlerin gerçekleşmesini olanaklı kılar. Bu anlamda kentsel yönetim ve karar alma süreçlerine katılma yerel demokrasi anlamına gelir. Katılım kavramı çağdaş demokrasilerin vazgeçilmezi olması kavramın siyasal niteliğidir. Bu durum siyasal katılım olarak adlandırılır. Yerel yönetim birimlerinde ve yerel karar alma süreçlerinde siyasal katılımın zayıflığı, demokrasi açısından bir eksiklik olarak değerlendirilir. Nitekim yerel yönetim birimlerinin oluşturulmasında ana hedeflerden biri de karar alma süreçlerine yurttaşların katılımını sağlamaktır. Yönetimde yerindelik ilkesi gereğince yerel yönetimlerin gelişmesi ve kentsel kamusal hizmetlerin yerine getirilmesi bağlamında kritik bir öneme sahiptir. Kamusal hizmetlerin yerine getirilmesi, kamusal karar alma süreçlerine katılım, yerel yönetimlerin siyasal niteliğini hem belirler hem de olanaklı kılar. Yerel yönetimlere ilişkin yasal düzenlemeler siyasal niteliği belirleyen bir diğer bir etmendir. Eroğul'a (2018: 231) göre siyasal katılımın bir diğer önemli koşulu iletişim kanallarının güçlü olmasıdır. Merkezi yönetim yerelde katılımı sağlamak amacıyla yerel birimlerin oluşturulmasına yönelik hizmette yerindelik ve katılımcılık ilkesi gereği yerel yönetimlere birtakım yetkiler tanır. Bu durum yerel yönetim birimlerinin siyasal iletişimin güçlü olmasını olanaklı kılar. Merkezi yönetimin yerel yönetim birimlerine karar alma yetkisi veren yetki genişliği (deconcentration) ile siyasal yönetim yetkisi olarak tanımlanan yerinden yönetim (desantralization) (Eryılmaz, 2019: 115-116) yerel demokrasinin vazgeçilmez iki kategorisidir.

* Bu çalışmanın konusu ve verileri, İnönü Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi bölümü Kent Sosyolojisi dersi kapsamında 2014 yılında yapılan saha araştırmasına dayanmaktadır.

¹ Doktora Öğrencisi, İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kentleşme ve Çevre Sorunları Ana Bilim Dalı, mehdi.pekedis@gmail.com, ORCID: 0000-0003-3824-2606.

Yerel demokrasi ile kentsel karar alma süreçlerine katılım arasında ilişkiselliğin öznesi ise mekânı deneyimleyen bireylerdir. Kentsel siyasal karar alma süreçlerine bireylerin katılımı yerel yönetimin ve dolayısıyla yerel demokrasiyi temel ilkesidir. Kent mekânında gündelik yaşam pratiklerini deneyimleyen ve mekânı kullanan bireyler kent sakinleri olarak adlandırılır. Kent sakinleri kente ilişkin herhangi bir karar alma süreçlerine katılımın güçlü olması, yerelde katılımın ve dolayısıyla yerel demokrasiyi geliştirmenin bir göstergesidir. Dolayısıyla demokrasiyi gerçekleştirmenin öznesi olan birey/bireylerin varlığı zorunludur. Ancak öznenin varlığı tek başına yeterli ol(a)mamaktadır. Türkiye’de siyasal ve toplumsal kültürün demokratik değerlerden ziyade otoriter düşünceler çerçevesinde dönüşmüş olması demokrasiyi gelişmesi bağlamında olumsuzlayıcı etkileri olmaktadır. Yurttaşlık düşüncesinin ve kültürünün geli(e)memesi, demokrasi önünde engeller teşkil eder. Bu nedenle siyasal süreçlere eksik veya katılımın olmaması durumu ortaya çıkmaktadır ki bu durum *siyasal katılımsızlık* (Altınoğlu, 2022) olarak ifade edilmektedir. Siyasal iletişim kanallarının zayıflığı, yurttaşlık bilincinin gelişmemiş olması ve yönetsel hatalar/eksiklikler siyasal katılımsızlığın temel nedenleridir. Özellikle yerel yönetim birimlerinin karar alma süreçlerinde siyasal katılımın etkisini daha çok görmek mümkündür. Çalışmanın örnekleme alanı Malatya’nın Paşaköşkü mahallesinde yerel yönetim birimi olan belediye tarafından mekân adlandırma süreci yerel demokrasiyi ve siyasal katılımın önemini göstermiştir.

Çalışmada mekân adlandırma sürecini anlamak amacıyla sürecin arkasındaki nedenler ve aktörler irdelenmiştir. Dolayısıyla çalışmada realist epistemolojiden yararlanılmıştır. Çalışma örnekleme dayalı saha araştırmasına dayanmaktadır. Çalışmanın örnekleme alanı Malatya’nın Paşaköşkü mahallesidir. Buna ek olarak çalışmada derinlemesine görüşme tekniği kullanılmıştır.

2012 yılında 6360 sayılı ‘On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun’ ile birlikte Malatya’da 2013 yılında cadde ve sokak yer adlarının değiştirilmesi ve yeniden adlandırılması uygulaması yapılmıştır. Malatya Büyükşehir Belediye tarafında yapılan mekân adlandırma (toponomi) süreci farklı aktörlerin katılımıyla cadde ve sokak adlarının yeniden düzenlenmesi amaçlanmıştır. Mekân adlandırma (toponomi) sürecinde çeşitli sivil toplum kuruluşları, İl Emniyet Müdürlüğü, Ordu Komutanlığı ve Valilik gibi resmî kurumlara ek olarak Kent Konseyi ve mahalle muhtarları gibi aktörler de dahil edilmiştir. Malatya Büyükşehir Belediyesi’nin cadde ve sokakları adlandırma istemesinin nedeni ise kent mekânında adres belirsizliğini ortadan kaldırmak ve kentin her bir mekanına kimlik kazandırmaktır. Belediye meclis üyelerinin tek başına alabileceği bir kararın kentsel rejimde aktörlerin de dahil edilmeye çalışılması yerel demokrasi ve katılım deneyimi bağlamında değerlendirildiğinde kritik bir eşiğe sahiptir.

Malatya’da cadde ve sokakların yeniden adlandırılması sürecinde beklenen katılım elde edilememiştir. Çalışmanın örnekleme alanı Paşaköşkü mahallesinde yaşayan bireyler ve mahallede bulunan sivil toplum kuruluşlarıyla yapılan görüşmelerde,

sürecin farklı biçimde işlediği sonucuna varılmıştır. Cadde ve sokak adlandırma sürecinde bireylerin sürece katılımı sağlanmak amaçlanmasına karşı mahalle muhtarlarının kişisel davranışları, katılımı engellemeye yönelik faaliyetlere girişmesi, mevcut mekân ile ilgisi olmayan isimlerin önerilmesi ve bireylerin duruma kayıtsız kalması istenilenin yerine getirilmesini zorlaştırmıştır. Buna ek olarak sivil toplum kuruluşlarının da katılımının zayıf olması belediyenin karar alma sürecin aksatmış ve olumsuz etkilemiştir. Bu durum yerel karar alma süreçlerinin içsel zorluklarını göstermektedir. Katılım olmaksızın yerel demokrasi düşüncesinin yalnızca bir söylemden ibaret olacağı görülmüştür. Araştırmanın örneklem sahası olan Paşaköşkü mahallesi sakinleri ile yapılan görüşmelerde mahalle muhtarının pek çok kişiye haber vermediğini, katılım sağlayan bireylerin önerilerini dikkate almadığı, mahalledeki cadde ve sokak ile ilgisi olmayan isimlerin önerildiği ve sivil toplum kuruluşlarıyla iletişimin zayıf olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Ayrıca görüşmecilerin, mahalle muhtarının kendileriyle fikir alışverişi bulunma konusunda taraflı davrandığını ve kişisel düşüncelerine göre hareket ettiğini ifade etmişlerdir. Benzer ifadeler belediye çalışanları tarafından da dile getirilerek belediyenin cadde ve sokakları adlandırma sürecinde ciddi zorluklar yaşadığını vurgulamıştır. Sonuç olarak cadde ve sokak adlandırma sürecinde yerel demokrasinin temel argümanı olan karar alma süreçlerinde yerindelik ilkesinin pratikte mekânsal zorluklarla karşı karşıya kaldığı görülmüştür. Mekanı deneyimleyen bireylerin katılım göster(e)memesi ve iletişimin zayıflığı, yerel demokrasinin mekânsal ölçekte yaşadığı zorlukları göstermiştir. Kuramsal kısımda tartışılan yerel demokrasinin uygulanamaması, yani katılımın eksik olması siyasal katılımsızlık kavramı ile örtüşmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yerel demokrasi, Katılım, Mekânsal Toponomi, Malatya.

LOCAL DEMOCRACY'S STRUGGLE WITH SPACE: THE PROCESS OF SPACE NAMING IN THE CASE OF MALATYA PAŞAKÖŞKÜ NEIGHBOURHOOD

Abstract

The aim of this study is to reveal the difficulties faced by the concept of local democracy in practice and on a spatial scale. One of the theoretical arguments of today's city, participation in urban governance and democracy is the principle of locality. The concept of locality is an indispensable prerequisite for participation in urban management processes. In contemporary democracy debates, participation and locality are the main themes of democracy. Localism and participation in decision-making processes enable the realisation of local democratic values. In this sense, participation in urban management and decision-making processes means local democracy. The subject of the relationality between local democracy and participation in urban decision-making processes is the individuals who experience the space. The participation of individuals in urban political decision-making pro-

cesses is the basic principle of local governance and thus local democracy. Individuals who experience daily life practices in the urban space and use the space are called urban residents. The strong participation of city dwellers in any decision-making process related to the city is an indicator of the development of local participation and thus local democracy.

In order to understand the process of space naming, the reasons and actors behind the process are analysed. Therefore, realist epistemology was utilised in the study. The study is based on field research based on sampling. The sample area of the study is the Paşaköşkü neighbourhood of Malatya. In addition, in-depth interview technique was used in the study.

The expected participation in the process of renaming streets and avenues in Malatya has not been achieved. Interviews with individuals living in the Paşaköşkü neighbourhood and civil society organisations in the neighbourhood, the sample of the study, revealed that the process worked differently. In the interviews with the residents of Paşaköşkü neighbourhood, which is the sample area of the research, it was found that the neighbourhood mukhtar did not inform many people, did not take into account the suggestions of the individuals who participated, suggested names that were not related to the streets and alleys in the neighbourhood, and communication with non-governmental organisations was weak.

Keywords: Local democracy, Participation, Spatial toponymy, Malatya.

GÜNEY AFRIKA İSRAİL'E KARŞI DAVASININ İHTİYATİ TEDBİR KARARINDA ULUSLARARASI ADALET DİVANI'NIN PRIMA FACIE YETKİSİ

Mehmet CİĞER¹

Özet

Çalışmanın amacı ve giriş: Bu çalışmanın amacı, 2023 yılında Güney Afrika tarafından Uluslararası Adalet Divanı'nda (UAD) açılan ve İsrail'in Filistinlilere karşı soykırım uyguladığına dair iddiaları içeren davada verilen ihtiyati tedbir (provisional measures) kararını Divan'ın prima facie yetkisi çerçevesinde incelemektir. Davanın safahatın henüz başında olup İsrail'e karşı ileri sürülen soykırım iddialarıyla ilgili kararın verileceği esas (merits) aşamasına geçilmemiştir. İhtiyati tedbir, Divan Statüsünün 41. maddesi uyarınca esasa ilişkin karar verilmeye kadar, tarafların haklarını korumak, durumun kötüleşmesini veya uzamasını önlemek ve nihai kararı hükümsüz kılmamak için verilen bir karardır. İhtiyati tedbir kararı tarafların talebi ile alınabileceği gibi Divan tarafından re'sen (proprio motu) de alınabilir. Divanın ihtiyati tedbir kararı verebilmesi için diğer bazı şartlarla birlikte öncelikle davanın esasına bakmaya prima facie yetkili olduğuna karar vermesi gerekir. Çünkü bu aşamada Divan davanın esasına bakmaya yetkili olup olmadığına henüz karar vermemiştir. Burada bahsedilen “yetki (jurisdiction)” hem şahıs bakımından (ratione personae) hem de konu bakımından (ratione materiae) yetkiyi kapsamaktadır. UAD, prima facie yetkili olduğuna karar vererek 26 Ocak 2024 tarihinde ihtiyati tedbir kararı almıştır. Kararda, Gazze'deki Filistinlilerle ilgili olarak Soykırım Suçunun Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi (1948) kapsamındaki yükümlülükler uyarınca, II. Madde kapsamındaki eylemlerin işlenmesini önlemek için İsrail'in yetkisi dahilindeki tüm tedbirleri almasının yanı sıra bir dizi başka tedbirler de öngörülmüştür. Yöntem: Çalışmada davanın taraflarının iddiaları ve savunmaları, sunulan dilekçeler ve yapılan mütalaalar mukayese edilip yorumlanarak analiz edilmiştir. UAD'nin ihtiyati tedbir kararlarında prima facie yetkiyle ilgili tutumunu gösteren içtihatlarla başvurmak hem mukayese yapmak hem de konuyu uygulama alanında değerlendirmek için gerekli olmuştur. Bu nedenle içtihat ve uluslararası hukukun ilgili diğer konularına gerektiği ölçüde değinilmiştir. Çalışmanın problematiği ve tartışma: Çalışma esasen ihtiyati tedbir kararı verilmesinin ön şartı olan Divan'ın kendisinin prima facie yetkili olduğuna karar vermesi ve bu

¹ Arş. Gör. Dr., Munzur University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Political Science and International Relations Department, mehmetciger@munzur.edu.tr, Orcid Number: : 0000-0002- 9617-9142

karara bağlı olarak ortaya çıkan bazı sorunlar etrafında şekillenmiştir. İlk olarak, Divan'ın konu bakımından yetkili (*ratione materiae*) olması için dava konusu olan eylemlerin Soykırım Sözleşmesi hükümleri kapsamına girmesi gerekmektedir. Soykırım Sözleşmesi'nin II. Maddesinde bazı eylemleri soykırım olarak tanımlanmıştır. İlgili hükümde ifade edilen eylemler aynı zamanda insancıl hukukun ve uluslararası ceza hukukunun alanına da girebilmektedir. Anılan eylemlerin soykırım olarak nitelenebilmesi için Soykırım Sözleşmesi'nde yok etme kastı (*intention to destroy*) olarak belirtilen özel bir kriter getirilmiştir. Divan, dava konusu olan eylemlerin soykırım olup olmadığına karar verebilmek için yok etme kastını tespit etmek durumundadır. Olağan dava sürecinde bu tespitin yapılması esasa ilişkin dava aşamasında olacaktır. Fakat ihtiyati tedbir kararı alınması gereken durumlarda Divan acele davranmak ve *prima facie* yetkili olup olmadığına karar vermek zorunda kalmaktadır. Dolayısıyla bu kararı verirken Divan, aslında yok etme kastının varlığına da *prima facie* karar vermektedir. Yugoslavya Belçika'ya Karşı (1999) davasında ihtiyati tedbir talebiyle ilgili verdiği Kararda UAD, Yugoslavya tarafından davalıya atfedilen eylemlerin Soykırım Sözleşmesi hükümleri kapsamına girip girmediğini tespit edecek konumda olmadığını çünkü dava konusu olan eylemlerin yok etme kastıyla yapıldığını davanın bu aşamasında belirleyemeyeceğini dolayısıyla *prima facie* yetkisinin de olmadığını ifade etmiştir. Divan'ın Soykırım Sözleşmesi'yle ilgili iki davada *prima facie* yetki konusunda iki farklı tutum sergilediği görülmektedir. Bu da *prima facie* yetkinin belirlenmesinde bazı belirsizliklere sebep olmaktadır. İkinci sorun, ihtiyati tedbir kararı verirken kendisini *prima facie* yetkili addeden Divan, Esasa ilişkin aşamada yok etme kastı olmadığı için dava konusu eylemlerin Soykırım Sözleşmesi'nin kapsamına girmemesi nedeniyle yetkisizlik kararı verebilir. Bu durumda Divan, yetkisi olmadığı halde ihtiyati tedbir kararıyla tarafların egemenlik alanlarına müdahale etmiş olacaktır. İhtiyati tedbir kararı tarafların her birinin haklarını korumalıdır. İsrail'in de ileri sürdüğü gibi Birleşmiş Milletler Şartı'nın 51.Maddesi gereğince meşru müdafaa devletin mün-demiç hakkıdır. Divan önündeki davanın tarafı olmayan Hamas'ın saldırılara devam etmesi karşısında İsrail'in meşru müdafaa hakkını kullanmaktan kaçınması veya rehineleri kurtarma sorumluluğunu bir yana bırakması, egemen bir devletten beklenemez. Dolayısıyla İsrail'in karara uyduğu fakat Hamas'ın uymadığı durumda İsrail'in meşru müdafaa hakkı korunmamış olacak ve ihtiyati tedbir kararının asıl esbabımuçibesiyle tezatlık oluşacaktır. Divan bu tehlikeyi öngörmüş olacak ki ateşkes veya operasyonların durdurulması yönünde herhangi bir tedbir öngörmemiş, İsrail'e Soykırım Sözleşmesi'nden doğan yükümlülüklerini hatırlatarak, bu yükümlülükler uygun davranmasını istemiştir. Sonuç ve Değerlendirme: UAD'nin bazı davalarda acilen ihtiyati tedbir kararı vermesi zaruri olmaktadır. Soykırım iddialarıyla ilgili davalar da şüphesiz bu durumların başında yer alır. Durumun aciliyetinin Divan üzerinde bir an önce karar verme hususunda baskı oluşturmaları da muhtemeldir. Soykırım Sözleşmesi'nin “yok etme kastı” özel kıstası davanın başlangıç aşamasında *prima facie* yetkinin varlığına karar vermeyi daha da zorlaştırmaktadır çünkü bu kıstasın varlığını tespit etmek için eldeki verilerin daha derin-

lemesine ve hassas değerlendirilmesi gerekir. Divan'ın soykırım davalarında prima facie yetki konusunda verdiği kararların farklılığı bu şekilde açıklanabilirse de ihtiyati tedbir kararının temel gerekçesi olan tarafların haklarının korunmasını kolaylaştırmadığı açıktır.

Anahtar Kelimeler: UAD, Soykırım, İhtiyati Tedbir, Prima facie yetki, İsrail

THE INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE'S PRIMA FACIE JURISDICTION IN THE PROVISIONAL MEASURES ORDER IN THE SOUTH AFRICA V. ISRAEL CASE

Abstract

The aim of this study is to examine the provisional measures order issued by the International Court of Justice (ICJ) in the case filed against Israel for its alleged genocide against Palestinians in Gaza, within the framework of the prima facie jurisdiction of the Court. The analysis is based on the parties' submissions, the ICJ's case law, and international legal doctrine. The relevant documents and data were analyzed using the comparative method. The study essentially focuses on the precondition for the indication of an provisional measures order, namely the Court's decision that it has prima facie jurisdiction, and some of the problems that arise as a result of this decision: First, the Court must establish the intent to destroy in order to decide whether the acts in question constitute genocide. In the ordinary course of proceedings, this determination will be made at the merits stage of the case. However, in cases where an provisional measures order is required, the Court is required to act quickly and decide whether it has prima facie jurisdiction. Therefore, in making this decision, the Court is in fact also making a prima facie determination of the existence of the intent to destroy. It can be seen that the Court takes different approaches to prima facie jurisdiction in cases concerning the Genocide Convention. This also creates some uncertainty in the determination of prima facie jurisdiction. Second, the Court, which considers itself to have prima facie jurisdiction when indicating an provisional measures order, may decide at the merits stage that the acts in question do not fall within the scope of the Genocide Convention due to the lack of intent to destroy. In this case, the Court would have interfered with the sovereign rights of the parties by indicating an provisional measures order even though it did not have jurisdiction. An provisional measures order must protect the rights of each of the parties, otherwise there will be a contradiction with the very *raison d'être* of the provisional measures order.

Keywords: ICJ, Genocide, Provisional measures, Prima facie jurisdiction, Israel

KRİZİN VE MARAZIN KÜRESELLEŞMESİ: İKTİSADÎ KRİZ VE PANDEMİ EKSENLİ BİR İNCELEME

Mehmet DİKKAYA¹, Sabri Kaan HALICI²

Özet

Bu çalışmada temel amaç küreselleşme süreci, kriz (iktisadî kriz) ve maraz (pandemi) olguları arasındaki dinamik ilişkiyi analiz etmektir. Küreselleşme dünya genelinde ülke ekonomileri, toplumları, kültürleri ve yönetim yapıları arasında karşılıklı ve giderek artan bağımlılığı ifade etmektedir. Bu yönüyle küreselleşme kavramı çok yönlü ve karmaşık bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Küreselleşmenin etkisiyle birlikte iktisadî krizler ve pandemiler önemli ölçüde dönüşüm gerçekleştirerek etki alanlarını genişletmişlerdir. Küreselleşmenin giderek artmasıyla dünyanın herhangi bir alanında meydana gelen bir iktisadî kriz dünyanın geri kalanına kolaylıkla sirayet edip küresel ekonomiyi ciddi ölçüde tehdit etmektedir. Benzer bir etki salgın hastalıklarda da tecrübe edilmekte, dünyanın herhangi bir bölgesinde görülen salgın hastalık endemik safhadan çıkarak pandemik bir kimliğe bürünebilmektedir. Bu ölçüde küreselleşme olgusu iktisadî krizlerin ve pandemilerin küresel sistemde bir risk unsuru olmasına zemin hazırlamaktadır.

1980 yılından itibaren neoliberal ideoloji, İngiltere ve Amerika Birleşik Devletleri'nin öncülüğünde daha fazla refah, serbest piyasa ve serbest dış ticaret politikalarıyla küresel ölçekte uygulanmaya başlamıştır. Her ne kadar küreselleşme olgusu daha geri tarihlere götürülebilse de neoliberal ideolojiyle birlikte akademik çevrelerde küreselleşme olgusu yoğun bir tartışma konusu haline gelmiştir. Soğuk Savaş'ın sona ermesi, uluslararası finansal piyasaların öneminin artması, üretimin ve yatırımın uluslararası boyut kazanması, küresel tedarik zincirinin genişlemesi küreselleşmenin 1980'li yıllardan sonraki temel karakteristiğini biçimlendirmiştir. Bu hususlara ilaveten; çok uluslu şirketlerin güçlenmesi ve yayılcılığı, mal ve sermaye hareketleri önündeki engellerin kaldırılması, uluslararası kuruluşların liberal istikâmetteki faaliyetleri, özelleştirmeler, bilişim ve iletişim teknolojilerinin ilerlemesi küreselleşme sürecinin hızlanmasına imkân tanımıştır.

Neoliberalizmin küreselleşmeyi yeniden biçimlendirmesiyle birlikte kapitalizm kendini yeniden biçimlendirme fırsatı bulmuş, fakat 1990'lı yıllardan sonra yaşanan iktisadî kriz sayıları kayda değer şekilde artmıştır. Sermaye hareketleri önün-

¹ Prof. Dr., Kırıkkale Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü, mdikka-ya@kku.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-5923-3787

² Doktora Öğrencisi, Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Anabilim Dalı, e-posta: sabrikaanhalici-ogr@kku.edu.tr, ORCID ID: 0000-0003-4776-6321

deki engellerin kaldırılması paralelinde faiz ve kurlar üzerinde dengesizlikler cereyan etmiş bu husus ise ülkelerin finansal krizlere mâruz kalmasına zemin hazırlamıştır. 1990'lı yıllarda; Asya krizi, Rusya krizi, Meksika krizi, Brezilya krizi, 2000'li yılların başında Türkiye ve Arjantin krizleri bunların örneğini teşkil etmiştir. Kapitalist sistemin küreselleşmesinin çok şiddetli olmadığı dönemlerde iktisadî krizler bölgesel bir nitelik taşıırken küreselleşmenin etkisinin kuvvetli olduğu dönemlerde iktisadî krizler ülkeler arasında kolaylıkla yayılmaya başlamıştır. Örnek olarak 1990'lı yıllarda Japonya'da gerçekleşen iktisadî kriz küreselleşmenin bugünkü seviyelerde olmamasından dolayı küresel bir kimlik kazanamamıştır. Bu hususun tersine, 2008 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nde gerçekleşen finansal kriz küreselleşmenin etkisiyle birlikte bölgesel kriz özelliğini kaybederek küresel bir krize dönüşmüştür.

Özellikle gelişmekte olan ülkeler, serbest ticaretin getirdiği rekabet baskısı ve dışa bağımlılık nedeniyle finansal krizlerden daha fazla etkilenmiştir. Gelişmekte olan ülkelerdeki krizler genellikle dış borç sorunu, sermaye kaçıışı ve spekülâtif sermaye hareketleri gibi etki kanallarıyla yayılmıştır. Krizlerin ardından yaşanan tecrübeler göstermiştir ki uluslararası ekonomi politığın temel yaklaşımlarından olan liberal ideolojinin ileri sürdüğü şekilde devletlerin kendilerini koruma refleksleri azalmamış tam aksine krizlerin ardından liberal söylemler askıya alınmış daha çok ekonomik milliyetçi (merkantalist) eğilimlerin uygulama alanı genişlemiştir.

Diğer yandan salgınlar, insanlığın karşılaştığı en büyük felaketlerden biri olarak görülmektedir. Geçmişte küreselleşme olgusu bugünkü seviyelerde olmadığından dolayı birçok salgın endemik safhada kalmıştır. Buna rağmen günümüzde küreselleşme ciddi boyutlara ulaşmış, ulaşım imkânları ve insan mobilitesi artmış, böylelikle salgınların pandemik hale gelmesi kolaylaşmıştır. Bu bağlamda Çin'in Wuhan kentinde meydana gelen Yeni Koronavirüs salgını küreselleşmenin etkisiyle birlikte dünyanın geneline yayılarak pandemi özelliği kazanmıştır. Covid-19 pandemisi, neoliberal politikaların ve küreselleşmenin yarattığı zayıflıkları açıkça ortaya koymuştur. Özellikle, küresel tedarik zincirlerinin kırılabilirliği ve sağlık sistemlerinin yetersizliği gibi faktörler, pandeminin yayılmasını hızlandırarak negatif etkilerini artırmıştır. Bu hususa ilâveten, 2020 yılında yaşanan iktisadî kriz ve işsizlik gibi sonuçlar da pandeminin doğrudan bir sonucu olmuştur, çünkü neoliberal küreselleşmeyle birlikte öncelikler farklı alanlara yönelmiş, sosyal güvenlik ağları zayıflamıştır. İktisadî krizlerin ardından küresel ekonomide milliyetçilik genel trende dönüşürken benzer olarak yaşanan pandemik sürecin ardından toplum kolektif kimliğinden uzaklaşmış, bireyci bir davranış tutumu göstermiştir.

Bu minvalde Covid-19 pandemisinin ardından pandemik salgınlar ile iktisadî kriz arasında çok yakın bir ilişki olduğu ispatlanmıştır. Küreselleşme olgusunun bu ilişkiyi yaratan ana faktör olduğu söylenebilir. Covid-19 pandemisi kapitalizmin özsel dinamiklerinden kaynaklanan bir kriz olmasa da küreselleşme faktörüyle iktisadî bir krize dönüşerek küresel ekonomide dramatik etkiler yaratmıştır. Nitekim bu gelişme sonrası küresel ekonomide arz ve talep şokları yaşanmış, küresel

ticaretin çökmesiyle birlikte dünya ekonomisi önemli ölçüde daralmıştır. Bu husus uluslararası ekonomi politikteki liberal görüşü destekler nitelikte olmuştur.

Özetle küreselleşme, iktisadî krizler ve salgınların birbirleri ile olan ilişkisi tartışılmaya başlanmıştır. Zira küreselleşme olgusu, piyasa mekanizmasının doğasında var olan kriz mekanizmasını harekete geçirebilmektedir. Küreselleşmenin artmasıyla uluslararası sermayedarların daha fazla kâr elde etme güdüsü, ülkelerin iktisadî büyümeyi öncelik hâline getirmesi ve kızgınlaşan rekabetin sonucu olarak çevresel tahribatlar ve ekosistemlerin bozulması giderek yaygın hâle gelmiştir. Bu çevre ve ekosistem bazlı bozulmalar pandemileri toplum yaşamının bir parçası hâline getirme riskini beraberinde getirmektedir. Bu açıdan küreselleşme, iktisadî krizler ve pandemiler arasındaki ilişkinin dinamikleri ve bu ilişkilerin devletler ile toplumlar üzerindeki sonuçlarını anlamak ve bu ekseninde meydana gelebilecek riskleri öngörüp gerekli politikaları üretebilmek çalışmanın genel motivasyonunu oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Küreselleşme, İktisadî kriz, Maraz, Milliyetçilik, Bireycilik

GLOBALIZATION OF CRISIS AND DISEASE: A REVIEW BASED ON ECONOMIC CRISIS AND PANDEMIC

Abstract

The main purpose of this study is to analyze the dynamic relationship between the globalization process, crisis (economic crisis) and disease (pandemic) phenomena. Globalization refers to the increasing interdependence between economies, societies, cultures and governance structures around the world. In this respect, the concept of globalization appears as a multifaceted and complex phenomenon. With the impact of globalization, economic crises and pandemics have transformed significantly and expanded their scope of influence. With increasing globalization, an economic crisis occurring in any part of the world can easily spread to the rest of the world and seriously threaten the global economy. A similar effect is experienced in epidemic diseases; an epidemic disease seen in any region of the world can leave the endemic phase and assume a pandemic identity. While mercantilist tendencies have consolidated after the economic crises, individualist tendencies have increased after the pandemic. To this extent, the phenomenon of globalization paves the way for economic crises and pandemics to become a risk factor in the global system. In this respect, understanding the dynamics of the relationship between globalization, economic crises and pandemics and the consequences of these relationships on states and societies, and being able to predict the risks that may occur in this way and produce the necessary policies constitute the general motivation of the study.

Keywords: Globalization, Economic crisis, Disease, Nationalism, Individualism

ÇÖKMÜŞ BELEDİYELER ve BÖLGELER: İSLAHİYE ÖRNEĞİ

Mehmet Fırat DOĞAN¹

Özet

Amik Ovasının en değerli bölgeleri üzerine kurulu ve insanlık tarihi boyunca çok büyük ilgi görmüş ve kendi iç dinamikleri ve toprak verimi ile özellikle Cumhuriyetin ilk yıllarında tarımsal üretimden, ekonomiye, eğitimden sosyal etkinliklere büyük bir gelişim gösteren İslahiye ilçesinde, halkın yaşadığı sorunlar ve tarımın yok olmaya gittiği izleniminin edinilmesi, doğanın talan edildiğinin açık görüntüsü ve bölgede yaşanan artan siyasi ve güvenlik sorunlarından ötürü bu çalışma gerçeklikleri gün yüzüne çıkarmak amacı ile yapılmıştır. Yerel yönetimlerin kontrolünün yapılmadığı veya gerektiği kadar yapılamadığı, yerelde tekelleşme ve örgütlenmenin nerelere gidebileceğinin görülmesi, halkın kazanımlarını arttırmaya dönük değil, tekelleşme yönünde yerel yönetim imkanlarının kullanılmasının ne gibi sonuçlar doğuracağının anlaşılması adına, halkın isyanlarının duyulması çerçevesinde 2 yıl boyunca ilçe içerisinde yerinde gözlem, analizler yapılarak ve çiftçi, esnaf, öğretmenler, siyasi parti yöneticileri, her partinin encümen üyeleri, belediye çalışanları, bölgenin kanaat önderleri, köylüler ve bölge ilçe merkezindeki halkın direk kendisi, bölgeye dışarıdan gelen memurlar, askeriye mensupları, ilçedeki devlet kurumlarının yöneticileri ve çalışanları ve çevre il ve ilçelerde yaşayan halk ile yapılan görüşmeler ve yaz dönemi bölgenin en büyük geçim kaynağı olan üzüm ve biberin satışı esnasında aracılar üzerinde yapılan incelemeler neticesinde bu akademik çalışma hazırlanmıştır. İş bu çalışma sonucunda görülmüştür ki halk ile yerel yönetim yöneticileri birbirinden kopuk bir yaşam sergilemektedir, halkın yüz yıllar içerisinde elde ettiği kazanımların geliştirilmesi yönünde değil, yöneticilerin talep ve gelişimi yönünde çalışmalar yapılmaktadır, bölgenin istikrarsızlaştırılmaya çalışıldığı ve yöneticilere muhtaç hale getirildiği görülmüştür, belediyeciliğin en asli görevi olan her kişiye eşit hizmet verme ilkesi yok sayılmış, halkın büyük bir kısmı ötekileştirilmiş, gruplaşmalara gidilmiştir, belediye başkanına oy vermeyen mahallelere yıllardır hizmet gitmediği, hiçbir belediye çalışanı ve ekipmanının mahallelere girmediği görülmüştür, muhalif söylemlerin sindirildiği, çatışmalara gittiği, baskılar yaratılmaktadır, belediye yönetimi ile aynı görüşte olmayan hiçbir yatırıma onay verilmediği, yatırımcıların baskıya alındığı ve yıldırılıp bölgeden çıkarılmaya çalışıldığı gözlemlenmiş ve bizzat şahit olunmuştur, Türkiye'nin en değerli tarım arazileri üzerine kurulu ilçede tarımın her geçen gün geriye gittiği ve Türkiye'nin en değerli üzüm ve biber üretim bölgesi olan İslahi'de üretilen mahsulün işleneceği hiçbir üretim tesisinin olmadığı görülmüştür ve buna dönük hiçbir

¹ Dr., Marmara Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi, mfiatdogan@hotmail.com

çalışma da desteklenmemediği için köylü ekili bağ arazilerini sökmeye gitmiş ve fakirleştiği görülmüştür, yıllar içinde Türkiye'nin çok ilerisinde olan eğitim seviyesinin çok geriye gittiği ve Türkiye'nin ilerleyişini takip edemediği görülmüştür, bir kesimin tekelinde dönen inşaat işlerinde hiçbir kontrolün olmadığı hatta kaçak katlı yeni binaların çokluğu görülmekte ve deprem sonrası ilçede hemen hemen tüm yeni, yüksek kaçak kata sahip ve birinci dereceden deprem bölgesi olan ilçede maksimum 4-5 kat yapı izni zorunluluğu olmasına rağmen neredeyse 8-9 katlı yapılan binaların hepsinin yıkıldığı görülmüştür, zamanının ekonomik ve eğitim gelişmişliği içinde halk ile yapılan görüşmelerde sinemalar, tiyatrolar onlarca otel ve yüze yakın lüks restoran bulunan ilçede şuan hiçbir kültür – sanat ve sosyal imkanın olmadığı görülmüş ve bu tarz hiçbir çalışmanın da belediyelerce desteklenmediği sonucuna varılmıştır, genç nüfusun yoğun olduğu ilçede binlerce öğrenci ile yapılan görüşmelerde gençleri yönlendirenlerin olmadığı, hemen hemen hepsinin ilçeden ve ülkeden kaçma hayalinin olduğu ve bölgede genç mesleki gelişimine ve insanlara vizyon katacak hiçbir çalışmanın yapılmadığı görülmüştür, dünyanın ilk medeniyetlerinin başkenti olan İslahiye Hitit'lerden Luvilere, Büyük İskender'den Roma-Bizans imparatorluğuna kadar birçok büyük medeniyetin yerleşim yeri olmuş ve ilçe içerisinde 30'a yakın höyük bulunmasına rağmen neredeyse hiçbir kontrol altında olmayıp çoğu talan edilmiştir, hatta halk arasındaki söylentilerde bu talanın belediye makinaları ile yapıldığı da söylenmektedir, ilçede yapılacak hiçbir sosyal aktivitenin olmayışı ve gençleri yönlendirecek mesleki bir çalışmanın da noksanlığından, insanların yazın tarım arazilerinde çalışıp kışın yattığı yaşam modelinden ötürü bölgede büyük bir alkol ve uyuşturucu bağımlısı kitle bulunmakta ve bölge insanına tehdit oluşturmaktadır, insanların yaşamının genelinde çalışmasına veya yaşamlarında bir sosyal aktiviteye dahil olmasını sağlayacak hiçbir çalışmanın olmadığı görülmüştür, ilçe halkının yıllardır sağlık imkanlarının olmayışından ve ilçedeki devlet hastanesinin yetersizliğinden şikayetçi olmasına ve her gün binlerce hastanın imkanları dahilinde sağlık hizmetlerinden yararlanmak için Hatay, Gaziantep, İskenderun gibi yaklaşık 100 kilometre uzaklıktaki çevre bölgelere gittiği, imkanı olmayanlarında eşe dosta ricada bulunarak zorluklar yaşadığı görülmüş fakat halkın bu yakarışı yıllar içinde hiçbir karşılık bulmadığı görülmüştür, ilçe merkezi, ilçenin bu kadar büyük bir tarımsal üretime ve Türkiye'nin önemli iki mahsulü yetiştirilmiş olmasına rağmen hala değiş – tokuş ticareti ile yaşamını idam ettirdiği gözlemlenmiş, tarımsal satışın dışında bölgenin hiçbir gelir kaynağının olmadığı görülmüştür, birinci dereceden tarım arazilerinin üzerine kanalizasyonu, alt yapısı tamamlanmadan kurulan sanayi bölgesinin de kontrolsüz şekilde derelere ve yer altı sularına atık bıraktığı görülmüş bu yüzden bölgede yoğun balık ölümleri gözlemlenmiş, ayrıca tarıma büyük zarar verdiği görülmüştür, köylünün neredeyse 100 yıldır kullandığı, devlete ait tarım arazilerinin kendisinden hiçbir izin alınmadan, hiçbir bedel ödenmeden ve bilgi verilmeden birkaç kişinin üzerine tapulaştırıldığı ve bununla ilgili hukuki süreçlere gidildiği görülmüştür, Türkiye'nin oksijen zengini bölgelerinden Amanos Ormanlarının belediye yönetiminin yanında olan kişilerce katledildiği, ağaçların izin alınmadan kaçak götürüldüğü ve

hiçbir işlemin yapılmadığı görülmüş, halkın yıllar içinde yaşadığı ötekileştirme, istikrarsızlaştırılma, ilçede kültürel, sosyal hiçbir faaliyetin olmaması, eğitimin ailelerin ve gençlerin beklentilerini karşılamaması, ilçenin en büyük geçim kaynağı olan tarımın geliştirilmemesi, tanıtımının yapılmamasından dolayı halkın ekonomik gücünü de kaybetmesinden dolayı halkın yıllar içinde büyük bir çoğunluğunun başka illere göç ettiği, hatta büyük bir kısmının da ülkesine küserek ülkeden kaçtığı ve bunun aslında devletsel bir soruna da dönüştüğü gözlemlenmiştir, halkın ötekileştirilmesi ve bölünmesi güvenlik sorunlarını da doğurmuş, konu particilik veya yerel yönetim çalışmalarının üzerine çıkar bir hal almıştır. Bu çalışma sonucunda yapılan incelemeler neticesinde şu sonuca varılmıştır ki yerel yönetimlerin en önemli ayaklarından belediyelerin yerinde denetlenmesi gerekmekte, gücü eline alan yerel yöneticilerin bölge halkını istikrarsızlaştırmaya ve kendilerine muhtaç hale getirmeye çalışabileceği bilinerek, tekelleşmenin önüne geçilmesi için denetlenmesi, ayrışmanın, ötekileştirmenin ve halkın kazanımlarının elinden alınmasının engellenmesi adına denetleme mekanizmasının daha etkin bir şekilde devreye sokulması gerektiği kanısına varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yerel Yönetim, İslahiye, Belediye, Çökmüş Bölgeler

COLLAPSED MUNICIPALITIES AND REGIONS: EXAMPLE OF İSLAHİYE

Abstract

İslahiye district, which is built on the most valuable regions of the Amik Plain and has attracted great attention throughout human history, has shown great development from agricultural production, economy, education to social activities, especially in the first years of Turkish Republic, with its internal dynamics and fertile lands. This study was carried out with the aim of revealing the realities due to the impression that nature is being plundered and the increasing political and security problems in the region. In order to see where local monopolization and organization can go if local governments are not controlled or not controlled as much as necessary, and to understand what negative consequences will arise from using local government opportunities towards monopolization rather than increasing the gains of the people. Within the framework of public revolts, on-site observations and analyzes were carried out in the district for 2 years. This academic study was prepared as a result of the interviews with farmers, tradesmen, educators, political party executives, council members of each party, municipal employees, opinion leaders of the region, villagers and people in the district center, civil servants coming to the region from other cities, military members, managers and employees of state institutions in the district, and people living in the surrounding provinces and districts and the examinations made on the intermediaries during the sale of grapes and peppers, which are the biggest source of income of the region in the summer season. As a result of this study, it has been seen that the people and local government administrators live a disconnected

life from each other. Studies are being carried out not to improve the achievements of the people over the centuries, but to improve the demands of the administrators. It has been seen that attempts were made to destabilize the region and make it dependent on administrators. The principle of providing equal service to every person, which is the most fundamental duty of municipality, has been ignored. A large part of the population has been marginalized and pushed into groupings. It has been observed that neighborhoods that do not vote for the mayor have not received any service for years, and no municipal employees and equipment have entered the neighborhoods. It has been observed that opposing discourses are suppressed, simple issues lead to conflicts, and pressure is created on people. It has been observed and witnessed firsthand that any investment that does not agree with the municipal administration is not approved, and that investors are pressured and intimidated to remove them from the region. It has been observed that in the district, which is built on Turkey's most valuable agricultural lands, agriculture is going backwards day by day and there is no production facility to process the crops produced in Islahiye where Turkey's most valuable grape and pepper production region. In addition, since no work was supported for the development of agriculture, the villagers went to destroy their cultivated vineyard lands and became poorer. Over the years, it has been seen that the level of education, which was far ahead of Turkey's, has gone too far back and cannot keep up with Turkey's progress. It can be seen that there is no control in the construction projects that are monopolized by a certain group, and even there are many new buildings with illegal floors. After the earthquake, it was observed that almost all of the new buildings with high illegal floors and In the district, which is a first-degree earthquake zone, it has been observed that almost all buildings with 8-9 floors were demolished, although a maximum of 4-5 floor building permits were required. In interviews with a segment of people who were economically and educationally advanced at the time, it was seen that there were no cultural, artistic or social opportunities rightnow in the district, which had 2 cinemas, 1 theatres, dozens of hotels and nearly a hundred luxury restaurants before. It was concluded that no such work was supported by the municipal administration. In the interviews conducted with thousands of students in the district, where the young population is dense, it was seen that there were no guides for the young people, and almost all of them dreamed of escaping from the district and the country and it has been observed that no work has been carried out in the region to add vision to young people's professional development. Islahiye, the capital of the world's first civilizations, has been the settlement of many great civilizations, from the Hittites to the Luwians, from Alexander the Great to the Roman-Byzantine Empire, and although there are nearly 30 mounds in the district, almost none of them are under control and most of them have been plundered. In fact, rumors among the public say that this plunder was carried out by municipal machinery. Due to the lack of any social activities to be done in the district, the lack of a professional work to guide young people, and the lifestyle of people working in agricultural lands in the summer and sleeping in the winter, and because of this life style and poor life conditions there is a large population of alcohol and

drug addicts in the region and it poses a threat to the people of the region. It has been observed that there are no studies that will enable people to work throughout their lives or to participate in a social activity in their lives. Although the people of the district have been complaining about the lack of health facilities and the inadequacy of the state hospital in the district for years, and that every day thousands of patients go to surrounding regions such as Hatay, Gaziantep and Iskenderun, which are approximately 100 kilometers away, to benefit from health services within their means, and those who do not have the opportunity to go to distant provinces by vehicle, ask their friends and relatives, appeared to have difficulties. But this plea of the people has not found any response over the years. It has been observed that the district center still survives through barter trade, despite the fact that the entire district has such a large agricultural production and has grown two important crops of Turkey, and it has been observed that the region has no source of income other than agricultural sales. It has been observed that the industrial zone, which was established on first-degree agricultural lands without completing the sewerage and infrastructure, dumps waste into streams and underground waters in an uncontrolled manner, that's why intense fish deaths have been observed in the region, moreover it has also been observed that it causes great damage to agriculture. It has been observed that the state-owned agricultural lands, which the villagers have been using for almost 100 years, were deeded to a few people without any permission, without paying any fee, and without giving any information, and legal processes were initiated regarding this. It has been observed that Amanos Forests, one of the oxygen-rich regions of Turkey, were massacred by people supporting the municipal government, the trees were smuggled in without permission and no action was taken. Due to the marginalization and destabilization that the people have experienced over the years, the lack of any cultural or social activities in the district, the fact that education does not meet the expectations of families and young people, the fact that agriculture, which is the biggest source of income of the district, has not been developed and the people have lost their economic power due to the lack of promotion, the majority of the people have moved to other provinces over the years. It has been observed that many people emigrated, and most of them even fled the country out of resentment, and that this actually turned into a state problem. The marginalization and division of the people has also created security problems, and the issue has become more important than partyism or local government work. As a result of the investigations carried out in this study, it was concluded that municipalities, one of the most important pillars of local governments, need to be inspected on-site. Knowing that local administrators who take power may try to destabilize the people of the region and make them dependent on them, they need to be supervised to prevent monopolization. It was concluded that the monitoring mechanism should be put into effect more effectively in order to prevent segregation, marginalization and the taking away of the people's gains.

Keywords: Local Government, İslahiye, Municipality, Collapsed Regions

DİN VE OY TERCİHİ İLİŞKİSİ: 2023 YILI SEÇİMLERİ VE TÜRKİYE’DE DİN REFERANSLI OY TERCİHİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Mehmet Mazhar Yıldız¹

Özet

Seçmenin oy tercihini anlamaya yönelik çalışmalar uzun bir süreden beri devam etmektedir. Parti kimliği (party identification), sosyolojik model, rasyonel seçim modeli ve baskın ideoloji modeli gibi teoriler ve değer araştırmaları bu noktada kuvvetli varsayımları bir arada barındırmaktadır. Ancak kendine has her toplumsal yapı bu noktada farklı varsayımlara müsaade etmektedir. Dini inanç/ dini değerler de seçmenin oy tercihini anlamlandıran parametrelerden biridir. Aynı ölçüde olmamakla birlikte hemen hemen her toplum yapısında var olan önemli bir varsayım aracı olarak “din” olgusu karşımıza çıkmaktadır. Bu çalışmada da din ve oy tercihi arasındaki ilişkisinin teorik yönüne değinilecektir. Buna bağlı olarak dinin oy tercihini belirleme özelliği ile ilgili yapılan ampirik çalışmalar bir arada değerlendirilerek din ve oy tercihi arasındaki ilişkinin kuvveti açık hale getirilecektir. Ayrıca bu çalışmada Türkiye’de 2023 yılında gerçekleştirilen seçimlerde din referanslı seçim propagandalarına değinilerek din ve oy tercihi arasındaki ilişki bir bütün halinde daha açık halinde ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Seçmen davranışı, Oy tercihi, Dini değerler, Türkiye

¹ Dicle Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, mazharyildiz@windowslive.com

DİNİ DEĞERLER VE SİYASET: 2023 YILI SEÇİMLERİ VE TÜRKİYE’DE DİN REFERANSLI OY TERCİHİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Mehmet Mazhar YILDIZ¹

Özet

Bireyin siyasete katılımı çok çeşitli şekillerde olmaktadır. Herhangi bir toplu yürüyüşe katılmaktan evde izlenen haber kanalına kadar bireyi siyasal yaşama dâhil eden tüm pratik/eylemler siyasal katılımın farklı şekilleri olarak kabul edilir. Ancak bu pratikler içerisinde oy kullanma, siyasete katılımın bekli de en anlaşılır ve bireyin siyasal meşrebini en açık haliyle açıklayan bir siyasal davranış türüdür. Bu özelliği itibarıyla de oy kullanma siyaset bilimi alanında diğer siyasi katılım türleri içerisinde ayrıca üzerinde durulması gereken bir eylem olarak kabul edilmektedir.

Seçmenin oy tercihini tahmin/anlama/saptama- tüm bunları “bilme” olarak kabul edebiliriz- çabası 1920’li yıllardan günümüze değin devam etmektedir. Geline nokta da akademik anlamda seçmenin oy tercihini açıklayan- varsayım ihtimali yüksek- çalışmalar dört teori bünyesinde toplanmıştır (Unal, 2016). Bunlar; parti kimliği (party identification) modeli, sosyolojik model, rasyonel seçim modeli ve baskın ideoloji modelidir (Heywood, 2013, s. 217). Seçmen tercihini açıklamada kullanılan bu dört model farklı zamanlarda yapılan ampirik araştırmalar ile desteklenmiştir (Esmer, 2002). Seçmenin oy davranışı/tutumunu açıklayan teorilerin yanında bir de kişilerin sahip oldukları değerlerin karar mekanizmalarında etkili olduğu tezi mevcuttur (Rokeach, 1973, s. 13). Bu teze göre kişiler çok sayıda değere sahiptirler ve bu değerlerin bir öncelik sıralaması vardır. Bu sıralama yaşam içerisinde farklı nedenlere bağlı olarak değişebilir veya aynı anda kalabilmektedir. Bu noktada kişilerin değer öncelikleri ve siyasal tercihleri ve katılımları arasında bir ilişki kuran Ronald Inglehart’a göre kişilerin değer öncelikleri ve alacakları siyasal kararlar arasında bir ilişki kurulabilir (Inglehart, 1997, s. 10). Yani dini değerleri yüksek kişilerin dini değerleri olan partilere yönelmesi kuvvetli bir ihtimal olmaktadır.

Ancak kendine has her toplumsal yapı bu noktada sınırlı genel geçer varsayımlara müsaade etmektedir. Yani her ne kadar seçmen tercihini bilmeye yönelik kurumsal bir süreç oluşturulmaya çalışılıyor olsa da insan dünyasının kendine has zenginliğinden, eğitim, sosyal statü, etnik kimlik, cinsiyet, partinin adayları-partinin lideri,

¹ Arş. Gör. Dr. Dicle Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, mehmetmazhar.yildiz@dicle.edu.tr ORCID: 0000-0002-8417-4504

dini inanç, ideoloji, aile, genetik yapı, yaşanan bölgeye (kır-kent) gibi birçok faktör bireylerin siyasal tercihleri üzerinde hatırı sayılır bir etkiye sahiptir. Bu faktörler göz önüne alındığında ise seçmenin oy tercihi ile ilgili sınırlı bir tahmin süreci mümkün olmaktadır.

Yukarıda da sayıldığı üzere dini değerler seçmenin oy tercihini anlamlandıran hatırı sayılır parametrelerden biridir. Aynı ölçüde olmamakla birlikte hemen hemen her toplum yapısında var olan bu parametre önemli bir varsayım aracı olarak karşımıza çıkmaktadır. Öyle ki dini değerlerden bağımız bir oy tercihinden bahsetmek neredeyse imkânsız olmaktadır. Türkiye siyasal tarihi de dini değerlere bağlı olarak ortaya çıkan oy tercihi durumuna defalarca şahitlik etmiştir. Bu çalışmada da dini değerler ve oy tercihi arasında kuvvetli bir ilişki olduğu gerçeğinden hareketle sırasıyla şu sorulara bir cevap aranmaktadır. Türkiye’de gerçekleşen seçimlerde dini değerler niçin önemli bir oy parametresi olmaktadır. Diğer bir deyişle seçmen niçin dini değerlere sahip partileri, dini değerlere mesafeli olanlara göre daha fazla tercih eder. Bunu tetikleyen unsurlar nelerdir. Son olarak seçmen hangi şartlara bağlı olarak herhangi bir siyasal partiyi dini değerlerle bütünleştirir veya dini değerlerden uzak olduğuna kanaat getirir. Partilerin dini değerlere yakınlıklarını veya uzaklıklarını saptayan genel geçer bir teori veya ölçümden söz etmek mümkün müdür?

Öncelikle bu çalışma teorik bir çalışma olarak tasarlanmaktadır. Çalışmada ilk olarak seçmen davranışı özellikle de oy tercihini kapsayan araştırmaların tarihsel sürecine değinilecektir. Devamında oy tercihini kuvvetli varsayımlara dayandıran teoriler ele alınarak dini değenlerin bu teorilerdeki yerine bakılacaktır. Devamında da değer araştırmaları kapsamında din ve oy tercihi ilişkisi ele alınacak. Değer araştırmaları, siyaset bilim alanında yeni yeni yer edinen bir kaynak olmasına karşın seçmen davranışı ve daha geniş manada birey davranışlarını anlama noktasındaki açıklayıcı bir referans olmaktadır.

Gelinen noktada dini değerler ve oy tercihi arasındaki kuvveti ortaya koyan teorik ve ampirik çalışmaların derlendiği bir literatür özeti verilerek konu okuyucu için açık hale getirilecektir. Sonrasında yukarıda verilen araştırma soruları için Türkiye siyasal tarihi dini değerlere bağlı oy tercih bağlamında kısaca özetlenerek 2023 yılında gerçekleşen Genel ve Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde hem seçmen hem de siyasal aktörler adına dini değerlerin niçin önemli bir parametre olduğu sorusu cevaplanacaktır.

Çalışmanın bulgular ise şu şekilde olmaktadır. Öncelikle dini değerlerin siyasal yaşamda sıklıkla kullanılması ve hatta dini değerler üzerine inşa edilmiş bir siyasal mekanizmanın ortaya çıkmasında iki temel neden mevcuttur. Bunlardan birincisi toplumsal yapı ve ikinci ise Cumhuriyeti kuran ideolojinin dini değerlere yaklaşımıdır. Toplumsal yapının çoğunlukla inanç sahibi olduğu durumda- hangi inanç olduğu fark etmeksizin- siyasi aktörler, politik söylem ve davranışlarını dini jargon ve pratiklerle harmanladıkları sürece dini değerlere sahip seçmenden oy almaktadırlar. Bu durum çok partili seçimlerin ilk denemelerinin yapıldığı 1946 yılından 2023 yılı seçimlerine kadar geçen tüm seçim atmosferlerinde var olmuştur. Nite-

kim 2023 yılı Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde adayların icracı yönleri ve vaatlerinden daha ziyade dini kimlikleri üzerinden yapılan mukayeseler dinin seçmen davranışı üzerindeki etkisini bir kez daha ortaya koymuştur.

Cumhuriyeti kuran ideolojinin dini değerlere sahip kesim ile arasındaki mesafe ve dini değerleri arka plana iten politikalar geliştirmiş olmaları bugün dahi dini değerlere sahip kesimler için hangi partilerin siyaseten desteklenmesi veya desteklenmemesi için önemli bir yol göstericidir. Özellikle tek partili döneminde (1923-1945) seçmenin sandığa yansıtamadığı irade 1946'lı sonrasında çok partili seçimlerle birlikte görünür olmuş ve bu noktada dini değerlerin seçmenin oy tercihinde önemli bir hatırı olduğu açık bir şekilde ortaya çıkmıştır. Tek parti din politikasına yönelik eleştiriler kısmen de olsa çok partili yaşamla birlikte neredeyse tümünden değişime uğramıştır. Hal böyle iken din olgusu dini değerlere mesafeli dahi olsa seçmen desteğine ihtiyacı olan tüm partiler için önemli bir konu haline gelmiştir.

Son olarak çalışma kapsamında dini ile ilişkilendirildiğinde “dindar toplum” veya “dindar aday” gibi kullanılan sıfatların din alanından sıyrılıp aslında kültürel boyutta bir işleve sahip olduğuna değinilerek siyasal alanda kullanılan “dindar” sıfatının çok geniş anlamlar içerdiği bu nedenle bu sıfatın yerine “dini değerlere sahip” veya “dini duyguları olan” seçmen veya siyasetçi gibi sıfatların kullanılmasının daha anlaşılır olacağı önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Siyasal davranış, Oy tercihi, Türkiye, Dini değerler

RELIGIOUS VALUES AND POLITICS: A STUDY ON THE 2023 ELECTIONS AND RELIGION-BASED VOTING PREFERENCES IN TURKEY

Abstract

Studies on understanding voters' voting preferences have been ongoing for a long time. Theories such as party identification, the sociological model, the rational choice model, and the dominant ideology model, as well as value studies, have strong assumptions on this point. However, each unique social structure allows for different assumptions at this point. In this study, based on the fact that there is a strong relationship between religious values and vote preference, an answer to the following question is sought why religious values are an important voting parameter in the elections held in Turkey? In other words, why do voters prefer parties with religious values more than those distant from religious values? What are the factors that trigger this? Finally, depending on which conditions electorate integrates a political party with religious values or believes it is distant from religious values. Is it possible to discuss a generally valid theory or measurement determining parties' closeness or distance to religious values?

In this study, which is designed as a theoretical research, the theoretical aspect of the relationship between religious values and vote preference will be discussed.

Accordingly, the strength of the relationship between religion and vote preference will be clarified by evaluating empirical studies on the determinants of religious values and vote preference. In addition, this study will discuss the relationship between religion and vote preference by addressing the religiously referenced election propaganda in the elections held in Turkey in 2023.

Keywords: Political behavior, Vote preference, Turkey, Religious values

TÜRKİYE’DEKİ BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİNİN TEŞKİLAT YAPILARININ KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ: DAİRE BAŞKANLIKLARI DÜZEYİNDE BİR İNCELEME

Mehmet MECEK¹, Vedat YILMAZ²

Özet

Çalışmanın konusu, Türkiye’deki en üst düzeyde yerel yönetim birimi olan büyükşehir belediyelerinin teşkilat yapılarının incelenmesi ve karşılaştırmalı olarak analiz edilmesidir. Çalışmanın yapılmasındaki amaç, büyükşehir belediyelerinin teşkilat yapılarını oluştururken hangi birimleri tercih ettiğinin belirlenmesi ile bu bağlamda genel ve karşılaştırmalı sonuçlar elde edilmesidir. Yapılan çalışma, Türkiye’deki otuz büyükşehir belediyesinin mevzuat ve ihtiyaçları kapsamında nasıl bir teşkilatlanmaya gittiğinin tespit edilmesi ve karşılaştırılabilmesi imkânlarını sunması açısından önemlidir. Yapılan literatür taramasında daha önce böyle bir çalışmanın yapılmamış olduğu tespit edilmiştir. Bu nedenle literatürde ilk olma özelliğine sahiptir. Kamu kurum ve idarelerinin teşkilat yapılanmalarının karşılaştırmalı olarak analiz edilmesi ve değişken yönlerinin ortaya konması mevcut belediyelerin bu konudaki yapısal dönüşümlerinde önemli bir veri olacaktır.

Çalışmanın gerçekleştirilmesinde nicel ağırlıklı karma araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın kapsamı, Türkiye’deki otuz büyükşehir belediyesidir. Araştırmanın gerçekleştirilmesinde, öncelikle Türkiye’deki yerel yönetimler ile ilgili mevzuat, mevzuat analizi yöntemiyle incelenmiştir. Daha sonra ise büyükşehir belediyelerinin kurumsal web sayfaları, tarama (içerik analizi) yöntemiyle analiz edilmiştir. Bu kapsamda tüm büyükşehir belediyelerinin kurumsal web sayfaları 01.02.2024 – 15.02.2024 tarihleri arasında detaylı bir şekilde incelenerek teşkilat yapıları şematize edilmiştir. Büyükşehir belediyelerinin teşkilat yapıları “daire başkanlıkları” düzeyinde sınıflandırılmıştır. Büyükşehir belediyelerine ait daire başkanlıkları farklı kriterlere göre kendi içlerinde gruplandırılarak çok yönlü olarak birbiriyle karşılaştırılmıştır. Çalışma kapsamında elde edilen verilere göre Türkiye ile ilgili bazı genel çıkarımlar yapılarak tespit edilen bazı sorunlara çözüm önerileri sunulmuştur.

Üniter bir devlet yapısına sahip olan Türkiye, kamu yönetiminde karma yönetim modelini tercih etmektedir. Modern devletlerde görünen “merkezi idare (devlet)”

1 Öğr. Grv., Afyon Kocatepe Üniversitesi, Emirdağ Meslek Yüksekokulu, meceklife@gmail.com, ORCID: 0000-0001-7173-8254

2 Doç. Dr., Malatya Turgut Özal Üniversitesi, Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi, vedatyilmaz1977@gmail.com, ORCID: 0000-0003-4624-9824

ile “yerinden yönetim” birimleri aynı anda tesis edilmiştir. Türkiye’de merkezi idare, kendi içerisinde “başkent teşkilatı” ve “taşra teşkilatı” şeklinde bir alt yapılanmaya gitmiştir. Yerinden yönetimler de kendi içerisinde “yer (coğrafi) yönünden yerinden (yerel) yönetimler” ve “hizmet yönünden yerinden yönetimler (kamu kurumları)” şeklinde bir ayrıma tabi tutulmuştur. Kısaca “yerel yönetimler (mahalli idareler)” olarak ifade edilen yer (coğrafi) yönünden yerinden yönetimler ülke geneline dağılmış durumdadır. Yerel yönetimler tür olarak “il özel idareleri”, “belediyeler” ve “köyler” olarak üç temel gruba ayrılmaktadır.

Türkiye’de en etkin yerel yönetim birimi olan belediyeler, kendi içerisinde alt gruplara ayrılmaktadır. Literatürde belediyelerin farklı kıstaslara göre birden çok şekilde tasnif edildiği görülmektedir. Ancak en yaygın olan ayrım; “büyükşehir belediyeleri” ve “diğer (genel) belediyeler” şeklinde yapılmaktadır. Belediyeler, 5393 sayılı Belediye Kanunu ile düzenlenmiştir. İlgili kanun (md.4) hükmü gereğince ülkedeki merkezi idarenin taşra (mülki) idare birimleri olan il ve ilçelerde doğrudan aynı adı taşıyan belediye teşkilatları kurulmaktadır. İl ve ilçe merkez sınırları içerisinde belediye teşkilatının kurulabilmesi için ayrıca bir hukuki düzenlemeye ihtiyaç yoktur. Bu süreçte belediyelerin nüfusunun, demografik özelliklerinin, sosyo-kültürel ve ekonomik dinamiklerinin bir önemi bulunmamaktadır.

5393 sayılı Kanun (md.4), il ya da ilçe belediyeleri dışında ayrıca "kasaba (diğer) belediyeleri" kurulabilmesini de düzenlemiştir. Kasaba belediyelerinin kurulma sürecini ise kanunda öngörülen bazı müspet (olumlu - yapıcı) ve menfi (olumsuz - bozucu) nitelikteki şartlara bağlamıştır. Örneğin “*içme ve kullanma suyu havzalarıyla sit ve diğer koruma alanlarında ve meskûn sahası kurulu bir belediyenin sınırlarına beş bin metreden daha yakın olan yerleşim yerlerinde belediye kurulamaması*” menfi şartları oluştururken; “*nüfusu beş bin ve üzeri olan yerleşim alanlarında belediye kurulabilmesi*” ise müspet şartı oluşturmaktadır. Bununla birlikte Anayasada (md.27) bulunan “...*Kanun, büyük yerleşim merkezleri için özel yönetim biçimleri getirebilir*”, hükmü uyarınca büyük yerleşim merkezlerine sahip olan yerler yani büyükşehir olan iller için özel bir belediye yönetim modeli geliştirilmiştir. Bu modele yani belediye türüne “büyükşehir belediyesi” adı verilmektedir.

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununda (md.4) “*toplam nüfusu 750.000’den fazla olan illerin il belediyeleri kanunla büyükşehir belediyesine dönüştürülebilir*”, hükmüne yer verilmektedir. Buradan da anlaşılacağı üzere bir büyükşehir belediyesinin kurulabilmesi için öncelikle ortada bir il’in (il belediyesinin) olması gerekmektedir.

Büyükşehir belediyelerinin diğer yerel yönetim birimleri gibi karar organları (meclis), yürütme organları (encümen) ve temsil organları (başkan/vali) bulunmaktadır. Tüzel kişiliğe sahip olmaları dolayısıyla kendilerine ait bütçeleri, mali ve insan kaynakları bulunmaktadır. Kamu hizmetlerini gerçekleştirebilmeleri için de bir organizasyon yapısına (teşkilat/örgüt) sahiptirler.

5216 sayılı yasaya (md.21) göre büyükşehir belediyelerinin teşkilatı; norm kadro esaslarına uygun olarak “genel sekreterlik”, “daire başkanlıkları” ve “müdürlüklerden” oluşmaktadır. Birimlerin kurulması, birleştirilmesi ya da kaldırılması meclisinin kararı ile gerçekleştirilmektedir. İl özel idaresi ve belediyelerde temel birimlerin adları ile birlikte düzenlenmiş olmasına rağmen, büyükşehir belediyeleri için birimlerin adları belirlenmemiştir. Yani büyükşehir belediyelerinin teşkilat yapılarında kurulması zorunlu olan birimler yoktur. Kanunda sadece kurulacak olan birimlerin türleri (yapıları) belirtilmiştir. Buradan hareketle büyükşehir belediyesi meclisince kararlaştırılan her görev alanında, farklı sayıda ve adlar altında birimler tesis edilebilir. Bu hususta önemli olan asli unsur, kurulan bu birimlerin “başkanlık” ya da “müdürlük” adı altında yapılandırılmasıdır. Bu konuda herhangi bir ad ve sayı sınırlaması bulunmamaktadır.

Her büyükşehir belediyesinde bir adet genel sekreterlik birimi bulunmaktadır. Bununla birlikte ihtiyaç duyulan alanlarda ve sayılarda başkanlıklar ve bu başkanlıklara bağlı alt müdürlükler kurulmaktadır. Uygulamada başkanlıklar genellikle “daire başkanlığı” şeklinde tesis edilmektedir.

Yapılan araştırma ile Türkiye’de mevcut olan otuz büyükşehir belediyesinin “başkanlık (daire başkanlığı)” düzeyinde nasıl teşkilatlandığı incelenerek, bu birimlerin ad, görev alanları, alt birim sayıları, hizmet hedef kitleleri karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir. Çalışma sonunda birbirine benzer adlar altında benzer birimler kurulmasına sıkça rastlanılmakla birlikte aynı amaç için kurulan benzer birimlerde adlandırma farklılıklarının olduğu da tespit edilmiştir. Bazı hizmet alanlarında birden fazla başkanlık birimi kurularak daha özel uzmanlaşma alanlarına ayrılma tercihlerinin yapıldığı görülmüştür. Yine genelden farklı birimlerin de tesis edildiği görülmüştür. Bu farklılıkların yaşanmasında bazı temel nedenlerin olduğu tespit edilmiştir. Burada özellikle kurumsal ihtiyaçlar ve kurumsal kültür farklılıklarının burada önemli bir etken olduğu düşünülmektedir. Yine bazı kamusal hizmetlerin hizmet alımı, özelleştirme ya da belediye şirketleri üzerinden yapılması da bu farklılığa neden olmaktadır. Ayrıca hizmete duyulan ihtiyacın boyutu, istihdam edilen personelin sayısı, iş hacmi, yakın çalışılan birimlerle olan iş ilişkileri, siyasal/bürokratik tercihler vd. etkenler de söz konusu farklılıklara neden olarak ifade edilebilir.

Anahtar Kelimeler: Daire Başkanlıkları, Belediye Teşkilat Yapısı, Büyükşehir Belediyeleri, Yerel Yönetimler, Türkiye.

COMPARATIVE ANALYSIS OF ORGANIZATIONAL STRUCTURES OF METROPOLITAN MUNICIPALITIES IN TURKEY: A REVIEW AT THE HEAD OF DEPARTMENTS

Abstract

The subject of the study is to examine and comparatively analyze the organizational structures of metropolitan municipalities, which are the highest level local go-

vernment units in Turkey. The purpose of the study is to determine which units metropolitan municipalities prefer when creating their organizational structures and to obtain general and comparative results in this context. The study is important in terms of providing the opportunity to determine and compare the organization of thirty metropolitan municipalities in Turkey within the scope of legislation and needs. A quantitative mixed research method was used to carry out the study. The scope of the research is thirty metropolitan municipalities in Turkey. In carrying out the research, first of all, the legislation regarding local governments in Turkey was examined by the legislative analysis method. Then, the corporate web pages of metropolitan municipalities were analyzed by scanning (content analysis) method. In this context, the corporate web pages of all metropolitan municipalities were examined in detail between 01.02.2024 and 15.02.2024 and their organizational structures were schematized. Departments of metropolitan municipalities were grouped according to different criteria and compared with each other in a versatile way. According to the data obtained within the scope of the study, some general inferences about Turkey were made and solution suggestions were offered to some identified problems.

Keywords: Department Heads, Municipal Organizational Structure, Metropolitan Municipalities, Local Governments, Turkey.

DOĞAL AFETLER SONRASI SÜRDÜRÜLEBİLİR BİR AKILLI KENT PLANLAMASINDA YEREL YÖNETİŞİMİN ROLÜ: TOKYO KENT ÖRNEĞİ VE MALATYA’NIN AKILLI KENT PLANLAMASINA ÖNERİLER

Mehmet ÖLMEZ¹, Bülent BAYRAK²

Özet

Deprem, erozyon, heyelan, kasırga, yangın ve sel gibi beklenmedik doğa olayları, tüm dünya genelinde sosyo-ekonomik hayatı ve toplumsal yaşamı olumsuz biçimde etkileyen doğal afetlerdir. Bu doğal afetlerin zararlarını en aza indirgeyebilmek için dünya genelinde bazı çalışmalar yapılmıştır. Literatüre girmiş bu çalışmalardan biri de “akıllı kent” uygulamasıdır. Bilgi ve teknoloji kelimelerinin sıklıkla yer aldığı akıllı kent; yeniliğin desteklenmesi, mevcut kaynakların kullanımı ve sorunlara çözüm önerisi bulunması ile sürdürülebilir kalkınmayı amaçlayan bir kavram olarak tanımlanmaktadır. Yaşam kalitesinin ve sosyo-ekonomik kalkınmanın artırılmasının amaçlandığı akıllı kent uygulaması; insan, toplum ve yapay zekâ olmak üzere üç boyuta sahiptir. Ayrıca akıllı yaşam, hareketlilik, yönetim, çevre, ekonomi ve vatandaş olarak altı temel unsurdan oluşmaktadır.

Akıllı kentin temel unsurlarından biri olan katılımcılık ve şeffaflık açısından, günümüz yönetim felsefesi için önemli bir kavram niteliği taşıyan yönetim, yerel düzeyde karşımıza “yerel yönetim” olarak çıkmaktadır. Kamu sektöründe yönetişimin etkili ve verimli uygulanabileceği afet yönetim sisteminde yerel bölgenin tüm aktörlerinin beklenti ve ihtiyaçları şeffaf bir şekilde belirlenebilmesi durumunda yerel yönetimde başarının sağlanması daha hızlı ve etkili olacaktır. Yapılan uluslararası literatür taramasında doğal afetler öncesi ve sonrasında yerel yönetimlerin katılımıyla gerçekleşen sürdürülebilir bir akıllı kent planlamasının başarılı sonuçlar verdiği görülmüştür.

Türkiye, bulunduğu coğrafi konum itibari ile bir deprem ülkesidir. Tarih boyunca bu coğrafyada ciddi sayıda can ve mal kayıplarına yol açan büyük depremler meydana gelmiştir. Türkiye’den sismik olarak daha aktif bir ülke olan Japonya’da her yıl ortalama binden fazla sismik hareket meydana gelmektedir. 2011 yılındaki “Büyük Doğu Japonya Depremi” sonrasında Japonya’da hız kazanan ve başkent

¹ Öğr. Gör. Dr., Malatya İnönü Üniversitesi OSB MYO, olmez23@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-1462-1241

² Gelir Uzm. Dr., Malatya Vergi Dairesi Başkanlığı, ardadoruk3588@gmail.com, ORCID: 0000-0003-1056-8866

Tokyo özelinde birçok akıllı kent uygulamaları hayata geçirilmiştir. Japonya’da en son 2024 yılının ilk gününde meydana gelen 7,5 büyüklüğündeki depremin sonuçları, şiddeti ve etkisi göz önüne alındığında, çok yıkıcı sonuçların meydana gelmemesi, başta akıllı kent uygulamaları olmak üzere alınan önlemler ve yapılan çalışmaların etkisi hakkında fikir verebilmektedir. Ayrıca bu önlemlerin yanında Japon kültürünün toplam kalite yönetimine önem vermesi ile Türk kültüründen önemli biçimde ayrıştığı yapılan incelemelerde belirlenmiştir. Yapılan bu literatür incelemelerinde Türkiye’de çok sayıda can ve mal kayıplarına neden olan 6 Şubat ve önceki depremlerde ortaya çıkan tablonun daha ziyade kalitesiz inşaat anlayışından kaynaklandığı görülmüştür. Japonya’da ise inşaat işleri dâhil yapılan tüm iş ve hizmetlerde toplam kalite kavramı ön plana çıkmaktadır. 2018 yılında yürürlüğe giren ve hâlen yürürlükte bulunan “Türkiye Bina Deprem Yönetmeliğinin” toplam kalite yönetimi kapsamında eksiklerin olduğu ve Türkiye’nin yapı stokundaki en zayıf halkayı oluşturan kaçak yapıların ve imar affının önüne geçecek düzenlemelerin yetersiz olduğu görülmektedir.

Bu çalışma, doğal bir afetten zarar görmüş herhangi bir kentin, akıllı kent olarak yapılaşmasında yönetişimin ne kadar önemli olduğu, sorusu üzerinden şekillendirilmiş ve buna cevap bulmaya yönelik araştırmalar yapılmıştır. Bu araştırmalar esnasında dünyadaki ve Türkiye’deki örnek akıllı kent uygulamaları incelenmiştir. Bu verilerin derlenmesi aşamasında nitel analiz yöntemi kullanılmış ve elde edilen bilgiler ışığında bazı öneriler sunulmuştur. Benzer jeolojik yapıları nedeniyle Japonya’nın Tokyo kenti ile Türkiye’nin Malatya kenti arasında doğal afetler sonrası akıllı kentleşme konusunda yapılan çalışmalar örnek gösterilmiştir. Bu örnekler, depremden büyük ölçüde zarar görmüş kentlerin yeni yapılaşmaları süresince teknolojiden, bilimsel gerçekliklerden ve kentli paydaşlardan faydalanmaları gerektiğini vurgulaması açısından önem arz etmektedir. Tokyo kenti ile Malatya kenti arasında, depremlerden zarar görme sonrası tekrar kentleşme ve geleceğe yönelik gerekli önlemleri almada, yönetişim odaklı akıllı kent çalışmalarının ne kadar önemli olduğu belirlenmiştir. Kentlerin yapılaşmasında, yapılan planlar kadar planların nasıl ve kimlerin öncülüğünde yapıldığı da önem arz etmektedir. Yönetişim çerçevesinde, bilimsel ve sürdürülebilir temelli bir akıllı kentleşme, yerel halkın refahını ve rahatını artırabileceği gibi hayatını da kurtarabilecektir. Planların yapımında bilimsel gerçekliklerin ve şeffaflığın göz ardı edilmesi, bedelini halkın ve kentin ödeyeceği ağır sonuçlara sebep olmaktadır.

Bu çalışma ile kuram araştırma ve pratiğe yönelik olarak, 6 Şubat 2023 depremleriyle akıllı kent uygulamasının hayata geçirilmesinde örnek teşkil edebilecek kouna gelen Malatya kent merkezinin neredeyse sıfırdan sayılabilecek yeni yapılaşmasında “krizi fırsata çevirmek” manasına gelebilecek şekilde, akıllı kent önceliklerinin göz önünde tutulması önerilmektedir. Yerel yönetişime sahip çıkarak, soğukkanlı ve bilimsel planlara dayanan bir temel üzerinde yeniden yapılaşmaya gidilmesi, Malatya kent merkezinde akıllı kentleşme ile avantaj yaratabilecektir. Depremden ağır hasar almış Malatya’da, sıfırdan başlayan birçok yapılaşma ve

uygulama için, T.C. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından yayımlanan 2020-2023 Ulusal Akıllı Şehirler Stratejisi ve Eylem Planı referans alınmalı ve kentin kültürel dokusunu göz önünde bulundurarak önemli adımlar atılabilmelidir. Japonya'nın Tokyo kent örneğinde olduğu gibi yapı denetim ile ilgili akıllı kent uygulamaları kapsamında düzenlemeler yapılmalı ve imar affına sebebiyet verecek yasalardan kaçınılmalıdır. Yıllık bütçeden afet yönetimi için ortalama ayrılan pay Türkiye için %01,6 oranında iken bu oran Japonya'da %0,8 oranında olmaktadır. Türkiye'nin bütçeden AFAD'a ayrılan payı artırması ve başta deprem bölgesi iller olmak üzere tüm illerde akıllı kent yönetmenliğinin oluşturulması önerilmektedir. Ayrıca AFAD, TUBİTAK ve YÖK üçgeninde bir yönetim işbirliği kurulması ve bu işbirliği doğrultusunda gerçekleştirilecek akıllı kent Ar-Ge projelerine büyük orandan bütçe ayrılması önerilmektedir. Üniversiteler başta olmak üzere tüm paydaşlara yönelik Ar-Ge projeleri teşvik edilmelidir. Japonya'da afetler sırasında enerjiyi etkin bir şekilde yönetebilen bir sistem kurulmuştur. Tamamen sürdürülebilir bir akıllı kentleşme mantığı ile kurulan bu kentte yenilenebilir enerji ve akülerden faydalanarak güvenliğini sağlamakta ve üç gün boyunca kentin güç beslenmesini koruyabilmektedir. Ayrıca acil durum asansörlerine, ışıklara ve konut binalarındaki ortak alanlara güç sağlayabilmektedir. Türkiye'de ise en son yaşanan 6 Şubat 2023 depremlerinde enerji kesintisi yaşanmış ve deprem bölgesi illerine belli bir süre ulaşmada sorun yaşanmıştır. Bu sistemin başta pilot kent olarak Malatya'ya sonrasında ise akıllı kent planlaması kapsamında tüm deprem bölgesi illerine kurulması önerilmektedir.

Karşılaşılan zorluklardan ve tespit edilen eksiklerden ders alan kentlerin, yönetim ve teknoloji sayesinde doğal afetlerin yaratacağı olumsuz etkileri en alt seviyeye indirebilmesi mümkündür. Bu genel açıklamalar ışığında, çalışmadan elde edilen bulguların ileride yapılacak benzer çalışmalarla daha da derinleştirileceği ve diğer kentler ile zenginleştirileceği öngörülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Doğal Afet, Yerel Yönetim, Akıllı Kent, Yönetişim, Yerel Yönetişim.

THE ROLE OF LOCAL GOVERNANCE IN PLANNING A SUSTAINABLE SMART CITY AFTER NATURAL DISASTERS: TOKYO CITY EXAMPLE AND SUGGESTIONS FOR MALATYA'S SMART CITY PLANNING

Abstract

Unexpected natural events such as earthquakes, erosion, landslides, hurricanes, fires and floods are natural disasters that adversely affect socio-economic and social life all over the world. In order to minimize the damages of these natural disasters, one of the studies that have entered the literature worldwide is the "smart city" application. The smart city, where the words information and technology are frequently used, is defined as a concept that aims sustainable development by supporting innovation, using existing resources and finding solutions to problems. The smart

city application, which aims to increase the quality of life and socio-economic development, has three dimensions: human, society and artificial intelligence. It also consists of six pillars: smart living, mobility, governance, environment, economy and citizens. Governance, which is an important concept for today's philosophy of governance in terms of participation and transparency, appears at the local level as "local governance". In the disaster management system where governance in the public sector can be implemented effectively and efficiently, success in local governance will be faster and more effective if the expectations and needs of all actors of the local region can be determined transparently. A sustainable smart city planning with the participation of local governments can be a trigger for success at the local level. In this study, examples of smart city applications in Tokyo, the capital of Japan, where natural disasters are most common, are examined. In line with these examples, it is aimed to contribute to the sustainable smart city transformation process of Malatya in cooperation with local governments and stakeholder actors after natural disasters and to the studies to be carried out for the future smart city application. With this study, solutions and improvement suggestions have been made in order to develop a sustainable smart city applications in Malatya city after natural disasters and to eliminate the deficiencies.

Keywords: Natural Disaster, Local Government, Smart City, Governance, Local Governance

KAMU YÖNETİMİNDE ALGORİTMALARIN EGEMENLİĞİ: ALGOKRASİ

Mehmet POLAT¹

Özet

Modern devletler faaliyetlerini bürokrasi aygıtı aracılığıyla yerine getirmektedir. Ancak günümüzde teknolojinin baş döndürücü bir hızla gelişmesi her şeyi dönüştürdüğü gibi bürokrasileri de dönüştürmektedir. Teknolojik gelişmelere koşut olarak gelişen makine öğrenmesi ve yapay zekâ uygulamaları kamu yönetiminde de giderek daha fazla algoritmaların hâkim olmasına neden olmaktadır. Bu nedenle bürokrasilerin algokrasiye dönüştüğü ve dönüşmeye devam edeceği iddia edilmektedir. Yeni ortaya atılan bir kavram olan algokrasi, bürokrasiden esinlenerek gücün bürolar aracılığıyla kullanılmasına benzer şekilde gücün algoritmalar aracılığıyla kullanılması olarak ifade edilmektedir. Ancak yeni bir kavram olarak ortaya atılan algokrasinin bürokrasiden tamamen farklı bir kavram olup olmadığı konusu tartışmalıdır. Bu nedenle bu çalışmada algokrasi kavramı tüm boyutlarıyla ele alınarak kavramın bürokrasiden tamamen farklı bir fenomene işaret edip etmediği ortaya konulmaktadır.

Hayatın her alanında giderek daha fazla yer almaya başlayan algoritmalarla artık günlük faaliyetlerde bile farkına varmadan sıkça karşılaşılmaktadır. Benzer şekilde algoritmaların kamu yönetimine de giderek hâkim olmaya başladığı gözlenmektedir. Ancak gücün algoritmalar aracılığıyla kullanılması bürokrasiden tamamen farklı bir duruma işaret etmemektedir. Nitekim algoritmalarla nihayetinde doğrudan bürokratlar tarafından oluşturulmakta veya makine öğrenimi aracılığıyla insanlar tarafından kendine verilen ipuçlarından yola çıkarak makineler karmaşık algoritmalara ulaşmaktadır. Kısaca makine öğrenmesinde bile makinelere ilk algoritmalarla benzer karmaşık algoritmaları geliştirmesi için ilk algoritmaları giren yani makineye öğretene de insanlardır. Bu bağlamda algoritmalar da beklentinin aksine mevcut düzeni sürdürmektedir. Zira algoritmalar mevcut büyük veriyi algoritmalarla göre kullanmaktadır. Sonuçta algoritmalar bunu işleten insan ve sistem kalitesini yansıtmaktadır.

Algoritmaların tarafsızlık ve şeffaflık için sunduğu fırsatlar da görmezden gelinmemelidir. Gerçekten algoritmalar tarafsızlık ve şeffaflık adına önemli fırsatlar sunmaktadır. Ancak her ne kadar kullanılan teknoloji tarafsızlığı ve şeffaflığı sağlama potansiyeline sahip olsa da teknoloji onu kullanan insandan bağımsız düşünülemez. Dolayısıyla teknoloji onu kullanan insanlar kadar tarafsız ve şeffaf olabilmektedir. Ayrıca büyük verinin sağladığı şeffaflığın olumsuz yanları da bulunmaktadır. Bunlardan en

¹ Öğr. Gör. Dr., Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, mehmetpolat@kmu.edu.tr, 0000-0002-7153-9738

önemlisi kişisel verilerin mahremiyetinin önemli ölçüde ortadan kalkması olarak görülmektedir. Nitekim milyonlarca sensörden alınan büyük veriyi oluşturan vatandaşın veri ayak izleri kişisel mahremiyeti tehdit etmektedir. Bu çerçevede algoritmaların kullandığı büyük verinin vatandaşın mahremiyetini ihlal etmesi önemli bir soruna işaret etmektedir. Nitekim bu verilerin izinsiz olarak kullanıldığı birçok durumda ortaya çıkmıştır. Bu nedenle kamu yönetiminin bu verileri yasaya aykırı şekilde kullanmayacağının sağlam garantileri ortaya koyması gerekmektedir.

Algokrasinin erdemleri arasında sayılan bir başka bürokratların genellikle subjektif bir şekilde kullandığı takdir hakkının algoritmalar sayesinde ortadan kalkacağı öngörülmüştür. Algoritmalar bürokratların takdir yetkilerini ortadan kaldırmadığı, çoğu zaman algoritmaların takdir yetkisini farklı alanlara veya farklı gruplara kaydirdiği görülmektedir. Algoritmaların bürokratların mevcut takdir yetkilerini ortadan kaldırdığını varsaysak bile algoritmaların ister istemez bürokratlara yeni takdir yetkisi alanları açacağı da gerçektir. Nitekim çoğu durumda takdir yetkisi bürokrattan algoritmaları oluşturan uzmanlara geçebilmekte veya algoritmalar takdir hakkı korunacak şekilde oluşturulmaktadır. Bu durum bürokratlara algoritmaların arkasına gizlenme fırsatı sunarak onlara konforlu bir alan oluşturmaktadır. Gerçekten vatandaşın anlaması oldukça zor olan algoritmalar bürokrata korunaklı bir alan oluşturmaktadır. Zira vatandaş sonucun algoritma tarafından üretildiğini kabullenmekte ancak algoritmanın ne olduğu ve nasıl işlediği hakkında çoğu zaman neredeyse hiçbir fikri bulunmamaktadır. Bu bağlamda takdir yetkisinin ortadan kaldırılmasının rasyonel olup olmadığı tartışmasından bağımsız bir şekilde algoritmalar bürokratların takdir yetkisini farklılaştırırsa da algoritmaların takdir yetkisinin varlığına çok önemli bir etkisi olmayacağı düşünülmektedir. Çünkü algoritmaların kişiye veya olaya özgü durumları göz ardı ederek işlem tesis edebilme ihtimalinin yüksek olmasıdır. Nitekim çoğunlukla algoritmalar tüm detayları içerecek şekilde oluşturulamamaktadır. Bu nedenle algoritmalar farklı durumlara aynı işlemi tesis ederek vatandaşın mağduriyetine sebep olabilmektedir. Bu sorunun önüne geçebilmek için algoritmaların hatalarını düzeltmek için yukarıda da bahsettiğimiz üzere bürokratlara bazı konularda takdir hakkı verilmektedir. Algoritmaların bürokrasiyi ortadan kaldıracağı öngörüsü pek olası görünmemektedir. Bu bağlamda algoritmaların bürokrasiyi ortadan kaldırmayacağı ancak önemli ölçüde dönüştüreceği düşünülmektedir.

Ayrıca algokrasinin bir tür teknokratik yönetime yol açtığı düşünülmektedir. Teknokratik yönetim ise çoğunlukla halkın yönetimi olarak bilinen demokrasi bakımından bazı çelişkileri bünyesinde barındırmaktadır. Nitekim yapay zekâ ve algoritmalar verimliliği sağlamış olsa da kamu yararını görmezden gelebilmektedir. Bazen verimli olan demokratik olmayabilmektedir. Aslında bu sorun geçmişten günümüze süregelen bürokrasinin ve demokrasinin odaklandığı farklı noktalar olan verimlilik ve vatandaşın taleplerine karşı duyarlılık arasındaki çelişkinin algokrasi bakımından da varlığını koruyacağını göstermektedir.

Bu açıklamalardan yola çıkarak algoritmaların yararsız olduğu kesinlikle ileri sürülmemektedir. Nitekim algoritmalar büyük veriyi işleyerek insanlar tarafından

işlenerek karara dönüştürülmesi oldukça zor olan büyük verinin kararları desteklemesi sağladığı kabul edilmektedir. Ancak algoritmaların da bürokrasi mevcut bazı sorunlu uygulamaları sürdürmeye devam edebilmektedir. Algoritmaların egemenliği olarak ifade edilen algokrasi tarafsız, şeffaf, hesap verebilir bir kamu yönetimi ni kendiliğinden oluşturmamaktadır. Tıpkı bürokrasi de olduğu gibi algoritmalarda taraflı olabilmektedir. Bu şekilde bürokrasinin bazı sorunlarını devam ettirmesine ve algoritmaların arkasına saklanması sebep olabilmektedir. Bu çerçevede algoritmalarından yararlanmanın önemli olduğunu kabul etmekle birlikte algoritmaların tarafsız, şeffaf olabilmesi için vatandaşlara süreçle ilgili anlaşılır bilgi akışının sürekli sağlanması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kamu Yönetimi, Algoritma, Algokrasi, Bürokrasi

THE DOMINANCE OF ALGORITHMS IN PUBLIC ADMINISTRATION: ALGOCRACY

Abstract

Modern states carry out their activities through the bureaucratic apparatus. Today, however, the dizzying pace of technological development is transforming bureaucracies as it transforms everything. Machine learning and artificial intelligence applications, which have developed in parallel with technological developments, are increasingly dominated by algorithms in public administration. For this reason, it is claimed that bureaucracies have turned into algocracies and will continue to do so. Algocracy, a newly introduced concept, is inspired by bureaucracy and is defined as the use of power through algorithms, similar to the use of power through bureaus. However, it is debatable whether algocracy, which is a new concept, is a completely different concept from bureaucracy. For this reason, this study examines the concept of algocracy in all its dimensions and reveals whether the concept points to a completely different phenomenon from bureaucracy.

Algorithms, which are becoming more and more present in all areas of life, are now frequently encountered in daily activities without realizing it. Similarly, it has been observed that algorithms are becoming increasingly dominant in public administration. However, the use of power through algorithms does not indicate a completely different situation from bureaucracy. Indeed, algorithms are ultimately created directly by bureaucrats, or, through machine learning, machines arrive at complex algorithms based on clues given to them by humans. In short, even in machine learning, it is humans who teach the machines to develop complex algorithms similar to the first algorithms. In this context, contrary to expectations, algorithms also maintain the current order. Because algorithms use existing big data according to algorithms, ultimately, algorithms reflect the quality of the people and systems that run them.

Keywords: Public Administration, Algorithm, Algocracy, Bureaucracy

KAMU KURUMLARINDA SÜRDÜRÜLEBİLİR PERFORMANS KÜLTÜRÜ: STRATEJİLER VE GÜNCEL YÖNELİMLER

Mehmet Seyda OZAN¹, Selin ENGİN²

Özet

Kamu kurumlarında sürdürülebilir performans kültürünün oluşturulması ve korunması, günümüzün hızla değişen sosyo-ekonomik koşulları ve artan kamu beklentileri karşısında daha önemli hale gelmektedir. Bu bağlamda, kamu sektörünün karşı karşıya kaldığı zorluklara etkili çözümler üretebilmesi ve toplumun genel refahına katkıda bulunabilmesi için stratejik, yapısal ve kültürel boyutları kapsayan stratejik bir yaklaşım benimsenmesi gerekmektedir. Bu kapsamda sürdürülebilir performans kültürü, kamu hizmetlerinin kalitesini artırma, kaynakların verimli kullanılması ve vatandaş memnuniyetini sağlama hedefleri doğrultusunda, kamu kurumlarının yönetim stratejilerinin merkezinde yer almaktadır. Bu kültürün temel taşları arasında, çalışanların motivasyonunu ve bağlılığını artıran liderlik, açık iletişim, sürekli öğrenme ve gelişim imkanları ile performansa dayalı ödüllendirme sistemleri bulunmaktadır. Sürdürülebilir performans kültürünün oluşturulmasında liderliğin rolü, stratejik vizyonun belirlenmesi ve bu vizyonun kurum genelinde benimsenmesi için kritik öneme sahiptir. Etkili liderler, açık ve şeffaf iletişim yoluyla çalışanların kurumun hedefleri ve değerleri hakkında bilgilendirilmesini sağlamakta, böylece çalışanların kurumun genel başarısına katkıda bulunma konusunda daha fazla sorumluluk almaları teşvik edilmektedir. Açık iletişim kanalları, çalışanların fikirlerini ve tecrübelerini özgürce ifade edebilmeleri için uygun bir ortam sağlayarak yenilikçi fikirlerin ve sürekli iyileştirme çabalarının önünü açmaktadır. Sürekli öğrenme ve gelişim imkanlarının sağlanması, çalışanların mevcut becerilerini geliştirmelerine ve yeni beceriler kazanmalarına olanak tanımaktadır. Böylelikle kamu kurumlarının değişen çevresel koşullara ve teknolojik gelişmelere daha etkili bir şekilde uyum sağlaması kolaylaşmaktadır. Performansa dayalı ödüllendirme sistemleri ise, çalışanları yüksek performans göstermeye teşvik etmekte ve kamu hizmetlerinin kalitesinin iyileştirilmesine katkıda bulunmaktadır. Diğer yandan etik standartlar ve şeffaflık ilkeleri, kamu kurumlarında güven ve saygınlık oluşturma temelini oluşturur. Kamu hizmetlerinin yürütülmesinde şeffaflık ve hesap verilebi-

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Erciyes Üniversitesi, mseymdaoan@gmail.com, ORCID NO: 0000-0003-1821-0287

² Öğr. Gör. Dr., Adıyaman Üniversitesi, sakbay@adiyaman.edu.tr, ORCID NO: 0000-0002-2356-9414

lirlik, vatandaşların kamu kurumlarına olan güvenini artırmakta ve kamu kaynaklarının etkili bir şekilde kullanılmasını sağlamaktadır.

Kamu kurumlarında sürdürülebilir performans kültürünün geliştirilmesi, stratejik planlama, performans yönetimi ve insan kaynakları yönetimi uygulamalarının entegrasyonunu gerektirmektedir. Bu süreç, tüm paydaşların katılımını, sürekli iyileştirme çabalarını ve yenilikçi çözümlerin teşvik edilmesini kapsamaktadır. Kamu sektörünün karşılaştığı zorluklara ve değişen toplumsal beklentilere proaktif bir şekilde yanıt verme kapasitesi, bu bütüncül yaklaşımın bir sonucu olarak güçlenmektedir. Performans kültürünün oluşturulması ve geliştirilmesi, kamu kurumlarının topluma hizmet etme şeklini temelden dönüştürebilmekte ve uzun vadede etkinlik ve verimliliği artırabilmektedir.

Stratejik planlama, kurumların misyonunu, vizyonunu ve değerlerini net bir şekilde tanımlamalarına yardımcı olmakta ve bu sürecin merkezinde yer almaktadır. Stratejik planlama, kurumların hedeflere ulaşmasında yol gösterici bir harita işlevi görmektedir ve tüm çalışanların bu hedeflere ulaşmak için nasıl birlikte çalışacaklarını anlamalarını sağlamaktadır. Bu planlama süreci aynı zamanda performans ölçümünü ve sürekli iyileştirme mekanizmalarını destekleyerek kurumların öz değerlendirmesini ve gelişimini kolaylaştırmaktadır. Bu kapsamda stratejik planlamanın, kamu kurumlarının uzun vadeli başarısını ve sürdürülebilir bir performans kültürünün oluşturulmasını sağlayan temel bir araç olduğunu söylemek mümkündür.

İnsan kaynakları yönetimi (İKY), stratejik planlama ve performans yönetimi süreçlerinin başarılı bir şekilde uygulanabilmesi için hayati öneme sahiptir. Çünkü İKY, kurumun en önemli varlıklarından biri olan insan kaynağının etkili bir şekilde yönetilmesini sağlamaktadır. Bu yönetim süreci, doğru insanların doğru pozisyonlarda istihdam edilmesinden, çalışanların sürekli gelişimine, motivasyonlarının sağlanmasına ve performanslarının değerlendirilmesine kadar geniş bir yelpazeyi kapsamaktadır. İKY uygulamaları, çalışanların kurumun hedef ve amaçlarına ulaşmasına katkıda bulunacak şekilde yeteneklerini en iyi şekilde kullanmalarını teşvik etmektedir.

Sürdürülebilir bir performans kültürünün geliştirilmesi için, bu üç temel yönetim fonksiyonunun entegrasyonu şarttır. Bu entegrasyon, kurum içinde bir bütünlük ve uyum sağlayarak çalışanların kurumsal hedeflere ulaşma sürecine aktif olarak katılmalarını teşvik etmektedir. Bu bağlamda, sürdürülebilir performans kültürünün oluşturulması, kamu kurumların stratejik hedeflerine ulaşmalarını destekleyerek sürdürülebilir kalkınmayı teşvik etmek için temel bir yapıtaşı olarak ortaya çıkmaktadır. Bu kültür; liderlik, çalışanların katılımı, açık iletişim, sürekli öğrenme ve gelişim, performans ölçümü ve geri bildirim mekanizmaları gibi temel bileşenler üzerine kuruludur. Kamu kurumları, stratejik olarak tasarlanmış politika ve uygulamalarla bu kültürü desteklemeli, liderler açık iletişim kanalları oluşturmalı ve çalışanları sürecin her aşamasına dahil etmelidir. Bu kültürün gelişimi, kurumsal

değerlerin belirlenmesi, çalışanların bu değerlere ve hedeflere yönlendirilmesi ve performans yönetim sistemlerinin etkin bir şekilde kullanılmasıyla mümkündür.

Çalışmanın amacı kamu kurumlarının hızla değişen teknolojik, ekonomik ve sosyal çevreye uyum sağlarken verimli ve etkili hizmet sunmaya devam etmesi için sürdürülebilir performans kültürünün önemini ortaya koymaktır. Çalışmada, literatür taraması yöntemi kullanılarak kamu sektöründe sürdürülebilir performans kültürünün nasıl oluşturulabileceği, bu kültürün kurumların stratejik hedeflerine ulaşmalarına nasıl katkı sağlayabileceği ve günümüzün teknolojik, ekonomik ve sosyal değişikliklerine proaktif bir şekilde yanıt verme kapasitesini nasıl artırabileceği tartışılmıştır. Bu kapsamda çalışmada, kamu kurumlarında sürdürülebilir performans kültürünü destekleyen stratejilere ve uygulamalara, özellikle dijital dönüşüm, veri odaklı karar verme süreçleri, çalışanların yetkinliklerinin artırılması ve yenilikçilik kapasitesinin güçlendirilmesi gibi alanlarda yapılan yeniliklere değinilmiştir. Ayrıca, bu sürecin kurum içi ve kurumlar arası iş birliği, paydaşların katılımı ve sürekli iyileştirme çabaları ile desteklenmesi gerektiği vurgulanmıştır. Son olarak çalışmada, kamu kurumlarının kurumsal hedeflere ulaşmada nasıl bir yol haritası izleyebilecekleri ve performans kültürünü sürdürülebilir bir şekilde nasıl geliştirebilecekleri konusunda stratejiler ve öneriler sunulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kamu Kurumları, Performans Yönetimi ve Kültürü, Stratejik Yönetim.

SUSTAINABLE PERFORMANCE CULTURE IN PUBLIC INSTITUTIONS: STRATEGIES AND CURRENT TRENDS

Abstract

Establishing and sustaining a performance culture in public institutions is crucial amidst fast-changing socio-economic conditions and growing public expectations. This involves a strategic approach that integrates strategic planning, performance management, and human resource management to address public sector challenges and enhance societal welfare. Key elements of this culture include leadership that motivates, open communication, continuous learning, and performance-based rewards. Leadership is vital in shaping and disseminating a strategic vision throughout the organization, while open communication and continuous improvement opportunities foster innovation and adaptability. Ethical standards and transparency are essential for building trust and ensuring effective resource use. The development of a sustainable performance culture is foundational for public institutions to meet strategic goals and support sustainable development, relying on the active participation of all stakeholders and the alignment of policies and practices with institutional objectives. The study aims to highlight the importance of a sustainable performance culture in public institutions to continue providing efficient and effective services while adapting to the rapidly changing technological, economic, and social environment. Utilizing a literature review method, the study discusses how a

sustainable performance culture can be developed within the public sector, how this culture can contribute to achieving strategic objectives, and how it can enhance the capacity to proactively respond to today's technological, economic, and social changes. It touches on innovations in areas such as digital transformation, data-driven decision-making processes, enhancing employee competencies, and strengthening innovation capacity, which support the sustainable performance culture in public institutions. The study emphasizes the need for internal and inter-institutional cooperation, stakeholder participation, and continuous improvement efforts. Finally, it offers strategies and recommendations on how public institutions can follow a roadmap to achieve corporate objectives and sustainably develop a performance culture.

Keywords: Public Institutions, Performance Management and Culture, Strategic Management.

TRANSFORMASYONEL BİR LİDER PROFİLİ OLARAK TURGUT ÖZAL

Mehmet Şirin ÇETİN¹

Özet

Lider küçük bir grup içinde veya bir ülkeyi yönetmede karşımıza çıkabilen ilk insan ile birlikte varlığı kabul edilen ve her dönemde çok önemli olduğu bilinen bir kavramdır. Transformasyonel veya dönüştürücü lider en kısa biçimde, yönettiği toplumda köklü değişiklikler yapabilen aynı zamanda takipçi kitlesini kendine inandıran ve bu değişiklikler sonunda toplumun refah düzeyinde olumlu etki bırakabilen kişi şeklinde tanımlanabilir. Küreselleşme furcasının bütün dünyayı sardığı bir dönemde iktidara gelen Turgut Özal Türk siyasal hayatında alışılmışın dışında bir profil çizerek unutulmaz bir iz bırakmayı başarabilmiştir. Yaptığı reformlar sayesinde toplumsal kalkınmayı sağlamış, devletin ekonomik konumlanışında değişiklik yapmış, hak ve özgürlükler adına önemli adımlar atmıştır. Birey tanımına anlam kazandırmış ve devlet millet için anlayışını yerleştirmeye çalışmıştır. Bu ilke çerçevesinde özel sektörün gelişimini sağlamak için devletin etki alanının sınırlandırma yoluna gitmiş ve özelleştirme hareketini başlatmıştır. Askeri darbe sonrasında oluşan kaotik ortamın dağılmasını sağlayan Özal politikaları ekonomiyi dışa açarak yabancı sermayenin girişinin yollarını açmıştır. Ticari bankaların Türkiye’de şube açmalarını teşvik ederek ekonomik dışa açılmayı kurumsallaştırmayı hedeflemiştir. Çalışma lider teriminden yola çıkarak transformasyonel lider kavramını açıklamayı ve Turgut Özal’ın Türk siyasal hayatındaki yerini bu kavram temelinde tartışmayı hedeflemektedir. Bu kapsamda ilk önce transformasyonel lider kavramı tanımlanacak ve Turgut Özal’ın lider özellikleri ortaya konularak kavramla ilişkisi tartışılacaktır. Değerlendirme kısmında elde edilen bulgular ortaya konularak çalışma tamamlanacaktır.

Bu çalışmanın amacı: Çalışma liderlerin toplumdaki yerine mukabil Türkiye Cumhuriyeti tarihinde önemli bir lider profili olduğu düşünülen Turgut Özal’ın yapmış olduğu reformlar çerçevesinde kendisine atfedilmesi uygun olduğu düşünülen Transformasyonel liderlik çerçevesinde değerlendirilmesini ele almayı amaçlamaktadır.

Bu çalışmanın yöntemi: Çalışma Türkçe ve yabancı teorik kaynaklardan yararlanarak transformasyonel lider, Turgut Özal hakkında bir çerçeve oluşturmayı ve

¹ Öğr. Gör. Dr., Muş Alparslan Üniversitesi, Sosyal Bilimler MYO, cetinmehmet-sirin34@gmail.com ORCID: 0000-0001-8181-744X

nihayetinde transformasyonel bir lider profili olarak Turgut Özal gerçeğini analiz edecek ve genellemeler oluşturacaktır.

Bu çalışmanın bulguları ve kuram araştırma ve pratiğe yönelik önerileri:

Transformasyonel Lider

Kavramın temelleri, Dawson (1973)'un "İsyen Liderliği" ve Mc Gregor Burns'ün (1978) "Buhran Liderliği" çalışmalarına kadar götürülebilir. Ancak ilk defa tam bir kuram olarak Bernard Bass ve Avolio ortaya koymuşlardır. Bass ve Avolio liderliği temelde ikiye ayırmışlardır. Transaksiyonel-etkileşimci-işlevsel yani geleneklerine ve geçmişine bağlı olan onları sürdürmek isteyen lider ve toplumdaki organizasyonları yeniliğe, değişime ve reforma tabi tutan dönüştürücü lider. Liderin sahip olduğu vizyonu topluma kabul ettirmesi ve aksiyoner davranması başarısının belirleyen önemli noktalarıdır.

Dönüştürücü bir liderin gerçekleştirmesi gerekenler şu şekilde sıralanabilir: örgütsel yaşamı anlamlı hale getiren bir vizyon, destekçileri heyecanlandırma, etrafına güven verme, kendisini takip edenler için bir rol model olma, takipçilerin adanmışlık duygularını kabartma.

Diğer taraftan dönüştürücü lider çevrelerini değiştirme kabiliyeti sayesinde yeni bir çevre oluşturabilir ve bu sayede kendi ekosistemini oluşturabilir.

Turgut Özal:

Turgut Özal'ın Etkisi

12 Eylül darbesi çok partili siyasal hayatı bir anlamda mola verdirdi ve tekrar çok partili hayatın dizayn edilmesi 1983 yılında mümkün oldu. Bu tarihte yapılan seçimler sonucunda Özal iktidara geldi. Özal Cumhuriyet tarihinin alışık olduğunun dışında bir profil çizdi. Önemli yenilikler yaptı ve partisinin programına bu yeniliklerin dayandığı temelleri sıraladı: milliyetçilik, muhafazakarlık, sosyal adalet anlayışı ve serbest piyasa ekonomisi.

Özal, milliyetçilik, muhafazakarlık, sosyal adalet anlayışı ve piyasa ekonomisi değerlerine sürekli vurgu yapmış ve parti arkadaşlarının bu değerlere sahip olmasına büyük bir özen göstermiştir. Özal sosyal adalet ilkesi çerçevesinde mevcut gelir dağılımı adaletsizliğini gidermeyi hedeflemiş, devletin yetki alanını sınırlamaya çalışırken aynı zamanda devlete sadık bireyler yetiştirmesini de istemiştir.

Özal, "ekonominin yapısı ile dışa açılma konularında yeni uygulamalar" başlattı, bunlar;

- "Sabit kur politikası terkedilerek gerçekçi ve esnek kur politikasına uyum sağlamaya çalıştı"
- "İthalatta büyük ölçüde serbestiyet getirdi"
- "Yabancı bankaların Türkiye'de şube açmaları teşvik etti"

- “Ticari bankaların döviz piyasalarındaki faaliyet alanlarını artıran düzenlemeler yaptı”

Özal, ekonomide liberalizme büyük bir önem vermiştir. Sosyal ve siyasal iyileştirmelerinde hep bunu referans almış ve bu kapsamda serbest piyasaya geçişi hızlandırmak istemiştir. “Türk parası konvertibl hale getirildi. Devletçi politikalar yerini özel sektörün öncülüğünde bir gelişme sağlamaya çalıştı.”

Anahtar Kelimeler: Lider, Transformasyonel Lider, Turgut Özal

TURGUT ÖZAL AS A TRANSFORMASYONELLEADER PROFILE

Abstract

Leader is a concept that was first encountered with the first person who governed a small group or a country and it has become very important in every period of history. On the other hand, a transformational leader is a person who can make radical changes in the society he/she leads, at the same time, make his followers believe in him/her, and as a result of these changes, he/she can have a positive impact on the welfare of the society. Turgut Özal, who came to power at a time when the globalization efforts surrounded the whole world, managed to leave an unforgettable mark by drawing an unusual profile in Turkish political life. Through the reforms he made, he ensured social development, changed the economic position of the state, and took important steps in the name of rights and freedoms. He gave meaning to the definition of the individual and tried to establish the understanding of the state for the nation. Within the framework of this principle, in order to ensure the development of the private sector, the state tried to limit its sphere of influence and initiated the privatization movement. Özal’s policies, which helped mitigate the chaotic environment that emerged after the military coup, opened the economy to the outside world and opened the way for foreign capital to enter. He aimed to institutionalize economic expansion by encouraging commercial banks to open branches in Turkey. The current study aims to explain the concept of transformational leader based on the term leader and to discuss Turgut Özal’s place in Turkish political life on the basis of this concept. In this context, first, the concept of transformational leader will be defined and Turgut Özal’s leadership characteristics will be revealed and his relationship with the concept will be discussed. The study will be completed by presenting the findings obtained in the evaluation part.

Keywords: Leader, Transformational Leader, Turgut Özal.

YEREL YÖNETİMLERDE DİJİTAL BELEDİYE UYGULAMALARI VE VATANDAŞLARIN FARKINDALIK DÜZEYİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA: ÇANAKKALE BELEDİYESİ ÖRNEĞİ

Mehmet YILDIZ¹, Erhan GÜMÜŞ²

Özet

Yerel yönetimlerde dijitalleşme, teknolojik gelişmelerin ve dijital araçların kullanımının yerel belediyecilik uygulamaları operasyonlarını, hizmetlerini ve bu hizmetlerin vatandaşla olan etkileşimini iyileştirmek amacıyla uygulanmaktadır. Dijitalleşme, yerel yönetimlerin daha etkili, şeffaf, hızlı ve sürdürülebilir hizmetler sunmalarına olanak tanır. Çeşitli hizmetleri çevrimiçi ortamda sunmak (vergi ödemeleri, fatura ödemeleri, izin başvuruları vb.) vatandaşların yönetimle olan etkileşimini kolaylaştırmaktadır. Dijital uygulamalar-arayüzler, IoT (Nesnelerin İnterneti) ve veri analitiği gibi teknolojilerin kullanılarak şehir altyapısının yönetilmesi ve iyileştirilmesi sağlıklı trafik yönetimi, enerji verimliliği, atık yönetimi gibi alanlarda akıllı çözümler sunmaktadır. Büyük veri analizi ile şehir verilerini değerlendirme ve bu veriler üzerinden stratejik kararlar alma ise kamudan çok yönetimler için etkin bir uygulama olmaktadır. Mobil uygulamalar aracılığıyla halka hizmet sunma ve acil durum bilgilendirmeleri ise zaman zaman hayat kurtaracak düzeyde önemli olmaktadır. Kentlerde yaşayan ve teknolojiyle daha fazla iç içe olan yeni jenerasyon ile iletişimi kolaylaştıran sosyal medya ve interaktif web siteleri, her yaş grubundan bireyin memnuniyetini kolaylaştırmaktadır. Tüm bu uygulamalarda dikkat edilmesi gereken en önemli nokta dijitalleşmiş bir altyapı oluşturarak bilgi paylaşımı kolaylaştırılırken veri güvenliği önlemleri alınarak hassas bilgilerin korunmasıdır. Bunun sağlanabilmesinin ilk yolu ise personel için dijital becerilerin geliştirilmesi ve eğitiminden geçmektedir. Dijitalleşme stratejilerini anlamak ve uygulamak için personelin kapasitesinin artırılması, güvenlik ve şeffaflık sağlamak için blok zinciri teknolojisinin kullanımı gibi noktalara önem verilmesi gerekmektedir. Yapay zekâ ve otomasyon teknolojilerinin kullanılarak süreçleri iyileştirme ve hizmet kalitesini artırma günümüzde Chat botlar veya diğer otomatik müşteri hizmeti çözümleri kullanarak sağlanabilmektedir.

¹ Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Yüksek Lisans Öğrencisi, yldzml@gmail.com- 0000-0003-4472-7220

² Prof. Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü Öğretim Üyesi erhang@comu.edu.tr- 0000-0002-5113-1006

Yerel yönetimlerde dijitalleşme, kamu hizmetlerini iyileştirmenin yanı sıra şehir yönetimini daha sürdürülebilir, çevre dostu ve katılımcı hale getirmeyi amaçlar. Bu süreçte, güvenlik, veri gizliliği ve etik konularına özel önem verilmelidir. E-belediyeçilik uygulamaları, vatandaşların kamusal hizmetlere daha kolay erişmelerini sağlamak, süreçleri hızlandırmak ve şeffaflığı artırmak amacıyla hayata geçirilmektedir. Bu tür projelerin başarılı olması için yukarıda da söz edildiği üzere güvenlik, gizlilik ve kullanıcı dostu arayüzler gibi faktörlere dikkat edilmesi önemlidir. Elektronik belediye, belediye yönetiminin ve belediye idaresinin hizmet ve faaliyetlerinde bilgi teknolojilerinin kullanılması, vatandaşlara ve şirketlere internet üzerinden hizmet sunulması, iç birimlerin bilgisayar ağlarına entegrasyonu ve ilgili dış birimlerle iletişimidir. Kısaca ağ, belediyelerin sunduğu hizmetlerin teknolojiyle bütünleştirilmesidir. Elektronik belediyenin amacı vatandaşların yönetime daha fazla katılımını sağlamak, bilginin her zaman ulaşılabilir olmasını sağlamak, zamandan tasarruf ederek daha verimli olmak ve bu sayede vatandaş memnuniyetini arttırmaktır. Belediyelerin elektronik belediye uygulamalarında değişim süreci 5 aşamalıdır (bilgisayarlaşma, otomasyon, internet, web sitesinin kurulumu ve yönetimin internete aktarılması). Bilgi teknolojisinin yüksek kurulum maliyetleri, sınırlı kaynaklara sahip belediyeler için zorluk teşkil etmektedir. Topluluklar büyük, orta ve küçük olarak gruplandırılırsa, yeterli mali kaynağa ve daha iyi eğitilmiş işgücüne sahip olmaları nedeniyle büyükşehir belediyelerinin küçük belediyelere göre e-topluluk açısından daha gelişmiş olduğu söylenebilmektedir.

E-belediyeçilik uygulamaları, vatandaşlara çeşitli hizmetlerin daha hızlı, daha kolay ve daha erişilebilir bir şekilde almalarını sağlamak amacı taşıyor olsa da bu uygulamalara yönelik vatandaş görüşleri çeşitlilik gösterebilmektedir. E-belediyeçilik uygulamalarına dair yaygın bazı vatandaş görüşleri arasında ilk olarak kolay erişim ve kullanım bulunmaktadır. Vatandaşların konuya ilişkin olumlu görüşü genellikle çevrimiçi hizmetlere kolayca erişebildikleri ve kullanabildikleri zaman memnuniyetleri olurken, olumsuz görüşleri arasında arayüzlerin karmaşıklığı veya anlaşılması zor işlevsellikçe sahip uygulamaların kullanıcı deneyimini olumsuz etkilemesi gelmektedir. Bir diğer önemli konu başlığı zaman ve enerji tasarrufudur. Vatandaşlar bu konu hakkında elektronik hizmetler sayesinde fiziksel olarak belediyeye gitmeye gerek kalmadan işlemleri hızlı bir şekilde tamamlamak, zaman ve maliyet tasarrufu sağladığını ya da çevrimiçi hizmetlerin bazen bekleme sürelerinin uzun olabileceğini ve hizmetlerin tamamlanmasının zaman alabileceğini düşünebilmektedirler. Bilgi ve güvenlik endişelerine ilişkin ise olumlu olarak vatandaşlar, kişisel bilgilerinin güvende olduğunu ve gizliliğin korunduğunu bilmek isterler. Güvenli bir çevrimiçi platform, olumlu görüşlere neden olabilirken olumsuz görüşler arasında veri güvenliği konusundaki endişeler veya kişisel bilgilerin kötüye kullanımı ile ilgili korkular, bazı kullanıcıları çevrimiçi hizmetleri kullanmaktan alıkoyabilmesi yer almaktadır. İnteraktif iletişim ve geri bildirim noktasında vatandaşlar, belediyelerle etkileşimde bulunabildikleri, sorularını sorabildikleri ve geri bildirimde bulunabildikleri bir platformun değerli olduğunu düşünebilirken

bazı kesimler de e-belediyeçilik uygulamalarının etkileşim eksikliği veya geri dönüş süreçlerinde yaşanan aksaklıkların, vatandaşların memnuniyetsizliğine yol açabileceğini düşünmektedir. Son olarak konu hakkında bazı kullanıcılar, uygulamalar hakkında bilgi edinebilmek ve eğitim alabilmek için çeşitli kaynaklara erişebildiklerinde, mevcut uygulamaların kendilerini de geliştirdiğini ifade ederlerken bazı kullanıcılar da yetersiz eğitim veya bilgi eksikliği, kullanıcıların uygulamaları etkili bir şekilde kullanmalarını engelleyebildiği görüşüne sahiptir. Bu görüşler genel bir bakış sunmaktadır ve her bireyin deneyimi farklı olabilmektedir. Belediyeler, vatandaş geri bildirimlerini dikkate alarak e-belediyeçilik uygulamalarını sürekli olarak geliştirmeli ve iyileştirmelidir.

Bu çalışmanın amacı vatandaşların e-belediye hizmetlerinden ne kadar yararlanabileceğini ortaya çıkarılmasıdır. Bu kapsamda Çanakkale Belediye'sinin kullandığı e-belediye hizmetlerine ilişkin vatandaşların görüşleri alınarak memnuniyet düzeyleri ve katılma dereceleri ortaya konulmuştur. Bu amaç doğrultusunda çalışmada Çanakkale Belediyesi'nin e-belediye uygulamaları hakkında rastlantısal olarak seçilen vatandaşlara anket çalışması uygulanmıştır. Anket verileri SPSS istatistik programı ile analiz edilmiştir. Çanakkale Belediye'sinin E- Belediyeçilik uygulamasına yönelik herhangi bir araştırmanın olmaması çalışmayı önemli kılmaktadır. Çıkan sonuçlara göre Çanakkale Belediye'sine yönelik önerilerde bulunulmuştur. Çanakkale Belediyesi sınırları içerisinde yaşayan 18 yaşından büyük farklı eğitim, cinsiyet, yaş ve meslek gruplarında yer alan 537 yurttaş ile anket çalışması yapılmış elde edilen sonuçlar ışığında vatandaşların en fazla kullandıkları belediyeçilik hizmetleri, memnuniyet düzeyleri, demografik özellikleri ile memnuniyet düzeyleri arasındaki ilişki vb. sorulara yanıt bulunmuştur. Anket verilerinin analizi sonucunda katılımcıların almış oldukları dijital belediye hizmetlerinden genel anlamda memnun oldukları ve bu memnuniyet düzeylerinin de demografik özelliklerine bağlı olarak değişiklik gösterdiği belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yerel Yönetim, E-Belediye, Dijitalleşme, Çanakkale Belediyesi

A RESEARCH ON DIGITAL MUNICIPAL APPLICATIONS IN LOCAL GOVERNMENTS AND THE AWARENESS LEVEL OF CITIZENS: THE CASE OF ÇANAKKALE MUNICIPALITY

Abstract

Digitalization in municipalities has become a priority area of development in many local governments today. Digitalization aims to improve the service delivery of municipalities, use resources more effectively and communicate more effectively with citizens. This process aims to make public services more transparent, faster and accessible. Digitalization allows municipalities to provide more effective and citizen-oriented services. Digitalization enables collecting citizens' feedback more effectively and continuously improving services based on this feedback. This af-

fects public attitude positively. However, for this process to be successful, it is important to ensure security, increase usability and implement digitalization strategies correctly. Municipalities provide electronic services (e-services), allowing citizens to carry out their transactions online. Additionally, digitalization offers municipalities the opportunity to use big data analytics. In this way, municipalities can better understand citizen needs, use resources more effectively and make strategic decisions. At the same time, digitalization allows municipalities to manage their operations more transparently. Citizens can monitor transactions made online and thus increase the reliability of the municipality. This study includes a survey conducted to examine digital municipality applications and to question the relationship between the municipality and citizens about e-municipality applications in the example of Çanakkale Municipality. For this purpose, after drawing the theoretical framework on the subject, a survey was conducted with 537 citizens living in Çanakkale. In the light of the results obtained, the municipal services that citizens use most, their satisfaction levels, the relationship between their demographic characteristics and satisfaction levels, etc. The questions have been answered.

Keywords: Local Government, E-Municipality, Digitalization, Çanakkale Municipality

KAMU YÖNETİMİNDE ETİK VE ETİK DIŞI DAVRANIŞLAR: KANADA ÖRNEĞİ

Melâhat Sümeyye GÜN¹

Özet

Etik, ahlak, dürüstlük, yolsuzluk, etik dışı... Bu tür kavramlar günlük yaşantıda çoğunlukla karşılaşılan kavramlardır. Gerek anlamlarını idrak ederek, bu kavramların gerektirdiği şekilde fiiliyat gösterilmekte, gerekse kulaktan dogma bilgiler ile bu kavramların işaret ettiği anlamlar icra edilmektedir.

Farklı meslek gruplarında olduğu gibi kamu yönetimi alanında da etik konusu büyük önem arz etmektedir. Kamu görevlilerinin, kamu yararı amacını gözeterek yerine getirdikleri kamu hizmetlerinde yerine getirmeleri gereken etik davranışlar, uymaları gereken ahlak kuralları söz konusudur. Bunun yanında kamu görevlilerinin, kamu hizmetlerini ifa ederken bir takım etik ilkelere uymaları gerekmektedir. Aynı zamanda, icra edilen fiillerde “etik” meselesinin göz önünde bulundurulmadığı “etik dışı” davranışlardan da uzak durmaları gerekmektedir. Kamu hizmeti genel itibarı ile kamu yararı amacı güdülerek yerine getirilmesi gereken hizmetler bütünüdür ifade etmektedir. Bu sebepten, kamu görevlilerinin kamu hizmetini ifa ederken etik kurallara riayet etmeleri, etik dışı davranışlardan da bir o kadar kaçınmaları büyük bir öneme haizdir.

Dünya coğrafyasına bakıldığında, neredeyse tüm devletler kamu yönetiminde etik meselesi ile yakından ilgilenecek buna yönelik kurallar oluşturmuş, kurum ve organizasyonlar kurmuşlardır. Bu bağlamda bu çalışma “kamu yönetiminde etik ve etik dışı davranışlar” konusuna odaklanmaktadır.

Çalışmanın amacı kamu yönetiminde etik ve etik dışı davranışlar konusunu Kanada örneği üzerinden ele alarak, Kanada kamu yönetimi sisteminin etik altyapısını açıklamak, ülkede kamu yönetimi alanında etik dışı davranışları önlemek için ne gibi tedbirlerin alındığını belirtmek ve ülkenin etik yapılanmasının ne durumda olduğunu saptamaya çalışmaktır.

“Kamu Yönetiminde Etik: Kanada Örneği” başlıklı çalışma nitel araştırma tekniği ile gerçekleştirilmiştir. Doküman incelemesi yöntemi kullanılarak elde edilen veriler betimsel analiz ile analiz edilmiştir.

Etik konusu özellikle kamu yönetiminde etik konusu önemini her geçen gün daha da artırmaktadır. En küçük bir kurumda bile uyulması gereken kuralların, gözetil-

¹ Doktora Öğrencisi, İstanbul Medeniyet Üniversitesi, sumeyyegun.sum@gmail.com, ORC-ID 0000-0003-3774-8154

mesi gereken ilke ve değerlerin olmaması, orada kaosu, sıkıntıları, olumsuzlukları beraberinde getirecektir. Konfüçyüs'ün şu sözü kamu yönetimi esnasında etik ile, etik ilkeler ile yönetimde bulunmanın önemine işaret etmektedir; “İnsanları yasa ve ceza ile yönetirseniz, onlar bir daha yanlış yapmayacaklar, ancak şeref ve utanma duygularına da sahip olmayacaklardır. İnsanları erdemle ve etik kurallar ile yönetirseniz, o zaman onlar hem utanma duygusuna sahip olacaklar hem de doğruyu yapmaya çalışacaklardır.”

Çalışmada kamu yönetiminde etik konusu kavramsal çerçeve üzerinden ele alınarak değerlendirilmiştir. Kamu yönetiminde etik ve etik dışı davranışlar konusu Kanada örneği üzerinden analiz edilmiştir. Kanada kamu yönetimi teşkilatında “kamu yönetiminde etik” konusunun hangi konumda olduğu ve konunun, yasal mevzuatlarında ne ölçüde yer edindiği incelenmiştir. Kanada’da etik ile ilgili bulunan bulgular şu şekildedir; Kanada’nın etik altyapısına bakıldığında öncelikle “Kanada Çıkar Çatışması ve Etik Komiseri Ofisi” ile karşılaşmaktadır. Bu ofis kamu görevlilerini çıkar çatışması gibi durumlardan korumak ve bu konudaki farkındalıklarını artırmak amacıyla kurulmuştur. Etik ve çıkar çatışması hakkında genel kurallar belirlemiş, alınması gereken önlemleri belirtmiştir. Sonrasında karşılaşılan diğer bir kurum “Kanada Danışmanlık ve Psikoterapi Derneği” isimli bir dernektir. Burada da kamu görevlilerinin kamu hizmetlerini ifa ederken gözetmeleri gereken etik ilkeler belirlenmiştir. Kanada’da etik konusunun hukuki çerçevesi genel itibarıyla “Çıkar Çatışması Yasası” ve “Kanada Parlamentosu Yasası” ile çizilmiştir. Her iki yasada da ayrı ayrı hem Avam Kamarası üyeleri için hem Senato üyeleri için çıkar çatışması kuralları belirlenmiştir. Bunun yanında kamu görevlileri için, genel olarak kurallar da yer almaktadır.

Tüm bu düzenleme ve uygulamalara bakıldığında Kanada’da etik durumun iyi olduğunu, kamu yönetimi açısından yeterli ve düzenli işleyen bir etik altyapı olduğunu, etik mevzuatın düzgün bir şekilde işlediğini belirtmek mümkündür. Gerek kurulmuş olan ofis gerekse kanunlar, kamu görevlilerinin etik dışı davranışlarını önlemede önemli rol üstlenmektedir. Nitekim Kanada’nın dünya genelinde gelişmiş ülkeler arasında yer alması hasebiyle de burada etik dışı davranışların az olduğunu ya da bu tür davranışlarla karşılaşıldığında işleyecek iyi ve düzgün bir sürecin var olduğunu söylemek mümkündür.

Kamu yönetiminde etik konusu ülkelerin refahı, toplumsal düzenin sağlanması, vatandaşın devlete olan güveninin sarsılmaması bakımından oldukça önem arz eden bir mesele olarak gündemde yer almaktadır. Etik dışı davranışlar, kamu kurumlarında uygulandığı taktirde düzeni ve işleyişi olumsuz etkilemesi bakımından, otoriteler tarafından birtakım önlemlerin alınmasını gerekli kılan fiiliyatlar olarak kabul edilmektedir.

Bu denli önemli bir meseleyi Kanada örneği üzerinden ele alan bu çalışmanın, literatüre ve konuya ilgili araştırmacılara katkı sunması beklenmektedir. Ayrıca söz konusu ülkenin diğer ülkelerle karşılaştırmalı olarak ele alınması, bunun yanında Türkiye ile karşılaştırmalı olarak ele alınması Türkiye’nin diğer ülkelere nazaran

kamu yönetiminde etik meselesinde ne aşamada olduğunu, konuya verdiği önemin ne ölçüde olduğunu, etik dışı davranışlara yönelik ne tür tedbirler aldığını göstermesi bakımından faydalı olacaktır. Bundan sonraki çalışmalarda bu durumun göz önünde tutulması diğer araştırmacılara önerilmektedir. Bununla birlikte benzer bir çalışmanın görüşme, anket gibi diğer veri toplama tekniklerinin kullanılması suretiyle de yapılması, farklı bir evren ve örneklem belirlenerek yapılması literatüre katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Etik, Etik Dışı Davranışlar, Kamu Yönetiminde Etik, Kanada

ETHICAL AND UNETHICAL BEHAVIORS IN PUBLIC ADMINISTRATION: THE CASE OF CANADIAN

Abstract

The aim of the study titled “Ethics in Public Administration: The Canadian Example” is to explain the ethical infrastructure of the Canadian public administration system by considering the issue of ethical and unethical behavior in public administration through the Canadian example, to indicate what measures are taken to prevent unethical behavior in the field of public administration in the country, and to try to determine what the ethical structure of the country is in. The study was carried out with qualitative research technique. The data obtained by using the document analysis method were analyzed by descriptive analysis.

In the study, the issue of ethics in public administration was evaluated primarily by considering it through a conceptual framework. Subsequently, the issue of ethical and unethical behaviors in public administration was analyzed through the Canadian example.

Considering the regulations made on the issue of ethics in public administration in Canada, it is possible to state that the ethical situation in Canada is good, that there is an adequate and regularly functioning ethical infrastructure for public administration, and that the ethical legislation is functioning properly.

Keywords: Ethics, Unethical Behaviors, Ethics in Public Administration, Canada

AFETLERDE BELEDİYELERİN TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ POLİTİKALARI: 6 ŞUBAT DEPREMLERİ ÖRNEĞİ

Melek TOPRAK¹, Ayşe KAŞIKIRIK²

Özet

Bu çalışmanın konusu, deprem, sel gibi afetlerde belediyelerin toplumsal cinsiyet eşitliği politikaları, afet öncesi, sırası ve sonrasında cinsiyet eşitliğinin sağlanması üzerinedir.

Türkiye, Kahramanmaraş merkezli 6 Şubat depremleri ile dünyada eşi benzeri az görülen bir yıkım yaşamıştır. Şüphesiz depremler bölgedeki herkesin yaşamını kökten etkilemiştir; varsıl-yoksul, kadın-erkek, genç-yaşlı, çocuk-yetişkin, kentsel-kırsal fark etmeksizin her yaştan ve her kesimden yurttaşın gündelik hayatını sekteye uğratmıştır. Bir başka ifadeyle, insanlar eşitsizlikte eşitlenmiştir ve eşitsizlik uçurumu giderek derinleşmiştir.

Öte yandan, mevcut toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinden kaynaklı, depremin etkileri kadınlar ve kız çocukları için daha yıkıcı olmuştur. Aslında toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri depremin yıkıcılığını daha da artırmıştır ve felaketin yükünü kadınların omuzlarına yüklemiştir. Artan bakım emeği yükü (çocuk, yaşlı, engelli, hasta bakımı), maddi imkanların sınırlılığı, belirsizliğin ve çaresizliğin had safhada olması gibi bir dizi olumsuz faktörden dolayı kadınların gündelik yaşamı daha da zorlamıştır. Oysaki, insanların gündelik hayatının merkezinde yer alan belediyelerin depremlerin kadınlar ve kız çocukları için yıkıcı etkilerinin azaltılmasında, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasında ve tüm kadınlar ile kız çocuklarının yerelde güçlenmesinde kritik görevleri ve sorumlulukları bulunmaktadır.

Afetlerde belediyelerin toplumsal cinsiyet eşitliği politikaları, afet öncesi, sırası ve sonrasında cinsiyet eşitliğini sağlamak amacıyla önemlidir. Örneğin, 6 Şubat Depremleri gibi olaylarda belediyeler, kadınların erişimine yönelik engelleri kaldırmak, barınma, sağlık hizmetleri ve güvenlik gibi temel ihtiyaçlarını karşılamak için cinsiyet duyarlılığıyla hareket etmelidir. Bu politikalar, kadınların afetlerden etkilenme biçimleri ve ihtiyaçlarına uygun olarak tasarlanmalıdır.

Doğal afetlerde toplumsal cinsiyet eşitliği politikaları, kadın ve erkekler arasındaki sosyo-ekonomik eşitsizliklerin afetlerden etkilenme düzeyinde farklılıklar olduğunu göstermektedir. Araştırmalar, afetlerin mevcut toplumsal cinsiyet rollerinden

¹ Doktora Öğrencisi, İstanbul Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi, melek@toprakarastirma.com, Orcid ID: 0000-0003-1763-407X

² Doktora Öğrencisi, İstanbul Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi, Doktora Bursiyeri aysekasikirik@yahoo.com, Orcid ID: 0000-0003-0624-1107

kaynaklanan eşitsizlikleri derinleştirdiğini ve kadınları daha fazla etkilediğini ortaya koymaktadır (ÜNÜR, 2021) . Bu nedenle, afet yönetimi politikalarının toplumsal cinsiyet perspektifinden ele alınması ve uygulanması önem arz etmektedir. Toplumsal cinsiyete duyarlı politikaların oluşturulması, kaynakların ve kazanımların eşit bir şekilde dağıtılmasını sağlayarak toplumsal cinsiyet eşitliğine katkıda bulunmaktadır (İLGİN & KARAGÜL, 2023).

Doğal afetlerde toplumsal cinsiyet eşitliği politikalarının uygulamada başarısı, afet riskinin azaltılmasına ilişkin katılımcı ve toplumsal cinsiyete duyarlı politikaların, stratejilerin ve projelerin hayata geçirilmesiyle sağlanacağı öngörülmektedir. Toplumsal cinsiyete duyarlı afet yönetimi stratejilerinde toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlayan politikaların daha başarılı olduğu, böylelikle, halkın afetlere dirençlilik kazandığı saptanmıştır (OKAY & İLKKARACAN, 2018).

Doğal afetlerin yıkıcı etkisinin bireyler üzerinde eşit bir etkiye sahip olmadığı, doğal afet öncesinde hâlihazırda mevcut bulunan sosyo-ekonomik eşitsizliklere ve toplumsal cinsiyet rollerinden kaynaklanan eşitsizliklere maruz kalan bireylerin afetlerden daha fazla etkilendiği tespit edilmiştir. Bu nedenle, toplumsal cinsiyet eşitliği politikalarının başarısı, afetlerden zarar görebilirlik cinsiyetler arasında eşit bir dağılım göstermemekte olup, kaynaklara erişebilirlik, hiyerarşik olarak üstün olan grubun güç ve söz hakkının daha fazla olduğuna vurgu yapmaktadır (ÜNÜR, 2021). Türkiye'de toplumsal cinsiyete duyarlılık konusunda yapılmış olan araştırmalar göstermektedir ki pek çok belediyenin toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme çalışması dahi bulunmamaktadır. Bununla birlikte toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme konusunda aksiyona geçmiş belediyelerden de iyi uygulama örnekleri bulunmaktadır. (Kaşıkırık, Öztan, Dokuzcan, Toprak, & Karapınar, 2023)

Bu çalışmada depremde etkilenen 11 ildeki (Kahramanmaraş, Hatay, Gaziantep, Malatya, Diyarbakır, Kilis, Şanlıurfa, Adıyaman, Osmaniye, Adana ve Elâzığ) büyükşehir veya il belediyelerinin kadınlar ve kız çocukları için afetlerin olumsuz etkilerinin azaltılması ve güçlenmelerinin desteklenmesi amacıyla çalışmalar yapıp yapmadıkları, varsa yaptıkları çalışmaların toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifinden analiz edilmesi amaçlanmıştır. Araştırmada kullanılan veri toplama araçları, doküman/metin analizi ile yarı yapılandırılmış mülakat tekniği kullanılarak yapılan derinlemesine görüşmelerdir.

İlk olarak araştırma kapsamındaki belediyelerin resmi internet siteleri (stratejik planlar, faaliyet raporları, e-bülten ve ilgili raporlar), sosyal medya hesapları ile ulusal ve yerel basın organları taranmıştır. Araştırma konusuyla ilgili bilgiler içeren yazılı belgeler “afet”, “deprem”, “kadın” ve “toplumsal cinsiyet eşitliği” odağında ayrıntılı olarak incelenmiş ve bu bilgilerden bütünlüklü bir analizin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Yapılan metin analizi sonucunda belediyelerin deprem sonrası toparlanma sürecinde toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve tüm kadınlar ile kız çocuklarının güçlenmesi konusunda duyarlı olmadığı, kadınlara özgü ihtiyaçların (hijyen ve sağlık ürünlerine erişim gibi) geri planda kaldığı, göz ardı edildiği veya ihmal edildiği tespit edilmiştir. Aynı zamanda, görüşmeyi kabul eden belediye

yetkilileriyle (afet yönetimi, kadın ve toplumsal cinsiyet çalışmaları ve sosyal hizmetlerle ilgili birimlerden sorumlu) bire-bir online görüşmeler yapılmış ve sahadan birincil veriler toplanmıştır. Bu araştırmanın bir deprem ülkesi olan Türkiye’de tüm belediyeler için toplumsal cinsiyete duyarlı afet yönetimine bir ön hazırlık olması ve alana katkı sunması beklenmektedir.

Araştırmanın birinci bölümünde toplumsal cinsiyet eşitliği politikalarının belediye-ye uyarlanabilir iliği üzerine kavramsal ve uygulama tartışma yapılmıştır.

Araştırmanın ikinci bölümünde afetlerde toplumsal cinsiyet eşitliği politikalarının örnekleri üzerine durulacaktır. Bu örnekler, toplumsal cinsiyet eşitliği politikalarının genel bir yapısını ve nasıl uygulanabileceğini göstermektedir. Herhangi bir ülkedeki politikalar, bu örneklerin temel kapsamlarını tutmakla beraber, ülkeye ve konuda özel olarak uyarlanmış olabilirler.

Sonuç ve Öneriler

Afetler de toplumsal cinsiyet eşitliği politikalarının başarısı açısından ele alındığında pek çok belediyede toplumsal cinsiyet eşitliği göz ardı edilmektedir. Bu durum belediyelerin genel hizmetlerinde de afetlerde toplumsal cinsiyet eşitsizliği sürdürülmektedir. Zaten kırılgan olan kadın ve kız çocukları afetler süresince daha da kırılganlaşmaktadır. Belediyelerin toplumun kırılgan kesimlerine yönelik afetlerde toplumsal cinsiyet politikaları olmalıdır.

Anahtar Kelime: Afet, Deprem, Belediye, Toplumsal Cinsiyet Eşitliği

GENDER EQUALITY POLICIES OF MUNICIPALITIES IN DISASTERS: THE CASE OF FEBRUARY 6 EARTHQUAKES

Abstract

The subject of this research is the gender equality policies of municipalities in disasters such as earthquakes and floods, and ensuring gender equality before, during and after the disaster. In this way, municipalities contribute to women and girls, who are among the vulnerable segments of the population, gaining resilience to disasters.

Purpose of the Research: In this study, metropolitan and provincial municipalities in 11 provinces affected by the earthquake (Kahramanmaraş, Hatay, Gaziantep, Malatya, Diyarbakır, Kilis, Şanlıurfa, Adıyaman, Osmaniye, Adana and Elazığ) carried out studies to reduce the negative effects of disasters for women and girls and to support their empowerment. It is aimed to analyze the work they have done, if any, from the perspective of gender equality. The data collection tools used in the research are in-depth interviews using document/text analysis and semi-structured interview technique.

Research Method: First, the official websites of the municipalities within the scope of the research (strategic plans, activity reports, e-bulletins and related reports),

social media accounts and national and local press organs were scanned. Written documents containing information about the research topic were examined in detail with the focus on "disaster", "earthquake", "women" and "gender equality" and it was aimed to reveal a holistic analysis from this information. As a result of the text analysis, it was determined that municipalities were not sensitive to ensuring gender equality and empowering all women and girls during the post-earthquake recovery process, and that women's specific needs (such as access to hygiene and health products) were left in the background, ignored or neglected. At the same time, one-on-one online interviews were held with municipal officials (responsible for disaster management, women and gender studies and social services departments) who agreed to the interview, and primary data were collected from the field. It is expected that this research will be a preliminary preparation for gender-sensitive disaster management for all municipalities in Turkey, an earthquake country, and will contribute to the field.

Keywords: Disaster, Earthquake, Municipality, Gender Equality

Kaynaklar

ILGIN, H. Ö., & KARAGÜL, D. (2023, 03 01). Afet Süreçlerinde Kadınlara Yönelik Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliğinde Sivil Toplum Kuruluşu Çalışanlarının Deneyimleri: Çanakkale İli Örneği. *Journal of emerging economies and policy (Online)*, 7(2), s. 85 - 103. 10 04, 2023 tarihinde <https://search.trdizin.gov.tr/tr/yayin/detay/1157998/afet-sureclerinde-kadinlara-yonelik-toplumsal-cinsiyet-esitsizliginde-sivil-toplum-kurulusu-calisanlarinin-deneyimleri-canakkale-ili-ornegi> adresinden alındı

Kaşıkcı, A., Öztan, E., Dokuzcan, H., Toprak, M., & Karapınar, S. (2023). *Belediyelerde Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme İçin El Kitabı*. İstanbul: Küresel Eşitlik ve Kapsayıcılık Ağı. 12 21, 2023 tarihinde <https://www.esitlikvekapsayicilikagi.org/wp-content/uploads/2023/02/KAPI-NDI-Brosur.pdf> adresinden alındı

OKAY, N., & İLKKARACAN, İ. (2018). Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Afet Risk Yönetimi. *Dirençlilik Dergisi*, s. 1-12. 09 18, 2023 tarihinde <https://dergipark.org.tr/en/pub/resilience/issue/38253/431075> adresinden alındı

ÜNÜR, E. (2021, 04 01). AFET YÖNETİMİNDE TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTSİZLİĞİ: DOĞAL AFETLERDE CİNSİYETE DAYALI ZARAR GÖREBİLİRLİK FARKI. *132(2)*, s. 351 - 381. 11 09, 2023 tarihinde <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iausos/issue/61127/899178> adresinden alındı

ARİSTOTELES VE FARABİ'DE BİR YÖNETİM BİRİMİ OLARAK ŞEHİR VE MUTLULUK İLİŞKİSİ

Merve İZCİ¹

Özet

Aristoteles ve Farabi, antik dünyanın önemli filozofları arasında yer alır. Her ikisi de siyaset felsefesi konusunda derinlemesine düşünülmüş ve yönetim biçimleri üzerine önemli görüşler ortaya koymuştur. Aristoteles ve Farabi'nin şehir ve mutluluk ilişkisi üzerine fikirleri, onların yönetim anlayışlarını ve ideal toplum yapılarını ele aldıkları eserlerinde incelenmektedir. Bu çalışma, Aristoteles ve Farabi'nin şehir yönetimi ve mutluluk ilişkisini ele almakta, iki düşünürün politik felsefelerini ve bu felsefelerin şehir yaşamı ile mutluluk arasındaki ilişkiyi nasıl ele aldıklarını incelemeyi amaçlamaktadır.

Aristoteles ve Farabi, şehir ve mutluluk ilişkisini farklı anlayışlar ile incelemişlerdir. Aristoteles'in şehir ve şehrin mutlulukla ilişkisi hakkındaki görüşleri siyaset felsefesinde derin köklere sahiptir. Aristoteles'in çalışmaları, siyasi bir varlık olarak şehre ve şehir sakinlerinin refahı üzerindeki etkisine dair incelikli bir anlayışı yansıtmaktadır. Buna ek olarak, Aristoteles'in iyi yaşam veya Eudaimonia kavramı, şehirdeki siyasi yaşamla yakından bağlantılı olan erdem ve gelişmenin önemini vurgulamaktadır. Aristoteles, şehir ile insanın gelişmesi ve refahı arayışı arasındaki karmaşık ilişkiye ışık tutmaktadır.

Aristoteles, siyaset felsefesinde, insanın gelişimi ve mutluluk arayışı için şehir devleti (polis) nin önemini vurgulamıştır. Ona göre şehir, yalnızca coğrafi veya siyasi bir varlık değil, aynı zamanda sakinlerinin yaşamlarını etkileyen ekonomik ve teknolojik bir sistemdir. Bu görüş, şehir planlaması, yönetim ve sosyal refah alanlarında önemli bir rol oynamıştır. Ayrıca, Aristoteles, şehrin mutluluk iletecek şekilde inşa edilmesi gerektiğini savunmuştur. Yani şehrin tasarımı ve yapısı, sakinlerinin refahını teşvik etmeye yönelik olmalıdır.

Eudaimonia olarak da bilinen "mutluluk" veya "gelişme" kavramı, Aristoteles'in etik ve siyasi düşüncesinin merkezindedir. İyi bir yaşamı, akıl faaliyetiyle takip edilen erdem ve devletten etkilenen mutluluk olarak tanımlamıştır. Ayrıca, Aristoteles, iyi yaşamın, şehrin özellikleri ışığında siyasi adaletle doğrudan bağlantılı olduğunu ve hakların ve zenginliğin ortak yarar için yeniden dağıtılmasıyla ilişkili olduğunu vurgulamıştır. Vatandaşın şehir işlerine katılımı, erdem, adalet, mutluluk, dostluk ve birliktelik içinde sürdürülen iyi yaşam hakkındaki düşüncelerini çerçevelemektedir.

¹ Bitlis Eren Üniversitesi, mrvzc001@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-3050-2533

Farabi ise Aristoteles'in düşüncelerini derinleştirerek ele almıştır. Önde gelen bir Müslüman filozof olan Farabi, siyasi yönetim ile insan refahı arasındaki etkileşime büyük önem vermiştir. Onun felsefesinde şehir ve mutluluk arasındaki ilişki, akademik açıdan önemli bir ilgi konusudur. Onun "erdemli şehir" kavramı, siyasi ve ahlaki bir ideal olarak hizmet etmekte ve bu çerçevede nihai hedef olarak mutluluk arayışını vurgulamaktadır. Farabi'nin ideal devlet hakkındaki fikirleri, vatandaşlarının mutluluğuna ve refahına öncelik veren bir toplum inşa etmek için önemli ilkeler sunmaktadır. Dahası, Farabi'nin büyük ve umut verici bir erdem olarak gerçek mutluluk vizyonu, mutluluğun birincil amaç olduğu ve asla sadece bir araç haline gelmediği Erdemli Şehir kavramıyla iç içe geçmiştir. Farabi'nin siyasi düşüncesi yalnızca dünyevi zevklere yönelik olmayıp aynı zamanda ahiret düşüncelerini de kapsamakta ve daha geniş bir etik ve metafizik bağlamda kapsamlı bir mutluluk anlayışını yansıtmaktadır.

Farabi, şehri mutluluğun sağlandığı ve sorumlulukların düzenlendiği bir yönetim biçimi olarak görmüştür. Yetkinleşme amacı taşıyan insanın, şehirde en yüksek mutluluğa ulaştıran melekeleri ve gelenekleri yerleştiren ve onları koruyan yönetimin erdemli yönetim olduğunu ileri sürmüştür. Farabi'ye göre, insanın nihai yetkinleşmesindeki amaç mutluluktur. Mutluluk, insanın doğru bir şekilde yaşaması ve erdemleri kazanmasıyla mümkündür. Erdemli bir yaşam, bireyin iç huzurunu ve toplumun düzenini sağlar. Fârâbî'ye göre insanlar doğası gereği toplumsal varlıklardır ve bir araya gelerek şehirleri oluştururlar. Şehir, bireylerin ihtiyaçlarını karşılamak, güvenliği sağlamak ve ahlaki değerleri geliştirmek için bir araya gelir. Erdemli bir şehir, insanların erdemleri kazanabileceği bir ortam sunmalıdır. Fârâbî'ye göre mutluluk, erdemli bir yaşamın sonucudur ve bu yaşam ancak şehir içinde gerçekleşebilir. Şehir, bireylerin birbirine yardım ettiği, ahlaki değerleri paylaştığı bir ortamdır. Erdemli bir şehir, insanların mutluluğa ulaşmasını sağlar.

Bu iki filozofun görüşleri, şehir ve mutluluk ilişkisinin anlaşılması için önemlidir. Bu makalede, Aristoteles ve Farabi'nin yönetim birimi olarak şehri nasıl ele aldıkları ve mutluluğun bu bağlamda nasıl şekillendiği incelenecektir. Bu hedef doğrultusunda, günümüz siyasi ve toplumsal düzenlerinde Aristoteles ve Farabi'nin düşünceleri adapte edilebilir ve bu girişim bireylerin mutluluğunu artırmak ve toplumsal refahı sağlamak için önemli bir fırsat sunabilir.

Bu çalışmanın amacı, Aristoteles ve Farabi'nin şehir yönetimi ve mutluluk kavramlarına yaklaşımlarını analiz etmek ve bu iki filozofun şehirlerin yapısı ve yönetimi ile insanların mutluluğu arasındaki ilişkiyi nasıl ele aldıklarını ortaya koymaktır. Bu çalışmada, temelde birincil kaynaklara dayalı bir metin analizi yöntemi kullanılacaktır. Aristoteles'in "Politika" ve Farabi'nin "El-Medinetü'l Fazıla" gibi temel eserleri incelenecek ve bu metinlerde şehir yönetimi ile mutluluk arasındaki ilişkinin nasıl ele alındığı detaylı bir şekilde ortaya konulacaktır. Ayrıca, bu metinlerin yanı sıra, konuyla ilgili çeşitli bilimsel çalışmalar da gözden geçirilecektir.

Bu çalışmanın bulguları, Aristoteles ve Farabi'nin şehirlerin yapısı ve yönetimi ile insanların mutluluğu arasında benzer ve farklı yaklaşımlara sahip olduklarını orta-

ya koyacaktır. Aristoteles, şehrin insanın tam potansiyelini gerçekleştirebileceği bir ortam olması gerektiğini savunurken, Farabi ise şehri ideal bir toplumsal yapı olarak ele almıştır. Ayrıca, bu bulgular, şehir yönetimi ve mutluluk ilişkisi üzerine daha geniş kapsamlı çalışmalara ilham verebilir ve bu alandaki gelecekteki araştırmalara yol gösterebilir nitelikte olacaktır. Bu çalışma, politik felsefe, antik düşünce ve mutluluk arayışı konularına ilgi duyan akademisyenler ve araştırmacılar için önemli bir kaynak olacaktır.

Çalışmanın yöntemi, klasik metinlerin ve yorumların sistematik bir analizini içermektedir. Aristoteles ve Farabi'nin şehir ve mutluluk kavramlarına yönelik temel yaklaşımları belirlenecektir. Metinlerdeki temel terimler ve kavramlar dikkate alınarak, her iki filozofun da şehrin yapısı, yönetimi ve insanların mutluluğu üzerindeki etkilerini anlamak için metinlerin derinlemesine incelenmesi yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Aristoteles, Farabi, İdeal Devlet, Şehir Yönetimi, Mutluluk.

THE RELATIONSHIP BETWEEN THE CITY AND HAPPINESS AS A UNIT OF GOVERNANCE IN ARISTOTLE AND FARABI

Abstract

Aristotle and Al-Farabi were prominent philosophers in the ancient world. Both have deeply delved into political philosophy and put forth significant views on forms of governance. Aristotle and Al-Farabi's ideas on the relationship between the city and happiness are examined in their works, where they discuss governance and ideal societal structures. This study explores Aristotle and Al-Farabi's perspectives on city governance and the relationship between happiness, examining how these philosophers address their political philosophies and views on the relationship between city life and happiness.

The views of these two philosophers are crucial for understanding the relationship between a city and happiness. This article examines how Aristotle and Al-Farabi address the city as a unit of governance, and how happiness is shaped within this context.

The aim of this study is to analyze Aristotle and Al-Farabi's approaches to city governance and the concept of happiness and to elucidate how these two philosophers address the relationship between the structure and governance of cities and the happiness of individuals. This study employed a text analysis method based on primary sources. Aristotle's "Politics" and Al-Farabi's "The Virtuous City" 'The Virtuous City' will be scrutinized to reveal how the relationship between city governance and happiness is addressed in detail. Additionally, various scholarly works related to this subject are reviewed.

Keywords: Aristotle, Farabi, Ideal State, City Management, Happiness.

20. YÜZYILIN İLK YARISINDA TÜRKİYE’DE KARŞILAŞTIRMALI YÖNETİM VE ÜLKE İNCELEMELERİ ÇALIŞMALARI

Meryem ÇAKIR KANTARCIOĞLU¹

Özet

Bu çalışma, II. Meşrutiyet ve Cumhuriyet’in kuruluş dönemini de içerisine alan 1900-1950 yılları arasında, Türkiye’de yönetim alanı üzerine gerçekleştirilmiş ülke incelemeleri ve karşılaştırmalı çalışmaları konu edinmektedir. On beş yıl içerisinde bir dünya savaşı ve emperyalist işgallere karşı mücadeleyi simgeleyen bir kurtuluş savaşının verildiği çalkantılı yıllar, aynı zamanda iki siyasal rejim değişikliğine de tanıklık etmiştir. Bu yıllar içerisindeki siyasal rejim değişiklikleri, hem II. Meşrutiyet’in hem de Cumhuriyetin kuruluşu, yönetsel yeniden kuruluşu ve devletin toprak üzerinde yönetsel örgütlenmesini aciliyetle zorunlu kılmıştır. Modern, çağdaş ve rasyonel bir yönetsel yeniden kuruluşun ve örgütlenmenin aciliyetle gerçekleştirilmesi ise pragmatik biçimde ancak diğer ülke örneklerinin, deneyimlerinin ve yönetsel uygulamalarının dip köşe incelenmesi, yarayışlı görülenlerin dönemin çeşitli dergilerinde çevrilmesi ve yayımlanması, yüksekokul ve dengi okullarda ders içeriği olarak anlatılması, İçişleri Bakanlığı ve dengi kurumların tetkik heyetlerinde görev alan bürokratların araştırmaları ve çevirileri ile mümkün hale gelmiştir. Araştırmacı, yazar, bürokrat ve akademisyenler, II. Meşrutiyet ve özellikle de Cumhuriyet döneminde ülkenin güncel yönetsel ihtiyaçlarına yönelik olarak çözümler bulma arayışına girişmişler ve farklı ülke incelemelerini araştırma ve öğretilerinin konusu haline getirmişlerdir. Bu çalışmanın amacı, dönem içerisinde araştırma ve inceleme konusu edinilen bu ülke incelemelerini, çevirileri ve karşılaştırmalı çalışmaları gün yüzüne çıkarmak, Türk yönetim bilimi disiplininin ülke incelemeleri ve karşılaştırmalı çalışmalar açısından 1900-1950 yılları arasındaki örneklerini göstererek araştırmacılara tanıtmaktır.

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmış ve literatür taraması, örgütsel doküman ve arşiv incelemesi araştırma tekniklerine başvurulmuştur. 1900-1950 yılları arasında yönetsel örgütlenmeyi, kurumsal yapıları, yönetim sistemini, kamu personeline ilişkin reformları, idare hukuku açısından yapılacak düzenlemeleri ve kamu politikalarını odağına koyan ve yönetim alanında kaleme alınan karşılaştı-

¹ Arş. Gör. Dr., Dicle Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, meryem.cakir@dicle.edu.tr, ORCID: 0000-0002-9833-0280.

Bu çalışma, 2022-2023 yılları arasında gerçekleştirilen ve “Türkiye’de Yönetim Bilimi Yazarları (1900-1950)” adıyla kitaplaştırılan araştırmanın sonuçlarından yola çıkılarak hazırlanmıştır.

malı çalışmalar, çeviri yazılar ve tekil ülke incelemelerini ortaya koyabilmek adına öncelikle örgütsel doküman olarak tanımlanabilecek birincil kaynaklar, dönem dergileri taranmıştır. Bunlar arasında *Mülkiye Mecmuası* (daha sonraki isimleriyle birlikte *Mülkiye Mektebi Mecmuası*, *Mülkiye Mecmuası*, *Mülkiye İctimai İlimler Mecmuası*, *Aylık Siyasal Bilgiler Mecmuası*, *Siyasi İlimler, Mecmuası*), *Ulum-i İktisadiyye ve İctimaiyye Mecmuası*, *İstanbul Şehremaneti Mecmuası*, *Darülfünun Hukuk Fakültesi Mecmuası*, *Türk İdare Dergisi*, *Belediyeler Dergisi* gibi akademik ve kurumsal kökenli yayınlar yer almaktadır. Dergilerin seçilmesinde ülke incelemeleri, çeviriler ve karşılaştırmalı çalışmaların yoğunluğu dikkate alındığı gibi özellikle yönetim alanına ilişkin bilgi üretimine dönük olmaları, göz önünde bulundurulmuştur. Öte yandan yalnız dönem dergileri değil; derslerin kitap haline getirildiği çalışmalar, çeviri kitaplar ya da doğrudan tekil ülke incelemelerinin yer aldığı eserler de sayıca az değildir. Bunlar arasında hukuk fakültelerinde verilen kamu hukuku alanındaki anayasa hukuku ve idare hukuku ders notları; idare hukuku, nüfus işleri ve istatistik, belediyeler üzerine çeviri kitaplar ve maliye teşkilatı, denetim ve yine idare hukuku alanında ülke incelemesi ya da karşılaştırmalı eserler yer almaktadır. Çalışmada öncelikle bu dergilerde ve kitaplarda kendilerine yer bulmuş yönetsel çalışmalar taranmış, daha sonra bu halitadan yola çıkılarak tümevarım yöntemiyle çalışma konularının genel hatlarıyla hangi alanlarda yoğunlaştığı gösterilmeye çalışılmıştır.

Çalışmanın bulguları bize “aktarmacılık”la itham edilen ve bu nitelikli eleştirilere matuf olan Türk yönetim bilimi disiplininin kökenleri hakkında iddia edilenin sorgulanmasını gerektirecek bazı göstergeler sunmaktadır. Bu göstergelerden en önce geleni, dönem içerisinde kaleme alınan karşılaştırmalı yönetim çalışmalarının, ülke incelemelerinin ve çevirilerin doğrudan doğruya herhangi bir rotası ve amacı olmadan değil; günün koşulları ve yönetsel alanın gereklilikleri nazarı itibara alınarak seçildikleridir. Çalışma konuları, II. Meşrutiyet döneminde hiç de tesadüfi olmayaarak idare ve anayasa hukukunu kapsayan kamu hukuku alanına yoğunlaşmıştır. Tesadüfi değildir; çünkü Meclis-i Mebusan ve Meclis-i Ayan’dan müteşekkil yeni ve meclisli yasama düzeni, anayasal bir yönetim anlayışını beraberinde getirmek durumundadır. Bu düzen modern bir bürokratik yapılanmayı, yasaların çizdiği çerçevede taşrada hukuksal temelleri atılmış çağdaş bir yönetsel örgütlenmeyi, idare hukukunu merkezine alan bir kamu hizmeti yaklaşımını önclemiştir. Mustafa Şeref’in, Ahmed Şuayb’ın, İsmail Hakkı’nın vilayet idaresi hukuku ve idare hukuku ders notları ile Muslihiddin Adil Taylan’ın karşılaştırmalı idare hukuku ders notları Hukuk Fakültesi’nde okutulurken ders içeriklerinde, pek çok kez çeşitli boyutlarıyla, başka ülkelerin idari düzenleri ele alınmıştır. Hukuk fakültesi sıralarında, geleceğin bürokratlarına diğer memleketlerin yönetsel ve hukuksal bilgisi verilmiş, bilgi yönetsel örgütlenmede özellikle 1913 Vilayet İdaresi Kanunu ile somutluk kazanmıştır.

Sorunların daha çetrefilli hale geldiği Cumhuriyet döneminde, üç yıl içerisinde çıkarılan iki anayasa ve baştan aşağı yenilenmeye girişilen yönetsel düzene ilişkin

bilginin kaynağı, bir yandan özgün tarihsel birikim ve koşulların belirleyiciliğiyle diğer yandan “nedir” ve “nasıldır” soruları gündeme alınarak ülke örnekleri incelenmiş, pek çok çeviri çalışması yapılmıştır. Dönemin en can yakıcı sorunlarından olan nüfus bilgisinin yönetimi ve istatistik alanındaki eksiklikler, gözleri bu yöne çevirmiş ve diğer ülkelerin bu alanlardaki deneyimleri dergi makalelerine ve makale çevirilerine konu edilmiştir. Dönemin diğer bir önemli sorunu, yerel yönetimler, belediyeçilik ve şehircilik konularıdır. Özellikle 1930’lu yıllarda yabancıların elinde bulunan belediye hizmetlerinin millileştirilmesi yönünde izlenen politikalar, araştırmacıları belediyelerin idaresi konusunda diğer ülkelerin deneyimlerinden faydalanmak üzere karşılaştırmalı çalışmalara, çevirilere ve ülke incelemelerine yöneltmiştir. Öte yandan dönem boyunca gerçekleştirilen köy, belediye, istatistik, nüfus ve idari bilgilerle ilgili beynelmül yönetim kongreleri ilgiyle izlenmiş ve bunlar hakkında da özellikle belediye dergilerinde pek çok yazı yayımlanmıştır. Ülke incelemeleri ve çevirilerin odaklandığı diğer konular arasında kamu personel sistemi, mülki idare, bürokratik iş ve işlemler yer almaktadır. Yetişmiş kamu personeli eksiliğinin can yakıcı bir sorun haline dönüştüğü II. Meşrutiyet döneminden beri üzerinde çözüm önerileri aranan modern bürokrasinin oluşturulması, memur yetiştirme ve memurlara ilişkin sorunların Cumhuriyet döneminde de devam etmesi, bu alandaki çeviri yazınının kuvvetlenmesine gerekçe olmuştur.

Tüm bu tarihsel süreç içerisinde gerçekleştirilen karşılaştırmalı çalışmalar, ülke incelemeleri ve çeviriler bize Türkiye’de yönetim bilimi disiplininin kuruluş aşamasında yönetsel bilginin ne şekilde elde edildiğini, hangi alanlarda ülke dışındaki yönetsel bilgiye ihtiyaç duyulduğunu ve elde edilen bilginin nasıl kullanıldığını gösterir. Araştırmalar günümüz karşılaştırmalı çalışmalarına ışık tutacak nitelikte hem yöntem göstermesi hem de üretilmiş bilginin üzerine biriktirerek ilerlemeyi olanaklı kılması bakımından kritik önemini korumaktadır.

Anahtar Kelimeler: Karşılaştırmalı Yönetim, Ülke İncelemeleri, Yönetim Bilimi, Yönetim Tarihi

COMPARATIVE ADMINISTRATION AND COUNTRY STUDIES IN TURKEY IN THE FIRST HALF OF THE 20TH CENTURY

Abstract

This study focuses on country analyses and comparative studies in the field of administration in Turkey between 1900 and 1950, covering the establishment periods of the Second Constitutional Era and the founding periods of Republic. The aim of this study is to bring to light the country analyses, translations, and comparative studies undertaken during this period, showcasing the roots of Turkish administrative science discipline in terms of country analyses and comparative studies, and introducing them to researchers. This study employed a qualitative research method, utilizing literature review, organizational document analysis, and archival research techniques. In order to reveal comparative studies, translated writings, and

individual country analyses written in the field of administration, focusing on organizational structures, institutional frameworks, administrative systems, reforms related to public personnel, regulations from the perspective of administrative law, and public policies between 1900 and 1950, primary sources that could be defined as organizational documents were primarily examined through periodicals of the era. Indeed, comparative studies, country analyses, and translations conducted over time provide valuable insights into the acquisition and utilization of administrative knowledge during the formative stages of the administrative science discipline in Turkey. These endeavors reveal the areas where external knowledge was needed and how it was incorporated into local practices. Importantly, such studies play a crucial role in informing contemporary comparative research by showcasing methodologies and facilitating the advancement of accumulated knowledge.

Keywords: Comparative Administration, Country Studies, Administrative Science, History of Administration.

TÜRKİYE'DE SOSYAL YARDIMLARIN GELİR DAĞILIMINDA ADALET BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ

Mete ÇAPAR¹, Oğuz ÖZTUNÇ²

Özet

Sosyal yardımlar, toplumda çalışabilecek durumda olmayan ve yoksul kesimler için önemli bir konumdadır. Gelir dağılımında adalet ve fırsat eşitsizliği gibi konular etrafında şekillenen tartışmalarda ele alınan sosyal yardımlar, toplumsal bir nitelik taşımaktadır. Bu nedenle sosyal yardımlar, yoksulluğun önlenmesi ve daha adil bir gelir dağılımı elde etme yöntemi olarak hükümet politikalarında yer almakta ve kamu bütçesinde önemli bir paya sahip olmaktadır. Türkiye’de, Covid-19 pandemisi sonrası kronik hale gelen yüksek enflasyon ortamında, gelir dağılımında adalet meselesi giderek daha çok tartışılan bir konu haline gelmiştir. Bu kapsamda, çalışmanın amacı Türkiye’de sosyal yardımların, gelir eşitsizliğinin azaltılması üzerindeki katkısının hangi boyutlarda gerçekleştiğini anlamaktır. Çalışmada, gelir dağılımında adaletin, toplumsal düzeyde arzu edilen bir olgu olduğu kabul edilmekte ve bu bağlamda yorumlayıcı yaklaşım yöntemi kullanılmaktadır.

İktisadi temelde, piyasa mekanizmasının toplumsal nitelikte olan konularda çözümsüz kalması ya da çözümlerin büyük etkinlik kayıplarıyla sonuçlanması, kamu mallarının ve bunun tamamlayıcısı olarak sosyal yardımların devlet tarafından sunumunu gerektirmiştir. Bu çerçevede, refah devleti ya da sosyal devlet olarak tanımlanan devletin görevleri, bireylerin gelirle ölçülen faydalarına odaklanmakta ve bunun toplamı olarak sosyal faydayı artırmayı hedefleyen bir iktisadi kalkınma yaklaşımıyla şekillenmektedir. Bununla birlikte, gelir ve adalet konusuna devlet temelinde bir çözüm sunmak sorunsuz değildir. Kamu harcamalarının oluşturacağı mali yük sorunu ve sosyal yardımların yaratabileceği teşvik sorunları bulunmaktadır. Bütçe açıkları, enflasyon ve makroekonomik istikrarsızlıkların pozitif ilişkisi mali yük sorununun temelinde bulunan etmenlerdir. Bu bakımdan, enflasyonist dönemlerde mali istikrar konusu ön plana çıkmakta ve bütçe planlaması önem kazanmaktadır. Ekonominin enflasyon dönemlerinde mali yük sorununu önemseyen görüşler, mali istikrarın sağlanması için kamu harcamalarında kesintilerin yapılmasını önermektedir. Teşvik sorunları ise, kamu harcamalarının sağladığı refah sonucu bireysel çabalardaki kayıp-

¹ Doktora Öğrencisi, Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Anabilim Dalı, e-posta: metecapar-ogr@kku.edu.tr, ORCID: 0000-0001-9325-1498

² Doktora Öğrencisi, Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Anabilim Dalı, e-posta: oguzoztunc-ogr@kku.edu.tr, ORCID: 0000-0002-0296-6947

ları ifade etmektedir. Bu durumlar göz önünde bulundurulduğunda, gerçekleştirilen kamusal hizmetlerin ve sosyal yardımların ekonomide genellikle etkinsizliklere yol açabildiği düşüncesini beraberinde getirmektedir.

Gelirin yeniden dağılımını hedefleyen politikaların, refah hususunda neyi ölçüt olarak aldığı sonuçlar açısından önemli olmaktadır. Etkinsizlik problemlerinin çözümü için temel ölçüt olarak yalnızca gelirin baz alınması, insanların özgürlüğüne ve eylemselliklerine bağlı işlevlerinin gözden kaçmasına sebep olabilmektedir. Bu bağlamda, insanların gelir kazanma ihtiyacını güdüleyen durumlar, yalnızca arzuların tatminini içeren tüketim olgusuyla değil, insanların kendilerini gerçekleştirmelerine olanak tanıyan bir kapasite oluşturma süreci olarak da açıklanmaktadır. Bu vesileyle, mali istikrarı sağlama konusuna kapasite ihtiyacını ve makroekonomik hedefleri göz önünde bulunduran daha geniş bir pencerede yaklaşım mümkün olabilmektedir. Sosyal yardımların işlevsel sorunları da içeren nitelikte aynı çözümleri de sunması, hem gelir yaratıcı etkisi hem de beşeri sermaye oluşumuna katkısı bakımından daha geniş bir kalkınma vizyonu sunmaktadır.

Türkiye’de büyük kısmı nakdi olarak sağlanan sosyal yardımların, gayri safi yurtiçi hasıla (GSYH) içerisindeki payının 2019 yılından beri azaldığı gözlemlenmiştir. Gelir eşitsizliğindeki durum, 2013 yılından beri belirgin bir trend izleyerek kötüleşmektedir. En yüksek gelir gruplarına ait gelirlerinin saptanmasındaki zorluklar düşünüldüğünde, gelir dağılımındaki durum daha adaletsiz bir görüntü çizmektedir. Gelir eşitsizliğinde gözlemlenen tablo sosyal yardımların etkisinden arındırıldığında ise, 2019 yılından itibaren keskin bir kırılımla gelir dağılımında adaletin bozulduğu görülmektedir. Bununla birlikte, 2019 yılında insani gelişim de önemli ölçüde gerileme kaydetmiştir. Covid-19 pandemisinin etkileri bu hususta ön plana çıkan bir konudur. Genel tabloya bakıldığında ise 2019 yılında yaşanan kırılmanın enflasyonun etkisiyle devamlılık kazandığı düşünülmektedir.

Enflasyonun gelir dağılımını bozucu etkileri genel olarak kabul görmüş bir durumdur. Bu bakımdan, Türkiye’de uzun süredir devam eden yüksek enflasyon gelir eşitsizliğinin artmasında etkili olmuştur. Süregelen yüksek enflasyon, kamu harcamalarının mali yükünü de artırmıştır. Bu nedenle, enflasyon döneminde mali istikrar arayışının bir etkisi de büyük kısmı nakdi olarak sağlanan sosyal yardımlarda yapılan kesintilerde görülmüştür. Bu bakımdan, sosyal yardımların GSYH içerisindeki payının azalması, enflasyonun gelir eşitsizliğine katkısının başka bir boyutunu oluşturmuştur. Enflasyon döneminde mali istikrar ihtiyacı önemli olsa da kalkınmaya insan merkezli ve uzun dönemli bakış açısından bakıldığında kamu harcamalarının etkisinin iyileştirici nitelikte olacağı düşünülmektedir. Bu nedenle, sosyal yardımların kurumsal temellere dayanması ve mümkün olduğu ölçüde aynı nitelikte olması dikkat edilmesi gereken bir konudur. Türkiye’de sosyal yardımların mahiyetinin kapasitelerin oluşturulmasını hedeflemesi, hem insani gelişim yönünden hem de gelir yaratıcı etkisi bakımından ilerleyen dönemlerde kalkınmada itici bir rol oynayabilir.

Anahtar Kelimeler: Gelir Eşitsizliği, Sosyal Yardımlar, Kalkınma, Kapasiteler Yaklaşımı, Enflasyon.

SOCIAL JUSTICE AND THE DISTRIBUTION OF INCOME: EVALUATION OF SOCIAL ASSISTANCE IN TURKEY

Abstract

Social assistance has a social character in terms of creating justice in income distribution. Therefore, social assistance is included in government programs and resources are allocated from the public budget. Social assistance is a controversial issue that may lead to inefficiencies in terms of incentive problems and the financial burden of public expenditures. The aim of this study is to understand the extent to which social assistance contributes to reducing income inequality in Turkey. In this study, it is assumed that fairness in income distribution is a socially desirable phenomenon and in this context, the interpretive approach method is used. In this context, social assistance is evaluated in the context of the recent changes in income inequality in Turkey. The findings of the study reveal that after 2019, with the decline in the share of social assistance in GDP, the trend of increasing income inequality has deteriorated. As a matter of fact, fiscal stabilization efforts, which have become important with the cornicized high inflation, have been effective in this situation. Although the need for fiscal stabilization is important in a period of inflation, the impact of public expenditures is likely to be ameliorative when development is viewed from a people-centered and long-term perspective. Therefore, social assistance should be based on institutional foundations and should be in-kind to the extent possible. If the nature of social assistance in Turkey aims to build capacities, it can play a driving role in development in the future, both in terms of human development and income generation.

Keywords: Income Inequality, Social Transfers, Development, Capacity Approach, Inflation.

TÜRKİYE’DE ÇEVRE POLİTİKALARININ YEREL YÖNETİMLER ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Minure Sude KÖSE¹

Özet

Bu çalışmanın amacı Türkiye'deki çevre politikalarının ve çevre yönetiminin gelişimini incelemek ve bu bağlamda yerel yönetimlerin rolünü anlamaktır. Sağlıklı bir toplumsal düzenin temel koşulu, güvenliğin yanı sıra kültürel ve estetik çevrenin korunmasını da içermektedir. Bu sebeple sürdürülebilir bir çevre kapsamında bugünkü neslin gelecek nesli etkilemeden kararlar alması beklenir. Çevre küresel bazda değerlendirilmesi gereken bir konu olsa da bu çalışmada sadece Türkiye üzerinden değerlendirmeler yapılacaktır. Çevre, genel olarak bireylerin ve toplumun yaşamını etkileyen tüm faktörlerin bir araya gelmesiyle oluşan bir kavramdır. İnsan faaliyetleri sonucunda ortaya çıkan olumsuz etkiler ve ekolojik dengenin bozulması ise çevre sorunlarını oluşturur. Çevre sorunlarının önlenmesi amacıyla toplumun çevre ile ilişkisini düzenlemek için ortaya konulan hedefler, amaçlar, normlar ve ilkeler ise çevre politikalarını oluşturmaktadır. Dünyanın farklı bölgelerinde farklı politikalar uygulansa da modern ulus devletler olarak sayabileceğimiz devletlerde geliştirilen politikalar genellikle idari ve siyasi sisteme karşılık gelmektedir. Bu noktada her ne kadar merkezi hükümetlerin yasal ve idari organları yoluyla düzenlemeye gitse de merkezin gücünün belli kısmı yerel yönetimler tarafından kullanılmaktadır. Bu noktada yerel yönetimlerin uyguladığı politikaların idari ve siyasi sisteme uygunluğu önem taşımaktadır. Çevre sorunları öncelikle ortaya çıktıkları yörede ve o yörenin çevresindeki yerler de insanların yaşamını tehdit edeceğinden çevre sorunlarını yerel sorunlar olarak incelemek daha doğru olacaktır. Küresel uzantıları ne olursa olsun çevre sorunları bir yerden kaynaklanan ve öncelikle o yeri ilgilendiren ve olanaklar dahilinde orada çözülmesi gereken sorunlardır. Hükümet bu çerçevede yerel yönetimlere birtakım yetkiler vermiştir. Günümüzde, yerel yönetimlerin çevre konusundaki rolü giderek artmaktadır. Yerel yönetimler, çevre ile ilgili hizmetlerin sunumu konusunda önemli yetki ve sorumluluklara sahiptirler. Türkiye’de, çevre yönetimi konusundaki bilinçlenme süreci 1972 Stockholm Konferansı’na dayandırılabilir. Bu süreçte çevre politikalarının geliştirilmesi ve uygulanması için çeşitli yasal düzenlemeler yapılmıştır. Bu tarihe kadar çevre politikalarının ele alındığı bağımsız bir kurum ve kuruluştan bahsetmek pek mümkün değildir. Ancak 1972 yılındaki konferanstan sonra Türkiye’de çevre ile ilgili örgütlenme yoluna gidilmiştir Türkiye’de çevre kavramının gündemi,

¹ Yüksek Lisans Öğrencisi Minure Sude Köse, Bülent Ecevit Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Alanı, mnrdsks67@gmail.com, ORCID: 0000-0002-0175-0386

çeşitli yasal düzenlemelerle şekillenmiştir. İlk çevre düzenlemeleri, sağlığın korunması amacıyla hijyen önlemlerini içermektedir. Ancak, çevre sorunlarının daha geniş bir şekilde ele alınması gerektiği anlaşıncaya kadar çevre politikaları çeşitlenmiş ve genişletilmiştir. 1983 yılında çıkarılan 2872 sayılı Çevre Kanunu, çevrenin iyileştirilmesi ve biyoçeşitliliğin korunması gibi amaçlar doğrultusunda düzenlenmiştir. Çevre sorunlarının başlıca sebeplerinden sayılabilecek olan insanlığın hızlı artışı, kentleşme, sanayileşme gibi etkenler çevre sağlığının korunması kapsamında cezai ve hukuksal sürecin başlamasına da öncülük etmiştir. Bu süreç Çevre Kanunu'nun, çevre ihlallerinin çoğunu, idari yaptırımla denetlemesine neden olmuştur. Türkiye'deki çevre politikalarının gelişimi, uluslararası arenadan da etkilenmiştir. Avrupa Birliği müzakereleri, Türkiye'nin çevre politikalarını AB standartlarına uyumlu hale getirmesini gerektirmiştir. Bu doğrultuda, 1983 yılında çıkarılan 2872 sayılı Çevre Kanunu, 2006 yılında 5491 sayılı yasa ile değiştirilmiş ve çevrenin sürdürülebilirliği prensibine daha fazla önem verilmiştir. Çevre sorunları başta kentin ve kent halkının sorunları olduğu için belediyeleri yakından ilgilendirmektedir. Bu bağlamda ilk olarak 1580 sayılı Belediye Kanunu'nda belediyelere çevrenin korunması ve temizlenmesi gibi görevler verilmiştir. Belediyelere çevre konusunda verilen bu görev ve yetkiler idari kolluk hizmeti niteliğindedir. Günümüzde ise belediyeler 5393 sayılı Belediye Yasası'na tabidir. Bu yasa ile belediyeler, çevre politikalarında daha somut adımlar atan yönetimlere dönüşmüşlerdir. Çevre politikalarının yerel düzeyde uygulama alanı bulmasının yanı sıra yerel yönetimler, çevre konusunda toplumda farkındalık oluşturmaya hedefleyen ve çevre bilincini artıran yönetimlerdir. Yerel yönetimleri sadece belediyeler ile sınırlamak doğru değildir. Türkiye'de yerel yönetimlerin diğer ayağını köyler ve il özel idareleri oluşturur. Köyler ve il özel idareler de belediyeler gibi, çevreyle ilgili birçok konuda doğrudan sorumludur. Atık yönetimi, su ve hava kirliliği kontrolü, yeşil alanların korunması gibi çevresel konularda il özel idareleri ve köylerde, yerel düzeyde politikalar geliştirir ve uygularlar. Yerel yönetimlerin politikaları, merkezi hükümet tarafından yetki ve görev paylaşımı ile belirlenmiştir. Ancak iş birliği ilkesi kapsamında devletin tüm yönetim birimlerinin, sivil toplum kuruluşlarının ve hatta diğer tüm kurum ve kuruluşların çevre ile ilgili konularda ortak hareket ettiği görülmektedir. Yönetişim esasına dayanan bu ilke, çevre sorunlarını tüm insanlığın ortak sorunu olarak kabul etmektedir. Bu kapsamda mali kaynak bakımından düşünüldüğünde merkezi yönetimlerin payı unutulmamalıdır. Bu çalışma da yöntem olarak literatür taramasına gidilerek konu ile ilgili kaynaklar incelenmiş ve tematik analize göre bir şema çıkarılmıştır. Çalışmada öncelikle bireyin ve toplumun sosyal, kültürel yaşamını etkileyen çevre konusunun kapsamına değinilecek sonrasında da yerel yönetimler üzerine düşen sorumluluklardan bahsedilecektir. Yerel yönetimler, çevre sorunlarının meydana geldiği birincil alanlar olarak önemli bir rol oynarlar. Kentlerin çevre kirliliğine dair negatif etkileri, özellikle yerel düzeyde yoğun bir şekilde hissedilir. Bu nedenle, yerel yönetimlerin çevre sorunlarının hem oluşumunda hem de çözümünde önemli bir katkısı vardır. Genel olarak bakıldığında ise yerel yönetimlerin çevreyle ilgili konularda aldığı sorumluluk, merkezi hükümete

göre daha fazla olmaktadır. Çalışma, yerel yönetimlerin çevre politikalarındaki önemini ve etkisini vurgulayarak, bu alanda yapılan araştırmalara bir katkı sağlamayı amaçlamıştır. Bu çalışma kuram araştırmalarında, yerel yönetimlerin çevre konusundaki politika oluşturma, uygulama ve denetleme süreçlerindeki rolüne dikkat çekerek, alan çalışmalarını teşvik etmektedir. Ayrıca çalışma, çevre sorunlarına karşı toplumsal bilinç ve farkındalık oluşturmaya hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Çevre Politikaları, 2872 Sayılı Kanun, Belediye Yasası, İl Özel İdareleri, Köy Kanunu.

THE EFFECTS OF ENVIRONMENTAL POLICIES ON LOCAL GOVERNMENTES IN TURKEY

Abstract

The aim of this study is to examine the development of environmental policies and environmental management in Turkey and to understand the role of local governments in this context. The basic condition of a healthy social order includes the protection of the cultural and aesthetic environment as well as security. For this reason, within the scope of a sustainable environment, today's generation is expected to make decisions without affecting the next generation. Although the environment is an issue that needs to be evaluated on a global basis, evaluations will be made only on Turkey in this study. Environment is a concept formed by the combination of all factors that affect the lives of individuals and society in general. The negative effects that occur as a result of human activities and the deterioration of the ecological balance constitute environmental problems. The goals, objectives, norms and principles set forth to regulate the relationship of the society with the environment in order to prevent environmental problems constitute environmental policies. Although environmental policies are regulated through the legal and administrative organs of the central government, the fact that environmental problems arise from human activities living in a certain region has increased their impact on local governments. In this study, as a method, literature review was examined, sources related to the subject were examined and a scheme was drawn up according to thematic analysis. In the study, first of all, the scope of the environmental issue affecting the social and cultural life of the individual and the society will be mentioned, and then the responsibilities of local governments will be mentioned. Environmental problems are closely related to local governments, as they are primarily the problems of the city and the people of the city. For this reason, in this study, it was aimed to contribute to the research in this field by emphasizing the importance and impact of local governments in environmental policies.

Keywords: Environmental Policies, 2872 Sayılı Kanun, Belediye Yasası, İl Özel İdareleri, Köy Kanunu.

AKILLI ŞEHRİN AKILLI SAKİNLERİ? BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİNİN AKILLI KENT STRATEJİLERİNDE İNSAN KAYNAĞI BOYUTU

Muhammed Z. ÇIĞMAN¹, Osman Erdal ŞAHİN², Emre AKCAGÜNDÜZ³

Özet

Şehirler yalnızca insan, kültür, para ve iktidarın değil, sorunların da temerküz ettiği alanlardır. Şehir hayatı karmaşılaştıkça şehir sorunları da netameli bir hâl almaktadır. Bilgi ve iletişim teknolojilerinin bu sorunların çözümü için kullanılması fikri akıllı şehir kavramını gündeme getirmiştir. Son zamanlarda daha da popülerleşen kavram, adeta ideal şehri imleyen çağdaş bir ütopyaya dönüşmüştür. Tanımlayanın ideal şehir algısına göre farklı görünümlere bürünen akıllı şehrin kavramsal içeriği iyice belirsizleşmiştir. Bununla birlikte, akıllı şehrin kavramsal içeriğine ilişkin dört yaklaşım tespit etmek mümkündür: 1- Teknoloji odaklı akıllı şehir yaklaşımı, akıllı şehri bilgi ve iletişim teknolojilerinde görülen değişimin tabii bir sonucu olarak ele alma eğilimindedir. ABD’deki bazı teknoloji firmaları ve araştırmacılar bu yaklaşımın güçlü savunucularıdır. 2- Yönetişim odaklı akıllı şehir yaklaşımı, teknolojik indirgemeciliğe karşı çıkarak teknolojik gelişmelerle uyumlu yönetim modelleri geliştirmek gerektiği varsayımına dayanmaktadır. 3- İnsan kaynağı odaklı akıllı şehir yaklaşımı, *şehri akıllı hâle getiren, sakinleridir* varsayımından hareket etmektedir. Buna göre, bir şehir yaratıcı nüfusu kendine çekebildiği ölçüde akıllıdır. 4- Eklemeli yaklaşım, akıllı şehri teknoloji ve onun insan hayatına etkileri bakımından farklı etmenlerin bir birleşimi olarak ele almaktadır. Avrupa merkezli bu yaklaşım diğer yaklaşımlardan daha çok benimsenmektedir.

İnsan kaynağı, teknoloji odaklı yaklaşım dışındaki bütün akıllı şehir tanımlamaları için önemli bir unsurdur. Başından itibaren eğitim ve yaratıcılık gibi konular ekseninde gelişen insan kaynağı odaklı yaklaşım açısından bu durum yeterince açıktır. Yönetişim odaklı ve eklemeli yaklaşımlar ise akıllı şehri oluşturan manevi unsurlara (~yazılım) en az maddi unsur (~donanım) kadar önem verilmesi gerektiği varsayımı ile insan kaynağının altını çizmektedir. Zira herhangi bir akıllı şehir teknolojisinin sunulması ancak şehir sakinleri tarafından gerektiği şekilde kullanılabilmesi hâlinde anlamlıdır. Bu ise şehir sakinlerinin kendilerine sunulan akıllı teknolojiler

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, mzahid.cigman@dpu.edu.tr, Orcid: 0000-0001-9761-4102

² Dr. Öğr. Üyesi, Muş Alparslan Üniversitesi, e.sahin@alparslan.edu.tr, Orcid: 0000-0002-5964-4981

³ Doç. Dr., Trakya Üniversitesi, emreakcagunduz@trakya.edu.tr, Orcid: 0000-0003-2829-0794

hakkında bilgilendirilmelerini (hatta gerekiyorsa eğitilmelerini) gerektirmektedir. Akıllı şehrin insan kaynakları boyutu, teknoloji okur yazarlığı dışında, şehrin rekabet gücünün artırılmasını da kapsamaktadır. Nitelikli insan kaynağı, şehirlerin bir-biriyle rekabetinde stratejik üstünlük sağlayacak bir unsurdur. Büyük şehirlerin bu unsurun çekilmesinde ekonomik büyüklük ve kültürel canlılık gibi avantajları mevcuttur. Şehirle birlikte sorunların da büyümesi ise önemli dezavantajlarıdır. Teknolojik ilerlemeleri bu sorunların çözümünde kullanarak şehirleri daha yaşanabilir hâle getirmek, anılan dezavantajın giderilmesi için gereklidir. İnsan kaynağı ile akıllı şehir arasında, ayrıca, teknoloji profesyonelleri rekabeti bakımından da bir ilişki bulunmaktadır. Yalnızca firmalar ve ülkeler değil, şehirler de teknoloji rekabeti içindedir. Akıllı teknolojileri dışarıdan getiren bir şehir, akıllı şehir teknolojilerinin pazarı olmaktan öteye gidemeyecektir. Kendi ihtiyaçları doğrultusunda akıllı teknolojiler geliştirebilen hatta bunları diğer şehirlere ihraç edebilen bir şehir, tam anlamıyla akıllı şehir olarak adlandırılmaya hak kazanacaktır. Bu teknolojilerin geliştirilebilmesi ise bunları geliştirebilecek yetenek ve yeterliğe sahip insan kaynağının varlığına bağlıdır.

Bu çalışmanın amacı, Türkiye’de yerel yönetimlerin akıllı şehir stratejilerinde insan kaynağı boyutunun yerini tespit etmektir. Çalışmanın yöntemi temel nitel araştırmadır. Araştırmada, Türkiye’deki büyükşehir belediyelerinin (n=30) akıllı şehre ilişkin insan kaynağı stratejileri incelenmektedir. Büyükşehir belediyelerinin çalışma gerekçesi, buralardaki beledi sorunların daha kapsamlı ve karmaşık olmasıdır. Araştırmada veri kaynağı olarak büyükşehir belediyelerinin resmî internet siteleri kullanılmıştır. İnternet sitelerinden ulaşılabilen strateji belgeleri ve haberler; 1-belediyenin bir akıllı şehir strateji belgesine veya beyanına sahip olup olmadığı, 2-belediyenin genel stratejisinde ve varsa akıllı şehir stratejisinde hangi yaklaşımın hâkim olduğu, 3- akıllı şehir stratejisinde teknoloji okur yazarlığı, insan kaynağı rekabeti ve teknoloji rekabeti ölçütlerine nasıl yer verildiği tespit edilmiştir. Kodlamalar yazarlar tarafından ayrı ayrı yapılmış, farklı tespitler üzerinde tartışılarak görüş birliğine varılmıştır.

Bu çalışmanın bulguları, Türkiye’deki büyükşehir belediyelerinin tamamında bir akıllı şehir gündemi olduğunu göstermektedir. Ancak, konunun öncelik sırası bakımından belediyeler arasında ciddi bir değişkenlik söz konusudur. Özellikle nüfusça kalabalık, sosyoekonomik göstergeler açısından gelişmiş şehirlerde belediyelerin akıllı şehir konusunda daha büyük önem atfettiği görülmüştür. Bu belediyelerde akıllı şehir stratejik planlarda amaç düzeyinde kendine yer bulabilmektedir. Ayrıca, İstanbul Büyükşehir Belediyesi ve Sakarya Büyükşehir Belediyesi gibi bazı belediyeler genel stratejik planlarının yanı sıra akıllı şehir stratejisi belgeleri de hazırlamışlardır. Öte yandan bazı belediyelerin akıllı kavşaklar, akıllı duraklar, akıllı park sistemi gibi daha ziyade ulaşım ile ilişkin konularda bilgi ve iletişim teknolojilerinin devreye sokulmasıyla sınırlı bir akıllı şehir kavrayışına sahip oldukları gözlemlenmiştir. Büyükşehir belediyelerinin çoğunda teknoloji odaklı yaklaşımın hâkim olduğu, eklemeli anlayışın bunu izlediği tespit edilmiştir. Akıllı şehir strate-

jisi hazırlayan veya stratejik planlarında akıllı şehre daha önemli bir yer ayıran belediyelerin eklemeli anlayışa daha yakın oldukları belirtilebilir. Yönetişim odaklı yaklaşım ve insan kaynağı odaklı yaklaşım hiçbir büyükşehir belediyesinde baskın eğilim olmamıştır. Bununla birlikte eklemeli yaklaşımı benimseyen belediyelerin insan kaynağına önem verdikleri bulgulanmıştır. İnsan kaynağı vurgusu, eklemeli yaklaşımı benimseyen belediyeler arasında da değişkenlik göstermektedir. İstanbul Büyükşehir Belediyesi teknoloji okur yazarlığı, insan kaynağı rekabeti ve teknoloji rekabeti ölçütlerinin tamamına yönelik tedbirler öngörmüştür. Sakarya Büyükşehir Belediyesi ise teknoloji okuryazarlığı ve teknoloji rekabeti konularına değinmiştir. Diğer belediyelerde insan kaynağı vurgusu nispeten zayıftır. Türkiye’de yerel düzeydeki akıllı şehir algısının, bazı değerli istisnalar dışında, insan kaynakları vurgusu taşıyamaması sorunlu bir durumdur. Zira şehir sakinleri tarafından etkin olarak kullanılamayacak teknolojilerin ithal edilmesinin, ülke ve şehir kısıtlı kaynaklarının dev teknoloji firmalarına transfer edilmesinden başka bir anlamı yoktur. Bu bakımdan, akıllı şehrin diğer boyutlarının yanı sıra insan kaynağı boyutunun da yerel yönetimlerce dikkate alınması faydalı olacaktır.

Bu çalışma -bildiğimiz kadarıyla- Türkiye’deki akıllı şehir anlayışında insan kaynağı boyutunu sorgulayan ilk araştırmadır. Bu bakımdan yazına katkıda bulunma potansiyeli taşımaktadır. Görüşme ve katılımcı gözlem gibi unsurlarla verinin çeşitlendirilmesi ve büyükşehir belediyeleri dışındaki yerel yönetimlerin araştırılarak kapsamın genişletilmesi, araştırma konusuna ilişkin daha kapsamlı ve geçerli sonuçlara ulaşmaya yardımcı olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Akıllı Şehir, Akıllı Şehir Stratejisi, İnsan Kaynağı, Büyükşehir Belediyesi

SMART RESIDENTS OF THE SMART CITY? HUMAN RESOURCE DIMENSION IN THE SMART CITY STRATEGIES OF TURKISH METROPOLITAN MUNICIPALITIES

Abstract

Smart cities are idealized today. Accordingly, different conceptual contents of the smart city have been put forward. In addition to smart city concepts that emphasize technology, human resources and governance, there is also an eclectic concept that brings them together. The aim of this study is to determine the place of the human resources dimension in the smart city strategies of local governments in Turkey. Basic qualitative design method was used in the study. In this context, the official websites of metropolitan municipalities in Turkey were scanned. A smart city agenda has been identified in all metropolitan municipalities. However, there are differences regarding the importance of a smart city and what it means. Metropolitan municipalities generally consider smart cities from a technology-oriented perspective. In some metropolitan municipalities, an eclectic view prevails. Some examples, such as Istanbul Metropolitan Municipality and Sakarya Metropolitan

Municipality, allocate an important place to human resources in the smart city strategy. However, municipalities generally tend to neglect human resources in smart city strategies. Nonetheless, city residents must have a certain level of technology literacy in order to benefit from the smart city applications offered to them. In addition, in order to compete with other cities, cities need to attract human resources that can produce smart technologies. For these reasons, it is recommended that local governments consider the human resources dimension in smart city strategies.

Keywords: Smart City, Smart City Strategy, Human Resources, Metropolitan Municipality

COĞRAFI İŞARETLİ GRAVYER PEYNİRİNİN EKOLOJİK İHTİYAÇLARI

Murat FIÇICI¹, Sefa ÇELEBİ¹, Evren AVŞAR¹

Özet

Bu çalışmanın amacı 1877’de Ardahan Kars bölgesinin Ruslara savaş tazminatı olarak verilmesinden sonra Rusların ekonomik kalkınma planları arasında bulunan gravyer peyniri üretimini başlatması ile günümüze kadar gelmiş ve kültürel bir miras olarak değer gören bu peynirin coğrafyamız ile olan ilişkisi ve üretimi için bölgede aranılan şartların incelenmesi aynı zamanda neden bu bölgenin seçilmiş olduğuna dikkat çekmektir.

Bölgede üretim için Rusların İsviçre’den getirttiği Davit Mozerin adlı kişinin belirlediği 3 üretim alanı tespit edilmiş ve bu bölgelerde arazi çalışmaları yapılmıştır. MGM (Meteoroloji Genel Müdürlüğü) tarafından bu bölgelerde bulunan istasyonlardan 30 yıllık rüzgâr verisi elde edilmiş, alınan veriler ile Arcgis 10.5 programı üzerinde bölgenin yükselti, topografya ve rüzgâr yönlerini net bir şekilde gösteren haritalar oluşturulmuştur.

Gravyer peyniri üretimi kapsamında dikkat edilen başlıklar rüzgâr, rakım, endemik bitkileri ve topografya olarak belirlenmiştir. MGM (Meteoroloji Genel Müdürlüğü) den alınan veriler ışığında rüzgâr yönlerinin peynir üretim alanlarının bulunduğu yerlerde kuzey-güney yönlü yıl boyunca hakim olduğu tespit edilmiş ve hakim döneminin peynir üretimi zamanına denk geldiği tespit edilmiştir. Üreticilerin peynir üretiminde rakım değerini en az 1800 m olarak belirlemesine dikkat çekilmiş ve bu rakım değerine bağlı olarak bölgede bulunan endemik bitki türlerinin süt kalitesi üzerine etkisi olduğu ve bunun peynir üretimi için önemli olduğu tespit edilmiş mandıralarında bu şartlara uygun şekilde bulunan yerlere kurulduğu gözlemlenmiştir.

Eski zamanlardan bu yana ekonomik faaliyet kapsamında üretilen gravyer peyniri bölgede kültürel bir miras olarak ve yurt içi, yurtdışı ticareti yapılan bir ürün olduğundan gerekli üretim şartları ve ekolojik ihtiyaçları incelenmiş ve çalışmada bu şartlara açıklık getirilmiştir.

Anahtar Kelime: Gravyer peyniri, kültürel miras, hayvancılık

¹ Ardahan Üniversitesi, İnsani Bilimler ve Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Bölümü

ECOLOGICAL NEEDS OF GEOGRAPHICALLY SIGNED GRUYERE CHEESE

Abstract

The aim of this study is to examine the relationship of the geography of our region with the production of Emmental cheese, which has been valued as a cultural heritage since the initiation of its production by the Russians after the Ardahan-Kars region was given to the Russians as war indemnity in 1877, and to investigate the conditions sought in the region for its production, as well as to draw attention to why this region was selected.

For production in the region, three production areas determined by a person named Davit Mozerin brought from Switzerland by the Russians have been identified, and field studies have been conducted in these areas. Wind data for 30 years from the stations in these regions were obtained by the MGM (Meteorology General Directorate), and maps clearly showing the elevation, topography, and wind directions of the region were created on the ArcGIS 10.5 program using the acquired data.

Topics considered within the scope of Emmental cheese production are wind, altitude, endemic plants, and topography. Based on the data obtained from the MGM (Meteorology General Directorate), it has been determined that the prevailing wind directions are north-south throughout the year in the locations of cheese production areas, and it has been determined that the dominant period coincides with the cheese production time. Attention has been drawn to the fact that producers determine the altitude value for cheese production as a minimum of 1800 m, and it has been observed that dairies are established in places suitable for these conditions, considering that the endemic plant species in the region have an effect on milk quality and are important for cheese production.

Since Emmental cheese has been produced as a cultural heritage in the region as an economic activity since ancient times and is a product traded domestically and internationally, necessary production conditions and ecological requirements have been examined, and clarity has been provided on these conditions in the study.

Keywords: Gruyere cheese, cultural heritage, livestock

KENT KİMLİKLERİNİ TEHDİT EDEN BİR OLGU OLARAK DEPREMLER: 6 ŞUBAT DEPREMLERİNİN ETKİSİ

Murat SEZİK¹

Özet

Kent ve kentleşme sürecinin izleri insanlık tarihinin derinliklerine kadar gitmesine rağmen kent olgusu sanayi devrimiyle ilişkilendirilerek ele alınmaktadır. Kentler tarihsel süreç içerisinde oluşmuş, gelişmiş ve anlam kazanmışlardır. Her bir medeniyet, oluşturmuş olduğu kentler üzerinden varlığını görünür kılmış ve kendilerine özgü yaşam şekilleriyle kentleri şekillendirmiştir. Kentler bu yönüyle sadece yaşadığı dönemin kültürünü yansıtan tanıklar olmanın ötesinde, geçmişten bilgi taşımakta ve geleceğe ışık tutmaktadır.

Kentler fiziksel ve kültürel bir mekân olduğundan, kimliklidirler ve kentlere kimliğini kazandıran unsurlar da çok yönlüdür. Kentte yaşayanların gündelik yaşamlarından, mutfak kültürüne ve kentin mimarisine varıncaya kadar bir dizi öge kent kimliğini oluşturmaktadır. Neticede kent kimliği, bir kenti diğerlerinden ayıran özellikleri ile kendine has tarihi, siyasi, sosyal ve ekonomik süreçlerden oluşan bir olgudur. Bu kimlik öğeleri içerisinde kenti en iyi anlatan, başka bir ifadeyle ona kimlik kazandıran unsurlar arasında sivil mimari örnekleri, tarihi yapılar, kamu binaları, dini mekânlar öne çıkmaktadır. Çünkü mekân, kentsel kimliği belirleyen en önemli figür olmakla beraber toplumsal belleğin bir izdüşümü olarak değerlendirilmektedir.

Günümüzde yaşanan doğal afetler, kentler üzerinde önemli tahribatlara yol açmakta ve kentlerin fiziksel yapılanmasını değiştirebilmektedir. Bu afetlerden birisi de 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş depremleridir. Bu depremler on bir ili etkilemiş; fakat Hatay, Kahramanmaraş, Malatya ve Adıyaman illerinde çok ciddi bir yıkımla karşılaşmıştır. Bu dört ilde, başta şehir merkezleri olmak üzere çok geniş alanlarda yaşanan yıkımlar neticesinde kente kimlik kazandıran tarihi ve kültürel yapılar önemli ölçüde hasar görmüştür.

Kentlerin kimlik unsurlarından olan kültür varlıkları açısından çok sayıda tehdit unsuru bulunmaktadır. Fakat bunlardan en tehlikeli olanı doğal afetlerdir. Çünkü toplumu tarihine bağlayan değerler zarar görmektedir. Kentler yeniden imar ve ihya edilirken eski yapıların yerine yenilerin yapılması toplumun geçmiş yaşantısının tanıklarının da yok edilmesi anlamına gelmekte ve zarar gören her bir tarihi yapı, sivil mimari örneği kent kimliğini olumsuz yönde etkilemektedir. Depremler neticesinde kentin doğal ve yapay çevre unsurları (kentin morfolojisi) önemli ölçü-

¹ Doç. Dr., İnönü Üniversitesi, murat.sezik@inonu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-4512-2346

de değişmekte ve kent, bir dönem orada yaşayanlar için artık yabancılaşmaktadır. Yenilenen şehir merkezleri, meydanlar, kamu binaları, yeni sokaklar ve caddeler o kenti bambaşka bir kimliğe büründürmektedir.

Kent kimliği üzerinde depremlerin oluşturduğu olumsuz etkiler sadece kültür varlıklarının yok olması şeklinde değildir. Aynı zamanda, depremler sonrasında kentten ayrılan ve kente dönmeyen kentliler de kent kimliğini olumsuz yönde etkilemektedir. Zira kentlinin yaşam tarzı, alışkanlıkları ve kendisini o yere ait hissetmesi kimliğin önemli unsurlarındandır. Kentlilik bilinci olarak kavramsallaştırılan bu durum, kentte yaşayanların kente karşı sorumluluk duygusu beslemesi ve kente sevgi ile bağlanması anlamlarını içermektedir. Bu bağlamda, kentin kimlik işaretlerini oluşturan ve o işaretlere değer atfedenler de öncelikle orada yaşayanlardır.

Bu çalışmada 6 Şubat Kahramanmaraş depremleri sonrasında Adıyaman ilinin kent kimlik öğeleri arasında sayılan kültür varlıklarının ve kentlilerin gördüğü zararlar ele alınmış ve depremin kent kimliği üzerinde oluşturduğu aşındırıcı etki tartışılmıştır. Bu çalışmada Adıyaman ilinin seçilmesinin nedeni, bu ilin tarihin bilinen en eski yerleşimlerinden olmasıdır. Zira yapılan araştırmalarda kentin tarihinin M.Ö. 40.000'li yıllara, başka bir ifadeyle Paleolitik çağa kadar uzandığı ifade edilmektedir. Bu durum dahi tek başına Adıyaman ilinin kültürel miras açısından ne kadar zengin bir birikime sahip olduğunu göstermektedir.

6 Şubat depremlerinden etkilenen Adıyaman ili, ilçeleri, köyleri ve beldelerinde zarar gören, yıkılan ve enkaza dönüşen tescilli taşınmazlarda, bilimsel yöntemlerle molozdan ayırıştırma, tasnif, belgeleme ve temizlik çalışmalarına hemen başlanmış ve hasar tespit edilen eserlerin önemli bir kısmında belgeleme çalışmaları devam etmektedir. Tescilli taşınmazlarla ilgi gerçekleştirilen bu çalışmanın dışında, Adıyaman Valiliğinin, Adıyaman Belediyesinin ve diğer belediyelerin kent kimliğinin yeniden inşası için yoğun bir çaba içerisinde olduğu görülmüştür. Fakat oluşumu için çok uzun yıllar gerektiren kentlerin doğal afet sonrası yeniden kimlikli olarak ayağa kaldırılması da uzun yıllar alacaktır. Zira kentin imgeleri ve morfolojisi (sokak örüntüleri, bina formları, yerleşim dokuları) değişmek zorundadır. Dolayısıyla kimlikli bir Adıyaman oluşturmak için imar planlarının oluşturulmasında öncelikli olan kentin dokusuna ve sosyolojisine uygun kentsel mekân oluşturmak olmalıdır.

Deprem öncesi dönemde Adıyaman'daki kentsel planlamadaki başarısızlık nedenleri araştırıldığında bunun genellikle ya teknik, ya da politik, yani planlama örgütü ile siyasal karar organları arasındaki bağlantı eksikliğinden ileri geldiği görülmektedir. Bütün bunlara ek olarak kent planlanmasında kent halkı, spekülâtörler, yasal olarak yetkilendirilen kurumlar, özel ve tüzel kuruluşlar gibi çok sayıda aktörün plancı gibi davranması ve bunların her birinin değişik ölçülerde etkili olması planlamayı başarısız kılabilir.

Araştırmada literatür taraması, belge toplanması, görüşmeler yapılması ve gözlemlere dayalı nitel yöntem kullanılmıştır. Araştırmanın amacı Adıyaman ilinin kent kimliğini oluşturan fakat depremlerden zarar gören kültürel varlıklarının tespitinin

yapılması, beraberinde kültürel varlıkların yeniden ihyası, kentin kimliğinin yeniden inşası ve sağlıklı planlanması için yerel yönetimlere bir yol haritasının önerilmesidir.

Anahtar Kelimeler: Kent Kimlikleri, Deprem, Kültürel Miras, Yerel Yönetimler

EARTHQUAKES AS A CASE THAT THREATENS URBAN IDENTITIES: THE EFFECT OF FEBRUARY 6 EARTHQUAKES

Abstract

Since cities are physical and cultural places, they have identities and the elements that give cities their identity are multifaceted. A number of elements, from the daily lives of the people living in the city to the culinary culture and the architecture of the city, form the identity of the city. Among these identity elements, examples of civil architecture, historical buildings, public buildings and religious places stand out as the elements that best describe the city, in other words, give it its identity. Because surrounding is the most important figure that determines urban identity, it is also considered as a projection of social memory.

Today's natural disasters cause significant damage to cities and can change the physical structure of cities. One of these disasters is the Kahramanmaraş earthquake of February 6, 2023. These earthquakes affected eleven provinces; however, serious destruction was encountered in the provinces of Hatay, Kahramanmaraş, Malatya and Adıyaman. As a result of the destruction in large areas in these four provinces, especially in city centers, historical and cultural buildings that gave the city its identity were significantly damaged.

There are many threats to cultural assets, which are among the identity elements of cities. But the most dangerous of these are natural disasters. Because the values that connect society to its history are damaged. While cities are being reconstructed and revitalized, replacing old buildings with new ones means destroying the witnesses of the past life of the society, and each damaged historical building and example of civil architecture negatively affects the urban identity. As a result of earthquakes, the natural and artificial environmental elements of the city (the morphology of the city) change significantly and the city becomes alien to those who lived there for a while. Renewed city centers, squares, public buildings, new streets and avenues give the city a completely different identity.

Keywords: Urban Identities, Earthquake, Cultural Heritage, Local Governments

AZERBAIJAN'DA KAMU YÖNETİMİ REFORMU: GENEL EĞİLİMLER VE YENİ PERSPEKTİFLER

Murteza HASANOĞLU¹

Özet

Kamu yönetiminde reform arayışları, gerek Azerbaycan'da gerekse dünyada her zaman gündeme gelen bir konudur. Dünyadaki tüm devletlerin kamu yönetiminin en önemli başarılarından birisi, kuşkusuz halka kamu hizmetlerini en iyi şekilde sunmaktır. Çağdaş dünyanın küreselleşmesiyle ve bilişim ve iletişim teknolojilerindeki gelişmelerin baskısıyla, pek çok ülke, ekonomik, siyasal ve idari sistemlerinde köklü değişim ve dönüşümler gerçekleştirmişlerdir. Kamu yönetimi değişen koşullara kendini uyarlamak zorundadır. Azerbaycan bağımsızlığını kazandıktan sonra kamu yönetim sisteminin yeniden inşası ve kamu personel sistemi oluşturulması temel hedef olmuştur. Azerbaycan'da reformların uygulanmasında ulu önder Haydar Aliyev'in rolü çok büyüktür. Ulu önder Haydar Aliyev döneminde "Hukuk Reformları Komisyonu Kurulmasına Dair Kararname" (1996) ve "Kamu Yönetim Sisteminde Reformlara İlişkin Devlet Komisyonu Kurulmasına Dair Kararname" (1998)'nin bu süreci etkilemesinde önemli bir etken olmuştur.

Azerbaycan Cumhuriyeti'nde kamu hizmeti ve kamu yönetimi alanındaki bu reformlar, ülkede kalkınmanın ve etkin yönetimin gelişmesine katkı sağlamaktadır. Bu çalışmada Azerbaycan Cumhuriyeti kamu yönetiminin gelişim tarihi, bağımsızlıktan sonra kamu yönetimi ve kamu personel rejiminde uygulanan reformlar, 2019-2025 yılları için ülkede Kamu personel rejiminin geliştirilmesi Stratejisi ele alınmıştır. Azerbaycan Cumhuriyeti'nde bağımsızlık sonrası idarede yapılan reform çalışmaları ile kalkınma planlarında idari reform çalışmaları incelenmiştir.

Çalışmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı Azerbaycan Cumhuriyeti kamu yönetiminin gelişim tarihi, bağımsızlıktan sonra kamu yönetimi ve kamu personel rejiminde uygulanan reformlar, kamu yönetimi reformlarının başlıca nelerden oluştuğunu, ülkenin yapısı da dikkate alarak ana hatlarıyla açıklamaktır.

Çalışmanın Yöntemi

Kavramsal Çerçeve

Araştırma, kaynak taraması , kitaplar ve araştırmalara dayalı olarak yapılacaktır. Kaynak taramasında konu ile ilgili mevzuat, bu konuda yayımlanmış makaleler,

¹ Assoc. Prof. Dr., Academy of Public Administration of Azerbaijan, ORCID: 0000-0003-3734-4045, m_hasanoglu@yahoo.com.tr

dergiler ve yapılan araştırmalar, hazırlanmış raporlar gözden geçirilecek ve incelenecektir. Bu sayılan kaynakların belli bir sistematik ve kronoloji içinde ele alınmasına özen gösterilecektir.

Kapsam Ve Sınırlılıklar

Bu çalışmada, bağımsızlıktan sonra Azerbaycan Cumhuriyeti kamu yönetimi reformları , esas eğilimler ve onların karşılaştırmalı analizi yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Azerbaycan, Kamu Yönetimi, Reform, Kamu Yönetimi Reformu, Kamu personel rejimi.

PUBLIC ADMINISTRATION REFORM IN AZERBAIJAN: GENERAL TRENDS AND NEW PERSPECTIVES

Abstract

The search for reform in public administration is an issue that is always on the agenda both in Azerbaijan and in the world. One of the most important achievements of the public administration of all states in the world is undoubtedly to provide public services to the public in the best possible way. With the globalization of the contemporary world and the pressure of developments in information and communication technologies, many countries have undergone radical changes and transformations in their economic, political and administrative systems.

Public administration must adapt itself to changing conditions. After Azerbaijan gained its independence, the reconstruction of the public administration system and the creation of a public personnel system became the main goals. The role of the great leader Heydar Aliyev in the implementation of reforms in Azerbaijan is very great. During the reign of the great leader Haydar Aliyev, the "Decree on the Establishment of the Commission on Legal Reforms" (1996) and the "Decree on the Establishment of the State Commission on Reforms in the Public Administration System" (1998) were an important factor in influencing this process.

These reforms in the field of public service and public administration in the Republic of Azerbaijan contribute to the development and effective management in the country. In this study, the development history of the public administration of the Republic of Azerbaijan, the reforms implemented in the public administration and public personnel regime after independence, and the Strategy for the development of the public personnel regime in the country for the years 2019-2025 are discussed. The reform studies carried out in the administration after independence in the Republic of Azerbaijan and the administrative reform studies in the development plans were examined.

Keywords: Azerbaijan, Public Administration, Reform, Public Administration Reform, Public personnel regime

GÖÇ VE AFET YÖNETİMİ: TOPLUMSAL DAYANIŞMANIN VE HAZIRLIKLIL OLMANIN ÖNEMİ

Mustafa Enes BİLEN¹, Ece KARA²

Özet

Afetler, dünya genelinde insanların yaşamlarını derinden etkileyen ve toplumları zorlayan önemli olaylardır. Doğal afetler, iklim değışikliği, çevresel faktörler veya insan kaynaklı etkenler gibi pek çok nedenden kaynaklanabilir. Bu afetler, insanların yaşamını ve geçimini doğrudan tehdit edebileceği gibi, aynı zamanda milyonlarca insanı göç etmeye zorlayarak ciddi sosyal, ekonomik ve politik sorunlara yol açabilir.

Göç, tarih boyunca insanların coğrafi, politik, ekonomik veya çevresel nedenlerle yer değıştirmesi anlamına gelir. Afetler, göçü artıran önemli faktörlerden biridir. Afetler sonucu göç eden insanlar, evlerini, işlerini ve yaşam standartlarını kaybedebilirler. Bu da uzun vadeli yerinden edilme, barınma sorunları, sağlık problemleri ve işsizlik gibi sorunlara neden olabilir.

Göç ve afet yönetimi, afetlerin etkilerini azaltmayı, toplumları afetlere karşı hazırlıklı kılmayı ve afet sonrası toparlanma sürecini yönetmeyi amaçlar. Bu süreçte, toplumsal dayanışma ve etkili yönetim önemli bir rol oynar. Toplumsal dayanışma, afetlerde etkilenen insanlara destek olmak, acil ihtiyaçlarını karşılamak ve güvenli bir ortam sağlamak için gereklidir.

Afet yönetimi, risklerin belirlenmesi, afetlerle başa çıkma stratejilerinin geliştirilmesi ve toplumun bilinçlendirilmesi gibi bir dizi önlem içerir. Bu önlemler sayesinde afetlerin etkileri azaltılabilir ve insanların afetlere karşı daha hazırlıklı olmaları sağlanabilir.

Sonuç olarak, göç ve afet yönetimi, toplumların afetlerle başa çıkma kapasitesini artırmak için önemli bir role sahiptir. Toplumsal dayanışma, bilinçli yönetim ve etkili stratejilerle, afetlerin etkileri en aza indirilerek insanların yaşamları korunabilir ve toplumların daha dirençli hale gelmesi sağlanabilir.

Göç ve afet yönetimi, günümüzde giderek artan bir öneme sahiptir. İklim değışikliğinin etkilerinin artmasıyla birlikte, doğal afetlerin sıklığı ve şiddeti de artmaktadır. Bu durum, insanları daha fazla göç etmeye ve afetlerle başa çıkmaya zorlamaktadır.

¹ Uluslararası Ticaret ve İşletmecilik Bölümü Öğrencisi, Munzur Üniversitesi, mstfenes2338@gmail.com

² Uluslararası Ticaret ve İşletmecilik Bölümü Öğrencisi, Munzur Üniversitesi, ecekra35@outlook.com

Afetlerle başa çıkma sürecinde, toplumların dayanışması ve birlikte hareket etmesi çok önemlidir. Afetler, genellikle toplumların en zayıf ve dezavantajlı gruplarını daha fazla etkiler. Bu nedenle, afet yönetimi stratejileri oluşturulurken bu grupların ihtiyaçları da göz önünde bulundurulmalıdır.

Afetlerin etkilerini azaltmak için yapılacak bir diğer önemli adım ise afet öncesi hazırlıklı olmaktır. Bu, afet risklerinin belirlenmesi, acil durum planlarının oluşturulması ve toplumun bilinçlendirilmesi gibi adımları içerir. Bu sayede, afetlerin etkileri en aza indirilebilir ve toplumlar daha dirençli hale gelebilir.

Göç ve afet yönetimi, uluslararası iş birliğini de gerektiren bir konudur. Çünkü afetler genellikle sınırları aşan etkilere sahiptir ve bu nedenle uluslararası düzeyde koordinasyon ve işbirliği gerektirir. Uluslararası toplumun birlikte çalışması, afetlerle başa çıkma kapasitesini artırabilir ve etkilenen insanlara daha iyi yardım sağlanmasını sağlayabilir.

Sonuç olarak, göç ve afet yönetimi, toplumların afetlere karşı direncini artırmak için çok önemlidir. Toplumsal dayanışma, hazırlıklı olma, etkili yönetim ve uluslararası işbirliği sayesinde, afetlerin etkileri azaltılabilir ve insanların yaşamları korunabilir. Bu nedenle, bu konuda daha fazla bilinçlenmek ve önlemler almaktan kaçınmamalıyız. Göç ve afet yönetimi, sadece afetlerin etkilerini azaltmakla kalmaz, aynı zamanda afetlerin insanlar üzerindeki psikolojik etkileriyle de ilgilenir. Afetler, insanların yaşamlarında büyük bir stres ve belirsizlik yaratabilir. Bu nedenle, afet yönetimi stratejileri, psikolojik destek ve danışmanlık hizmetleri gibi insanların duygusal ihtiyaçlarını da karşılamayı hedefler.

Göç ve afet yönetimi aynı zamanda sürdürülebilir kalkınma hedefleriyle de ilişkilidir. Afetler, ekonomik ve sosyal yapıları ciddi şekilde etkileyebilir ve sürdürülebilir kalkınmayı engelleyebilir. Bu nedenle, afet yönetimi stratejileri, kalkınma planlarıyla entegre edilmeli ve toplumların kalkınma süreçlerine zarar vermeden afetlere karşı dirençli hale gelmelerini sağlamalıdır.

Göç ve afet yönetimi, teknolojinin de yardımıyla daha etkili hale getirilebilir. İleri teknoloji, afetlerin izlenmesi, etkilerinin ölçülmesi ve afet yönetimi stratejilerinin geliştirilmesi sürecinde önemli bir rol oynayabilir. Örneğin, uzaktan algılama ve yapay zeka gibi teknolojiler, afet risklerini belirlemede ve afetlerle mücadelede kullanılabilir.

Sonuç olarak, göç ve afet yönetimi, toplumların afetlere karşı direncini artırmak için çok çeşitli önlemleri içeren kapsamlı bir yaklaşım gerektirir. Toplumsal dayanışma, bilinçli yönetim, teknoloji kullanımı ve uluslararası işbirliği gibi faktörler, afetlerin etkilerini azaltmada ve toplumların afetlere karşı daha hazırlıklı olmasında önemli rol oynar. Bu nedenle, bu konuda daha fazla farkındalık yaratmak ve önlemler almaya devam etmek önemlidir.

Göç ve afet yönetimi, sadece afetlerin etkileriyle değil, aynı zamanda afet sonrası toparlanma süreciyle de ilgilenir. Afetlerin yol açtığı hasarın onarılması ve etkilenen toplumların normale dönmesi zaman alabilir. Bu süreçte, etkilenen insanların

ihtiyaçlarının karşılanması, geçici barınma imkanlarının sağlanması ve altyapının yeniden inşa edilmesi gibi konular önemlidir.

Afet yönetimi stratejileri, toplumların afetlere karşı direncini artırmanın yanı sıra, afet sonrası toparlanma sürecini hızlandırmayı da hedefler. Bu süreçte, hükümetler, sivil toplum kuruluşları, uluslararası kuruluşlar ve yerel topluluklar arasında işbirliği ve koordinasyon çok önemlidir. Ancak bu şekilde afet sonrası toparlanma süreci daha etkili bir şekilde yönetilebilir.

Afetlerin etkileri her zaman önceden tahmin edilemeyebilir ve her afet farklılık gösterebilir. Bu nedenle, afet yönetimi stratejileri esnek olmalı ve değişen koşullara uyum sağlayabilmelidir. Ayrıca, afetlerle başa çıkma sürecinde öğrenilen deneyimler de gelecekteki afetlerle başa çıkma kapasitesini artırabilir.

Sonuç olarak, göç ve afet yönetimi, afetlerin etkilerini azaltmanın yanı sıra, afet sonrası toparlanma sürecini yönetmek için de önemli bir rol oynar. Toplumsal dayanışma, etkili yönetim, teknoloji kullanımı ve uluslararası işbirliği gibi faktörler, afetlerin etkilerini azaltmada ve toplumların afetlere karşı daha hazırlıklı olmasında önemlidir. Bu nedenle, afet yönetimi stratejilerinin sürekli olarak güncellenmesi ve iyileştirilmesi önemlidir.

Göç ve afet yönetimi, sadece afetlerin etkileriyle değil, aynı zamanda afetlerin sosyal ve ekonomik boyutlarıyla da ilgilenir. Afetler, toplumların sosyal yapısını ve ekonomik durumunu ciddi şekilde etkileyebilir. Bu nedenle, afet yönetimi stratejileri, afetlerin sosyal ve ekonomik etkilerini en aza indirmeyi amaçlar.

Afetler genellikle ekonomik kayıplara yol açar ve toplumların geçim kaynaklarını olumsuz etkileyebilir. Bu nedenle, afet yönetimi stratejileri, afetlerin ekonomik etkilerini azaltmayı ve etkilenen toplulukların ekonomik olarak toparlanmasını desteklemeyi hedefler. Bu, afet sonrası iş imkanlarının yaratılması, küçük işletmelere destek sağlanması ve ekonomik altyapının yeniden inşası gibi adımları içerebilir.

Anahtar Kelimeler: Göç, Afet, Yönetim

Abstract

Disasters can directly threaten lives and livelihoods, as well as force millions of people to migrate, leading to serious social, economic, and political issues. Social cohesion and effective management play a crucial role in dealing with disasters. Disaster management involves identifying risks, developing strategies to cope with disasters, and raising awareness in communities. Migration and disaster management require international cooperation because disasters often have transboundary effects, requiring coordination and collaboration at the international level. Disaster and migration management also address not only the physical but also the social, economic, environmental, and indirect effects of disasters. Therefore, disaster management strategies aim not only to reduce the effects of disasters but also to mi-

nimize their social, economic, environmental, and indirect impacts. Disaster and migration management require a comprehensive approach that includes various measures to increase communities' resilience to disasters. Factors such as social cohesion, effective management, technology use, and international cooperation are important in reducing the effects of disasters and preparing communities for disasters. Therefore, it is important to continuously update and improve disaster management strategies.

Keywords: Migration, Disaster, Management

Kaynakça

United Nations Office for Disaster Risk Reduction (UNDRR). (2020). Global Assessment Report on Disaster Risk Reduction 2019. Retrieved from <https://gar.undrr.org/>

Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC). (2014). Climate Change 2014: Impacts, Adaptation, and Vulnerability. Retrieved from <https://www.ipcc.ch/report/ar5/wg2/>

International Organization for Migration (IOM). (2018). World Migration Report 2018. Retrieved from https://publications.iom.int/system/files/pdf/wmr_2018_en.pdf

World Health Organization (WHO). (2020). Mental health and psychosocial considerations during the COVID-19 outbreak. Retrieved from <https://www.who.int/publications-detail-redirect/WHO-2019-nCoV-MentalHealth-2020.1>

OECD PERSPEKTİFİNDEN TÜRKİYE’DE DİJİTAL DEVLETİN YAPISI VE İŞLEYİŞİ

Mustafa KOCAOĞLU¹, Müslüm YILDIZ²

Özet

Dijital çağ, kamu hizmetlerinin nasıl tasarlanacağı ve sunulacağı konusunda pek çok fırsatı bünyesinde barındırmaktadır. Dijital teknolojiler, kamu sektörünün daha duyarlı, dirençli ve proaktif olmasına katkı sağlayabilmektedir. Böylece ülkelerin ulusal rekabet gücüne ve ekonomik büyümesine de destek olmaktadır. Türkiye’de de hükümet 2000’li yılların başından bu yana dijitalleşmeye ve dijital dönüşüme sürekli olarak siyasi destek sağlayarak gündeminde tutmuştur. Bu süreçte kamu sektörünün modernleştirilmesi kapsamında verimliliği ve etkinliği artırmak üzere bilgi iletişim teknolojilerinden yararlanılarak e-devlet sistemi geliştirilmiş ve yaygınlaştırılmıştır. Türkiye Cumhuriyeti’nin yönetim sisteminde 2018 yılında gerçekleştirilen değişiklik ile kendi koşullarına özgü yeni bir sistem olarak Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi oluşturulmuş ve kamu kurumlarında dijitalleşme sürecinde de bir dönüşüm yaşanmıştır. Bu dönüşümün merkezinde ise Cumhurbaşkanlığı Ofisleri içerisinde yer alan, Dijital Dönüşüm Ofisi yer almaktadır.

Ofisin temel amacı, e-devletten dijital devlete geçiş için güçlü bir temel sağlamak olarak belirlenmiştir. Bu kapsamda Ofis, dijital hizmetler, dijital kamu yönetimi, siber güvenlik, kritik altyapılar, büyük veri ve yapay zekâ ile ilgili tüm konuları koordine etmektedir. Ofis, kuruluşundan itibaren Türk kamu sektörünün dijital dönüşümünde ilerleme kaydetmesinde önemli bir rol oynamıştır. Nitekim turkiye.gov.tr üzerinden erişilen e-devlet kapısına parçalı hizmetlerin entegrasyonu da bu dönemde artmıştır. Kısa geçmişine rağmen Cumhurbaşkanlığı içerisindeki konumu, Ofise tüm kamu sektörünü ve yönetim düzeylerini kapsayan stratejik bir vizyon ve plan oluşturma yeteneği kazandırmaktadır. Ofis, bu süreçteki çalışmalarında hem ulusal hem uluslararası kuruluşlarla iş birliği yapmaktadır. Bu kuruluşlardan biri de Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı’dır (The Organisation for Economic Co-operation and Development-OECD). Ofis tarafından hazırlanmakta olan Dijital Devlet Stratejisi’ne altlık oluşturulması amacıyla OECD tarafından 2021 yılı sonunda başlatılan ve 2023 yılında tamamlanan Dijital Devlet İnceleme Çalışması sonucunda OECD Dijital Devlet İncelemesi Türkiye Raporu yayımlanmıştır.

¹ Prof. Dr., Necmettin Erbakan Üniversitesi, Uygulamalı Bilimler Fakültesi, Yönetim Bilişim Sistemleri Bölümü, mustafakocaoglu@erbakan.edu.tr, ORCID: 0000-0002-9341-6341

² Doktora Öğrencisi, İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi, yildizmuslum@outlook.com, ORCID: 0000-0002-5111-4409

Bu çalışmanın temel amacı OECD Dijital Devlet İncelemesi Türkiye Raporu başta olmak üzere Dijital Çağda Kamu Hizmeti Tasarımı ve Sunumuna İlişkin OECD İyi Uygulama İlkeleri ile OECD Dijital Devlet Politika Çerçevesi başlıklı belgelerin incelenmesi vesilesiyle Türkiye'deki dijital devlet yapısının ve işleyişinin OECD çerçevesinden ortaya koyulmasıdır. Çalışma kapsamında nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi kullanılarak yukarıda bahsi geçen belgeler analiz edilmekte ve Türkiye'deki mevcut durum yorumlanmaktadır.

Türkiye'de ilk kapsamlı Ulusal e-Devlet Stratejisi ve Eylem Planı 2016 yılında hazırlanmıştır. Bu belgede kamuda dijital dönüşümden ziyade e-devlet uygulamaları üzerinde durulmuştur. Dijital Dönüşüm Ofisi tarafından hazırlanan Dijital Devlet Stratejisi'nin ise 2024 yılı içerisinde yayımlanması öngörülmektedir. OECD tarafından, Dijital Devlet Stratejisi'nin belirli hedefleri, sorumlu organları, başarı-zaman çizelgesini ve temel performans göstergelerini belirleyen uzun vadeli bir yatırım planı ile ayrıntılı bir eylem planı tarafından desteklenmesi tavsiye edilmektedir. Ayrıca oluşturulacak stratejide dijital yeteneklere de yer verilmesi ve her düzeydeki kamu görevlisinin dijital devlet becerileriyle donatılmış bir iş gücünün faydaları konusundaki farkındalığının artırılması gerektiği öngörülmektedir. Ancak OECD'ye göre Türkiye'nin dijital dönüşüm konusunda karşı karşıya olduğu zorluklar arasında 1965 yılından bu yana hemen hemen hiçbir değişikliğe uğramamış kamu personel sistemi, kamu hizmeti kültüründe uzun süredir devam eden bazı uygulamalar ve geniş bir coğrafya üzerinde kurulu olması yer almaktadır. Bu konudaki bir diğer zorluk ise internet bağlantısına sınırlı erişim ve toplum genelinde dijital becerilerin görece yetersiz olmasıdır. Ayrıca özel sektörle iş birliği içerisinde kamu hizmeti tasarımı ve sunumunu iyileştirmek için devlete özgü yenilikleri teşvik etmeye daha fazla yatırım yapılması gerekmektedir. Bu konudaysa yönetişimin önemi ön plana çıkmaktadır. OECD, dijital devleti oluşturmak için yönetişimin güçlendirilmesi kapsamında dijital devlet gündemini kamu sektörü genelinde yönlendiren bir kuruluş olarak Dijital Dönüşüm Ofisi'nin ve merkezî yönetim kapsamında tüm paydaşların sürece dâhil edilmesi amacıyla koordinasyon ve iş birliği mekanizmalarının güçlendirilmesini önermektedir. Bu kapsamda kurumsal kapasitenin oluşturulması açısından yasal ve düzenleyici çerçevenin geliştirilmesi gerektiğini ileri sürmektedir. Bu konudaki bir diğer öneri ise Kamu Dijital Dönüşüm Lideri sıfatı taşıyan Dijital Dönüşüm Ofisi Başkanı liderliğinde ülke genelinde uyum, tutarlılık ve sürdürülebilirliği sağlamak amacıyla yerel temsilcilerle düzenli bir dijital yöneticiler toplantısı düzenleyebilecek bir koordinasyon organı oluşturulmasıdır.

Dijital devlet stratejilerinin bir diğer önemli ayağını ise veri yönetimi ve veri güvenliği oluşturmaktadır. Devletlerin verilerden güvenilir ve etik bir şekilde yararlanarak kamu değeri yaratmasını sağlayacak veri yönetim modelleri oluşturması oldukça önemlidir. Ancak Türkiye'de kamu sektörüne ilişkin bir veri stratejisi bulunmamaktadır. Ayrıca Türk kamu sektöründe veriye dayalı yaklaşımlara yönelik

ilke ve fırsatların yerleşeceği organizasyon yapıları veya buna uygun bir kültür de söz konusu değildir. Bu nedenle üst düzey bir kamu görevlisi olarak veri sorumlusu atama veya en azından merkezî yönetimde verilerden sorumlu bir organ oluşturulması elzemdir. Bu açıkların kapatılıp veriye dayalı bir zihniyetin geliştirilmesi desteklenmelidir. Verilere yönelik yeni bir stratejiyi desteklemek için eylem planı geliştirmenin bir parçası olarak Dijital Dönüşüm Ofisi, veriye dayalı bir kültürün yerleştirilmesine yardımcı olacak yönergeler ve standartlar ortaya koyabilir. Bununla birlikte OECD'nin Kamu Sektöründe Veri Etiğine İlişkin İyi Uygulama İlkeleri gibi, kamu görevlilerini verilerin etik biçimde ele alınmasını sağlamaya yönelik doğru davranışlar ve yaklaşımlar konusunda bilgilendirmeye yardımcı olabilecek kılavuzların dikkate alınması elzemdir.

Sonuç olarak 2000'li yıllarla birlikte dijital devlet anlayışını sürekli olarak gündeminde tutan Türkiye'nin olumlu uygulamaları olduğu gibi eksiklikleri de söz konusudur. OECD perspektifinden bakıldığında; kamu personel sisteminin dijital devlet anlayışını yansıtacak biçimde yeniden düzenlenmesi, toplumsal düzeyde dijital okuryazarlığın geliştirilerek internet bağlantısının iyileştirilmesi, merkezî yönetim ile yerel yönetimler arasında koordinasyon ve iş birliği mekanizmalarının oluşturulması, bir paydaş olarak vatandaşların dijital devlet süreçlerine dahil edilmesi, veriye dayalı bir kültürün kamu kurumlarında yaygınlaştırılması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Dijital Devlet, Dijital Dönüşüm Ofisi, Dijital Devlet Stratejisi, OECD.

STRUCTURE AND FUNCTIONING OF DIGITAL GOVERNMENT IN TÜRKİYE FROM OECD PERSPECTIVE

Abstract

The digital age presents numerous opportunities for the design and delivery of public services. Digital technologies can contribute to the public sector becoming more sensitive, resilient, and proactive. Thus, it supports the national competitiveness and economic growth of countries. In Türkiye, the government has prioritized digitalization and digital transformation since the early 2000s, providing continuous political support. In 2018, with the implementation of the Presidential Government System, a transformation occurred in the digitalization process of public institutions. At the forefront of this transformation is the Digital Transformation Office, located within the Presidential Offices. The main objective of this office is to establish a strong foundation for the transition from e-government to digital government. The office collaborates with both national and international organizations in its efforts, including the Organization for Economic Co-operation and Development (OECD). As part of the Digital Government Review Study, initiated by the OECD in late 2021 and completed in 2023, the OECD Digital Government Review of Turkey has been published. This study examines the structure and functioning of

the digital government system in Türkiye, and provides recommendations from the OECD perspective, based on sources such as the aforementioned report, the OECD Good Practice Principles for Public Service Design and Delivery in the Digital Age, and the OECD Digital Government Policy Framework.

Keywords: Digital Government, Digital Transformation Office, Digital Government Strategy, OECD.

TÜRK BÜROKRASİ GELENEĞİNİN GELİŞİMİNDE SELÇUKLU VE OSMANLI MİRASI

Mustafa KOÇYEGİT¹, Fatih ÖZKAN^{2*}

Özet

Bürokrasi, anlam olarak günümüzde olumsuz bir atfı içerse de bir kavram olarak yönetim bilimi literatüründe oldukça önemli bir konuma sahiptir. Bu bağlamda gerek özel gerekse de kamu örgütleri açısından işleyişin düzenli bir şekilde gerçekleşmesini sağlayan, kurumlar arası ilişkileri düzenleyen ve toplumun değerleri yansıtan bir yapıyı ifade etmektedir. Bu doğrultuda bürokrasi geleneği, bir organizasyon içindeki kalıplaşmış yönetim ve işleyiş biçimidir. Başka bir ifadeyle bu gelenek, idari süreçlerdeki standartları, değerleri ve davranış biçimlerini içermektedir. Öyle ki, devletlerin yapısı ve yönetim anlayışıyla ilişkilendirilen ve zaman içerisinde oluşan bu kültür, devletin işleyişine, bürokratik yapıya, kamu görevlilerinin rollerine, kurumlar arası ilişkilere ve kamu hizmetlerinin sunumuna kadar bir dizi değer ve davranış biçimini kapsamaktadır.

Türk bürokrasi geleneği ise, tarihsel süreç içerisinde kendine özgü devlet yapısı ve deneyimi içerisinde şekillenmekle birlikte çeşitli medeniyetlerden etkilenmiştir. Özellikle Türkistan bölgesinde kurdukları devletler, bürokrasi anlayışlarının şekillenmesinde temeli oluşturmuştur. Türklerin tarih boyunca geniş bir coğrafyada hüküm sürmesi ise bu durumun doğal bir sonucu olarak farklı kültürlerle etkileşim kurmasını beraberinde getirmiştir. Bu noktada, Selçuklu ve Osmanlı devletlerinin bürokratik miraslarının, modern Türk bürokrasisinin şekillenmesindeki rolleri önemlidir. Nitekim Türkiye'nin bürokratik kültürü, Selçuklu ve daha sonra Osmanlı devletlerinin yönetim geleneğiyle derin bağlara sahiptir. Her iki devlette de bürokrasi, devlet işlerinin etkin bir şekilde yürütülmesini sağlamak için önemli bir rol oynamış, çeşitli bürokratik kurumlar ve görevler yer almıştır. Bu bürokratik yapılar, zamanla gelişerek bir tarihi miras olarak Türkiye'nin modern bürokratik kültürünü etkilemiştir. Bu durum, Türkiye'nin geleneksel uygulamalara olan bağlılığının da bir yansımasıdır.

Selçuklu ve Osmanlı devletlerinin Türk bürokrasi geleneğindeki bir başka önemi, Türk İslam devletleri olarak, İslami bürokrasi geleneğiyle Türk geleneklerinin birleşmiş bir yapısını oluşturmalarıdır. Öyle ki, İslam dünyasının Ortaçağında sahip

¹ Bilim Uzman, Bağımsız Araştırmacı, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, mustafakoc-yegit@gmail.com, ORCID No: 0000-0003- 0895-1743

² Bilim Uzman, Bağımsız Araştırmacı, Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, fth_ozkan@hotmail.com, ORCID No: 0000-0003-4696-3083

olduğu güçlü bürokratik yapıyla tanınan Selçuklu Devletleri, İslami devlet geleneğinden ve Türk geleneklerinden önemli ölçüde etkilenmiştir. Öyle ki Nizamülmülk ile birlikte teknokrat yönetici sınıf yetişmiştir. Osmanlı İmparatorluğu ise uzun süren bir imparatorluk olarak, dünya tarihinde önemli bir yere sahip olmuştur. Osmanlı bürokrasisi, Selçuklu geleneğinden devralınan bazı unsurları bünyesinde barındırmış ancak zamanla kendi özgün özelliklerini geliştirmiştir. Bunların dışında her iki devlet döneminde bürokrasi, devletin işleyişini sağlamak ve yönetimi idare etmek açısından hayati bir önem taşımıştır.

Selçuklu ve Osmanlı devletlerinin bürokratik mirasının izleri, günümüz Türkiye'sinde devletin işleyişinde, kamu hizmetlerinin sunumunda; merkezi yönetim anlayışı, idari yapılanma ve kültürel miras şeklinde devam etmektedir. Öyle ki, Selçuklu ve Osmanlı dönemlerindeki merkezi yönetim anlayışı, günümüz Türkiye'sinde de devletin güçlü bir merkeziyetçi yapıda olmasına katkı sağlamıştır. Bunun dışında her iki imparatorluğun idari yapılanması, günümüz Türkiye'sinin idari yapısının oluşumunda etkilidir. Ayrıca Selçuklu ve Osmanlı hukuk sistemleri, modern Türkiye'nin hukuk anlayışını şekillendirmede etkili olmuştur. Dolayısıyla Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinden günümüze ulaşan bu kültürel bürokratik miras, modern Türk bürokrasisinin değerleri, gelenekleri ve kültürel zenginlikleriyle güçlü bir bağ kurmuştur.

Bu çalışma, Selçuklu ve Osmanlı Devletlerinin bir miras olarak bıraktıkları bürokrasi geleneğinin, modern Türkiye bürokrasisi üzerindeki etkisini inceleyecektir. Bunu yaparken gerek Selçuklu dönemi gerekse Osmanlı döneminin bürokratik geleneğinin şekillenmesinde etkili olan iki eğitim kurumu olarak Enderun Mektebi ve Nizamiye Medreseleri ele alınacaktır. Enderun Mektebi devlet memurlarını yetiştirirken, Nizamiye Medreseleri dini ve bilimsel eğitimi birlikte sağlamıştır. Dolayısıyla bugünün İslami bürokrasi geleneğiyle Türk geleneklerinin birleşmiş bir yapısını oluşturan modern Türk bürokrasisinin temellerini bu iki eğitim kurumunda aramak gerekmektedir. Bu doğrultuda, Türkiye'de bürokratik kültürün oluşumunda, Enderun Mektebi ve Nizamiye Medreselerinin rolünü incelemek önemli olabilmektedir.

Enderun Mektebi, Osmanlı'nın merkezi yönetiminde yer alan devlet adamları ve saray mensuplarını yetiştiren bir eğitim kurumudur. Enderun'da öğrenim gören gençler, kamu sektörüne çeşitli görevler için yetiştirilmektedir. Bunun yanında Enderun, Osmanlı idari sınıfının seçkinlerini eğiten bir kurum olarak büyük bir değere sahiptir. Nizamiye Medreseleri ise daha çok İslam ilimi üzerine eğitim veren kurumlardır. Bu eğitim kurumları, akademik bilginin yanı sıra ahlaki ilkeleri de öne çıkaran yapısıyla dikkat çekmektedir. Öyle ki Nizamiye Medreseleri, bürokrasiye ek olarak dini liderlerin yetişmesinde de kritik bir rol oynamıştır. Bu kurumlar, dini eğitim almış bireylerin yetişmesine ve toplumun çeşitli alanlarında hizmet etmelerine olanak sağlayan önemli eğitim merkezlerinden biri olarak kabul edilmektedir.

Hem Enderun Mektebi'nin yetiştirdiği devlet adamları hem de Nizamiye Medreselerinin sağladığı eğitim, Türkiye'nin bürokratik zenginliğini şekillendirmede belirleyici bir rol oynamıştır. Başka bir ifadeyle bu eğitim kurumlarının meydana getirdiği değerler, modern devletin kurumlarına ve işleyişine adapte edilmiştir. Dolayısıyla Türk tarihinin iki büyük ilim merkezleri olarak Enderun Mektebi ve Nizamiye Medreseleri'nin Türkiye'deki bürokratik kültür ve değerlerin oluşumundaki rolleri, tarihsel bir perspektiften incelenmeye değerdir. Bu sayede ilgili literatüre, Türk bürokrasisinin kökenleri, gelişimi ve dönüşümü üzerine daha kapsamlı bir anlayış geliştirilebilmektedir.

Buraya kadar bahsedilenler doğrultusunda çalışmanın amacı, Türk bürokrasisinin tarihi kökenlerini, evrimini ve gelişimini Selçuklu ve Osmanlı devletlerinin bürokratik mirası üzerinden çözümlemektir. Enderun Mektebi ve Nizamiye Medreseleri gibi iki tarihi eğitim kurumunun, modern Türkiye'nin bürokratik değerlerinin oluşumunda nasıl bir etki yarattığına dair derinlemesine bir analizin sunulması planlanmaktadır. Böylece bu çalışma ile günümüz Türk bürokratik kimliğinin nasıl şekillendiğini anlamak için literatüre önemli bir katkı sunulacağı düşünülmektedir. Bu doğrultuda çalışmada nitel araştırmalarda kullanılan bir veri toplama ve analiz tekniği olarak doküman analizi yöntemini kullanılacaktır. Gerekli veriler ilgili literatür, birincil ve ikincil kaynaklar başta olmak üzere yazılı dokümanlardan elde edilecektir.

Anahtar Kelimeler: Türkiye Bürokrasisi, Türk Bürokrasi Geleneği, Selçuklu Bürokrasisi, Osmanlı Bürokrasisi

SELJUK AND OTTOMAN HERITAGE IN THE DEVELOPMENT OF TURKISH BUREAUCRATIC TRADITION

Abstract

This study analyses the historical origins, evolution and development of the Turkish bureaucracy through the bureaucratic heritage of the Seljuk and Ottoman states. The study aims to examine in depth how historical educational institutions such as the Enderun School and the Nizamiye Madrasahs had an impact on the formation of modern Turkey's bureaucratic values. The Enderun School and the Nizamiye Madrasahs are important traditional educational institutions that form the roots of the administrative tradition in Turkey. Today, Turkey's bureaucratic culture is highly influenced by these historical roots. So much so that this legacy has played a decisive role in the formation and functioning of the institutions of the modern Turkish state. Therefore, such an analysis can be important for understanding the political, social and economic structures of modern Turkey.

Accordingly, the aim of this study is to understand how the bureaucratic tradition of the Seljuk and Ottoman periods played a role in the formation of the institutions of the modern Turkish state and how the current Turkish bureaucracy was shaped. In this way, it is aimed to provide a deeper understanding of the origins of the Tur-

kish bureaucratic tradition and to provide a perspective from the past to the present. Rather than presenting a historical perspective, the unique value of the study will be to make sense of how the Turkish bureaucracy was shaped and which elements were inherited from the past by evaluating the effects of the bureaucratic tradition in the Seljuk and Ottoman periods on the current Turkish bureaucracy through the education provided by the Enderun School and Nizamiye Madrasahs. Thus, this study is planned to contribute to the academic literature by offering a new perspective. In this direction, document analysis method will be used in this study as a data collection and analysis technique used in qualitative research.

Keywords: Turkish Bureaucracy, Turkish Bureaucracy Tradition, Seljuk Bureaucracy, Ottoman Bureaucracy

KAMU YÖNETİMİ EĞİTİMİ VE SOSYAL MEDYA UYGULAMALARI: YOUTUBE ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ

Mustafa ÖKMEN¹

Özet

Sanayi toplumundan bilgi toplumuna doğru yaşanan süreçte devlet kavramı merkezli tartışmalar ve gelişmelerin yanı sıra işletme yönetimleri ile kamu yönetimlerinin kullanılan teknik ve yöntemlerden eğitime kadar geniş bir yelpazede ve teori-den pratiğe birbirine yaklaşması, yönetim anlayışlarını, yapılanmalarını, bu alanda oluşmuş ilkeleri ve kurumlaşmaları, yönetim yapısını oluşturan örgütlerin konumunu ve ilişkilerini önemli ölçüde ve köktenci bir şekilde etkilemektedir. Bu etkilerin ve de facto (fiili) gelişmelerin en hızlı ve etkili biçimde yansıdığı alanlardan biri de kamu yönetimi eğitimi de içinde olmak üzere kuramdan uygulamaya kamu yönetimi disiplini ve teşkilatı ile ilgili konulardır.

Kamu yönetimi disiplininin gelişim seyri içerisinde önemli bir yeri bulunan kamu yönetimi eğitiminin, yukarıda çerçevesi çizilen gelişme süreçleri bağlamında yeni içerikler kazanarak farklı görünüm alması durumu özellikle son yaşadığımız pandemi sürecinin realize ettiği şartlar ve gelişmeler çerçevesinde kaçınılmaz hale gelmiş bir gerçeklik olarak karşımızda durmaktadır. Kamu yönetimi disiplininin eğitim boyutundaki mevcut yol, yöntem ve metotların teşkil ettiği kümülatif (birikimli) zenginliğin ötesinde, bilgi ve iletişim teknolojilerindeki baş döndürücü gelişmeler ile pandemi süreci ile yüz yüze kalınan reel durumların kesiştiği bir noktada artık kamu yönetimi alanında da online eğitim geri dönülemez bir gerçeklik olarak kabul görmüş bulunmaktadır. Bu çerçevede hem doğrudan online eğitim hem de sosyal medya platformları aracılığıyla eğitim uygulamaları diğer alanlarda olduğu gibi kamu yönetimi alanında da genel kabul gören bir duruma tekabül etmektedir. Akademik düzeyde kamu yönetimi eğitiminin yanı sıra farklı düzeylerdeki kamu yönetimi birimlerindeki personel eğitimleri ve diğer farklı konulardaki uygulamaya dönük eğitimlerin hepsini kapsayan bu yeni eğitim şekli pratikteki örnekleri bağlamında giderek kalite kazanmakta ve kabul görerek yaygınlaşmaktadır.

Farklı sosyal medya platformları ve web uygulamaları şeklinde somutlaşan ve yaygınlaşan online eğitim uygulamalarının önemli bir boyutunu da YouTube bünyesinde sürdürülen ve giderek yaygınlaşan eğitim çalışmaları oluşturmaktadır. Bu çalışmada, kamu yönetimi eğitiminde sosyal medya platformlarının özellikle de

¹ Prof. Dr., (Emekli) Celal Bayar Üniversitesi İİBF Kamu Yönetimi Bölümü, *mokmen1968@gmail.com, okmenm@hotmail.com*

YouTube'un kullanımı bağlamında "Youtube Üniversitesi" örneği üzerinden bir inceleme ve analiz yapılacaktır. Özellikle İİBF Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi öğrencilerine yönelik ders konu anlatımları ve sınavlara hazırlık videoları şeklinde içerik üretmek suretiyle planlı, kapsamlı bir kamu yönetimi eğitim platformu olma yönünde iki yıldır faaliyet gösteren YouTube Üniversitesi, çoğunluğunu İİBF ve Hukuk Fakültesi öğrencilerinin oluşturduğu yaklaşık otuz bin aboneye hizmet vermektedir. Bu çalışma bir sosyal medya uygulaması örneği olarak YouTube Üniversitesi'nin kamu yönetimi ile ilgili online eğitim faaliyetleri çerçevesinde tecrübe paylaşımını ve verilere dayalı ilgili analizleri içermektedir.

Anahtar Kelimeler: Kamu Yönetimi Disiplini, Kamu Yönetimi Eğitimi, Online Eğitim, YouTube Üniversitesi

PUBLIC ADMINISTRATION EDUCATION AND SOCIAL MEDIA APPLICATIONS: YOUTUBE UNIVERSITY EXAMPLE

Abstract

In the process from the industrial society to the information society, in addition to the discussions and developments centered on the concept of state, the convergence of business administrations and public administrations in a wide range from the techniques and methods used to education and from theory to practice, management understandings, structuring, principles and institutionalizations formed in this field, forming the management structure. It affects the position and relations of organizations significantly and radically. One of the areas where these effects and de facto developments are reflected most quickly and effectively is the issues related to public administration discipline and organization, from theory to practice, including public administration education.

The fact that public administration education, which has an important place in the development of the public administration discipline, acquires new contents and takes on different appearances in the context of the development processes outlined above, stands before us as an inevitable reality, especially within the framework of the conditions and developments realized by the recent pandemic process. Beyond the cumulative richness of the existing paths, methods and methods in the educational dimension of the public administration discipline, online education is now an irreversible reality in the field of public administration, at a point where the dizzying developments in information and communication technologies intersect with the real situations faced with the pandemic process. It has been accepted as. In this context, both direct online education and education practices through social media platforms correspond to a generally accepted situation in the field of public administration, as in other fields. This new form of education, which includes public administration education at the academic level as well as personnel training in public administration units at different levels and practical training on other diffe-

rent subjects, is gradually gaining quality in the context of practical examples and is becoming widespread by gaining acceptance.

An important dimension of online education applications, which are embodied and widespread in the form of different social media platforms and web applications, is the education studies carried out within YouTube and becoming increasingly widespread. In this study, an examination and analysis will be made through the example of "Youtube University" in the context of the use of social media platforms, especially YouTube, in public administration education. YouTube University, which has been operating for two years to become a planned, comprehensive public administration education platform by producing content in the form of course lectures and exam preparation videos especially for the Faculty of Economics and Administrative Sciences Political Science and Public Administration students, serves approximately thirty thousand subscribers, the majority of whom are students of the Faculty of Economics and Administrative Sciences and the Faculty of Law. . This study, as an example of a social media application, includes experience sharing and data-based analysis within the framework of YouTube University's online education activities related to public administration.

Keywords: Public Administration Discipline, Public Administration Education, Online Education, YouTube University

ŞEHİRLERİN DÖNÜŞÜMÜ: İNSAN HAKLARI KENTLERİ

Mustafa YAYLA¹

Özet

“İnsan Hakları Kentleri” kavramı şehirlerin insan hakları ilke ve standartları bağlamında güvenli ve insanca yaşanabilir yerleşim yerleri olarak insan haklarının en dar alanda kısaca en yerelde korunabilmesi fikirlerinden ilham alarak doğmuştur. O halde “İnsan Hakları Kentleri” kavram olarak çeyrek asırdır gelişmekte olan şehirlerin “İnsan Hakları Kentleri”ne dönüşümünü oluşturan ana düşüncedir. “İnsan Hakları Kentleri” fikri aynı zamanda 2011 yılından itibaren “Dünya İnsan Hakları Şehirleri Forumu” adı altındaki organizasyonlarıyla birlikte yılda bir defa Güney Kore’nin Gwangju şehrinde toplanarak insan haklarının yerelde korunması hareketine bir de küresel boyut getirmiştir. İnsan haklarının en dar alandan başlanarak hayata geçirilip korunması hususunda artık halk, yerel yönetimler, ilgili diğer kurum ve STK’lar birlikte hareket ederek insan haklarının yerelde kök salıp yeşermesine de zemin hazırlayacaklardır.

Artan göç ve nüfus hareketliliğinin zirveye tırmandığı dünyamızda, kentlerin değişen işlevleri ve artan etkileri söz konusu olmaktadır. Günümüz “İnsan Hakları Kentleri” yapılanması “İnsanı Yaşat ki Devlet Yaşasın” felsefesiyle “insan haklarını” merkeze alarak yerelde yani en dar alanda insan haklarının korunmasını yani halk ve yerel yönetimleri de harekete geçirebilecek yeni bir çağdaş birlikte yaşama kültürünü de temsil etmekte olduğunu göstermektedir. Bu çalışmada “İnsan Hakları Kentleri” ilgili değerlerin sözde kalmadan halk ve yerel yönetimlerce uygulama alanına konarak insan haklarının yerelde korunabilmesinin kısaca “İnsan Hakları Kentleri”nin son derece değerli ve vazgeçilmez olduğu ele alınacaktır.

Anahtar kelimeler: İnsan Hakları, İnsan Hakları Kentleri, Yerel Yönetimler, Sivil Toplum Kuruluşu, Göç.

TRANSFORMATION OF CITIES: CITIES OF HUMAN RIGHTS

Abstract

The concept of 'Human Rights Cities' was born with inspiration from the ideas that human rights can be protected in the narrowest area, in short, in the most local, as safe and humane settlements in the context of human rights principles and standards. "The concept of "Human Rights Cities" has been developing for the last

¹ Prof. Dr., Polis Akademisi, Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, <https://orcid.org/0000-0001-8308-9423> ve Recep DEMİR, Araştırma ve Etütler Merkezi (AREM) Başkan Yardımcısı

quarter of a century and has been the main idea that aims to transform cities where human rights can be protected and realized in the narrowest area into "Human Rights Cities". The idea of "Human Rights Cities" has also brought a global dimension to the movement for the protection of human rights at the local level by gathering once a year in Gwangju, South Korea since 2011 with the organizations under the name of "World Human Rights Cities Forum". In order to implement and protect human rights starting from the narrowest area, the public, local governments, other relevant institutions and NGOs will act together and pave the way for human rights to take root and flourish, practiced and protected at the local level.

In our world, where increasing migration and population mobility are at their peak, there are changing functions and increasing effects of cities. Today's "Human Rights Cities" as an idea, shows that it also represents a new contemporary culture of living together that can mobilize the people and local governments, that is, the protection of human rights in the narrowest area, by putting "human rights" at the center with the philosophy of "Let the People Live so that the State Can Live". In this study, it will be discussed that "Human Rights Cities" are extremely valuable and indispensable for the protection of human rights at local level by putting local, national and universal values that can transform our cities into "Human Rights Cities" through the people and local governments not in words but in action.

Keywords: Human Rights, Human Rights Cities, Local Governments, Non-Governmental Organizations, Migration.

SÜRDÜRÜLEBİLİR GÖÇ YÖNETİMİ AÇISINDAN YERELDE GÖÇ YÖNETİŞİMİNİN İYİLEŞTİRİLMESİ: BATMAN ÖRNEĞİ

Muzaffer BİMAY¹

Özet

İnsanlık tarihiyle özdeş olan göç olgusu, toplumların sosyo-ekonomik, kültürel, siyasal ve fiziksel yapılarında köklü değişimlere neden olmuştur. Bu durum zamanla toplumsal yapının korunması ve sürdürülebilir kılınması sorunsalını ortaya çıkartmıştır. Toplumlar, sürekli değişime uğrayan yapılarını koruyabilmek ve nesilden nesile aktarabilmek için bu değişimlerin kontrol ve yönetimini ulusal ve uluslararası güncel koşullara göre başarılı bir şekilde gerçekleştirmek ve bunu sürdürülebilir hale getirmek zorundadırlar.

Son iki yüzyılda sanayileşme ve bilgi iletişim ve teknolojilerindeki hızlı değişimlere bağlı olarak kent yaşamında ortaya çıkan dijital gelişmeler, savaş, iç çatışma vb. nedenlerle yaşanan göçlerin neden olduğu hızlı nüfus artışı kentlerin kontrolsüz büyümelerine yol açmış ve beraberinde birçok sorun ortaya çıkarmıştır. Zamanla etki alanları genişleyen bu sorunların çözümü giderek zorlaşmış ve kentleri yönetilmesi güç bir mekân haline getirmiştir. Bu süreçte küreselleşmenin bir sonucu olarak devletler ve hatta insanların giderek birbirlerine bağımlı hale gelmesi nedeniyle sorunların ulusal ve küresel düzeydeki tüm aktörleri içine alacak şekilde iyi yönetim mekanizmalarıyla çözülmesini zorunlu kılmıştır. Ancak kentlere yönelik göç akışları, kontrol edilmesi ve engellenmesi en zor süreçler olarak kabul edildiğinden göç yönetiminde bir oydaşmayı sağlamak da o ölçüde zor olmaktadır.

Çok zengin bir göç tarihine tanıklık eden Türkiye, göç politikaları açısından temkinli ve bir o kadar gayretli bir süreç içinde olmuştur. Ancak sürekli artan ve ulus-devlet olmanın getirdiği güvenlik kaygıları nedeniyle aynı zamanda mesafeli bir politika izlemek zorunda kalmıştır. Dolayısıyla Türkiye’de, son dönemlerde göç yönetimi konusunda Birleşmiş Milletler’in ve Avrupa Birliği’nin mevzuatı doğrultusunda yapılan düzenlemelere rağmen, özellikle 2011 yılından itibaren Suriye iç savaşı nedeniyle yaşanan kitlesel göçlerde değiştirilen mevzuatın, oluşturulan kurumların ve atılan adımların göç yönetimi konusunda yetersiz kaldığı anlaşılmıştır. Bu tarihten itibaren merkezi düzeyde örgütlenen ve taşra teşkilatları aracılığıyla eşgüdüm içerisinde yürütülen bir göç yönetimi var olsa dahi, göç sorunun çok bo-

¹ Doç. Dr., Batman Üniversitesi İİBF Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi., ORCID: 0000-0002-6742-2852, e-posta: muzafferbimay@gmail.com

yutlu doğası ve kamu, özel ve gönüllü kuruluşlar arasındaki koordiasyon eksikliği ve iletişimsizlik nedeniyle yerelde çeşitli aktörlerin birlikte yürüteceği iyi bir göç yönetişimine ihtiyaç duyulduğu ortaya çıkmıştır. Bu anlamda İçişleri Bakan'ının başkanlığında, İçişleri Bakanlığına bağlı Göç Kurulu ve valiliklere bağlı il göç kurulları kurulmuştur. Ancak bu kurulların görevleri arasında sayılan yerelde yabancılarla ilgili göç stratejilerini belirlemek, koordinasyonunu ve uygulanmasını takip etmekte iyi bir göç yönetişiminin temel unsurları olan yerel katılımcılığı, etkinliği, açıklığı, şeffaflığı, hesap verebilirliği, hukuka bağlılığı ve toplumsal sorumluluğu esas alıp almadığı konusunda tartışmalar ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda Batman İl Göç Kurulu örneğinde yapılan bu çalışmanın amacı, yerel göç yönetişimini tartışmaya açarak toplumsal fayda düzeyini ortaya koyabilmek ve yerel göç yönetişiminin iyileştirilmesi konusunda öneriler geliştirmektir.

Bu çalışmada yöntem olarak nitel araştırma metotlarından yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak farklı içerikte sorulardan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Uzman görüşleri dikkate alınarak hazırlanan sorular, Batman Üniversitesi Etik Kurulunun 04.01.2023 tarihli onayıyla Batman kent merkezinde Valinin başkanlığında kurulan İl Göç Kurulu'nun temsilcileri ve kurulda yer alan kurum ve kuruluşlarının temsilcilerine yöneltilmiş, görüşme anında yeni sorular sorma imkanı ortaya çıkmıştır. Araştırmada örneklem seçiminde özellikle ilgili kurumun yetkili temsilcileri olmalarına dikkat edilmiştir.

Yapılan araştırma sonucunda elde edilen verilerden hareketle Batman İl Göç Kurulu, ilgili mevzuat doğrultusunda kamu kurum ve kuruluşları, belediyeler, ticaret odası, sivil toplum kuruluşları, üniversitelerin katılımıyla eğitim, sağlık, işgücü piyasası, toplumsal uyum, sosyal destek (yardımlar), güvenlik, hukuki yardım mekanizmaları gibi genel konularda periyodik aralıklarla önemli kararlar aldığı ve yürürlüğe koyduğu tespit edilmiştir. Özellikle geçici koruma ve uluslararası koruma sahiplerinin üçüncü ülkeye çıkışları, sınır dışı iş ve işlemleri, ikamet izni, istisnai vatandaşlık, vatansızlar, yabancılar biyometrik verilerinin alınması, kaydedilmesi ve saklanması gibi hizmetlerin sunulmasına daha çok dikkat edildiği, alt birimler oluşturulduğu ve bu birimlerin düzenlediği raporları merkezi yönetime belirli aralıklarla aktardığı ortaya çıkmıştır.

İl Göç Kurulunun faaliyetlerinin, sürdürülebilir göç kontrol ve yönetimin sağlanması hususunda etkili olduğu, ancak başkanlığını merkezi hükümetin taşra temsilcisi olan valinin yürütmesi ve sadece merkezi yönetimin kararlarını harekete geçiren bir yapı olması nedeniyle yerelde göç yönetişimi konusunda yetersiz kaldığı söylenebilir. Benzer şekilde yerel ve ulusal tüm aktörlerin süreçte aktif yer alması önemli bir eksiklik olarak kabul edilmektedir. Özellikle entegrasyon konusunda kültürel farklılıkların azaltılması için yapılan uyum faaliyetleri kapsamında yerel aktörler arasında eşgüdümün sağlanamaması entegrasyon sürecini zorlaştırmaktadır. Dahası yapılan toplantıların yılda dört kez yapılması ve toplantılarda göçmen temsilcilerinin olmaması da önemli bir sorun teşkil etmektedir. Ayrıca göç

ve göçmen konularının önümüzdeki dönemlerde de kamu politikalarının en önemli çalışma alanı olacağı düşünülmekte ve bu nedenle yerel göç kurulları ile ilgili mevzuatta revizyona gidilerek özellikle STK ve göçmenlerin bulunduğu alt komisyonların oluşturulmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu bağlamda, İl Göç Kurulu'nun göç yönetişimi açısından önemli çalışmaları olsa da yerel göç kurullarının daha etkin ve sürdürülebilir kılınması için daha çok yerel temsilcinin yer alacağı ve karar vermede yetkin olacağı toplantıların yapılması ve bu toplantılar sonucunda strateji belgesi ve eylem planların hazırlanarak kamuoyuyla paylaşılması önem arz etmektedir. Ayrıca göçmenlerin kent nüfusuna oranı dikkate alınarak bölge koordinatörlüklerin ve bölge göç kurullarının ve bunlara bağlı başta hukuki danışmanlık olmak üzere entegrasyonun her alanında faaliyet yürütecek "eylem masalarının" kurulması, göçmenlere zamanında ve doğru bilgilendirmeler için veritabanına dayalı "akıllı iletişim" uygulamaların yerelde hayata geçirilmesi, ilde bulunan üniversiteler tarafından periyodik aralıklarla göçmenlere yönelik saha araştırmalarıyla "memnuniyet" ve "yaşam kalitesi" ölçümlerinin yapılması gerekmektedir. Bu uygulamaların hayata geçirilmesi durumunda yerelde daha şeffaf ve koordineli bir göç yönetişim anlayışı ortaya çıkacak ve göçler fırsata dönüştürülecektir.

Anahtar Kelimeler: Göç, Göç Yönetişimi, Göç Kurulu, İl Göç Kurulları

IMPROVEMENT OF LOCAL MIGRATION GOVERNANCE IN TERMS OF SUSTAINABLE MIGRATION MANAGEMENT: THE CASE OF BATMAN

Abstract

The phenomenon of migration, which is identical with human history, has caused radical changes in the socio-economic, cultural, political and physical structures of societies. Especially in the last two centuries, digital developments in urban life due to rapid changes in industrialization and information communication and technologies, war, civil conflict, etc. The rapid population growth caused by migration for various reasons has led to the uncontrolled growth of cities and has created many problems. This situation has made it difficult to reach a consensus in managing migration in the world and in our country.

The need for good migration governance in Turkey has recently emerged with the Syrian migration. In this sense, the Migration Board affiliated to the Ministry of Internal Affairs and provincial migration boards affiliated to the governorships were established under the chairmanship of the Minister of Internal Affairs. However, debates have arisen as to whether determining local migration strategies for foreigners, monitoring their coordination and implementation, which are among the duties of these boards, are based on local participation, effectiveness, openness, transparency, accountability, adherence to the law and social responsibility, which are the basic elements of a good migration governance. In this context, the aim of this study, conducted on the example of Batman Provincial Migration Board, is to

reveal the level of social benefit by discussing local migration governance and to develop suggestions for improving local migration governance. In this study, semi-structured interview technique, one of the qualitative research methods, was used as a method. It can be said that the activities of the Provincial Migration Board are effective in ensuring sustainable migration control and management, but are inadequate in terms of migration governance at the local level since it is chaired by the governor, who is the provincial representative of the central government, and is a structure that only activates the decisions of the central government.

Keywords: Migration, Migration Governance, Migration Board, Provincial Immigration Boards

MAKİNE ÖĞRENİMİ ALGORİTMALARININ KAMU YÖNETİMİ ARAŞTIRMALARINDA KULLANIMI

Müge BORAZAN¹

Özet

Makine öğrenimi, genel olarak bir makinenin akıllı insan davranışını taklit etme yeteneği olarak tanımlanan yapay zekânın bir alt alanıdır. Yapay zekâ sistemleri karmaşık görevleri, insanların sorunları çözmeye biçimine benzer şekilde gerçekleştirmek için kullanılır. Makine öğrenimi ise yapay zekâyı kullanmanın bir yoludur. Çoğunlukla, yapay zekâ ve makine öğrenimi kavramları birbirinin yerine kullanılmaktadır. Ancak bu iki kavram aynı anlama gelmemektedir. Yapay zekâ, insan zekâsı gerektiren görevleri yerine getirebilen bilgisayar sistemlerinin teorisi ve geliştirilmesiyle ilgili olup düşünme ve öğrenme yeteneğine sahip akıllı sistemler olarak tanımlanabilir. Makine öğrenimi ise, bilgisayarlara açıkça programlama yapmadan veri yoluyla “öğrenme” yeteneğini kazandırmak için istatistiksel teknikleri kullanan bir yapay zekâ alt kümesidir. Bu teknikler istatistiksel teoriye dayansa da, veriden "öğrenme" yetenekleri her zaman bir hesaplama bileşeni içerdiğinden, genellikle algoritma olarak adlandırılırlar. Makinenin kendi algoritmasını duruma göre ayarlayabildiği ve öğrenebildiği diğer bir deyişle sistemin tam anlamı ile kendini yeniden kodladığı süreç olarak ta ifade edilebilir. Makine öğrenimi, çok çeşitli veri kaynaklarından doğru tahminler üretmek için istatistik ve bilgisayar bilimlerini birleştiren bir disiplin olarak düşünülebilir.

Makine öğreniminin kullanımı kamu yönetimine ilişkin birçok işlevsel alana hızla yayılmaktadır. Kamunun verimliliğini arttırmak ve işleyişini iyileştirmek üzerine yeni fırsatlar sunan makine öğrenimi yaklaşımları bürokratik ve kurumsal davranışı daha iyi anlamak isteyen akademisyenler ve karar alma süreçlerini iyileştirmenin yollarını arayan kamu yöneticileri ile uygulayıcıları tarafından da oldukça ilgi görmektedir. Kamu yönetimi alanına ilişkin temel teorilerin uygulamalarının test edilmesine ve yeni teoriler geliştirilmesine yardımcı olan bu yöntemler; metin, görüntü ve diğer veri türlerinin analizine imkân sağlamaktadır. Özellikle görev yoğunluğunun ve verilerin fazla olduğu fakat insan kaynaklarının kısıtlı olduğu politika alanlarında büyük verinin makine öğrenimi algoritmaları ile işlenmesi kamu işleyişini iyileştirmek açısından fayda sağlayabilir. Makine öğreniminin sağlayacağı faydalardan en iyi biçimde yararlanabilmek ancak iyi bir veri kalitesini destekleyeceği alt yapının geliştirilmesi ile mümkün olabilir. Bu amaçla, makine

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi, Güvenlik Bilimleri Fakültesi, Güvenlik Bilimleri Bölümü, mugeborazan@yahoo.com, ORCID:0000-0002-5796-9192

öğrenimine ilişkin işlevler üç başlıkta değerlendirilebilir: *Tanımlayıcı işlev* –sistem verileri ne olduğunu açıklamak için kullanır; *Tahmine dayalı işlev*-sistem verileri ne olacağını tahmin etmek için kullanır; *Kuralcı işlev*- sistem verileri kullanarak hangi eylemin gerçekleştirileceği konusunda önerilerde bulunur.

Makine öğrenimi temel olarak *Denetimli Makine Öğrenimi* ve *Denetimsiz Makine Öğrenimi* olmak üzere iki ana alt grupta kategorize edilebilir. Sistemlerin zaman içinde daha doğru şekilde öğrenmesine ve büyümesine fırsat tanıyan tanımlı veri kümeleri ile eğitildiği durum denetimli öğrenme teknikleridir. Bu teknik, *Sınıflandırma* ve *Regresyon* ana başlıkları altında yer alan *Destek Vektör Makineleri*, *Karar Ağaçları*, *Rastgele Ormanlar* ile *Doğrusal* ve *Lojistik Regresyon* gibi algoritmaların kullanılmasını içermektedir. Kamu yönetimi alanında denetimli makine öğrenimi, *Suç Analizi* ve *Tahmini*, *Trafik Yönetimi* ve *Tahmini*, *Sağlık Hizmetleri Yönetimi*, *Kaynak Yönetimi* ve *Bütçe Tahmini* gibi bir dizi uygulamada kullanılmaktadır. Kamu yönetimi araştırmaları açısından bakıldığında, denetimli yöntemlerin iki durum için kullanılması önerilmektedir. Birincisi, insan kodlu verilerin (bir dizi özellik/değişken ve bazı sonuç/hedef) hâlihazırda mevcut olduğu ve araştırmacının bu sonucu çok daha büyük bir veri seti üzerinde ölçmek veya tahmin etmek istediği durumdur. İkincisi ise insan kodlu etiketlerin/ölçümlerin daha ayrıntılı teorik rehberliğe bağlı olarak nispeten kolay bir şekilde oluşturulabildiği durumdur. Denetimli öğrenme algoritmaları, teorinin iyi geliştirildiği veya yararlanılabilecek önceden var olan verilerin bulunduğu kamu yönetimi alanında yapılan araştırmalara konu olan diğer uygulamalar için de kullanılabilir. Örneğin, iç yönetim ölçütlerini kullanarak kamu yöneticilerinin performansını tahmin etmek bir denetimli öğrenmedir. Çünkü kamu yöneticilerinin performansını tahmin etmek amacıyla tahmin edilen veya eğitilen model, iç yönetim ölçütlerinden performans ölçütlerini öğrenebilen bir tahmin makinesi oluşturmak için hem performans verilerinin kendisini hem de iç yönetim ölçütlerini kullanacaktır. Denetimsiz öğrenme teknikleri ise ölçülmüş bir çıktı olmadığında veri içindeki gizli kalıpları veya gruplamaları ortaya çıkarmak için kullanılır. Bu kapsamda, denetimsiz makine öğrenimi teknikleri: *Kümeleme*, *Boyut İndirgeme*, *Birleştirme* ve *Dışsal Amaçlı Olmayan Öğrenme* şeklinde sınıflandırılabilir. Kamu yönetimi alanında denetimsiz makine öğrenimine ilişkin faydalı uygulamalar olarak; *Kümeleme Tabanlı Politika Segmentasyonu*, *Gözetim* ve *Suç Önleme*, *Sağlık Hizmetleri Yönetimi*, *Veri Tabanlı Yönetim Kararları*, *Kaynak Yönetimi* ve *Maliyet Azaltma* örnek verilebilir. Kamu yönetimi araştırmalarında bu tür teknikler teorik bir kavram ile verilerde ölçülen nicelik arasında önsel bir bağlantı olduğunda fakat bu kavramın nasıl ortaya çıkacağı net olmadığı durumlarda uygulanır. Örneğin, kamu kurumları tarafından üretilen belgelerden gizli teorik kavramların ortaya çıkarılması ya da kamu yöneticilerinin performanslarını açıklamaya yönelik yapılan çalışmalarda “yetkinlik” veya “deneyim” gibi bazı gizli boyutların tespit edilmesinde denetimsiz öğrenme teknikleri kullanılabilir.

Bu çalışmanın amacı, kamu yönetimi araştırmalarında kullanılan makine öğrenimi yöntemlerine farklı bir bakış açısı getirerek bu yöntemlerin istatistiksel ve nedensel çıkarım yapma becerilerine odaklanmak ve büyük verinin potansiyelini ortaya çıkarmak için kullanılan makine öğrenimi algoritmalarını vurgulamak, ayrıca kamu yönetimi araştırmacıları ve uygulayıcıları için yararlılığını örnekleriyle birlikte ortaya koymaktır. *Kamu yönetiminde veri odaklı karar alma süreçlerinin iyileştirilmesi bakımından makine öğreniminin kullanımı ve etkileri nelerdir? Kamu yönetimi araştırmalarında temel teorilerin test edilmesinde ve geliştirilmesinde makine öğrenimi yöntemleri nasıl kullanılır?* araştırma sorularından hareketle çalışmada yöntem olarak sistematik literatür taraması kullanılmıştır. Araştırma sorularına cevap bulabilmek amacıyla bu alanda yapılan uluslararası ve ulusal literatürde yer alan eserler incelenmiştir. Makine öğrenimi yöntemlerinin sadece kamu yönetimindeki uygulama alanlarına yönelik kullanımının yanı sıra kamu yönetimi araştırmalarının teorik alt yapısını destekleyen kullanımlarının da ele alması bakımından çalışmanın literatüre farklı bir katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir.

Sonuç olarak, kamu yönetimi alanında makine öğrenmesi yaklaşımlarının, geleneksel araştırma yöntemlerine yeni bir boyut kazandırdığı söylenebilir. Makine öğrenimi algoritmalarının, kamu yönetimi alanında veri odaklı karar alma süreçlerini güçlendirdiği ve daha etkili politika yapımına katkıda bulunduğu ayrıca kamu yöneticilerine önemli idari kararları tutarlı ve hızlı bir şekilde almalarına yardımcı olabilecek bir kaynak sağladığı değerlendirilmektedir. Bu yöntemlerin kamu yönetimine sağladığı faydalara örnek olarak, kamu yönetiminin ürettiği büyük boyutlu verileri analiz ederek veri tabanlı kararlar almak, kamu hizmetlerinin daha etkin ve verimli hale getirilmesi, suç örüntülerini analiz etmek ve suçları önlemek, kaynakların daha iyi yönetilmesi, kriz durumlarında ise hızlı yanıtların alınması ve kriz durumlarının daha etkin yönetilmesi konuları verilebilir. Bununla birlikte, bu tekniklerin kullanımıyla ilgili etik ve gizlilik konuları dikkate alınmasına ve algoritmaların adaletli ve şeffaf bir şekilde uygulanmasına dikkat edilmelidir. Ayrıca, elde edilen sonuçların yorumlanması ve doğru şekilde değerlendirilmesi hususunun uzmanlık ve dikkat istemesi nedeni ile bu alanda uzmanlaşmış kişilerin kamuda istihdamına önem verilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Makine Öğrenimi, Kamu Yönetimi, Denetimli ve Denetimsiz Makine Öğrenimi, Yapay Zekâ

THE USE OF MACHINE LEARNING ALGORITHMS IN PUBLIC ADMINISTRATION RESEARCH

Abstract

The use of machine learning is rapidly spreading to many functional fields of public administration. Machine learning approaches, which offer new opportunities to increase the efficiency and improve the functioning of the public sector, are of great interest to academics seeking a better understanding of bureaucratic and insti-

tutional behavior, and to public administrators and practitioners looking for ways to improve decision-making processes. These methods, which help to test the applications of basic theories and develop new theories in the field of public administration, enable the analysis of text, images and other types of data. Especially in political fields where task intensity and data are high but human resources are limited, processing big data with machine learning algorithms can be beneficial in terms of improving public functioning. The aim of this study is to bring a different perspective to machine learning methods used in public administration research, to focus on the statistical and causal inference capabilities of these methods, to highlight the machine learning algorithms used to realize the potential of big data, and to demonstrate their usefulness for public administration researchers and practitioners with examples. What are the uses and implications of machine learning for improving data-driven decision-making in public administration? How can machine learning methods be used to test and improve the application of basic theories in public administration research? Based on the research questions, a systematic literature review was used as the methodology in this study. In order to find answers to the research questions, works in the national and international literature in this field were analyzed. It is considered that the study will make a different contribution to the literature in terms of addressing not only the use of machine learning methods in the application areas of public administration, but also their use in supporting the theoretical infrastructure of public administration research.

Keywords: Machine Learning, Public Administration, Supervised and Unsupervised Machine Learning, Artificial Intelligence

AVRUPA YÖNETSEL ALANINDA DİRENÇLİLİK

Nahide Işıl ÇETİNKAYA İSTİKBAL¹

Özet

Son yıllarda yaşanan Covid 19 Pandemisi, dünyanın çeşitli coğrafyalarında çıkan savaşlar, buna bağlı oluşan dev göç dalgaları, iklim değişikliğinin muhtemel sonuçları gibi evrensel düzeyde etkilere yol açan krizler, yalnızca yerel değil, ulusal, uluslararası hatta ulusüstü kurumların yönetilmesini zorlaştırmış, bir bakıma her birinin yönetsel bir sınav vermesine yol açmıştır. Bu zorlu ve belirsiz süreçler, her yönetimin farklı refleksler vermesine ve birbirinden çeşitli politikalar üretmesine yol açmıştır. Sorunların evrensel olması çözümlerin ve çözüm yollarının da evrensel olması anlamına gelmemiş, krizlere hızlı şekilde müdahale etmek amacıyla alınan hızlı kararlar, her zaman istenilen sonuçlara yol açmadığı gibi mevcut yönetsel ilişkileri de kaçınılmaz biçimde dönüştürmüştür.

2020 yılı itibariyle 27 üye ülkeden oluşan Avrupa Birliği de bu yönetsel zorluklarla karşı karşıya kalan yapılardan biri olmuştur. Avrupa Birliği, 2004 yılında Orta ve Doğru Avrupa ülkelerinin üyelik sürecinin tamamlanmasıyla tarihinin en büyük genişlemesini yaşamış, bunun bir sonucu olarak da farklı yönetim anlayışları ve becerilerinden doğan karmaşayı giderecek çözümler üretme yoluna gitmiştir. Bu tarihten önce üye devletlerin kamu yönetimleri üzerinde doğrudan bir yaptırım öngörmeyen Avrupa Birliği müktesebatı, üye sayısının artması ve yeni üyelilerdeki yönetsel kapasite farklılıkları nedeniyle ortak bir Avrupa kamu yönetimi modeli oluşturmaya doğru evrilmiştir. Çok düzeyli bir yönetsel yapıyı öngören Avrupa Yönetsel Alanı ile bu farklılıklar asgari düzeyde tutularak, ortak ilkeler belirlenmiştir. Tüm üye devletler için geçerli olacak standartlar çerçevesinde oluşturulacak kurumlar ve uygulanacak politikalar ile Avrupa Birliği uyum süreci başka bir ifadeyle “Avrupahlaşma” konusunda önemli bir adım atılmıştır.

Avrupa Yönetsel Alanı’nın kabul edilmesi ile üye ülkeler arasındaki uyum ve işbirliği ileri bir düzeye taşınmıştır. Ancak yaşanan evrensel krizlerin yansımaları, bu bütünleşme sürecini büyük ölçüde tamamlamış görünen yapıyı da sarsmıştır. Yönetsel kapasite ve becerileri sınanan bu krizler karşısında Avrupa Birliği’nin başarısı sorgulanmış, Avrupa Yönetsel Alanı’nın sürdürülebilirliği ve başarısı tartışma konusu olmuştur.

Evrensel düzeyde deneyimlenen bu krizler, literatürde “dirençlilik” kavramına sıklıkla vurgu yapılmasına sebep olmuştur. Bundan bir süre önce “sürdürülebilir-

¹ Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Medeniyet Üniversitesi, isil.istikbal@medeniyet.edu.tr, 0000-0001-7268-0461

lik” kaygısı ile oluşturulan politikalar, yönetsel yapılar artık “yeterince dirençli mi değil mi” tartışmalarına konu olmaya başlamıştır. Çeşitli tanımlamaları bulunan dirençlilik temelde, ani ve beklenmedik durumlar karşısında kendini toparlayıp eski haline yeniden gelme becerisini ifade etmektedir. Bu beceri olmadığı sürece sürdürülebilirliği de tartışmaya açık olacaktır.

Avrupa Birliği’nin geleceği üzerine tartışmalar, sürdürülebilirliğin ötesinde ne kadar dirençli olduğu üzerinde yoğunlaşmaktadır. Bu doğrultuda Avrupa Komisyonu Nisan 2021’de üye ülkelerdeki kamu yönetimi reformlarını desteklemek için Personel Çalışma Belgesi’ni kabul etmiş, Aralık 2021’de ise Komisyon ve üye devletlerin temsilcileri arasında ortak sorunları ve olası çözümlerini ortaya koymak amacıyla Kamu Yönetimi ve Yönetişim Uzman Grubu kurulmuştur. Tüm bu girişimlerden sonra 25 Ekim 2023’de Avrupa Yönetişel Alanının Geliştirilmesine İlişkin Tebliğ (Communication on Enhancing the European Administrative Space - ComPAct) Avrupa Komisyonu tarafından yayımlanmıştır. Üye ülkelerin karşılaştıkları ortak zorluklara karşı birlikte hareket edebilmelerini sağlayacak ilk kapsamlı eylemler dizisi olarak tanımlanan bu tebliğde 3 farklı boyutta 25 eylem önerilmektedir.

Bu çalışmanın amacı Avrupa Birliği’nin Avrupalılaşmasında önemli rol oynayan Avrupa Yönetişel Alanı gibi çok değişkenli bir yapının, karşılaşılan krizler karşısında nasıl daha dirençli hale getirileceğinin incelenmesidir. Bunun için günümüze kadar Avrupa Yönetişel Alanı’nın ortaya koyduğu ilkeler, bu ilkeler doğrultusunda şekillenen müktesebat ve nihayetinde Avrupa Yönetişel Alanı’nın geliştirilmesi için önerilen 25 eylem incelenecektir.

Bu 25 eylemin dahil olduğu üç boyuttan ilki, kamu yönetiminin zorluklarla mücadele etmede kullandığı yetenekleri geliştirmektedir. Bunun için temel araç memurların dijital dönüşüme ayak uydurmasıdır. Memurların yetişkin öğrenme faaliyetlerine katılımının sağlanmasının yanı sıra iş süreçlerinde otomasyonu arttıracak yöntemlere başvurulması bu boyutta uygulanacak başlıca yöntemlerdir. Öte yandan çeşitli Avrupa Birliği kapsamındaki ve uluslararası çeşitli kurumlar ile eğitim için işbirliğine başvurulacaktır.

İkinci olarak Dijital On Yıl hedefi ile kamuda dijitalleşmenin desteklenmesi kapsamında, 2030 yılına kadar başlıca kamu hizmetlerinin tamamına çevrimiçi erişilmesini, yönetsel süreçlerin dijitalleştirilmesini, personelin dijital becerisinin geliştirilmesi, dijital teknolojilerin etik kullanımına ilişkin yasal çerçevenin belirlenmesi gibi adımların atılması öngörülmektedir.

Avrupa Birliği’nin 2050’ye kadar iklim konusunda nötr olma ve sosyal adalet ve kapsayıcılık dahilinde kaynakların verimli kullanılmasını taahhüttü ile paralel olarak, yeşil dönüşüme yönlendirerek dirençliliği arttırmak son boyut olarak belirlenmiştir. Kamu yönetimlerinin yeşil dönüşümün sağlanmasındaki tartışmasız önemi ve topluma örnek olmaları, politika alanlarının tamamında ve tüm yönetim düzeylerinde bu dönüşümü incelemelerinin vurgusu yapılmaktadır. Kısacası Avrupa

Yönetmel Alanının Geliştirilmesi Tebliği kapsamında beceri, dijitalleşme ve yeşil dönüşüm, Avrupa Yönetmel Alanı'nın devamının ve geliştirilmesinin başlıca anahtarları olarak kabul edilmiştir.

Avrupa Birliği'nin oluşturduğu 27 üye ülkenin tabi olduğu Avrupa Yönetmel Alanı, çok düzlemli, birbirinden farklı yönetim geleneğine ve kültürüne sahip yapıların, ortak bir müşterekte buluşarak üst düzey bir işbirliği ile faaliyet gösterdiği bir alandır. Kaçınılmaz olarak, yaşanan krizlere verilecek tepkilerin ve alınacak kararların birbirinden farklılaştığı bu yapıda ortak çözüm arayışı dirençliliği sağlamaya yönelik önlemleri beraberinde getirmektedir. Bu durum, dirençliliğin yalnızca yerel ve ulusal yapılar için değil, ulusüstü yapılar için de bir gereklilik olduğu sonucunu ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Avrupa Yönetmel Alanı, Dirençlilik, Avrupa Yönetmel Alanının Geliştirilmesi

RESILIENCE IN EUROPEAN ADMINISTRATIVE SPACE

Abstract

Crises that have caused universal effects in recent years, such as the Covid 19 Pandemic, wars in various geographies of the world, and huge migration waves resulting from this, have caused not only local, but also national, international and even supranational institutions to face an administrative test. As a result, each administration gave different reflexes and implement different policies.

These crises, experienced at a universal level, have caused the concept of "resilience" to be frequently emphasized in the literature. Policies and administrative structures that were created a while ago with the concern of "sustainability" have now become the subject of discussions about "whether they are resilient enough or not". Resilience basically refers to the ability to recover and regain one's former self in the face of sudden and unexpected situations.

The European Union, consisting of 27 member countries, needed to put forward a common administration approach, especially with the membership of Central and Eastern European countries. Common principles have been determined in the European Administrative Space, which was shaped in line with this need.

The aim of this study is to examine how a multivariate structure such as the European Administrative Space, can be made more resilient in the face of crises. For this purpose, the principles put forward by the European Administrative Space to date, the acquis shaped in line with these principles and ultimately the 25 actions proposed in the Communication on Enhancing the European Administrative Space (ComPAct) will be examined.

Keywords: European Administrative Space, Resilience, Enhancing the European Administrative Space

E-BÜROPATOLOJİLER

Nail ÖZTAŞ¹, Necmettin MUTLU²

Özet

Bu çalışmanın amacı, e-devlet uygulamalarına geçiş ile birlikte azalacağı iddia edilen büropatolojilerin uygulamada azalıp azalmadığını tespit etmektir. Bu amaçla seçilen bir İstanbul ilçe belediyesinde sunulan üç yerel hizmetin (inşaat ve iskan ruhsatları, emlak vergisi ve işyeri açma ve çalışma ruhsatları) e-devlet/e-belediyeçilik öncesi ve e-devlet/e-belediyeçilik uygulamaları sonrası işlem süreçleri haritalanacaktır. Arşiv belgeleri üzerinde yapılacak inceleme sonucu tespit edilecek iş ve işlem tür ve sayıları karşılaştırması ile dijital hizmet sunumunun iddia edildiği üzere bürokratik örgütlenme biçiminin hastalıkları olarak nitelenen büropatolojileri ortadan kaldırıp kaldırmadığı; yeni dijital hizmet sunum biçimlerinin yeni elektronik büropatolojiler ortaya çıkartıp çıkartmadığı sahadan toplanacak verilerle bir belediye örneğinde incelenecektir.

Arşiv dokümanlarının analizinden elde edilecek veriler, eski ve yeni belediye çalışanları ile yapılacak mülakatlardan elde edilecek malumatlarla bir araya getirilerek incelenecektir. Bu çalışma akademik olarak “e-büropatoloji” olgusunun dijital çağda kamu hizmeti sunumunun bir yan ürünü olup olmadığını; pratik olarak da çok ciddi kaynaklar aktarılan e-devlet/e-belediyeçilik uygulamalarının hizmet sunumunda hedeflenen “kırtasiyeciliği giderme” “hizmet sunumunu hızlandırma” “açık ve şeffaf olma” gibi sonuçları gerçekleştirip gerçekleştiremediğini ortaya konulacaktır.

Büropatolojiler kamu yönetiminde reform zorluklarının başlıca kaynaklarından biri olarak görülmüştür. Kırtasiyecilik, değişime karşı direnç, hesap verilebilirlik ve şeffaflık eksikliği, israf, mükerrer hizmetlerin varlığı, iletişimde bilgi siloları, liderlik gibi birçok başlıkta toplanan patolojiler kamu yönetimi reformu önündeki engeller ve reformların gerekçeleri olarak sayılabilmektedir. Bürokratik örgütlerdeki patolojik olarak nitelendirilen davranış kalıpları akademik ve idari incelemelere temel teşkil etmiştir.

Küreselleşme çağında, yeni ve yıkıcı-tesir edici teknolojilerin geliştiği günümüzde; yaygın bir örgütlenme ve iş yapış biçimi olarak varlığını sürdüren Weberyen bürokrasinin patolojilerinin mevcudiyetinin değerlendirilmesinde elektronik, dijital süreçlerin dâhil edildiği tahlillerin yapılması zorunluluk haline gelmiştir. Söz konusu yeni süreçte; siyasi, ekonomik, kültürel ve teknolojik açıdan birbirinden farklı davranış kalıpları ortaya çıkmıştır.

¹ Prof. Dr., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi Ve Kamu Yönetimi Bölümü, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, nail.oztas@hvv.edu.tr

² Dr., Küçükçekmece Belediyesi., Uzman., necmettin.mutlu@kucukcekmece.ist

Bu çalışma kamu hizmeti görenlerin birbirleriyle ve vatandaşla olan ilişkilerinin her ikisini e-büropatolojilerin varlığı açısından tahlil edecektir. Uygulayıcıların hem bürokratik örgüt içi davranışlarında hem vatandaşlarla veya üçüncü aktörlerle olan temaslarında ortaya koydukları performansın yeterliği veya yetersizliği kamu yönetiminin verimliliğini ve vatandaş memnuniyetini doğrudan etkilemektedir. Yürütmedeki görevlilerin yeni süreçlere ayak uydurmada, yeni teknolojileri kullanmada gösterdikleri performans kariyerlerinde etkili olabilmektedir. Kamu hizmeti sunan idarelerin etkinlik kaygıları, hesap verebilirlik tutumları, vatandaş memnuniyetini gözetme dereceleri, kanuni zorunluluklar gibi saikler hizmet sunumlarında büropatolojilerle mücadelenin varlığını, kapsamını ve etkililiğini belirlemekte önemli olmaktadır.

Yeni enformasyon teknolojilerinin gelişimiyle birlikte, bürokratik örgütlerde sunulan hizmetlerin elektronik sunuma uygun hale getirilmesi, bir ihtiyaç ve hatta zaruret haline gelmiştir. Bilgi ve iletişim teknolojileri, yalnızca sunulan hizmetlerde değil bürokratik örgütlerin örgüt içi ilişkilerinde de yaygın hale gelmiştir. En bilindik hizmet olan e-devlet kapısında kullanıcı sayısı 64.814.594 kişiye ulaşmıştır. Benzer şekilde yerel yönetimler ve merkezi idarenin taşra teşkilatlarında, hem örgüt içi işleyiş hem de hedef kitleye sunulan hizmetler dijital olarak yapılabilecek hale gelmiştir. Elektronik belge yönetim sistemleri, insan kaynaklarında CRM, personel özlük, maliyet-muhasebe sistemleri, stratejik bilgi yönetim sistemleri, kent rehberleri, e-mail haberleşme pek çok dijitalleşme uygulaması örneğinden bazılarıdır.

Bu “yeni” e-işleyiş ve e-hizmet biçiminin uzun dönemli sonuçlarının neler olduğu hakkında ülkemizde yapılan çalışma sayısı sınırlıdır. E-devlet uygulamaları ve türevleri hakkında pek çok tasvir edici, vaka aktarıcı, mukayese edici çalışma bulunmasına rağmen dijitalleşme öncesini dijitalleşme sonrası verilerle karşılaştırarak uzun tarihsel bir dönemde derinlemesine “dijitalleşme” faaliyetlerinin etkilerini ölçen çalışma sayısı çok sınırlıdır. Bu çalışma bu boşluğu doldurmaya yönelik katkı yapmayı hedeflemektedir.

30 yılı aşkın bir belediyececik geçmişi ve hizmet sunum deneyimi olan, her seviyeden sosyo-ekonomik statüde nüfusu barındıran, kültürel ve siyasi olarak çeşitli ve çoğulcu, canlı ve çok farklı sektörlere yayılmış bir ekonomik faaliyet zenginliğini ihtiva eden, kendilerini siyasi yelpazenin sağında, solunda ve merkezinde tanımlamış partilerin başkanlarınca yönetilmiş bir ilçe belediyesinde bu çalışma yürütülecektir. Çalışmanın bir belediye tarafından sunulan hizmetlerin incelenmesi üzerinden yapılması derinlemesine bir vaka çalışması olarak ayrıntıya inmeyi, hizmet süreçlerini detaylı haritalayabilmeyi olanaklı hale getirmektedir. Çalışmanın güçlü yanlarından biri budur. Ancak tek bir belediyenin çalışılıyor olması bu çalışmanın aynı zamanda bir sınırlılığdır: bu sebeple sonuçların genellenebilmesi mümkün olmayacaktır. Bu sınırlılığı azaltmak için farklı kamu kuruluşlarında karşımıza çıkan e-devlet uygulamalarıyla ilgili araştırma, haber ve deneyimlere müracaat edilecektir.

Bu amaçla; çalışmada, İstanbul'un nüfus bakımından en kalabalık ilçelerinden olan seçilen belediyenin kurum içi süreçlerde ve üçüncü kişilere sunulan hizmetlerde büropatolojileri tarihsel aralıklarla kaldırmadaki performansı ve dijital uygulamaların yeni e-büro patolojiler ortaya çıkartıp çıkartmadığı tespit edilecektir.

Bu amaçla dijital dönem öncesi (1990lar), dijital dönüşüm sırası (2000-2012) ve dönüşümün yaygınlaşma dönemine (2012 sonrası) ait tesadüfi örneklem usulüyle tespit edilecek arşiv dosyaları üzerinde inceleme yapılacaktır. Seçilecek dosyalar belediyeler tarafından uzun yıllardır yürütülen ve tarihi mukayese yapmaya olanak veren üç hizmet hakkında olacaktır: inşaat ve iskan ruhsatlarının verilmesi, işyeri açma ve çalışma ruhsatlarının verilmesi, emlak vergisi süreçleri. Seçilen dosyaların içerisindeki evrakların izlediği yol haritaları çıkartılarak dijitalleşme ile birlikte bu dosyalarda bulunan evrak sayılarının, iş ve işlem sayılarının değişim gösterip göstermediği tespit edilecektir. Dosya ve evrak incelemesi ile yapılacak haritalama çalışanlarla yapılacak mülakatlarla ve gözlemlerle desteklenerek yorumlanacaktır. Bu yolla bu çalışma da hizmetlerin dijitalleşmesi ile "büropatolojilerde" azalma hedefinin ne kadar gerçekleştiği ampirik olarak ortaya konulmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Büropatolojiler, E-Büropatolojiler

E-BOUREAU PATHOLOGIES

Abstract

The purpose of this research is to ascertain whether the purported decline in bureaupathologies that comes with the adoption of e-government apps has actually occurred. In order to do this, the pre- and post-e-government/e-municipality applications transaction procedures for three local services—property taxes, construction and settlement licenses, and business opening and operating permits—provided in a chosen Istanbul district municipality will be mapped. Whether digital service delivery eliminates bureaupathologies—which are defined as diseases of the bureaucratic organizational form—will be examined in a municipality example using data collected from the field by comparing the number of documents and transactions to be determined as a result of the examination of archival documents. Whether new digital service delivery formats create new electronic bureaupathologies will also be examined. The information gathered from the interviews with both new and old municipal employees will be compared to the data gathered from the analysis of archival records. In practice, it will be revealed whether e-government/e-municipality applications, for which significant resources are allocated, achieve the targeted results in service delivery, such as "removing red tape," "accelerating service delivery," and "being open and transparent." This study academically examines whether the phenomenon of "e-bureaupathology" is a by-product of public service provision in the digital age.

Keywords: Bureaupathologies, E- Bureaupathologies.

EKOTURİZMDE ORMAN KAYNAKLARININ KULLANIM HUKUKU VE YÖNETİMİ

Nazlı ESER¹, Ebru BİLİCİ²

Özet

Günümüzde orman kaynaklarından faydalanma imkanlarındaki artış ile birlikte sürdürülebilir kaynak yönetim kriterleri her geçen gün daha da önem kazanmaktadır. Orman kaynakları biyoçeşitlilik, ekosistemler, su kaynakları, yaban hayatı ve rekreasyonel faaliyetler ile elverişli çevresel şartlarıyla birlikte hem turistik ürünün tamamlayıcı bir ögesi hem de destinasyonun ekolojik çekiciliğini ve niteliğini artıran önemli bir faktördür. Dahası çeşitli ülkelerde orman kaynaklarının özellikle turistik ve rekreasyonel amaçlarla kullanıldığı ve ormancılık politikalarının da bir parçası haline geldiği bilinmektedir. Dolayısıyla orman kaynakları olarak ifade edilen odun, odun dışı yan ürünler ve yaban hayatına ev sahipliği yapan sıkı doğa koruma alanları, peyzaj koruma alanları, doğa rezervleri, kent ormanları, vahşi yaşam alanı, kent parkları, milli parklar, tabiat anıtı, korumalı manzara/deniz manzarası, su kıyıları, rekreasyon hizmet alanları vb. alanlar ekoturizm faaliyetleri amacıyla kullanılmak istenmektedir. Mevcut durumda da Türkiye’de ekoturizm alanları, Orman Genel Müdürlüğü’nün belirlediği sınıflandırmaya göre faaliyet göstermektedir.

Ekoturizmde orman kaynaklarının kullanımının hukuksal ve yönetsel açıdan değerlendirilmesi amacıyla yapılan bu çalışmada; Brezilya, Çin, Endonezya, Filipinler, Fransa, Hindistan, Japonya, Kanada, Malezya, Panama, Rusya, Sırbistan ve Türkiye ülkelerine ait ulusal kanunlar ile birlikte yönetmelikler incelenmiştir. Ayrıca yönetim fonksiyonlarının orman kaynakları üzerinde gerçekleştirilen ekoturizm faaliyetlerine yansıtılmasıyla birlikte gelişme gösteren ekoturizm hukukunun Türkiye koşullarına uygulanma imkanları da araştırılmıştır. Daha sonra ise bu bilgiler baz alınarak bazı ülkelere hazırlanan kanun ve mevzuatlardan Türkiye’ye yönelik uygulanabilecek öneri maddelere değinilmiştir. Bu doğrultuda ikincil verilere dayalı teorik bir araştırma gerçekleştirilmiştir.

Bilindiği üzere Henri Fayol yönetim fonksiyonlarını PÖYED (planlama, örgütlenme, yöneltme, eşgüdüm ve denetim) olarak beşe ayırmış daha sonra ise Luther Gulick, Fayol’un yönetim fonksiyonlarını POSDCoRB (planlama, organizasyon, kadrolama, yönetme, koordinasyon, raporlama ve bütçeleme) modeli ile geliştir-

¹ Giresun Üniversitesi Ekoturizm Rehberliği Tezli Yüksek Lisans Mezunu, nazlieser1209@gmail.com, ORCID: 0000-0002-4243-9463

² Doç. Dr., University of Idaho Experimental Forest College of Natural Resources, Moscow, USA / Giresun Üniversitesi, Dereli Meslek Yüksek Okulu, Ormancılık Bölümü, Giresun, Türkiye, ebru.bilici@giresun.edu.tr, ORCID: 0000-0003-0532-0890

miştir. Bu fonksiyonların ekoturizmde de kullanılması gerekmektedir. Öyle ki açıklık, birlik, esneklik ve süreklilik olarak sıralanan *planlama* fonksiyonu ekoturizmin sürekliliğinin ve sürdürülebilirliğinin aynı zamanda da yöre halkı ile sektör aktörlerinin işbirliğinin önemine; işletmede işlerin paylaşımı, hedef ve planın tanımlanması olarak sıralanan *örgütlenme* fonksiyonu yöre halkı arasındaki iş paylaşımının ya da gezi rotalarının belirlenmesinin önemine; planlanan ve kurulan faaliyetlerin gerçekleşmesi olarak ifade edilen *yönelme* fonksiyonu yerli ve yabancı turistin yörede konaklatılmasının ve rehberlik edilmesinin önemine; uzmanlaşmış birimler arasında bağlantı kurmak olarak ifade edilen *eşgüdüm* fonksiyonu paydaşlar arasında koordinasyonu sağlamanın önemine; son olarak sonuçların takip edilmesini ifade eden *denetim* fonksiyonu ise turistin tekrar ziyaret etme niyetinin tespit edilmesindeki önemine vurgu yapmaktadır. Nitekim literatür incelendiğinde yönetim fonksiyonlarını tek tek değerlendiren araştırmaların tüm yönetim fonksiyonlarını bir arada değerlendiren araştırmalardan daha yoğun olduğu gözlemlenmiştir.

Uluslararası ve Ulusal kaynaklar ekoturizm hukukunun kaynaklarını oluşturmaktadır. Uluslararası kaynaklarını “*çok taraflı anlaşmalar ve iki taraflı anlaşmalar*” düzenlerken, Ulusal kaynaklarını “*Anayasa, kanun, tüzük, yönetmelik, bakanlar kurulu kararı, genelge, tebliğ ve makam onayı*” oluşturmaktadır. Bu kapsamda Japonya’da 2008 yılında Ekoturizm Teşvik Yasası (No. 105/2007) yürürlüğe girmiştir. Bu kanunun amacı, ekoturizm ile ilgili temel ilkeleri, hükümetin temel politikalarını ve teşvik için gerekli diğer konuları oluşturarak ekoturizm için önlemleri kapsamlı ve etkili bir şekilde teşvik etmektir. Aynı şekilde Japonya’da 2010 yılında yürürlüğe giren Ekoturizmi Teşvik Yasasının Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik (No.1 / 2008) ise Ekoturizm Teşvik Yasası’nın doğru ve verimli bir şekilde uygulanmasını sağlamaktadır. Diğer taraftan Filipinler Cumhuriyeti Turizm Manila Dairesi Başkanlığı eko kılavuzlar, ekoturizm, eko-kodlar ve ekotur tesislerinin akreditasyonuna yönelik kurallar ve yönetmelikler yayınlamıştır. Ayrıca Filipinlerde Balanga Sulak Alan ve Tabiat Parkı Sorumlu Ekoturizm Yasası da mevcuttur.

Bu mevzuatların yanı sıra Panama’da Panama Turizm Enstitüsü Yönetici Özeti ve 8 Sayılı Kanun; Hindistan’da ekoturizm teşviklerini ve ekoturizmdeki sektörel uzmanları (hükümet, geliştiriciler/operatörler ve tedarikçiler, ziyaretçiler, ev sahibi topluluk, sivil toplum kuruluşları) tanımlayan 1998 Ekoturizm Politikası ve Yönergeleri ile 2007 Madhya Pradesh Ekoturizm Politikası; Brezilya ve Amazon’da hem Amazon Eyaleti Anayasası (beşinci bölümü tamamen turizme ayırmıştır) 2004 tarih ve 2908 Sayılı Eyalet Kanunu, hem de Funai 3/2015 Normatif Talimatı kullanılmaktadır. Asya ülkeleri incelendiğinde; Çin’de Çin Halk Cumhuriyeti Turizm Yasası, Doğal Rezervler Yönetmeliği, Manzaralı Alanlar ile ilgili ve Çevre ile ilgili geçici yönetmelikler; Endonezya’da Turizm ile ilgili 2009 tarihli 10 sayılı Kanun, Biyolojik Çeşitliliğin ve Ekosistemlerinin Korunmasına İlişkin 1990 tarihli 5 Sayılı Kanun, 41 sayılı Ormancılık Kanunu, Kıyı Alanları ve Küçük Adaların Yönetimi ile ilgili 2007 tarihli 27 sayılı Kanun, Bölgesel Yönetime ilişkin 2014 tarihli 23 Sayılı Kanun ve 12 ekoturizm mevzuatı; Malezya’da 2016-2025 Ulusal Ekoturizm

Planı ve 17 hedefe sahip Biyolojik Çeşitlilik Politikası kullanıldığı görülmüştür. Bunun yanı sıra Kanada’da Kanada Evleri Ulusal Parklar Yönetmeliği; Fransa’da Fransız Cumhuriyeti Turizm Kanunu; Rusya’da Rusya Federasyonu Federal Yasası’nın 7. Maddesi; Sırbistan Cumhuriyeti’nde 2004 Çevre Koruma Yasası, 2009 Doğa Koruma Yasası, 2009 Turizm Kanunu ekoturizm açısından önemli diğer yasal mevzuatlardır. Türkiye özelinde bakıldığında ise ekoturizm konusunda özel bir mevzuata rastlanamamakla birlikte 2017 ve 2023 yıllarında Orman Genel Müdürlüğü tarafından yayınlanan tebliğler bulunmaktadır. Ancak hem ulusal ve uluslararası bazı anayasal hükümler hem de diğer uluslararası mevzuatlar ekoturizm alanlarının korunmasında önemlidir. Bu doğrultuda hukuk mevzuatlarının çerçevesinin ekoturizm hukuku kapsamında belirlenmesi gerekmektedir.

Araştırma sonucunda mevcut genel turizm politikalarının ekoturizm için uygun olmadığı düşünülmekte ve dünya genelinde ekoturizm mevzuatına sahip ülke sayısının yetersiz olduğu görülmektedir. Bu doğrultuda araştırmanın ilerleyen zamanlarda yapılabilecek araştırmalara ve yasa koyuculara bir altlık oluşturabileceği düşünülmektedir.

Anahtar sözcükler: Yönetim, Ekoturizm, Orman Kaynakları, Ekoturizm Hukuku, Yönetim Fonksiyonları

Abstract

Nowadays, with the increase in the opportunities to benefit from forest resources, sustainable resource management criteria are becoming more important day by day. Therefore, wood, non-wood by-products, and strict nature protection areas that host wildlife, landscape protection areas, nature reserves, urban forests, wildlife areas, which are referred to as forest resources. , urban parks, national parks, natural monuments, protected landscapes/seascapes, waterfronts, recreation service areas, etc. These areas are requested to be used for ecotourism purposes. In this research was conducted to evaluate the use of forest resources in ecotourism from a legal and administrative perspective. National laws and regulations of the countries of Brazil, China, Indonesia, Philippines, France, India, Japan, Canada, Malaysia, Panama, Russia, Serbia and Turkey were examined. In addition, the possibilities of applying ecotourism law, which has developed with the reflection of management functions to ecotourism activities carried out on forest resources, to the conditions of Turkey have also been investigated. Then, based on this information, the suggested articles that can be applied to Turkey from the laws and legislation prepared by some countries are mentioned. In this regard, a theoretical research based on secondary data was carried out. As a result of the research, it is thought that current general tourism policies are not suitable for ecotourism and it is seen that the number of countries with ecotourism legislation in the world is insufficient. In this regard, it is thought that the research can form a basis for future research and legislators.

Keywords: Management, Ecotourism, Forest Resources, Ecotourism Law, Management Functions

DEZENFORMASYON VE YANLIŞ BİLGİYLE MÜCADELE; BİR KAMU POLİTİKASI ÖNERİSİ

Necmettin MUTLU¹

Özet

Dünya’da hükümetlerin, istihbarat teşkilatlarının, kolluk kuvvetlerinin, siber güvenlik personelinin ve işletme sahiplerinin karşı karşıya olduğu temel zorluklardan biri; yabancı aktörler tarafından düzenlenen dezenformasyon faaliyetlerine artan ilginin yanında dezenformasyon faaliyetlerinin nasıl izleneceği ve bunlara etkili bir şekilde yanıt verileceğidir. Yanlış bilgi ve dezenformasyonla mücadelede 2016 yılında gerçekleşen ABD başkanlık seçimleri ve Birleşik Krallık’ın Avrupa Birliği üyeliği referandumu ya da bilinen adıyla Brexit milat olmuştur. Donald Trump’ın başkan seçilmesiyle ve İngiltere’nin Avrupa Birliğinden ayrılmasıyla sonuçlanan Batı dünyası için çalkantılı sürprizlerin başlangıcıyla yeni kavramlar tartışmaya açılmıştır. Sosyal medya ve enformatik çağıyla başlayan yanlış bilgilerin hızla yayılımı ve sahte haberler (dezenformasyon), gerçek sonrası (post-truth) ve yanlış bilgilendirme (misinformation) sırasıyla Collins Dictionary, Oxford Dictionary ve Dictionary.com’da yılın kelimesi olarak ilan edilmiştir.

Bu süreçte Cambridge Analytica vakasının payı önemlidir. Cambridge Üniversitesi Psikometri merkezinde hazırlanan “Özel nitelikler ve tutumlar insan davranışının dijital kayıtlarından tahmin edilebilir” (Private traits and attributes are predictable from digital records of human behavior) isimli makaleden yola çıkılarak, Facebook profili ve beğenilerinin ait olduğu kişisel verilerin ABD seçimlerinde kullanıldığı’nın ortaya çıkması, Batı enformatik ve psikoloji dünyasında yeni bir çalkantılı dönemi başlatmıştır. Çünkü 2016 başkanlık seçimleri sırasında, yaklaşık dört Amerikalıdan birisinin yanlış bir habere maruz kaldığı tespit edilmiştir (Walter ve Tukachinsky, 2020: 2). Donald Trump seçim kampanyasıyla ABD özelinde Anglo-sakson dünyada başlayan iletişim travmasında çarpıcı öyküler ortaya çıkmıştır. En çarpıcı olanlarından biri ABD blog sitelerindeki Trump hikayelerini kopyalayıp sansasyonel hikayeler haline getiren ve ABD’ye ölçeklenmiş kullanıcılara tıklatarak reklamlardan devasa gelirler elde eden 19 yaşında Makedonyalı üniversite öğrencisi Goran’a aittir (BBC, 2016). Yalnızca iç politikada değil dış politikada da bu süreç birçok iddiayı gündeme getirmiştir. Örneğin, Rus İnternet Ajansı’na bağlı trol ordularının ABD’de birçok seçime müdahale ettiğini ileri süren araştırmalar bu süreçte ön plana çıkmıştır (Linville & Warren, 2020: 456). Çünkü artan kutuplaşma eğilimlerini anlamlandırmak için yeni araştırmaların yapılması gerekmektedir.

¹ Uzm. Dr., T.C. Küçükçekmece Belediyesi

ABD’de seçim rekabetini etkileyen en önemli değişkenlerden olan negatif partizanlık artan seçmen davranışı eğilimi olmuştur. Parti sadakatinde ve bölünmüş oylamalarda çarpıcı artışlara neden olan bu davranış seçim rekabetini doğrudan etkilemiştir (Abramowitz ve Webster, 2016: 17). 2018’de Dünya Ekonomik Forumu (WEF) Küresel Riskler Raporu, Çevrimiçi yanlış bilginin yaygınlığının arttığını 2017 yılında küresel yanlış bilginin 2016 yılına göre %30 oranında yükseldiğini ilan etmiştir. Bunun yeni bir fenomen olmadığını 2013 yılından o güne sosyal medyanın yükselişiyle artan bir olgu olduğunu tespit etmiştir. Bu süreç dijital orman yangını olarak tanımlamıştır (World Economic Forum, WEF, 2018). Çünkü orman yangınlarında olduğu gibi bireyler bu sürece hızlı ve hazırlıksız yakalanmaktadır. Pew Araştırma Merkezi, 2016 tarihli raporuna göre ABD’li kullanıcılar da 30 ve 40 yaş grupları dijital okuryazarlığa daha az aşına iken ileri yaş gruplarında geleneksel kullanım ve içeriğe hazırlıksızlık artmaktadır (Pew Araştırma Merkezi, PEW, 2016). Teknoloji pratiğindeki bu farklılıklar ortaya yeni kavramların çıkmasına da zemin hazırlamıştır. Post-Truth kavramının ortaya çıkışında en önemli faktörler sosyal nitelikteki düşüş, artan ekonomik eşitsizlik, kutuplaşma, bilimsel bilgiye olan ilgi ve güvenin azalması, parçalanmış medya ortamı (splinternet)’dir (Lewandowsky vd., 2017). Bu süreçte yanlış bilgi gerçek bilgiden çok daha hızlı yayıldığından online yanlış bilgi ayıklama ve gerçek kontrolü araçlarının yeterli olmadığı görüşü yaygındır. Çünkü çoğu kez alıcılar mesajın birkaç özelliğine bakarak içeriği teste tabi tutar. Bu özellikler şunlardır; (1) Bilgi ile inanç uyumu, (2) Bilginin kendi içinde tutarlılığı, (3) Kaynak güvenilirliği, (4) Diğer insanların içeriğe inanıp inanmadığıdır (Walter ve Murphy, 2018: 5). Aktarılan bu çerçevede sosyal medya yanlış bilginin üreme alanı olarak görülmektedir. Örneğin; Elon Musk’ın Twitter’ı satın almasının ardından Twitter’da bot ve sahte hesaplar tartışmalara konu olmuştur. Sparktoro’nun araştırmasına göre aktif hesapların (analiz edilen 1 milyardan fazla hesap) %19,42’si bot ya da sahte hesaptır. (Sparktoro, (ST), 2022). 2017 tarihli araştırmada da benzer sonuçlar bulunmuştur. Araştırmaya göre; aktif Twitter hesaplarının %15’i bot hesaptır. Gerçek hesaplarla ağ ilişkilerinin analiz edildiği araştırmada yalın bot hesapların insan benzeri davranışlar sergileyen daha özellikli bot hesaplarla etkileşime girdiği tespit edilmiştir (Varol vd.,2017). Özellikle seçim kampanyaları sırasında siyasi dezenformasyon ve yanlış bilgi yayılımı için bu botlar kullanılmaktadır. Bu dönemde MacronLeaks ve PizaGate bu bot etkili yanlış bilgi kampanyalarındandır (Roozenbeek ve van der Linden,2019: 5). Bot etkili kampanyalarda komplo teorilerinin payı önemli yer teşkil eder. 2016 seçimlerinden önce de ABD’de komplo teorilerine olan inanç bir araştırma olgusu olarak yer almıştır. Örneğin 2011 yılında yapılan bir ankete göre cumhuriyetçi seçmenlerin %51’i Barack Obama’nın Amerika Birleşik Devletleri’nde doğmadığına inanmaktadır (Politico, 2011). Yukarıda ifade edildiği gibi yalnızca Siyaset Biliminde değil Uluslararası İlişkiler literatüründe de yanlış bilgi, dezenformasyon ve trol fabrikaları strateji belgelerine konu olmuştur. ABD’nin yeni nesil savaş tanımlarına giren 3.offset stratejisi Rusya ve Çin’in yeni nesil asimetrik harp tekniklerini küresel gözetim ağı aracılığıyla dengelemeyi öngörmekte-

dir. Rusya'nın Gerasimov doktrini; Suriye, Gürcistan, Kırım ve Donbas'ta yürütülen hibrit savaş stratejisinin geleceğin savaşlarının ekonomipolitik ve siber alanda çatışmalar barındıracağını açıklar (Abrams, 2016:30). Oxford Üniversitesi 2019 tarihli raporunda 70 ülkede organize sosyal medya dezenformasyon kampanyalarının kanıtlarını bulmaktadır. 70 ülkeden 50'sinde bot insan ve insan kontrollü robot (cyborg) hesaplar aracılığıyla yürütülen faaliyetlerin çoğunlukla Facebook merkezli olduğu açıklanmaktadır (Bradshaw ve Howard, 2019).

Papa Francis 2018 yılı Dünya iletişim gününde yaptığı konuşmada sahte haberlerin tarihini Adem ile Havva'ya kadar götürmüştür. İlk olarak Aden bahçesinde yılan tarafından kullanıldığını söyleyerek İncil'in yaratılış bölümüne atıfta bulunmuştur (NBC, 2018). 2020 yılında Rusya ve Çin dezenformasyonlarına karşı Avrupa Birliği politikası için ABCDE (Actors, Behavior, Content, Degree, Effect) çerçevesi tanımlanmıştır. ABCDE çerçevesinde; Aktörler, Davranış, İçerik, Derece ve Etki ayrı bir süreci ifade etmektedir. Buna göre Aktörler Rusya ve Çin dezenformasyonundan cesaret alması beklenen yarı otoriter yönetimlerdir. Davranış; gerçek ve gerçek olmayan ile koordineli ve koordinasyonsuz davranışlar arasındaki çizgileri bulanıklaştırmak için rakip aktörlerin kullandığı bot davranışlarını tanımlamaktadır. İçerik; büyük anlatılar, komplo teorileri ve söylentilere dair sentetik içeriklerin artacağını ve bunların tespit edilmesi için gereken teknolojilerin geliştirilmesi gerektiğini ifade etmektedir. Derece; Rakip aktörlerin, güvenilir bilgilere erişmeyi zorlaştırmak için inorganik ve yarı organik ağlarda (web siteleri, haber medyası, sosyal medya ağları, devlet tabanlı sosyal medya ağları vd.) içerik sayısını artıracığını ileri sürmektedir. Etki başlığı ise rakip aktörlerin partizan olmayan aktörlere karşı duyulan toplumsal güveni zedelemek amacıyla önde gelen bireyleri kutuplaştırma ve itibarsızlaştırma çabalarının sürdüreceğini belirtmektedir (Pamment, 2020: 5). Bu araştırmada aktarılan çerçevede 2016 yılından bu yana yanlış bilgi ve dezenformasyonla ilgili üretilen yeni kavram ve araştırmalar arasındaki korelasyonlar incelenmektedir. Yanlış bilgi ve dezenformasyonla ilgili yürütülen araştırmalar hangi etkili ve yenilikçi sonuçlara dikkat çektiği sorunsalına dikkat çekilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yanlış Bilgi, Dezenformasyon, Kavramlar, Uygulamalar

FIGHTING DISINFORMATION AND MISINFORMATION; A PUBLIC POLICY PROPOSAL

Abstract

It is known that with the development of new information technologies, the mass of data containing disinformation and misinformation is increasing. Policy makers around the world have been affected by this process in different ways. The data scandals during the 2016 election in the USA were the breaking point of this process, and many new concepts were introduced after the Brexit incident. The spread of data containing disinformation and misinformation has led to the emergence of a new area of competition and tension between policy makers and service providers

in the public sphere, and many different approaches and practices have been adopted in the fight against disinformation and fake information by governments, non-governmental organizations, civil society and private initiatives around the world. The application has been developed. This article; It aims to directly examine this new concept, approach and practices developed in the fight against disinformation and fake information. For this purpose, applications that analyze the disinformation network before and after exposure to fake content were analyzed through a systematic literature review. Additionally, policy initiatives implemented by various countries in different geographies of the world and possible measures that Turkey can take in the fight against disinformation and misinformation were examined.

Keywords: Misinformation, Disinformation, Concepts, Applications

İTFAİYENİN AFETLERDEKİ ROLÜ VE ETKİNLİĞİ: ANTALYA- KUMLUCA SELİ ÖRNEĞİ

Neslihan SAVAÇ¹, Fatma Neval GENÇ²

Özet

Afetler, tarih boyunca canlı ve cansız tüm varlıkları olumsuz yönde etkileyen olaylardır. Afet türleri arasında yer alan doğal afetler, kendiliğinden meydana gelerek, can ve mal kaybına neden olmuşlardır. Doğal afetler insan kontrolü dışında gerçekleşen, kendi içerisinde yavaş gelişen ve ani gelişen afetler olarak ikiye ayrılmaktadır. Kıtılık, kuraklık ve benzeri afetler yavaş gelişen doğal afet türlerine verilebilecek örneklerdir. Depremler, fırtınalar, sel, çığ, su taşkınları ve benzeri ise ani gelişen afetler olarak bilinmektedir. Ani gelişerek yaşanan su taşkınları ve seller doğal afet örneklerinden biridir. Suyun bulunduğu yerlerde seviye yükselmesiyle veya farklı yerlerden gelerek kuru olan bölgeleri kaplayarak taşmasıyla seller meydana gelmektedir. Sellerin gündelik hayatı sekteye uğratarak can ve mal kayıplarına neden olup yerel yönetimler aracılığıyla başa çıkılamayan durumlara sel afeti denilmektedir. Çalışmanın konusuna dahil olan sel baskınları, sıklığı ve şiddeti ülkeden ülkeye, bölgeden bölgeye değişiklik gösteren büyük tahribatlara neden olan olumsuz etkileri açısından dünyada ve Türkiye’de ciddi boyutlarda can ve mal kayıplarına neden olmaktadır. Dünya genelinde son yıllarda küresel ısınmayla birlikte sel taşkınlarında ciddi derecede artış söz konusu olmuştur. Akarsuların taşması, şiddetli yağın yağmurlar, eriyen kar suları, deniz ve göllerin seviyelerinin yükselmesi ve benzeri nedenlere bağlı olarak Türkiye’de de hemen hemen her mevsimde meydana geldiği görülmektedir. Türkiye coğrafi konumu itibari ile sık sık doğal afet türleri ile karşı karşıya kalmaktadır. Türkiye’de 12.02.2024 tarihinde çok şiddetli yağış sebebiyle Antalya ilinde gerçekleşen sel baskınları, bu konuda verilebilecek en güncel örnektir. Antalya’da her yıl belirli aylarda yağmur görülür ancak 12.02.2024 tarihinde başlayan bu yağışlar neredeyse tüm ili olumsuz yönde etkilemiştir. Yakın tarihte de arka arkaya yaşanan afetler göz önüne alınarak bu çalışmanın konusu belirlenmiştir. Çalışmada 2023 Aralık ayında Antalya Kumluca ilçesinde yaşanan sel baskınının itfaiye personeli üzerindeki etkilerinin araştırılması amaçlanmıştır. Sele müdahale ederken ne gibi sorunlarla karşılaştıkları, mücadele kapsamında en aktif rolü oynayıp, müdahale konusunda da en hızlı reaksiyonu gösterdikleri halde diğer kurumlara göre neden arka planda göründükleri merak

¹ Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Tezli Yüksek Lisans, neslihansavaas@gmail.com, 0009-0003-3916-2402

² Prof. Dr., Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, İİBF, fngenc@adu.edu.tr, 0000-0003-2014-2113

konusu olmuştur. Çalışma kapsamında Antalya Büyükşehir Belediyesi İtfaiye Personeli örneklem alınarak nitel araştırma yöntemi olan yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Araştırma kapsamında ilk etapta ön saha çalışması yapılmıştır. Bu bağlamda Antalya Büyükşehir Belediyesi bünyesinde görev yapan itfaiye personelinin 30'u kadın, 651'i erkek olmak üzere toplamda 681 olduğu, Kumluca sel baskınında görevli olan itfaiye personeli sayısının ise 80 olduğu öğrenilmiştir. Kumluca sel baskınına katılan personelin %10'u ile yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Yapılan görüşmeler doğrultusunda katılımcılara, iki bölümden oluşturulan 5 adet demografik bulgulara yönelik, 10 adet araştırma konusuna yönelik sorular sorulmuştur. İzni dahilinde olan personelin ses kaydı alınarak veri analizi yapılmıştır. Araştırmaya ilişkin olarak itfaiye personeline yöneltilen sorular şunlardır;

1-Sel baskınlarındaki görevleriniz nelerdir?

2-Kumluca sel baskınında sizin göreviniz neydi?

3-Kumluca seline müdahale ederken ne gibi sorunlarla karşılaştınız?

4-Karşılaştığınız sorunları nasıl çözdünüz?

5-Sele müdahale ederken ne gibi (kimlerden, hangi kurumlardan vb.) kolaylıklarla karşılaştınız?

6-Kumluca selinde mücadele kapsamında iş birliği yaptığınız kurumlar nelerdi?

7-Sel baskınlarında yaşanan sorunlara ilişkin olarak somut çözüm önerileriniz nelerdir?

8-Sel baskınlarında kullandığınız ekipmanlar nelerdir? Bu ekipmanlar sizce yeterli midir?

9- Sel baskınında sizinle görev yapan diğer kurumları değerlendirir misiniz?

10- Eklemek istediğiniz bir şey var mı?

Yukarıda yer alan sorular itfaiye personeline yöneltilmiştir. Çalışmaya katılan personelin % 50' si kadın, %50' si erkektir. Yapılan görüşmeler sonucunda personelin sıklıkla dile getirdiği nokta; afetler yaşanmadan önce gerekli tedbirlerin alınarak yapılan planlara uyulmasının önemi olmuştur. Aynı zamanda kurumlar arası iş birliği ve koordinasyonun doğru sağlanmasına vurgu yapılmıştır. Geri planda görünme nedenlerinin ise; vatandaş nezdinde itfaiye personelinin görevlerinin neler olduğunun bilinmemesi, itfaiye personelinin yalnızca yangın söndürmeye müdahale eden bir meslek olduğunu düşünceleri ve yaptıkları işlerin medyaya yansıtılmaması olarak ifade etmişlerdir. Genel olarak sel baskınlarında ilk müdahaleyi yapan itfaiye hizmetleridir.

“Bize her türlü olay için ihbar gelir, bu ağaçta mahsur kalan bir kedi ihbarı da olur, sel baskını da olur, yangında olur ve biz gelen ihbarın büyüklüğüne ve küçüklüğüne bakılmaksızın en fazla 45 saniye içerisinde araçlarımızla çıkarız ve ihbar adresine

ivedi bir şekilde ulaşır müdahaleyi yaparız. Birçok yerde istasyonlarımızda olduğu için en yakın ekibi yönlendiririz o nedenle olay yerine ilk ulaşan ve ilk müdahaleyi yapan bizler oluruz". (İtfaiye Personeli 1)

İtfaiye personeli 1'in belirttiği üzere gelen ihbarlar üzerine bulundukları istasyondan çıkma süreleri 45 saniyeyi geçmemektedir. Bu nedenle afet bölgesine en ivedi ulaşan birimin itfaiye hizmetleri olduğunu ifade etmektedir.

"Biz, ihbar gelir gelmez çıkarız ve afet yerine genellikle ilk ulaşan biziz. Afetler yaşandığında en önemli şey hızlı müdahaledir. Bizim önceliğimiz afeti kontrol altına alabilmek, insanların canını ve malını koruma altına almak. Biz olay yerine gidip müdahalede bulunmadan insanlar (diğer kurumlar, basın vb.) ister istemez gelemiyor. Çünkü yol çökmesi olabiliyor, çamurlaşmalar olabiliyor, suyun seviyesinin çok yüksek olmasından kaynaklı olabiliyor. Dediğim gibi bizim önceliğimiz fotoğraf, video vb. çekmek olmadığı için aklımıza bile gelmiyor. Biz olay yerine varıp müdahale ettikten sonra geliyor ve ister istemez basına da onlar yansıyor biz geri plandaymışız gibi görünüyoruz". (İtfaiye personeli 5)

İtfaiye personeli 5'in verdiği bu yanıt çalışmaya katılan diğer itfaiye personelinin vermiş olduğu cevaba paralel bir cevaptır. Buradan anlaşılabacağı üzere itfaiye personelinin yapmış olduğu hizmetlerin medyaya yansımaması, kendi yaptıkları görevlerinde başka kurumların yaptığı hizmetler olarak görülmesinden kaynaklı olduğu düşünülmektedir. Çalışma aracılığıyla itfaiye personelinin afetlerdeki rolü ve etkinliği göz önüne alınarak Antalya Kumluca selinde yaşamış oldukları sorunlar üzerinden çözüm önerisi sunulması amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Afet, Doğal Afet, İtfaiye, Sel

THE ROLE AND EFFECTIVENESS OF FIRE BRIGADE IN DISASTERS: THE CASE OF ANTALYA- KUMLUCA FLOOD

Abstract

Disasters are events that have caused serious destruction throughout history. The subject of the study was determined by considering the disasters experienced in the world and Turkey in recent years. Natural disasters are spontaneous events that cause economic and sociological losses. Floods, which are a type of natural disaster, are one of the natural disasters frequently experienced in recent years. Kumluca district of Antalya province, located in the Mediterranean region, is known to be affected by heavy rains and frequently encounters floods. Fire department play an important role within the scope of intervention and struggle in floods. In this context, this study aims to understand the difficulties experienced by fire department in floods. In 2023, the flood disaster in Kumluca district of Antalya province was the research area. Antalya Metropolitan Municipality fire brigade personnel were preferred as the sample. The number of fire brigade personnel involved in the Kumluca

ca flood is 80. Through this study, semi-structured interviews were conducted with 10% of them. Although they played the most active role in the struggle, it was a matter of curiosity why they remained in the background. As a result of the interviews with the fire brigade personnel who participated in the Kumluca flood, it was stated that the reasons for being in the background were that the duties of the fire brigade personnel were not fully known to the citizens and the duties of the fire brigade personnel were not reflected in the media.

Keywords: Disaster, Natural Disaster, Fire Department, Flood

AVRUPA YEŞİL MUTABAKATI KAPSAMINDA DÖNGÜSEL EKONOMİ

Neşet KICIK¹, Murat SEZİK²

Özet

Mutabakat kavramı, kısaca en az iki taraf ile yapılan işbirliğidir. Bu tanım doğrultusunda Avrupa Birliği Yeşil Mutabakatı (AYM), taraflar arasındaki görüş birliğine işaret etmektedir. Bu noktada önemli olan husus mutabakatın çevresel boyutudur. Özellikle mutabakatın temelini, 2019 yılında güdeme gelmesine rağmen -ortak amaçlar doğrultusunda- 1972 Stockholm Konferansına dayandırmak mümkündür.

AYM temel amaçlarına bakıldığında üç unsur dikkat çekmektedir. Bunlar; sıfır emisyon hedefi, işbirliği ve sürdürülebilir kalkınmasının özünü doğal kaynaklara dayandırmamaktır. Ayrıca mutabakatın ana başlıklarına bakıldığında “iklim”, “çevre”, “enerji” gibi çevreyle doğrudan ilişkisi bulunan bir dizi kavram görülmektedir. Son olarak mutabakatın mekanizmalarından da söz etmek gerekmektedir. Özellikle Sınırdaki Karbon Düzenleme Mekanizması (SKDM) ile çevreye uyum kapsamında kitlesel bir çözüm hedeflenmektedir. Öyle ki 2021 yılında yürürlüğe giren mekanizmayla ülkeye ihraç edilen malların, sahip oldukları emisyon değeri üzerinden vergilendirilmesi hedeflenmektedir. Bu durum hem çevresel sorunlara uyumu hem de çevresel sorunlara uyum sürecine paydaşların dahil edilmesini hızlandıracaktır.

Çevresel sorunlara uyum sürecinde işbirliği kadar ekonomik altyapı da oldukça önemlidir. Artan üretim-tüketim döngüsü ve sermayenin coğrafyasındaki esnekleşme, kitlesel üretimi ve üretime bağlı olumsuz çevresel etkileri attırmaktadır. Dolayısıyla çevreye uyumlu bir gelişme/kalkınma isteniyorsa ekonomik altyapının da buna uygun olması gerekmektedir. Bu doğrultuda AYM’nin önemli çıktılarından olan Yeşil Ekonomi dikkat çekmektedir. Yeşil Ekonomi ilkesel olarak, sürdürülebilirlik, eşitlikçilik, canlı yaşamına saygı gibi unsurları desteklemektedir. Sonuç olarak AYM hedefleri ve SDKM gibi mekanizmalarla desteklenen çevresel (yeşil) ekonomi, çevre sorunlarına uyum kapsamında çözüm odaklı olduğu görülmektedir. Fakat bu hedeflerin gerçekleştirilmesi ve olumlu sonuçlar alınabilmesi için uygun ekonomi modelleriyle desteklenmesi gerekmektedir. Bu noktada döngüsel ekonomi modelinden bahsedilebilir.

Döngüsel Ekonomi Modeli, ürünün üretim sürecinde mümkün olduğu kadar az kaynak kullanılması ve kullanım/ekonomi döngüsünde mümkün olduğu kadar uzun kalması anlayışına dayanmaktadır. Ürünün bu uzun kullanım döngüsünde kalması,

¹ Doktora Öğrencisi, Malatya İnönü Üniversitesi, neset.kicik@gmail.com, 0000-0001-6297-6066

² Doç. Dr, Malatya İnönü Üniversitesi, murat.sezik@inonu.edu.tr, 0000-0003-4512-2346

planlı eskitme uygulamasıyla ters düşmekte ve tamir sektörünün gelişmesini desteklemektedir. Kâr marjını ön planda tutan firmaların devamlı satış yapması için ürünlerini belirli bir kullanım ömründe üretmektedir. Planlı eskitme olarak adlandırılan bu durum, üretilen ürünlerin potansiyel atık tehlikesi taşıdığıının göstergesidir. Dolayısıyla çevre sorunlarının önemli aktörlerinden olan atıkların önlenmesi veya azaltılması çevre sorunlarına uyum kapsamında oldukça önemlidir. Döngüsel ekonomi ise bu avantajı sunmaktadır.

Döngüsel ekonomi ile AYM hedeflerinin örtüştüğü görülmektedir. Daha önce de belirttiğimiz gibi AYM'nin hedefleri arasında sıfır emisyon yer almaktadır. 2030 yılına kadar (1990 yılı hedeflenerek) %55 oranında bir azalma, 2050 yılına kadar ise sıfır emisyonu ulaşılması hedeflenmektedir. Bu hedef temelde döngüsel ekonomi modeliyle ilişkilidir. Öyle ki döngüsel ekonomi sürecinde ürünlerin karbon ayak izinin azaltılması öngörülür. Karbon ayak izi azalan ürünlerin üretim ve ulaşım sürecindeki karbon miktarı da azalacaktır. Dolayısıyla tam anlamıyla döngüsel ekonomiye geçilmesi durumunda Avrupa Birliği ve paydaşları (ticaret yaptığı ülkeler), sıfır emisyon hedefinde önemli bir adım atmış olur.

AYM'nin bir diğer önemli amacı, sürdürülebilir kalkınmanın ve gelişmenin özünü doğal kaynaklara mümkün olduğunca az dayandırmaktır. Niteliğine göre bir ürün, üretim aşamasında bazı kaynaklara -ham madde olarak- doğrudan ihtiyaç duyar. Üretim yerinin yapılacağı yer (toprak), fabrika için gerekli olan soğutma gibi ihtiyaçlar için (su) gibi doğal kaynaklara ise ürünün niteliğine göre doğrudan veya dolaylı ihtiyaç duyulur. Planlı eskitmenin uygulanmaması ve döngüsel ekonominin gelişmesi, ürünün daha fazla ekonomi döngüsünde kalmasını sağlayacaktır. Bu durum daha az üretim ile ürünün uzun süreli kullanımı sağlayacaktır. Başka bir ifadeyle daha az üretim demek daha az doğal kaynak kullanımı ve doğal kaynaklar üzerinde daha az stres anlamına gelmektedir. Sonuç olarak döngüsel ekonominin bu yönü AYM hedefleriyle doğrudan örtüşmektedir.

Son olarak döngüsel ekonominin sağladığı avantajlar (ürünün mümkün olduğunca ekonomi döngüsünde kalması gibi avantajlar); AYM'nin verimli çevresel enerji kullanımı ve üretimi, yeşil tarım uygulamaları, yeşil endüstri, yeşil ulaşım, ürünlerin transferinden kaynaklı emisyonun azaltılması gibi ek hedeflerine ulaşmada önemli bir yapı taşdır.

Bu gelişmeler doğrultusunda çalışmanın sorunsalı, “Avrupa Birliği Yeşil Mutabakatı ile döngüsel ekonomi arasındaki ilişki nedir?” sorusuna yanıt bulmaktır. Bu sorunsal doğrultusunda, çalışmanın amacı, Avrupa Birliği Yeşil Mutabakatının ve döngüsel ekonominin incelenmesidir. Sonrasında Avrupa Birliği Yeşil Mutabakatı ile döngüsel ekonomi arasındaki ilişkinin değerlendirilmesidir.

Çalışma sürecinde nitel veri toplama yöntemi olan metin veri analizi tekniğinden faydalanılmıştır. Bu doğrultuda AYM, döngüsel ekonomi, planlı eskitme kavramlarına değinen çalışmalar analiz edilmiştir. Bu süreçte; AYM, planlı eskitme, döngüsel ekonomi gibi (çalışmanın içeriğini oluşturan) kavramları kapsayan başlı ve

elektronik kaynaklardan bilgi toplanmıştır. Ulaşılan bilimsel makaleler, akademik tezler, basılı ve elektronik kitaplar, mevzuatlar, anlaşmalar ve sözleşmeler (AYM metni gibi), haber yazıları (gri literatür) incelenmiştir. Yapılan ikincil veri analiziyle ulaşılan bulgular, çalışmanın referansını oluşturmuştur. Bu verilerden de faydalanarak AYM ile döngüsel ekonominin benzerlikleri ve farklılıkları ortaya konmuştur. Bu doğrultuda çalışmanın sunuş sırasında ilk olarak AYM ele alınmıştır. Çalışmanın ikinci kısmında ise döngüsel ekonomi ve bu ekonomik anlayışla uyum kavramlara (planlı eskitme gibi) değinilmiştir. Çalışmanın son kısmında ise AYM ile döngüsel ekonomi arasındaki ilişki incelenmiş ve tartışılmıştır.

Sonuç olarak AYM'nin hedefi, çevresel üretime uygundur. Özellikle AYM'nin “karbon nötr kıta” gibi hedefleri, doğrudan çevre sorunlarına uyumlu bir üretim anlayışını sunmaktadır. Bu hedefleri çevreye uyumlu bir ekonomi ile desteklenmesi daha net çözümleri ortaya çıkaracaktır. Bu noktada döngüsel ekonomi modeli oldukça önemlidir. Çünkü döngüsel ekonomi modelinin temelinde, bir ürünün ola bildiğince uzun süre ekonomi dönüşünde kalarak atığın azalması yer almaktadır. Bu durum üretim-tüketim döngüsünün neden olduğu çevresel sorunların azaltılmasına katkı sağlayacaktır. Dolayısıyla AYM ile döngüsel ekonomi arasında ilişki olduğu söylenebilir. Ayrıca AYM'nin çevre sorunlarına uyumlu hedefleri döngüsel ekonomi modeliyle desteklenmelidir. Ek olarak çevre sorunlarının etkileri küresel düzeyde hissedilmektedir.. Dolayısıyla çevre sorunlarıyla ilgili alınacak önlemler küresel/kitlese düzeyde önemlidir. Ayrıca (gelişmekte olan ülkeler başta olmak üzere) tüm dünya ülkeleri artan üretim-tüketim döngüsünde konumunu geliştirmeyi amaçlamaktadır. Bu durum üretimin hızlanarak artmasına ve çevrenin geri plana itilmesine neden olmaktadır. Sonuç olarak çevre sorunlarına uyum için kalıcı çözümlerin odağında birliktelik olmalıdır. Fakat üretim odaklı anlayışıyla bu mümkün değildir. Bu noktada çevre sorunlarına kalıcı çözüm için küresel işbirliği ve çevreci üretim gereklidir. Bu doğrultuda AB hem üretim aşamasında uyguladığı mekanizmalarla hem de paydaşlarına yüklediği sorumluluklarla çevre sorunlarına çözüm sunmaktadır. AYM'nin daha verimli olabilmesi için tüm dünyada yaygınlık kazanıp kapsamının genişlemesi gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Avrupa Yeşil Mutabakatı, Planlı Eskitme, Yeşil Ekonomi, Döngüsel Ekonomi

CIRCULAR ECONOMY WITHIN THE EUROPEAN GREEN DEAL

Abstract

The aim of the study is examine of relationship between European Union Green Deal and circular economy. Question of study is “what is European Union Green Deal with circular economy relationship”. In this direction, first, European Union Green Deal was discussed. Seconds, circular economy, was examined. Finally, European Union Green Deal with circular economy relationship was discussed. In research process, resources were used such article, thesis, book, newspaper news

(gray literature). Moreover, The importance of economic structure in environmental adaptation is understood. In addition, It has been determined that an economy in line with AYM's goals can be achieved through a circular economy.

As a result of reviews, It is understood be relationship between European Union Green Deal and circular economic. As a result of the study, aim of European Union Green Deal is suitable to environment. But, aim of European Union Green Deal should be supported with suitable economic model. This economic model is circular economic model. circular economic model is express to stay in market of one good for a long time. This situation, mean decrease of wastes. Therefore there are relationship between European Union Green Deal, circular economy and environment. Moreover, Goals compatible with environmental problems of European Union Green Deal, should be supported with circular economy model.

Keywords: European Green Deal, Planned Obsolescence, Green Economy, Circular Economy

TOPRAK REFORMU VE TÜRKİYE’DE TOPRAK REFORMU ÇALIŞMALARI

Nevzat NARÇİÇEK¹

Özet

Toprak, sadece günümüzde ya da yakın tarihte insanlığı ilgilendiren bir unsur olmamıştır. İnsanın tarih sahnesine çıktığı ilk andan itibaren her zaman yaşamın devamı için hayat kaynağı olmuştur. Toprak, bugün her ne kadar az gelişmiş ülkelerin ekonomik gelişmişlik düzeyi ile anılsa da gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin gelişmişlik seviyesine ulaşmasının belki de en önemli unsurudur. Çünkü toprak üretim demektir, üretim ise kazanç ve gelişmişlik demektir. Gelişmişlik veya kalkınma her ne kadar modern seviyeye ulaşmak olarak tanımlansa da bu modern seviyeye ulaşmak için insanın belli bir ekonomik eşiği geçmesi gerekmektedir. Bu ekonomik eşik zaruri ihtiyaç olduğundan dolayı gelişmişlik kavramının ilk basamağını teşkil etmektedir. Bu bağlamda gelişmiş ülkelerin gelişmiş veya kalkınmış olarak hüküm sürüyor olmasının sebebi, bu eşiği geçmelerinden ileri gelmektedir. Onun içindir ki toprak, gelişmişlik ve kalkınma için son derece öneme haizdir.

Toprağın öneminin kavranması, toprak reform çalışmalarının da süreklilik göstermesini sağlamıştır. Toprak reformu ise muhtelif amaçları göz önünde bulundurarak arazi sisteminin ıslahını, toplulaştırmasını, parçalanmanın engellenmesi gibi tedbirleri içermektedir. Toprak reformu kavramsal olarak farklı manaları ihtiva etse de geniş perspektifte toprak reformu ile ekonomik, sosyal ve siyasi ölçütler çerçevesinde gelişme ve kalkınma hedeflenmektedir. Dolayısıyla toprak reformu dar anlamı ile sadece topraksız çiftçilere toprak dağıtmaktan ibaret değildir. Devlet, çiftçi veya topraksız çiftçiler ile geniş bir reform ağı kurmak suretiyle gerek toprağın ıslahı gerekse de tarımsal üretimin ve verimin artırılmasına yönelik muhtelif hedefler belirlemektedir. Söz konusu hedeflere ulaşmak için ise geniş reform skalası oluşturulmaktadır. Bu reformlar çerçevesinde tarım sektöründe yeni hedefler belirlenerek; tarımın ıslahı, kırsal kesimde yaşayan vatandaşların gelirlerinin yükseltilmesi, tarım sektörünün ülkenin ekonomik gelişmesine katkı sağlayacak şekilde dizayn edilmesi gibi yapısal ve sosyal eylemler amaçlanmaktadır.

Ülkemizde de toprağın bu farkındalık oluşturan durumu fark edildiğinden olsa gerektir ki tarih boyunca toprakla ilgili her daim çalışmalar yapılmıştır. Gerek Selçuklu döneminde gerekse Osmanlı döneminde ekonomiye toprakla canlılık kazandırılmış hatta siyasi ve askeri oluşumların içinde toprak her zaman önemli bir mad-

¹ Dr., Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı E-posta: nevzatnarcicek@gmail.com, ORCID: 0000-0002-5487-9036

de olarak durmuştur. Yakın tarihimiz olan Cumhuriyet döneminde de toprağın önemi fark edildiğinden olsa gerek toprakla ilgili çalışmalara önem verilmiştir. Hatta yeni kurulan cumhuriyetin ilk icraatı bile toprakla ilgili olan aşar vergisi kanunu olmuştur. Bu kanunla çiftçilerin önündeki vergi engeli kaldırılmak istenmiş ve böylece toprağa bağlı üretim artırılarak ekonomiğe canlılık getirilmiştir. Daha sonraki dönemlerde de toprak ve toprak reformu ile ilgili tartışmalar her zaman olmuştur. Başa gelen hükümetlerin icraatları farklı olsa da toprak reformları her zaman yapılmak istenmiştir. Uygulamalarda istenilen düzeyde başarı sağlanamasa bile toprak reformu tartışmaları ülke gündeminden hiç düşmemiştir. Son yıllarda toprak ve tarım reformu ile ilgili yapılan çalışmalar da bunun bir göstergesidir.

Genel eksende toprak reformu analiz edildiğinde yapılaş sebepleri arasında birçok unsur bulunmaktadır. Bu unsurlar ülkeler arasında farklılık gösterse de başlıca temel etmenler; ekonomik, siyasi ve sosyal faktörlerdir. Dolayısıyla toprak reformu mezkûr üç nedenden dolayı yapıldığı gibi mevcut dönemde de bu gayelerle varlığını korumaktadır. Bu bağlamda, Türkiye’de de toprak reformunun ana çerçevesi bu olmakla birlikte tarım sektörünün ülke ekonomisindeki payının üstünlüğü bu unsurların itici gücü olmaktadır. Türkiye’de bu noktada tarım ve toprak iktisadi alan içerisinde önemli yer tutmaktadır. Dolayısı ile ekonomik saha içerisinde bu kadar önemli olan bir sektörün göz ardı edilmesi mümkün olmamaktadır. Bu realiteden mütevellit Türkiye’de toprak reformu, devlet yönetim sisteminin de ana teması olagelmıştır. Yapılış sebepleri dönemsel farklılıklar gösterse de ve bu sebepler çok ve muhtelif olsa da bu realite güncelliğini muhafaza etmiştir.

İşte bu çalışmada asırlar boyu ülkemizin ve ülkelerin gündeminde değişik nedenlerle var olan ve her zaman da var olmaya devam edecek olan toprak reformu ve ülkemizdeki toprak reformu ile ilgili çalışmalar incelenecektir. Nitel araştırma yöntemlerinden yola çıkılarak yapılan değerlendirmelerde toprak reform çalışmalarının önemine dikkat çekilecektir. Çalışmanın amacını, toprak reform çalışmalarının mahiyeti ve Türkiye’de toprak reformu çalışmalarının irdelenmesi oluşturmaktadır. Bu kapsamda Toprak reformunun üç sacayağı olan ekonomik, sosyal ve siyasal boyutuna vurgu yapılarak Türkiye’de reformu gerektiren sebepler üzerinde durulacaktır. Toprak reformunun ekonomik boyutu ile bu alandaki avantajlara vurgu yapılarak tarımsal üretimin ve verimin artırılması durumunda bireysel ve toplumsal gelişme ve kalkınmanın olabileceğinin altı çizilecektir. Özellikle Türkiye’de tarım sektörünün iktisadi alandaki payı nazara alındığında bu durumun önemi daha çok fark edilecektir. Diğer açıdan toprak reformunun sair bir sebebi olan sosyal boyut ile kentler ve kırsal kesimler arasındaki sosyal adalete ilişkin dengesizliklerin giderilmesi öneme haiz bir alandır. Toprak reform çalışmalarının adalet eksensli dağıtılması ve dağıtım neticesinde sonuçların elde edilmesine ilişkin mekanizmaların devreye sokulması ile bu dengesizlikler önemli ölçüde azalacaktır. Toprak reformunun siyasi boyutu ise kırsal kesimde yaşayan insanların ekonomik ve sosyal yaşantılarını geliştirerek onlara tarımsal katkıyı artırabilecek şartlar oluşturmaktadır.

Bu minvalde çalışmanın önemli sonuçlarından biri şudur ki; toprak reformundan murat edilen sonuçların elde edilebilmesi için bu reformların kurumsal bir hüviyete büründürülmesi gerekmektedir. Bunun yanı sıra uygulamaya konulan reformların denetlenerek takip edilmesi başarı oranını artıracaktır. Aynı şekilde toprak reform uygulamaları çağın gerektirdiği teknolojiler ekseninde yapılmalıdır. Zira bu durum göz önünde bulundurulduğunda emek, sermaye, verim ve zaman gibi birçok alanda avantaj sağlanabilecektir. Elbette toprak reform çalışmalarının adaletli dağıtım planının da göz ardı edilmemesi gerekmektedir. Kırsal kesimlerde adalet göz önünde bulundurulmadan yapılacak olan bir dağıtım sosyal dengeyi bozabilecek riskler içerebilmektedir. Netice itibarıyla mezkûr sonuç ve amaçlar çerçevesinde genel itibarıyla çalışmada toprak reformunun ekonomik, sosyal ve siyasi cihetleri üzerinden toprak reformunun mahiyeti, önemi ve Türkiye’de toprak reformunun gerekliliğinin sebepleri incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Toprak Reformu, Türkiye’de Toprak Reformu, Toprak Reformu Sebepleri

LAND REFORM AND LAND REFORM EFFORTS IN TURKEY

Abstract

Soil has not only been a factor relevant to humanity in recent times but has been a vital element since the very beginning of human history. Since the moment humans stepped onto the stage of history, soil has always been the source of life for the continuity of existence. While today's oil is often associated with the economic development level of less developed countries, it is arguably one of the most crucial factors for the development of both developed and developing nations. This is because soil signifies production, and production translates to income and development. Although development or progress is defined as reaching a modern level, it is necessary for individuals to surpass a certain economic threshold to achieve this modern level. This economic threshold is essential, making it the first step in the concept of development. Therefore, the reason why developed countries are considered developed or advanced lies in their ability to surpass this threshold. Hence, soil is of utmost importance for development and progress.

In this study, the focus will be on the perennial issue of land reform, which has been present in the agenda of our country and other nations for centuries, for various reasons and is likely to persist. Through qualitative research methods, the study will highlight the significance of land reform efforts. The purpose of the study is to examine the nature of land reform efforts and analyze land reform activities in Turkey.

Keywords: Land Reform, Land Reform in Turkey, Reasons for Land Reform

FARKLI KENTSEL GELİŞMİŞLİK SEVİYELERİNDE KADINLARIN KENTSEL DENEYİMLERİ¹

Nilüfer NEGİZ², Songül SALLAN GÜL³, Seda TAPDIK TERZİOĞLU⁴, Seda EFE⁵, Niran CANSEVER⁶

Özet

Kentsel Gelişmişlik ve SEGE

Kentsel gelişmişlik kentlerin sosyoekonomik gelişmişliği ile yakından ilişkilidir. Bu nedenle de gelişmişlik söz konusu olduğunda genelde ekonomik olarak düşünme ve değerlendirme karşımıza çıkar. Elbette kentin ekonomik göstergeleri veya ülkenin ekonomik şartlarının kente yansması kenti biçimlendirir. Ancak bir kentin gelişmiş olması ifadesi, içinde sosyal ve insani pek çok ihtiyacı da anlatmaktadır. Ülkemiz farklı coğrafi özelliklerde ve farklı zenginliklerde illere sahipken; tüm bunların hem ülke hem aynı bölge içinde dahi eşit olmadığı ortadadır. Bu sebeple ülkemizde iller birtakım değişkenlere göre değerlendirilerek bir sıralamaya koyulmaktadır. Böylesi nicel göstergeler kentlerin ve ülkenin gelecek planlamasında önemli rol oynar. Bu sayede karar verici mekanizmalar ihtiyaçlar doğrultusunda isabetli kentsel kamusal politikalar üretebilirler.

Türkiye için yapılan “İllerin ve Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması” (SEGE); politika, strateji ve kamu uygulamalarına girdi sağlamak amacıyla Türkiye’deki illerin ve bölgelerin sosyo-ekonomik gelişmişliklerini nesnel olarak ölçen ve karşılaştıran resmi bir kurum tarafından yapılan analiz çalışmasıdır. Bu çalışmada, sosyoekonomik gelişmişliği ölçtüğü kabul edilen ve zaman içinde değişikliğe uğrayan değişkenler kullanılarak illerin ve bölgelerin gelişmişlik düzeyleri istatistiksel tekniklerle analiz edilir ve bir gelişmişlik sıralaması ortaya koyulur. Bu bağlamda da Türkiye’de kentsel gelişmişliği değerlendiren en geniş kapsamlı çalışmadır. Türkiye’de “İllerin ve Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması” 2019 yılında yayınlanmıştır. Çalışmada *81 il için 52 değişken* kullanılmıştır. Analizler sonucunda Düzey-2 bölgelerinin ve illerin endeks skorları ve sıraları belirlenmiş, skorlardaki doğal kırılmalara göre iller 6, Düzey-2 bölgeleri ise 4 gelişmişlik kademesinde gruplandırılmıştır (Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı- KAGM, 2019). SEGE dışında sektörel katkılarla gerçekleştirilen

¹ 122K362 Nolu TÜBİTAK Projesi Verilerinden Yararlanılmıştır

² Prof. Dr., nilufernegiz@sdu.edu.tr, Süleyman Demirel Üniversitesi, İİBF, SBKY

³ Prof. Dr., songulgul@sdu.edu.tr, Süleyman Demirel Üniversitesi, İTB, Sosyoloji

⁴ Dr. Öğr. Üyesi, sedatapidik@beun.edu.tr, Bülent Ecevit Üniversitesi, İİBF, SBKY.

⁵ Dr. Öğr. Üyesi, seditafe@sdu.edu.tr, Süleyman Demirel Üniversitesi, İİBF, SBKY

⁶ Dr. Öğr. Üyesi, niranansever@sdu.edu.tr, Süleyman Demirel Üniversitesi, İİBF, SBKY

kentsel gelişmişlik araştırmaları da mevcuttur. Örneğin Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı (TEPAV) gibi vakıflarında konuyla ilgili araştırmaları veya bakanlıkların yaptığı araştırmaların raporlarına ilişkin değerlendirmeler yapan kurum ve kuruluşlar vardır. Bir diğer çalışma, doğrudan kentlerin gelişim stratejilerini konu edinmesi açısından Kentsel Gelişme Strateji Belgesi ve Eylem Planıdır. (KENTGES).

Kentsel gelişmenin en somut göstergelerinden biri, kentsel yaşamın en yaygın kullanım alanları olarak kentsel açık mekânlardır. Kent meydanları, parkları, cadde ve sokakların gündelik yaşamda her insanın, günün tüm zamanlarında kullanabileceği durumda olması en temel kentsel gelişmişlik göstergelerindendir. Bu da doğrudan kentin ekonomik yapısı, yönetim ve planlama anlayışı ile ilgili olmakla beraber, içinde yaşayan insanların eğitim, kültür ve sosyal yapılarıyla dolayısıyla talepleri ve farkındalıklarıyla da yakından ilgilidir. Kentler, içinde yaşayanların kentli talepleri ve hemşeri ilişkilerin de şekillendirdiği organik bir yapıdır. Kentlerin, içinde yaşayanlara yeterli oranda iş imkânı, yaratıcı uğraşlarda bulunabileceği atmosferi, sağlık, eğitim gibi hizmetleri çağın gereğine uygun seviyede sunulabilmesi, doğrudan kentin gelişmişliği ile ilgilidir. Bu konu ülkelerin gelişmişliği ile çok yakından ilişkili bir konu olmakla beraber, eldeki kaynakların kullanım tercihi yani politika ve yönetim yapısıyla da yakından ilişkilidir. Lynch (1960) nitelikli kenti; sağlıklı bir çevre için canlı, aidiyet hissettiren ve kimlikli; uyumlu, erişimi ve çevre kontrolünü sağlayan bir kent olarak tanımlar. Bir kentin nitelikli olması da konunun en temeline inildiğinde, insanların yoğun olarak bir arada yaşama tercihini ortaya çıkaran beslenme, güvenlik vb. temel ihtiyaçların daha nitelikli ve erişilebilir olması ile sağlanabilir.

Kadınlar ve Kent Deneyimleme

Kentler dinamik yapılar oldukları için kentlere biçim veren de hayat veren de o kentin sakinleridir. Kent deneyimleme ile anlatılmak istenen, kentin sakinlerine sunduğu kentsel hizmetlerden ve mekanlardan optimal seviyede sakinlerinin yararlanabiliyor olmasıdır. Günümüz şartlarında her ne kadar nüfusta kadın ve erkek eşitliği (eşite yakın) sağlanıyor olsa da; cinslerin kentle bütünleşmesi ve deneyimlemesi benzer biçimlerde gerçekleşmemektedir. Yine “kent sakini” tek bir cinsi ifade etmiyor olsa da; kentlerde, mekânları ile cinsler arasında geçmişten bugüne uzanan bir eşitsizlik görülen ve hissedilen bir durumdur. Türkiye’de cinsiyetlere göre ayrılmış kentsel mekân kullanımı; erkeklerin külliye, medrese kahvehane gibi mekânlarda; kadınların ise hemcinsleriyle birlikte hamamlarda sosyalleşmesi örneğinde olduğu gibi Cumhuriyet dönemine kadar bariz bir şekilde sürmüştür (Sağlam vd. 2019: 51). Yine kahvehaneler de benzer durumu yansıtır. Ortaya çıktıkları andan günümüze kadar erkeklere ait bir mekân olarak kahvehaneler, cinsiyet kodlarına sahip mekânlar olarak varlığını sürdürmektedir. Bu örneklerde olduğu gibi görülen ve hissedilen eşitsizliğin ülkemizde gündelik yaşam pratiklerine özellikle de yerel kültürel kodlarla beslenerek yerleşmiş olduğudur. Kentsel hizmetler mekânlar gibi bir geleneksellikten uzak olup yasal güvence ile tüm kent sakinlerine eşit biçimde sunulmaktadır. Bu hizmetler arasında; eğitim, sağlık, ekonomi alanındaki

temel hizmetlerden, temizlik, aydınlatma gibi temel kentsel beledi hizmetlerden, kadın, çocuk, engelli ve yaşlı bakımına ilişkin destek ve teşvikleri içeren sosyal politikalara kadar pek çok hizmet yer alır. Yerel yönetimlerin sorumluluk alanında olan kentsel hizmetlerin sunumu ve işleyişi, kentte yaşayanlar ile kente hizmet sunan kurum ve kuruluşlara (birçok paydaşa) devredilebilir niteliktedir.

Sonuç olarak gelişmiş bir kentte kent sakinlerine sunulan hizmetlere ve kentsel mekânlara erişilebiliyor olmak, bunların nitelikli olması, ihtiyaca cevap vermesi ve tüm bunların toplamında da kent sakinlerinin yaşam kalitelerini arttırması beklenmektedir. Bu temel sorgu ile tebliğde bu soru tartışmaya açılmak istenmiştir. Bu tebliğde, Kasım 2022 tarihinde başlayan ve Eylül 2023'de tamamlanan, karma araştırma yöntemleri ile elde edilen 122K362 nolu TÜBİTAK projesinin saha verilerinden, kadınların kentsel mekânsal deneyimlerine yönelik verilere ve değerlendirilmelerine yer verilecektir.

Anahtar Kelimeler: Kentsel Gelişmişlik, Kent, Kadınlar

URBAN EXPERIENCES OF WOMEN AT DIFFERENT LEVELS OF URBAN DEVELOPMENT

Abstract

Urban development is closely related to the socioeconomic development of cities. For this reason, we generally encounter economic thinking and evaluation. Of course, the city's economic indicators or the reflection of the country's economic conditions on the city shape the city. However, the expression of a city being developed also describes many social and human needs. While our country offers cities with different geographical features and different riches; It is obvious that all of these are not equal both within the country and even within the same region. For this reason, provinces in our country are evaluated according to some variables and placed in a ranking. Thus, urban public policies can be put forward at the points of deficiencies, needs or demands. This evaluation made for Turkey is known as the "Socio Economic Development Ranking Research of Provinces and Regions" (SEGE).

In this study, some of the data obtained from the TÜBİTAK project "Urban Development in the Context of Gender and Women's Visibility in the City in Turkey: An SEGE-Based Field Research" is included. The Türkiye scale project includes nine cities at different socioeconomic development levels. Antalya-Yalova at high level, Gaziantep-Zonguldak at the high medium development level, Afyon at the medium level (as the median), Malatya-Çankırı at the low medium development level and Şanlıurfa-Kars at low development level. In this study, the main finding is that women's urban experiences do not differ sharply according to the development levels of cities.

Keywords: Urban development, City, Women.

TÜRKİYE'DEKİ BELEDİYE AÇIK VERİ PORTALLARININ KULLANICI MERKEZLİ ANALİZİ

Niyazi KARABULUT¹, Mila GASCO-HERNANDEZ², Nilay YAVUZ³

Özet

Açık Veri portallarının giderek yaygınlaşması, bu portalların değerlendirilmesi için geçerli bir yönteme duyulan ihtiyacı beraberinde getirmiştir. Bunun sonucu olarak da konu üzerine açık veri portallarının ortaya çıkmasından bu yana literatürde birçok çalışma gerçekleştirilmiştir. Bu geniş literatür açık veri portallarının belediyelerin veya hükümetlerin şeffaflığını ve hesap verebilirliğini artırma ve vatandaş katılımını teşvik etme konusunda önemli bir potansiyele sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Bu çalışmada, mevcut çalışmalarda yer alan değerlendirme yöntemlerinden yararlanılarak Türkiye'deki yerel yönetimlere ait açık veri portallarının kullanıcı merkezli bir analizi planlanmıştır. Nitekim gelişmiş ülke örneklerine bakıldığında günümüzde belediyelerin açık veri portallarının oldukça yaygın bir şekilde hizmette olduğu ve bu portalların geliştirilmesi çevresinde geniş bir akademik literatür oluştuğu görülmektedir. Ancak Türkiye'de açık veri portallarının hem yeni yaygınlaşıyor olması hem de üzerine kurulacak bir akademik literatüre ihtiyaç hasıl olması bakımından bu çalışma gerekli görülmüştür.

Bu çalışmanın amacı Türkiye'deki aktif yerel yönetim açık veri portallarının kullanıcı merkezli bir analizinin gerçekleştirilmesi yoluyla hem mevcut portalların geliştirilmesine hem de açık veri portallarının diğer belediyelere de yaygınlaştırılmasına yönelik bilimsel önerilerde bulunmaktır. Böylece Türkiye'de yerel açık veri portallarının yaygınlaştırılması ve geliştirilmesi üzerine veriler sunmak yoluyla yerel katılım, şeffaflık ve hesap verebilirliğe katkıda bulunmak hedeflenmektedir. Bu kapsamda, çalışmanın cevaplamaya çalıştığı temel soru, Türkiye'deki belediyelere ait açık veri portallarının, kullanıcıların açık verilere erişimi, kullanımı ve bu bağlamda belediyelerle etkileşimi bakımından ne kadar başarılı olduklarıdır.

Bu kapsamda açık veri portallarının değerlendirilmesinde kullanılmak üzere erişim, güven, anlaşılabilirlik, etkileşim ve katılım olmak üzere beş temel boyutta somut kriterler belirlenerek bir değerlendirme çerçevesi oluşturulmuştur. Bu çerçeve, kullanıcıların portallarla olan etkileşimlerini, portallara erişim ve kullanım düzeylerini, portallara karşı duydukları güveni, içeriğin anlaşılabilirliğini ve tüm bunların

¹ Arş. Gör., Necmettin Erbakan Üniversitesi, nkarabulut@erbakan.edu.tr, 0000-0002-6175-2025

² Doç. Dr., State University of New York (SUNY) - University at Albany, mgasco@albany.edu, 0000-0002-6308-8519

³ Doç. Dr., Orta Doğu Teknik Üniversitesi, nyavuz@metu.edu.tr, 0000-0002-1673-6309

vatandaş katılımına dönüşme potansiyelini ölçmek üzere tasarlanmış ve Türkiye’de belediyeler tarafından hizmete açılan ve halen hizmette olan 17 açık veri portalının değerlendirilmesi için kullanılmıştır. Çalışmanın örneklemini oluşturan 17 portal; Ankara, Antalya, Balıkesir, Bursa, Gaziantep, İstanbul, İzmir, Kayseri, Kocaeli, Konya, Ordu ve Sakarya olmak üzere 12 Büyükşehir Belediyesi ve Beyoğlu, Eyüpsultan, Kadıköy, Küçükçekmece ve Tuzla olmak üzere 5 ilçe belediyesinden oluşmaktadır.

Belirlenen beş boyutun analizi için toplanacak verinin açık veri portallarına ait websitelerinden elde edilmesi bağlamında çalışmanın yöntemi website içerik analizidir. İçerik analizinin yanı sıra çalışmanın amacı kullanıcı merkezli bir analiz gerçekleştirmek olduğundan dolayı çalışmada kullanıcı etkileşimi çerçevesi kullanılarak analizler gerçekleştirilmiştir. Bu çerçeve kapsamında her portalın değerlendirilmesi için 100 puanlık bir endeksleme uygulanmış ve beş boyutun her biri endeksin yüzde 20’si olarak ağırlıklandırılmıştır. Ayrıca her değerlendirme için temel istatistiki testler yapılmıştır. Çalışmada her portalı değerlendirmek için önceden tanımlanmış bir çerçeve kullanılmış ve her bir boyut için farklı kodlamalar uygulanmıştır.

Elde edilen bulgular, genel olarak, açık veri portallarının erişim sağlama konusunda iyi performans gösterdiğini, ancak kullanıcıların verileri anlama ve etkileşim kurma konusunda yetersiz olduğunu ortaya koymuştur. Bu bulgular, açık veri portallarının belirli alanlarda geliştirilmesi gerektiğini göstermektedir. Nitekim portallar arasındaki karşılaştırmalı analizlerde de belirli alanlarda eksikliklerin ortak olduğu sonucuna varılmıştır. Ayrıca sonuçlar, bazı portalların kullanıcı katılımını ve etkileşimini artırmak için platformlarını geliştirmeleri gerektiğini özellikle vurgulamaktadır. Sonuç olarak, belediye yönetimlerinin, hangi verilerin mevcut olması gerektiği ve bu verilerin halka nasıl sunulacağı konusunda net planlar geliştirmeleri gerektiği çalışmanın ilk önerisi olarak ortaya çıkmıştır. Nitekim böylece kullanıcıların daha fazla anlaşılabilirlik ve etkileşimle açık veri portallarını kullanmalarına yardımcı olunabilir ve açık veriye dayalı karar alma süreçlerine katılımları artırılabilir.

Anahtar Kelimeler: Açık veri, yerel yönetimler, açık veri portalı, şeffaflık, hesap verebilirlik

AN ANALYSIS ON MUNICIPAL OPEN DATA PORTALS IN TURKEY: A USER-CENTRIC PERSPECTIVE

Abstract

The increasing prevalence of open data portals has underscored the necessity for a valid methodological approach to evaluate these platforms. Numerous studies have been conducted in the literature since the emergence of open data portals to address this exigency. In this study, a user-centric analysis of open data portals of local governments in Turkey will be undertaken, leveraging evaluation methods from

existing studies. Indeed, when scrutinizing examples from developed countries, it becomes evident that municipal open data portals are widely utilized today, precipitating a voluminous academic discourse surrounding their development. However, given both the recent emergence and the exigency for academic literature on open data portals in Turkey, this study was deemed imperative. In this context, a comprehensive framework for the evaluation of open data portals was established by identifying five fundamental dimensions: access, trust, clarity, interaction, and participation. This evaluative schema was operationalized to assess 17 currently active open data portals of municipalities in Turkey.

The results are expected to indicate that open data portals perform well in providing access, but users experience deficiencies in understanding and interacting with the data. This study aims to highlight the need for targeted development of open data portals in certain areas and the enhancement of platforms to increase user participation and interaction. Ultimately, municipal administrations need to develop clear plans regarding which data should be available and how it should be presented to the public. This can facilitate users in utilizing open data portals with greater understanding and interaction, thereby augmenting their participation in decision-making processes predicated upon open data.

Keywords: Open data, local governments, open data portal, transparency, accountability

MODERN DEVLET KURUMU VE SİYASAL PARTİLER ARASINDA ÖRGÜTSEL BENZERLİKLER BAĞLAMINDA BİR DEĞERLENDİRME: MERKEZİLEŞME LİDERLİĞİN NÜFUZUNU MU GÜÇLENDİRİYOR?

Nur ÇELİK EFŞAN¹

Özet

Bu çalışmanın amacı modern devlet yapılanmasının tarihsel kökenlerini inceleyerek siyasal partilerin de modern devlet gibi örgütlendiğini ve bu örgütlenmenin sonucunda parti içi demokrasinin yerini, liderlik hegemonyasına bıraktığını ortaya koymaktır. Karşılaştırmaya temel teşkil eden kavram "merkezileşme"dir. Modern devletteki örgütlenme ihtiyacına benzer şekilde parti içi örgütlenme siyasal partinin işleyişi için elzemdir. Bu örgütlenme ve merkezileşme zaman içerisinde liderin sivrilmesine ve parti yönetiminde oligarşik bir eğilime girmesine neden olmaktadır. Yönetimde merkezileşme modern devletin kurucu unsuru olan siyasal kudretin tek elde toplanması suretiyle parti içi demokrasiyi de etkilemektedir. Sonuç olarak parti içi demokrasi uygulamada oligarşik bir eğilim kazanmaktadır. Modern devletteki yönetimin tek elde toplanması ile parti içi siyasal iktidarın tek elde toplanması arasında benzerlikler bulunmaktadır. Çalışma bu iki benzerliği bürokratikleşme ve liderlerin siyasal gücünün artması bağlamında ele almaktadır.

Devlet kavramı dönüşüme uğramıştır. Orta Çağ'da kilisenin Hristiyan toplum üzerindeki nüfuzunun çok güçlü olması ve sadece uhrevi değil dünyevi anlamda yönetim yetkilerinin de olması devlet yönetiminde belirleyici olmuştur. Bu nedenle Aydınlanma döneminde bu etki Rönesans ve Reform hareketleriyle elimine edilmiştir. Tanrının krala verdiği yetkiyle yönetimin sağlandığı monarşiler, insan aklı ile yönetim gücünün doğuştan değil sonradan kazanılan bir hak olarak görüldüğü bir yönetime doğru evrilmiştir.

Modern devlet kurumu ile birlikte siyasal iktidarda kutsallaştırma yerine bir kurumsallaşma ortaya çıkmaktadır (Saygılı, 2010: 61). Modern devlette artık yasayı yapan da uygulayan da aynı "güç" değildir. Güçler ayrılmıştır. Bu anlamda modern devlet fiziksel, rasyonel ve hukuksal niteliklere sahiptir. Modern devlette meşru şiddet tekeli devlete aittir. Diğer yandan devlet kurumunun örgütlü yapıya girmesi ile beraber devlet idari olarak merkezileştiği için artık devlet kurumu ete kemiğe bürünmüştür. Devlet kurumu siyasal meşruiyetini sahip olduğu örgütlenme aracılı-

¹ Doktorant, Gümüşhane Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi ABD, e-posta: ncelikef-san@gmail.com, 0000-0002-8210-3139

ğıyla kullanmaya başlamaktadır. Devlet tanrı tarafından lütfedilen yetkilerle değil, halkın kendi iradesi ile seçimler yoluyla belirlediği yöneticiler vasıtasıyla yönetilmeye başlanmıştır. Bu şekilde devlet meşruiyetini hukuksal temellere dayandırmaktadır (Saygılı, 2010: 62).

Modern devletin kurulma sürecinde 17. ve 18. yyda yaşanan kırdan kente göç, kentte ticaretin gelişmesi, sanayinin kuruluşu ve burjuva sınıfının doğuşu gibi gelişmelerin etkili olduğu gözlemlenmektedir. Bu da demokrasiye yönelik bir adım atılmasıyla sonuçlanacaktır (Tuncay, 1996: 22). Kentlerde endüstrileşmenin artması, dağılan feodal düzen devletin merkezileşmesini ve siyasal birliğin sağlanmasını zorunlu bırakmıştır. Sermayenin yükselişi ile toplumsal eşitsizlikler artmış, sınıfsal bir ayrıma tabi olan toplumun organize edilmesi için siyasi bir örgüte ihtiyaç duyulmuştur.

Feodal düzenin en spesifik özelliği işte bu siyasal iktidardaki parçalılığın ortaya çıkmasıdır. Üreten köylüler ve bunları denetim altına alan senyörler ile kral, toplumun sınıflı bir yapıda hayat sürmesine yol açmaktadır (Göze, 2000: 71). Sosyal tabakalaşmada ilk sırada yer alan kralın karşısında bulunan ve dengeleri alt üst eden bir güç daha bulunmaktadır. Bu güç sadece uhrevi değil Orta Çağ Avrupası'nda dünyevi yetkileri bakımından da güçlü olan kilisedir. Kilise Ortaçağ'da siyasal ve yönetsel gücünü ve iktidarının meşruiyet kaynağını tanrıdan aldığı argümanı ile alt tabaka kabul edilen köylülere her yönden hükmedecek ve üzerinde nüfuz sahibi olabilecek etkin bir aktör olarak yerini almıştır.

Feodal düzende Avrupa'nın siyasal bir bölünmüşlük içerisinde olduğu gözlemlenmektedir. Statülerini sürdürerek yönetim erkini oğullarına devretme niyetinde olan krallar dağınık olarak konumlanan bu topraklardan siyasal birliği sağlamaya çalışmışlardır (Strayer, 2020:50).

Feodal sistemin çözülmesine paralel olarak kralların siyasal iktidarı din adamlarıyla paylaşmak istememesiyle yönetimde merkezileşme eğilimini ortaya çıkarmıştır. Bu eğilim ise siyasi iktidarın sahibi olan senyörlerin yetkilerinin devlet tarafından kullanılmaya başlanması şeklinde vuku bulmuştur. Vergiler artık sadece krala ödenecek ve bu hak diğer senyörlerden alınacaktır. Güvenliği sadece kral sağlayacaktır. Eskiden senyörlerin güvenliği sağladığı sistem bırakılmış, sadece kralın güvenliği sağladığı bir sisteme gidilmiştir. Devlet artık siyasal iktidarı sahiplenmiştir. Sonuç olarak halka verilecek olan kamusal hizmetler için de örgütlenmeye ve bürokrasiye ihtiyaç duyulmuştur. Weber'in (2012:351) de ifade ettiği üzere güç merkezileşecek ve devlet hüküm sürdüğü teritoryal alanda şiddet araçlarını kullanma tekeli elinde bulunduracaktır. Siyasal anlamda tek merkezden yönetilen devlet, iç ve dış egemenliğini sağlayabilecek yeterliliğe sahip olarak varlığını sürdürebilmek için örgütlü bir yapıya ihtiyaç duyacaktır. Modern devletin kökenlerini oluşturan bu gelişmeler siyasal düşüncenin gelişimine paralel olarak devletin örgütsel yapılanmasında bireyin ön plana alınmasını sağlamıştır. Krallıkların yıkılarak ulus egemenliğinin hayata geçirildiği bir düzeni başlamıştır.

Devletin güç kazanması devleti içeriden ve dışarıdan gelebilecek olan her türlü tehlikeye karşı korurken, siyasal merkezileşmenin artması halk nezdinde yönetime boyun eğen edilgen bir kitle yaratabilir. Genel olarak apolitik olan kitleler, siyasal katılımı düşük olan gruplar, devletin merkezileşme eğilimi sonucunda daha az söz sahibi olmaya başlarlar. Bu durum siyasal partiler için de geçerlidir. Kitlelerin ehliyetsizliği ve bilgisizliği kitleleri bir yönetsel edilgenliğe sürükler. Kitle içerisinde bireylerin ne siyasal ilgileri yoğunudur ne de kitleler siyaseti yönetebilecek düzeyde eğitime sahiptirler. Robert Michels siyasal partilerdeki bu eğilimi “kitlelerin kayıtsızlığı” olarak adlandırmıştır (Michels, 2021) Michels’in bu tezi savunmasında parti içi demokrasinin aslında hiç var olmadığı, görünürde demokratik görünen siyasal yapılanmanın kitlelerin siyasal ilgisizliği nedeniyle lideri daha da güçlendirerek ön plana çıkardığı, oligarşiyi tunçlaştırdığı yer almaktadır (Michels, 2021). Nasıl ki devlet örgütlenmesi geliştikçe kurumsal merkezileşme arttıkça demokratikleşme bir o kadar azalır ve vatandaşa karşı güçlü bir devlet yapılanması ortaya çıkar, siyasal partilerde de örgütlenme güçlendikçe liderler yozlaşarak başlangıçta söz verdikleri icraatleri uygulamayarak demokrasiye balta vurmaya başlamaktadırlar (Michels, 2021). Seçimler önemli bir demokrasi kanalı olmakla beraber liderlik hegemonyasını zedeleyebilecek bir silah da olabilir. Çünkü seçmenler seçimler kanalıyla oy kullandıkları adayı tekrar makamında tutma veya indirme yetkilerine sahiptir. İster devlet yönetimi olsun isterse siyasal parti yönetimi olsun; kitlelerin siyasal ilgisizlikleri yönetenleri daima oligarşik eğilime sürükleyecektir. Bu durum her iki örgüt yapısında bürokratikleşme eğilimini arttıracak aynı zamanda liderlik nüfuzunu güçlendirecektir.

Anahtar Kelimeler: Merkezileşme, Siyasi Parti, Liderlik, Örgütlenme, Oligarşik

AN EVALUATION IN THE CONTEXT OF ORGANIZATIONAL SIMILARITIES BETWEEN MODERN STATE INSTITUTIONS AND POLITICAL PARTIES: DOES CENTRALIZATION STRENGTHEN THE INFLUENCE OF THE LEADERSHIP?

Abstract

The aim of this study is to examine the historical roots of the modern state structure and to reveal that political parties are organized like the modern state, and as a result of this organisation, intra-party democracy is replaced by leadership hegemony. The concept that forms the basis for comparison is “centralisation” Similar to the need for organisation in the modern state, intra party organisation is essential for the functioning of the political party. This organisation and centralization causes the leader to become prominent over time and to enter into an oligarchic tendency in the party management. This organisation and centralisation causes the leader to become prominent over time and to enter into an oligarchic tendency in the party management. Centralisation in administration also effects intra-party democracy by concentrating the political power, which is the founding element of the modern

state, in a single hand. As a result, intra-party democracy acquires an oligarchic tendency in practice. There are similarities between the concentration of administration in a single hand in the modern state and the concentration of political power within the party in a single hand. The study examines these two similarities in the context of bureaucratization and the increase in the political power of leaders.

Keywords: Centralization, Political Party, Leadership, Organization, Oligarchic

YEREL EKONOMİK KALKINMADA BİR ÇEKİM MERKEZİ OLARAK SERBEST BÖLGELER

Nur ÇELİK EFŞAN¹

Özet

Bu çalışmanın amacı globalleşen dünyada devletler arası yükselen rekabete entegre olmaya çalışan devletlerin ulusal kalkınma hedeflerine yerelden başlayarak ulaşmalarında serbest bölgelerin rolünü açıklamaktır. Yerel kalkınma yerel dinamiklerin tespiti ve bunların harekete geçirilmesiyle gerçekleşmektedir. Yerel kalkınmaya katkısı olan paydaşlardan birisi serbest bölgelerdir. Çalışmada serbest bölgelerin yerelden hareket ederek ulusal kalkınmaya nasıl etki ettiği hakkında analizler yapılacaktır. Serbest bölgelerin bir ulusal kalkınma planındaki yeri veya serbest bölgelerin yerelde bir kuruluş olarak ulusal kalkınma rakamlarında nasıl etki yarattığı, hükümetlerin sosyoekonomik politikalarına nasıl yönlendirici ağırlığa sahip olduğu hakkında genel değerlendirmeler yapılacaktır. Çalışmanın sonuç bölümünde bir yerel ajan olarak serbest bölgelerin ihracat, ithalat, emek ve sermaye girişi, insan kaynağı, göç vb yollarla yereldeki sosyoekonomik dinamizmi sağlayarak bölgesel ve ulusal ekonomilere katma değer sağladıkları sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmada bir yerel kalkınma aktörü olarak serbest bölgelerin gelişimini sağlayan parametreler ve kalkınmada başarılı olmasını etkileyen faktörler değerlendirilecektir. Çalışmada nitel araştırma tekniklerinden yararlanılmış, literatür taraması yapılmıştır.

ABD’de Kentsel Ekonomik Kalkınma Konseyi yerel kalkınma kavramını önceden planlanmış yerel eylemler, toplumda kamu sektörü ve özel sektör tarafından uygulanması öngörülen plan ve projeler olarak tanımlamıştır. Yerel kalkınma yerelde işbirliğini gerektiren, yeni sosyal ağlar kuran, uygulamasında devlet tarafından politika oluşturulması gereken bir alandır (Coffey ve Polese, 2005). Yerel kalkınmanın sağlanması öncelikle yerel dinamiklerin tespiti, planlanması ve eyleme geçirilmesiyle mümkündür. Dolayısıyla yerel ekonomik kalkınma eğer özel sektör odaklı gerçekleştirilmek istenirse bölgeye yatırımcıyı çekmek, istihdam düzeyini yükseltmek, üretim endeksli vergi miktarının artması yoluyla hazineye kaynak sağlanması ile beraber yerelde de sosyoekonomik kalkınma yaratması yönüyle önem taşıdığı belirtilebilir. (Lynch, 1996).

Yerel ekonomik kalkınma kavramı kalkınmaya giden yolda kamu sektörü, özel sektör kuruluşları ve STK’ların kalkınmaya yönelik eylem ve planlarını ifade etmektedir. Yerel kalkınmayı tetikleyen unsur ise yerelde rekabeti arttırıcı küreselle-

¹ Doktorant, Gümüşhane Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi ABD, e-posta: ncelikef-san@gmail.com, 0000-0002-8210-3139

şen dünya düzenidir. Yerel kalkınma yaklaşımı bu nedenle küresel düşünürken, yereldeki dinamikleri dürtten bir eylemsellik de içermektedir (Helmsing, 2001). Küreselleşen dünyada devletler sınırlarını ihracat ithalat, göç, emek, sermaye, istihdam vb yollarla açmak zorundadırlar. Ülkelerin kalkınma ve büyüme hedeflerinde olan ekonomik kalkınmanın temel sağlayıcıları olan özel sektör kuruluşları ürettikleri ürünler için pazarlar aramakta bu pazar arayışında ise devletin vereceği fiziki ve mali desteklere, yönlendirmelerine ihtiyaç duymaktadır.

Serbest bölgeler ulusal sınırlar içerisinde dış ticaret rejimine bağlı olarak ekonomik faaliyetlerde bulunan, üzerinde kuruldukları alanda ekonomik gelişmeyi sağlarken, istihdam sorununa da çözüm üreten, diğer yandan sağladıkları avantajlarla yatırımcı için birer çekim merkezi konumunda olan yerel kalkınma ajanlarıdır. Serbest bölgeler ekonomik üretimin sanayi kümelenmelerine uygun yapıldığı, bu anlamda sanayi kollarında ihtisaslaşmanın da sağlandığı alanlardır. Kurumlar vergisi muafiyeti, gelir vergisi muafiyeti, KDV muafiyeti, gümrük vergisi muafiyeti, yatırımcının yatırım tipine uygun altyapı ve bina olanakları, düşük fiyatlı enerji kullanımı ile cazibe merkezi olan serbest bölgeler yerel kalkınmanın önemli araçlarından biridir (Yılmaz ve Çelik Efşan, 2019:356).

Serbest bölgeler, yapılan üretimin vergilendirilmesi ve üretim esnasında atıl insan kaynağının ekonomiye işe alım yoluyla dahil edilmesi bakımından yerelden başlayan ancak etkileri ulusal düzlemde de etki yaratan kalkınma araçlarından sayılabilir. Serbest bölgeler üretim ve istihdam yoluyla, yatırımcıyı teşvik eden, işsizliği önleyen, yerel sosyoekonomik dinamikleri değerlendirerek kalkınma sürecini etkileyen önemli sanayi alanlarıdır (Yılmaz ve Çelik Efşan, 2019:342). Serbest bölgelerin yatırımcıyı çeken cazibesi sundukları olanaklarla açıklanabilir. Serbest bölgedeki üretimden elde edilen gelirler yatırımcı tercihiye göre ülke sınırlarında tutulabilir ya da yurt dışına transfer edilebilir (Yılmaz ve Çelik Efşan, 2019: 342). Diğer yandan serbest bölgelerdeki firmaların süre kısıtı olmaksızın serbest bölge içerisinde ürün depolama şansı bulunmaktadır.

Serbest bölgeler bölge ekonomisi ve dolayısıyla ulusal ekonomiye de sağladıkları vergi gelirleri ile katma değer sağlamaktadırlar. Bir bölgede ne kadar çok ekonomik faaliyet gerçekleşirse, orada o kadar çok vergi potansiyeli ortaya çıkmaktadır. Vergi bölgesel kalkınma ve ulusal kalkınmada ana finansman kaynağıdır. Serbest bölge içerisinde üretim faaliyetinde bulunan firmalar ruhsat aldıkları zaman periyodu içerisinde tüm bu destek ve teşviklerden yararlanırken, ödedikleri vergilerle de hazineye kaynak sağlamaktadırlar.

Ekonomik getiri amacıyla kurulan serbest bölgeler, yerel kalkınmayı ekonomik bağlamda güçlendirmekle kalmaz, aynı zamanda yarattığı istihdam ile birlikte sosyal kalkınmayı sağlarken, toplumun sosyolojik olarak iyileştirilmesine de katkı sağlayabilir. Çünkü işsizlik toplumda sosyolojik travmalar açmakta, toplumsal yapıyı bozmakta, suç oranlarına eğilimi de arttırmaktadır. İşsizlik gibi önemli bir sorunun çözümü için serbest bölgeler üzerinde barındırdıkları firmalar için binlerce nitelikli / niteliksiz insan gücünü üretim / hizmet faaliyetine dâhil etmektedir.

Serbest bölgeler, sadece yatırımcı / işveren açısından değil, aynı zamanda çalışan / çalışma çağındaki nüfus için değerli bir kalkınma aracıdır. Sosyo ekonomik kalkınmanın belirleyicisi / yönlendiricisidir. Sosyal sermaye ve nitelikli işgücünün çalışmaması, üretmemesi; işgücünün atıl kalması da ulusal kalkınma nezdinde bir ekonomik geri kalmışlık yaratmaktadır. Çünkü nitelikli işgücü açısından ele alındığında işsizlik; eğitime verilen zaman ve eğitim harcamalarının herhangi bir şekilde değerlendirilmeyerek by pass edilmesi anlamına gelmektedir. Diğer yandan bu işgücü potansiyelinin yatırımcı ile buluşmaması ve nitelikli işgücüne uygun istihdam alanlarının yaratılamaması aynı şekilde insan kaynağının görmezden gelinmesi ile sonuçlanacaktır. Serbest bölgeler bu anlamda insan kaynaklarını değerlendirerek sosyoekonomik açıdan yerel / ulusal kalkınmaya hizmet eden alanlardır.

Sonuç olarak serbest bölgeler ülkelerin genel ekonomik durumunu belirten üretim, ihracat ve ithalat, işsizlik ve yatırımların ana belirleyici olduğu makro ekonomik parametreler ışığında geliştirilebilecek projeler ve politikaları şekillendirecek fonksiyona sahiptir. Serbest bölgelerin sağlanan vergi gelirleri ve işsizlikle mücadele eden yapısıyla ulusal kalkınmada her zaman dominant bir statüye sahip olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Serbest Bölge, İstihdam, Yerel Kalkınma, Ekonomik Kalkınma, Sosyal Kalkınma.

FREE ZONES AS A CENTRE OF ATTRACTION IN LOCAL ECONOMIC DEVELOPMENT

Abstract

Free zones are local development agents that carry out economic activities within national borders in accordance with the foreign trade regime, provide economic development in the area in which they are established, provide economic development in the area in which they are established, provide solutions to the employment problem, and are centres of attraction for investors with the advantages they provide. Free zones are areas where economic production is carried out in accordance with industrial clusters, and in this sense, specialization is achieved in industrial branches. Free zones can be considered as development tools that start locally but also have an impact on the national level, in terms of taxing the production and incorporating human resources into the economy through recruitment during production. Free zones are important industrial areas that encourage investors, prevent unemployment, and effect the development process by evaluating local socioeconomic Dynamics through production and employment. Free zones established for the purpose of economic return not only strengthen local development in an economic context, but also contribute to the sociological improvement of society while ensuring social development with the employment that create. In this study, it was concluded that free zones, as a local agent, provide added value to regional and national economies by providing local socioeconomic dynamism through exports,

imports, labor and capital input, human resources, migration etc. In the study, the parameters that enable the development of free zones as a local development actor and the factors that affect their success in development are evaluated.

Keywords: Free Zone, Employment, Local Development, Economic Development, Social Development.

KIRGIZ CUMHURİYETİ VE TÜRKİYE CUMHURİYETİ'NİN YEREL ÖZYÖNETİMİ: KARŞILAŞTIRMALI ANALİZ

Nurmatova Gülsaira ASANOVNA¹, Kenzhebekova BAYANA²

Özet

Çalışmanın amacı Kırgız Cumhuriyeti ve Türkiye'deki yerel yönetimleri incelemek ve karşılaştırmalı bir analiz yapmaktır. İki ülkenin toprak yapısına bakıldığında, Kırgız Cumhuriyeti ve Türkiye Cumhuriyeti daha üniter bir yerel yönetim sistemine bağlı kalıyor; yerel yönetimde doğrudan seçilmiş yetkililerin, daha yüksek yetkililer olan hükümet tarafından atanarlara kıyasla daha az yetkileri var.

Türkiye, Kırgız Cumhuriyeti'ne kıyasla çok daha önce, daha doğrusu 1924'te "Köyler Kanunu"nu çıkarmış, 1930'da da "İmar Kanunu" kanununu çıkarmıştı. Türkiye'de yerel özyönetim sistemi, cumhuriyet sisteminin ortaya çıkışının en başında 1923 yılında oluşmuştur. Kırgız Cumhuriyeti'nde ilk kez "Kırgızistan Cumhuriyeti'nde Yerel Özerk Yönetim Hakkında Kanun" Kırgızistan Cumhuriyeti Yüksek Konseyi tarafından 19 Nisan 1991 tarihinde kabul edilmiştir.

Buradan Türkiye'de yerel öz yönetimin Kırgızistan'a kıyasla çok daha gelişmiş olduğu sonucunu çıkarabiliriz. Türkiye'nin deneyimi Kırgız Cumhuriyeti'nde yerel öz yönetimin daha da geliştirilmesine hizmet edebilir.

Her iki ülkenin temel yasalarında da belirtildiği gibi halk, gücünü hem devlet otoriteleri hem de yerel yönetimler aracılığıyla kullanıyor. Yabancı bilim adamı M. Velikhov'un görüşüne göre, "yerel yönetim organları nüfusa en yakın olanlardır, nüfusun sorunlarını daha iyi bilirler." Ayrıca yerel yönetimler, hükümet yetkilileri ile halk arasında aracı konumundadır.

Kırgızistan'da yerel yönetim, Türkiye'deki yerel yönetimlerden farklı olarak genç bir kurumdur. Kırgız Cumhuriyeti'nde 1991'deki bağımsızlıktan bu yana yerel yönetim organlarında reform çalışmaları sürüyor. Bu bağlamda Kırgız Cumhuriyeti'nin yerel yönetim organları tarafından yerel öneme sahip sorunların çözümünde, başta yerel bütçedeki fon eksikliği olmak üzere belirsizlikler ve birçok sorun yaşanmaktadır.

Sorunların çözümü için Kırgız Cumhuriyeti'nin 27 Ekim 2021 tarihli ve yerel yönetim başkanlarının ilgili şehir veya köyün yerlisi olamayacağı yeni bir "Yerel devlet

¹ Doç. Dr., Kırgız Ulusal Üniversitesi, Devlet ve Belediye Yönetimi Fakültesi, Siyasal Bilimler, Tarih Bilimi, n-gulsaira@mail.ru, ORCID: 0000-0001-8617-8181

² Öğr. Gör., Kırgız Ulusal Üniversitesi, Devlet ve Belediye Yönetimi Fakültesi

idaresi ve yerel özyönetim hakkında" yasasının kabul edilmesi. [2] Bu yasanın temel amacı yolsuzlukla, kabilecilikle ve yerelcilikle mücadele etmektir.

Kırgız Cumhuriyeti'nde olduğu gibi Türkiye'de de yerel yönetim ikiliktir. Bu, idari-bölgesel ayrımın her düzeyinde, kendi yetki ve sorumluluk alanlarına sahip olan yerel yönetimlerin, kendi topraklarında Cumhurbaşkanı ve hükümetin politikalarını eş zamanlı olarak uygulaması gerçeğinde yatmaktadır.

Ayrıca bütçe alanında da ikilik ilkesinin gözlenmektedir: Yerel öneme sahip sorunları uygulamak için yerel bütçeden fon kullanma ve devlet sorunlarını çözmek için uygun fonları kullanma.

Kırgız Cumhuriyeti'nde 452 aylaamak ve 32 şehir bulunmaktadır. Aylaaimaks'ta yerel özyönetim ayla-okmotu tarafından, şehirlerde ise belediye başkanlığı tarafından yürütülür.

Türkiye'de belediyeler vatandaşlar tarafından seçilen bir belediye başkanı (belediye başkanı) tarafından yönetilmektedir. Türkiye'nin belediye başkanı beş yıllık bir dönem için doğrudan seçilir ve bu süre zarfında konseyin kararlarını yerine getirerek yerel öneme sahip sorunları çözer. Kırgızistan'da belediye başkanları seçilmez, atanır; örneğin cumhuriyetçi ve bölgesel öneme sahip belediye başkanları ülkenin Cumhurbaşkanı tarafından atanır ve ilçe önemine sahip belediye başkanları ilgili ilçenin akimleri tarafından atanır.

Temsil yetkisinin en yüksek organı il meclisi ve Kırgız Cumhuriyeti'nde yerel keneşlerdir. Milletvekilleri Türkiye'de genel seçimlerle 5 yıl, Kırgız Cumhuriyeti'nde ise 4 yıl için seçilirler. Yerel yönetim milletvekillerinin yetkileri hemen hemen aynıdır: bütçeyi onaylamak ve uygulamasını izlemek, çalışanların faaliyetlerini izlemek, idari-bölgesel birimler arasındaki sınırları değiştirmek.

Kırgız Cumhuriyeti ve Türkiye'nin yerel özyönetiminin benzer özellikleri daha ayrıntılı olarak Tablo 1'de incelenmiştir.

Tablo 1. Türkiye ve Kırgız Cumhuriyeti'nde yerel yönetimlerin karşılaştırmalı analizi

Kırgız Cumhuriyeti'nin yerel özyönetimi	Türkiye Yerel Yönetimi
Üniter	Üniter
19 Nisan 1991'de ilk "LSG Hakkında Kanun" kabul edildi	1924'te Köyler Kanunu, 1930'da ise Şehir Kanunu kabul edildi.
Yerel öz yönetimin temsil organı, 4 yıllık bir süre için genel seçimlerde seçilen yerel keneşlerdir.	Yerel yönetimin temsil organı, 5 yıllık bir süre için genel seçimlerle seçilen il meclisidir.
Yerel öz yönetimin yürütme organı, ilçe başkanı ve akim tarafından 5 yıllığına atanan belediye başkanı ofisi ayla-okmotu'dur.	Yerel yönetimin yürütme organı, kasaba halkı tarafından 5 yıllığına seçilen belediye başkanıdır (belediye başkanları).

Bu çalışma istatistiksel ve bibliyografik verilerle ulaşılmaya çalışılan nicel ve nitel bir çalışmadır. Kırgız Cumhuriyeti ile Türkiye'nin yerel özyönetimlerinin karşılaştırmalı analizi sonucunda benzerlikler ve farklılıklar tespit edildi.

Yapılan araştırmanın Kırgız Cumhuriyeti'nin yerel özyönetiminde daha fazla reform yapılmasına, Kırgız Cumhuriyeti'nin şehir belediye başkanlarının ve ayylamak'larının atanması yerine seçimlere geçilmesine katkısı bulunmaktadır. Kırgız Cumhuriyeti'nde yerel yönetim reformu şu anda devam etmektedir, dolayısıyla Türkiye'deki yerel konulardaki başarı ve gelişimin daha fazla araştırılması çok yararlı olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Yerel yönetim, Kırgız Cumhuriyeti, Türkiye Cumhuriyeti, belediye

LOCAL SELF-GOVERNMENT IN THE KYRGYZ REPUBLIC AND THE REPUBLIC OF TURKEY: A COMPARATIVE ANALYSIS

Abstract

In this article, the authors conducted a comparative analysis of local government of the Kyrgyz Republic and the Turkish Republic. A study of local governance in both countries revealed similarities and differences. Compared to the Kyrgyz Republic, Turkey adopted the Law “On Villages” much earlier, or more precisely in 1924, and in 1930 the Law “On Urban Law” was adopted. And in the Kyrgyz Republic, for the first time, the law “On Local Self-Government in the Republic of Kyrgyzstan” was adopted only recently on April 19, 1991.

Local governance in Turkey and the Kyrgyz Republic has dualism. It lies in the fact that at each level of administrative-territorial division, local authorities, having their own spheres of authority and responsibility, simultaneously implement the policies of the President and the government on their territory. The principle of dualism is also observed in the budgetary sphere: to implement issues of local importance I use funds from the local budget, and to solve state problems they receive appropriate funding.

Keywords: Local government, Kyrgyz Republic, Republic of Türkiye, municipality

VATANDAŞLARIN BELEDİYE BAŞKANI İMAJI VE BUCAK BELEDİYESİ DENEYİMİ

Oğuzhan ERDOĞAN¹, Elvettin AKMAN², Cenay BABAOĞLU³

Özet

Belediye yöneticilerinin amacı, şehir yaşamıyla ilgili ihtiyaçlarını karşılamak, hemşehrileri memnun etmek, şehrin refah seviyesini yükseltmeye katkıda bulunmak ve şehirlerin değişen dünya koşullarına ayak uydurmalarını sağlamaktır. Belediye yöneticileri, daha iyi hizmet vermek için pek çok kriter açısından değerlendirmeler yapmakta mali, idari, siyasi, ihtiyaç ve talep odaklı olarak kararlar almaktadır. Ancak seçimle iş başına gelen belediye başkanlarının, hizmetlere devam sağlayabilmesi için halkın desteğini alması da gerekmektedir. Dolayısıyla yönetimde kalmaya devam etmek isteyen belediye yönetimleri için vatandaş nezdindeki olumlu imaj oluşturmak ayrıca önemlidir.

Siyasetçilere ilişkin imajın oluşumu, genellikle seçimler öncesinde başlamakta ve seçimin kazanılması durumunda da oluşturulan imajın desteklenmesi şeklinde sürdürülmektedir. Yerel seçimlerdeki tercihlerde de belediye başkan adaylarının imajları seçimleri kazanmasında önemli etkenlerin başında gelmektedir. Bu nedenle belediye başkanları nezdinde “imaj” konusu göz ardı edilemeyecek kadar büyük bir öneme sahiptir.

Bu çalışmanın amacı Bucak Belediye Başkanı’nın imajına yönelik Bucak ilçesinde ikamet eden hemşherilerin algısını ölçmek ve bu algıyla ilgili yaşanan sorun ve eksikliklerin tespit edilerek ortaya konulmasıdır. Belediye Başkanı’nın Bucak ilçesinde ikamet eden vatandaşlar karşısındaki imajının nasıl olduğunu irdelemek, negatif seyreden yönlerin nasıl izole edileceğini belirtmek, bu doğrultuda Bucak Belediyesinin kurumsal kapasitesinin ne şekilde artırılabilirliğini ortaya koymak araştırma açısından öne çıkan konulardır.

Araştırmanın temel metodolojisi nicel araştırma yöntemlerinden birisi olan yapılandırılmış soru formu tekniği olup, Bucak Belediyesi ilçe merkezinde yer alan 19 mahallede yaşayan 438 vatandaşa anket uygulanmıştır. Araştırmanın evrenini Bucak ilçe merkezinde yaşayan vatandaşlar oluşturmaktadır. 2023 yılı TÜİK verileri-

¹ Doç. Dr., Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, oerdogan@mehmetakif.edu.tr, ORCID: 0000-0003-3809-6688

² Doç. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, elvettinakman@sdu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-2303-840X

³ Doç. Dr., Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, cbabaoglu@ohu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-2935-0579

ne göre Bucak ilçesinde 48 bin 125 kişi yaşamaktadır. 2023 genel seçimleri dikkate alındığında Burdur'daki seçmen sayısı 34 bin 104 olarak belirlenmiştir. Buradan hareketle araştırmanın ana evrenini, Bucak ilçe merkezinde yaşayan 34 bin 104 seçmen oluşturmaktadır. Araştırma çerçevesinde ilçe merkezinde yer alan 19 mahallede yaşayan 438 vatandaşa anket çalışması uygulanmıştır.

Araştırma verilerinin toplanmasında kullanılan ölçek 21 sorudan ve iki kısımdan oluşmuştur. Birinci kısımda sosyo-demografik sorulara yer verilmiştir. İkinci kısımda vatandaşların belediye başkanının imajına yönelik algılarını belirlemek amacıyla katılımcıların görüşlerini beşli Likert ölçeği ile ölçen önermelere yer verilmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen veriler SPSS kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmanın geçerlilik ve güvenilirliğini test etmek için Cronbach Alfa testi yapılmıştır. Bu çalışmada yapılan geçerlik ve güvenilirlik analizi sonucunda elde edilen Cronbach's Alpha değeri 0,942'dir. Anket sonuçları gözlemler ve saha notları eşliğinde değerlendirilmiş ve çıktılar karşılaştırmaları olarak incelenmiştir.

Çalışmada yer alan temel bulgular dikkate alındığında, Bucak Belediye Başkanının performansına yönelik olumlu geri bildirimler olduğu, belediye başkanına yönelik algının, yoğun ve etkili çalışma performansı dolayısıyla, yukarı yönlü pozitif bir ivme kaydettiği görülmektedir. Araştırmada başkanın vatandaş nezdinde gerek isim gerek meslek olarak bilinirlik düzeyinin de yüksek olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Belediye başkanlığı süresince yapılmış olan hizmetler dikkate alındığında, katılımcılar Bucak Belediye Başkanını orta üst düzeyde başarılı görmektedir.

Katılımcıların yarıya yakınının belediye başkanının şehrin sorunlarından haberdar olduğunu, bu konularda şeffaf ve duyarlı bir duruş sergilediğini belirtmişlerdir. Belediye başkanının gelecek için etkili projelerine ve vizyonuna yönelik de olumlu bir imajın geliştiği tespit edilmiştir. Öte yandan seçmenlerin başkanın sosyal iletişim noktasındaki bazı çekinceleri de araştırma sonuçlarına yansımıştır.

Araştırma sonucunda, Bucak Belediyesi ve Belediye Başkanı'nın orta üst düzey olarak tanımlanabilecek imaj algısının üst düzeye çıkarabilmesi için atılması gereken adımlar tespit edilmiştir. Belediye yönetimi, belediye çalışanları ve kurumsal yapıya dair öneriler araştırma sonucunda ortaya konmuştur.

Anahtar Kelimeler: Belediyecilik, Belediye Başkanı, İmaj, Bucak.

CITIZENS' IMAGE OF THE MAYOR AND THE EXPERIENCE OF THE BUCAK MUNICIPALITY

Abstract

The purpose of municipalities is to meet the basic needs of citizens. There is a need for municipal administrators that satisfy their citizens, increase the level of prosperity of the city and manage cities in accordance with changing conditions. The expectations of citizens from mayors are increasing and changing day by day. Mayors who meet expectations and can create continuity in the services they offer can

be successful. However, being successful does not mean creating a positive image in the eyes of the citizen. It is important to explain the studies carried out to the citizen through different communication channels to create a positive image. In this study, it aims to measure the perception of the Mayor of the Bucak Municipality among the citizens residing in the district of the Bucak. Within this scope, a survey was applied to 438 citizens living in the district center of the Parish. The data obtained within the research were examined using SPSS. Within the scope of the research, the image of the Mayor of the Bucak Municipality, positive and negative aspects were revealed, and image improvement suggestions were developed.

Keywords: Municipalism, Mayor, Image, Bucak.

20. YÜZYILIN İLK YARISINDA YÖNETİM ARAŞTIRMA VE YAZARLARINI ARAŞTIRMAK: YÖNTEM ÜZERİNE

Oğuzhan KOCA¹

Özet

Bu çalışma, 20. yüzyılın ilk yarısında yönetim olgusu üzerine telif ya da çeviri eserler üretmiş Türk yazarları ve araştırmaları ele alan Türkiye’de Yönetim Bilimi Yazarları 1900- 19501 araştırmasında izlenen yöntemi konu edinmektedir. Türkiye’de kamu yönetiminin/yönetim biliminin bir akademik disiplin olarak kuruluşunun tarihi 1950’li yıllara rastlamaktadır. İkinci Dünya Savaşı’nın hemen ardından Amerika Birleşik Devletleri ve Birleşmiş Milletler etkisiyle, Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü ve Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi çatısı altında “amme idaresi” eğitimine dönük programlar ve kürsüler açılmıştır.2 Kamu yönetimi/yönetim bilimi disiplini tarihinin bu boyutu bir olgu olmakla beraber, Nuray Ertürk Keskin’in bazı çalışmaları3 dışında, 1950’den önce Türkiye’de yönetim olgusu ile ilgili çalışmaların ne durumda olduğuna ilişkin etraflı araştırmalar yapılmamıştır. Buradan hareketle Türkiye’de Yönetim Bilimi Yazarları 1900-1950 araştırması, kamu yönetimi/yönetim bilimi bir akademik disiplin olarak kurulmadan önce Türkiye’de yönetim olgusu üzerine yazan kişileri, alanın dergilerini ve yapılan araştırmaları ortaya çıkarmak amacıyla gerçekleştirilmiştir. Adı geçen araştırmada izlenen yöntem, iki başlık altında incelenmektedir: araştırmamanın zamanı ve mekânı ve araştırma süreci. İlk olarak araştırmamanın odaklandığı zamana bakacak olursak, Türkiye’de Yönetim Bilimi Yazarları 1900-1950 araştırmasının 20. yüzyılın ilk yarısı ile sınırlandırılmasının biri akademik, diğeri pratik olmak üzere iki gerekçesi bulunmaktadır.

20. yüzyılın ilk yarısı; gelişmiş ülkeler açısından dünya savaşları, bağımsızlık mücadelesi veren ülkeler açısından ulusal kurtuluş mücadeleleri, sosyalist ülkeler açısından ise sosyalist devrimler dönemidir. Devlet örgütlenmelerine bakıldığında, “ilerlemeci devlet” tipinin bu dönemin çoğu ülkesinde egemen olduğu görülebilir. Benzer bir devlet örgütlenmesi tipi Türkiye için de geçerlidir. Gerek Cumhuriyet öncesindeki gerek Cumhuriyet sonrasındaki yönetim yazarları, ilerlemeci devlet anlayışını temsil eden eserler vermişlerdir. Dönemin yazarları arasındaki bu yaklaşım benzerliği, 1900-1950 dönemine odaklanılmasının akademik gerekçesidir. Türkiye’de 1950-1980 döneminde “kalkıncı devlet”, 1980 sonrası döneminde ise “düzenleyici devlet” tipi örgütlenmelere rastlanmaktadır. Dolayısıyla araştırma 1900’den günümüze

¹ Arş. Gör., Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Bilimleri Anabilim Dalı. oguzhankoca9244@gmail.com. ORCID: 0000-0002-8353-2760

kadar geçen üç dönemi de kapsayabilirdi. Ancak araştırmanın belli bir takvim içinde tamamlanması gerekliliği, araştırmacıların sayısının sınırlılığı, ortaya çıkacak araştırma metninin belli bir hacmi aşmaması gibi pratik nedenlerle araştırma 20. yüzyılın ilk yarısıyla sınırlandırılmıştır. Ancak araştırmanın kapsamına dahil edilen yönetim yazarları 1950’den sonra eser vermeye devam etmişlerse, onlar da her yazar için hazırlanan bibliyografyaya dahil edilmiştir. Araştırmanın mekânı, birbirinin devamı olan “Osmanlı ve Türkiye devletlerinin siyasi ve hukuki egemenliğini sürdürdüğü coğrafya”dır. 1900-1950 döneminin tamamında bu coğrafya sabit değildir. Örneğin Yemen 1913’te fiilen, 1923’te hukuken Osmanlı toprağı olmaktan çıkmıştır. Hatay ise bir dönem Osmanlı toprağı olmaktan çıkmış, 1939’da tekrar Türkiye toprağı haline gelmiştir. Her iki devletin de toprakları araştırmanın mekânı olarak kabul edildiği için, örneğin Yemen hakkında yazan ve Yemek mektupçusu olan Abdülgani Seni Yurtman da, Hatay meselesi hakkında yazan ve Hatay sorununun çözümünde aktif görev alan İbrahim Ethem Menemencioğlu da araştırmaya dahil edilebilmiştir. Araştırma sürecine geçtiğimizde ise, 1900-1950 döneminin baskın yayın türünün “dergi” olduğu görülmektedir. Bu nedenle araştırma, dönemin dergilerinin taranmasıyla başlamıştır. İlk taramalarda doğrudan “yönetim” ve “devlet” olguları ile bunların altbaşlıklarını oluşturan olgular hakkında az ya da çok yazan tüm yazarlar derlenmiştir. Yazarlar tespit edildikçe, eşzamanlı olarak mensup oldukları bilim dallarına göre (tarih, sosyoloji, ilahiyat, iktisat, hukuk, yönetim) tasnif edilmişlerdir. İlk taramalar neticesinde yaklaşık 200 yazar tespit edilmiştir. İkinci adımda, “yönetim” bilim dalındaki yazarlar kendi içinde iki gruba ayrılmıştır: hakkında kitap bölümü hazırlanan 34 yazar ve “diğer yazarlar” listesindeki 26 yazar. Bu toplam 60 yazar, doğrudan “yönetim” ve “devlet” olguları hakkında yazanlardır. Diğer bir deyişle, 1900-1950 dönemi Türk yönetim bilimi yazarları olarak araştırmanın konusunu oluşturan kişilerdir. Bazı yazarların “diğer yazarlar” grubuna alınmasının nedeni, hayatları hakkında fazla bilgiye ulaşılamaması ya da niceliksel olarak çok sayıda eserinin bulunmamasıdır. Bir de üçüncü grup olarak, yönetim bilim dalı dışındaki bilim dallarına (tarih, sosyoloji, ilahiyat, iktisat, hukuk) mensup olduğu halde eserleriyle yönetim bilimine girdi sağlayan 25 yazar vardır. Bunların ise hayatları ve eserleri hakkında araştırma yapılmamış, yalnızca başka araştırmacılarca hazırlanmış bibliyografyalarının künyeleri verilmiştir. Tüm bu tasnifler, araştırmanın Ek’lerinde ayrıntılı bir şekilde tablolastırılmıştır. Üçüncü adım, 60 kişilik yönetim yazarlarının araştırılmasıdır. Yazarların araştırılmasında “biyografik bibliyografya” (yaşamöykülü kaynakça) türüne bağlı olarak, ayrıntılı biçimde araştırılmasına karar verilen 34 yönetim yazarının; a) hayatı, b) araştırmacının kısa değerlendirmesi ve c) bibliyografyası hakkındaki bilgiler sunulmuştur. Araştırmada yönetim yazarlarını konu edinen her bir kitap bölümü, bu üç bilgiyi içerecek akışa sahiptir. 26 kişilik “diğer yazarlar” ise haklarında sınırlı bilgiye ulaşılabilen kişilerdir ancak her birinin eserleri ayrı ayrı hazırlanarak listelenmiştir. Anahtar kelimeler: kamu yönetimi disiplini, yönetim yazarları, yöntem.

Anahtar kelimeler: kamu yönetimi disiplini, idare tarihi, yöntem.

RESEARCH THE ADMINISTRATION RESEARCHS AND WRITERS IN THE FIRST HALF OF THE 20. CENTURY: ON THE METHODOLOGY

Abstract

This study focuses on the methodology followed in the study of Authors of Public Administration in Turkey 1900-1950, which deals with Turkish authors and researchers who produced works on administration in the first half of the 20th century. The establishment of public administration as an academic discipline in Turkey dates back to the 1950s. After the Second World War, under the impact of the United States of America and the United Nations, programs and chairs for “public administration” education were opened under the organization of the Turkish and Middle East Institute of Public Administration and Ankara University Faculty of Political Sciences. Although this dimension of the history of the discipline of public administration is a fact, except for some studies by Nuray Ertürk Keskin, there have been no comprehensive studies on the situation of studies on the administration in Turkey before 1950. From this point of view, the research titled Authors of Public Administration in Turkey 1900-1950 was conducted in order to reveal the people who wrote on the phenomenon of administration in Turkey, the journals of the field and the researches conducted before the establishment of public administration as an academic discipline. The methodology followed in this research is analyzed under two categories: the period and space of the research and the research process.

Keywords: authors of public administration, discipline of public administration, methodology.

CUMHURBAŞKANLIĞI HÜKÜMET SİSTEMİNDE GÖÇ YÖNETİMİ: BİR MODEL TARTIŞMASI

Onur TÜRKÖLMEZ¹, Mehmet ÜZÜM²

Özet

16 Nisan 2017 referandumuyla kabul edilen ve 24 Haziran 2018 genel seçimleriyle hayata geçirilen cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi, Türkiye'nin idari ve siyasi yapısında önemli değişiklikler yaratmıştır. Yürütme gücünün teşkilatlanmasında bakanlıkların yanı sıra cumhurbaşkanlığına bağlı başkanlıklar, kurullar, danışmanlıklar gibi ara yapıların doğması, bunların görev ve yetkileri bakımından bakanlıklar arası ve zaman zaman bakanlıklar üstü bir işlev görmesi bakımından idari yapımızda bir yeniliği getirmiştir. Ülkemizin son yıllarda uluslararası göçün önemli geçiş noktalarından biri haline gelmesi bu alanda İçişleri Bakanlığı'na bağlı Göç İdaresi Başkanlığı'nın kurulmasını zorunlu kılmıştır. Her ne kadar tek bir bakanlığa bağlı olarak kurulsun da göç ve göçmenliğin yönetimi; adalet, eğitim, sosyal politikalar, iç güvenlik ve sağlık gibi pek çok alanı aynı anda ilgilendiren karmaşık bir süreçtir. Bu bakımdan bu çalışmada göçmen, geçici koruma statülü ve mülteci grupların yönetimiyle ilgili teşkilatlanmada bu dinamikleri ve cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin temel mantığını baz alan bir model tartışması yürütülecektir. Bu kapsamda cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin propaganda sürecinde kamuoyuyla paylaşılan temel metinler ile 2017 referandumu ve sonrasında değişen mevzuat bir içerik analizine tabi tutularak cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin idari yapıya dair yaklaşımı ele alınacaktır. Ardından bu yaklaşım bağlamında Türkiye'nin göç yönetimine ilişkin cari hükümet sisteminin mantığına uyarlı bir model tartışması yürütülecektir.

Anahtar Kelimeler: Göç Yönetimi, Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi, Göç İdaresi Başkanlığı

MIGRATION MANAGEMENT IN THE PRESIDENTIAL GOVERNMENT SYSTEM: A MODEL DISCUSSION

Abstract

Adopted by the 16 April 2017 referendum and put into practice with the 24 June 2018 general elections, the presidential government system has brought about sig-

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Gaziantep Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, onurturkolmez@gaziantep.edu.tr

² Doktora Öğrencisi, Gaziantep Üniversitesi, Göç Enstitüsü, meuzum@gmail.com

nificant changes in Turkey's administrative and political structure. In the organisation of the executive power, in addition to ministries, the emergence of intermediate structures such as presidencies, boards and consultancies under the presidency, and their functioning as inter-ministerial and sometimes supra-ministerial in terms of their duties and powers, has brought an innovation in our administrative structure. The fact that our country has become one of the important transit points for international migration in recent years has necessitated the establishment of the Directorate of Migration Management under the Ministry of Interior in this field. Although it was established under a single ministry, the management of migration and immigration is a complex process that concerns many fields such as justice, education, social policies, internal security and health at the same time. In this respect, this study will discuss a model based on these Dynamics and the basic logic of the presidential government system in the organisation of the management of migrant, temporary protection status and refugee groups. In this context, the basic texts shared with the public during the propaganda process of the presidential government system and the legislation amended after the 2017 referendum will be subjected to a content analysis and the approach of the presidential government system regarding the administrative structure will be discussed. Then, in the context of this approach, the current government system's approach to migration management in Turkey will be analysed.

Keywords: Migration Management, PresidentialGovernmentSystem, Directorate of Migration Management

TÜRKİYE’DE MÜLKİ İDARENİN SİYASET-YÖNETİM DİKOTOMİSİ ÇERÇEVESİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ

Oral KARAKAYA¹

Özet

(**Çalışmanın konusu**, 2018 yılında Cumhurbaşkanlığı Hükümeti sistemine geçişle birlikte valilerin yürütme organının siyasi icra vasıtası olma rollerinin sona erdirilmesinin ne anlama geldiği ve hangi sonuçları doğurduğu ya da doğuracağına incelenmesidir. **Amacı**, 2018 yılında yürürlüğe giren Cumhurbaşkanlığı Hükümeti sistemiyle mülki idareye tanımlanan yeni rolünün ortaya konulmasıdır. Bildiri **yöntem olarak** kamu yönetimi disiplinin kurucu paradigması olan siyaset-yönetim ayrımıyla Weberyen bürokrasi teorisinin araçlarından yararlanılarak hazırlanmış; valilerin “siyasetleştirilmesi” ve “memurlaştırılması” şeklinde bir sonuca ulaşarak tamamlanmıştır).

Her ne kadar kendisi, disiplinin Alman ve Fransız düşünürler tarafından geliştirildiğini belirtse de Woodrow Wilson’ın 1887 tarihli “İdarenin İncelenmesi” başlıklı makalesi, Kamu Yönetimi Disiplinin kurucu metni olarak kabul edilmektedir. Wilson’a göre, idarenin incelenmesinin temel amacı, öncelikle devletin yürütmesi gereken hizmetlerin tespiti, ardından da bu hizmetlerin etkin ve verimli şekilde sunulmasının yöntemlerinin bulunmasıdır. Wilson, bir makinenin ürettiği ürünün bir parçası olmasına benzer bir ilişkinin, siyaset ve yönetim arasında da olduğunu, ürün olmadan makinenin, makine olmadan da ürünün varlığını sürdüremeyeceğini belirterek, aslında siyaset ve yönetim ilişkisinin bütünleşik olduğu tespitini yapmaktadır. Bu tespiti rağmen, yönetimi “siyasetin telaş ve heyecanından uzak bir iş alanı” olarak tanımlayıp “idari meselelerin siyasi meseleler olmadığını” belirterek kendi kurduğu “makine ve ürün” ilişkisini parçalamaya ayırmaya çalışmaktadır. Wilson, devlet memurlarının partizan amaçlarla hareket etmelerinin önlenmesini siyaset-yönetim ayrımının bir parçası olarak değerlendirmiş, bu şekilde de memurların özel sektör çalışanlarının hedeflerine benzer şekilde davranacaklarını, başka bir ifadeyle verimli olacaklarını belirtmiştir.

Yönetim düşüncesi ve de Amerikan sürümü olan Kamu Yönetimi disiplini, örgütlenmenin yasalarının hem özel işletmeler için hem de “bir iş alanı olan” kamunun yönetilmesi için geçerli olduğu, evrensel nitelik taşıdığı iddiası üzerine inşa edilmiştir. Kamunun örgütlenmesinin, özel işletmelerin örgütlenmesinden farklı kural ve ilkelere sahip olamayacağı yönündeki düşünce, siyaset-yönetim ayrılığı para-

¹ Dr., Mülkiye Başmüfettişi, İçişleri Bakanlığı, karakayaoral@gmail.com, ORCID No: 0000-0002-0378-2146.

digmasıyla temellendirilmiş, siyaset karar alma sürecine, yönetim de uygulama düzeyine özgülülmüştür. Bu çerçevede, siyaset- yönetim ayrılığı kamu yönetimi disiplinin kurucu unsuru olarak kabul edilmiştir.

Osmanlı'da taşra idaresinde eyaletten vilayet sistemine geçişi sağlayan 1864 tarihli Vilayet Nizamnamesinde vilayetin politikasına nezaret etme görevi valiye verilmiştir. Aynı tarihli Tuna Vilayet Nizamnamesinde de benzer bir düzenleme yer almıştır. 1867 tarihli Vilayet Nizamnamesi, ardından 1871 tarihli İdare-i Umumiyye-i Vilayat Nizamnamesiyle valilerin görev yetki ve sorumlulukları ayrıntılı bir şekilde düzenlenmiştir. 1913 tarihli İdare-i Umumiye-i Vilayat Kanunu Muvakkatla Vali “vilayette yürütme gücünün en büyük memuru ve her bakanlığın vekili ve temsilcisi” olarak vilayetin genel idaresinden sorumlu makam olarak tanımlanmıştır. 1913 tarihli düzenlemede yer alan valinin yürütme gücü temsilciliği yönetsel düzeydedir.

Cumhuriyet dönemi incelendiğinde, 1929 tarih ve 1426 sayılı Vilayet İdaresi Kanunu'na göre vilayetler yetki genişliği esasına göre yönetilir. Vali vilâyette Devletin ve her bakanlığın temsilcisi ve bakanlıkların idarî ve siyasî icra vasıtası olup vilâyetin genel idaresinden sorumludur. Kanun'un gerekçesinde yetki genişliği, talî işler hakkında vilâyetlerce bakanlıklar adına karar verilmesi şeklinde tanımlanmıştır. Ayrıca, gerekçede valilerin devletin manevi tüzel kişiliğini temsil ettiği için devletin genel siyaseti ve hükümetin çizdiği temel politikalarla uyumlu olması zorunluluğuna işaret edilmiştir. 1930 yılında yürürlüğe giren Dahiliye Memurları Kanunu'nda da dahiliye memurlarının tayinlerinde öngörülen koşulların Valiler için geçerli olmaması, valilerin memleketin genel siyasetiyle ilgili olmalarına bağlanmıştır.

1949 yılında yürürlüğe giren 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu'nda da 1426 sayılı Vilayet İdaresi Kanunu'nda yer alan hüküm aynen korunarak Valinin, ilde “Devletin ve Hükümetin temsilcisi ve ayrı ayrı her bakanın mümessili ve bunların idari ve siyasi yürütme vasıtası” olduğu belirtilmiştir. İl İdaresi Kanunu'nun gerekçesinde, valilerin siyasi görevleri nedeniyle görev güvencelerinin bulunmadığına değinilmiş, ayrıca valinin temsil ve yürütme vasıtası niteliklerinin müessesenin varlığının nedeni olduğu değerlendirmesi yapılmıştır.

Mevcut iktidar ilişkilerini sürdürme amaçlı olarak Valinin üstlendiği siyasi görev, hükümet değişimlerinde valilerin değişiminin de gerekçesi olmaktadır. Valilerin üstlendikleri siyasi rol, hükümet politikalarıyla uyumlu çalışma amaçlı olarak kurgulanmıştır. Bu rolün parti siyasetini aşan bir yönü vardır. Parti siyaseti ancak hukuki metinlere dönüştüğünde diğer kamu görevlileri gibi valiler için bağlayıcı hale gelmektedir. Bu nedenle valiler de diğer devlet memurları gibi parti siyasetinden uzak hareket etmek zorundadır. 1926 tarihli Memurlar Kanunu'nun 9. maddesi gereğince diğer memurlar gibi valilerin de siyasi dernek ve klüplere üye olmaları, her türlü seçime müdahaleleri yasaktır. Ancak, diğer memurların siyasi yayında ve beyanatta bulunmaları yasaklanırken, valilerin siyasi beyanatta bulunmalarına imkân verilmiştir. 1965 tarihli 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'yla da valiler dahil devlet memurlarının siyasi partilere üye olamayacakları, herhangi bir siyasi

parti yararına ya da zararına faaliyette bulunamayacakları, görevlerini yerine getirirken siyasi düşünce ayrımı yapamayacakları hükme bağlamıştır. 657 sayılı Kanun'da basına bilgi ve demeç verme yetkisi düzenlenmiş, valilere bu konuda yetki verilmiştir. Ancak, 1926 tarihli düzenlemede yer alan “siyasi beyanat”ın yerini, “basın bilgi ve demeç verme” ifadesi almıştır.

2018 yılında Cumhurbaşkanlığı Hükümeti Sistemine geçilinceye kadar valiler, ilde Devletin ve Hükümetin temsilcisi ve ayrı ayrı her bakanın mümessili ve bunların idari ve siyasi yürütme vasıtası işlevini sürdürmüş, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu gereğince de istisnai memur olarak tanımlanmıştır. 2006 yılına kadar valilerin göreve gelmeleri için devlet memurları için öngörülen genel şartları taşımaları yeterli görülmüştür. Öğrenim durumu bakımından memurlar için genel koşul, orta- okul mezuniyeti olarak belirlenmiştir. 2006 yılında yürürlüğe giren 5540 sayılı Kanun'la, meslekten atanacak valiler için birinci sınıfa yükselmiş olma şartı getirilmiş ve 2018 yılına kadar bu düzenleme uygulamada kalmıştır. Yine aynı yıl yapılan düzenlemeyle vali atamalarında 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nda sayılan genel şartlar dışında, “en az dört yıllık yükseköğrenim mezunu olma ve kamuda ve/veya sosyal güvenlik kurumlarına tabi olmak kaydıyla uluslararası kuruluşlar ile özel sektörde veya serbest olarak en az beş yıl çalışmış olma” kaydı getirilmiş, kendilerini atayan Cumhurbaşkanının görev süresiyle valilerin görev süreleri eşleştirilmiştir.

Cumhurbaşkanlığı Hükümeti sistemine geçişle birlikte valilerin yürütme organının siyasi icra vasıtası olma işlevi kaldırılmış, valiler Cumhurbaşkanının idari yürütme vasıtası olarak tanımlanmıştır. Böylece, 1929 Vilayet Nizamnamesiyle başlayan valinin siyasi yürütme aracı işlevi sona erdirilmiştir. Bu şekilde vali yönetsel bir araç olarak işlevlendirilerek “memurlaştırılmıştır”. Valinin yeni rolü, Weber'in yasal-ussal bürokrasi tanımına uygun hale gelmiştir. Ancak, valiler siyasi niteliğinden arındırılarak nesnel bir aygıt haline getirilirken, görev süreleri Cumhurbaşkanının görev süresine bağlanarak görevden alımlarına ilişkin süreç tam politikleşmiştir. Oysa, valilerin görev güvencelerinden yoksun bırakılmalarının sebebi, siyasi yürütme aygıtı niteliklerinde saklıdır. Valiler bir yandan teknik bir memuriyete dönüştürülürken diğer yandan da görev süreleri yürütme organının görev süresine bağlanarak siyasetin tam egemenliğine girmektedir.

Cumhurbaşkanlığı Hükümeti sisteminde valiler, siyaset-yönetim ayrımı paradigmasına uygun bir şekilde karar alma mekanizmasının dışına alınarak, yürütme organının kararlarını uygulayan yöneticiler konumuna gelmiş olmaktadır. Valilerin “memurlaştırılması” sürecinde valilerin görev güvencelerinin memurlara paralel şekilde düzenlenmediği görülmektedir. Bunun nedenini Weber'in açıklamalarında bulmak mümkündür. Weber'e göre bürokrasinin siyasete (karar verme imtiyazına) ortak olma çabasına sona erdirmenin yollarından biri yüksek memurların ihtiyaç halinde görevlerine son verilebilmesidir. Ayrıca yüksek kademelere bürokratik atamaların politik tercihlerine göre yapılması nedeniyle, bu atamalarda kendilerine yer bulmak isteyen bürokratlar politikleşmektedir. Bu durumda valiler, bir yandan

atamaları siyasete bağlı olduğu için politikleşecek, diğer yandan da yürütme organının siyasi yürütücüsü rolleri olmayacaktır. Bu da valileri karar alma mekanizmasının dışına çıkarılmış siyasete bağımlı yöneticiler haline getirmektedir.

Anahtar Kelimeler: Siyaset-Yönetim Dikotomisi, İl İdaresi, Vali, Yetki Genişliği.

THE EVALUATION OF TERRITORIAL ADMINISTRATION IN TURKEY WITHIN THE FRAMEWORK OF POLITICS-GOVERNANCE DICHOTOMY

Abstract

According to the Constitution of the Republic of Turkey, public administration is based on the principles of centralised and decentralised administration. Due to the unitary structure of the state, a centralist approach is dominant in public administration. The provincial administration, which is the administrative level of the central administration, has been based on the method of deconcentration since the Law of 1876. Governors, who are the head of the provincial administration, have traditionally served as the representative of the power apparatus, in other words, the representative of the executive branch and the instrument of political-administrative execution. In 2018, with the transition from the parliamentary system to the Presidential Government system, the political functions of governors were terminated, although they were defined as the administrative instrument of the executive branch. This study will discuss what the termination of the role of governors as the political executive instrument of the executive branch means and what consequences it has had or will have. While analysing the issue, the founding paradigm of the public administration discipline, the politics-administration dichotomy and the tools of bureaucracy theory will be utilised. There are many academic studies on the relationship between politics and administration in the international literature on public administration discipline. Similarly, in the literature on Turkish public administration, research on territorial administration is quite common. The originality of this study lies in the discussion of the position of the territorial administration in the politics-administration relationship, especially in the Presidential Government system that came into force in 2018. Furthermore, the contradiction arising from the fact that, on the one hand, the political dimension of the executive powers of governors is terminated, and on the other hand, the term of office of governors is linked to the term of office of the President of the Republic, the executive body, will be tried to be explained with the concept of “civil servantisation of governors”.

Keywords: Political-Administrative Dichotomy, Provincial Administration, Governor, Deconcentration.

KAMU POLİTİKALARINDA YAPAY ZEKÂ TEKNOLOJİLERİ KULLANIMI: DÜNYADAN GÜNCEL EĞİLİMLER, UYGULAMALAR VE TÜRKİYE AÇISINDAN POLİTİKA TRANSFERİ DEĞERLENDİRMESİ

Orçun OLTULU¹

Özet

Bu çalışmanın amacı; kamu politikalarında yapay zekâ teknolojileri kullanımının önemini, dikkat edilmesi gerekli olan hususları, kullanıma ilişkin potansiyel tehlikeleri, dünyadaki ve Türkiye'deki öncü eğilim ve uygulamaları gösterebilmek ve dünyadaki öncü eğilim ve uygulamaların Türkiye'ye politika transferi bağlamında değerlendirmesini yapmaktır. Çalışma kapsamında; yapay zekâ alanındaki toplam yayın sayısı, hükümetlerin bu teknolojilere hazır olma durumu, çevrimiçi kamu hizmetleri endeksleri gibi veriler doğrultusunda kamu politikalarında yapay zekâ teknolojileri kullanımında öncü ülkeler konumunda olduğu düşünülen Singapur, Amerika Birleşik Devletleri, Çin Halk Cumhuriyeti, Hindistan ve Rusya Federasyonu ülkeleri ele alınarak, kamuda hangi alanlarda yapay zekâ teknolojileri kullanımına yöneldikleri, kullanımda öncü kurumlarının hangileri olduğu ve geleceğe yönelik hedefleri incelenmiştir. Ayrıca kamuda yapay zekâ teknolojileri kullanımında son yıllarda önemli gelişmeler gösteren Türkiye ele alınarak, öncü ülkeler olarak görülen ülkelerdeki uygulamaların Türkiye'ye politika transferi bağlamında bir değerlendirmesi ve tartışması yapılmıştır.

Yapay zekâyâ yönelik oluşturulan kamu politikalarının ana itici güçleri: kamu politikalarının daha hızlı, düşük maliyetli ve sürdürülebilir olmasını sağlaması; yeni teknolojilerin kamu politikalarında katılım ve denetimi arttırması; önemli ve acil toplumsal sorunları çözebilmesi imkânı; ekonomik ilerlemenin teşvik edilmesi şeklindedir. Potansiyel sorunlar: yapay zekâ güvenliği; yapay zekâ gelişimini desteklemek ve teşvik etmek için gerekli uzman kadrolar konusunda yetersizlikler; sürdürülebilirlik sorunu; yapay zekâ kaynaklı hatalarda sorumluluğun kimde olacağı sorunu; sistem kalitesi ve entegrasyonu; finansal fizibilite, yetersiz bütçe sorunları veri işleme konusunda veri mahremiyeti ve gizliliği sorunları; mevzuat ve politikaların yeni gelişmelerle paralel şekilde olması mecburiyeti; yapay zekâ tarafından alınan ve insanların uyması beklenen kararlar, kurallar açısından etik sorunu; yapay zekâ ve insan arasında meydana gelebilecek değer çatışmaları; yapay

¹ Ankara Barosu'na kayıtlı serbest avukat, Hacettepe Üniversitesi Kamu Yönetimi Programı Doktor öğrencisi, avukatorcunoltulu@gmail.com, ORCID 0000-0003-1353-8451

zekânın tercihine bırakılmış seçeneklerin ahlaki durumu (sağlık, otonom sürüş vb.); yapay zekânın insana özgü olumsuz önyargıları ve değerleri benimsemesi durumunda aynı önyargı ve değerlerle hareket edip eşitsiz, adaletsiz ve ayrımcı kararlar alabilme potansiyeli; vatandaşların ortaya çıkabilecek olumsuz durumlar üzerine yapay zekâyâ kin besleme olasılığı şeklindedir. Politikalar oluşturulurken dikkat edilmesi gereken hususlar ise: uzman kadrolarla yeni teknolojilerin ve iş yapma biçimlerinin öncü kullanımlarının takip edilmesi; içeriğinin, mevcut ve olası işlev ve risklerinin ayrıntılı şekilde analiz edilmesi; yapay zekâ teknolojilerinin kullanımının kısa, orta ve uzun vadede sebep olacağı idari, siyasi ve ekonomik sonuçların öngörülebilmesi; yapay zekânın motivasyonları, süreçleri, çıktıları ve sonuçları hakkındaki bilgiler açısından var olan boşlukların giderilmesi; ortaya çıkabilecek sorunlara ilişkin çözümlerinin geliştirilmesi amacıyla üniversiteler ve kurumlarla işbirliği yapılması şeklindedir.

Kamu politikalarında yapay zekâ teknolojilerine ilişkin dünyadaki güncel eğilim ve uygulamalara bakıldığında bunların: yapay zekâ tabanlı bilgi yönetimi; otomasyon sistemler; sanal temsilciler; tahmine dayalı analitik ve veri görüntüleme; kimlik analitiği; bilişsel robotik ve özerk sistemler; öneri sistemler; akıllı dijital asistanlar; konuşma analizi; bilişsel güvenlik analitiği; tehdit istihbaratı; yapay sinir ağları; vakaya dayalı akıl yürütme; makine öğrenimi; bulanık mantık; sinirsel dil işleme; genetik algoritma; bilişsel haritalama; çoklu ajan sistemleri olduğu görülmektedir. Ülke bazında incelemeler yapıldığında yapay zekâ alanında en çok yayın yapan ülkelerin Çin, ABD, Hindistan ve Birleşik Krallık olduğu; hükümetlerin yapay zekâyâ hazırlık oranı ölçen araştırmalara göre ABD, Singapur, Birleşik Krallık ve Finlandiya'nın en hazır ülkeler konumunda olduğu görülmektedir. Çalışma kapsamında incelenen ülkeler arasında bu alanda en gelişmiş ülkeler konumunda olduğu düşünülen Singapur'un yapay zekâyâ dayalı kamu politikalarındaki güncel eğilim ve uygulamalarının büyük veri ve makine öğrenimi, derin öğrenme teknikleri, siber güvenlik, yeni medya ve nesnelerin interneti, akıllı kentler olduğu, öncü uygulamaların akıllı Ulus Sensör Platformu (sensör verilerinin toplanması, paylaşılması ve analiz edilmesi), sanal Singapur (bilim insanlarına, kamu kurumlarına, özel sektör ve vatandaşlara kavramları test etme, sanal beyin fırtınası ve sorunlara ilişkin çözümler yapma imkânı sağlayan veri platformudur. Singapur'un geniş ölçekli şehir modelini kullanarak simülasyonlar yürütülmektedir) olduğu, öncü kurumlarının Akıllı Ulus ve Dijital Devlet Ofisi, Singapur Ulusal Araştırma Vakfı olduğu ve geleceğe dönük hedeflerinin ise hem özel sektör hem de kamu sektörünün teşvik edilerek ve aralarında iş birliğinin sağlanarak, katılımcı yönetim anlayışı doğrultusunda yapay zekâ uygulamalarında artış ve başarı sağlamak, Singapur'u bir lider dijital ekonomiye dönüştürmek, Singapur'da yapay zekânın sorumluluk bilinciyle benimsenmesini teşvik etmek şeklinde olduğu görülmektedir. Bir diğer ülke ABD'nin yapay zekâyâ dayalı kamu politikalarındaki güncel eğilim ve uygulamalarının gelişmiş veri, analitik, karar bilimi, bilgisayar görüşü, otonomi, makine öğrenmesi, ulusal dil işleme, dil modelleri olduğu, öncü kurumlarının Amerikan

Ulusal Bilim ve Teknoloji Konseyi, özel şirketler ve düşünce kuruluşları olduğu, geleceğe dönük hedeflerinin ise yapay zekâda dünya lideri olmak, yapay zekâ sistemleri ve insan arasında karşılıklı etkileşimi sağlamak şeklinde olduğu görülmektedir. Türkiye açısından mevcut duruma bakıldığında yapay zekâ teknolojilerine dayalı kamu politikalarındaki güncel uygulamalarının büyük veri, UYAP karar destek sistemi/chatbot, iş kazalarına ilişkin tahminsel modelleme, gerçek zamanlı olay desteği, risk öngörü sistemi, hasta tanı sistemleri, orman yangınlarına müdahalelerde görüntü işleme teknolojileri, sosyal medya anomali tespiti, akıllı ihracat sistemi ile firmalara önerilerde bulunulması, uzun mesafe gemi tanıma ve izleme, gümrük muhafaza sistemleri şeklinde olduğu, öncü kurumlarının T.C Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi ve Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı olduğu geleceğe dönük hedeflerinin ise çevik ve sürdürülebilir yapay zekâ ekosistemiyle küresel ölçekte değer üretmek olduğu görülmektedir. Türkiye'nin kamu politikalarında yapay zekâ teknolojileri kullanımı konusundaki güçlü yönlerinin genç nüfus potansiyeli, akademi, özel sektör ve hükümetin yapay zekâ farkındalığı, Dijital Dönüşüm Ofisi'nin lider pozisyonu, veri yönünden güçlü bir çok kamu kurum ve kuruluşu sahip olması, oturmuş e-devlet sistemi, teknokentlerin potansiyeli, yerlilik ve millilik motivasyonu, siyasal liderlik, savunma sanayiinde kazanılan tecrübe olduğu düşünüldüğünde öncü ülkelerdeki uygulamalardan politika transferi yoluna gidilmesi durumunda oldukça başarılı sonuçlar ortaya çıkacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Çalışmayla ulaşılmak istenen nihai amaç; istatistiksel verilerle desteklenecek şekilde dünyada kamu sektöründe yapay zekâ teknolojilerinin kullanımına ilişkin geniş bir çerçeve sunmak ve dünyanın artık yapay zekâ çağında olduğu gerçeği doğrultusunda bir farkındalık yaratmaktır.

Anahtar Kelimeler: Kamu sektörü, yapay zekâ teknolojileri, politika transferi.

USE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE TECHNOLOGIES IN PUBLIC POLICIES:

CURRENT TRENDS, APPLICATIONS FROM THE WORLD AND EVALUATION OF POLICY TRANSFER FROM TURKEY'S PERSPECTIVE

Abstract

The purpose of this study is to show the importance of the use of artificial intelligence technologies in public policies, the issues that need to be taken into consideration, the potential dangers of use, the leading trends and practices in the world and in Turkey and to evaluate the leading trends and practices in the world in the context of policy transfer to Turkey. Scope of work; considering Singapore, The United States of America, The People's Republic of China, India and the Russian Federation which are considered to be leading countries in the use of artificial intelligence technologies in public policies, in line with data such as the total number of publications in the field of artificial intelligence, the readiness of governments

for these technologies and online public services indice; in which areas the public sector tends to use artificial intelligence technologies, which institutions are the leading institutions in its use and their future goals were examined. In addition, Turkey which has shown significant developments in the use of artificial intelligence technologies in the public sector in recent years, was discussed and an evaluation and discussion was made of the practices in the countries seen as pioneer countries in the context of policy transfer to Turkey. The ultimate goal to be achieved with the study is to provide a broad framework for the use of artificial intelligence technologies in the public sector in the world, supported by statistical data, and to raise awareness about the fact that the world is now in the age of artificial intelligence.

Keywords: Public sector, artificial intelligence technologies, policy transfer.

KAMU YÖNETİMİNDE YÖNTEM SORUNU

Orhan GÖKÇE¹

Özet

Bir disiplinin etkileşim içinde bulunduğu diğer alanlar içindeki değeri, geliştirmiş olduğu metodolojilerinin diğer disiplinler tarafından üstlenilmesi ile ilişkilidir. Başka bir deyişle, bir disiplinin metodolojik yenileştirici gücü disiplinin itibarını ve bilim sistemi içindeki değerini belirler. Bu açıdan baktığımızda kamu yönetimi disiplinin sıkıntılı olduğunu görürüz. Kamu Yönetimi disiplininin alan yazınında kendine özgü kuram ve yöntemden yoksun olduğu ve başka disiplinlere yöntem transfer etmekten ziyade onlardan faydalandığı ifade edilmektedir. Bu nedenle de kamu yönetiminin bağımsız bir disiplin olup olmadığı tartışmaları devam etmekte, çoğu zamanda *bağımsız bir disiplin olarak görülemez* yargısı mevcuttur. Bu anlayış, kamu yönetiminin ortaya çıkmasından bu yana mevcuttur ve günümüzde de varlığını sürdürmektedir (Dahl 1947; Güler 1994; Üsdiken ve Leblebici 2001; Üstüner 1995). Aslında bunun temeli 19. Yüzyılda Kıta Avrupa'sının da içinde bulunduğu sosyal bilimlerdeki disiplinler ayrışma süreci ile atılmıştır (Çelik 2018:225).

Bu tartışma 20.yüzyılın ilk çeyreğinde doğrudan Türkiye'ye de taşınmıştır. Bunun bir sonucu olarak da Türkiye'de kamu yönetimi, ABD kamu yönetimi ekseninde gelişme göstermiştir. Ancak Türkiye'de kamu yönetiminin ABD'deki gelişmelerden de bazı noktalarda farklılaştığı da belirtilmektedir (Güler 1994).

Ülkemizde kamu yönetimi alanında pek fazla bir yöntem tartışması gerçekleşmemiştir. Teorik düzeyde yürütülen tartışmaların da pozitivist bilim anlayışı çerçevesinde üretilen yöntemlerin kamu yönetimi alanına uyarlandığı ve bunun da bağımsız bir kamu yönetimi olmadığı anlamına geldiği belirtilmektedir. Çünkü tartışmalar, bilginin üretilmesine yol açan maddi koşulların görmezden gelinerek, yani zamansız ve mekansız (zaman ve mekanın toplumsal gerçekliğin içsel değil, dışsal bir özelliği olarak görülmesi) bir düzlemde yürütülmektedir. Haliyle bu da kendi içinde bir dizi sorunu barındırmaktadır (Akbulut 2007:16-21). Uygulamada ise diğer sosyal bilimsel disiplinlerin çoğunun da kullandığı gözlem, anket, deney, sosyometri, metin analizi, içerik analizi, söylem analizi, tarihsel-karşılaştırmalı yöntemlerin ya da yaklaşımların kullanıldığı görülmektedir. Ancak bu yöntem ya da yaklaşımların neden tercih edildiği, nasıl uygulandığı ile ilgili herhangi bir bilgi verilemediği gözlemlenmektedir. Dolayısıyla kamu yönetimi alanında üretilen çalışmaların çoğunda yöntemin ya da araştırma tekniğinin adı verilmekte ama bu-

¹ Prof. Dr., Selçuk Üniversitesi, İİBF, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, email: ogokce@selcuk.edu.tr

nun hangi paradigmaya ya da düşünce akımına ait olduğu ile ilgili açıklama bulunmamaktadır. Bu da önemli bir eksikliktir (Türkdoğan ve Gökce 2021).

Toplumsal gerçekliği anlama ve açıklama sürecinde birbiri ile rekabet eden farklı yöntemler söz konusudur. Yöntem tartışmaları özellikle 20.yüzyılın başlarında keskinleşerek pozitivistler ve yorumlamacılar olmak üzere bir ayrışmaya yol açmıştır. 20. yüzyılın başlarında ortaya çıkan bu ayırım ya da metodoloji anlaşmazlığı günümüzde de varlığını sürdürmektedir. Birçok rasyonel eksikliğe rağmen yürütülen bu tartışma aslında bilimsel bir tartışmadan ziyade metodolojik inanç savaşını andırmaktadır (Neuman 2010:117). Gelineen noktada sosyal bilimler genelinde ve kamu yönetimi özelinde pozitivistlere dayalı nicel bilimsel yöntem ve hermeneutik (yorumlamacı), postmodernizm, sosyal etkileşimcilik, postyapısalcılık, dil felsefesi gibi düşüncelere dayanan yorumlamacı yaklaşım olmak üzere iki büyük gelenek söz konusudur. Bu iki ana akıma eleştirel kuram bilim anlayışını da eklemek gerekir. Bu üç gelenekten on dokuzuncu yüzyıl boyunca egemen paradigma olan pozitivistizm olmuştur. Ancak son dönemde pozitivistizmin açmazlarıyla yükselişe geçen yorumlamacı yaklaşıma doğru bir kayma olduğu da görülmektedir.

Bu durum kamu yönetimi için de söz konusudur. Geleneksel kamu yönetimi (geleneksel örgüt kuramı, neo-klasik davranışçı örgüt kuramı, Yeni Kamu İşletmeciliği pozitivist bilim anlayışı çerçevesinde gelişmiş, buna karşın karşılaştırmalı kamu yönetimi ve yeni kamu yönetimi ise fenomoloji ve hermeneutik, yani yorumsalcı çizgide ilerlemiştir. Son dönemde yorumlamacı bilim anlayışı çok popülerdir. Bunun yanı sıra kamu yönetimi disiplini sosyal bilimler alanındaki üçüncü yol tartışmasından da etkilenmiş gözükmemektedir. Özellikle Batı’da kamu yönetimi alanında üçüncü yol, yani karma yöntem ya da yaklaşımın uygulanabilirliği tartışmaları hız kazanmıştır.

Bu çalışmada, betimsel bir yaklaşımla kamu yönetimi disiplini için üçüncü bir yolun mümkün olup olmadığı mümkünse nasıl olabileceği sorusu üzerinde durulmaktadır. Üçüncü yol ya da bir diğer adıyla karma yöntem, her iki yöntemin (pozitivist bilim anlayışı/nicel ve yorumlamacı/nitel araştırma yöntemleri) sınırlarını aşan ve bu iki farklı yaklaşımı tek bir çatı altında bütünleştiren bir yaklaşımdır. Bu bağlamda önce çok kısa pozitivist bilim anlayışı ve buna yöneltilen eleştirilere değinilmektedir. Buna müteakip yorumlamacı yaklaşım ve bunun zayıf yönleri irdelenmektedir. Ardından kamu yönetimi disiplini için hangi yaklaşımın ya da akımın daha uygun bir yöntem olabileceği sorusu ele alınmaktadır.

Konumuz kamu yönetimi disiplini içinde yöntem sorunu olduğundan ve yöntem sorunun, ontoloji ve epistemoloji sorunundan bağımsız ele alınamayacağı gerçeğinden hareketle kamu yönetimi disiplinin nasıl tanımlandığı ya da tanımlanması gerektiği sorusu üzerinde durulmaktadır. Çalışmamamız genel bir değerlendirme ile tamamlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Positivistizm, Hermeneutik/Yorumlamacı, Karma Yöntem

THE METHODOLOGY ISSUE IN PUBLIC ADMINISTRATION

Abstract

The value of a discipline within its interactions with other fields is related to the adoption of its methodologies by other disciplines. In other words, the methodological innovative power of a discipline determines its prestige and value within the scientific system. From this perspective, we see that the discipline of public administration is problematic. It is stated in the literature of Public Administration that it lacks its own theory and method and benefits from other disciplines rather than transferring methods to them. Therefore, debates continue on whether public administration is an independent discipline, and it is often judged not to be an independent discipline. This perception has existed since the emergence of public administration and continues to this day (Dahl 1947; Güler 1994; Üsdiken and Leblebici 2001; Üstüner 1995). The foundation of this actually dates back to the disciplinary differentiation process in the social sciences, including Continental Europe, in the 19th Century (Çelik 2018:225).

This debate was directly transferred to Turkey in the first quarter of the 20th century. As a result, public administration in Turkey has developed along the lines of U.S. public administration. However, it is also noted that public administration in Turkey has differentiated from developments in the U.S. in some respects (Güler 1994).

There has not been much discussion on methodology in the field of public administration in our country. It is indicated that the theoretical discussions are adapted to the field of public administration within the framework of a positivist science perspective, which means that there is no independent public administration. Because the discussions are conducted on a timeless and spaceless plane, ignoring the material conditions that lead to the production of knowledge, i.e., seeing time and space as external rather than inherent features of social reality. Naturally, this entails a series of problems (Akbulut 2007:16-21). In practice, however, it is observed that methods or approaches used by many other social scientific disciplines, such as observation, surveys, experiments, sociometry, text analysis, content analysis, discourse analysis, historical-comparative methods, are used. However, it is observed that no information is provided on why these methods or approaches were chosen or how they were applied. Therefore, in most studies produced in the field of public administration, the name of the method or research technique is given, but there is no explanation about which paradigm or thought movement it belongs to. This is a significant deficiency (Türkdoğan and Gökce 2021).

In the process of understanding and explaining social reality, there are competing methods. Method discussions, especially at the beginning of the 20th century, have sharpened, leading to a division between positivists and interpretivists. The distinction or methodological disagreement that emerged at the beginning of the 20th century continues today. Despite many rational deficiencies, this discussion re-

sembles a methodological belief war rather than a scientific debate (Neuman 2010:117). At this point, there are two major traditions in social sciences in general and public administration in particular: the quantitative scientific method based on positivism and the interpretive approach based on thoughts such as hermeneutics (interpretivism), postmodernism, social interactionism, poststructuralism, and philosophy of language. The critical theory science perspective should also be added to these two main streams. Positivism has been the dominant paradigm throughout the nineteenth century. However, there has been a shift towards the interpretive approach, which has risen due to the dilemmas of positivism.

This situation also applies to public administration. Traditional public administration (traditional organizational theory, neo-classical behavioral organizational theory, New Public Management) has developed within the framework of positivist science perspective, whereas comparative public administration and new public administration have progressed along the line of phenomenology and hermeneutics, that is, interpretivism. Recently, the interpretive science perspective has become very popular. In addition, the discipline of public administration seems to be influenced by the third way discussion in the field of social sciences. Especially in the West, discussions on the applicability of the third way, that is, the mixed method or approach, in the field of public administration have gained momentum.

This study focuses on the question of whether a third way is possible for the discipline of public administration, and if so, how it could be achieved, with a descriptive approach. The third way, or mixed method, is an approach that transcends the limits of both methods (positivist science perspective/quantitative and interpretivist/qualitative research methods) and integrates these two different approaches under a single umbrella. In this context, the positivist science perspective and its criticisms are briefly addressed first. Subsequently, the interpretive approach and its weaknesses are examined. Then, the question of which approach or current could be a more suitable method for the discipline of public administration is addressed.

Since our topic is the methodological issue in the discipline of public administration and considering that the methodological problem cannot be separated from the issues of ontology and epistemology, the question of how public administration should be defined or needs to be defined is discussed. Our study concludes with a general evaluation.

Keywords: Positivism, Hermeneutics/Interpretivism, Mixed Method

KAMU POLİTİKASI YAPIM SÜRECİNDE ARTIMCILIK YAKLAŞIMININ ROLÜ: EMEKLİ MAAŞLARINDA YAŞANAN DEĞİŞİMLER ÜZERİNE BİR İNCELEME

Osman Gökhan HATİPOĞLU¹, Duygu AKSU²

Özet

Kamu politikası disiplini, karmaşık toplumsal sorunlara çözüm bulmak için politika yapım süreçlerini anlamak ve değerlendirmek amacıyla çeşitli teorik çerçeveler sunmaktadır. Bu teorik çerçeveler, politika yapımında etkili olan faktörleri ve karar verme süreçlerini de açıklamak için kullanılmaktadır. Bu bağlamda, Artımcılık Yaklaşımı, politika yapımı sürecindeki değişimlerin ve kararların kademeli veya basamaklı olduğunu savunan bir yaklaşım olarak öne çıkmaktadır. Artımcılık Yaklaşımı, politika yapımcıların mevcut durumu iyileştirmek için küçük adımlarla ilerlemeyi tercih ettiği ve zaman içinde bu adımların artırıldığı veya küçük değişikliklerle geliştirildiği bir süreci ifade etmektedir.

Bu çalışma, emekli maaşlarında veya benzeri özlük haklarındaki artışlarda Artımcılık Yaklaşımını ele alarak, politika kararlarının nasıl verildiği, uygulandığı ve sonuçlarının nasıl şekillendiği üzerine odaklanmaktadır. Emekli maaşlarının güncellenmesi sürecindeki politika kararlarının alınması ve uygulanması, kamu politikasının şekillenmesinde önemli bir role sahiptir ve toplumun geniş kesimlerini etkilemektedir. Çalışmada Artımcılık Yaklaşımının emekli maaşları konusundaki politika kararlarına nasıl yansıdığı ve bu yaklaşımın uygulanmasının sonuçlarının neler olduğu detaylı bir şekilde incelenecektir.

Çalışmanın odak noktası, politika yapım sürecinde meydana gelen değişimlerin doğası ve emekli maaşlarının artışlarında bu değişimlerin nasıl şekillendiğini analiz etme üzerinedir. Bu analizin, politika yapımcılarına mevcut politika süreçlerini daha iyi anlama ve gelecekteki politika kararlarını daha etkili bir şekilde şekillendirme konusunda yol gösterebileceği öngörülmektedir. Ayrıca, Artımcılık Yaklaşımının emekli maaşları gibi önemli bir politika alanında ne şekilde uygulandığına dair kapsamlı bir anlayış sunarak, kamu politikası alanındaki araştırmalara yeni bir bakış açısı getireceği beklenmektedir.

Çalışmanın amacı, emekli maaşlarının artışlarında yaşanan değişimleri incelemek, emekli maaşlarındaki güncellemelerin politika yapım sürecine Artımcılık Yaklaşımı-

¹ Doç. Dr., Yozgat Bozok Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, gokhan.hatipoglu@bozok.edu.tr, ORCID: 0000-0003-3045-4751.

² Dr., Bağımsız Araştırmacı, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, duygak-su@gmail.com, ORCID: 0000-0002-8603-9074.

mı açısından bakmak, artımcı karar verme biçiminin emekli maaşlarının belirlenmesi ve uygulanmasında oynadığı rolü analiz etmek ve bu yaklaşımın nasıl etkili olduğunu anlamaktır. Bu amaç doğrultusunda, çalışma dahilinde emekli maaşlarının güncellenmesi sürecindeki değişiklikler incelenmiş, verilen zam oranları ve bu oranların belirlenmesindeki faktörler ele alınmıştır. Çalışma, politika yapım sürecindeki adım adım değişimleri, aktörlerin rolünü ve bu sürecin sonuçlarını detaylı bir şekilde analiz etmeyi hedeflemektedir.

Yöntem olarak, çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İlk olarak, emekli maaşı artışlarını etkileyen politika kararları, yasal düzenlemeler ve hükümet politikaları incelenmiştir. Ardından, sosyal medyada emekli maaşlarıyla ilgili çıkan haberler ve Sivil Toplum Kuruluşlarının ve muhalefet partilerin rolü üzerine bir içerik analizi gerçekleştirilmiştir.

Çalışmanın bulguları, emekli maaşlarının güncellenmesinde Artımcılık Yaklaşımının belirleyici bir rol oynadığını göstermektedir. Politika kararlarının alınması sürecinde, mevcut durumun küçük değişikliklerle iyileştirilmesi ve bu değişikliklerin zamanla artırılması yaklaşımı benimsenmiştir. Hükümetin, zaman içinde küçük adımlarla emekli maaşlarına yapılan artışları şekillendirdiği ve bu artışların çoğunlukla toplumsal beklentilere ve ekonomik koşullara bağlı olduğu görülmüştür. Sivil Toplum Kuruluşlarının ve muhalefet aktörlerinin ise politika yapım sürecinde aktif bir rol oynadığı ve emekli maaşlarının artışı konusunda hükümeti etkilediği tespit edilmiştir. Bununla birlikte, bu yaklaşımın bazı sınırlamalara da sebep olduğu tespit edilmiştir. Özellikle, hızla değişen ekonomik koşullar ve demografik yapı gibi faktörler, politika yapıcıları için belirsizlik yarattığı ve karar alma süreçlerinde aksaklığa sebep olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Sosyal medyada emekli maaşlarıyla ilgili çıkan haberler ve tartışmalar ise, politika yapım sürecinde önemli bir rol oynadığı görülmüştür. Bu haberler, kamuoyunun emekli maaşlarına ilişkin beklenti ve endişelerini yansıtmaktadır. Politika yapıcılar, sosyal medyadaki bu tartışmaları dikkate alarak politika kararlarını şekillendirme eğilimindedirler. Ayrıca, sosyal medya platformları politika yapım sürecine doğrudan etki edebilecek bir araç haline gelmiştir; politika yapıcılar, sosyal medyada ortaya çıkan tepkileri ve talepleri değerlendirerek politika önerileri geliştirme veya mevcut politikaları revize edebilme eğilimine girmiştir. Sosyal medyada çıkan haberlerin ve tartışmaların politika yapım sürecindeki rolünü anlamak ve analiz etmek, çalışmanın önemli bir bileşenini oluşturmaktadır. Politika yapıcıların halkın beklenti ve taleplerini daha iyi anlamalarına ve politika kararlarını bu çerçevede şekillendirmelerine yardımcı olabileceği düşünülmektedir. Ayrıca, sosyal medyadaki bu etkinin politika yapım sürecine olan etkisini daha iyi anlamak, gelecekteki politika kararlarının daha etkili ve katılımcı bir şekilde alınmasına katkı sağlayabilir.

Kuram, araştırma ve pratiğe yönelik öneriler açısından, bu çalışma, politika yapım sürecinde Artımcılık Yaklaşımının önemini vurgulamakta ve politika yapıcılarına karar alma süreçlerinde dikkate almaları gereken faktörler hakkında bilgi sağla-

maktadır. Emekli maaşlarının güncellenmesinde daha katılımcı bir sürecin benimsenmesi ve vatandaşların bu sürece daha fazla dahil edilmesi önerilmektedir. Ayrıca bu çalışma, kamu politikası disiplini açısından önemli bir katkı sağlamaktadır. Emekli maaşı artışları özelinde yapılan bu çalışma, karar alma süreçlerindeki adım adım değişimlerin ve aktörlerin etkisini anlamak için Artımcılık Yaklaşımının kullanımının önemini vurgulamaktadır. Pratik açıdan ise, hükümetin politika yapım sürecinde daha şeffaf ve katılımcı bir yaklaşım benimsemesi, toplumsal beklentilerin ve ekonomik koşulların dikkate alınması önerilmektedir.

Sonuç olarak, bu çalışma, emekli maaşlarının güncellenmesi sürecinde Artımcılık Yaklaşımının rolünü belirlemekte ve politika yapıcılarına bu yaklaşımın avantajları ve sınırlamaları hakkında derinlemesine bir anlayış sunmaktadır. Artımcılık Yaklaşımı, politika yapım sürecinde mevcut durumun küçük adımlarla iyileştirilmesini ve bu iyileştirmelerin zaman içinde artırılmasını önermektedir. Bu yaklaşım, karar alma sürecindeki belirsizlikleri azaltabilir ve politika yapıcılarına esneklik sağlayarak hızla değişen koşullara uyum sağlamalarını kolaylaştırabilir. Ancak, Artımcılık Yaklaşımının bazı sınırlamaları da vardır. Özellikle, bu yaklaşım radikal değişikliklere direnç gösterdiği için, hızla değişen toplumsal ve ekonomik koşullarla başa çıkmakta yetersiz kalabilir.

Bu çalışma aynı zamanda, gelecekteki araştırmalar için bir temel oluşturarak, emekli maaşlarının güncellenmesi sürecindeki politika yapımını daha derinlemesine anlamak ve iyileştirmek için önerilerde bulunmaktadır. Özellikle, gelecekteki çalışmalarda, emekli maaşlarının güncellenmesi sürecinde Artımcılık Yaklaşımının etkilerini daha fazla incelenmesi gerekmektedir. Bunun yanı sıra, politika yapıcıların ve Sivil Toplum Kuruluşlarının bu süreçteki rollerini daha ayrıntılı bir şekilde analiz etmek, politika yapım sürecini daha etkili bir şekilde yönlendirmeye yardımcı olabilir. Bu çalışmanın bulguları ve önerileri, politika yapıcıların emekli maaşlarının güncellenmesi sürecinde daha bilinçli kararlar almasına ve bu kararların uygulanmasında daha başarılı olmalarına katkı sağlayabilir. Ayrıca, kamuoyunu bu sürece daha fazla dahil ederek, politika yapım sürecinin daha şeffaf ve katılımcı bir şekilde yürütülmesini sağlamak da önemlidir. Bu şekilde, emekli maaşlarının güncellenmesi gibi önemli bir konuda toplumsal kabul gören ve sürdürülebilir politikaların oluşturulması mümkün olabilir.

Anahtar Kelimeler: Kamu Politikası, Kamu Politikası Yapım Süreci ve Artımcılık Yaklaşımı.

THE ROLE OF INCREMENTALISM IN THE PUBLIC POLICY MAKING PROCESS: AN ANALYSIS ON THE CHANGES IN PENSIONS

Abstract

The discipline of public policy offers various theoretical frameworks for understanding and evaluating policy-making processes to find solutions to complex social problems. The Incrementalism Approach stands out as an approach that argues that

changes and decisions in the policymaking process are gradual or incremental. This study focuses on how policy decisions are made and implemented, and how their outcomes are shaped by considering the incremental approach for increases in pensions or similar personal rights. The focus of this study is to analyze the nature of the changes that occur in the policymaking process and how these changes shape pension increases. This study aims to examine the changes in pension increases, to examine the policy-making process of pension revisions from the perspective of the Incrementalism Approach, to analyze the role of incrementalist decision-making in the determination and implementation of pensions, and to understand how this approach is effective. In line with this aim, this study analyzes the changes in the process of updating pensions, the increase rates given, and the factors in determining these rates. This study aims to analyze step-by-step changes in the policy-making process, the role of actors, and the results of this process in detail. Content analysis, which is a qualitative research method, was used in this study. First, policy decisions, legal regulations, and government policies affecting pension increases were analyzed. A content analysis was then conducted on news about pensions on social media and the role of NGOs and opposition parties.

Keywords: Public Policy, Public Policy Making Process and Incrementalism Approach.

YEREL YÖNETİMLER ARASINDA BİR DAYANIŞMA UNSURU OLARAK KARDEŞ ŞEHİR UYGULAMASI: 6 ŞUBAT 2023 DEPREMLERİ ÜZERİNDEN BİR DEĞERLENDİRME

Osman KARACAN¹

Özet

Yerel yönetimler, vatandaşlara sadece doğumdan ölüme kadar değil, doğum öncesi-nden ölüm sonrasına kadar oldukça geniş yelpazede hizmet sunan kamu kuruluşlarıdır. Şehirlerin nüfuslarının hızlı şekilde artması ile beraber vatandaşların talep ve ihtiyaçlarının da artması ve çeşitlenmesi yerel yönetimleri hizmet sayısı olarak daha fazla sayıda, kapsam olarak daha geniş alanlarda hizmet vermekle yükümlü hale getirmiştir. Son yüzyılda yaşanan önemli siyasal, sosyo-kültürel, ekonomik ve teknolojik gelişmeler ise kamu yönetimlerinde yapısal ve işlevsel değişim ve dönüşüme neden olmuş, bu doğrultuda yerel yönetimlerin sahip oldukları yetki ve sorumluluklar daha da artmıştır. Bu gelişmeler ise şehirlerin yönetilmesini güçleştirmiş ve yerel yönetimleri ulusal ve/veya uluslararası düzeyde işbirlikleri yapmaya yöneltmiş ve hatta kimi zaman aynı ya da farklı ülkelerdeki yerel yönetim birimlerinin birbirleriyle temas halinde olmaları zorunluluk haline gelmiştir. Bu kapsamda yerel yönetimler, kendi olanakları ile bir çıkış bulamadıkları noktada şehirlerde yaşanan ortak meselelerin çözüme kavuşturulması, hizmetlerin kalitesinin artırılması gibi nedenlerin yanı sıra şehirlerin ve ülkelerin tanınırlığının sağlanması, turizm ve ticaret potansiyelin artırılması, bölgeler arası ekonomik farklılıkların azaltılması, tarihi ve kültürel mirasların korunması gibi nedenlerle işbirliği yapmakta veyahut savaşların yaralarını sarmak için örnek bir dayanışma sergilemektedirler. Yerel yönetimler bu işbirliklerini kimi zaman gönüllülük esaslı olarak yürütmekteyken kimi zamansa stratejik konum, ekonomik kaygılar gibi nedenlerle mecburi işbirlikleri yapmaktadırlar. Bu işbirlikleri biçimsel ya da biçimsel olmayan şekilde yürütülebilmekte olup yerel yönetimler arası işbirliği türlerinden en bilinenlerinden biri biçimsel bir işbirliği türü olan ve ulusal ya da uluslararası düzeyde gerçekleştirilebilen kardeş şehir uygulamasıdır.

Kardeş şehir uygulamasının ilk örnekleri I. Dünya Savaşı'ndan sonra görülmekle birlikte bu uygulama özellikle II. Dünya Savaşı'nın ardından savaşların yol açtığı yıkımın olumsuz etkilerinin giderilmesi, şehirlerin tekrar ayağa kaldırılması ve

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Kastamonu Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, osmankaracan@kastamonu.edu.tr, Orcid: 0000-0001-8250-1981.

kalıcı barışın ve huzurun tesisi için öncelikle Batı Avrupa’da yaygınlık kazanmış, daha sonrasında ise Avrupa kıtasının diğer bölgeleri ile Amerika kıtası ve diğer kıtalara yayılmıştır. Kardeş şehir uygulamasının yaygınlaştırılması amacıyla çeşitli oluşumlar da etkili olmuş olup 1951’de kurulan Avrupa Belediyeler ve Bölgeler Konseyi (Council of European Municipalities and Regions) ile 1956’da kurulan Amerika Birleşik Devletleri merkezli Uluslararası Kardeş Şehirler (Sister Cities International) oluşumu bu uygulamanın yaygınlaşması konusunda ön plana çıkmışlardır.

Kardeş şehir uygulaması, Türkiye’de ise 1950’li yılların sonuna doğru ortaya çıkmış olup 1980’li yıllarla birlikte yaygınlaşmaya başlamış, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği’nin ya da kısa adıyla Sovyetler Birliği’nin dağılmasının ardından ise Türk Cumhuriyetleri başta olmak üzere bağımsızlığını kazanan ülkelerle çok sayıda kardeş şehir ilişkisi kurulmuştur. Kardeş şehir uygulamasına ilişkin Türkiye’de en dikkat çekici artış 2000’li yıllarla beraber gerçekleşmiş olup bu artışta Türkiye’nin Avrupa Birliği ile olan yakın ilişkileri, Avrupa Birliği adaylık sürecinde yasalaşan 2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanunu’nda kardeş şehir uygulamasına yer verilmesi ve Türkiye Belediyeler Birliği ile Türkiye Dünyası Belediyeler Birliği’nin kardeş şehir kurma konusunda belediyelere yaptığı rehberlik büyük pay sahibidir.

Türkiye’de kardeş şehir uygulamaları küresel ölçekte yaşamın her alanını etkileyen Covid-19 Pandemisi nedeniyle yavaşlasa da 6 Şubat 2023 tarihinde gerçekleşen ve Cumhuriyet tarihinde en çok can kaybına, yıkıma ve acıya yol açması nedeniyle “asrın felaketi” olarak nitelendirilen, tüm dünyada geniş yankı uyandıran, 11 şehri vuran Kahramanmaraş merkezli depremler bu uygulamaya yeniden hız kazandırmış, depremin yıkıcı etkilerini gidermek adına büyük bir dayanışma örneği sergilenerek Türkiye’den ve yurt dışından çok sayıda kurum ve kuruluşun desteğine ek olarak, pek çok yerel yönetim birimi bu şehirlerle kısa süre içerisinde kardeş şehir ilişkisi kurmuştur. Bu çalışmanın amacı, bu tarihi felaketin kardeş şehir ilişkilerine nasıl yansındığını ortaya koymaktır. Bu amaç doğrultusunda, 11 şehirde bulunan belediyelerin kardeş şehir sayılarının nasıl bir değişiklik gösterdiği analiz edilmiştir.

Bu çalışma kapsamında, ilgili belediyelerin kardeş şehir ilişkilerinde yaşanan değişimi tespit edebilmek adına öncelikle ilgili belediyelerin resmi web siteleri incelenmiş ve yapmış oldukları kardeş şehir anlaşmalarına ilişkin bilgiler elde edilmeye çalışılmıştır. Ancak çok az sayıda belediyenin web sitesinde kardeş şehirlere ilişkin bilgilerin bulunması nedeniyle Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı yanı sıra Türkiye Belediyeler Birliği ve Türk Dünyası Belediyeler Birliği gibi veri elde edilebilecek web siteleri de taranmıştır. Ancak gerek daha önceki dönemde Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı web sitesinde kardeş şehirlere ilişkin yıllık istatistiklere ulaşmak mümkünken bu istatistiklere 2024 yılı başı itibarıyla Bakanlık web sitesinden ulaşılamıyor olması gerekse de Türkiye Belediyeler Birliği web sitesindeki en güncel verilerin 2021 Ağustos tarihli olması analizi zor-

laştırmıştır. Bu nedenlerden dolayı, 11 şehirde yer alan belediyelerin kardeş şehir ilişkilerine dair analiz genellikle ulusal ve yerel basında yer alan medya haberleri ile kardeş şehirlere ilişkin bilgi talebi ile atılan maillere dönüş yapan az sayıda belediyenin sağladığı veriler aracılığı ile yapılmıştır.

Kardeş şehir uygulaması, Türkiye’de 60 yıldan fazla bir geçmişe sahip olmakla birlikte bu konuya ilişkin akademik çalışmaların yeterli sayıda olduğunu söylemek mümkün değildir. Kardeş şehirlere ilişkin araştırmalar son 10 yılda artış göstermiş olsa da bu konuda yaşanan veriye ulaşma güçlüğü akademik çalışmaları da olumsuz etkilemektedir. Zira 5393 sayılı Kanun’un 18(p) maddesi gereği belediyelerin, yurt dışındaki belediyelerle kardeş şehir ilişkisi kurarken Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığından izin alması gerekirken, yurt için anlaşmalar için herhangi bir yere bildirme yükümlülüğü ya da web sitelerinde kardeş şehirlere ilişkin bilgileri paylaşma yükümlülükleri bulunmamaktadır.

2023 depremlerinin kardeş şehir ilişkilerine nasıl yansıdığına dair bir araştırma bulunmamaktadır. Araştırma bulguları göstermektedir ki depremden etkilenen şehirlerin belediyeleri, yurt içinden ve yurt dışından çok sayıda belediye ile kardeş şehir anlaşması yapmıştır. Yurt içinden yapılan anlaşmalarda büyükşehir belediyeleri ve büyükşehir ilçe belediyeleri ile yapılan anlaşmalar öne çıkarken, yurt dışından yapılan anlaşmalarda ise Türk Cumhuriyetleri ve Avrupa ülkeleri öne çıkmakta olup dünyanın dört bir yanında bulunan ülkeler ile kardeş şehir anlaşmaları gerçekleştirilmiştir. Başta Ankara Büyükşehir Belediyesi olmak üzere bazı belediyeler ise asrın felaketine duyarsız kalan şehirlerin kardeş şehir statülerine son verme kararı almıştır.

Anahtar Kelimeler: Yerel Yönetim, Kardeş Şehir, Dayanışma, Deprem

SISTER CITY PRACTICE AS AN ELEMENT OF SOLIDARITY AMONG LOCAL GOVERNMENTS: AN EVALUATION OF THE FEBRUARY 6, 2023 EARTHQUAKES IN TÜRKİYE

Abstract

Local governments are public institutions that provide a wide range of services to citizens not only from birth to death, but also from pre-birth to post-death. The rapid increase in the population of cities and the increase and diversification of citizens’ demands and needs have made local governments obliged to provide more diverse and more services. These factors have made it difficult to manage cities and led local governments to cooperate at the national and/or international levels. These collaborations can be carried out in a formal or informal way, and one of the most well-known types of collaboration between local governments is the sister city practice, which is a formal type of collaboration.

The sister city practice became widespread in Europe after World War II to eliminate the destruction caused by wars. This practice emerged in Türkiye (Turkey) in

the late 1950s and began to become widespread in the 1980s. The most remarkable increase in the sister city practice in Turkey occurred in the 2000s, and Turkey's close relations with the European Union played an important role in this increase.

Although sister city practices in Turkey have slowed down due to the Covid-19 Pandemic, the earthquakes centered in Kahramanmaraş province, which hit 11 cities on February 6, 2023 and was described as the “disaster of the century”, accelerated this practice again. Many local government units have established sister city relationships with these cities in a short time. The aim of this study is to reveal how this historical disaster was reflected in sister city relations. For this purpose, it was analyzed how the number of sister cities of municipalities in 11 cities changed. Research findings show that the municipalities of the cities affected by the earthquake have made sister city agreements with many municipalities from within the country and abroad. While agreements made with metropolitan municipalities and metropolitan district municipalities stand out in domestic agreements, in agreements made abroad, Turkish Republics and European countries stand out, and sister city agreements have been made with countries all over the world.

Keywords: Local Government, Sister City, Solidarity, Earthquake

COSO KURUMSAL RİSK YÖNETİMİ BÜTÜNLEŞİK ÇERÇEVESİ KAPSAMINDA KURUMSAL RİSK YÖNETİMİ ANLAYIŞI: KAMU KURUMLARINDA UYGULANMASINA YÖNELİK ÖNERİLER

Osman Nuri SUNAR¹

Özet

Tüm kurum ve kuruluşların var oluşlarıyla ilgili belli amaç ve hedefleri vardır. Kurum ve kuruluşların bu amaç ve hedeflerine ulaşmak yolunda karşılaşılabileceği çok çeşitli riskler bulunmaktadır. Gelecekte ortaya çıkması muhtemel bir olay ya da durumun gerçekleşme ihtimali risk kapsamında değerlendirilirken; risk, bu olay ya da durumun gerçekleşmeden önceki safhalarına odaklanan bir yaklaşımı ortaya koymaktadır. Söz konusu ihtimal kapsamında meydana gelen durumların, amaçlar ve hedefler üzerindeki etkileri, risk olgusu ve risk yönetimi kapsamına girmektedir.

Rastlantısal bir olayın meydana gelme olasılığı olarak ifade edilebilen risk ister özel bir organizasyon ister kamu örgütü olsun, kurum ve kuruluşların hedeflerine ulaşmalarını olumsuz etkileyen bir duruma karşılık gelmektedir. Her alanda ve tüm faaliyetlerin gerçekleştirilmesinde farklı düzeylerde risk mevcut olup riskin olmadığı bir durumu tanımlamak zordur.

Riskli durumun yaratacağı olumsuzluklardan kaçınmak ya da etkisini azaltmak yanında muhtemel fırsatlardan yararlanmak da risk yönetimi kapsamında olup risk yönetimi, belirsiz durumların mevcut etkilerini azaltmak için sarf edilen tüm çabaları ifade eder. Bu bağlamda risk yönetimi, kurum ve kuruluşların arzu edilen bir şekilde faaliyetlerini sürdürebilmesini sağlamak ve beklenmeyen bir zamanda oluşabilecek kayıpları önlemek için risklerin belirlenmesi, değerlendirilmesi ve izlenecek yolların tespit edilmesi yanında faaliyetlerin planlanması, yürütülmesi ve kontrol edilmesi gibi yönetim süreçlerinin tümünü temsil eden bir yaklaşımdır.

Kurum ve kuruluşları için hata ve kayıpları azaltmak, zamandan tasarruf yanında israfı önleyerek kaynakların verimliliğini arttırma ve doğru kararların alınması gibi pek çok olumlu katkının sağlanmasında anahtar bir role sahiptir. Risk yönetimi, ilk başlarda sigorta ve bankacılıkla ilgili alanlarda uygulanmış; daha sonraları neredeyse her alanda uygulanır duruma gelmiş ve son dönemde önemi artan bir yönetim tekniği haline gelmiştir. Günümüzde ise bireylerden, kurum ve kuruluşlara hatta devletlerin stratejilerini uygularken karşı karşıya kaldıkları riskleri doğru bir

¹ Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Aydın Üniversitesi, Anadolu Bil MYO, Ulaştırma Hizmetleri Bölümü, İstanbul/Türkiye, osmannurisunar@aydin.edu.tr, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4405-1945>

şekilde yönetmeye, gereken önlemleri almaya ve fırsatlardan yararlanmaya imkân sağlayan bir anlayışı temsil etmektedir. Kurum ve kuruluşların hedeflerine ve amaçlarına ulaşmalarında alınacak kararlarda önemli oranda katkısı olduğu değerlendirilen risk yönetimi, genel olarak, risklerin tanımlanması, analiz edilmesi, değerlendirilmesi, risklere karşı çözümlerin üretilmesi anlamında çeşitli adımların atıldığı ve tekrar başa dönerek aynı yolun takip edildiği bir döngüsel süreçtir.

Günümüzden geçmişe çokta uzun olmayan bir gelişim sürecine sahip risk yönetimi sistematığı çeşitli gelişim evrelerinden geçmiş ve başlangıçta bankacılık ve finans sektörü olmak üzere sınırlı alanda uygulanan pratikler artık neredeyse tüm alanlarda kurum ve kuruluşların yönetim süreçlerinde dahil olmuş ve “Kurumsal Risk Yönetimi” günümüzde geleneksel risk yönetimi yaklaşımının son adımı olarak yerini almıştır. Kurumsal Risk Yönetimi (KRY), kurum ve kuruluşların hedeflerine ve amaçlarına ulaşmasında fırsat ve tehditleri değerlendirerek katkı sağlayan ve mevcut tehditler karşısında alınabilecek tedbirleri ve bunlar üzerinde kontrol sağlanması için yapılması gerekenleri belirleyen ve raporlamayı içeren kurumun her kademesinde uygulanması gereken; planlı ve tutarlı olması yanında sürekliliği de gerektiren bir süreçtir.

KRY, temel amacı kurum ve kuruluşlara değer katmak olan ve bu amaca ulaşma yolunda başarıya etki edebilecek tehditlerin değerlendirilmesi ve stratejik açıdan gerekli adımların atılmasını içeren proaktif, dinamik ve sürdürülebilir bir sistemdir. Uygulamada yöntem ve süreçler anlamında birtakım farklılıklar olan çeşitli KRY modelleri bulunmakla birlikte beş özel sektör kuruluşunun ortak bir girişimi olarak oluşturulan Treadway Komisyonu Sponsor Kuruluşlar Komitesi (The Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission - COSO) tarafından geliştirilen ve daha sonra güncellenen Kurumsal Risk Yönetimi çerçevesi önemli katkı sağlamıştır.

COSO tarafından belirlenen kurumsal risk yönetim çerçevesinin bileşenleri: İç çevre, hedef belirleme, olay tanımlama, risk değerlendirme, risk tutumu, kontrol faaliyetleri, bilgi ve iletişim ile izleme bileşenlerinden oluşmaktadır. Kurumsal risk yönetiminde stratejik, operasyonel, raporlama ve normlara uyum olmak üzere COSO’nun belirlediği dört amaç mevcut olup faaliyetlerin; organizasyon, bölüm, birim ve şube düzeyinde gerçekleştirilmesi beklenmektedir.

Bu kapsamda çalışmanın amacı, risk yönetiminin önemini, süreçlerini ve gelişimini son güncellemeler ışığında ortaya koymak; COSO Kurumsal Risk Yönetimi modelinin kamu kurum ve kuruluşlarında uygulamasına yönelik esasları incelemek; kurumsal risk yönetimine yönelik çalışma yapmak ve risk yönetim süreçlerini iyileştirmek isteyen kurum ve kuruluşlar ile araştırmacılara katkı sağlamaktır. Çalışmanın amacı doğrultusunda; risk, risk yönetimi, kurumsal risk yönetimi ve bunlarla ilgili çeşitli kavramlar incelenmiş, COSO Kurumsal Risk Yönetimi modelinin kamu kurum ve kuruluşlarında uygulamasına yönelik değerlendirmeler yapılarak, konu çeşitli yönlerden ve son güncellemeler çerçevesinde ele alınmıştır.

Bu çalışmada, geleneksel risk yönetimi yaklaşımının ve uygulamalarının yerine, kurum stratejisine odaklanan kurumsal risk yönetimi yaklaşımı ve uygulamalarını kullanan kurum ve kuruluşların, KRY'nin sağlayacağı katkı ile hedeflenen amaçlara ulaşmada başarı sağlayacağı söylenebilir. İster kar maksimizasyonu hedefleyen özel sektör kuruluşları ister hizmetin yerine getirilmesi veya kamu yararına bir sonucun elde edilmesini sağlamaya yönelik faaliyet gösteren kamu kuruluşları olsun tümünün faaliyet gösterdikleri alanın türüne ve büyüklüğüne bağlı olarak çeşitli risklerle karşı karşıya oldukları açıktır. COSO Kurumsal Risk Yönetimi yaklaşımının kamu kurum ve kuruluşlarında uygulamasının, kurum hedeflerinin gerçekleştirilmesinde kritik düzeyde önem taşıdığı değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Risk, Risk Yönetimi, Kurumsal Risk Yönetimi, Kamu Kurum ve Kuruluşları.

CORPORATE RISK MANAGEMENT UNDERSTANDING WITHIN THE SCOPE OF COSO CORPORATE RISK MANAGEMENT INTEGRATED FRAMEWORK: RECOMMENDATIONS FOR IMPLEMENTATION IN PUBLIC INSTITUTIONS

Abstract

All institutions and organizations have certain goals and objectives regarding their existence. There are a wide variety of risks that institutions and organizations may encounter on the way to achieving these goals and objectives. Enterprise Risk Management (ERM) is a proactive, dynamic and sustainable system that includes evaluating threats that may affect the success of institutions and organizations in achieving their goals and taking strategically necessary steps. The corporate risk management model determined by COSO has four objectives: strategic, operational, reporting and compliance with norms. It proposed a systematic system in which COSO activities are expected to be carried out at the organization, department, unit and branch levels.

In this context, the aim of the study is to reveal the importance, processes and development of risk management in the light of recent updates. It also aims to examine the principles for the application of the COSO Enterprise Risk Management model in public institutions and organizations. Finally, it is to contribute to institutions, organizations and researchers who want to work on enterprise risk management and improve their risk management processes. In line with the purpose of the study; Risk, risk management, enterprise risk management and various concepts related to them were examined, evaluations were made regarding the application of the COSO Enterprise Risk Management model in public institutions and organizations, and the subject was discussed from various aspects and within the framework of the latest updates.

In this study, it can be said that institutions and organizations that focus on corporate strategy and use corporate risk management approaches and practices will be

successful in achieving their targeted goals with the contribution of ERM. Whether private sector organizations aiming at profit maximization or public organizations operating to provide services or achieve a result for the public good, it is clear that they all face various risks depending on the type and size of the area in which they operate. It is considered that the application of the COSO Enterprise Risk Management approach in public institutions and organizations is of critical importance in achieving institutional goals.

Keywords: Risk, Risk Management, Enterprise Risk Management, Public Institutions and Organizations.

SIYASAL İLETİŞİM PERSPEKTİFİNDEN SİVİL TOPLUM KURULUŞLARINDA GÜNDEM BELİRLEME KURAMI

Ömer Cenap ÖZDEMİR¹

Özet

Siyasal iletişim süreçlerinde siyasi aktörlerin her zaman dikkatini çeken STK'lar, her geçen gün kıymetleri daha iyi anlaşılan ve özellikle seçim dönemlerinde kendileriyle yakın ilişkilerin kurulduğu önemli topluluklardır. STK'lar; seçim zamanlarında karşılıklı çıkar ve beklentilerin neticesinde, üye sayılarının çokluğuna bağlı olarak birçok siyasi parti ve liderlerin doğrudan hedef kitlesi haline gelirken, bazıları ise siyasi aktörlerin doğrudan egemenlikleri altına girebilmektedirler. Ayrıca siyasi aktörler üzerinde özellikle etkin ve etkili olmak isteyen STK'lar, siyasi aktörlerin siyasal iletişim süreçlerine dahil olmaktadır. STK'lar maddi bir kar amacı gütmemelerine rağmen, özellikle seçim dönemlerinde kuruluş amaçlarını tam olarak yerine getirebilmek adına, çeşitli siyasi parti veya siyasi adaylarla temasa geçerek onların siyasal iletişim süreçlerinde yer alabilmektedirler. Bu bağlamda STK'lara siyasi aktörler tarafından maddi ve manevi destekler de verilebilmektedir.

STK'lar iç çevrelerini olduğu gibi dış çevrelerini etkileyen, bir yandan da onlardan etkilenen kurum ve kuruluşlardan bir tanesidir. Bu bağlamda etkileme STK'ların oluşturdukları gündemler yoluyla olurken, etkilenme ise yine iç ve dış çevreler tarafından oluşturulan gündemler sayesinde. STK'ların gündemlere dahil olmaları, onları benimsemeleri ya da yönlendirmeleri ve gündem yönetimi çerçevesinde etkileme ve etkilenme seviyeleri, onların yaptıkları faaliyetlere göre artıp azalabilmektedir.

Mcquail ve Windahl'a ait olan gündem oluşturma modeline göre herhangi bir konuya medyanın ilgi düzeyi arttıkça, o konunun kamu tarafından algılanma düzeyi de artmaktadır. Aksine bir konuya medyanın ilgisi azaldıkça, kamunun algılaması ve ilgisi de azalmaktadır. Sonuçta medya bir konuyla ne kadar ilgili olursa, kamu da o konu üzerine doğrudan ilgili olmaktadır. Medyanın gündem belirlemesindeki asıl amacı ise birçok konuya göre değişiklik göstermektedir. Bazı durumlarda medya kendi çıkarları doğrultusunda gündem belirlerken, bazı durumlarda ise toplum yararına veya belli kişi ya da kurumların çıkarlarına yönelik gündem oluşturmaktadır. Medyanın çıkarlarına yönelik gündem konularına örnek olarak; medya araçlarının izlenme (televizyon, internet vb.), dinlenme (radyo vb.) ya da okunma (gazete, dergi vb.) oranlarını artırmaya yönelik konular, siyasal iletişim, reklam,

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Ardahan Üniversitesi, omercenapozdemir@ardahan.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-8051-9894

reyting, satış ve pazarlama veya medya piyasasında tutunma, söz sahibi olma gibi amaçlar olarak sıralanabilir. Bunlar medyanın kendi lehine yönelik belirlenen gündem oluşturma amaçlarıdır. Bazı durumlarda ise medya bazı kişi ya da kurumların etkisinde kalarak veya yönlendirmesi altına girerek, bu kişi ya da kurumların faydasına yönelik gündem konularını belirleyebilmektedir. Buna özellikle seçim dönemlerinde medya araçlarının bazı siyasi partilerin propagandasına yönelik belirlendiği gündem konuları, ücret karşılığında reklam yapma amacındaki konuları, siyasal reklamlar veya medya patronları diye adlandırılan kişilerin kendi çıkar ve tercihleri doğrultusunda belirlenen gündem konuları örnek olarak verilebilir. Bazen ise gündem konuları medyanın tamamen kontrolü dışında olabilmektedir. Bunlar daha çok doğa olayları, afet, deprem sel ya da tamamen kendiliğinden oluşan durumlardaki gündem konularıdır. Bu konuların medya da gündem olması tamamen medyanın inisiyatifi ve kontrolü dışındadır. Bunlara zorunlu gündem konusu ya da kendiliğinden oluşan gündem konuları da denilebilir. Ayrıca medya birçok noktada gündem belirleme, gündemi yönlendirme ve kamuoyu oluşturma da çok önemli bir güce sahiptir. Medya, gündem belirleme de bazen bazı kişi ve kurumların çıkarları doğrultusunda hareket ederken, bazı durumlarda ise kendi çıkar ve menfaatlerine yönelik hareket etmektedir. Bu çıkar ve menfaatlere yönelik belirlenen gündem konuları yine medyanın kontrolünde ilerlemekte olup, gündem de kalma süresi ve zamanı da yine medyanın inisiyatifinde olmaktadır. Medyanın belirlemiş olduğu gündem, çoğu zaman kamuoyunun da gündemi olmaktadır. Bir haber olay ya da olgunun medya tarafından kamuoyuna aktarılması, toplumu doğrudan etkilemektedir. Bireylerin yanında toplum belirlenmiş olan gündeme ilişkin davranışlar sergilemekte, gündemi yine medya sayesinde öğrenmekte ve takip etmektedir. Medya böylelikle seçim zamanlarında bilhassa siyasal iletişimin en önemli bir aracı olmaktadır.

Öte yandan Gündem 21, Yerel Gündem 21 ve Kent Konseyleri sayesinde STK'lar, sadece yönetimi etkilemek bir yana, birçok konuda yönetimin tamamen içerisinde yer alma fırsatı elde etmişlerdir. STK'lar kent konseylerine katılımlarıyla birlikte, etkileme ve yönlendirme faaliyetlerinde doğrudan karar verici ve uygulayıcı bir unsur haline gelmişlerdir. Bununla birlikte gündem yönetimi konusunda STK'lar Gündem 21, Yerel Gündem 21 ve Kent Konseyleri 'ne doğrudan katılarak gündem belirlemekte, var olan gündemi etkilemektedirler. Ayrıca bu sayede gündemleri de değiştirebilme güç ve kudretine sahip olmuşlardır. Bu yüzden STK'ların gündem yönetimi konusundaki etkilerinin küresel düzeyde olduğu rahatlıkla söylenebilir. Diğer yandan STK'lar siyasal iletişim faaliyet ve uygulamaları çerçevesinde pozisyon aldığı, seçimlerde siyasal aktörleri doğrudan destekleyerek yönetimlerde yer aldığı hatta STK'ların yönetici ve üyelerinin de seçimlerde aday olduğu bilinmektedir. Zaten bir STK yöneticisinin seçim dönemlerinde aday olması ve seçilmesiyle birlikte bağlı olduğu STK da doğrudan siyasetin içerisine girmiş olmaktadır.

Nihayetinde STK'lar da gündem yönetimi; gündem oluşturma, gündemi yönlendirme veya kamuoyunu etkileme noktasında tercih ettikleri ya da kullanmış olduk-

ları iletişim araçlarının türü ve çeşidine göre başarı ya da başarısızlıkları değişkenlik göstermektedir. Medyayı, iletişim kanallarını özellikle internet ve sosyal medyayı tercih edip kullanan, bu alanlarda daha aktif olan STK'lar gündem yönetimi konularında daha başarılı olmaktadır. Başarılı olan STK'lar siyasi aktörlerin her zaman dikkati ve ilgisini çekmiştir. Üye sayısı olarak ülke genelinde ya da bir bölgede büyük bir çoğunluğa sahip olan bir STK'nın seçimlerde destek vereceği aday ya da partinin başarılı olacağı kaçınılmazdır. Bu noktada siyasal iletişim araç ve uygulamalarına STK'lar dahil olmakta, bu minvalde kendileri siyasetin merkezine konumlanarak, siyasi aday ve partilerin siyasal iletişim uygulamalarının başrolünde yer alabilmektedirler. Üye sayısının milyonları bulduğu bir STK'nın desteklediği siyasi aday veya partiyi iletişim araçları vasıtasıyla duyurması neticesinde, üyelerinin dışında sempaticanlar, gönül destekçileri ve diğer kitleler de bu durumdan etkilenmekte, bu durum onların oy verme tercihlerini de dolaylı olarak belirleyebilmektedir. Herhangi bir STK'nın siyasal iletişim araç ve yöntemlerini kullanarak gündem oluşturup siyasi aktörlerin gündemlerinde yer almakta, gündem yönetimi konusunda başrol oynayarak onların seçimlerde başarılı olup olmayacaklarını doğrudan etkilemektedir. Bu doğrultuda; siyasal iletişim açısından STK'larda gündem oluşturma kuramı çerçevesinde yürütülen faaliyetler, genellikle seçim zamanlarında daha da dikkat çekici bir hal alabilmektedir.

Anahtar kelimeler: Siyasal İletişim, Sivil Toplum Kuruluşu, Gündem Belirleme Kuramı, Kitle İletişim Araçları

THE THEORY OF AGENDA SETTING IN CIVIL SOCIETY ORGANIZATIONS FROM THE PERSPECTIVE OF POLITICAL COMMUNICATION

Abstract

In line with their purpose of existence, Non-Governmental Organizations (NGOs) carry out various political communication activities in order to take part in public agendas or create new agendas for the interests of their members. For this purpose, NGOs use various information and political communication tools, depending on the agenda setting theory. The correct selection of these tools increases the effectiveness of NGOs in setting the agenda. Therefore, media, internet and especially social media have an important position in the agenda management of NGOs in terms of political communication. While the agenda set by the media often becomes the agenda of the public, thanks to social media and the internet, people can directly participate in the agenda of their own will and determine a new agenda. While NGOs are in a position to directly set the agenda thanks to Agenda 21, Local Agenda 21 or City Councils, ultimately the success or failure of NGOs varies depending on the type and type of political communication tools preferred in agenda setting and agenda management. Within the framework of agenda setting theory, NGOs' preference and use of media, especially the internet and social media, ma-

kes them more successful in agenda management in the context of political communication. NGOs, whose members and supporters reach millions, have always attracted the attention and interest of political actors, especially during election periods. In this context, political actors often include NGOs in their political communication practices. NGOs can also create agendas in favor of the political actors they support and manage these agendas. With the conclusion of the elections in favor of the supported politicians, this close relationship between NGOs and political actors based on mutual interest will continue as a process.

Keywords: Political Communication, Non-Governmental Organization, Agenda Setting Theory, Mass Media

BÜYÜKŞEHİRLERDE SİT ALANLARI YÖNETİM SORUNU: ŞANLIURFA İLİ ÖZELİNDE BİR İNCELEME

Ömer Faruk BİLBAY¹

Özet

Ülkemiz, doğal ve kültürel değerler bakımından büyük bir zenginlik ve çeşitliliğe sahiptir. Bu değerlerin korunması ve kültürel bir miras olarak geleceğe kalmasını sağlayacak bir takım önlemlerin alınması ve mevcut sorunların çözümüne yönelik politikaların uygulanması gerekmektedir. Fakat doğal ve beşeri faktörlere bağlı olarak yaşanan sorunlar nedeniyle bu doğal ve kültürel zenginliklerimizin korunması ve geliştirilmesi giderek zorlaşmaktadır. Hızlı nüfus artışı, kırsal alanlardan kentsel alanlara doğru yaşanan yoğun göç, plansız ve çarpık kentleşme, altyapı vb. sorunlar özellikle büyükşehirlerde problemin boyutunu ve etki alanını attırmaktadır. Bürokrasi ve mevzuat gibi bir takım engellemelerin olması sorunların çözümü noktasında yerel yönetimleri alınacak önlemler ve iyileştirilmeler noktasında kısıtlayıcı unsurlar olarak öne çıkmaktadır. Bu kısıtlar kimi zaman hizmet sunumuna yönelik faaliyetlerin etkin olamamasına, kimi zaman kentsel planlama projelerinin uygulamaya konulamamasına kimi zamanda mevcut politikaların verimsiz olmasına neden olmaktadır. Zamanına yapılamayan müdahale ve uygulamalar nedeniyle kentlerin estetik dokuları korunamamakta tarihi ve kültürel mekânlar deforme olmakta veya kullanılmaz hale gelmektedir. Kimi bölgelerde ise böylesi mekânlar yasal ve kurumsal sorunlar nedeniyle atıl duruma gelmekte, bu alanlar bazen madde bağımlıların uğrak yeri haline gelerek amaçları dışında kullanılmaktadır. Böylesi sorunlar kentsel güvenlik problemlerini, huzuru ve refahı da tehdit edebilmektedir. Bu mekânların başında ise korunması yetersiz kalan sit alanları gelmektedir. Afet olaylarının etkisini her geçen gün biraz daha hissettirdiği ülkemizde korumasız ve bakımsız sit alanları kentsel mekânlarda güvenlik sorunlarını arttıran bir unsur olarak öne çıkmaktadır. Tüm bu faktörler özellikle Şanlıurfa gibi köklü bir tarih ve medeniyete sahip illerimizde sit alanları yönetim sorununu ortaya çıkarmaktadır. Öyle ki 6360 sayılı büyükşehir kanunuyla birlikte köyler mahalleye dönüşmüş ve kırsal alanda kalan sit alanları artık şehrin bir parçası haline gelmiştir. Sit alanlarının kent merkezi sınırları içinde kalması kentsel planlamalarda, kentsel dönüşüm politikalarının uygulanmasında veya yerel yönetim hizmetlerinin sunumunda “tarihsel mekânların korunması ile kentleşme ve modernleşme” öncelikleri arasında bir tercih sorunsalını meydana getirmiştir. Bu açıdan ele alınacak olan çalışmamız medeniyetler mozaïği olarak ifade edilen ve 2023 İslam Dünyası Turizm Başkenti seçilen Şanlıurfa ilindeki sit alanlarının ko-

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Harran Üniversitesi, İİBF, Kamu Yönetimi Bölümü, farukbilbay@gmail.com
Orcid: 0000-0002-9634-5841

runmasını ve kentin gelişim hinterlandına olan etkileri 6360 ve diğer mevzuatlar çerçevesinde ele alınarak, kent yönetimine ve diğer hizmet uygulamalarına olan etkileri ele alınması amaçlanmaktadır. Çalışmamız kapsamını Şanlıurfa ili sınırları içinde yer alan sit alanları oluşturmaktadır. Çalışma yöntemi olarak ise bilimsel araştırma yöntemlerinden betimsel analiz ve derinlemesine mülakat yöntemi uygulanacaktır. Araştırma kapsamındaki alanların güncel durumları görseller yardımıyla ortaya konulacak daha sonra sit alanları yönetiminde karşılaşılan sorunların analizi yapmak için çevre şehircilik il müdürlüğü ve büyükşehir belediyesinde konuyla ilgili yetkili kişilerle yüz yüze derinlemesine mülakat yapılacaktır. Sorunların tespiti için sağlıklı olabilmesi için iki araştırma yöntemi karşılıklı analiz edilerek çalışmaya aktarılacaktır. Böylelikle sit alanlarının meydana getirdiği sorunların hem teorik hem de pratik yansıması ortaya konulacaktır. Bu amaçla ve metodla hazırlanacak çalışmamız dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde sit alanları ve yönetimine ilişkin kavramsal bilgilere yer verilecektir. İkinci bölümde Türkiye’de sit alanları yönetimi ile ilgili tarihsel gelişme, yasal düzenlemeler, mevzuat ve sit alanlarının yönetiminden sorumlu yetkili kurumlar ve görevleri detaylı olarak açıklanacaktır. Üçüncü bölümde ise sit alanları yönetim sorunu yapılacak araştırma ile Şanlıurfa özelinde tüm yönleriyle irdelenecektir. Alan araştırması kısmında Şanlıurfa’da sit alanlarının mevcut yapısı, geliştirilme potansiyelleri, sit alanları yönetiminde ortaya çıkan sorunların nedenleri ve bu sorunların kentin sosyoekonomik ve kültürel yapısına etkisi araştırılacaktır. Sorunların kaynağının tespiti ve çözümü noktasında geliştirilecek politika önerilerinde kurumların görüş ve önerilerini de belirtmek amacıyla sit alanları yönetiminden sorumlu Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Şanlıurfa İl Müdürlüğünde yetkili kişilerle görüşme yapılacaktır. Sorunların kentsel etkisinin belirlenmesi amacıyla Şanlıurfa büyükşehir belediyesi ve araştırma alanı içinde yer alan ilçe belediyelerinden yetkili kişilerle görüşme yapılacaktır. Dördüncü bölümde ise genel değerlendirme ve politika önerilerine yer verilecektir. Çalışma kentleşmenin hızla yayıldığı günümüzde tarihsel mekânların kentin tarihsel mozaikini bozmadan nasıl kente dâhil edileceğini irdelemesi bakımından önem arz etmektedir. Bu alanların kendilerine özgü doğal yapısı bozulmadan restore edilmesi şehir planlarına entegre edilerek turizme açılması, şehrin sosyoekonomik gelişimi açısından da önemli bir faktördür. Nitekim şehirler tarihsel miraslarıyla var olabilmektedir. Tarihsel mirasın korunması geliştirilmesi sürdürülebilir bir şehir yönetim planına dahil edilmesi gelecek nesillerinde bu mirastan istifade etmesine olanak tanıyacaktır. Diğer bir ifadeyle atıl duruma gelen ve kentler için bir sorun haline dönüşen sit alanların restore edilerek çeşitli amaçlar doğrultusunda koruyucu bir kullanım içinde işlevsel hale getirilmesi geçmiş ve gelecek arasında köprünün oluşmasına da büyük bir katkı sunacaktır. Günümüzde dünya genelinde birçok turizm şehrinin yapısına baktığımızda modern şehir kültüründe tarihi mirasın yansımaları görmek mümkündür. Şanlıurfa özelinde yapılacak bu çalışma Şanlıurfa’nın bu potansiyelini ortaya çıkararak diğer şehirlerdeki sit alanlarının da korunarak değerlendirilebilmesine örneklik teşkil edecektir.

Anahtar Kelimeler: Şanlıurfa, Sit Alanları, 6360 Sayılı Kanun, Kültürel Miras, Yerel Yönetimler

PROBLEM OF PROTECTED AREAS MANAGEMENT IN METROPOLITAN CITIES: A STUDY SPECIFIC TO ŞANLIURFA PROVINCE

Abstract

Türkiye has a significant diversity in terms of its history and cultural structure. Historical and natural areas located in different geographical regions of our country are destroyed, unused or become idle due to various factors such as environmental pollution, disaster events, climate change, management planning and implementation problems, and the spread of misuse, creating different problems. The factors that cause damage to protected areas also bring about other problems such as unplanned urbanization in the settlements where protected areas are located, security risks, deterioration of urban aesthetics, inadequate realization of tourism potential, and the gradual loss of ties between societies and their historical heritage. In this context, the study aims to examine the management problems of protected areas in Turkey specifically in the province of Şanlıurfa. The data source of the study consists of findings obtained from literature review and field research. Theses, articles, magazines, books, reports, activity plans, newspapers, etc. on this subject. The information obtained from the sources was examined and transferred to the study. In the practical part of the study, in-depth interviews were conducted with the officials of the institutions responsible for the management of the protected areas in order to identify the causes of the problems and develop policies for solutions. The natural and archaeological protected areas within the scope of the study will be examined with a governance-oriented integrated approach that takes into account the effects of environmental, management and social factors. Conducting the study with an interdisciplinary holistic approach is important in terms of revealing different perspectives of the policy recommendations to be developed for the solution. It is expected that the study will identify the problems of protected areas and be a guide for academic studies in this field with examples of policies to be developed and in the effective urban planning processes of local governments. In addition, it is envisaged that the protected areas, which have become a problem in the cities, will be evaluated for various purposes and will make a significant contribution to the realization of objectives such as increasing the tourism potential of the city, ensuring development, preventing the destruction of cultural heritage, and preserving the aesthetic texture.

Keywords: Şanlıurfa, Protected Areas, Law No. 6360, Cultural Heritage, Local Governments

TÜRKİYE’DE DEMOKRAT PARTİ DÖNEMİNDEKİ “GERRYMANDERING” UYGULAMALARI

Ömer TAYLAN¹

Özet

Demokratik yönetimlerin farklılık gösterdiği bir gerçektir ancak ortak temel ilkelere sahip oldukları kabul edilir. Özbudun’a (2019) göre bu ilkeler üç ana unsurdan oluşmaktadır. Bunlardan birincisi, bireylerin düşünce, ifade, inanç, toplanma, örgütlenme gibi temel hak ve özgürlüklerinin korunması ve bu hakların güvence altına alınmasıdır. Bu şekilde, demokratik bir toplumda herkesin eşit haklara sahip olduğu ve hukukun üstünlüğünün sağlandığı bir ortam oluşturulur. İkincisi, siyasal karar organlarının genel ve eşit oya dayanan serbest ve adil seçimlerle belirlenmesidir. Özellikle yasama organının seçilmiş temsilciler aracılığıyla halkın iradesini yansıtması, demokrasinin işleyişinde kritik bir ilkedir. Üçüncüsü, siyasal partilerin eşit şartlarda rekabet etmesidir. Bu ilke, farklı siyasi görüşlerin adil bir şekilde yarışabilmesini ve halkın geniş bir seçenek yelpazesi arasından tercih yapabilmesini sağlar.

Demokratik yönetimler, siyasal iktidarın meşruiyetini halkın rızasına dayandırır ve bu rızayla düzenli aralıklarla yapılan serbest ve adil seçimler kastedilir. Bu durum, tek bir kişinin veya grubun otoriter bir şekilde hükümeti ele geçirmesini ve gücünü kötüye kullanmasını engeller. Dolayısıyla seçimler, siyasi iktidarın meşruiyetini sağlamak ve halkın iradesini yansıtmak için önemli bir araçtır. Halk, seçimlerde serbest iradesiyle tercihini yapar ve temsilcilerini belirler. Bu şekilde, halkın siyasal süreçlere katılımı ve temsiline sağlanması amaçlanır. Dolayısıyla demokratik yönetimlerde siyasal iktidarın halka karşı sorumluluğu ve hesap verme mekanizmaları güçlüdür. Otoriter veya totaliter yönetimlerde ise siyasal iktidarın meşruiyeti; zor, baskı ve sansür gibi yöntemlerle sağlanır. Siyasal iktidar, genellikle tek bir parti, lider veya elit grup tarafından denetlenir. Haliyle halkın katılımı ve tercihleri sınırlıdır veya yoktur. Ayrıca demokratik yönetimlerde çoğulculuk ve rekabet esastır, bu da tek bir liderin veya ideolojinin mutlak gücünü engellemektedir.

Demokratik yönetimlerde siyasal iktidar, seçimlerin yasal formalitelerini yerine getirse bile, bazı durumlarda seçim süreçlerini manipüle etmek için çeşitli yöntemlere başvurabilir. Bunlar arasında seçim kurallarını çiğnemek, seçim kampanyası sırasında adaylara veya partilere baskı yapmak, medya erişimini kısıtlamak, muhalefeti sindirmek veya seçmen kaydı üzerinde oynamak gibi taktikler bulunabilir. Bu yöntemlerden biri de gerrymandering uygulamalarıdır.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Dicle Üniversitesi, otaylantr@gmail.com, ORCID: 0000-0002-6499-6770.

“Gerrymandering” terimi, on dokuzuncu yüzyılda yaşamış bir politikacı olan Massachusetts Valisi Elbridge Gerry’nin adından gelmektedir. 1812’de Gerry ve yönetimi, Massachusetts’te yeni senato bölgelerini tanımlayan bir yasayı çıkarmaktan sorumluydu. Yeni oluşturulan bölgelerden birinin (Gerry’nin partisi Demokratik-Cumhuriyetçiler’e daha fazla güç vermek için çizilen) bir hayvana veya kertenkele benzediği söylendi. Dönemin hicivli bir siyasi karikatüristi, yeni bölgenin sınırlarını bir semender gibi göstererek alay etti ve burayı “Gerry-mander” olarak etiketledi (Culturalist Press, 2023). Bu nedenle siyasal çıkar sağlamak üzere seçim çevrelerinde kasıtlı olarak yapılan bölme ya da parçalama usulüne gerrymandering uygulamaları denilmeye başlandı (Güvenir, 1982).

Gerrymandering uygulamaları, siyasal iktidara sahip partilerin, oylarını artırmak veya rakip partilerin oylarını düşürmek amacıyla kendi seçmen tabanının çoğunluğunu oluşturduğu bölgeleri birleştirmesi veya rakip partilerin destekçilerini mümkün olduğunca ayrı bölgelere yerleştirmesidir. Seçim bölgelerini manipüle etme girişimleri, dünyanın pek çok ülkesinde olduğu gibi Türkiye’de de görülmektedir. Dolayısıyla siyasal partilerin temel hedeflerinden biri, seçimlerde en fazla temsilci sayısına ulaşmaktır. Bu doğrultuda seçim stratejileri belirlemek önem arz etmektedir. Hatta siyasal rekabetin yoğun olduğu ortamlarda bazı siyasal aktörler, seçimlerde adil ve etik olmayan gerrymandering uygulamalarına başvurabilirler. En genel hatlarıyla gerrymandering uygulamaları partizan gerrymandering ve ırksal gerrymandering olarak ikiye ayrılmaktadır.

Partizan gerrymandering’de, rakip partilere oy veren seçmenlerin etkisini azaltmak veya etkisiz hale getirmek için farklı taktikler kullanılabilir. Bu taktiklerden biri “packing” (sıkıştırma), diğeri ise “cracking” (bölme/dağıtma) olarak bilinir. İrksal gerrymandering’de ise, ülke genelinde herhangi bir seçim bölgesinde çoğunluğu elde edemeyen ve bu nedenle siyasal temsil açısından dezavantajlı olan azınlık gruplarının (ırksal, etnik ve dini) temsilini artırmak veya güçlendirmek amacıyla özel seçim çevreleri oluşturulmaktadır (Tunç, 2014). Bu yönüyle ırksal gerrymandering, bir tür pozitif ayrımcılık olarak da değerlendirilebilir. Çünkü belirli bir ırksal, etnik veya dini grubun siyasi temsili veya etkisi artırılmaya çalışılırken, diğer gruplara göre ayrıcalıklı bir konum sağlanmaya çalışılır. Ancak bu tür politikaların belirli bir grup lehine ayrıcalıklı bir konum yaratmasıyla diğer gruplara karşı adaletsizliği teşvik ettiği savunulmaktadır.

Sartori’ye (1997) göre gerrymandering bir tür hilekârlık olarak kabul edilir. Çünkü demokrasinin temel ilkeleri arasında adalet, eşitlik, katılım ve hesap verebilirlik bulunur. Gerrymandering ise bu ilkelerin ihlali anlamına gelmektedir. Bu tür uygulamalar, demokratik seçim sürecinin sağlıklı işleyişini tehlikeye atabilir ve seçmenlerin gerçek iradesinin yansıtılmasını zorlaştırabilir. Bu nedenle, seçim bölgelerinin adil ve şeffaf bir şekilde taksim edilmesi ve siyasi manipülasyonlardan kaçınılması önemlidir. Sonuç olarak, demokratik ilkelerin uygulanması konusunda bazı zorluklar olsa da bu zorluklarla başa çıkmak ve demokratik süreçleri güçlendirmek için çeşitli önlemler alınabilir ve demokratik kurumların güvenilirliği artırılabilir.

Bu çalışmada, demokratik ilkelerle uyumlu olmayan, seçim sürecinde adaletsizlik yaratan ve kanunla desteklenen gerrymandering'in tarihine, türlerine, taktiklerine ve motivasyonlarına değinilecektir. Türk siyasi hayatında, Demokrat Parti döneminde, seçim çevrelerinin partizan gerrymandering yöntemiyle değiştirildiğine dair bazı iddialar bulunmaktadır. Bu iddialar, belirli bölgelerde siyasi rakiplerin güçlerini kırmak veya kendi lehlerine avantaj sağlamak amacıyla seçim bölgelerinin sınırlarının değiştirildiği yönündedir. Bu nedenle Türkiye'de Demokrat Parti dönemindeki gerrymandering uygulamaları incelenecek ve bu uygulamaların nasıl bir hileli seçim bölgesi taksimatına yol açtığı detaylı bir şekilde ele alınacaktır. Ayrıca, bu tür uygulamaların seçim sürecine etkileri ve demokratik sisteme olan olası zararları da ortaya konacaktır. Sonuç olarak bu tür bir çalışma, literatüre katkı sağlamayı ve yapılacak araştırmalar için kaynak niteliği taşımayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Demokratik Seçimler, Gerrymandering, Türkiye ve Demokrat Parti

“GERRYMANDERING” PRACTICES DURING THE DEMOCRAT PARTY PERIOD IN TÜRKİYE

Abstract

Democratic regimes base the legitimacy of political power on popular consent, which means free and fair elections held at regular intervals. This prevents the authoritarian seizure and abuse of power by a single person or group. Elections are therefore an important tool to ensure the legitimacy of political power and reflect the people's will. In elections, the people make their choices with their free will and elect their representatives. In this way, it aims to ensure the people's participation and representation in political processes. Therefore, in democratic regimes, the responsibility and accountability mechanisms of political power towards the people are strong. In authoritarian or totalitarian regimes, on the other hand, the legitimacy of political power is ensured through methods such as force, oppression, and censorship. Political power is usually controlled by a single party, leader, or elite group. As a result, public participation and preferences are limited or non-existent. Moreover, pluralism and competition are essential in democratic regimes, which prevent the absolute power of a single leader or ideology.

In democratic regimes, even if the political power fulfills the legal formalities of elections, it may sometimes resort to various methods to manipulate the electoral process. These can include tactics such as breaking electoral rules, pressuring candidates or parties during the campaign, restricting media access, intimidating the opposition, or tampering with voter registration. One of these methods is gerrymandering. Gerrymandering is when parties in political power combine districts where they have a majority of their own voter base or place supporters of rival parties as far apart as possible to increase their votes or decrease the votes of rival

parties. Attempts to manipulate electoral districts are observed in Turkey as in many countries around the world.

This study focuses on the attempts of the Democratic Party in Turkey to gain an advantage for itself by reorganizing electoral districts in some provinces through a change in the law. In other words, by resorting to electoral tactics such as gerrymandering, the Democratic Party merged the districts where voters who voted for themselves were concentrated and tried to reduce the voting potential of political rivals. The study investigated whether these electoral frauds by the Democratic Party through the law led to unfair representation and eroded the commitment to the core values of democracy.

Keywords: Democratic Elections, Gerrymandering, Turkey, and the Democratic Party.

YOLSUZLUK ve EKONOMİK ÖZGÜRLÜKLER ARASINDAKİ İLİŞKİ

Özgür KANBİR¹

Özet

Bu çalışmanın amacı yolsuzluk ve ekonomik özgürlükler arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktır. Yolsuzluk konusundaki genel kanı sorunun sosyolojik ve hukuki olduğudur. Ancak bu çalışmada ileri sürdüğümüz temel iddia şudur: bir ülkede ekonomik özgürlükler ne kadar az ise o ülkede yolsuzluklar o kadar fazladır. Bu iddia uluslararası boyutta ele alınarak farklı ülkeler ve bölgeler için analiz edilmektedir.

Araştırma yöntemi olarak ekonometrik analiz yapılacaktır. Yolsuzlukların tespiti için Yolsuzluk Algılama Endeksi kullanılmıştır. Ekonomik özgürlükler için ise Ekonomik Özgürlükler Endeksi kullanılmıştır. Çalışmada 165 ülke verileri her iki veri seti için ulaşılan son yıl olan 2023 yılı için değerlendirme yapılmıştır. 2023 yılı verileri ile ortaya çıkan ilk sonuçlara göre, ekonomik özgürlükler ile yolsuzluklar arasında pozitif korelasyon bulunmaktadır. Pearson korelasyon katsayısı 0,76 olarak hesaplanmıştır. Bu değer iki değişken arasındaki korelasyonun yüksek düzeyde olduğunu göstermektedir. Buradan hareketle ekonomik özgürlüklerin yüksek olduğu ülkelerde yolsuzlukların düşük, ekonomik özgürlüklerin düşük olduğu yerlerde ise yolsuzlukların yüksek olduğu gözlenmektedir. Ayrıca bölgesel bazda değerlendirme yapıldığında ekonomik gelişmişlik düzeyine bağlı olarak devletçiliğin azaldığı ve ekonomik özgürlüklerin arttığı ülkelerde yolsuzluklar da daha düşük düzeydedir. Ayrıca kapitalizmin görece erken ve geç geliştiği ülke ve bölgelerde yolsuzluk düzeyi farklılık göstermektedir. Kapitalizmin geç geliştiği ülke ve bölgelerde yolsuzluklar daha fazladır. Buna paralel olarak kapitalizmin daha erken geliştiği ülke ve bölgelerde ise yolsuzluklar daha düşük düzeydedir. Buna en yakın örnek olarak eski Sovyetler Birliği Ülkeleri ortaya çıkmaktadır. Hem sosyalist döneminde ve hem de kapitalizme geçiş sürecinde bu ülkelerin yolsuzluk skorları oldukça yüksektir.

Diğer yandan devletçiliğin güçlü olduğu ülkelerde ve piyasa ekonomisinin alanının daha sınırlı olduğu ülkelerde de benzer bir durum gözlenmektedir. Güçlü devletçi gelenekleri olan ülkelerde de yolsuzluk düzeyleri yüksek seyretmektedir. Devletin ekonomik gücü yüksek oranda belirlediği toplumlarda sosyal bozulma meydana gelmektedir. Bu bozulmanın siyasal, ekonomik, ideolojik alanlarda önemli yansımaları ortaya çıkmıştır. Devletin sahip olduğu ekonomik gücü ele geçirmek ama-

¹ Doç. Dr., Giresun Üniversitesi, Dereli MYO, ORCID: 0000-0001-5696-4077, ozgurkanbir@yahoo.com.tr

cıyla özellikle az gelişmiş ülkelerde askeri darbeler yaşanmaktadır. Bu ekonomik güç üzerinde aynı zamanda ideolojik rekabet yaşanmaktadır. Nihayetinde kamunun sahip olduğu kaynaklar önemli bir yolsuzluk alanı haline gelmektedir. Bu değerlendirmelerden hareketle, çalışmanın temel politika önerisi ekonomik özgürlüklerin artırılması ve devletin ekonomi içindeki payının ve piyasaya yönelik kamu müdahalelerinin azaltılmasının yolsuzlukları da azaltacağı yönündedir.

Anahtar Kelimeler: Yolsuzluk, Ekonomik Özgürlük, Piyasa Ekonomisi, Devletçilik, Kapitalizm

THE RELATIONSHIP BETWEEN CORRUPTIONTION AND ECONOMIC FREEDOMS

Abstract

This study examines the relationship between corruption and economic freedoms in a country. Our main claim is that the lower the economic freedoms in a country, the higher the corruption in that country. The research methodology is based on statistical analysis as well as sociological and economic history analysis. This claim is analyzed internationally for different countries and regions. Corruption Perception Index is used to identify corruption. For economic freedoms, the Index of Economic Freedoms is used. In the study, data for 160 countries are evaluated for the year 2023, which is the last year reached for both data sets. Another claim of the study is that corruption is significantly affected in countries and regions where capitalism developed relatively early and late. Corruption is higher in countries and regions where capitalism develops later. On the other hand, countries and regions where capitalism developed earlier have lower levels of corruption. The closest example to this is the countries of the former Soviet Union. Both during the socialist period and during the transition to capitalism, these countries have very high corruption scores. On the other hand, a similar pattern is observed in countries with strong statism and a more limited scope for a market economy. Corruption levels are also high in countries with strong statist traditions. This study will analyze the corruption levels of countries on the basis of economic freedoms, market economy and statism.

Keywords: Corruption, Economic Freedom, Market Economy, Statism, Capitalism

DİJİTAL EGEMENLİK VE TÜRKİYE’NİN ULUSAL YAPAY ZEKÂ STRATEJİSİ: EGEMENLİĞİN YENİ SINIRLARI

Özgür ÖNDER¹, Selami ERDOĞAN², Muhammed Z. ÇİĞMAN³, Zeynep YILDIRIM⁴

Özet

Akıllı teknolojiler günümüzde giderek artan bir ivmeyle insan ve toplum hayatını dönüştürmektedir. Bu dönüşümü mümkün kılan, akıllı teknolojilerin kazandığı yeteneklerdir. Daha önceki dijital teknolojiler ile akıllı teknolojiler arasındaki farkı bir nicelik ayırımına indirmek doğru olmaz. Akıllı teknolojiler toplumu derinden etkileme potansiyeline sahip bir sıçramaya karşılık gelmektedir. Teknolojik sıçramanın mihveri yapay zekâda (YZ) görülen gelişmelerdir. Geçen yüzyılın ortalarından itibaren tartışılan ve bazı başarılı örnekleri geliştirilen YZ günümüzde farklı bir boyuta erişmiştir. Uzman sistemler mantığı ile çalışan ve uzmanların düşünme tarzını algoritmaya aktaran geleneksel YZ insandan hızlı ama insanı taklit eden bir model üzerine inşa edilmişti. Makine öğrenmesine dayanan günümüzdeki YZ ise kendisini geliştiren mühendislerin dahi tam olarak anlayamayacağı, sürekli kendini geliştiren bir işleyişe sahiptir. İnsan zekâsının farkına dahi varamayacağı bazı anlık örüntülerle karar alabilen yeni model, farklı bir kategoriye işaret etmektedir. Makine öğrenmesinin son yıllarda gelişmesi, veri yığınlarının devasa boyutlara varmasıyla yakından ilişkilidir. Büyük veri olarak adlandırılan bu olgu, görece sabit kategoriler ve kuramlardan yola çıkma ihtiyacını ortadan kaldırmıştır. Veri boyutu ve niteliğindeki nicel patlama, insanın zihnî pratikleri dışında bir zekâ türünün eğitilmesine yardımcı olmuştur. Cihazların birbiriyle doğrudan iletişim kurmalarına imkân sağlayan nesnelerin interneti teknolojisi, YZ’nin mükemmelleştirilmesini sağlamıştır. Bu teknoloji, aynı zamanda, yakın zamanlara kadar yalnızca insanların üstesinden gelebildiği karmaşık bazı hizmetlerin bütünüyle makinelerden oluşan bir sistem tarafından görülebilmesine imkân tanımaktadır.

Akıllı teknolojiler atılımının başında olunması, bu teknolojilerin faydaları ve zararları hakkında fazlaca spekülasyona neden olmaktadır. Akademik çalışmalar, akıllı teknolojilerin günümüzde sanıldığı kadar yetenekli olmadıkları hakkında uyarıda

¹ Prof. Dr., Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, ozgur.onder@dpu.edu.tr, Orcid no: 0000-0001-8716-4769

² Doç. Dr., Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, selami.erdogan@dpu.edu.tr, Orcid no: 0000-0002-2245-4105

³ Dr.Öğr.Üyesi, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, mzahid.cigman@dpu.edu.tr, Orcid no: 0000-0001-9761-4102

⁴ Arş. Gör. Dr., Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, zeynep.yildirim@dpu.edu.tr, Orcid no: 000-0003-4431-9374

bulunurken insanlığa faydalı oldukları bazı konulara ilişkin bilgiler vermektedir. Bunların neden olabileceği sorunlar hakkındaki yazın da oldukça geniştir. Mevcut veya muhtemel sorunları şu şekilde toparlamak mümkündür: 1- Akıllı teknolojiler fazlasıyla karmaşıktır. Makine öğrenmesine dayanan ve büyük veriyle beslenen bir YZ'nin belli bir durumda nasıl karar alacağını, sistemi geliştirenlerin dahi öngörebilmesi mümkün değildir. Bu durum insanların teknoloji üzerindeki denetimlerini kaybedebileceklerine yönelik kaygılara neden olmaktadır. 2- Akıllı teknolojiler hesap verebilirlik tartışmalarını beraberinde getirmektedir. İnsanlar üzerinde hayati etkileri bulunan bir karar sisteminde insanların bütünüyle dışlanması etik açıdan sorunludur. Böyle bir sistemin aldığı kararların hatalı olması hâlinde hesabın kime sorulacağı belirsizdir. 3- Akıllı teknolojiler bir boş levha üzerinde geliştirilmemektedir. Gerek eğitilmeleri gerekse yeni bilgilerle beslenmeleri dolayısıyla YZ ile insanlığın mevcut birikimi arasında bir bağlantı bulunmaktadır. Bu birikimin istenmeyen parçaları (örn. ırkçılık, cinsiyetçilik, Batı-merkezlilik) akıllı teknolojilere sirayet etmektedir. Akıllı teknolojilerin bazı eski sorunları yeni bir çehre ile yeniden üretme ihtimali bulunmaktadır. 4- Akıllı teknolojiler mevcut verilerden örüntüler oluşturmaktadır. Bu nedenle gelir düzeyi, eğitim vb. nedenlerle daha az veri üreten kesimlerin ve ülkelerin akıllı teknolojilerin kullanımından zarar görmesi muhtemeldir. 5- Akıllı teknolojiler manipülasyona açıktır. Açık kaynak koduyla geliştirilen akıllı teknolojiler dahi büyük firmaların ve devletlerin yakın ilgisi altındadır. Bu teknolojileri geliştiren veya destekleyen firmalar ile bunların yerleşik olduğu devletlerin piyasayı ve siyaseti manipüle etmeleri mümkündür.

Akıllı teknolojilerin neden olabileceği sorunlar, görüldüğü üzere, yalnızca insan – makine ilişkileriyle sınırlı değildir. Akıllı teknolojilerin kim tarafından üretildiği ve kimin çıkarları için kullanıldığı, en az insan – makine ilişkileri kadar önemlidir. Akıllı teknolojilerin siyasi boyutu; dijital Leviathan, siberkolonizasyon ve dijital egemenlik kavramlarını gündeme getirmektedir. Karar almanın insanlardan akıllı sistemlere aktarılması eğilimi, egemenliğin toplumdan bu kez kendini yeni teknolojiler suretinde gösteren Leviathan'a devredildiği düşüncesini doğurmaktadır. Ancak durum, bundan daha kötü olabilir. Bu kez güç, belli ülkelerin ve belli firmaların etkili olabileceği bir odağa aktarılmaktadır. Dijital Leviathan, bu teknolojileri geliştirmeyen toplumlara karşı bir sorumluluk taşımamaktadır. Fiziksel olan karşısında giderek yükselen sanal dünya, dijital Leviathan'ın diğer ülkeler ve vatandaşları üzerindeki etki alanına dönüşmektedir. Bu siberkolonizasyon süreci, ülkelerin diğer alanlarda olduğu gibi, dijital dünyada da egemen olması gerektiği yönünde tepkilerle karşılaşmaktadır. Egemenliğin yeni kavramsal sınırları, birçok ülkeyi akıllı teknoloji stratejileri belirlemeye zorlamaktadır. Bu çalışmanın amacı, akıllı teknolojilerin egemenlik konusunda yarattığı / yaratabileceği sorunlar karşısında Türkiye'nin ortaya koyduğu stratejiyi incelemektir. Türkiye'nin egemenlik, veri egemenliği, vatandaş haklarının korunması yönünde aldığı tedbir ve aksiyonların değerlendirilmesi, kaçınılmaz görünen kapsayıcı dijital gelecekte Türkiye'nin başlangıç sayılabilecek hamlelerinin altının çizilmesi önemli görülmektedir.

Bu çalışmada temelde akıllı teknoloji, egemenlik, veri egemenliği kavramı üzerinde kapsamlı biçimde durularak, derinlemesine açıklama ve tanımlama yöntemi olan betimsel araştırma yöntemi izlenmiştir. Bu yöntemle, araştırmanın temel meselesi olan, akıllı teknolojiler karşısında Türkiye'nin egemenlik haklarını korumak için ortaya koyduğu strateji ele alınmış, Ulusal Yapay Zekâ Stratejisi (UYZS) 2021-2025'in içerik çözümlemesi yapılmıştır. Bu çalışmanın bulguları, Türkiye'nin akıllı teknolojilerin potansiyelini takdir ettiğini ve muhtemel sorunlara karşı tedbirler aldığını göstermektedir. Millî Teknoloji Hamlesi ile ortak bir anlayış zemininde geliştirilen UYZS 2021-2025'te YZ'de açık kaynak kodlu yazılımların desteklenmesi, algoritmik hesap verebilirliğin kolaylaştırılması, kamu YZ ekosisteminin kurulması, veri güvenliğini güvence altına alacak bir veri yönetişimi mekanizmasının geliştirilmesi gibi amaçlara yer verilmesi bunu açıkça göstermektedir. YZ alanında çalışan araştırmacıların desteklenmesi, YZ istihdamının artırılması, YZ alanında faaliyet gösteren potansiyel Turcornların fonlanması gibi tedbirleri, akıllı teknoloji alanındaki millî kapasitenin artırılması ile dijital egemenlik arasındaki bağlantının farkında olduğu şeklinde yorumlamak mümkündür. Veri egemenliği etrafında küresel düzeyde sürdürülen tartışmalar karşısında, Türkiye'nin aktif olması ve hem devlet egemenliğinin hem de vatandaş haklarının korunması noktasında dijital stratejinin önemi ortaya çıkmaktadır.

Bu çalışma, akıllı teknolojilerin egemenliğin kavramsal sınırlarında neden olduğu tepkiyi Türkiye'nin YZ stratejisi üzerinden çözümlemesi bakımından alana katkı sunmaktadır. İzleyen çalışmaların, akıllı teknolojiler ekosistemi paydaşlarından temsilcileriyle yapılacak görüşmelerle farklı bakış açılarını yakalamaları mümkündür.

Anahtar Kelimeler: Egemenlik, Dijital Egemenlik, Akıllı Teknolojiler, Yapay Zekâ, Ulusal Yapay Zekâ Stratejisi

DIGITAL SOVEREIGNTY AND TURKEY'S NATIONAL ARTIFICIAL INTELLIGENCE STRATEGY: NEW FRONTIERS OF SOVEREIGNTY

Abstract

Smart technologies are transforming human and social life with increasing momentum. Artificial intelligence (AI) has an important share in the recent acceleration of smart technologies. The use of AI in public services causes some controversy. AI being a black box may lead to accountability problems. Existing discriminations can be reproduced with AI. Smart technologies may widen the gap between countries and classes. Countries that are advanced in smart technologies may violate the sovereignty of other countries. The political dimension of smart technologies has led to the emergence of concepts such as digital sovereignty, digital Leviathan, data sovereignty and cyber colonization. This study aims to examine the effects of smart technologies on the concept of sovereignty through the case of Turkey. Content analysis of the National Artificial Intelligence Strategy 2021-2025 was conducted.

The findings of the study show that Turkey has adopted a strategy in line with the National Technology Move. This is clearly demonstrated by the inclusion of objectives such as supporting open-source software in AI, facilitating algorithmic accountability, establishing a public AI ecosystem, and developing a data governance mechanism to ensure data security in the National Artificial Intelligence Strategy 2021-2025. Measures such as supporting researchers working in the field of AI, increasing AI employment, funding potential Turcorns operating in the field of AI support this interpretation.

Keywords: Sovereignty, Digital Sovereignty, Smart Technologies, Artificial Intelligence, National Artificial Intelligence Strategy

AKILLI KENT KONSEPTİNDE BELEDİYECİLİK ALTYAPI HİZMETLERİNDE YENİ YAKLAŞIMLAR

Özgür ÖZDEMİR¹, Ali KAYA²

Özet

Kentlerimiz tarihsel gelişim süreci içinde önce tarım devriminden, sonra sanayi devriminden, sonra da bilim ve iletişim devriminden etkilenecek bu günkü konumuna gelmişlerdir. Bu değişimler kent olgusunu farklı yaklaşımlara ve yeniden tanımlamalarına ve kentsel politikaların yeniden şekillenmelerine sebep olmuştur. En son küreselleşme ile birlikte kent yönetimlerinde önemli bir paradigma değişimi yaşanmıştır. Kentsel hizmetler etkin etkili, ekonomik ve verimli bir biçimde erişilebilir hizmet anlayışını yansıtan değişim geçirerek, devlet vatandaş ilişkisi de değişmiş devlet odaklı anlayıştan vatandaş odaklı bir konuma evrilmiştir. Bunun nedeni yönetimin elindeki imkanların kıt ve sınırlı olması kendini yenileme hızından daha hızlı bir biçimde tüketilmesi endişesi kaynakların kullanımının rasyonel bir zemine oturtulmasını mecburi kılmıştır. Sanayi devrimi döneminde enerji ve emek yoğun üretim yapan kentler yerine bilgi ve iletişim devriminde bilgi ağları ile birbirine bağlanan küresel kentlere dönüşmüştür. Bilgi toplumu sürecinde bilginin artan önemi kentleri yeniden biçimlendirilmesinde etkili olduğu için kent yöneticileri mecburen yönetim yapılarını dönüştürmeye zorlamıştır. Neo-liberal politikaların etkisiyle ulus devletlerin yetkilerinin çoğu yerel ve küresel aktörlere devredilmiştir. Bu uygulama sonucu kentler ülke yönetiminde söz sahibi yerel birimler haline gelmişlerdir. Böylece kentler hem kentsel sorunlarla baş etmek hem de küresel rekabette öne geçmek üzere yeni kent anlayışı gündeme gelmiştir. Akıllı Kent- Dirençli Kent- Yaratıcı ve Üretici KentSürdürülebilir Kent kavramları bu yaklaşımın ortaya çıkardığı kavramlar olmuştur. Akıllı Kent kavramı ile kişilerin dijital yetenekleri yerine teknoloji kullanılarak etkin hizmet sunmayı hedeflediği, Dirençli Kent kavramı ile de doğal afetler dahil birçok olumsuzluklarla mücadele etmeyi, kenti yaşanabilir kılmayı, Yaratıcı ve Üretici Kent kavramı ile de kentte yaşayan insanların ihtiyaçlarını karşılamak için eldeki kaynakların sinerji yaratacak şekilde konumlandırıldığı, ar-ge ve inovasyonla büyümenin sağlanabildiği bununla da sürdürülebilirliğinin hedeflediğini ortaya koymaktadır. Halihazır dünya nüfusunun yarıdan fazlası kentsel alanda yaşamaktadır. Nüfus tahmin modellerine göre dünya nüfusunun 2050 yılına kadar yaklaşık %70 inin kentlerde yaşayacağı, bu nüfus artışının da kentleri birtakım sıkıntılar ile karşı karşıya bırakacağını öngörmektedir.

¹ Prof. Dr., Adıyaman Üniversitesi, ozgurozdemir@adiyaman.edu.tr, ORCID: 0000-0002-0573-9221

² Prof. Dr., Nuh Naci Yazgan Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler

Günümüz dünyasında nüfusu 10 milyona kadar olan 400 büyük kent ve 23 mega kent bulunmaktadır. Bu oluşumlar kentlerin sürdürülebilir kalkınmayı sağlaması, insan ve sosyal sermayenin gelişimini temin etmesi, enerji verimliliğini hayata geçirmesi, ulaşılabilir ve entegre bir ulaşımı tesis ederek insanların mutluluğunu esas alan bir anlayışın kent yöneticilerinin öncelikleri arasında yer almaktadır. Pek çok hükümetler, akademisyenler ve siyasetçiler ve seçilmiş yerel yöneticiler kent yaşamının iyileştirilmesi gibi konularda yoğun bir çaba içine girmişler bu konuda politika yöntemler geliştirmek suretiyle uygulamalara farklı bir şekilde yön vermektedirler. Bu kapsamda Akıllı Kent kavramı hızlı kentleşmenin sonucu ortaya çıkan sorunlarla baş etmeyi daha sürdürülebilir yaşam kalitesini yükseltmeyi, yüksek bir gelecek oluşturmak için dijital bir çözüm olarak ortaya çıkmış bir kavramdır. Akıllı kent ile kentte vatandaşa sunulan kamu hizmetlerini iyileştirmek akıllı çözümler sunarak insanların memnuniyetlerini artırmak, sosyal zorluklarla mücadele etmek, yenilik ve en son teknolojileri kullanarak kentsel yaşamı iyileştirerek kalitesini arttırmayı hedeflemektedir. Kentsel yaşamda teknoloji ile birlikte ortaya çıkan kentsel Toksikler ortadan kaldırmak, kent yaşam konforunu arttırmak, enerjiyi verimli kullanmak, daha az su tüketimi ile yaşanabilir bir eko sistem yaratarak ülkeleri daha rekabetçi konuma yükseltmeyi amaç edinmektedir. Henüz akademik dünyamızda akıllı kent tanımı konusunda bir konsensüs sağlanmış değildir. Bununla birlikte literatürde Akıllı Kent; Bilgi ve İletişim teknolojilerinin yardımıyla rasyonel ekonomik faaliyetleri teşvik etmek, yaşam kalitesini iyileştirmek, sürdürülebilir bir büyümeyi sağlayabilmek, ülkesini rekabetçi konuma yükseltmek, halkın mutluluğunu ve memnuniyetini artırmak, kenti yaşanabilir bir ortam haline getirmeyi amaç edinen yeni bir kent yönetim tarzıdır. Akıllı kent bileşenleri ise; Akıllı İnsan- Akıllı Sistem-Akıllı Yönetişim-Akıllı Yaşam-Akıllı Çevre-Akıllı Mobilité/Ulaşım gibi kavramlardan oluşmaktadır. Bizde yapmış olduğumuz bu çalışmamızda diğer kentlere örnek olacak şekilde Kayseri ve Malatya'daki uygulamalarımızla Akıllı Kent uygulamasında kent konforunu artırmaya yönelik önemli tasarruflar elde etmek suretiyle bu kentlerin gelişmesine ve rekabetçi bir yapıya kavuşmalarına hizmet etmekteyiz. Ülkemizde kamu yönetiminde merkezi yönetimin ağırlığı söz konusu olup, yerel yönetimin katkısı, merkezi politikaların uygulanması aşamasında gerçekleşmektedir. Buna ilave olarak seçimle göre gelen belediye başkanının liderlik yaptığı belediye hizmetleri hayatımızda önemli bir yer tutmaktadır. Belediyeler; sorumluluk alanı içerisinde yaşayanların rahat, huzurlu ve güvenli yaşamalarını sağlayan kurumdur. Bunun için teknolojiden yararlanmaları gerekiyor. Akıllı şehirler kavramı bilişimden, mühendislik projelerinden maksimum düzeyde faydalanmayı gerektirir. Özellikle altyapı hizmetlerinin kalitesi hayat standartlarımızı etkilemektedir. Büyükşehirlerimizde su ve kanalizasyon altyapı hizmetleri Büyükşehir yapılanmasında Su ve Kanalizasyon İdareleri Genel Müdürlükleri (SUKİ) tarafından yapılmaktadır. Bütçesi Büyükşehir belediyelerinden ayrı olan SUKİ'lerde belediye yapılanmasından farklı olarak, hizmet verilen su altyapı yatırımları sudan toplanan gelirlerle sadece ilgili alanda kullanılmaktadır. Kaynaklarımızın sınırsız olmadığı bilinciyle hareket edilerek, maliyet etkin yöntemlerle iş

yapılması kaynak israfı açısından çok önemlidir. Bu amaçla akademik yaklaşım ve yönetim sistemlerinin bilgi teknolojileri ile etkin olarak kullanımı ile kaliteli hizmet verilmesi sağlanabilmektedir. Kaliteli, etkin ve verimli hizmet için sürdürülebilirliğin sağlanması çok önemlidir.

Bu çalışmada kurumsal varlık yönetimini etkin bir şekilde uygulamaya başlayan kurumlardaki uygulama yöntemlerinden ve yapısal değişimden bahsedilmektedir. Bu uygulamalar İnsan Kaynakları Yönetimi, Abone Yönetimi, İşletme Yönetimi, Finans Yönetimi ve Yatırım Yönetimi olmak üzere beş ana başlık altında raporlanmakta ve takibi yapılmaktadır. Bu beş başlık altında toplanan Bilgi Yönetim Sistemi Uygulaması ile karar destek mekanizması oluşturularak performans kriterleri oluşturulmakta yapılan işlerin kalitesinin takibi sağlanmaktadır. Bu çalışmanın amacı belediyeçilik hizmetlerinde teknolojinin etkin kullanımı ile belediyeçilik hizmet kalitesinin artırılmasıdır. Malatya MASKİ de ve Kayseri KASKİ de sahada yapılan tüm işleri temsil eden yaklaşık 2.200 parametre belirlenmiş ve bu parametreler, anlık, saatlik, günlük, aylık ve yıllık olarak ölçülerek takip edilmiştir. Bu parametreler 20 bilgisayar programı ve 26 modül ile izlenmekte, raporlanmaktadır. Elde edilen raporlar ile karar destek mekanizması oluşturulmakta ve uygulama alanları öncelikleri belirlenmektedir. Bu şekilde maliyet etkin bir yönetim yapılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kamu Yönetimi, Altyapı Hizmetleri, Yerel Yönetim, Bilgi Teknolojileri

NEW APPROACHES IN MUNICIPAL INFRASTRUCTURE SERVICES WITHIN THE SMART CITY CONCEPT

Abstract

Our cities have reached their current position in the historical development process by being influenced first by the agricultural revolution, then by the industrial revolution, and then by the science and communication revolution. With the latest globalization, there has been a significant paradigm shift in city administrations. Urban services have undergone changes that reflect the understanding of effective, economical and efficiently accessible service, and the relationship between the state and citizens has also changed and evolved from a state-oriented approach to a citizen-oriented position. Instead of cities engaged in energy and labor-intensive production during the industrial revolution, they turned into global cities connected to each other by information networks in the information and communication revolution. Under the influence of neo-liberal policies, most of the powers of nation states have been transferred to local and global actors. As a result of this practice, cities have become local units with a say in the country's administration. In today's world, there are 400 major cities and 23 megacities with a population of up to 10 million. These formations are among the priorities of city managers to ensure sustainable development of cities, to ensure the development of human and social

capital, to implement energy efficiency, to establish an accessible and integrated transportation and an approach based on people's happiness. In this context, the Smart City concept has emerged as a digital solution to cope with the problems arising from rapid urbanization, to increase the quality of life in a more sustainable way, and to create a high future. There is not yet a consensus on the definition of smart city in our academic world. However, in the literature, Smart City; It is a new urban management style that aims to encourage rational economic activities, improve the quality of life, ensure sustainable growth, raise the country to a competitive position, increase the happiness and satisfaction of the people, and make the city a livable environment with the help of Information and Communication technologies. Smart city components are; It consists of concepts such as Smart Human-Smart System-Smart Governance-Smart Life-Smart Environment-Smart Mobility/Transportation. In this study we have carried out, we serve the development and competitive structure of these cities by achieving significant savings to increase urban comfort in the Smart City application with our applications in Kayseri and Malatya, which will set an example for other cities. In our metropolitan cities, water and sewage infrastructure services are provided by the General Directorates of Water and Sewerage Administrations (SUKİ) in the metropolitan structure. Unlike the municipal structuring in SUKİs, whose budget is separate from the metropolitan municipalities, the water infrastructure investments provided are used only in the relevant area with the revenues collected from water. In this study, implementation methods and structural change in institutions that have started to effectively implement corporate asset management are mentioned. These applications are reported and monitored under five main headings: Human Resources Management, Subscriber Management, Business Management, Financial Management and Investment Management. With the Information Management System Application collected under these five headings, a decision support mechanism is created, performance criteria are created and the quality of the work done is monitored.

Keywords: Public Administration, Infrastructure Services, Local Government, Information Technologies

ULUSLARARASI İLİŞKİLERDE KÜRESEL YÖNETİŞİM REFORMU: BİRLEŞMİŞ MİLLETLER ÖRNEĞİ

Özkan GÖKCAN¹

Özet

Uluslararası İlişkiler disiplininde küresel yönetim en genel ifadeyle ekonomik, siyasal ve sosyal sorunlara ulus-devletlerin, sivil toplum kuruluşlarının ve uluslararası örgütlerin diyalog ve müzakere yoluyla birlikte çözüm aradığı bir süreci ifade etmektedir. 21. yüzyıl ile birlikte göç, iklim değişikliği, terörizm, nükleer silahların yayılması ve insan hakları temelli sorunların daha belirgin bir şekilde ulusal sınırları aşan bir nitelik kazanması, küresel yönetimi uluslararası ilişkiler disiplininin başlıca konularından biri haline getirmiştir. Söz konusu sorunların çözümüne tüm aktörlerin aktif katılımının gerekliliği, uluslararası aktörler arasındaki etkileşimi ve ilişkileri yöneten yeni kuralların, normların ve kurumların oluşturulmasına yönelik reform tartışmasını başlatmıştır. Küresel yönetim reformu olarak adlandırılan bu tartışma kapsamında özellikle Çin, Hindistan gibi yeni nesil süper güçlerin ve Küresel Güney olarak adlandırılan ekonomik kalkınma sürecindeki devletlerin başını çektiği aktörler, Birleşmiş Milletler (BM), Uluslararası Para Fonu (IMF), Dünya Sağlık Örgütü (WHO) ve Dünya Bankası (WB) gibi uluslararası ve ulus aşırı örgütlerin kurumsal mekanizmalarının yeniden dizayn edilmesi gerekliliğine dikkat çekmiştir.

Uluslararası ilişkilerdeki değişen dinamiklere yanıt olarak küresel çapta daha etkili iş birliği ve sorun çözme mekanizmalarının hayata geçirilmesi sürecini ifade eden küresel yönetim reformu, özellikle BM'nin kurumsal yapısı ve işleyişine ilişkin tartışmalarda en sık gündeme gelen konulardan biri olmaya devam etmektedir. II. Dünya Savaşı sonrasında barış ve güvenliği korumak, uluslararası iş birliğini teşvik etmek ve küresel sorunlara çözüm bulmak amacıyla kurulan BM, tarihsel süreç içerisinde başta ABD ve Rusya olmak üzere çatışan büyük güçlerin ve Batılı aktörlerin tartışma ve müzakere alanına dönüşmüştür. Son yıllarda Çin ve Hindistan gibi yeni büyük güçlerin ortaya çıkışı ve Küresel Güney olarak adlandırılan devletlerin uluslararası ilişkilere daha aktif katılımı, BM'nin kurumsal mekanizmalarının işleyişine yönelik reform taleplerinin artmasına zemin hazırlamıştır. Son yirmi yılda Çin Halk Cumhuriyeti lideri Xi Jinping'in öncülük ettiği, Küresel Güney devletleri tarafından desteklenen ve BM Genel Sekreteri Antonio Guterres tarafından da bir gereklilik olarak dile getirilen BM küresel yönetim reformu şu unsurları içermektedir;

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Munzur Üniversitesi, İİBF, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, ozkangokcan@gmail.com, ORCID NO: 0000-0002-3286-1580.

- 1) **BM Güvenlik Konseyi (BMGK) Reformu:** Uluslararası barış ve güvenliğin korunmasından sorumlu olan BMGK, günümüzde hala II. Dünya Savaşı sonrası düzeninin jeopolitik gerçeklerine göre hareket etmektedir. Birçok uluslararası aktöre göre bu durum günümüzde uluslararası ilişkilerin değişen doğası ile çelişmektedir. BMGK'nin Afrika, Asya ve Latin Amerika'dan daha fazla ülkenin dahil edilerek genişletilmesi ve veto yetkisinin yeniden ele alınması, BM'nin kurumsal işleyişine dair reform taleplerinin başında yer almaktadır. Söz konusu reform taleplerinin karşılık bulmasının BM'nin daha kapsayıcı ve eşitlikçi bir uluslararası örgüt haline dönüşmesine katkı sunacağına inanılmaktadır.
- 2) **BM'nin İnsani Konularda Daha Aktif Çalışması:** Küresel yönetim reformu talebinde bulunanlar için öncelikli konulardan bir insan hakları ihlalleri ile ilgili hesap verilebilirliğin sağlanacağı daha etkin bir mekanizmanın BM bünyesinde oluşturulmasıdır. BM İnsan Hakları Konseyi'nin güçlendirilmesi ve dünya çapındaki insan hakları ihlallerinin ele alınmasında etkinliğinin sağlanması küresel yönetim reformunun önemli bir ayağını oluşturmaktadır.
- 3) **Küresel Sağlık Yönetimi:** COVID-19 Salgını, küresel sağlık yönetiminin dünya için ne kadar önemli bir konu olduğunu göstermiştir. BM'ye bağlı bir kurum olan Dünya Sağlık Örgütü'nün güçlendirilmesi ve sağlık krizlerine anında müdahale etmesine olanak tanıyacak işbirliği mekanizmalarının sağlanması reform sürecinin önemli bir ayağı olarak görülmektedir.
- 4) **BM Bütçesi:** Günümüz itibarıyla BM bütçesinin neredeyse tamamı üye devletlerin bağışlarından oluşmaktadır. Bu durum en çok bağış yapan devletlerin BM'de daha fazla söz hakkına sahip olması gibi fiili bir durum yaratmakta ve bu da BM'nin objektif karar alabilme potansiyelini etkileyebilmektedir. Bu nedenle BM bütçesinin oluşturulması ve kullanılması süreci, küresel yönetim reformu gerekliliğinin önemli bir ayağını oluşturmaktadır.
- 5) **Küresel Sorunlarla Etkin Mücadele:** İklim değişikliği, doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımı, nükleer silahların yayılması, uluslararası göç, uluslararası güvenlik, insani güvenlik ve terörizm ile mücadele konularında tüm devletlerin söz hakkı olduğu daha etkin işbirliği mekanizmalarının oluşturulması, küresel yönetim reformu sürecinin bir diğer ayağıdır.
- 6) **Bölgesel İşbirliği:** BM'nin küresel ve bölgesel sorunlarla mücadele konusunda Avrupa Birliği, Amerikan Devletleri Örgütü ve Şanghay İşbirliği Örgütü gibi bölgesel uluslararası örgütler ile daha koordineli hareket etmesi, küresel yönetim reformu kapsamında ele alınabilecek bir diğer ve son unsurdur.

Bu çalışmanın amacı, BM'nin mevcut işleyişine ve kurumsal yapısına ilişkin küresel yönetim reformu taleplerini kapsamlı bir şekilde ele alarak, uluslararası düzenin ve BM'nin mevcut durumundan hareketle bu taleplerin gerçekleşme olasılığını analiz etmektir. BM'nin kurumsal yapısı ve işleyişi ile ilgili olarak önünde yer alan en önemli zorluklar, karar alma süreçlerinin etkisizliği, bütçe problemleri, devletlerin işbirliğine mesafeli yaklaşması ve devletlerin çoğunlukla ulusal çıkarlarını uluslararası işbirliğine öncelemesidir. Çalışmada bu zorlukların önüne geçebilmek ve

BM özelinde daha adil, güvenli, eşitlikçi ve sürdürülebilir iş birliği mekanizmalarını oluşturabilmek adına ne gibi adımların atılabileceği ve atılacak bu adımların işleyişe dair bir değişim yaratıp yaratamayacağı analiz edilmektedir. Bu kapsamdan hareketle çalışmanın ilk bölümünde küresel yönetim ve küresel yönetim reformuna ilişkin kavramsal bir çerçeve sunulmaktadır. Çalışmanın ikinci bölümünde BM'nin kurumsal yapısı incelenmekte ve bu yapıya dair küresel yönetim reformu taleplerinin yoğunlaştığı noktalar analiz değerlendirilmektedir. Çalışmanın üçüncü bölümünde ise BM'de küresel yönetim reformu kapsamında atılabilecek adımlar ve mevcut uluslararası sistem göz önünde bulundurulduğunda bu adımların uygulanmasının mümkün olup olmadığı değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Küresel Yönetişim, Reform, Birleşmiş Milletler, Küresel Sorunlar

GLOBAL GOVERNANCE REFORM IN INTERNATIONAL RELATIONS: THE CASE OF THE UNITED NATIONS

Abstract

Global governance reform, which refers to implementing more effective global cooperation and problem-solving mechanisms in response to changing dynamics in international relations, is one of the most frequently raised issues in debates on the institutional structure and functioning of the UN. Established in the aftermath of World War II to preserve peace and security, promote international cooperation, and find solutions to global problems, the UN has historically been the arena for debate and negotiation among conflicting great powers, particularly the US and Russia, and Western actors. In recent years, the emergence of new great powers such as China and India, along with the more active participation of the so-called Global South states in international relations, has paved the way for increased demands for reforms in the functioning of the UN's institutional mechanisms. In the case of the UN, these reform demands include the structure of the UN Security Council, more effective work on humanitarian issues, global health governance, the UN budget, mechanisms to combat global problems, and cooperation with regional organizations.

This study aims to examine these reform demands in detail and analyze the possibility of their realization based on the current structure of the international order and the UN. The methodology used in the study involves a review of primary and secondary sources. The main sources of the study include statements by UN officials and heads of state, minutes of the UN General Assembly, UN reports, articles, books, and reports on global governance reform. The main claim of the study is that the possibility of effective governance reform within the UN is complicated in the short term, as the national interests of the great powers stand in the way of international cooperation.

Keywords: Global Governance, Reform, United Nations, Global Issues

TÜRKİYE’NİN İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ POLİTİKALARININ AVRUPALILAŞMASI

Özlem ÖZAN¹

Özet

Son yıllarda iklim değişikliği ve neden olduğu doğal afetler, dünya üzerindeki tüm canlıların yaşamlarını etkileyen en önemli sorunlar arasında yer almaktadır. Bu sorunların olumsuz etkilerinin canlılar üzerinde görülmeye başlaması, devletleri ve uluslararası aktörleri bu sorunlara karşı çözümler üretmeye yöneltmiştir. Bu nedenle hem devletler hem de uluslararası kuruluşlar yerel, bölgesel ve uluslararası düzeyde çeşitli önlemler almaya başlamıştır. Bu kapsamda Avrupa Birliği (AB), iklim değişikliği politikaları alanında hem bölgesel hem de uluslararası düzeyde ön plana çıkan güçlü ve etkili aktörlerden biri olarak değerlendirilmektedir.

AB, hem AB içerisinde hem de uluslararası alanda iklim değişikliği mevzuatının gelişmesine ve uygulanmasına katkı sağlamaktadır. AB içerisinde hazırlanan mevzuatların ve geliştirilen politikaların uygulanması sadece üye devletler ile sınırlı kalmamakta, aday devletlerin de bu mevzuatlara ve politikalara uyum sağlamaları beklenmektedir. Bu noktada üye ve aday devletlerin AB’ye nasıl ve ne kadar uyum sağladığı veya sağlayamadığına yönelik değerlendirmeler yaparken bazı kavramlara ve kriterlere ihtiyaç duyulmuştur. Bu eksiklik literatüre Avrupalılaşma kavramının kazandırılmasıyla giderilmiş ve bütünleşme sürecinde AB politikalarının üye ve aday devletlerin siyasi, ekonomik ve toplumsal yapıları üzerindeki etkileri ve değişimleri bu kavram ile ifade edilmiştir. Bu bağlamda, iklim değişikliği ve Avrupalılaşma kavramlarının tartışılması, çalışmanın kavramsal ve kuramsal çerçevesinin çizilmesi açısından önem taşımaktadır.

Tarihin en eski dönemlerinden itibaren insanlar, her zaman doğa ile etkileşim halindedir. Sanayi Devrimi’nden itibaren bu etkileşim, insanların doğal kaynaklara zarar verdiği ve bu kaynakları hızla tükettiği tek yönlü bir ilişkiye doğru evrilmiştir. İnsanların doğaya dolaylı veya doğrudan olarak verdiği zararlar neticesinde, yeryüzündeki ve atmosferdeki bileşenler arasındaki denge bozulmaya başlamıştır. Bu da dünyanın yüzey sıcaklığının olması gerekenden daha yüksek sıcaklıklara ulaşmasına ve küresel ısınmaya neden olmaktadır. Küresel ısınma sonucunda, uzun dönemlerde iklimlerde meydana gelen değişimler ise iklim değişikliği kavramı ile ifade edilmektedir. İklimlerdeki değişimler neticesinde atmosferdeki sera gazı miktarı artmakta; Kuzey Buz Denizi, Antarktika ve Grönland’daki buz ile kaplı alanlar

¹ Arş. Gör., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü, ozlem.ozan@hbv.edu.tr, ORCID: 0000-0003-1828-3654.

erimekte ve deniz ve okyanus suyu seviyeleri yükselmektedir. İklim değişikliğinin neden olduğu bu değişimler, dünya üzerindeki tüm bölgeleri farklı açılardan etkilemeye devam etmektedir. Türkiye de iklim değişikliğinden en çok etkilenen devletlerden biri olarak, bu tehdit karşısında hem yerel hem de uluslararası düzeyde üstlendiği sorumlulukları yerine getirmeye çalışmaktadır.

Avrupalılaşma, AB'nin üye ve aday devletlerin çeşitli politika alanlarına ve kurumsal yapılarına olan etkisi olarak tanımlanmaktadır. Ayrıca bu etki sonucunda meydana gelen değişimin değerlendirilmesine imkân sağlamaktadır. Ancak AB'ye üye ve aday olan devletlerdeki kurumsal ve yapısal farklılıklar, Avrupalılaşmanın etkilerinin de bu devletlerde farklı düzeylerde olmasına neden olmaktadır. Buna göre, üye ve aday devletler ile AB politika ve kurumları arasındaki uyumsuzluk ne kadar fazla ise devletlerin de reform yapma ihtiyacı artmaktadır. Ancak bazı durumlarda AB kural ve düzenlemeleri ile ilgili devletlerin ulusal politika hedefleri, düzenleyici standartları ve problem çözüme yaklaşımları birbiriyle çelişmektedir. Bu da AB ve üye veya aday devletler arasında politik uyumsuzluklara neden olmaktadır. Bu durumda ilgili devletlerin ne kadar ve nasıl AB'ye uyum sağladığını yani Avrupalılaştığını değerlendirebilmek için bazı kategoriler oluşturulmuş ve derecelendirmeler yapılmıştır. Avrupalılaşma literatüründe Avrupa politikalarının ulusal düzeyde yarattığı değişim miktarı, eylemsizlik (*inertia*), uzaklaşma (*retrenchment*), massetme (*absorption*), uyum (*accommodation*), dönüşüm (*transformation*) olmak üzere beş kategoride incelenmektedir. Bu kategoriler kapsamında yapılan değerlendirmelerde, ilgili devletin belirlenen politika alanında ne kadar ve hangi düzeyde uyum sağladığı saptanmaktadır. Ayrıca aday devletlerin Avrupalılaşma düzeyleri incelenirken değerlendirmeye alınması gereken noktalardan biri bu devletlerin AB politikalarına uyumları karşılığında AB'ye üye olma beklentileridir. Bu durum literatürde koşulluluk (*conditionality*) kavramı ile açıklanmaktadır.

Bu çalışmada, AB'nin Türkiye'nin iklim değişikliği politikalarını nasıl ve ne kadar etkilediği incelenmiş ve bu etkilerin sonuçları değerlendirilmiştir. İklim değişikliğinin olumsuz etkilerinin azaltılması konusunda sorumluluklar yüklenen aday bir devlet olarak Türkiye, üzerine düşen sorumlulukları yerine getirebilmek ve AB'ye uyum sağlayabilmek için hem yasal hem de uygulama düzeyinde birçok konuda değişim başlatmıştır. Ancak Türkiye'deki bazı hukuki, siyasi, ekonomik ve toplumsal farklılıklar, belirtilen kriterlere uyum sürecini zorlaştırmış ve dolayısıyla da Türkiye'nin iklim değişikliği politikalarında Avrupalılaşma sürecini yavaşlatmıştır. Dolayısıyla Türkiye'nin iklim değişikliği politikaları alanındaki uyum ve değişim miktarının dönüşüm düzeyine ulaşamadığı sonucuna ulaşılmıştır. Son olarak, uzun yıllardır AB'ye üye olmayı bekleyen devletlerden biri olarak Türkiye'nin de, tüm insanların ve dünyanın geleceğini ilgilendiren bir konu olan iklim değişikliği alanında, üzerine düşen sorumluluğu üstlenmesi ve buna yönelik çalışmalarına hız kazandırması gerektiğini belirtmek gerekmektedir.

Bu bilgiler ışığında yapılan çalışmanın amacı, AB'ye aday devletlerden biri olan Türkiye'nin iklim değişikliği politikalarının, AB politikalarından nasıl ve ne kadar

etkilendiğini incelemek ve bu etkilerin sonuçlarını Avrupalılaşma kavramı çerçevesinde değerlendirmektir. Bu çalışmanın üç bölümden oluşması planlanmaktadır. İlk bölümünde çalışmanın kuramsal çerçevesini oluşturan Avrupalılaşma kavramı, Avrupalılaşma'nın üye ve aday devletleri üzerinde yarattığı değişim ve sonuçlar açıklanacaktır. İkinci bölümde ise öncelikle iklim değişikliğinin kapsamı ele alınacak ve Türkiye'deki etkileri değerlendirilecektir. Ayrıca bu bölümde Türkiye'nin iklim değişikliği politikalarına da yer verilecektir. Üçüncü bölümde ise AB'nin iklim değişikliği alanında Türkiye'yi nasıl ve ne derecede etkilediği, Avrupalılaşma kategorileri kapsamında ele alınacaktır.

Çalışmada nitel araştırma yönteminin veri toplama araçlarından doküman incelemesi tekniğinden yararlanılacaktır. Doküman incelemesi yapılırken birinci el kaynaklar, resmi belgeler ve gazete haberleri kullanılacaktır. Bu kaynaklardan elde edilen verilerin tanımlanması, kavramsallaştırılması ve birbiri ile ilişkilerinin belirlenmesi gibi aşamalarda ise içerik analizi tekniği kullanılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Türkiye, Avrupa Birliği, Avrupalılaşma, İklim Değişikliği, Uyum

EUROPEANIZATION OF TÜRKİYE'S CLIMATE CHANGE POLICIES

Abstract

In recent years, climate change has become the most significant issue affecting life on Earth. Faced with this problem, governments have begun taking various measures at local, regional, and international levels. Particularly, the European Union (EU) has emerged as a powerful actor in climate change policies, contributing to the development of climate change legislation both nationally and internationally. The EU has also influenced the climate change policies of Türkiye, which is both a candidate state for EU membership and one of the states most affected by climate change. Therefore, the aim of this study is to examine how and to what extent Türkiye's climate change policies have been influenced by EU policies and to evaluate the consequences of these influences within the framework of Europeanization. Europeanization is defined as the impact of the EU on the internal politics and institutional structures of member and candidate states, allowing for the assessment of the outcomes of this influence. This study is planned to consist of three parts. The first part will explain the theoretical framework of the study, focusing on the concept of Europeanization and the changes and consequences it brings about in member and candidate states. In the second part, the scope of climate change will be addressed, evaluating its impacts in Türkiye, and discussing Türkiye's climate change policies. Additionally, this section will also cover Türkiye's climate change policies. The third part will examine how and to what extent the EU has influenced Türkiye in the field of climate change, within the categories of Europeanization.

Keywords: Türkiye, European Union, Europeanization, Climate Change, Accommodation.

KAMU YÖNETİMİNDE ÇOK DİSİPLİNLİ ARAŞTIRMA ÖRNEĞİ: TARIMSAL POLİTİKA GELİŞTİRMeye MODELİ OLARAK AGROEKOLOJİK YAKLAŞIM

Özlem ŞAHİN GÜNGÖR¹, Gökem GÖKTAŞ²

Özet

Kamu Yönetiminde Çok Disiplinli Araştırma Örneği: Tarımsal Politika Geliştirme Modeli Olarak Agroekolojik Yaklaşım, başlığı altında; kamu yönetimi disiplini altında gerçekleşen araştırma, uygulama ve yayın politikasını dönüştürmeye zorlayan yeni ekolojik ve toplumsal sorunlar karşısında geliştirilmesi önerilen çok disiplinli çalışmalara kapı aralamaya yardımcı olacak agroekolojik yaklaşım tartışılacaktır. İçinde bulunduğumuz iklim ve gıda krizi koşullarında sivil toplum kuruluşlarının çalışmaları ve toplumsal hareketleri gün geçtikçe artmakla birlikte söz konusu sivil toplum kuruluşlarının hükümet politikalarına ne kadar katkı sunabildiği tartışmalıdır. Bu sebeple, gerek devletlerin gerek devlet üstü yapıların gerekse sivil toplum kuruluşlarının birlikte hareket etmesine olanak sağlayacağını düşündüğümüz agroekolojinin sosyal bilimler yönünden, özellikle örgütlenme modelleri, politika geliştirilmesi ve toplumsal hareketler bazında incelenmesi elzem görülmüştür. Bu kapsamda agroekolojinin geliştirdiği; ekoloji temelli doğa bilimleri ilkelerinden yola çıkan, ekolojik dengesizliğe, iklim ve gıda krizlerine odaklanan ve tarımsal üretimi bir politika meselesi olarak tanımlayan, örgütleyen, yaygınlaştıran bir model oluşturması sayesinde sorunlara bütünlüklü bir çözüm bulunabileceği savunulmaktadır. Agroekoloji, geleneksel tarım yöntemlerine kıyasla çevresel, sosyal ve ekonomik açıdan daha sürdürülebilir bir tarım anlayışı sunmaktadır. Bu çalışma, agroekolojinin toplumsal, politik ve tarımsal yönetim açısından önemini ortaya koyarak, ekolojik yıkım, iklim ve gıda krizi çağında uygulanacak tarımsal politikalara karar verme sürecinin yalnızca teknik bir tarımsal üretim meselesi olmadığına dikkat çekmeyi ve karar alma sürecine etkide bulunan araştırmalara sosyal bilimler alanından sağlanacak katkının önemini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Sanayi devriminden bu yana insanın sebep olduğu ekolojik ve buna bağlı sosyolojik yıkım son hızla devam etmekte. Kendinden ve doğadan kopan insan hızla geleceğini yok etmektedir. Devletler ise devletler üstü anlaşmalarla, uzlaşmalarla bu yıkımı durdurmak için çeşitli taahhütler vermekte ancak bu taahhütlerin ne ölçüde yaşama geçirilmesi, yereldeki toplumsal ve kültürel dinamikler ile kamu politikalarını ge-

¹ Prof. Dr., Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi İİBF Kamu Yönetimi Bölümü, osahin@mu.edu.tr , ORCID: 0000-0002-6559-5477

² Yüksek Lisans Öğrencisi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, gorkem2goktas@gmail.com, ORCID: 0000-0003-2311-8370

liştirip uygulayanların aynı kararlılıkla hareket edip etmediklerine bağlıdır. Oluşturulacak politikaların başarı kazanması, yıkımın ve krizin aşılması için oluşan evrensel irade ile yereldeki dokunun uzlaşması gerçekleşebilecektir. Yalnızca doğa bilimlerinden ve teknik bilimlerden beslenerek geliştirilen hukuksal düzenlemelere dayanan uygulama değişikliklerinin gücü ne yazık ki karar verici, uygulayıcı, denetleyici, üretici ve tüketici olarak süreç içinde önemli bir yere sahip olan insan topluluklarını göz ardı etmektedir. Bu aşamada sosyal bilimlerin doğa bilimleri kadar önemli olduğuna, önemli olduğu kadar da kaçınılmaz olarak birlikte uygulanabilir olduğuna dikkat çekmek gerekmektedir. Weber, modern düşünce üzerine çalışırken sarf ettiği “dünyanın büyüünün yok edilmesi” sözü, rasyonalizme dönüş ve bilginin sekülerleşmesini, mitolojiden ayrışmasını özetlemekteydi. Ne var ki evrensel ve nesnel bilgiye ulaşmakta doğru görünen ve günümüze kadar önemli katkılarla gelişen bu görüş, “dünyaya büyüünü geri vermek” konusunda insanlığı, salt tekinsizimin tuzağına düşmekten kurtarmaktan geçtiğini unutkan hale getirdi. Sözün başına dönecek olursak yaşadığımız iklim çağı ve buna bağlı "zorunlu değişiklikler" kapsamında karşımıza çıkan en önemli sorunlardan biri, erişilebilir, sağlıklı ve sürdürülebilir gıdaya erişimdir. Çünkü barınma ile birlikte bu sorun çözülmedikçe insanlığın geleceğini konuşmak da anlamını kaybetmektedir. Nitekim günümüzde pek çok uluslararası kuruluş, örneğin FAO gıda sorununa çözüm olarak agroekoloji yaklaşımını önermekte ve birçok kuruluşu ve devleti bu yönde teşvik etmektedir. Bilimsel araştırma raporlarına bakıldığında hali hazırda dünyayı besleyenlerinin %70'nin küçük üretici olduğunu düşünürsek ve iklim bozulmasının sebeplerinden birinin de endüstriyel tarım olduğunu hesaplarsak bu önerinin mantıklı olduğunu kabul etmeliyiz. Agroekoloji incelendiğinde, yaklaşımın salt tarımsal uygulamalar ile sınırlı kalmadığını tersine, sorundan etkilenen insan topluluklarını inceleyen sosyolojinin ve karar vermede öncelikleri belirleyen politik ilkelerinin öne çıktığı görülmektedir. Agroekoloji yaklaşımı kapsamında yerel ve küresel düzeyde birçok topluluk oluşumu ile birlikte deneyimler hızla yayılmaktadır. Yeri geldiğinde devletlere ve Ticaret Örgütü gibi kuruluşlara karşı durabilen ve politika üretebilen La Via Campesinia gibi örgütler buna ne güzel örneklerdendir. Buna rağmen agroekolojinin politika ilkelere dair çalışmaların eksik ve sınırlı olduğunun altı çizilmektedir. Buraya kadar değinilen özellikleri ile agroekolojinin, sosyal bilimleri özellikle kamu yönetimi, ekonomi ve sosyoloji disiplinlerini de yakından ilgilendiren temel ilkeleri ile, tüm dünyayı ilgilendiren başta gıda krizinin yanı sıra diğer konularda da değişime, devinime bir katkısı olacağı görüşündeyiz. Bu sebeple yönetim, siyaset ve toplumsal hareketleri, özünde bir tarım hareketi olan agroekolojinin ilkeleri çerçevesinde yeniden yorumlamak ve hatta uygulamaya yönelik daha fazla akademik araştırmalar yapmak geleceğe yönelik önemli bir yatırım olacaktır. Sonuç olarak bu çalışmada, arkeolojik yaklaşımın geliştirilmesinde, uygulanmasında ve yaygınlaştırılmasında kamu yönetimi disiplinden yapılabilecek katkılar ile yaklaşımın kamu yönetimi disiplini içinde yeni bir tartışma ve araştırma alanı açma olanakları tartışılacaktır. Tartışma; kapsamında arkeoloji yaklaşımını

kapsamı ve gelişimi ile birlikte iyi örnek uygulamaları ve sonuçları hakkında bilgi verilen bir sunum üzerine yapılandırılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Agroekoloji, tarımsal politika geliştirme, kamu yönetimi

AN EXAMPLE OF MULTIDISCIPLINARY RESEARCH IN PUBLIC ADMINISTRATION: AGROECOLOGICAL APPROACH AS A MODEL FOR AGRICULTURAL POLICY DEVELOPMENT

Abstract

Under the title, an Example of Multidisciplinary Research in Public Administration: Agroecological Approach as a Model for Agricultural Policy Development, the agroecological approach will be discussed to help open the door to multidisciplinary studies proposed to be developed in the face of new ecological and social problems that force the transformation of research, implementation and scientific publication policy under the discipline of public administration. Agroecology offers a more environmentally, socially and economically sustainable approach to agriculture compared to traditional farming methods. This study aims to demonstrate the importance of agroecology in terms of social, political and agricultural management, to draw attention to the fact that the process of deciding on agricultural policies to be implemented in an era of ecological destruction, climate and food crisis is not only a matter of technical agricultural production, and to draw attention to the importance of the contribution of social sciences to the research that affects the decision-making process. As a result, this study will discuss the contributions that can be made from the discipline of public administration in the development, implementation and dissemination of the agroecological approach and the possibilities of opening a new field of discussion and research within the discipline of public administration. The discussion will be structured around a presentation of the scope and development of the agroecological approach, as well as good practices and results.

Keywords: Agroecology, agricultural policy making, public administration.

MODERN TOPLUMLARDA TÜKETİM MODELLERİNDE DEĞİŞİMİN GEREKLİLİĞİ ÜZERİNE SOSYOLOJİK BİR İNCELEME

Raheb MOHAMMADI GHANBARLOU¹

Özet

Tüketim olgusu, sanayi devriminden sonra önemli ölçüde gelişen ekonomik olgulardan biridir. Bu olgunun doğurduğu sorunlar arasında kaynakların kısıtlı hale gelmesi, çevre kirliliği ve sosyal mesafe, sahte ihtiyaçların doğuşu ve israf gibi bireysel ve toplumsal yanlış davranışların artması sayılabilir. Günümüzde gerçek ihtiyaçların manipüle edilmesi sonucunda bilinçsiz ve gereksiz tüketim olgusu ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla bu sorunun üzerine gidilmesi ve olası çözümlerin üretilmesi hem bireyi hem de toplumu rahatlatacaktır. Bu çalışmanın amacı toplumda ve çeşitli sektörlerde tüketim modellerinin reforma edilmesinin gerekliliği ve önemi üzerinde durmak ve toplumsal zeminde tüketim modellerinde değişimin gerekliliğini ve önemini vurgulamaktır. Çalışmanın öncelikle saha çalışmalarına zemin hazırlayacak bir nitelik taşıdığını söylemek gerekir. Çalışma yöntem açısından bir literatür ve doküman incelemesi ve içerik analizi temelinde tasarlanmıştır. Çalışmada rastlanan ön izlenim; tüketim modellerinde reforma gitmek aslında yaşam göstergelerini iyileştiren, maliyetleri düşüren, adaletin yaygınlaşmasına ve artmasına zemin sağlayan, doğru şekilde kurumsallaşarak mevcut kaynak ve rezervlerin mümkün olduğu kadar doğru kullanılmasını sağlamak yönündedir. Ayrıca kaynakların doğru dağıtılması ilerlemeye ve gelişmeye neden olacaktır. Gerekli tüketim modellerinin inşası kişilerin özellikle ailelerin ve tüm toplumun yaşamında birer kolaylaştırıcı rol oynamış olacaktır.

Anahtar Kavramlar: Tüketim, Tüketim Modelleri, Modern Toplum.

A SOCIOLOGICAL STUDY ON THE NECESSITY OF CHANGE IN CONSUMPTION MODELS IN MODERN SOCIETIES

Abstract

The phenomenon of consumption is one of the economic phenomena that developed significantly after the industrial revolution. The problems caused by this phenomenon include limited resources, environmental pollution and social distance, the emergence of false needs, and the increase in individual and social misbehavi-

¹ Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Gelişim Üniversitesi, İİSBF, Sosyoloji Bölümü. rmohammadi@gelisim.edu.tr. Orcid: 0000-0003-3606-3524

ors such as waste. Today, as a result of manipulating real needs, unconscious and unnecessary consumption has emerged. Therefore, addressing this problem and producing possible solutions will relieve both the individual and the society. The aim of this study is to emphasize the necessity and importance of reforming consumption models in society and various sectors and to emphasize the necessity and importance of change in consumption models on social grounds. It should be said that the study is primarily of a nature that will prepare the ground for field studies. In terms of method, the study was designed on the basis of a literature and document review and content analysis. Preliminary impression found in the study; Reforming consumption models actually aims to improve living standards, reduce costs, provide the basis for the spread and increase of justice, and ensure that existing resources and reserves are used as accurately as possible by institutionalizing them correctly. Additionally, the correct distribution of resources will lead to progress and development. The construction of the necessary consumption models will play a facilitating role in the lives of individuals, especially families, and the entire society.

Keywords: Consumption, Consumption Models, Modern Society.

5018 SAYILI KAMU MALİ YÖNETİMİ VE KONTROL KANUNU KAPSAMINDA İÇ DENETİMİN ETKİNLİĞİ: ÜNİVERSİTE İÇ DENETÇİLERİNE YÖNELİK BİR UYGULAMA

Recep GÜNEŞ¹, Birgül BOZKURT YAZAR²

Özet

Türkiye iç denetim Enstitüsü tanımına göre iç denetim “*bir kurumun faaliyetlerini geliştirmek ve onlara değer katmak amacıyla güden bağımsız ve objektif bir güvence ve danışmanlık faaliyetidir*”. 5018 sayılı kanunu 63. Maddesine göre ise” *İç denetim, kamu idaresinin çalışmalarına değer katmak ve geliştirmek için kaynakların ekonomiklik, etkililik ve verimlilik esaslarına göre yönetilip yönetilmediğini değerlendirmek ve rehberlik yapmak amacıyla yapılan bağımsız, nesnel güvence sağlama ve danışmanlık faaliyetidir*”. Bu bakımdan iç denetimde amaç, riskin etkin yürütülmesi ile kurum hedeflerine ulaşmaya yardımcı olmaktır. Bu amaç, birbirini destekleyen güvence ve danışmanlık hizmetleri ile gerçekleştirecektir. İç denetim faaliyetinin yüksek düzeydeki riskleri makul seviyeye düşürmek için geliştirdiği kontrol sistemlerini yönetime sunması danışmanlık faaliyetidir. Güvence işlevi ise kurumun hedeflerine ulaşması için risk yönetim sürecinin etkinliğinin değerlendirilmesi ve sunulmasını içermektedir. İç denetim yetkinliği ile risk yönetimi, iç kontrolün etkinliği, bilgilerin doğruluğu, varlıkların korunması ve faaliyetlerin sağlıklı olduğuna dair bir güvence verilmektedir. Bu güvence mutlak değil, makul güvencedir.

Profesyonel iç denetim uygulamaları 1950’lerde ortaya çıkmış ve günümüze kadar birçok gelişme kaydetmiştir. İç denetimin başlangıçta temel çalışma alanı muhasebe ve finans iken, daha sonraki dönemlerde kuruluşun tüm faaliyetlerini kapsayacak şekilde yürütülmüştür. 1992 yılı itibarıyla iç denetimde daha çok risk odaklı bir yaklaşım benimsenmiştir. Bu bağlamda denetçilerin kişisel kanaatlerinden ziyade; daha standart yaklaşımlar çerçevesinde riske dayalı bir anlayış yürütülmüştür.

Dinamik bir yapıya sahip olan iç denetim süreci, önceden kontrol odaklı yürütülmekte iken; günümüzde risk yönetimi çerçevesinde kurum hedeflerine ulaşmak ve riskleri yönetmek için öneride bulunmaktadır. Bu süreç teknolojilerin iş yaşantısına

¹ Prof. Dr., Artvin Çoruh Üniversitesi, Bankacılık ve Finans Bölümü, recep.gunes@artvin.edu.tr, ORCID ID: 0000-0003-3813-2749

² Dr. Öğr. Üyesi, Munzur Üniversitesi, Sağlık Yönetimi Bölümü, birgulbozkurt@munzur.edu.tr, ORCID ID: 0000-0003-0126-2638

ve kurum faaliyetlerine yansımaları ile değişmiş, kurum yönetimine bilgi sunmak üzere bilgi teknolojileri denetimleri; yönetimdeki faaliyetlerin etkinliği ve verimliliği değerlendirilerek performansları gelişme amacıyla öneri kapsayan performans denetimleri yürütülmeye başlanmıştır. Teknoloji odaklı faaliyetlerin iç denetim sürecini etkilemesi ile bilgi teknolojileri denetimi de zorunlu bir iç denetim türü olarak uygulamalarda yerini almıştır.

Ülkemizde iç denetim konusunda ilk yasal dayanaklar 1926 tarihli 865 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda (TTK) "Murakıp" başlığı altında iç denetimle ilgili düzenlemelerdir. Daha sonraki yıllarda "Teftiş Heyeti" şeklinde devlete bağlı işletmelerin organizasyon şeması içinde pozisyonlar oluşturmuştur. 1957 yılı 6762 sayılı TTK da benzer tanımlar yapılsa da denetçiler etkin bir rol oynamamıştır. Daha sonraki yıllarda benzer hükümler yer alsa da bankacılık alanında ilk olarak Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'nun (BDDK) 1999, 2001 ve 2006 yıllarında yayımladığı yönetmeliklerle bankaların iç denetim sistemleri konusunda önemli gelişmeler yaşanmıştır. 2005'te çıkarılan 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nda "İç Sistemler" adı altında iç kontrol, denetim, risk yönetim sistemleri kavramları tanımlanmıştır. İlgili yönetmelik 2014 yılına kadar iki kez güncellenmiş ve daha sonraki yıllarda çeşitli düzenlemeler yapılarak iç denetimin öneminin kavranması, denetim komitesi üyelerinin vasıfları vb. hususlar belirtilmiştir.

Yukarıdaki açıklamalardaki çeşitli yönetmeliklerle beraber ülkemizde 1995 yılında kurulan İç Denetim Enstitüsü (İDE) iç denetim alanında önemli bir mesleki otorite olmuştur. 1998 yılında enstitünün ismi Bakanlar Kurulu kararı ile Türkiye İç Denetim Enstitüsü (TİDE) olarak onaylanmıştır. Enstitü, İIA ile sürekli bilgi alışverişi içinde olmuş ve meslekle ilgili önemli düzenlemeler olan Uluslararası İç Denetim Standartları ve Etik kuralları yayınlamıştır. Enstitüde iç denetim alanında birçok bilimsel etkinlik düzenlenmekte ve sertifikalı iç denetçi unvanı için sınavlar düzenlenmektedir. Enstitü, İIA ve Avrupa İç Denetim Enstitüsü Konfederasyonu'na (European Confederation of Institutes of Internal Auditing- ECIIA) üyedir.

İç denetim faaliyeti kamu sektöründe de son yıllarda önemli bir mekanizma haline gelmiştir. Bu bağlamda denetimin kamu yönetişiminin köşe taşı olduğu söylenebilir. Esasen iç denetimin temelleri özel sektör gelişimleri çerçevesinde belirlenmiştir. Özel sektör kurumları tarafından benimsenen çağdaş yönetim anlayışı içinde yer alan iç denetim faaliyeti, kamu sektörüne de uyarlanarak kurumsal kazanımların anlamlı ve somut bir şekilde ortaya çıkmasını hızlandırmıştır. Daha çok kamuda kullanılan teftiş kavramı iç denetimden farklı olarak yaptırım gücüne (soruşturma, işten atılma, el çektirme vb) sahipken, iç denetim herhangi bir kasıt olup olmadığı ile ilgili olarak üst yönetime bilgi vermeyi ifade etmektedir. Dolayısıyla iç denetimin özel sektöre sağladığı somut katma değer kamu sektöründe de yakalanması için daha proaktif yaklaşımlar sergilenmelidir. Bu bağlamda ülkemizde kamu iç denetim faaliyetlerinin uyumlaştırılması kapsamında Maliye Bakanlığı bünyesinde 24.12.2003 tarih ve 25326 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun verdiği yetkiye istinaden kamu idarelerinin

iç denetim sistemlerini izlemek, bağımsız ve tarafsız bir organ olarak hizmet vermek üzere İç Denetim Koordinasyon Kurulu (İDKK) kurulmuştur.

Bu çalışmada 5018 Sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu kapsamında iç denetimin etkinliğinin tespit edilmesine yönelik üniversite iç denetçilerine yönelik bir uygulama yapılacaktır. Çalışmanın amacı 5018 sayılı kanun kapsamında üniversitelerde iç denetimin faaliyetlerinin etkinliği değerlendirilmesidir. Bu sayede tespit edilen eksikliklerin giderilmesi yönünde çeşitli öneriler sunulması planlanmaktadır. Çalışma teorik ve uygulama olmak üzere temel iki bölümden oluşmaktadır. Teorik bölümde iç denetim kavramı, 5018 sayılı kanun ile ilgili genel bilgiler, kamu sektöründe iç denetimin durumu ile ilgili genel bilgiler verilmesinin ardından; uygulama bölümünde Uluslararası İç Denetim Enstitüsü tarafından yayımlanan “Kamu Sektörü Yönetişiminde Denetimin Rolü” çalışmasında yer alan kamu iç denetimin etkinliği için gerekli dokuz unsur olan bağımsızlık, yasal zorunluluk, yeterli kaynak, iç denetim yönetici yetkiliği, objektiflik, yetkinlik, paydaş desteği, mesleki standartlar ile literatürde yer alan çalışmalardan yararlanılarak hazırlanan anket formu iç denetçilere uygulanmıştır. Bu sayede çalışmada üniversitelerde iç denetim faaliyetinin etkinliğinin değerlendirilmesi ve iç deneticiler-hizmet kullanıcılarının beklentilere yönelik değerlendirme ve sonuçlara yer verilecektir.

Anahtar Kelimeler: İç Denetim, 5018 Sayılı Kanun, Üniversite İç Denetçileri.

EFFECTIVENESS OF INTERNAL AUDIT UNDER THE PUBLIC FINANCIAL MANAGEMENT AND CONTROL LAW NO. 5018: AN APPLICATION FOR UNIVERSITY INTERNAL AUDITORS

Abstract

Internal audit is an independent and objective assurance and consulting activity aimed at improving the activities of an institution and adding value to them. While the concept of inspection, which is mostly used in public sector, has the power of sanction (investigation, dismissal, confiscation, etc.) unlike internal audit, internal audit refers to providing information to senior management about whether there is any intent.

The internal audit activity, which is included in the modern management approach adopted by private sector institutions, has been adapted to the public sector and accelerated the emergence of corporate achievements in a meaningful and concrete way. Therefore, more proactive approaches should be exhibited in order to capture the tangible added value that internal audit provides to the private sector in the public sector as well.

In this study, an application will be made for university internal auditors to determine the effectiveness of internal audit within the scope of the Public Financial Management and Control Law No. 5018. The aim of the study is to evaluate the effectiveness of internal audit activities at universities within the scope of law No.

5018. In this way, it is planned to present various suggestions for the elimination of the identified deficiencies.

The study consists of two basic parts, theoretical and practical parts. In the theoretical section, the concept of internal audit, general information about the law No. 5018, general information about the state of internal audit in the public sector were given. In the application section, the questionnaire prepared by using the studies in the literature with independence, legal obligation, sufficient resources, internal audit executive authority, objectivity, competence, stakeholder support, professional standards, which are the nine elements necessary for the effectiveness of public internal audit in the study “The Role of Audit in Public Sector Governance” published by the International Institute of Internal Audit, was applied to internal auditors. In this way, the study will include the evaluation of the effectiveness of internal audit activities at universities and the evaluation and results of the expectations of internal auditors-service users.

Keywords: Internal Audit, Law No. 5018, University Internal Auditors.

MAHALLE MUHTARLIĞI: GELENEK SORGULAMA KISKACINDA

Refik YASLIKAYA¹, Damla YOZGAT²

Özet

Türk idare yapısının merkezi yönetim ve yerel yönetim olmak üzere iki temel yapı taşı vardır. Yerel yönetimler; belirli bir coğrafi alanda yaşayan insanların mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulmuş, karar organları doğrudan halk tarafından seçilen tüzel kişiliklerdir. Yerel yönetim birimleri ise il özel idaresi, belediye ve köylerden oluşmaktadır. 5393 sayılı Belediye yasasının içinde düzenlenmiş mahalle ise "belediye sınırları içinde, ihtiyaç ve öncelikleri benzer özellikler gösteren ve sakinleri arasında komşuluk ilişkisi bulunan idarî birim" olarak tanımlanmaktadır. Başka bir deyişle mevzuatımızda mahalle bir yerel yönetim birimi olarak tanımlanmamaktadır. Ancak mahalle muhtarları seçim yoluyla görev başına gelmektedir.

Yerel yönetim birimi olarak tanımlanan ve 442 sayılı kanunla düzenlenen Köy yönetiminin yürütme organı da muhtardır. O da seçimle göreve gelmektedir. İki muhtarlık arasındaki benzerlikler bununla da sınırlı değildir. Her ikisi de yerel seçimlerle göreve gelmekte, ikisi de 5 yıl görev yapmakta her ikisi de bir ihtiyar heyetiyle çalışmaktadır. Görevleri itibarıyla da aralarında pek çok benzerlik bulunmaktadır. Ancak mahallenin tüzel kişiliğinin olmaması mahalle ile köyü yönetsel olarak kesin biçimde ayırmaktadır. Tüzel kişiliği olan köyün bütçe yapma zorunluluğu varken mahallenin böyle bir zorunluluğu yoktur. Dolayısıyla köyün sahip olduğu bazı mali kaynaklara (imece, salma gibi) mahalleler sahip değildir. Mahalleyi temsilen muhtar çeşitli toplantılara katılabilir de mahalle aleyhine dava açılmamakta; doğal olarak da mahalle muhtarı mahallesini mahkemede temsil edememektedir.

Osmanlı İmparatorluğu'nda muhtarlık teşkilatı ilk olarak 1829 yılında İstanbul'da kurulmuştur. Bu gelişmenin arkasında yeniçeri ocağının kaldırılması sonrası şehir ve kasabaların güvenliğini sağlama endişesi yanında, mahalleleri yönetme isteği yatmaktadır. İlk mahalle muhtarları Bab-ı Ali tarafından atanmıştır. İstanbul dışında muhtarlık teşkilatı ise ilk olarak 1833 yılında Kastamonu'nun Taşköprü ilçesinde kurulmuştur. Mahalleye yönelik ilk yasal düzenleme 1864 yılında "Teşkil-i Vi-

¹ Doç. Dr., Kırıkkale Üniversitesi İİBF Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, refik@kku.edu.tr, ORCID: 0000-0002-4419-2388

² Yüksek Lisans Öğrencisi, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, damlayzgt03@mail.com.tr, ORCID: 0009-0002-2372-5402

layet Nizamnamesi" ile yapılmış; nizamnameyle mahalle muhtar ve ihtiyar heyetinden oluşan bir birim olarak tanımlanmıştır. 1913 yılında "İdare-i Umumiye Vilayet Kanunu Muvakkatı" ile mahalle yönetimlerine hukuken son verilmiştir. Ancak mahalle yönetimleri fiili olarak varlıklarını sürdürmeye devam etmişlerdir. 1933 yılında yasal dayanağı olmadığı ve gerekli görülmediği için 2295 sayılı "Şehir ve Kasabalarda Muhtarlığın İlgasına Dair Kanun"la bir kez daha kaldırılan mahalle yönetimine ilişkin son düzenleme, 1944 yılında yapılmıştır. Bugün hala yürürlükte olan 4541 sayılı "Şehir ve Kasabalarda Mahalle Muhtar ve İhtiyar Heyetleri Teşkiline Dair Kanun" çıkarılarak, mahalle muhtarlığı yeniden yasal güvenceye kavuşturulmuştur.

Geçmişi Osmanlıya dayanan köklü bir tarihi olan muhtarlık kurumunun varlığı bugün pek çok açıdan sorgulanmaya başlanmıştır. Bu sorgulamaların bir boyutunu, mahalle muhtarlıklarının görev tanımları oluşturmaktadır. İlgili kanunda pek çok görev sayılmasına rağmen, bu görevlerin, genellikle merkezi idare ve belediye yönetimleri ile mahalle arasında bir köprü görevi görmek şeklinde olduğunu söyleyebiliriz. 1944'lü yılların toplumsal yapısı, eğitim düzeyi, köyden kente göç hızı düşünüldüğünde oldukça anlamlı olan bu görevlerin büyük bir kısmı bugün anlamını yitirmiştir. Sorgulamaların ikinci boyutu da aslında ilk boyutu tamamlar niteliktedir. Gelişen teknolojiyle birlikte muhtarlar eliyle yürütülen hizmetlerin önemli kısmı (ikametgah il mühaberi vermek, nüfus cüzdan örneği hazırlamak gibi) E-Devlet Kapısı gibi uygulamalar yoluyla elde edilebilir hale gelmiştir. Merkezi idare ile olan ilişkilerin de birçoğu yine internet sayfaları üzerinden yürütülmeye başlanmıştır. Öyle ki kamu kurumlarına ya da idarecilerine yönelik şikayetler bile bugün CİMER uygulaması aracılığıyla hızlı bir şekilde iletilebilmektedir. Başka bir deyişle ortaya çıktığı dönemin koşullarında önemli işlevlere sahip mahalle muhtarlığı kurumunun bugün artık gücü zayıflamaya başlamıştır.

Bu bildirinin amacı mahalle muhtarlığına yönelik algının sosyal medyaya yansıyan yüzünün tespit edilmesidir. **Bu amaçla** Twitter üzerinde 326 farklı hesaptan 503 paylaşım, herhangi zaman dilimine bağlı kalınmaksızın incelenmiş ve içerik çözümlemesi yöntemiyle analiz edilmiştir. Analizde tekrar eden sözcükler, cümleler ve kalıplar kategorik olarak sınıflandırılmıştır.

Mahalle muhtarlığına yönelik algı esas olarak iki boyutta ortaya çıkmaktadır. Paylaşımların görece az kısmında muhtarlık kurumunun varlığı gerekli görülürken, gereksiz görenler çok daha büyük bir kitleyi oluşturmaktadır. Ancak pek çok sosyal medya kullanıcısı tarafından mahalle muhtarlığı ve köy muhtarlığı arasında bir ayrım yapılmadığı görülmektedir. Muhtarlığı gerekli görmeyenlerin büyük bir kısmı iki muhtarlığa da karşı görüş belirtmektedir. Bazı sosyal medya hesaplarından yapılan paylaşımlarda ise ikisi arasında ayrım yapılarak köy muhtarlığına hala ihtiyaç duyulduğu ancak mahalle muhtarlığının gereksiz olduğu ifade edilmektedir. Tüm görüşler, gerekçeleri ile birlikte kategorik olarak aşağıda sınıflandırılmıştır

- **Mahalle muhtarlığını gerekli görmeyenler** incelenen paylaşımlar içinde %72'yi oluşturmaktadır. Bu grubun gerekçeleri temelde dört ana vurgu üzerinde yoğunlaşmaktadır. Bunlar:
 - Muhtarlığın yerine getireceği görevlerin muhtarlığa gitmeden, telefonlardan bilgisayarlardan halledilebildiği,
 - Muhtarlığa gitmeden YSK'nın internet sayfasından seçim listelerinin görüntülenebildiği
 - Kentsel alanlarda yer alan kırsal mahalleler haricinde muhtarın aktif çalışmasını gerektirecek bir görevinin olmadığı,
 - İhtiyaç sahibi mahalleliye ulaştırılan yardımların dağıtılmasında kayırmacılık yaptıklarıdır.
- Mahalle muhtarlığını gerekli görmeyenler yukarıdaki gerekçeler yanında, muhtarların gereksiz yere maaş aldıkları; bütçe üzerinde yük oluşturdıkları; muhtara verilen maaş ya da silah taşıma ruhsatına sahip olabildikleri için bu göreve gelmek istediklerini de eleştirileri arasına yerleştirmektedir.
- **Mahalle muhtarlığını gerekli görenler** incelenen paylaşımlar içinde %23'lük bir ağırlığa sahiptir. Bu grubun gerekçeleri gerekli görmeyenlere göre daha fazla başlık altında toplanabilmektedir. Bunlar:
 - Mahallede oturan yaşlı insanların teknolojiyi kullanmakta zorluk çektikleri için işlerini muhtarlığa giderek halledebildikleri ve muhtarlığı güvenli bir durak olarak gördükleri,
 - Muhtarın mahallede yaşayan ihtiyaç sahiplerini kurumlara bildirdiği ya da kurumlara ve sosyal yardımlaşmaya başvurmayı bilmeyenleri yönlendirdiği,
 - Mahallede yaşayan kişileri tanıdığı için o mahalle hakkında bilgi verecek en yetkili kişi olduğu,
 - Vatandaşlar arasında çıkan sorunları yargıya taşınmadan çözebildiği,
 - Mahallelinin dertlerini sıkıntılarını paylaşabileceği kapısını çalıp şikayetlerini bildireceği bir yer olduğu,
 - Mahalleyi belediye nezdinde temsil ettiği,
 - Mahalleye yapılacak hizmetlerin belirlenmesinde etkili olduğu,
 - Mahalle sakinlerine gelen tebligatları ve icra kağıtlarını alarak onlara ulaştırabildiği,
 - Olağanüstü durumlarda (deprem, sel, yangın vb.) mahalleyi organize edecek en uygun kişinin muhtar olduğu.
- **Mahalle muhtarlığını gerekli görmekle birlikte Köy muhtarlığını gerekli görenler** incelenen paylaşımlar içinde %5'lük bir ağırlık oluşturmaktadır. Bu paylaşımlarda esas olarak köylerde yaşayan vatandaşların ihtiyaç ve isteklerinin kentsel alanlardaki mahallelerden farklı olduğu üzerinde durulmaktadır. Bunun

yanında köylerin varlıklarını sürdürebilmesi ve bazı köy giderleri (yol, çeşme yapımı, köye su getirilmesi, caminin bakım onarımı gibi) için ihtiyaç duyulan gelirlerin ancak köy muhtarları eliyle toplanabileceğine de dikkat çekilmektedir.

Bulgular en azından sosyal medya hesaplarına yansıyan boyutuyla muhtarlık kurumuna karşı bir algının açık bir şekilde ortaya olduğunu göstermektedir. Öte yandan gerek muhtarlık kurumunu gerekli görenlerin gerekçeleri, gerekse idarenin sürekliliği açısından mahalle muhtarlığına bir gereksinim olduğu da açıktır. Algı ile gerçeklik arasındaki uçurum ilk olarak mahalle muhtarlığına ilişkin yeni bir yasal düzenlemenin gerekliliğini ortaya koymaktadır. Yasal düzenlemede, mahalle muhtarlığı görevlerinin 2000’li yıllar Türkiye’sine göre yeniden tasarlanması, ardından da bu kuruma yönelik negatif algıyı giderecek tedbirlerin alınması uygun bir kamu politikası olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Mahalle, Mahalle Muhtarlığı, Yerel Siyaset.

NEIGHBORHOOD HEADMAN TRADITION UNDER INTERROGATION

Abstract

The institution of neighbourhood mukhtars, which has a long history, acts as a bridge between the residents of the neighbourhood and the central administration and municipal administration by determining the needs and wishes of the residents. However, as the social structure has changed over the years and the level of education and technological developments have increased, the functions of neighbourhood mukhtars have decreased. In fact, today, it has become an institution whose existence and effectiveness is a matter of debate. The aim of this paper is to determine the social media perception of neighbourhood mukhtars by using the content analysis method without being bound to a specific time period. The study reveals that perceptions of neighbourhood mukhtars reflect three different perspectives. While some social media users think that neighbourhood mukhtars are necessary, a larger majority think that they are unnecessary. A small number of people in between the two groups distinguish between neighbourhood mukhtars and village mukhtars, stating that the needs and wishes in villages differ from those of neighbourhoods in urban areas, and that neighbourhood mukhtarships should be abolished but village mukhtarships should continue. All these different views are categorised and explained in the paper together with their justifications. As a result, the paper argues that the institution of neighbourhood mukhtars should be reorganised according to the changing social structure.

Keywords: Neighbourhood, Neighbourhood headsman’s Office, Local politics.

KİRLENMİŞ KOLTUKLAR: YEREL SİYASETTEKİ YOZLAŞMA ALGISININ TÜRK SİNEMASINA YANSIMALARI

Refik YASLIKAYA¹, Saadet GADİRİ NİŞLİ²

Özet

Sinema, bir eğlence yöntemi, bir sanat dalı olmanın yanında aynı zamanda topluma ışık tutan, ondan beslenen hatta yeri geldikçe onu besleyen/etkileyen sosyolojik bir araçtır. Sinema filmlerinin konusunu oluşturan hikayeler, bireysel düzeyde arzuları, dünyaya bakış açılarını ve kimlikleri yansıtırken, toplumsal bazda kültürler, çatışmalar, benzerlik ve farklılıklar ile bireyseli aşan dinamikler sahneye yansıtılır. Sinema tüm bu yönleriyle aslında bir pencere görevi görür. İnsana insani olanı yansıtır.

Yerel siyaset, görece az örnek içermesine rağmen sinemanın konuları arasındadır. Yerel siyaset temalı sinema filmleri de yukarıda sözü edilen pencere gibi bize bizi anlatır. Adayların stratejileri, entrikaları, yolsuzlukları, güç mücadeleleri bir filmin içeriğinden spoiler vermesi gibi siyaset sahnesinden bilgiler verir. Bu bilgilerle yerel siyaseti bir film gibi okumak mümkündür. Politik figürlerin hayatları, motivasyonları, halkı etkileme şekli sinema filmlerindeki karakterlerin, film boyunca kendini izlettirme çabasıyla; politikacının imajının şekillenmesi ve seçmen üzerinde bıraktığı etki, filmlerdeki karakterlerin gelişimiyle; siyaset sahnesine çıkanların kendilerini seçmen kitlesine yansıtma biçimleri, filmlerde görsel öğelerin de kullanıldığı film atmosferi ile benzerlik göstermektedir. Bu benzerliklerin arkasında büyük ölçüde yönetmenin izleyiciyi, politik figürlerin ise seçmenini etkileme amacı yatmaktadır.

Sinema içerikleri bilimsellik taşımasa da akademik çalışmalar için zengin veriler barındırmaktadır. **Bu bildirinin amacı** yerel siyaset temalı filmleri yozlaşma kavramı çerçevesinde analiz etmek ve siyasetteki yozlaşma algısının Türk sinemasına yansımalarını ortaya koymaktır. **Yöntem olarak** nitel araştırma yöntemi seçilmiştir. Bu çerçevede Türk sinemasından yerel siyasetteki yozlaşmaya dair sahneler içeren altı film incelenerek betimsel analiz yapılmıştır. Sözü edilen filmler Selamsız Badosu (1988), Sayın Başkan (1990), Hükümet Kadın (2013), Hükümet Kadın 2 (2013), Dursun Çavuş (2014) ve Nasipse Adayız (2020) filmleridir. Filmler yal-

¹ Doç. Dr., Kırıkkale Üniversitesi İİBF Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, refik@kku.edu.tr, ORCID: 0000-0002-4419-2388

² Yüksek Lisans Öğrencisi, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kentleşme ve Çevre Sorunları A.B.D., gadirisaadet@gmail.com, ORCID: 0000-0002-7901-9606

nızca sahneleri özelinde değil alt metinleri ile de değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmede ise yorumlamacı analiz yöntemi kullanılmıştır.

Literatürde yozlaşma kavramı, kamu yönetimindeki farklı türlerdeki yolsuzluk biçimlerinin bir toplamı olarak değerlendirilmektedir. Başka bir deyişle rüşvet, adam kayırmacılık, torpil, partizanlık, yandaşlık, oy ticareti gibi pek çok usulsüzlük yolsuzluk kavramıyla tanımlanırken, yolsuzluğun yol olduğu düzen yozlaşma kavramıyla anlatılmaktadır. Bildiri içinde de yozlaşma kavramı, yerel siyasetin, varlık gerekçesiyle ters düşmesi, amacından sapması ya da değerlerinin bozulması anlamında kullanılmıştır. Ancak betimsel analizler tekil yolsuzluk örnekleri üzerinden değerlendirilmiştir.

Hükümet Kadın (2013)

Sermiyan Midyat'ın yönetmenliğini ve senaristliğini yaptığı, aynı zamanda başrol olarak oynadığı 2013 yapımı olan *Hükümet Kadın*, Midyat'ta belediye başkanı olan bir kadının yaşadığı olayları konu alan bir komedi filmidir. Film, belediye başkanının eşi olan, okuma yazma bilmeyen Xate'nin, eşi öldükten sonra belediye başkanı olduğu süreci konu almaktadır. Film toplumsal dinamikler yanında yerel siyasetin dinamiklerine de yer vermesiyle dikkat çekmektedir.

Filmin merkezindeki konulardan biri ilçede yaşanan su sorunudur. Film bu soruna çözüm üretmek için farklı inançlardan insanların yağmur duası yaptığı bir sahneyle başlamakta, su sorununu çözmek ve ilçeye su getirmek için çareler arayan belediye başkanının etrafında devam etmektedir.

Su sorununun en büyük sebebi boruları döşeyecek olan işçilerin çalışıyormuş gibi yapması ama çalışmamasıdır. Xate, ilk olarak şöförü İkrâm'ı boru müdürü olarak atar. Ancak yeni sorunlarla karşılaşır. Boruların geçeceği yerden demir yolu hattı, alternatif güzergahtan ise karayolu geçmektedir. Boruları Faruk'un evi etrafından geçirmeyi düşünürler ancak borular yeterli gelmez. Faruk, belediye başkanı olmak istediğinden Xate ile öncesinde sorun yaşamış ve Xate'nin okuma yazma bilmediğini Ankara'ya ilettiği bir telgrafta bildirmiştir. Bu da boruları Faruk'un arazisi üzerinden geçirmeyi imkansızlaştırır.

İkrâm, belediye başkanı Xate'ye “valilikten daha fazla boru alamayacağını” söyler. Bunun üzerine Xate, Ankara'ya telgraf çektirir. Fakat cevap gelmez. Ankara ve Midyat arasındaki kopukluk Xate'nin telgrafına dönüş yapılmamasıyla filme yansıtılır. Filmin bu sekansları merkez yerel ilişkilerine de ışık tutması açısından önemlidir. Filmin alt metni bu bu sekanslarda merkezin yerelin taleplerine çoğunlukla duyarsız kaldığı ve yerele aktarılan kaynakların çoğu kez yetersiz olduğu şeklinde okunabilir.

Sonrasında valiliğin verdiği büyük baş hayvanlar satılarak borular alınır. Xate ve Faruk arasındaki gerilim nedeniyle Faruk'un evinin bulunduğu güzergahı değerlendiremezler ve su borularını evin altından geçirirler.

Film özelinde belediye başkanının doğrudan yolsuzluk yaptığına yönelik vurgular yoktur. Ancak ihtiyaç duyulan boruların yeterli sayıda olmaması karşısında, Valiliğin başka amaçla gönderdiği hayvanların satılarak başka bir iş için kullanılması usulsüz bir yöntemdir. Film bu usulsüzlüğü yerele gönderilen kaynakların yetersizliği ile meşrulaştırmaktadır.

Xate'nin kocasının vefatından sonra belediye başkanı olması da usulsüz bir yöntemle gerçekleştirilir. Belediye başkanının ölümünden sonra hukukten belediye meclisi içinden bir başkan seçilmesi gerekirken yeni bir seçim yapılmaz. Xate'nin kocası olan eski belediye başkanının soyadının yazılı olduğu seçim pusulaları yeniden seçim yapılmış gibi sayılır ve Xate belediye başkanı olur. Film ana konusu olarak bile -film içinde her ne kadar sempatik olarak gösterilse de- bir usulsüzlük/yolsuzluk üzerine kurgulanmıştır.

Filmdeki bir diğer yolsuzluk örneği ise Xate'nin okuma yazma bilmemesinden kaynaklanmaktadır. Xate, her belediyeye gittiğinde oğullarından birini yanına alır. İzinler ve ruhsatların olduğu evrakları okuyamadığı için oğullarının gösterdiği evraklara parmak basarak onay verir. Oğulları ise tanıdıkları arkadaşlarının evrak işlemlerini Xate'ye yaptırırlar diğer evrakları erteletirler. Bunun sonucu olarak aynı alana dört farklı bina için izin verilmiş olur. Xate oğullarıyla konuşur ve onlara “*Siz belediyeyi arkadaşlarınıza peşkeş mi çekiyorsunuz?*” şeklinde sitem eder. Belediyedeki bu yozlaşmanın ana sebebi kişisel ilişkiler sebebiyle, her kardeşin kendi çıkarı dolayısıyla tanıdıklarının işlerini halletmeye çalışmalarıdır. Filmdeki kardeşler bu yozlaşma türünde kişilerin tapu-ruhsat vs. gibi işlerini usulsüzce çözmeye çalışmaktadırlar. Filmin bu sahnelerindeki yozlaşma şekli, eş-dost kayırmacılığa örnek niteliktedir.

Anahtar Kelimeler: Yozlaşma, sinema, yerel siyaset

UNCLEAN SEATS: CORRUPTION IN LOCAL POLITICS REFLECTIONS OF ITS PERCEPTION ON TURKISH CINEMA

Abstract

Cinema is a method of entertainment, a branch of art, but also a sociological tool that sheds light on society, feeds on it or even nourishes/influences it as it comes to its place. The stories that make up the subject of cinema films reflect desires, perspectives and identities on an individual level, while cultures, conflicts, similarities and differences and dynamics that transcend the individual are reflected on the scene on a social basis. Cinema in all of these aspects actually acts as a window. It reflects human to human. Local politics, although it contains relatively few examples, is among the subjects of cinema. Candidates' strategies, intrigues, corruption, power struggles provide information from the political scene, such as giving spoilers from the content of a film. With this information, it is possible to read local politics like a movie. The qualitative research method was selected as a method. Within this framework, six films containing scenes from Turkish cinema about

corruption in local politics were examined and descriptive analysis was carried out. The mentioned films are *Selamsız Badosu* (1988), *Sayın Başkan* (1990), *Hükümet Kadın* (2013), *Hükümet Kadın 2* (2013), *Dursun Çavuş* (2014) and *Nasipse Adayız* (2020). The films were evaluated not only by their scenes but also by their subtexts. In this evaluation, the method of interpreter analysis was used. In the literature, the concept of corruption is considered as a sum total of different forms of corruption in public administration. In the paper, the concept of corruption has been used in the sense of the inversion of local politics on the grounds of existence, its deviation from its purpose or the deterioration of its values. However, descriptive analyses were evaluated on individual instances of corruption.

Keywords: Corruption, Cinema, Local politics

KAMU HİZMETLERİNİN İFASINDA YAPAY ZEKÂ VE KAMU YÖNETİMİNE ETKİSİ

Reha BAYANSAR¹

Özet

Tüm dünyayı kısa sürede etkisi altına alan teknolojik gelişmeler, bireysel yaşamdan toplumsal yaşama kadar çok geniş bir çevreyi etkilemektedir. Buna bağlı olarak yaşanan bu teknolojik gelişmeler neticesinde ortaya çıkan değişim ve dönüşüm hareketleri, kamu yönetimi özelinde kamu hizmetlerine ilişkin yapısal ve işlevsel süreçler üzerinden yeniden düşünülmesini gerektirmektedir. Günümüzde Endüstri 4.0 ve Toplum 5.0 konuları hayatın hemen her alanında kendine bir yer açmıştır ve etki alanını hayli genişletmektedir. Bu genişleme doğal olarak özel sektörde faaliyet gösteren, mal ve hizmet üretimi noktasında önemli bir yeri olan şirketleri etkilediği kadar temel motivasyonu kamu yararını maksimize etmek olan kamu yönetimini de yakından ilgilendirmektedir. Her ne kadar kamu hizmetleri hem kamu yönetimi hem de onun gözetimindeki ve denetimindeki özel kişilerce görülebilse de bu hizmetlerin sağlanmasında kamu yönetimi başat rol oynamaktadır. Bununla birlikte yine kamu hizmetlerinin iki temel aktörü olan kamu yönetimi ve özel kişilerin kamu hizmetlerinin ifasında göz önünde bulundurmaları gereken önemli ilkelerden biri de değişkenliktir ve bu ilke her geçen gün önemini artırmaktadır. Bunun temel sebebi ise bilimsel ve teknolojik gelişmelerin çıktısı olarak zaman yönetimi ve enerji kullanımında etkinlik ve verimlilik arayışlarının artmasıdır.

Kaynakları her geçen gün daha da kısıtlı hale gelen dünyamızda, kamu hizmetlerine ilişkin etkililik, verimlilik ve ekonomiklik arayışları ülkelerin gündemlerini daha fazla meşgul etmeye başlamıştır. Bilimsel ve teknolojik gelişmeler, yönetim sistemlerini de etkilemekte daha az maliyetli bir hizmet anlayışının hayata geçmesinde etkili olmaktadır. Yirmi birinci yüzyılın başından itibaren etki alanını hayli genişleten dijitalleşme uygulamaları, kamu yönetimine, görev ve sorumluluklar bağlamında daha hızlı, etkin, verimli, ekonomik, ulaşılabilir ve günün şartlarına göre değişken olabilme ödevini yüklemektedir. Buradan hareketle kamu yönetiminin teknolojik gelişmeleri takip etme ve kamu hizmetlerine entegre edebilme gibi bir rolü daha ortaya çıkmaktadır. Çünkü teknolojik gelişmeler ve dijitalleşmeye bağlı yenilikler gerek kanuni düzenlemeleri gerekse yapı ve işleyiş bağlamındaki takip edilen yöntemleri yetersiz hale getirmektedir.

Dünyanın dört bir yanındaki ülkeler faaliyetlerini iyileştirmeye ve hizmet maliyetlerini düşürmeye çalışmaktadır. Buna bağlı olarak da teknolojilerin idari ve operas-

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, Ankara- Türkiye, r.bayansar@hvv.edu.tr

yonel sistemlere uygulanması konusu birçok ülke için önem arz etmektedir. Bu hedeflere ulaşmak için ülkeler, araçları takip etmek ve harcamaları kontrol etmek amacıyla dijital çağın bir gerekliliği olan kablosuz sistemleri kullanmaya yönelmişlerdir. Bu tür sistemlerin kullanımında verimlilik, etkinlik ve azaltılmış maliyetler hedeflenmektedir. Kamu hizmetlerinin sağlanması konusunda planlama aşamasından geri bildirim alma aşamasına kadar birçok sürecin varlığı göz önüne alındığında önümüzdeki süreçte yapay zekânın bu süreçte karar verme ve uygulamalar noktasında da etken olacağı düşünülmektedir. Bununla birlikte yine aynı süreçler içerisinde bazı risklerin ve tehlikelerinde olabileceği ifade edilmelidir. Zira bu risklerin ortaya çıkmasında kamu yönetiminin özel sektör kadar esnek bir yapıya sahip olmamasından kaynaklanmaktadır.

Günümüzde yapay zekâ adından oldukça fazla söz ettirmektedir. Daha çok yazılım ve yatırım alanlarında varlık gösterse de yapay zekâ tıpkı dünyadaki diğer alanları etkileyen teknolojik gelişmeler gibi hayatımızın hemen her alanında varlık gösterecek bir konu olmaya namzettir. Zira son dönemlerde yapay zekânın dâhil olduğu süreçler ve işlemler oldukça şaşırtıcı sonuçlar vermektedir. Bu konunun içinde yaşadığımız dönemin en önemli meselelerinden birisi hâline getiren nokta ise örüntü ve kategorileri tespit edebilmek için yoğun veri kullanılan ve kendi kendine öğrenebilen algoritmalar olmasından kaynaklanmasıdır. Nitekim yapay zekâ hakkında çalışmalar yürüten aktörlerin “veri, dijital çağın petrolüdür” anlayışını benimsemeleri de bunu açıkça göstermektedir.

Alan Mathison Turing, 1950 yılında yayımladığı “Computing Machinery and Intelligence” adlı makalesine “Makineler düşünebilir mi?” sorusunu sorarak başlıyor. Turing’in bu sorusunun üzerinden 47 yıl geçtikten sonra IBM tarafından geliştirilen ve esas özelliği hamleleri kısa sürede hesaplayabilen bir bilgisayar programı (Deep Blue), dünya satranç şampiyonu Garry Kasparov’u mağlup ediyor. Yarım asır önce sorulan bir soru ve 1997 yılında vuku bulan makinenin insana galip gelmesi olayı, yapay zekâ konusuna tutulan projeksiyonların şiddetlenmesine ve yeni soruların sorulmasına da büyük ölçüde ortam hazırlamıştır.

Yapay zekâ sistemleri, girilen veriler doğrultusunda ve daha önceden işlenen verilere dayalı olarak hızlı sonuçlar üretmesi, kamu hizmetlerine yönelik planlama ve uygulama aşamalarında entegrasyonunu kaçınılmaz hale getirmektedir. Buradan hareketle algoritmalarla dayalı alınacak kararların kamu yönetiminin yöneticileri başta olmak üzere kamu personelinden beklenen kararların yerini alabileceği düşünülmektedir. Temel çıktısı etkinlik, verimlilik ve ekonomiklik olan yapay zekâ sistemlerinin getirileri, çok uzun bir süredir kamu yönetimi alanında yapılan çalışmalara da konu olmuştur. Dolayısıyla yapay zekâ sistemleri sayesinde kamu yönetiminin hantal ve maliyetli görülen yönlerine katkı sağlayacağı tartışmasız bir şekilde kabul edilmektedir. Fakat yapay zekânın kamu yönetimine yapı ve işleyiş boyutlarında sağlayacağı yararlar daha çok gündeme getirilirken konuya masanın diğer tarafından da bakılması gerekmektedir. Zira kamu personeline ilişkin temel hak ve özgürlüklerinin korunması, tarafsızlık ve eşitlik ilkesinin gözetilmesi, kişi-

sel verilerin korunması ve yine yapay zekâ sistemlerinin grup olasılığına dayalı kapalı kutu yapısına sahip olması gibi tehditlerinin de göz ardı edilmemesi gerekmektedir. Dolayısıyla yapay zekâ sistemlerine tek başına yararlı veya zararlı pence-resinden bakmak isabetli bir tutum değildir.

Anahtar Kelimeler: Kamu Yönetimi, Kamu Hizmeti, Yapay Zekâ, Dijitalleşme

IN PROVIDING PUBLIC SERVICES ARTIFICIAL INTELLIGENCE AND ITS IMPACT ON PUBLIC ADMINISTRATION

Abstract

In our world, where resources are becoming more limited day by day, the search for effectiveness, efficiency and economy in public services has begun to occupy the agenda of countries more and more. Scientific and technological developments also affect management systems and are effective in implementing a less costly service concept. Digitalization applications, which have greatly expanded their sphere of influence since the beginning of the twenty-first century, impose on public administration the duty of being faster, more effective, more efficient, more economical, more accessible and more variable according to current conditions in the context of duties and responsibilities. From this point of view, another role of public administration emerges, such as following technological developments and integrating them into public services. Because technological developments and innovations related to digitalization make both legal regulations and the methods followed in the context of structure and operation insufficient.

Artificial intelligence systems produce rapid results in line with the entered data and based on previously processed data, making their integration in the planning and implementation stages of public services inevitable. Based on this, it is thought that decisions based on algorithms can replace the decisions expected from public personnel, especially public administration managers. The benefits of artificial intelligence systems, whose main outputs are effectiveness, efficiency and economy, have been the subject of studies in the field of public administration for a very long time. Therefore, it is unquestionably accepted that artificial intelligence systems will contribute to the cumbersome and costly aspects of public administration. However, while the benefits of artificial intelligence in public administration in terms of structure and operation are being brought to the agenda more, the issue should also be looked at from the other side of the table. Because threats such as protecting the fundamental rights and freedoms of public personnel, observing the principle of impartiality and equality, protecting personal data, and artificial intelligence systems having a closed box structure based on group probability should not be ignored. Therefore, it is not appropriate to look at artificial intelligence systems as beneficial or harmful on their own.

Keywords: Public Administration, Public Service, ArtificialIntelligence, Digitalization

KAMU YÖNETİMİNİN BİLİMLEŞME SORUNU

Sabit MENTEŞE¹

Özet

Farklı adlarla anılıp tanımlanması bir yana bırakılırsa; geniş anlamda kamu yönetimi, düzenli topluluklarda kamu gücünün örgütlenişini ve işleyişini, çağdaş merkezleşmiş kapitalist devletle birlikte kurumlaşan ve devletin merkezi, mülki, yerel yönetim parçalarını ifade ettiği görülür. Diğer bir deyişle kamu yönetimi özü itibarı ile devletin yönetimi olarak görülmektedir. Bu, her türlü devlet görevlerini ve örgütlerini içine alan bir tanımdır. Bilim dalı olarak kamu yönetimi, devletin siyasal ve idari teşkilatını teorik ve pratik açıdan inceleyen ve devletin faaliyetlerine uygulanan, devlet yönetimi ve bunu inceleyen bilim dalı, en büyük tüzel kişilik olarak “devletin varlığını ve işleyişini sağlayan kamu örgütleri ve bu örgütlerin düzenli ve sistemli işleyişini bir bütün olarak incelemeyi temel amaç edinen bir disiplindir. Ancak kamu yönetiminin köken bakımından uygulamada Milattan Önceki dönemlere kadar gerilere gitmesine karşılık, müstakil bir bilim dalı haline gelmesi ise ancak 20. Yüzyılın başlarında mümkün olabilmektedir. Kamu yönetiminin bilimleşmesinin sancılı ve bir o kadarda tartışmalı geçen bu sürecin gelinen aşamada, nesnesi üzerine yoğunlaşması ise ayrıca bir tartışma alanını oluşturmuştur. Bu bağlamda çalışmayla kamu yönetiminin köken bakımından tarihsel temelleri ile bir disiplin olarak günümüze gelinceye kadar geçirdiği evriminin incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışma derleme çalışması olarak desenlenmiştir. Derleme çalışmaları, belli bir konuda hazırlanmış araştırma sorusuna yanıt bulmak için, belirlenmiş kriterlere uygun olarak o alanda yayınlanmış orijinal çalışmaların sistemli ve yan tutmadan taranması, bulunan çalışmaların geçerliğinin değerlendirilmesi ve sentezlenerek birleştirilmesidir. Çalışmanın bulgularına göre; kamu yönetiminin Dünyada ve Türkiye’de bilimleşmesinin sancılı ve geç zamanda gerçekleşmiş olmasının temel nedenlerinin; bir bilgi alanının bilimleşmesi için gerekli olan;

- Üniversitelerde kürsü ya da bölümlerinin olması,
- Bir araştırma alanı olması (araştırmanın kurumsallaşması),
- Uzmanlık gerektiren bir bilgi birikimine sahip olması, diplomaya götüren ders programlarının sunulduğu bölüm ya da birimlerinin olması (öğretimin kurumsallaşması),
- Ürün ve birikimini sunma olanağı sağlayan bilimsel dergilerinin olması ve

¹ Prof. Dr., Munzur Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, smentes@munzur.edu.tr, ORCID: 0000-0003-4901-4481

- Mensuplarının örgütlenmesi koşulları yerine getirmesiyle ilişkili olduğu yönündedir.

Sonuç olarak; Türkiye’de olduğu gibi Dünya’da da kamu yönetimi araştırmalarının genelde kat edeceği çok yolun olduğu tespit edilmiştir. Çalışmada en son olarak alanın geleceğine ilişkin perspektif ve öneriler verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kamu yönetimi, bilim, yönetim, özel yönetim, siyaset.

THE PROBLEM OF SCIENTIFICATION OF PUBLIC ADMINISTRATION

Abstract

Leaving aside the fact that it is called and defined by different names; In a broad sense, public administration refers to the organization and functioning of public power in regular communities, the central, civil and local government parts of the state that are institutionalized together with the contemporary centralized capitalist state. In other words, public administration is essentially seen as the administration of the state. This is a definition that includes all kinds of state functions and organizations. Public administration, as a branch of science, examines the political and administrative organization of the state in theoretical and practical terms and is applied to the activities of the state, state administration and the branch of science that examines it, as the largest legal entity, "public organizations that ensure the existence and functioning of the state and the regular and systematic functioning of these organizations". It is a discipline that aims to examine the whole. However, although the origins of public administration go back to the B.C. period, it was only possible for it to become an independent branch of science at the beginning of the 20th century. The focus on the object of this painful and controversial process of scientization of public administration has also created an area of debate. In this context, the aim of the study is to examine the historical foundations of public administration and its evolution as a discipline until today. The study was designed as a compilation study. Compilation studies are the systematic and biased scanning of original studies published in that field in accordance with the determined criteria, evaluating the validity of the studies found, and synthesizing them in order to find an answer to a research question on a particular subject. According to the findings of the study; The main reasons why the scientificization of public administration in the world and in Turkey has been painful and late; What is necessary for the scientificization of a field of knowledge;

- Having chairs or departments in universities,
- Being a research field (institutionalization of research),
- Having knowledge that requires expertise, having departments or units where course programs leading to a diploma are offered (institutionalization of education),

- Having scientific journals that provide the opportunity to present its products and knowledge, and
- The organization of its members is related to meeting the conditions.

In conclusion; It has been determined that public administration research in the world, as in Turkey, generally has a long way to go. Finally, perspectives and suggestions regarding the future of the field are given in the study.

Key Words: Public administration, science, management, private administration, politics.

ETİK DIŞI DAVRANIŞLARIN YEREL YÖNETİMLERDE KAYNAKLARIN KULLANIMINA ETKİLERİ

Sabit MENTEŞE¹, Batuhan GÜLER²

Özet

Etik, ahlaki bir olgu, insanların iyi veya kötü davranışlarını sınıflandırabilmek için ortaya koyduğu değerler, adalet özellikle ahlak ve ahlak içinde şekillenen değerlerin düzenlenmesinde hem hukuksal hem de toplumsal normların gerekliliğinin önemini vurgulayan bir kavram olarak, çeşitli meslek kolları arasında tarafların uyması veya kaçınması gereken davranışlar bütünüdür. Ancak tarihsel süreçte ahlaki ve etik yönüyle toplumlarda yaşananlar birlikte değerlendirildiğinde, etiğin giderek ahlaktan farklı olarak vicdani değerleri aşan ya da vicdani değerlerle sınırlandırılmayan, bu nedenle ihlaline yönelik ek bazı kurumsal yasal tedbirlerin alınmasının gerekli, hatta zorunlu bir hale geldiği görülmektedir. Bu nedenledir ki uluslararası düzeyde olduğu gibi, ulusal düzeyde de yazılı, uyulması gerekli etik düzenlemelere ihtiyaç duyulmuştur. Nitekim Uluslararası Saydamlık (Transparency International-TI) Örgütü 1993 yılında kurulurken temel amaç, etik kural ve ilkeleri uluslararası düzeye çıkarmaktır. Türkiye de ise Osmanlı döneminden başlayarak başta kamu hizmet alanları olmak üzere çok çeşitli meslek kuruluşları yönünden yapılan düzenlemeler, son şekliyle kamu yönetiminde etik davranış ilkelelerini belirlemek, etik ihlalleri engellemek ve etik kültürü yaygınlaştırmak amacıyla 25.05.2004 tarih ve 5176 sayılı "Kamu Görevlileri Etik Kurulu Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun"la, Kamu Görevlileri Etik Kurulu kurulmuştur. Araştırmalar kamu ve özel kurum ve kuruluş ayrımı yapmaksızın tümünde yaşanan etik dışı davranışların önüne geçebilmenin önemli bir yönteminin Max Weber'in bürokratik örgüt modeli olduğu yönündedir. Diğer bir ifade ile Max Weber'in bürokrasi modelini yalnızca iş bölümü, otorite hiyerarşisi, yazılı kurallar, yazışmaların ve faaliyetlerin dosyalanması, gayri şahsilik, disipline olmuş bir yapı ve resmi pozisyonlardan oluşan bir örgüt olarak görmemek gerekir. Aynı zamanda bu model örgütsel yapı içinde önemli derecede etik dışı davranışların kontrol altına alınması, hatta istenmeyen etik davranışları gösterme eğiliminde olanların niyetlerini gerçekleştirebilmelerinin önüne geçmenin bir formülü olarak da görüp değerlendirmek gerekir. Zaten Türk kamu yönetimi merkezi, yerel ve yerinden yönetim tüm örgüt ve yapılanmalarında günümüze gelinceye etik dışı davranışların önüne

¹ Prof. Dr., Munzur Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, smentesese@munzur.edu.tr, ORCID: 0000-0003-4901-4481

² Yüksek Lisan Öğrencisi, Munzur Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı

geçilemeyeşinin bürokratik örgüt yönetim modelinin kamu yönetimimize istenilen şekliyle monte edilmeyişi ya da işletilemeyeşinin önemli bir neden olarak görülmesi de bundandır. Dolayısıyla derleme şeklinde desenlenen bu çalışmayla kamu örgütünün tümü yerine, kamu örgüt yapısı içinde önemli bir yere sahip yerelde halka en yakın birim olan belediyelerde etik sorunsalının incelenmesi önemli ve temel amaç olarak görülmüştür. Çalışmayla ulaşılan sonuç; belediyelerin tüm birimlerinde, başta personel olmak üzere, neredeyse yürütme ve meclis dahil, encümen yapısını da içine alan istenmeyen ve etik kurallara aykırı davranışların yaygınlığı, kaynakların yerinde, etkili ve verimli kullanılamayışının önünde önemli bir engel teşkil ettiği yönündedir. Yapılması gereken yasal düzenlemeler yanında, liyakat ve kariyer yeterlilik ilkesi yanında, kurumsal davranışları etik boyutta hakkıyla yerine getirip, içselleştirebilecek bir personel tiplmesine ihtiyaç olduğunun bilincinde hareketle, belediyeleri yandaş, çıkar çevrelerine peşkeş çeken, yakınlarını işe alan kurumlar olmaktan çıkarmak, birer kamu kurumu ve üstelik yerelde mahalli ve müşterek sorunları çözebilecek merkezlere dönüştürmekle mümkün görünmektedir.

Anahtar Kelimeler: Etik, ahlak, belediyeler, etik kurul, bürokrasi.

THE EFFECTS OF UNETHICAL BEHAVIORS ON THE USE OF RESOURCES IN LOCAL GOVERNMENTS

Abstract

Ethics is a moral phenomenon, the values that people put forward in order to classify their good or bad behavior, justice, especially as a concept that emphasizes the importance of the necessity of both legal and social norms in regulating morality and the values shaped within morality, is a set of behaviors that the parties must comply with or avoid among various professions. . However, when the moral and ethical developments in societies are evaluated together in the historical process, it is seen that ethics, unlike morality, exceeds conscientious values or cannot be limited to conscientious values, and therefore it has become necessary, even mandatory, to take some additional institutional legal measures against its violation. For this reason, there is a need for written ethical regulations that must be followed at the national level as well as at the international level. As a matter of fact, when the Transparency International (TI) Organization was established in 1993, the main purpose was to raise ethical rules and principles to the international level. In Turkey, starting from the Ottoman period, the regulations made by a wide range of professional organizations, especially in public service areas, were finalized in the "Establishment of Ethics Board for Public Servants" dated 25.05.2004 and numbered 5176, in order to determine the principles of ethical behavior in public administration, prevent ethical violations and disseminate ethical culture. and the Law on Amendments to Certain Laws, the Public Servants Ethics Board was established. Research shows that an important method to prevent unethical behavior in all

public and private institutions and organizations is Max Weber's bureaucratic organization model. In other words, Max Weber's bureaucracy model should not be seen as an organization consisting only of division of labor, hierarchy of authority, written rules, filing of correspondence and activities, impersonality, a disciplined structure and official positions. At the same time, this model should be evaluated as a formula to control significant unethical behavior within the organizational structure and even to prevent those who tend to show undesirable ethical behavior from realizing their intentions. This is the reason why unethical behavior cannot be prevented in all central, local and decentralized organizations and structures of Turkish public administration until today, and this is considered an important reason why the bureaucratic organization management model is not installed or operated in our public administration as desired. Therefore, with this study designed as a compilation, examining the ethical problem in municipalities, which have an important place in the public organizational structure and are the unit closest to the public at the local level, rather than the entire public organization, was seen as an important and basic aim. The result of the study; The prevalence of undesirable and unethical behavior in all units of municipalities, especially personnel, almost including the executive and council, and the council structure, constitutes a significant obstacle to the inability to use resources appropriately, effectively and efficiently. In addition to the legal regulations that need to be made, in addition to the principle of merit and career sufficiency, acting with the awareness that there is a need for a personnel type that can properly fulfill and internalize corporate behaviors in an ethical dimension, we aim to remove municipalities from being institutions that are partisan, attracting their interests and hiring their relatives, and moreover, they are public institutions. It seems possible to transform them into centers that can solve local and common problems.

Key words: Ethics, morality, municipalities, ethics committee, bureaucracy.

KAMU KARAR SÜREÇLERİNDE TASARIM YÖNETİMİ ÜZERİNE BİR UYGULAMA

Sadık BADAĞ¹

Özet

Kamu uygulamalarında etkinlik ve verimliliğin bulunması, ülkelerde sürdürülebilir kalkınma sürecinin en önemli unsurları arasındadır. Uygulamanın etkinliği, kararın “en uygun tercih” olması ile yakından ilgilidir. Etkin ve verimli yönetim süreçlerinde en uygun karara ulaşmak için modern yönetim teorileri kullanılmaktadır. Ülkemizde akademik literatürde ve pratik uygulamalarda henüz kullanılmayan “karar tasarım teorisi”; Sebep-Sonuç Analizi, Durumsallık Yaklaşımı, Yöneylem Araştırması gibi modern yönetim ve karar kuramları arasında bulunmaktadır (Özer:2013). Ülkelerde sürdürülebilir kalkınmayı destekleyen modern karar alma metotları arasında bulunan “karar süreçlerinde tasarım” teorisinin kamu yönetiminde tanıtılması çalışmanın temel amacıdır.

Amaç doğrultusunda çalışma süresinde teorik ve örnek araştırmalar yapılmıştır. Teorik araştırmalar kuramı açıklayan, geliştiren ve takip eden akademik ve kamusal yayınlardan, örnekler “karar tasarım süreçleri” üzerinde çalışan enstitü ve akademisyenler ile kamu uygulamalarından elde edilmiştir. Tasarım Yönetiminde tarihsel gelişim çalışmada şu başlıklarla yer almaktadır; Amerikan malları ile rekabet edebilmek için 20.yy. başlarında Almanya’da görülen endüstriyel tasarım hareketi (Değirmencioglu, 2013), 1940’lı yıllarda kamu kurumlarında (İngiltere:1944) ve organizasyon yönetimlerini inceleyen akademik yayınlarda (Simon:1947) araştırma ve uygulama alanı bulmaya başlamıştır. 1970’li yıllardan sonra bazı Batı ve Doğu ülkeleri üniversitelerinde açılan “Design Management” dersleri ile akademik çalışmalar yaygınlaşmış (LIU, S, Xihui:2014), Almanya, Danimarka, Japonya gibi ülkelerde “tasarım yönetimi” kamu başta olmak üzere eğitim programlarında, akademik hayatta ve uygulamalarda yerini almıştır.

Çalışmada “Karar Süreçlerinde Tasarım” metodu H. Simon, ve A. Topalian modelleri ile açıklanmaktadır. Altı aşamadan oluşan karar tasarım sürecinde öncelikle problem tanımlanmakta ve bölümlere ayrılmaktadır. İkinci aşamada problemin detayları üzerinde bilgiler toplanmaktadır. Üçüncü adımda çözüm alternatifleri üzerinde durularak yeni bilgiler değerlendirilmekte ve dördüncü aşamada uygun alternatif üzerinde bir model geliştirilmektedir. Beşinci aşamada, modelin sunumu ve üzerinde yeni fikirlerin değerlendirilmesini takiben karar aşamasına gelmektedir (Badak&Önal:2023).

¹ Dr., badak@tdm.institute, Orcid: 0000-0002-1192-5055

Çalışmanın bulguları ve kuram, araştırma ve pratiğe yönelik önerileri ise, “Karar Tasarım Teorisi”nin ülkemizde sürdürülebilir kalkınmayı etkileyecek niteliğe sahip olan kamu kararları sürecinde kullanılan metotlar arasına alınmasıdır. Öneriyi destekleyen ve ülkemizde bölgesel kalkınma konusunu inceleyen bir karar tasarım modeli çalışmaya dahil edilmiştir.

Çalışma kapsamında, karar tasarım sürecinde iç göçü devam ettirme niteliğine sahip olan bazı büyük kamu yatırım örnekleri rasyonellik açısından değerlendirilmiştir. Ulaşılan modelde ülkemizin bazı illerinde var olan kronik gelişmemişlik temel sorunu ele alınmıştır. GSYH analizleri üzerinden açıkça görünen ve Türkiye’nin sürdürülebilir kalkınmasını tehdit eden bu durum “Üç Türkiye” olarak tanımlanmaktadır (Taşcı, K. Belgin, Ö. Saygılı, H.: 2022). Ele alınan sorunun doğrudan ve dolaylı nedenleri karar metotları açısından incelenmekte ve çözüm için “Karar Süreçlerinde Tasarım” metodu kullanılarak kabul edilebilir bir tercihe ulaşılması hedeflenmektedir. Bugün olduğu gibi ulaşım, haberleşme ve üretim şekillerinde köklü değişim dönemlerinde ülkelerde kronikleşen sorunların çözümü çağa uygun ve radikal yaklaşımlar gerektirmektedir. Sunulan modelde GSYH göre düşük gelirli A grubu iller bölgesini kuzey ve güney limanlarına bağlayan iki “Bölünmüş Transit Karayolu” esas alınmaktadır. “Tedarik ve Pazarlama Ekosistemi” tam unsurlarıyla çalışan yüksek gelirli B grubu illerden A Grubu iller bölgesine Klonlanacak olan endüstriyel üretim (OSB) altyapıları ve üst yapı yönetim sistemi ile geri kalmış bölgemizde “Tedarik, Üretim, Pazarlama ve Finans Zinciri Yönetimi” geliştirilmesi, böylece sürdürülebilir (top yekun) kalkınmaya katkı sağlanacağı değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Tasarım Yönetimi, Klonlama, Tedarik ve Pazarlama Zinciri, Sürdürülebilir Kalkınma

AN APPLICATION ON DESIGN MANAGEMENT IN PUBLIC DECISION PROCESSES

Abstract

This study aims to introduce the theory of "design in decision processes" in public administration, which is among the modern decision-making methods that support sustainable development in countries. The effectiveness and efficiency of the applications are closely related to the decision being "the most appropriate choice". In line with the purpose, theoretical and sample research has been carried out. Theoretical research was obtained from academic and public publications that explain, develop and follow the theory, and examples were obtained from academics Simon and Topalian working on "decision design processes" and public practices. The decision design process consists of six steps. The findings of the study, theory, research and practice suggest that "Decision Design Theory" should be included among the methods used in public decisions that will affect sustainable development in our country. A decision design model that supports the proposal and

examines the issue of regional development in our country has been included in the study. The model reached is based on two "Divided Transit Highways" connecting the low-GDP Group A provinces region to the northern and southern ports. It is recommended that the "Supply and Marketing Ecosystem", which works with its full elements in the developed Group B provinces, be cloned into the under developed Group A provinces. It is considered that the proposal will contribute to sustainable development.

Keywords: Design Management, Cloning, Supply and Marketing Chain, Sustainable Development

Kaynaklar

- Badak, S. & Önal, İ. (2023). Yönetim Ve Karar Süreçlerinde “Tasarım Teorisi”, Simon ve Topalian Metotları Üzerinde Bir İnceleme. *Hak İş Uluslararası Emek Ve Toplum Dergisi*, 12(34), 406-426. <https://doi.org/10.31199/hakisderg.1382291>
- Değirmencioğlu, Ö. (2013. S. 204-211) 21. Yüzyılın Modern Yönetimi İçin Geleceğe Yön Veren Yönetim Teorileri. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Liu, S. X. (2014). The Evolution of Design Management: A Comparison of the UK, US, and Japan. *International Journal of Cultural and Creative Industries*.
- Özer, M.A. (2013). 21. Yüzyılın Modern Yönetimi İçin Geleceğe Yön Veren Yönetim Teorileri. Ankara: Gazi Kitabevi
- Simon, H.A. (1997). *Administrative Behavior, A Study of Decision Making Processes in Administrative Organizations*, (4. bs.). The Free Press.
- Taşcı, K. Belgin, Ö. Saygılı, H. (2022, S.41). Doğu ve Güneydoğu İllerinde Kronik Kalkınma Sorunu, Alternatif Bir Çözüm Önerisi, Maliye Hesap Uzmanları Yayınları, Mass Matbaacılık A.Ş. İstanbul.
- <https://www.designcouncil.org.uk/who-we-are/our-history/> Erişim, 05.02.2024

TÜRKİYE’DE BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE MECLİS ÜYE SEÇİMLERİNDE YENİDEN YAPILANMA: BİR MODEL ÖNERİSİ

Saliha YILMAZ¹

Özet

Bu çalışmada Büyükşehir Belediye Meclislerindeki aşkın ve eksik temsil sorunları sebebiyle ortaya çıkan temsilde adaletsizlik problemi için yeni bir Büyükşehir Belediye Meclisi üye seçim sistemi oluşturmak amaçlanmaktadır. Yapılan bu çalışmada literatür taraması sonucunda veriler toplanarak mevcut bulunan sorunlara karşılık bir çözüm geliştirilmiştir. Bir ilde belediye sınırları içinde ve en fazla 10.000 metre uzaklıktaki yerleşim birimlerinin toplam nüfusu 750.000'den fazlaysa o ilin belediyeleri büyükşehir belediyesi statüsüne geçebilir (Büyükşehir Belediye Kanunu, 2004: 1). Büyükşehir Belediye Meclisleri geniş bir coğrafi alana hizmet veren Büyükşehir Belediyelerinin en yüksek karar organlarıdır (Büyükşehir Belediye Kanunu, 2004: 2). Büyükşehir Belediye Meclisi yerel halkın ihtiyaç ve isteklerini karşılamak amacıyla kurulmuş demokratik bir yasal platformdur. Büyükşehir Belediye Meclisi il halkının iradesini temsil etmektedir (Güneş, 2017: 48). 2972 sayılı Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun, yerel yönetimlerin seçim kurallarını belirler. Bu seçimler özgür, adil, gizli, tek aşamalı, genel oy, açık sayım ve döküm esaslarına dayanarak hukuki denetim altında gerçekleştirilir. İl genel meclisi ve belediye meclisi üyelikleri için onda birlik baraj uygulanır ve nispi temsil sistemine dayanırken Belediye Başkanlığı seçimleri çoğunluk sistemine tabi tutulur. Her ilçenin bir seçim bölgesi olarak kabul edildiği düşünülerek il genel meclisi ile il, ilçe ve belde belediye meclislerine seçilecek üye sayıları en son genel nüfus sayımı verilerine göre belirlenir. Büyükşehir Belediye Meclisleri ise ilçe seçim bölgeleri için belirlenen Belediye Meclisi üye sayısının her ilçe için beşte biri alınarak ulaşılacak toplam sayı kadar üyeden oluşur, artan sayılar hesaba katılmaz. Büyükşehir Belediye Kanunu'nda, Büyükşehir Belediye Meclisi'nin oluşumu detaylı bir şekilde açıklanır ve ilçe belediye başkanlarının da mecliste doğal üye olarak yer alacakları ifade edilir (Alıcı ve Özalan, 2020: 97).

Bu anlatıma bakarak bir inceleme yapalım. Ankara ilinde 25 tane ilçe vardır. Bunlardan Keçiören ve Ayaş ilçelerinin Ankara Büyükşehir Belediye Meclisine üye gönderme durumuna bakarsak; 2024 Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi'ne göre

¹ Yüksek Lisans Öğrencisi, Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, yilmazz.saliha37@gmail.com, ORCID: 0009-0001-1853-3361

Keçiören'in nüfusu 923.404'tür. Keçiören ilçesinin Büyükşehir Belediyesine yolladığı üye sayısı 10'dur. Bu 10 üyenin her biri yaklaşık 93.000 kişiyi temsil etmektedir. Ayaş'ın nüfusu ise 15.581'dir. Ayaş'ın Ankara Büyükşehir Belediyesine yolladığı üye sayısı 3'tür. Bu 3 üyenin her biri yaklaşık olarak 6.000 kişiyi temsil etmektedir. Bu duruma bakıldığında temsilde adaletsizlik olduğu gözlemlenmektedir. Demokratik seçimlerde partiler veya adaylar arasında yarışanların aldıkları oy oranlarına dayalı olarak meclis, kurul veya parlamentoda temsil edilme ilkesine 'temsilde adalet' denir. Seçimlerle oluşturulan bir mecliste temsilcilerin kazandığı sandalye oranının alınan oy oranından yüksek olması durumunda 'aşkın temsil', düşük olması durumunda ise 'eksik temsil' söz konusu olabilir (Göksel ve Çınar, 2011: 32 akt. Güneş, 2017: 53). Seçmenlerin verdiği oyların oranının tam olarak meclise yansıtılması ideal bir durumu ifade eder ancak seçim sisteminin özelliklerinden kaynaklanan nedenlerle genellikle tam anlamıyla temsilde adalet sağlanamamaktadır. Tam temsil gerçekleşmediğinde seçmenlerin oyları sonucunda bir mecliste aşırı veya eksik temsil durumları ortaya çıkabilir (Güneş, 2017: 53). Temsilde adaletsizliği açıklayan beş faktör şunlardır:

1. İlçe belediye Başkanlarının büyükşehir belediye meclisinin doğal üyesi olması.
2. Nüfusu 10.000'in altında olan ilçe belediyelerinin diğerlerine göre Büyükşehir Belediye Meclisinde daha fazla temsil imkânına sahip olmaları.
3. İlçe belediye meclis üyelerinden büyükşehir belediye meclisine üye gönderilmesi safhasında önceliğin en çok oyu alan parti tarafından kontenjan adayına verilmiş olması.
4. Seçimlerde onda birlik baraj usulünün uygulanması ve bu oranın altında oy alan parti ve/veya bağımsız adayların doğrudan temsil dışına çıkarılması.
5. İlçeler arasındaki coğrafi adaletsizlikten kaynaklanan siyasi adaletsizliklerin yarattığı yansımalar. Özellikle büyükşehir yönetim sistemi içerisindeki ilk kademe belediyeleri arasında büyükşehir belediye meclislerinde temsil değerlerinde yüz kata kadar farkların bulunduğu belirlenmiştir (Arıkoğlu, 2014: 40-41).

Bir örnekleme yapacak olursak X Büyükşehir Belediyesi sınırları içerisinde nüfusu 10.000'in altında ve 1.000.000'nun üzerinde iki ilçe belediyesi bulması durumunda bu iki ilçe belediyesinin büyükşehir belediye meclisindeki temsil oranı açısından en az on altı katlık bir fark ortaya çıkar. Bu verilerin büyükşehir belediyeleri içindeki ilçe belediye sayılarına göre değerlendirilmesi temsil sorununun derinleşip farklılaştığını göstermektedir. Eşit sayıda büyükşehir belediye meclis üyesi olan büyükşehirlerin ilçe belediye sayıları ve nüfusları örtüşmemekte bu da ortalama temsilci sayılarında önemli farklılıklar yaratmaktadır. Ayrıca büyük ve küçük ilçe belediyelerini kazanan siyasi partilerin ayrışması durumunda farklı bir temsil sorunu ortaya çıkmaktadır (Alıcı ve Özasan, 2020: 99). Türkiye'deki Büyükşehir Belediye Meclislerindeki aşkın temsil ve eksik temsilden doğan antidemokratik yapı sebebiyle seçim sistemlerindeki iki temel ilke olan temsilde adalet ve yönetimde istikrar sağlanamamaktadır. Yapılan araştırma ve bulgulara göre Büyükşehir Belediye Meclis

üye seçimlerindeki problemler için yeni bir modelleme yaparak Mülki Belediye Meclisleri oluşturmayı önerebilirim. Yeni oluşturulacak Mülki Belediye Meclislerinde yeni bir ölçeklendirme yapabiliriz. Yeni oluşturulacak belediyelerde örneğin 1 milyon altındaki nüfusa sahip olanlar 200 üyeli; 1 milyon ile 2,5 milyon arası nüfusa sahip olanlar 250 üyeli; 2,5 milyon ile 5 milyon arası nüfusa sahip olanlar 300 üyeli; 5 milyon ile 10 milyon arası nüfusa sahip olanlar 400 üyeli olabilir diyebiliriz. Yeni Mülki Belediye Meclislerinde asıl önemli olan seçim sistemi olacaktır. YSK'nın milletvekilleri seçimlerinde uyguladığı gibi bir sistem uygulanabilir. İl Seçim Kurulları meclis üyesi seçim dönemi başında hangi ilçenin kaç belediye meclis üyesi çıkaracağını nüfusa oranla belirleyecektir. Önce nüfusa bakılmadan her ilçeye 1 üye verilecek geriye kalan ise nüfusa oranlayarak her ilçeye dağıtılacaktır. Bir örneklendirme yaparsak; Ankara Nüfusu 5.803.482 olarak hesaplanmıştır. Oluşturulacak yeni sistemde 5.000.000 ve üzeri olan Büyükşehir Belediyeleri için 400 üyeli bir meclis oluşturulmuştur. Toplam meclis üyesi sayısından (400) önce her ilçeye bir meclis üyesi tahsis edilir (25). Son genel nüfus sayımı ile belli olan Ankara nüfusu, kalan meclis üyesi sayısına (375) bölünmek suretiyle bir sayı elde edilir. İlin nüfusunun bu sayıya bölünmesi ile her ilçenin ayrıca çıkaracağı meclis üye sayısı tespit edilir. Bu yeni sistemde meclise kaç kişi düşüyorsa sırayla en çok oyu alan meclis üyeleri seçilecektir. Yeni oluşturulan bu sistem sayesinde temsilde adaletsizlik sorunu çözülebilir böylelikle yönetimde istikrar sağlanabilir. Mevcut halk durumdan daha çok memnun kalarak yerel yönetimler ile daha sıkı bağlar kurabilir.

Anahtar Kelimeler: Büyükşehir Belediyeleri, Aşkın Temsil, Eksik Temsil, Temsilde Adaletsizlik, Yönetimde İstikrar.

RESTRUCTURING OF METROPOLITAN MUNICIPALITY COUNCIL MEMBER ELECTIONS IN TURKEY: A MODEL PROPOSAL

Abstract

In this study, a new electoral system is proposed to solve the problems of representation in Metropolitan Municipal Assemblies. Over- or under-representation in the current system leads to injustice in representation and this problem creates an anti-democratic structure in Metropolitan Municipal Assemblies in Turkey. Based on the research and findings, in order to overcome these problems, It is proposed to create Provincial Municipal Assemblies and to scale these assemblies based on population. A fair representation can be ensured by envisaging different numbers of members according to certain population ranges. The proposed electoral system includes a population-based model applied by the Supreme Electoral Council in parliamentary elections. Provincial Electoral Boards will determine the number of municipal council members for each district based on population and each district will be allocated at least one member. Candidates with the highest number of votes will be elected in order according to the number of council members. The popula-

tion of Ankara is calculated as 5.803.482. In the new system, a 400-members parliament has been established for metropolitan municipalities with a population of 5,000,000 or more. Ankara has 25 district municipalities. One council member is allocated to each district (25) before the total number of council members (400). The population of Ankara, as determined by the last general census, is divided by the remaining number of councillors (375) to obtain a number. By dividing the province's population by this number, the number of members of parliament to be allocated to each district is determined. This new system aims to solve the problem of inequality of representation and ensure stability in local governance. In this way, public satisfaction can increase and stronger ties with local governments can be established.

Keywords: Metropolitan Municipalities, Over-representation, Under-representation, Injustice in Representation, Stability in Governance.

Kaynaklar

- ALICI, O. V., & ÖZASLAN, R. K. (2020). Büyükşehir Belediye Meclislerinde Temsil Sorunu ve Meclis Üyelerinin Üstlenebilecekleri Görevlerdeki Orantısızlık. *Çağdaş Yerel Yönetimler*, 29(1), 95-115.
- ARIKBOĞA, E. (2014). Büyükşehir belediye meclislerindeki temsil adaletsizliğinin coğrafi ve siyasi görünümleri. *Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi*, 2(2), 35-61.
- Büyükşehir Belediye Kanunu (2004), T. C. Resmî Gazete, 25531, 23 Temmuz 2004.
- GÜNEŞ, M. (2017). Yerel demokrasi tartışması olarak: büyükşehir belediye meclislerinde seçim sistemi ve temsilde adalet sorunu. *Siyaset, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 47-61.

RİSK YÖNETİMİN KAMU KURUMLARINDA UYGULANMASINA YÖNELİK YENİ YAKLAŞIMLAR VE UYGULAMALAR

Salim KURNAZ¹

Özet

Risk; gelecekte ortaya çıkabilecek durum, olay veya iç ve dış etkenlerin kurumların amaç ve hedeflerinin gerçekleşmesini etkileme ihtimali olarak tanımlanmaktadır. Risk yönetimi ise, idarenin hedeflerine ulaşabilmek için her seviyede ortaya çıkabilecek riskleri belirli bir yöntemle sistematik olarak izlemesi, tespit etmesi, değerlendirmesi, risklerin etkilerini azaltmak için önlemler alması ve bu sürecin etkin işlenmesini sağlayacak şekilde izlemesidir. Risk yönetimi, kuruluşların iş amaç ve hedeflerine ulaşmak istemeleri durumunda gerçekleştirmeleri gereken kritik bir görevdir. Normalde, sektör ne olursa olsun, kuruluşların riskin kendileri için ne anlama geldiği konusunda net bir vizyona sahip olmaları ve riski daha iyi taşıyabilmeleri ve gerektiğinde gerekli önlemleri alabilmeleri için bir tolerans aralığı oluşturmaya çalışmaları gerekmektedir.

Kamu sektöründeki risk yönetimi ile özel sektördeki risk yönetimi genel olarak benzer özellikler içermektedir ancak kamu sektöründe riskin çok daha karmaşık olması ve etkisinin kapsamının toplumsal olması sebebiyle özel sektörden ayrılmaktadır. Kamu sektöründeki kurumların genellikle büyük ve oldukça bürokratik olması, bu sektörde risk yönetimine yönelik herhangi bir teşviki zorlaştırmaktadır. Hükümet organlarının günlük faaliyetlerinde karşılaştıkları risklerin derecesi ve çeşitliliği çok büyüktür ve kamu yetkililerin temel sorumluluğu, hiçbir mevcut veya potansiyel riskin algılanan kamu değerini tehdit etmeyeceği konusunda kamuoyuna güvence vermektir. Çoğu zaman kamu kurumları da pratikte özel sektörün sorumluluğunda olan pek çok riskle uğraşmak zorunda kalmaktadır ancak bunu yapacak donanım ve istekliliğe sahip değildir. Ne özel sektör ne de kamu sektörü daha riskli veya daha az riskli kültürlerle sahiptir; temel farkı yaratan, belirlenen risklere nasıl tepki verdikleridir.

Diğer sektörler gibi kamu sektörü de her geçen gün gelişen ve değişen bir risk ortamıyla karşı karşıya kalmaktadır. Bu sebeple merkezi ve yerel yönetimleri, okul ve üniversiteleri içeren kamu kuruluşlarının emniyet ve güveni ön plana çıkartan

¹ Doç.Dr., İstanbul Aydın Üniversitesi, Uygulamalı Bilimler Fakültesi, Pilotaj Bölümü, İstanbul/Turkey, salimkurnaz@hotmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8060-5151>, Visiting Assoc.Prof., Kazimiero Simonavicaous University Business Innovation School, Vilnius/Lithuania, salim.kurnaz@ksu.lt

risk yönetimi stratejilerini güncel tutmalı ve yeni yaklaşımları benimseyerek hayata geçirmeleri gerekmektedir. Özellikle 2020 yılında yaşanan Covid-19 pandemisi sebebiyle yaşanan belirsizlik ve kriz ortamı özel ve kamu bütün kuruluşların hiç beklenmedik farklı riskler ile karşı karşıya kalmasına sebebiyet vermiştir. Bu süreçte sağlam bir kriz yönetimi, denetim kültürü ve altyapısına sahip kuruluşların bu pandemi sürecinden daha az etkilendiği görülmüştür. Bu sebeple pandemi sonrası süreçte kriz yönetimi süreçlerinde hızlı bir değişim ve gelişim yaşanmıştır.

Bu kapsamda çalışmanın amacı, Covid-19 pandemisi süreci sonrasında değişen ve gelişen risk yönetimi süreçlerinin kamu kuruluşlarında uygulamasına ışık tutmaktır. Ayrıca çalışmanın amacı pandemi süreci sonrası değişen veya ortaya çıkan yeni uygulamaların incelenerek bir araya getirilmesidir. Bu sayede risk yönetimi süreçlerinde iyileştirme yapmak isteyen yada yeni uygulamaları hayata geçirmeyi amaçlayan kamu kuruluşlarına yönelik bir bilgi kaynağı oluşturulması amaçlanmaktadır.

Çalışmanın amacı doğrultusunda konu ile alakalı yurtiçi ve yurtdışında yürütülen akademik çalışmalar ve yayınlar literatür taraması yöntemi kullanılarak incelenmiş ve Covid-19 pandemisinin risk yönetimi süreçleri üzerindeki etkisi ve ortaya çıkan yeni risk yönetim stratejileri üzerine yapıldığı tespit edilen yayınlar derlenmiştir. Bu yayınların detaylı incelenmesi risk yönetimi kapsamında Covid-19 pandemisi sürecinde ve sonrasında ortaya çıkan yeni trend ve uygulamaları ortaya çıkartmıştır.

Bu çalışmada elde edilen bulguları ve pratiğe yönelik önerilerin başında risk yönetimine yönelik yeni teknolojilerin kullanımı ve bu uygulamalara yönelik yasal düzenlenmelerin hayata geçirilmesi olacaktır. Ayrıca bu teknolojik yatırımların ekonomik olarak desteklenmesi ve bu yatırımlara uygun bütçe tahsis edilmesi gerekmektedir. Teknolojik ve alt yapı gerekliliklerinin yanında konusunda uzman ve tecrübeli yeni personelin kurumlara kazandırılırken mevcut personelin bilinçlendirilerek kurum içerisinde oluşacak değişime direnme algısı engellenmelidir. Son olarak tüm bu yatırım ve uygulamaların bir plan dâhilinde yürütülmesi faaliyetlerin kontrolünü ve koordinasyonunu kolaylaştıracaktır.

Öncelikle kamu kurumları tarafından toplanan, saklanan veya işlenen bireysel veriler sürekli olarak artmaktadır. Bu verilere bireylerin kolay ve hızlı ulaşımı için kamu kurumları tarafında kullanılan bulut teknolojileri kurumlar için yeri riskler barındırmaktadır. Yerli veya yabancı kaynaklardan gelen ve kamu kurumlarının vatandaşlarına sundukları hizmet kalitesini etkileyen siber saldırılar her geçen gün artmaktadır. Bu sebeple kişisel verilerin korunması ve kullanılması kapsamında yeni yasal düzenlemeler ile yeni oluşturulan bulut teknolojilerinin ve ağ altyapılarının güvenliğini ele alınmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

Risklerin yönetimi ve risklerin azaltılması kapsamında kamu kurumlarını zorlayan önemli faktörlerin başında bütçe gereksinimi ve büyük yatırım gereksinimleri gelmektedir. Bu sebeple ekonomik gereksinimlerde yaşanan sıkıntılar karar vericileri

çoğu zaman proaktif risk azaltma yöntemleri ile vatandaşlara hitap eden yatırımlar arasında seçim yapmaya zorlamaktadır.

Risk yönetimi kapsamında ihtiyaç duyulan yetenek ve uzman personel ihtiyacında özel sektörle rekabet etmekte zorlanan kamu kuruluşları bu kapsamda personel eksikliği de yaşamaktadır. Ayrıca kurum içinde yaşanacak değişim ve teknolojikleşmeye karşı kurumsal direnç risk yönetimi kapsamında atılacak teknolojik yatırımların benimsenmesini zorlaştıracaktır. Bu sebeplerle merkezi ve yerel kamu kuruluşları siber saldırılara, dolandırıcılığa ve diğer tehditlere açık hale gelmektedir.

Bu kapsamda öncelikle yapılması gereken dikkatli bir planlama ve yeni teknolojiler yoluyla risklerin yönetilmesidir. Dikkatli planlama ve bulut tabanlı hizmetler gibi modern teknolojilerle zorlukların üstesinden gelinebilir ve risk yönetimi hedeflerine ulaşılabilecektir. Yine bu kapsamda ilk adım, kuruluş genelinde teknolojiyle ilgili risklerin kapsamlı bir değerlendirmesinin yapılmasıdır. Bu amaç doğrultusunda öncelikle kurumun kullandığı mevcut teknolojilerin tespit edilmesi, mevcut teknolojilerin yeterliliğinin, güncelliğinin ve güvenliğinin kontrol edilmesi ve gerekli olanların değiştirilmesi gerekmektedir.

İlk adım, kuruluş genelinde teknolojiyle ilgili risklerin kapsamlı bir değerlendirmesini yapmaktır. Bu değerlendirme süreçlerin ötesine geçerek personeli de kapsamalıdır. Personel eksikliği bulunan alanlar tespit edilerek gerekli önlemler alınmalıdır. Bu risk değerlendirmesi küçük kurumlarda yıllık olarak yapılabileceği gibi daha büyük kurumlarda daha sık aralıklarla düzenlenebilir. Büyük kurumlar risk değerlendirme süreçlerine ağ değerlendirme süreçlerini de ekleyebilirler. Ayrıca her değerlendirme süreci daha önceki değerlendirmede tespit edilen bulguların giderilip giderilmediğini ve performans değerlendirmesini de içermelidir.

Anahtar Kelimeler: Kamu Yönetimi, Risk Yönetimi, Kurumsal Risk Yönetimi, İç Denetim.

NEW APPROACHES AND APPLICATIONS FOR THE APPLICATION OF RISK MANAGEMENT IN PUBLIC INSTITUTIONS

Abstract

The uncertainty and crisis environment experienced due to the Covid-19 pandemic in 2020 caused all private and public institutions to face different unexpected risks. During this process, it has been observed that organizations with a solid crisis management, audit culture and infrastructure are less affected by this pandemic process. For this reason, there has been a rapid change and development in crisis management processes in the post-pandemic period.

In this context, the aim of the study is to shed light on the application of changing and developing risk management processes in public institutions after the Covid-19 pandemic process. In addition, the aim of the study is to examine and bring toget-

her new practices that have changed or emerged after the pandemic process. In this way, it is aimed to create an information source for public organizations that want to improve their risk management processes or aim to implement new practices. In line with the purpose of the study, the impact of the Covid-19 pandemic on risk management processes and the emerging new risk management strategies were examined by examining academic studies and publications carried out domestically and abroad on the subject.

Considering the findings obtained in the study, the following are the things that public institutions should do within the scope of risk management in the future. First, they can implement new technologies on risk management and legal regulations should also be implemented. The implementation of new technologies should be support in economical aspect. It is also important to bring in expert and experienced personnel to the institution along with new technologies in risk management and to inform the existing personnel within the scope of risk management. Finally, carrying out all these investments and applications within a plan will facilitate the control and coordination of activities.

Keywords: Public Administration, Risk Management, Corporate Risk Management, Internal Control.

KIRGIZ CUMHURİYETİ'NİN İDARİ VE DEVLET KURUMLARINDA BÜROKRASI SORUNLARI VE BÜROKRASİNİN AŞILMASI

Satybaldieva Asel KURMANBEKOVNA¹

Özet

Herhangi bir modern devlet veya topluluk, bürokratik bir aygıt ve buna karşılık gelen toplumsal memur katmanı olmadan normal şekilde işleyemez. Bürokrasi, toplumun hemen hemen tüm yönleriyle ilgili hükümet görevlerini iç ve dış perspektiften uygulama işinin büyük kısmını üstlenmektedir. Tarihte ilk kez “bürokrasi” kavramı Alman bilim adamı M. Weber tarafından ortaya atılmıştır.

Kırgızistan da birçok ülke gibi bürokrasi sorunlarıyla karşı karşıya bulunmaktadır. Ülkedeki bürokrasi ile ilgili yaygın sorunlardan bazıları arasında yüksek düzeyde yolsuzluk, devlet kurumlarında şeffaflık ve verimlilik eksikliği, izin ve lisans alma süreçlerinin öngörülemez ve uzun olması gibi örnekler söz konusudur. Bu sorunun temel nedenlerinden biri yaygın yolsuzluktur. Çoğu zaman hükümet yetkilileri süreçleri hızlandırmak veya gerekli belgeleri sağlamak için rüşvet talep etmektedir. Ayrıca hangi işlevlerin gereksiz olduğuna, hangilerinin yinelenen veya hangilerinin değişiklik gerektirdiğine ilişkin yeterli bir analiz yoktur. Devlet memurlarının bir takım mükerrer ve gereksiz işlevlerini ortadan kaldırmak için normatif yasal düzenlemeler hazırlanmamakta veya kabul edilmemektedir.

Bu arada memurların sayısı nitelik açısından değil, nicelik açısından inanılmaz bir şekilde artmaktadır. Kırgız Cumhuriyeti Anayasası ve yasal düzenlemelerine göre hükümet pozisyonları şu şekilde ayrılmıştır:

- Hükümetin Organları: yürütme, yasama, yargı;
- Yönetim Düzeyleri: cumhuriyet, bölgesel, bölge;
- Memur Kategorileri: yöneticiler, milletvekilleri, danışmanlar, uzmanlar.

Hepsi bir arada Kırgız bürokrasisinin çekirdeğini oluşturmakta ve sayıları her yıl artmaya devam etmektedir. Örneğin 1991'den 2022'ye kadar devlet ve belediye çalışanlarının sayısı 3,8 kat artmıştır. Bunun nedeni, Kırgız Cumhuriyeti Anayasasına uygun olarak piyasa sisteminde vergi, gümrük ve mali konuların gelişmesini sağlayan yeni hükümet organlarının oluşmasıdır. Devlet organlarının yapısından bahsederek, yönetici ve yönetici pozisyonu oranı % 1.1-1.7'dir, yönetici pozisyonu

¹ Dr., Kırgız Ulusal Üniversitesi, Devlet ve Belediye Yönetimi Fakültesi, Tarih Bilimi, satybaldieba_73@mail.ru, ORCID: 0000-0002-3188-3403

başına ikiden az yönetici vardır. Bu bürokrasidir; bütün bunlar eski muhafazakar yöntemlerin kullanılmasından kaynaklanmaktadır. Memur sayısındaki artış, her şeyden önce devletin kötü düşünülmüş bir personel politikasıdır; iki “etkili” çalışan yerine altı “etkisiz” çalışan işe alınmaktadır. Yani nicelikten niteliğe geçiş söz konusu değildir.

Ulusal İstatistik Komitesi verilerine göre devlet kurumlarında ve yerel yönetimlerde çalışan sayısında artış var. Genel olarak bu, devlet memurlarının prestijini gösterir, ancak aynı zamanda aşırı personel alımına ve çoğaltmaya yol açtığı için madalyonun bir dezavantajı da vardır. Yeni bakanlıkların kurulması ve genişleyen bakanlıkların bir sonucu olarak 2023'ten bu yana (tabloda gösterilmektedir) memur sayısında gözle görülür bir artış olmuştur. Ancak cumhuriyetin ulusal ve iç personel rezervinde yüzlerce aday daha sırasını beklemektedir.

Kırgız Cumhuriyeti'nin, örneğin devlet memurlarına yönelik belirli kuralları, ilkeleleri ve prosedürleri içeren Kırgız Cumhuriyeti "Devlet Memurluğu ve Belediye Hizmetleri Hakkında Kanunu" gibi düzenleyici yasal düzenlemeleri kabul etmiş olmasına rağmen, hala yöneticiler tarafından ihlal vakaları yaşanmaktadır. Çoğu zaman aşırı bürokrasi, idari ve hükümet organlarında meydana gelir ve bu da aşağıdaki sorunlara yol açar:

1. Kafa karıştırıcı süreçler: Bürokratik prosedürler zor, karmaşık ve gereksiz olabilir; bu da kafa karışıklığına yol açarak önemli sorunların çözülmesinde gecikmelere neden olur. Pek çok vatandaş karar verme sürecinde tatminsiz kalabilir ve önemli fırsatları kaçırabilir;
2. Rüşvet veya yolsuzluk: Bürokrasi yolsuzluğu ve gücün kötüye kullanılmasını teşvik edebilir. İdari ve resmi süreçlerin karmaşası, prosedürlerdeki karışıklık ve karmaşık doğası, dürüst olmayan uygulamalara ve rüşvete yol açabilir;
3. Erişimdeki engeller ve kısıtlamalar: Çoğu durumda aşırı bürokrasi, devlet hizmetlerine erişmeye çalışan vatandaşlar, girişimciler ve kamu kuruluşları için engeller ve kısıtlamalar yaratabilir. Bu durum küçük ve orta ölçekli işletmelerin, girişimciliğin ve yenilikçiliğin gelişmesini engelleyebilir.
4. Değişime yanıt verme konusundaki isteksizlik veya yetersizlik: Mevcut bürokratik sistem yavaş olabilir ve toplumdaki ve ekonomideki yeni zorluklara hızla yanıt vermede yetersiz kalabilir. Bu durum, sorunları çözmek ve yeni politika çözümleri oluşturmak için gerekli adımların atılmasını zorlaştırabilir.
5. Artan maliyetler: Bürokratik prosedürler çoğu zaman önemli miktarda mali ve insan kaynağı gerektirir; bu da gereksiz harcamalara ve devlet ve yerel bütçe fonlarının mantıksız, etkisiz kullanımına yol açabilir.

Bununla birlikte, 32 yıl boyunca, hükümet organlarının optimize edilmesini, modernleştirilmesini ve dijitalleştirilmesini amaçlayan yürütme organında birçok reform gerçekleştirildi; zamanın zorluklarıyla başa çıkmak için yeni bakanlıklar ve bakanlıklar oluşturuldu. Örneğin 2021 yılında daha önce bir ajans olan Kırgız

Cumhuriyeti Dijital Kalkınma Bakanlığı'nın kurulması. Bu bakanlığın, kamu hizmetlerinin dijitalleştirilmesi gibi daha önce kopyalanmayan yeni işlevleri yerine getirdiğini belirtmek gerekir. Öncelikle zamandan ve kaynaklardan tasarruf etmeyi ve yolsuzluğa karşı korumayı hedeflenmektedir.

Bakanlar Kurulu Başkanı'na göre dijitalleşme, ülkedeki ekonomik krize stratejik çözüm bulmanın kaldıraçlarından biri haline gelmeli: "Birincisi, daha önce sadece kağıt üzerinde kalan hantal planlardan vazgeçme ihtiyacı." 30 yıldır yolsuzlukla mücadele ediyoruz ama görüyoruz ki yolsuzluk şimdi bile devletin tüm organlarına nüfuz etmiş durumda. Yolsuzluk düzeyini önemli ölçüde azaltmak için gerçek eyleme ihtiyaç vardır. Yazar kasaların kullanıma sunulması örneği, nasıl bir yüzleşmeyle karşı karşıya olduğumuzu gösteriyor. İlerleyen ülkelerde dijitalleşmeye ilk geçiş yapan iş dünyası oldu. Yolsuzluğun 1965'te zirveye ulaştığı Singapur'da, yetkililer ancak siyasi iradenin gücüyle bunun daha da büyümesini durdurmayı başarmışlardır.

Bürokrasinin sorunlarının daha derinlemesine incelenmesi için memurlar ve Bişkek şehri nüfusu arasında hükümet yetkililerinin faaliyetleri üzerine sosyolojik bir çalışma yapılmıştır.

Biri hükümet yetkililerine, diğeri nüfusa yönelik olmak üzere iki anket derlendi. Ankete 10'u devlet memuru, 18'i Kırgız Cumhuriyeti vatandaşı olmak üzere toplam 28 kişi katıldı.

Nüfusun güven, yolsuzluk düzeyi ve devlet kurumları tarafından sağlanan hizmetlerin kalitesi hakkındaki görüşlerini belirlemek amacıyla analiz için 17 devlet kurumu seçildi ve ankete katılanların anketine dahil edildi.

Sosyolojik araştırmanın sonuçlarına göre, katılımcıların 17 devlet kurumu arasında yolsuzluğun en fazla olduğu kurumlar olarak şunlar öne çıkmaktadır: İçişleri Bakanlığı, Ulaştırma ve Haberleşme Bakanlığı, Eğitim ve Bilim Bakanlığı, Devlet Mimarlık, İnşaat ve Konut ve Toplumsal Hizmetler Dairesi, Enerji Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Ekoloji ve Teknik Denetleme, Devlet Tekel Karşısı Düzenleme Kurumu, Maliye Bakanlığı, Çalışma, Sosyal Güvenlik ve Göç Bakanlığı, Tarım Bakanlığı. Katılımcıların bakış açısına göre devlet kurumlarında bürokrasinin başlıca sorunları ve nedenleri şunlardır:

- birçok devlet memuru, hükümet organının ve halkın çıkarlarını hesaba katmadan kişisel bencil hedeflerin peşinde koşuyor;
- kabilecilik, klancılık ve bölgecilik ("kuzeyliler ve güneyliler") toplumdaki temel sorunlardan biridir;
- personel rezervinin pratikte yeterince uygulanmaması;
- yerleşik yönetim prosedürlerine uyulmaması;
- yöneticilerin beceriksizliği;
- düşük düzeyde hukuk okuryazarlığı;

- bugüne kadar bürokrasiyle mücadeleye yönelik hiçbir önlem geliştirilmemiştir;
- Bu araştırmadan, Kırgız Cumhuriyeti'nin idari ve devlet kurumlarındaki bürokrasinin nedenlerini ortadan kaldırmak için bazı sonuçlar çıkarılabilir:
- Demokratik ülkelerdeki muhalefet ve toplumsal denetim, bürokrasiyle mücadeleye katkı sağlamalıdır. Bir yönetim aygıtı olmazsa, devlette kaos olur; dolayısıyla toplumsal öz düzenleme, sivil faaliyet ve kamu denetiminin makul mekanizmalarına sahip bir devlet aygıtının olması gerekir.
 - Kırgız Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile onaylanan Kırgız Cumhuriyeti Ulusal Kalkınma Programının 2026 yılına kadar uygulanabilmesi için, bu organların Kırgızistan ile etkileşiminin tüm işlevlerini destekleyebilecek bilgisayar sistemlerinin oluşturulmasına devam edilmesi gerekmektedir. Nüfus ve iş yapıları. Birleşik Tunduk sisteminin, birleşik Elektronik Hizmetler Portalının vb. daha da geliştirilmesi gerekmektedir.
 - Devam eden idari reformlar, çeşitli hükümet yapılarının görev ve yetkilerinin çoğaltılmasına son vererek ve yerel yönetimlerin (yerel devlet idaresi ve yerel özerklik) otoritesini artırarak, devlet kurumlarının örgütsel yapısını modern zorlukların gereklilikleri ile uyumlu hale getirmeye çalışmalıdır. Hükümet organlarının bakımı için bütçe harcamalarının azaltılması gerekir.

Bu sorunların çözülmesi, reform kavramında ortaya konan hedefe ulaşılmasına katkıda bulunacaktır. Her düzeyde yönetimin etkinliğinin artırılması cumhuriyet nüfusunun refahının artmasına yol açacaktır. Yukarıdaki önlemlerin tümü Kırgız Cumhuriyeti'nin kamu yönetim sisteminin iyileştirilmesini, sivil toplumun gelişimini, şeffaflığı, açıklığı, devlet kurumlarının otoritesini ve en önemlisi vatandaşların hükümet gücüne olan güvenini iyileştirmeyi amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Bürokrasi, devlet kurumları, dijitalleşme

BUREAUCRATIC PROBLEMS IN ADMINISTRATIVE AND STATE INSTITUTIONS OF THE KYRGYZ REPUBLIC AND OVERCOMING BUREAUCRACY

Abstract

In this article, the author analyzes the bureaucratic system in public administration of the Kyrgyz Republic. As is known, during the USSR period the term bureaucracy was always personified with a negative phenomenon in the public life of the state. Previously, there was a certain association of bureaucracy as a “worthless office of officials”, which only knew how to sit in offices, do paperwork and abuse their official position. Although there is some truth here, in modern times the theoretical justification for the phenomenon of “bureaucracy” is viewed from a different perspective.

The democratization of society has transformed views on the bureaucratic component in society, in other words, not a single state exists without a bureaucratic management system. Bureaucracy is identical with the state administrative apparatus, with the bureaucratic corps, with the civil service system and administrative institutions, but it is a different question if bureaucracy is modified into “bureaucracy”. It is precisely bureaucracy that leads to various problems in administrative and state bodies, such as corruption, overstaffing, misuse of the state budget, paperwork, insufficient competence of civil servants and the ensuing circumstances with negative results.

Thus, this article analyzed the problems of bureaucracy in the administrative and state institutions of the republic, and proposed ways to eliminate the causes of bureaucracy that would contribute to the implementation of administrative reforms aimed at the development of Kyrgyzstan.

Key Words: Bureaucracy, government bodies, digitalization

MİLLİ ŞEF DÖNEMİ'NDE TUNCELİ'DE SOSYOKÜLTÜREL DURUM (1938-1950)

Savaş SERTEL¹, Fatma SERTEL²

Özet

Atatürk'ün silah arkadaşı olan ve Türkiye Cumhuriyeti kurulduktan sonra ülkenin ilk başbakanı olan İsmet İnönü 1938 yılında Atatürk'ün ölümü üzerine ikinci cumhurbaşkanı olmuştur. İsmet İnönü'nün cumhurbaşkanlığı 1938-1950 yılları arasında 12 yıl sürmüştür. Bu döneme “*Milli Şef*” dönemi de denmiştir. Bu dönemde Atatürk döneminde açılmış olan pek çok kurum kurumsal faaliyetlerini genişletmiş ve özellikle eğitim ve kültür alanında önemli adımlar atılmıştır. Bu dönemde Tunceli'de de başta Halkevleri ve okullar olmak üzere pek çok eğitim ve kültür kurumu faaliyet yürütmüştür. Çalışmamızda bu dönemde Tunceli'deki sosyo-kültürel durum ele alınmıştır.

Tunceli (Dersim) bölgesinin idari yapılanması ile ilgili en eski bilgiler Osmanlı dönemine aittir. Osmanlı'dan beri çeşitli idari yapılanmalar içinde olan Tunceli günümüze kadar bu yapılanmalardan etkilenecek gelmiştir. 4 Kasım 1515'te Bıyıklı Mehmet Paşa'nın Beylerbeyliğe atanmasıyla Osmanlı idari teşkilatında beşinci eyalet olarak Diyarbakır eyaleti oluşturulmuş, Dersim bölgesi de bu Beylerbeyliğe tabi olmuştur. 1788-1789'da yapılan idari düzenlemelerle kaymakamlıkların yerel beylere verilmesi ağa ve seyitlerin nüfuz kazanmasına ve bölgedeki asayişsizliğin artmasına sebep olmuştur. 1821'de Sağman, Pertek, Çemişgezek ve Mazgirt Diyarbakır Eyaletine bağlı kazalardı. 1823'te ise Sadece Çemişgezek Diyarbakır Eyaletine bağlı idi. 1846-1850 Tarihlerinde Harput Eyaletinin idari taksimatına göre Dersim bölgesi Harput eyaleti sınırları içinde yer almaktadır. Tunceli (Dersim) bölgesi 19. yüzyıla kadar pek biline bir coğrafya olmamıştır. 19. Yüzyılda yapılan idari değişiklikle Osmanlı idari yapısına dahil edilen Dersim bir sancak haline getirilerek Erzurum, Diyarbakır ve daha sonra ise Harput gibi önemli yerleşim yerlerine bağlı olarak idari varlığını sürdürmüştür. Hozat, Dersim Sancağının merkezi olmuştur. 1880-1888 yılları arasında il yapılmışsa da geliri giderini karşılamadığı için tekrar sancak haline getirilmiştir. 1922 yılında kısa bir süreliğine il yapılan Dersim, 30 Mayıs 1926 tarih ve 877 sayılı Kanunla 1926 yılında ilçe yapılarak Elazığ'a bağlanmıştır 25 Aralık 1935 tarih ve 2885 sayılı Kanunla geçici merkezi Elâzığ İlinde olmak üzere, Erzincan'dan Pülümür'ün, Elazığ'dan Ovacık, Nazımi-

¹ Prof. Dr., Munzur Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü savassertel@gmail.com Orcid No: 0000-0003-3264-1753

² Munzur Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, fatossertel@outlook.com

ye, Hozat, Mazgirt, Çemişgezek ve Pertek ilçelerinin bağlandığı Tunceli Vilayeti oluşturulmuştur. Yine 25 Aralık 1935'te kabul edilen 2884 sayılı Kanunla Tunceli İlinin idare şekli belirlenmiştir. 2884 sayılı Kanuna (Tunceli Kanunu) 3823 numaralı Kararnameyle yapılan ilaveyle Tunceli ilinin idaresi için özel hükümler konarak Korgeneral rütbesinde Vali ve Komutan yetkisine bırakılmıştır. 6 Ocak 1936'da çıkan bu Kararname ile Abdullah Alpdoğan 4. Umumi Müfettiş olarak atanmıştır. 1935 Tunceli Kanunu Tunceli'yi bir çeşit olağanüstü hâl ili haline getirmiştir. Buna göre Tunceli 4. Umumi müfettişlik bölgesinin merkezi olmuş ve Korgeneral Abdullah Alpdoğan tarafından bir müddet Elazığ'dan idare edilmiştir. İl merkezi 1946 yılında il merkezi Kalan kasabasına taşınmış ve bu tarihten itibaren il merkezi burası olmuştur. Tunceli ve ilçeleri özel kanuna göre 1936'dan 01.01.1947'ye kadar Elazığ'dan yönetilmiştir. Bu tarihte ise 30 Aralık 1946 tarih ve 4993 sayılı Kanuna göre İl merkezi olan Kalan'dan yönetilmeye başlanmıştır. Yani 1 Ocak 1947'den itibaren Tunceli'nin İdaresi Hakkındaki Kanun yürürlükten kalkmıştır. 12 Kasım 1952 tarihli Bakanlar Kurulu Kararnamesine göre 3223 sayılı Kanunla kurulmuş olan Kalan kasabasının adının Tunceli olarak değiştirilmesi kararlaştırılmıştır.

Cumhuriyet kuruduktan sonra ülkenin hâkim ideolojisi Kemalizm olmuştur ve bu ideolojinin ideallerine ve gerçeklerine göre doğrultuda topluma ideolojik bir modernleştirme faaliyeti tepeden inme bir biçimde verilmiştir. Buna göre oluşturulan Halkevleri ve Halkodaları tüm ülkede olduğu gibi Tunceli'de de kurulmuş ve faaliyet yürütmüştür. Bu kurumlar CHP'nin diğer il örgütleri ile organize olarak çalışmış ve zaman zaman da toplumun kültürel gelişime katkıda bulunmuştur. Halkevleri ildeki eğitim kurumları ile de organize faaliyetler yürütmüştür. İnönü Dönemi'nde Tunceli'de pek çok okul açılmış ve halktan büyük ilgi görmüş ilde açılan okullar tam dolu olarak faaliyetlerine devam etmiştir. Tunceli'de eğitime verilen önem ve eğitilmiş bir nüfus yapısı geçmişte olduğu gibi günümüzde de devam etmektedir.

Bu dönemde ilden seçilen milletvekilleri de parlamentoda Tunceli'yi temsil etmiştir. Ancak 1950 yılına kadar seçilen milletvekilleri ili temsil etmemiştir. Tunceli'den vekillik listesine konulanlar genel merkezden halka sorulmadan listelere konulan bu kişiler alakasız bölgelerden kişilerden oluşmuş ve sadece ismen Tunceli milletvekili olmuşlardır. Tunceli ile ilgili soru önergeleri vermedikleri gibi yatırım talebinde de bulunmamışlardır. Tunceli'ye temsil edecek ilk yerel temsilciler 1950 yılında yapılan seçimler ile meclise girilecektir.

Halkevleri ilk olarak 1932 yılında açılmıştır. Bu kurumlar Köy Enstitüleri ve Millet Mektepleri ile birlikte Kemalist Türkiye'nin modernleşme adımlarından biri oluşturulan önemli bir sacayağıdır. Halkevleri çok amaçlı bir kültür kurumudur. Bu yapının içinde konservatuvar, tiyatro sahnesi, yabancı dil ve Türkçe okuma-yazma kursları, çeşitli iş ve meslek kurslarını da barındırmaktaydı. Tunceli'de 1937-1951 yılları arasında 3 Halkevi ve 55 Halkodası açılmıştır. CHP bünyesinde açılan bu kurumlar ulus modernleşmesi çalışmaları çerçevesinde Tunceli'de faaliyet yürütmüştür. Ya-

pacağımız çalışmada Tunceli'deki Halkevleri ve Halkodalarının faaliyetleri de incelenecektir.

İl Genel Meclisi üyeliği Tunceli'de çok istenen bir görevdir. Bu konudaki belgeler 1947'den itibaren başladığı için CHP ve DP arasındaki çekişmeyi de görebiliyoruz. Bu konuda elimizde sadece CHP tarafından yazılan belgeler olduğundan olayın sadece bir tarafını görebiliyoruz (CHP'nin bakış açısından muhtarlık, il genel meclisi, milletvekilliği gibi seçimleri görüyoruz.). Mesela CHP Tunceli İl Genel Meclisi seçimine bağımsız girip kazanan adaylardan birinin partiye bir zamanlar üye olduğunu, hatta üyelikten ayrılmadığını, bu nedenle seçimi kendisinin kazandığını deklare etmiştir. Tüm bunlar yaşanan çekişmenin ne boyutlara vardığını göstermesi açısından önemlidir.

Son kısımda İstatistik Genel Müdürlüğü tarafından 1940 ve 1950 yılları arasında yapılan üç nüfus sayımında Tunceli nüfusu ele alınmıştır. Buna göre ilin genel nüfusu, sağlıklı-engelli nüfus, okuryazarlık, meslek grupları, inanç, anadiller, medeni hal, yağ grupları ve nüfus yoğunluğu ele alınacaktır. Tunceli'de nüfus yıllara göre değişim göstermiştir. Devlet İstatistik Enstitüsü tarafından beş yılda bir yapılan nüfus sayımlarına göre düzenlenen nüfus sayım sonuçları verilerine göre Tunceli'deki nüfus artışları, nüfus yoğunlukları yaş grupları, sağlam-engelli nüfus oranı, medeni duruma göre nüfus oranları, ana dil ve dinler itibarıyla nüfus oranları, okuryazarlık ve iş durumlarına göre nüfus oranları incelenmiştir. Bu inceleme dönem itibarıyla Tunceli nüfusunun niteliklerini belirlemek için incelenmiştir. İncelenen dönemde genç bir nüfusu sahip olan Tunceli'de tarım dışı istihdam çok düşük çıkmıştır. Bunun en büyük nedeni ilin coğrafi olarak dezavantajlı bir bölgede yerelmasından dolayı istihdam imkanlarının çok kısıtlı olmasından kaynaklanmıştır. Osmanlı Devleti'nden beri Ege ve Marmara bölgesinde yoğun olarak kümelenen Anadolu nüfusu en büyük fabrika ve istihdam imkânı yaratacak tesislerini bu bölgelerde oluşturmuştur. Bundan dolayı Anadolu'nun iç ve doğusunda yaşayan nüfus önemli istihdam imkanlarından mahrum kalmıştır. Bölgeler arası bu dengesizlikleri engelleyemeyen hükümetler batıdaki illerin çok büyük göç almasına, buna karşılık iç ve doğu illerinden ise büyük bir nüfus azalmasına yol açmıştır. Kronikleşen bu sorun çok uzun bir süre ülkenin en büyük problemlerinde biri olmaya devam edecektir. Ülkeye bir rivayete göre 8-10 bir rivayete göre ise 15-20 milyon arası göçmenin girmiş olma ihtimali ülkedeki dengesiz nüfus oranlarını, bölgesel farklılıkları, az gelişmişliği, ücret dengesizliğini, gelir azlığını ve hizmetlerin azalmasını daha fazla artıracaktır.

Anahtar Kelimeler: Tunceli, Kültür, Eğitim, Nüfus, Sosyal Yapı.

SOCIOCULTURAL SITUATION IN TUNCELİ DURING THE PERIOD OF THE NATIONAL CHIEF (1938-1950)

Abstract

İsmet İnönü, who was Atatürk's comrade in arms and the country's first prime minister after the establishment of the Republic of Turkey, became the second president after Atatürk's death in 1938. İsmet İnönü's presidency lasted 12 years between 1938 and 1950. This period was also called the "National Chief" period. During this period, many institutions opened during the Ataturk period expanded their corporate activities and important steps were taken, especially in the field of education and culture. During this period, many educational and cultural institutions, especially Community Centers and schools, operated in Tunceli. After the Republic was established, the dominant ideology of the country became Kemalism, and an ideological modernization activity was given to the society in a top-down manner in line with the ideals and realities of this ideology. Accordingly, Community Centers and Community Rooms were established and operated in Tunceli, as well as in the whole country. These institutions worked in an organized manner with other provincial organizations of the CHP and from time to time contributed to the cultural development of the society. Community centers also carried out organized activities with educational institutions in the province. Many schools were opened in Tunceli during the İnönü Period, and the schools opened in the city, which attracted great interest from the public, continued their activities at full capacity. The importance given to education and an educated population structure in Tunceli continues today as in the past. In our study, the socio-cultural situation in Tunceli in this period was discussed.

Key Words: Tunceli, Culture, Education, Population, Social Structure.

KAMU YÖNETİMİNDE ETİK İLKE VE DEĞERLER: İNGİLTERE-TÜRKİYE KARŞILAŞTIRMALI ANALİZ

Sefa USTA¹, Ali YILDIRIM², Mustafa KURT³

Özet

Geleneksel kamu yönetimi anlayışından yeni yönetim anlayışına geçişle birlikte, klasik kamu yönetim düşüncesi yeni kamu işletmeciliği düşüncesine doğru evrilmiştir. Yönetim süreci yaklaşımı, bilimsel yönetim yaklaşımı ve bürokrasi yaklaşımının çerçevesini oluşturduğu klasik geleneksel yönetim paradigması yerini vatandaş odaklı, hesap verebilir ve şeffaf, katılımcı bir anlayışın olduğu yeni kamu işletmeciliği paradigmasına bırakmıştır.

Yönetim anlayışında meydana gelen paradigmatik dönüşüm ile birlikte kamunun özel sektör gibi yönetildiği, yetkiyi devrenden, süreç odaklılık yerine sonuç odaklılığı önceleyen, misyon ve vizyon odaklı yönetim anlayışı ön plana koyan, vatandaş odak noktasına alarak kamusal hizmet sunumunda bulunulması gerektiğini vurgulayan bir yönetim anlayışı egemen olmaya başlamıştır. Kamu hizmetlerinin sunumunda, etkinlik, etkililik, verimlilik, ekonomiklik ilkeleri ön plana çıkmaya başlamıştır. Literatürde 3E ilkesi olarak adlandırılan etkinlik, etkililik ve ekonomiklik ilkelerine dördüncü bir ilke olarak etik ilkesi eklenmiş ve yönetimde 4E ilkesi özellikle 2000 sonrası dönemde daha fazla tartışma zemini bulmuştur.

Kamu hizmetlerini sunarken etik ilkelere uyulması bir gereklilik olarak karşımıza çıkmaktadır. Demokratik, katılımcı, şeffaf ve hesap verebilir bir kamu yönetiminin hayata geçirilmesinde etik anlayış önemli bir rol oynamaktadır. Kamu yönetiminde etik ilke ve değerler içerisinde, hakkaniyet, adalet, liyakat, güven, saygı, sevgi, nezaket, sorumluluk, hesap verebilirlik, şeffaflık, dürüstlük gibi kavramlar önemli bir yer tutmaktadır.

OECD (2000) tarafından vurgulanan ve OECD ülkelerin çoğu tarafından benimsenen etik ilke ve değerler içerisinde; tarafsızlık, yasallık-hukukilik, dürüstlük, şeffaflık-saydamlık-açıklık, etkinlik, eşitlik, sorumluluk ve adalet ilkeleri yer almaktadır. Bu değerler evrensel düzeyde kamusal etik ilke ve değerler olarak kabul görmüş ve birçok ülke tarafından benimsenmiştir.

¹ Prof. Dr., Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, İİBF, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, sefausta@kmu.edu.tr ORCID: 0000-0003-3846-7987

² Öğr. Gör., Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Ermenek Uysal ve Hasan Kalan Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, ayildirim@kmu.edu.tr ORCID: 0000-0003-1995-128x

³ Yüksek Lisans Öğrencisi, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi ABD, kurt.mustafa@hotmail.com.tr

Nitekim İngiltere Parlamentosu tarafından Kamu Yaşamında Standartlar Komitesi (Nolan Komitesi) (1994) oluşturulmuş ve kamu görevlilerinin uyması gereken etik ilke ve değerleri düzenleyen Kamusal Yaşamın Yedi İlkesi adı altında etik değerler sayılmıştır. Bencil olmamak-özverili olmak, kamusal bütünlük-kamusal dürüstlük, nesnellik-objektiflik, hesap verebilirlik, açıklık-şeffaflık, liderlik, onur temel etik değerler olarak vurgulanmıştır.

Türkiye’de ise 1980 sonrası dönemde ekonomik ve siyasal alanda meydana gelen değişimle birlikte, kamu yönetiminde değişim ve dönüşüm süreci başlamıştır. Özelleştirme, yasal ve yapısal serbestleşme uygulamaları, düzenleyici ve denetleyici kurumların hayata geçirilmesi kamu yönetimi sisteminde değişime zemin hazırlamıştır. Kamu yönetiminde etkinlik, ekonomik ve verimlilik ilkeleri ön plana çıkmaya başlamıştır. 2000 sonrası dönemde, demokratikleşme, sivilleşme ve yerelleşme ilkeleri öncelenmiş, özellikle 2003 sonrası yapılan reformlarda katılımcılık, şeffaflık, hesap verebilirlik ilkeleri dikkate alınarak hem merkezi yönetimde hem yerel yönetimlerde reform çabaları ortaya konulmuştur.

Kamu yönetiminde şeffaflığın sağlanabilmesi amacıyla 2003 yılında 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu, hesap verebilirlik anlayışının hayata geçirilmesi amacıyla 5018 sayılı Kamu Mali Yönetim Kontrol Kanunu kabul edilmiştir. 2004 yılına gelindiğinde, 5176 sayılı “Kamu Görevlileri Etik Kurulu Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun” hayata geçirilerek, “şeffaflık, tarafsızlık, dürüstlük, hesap verebilirlik, kamu yararını gözetme” gibi etik davranış ilkeleri belirlemek ve uygulamayı gözetmek üzere Kamu Görevlileri Etik Kurulu oluşturulmuştur.

5176 sayılı kanuna istinaden hem kamuda etik kültürü oluşturmak hem de kamu görevlilerinin görevlerini ifa ederken uymaları gereken etik davranış ilkelerini belirlemek amacıyla 2005 yılında, “Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri ile Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik” çıkarılmıştır. Kamu görevlilerinin iyi yönetim ilkelerini benimsemeleri, kamu kurum ve kuruluşlarına güven düzeyinin artırılması, etik ilke ve değerlerin benimsenmesi ve kurumsallaşması amacıyla kabul edilen yönetmelikte, kamu görevlilerinin uyması gereken etik davranış ilkeleri sıralanmıştır. Çıkar çatışmasından kaçınma ilkesi başta olmak üzere, dürüstlük, tarafsızlık, saygınlık, güven, nezaket, saygı, bilgi verme, hesap verebilirlik, şeffaflık, katılımcılık, kamu hizmeti ve halka hizmet bilinci temel etik davranış ilkeleri arasında sayılmıştır (Yönetmelik, md.5-22)

Kamu yönetiminde çıkar çatışmasından kaçınma önemli etik ilkedir. Kamu görevlisinin özel çıkarı ile kamusal faydanın çakıştığı durumlarda, kişisel çıkarı yerine kamusal yararı öncelemenin gerektiği diğer bir ifadeyle çıkar çatışmasından kaçınılması etik yönetim anlayışın temelini oluşturduğu sorunsalından hareketle hazırlanan çalışmanın temel amacı, kamu yönetiminde etik konusunun ele alınarak, etik ilke ve değerlerin Türkiye ve İngiltere örnekleri üzerinden karşılaştırmalı olarak incelemeye tabi tutulmasıdır.

Bu temel amaç ekseninde hazırlanan çalışma kapsamında ilk olarak, etik ve ahlak kavramına yönelik kavramsal çözümler ortaya konulmakta, tüm dünyada kabul edilmiş kamu yönetiminde etik ilke ve değerler ele alınmaktadır. İngiltere’de Nolan Komitesi olarak adlandırılan Kamu Yaşamında Standartlar Komitesi üzerinden hareketle İngiltere’de ortaya konulan etik ilke ve değerler incelenmektedir. Son olarak, Türkiye’de etik ilke ve değerlere yönelik yasal ve kurumsal çerçeve irdeleterek, iki ülke etik ilke ve değerler ekseninde karşılaştırmalı olarak değerlendirilme-ye tabi tutulmaktadır.

Konu ile ilgili birincil ve ikincil kaynakların kullanıldığı araştırmada, literatür taramasında bulunulmakta, doküman incelemesi gerçekleştirilmektedir. Betimsel araştırma yöntemi ve karşılaştırmalı yöntemden yararlanılan çalışma sonucunda, kamu yönetiminde etik ilke ve değerlerin benimsenmesinin kaliteli, etkin, etkili, verimli ve ekonomik kamu hizmeti sunulmasında önemli bir rol oynadığı yönünde çıkarımda bulunulabilir. Bununla birlikte, etik ilke ve değerlere yönelik iyi uygulama örneklerinin farklı ülkeler arasında politika transferi yoluyla aktarılmasının mümkün olduğu, etiğe yönelik kamu politikası transferinin ülkelerin kamu yönetimi sistemleri için önemli bir gereklilik olduğu çalışmanın bir sonucudur. Son olarak, çalışmanın bir diğer iddiası kamuda etik yönetim anlayışın kurumsallaşmasında, etik ilke ve değerlerin hem kamu görevlileri hem de vatandaşlar tarafından benimsenmesi önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Etik, Etik Değerler, Etik İlkeler, T.C. Kamu Görevlileri Etik Kurulu, İngiltere Nolan Komitesi İlkeleri

ETHICAL PRINCIPLES AND VALUES IN PUBLIC ADMINISTRATION: ENGLAND-TÜRKİYE COMPARATIVE ANALYSIS

Abstract

It is a necessity to comply with ethical principles while providing public services. Ethical understanding plays an important role in the implementation of a democratic, participatory, transparent and accountable public administration. Among ethical principles and values in public administration, concepts such as equity, justice, merit, trust, respect, love, kindness, responsibility, accountability, transparency and honesty have an important place. Among the ethical principles and values emphasized by OECD (2000) and adopted by most OECD countries; The principles include impartiality, legality, honesty, transparency, openness, efficiency, equality, responsibility and justice. These values have been universally accepted as public ethical principles and values and have been adopted by many countries. As a matter of fact, important steps, including legal regulations, were taken in 1994 in England and in 2005 in Turkey to institutionalize ethical principles and values.

The main purpose of the study is to address the issue of ethics in public administration and to comparatively examine ethical principles and values through the examples of Turkey and England. Within the scope of the study prepared around

this main purpose, firstly, conceptual analyzes of the concepts of ethics and morality are presented, and ethical principles and values in public administration accepted all over the world are discussed. Ethical principles and values put forward in England are examined based on the Committee on Standards in Public Life, called the Nolan Committee in England. Finally, the legal and institutional framework for ethical principles and values in Turkey is examined and the two countries are subjected to a comparative evaluation on the axis of ethical principles and values.

In the research where primary and secondary sources related to the subject are used, literature review is conducted and document analysis is carried out. As a result of the study using descriptive research method and comparative method, it can be concluded that the adoption of ethical principles and values in public administration plays an important role in providing quality, effective, efficient and economical public services. However, it is a result of the study that it is possible to transfer good practice examples of ethical principles and values between different countries through policy transfer, and that ethics-oriented public policy transfer is an important requirement for the public administration systems of countries. Finally, another claim of the study is that it is important for ethical principles and values to be adopted by both public officials and citizens in institutionalizing the understanding of ethical management in the public sector.

Keywords: Ethics, Ethical Values, Ethical Principles, Republic of Turkey. Ethics Committee for Public Servants, UK Nolan Committee Principles

YEREL YÖNETİMLERDE AKILLI KENT UYGULAMALARI: KONYA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ÖRNEĞİ

Sefa USTA¹, Hasibe CEYHAN²

Özet

Tarım öncesi toplumdan, tarım toplumuna geçiş uzun bir zaman dilimini kapsamaktadır. Tarım toplumundan sanayi toplumuna geçiş süreci görece daha kısa bir zamanda tamamlanmıştır. Sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçiş daha kısa sürede gerçekleşmiş, bilgi toplumundan dijital topluma ve dahası akıllı topluma geçiş süreci çok hızlı bir şekilde gerçekleşmiştir. Küreselleşmenin de etkisiyle, dünyanın herhangi bir yerinde meydana gelen değişim, tüm ülkeleri etkilemektedir. Ekonomik alanda meydana gelen değişim, toplumsal ve siyasal alanda dönüşümü beraberinde getirmektedir. Dijitalleşen dünyada, kamu kurumlarının ve özellikle yerel yönetim kuruluşlarının dönüşmesi de kaçınılmaz bir zorunluluk halini almıştır. Kamu yönetiminde meydana gelen dijital dönüşüm, yerel yönetimleri, özelde ise kentleri yakından etkilemiş, akıllı kent uygulamaları tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de bir çok belediye tarafından hayata geçirilmeye başlanmıştır.

Türkiye’de 1980 sonrası dönemde ekonomik anlayışta meydana gelen değişim, yönetim düşüncesine de yansımıştır. Ekonomik anlamda dönüşüm, kentleşmeyi de etkilemiş ve kırsaldan kente göç artmıştır. Kente göç beraberinde kentsel hizmetlere olan talebi de artırmıştır. 1980 yıllardan itibaren gün geçtikçe artan kent nüfusu nedeniyle vatandaşlara sunulan kentsel hizmetlerin yeniden gözden geçirilmesini zorunlu hale getirmiştir. Yerel yönetim kuruluşları, sanayileşmenin etkisiyle kontrolsüz büyüyen kentlerde yaşayan vatandaşların kente dair ihtiyaçlarını karşılayabilmek için teknoloji ve inovasyonu kullanarak sağlıklı bir toplum yapısı oluşturmayı hedeflemişlerdir (Çan,2013). Bu minvalde 1990’lı yıllardan itibaren bilgi ve iletişim teknolojilerinin kent hayatının alışkanlıklarını değiştirip dönüştürmesi, yerel yönetimlerin kentlerin yaşam kalitesini daha üst seviyelere taşıma gayretinin yansıması olarak “akıllı kent” kavramını gündeme getirmeye başlamıştır (Örselli ve Akbay, 2019).

Özellikle 2000 sonrası dönemde popüler hale gelen akıllı teknoloji uygulamaları, merkezi yönetim ve yerel yönetimler tarafından benimsenmeye başlanmış, teknoloji ve inovasyona dayalı gelişmeler kente entegre edilerek kent mekanına, sosyal ve

¹ Prof. Dr., Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, İİBF, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, usta@kmu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-3846-7987

² Dr. Öğr. Üyesi, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sosyal Bilimler MYO, ORCID: 0000-0002-6551-0787

fiziksel altyapıya, kentte yaşayan vatandaşların beklentilerini karşılamaya yönelik bir biçimde kurgulanmıştır. Buna bağlı olarak ortaya çıkan teknolojik gelişmeler şehirlerin alt yapısına aktarılmıştır. Yerel yönetimler, teknolojiye ve inovasyona dayalı kentsel sürdürülebilirliği sağlamak amacıyla kararlar ve politikalar ortaya koymuşlardır (Balcı, 2022). Ulusal ve yerel düzeyde üretilen politikalar çerçevesinde yaşam kalitesini arttırabilmek adına sensörler aracılığıyla kentin trafik bilgisi, otoparkların kullanım ve yoğunluk durumu, çevre kirliliği, sensörler aracılığıyla elde edilen buzlanma bilgileri, enerji sistemlerinin takibi, merkezden yönetilen akıllı binalar, aydınlatma teknolojisi gibi hususlar için kentlere yönelik akıllı çözümler uygulamaya konulmaktadır (Köseoğlu ve Demirci, 2018). Uygulamaya konulan bu akıllı çözümlerde, her şehrin kendi iç yapısına dair özellikleri, kapasitesi, sosyal ve fiziksel şartları, gelişmişlik düzeyi ve şehrin beklentisi esas alınmaktadır. Bu uygulamalarla, kentin doğal dokusu dikkate alınarak, kentsel altyapı ve üst yapısına insan müdahalesine gerek duymadan kentin gelişmesi sağlanmaktadır (Elvan, 2017).

“Akıllı kent” kavramı teknolojinin kente dair sorunların çözümünde kullanılmasıyla ön plana çıkmıştır. Akıllı kentin gelişmesi teknolojik ilerlemelere bağlı ortaya çıkmıştır (Dameri, 2013). Akıllı kentler fiziksel bir mekân, kurumsal yapı ve sosyal alt yapının birleşimi olarak karşımıza çıkmaktadır. Akıllı kentler; çevre ve yaşamla uyumlu, yönetişimin, ekonominin ve bilinçli vatandaşların faaliyetlerini kapsayan sınırlı kaynakları çok daha verimli kullanan bir anlayışı içeren kentlerdir. Akıllı kent, kentin bugün ve gelecekte sahip olduğu zorluklara -iletişim ağlarını ve her yerde kullanılan kablosuz sensör teknolojisini kullanarak- çözüm üreten, halkın yaşam standardını yükseltmek adına teknolojiyi toplumsal yaşamla bütünleştiren, akıllı yönetim sistemlerinin gücünü kullanan kenttir. Akıllı kent, demografik yapı ile ilgili konuların yanı sıra sağlık, iş dünyası, ulaşım, çevre, güvenlik gibi toplumsal ihtiyaçlara yönelik teknoloji içeren politikalar geliştirerek hayatı kolaylaştıran, zaman içerisinde kenti cazibe merkezi kılma işlevi de görmektedir (Mirghaemi, 2019).

Akıllı kentle ilgili faaliyetler genel olarak değerlendirildiğinde inovasyon, sorunları çözebilme yeteneği ve bilgi iletişim teknolojileri kent yaşamına entegrasyon sürecinde yerel yönetimlere ait sorunların çözümünde üç ana başlık olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu anlamda, her kentin akıllılık seviyesi, kentin sahip olduğu iş birliğine, dijital araçlara ve kentte yaşayan vatandaşlara sunulan fırsatlara göre değişmektedir. Akıllı kent uygulamaları süresince karar alma süreçlerine kentte yaşayan vatandaşların katılımının sağlanması, yerel yönetimler ile vatandaş arasındaki iletişimin artmasına, sunulan kamu hizmetlerinin verimli, etkin ve hızlı bir politika çerçevesinde ilerlemesine imkân sağlayacaktır (Örselli ve Akbay, 2019). Özellikle yerel kamu hizmetlerinin sunulmasında, akıllı kent uygulamalarına yer verilmesi önemli bir gereklilik olarak karşımıza çıkmaktadır.

Halka en yakın kuruluşlar olarak isimlendirilen yerel yönetimlerin etkin, etkili, verimli ve ekonomik bir kamu hizmeti sunmasında dijital imkanlardan yararlanma-

sı önem arz etmektedir. Yerel yönetimlerde hizmet kalitesini artırabilmek, vatandaş memnuniyetini yükseltebilmek amacıyla dijital teknolojilerden yararlanılması bir zorunluluk haline gelmiştir. Yerel yönetimler tarafından sunulan akıllı kent uygulamaları ile zamandan ve paradan tasarruf sağlanabilecektir.

Belediyelerin öncülüğünde yürütülen akıllı kent uygulamalarından birisi de Konya Büyükşehir Belediyesi tarafından uygulamaya konulan akıllı kent sistemidir. Buradan hareketle hazırlanan çalışmanın temel amacı, dijital kentlerin bir sonraki aşaması olarak değerlendirilen akıllı kent uygulamalarının, Konya örneği üzerinden hareketle irdelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda, çalışma kapsamında ilk olarak kamu yönetiminde dijitalleşme konusu ele alınmakta, akıllı kentlere yönelik kavramsal ve kuramsal tartışmalar incelenmektedir. Çalışmada son olarak, Konya Büyükşehir Belediyesinin akıllı kent uygulamaları örnekler çerçevesinde değerlendirmeye tabi tutulmaktadır.

Konu ile ilgili birincil ve ikincil kaynakların kullanıldığı araştırmada, literatür taramasında bulunulmakta, doküman incelemesi gerçekleştirilmektedir. Çalışma sonucunda ortaya konulması umulan ilk öneri, dünyada akıllı kent uygulama örneklerinden yola çıkarak, Türkiye’de yerel yönetimlere yönelik reform transferi gerçekleştirilebileceğidir. Bununla birlikte, Türkiye’de başarılı akıllı kent çalışmalarının iyi uygulama örneği olarak diğer şehirlere politika transferi şekliyle iletilmesinin önemi vurgulanabilir. Son olarak bundan sonraki çalışmalarda, Konya Büyükşehir Belediyesi tarafından geliştirilen akıllı kent uygulamalarının güçlü ve zayıf yönlerinin irdelenmesi, akıllı kent uygulamalarına ilişkin SWOT analizi değerlendirmesinin yapılması önerisinde bulunulabilir.

Anahtar Kelimeler: Dijitalleşme, Akıllı Kentler, Yerel Yönetimler, Konya Büyükşehir Belediyesi

SMART CITY APPLICATIONS IN LOCAL GOVERNMENTS: THE EXAMPLE OF KONYA METROPOLITAN MUNICIPALITY

Abstract

It is important for local governments, which are called the institutions closest to the public, to benefit from digital opportunities in providing an effective, efficient and economical public service. It has become a necessity to use digital technologies in order to increase service quality and citizen satisfaction in local governments. Time and money can be saved with smart city applications offered by local governments.

One of the smart city applications carried out under the leadership of municipalities is the smart city system implemented by Konya Metropolitan Municipality. Based on this, the main purpose of the study is to examine smart city applications, which are considered as the next stage of digital cities, based on the Konya example. For this purpose, the study first examines the issue of digitalization in public administration and examines the conceptual and theoretical discussions on smart cities.

Finally, in the study, smart city applications of Konya Metropolitan Municipality are evaluated within the framework of examples.

In the research, where primary and secondary sources related to the subject are used, literature review is conducted and document analysis is carried out. The first result targeted in the study is to put forward suggestions based on smart city application examples in the world. However, the importance of communicating successful smart city studies in Turkey through policy transfer to other cities as an example of good practice can be emphasized. Finally, it is aimed to examine the strengths and weaknesses of smart city applications developed by Konya Metropolitan Municipality.

Keywords: Digitalization, Smart Cities, Local Governments, Konya Metropolitan Municipality

İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNİN TÜRKİYE’DE BELEDİYELERİN KURUMSAL YAPILARI ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Selahattin KAVUT¹

Özet

Günümüzde derinleşen iklim krizi kentleri önemli derecede etkilemektedir. İklim değişikliği ile mücadelede ilk başlarda temel sorumluluk öznesi devletler kabul edilmiştir. Ancak süreç içerisinde iklim değişikliği sorununun hem faili hem de mağduru konumunda olan kentler de sorumluluk almaya başlamışlardır. Kentlerin iklim değişikliği ile mücadelesi 1990’lı yıllarda bazı Kuzey Amerika ve Avrupa kentleri ile sınırlı iken 2000’li yıllardan sonra birçok coğrafyadaki kent, iklim değişikliği sorununu gündemine almaya başlamıştır. Türkiye’de başta büyük şehirler olmak üzere birçok kent, iklim değişikliği sorununu gündemine almış ve belediyeler yerel düzeyde hem iklim değişikliği ile daha etkili ve hızlı mücadele etmek için kurumsallaşmaya gitmekte hem de yeni birimler kurarak söz konusu sorunla başa çıkmaya çalışmaktadırlar. Bu bağlamda Türkiye’deki 30 büyükşehir belediyesinden 20’si; 51 il belediyesinden ise 31’i iklim değişikliği ve sıfır atık birimini kurarak iklim değişikliği ile mücadele sürecine eklemeliği görülmektedir.

Bu çalışmanın amacı iklim değişikliği konusunun Türkiye’de belediyelerin kurumsal yapıları üzerindeki etkilerini ortaya koymaktır. İklim değişikliği ile yerel düzeyde mücadele 1990’lı yıllardan itibaren kentsel gündemde yer almaya başlamıştır. 1990’lı yıllarda ağırlıklı olarak Kuzey Amerika ve Avrupa kentleri, iklim değişikliğinin potansiyel önemini kabul ederek yetki ve sorumlulukları çerçevesinde sera gazı emisyonlarına azaltacak çeşitli stratejiler ve politikalar uygulamışlardır. İklim değişikliğine karşı kentsel tepkinin dinamikleri 2000’li yıllarda daha da büyüyerek farklı coğrafyalardaki kentlere yayılmıştır. Böylece iklim değişikliği birçok kentte yerel gündemin bir parçası haline gelmeye başlamıştır. Birçok kent, iklim değişikliği ile mücadele etmek için hem sera gazı salımlarını azaltmayı hem de uyum sağlamayı hedefleyerek yerel iklim politikalarını oluşturmuştur. Benzer şekilde Türkiye’de de başta büyük kentler olmak üzere kentlerin iklim değişikliği sorununu gündemine almaya başladığı görülmektedir. Bu minvalde Türkiye’de merkezi yönetimin iklim değişikliği ve etkileriyle mücadele kapsamında oluşturduğu politikalar, stratejiler ve eylem planları ile birlikte bu konuda belediyelere de yerel düzeyde görev ve sorumluluklar yüklenmiştir. Belediyeler sorumluluklarını yerine getirebilmek için kurumsallaşmaya gittikleri ve yeni birimler kurmak zorunda kaldıkları görülmektedir. Yerel ölçekte belediyelerin iklim değişikliği ile müca-

¹ Dr., İnönü Üniversitesi, Kavut_s@hotmail.com, ORCID: 0000-0003-3876-1203

delede iyi hizmet sunabilmeleri için bu konuda kuracakları birimler yapacakları çalışmalara katkı sağlayacağı ve çalışmanın niteliğini artıracakı öngörülmektedir. Türkiye’de belediyelerin iklim değişikliği ile mücadele sürecine dâhil olmaları merkezi yönetimin 2010’lı yıllarda politikaları oluşturmasıyla şekillenmeye başlamıştır. Türkiye’de başta büyükşehir belediyeleri olmak üzere belediyelerden yerel iklim eylem planlarını hazırlamaları beklenmektedir. Bu anlamda Türkiye’de kentlerin iklim değişikliğine karşı direnç gösterebilmeleri ve dayanıklılıklarını artırabilmeleri için belediyelere önemli görevler düşmektedir. Bu kapsamda büyükşehir belediyeleri kentin sera gazı envanterini hazırlayarak azaltım hedefleri doğrultusunda enerji, tarım, ulaşım ve atık sektörlerinden kaynaklanan sera gazı salımlarını kontrol etmekte ve düşük karbonlu kent politikalarını uygulamaya çalışmaktadırlar. İl belediyelerinin yerel iklim eylem planlarını hayata geçirmede isteksiz oldukları görülmekle birlikte ancak geri dönüşüm faaliyetleri ve katı atık düzenli depolama sahalarında evsel atıktan enerji üretim hizmetleri ile atık kaynaklı sera gazı salımlarının azaltılmasına ve iklim değişikliği ile mücadeleye katkı sağlamaya çalışmaktadırlar.

Çalışmada literatür taraması yöntemi kullanılarak iklim değişikliği konusunun belediyelerin kurumsal yapılanmaları üzerindeki etkilerini saptamak için daha önce yazılmış olan makale, kitap, bildiri, lisansüstü tezler vb. kaynaklardan yararlanılmıştır. Alan araştırmasında ise belediyelerin web sayfaları incelenerek ayrıca Devlet Teşkilatı Merkezi Kayıt Sistemi’nde yer alan verilerden istifade edilerek belediyelerin iklim değişikliği ve sıfır atık birimlerini kurup kurmadıkları saptanmıştır. Bu saptanmayla birlikte büyükşehir belediyeleri ile il belediyelerin kurumsallaşma düzeyleri ortaya konulmuştur.

Bu çalışmada iklim değişikliğinin Türkiye’nin 30 büyükşehir ile 51 il belediyesinin kurumsal yapılanmaları üzerindeki etkilerine bakılmıştır. Türkiye’de belediyeler iklim değişikliği ile mücadele sürecine dâhil olmaya başlamışlardır. Bu sürecin başlamasında merkezi yönetim ile ulus üstü belediye ağlarının yönlendirmeleri etkili olmuştur. Büyükşehir belediyelerinin iklim değişikliği ile mücadelede başarımlar düzeylerinin daha yüksek olduğu söylenebilir, il belediyelerinin ise çabaları çok kısıtlı olmakla birlikte özellikle yoğun nüfuslu belediyelerin sürece eklemlendiği görülmektedir. İklim değişikliği konusunun belediyelerin kurumsal yapıları üzerinde doğrudan etkileri, Belediye ve Bağlı Kuruluşları ile Mahalli İdare Birlikleri Norm Kadro İlke ve Standartlarına Dair Yönetmelikte 8 Nisan 2020 tarihinde değişikliğe gidilmesiyle başlamıştır. Bu çerçevede belediyelerin iklim değişikliği sorunuyla ve geri dönüşümle daha etkili mücadele etmek ve hızlı karar alabilmek için yeni birimler kurabileceklerdir. Bu düzenlemeyle birlikte büyükşehir belediyelerinde iklim değişikliği ve sıfır atık dairesi başkanlığı; il ve ilçe belediyelerinde ise iklim değişikliği ve sıfır atık şube müdürlüğü birimlerinin kurulması zorunlu hale gelmiştir. Bu bağlamda, Türkiye’de belediyeler iklim değişikliği ile yerel ölçekte mücadele etmek için yeni birimler kurmakta ve kurumsallaşmaya gitmektedirler. Büyükşehir belediyelerinden 20’si iklim değişikliği ve sıfır atık birimini kurarken,

10 büyükşehir belediyesi ise çevre koruma ve kontrol birimi bünyesinde iklim değişikliği ile mücadeleye ilişkin hizmetleri yürütmektedirler. 51 il belediyesinden 31'i iklim değişikliği ve sıfır atık birimini kurarken, 20 belediye ise bu yönde bir birim kurmamıştır. İklim değişikliği ve sıfır atık birimlerinin kurulmasında büyükşehir belediyelerinde kurumsallaşma oranı %66 iken il belediyelerinde ise kurumsallaşma oranı ise %60'dır. Bununla birlikte bazı büyükşehir belediyelerinde çevre koruma ve kontrol birimleri altında iklim değişikliği ve sıfır atık şube müdürlüklerinin kurulduğu da bir gerçektir. Bu bakımdan büyükşehir belediyelerinde kurumsallaşma oranının daha yüksek olduğunu söylemek mümkündür.

Anahtar Kelimeler: İklim değişikliği, iklim değişikliği ve sıfır atık birimi, belediyeler

THE IMPACT OF CLIMATE CHANGE ON ORGANISATIONAL STRUCTURES OF MUNICIPALITIES IN TURKEY

Abstract

Nowadays, the deepening climate crisis significantly affects cities. At the beginning, states were accepted as the main responsibility on the fight against climate change. However, cities that are both perpetrators and victims of the climate change problem have also begun to take responsibility in the process. While cities' struggle with climate change was limited to some North American and European cities in the 1990s, cities in many geographies started to put the problem of climate change on their agenda after the 2000s. Many cities, especially the metropolitan cities take into account the problem of climate change on their agenda, and both municipalities are institutionalizing at the local level to combat climate change more effectively and quickly, and are trying to cope with the problem by establishing new units. In this context, 20 of the 30 metropolitan municipalities and 31 municipalities of the 51 provinces in Turkey have established climate change and zero waste units and have joined the process of combating climate change.

Keywords: Climate change, climate change and zero waste unit, municipalities

AFET YÖNETİMİNDE MÜLKİ İDARE TEŞKİLATLANMASININ ETKİNLİĞİ

Selim ÇAPAR¹, Mehmet KOCA²

Özet

Kamu yönetimi alanında “administration”dan, “management”a olan değişim, dönüşüm ve gelişim süreci özellikle 20. yüzyılın son çeyreği itibariyle başlamış olup etkilerini günümüz itibariyle de kamu yönetiminin tüm alanlarında derinden hissettirmeye devam etmektedir.

Geleneksel hatta artık arkaik diyebileceğimiz eski anlayış ve uygulamalar yerini yeni kamu işletmeciliği ya da yönetişim gibi kavramlara bırakmış ve akabinde kamu yönetiminde etkinlik, etkililik, verimlilik, iyi yönetişim gibi parametreler ön plana çıkmaya başlamıştır.

Bu bağlamda kriz, acil durum, afet ve göç yönetimi başta olmak üzere kamu yönetimini yakından ilgilendiren hemen hemen tüm konu başlıkları da yaşanan bu paradigma değişiminden etkilenmiş ve bunlara ilişkin süreçlerin idamesi ve uygulamaları da bu değişime paralel bir şekilde hayata geçirilmeye başlanmıştır.

Afet yönetimi ve bununla ilgili olarak öncesi ve sonrasını da içeren süreçlerde bu paradigma değişiminden vareste olmamıştır. Afet yönetimine ilişkin hem teorik kavramlar hem de afetler ile nasıl daha etkin ve verimli bir şekilde mücadele edilmesi gerektiği hususunda hayata geçirilmeye başlanan uygulamalar bu yeni paradigmadan etkilenmiş ve ciddi bir değişim, dönüşüm ve gelişim süreci içerisine girmiştir. Bu kapsamda kamu politikalarında yeni olarak adlandırılan bu değişime koşut bir şekilde afet yönetimine yönelik yaklaşımlarda arkaik ya da geleneksel muhteviyatından arınmaya başlamış ve bütünlükli afet yönetimi ya da afet yönetişimine doğru bir paradigma dönüşümü gerçekleşmiştir.

İnsanoğlunun genel kabul gören şekliyle neolitik dönem içerisinde tarım devrimiy-le birlikte artan bir şekilde toplu yaşama geçmesi neticesinde ortaya çıkan kentleş-me/şehirleşme olgusu zaman içerisinde kendini yenileyerek dönüştürmüş ve devasa kitleleri bünyesinde barındıran bir hal almıştır. Bu bağlamda yerleşimlerin giderek kalabalık bir hale gelmesi neticesinde insanoğlu da afetler ve bunların yıkıcı sonuç-larıyla giderek artan bir şekilde karşı karşıya kalmaya başlamıştır.

¹ Doç. Dr., İçişleri Bakanlığı Araştırma ve Etütler Merkezi Başkanı, Orcid No: 0000-0001-5597-584X

² İl Planlama Uzm., İçişleri Bakanlığı Araştırma ve Etütler Merkezi Başkanlığı, Orcid No: 0000-0002-3500-519X

Afetler; deprem, sel, fırtına, volkanik patlama, tsunami, kuraklık, kıtlık, çığ, yangınlar gibi doğal nedenlerden, nükleer, biyolojik, kimyasal, taşımacılık ve endüstriyel kazalar, göçmenler, yerinden edilenler ve terörizm gibi insan kaynaklı nedenlerden ötürü meydana gelebilmektedir.

Bu minvalde kişilerin en temel ihtiyaçlarından birisi olan güvenlikten, iskana, besin maddelerine erişiminden, ruhsal ve fiziksel bütünlüklerinin idamesine kadar geniş bir skalada derin izleri olan afetler geçmişte ortaya çıktığı gibi günümüzde de yaşanmakta ve gelecekte de büyük bir ihtimalle yaşanmaya devam edecektir. Afetler insanoğlunun var oluşundan bugüne değin kişilerin sosyal, demografik, ekonomik ve psikolojik yapı taşlarını etkileyen ve değiştiren bir durum arz ettiği için afetler ile mücadele büyük bir önem taşımaktadır. Artan sanayileşmenin ve kentleşmenin ortaya çıkardığı ve belirsizliklerle çevrelenen günümüz dünyasında insanoğlunun maruz kaldığı afet sayısı da gün geçtikçe artmaktadır.

Afetlerin topluluklar üzerindeki etkileri can kayıpları, yaralanmalar, alt ve üst yapı zararları gibi doğrudan, üretim, hizmet ve maddi kayıplar gibi dolaylı ve pazar kaybı ya da daralması, finansal istikrarın ve cari dengenin bozulması gibi yan etkiler şeklinde meydana gelebilmektedir.

Günümüz dünyasında afetlerin gittikçe artan bir şekilde çeşitlenmesi hem toplumun geneli hem de yerleşim yerleri üzerindeki yıkıcı etkiler ortaya çıkarmaktadır. Bu minvalde bir taraftan afetlerin neden olduğu maddi ve manevi kayıplar toplumu derinden sarsarken, diğer taraftan bu olgunun süreç ve sonuçları itibarıyla mücadelesinde etkin ve verimli yönetim şekilleri geliştirilmesi ve bunun koordinasyon içerisinde yürütülmesi bir zorunluluk haline gelmiştir.

Afet yönetimi ilk zamanlarda geleneksel yaklaşımla afet sonrası mücadeleye ve faaliyetlere odaklanan bir yaklaşım ortaya koymuşken, kamu yönetimindeki paradigma değişimi ile doğal ya da insan kaynaklı afetlerde, afet öncesi ve sonrasına ilişkin önlem ve faaliyetlerin kritik bir önem taşıdığı anlaşılmıştır. Bütünleşik afet yönetimi ya da afet yönetişimi olarak da adlandırılabilir bu anlayışla afetlere yönelik toplumsal farkındalığın artırılması ve afetle etkin mücadele için afet öncesi ve sonrasını kapsayan ve belli aşamaları olan iyileştirme faaliyetlerini de içeren geniş bir önlem ve faaliyetler dizini ortaya çıkmıştır.

Türkiye bulunduğu coğrafi konum itibarıyla sıklıkla birçok afet türüyle karşı karşıya kalmış ve bu afetler neticesinde önemli can ve mal kayıpları yaşamıştır. Türkiye'nin önemli can ve mal kayıpları yaşamasına neden olan afetlerin başında ise depremler gelmektedir. Türkiye Cumhuriyeti kuruluşundan bugüne ciddi can ve mal kayıplarına neden olan 1939 Erzincan, 1976 Çaldıran, 1999 Gölçük ve Düzce, 2011 Van, 2020 Elazığ ve İzmir, 2023 Kahramanmaraş merkezli depremler ile karşılaşmıştır. Son yaşanan ve asrın felaketi olarak adlandırılan Kahramanmaraş merkezli depremlerden 13 milyondan fazla kişi etkilenmiş, 11 ilde 50 binin üzerinde kişi yaşamını yitirken yarım milyondan fazla bina ya yıkılmış ya da ağır hasarlı hale gelmiştir.

Türkiye’de depremler başta olmak üzere afetler ile etkin mücadelenin önemli bir sütununu mülki idare sistemi ve bu sistemin etkin bir şekilde işlemesi oluşturmaktadır. En basit tanımıyla mülki idare sistemi, ülkenin toprakları üzerindeki örgütlenmesini ifade etmekte olup, halihazırda Türkiye’nin mülki idare sistemi 81 il ve 922 ilçeden oluşmaktadır. Mülki idare yapılanması ile ülkenin en ucra köşelerine dahi hızlı bir şekilde ulaşılabilen bu sistemin kilit aktörlerini ise vali ve kaymakamlar oluşturmaktadır.

Valiler illerde Cumhurbaşkanının temsilcisi ve idari yürütme vasıtası olarak görevlerini yerine getirirken, ilçelerde ise bu görevi kaymakamlar yerine getirmektedir. Vali ve kaymakamlardan müteşekkil mülki idare amirleri, merkezi idarenin taşrada bulunan yapılanmalarının koordinasyonu ile denetiminden sorumlu oldukları için afetler ile mücadelede en kilit görevlerden birini yerine getirmektedirler.

Son yaşanan Kahramanmaraş merkezli depremlerde 600’den fazla mülki idare amiri depremden etkilenen bölgelerde görevlendirilmiş olup, enkaz kaldırma faaliyetlerinin organizasyonundan, yardımların ihtiyaç sahiplerine dağıtılmasının sağlanmasına kadar gerçekleştirilen faaliyetlerin etkin bir şekilde yürütülmesi ve koordinasyonunda çok önemli görevleri yerine getirmişlerdir. Bu minvalde olağanüstü durumlarda cankurtaran görevi üstlenen mülki idare amirleri afetler ile mücadelede özellikle koordinasyon faaliyetleri noktasında hayati bir işleve sahiptirler.

Anahtar Kelimeler: Afet, Afet Yönetimi, Mülki İdare, Vali, Kaymakam

EFFECTIVENESS OF PROVINCIAL ADMINISTRATION ORGANIZATION IN DISASTER MANAGEMENT

Abstract

While disaster management initially presented a traditional approach focusing on post-disaster struggle and activities, with the paradigm shift in public administration, it has been understood that pre- and post-disaster measures and activities are of critical importance in natural or human-made disasters.

Türkiye has frequently encountered many types of disasters due to its geographical location and has experienced significant loss of life and property as a result of these disasters. Earthquakes are among the disasters that cause significant loss of life and property in Türkiye.

More than 13 million people were affected by the recent Kahramanmaraş-centered earthquakes, which were called the disaster of the century, more than 50 thousand people lost their lives in 11 provinces, and more than half a million buildings were either destroyed or severely damaged.

In Türkiye, an important pillar of the effective fight against disasters, especially earthquakes, is the provincial administration system and the effective functioning of this system. During the Kahramanmaraş-centered earthquakes, more than 600 civil administrators were assigned to the earthquake-affected areas and they fulfil-

led very important duties in the effective execution and coordination of activities, from organizing debris removal activities to ensuring the distribution of aid to those in need.

Keywords: Disaster, Disaster Management, Provincial Administration, Governor, District Governor

DSİ'DEN EPDK'YE: TÜRKİYE'DE SU POLİTİKALARININ DÖNÜŞÜMÜ

Selime YILDIRIM¹

Özet

Dünyada ve Türkiye’de yaşanan dönüşümlerin ekonomik, siyasal ve toplumsal karşılıkları bulunmaktadır. Bu alanlar birbirini dışlamaz; aksine, birbirine içkindir. Buradan hareketle, sosyal bilimler alanında her bir inceleme nesnesinin birbiri içinde geçişken yanları olduğunu söylemek zor değildir. Çalışmanın konusu olan su politikaları da bu açılımları beraberinde barındırmaktadır.

Su, insanlığın kadim bir hakkı olarak kabul edilirken zaman içinde piyasa değeri olan bir meta haline gelmiştir. Su, ekosistemin başlıca bileşenlerinden biridir ve ikamesi mümkün olmayan bir kaynaktır. Enerji alanında yaşanan sıkışma, suyun da kıtlaşmasına ve neoklasik iktisadın temel ilkelerinden olan “kıt kaynakların dağıtımını” rekabet koşullarına neden olmuştur.

Suyun bir “sorun” alanı olması ve su hakkının gündeme gelmesi, 1970’li yıllarla gerçekleşmiştir. Birleşmiş Milletler’in 1972 yılında düzenlediği Stockholm Konferansı’yla başlayan süreçten günümüze, çevreye yönelik hassasiyetin çevrenin korunması ve herkesin ulaşılabilirliğini sağlama vurgularının yanında, yeniden düzenleme, yerelleştirme, ticarileştirme ve özelleşmeye giden aşamaların da kaydedildiği görülmektedir. 1992 yılında yapılan Dublin Konferansı’nda ise suyun ekonomik bir mal olduğu açık bir şekilde ifade edilmiştir. Günümüzdeki yakıcı sorun ve tartışmaların temelini, yeni ortaya çıkmadığı gerçeği ile karşılamaktayız. Bunun yanında, uluslararası alanda ortaya çıkan bu konunun günümüzde neden ulusötesi şirketler ve uluslararası örgütler tarafından sahiplenildiğini görmek de mümkün hale gelmiştir. Yine bu dönemdeki politika değişikliğine dikkat çekmek kanımızca anlamlıdır.

Su politikası, sadece insani amaçlı kullanılan suyun kontrol, yönetim ve altyapı araçlarını anlatmamaktadır. Su politikası uluslararası suları, bu alandaki uluslararası aktör ve politikaları, bu aktörlerin devletlerle olan ilişkisini, su kaynaklarının korunmasını ve yaşatılmasını, ticaretini, yine bu alanlardaki ulaşım kavramını da sahiplenmektedir. Bu kadar geniş alanı barındıran bir politika alanının, gerçekten de “politik” olduğunu söylemek gerekmektedir. Söz konusu “politika” anlayışı, salt gündelik yaşamdaki çıkar çatışmalarını değil; uzun erimli amaçları da barındırmaktadır.

¹ Arş. Gör. Dr., Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi İİBF SBKY Bölümü Yönetim Bilimleri A.B.D., selimeyildirim@kmu.edu.tr, Orcid no:0000-0003-0584-0618.

Enerji politikalarının dönüşümü de su politikalarının oluşmasını etkilemiştir. Enerji, çok geniş bir alana işaret ederken; geçmişte de günümüzde de önemli bir başlık haline gelmiştir. Enerji üretimi ve politikalarının her dönem önemli bir yeri olduğu kabul edilse de özellikle 2. Dünya Savaşı sonrasında kalkınmanın önemli aktörlerinden biri olarak enerji üretimi ve verimliliği görülmüştür. Doğada bulunduğu gibi kullanılan kaynaklardan -kömür gibi- daha kullanışlı olduğu varsayılan petrole doğru bir kayma gerçekleşmiştir. Sınırlı olan bu kaynak da belli bir süre sonra tükenmeye yüz tutmuştur. Uzun süredir gündemde olan ekonomik krizin nirengi noktası petrol krizine bağlanarak dünya tarihinin şiddetli birkaç krizi içinde yer almıştır. Su gibi alternatif enerji kaynaklarına ilgi bu dönemde yükselmiştir.

Çalışmada, 2000’li yıllara odaklanılırken bu yılların bir temsiliyeti olduğu gözlerden kaçmamalıdır. 1980’lerde cisimleşen “yeni” dünyaya ilişkin önermelerin, 2000’li yıllarla birlikte ete kemiğe büründüğünü görmekteyiz. 1960’ların sonu ile birlikte krize giren sistemin, 1970’lerde yaşanan Petrol Krizleri ile adı konulan ekonomik kriz ve sistemin daralmasına ve oradan da 1980’li yıllarla birlikte yeni ekonomik politikalara, yeni bir devlet biçimi ve yeni toplumsal ilişkilere yerini bırakmıştır. Bu süreç ise yeni bir özelleştirmeci dalgaya sebep olmuştur.

Yine bu yıllarda, suyun ticarileşmesi ve HES’ler önemli başlıklardandır. Bununla birlikte, 2000’li yılların devletin politikalarında ve politika uygulama biçimlerinde radikal değişikliklerin olduğu görülmektedir. Bu dönüşüm, kendisini yönetsel yapıda da göstermiştir. 2000’li yıllar ve sonrasında yaşanan kurullaşma akımından “kritik” olarak adlandırılan pek çok sektör etkilenmiştir.

Kurulduğu 1953 yılından itibaren Türkiye’de su politikalarının en önemli belirleyenlerinden olan Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü (DSİ), bu dönemden itibaren Türkiye’nin su ve enerji politikalarına yeni bir boyut katmıştır. Söz konusu dönemde, kamu yönetiminin de rasyonelleşmeye dönük önemli adımlar attığı görülmektedir. Diğer yandan, sosyal devlet tüm bileşenleriyle kendini hissettirmektedir.

Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu (EPDK) ise 2000’li yıllardaki kurullaşma dalgasının önemli temsilcilerindendir. 2001 yılında çıkarılan 4628 sayılı Enerji Piyasası Kanunu ile oluşturulan Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu ve buna bağlı olan Kurul enerji sektörünün devlet eliyle yürüttüğü faaliyetleri piyasaya açmada en önemli aktör olmuştur. Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu’nun yapısı, bu politikaları gerçekleştirmeye uygundur.

Bu çalışmada, su politikalarındaki dönüşüm bu alandaki iki önemli aktör çerçevesinden incelenecektir. DSİ’nin su politikalarının oluşturulmasındaki temsiliyeti zaman zaman eleştiri konusu olmuş ve tekelci bulunmuştur. Geleneksel bir kamu yönetimi örgütü olan DSİ’den Türkiye için atipik bir örgütlenme tipine denk düşen üst kurullardan biri olan EPDK’ye dönüşümün hikayesi de sadece su ve enerji politikaları ekseninde ele alınamayacak kadar çetrefildir. Dönemin sosyo-ekonomik koşulları yanında, kamu yönetimindeki gelişmeler de bu dönüşümünün anlaşılmasında yarar sağlayacaktır. Çalışmanın tezi ise su politikalarındaki dönüşümün tek-

nik birtakım gerekliliklerle sınırlanmayacağı ve dünyadaki gelişmelerle yakından ilişkili olduğudur

Diğer yandan ise bu dönüşümün takip edilmesinde, mevzuat, rapor vb gibi resmi kaynaklardan yararlanılacağı gibi yaygın medyadan elde edilecek bilgiler genel hatları görmek için kullanılacaktır. Pek çok alana değen bu başlığın, resmi ve gay-riresmi aktörleri ile yerel ve uluslararası bileşenleri bulunmaktadır. Uluslararası örgütlerin bu konuya ilgisinin yanında, uluslararası anlaşmaların da önemli etkisi bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: DSİ, EPDK, Enerji Politikası, Su Politikası, Kurumsal Dönüşüm

FROM GENERAL DIRECTORATE OF STATE HYDRAULIC WORKS (DSI) TO ENERGY MARKET REGULATORY AUTHORITY (EPDK): THE TRANSFORMATION OF WATER POLICIES IN TURKEY

Abstract

This study analyses the transformation of water policy from the perspective of two important actors in the field. The representation of General Directorate of State Hydraulic Works (DSI) in the formulation of water policy has sometimes been criticised and seen as monopolistic. The story of the transformation of DSI, a traditional public administration organisation, into Energy Market Regulatory Authority (EPDK), one of the top bodies that corresponds to an atypical type of organisation for Turkey, is too complicated to be dealt with only in the axis of water and energy policy. In addition to the socio-economic conditions of the period, the transformation of public administration also had an impact on this development. The thesis of the study is that the change in water policy is not limited to technical requirements and is closely linked to developments in the world.

Water policy does not only refer to the means of control, management and infrastructure of water used for human purposes. Water policy also includes international waters, international actors and policies in this field, the relationship of these actors with states, the protection and maintenance of water resources, trade and the concept of transport in these areas. It has to be said that a policy area that encompasses such a wide range of areas is indeed 'political'. This understanding of 'policy' includes not only conflicts of interest in daily life, but also long-term goals.

While focusing on the 2000s, it should not be overlooked that these years are a representation. We see that the propositions about the "new" world, which materialised in the 1980s, took on flesh and bones in the 2000s. The system that went into crisis at the end of the 1960s gave way to the economic crisis and contraction of the system that was named with the oil crises of the 1970s, and then to new economic policies, a new form of state and new social relations in the 1980s.

On the other hand, in following this transformation, official sources such as legislation, reports, etc. will be used, as well as information from the mainstream media. This is a multi-sectoral issue with official and unofficial actors and local and international components. In addition to the interest of international organisations in this issue, international agreements also have a significant impact.

Keywords: Energy Market Regulatory Authority, State Hydraulic Works, Water Policy, Energy Policy, Institutional Transformation.

KAMU YÖNETİMİ ALANINDA AMPİRİK YÖNTEMLE HAZIRLANMIŞ OLAN LİSANSÜSTÜ TEZ ÇALIŞMALARININ BİBLİYOMETRİK ANALİZİ (2019-2023)

Selma KARATEPE¹, Tuğba YOLCU², A. Muhammet BANAZILI³

Özet

Bilim dallarının ülkelerdeki durum analizlerinin yapılabilmesi için başvurulacak yöntemlerden birisi ilgili alana ilişkin veri tabanlarındaki bilimsel çalışmaların incelenmesidir. Bilgi çağı içerisinde yaşadığımız günümüzde insanlar hem bilgiyi üreten hem de bu bilgileri tüketen aktörlerdir. Bilgi ve iletişim teknolojilerinin ivme kazanması ile yükseköğretim kurumu sayısındaki artışlara bağlı olarak insanların bilgiye ulaşabilmelerinin önü açılmıştır. Bilimsel araştırma yöntem ve tekniklerinde bilgiye ulaşabilmek için başvurulacak belli başlı yaklaşımlar bulunmaktadır. Bunlardan birisi de ampirik araştırmalardır. Ampirik araştırmalar, bilgiye deney veya gözlem yaparak ulaşılmasını sağlayan süreçleri ifade etmektedir. Türkiye’de ise geçmişten günümüze salt olarak kamu yönetimini odağa alan bibliyometrik analizle hazırlanmış bilimsel çalışmaların sınırlı sayıda kaldığına dair görüşler öne sürülmektedir. Bunun yanı sıra sosyal bilimler alanında yapılmış olan çalışmalarda daha ziyade literatür taraması ve kavram geliştirme biçimindeki ikincil verilerden istifade edildiği ve buna bağlı olarak söz konusu alanda ampirik çalışmalara yeteri kadar yer verilmediği düşüncesi de yer almaktadır. Bu kapsamda çalışmada oldukça multidisipliner bir bilim dalı olan Kamu Yönetimi alanındaki ampirik yöntemle hazırlanmış olan lisansüstü tez çalışmalarının bibliyometrik analizinin yapılması amaçlanmıştır. Bunun için 2019-2023 yılları arasındaki Yüksek Öğretim Kurumu Ulusal Tez Merkezi (YÖKUTM) tarafından kamu yönetimi alanındaki toplam 4,042 adet lisansüstü tez incelenecektir. Bunlar içerisinde ampirik yöntem tanımına uyan çalışmalar belirlenerek bu tezler danışman unvanı, tez türündeki danışmanlık, üniversitelere göre dağılımı, tezlerin sayfa sayısı, tezlerin konu alanları ve en fazla tercih edilen anahtar kelimeler olmak üzere toplam altı kategori altında bibliyometrik analiz ile irdelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Kamu Yönetimi, Ampirik Yöntem, Lisansüstü Tez Çalışmaları, Bibliyometrik Analiz.

¹ Prof., Dr., İstanbul Nişantaşı Üniversitesi, İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, selma.karatepe@nisantasi.edu.tr., Orcid: 0000-0003-3853-1408.

² Doç., Dr., Tarsus Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, tugbayolcu@tarsus.edu.tr., Orcid: 0000-0002-7131-7545.

³ Dr. Öğr. Üyesi, Tarsus Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, muhammetbanazili@tarsus.edu.tr., Orcid: 0000-0002-5088-9587.

BIOMETRIC ANALYSIS OF POST-GRADUATE THESIS STUDIES PREPARED WITH EMPIRICAL METHOD IN THE FIELD OF PUBLIC ADMINISTRATION (2018-2023)

Abstract

One of the methods used to analyse the situation of scientific disciplines in countries is to examine scientific studies in databases related to the relevant field. Nowadays, when we live in the information age, people are actors who both produce and consume information. The acceleration of information and communication technologies and the increase in the number of higher education institutions have paved the way for people to access information. In scientific research methods and techniques, there are certain approaches used to access information. One of these is empirical research. Empirical research refers to processes that enable access to knowledge by experimentation or observation. In Türkiye, it is argued that there is a limited number of scientific studies prepared with bibliometric analysis focusing solely on public administration from past to present. In addition, there is also the idea that secondary data in the form of literature review and concept development are utilised in the studies conducted in the field of social sciences and accordingly, empirical studies are not sufficiently included in the field in question. In this context, the study aims to conduct a bibliometric analysis of postgraduate thesis studies prepared with empirical method in the field of Public Administration, which is a highly multidisciplinary discipline. In this context, a total of 4,042 postgraduate theses in the field of public administration will be examined by the Higher Education Institution National Thesis Centre (YÖKUTM) between 2019-2023. Among these, the studies that meet the definition of empirical method will be identified and these theses will be examined by bibliometric analysis under a total of six categories which supervisor title, consultancy in thesis type, distribution by universities, number of pages of theses, subject areas of theses and the most preferred keywords.

Keywords: Public Administration, Empirical Method, Post-graduate Thesis Studies, Bibliometric Analysis.

EGEMENLİK VE KORUMA SORUMLULUĞU ARASINDAKİ İLİŞKİ: ÇELİŞKİ Mİ UYUM MU?

Semra AKSU¹

Özet

Soğuk Savaş sonrasında Somali, Ruanda, Bosna ve Kosova’da yaşanan insani krizlerle birlikte insani müdahaleler tekrardan tartışılmaya başlanmış ve giderek uluslararası hukukun en önemli meselelerinden biri haline gelmiştir. İnsani krizlere uluslararası toplumun tutarsız ve yetersiz reaksiyonları ya da kayıtsızlığı yeni bir hareketin oluşmasına zemin hazırlamış ve uygulamadaki sorunları ortadan kaldırmak adına sistematik ve belirgin bir çerçevede yeni bir konsept oluşturulmuştur: Koruma Sorumluluğu. İnsani müdahale ile aynı düşünce geleneği üzerine inşa edilen fakat ‘sorumluluk’ perspektifinden meseleye yaklaşan Koruma Sorumluluğu kavramı devlet egemenliği ilkesi ile insani gerekçelerle müdahaleleri karmaşık bir ilişki içerisine sokmuştur. Bu çalışmanın amacı da Koruma Sorumluluğu kavramı ile egemenlik arasındaki karmaşık ilişkiyi inceleyerek tanımlamak ve söz konusu kavramların çatışan yönleri ile uyumluluk gösterdiği durumları ortaya koymaktır.

Klasik uluslararası hukukta, Vestfalyan sistemin ulus devletin sınırsız ve mutlak egemenliği yaklaşımı her devletin kendi toprakları üzerinde sahip olduğu yetkileri ihlal edilemezlik zırhına büründürerek devlet egemenliğini sarsacak herhangi bir doktrine şiddetle karşı çıkmıştır. Her ne kadar uluslararası hukukun mahiyetinin ve muhtevasının tedrici gelişimi ve Birleşmiş Milletlerin (BM) kurulması ile birlikte yeni dünya düzeninde mutlak egemenlik anlayışını muhafaza etmenin mümkün olamayacağını söyleyebilirsek de ‘devletlerin egemen eşitliği ilkesinde’ söz konusu anlayışın izlerini görmek mümkündür. Soğuk Savaş sonrası dönemde egemenliğin her türlü vahşet suçlarında kalkan olarak kullanılması bu izlerin bir göstergesidir. Devlet egemenliği ilkesinin, halkına karşı ağır ve sistematik insan hakları ihlalleri gerçekleştiren bir devletin koruyucu kalkanı olarak kullanılması ve uluslararası hukukun bu alandaki etkisizliği/yetersizliğine bir cevap olarak uluslararası toplumun tepkisinin her geçen gün artması koruma sorumluluğu gibi bir kavramın var oluş sürecini oldukça hızlandırmıştır. Günümüzde insan haklarının korunması ve uygulanması tüm devletleri ilgilendiren bir mesele olarak değerlendirilmekte ve devlet egemenliğinin meşruiyet zemini için olmazsa olmaz bir koşul olarak ileri sürülmektedir. Devletlerin egemenliğinin uluslararası hukukun koyduğu sınırlar içerisinde, uluslararası toplumun genel menfaati doğrultusunda tayin edilmesi ge-

¹ Arş.Gör. Dr., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, İİBF, Uluslararası İlişkiler; semra.aksu@hbv.edu.tr

rektiği düşüncesinden yola çıkarak Koruma Sorumluluğunun kurumsallaşmasına yönelik çalışmalar, Vestfalyan egemenlik anlayışının aşılmaz sanılan duvarlarını aşarak Haklı Savaş doktrini ile ağır ve sistematik insan hakkı ihlallerine karşı halkların korunması geleneğinin devam ettiğine işaret etmektedir.

Egemenlik ve sorumluluk kavramlarını birleştirerek devletlerin halklarını soykırım, etnik temizlik, insanlığa karşı suçlar ve savaş suçlarından koruma yükümlülüğü üzerine inşa edilen Koruma Sorumluluğu kavramı devletin söz konusu yükümlülüklerini yerine getir(e)memesi halinde işlemesi öngörülen bir mekanizmaya sahiptir. Devlete öncelik atfedilen korumanın gerçekleşmemesi halinde uluslararası toplumun kayıtsız kalmayarak harekete geçmesi öngörülmekte, son çare olarak da ortak güvenlik sistemi içerisinde kuvvet kullanılmasına izin vermektedir. Koruma Sorumluluğunun temel motivasyonunun herkesin temel hak ve hürriyetlerden faydalanmasını sağlamak olduğu ve bunu devletin kendisine önceliklendirmesi uluslararası hukukun mevcut ilke ve kuralları ile uyum içerisindedir. Dolayısıyla da Koruma Sorumluluğunun en belirgin özelliği insani gerekçelerle müdahalelerin bir hak olarak değil bir sorumluluk olarak ifade edilmesidir. Böylece insani müdahale kavramının merkezinde yer alan müdahale eden devletin menfaatleri yaklaşımı terkedilmiş ve yeni oluşumla korumanın gerçekleşeceği halka doğru bir merkez değişikliği gerçekleşmiştir. Koruma eyleminin öncelikli olarak devletin kendi sorumluluğunda olmasına vurgu yapması açısından Koruma Sorumluluğu sanıldığı gibi aksine egemenlikten kaçış planı değil aksine egemenlik temeli üzerinde inşa edilmiş bir doktrindir.

Devletin soykırım, etnik temizlik, insanlığa karşı suç ve savaş suçları gibi uluslararası hukuktan doğan yükümlülüklerini yerine getirmediği ve egemenlik haklarını kötüye kullandığı durumlarda ise uluslararası hukuk herhangi bir mekanizmaya sahip değildir. Ubi jus, ibi remedium ifadesinde de belirtildiği üzere hukukun ihdas ettiği bir hak varsa bu hak ihlal edildiğinde çözüm için karşılık gelecek bir mekanizma da olmalıdır. Hukukun kurumsal garantisinin varlığına işaret eden Koruma sorumluluğu kavramı da egemenlik kavramındaki dönüşüme dikkat çekerek yeni bir formül üretmiş ve uluslararası hukukun söz konusu eksik mekanizmasını tamamlamaya çalışmıştır. Fakat Koruma Sorumluluğunun uluslararası hukukun bir ‘mekanizması’ olarak işletilmesi için kavramın hukuki bir mahiyete sahip olması gerekmekte ve ayrıca uluslararası hukukun temel ilkeleriyle de uyum içerisinde olması beklenmektedir. Bununla birlikte Koruma Sorumluluğunun hukuki mahiyetine ilişkin tartışmaların temelinde kavramın uluslararası hukukun temel ilkeleriyle uyum içerisinde olmadığı ve devletlerin egemenlik ilkesi ile çatıştığı ifade edilmektedir. Koruma Sorumluluğunun kendine has özellikleri dikkate alındığında kavramın devletlerin egemenlik ilkesiyle tam bir çatışma hali içerisinde olduğunu söylemek zordur. Koruma Sorumluluğu klasik/mutlak egemenlik yaklaşımının reddini savunurken hukukun rolüne yönelik bir değişim de öngörmekte ve uluslararası hukukun dinamik hukuk anlayışı ile hareket etmesini sağlayarak normativitenin sınırlarını değiştirmektedir.

Müdahale ile egemenlik kavramlarını uzlaştırma girişimlerinin sonucu olarak ortaya atılan Koruma Sorumluluğu söz konusu kavramları yeniden tanımlayarak ayrıştırıcı yönlerden ziyade uzlaştırıcı noktalarla birbirlerine bağlamaya çalışmakta ve aralarında bir denge kurmayı amaçlamaktadır. Çatışan ilkelerin dengeleyicisi olarak Koruma Sorumluluğunun soykırım, etnik temizlik, insanlığa karşı suç ve savaş suçları gibi uluslararası hukukun en ağır ihlallerinde işletilecek olması da egemenlik ilkesinin söz konusu ağır insan hakkı ihlallerinde koruyucu bir öge olarak başvurulmasını engelleyecektir.

Anahtar Kelimeler: Koruma Sorumluluğu, Egemenlik, Çatışan ilkeler, insani müdahale

THE RELATIONSHIP BETWEEN SOVEREIGNTY AND THE RESPONSIBILITY TO PROTECT: CONSISTENCY OR CONTRADICTION?

Abstract

In the aftermath of the Cold War, the humanitarian crises in Somalia, Rwanda, Bosnia, and Kosovo highlighted the urgent need for international intervention and regenerated discussions about humanitarian action. The inconsistent and inadequate responses, along with instances of international indifference, underscored the necessity for a structured framework to address such crises effectively. A new concept, the Responsibility to Protect, emerged as a result of this. Responsibility to Protect, in contrast to traditional humanitarian intervention, places a strong emphasis on the concept of 'responsibility', providing a systematic and clear framework for addressing crises. It attempts to strike a balance between the need to protect civilians with the principles of state sovereignty by navigating a nuanced relationship between humanitarian intervention and the inviolability of state sovereignty. The objective of this study is to explore and define the complex relationships between the Responsibility to Protect and sovereignty, elucidating both their conflicting elements and potential compatibilities. The Responsibility to Protect emerged from efforts to reconcile the principles of humanitarian intervention and sovereignty, offering a redefinition of these concepts and aiming to align them around common ground rather than disparate aims. It endeavors to strike a balance between these principles by ensuring that sovereignty is not invoked as a shield against intervention in cases of the most egregious violations of international law, including genocide, ethnic cleansing, crimes against humanity, and war crimes.

Keywords: Responsibility to Protect, Sovereignty, Conflicting Principles and Humanitarian Intervention.

YEREL KAMU POLİTİKALARININ SUNUMUNDA YEREL MEDYANIN ROLÜ

Sena ŞAHİN¹, Nazlı NALCI ARIBAŞ²

Özet

Modern toplumlarda hem her yerde mevcut olan hem de görünmez bir varlığa sahip ve demokrasiye egemen olan kamu, hükümetler tarafından kabul edilmeyi, hizmet görmeyi, kendisine danışılmayı, bilgilendirmeyi ve saygı duyulmayı talep eden bir topluluk olarak tanımlanabilir. Kendisi iktidar sahibi olmasa da iktidara sahip olanların kendileri adına ve çıkarları doğrultusunda faaliyetler sergileyerek meşruiyet iddia edeceklerinin bilincinde olan bir oluşumdur. Toplumdaki bir grubun tercih ve yönelimlerinin ortak bir şekilde dile getirilmesi anlamına gelen “kamu” ve yönetim stratejisi, plan ve süreçleri ifade eden “politika” kavramlarının bir araya gelmesi ile oluşan kamu politikası, hükümetlerin bir eylemde bulunması veya bulunmaması durumunda gerçekleştirdikleri faaliyettir.

Yerel medya, yayınlandığı bölgedeki vatandaşın problemlerini dile getirmek, yönetime dair taleplerin sesli bir şekilde ifade edilmesine aracı olmak ve kamuoyu oluşturmak gibi görevlere sahip olan; içerik olarak bölge halkını ilgilendiren haber ve konulara yer veren medyadır. Yerel medyanın içeriklerini yerel konular ve yerel haberler oluşturmaktadır. Demokratik yönetimler için önemli araçlardan biri olan yerel medya, halk ile yönetim arasında bir köprü görevi görmesinin yanı sıra yerel yönetimleri de denetleyerek çift taraflı bir yönetim gerçekleştirilmesine yardımcı olmaktadır.

Merkezi yönetimlere nazaran daha küçük bölgelerde yaşayan yerel halkın ortak ihtiyaçlarını gerçekleştirmek amacıyla hizmet sunan yönetim birimleri yerel yönetimler olarak adlandırılmaktadır. Bu birimler belirli bir büyüklükteki alanla ilgilenen, yerinden yönetim ilkesi ile yönetilen ve bu sayede kırtasiyecilik, hizmette gecikme ve bürokrasi gibi hizmeti engelleyen problemleri ortadan kaldırmaya çalışan yapılardır: Bu sebeple hizmet sundukları nüfusun sayısı da merkezi yönetime göre azdır. Yerel yönetimler, yerel bölge halkının problemlerini anlamak ve çözüm bulmak konusunda merkezi hükümetten daha işlevsel olan yapılardır. Merkezi yönetim her bölgenin kendine ait koşullarını kavrayabilecek donanımına sahip olmadığı için yerel yönetimler kendi istihdam ettikleri personeller ile yerel ihtiyaçları

¹ Arş. Gör., İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Yönetim Bilimleri Bilim Dalı, sena.sahin@inonu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-2728-9839

² Doç. Dr., İnönü Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü Yönetim Bilimleri Anabilim Dalı, nazli.aribas@inonu.edu.tr, ORCID: 0000-0002- 4001-7363

anlamak ve yerel topluluğun koşullarını yorumlayabilmek açısından önem arz etmektedir. Yerel yönetimler hizmet alan vatandaş ile doğrudan iletişim kurulması, hizmet sunumunda zaman kaybı ve kaynak israfı yaşanmaması, merkezi yönetime kıyasla daha etkin hizmet sunumu ve yerel ihtiyaçları daha net bir şekilde gözetmesi bakımından merkezi yönetimden daha etkin birimlerdir.

Hizmetin tek bir merkezden yürütülmesi hizmetin verimliliğini azaltacağı gibi, böyle bir yönetim anlayışı siyasi değerlerin önünü tıkayacak ve vatandaşın kamu hizmetlerine olan ilgisini azaltacaktır. Mahalli birimlerin mevcut şartlarının birbirlerinden farklı olması ve bunların merkezi yönetimlere uzak olmaları, halkın yönetime aktif bir şekilde katılması ve daha iyi hizmet alabilmesi gibi sebepler ortaya yerel yönetimleri çıkarmıştır. Karar organları yerel birim tarafından seçilmekte; yasalar tarafından belirlenmiş görev ve yetkileri yasalarla belirlenmektedir. Bu birimler geliri, personeli ve bütçesi olan kamu tüzel kişilikleridir. Yerel yönetim birimlerinin sunduğu yerel kamu hizmetleri, yerel kamu politikaları olarak da adlandırılmaktadır.

Yerel yönetimlerin var oluşu temel demokrasi ve hizmette etkinlik anlayışına dayanarak yükselmiştir. Demokratik toplumlarda demokrasinin bir ön koşulu olarak siyasal katılım son derece önemli bir olgudur. Bireyin en temel haklarından biri olarak katılımın sağlanması ve bunun yanı sıra bireyin toplumdaki bütün gelişmelerden haberdar olması gerekmektedir. Yani bilgilendirme ile yetkili kurumlar, vatandaş bütün gelişmelerden haberdar etmekle yükümlüdür. Bilgilendirme medya organları ve çalışanları önemli bir role sahiptir. Bu sebeple demokrasi ve siyasal katılım bağlamında bu kadar büyük bir önem arz ettiği için medya, yasama yürütme ve yargı organlarının yanı sıra dördüncü bir güç olarak nitelendirilmektedir. Toplumun bilgi edinmesinde son derece önemli bir rol oynayan medya, vatandaşın herhangi bir konuda bilgilenebilmesi hususunda önemli bir göreve sahiptir. Böyle bir güce sahip olmasından ötürü kamuoyu oluşturmada başat faktörlerdendir. Aynı zamanda medya, toplumun bilinçlenmesi konusunda da önemli bir göreve sahiptir. Bu görev beraberinde medya kuruluşlarına önemli bir sorumluluk da yüklemektedir.

Bu çalışmanın amacı, yerel kamu politikalarının oluşturulması ve kamu hizmetlerinin sunumunda yerel medyanın etkisini tespit etmektir. Önemli bir kamu politikası aktörü olan medyanın söz konusu yerel politikalar olduğu zaman ne ölçüde gözetildiği sorusuna cevap aranmaktadır. Ülkelerin gelişim süreçleri bakımından önemli bir rol taşıyan kamu politikaları, bir hükümetin yönetim süreci boyunca gerçekleştirdiği faaliyetler olarak tanımlanabilir. Politikaların oluşumu ve uygulanma sürecinde birçok aktör etkili olmaktadır. Bu hususta kamuoyu oluşturabilme ve bürokratik otoriteleri etkileyebilme gibi önemli bir güce sahip olan medya, önemli kamu politikası aktörlerinden biridir. Bazı görüşlere göre medyanın gücü zaman zaman artıp azalmakta iken; bir diğer görüşe göre medya kamu politikalarının geliştirilmesi ve demokratik bir yönetim süreci gerçekleştirilmesi açısından önemli bir aktördür. Bu çalışma, yerel medyanın, yerel yönetimlerin uyguladıkları kamu politikala-

rı ve yerel hizmetler söz konusu olduğu zaman yerel yönetimler tarafından ne ölçüde dikkate alındığını araştırmaktadır. “Yerel basında yer alan haberler yalnızca suni bir günden mi yaratıyor yoksa politika üzerinde karar vericileri gerçekten etkiliyor mu?” sorusuna yanıt aranması bakımından çalışma, alanındaki bir boşluğu doldurmayı amaçlamaktadır.

Bu bağlamda çalışma nitel araştırma yöntemleri ile gerçekleştirilen çalışma, derleme bir çalışma olmakta ve ikincil veri analizi yöntemiyle gerçekleştirilmektedir. Öncelikle konuya dair gereken literatür taraması gerçekleştirilmiş ve yerli kaynakların yanısıra uluslararası kaynaklar incelenmiştir. Elde edilen veriler değerlendirilerek bir sonuca ulaşmaya çalışılmıştır.

Medya, kamuoyu oluşturabilme gücünü kullanarak hem siyasi otoriteyi hem de bürokrasiyi etkileyebilmekte ve kamu politikası oluşum sürecinde önemli bir aktör olarak yer almaktadır. Resmi bir aktör olmaması ile beraber son dönemde özellikle teknolojinin gelişmesi, medyanın gücünü artırmış ve ön plana çıkmasını sağlamıştır. Vatandaş doğrudan politika sürecinde yer alması dahi medya aracılığı ile sürece dahil olmakta ve politikayı yönlendirebilmektedir. Her ne kadar bazı görüşlere göre medyanın etkisi geçici ve zayıf olsa da, günümüz teknolojisi bu durumu tersine çevirebilmektedir. Medyanın kamu politikası oluşum sürecindeki etkisi, kamuoyu kavramı ile beraber değerlendirilmelidir. Demokratik bir rejimde kamuoyu, demokrasi ilkelerinin doğru bir şekilde uygulanabilmesinin bir aracı olarak ön plana çıkmaktadır. Vatandaşlar, kamuoyunun bu gücü sayesinde kamu kurumlarını bir denge ve denetim altında tutabilmektedirler. Bu sayede yönetme işini gerçekleştiren kişilerin, yönettikleri kesimin düşüncesi anlamına gelen kamuoyuna duyarlı bir şekilde yönetim faaliyeti gerçekleştirmeleri mümkün olmaktadır. Aynı zamanda demokratik bir rejimde iktidarlar ve aynı zamanda kuruluş ve örgütler, kamuoyunun görüşlerini dikkate alma zorunluluğunu hissederler. Yani yerel medya, hem yerel yönetim birimleri ile halk arasında bir köprü görevi görmesi ve halkın taleplerini yerel yönetimlere kolaylıkla iletebilmesi açısından yerel politika sunumu sürecine dahil olmakta, hem de oluşturduğu yerel kamuoyu ile bu sürece dolaylı olarak dahil olmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yerel Yönetimler, Kamu Politikası, Yerel Medya.

THE ROLE OF LOCAL MEDIA IN THE PRESENTATION OF LOCAL PUBLIC POLICIES

Abstract

The aim of this study is to investigate the role of local media news and agendas in the provision of local public services. It is aimed to contribute to the field by determining the impact of local media on local public policies. As an indirect actor in the policy-making process, the media has an intense capacity to influence. This study aims to determine how this power of influence is realized. Local policies, which can be defined as local public services provided by local government units

in general, are important because they are provided by the government units closest to the public. This study aims to determine the impact of local media on these services. Literature review method was applied in the study. Thus, domestic and international studies on the subject were examined and evaluated. The studies conducted in the field were analyzed through secondary data analysis method and a compilation study was put forward with the data obtained. Within the scope of the study, the concepts of public policies, local public policies and local media are first mentioned, and then the role of local media in the provision of these services is analyzed. With the data obtained, a connection between local media and local public services was tried to be established. As a result of the study, the media's capacity to influence is reiterated and it is concluded that the media influences these services in order to provide an interactive management for the democratic delivery of local services. Moreover, this influence was evaluated not only in terms of the media's influence on a service, but also in terms of its power to form public opinion. In other words, local media, through the local public opinion it creates, is instrumental in the better presentation of local policies and the elimination of deficiencies in this regard.

Keywords: Local Governments, Public Policy, Local Media.

DÜNYADA VE TÜRKİYE’DE DİJİTAL LİDERLİK

Senem ÇELİK¹, Nazlı NALCI ARIBAŞ², M. Burhanettin COŞKUN³

Özet

Bu çalışmanın amacı; dünyada Türkiye’ye göre daha yaygın olan dijital liderlik ve dijitalleşme konuları hakkında yapılan çalışmaları inceleyerek konunun gelişimine katkı sağlamaktır. Günümüzde henüz tam olarak değilse de geleceğin en önemli liderlik türü olacağı düşünülen dijital liderlik hakkında faydalı bir çalışma olması amaçlanmıştır.

Çalışma, literatür taraması yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Dana önce yapılan çalışmalardan elde edilen ikincil veri çalışmanın amacına uygun olarak analiz edilmiştir. Dijital liderlik başlıklı bu çalışma üç bölüm halinde hazırlanmıştır. Birinci bölümde konu ile ilgili temel kavramlar olan; dijital çağ, dijitalleşme, dijital dönüşüm ve liderlik kavramları açıklanmıştır. İkinci bölümde konunun ana başlığı olan dijital liderlik konusu ele alınmıştır. Üçüncü ve son bölümde ise Türkiye’de ve dünyada dijitalleşme ve dijital dönüşüm konusu ele alınmıştır.

Çalışmanın bulguları göstermektedir ki içinde bulunduğumuz yüzyıl ya da diğer adıyla dijital çağ, dünyaya tabiri caizse teknoloji ve dijitalleşme şöleni yaşatmaktadır. Dünya bu şöleni yaşarken bu teknolojileri üreten özellikle gelişmiş ülkeler piyasaya sürdükleri bu teknolojik ve dijital materyallerle ülkelerinin ekonomisini ve refah seviyesini her geçen gün arttırmaktadır. Gelişmiş ülkeler topluma faydalı olduğu kadar zararlı alet ve araçlar üreterek gerek fiziki gerekse de psikolojik yönden insanlara zarar veren üretimlerde de bulunmaktadır. Ayrıca geçmişte yaşanan savaşlar incelendiğinde, güçlü olan ülkelerin top ve tüfekle nasıl zulümler yaptığı ve insanlığa nasıl zararlar verdiği bilinmektedir. Modernleşen dünyada, eskiden savaşlarda kullanılan top ve tüfeğin yerini günümüzde insansız hava aracı, füze ve virüs gibi daha teknolojik silahlar almıştır. Öte yandan gelişmiş ülkeler bu teknolojileri üretirken çevreye ve tüm canlılara verdikleri zararı da göz ardı etmektedirler. Kısacası teknolojinin ne kadar fayda ne kadar zarar verdiği iyi hesaplanmalıdır. İçinde yaşadığımız çağda teknolojiden uzak kalamayacağımıza göre yukarıda açıklanan olumlu ve olumsuz yönleri ile teknolojiyi çok iyi tanıyıp ve tanımlayarak

¹ Yüksek Lisans Öğrencisi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Yönetim Bilimleri Bilim Dalı, celiksenem8744@gmail.com

² Doç. Dr., İnönü Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü Yönetim Bilimleri Anabilim Dalı, nazli.aribas@inonu.edu.tr, ORCID: 0000-0002- 4001-7363

³ Doç. Dr., Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü Yönetim Bilimleri Anabilim Dalı, burhanettincoskun@osmaniye.edu.tr, ORCID: 0000.0001.7138.7669

teknolojiyi üreten, kullanan ve diğer ülkelere ihraç eden toplumlar olmak zorundayız.

Dijital liderlik konusunun araştırıldığı bu çalışmada, dijital liderliğin çağımızın önemli liderliklerinden biri olduğu öne çıkmaktadır. Günümüzde bilginin neredeyse ışık hızıyla yenilediği düşünülürse dijital liderliğin neden önemli olduğu daha iyi anlaşılacaktır. Dijital liderlik dünyada olmasa da ülkemizde yeni sayılabilecek bir liderlik türüdür. Dijital liderlik kavramının liderlik kavramı gibi tanımı konusunda tam olarak bir fikir birliğine varıldığını söylemek mümkün değildir. Bu liderlik kavramının tanımı konusunda birçok farklı açıklama mevcuttur. Ayrıca dijital liderlik kavramı genelde dönüşümcü liderlik, e- liderlik (elektronik liderlik) ve teknolojik liderlik gibi liderlik kavramları ile karıştırılmaktadır. Bu kavramların hepsi kendi içinde farklı tanımlar barındırmaktadır. Bu liderlik türlerinin her birinin hizmet ettiği alanlar farklılık göstermektedir. Burada bu liderlik türlerinin açıklanmasına değinilmeyecektir. Konumuzla alakalı olduğu için dijital liderlik kavramının tanımını yapacak olursak, dijital liderlik; teknolojiyi kullanmayı bilen, bilgi ve teknoloji ile iç içe olan, sürekli yenilikleri takip eden ve aynı zamanda bu bilgi ve becerilerini grup üyelerine aktarabilen, onların da gelişimine katkıda bulunan liderliktir şeklinde tanımlanmaktadır.

Yapılan araştırmalar ve incelenen yerli ve yabancı çalışmalar göstermektedir ki dijitalleşme, dijital dönüşüm, teknoloji ve bu anlamda sayılabileceğimiz birçok kavram ülkelerin, kurum kuruluş ve firmaların yeniliğe, teknoloji ile değişime ve dönüşüme uzak kalamayacaklarını kendilerini bu alanlarda geliştirmeleri gerektiğini aksi taktirde ya geri planda kalacaklarını ya da yok olup tarih sahnesine karışacaklarını göstermektedir. İnsanlık tarihi, çağlar ve devrimler incelendiğinde sürekli gelişim ve yenilik göze çarpmaktadır. Her konuda değişim ve yenileşmenin yaşandığı insanlık tarihi boyunca tekerleğin icadından başlanarak bisiklet ve otomobilin icadının yapıldığı o günlerden, elektrikli hatta sürücüsüz otomobilin yapıldığı bu günlere gelene kadar yaşanan değişimi ve gelişimi gözlemlemekteyiz. Bir zamanlar insanların hayal dahi edemediği konu ve icatların günümüzde kullanıma sunulması da ülkeleri ve toplumları nelerin yapılabilir olduğu konusunda bilgilendirmektedir.

Gelişmekte olan ülkeler arasında olan Türkiye'nin teknoloji, dijitalleşme ve dijital liderlik konuları hakkında daha fazla çalışma yapması gerekmektedir. Bu konularla ilgili toplum bilinçlendirilmeli, ülkenin altyapısı uygun hale getirilmeli, düşük gelirli hanelere ucuz internet sağlanmalı ve bilgisayar, telefon, tablet gibi bu konularda gelişim sağlayacak materyallere erişim daha makul ve ulaşılabilir hale getirilmelidir. Teknoloji konusunda gelişim sağlamak adına okullarda bilgisayar laboratuvarları kurulmalı, donanımlı bilgisayarların bulunduğu kütüphaneler oluşturulmalı mevcut olan kütüphanelerin de sayılarının ve kapsamalarının genişletilmesi gerekmekte, ilköğretimden başlanarak teknoloji, bilgisayar, dijitallik ve dijitalleşme ile ilgili eğitimler verilmelidir.

Hayatı kolaylaştıran ve işlemleri hızlandıran dijitalleşme birçok alanda gündemde olan bir konudur. Kamu yönetimi de bu alanlardan biridir. Kamu kurumlarında

gerçekleştirilen dijitalleşme ile kurum içi iletişim ve işlemler hızlanmakta, aynı zamanda kurum ile ilgili işlem gerçekleştiren vatandaşların da işleri büyük oranda kolaylaşmaktadır. Buna en iyi örnek olarak e-Devlet uygulaması gösterilebilir. Ülkemizde 2008 yılında uygulanmaya başlayan e-Devlet portalı ile hayatın ne kadar kolaylaştığı görülmektedir. Bu uygulamaların çoğalması ve hayatın her alanına yayılması için dijitalleşme ve dijital dönüşüm ile ilgili gerek alt yapı ve dijital okuryazarlığın geliştirilmesi, gerekse de bu alanlarda yapılan akademik çalışmaların artırılması gerekmektedir.

Ülkemizde, dijitalleşme ve dijital liderlik alanlarında özel sektör kurum ve kuruluşlarının, kamu kurum ve kuruluşlarına göre daha önde oldukları ve yenilikleri daha yakından takip ettikleri bilinmektedir. Kamu kurumları bu konularda özel sektör ile iş birliği içinde olarak gelişimine hız kazandırabilecektir. Dijitalleşme ve dijitallik konularında daha çabuk ilerlemek, ivme kazanıp yol almak için devlet, özel sektör, sivil toplum kuruluşları, medya ve toplum dayanışma içinde birlikte çalışarak gelişme sağlayabilir.

Anahtar Kelimeler: Dijitallik, Dijital Çağ, Dijital Dönüşüm, Liderlik, Dijital Liderlik.

DIGITAL LEADERSHIP IN THE WORLD AND IN TURKIYE

Abstract

The aim of this study; to contribute to the development of the subject by examining the studies on digital leadership and digitalization, which are more common in the world than in Turkey. It is intended to be a useful study on digital leadership, which is thought to be the most important type of leadership of the future, although not yet exactly. The study was carried out by literature review method. Secondary data obtained from previous studies were analyzed in accordance with the purpose of the study. This study titled digital leadership has been prepared in three parts. In the first part, the basic concepts related to the subject; The concepts of digital age, digitalization, digital transformation and leadership are explained. In the second part, the main topic of the subject, digital leadership, is discussed. In the third and last part, the issue of digitalization and digital transformation in Turkey and in the world is discussed. The findings of the study show that the century we are in, or the digital age, gives the world a feast of technology and digitalization. It shows that countries, institutions, organizations and companies cannot stay away from innovation, change and transformation and that they must develop themselves in these areas, otherwise they will either remain in the background or disappear.

Keywords: Digitality, Digital Age, Digital Transformation, Leadership, Digital Leadership.

MODERN AFET YÖNETİMİNDE KÜRESEL BİR PERSPEKTİF: BÜYÜK VERİ VE YAPAY ZEKÂ UYGULAMALARI

Serdar SEVGİLİ¹

Özet

Çalışmanın konusu, normal kabul edilen ölçekten büyük zararlara yol açan ve normal yönetim metotlarıyla başa çıkmanın mümkün olmadığı afet olarak nitelenen durumlarda büyük veri ve yapay zekâ uygulamalarının incelenmesidir.

Çalışmanın amacı, zamanın bedelinin insan hayatıyla ödendiği, gelişen teknoloji ve veriye dayalı karar verme yöntemleriyle büyük veri ve yapay zekâ kullanarak afet ortamının kaotik karmaşasında en doğru ve etkili yönetimi sergilemek için uygulanabilecek yol ve yöntemlerin araştırılmasıdır.

Çalışmada temel olarak afet yönetim süreci boyunca büyük veri ve yapay zekâ algoritmalarından ne şekilde istifade edilebileceği üzerinde durulmuştur.

Çalışmanın en temel kavramları olan büyük veri ve yapay zekâ, son yıllarda tüm alanlarda olduğu gibi yönetim alanındaki gelişmelere de yön veren güncel ve önemli kavramlardır. Bu bağlamda KAYFOR 24'ün teması olan “Kamu Yönetimi Disiplini ve Kamu Yönetimi Teşkilatı” ile bağlantılıdır.

Çalışmanın kavramsal çerçevesini oluşturan temel kavramlar olarak afet yönetimi, büyük veri ve yapay zekâ ele alınmış, çeşitli açılardan tanımlanmayı müteakip, kullanım alanları ortaya konulmaya gayret edilmiştir.

Çalışmanın yöntemi olarak betimleyici bir yaklaşım tercih edilmiştir. Kavramsal çerçeveyi müteakip yapay zekâ ve büyük veri analitik yöntemlerinin çeşitli afet durumlarına özgü planlama, analiz, değerlendirme, kaynak dağıtımı, zaman yönetimi, bilgi toplama, etkinlik ve verimlilik maksimizasyonu gibi alanlarda nasıl kullanıldığına ilişkin çeşitli ülkelerde farklı kullanım alanları incelenmiştir.

Çalışmada esasen konuyla ilgili çeşitli bilimsel kitap, makale, rapor ve yayınlar veri kaynağı olarak kullanılmıştır.

Çalışmanın sonucunda büyük veri ve yapay zekâ kullanılarak afet yönetiminin önleme safhasında daha sağlıklı risk analizi ve öngörü yapılabilirdiği, aynı şekilde afet sonrasında hasar tespiti ve yardım faaliyetlerinin daha etkin yönetilebildiği ortaya çıkmıştır. Bunun yanında veri elde etmeye yarayan sistemlerde afet dolay-

¹ Doktora Öğrencisi, Hacı Bayram Veli Üniversitesi Siyaset Bölümü ve Kamu Yönetimi, serdar.sevgili@hbv.edu.tr, ORCID: 0000-0003-4951-5083

sıyla meydana gelen olumsuzluklar ya da veri kaynaklarının diğer nedenlere bağlı eksikliğinin bazı durumlarda istenmeyen hatalara yol açabileceği değerlendirilmektedir.

Çalışmanın genel akışı ve omurgası beş başlıktan oluşmaktadır. İlk bölümde afet yönetimi incelenmiştir. Afet yönetimi uzun süreden beridir dünya çapında ülkelerin, devletlerin, hükümetlerin, özel ve kamu kuruluşlarının, sivil toplum kuruluşlarının ve hatta toplumların gündemini işgal etmekte ve hem karmaşık hem de zorlu bir mücadele alanı olarak gündemdeki yerini korumaktadır. Etkili bir afet yönetimi insanların ıstıraplarını ve kayıplarını en aza indirmek için elimizdeki en güçlü enstrümandır. Son yıllarda teknolojiadaki gelişmeyle birlikte büyük veri ve yapay zekâ olguları afet yönetiminde umut verici bir paradigma değişimine yol açmıştır.

İkinci bölümde, büyük veri olgusu karakteristik özellikleri açıklanarak tanımlanmıştır (*volume-miktar, velocity-hız, variety-çeşitlilik, value-değer, veracity-doğruluk*). Büyük verinin tarihsel gelişimi ve kamu yönetimi açısından afet yönetimi bağlamında taşıdığı potansiyel ve önemi tartışılmıştır. Afet yönetim aşamalarından zarar azaltma ayağında büyük veri, uzaktan algılama teknolojileri aracılığıyla dayanıksız yapıların belirlenmesinde; nesnelerin interneti (Nint), (Internet of the Things [IoT]) ve sosyal medya verileri ile erken uyarı sistemlerinin kurulmasında kullanılabilir. Afet yönetim aşamalarının ikinci ayağı olan ön hazırlık aşamasında görüntü işleme yöntemleri ile yolların durumu kontrol edilebilir, kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum kuruluşlarının (STK) bilgi paylaşımına olanak sağlayan platform tesis edilebilir, sosyal medya verilerinin işlenmesiyle erken uyarı ve yer belirleme yapılabilir. Üçüncü ayak olan müdahale aşamasında ise coğrafi bilgi sistemleri (CBS), sensörler ve uzaktan algılama yöntemleri ile ekipler yönlendirilebilir. Dördüncü ayak olan iyileştirme aşamasında yine CBS ve uzaktan algılamaya dayalı karar destek sistemleri ile hasar tespiti, enkaz kaldırma takibi, sistematik raporlama yapılabilir.

Devamında yapay zekâ konusuna değinilmiş, insan yeteneğinin ötesine geçen artıları (*hız, depolama kapasitesi, rasyonel karar verme, yorgunluktan etkilenmeme*) ile insan zekâsı karşısındaki eksileri (*eleştirel düşünme, empati, duygusal anlayış, etik karar verme*) üzerinde durulmuştur. Yapay zekanın afet yönetim safhalarındaki kullanım teknikleri incelenmiştir. Afet risk yönetiminde yapay zekanın kullanımı, yapılmak istenen analize ve afet türüne göre farklılık gösterebilmektedir. Makine öğrenmesi, karar ağacı, rassal orman, naïve bayes, yapay sinir ağı ve lojistik regresyon gibi yöntemler modelleme ve diğer amaçlar için kullanılan yapay zekâ yöntemlerinden bazılarıdır. Afet öncesi hazırlık, afete müdahale, afet sonrası toparlanma süreçlerinde yapay zekâ kullanım alanlarına yer verilmiştir. Japon Meteoroloji Ajansının (JMA) 2030 vizyon belgesinde belirtildiği üzere, günümüzün gerçek zamanlı çevrimiçi bağlantı kapasitesiyle, akıllı telefonlar ve diğer cihazlar kullanılarak bireysel konumlara, durumlara, davranışlara ve ilgi alanlarına göre uyarlanmış bilgilerin yanı sıra en son yapay zekâ teknolojisi ve Nint kullanılarak çeşitli kamu taleplerini karşılamaya yönelik hizmetlerin sağlanması için herkes tarafından

tercih edilen bir atmosfer yaratılmıştır (JMA Strategic Plan, 2020). Son yıllarda özel sektörün büyük veri biçimindeki meteorolojik bilgileri kullanarak hizmet sağlayıcılara katkı sunduğu; akademik sektörde yapay zeka teknolojisinin uygulanmasına yönelik araştırmalarda artan bir faaliyet görüldüğü; kamu sektöründe çeşitli kuruluşlar tarafından sağlanan meteorolojik bilgilerin ortak kamu malı olarak konumlandırılması ve kamu hizmetleri için altyapı bilgileri olarak verimli bir şekilde dağıtılması ve çeşitli büyük veri biçimleriyle birlikte kullanılması için gerekli düzenlemelerin yapılması gerektiği belirtilmektedir (PPE, 2020).

Sonraki bölümde büyük veri analitiğinin yapay zekâ ile birleştirilmesiyle meydana getirilen tahmin modellerinin afet olaylarının tahmininde kullanılmasına ilişkin örnekler ele alınmıştır. Endonezya’da yapay zekâ algoritmaları kullanarak sismik verileri analiz etmesiyle erken deprem uyarıları yayınlaması kayıp sayısının azaltılmasına katkı sağlamıştır. Depremın meydana gelmesinden 75 saniye öncesine kadar bir uyarı zamanı sağlayabilen bu sistem depremin şiddetini de doğrulukla tahmin edebilmiştir (Rudyanto, Gho, Tyastama, Karyadi ve Lin: 2023). Costache ve Tien Bui (2019:1099) yapay zekâ kullanarak Romanya’nın Putna nehrinin taşkın potansiyelinin mekânsal tahminine ilişkin yaptıkları çalışmalarında önerdikleri grup modellerinin tahmin kabiliyetinin %86,8 (RF-FR modeli) ile %93,9 (RF-WOE modeli) arasında değiştiğini ve bu oranların modelleme için kullanılabilecek yeni ve güvenilir araçlar için yeterli olduğunu belirtmektedirler.

Sonuç bölümünde ise afet yönetiminin her safhasında büyük veri ve yapay zekâ teknolojilerinin kullanımına yönelik kamu, özel ve akademi tarafından yapılması gerekenler önerilmiş, kamu sektörünün etkin bir afet yönetim sistemi tesis edebilmesi için özellikle ülkemizdeki kamu yönetimi teşkilatı açısından atılması gereken adımlar değerlendirilmiş, konuya ilgi duyan araştırmacılara gelecekte yapacakları çalışmalarda yol gösterecek önerilere yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Afet Yönetimi, Büyük Veri, Yapay Zekâ

A GLOBAL PERSPECTIVE IN MODERN DISASTER MANAGEMENT: BIG DATA AND ARTIFICIAL INTELLIGENCE APPLICATIONS

Abstract

The study aims to examine the integration of big data and artificial intelligence (AI) in modern disaster management. It tries to explore how these technologies can address situations labeled as disasters, which surpass conventional management capacities due to their scale and complexity. The research seeks to uncover methodologies utilizing big data and AI to navigate the chaotic circumstances of disaster scenarios, where time is a critical factor connected with human lives.

Through a descriptive approach, the study examines how big data and AI algorithms can be leveraged across various stages of disaster management. It explains their potential applications in planning, analysis, resource allocation, and decision-

making, drawing insights from diverse global contexts. Utilizing a range of scholarly sources, the study underlines the transformative role of big data and AI in enhancing disaster risk analysis, damage assessment, and post-disaster aid coordination. However, it also highlights potential challenges such as data system vulnerabilities and deficiencies, which may lead to errors in critical decision-making processes.

The study's structure unfolds across five main sections. Firstly, it contextualizes disaster management as a longstanding global concern, with recent technological advancements offering new avenues for intervention through big data and AI. Secondly, it defines the characteristics and significance of big data, particularly in terms of its historical evolution and relevance to disaster management phases such as damage reduction and preparedness. Thirdly, it explores the advantages and limitations of AI in comparison to human intelligence, describing its applications across disaster management stages, from risk assessment to recovery.

Subsequently, the study presents real-world examples of predictive modeling combining big data analytics and AI, showcasing instances where these technologies have facilitated early warning systems and accurate disaster predictions, thereby mitigating casualties. Finally, it synthesizes key recommendations for public, private, and academic stakeholders to maximize the potential of big data and AI in disaster management. It emphasizes the importance of collaborative efforts in implementing these technologies effectively and underscores the need for robust infrastructure and regulations to address emerging challenges.

Overall, the study provides a comprehensive overview of the transformative role of big data and AI in modern disaster management, offering insights into their applications, challenges, and future directions in ensuring effective disaster preparedness and response.

Keywords: Disaster Management, Big Data, Artificial Intelligence.

TÜRK DIŞ POLİTİKASINDA İNSANİ DİPLOMASİ: RUSYA-UKRAYNA SAVAŞI ÖRNEĞİ

Serkan GÜNDOĞDU¹, Hilal AKBAŞ²

Özet

İnsani diplomasi, uluslararası ilişkiler alanında gün geçtikçe daha önemli hale gelen bir kavram olmuştur. Geleneksel diplomasi uygulamaları nispeten daha resmi kanallarla ve yaptırımlar, tehditler veya askeri müdahale gibi sert güç unsurlarını içerirken, insani diplomasi daha vicdani ve çok yumuşak güç araçlarına dayanmaktadır. Bunlar, bir ülkenin imajını iyileştirmek, diğer ülkelerle olumlu ilişkiler kurmak ve uluslararası arenada etkisini artırmak için kullanılır. İnsani diplomasi, özellikle son yıllarda küreselleşme ve iletişim teknolojilerindeki ilerlemelerle birlikte daha da önem kazanmıştır. İnsani diplomasi kavramı ilk kez 1912’de, insani hedeflerle yürütülen diplomasi faaliyetlerini klasik diplomasiden ayırmak amacıyla kullanılmış ve böylelikle akademik literatüre girmiştir. Özellikle II. Dünya Savaşı sonrası dönemde uluslararası siyasette artan aktör sayısı ve silahlı çatışmalardan etkilenen sivillerin sayısının artması, diplomasinin bir etkinlik olarak değişimine yol açmıştır. Kavram, 2000’lerde akademik yazında ve alanda faaliyet gösteren kuruluşların yayınlarında geniş biçimde yer almaya başlamıştır. Genel tanımıyla insani diplomasi, devletlerin ve uluslararası kuruluşların insani yardım alanındaki politikalarını ve uygulamalarını içermektedir. Kriz yönetiminin yanı sıra aktörlerin koordinasyonu ve iş birliğini, hedef faaliyetleri gerçekleştirmeyi ve kaynak dağıtımını kapsamaktadır. Günümüzde insani diplomasi, hem insani faaliyetlerin içeriği ve hedefleri hem de uygulayıcı aktörler bağlamında değişim ve dönüşüm içindedir. Soğuk Savaş sonrası dönemdeki devletler arası çatışmalar, iç savaşlar, devlet başarısızlığı ve terör gibi etkenler yeni kriz koşullarına ve insani ihtiyaçlara yol açmıştır. Askeri ve sivil ayrımının belirsizleşmesi ve etnik temizlik harekâtlarının yarattığı insani krizler, insani diplomasiye bakış açısını değiştirmiştir. Bugün kullanılan insani diplomasi uygulamaları; çatışmaları önlemenin yanı sıra devlet kurumları için kapasite geliştirme, barış inşası, dezavantajlı grupların güçlendirilmesi gibi geniş bir alana yayılmaktadır. Türk dış politikasında insani diplomasi kavramı, insani yardım, kalkınma iş birliği ve uluslararası ilişkilerin birleştirilmesini temsil etmektedir. Türkiye, insani diplomasiyi, sadece uluslararası ilişkilerde etkili olmakla kalmayıp aynı zamanda insani yardım, gelişim ve barış için çaba gösteren bir

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Munzur Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü, sgundogdu@munzur.edu.tr, ORCID: 0000-0001-7597-879X

² Yüksek Lisans Öğrencisi, Munzur Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, hilalakbas1997@outlook.com, ORCID: 0009-0008-6057-0263

strateji olarak görmektedir. Türkiye'nin insani diplomasisi, acil insani yardım operasyonlarından, savaş sonrası yeniden yapılanma süreçlerine ve barışın sağlanmasına kadar geniş bir yelpazede faaliyet göstermektedir. Bu bakımdan Rusya- Ukrayna savaşı, bölgesel istikrarsızlık, insani krizler ve uluslararası ilişkilerdeki dengelerin değişmesi gibi pek çok etkenin bir araya geldiği karmaşık bir süreç olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda, Rusya- Ukrayna savaşı Türk dış politikasının insani diplomasi refleksi açısından çeşitli dinamikleri ve stratejileri ortaya koymaktadır. Türkiye, özellikle son yıllarda uluslararası ilişkilerde insani diplomasiyi etkin bir şekilde kullanarak dikkat çekmiştir. Özellikle Rusya- Ukrayna savaşı gibi kriz durumlarında Türkiye'nin takındığı tutumlar ve izlediği diplomasi stratejileri, uluslararası kamuoyunda geniş yankı uyandırmıştır. Adil ve dengeli bir politika takip ederek, bu tür krizlerde sert güç yerine daha yumuşak ve uzlaştırıcı bir yaklaşım benimseyerek, tarafları diyalog ve müzakere yoluyla bir araya getirme çabalarına odaklanmıştır. Türkiye, dünya barışına ve güvenliğine halel getirecek çatışmaların arabuluculuk yaparak barışçıl yollarla çözülmesi için bir hayli deneyime sahiptir. Bu minvalde Lübnan ile Hizbullah, Suriye ile İsrail arasında, Libya'da meydana gelen çatışmalarda, ABD- İran, Filipinler ile Moro İslami Kurtuluş Cephesi arasında gibi benzer çatışmalar örnek gösterilebilir. Rusya ile Ukrayna savaşında da taraf olmaktan kaçınarak, taraflara mesafeli ve dengeli bir tutum sergilemiştir. Gerilimin başlamasıyla Batılı ülkeler hemen Rusya'yı kısıtlamak için girişimlerde bulunmuşlardır. Dünya kamuoyunu bu konuda harekete geçirmek istemiştir. Sorunu NATO ittifakı üzerinden çözmeye çalışan ve duruma güvenlik perspektifinden bakan ABD gibi bazı Batılı ülkelerin aksine, Türkiye konuya siyasi bir perspektiften yaklaşmayı tercih etmiştir. Politikalarını savaşın daha geniş bir çatışmaya dönüşmesini önlemek üzerine kurmuştur. Bir yandan Ukrayna'nın toprak bütünlüğünü ve egemenliğinin korunmasını savunarak Rusya işgalini uluslararası hukukun kabul edilemez bir ihlali olarak değerlendirmiş, bir yandan da Rusya ile olan iyi ilişkilerini tehlikeye atmamak adına dikkatli adımlar atmıştır. Savaşın başladığı günden beri aktif ve tarafsız bir politika yürütmenin yanı sıra taraflara çatışmaların durdurularak barışçıl yolla çözülmesi çağrısında bulunmuştur. Nitekim tarafların müşterek doğrultusunda Türkiye'nin arabuluculuk yapması istenmiş, bu kapsamda Antalya Diplomasi Forumu ve İstanbul'da Dolmabahçe Görüşmeleri şeklinde tarafları bir araya getirmiştir. Rusya- Ukrayna savaşı bağlamında Türkiye'nin insani diplomasi çabaları, çeşitli faktörlerin etkisi altında sonuçlar doğurmuştur. Türkiye ve Birleşmiş Milletler'in girişimiyle hayata geçirilen Karadeniz Girişimi'nin uzatılması, Temmuz 2022'de Rusya ve Ukrayna ile ayrı ayrı imzalanan anlaşmalar, başta tahıl olmak üzere gıda ürünlerinin dünya pazarlarına Karadeniz ve Boğazlar üzerinden yeniden satılmasını sağlamıştır. İstanbul merkezli bir ortak koordinasyon merkezi tarafından takip edilen tahıl anlaşması çerçevesinde toplam 32 milyondan fazla ton tahıl dünya pazarlarına taşınmıştır. Bu çabaların savaşı sonlandırmakta doğrudan bir etkisi olmasa da Türkiye'nin uluslararası alandaki itibarını artırarak ve diğer ülkelerle ilişkilerini güçlendirerek olumlu sonuçlar doğurduğu görülmektedir. Bu nedenle, insani diplomasi, uluslararası ilişkilerde giderek daha önemli bir

rol oynamakta ve çatışma çözümü için etkili bir araç olarak kabul edilmektedir. Bu çalışmanın amacı, Rusya- Ukrayna savaşı örneğini üzerinden Türk dış politikasının insani diplomasi bağlamında uygulamaları ele alınarak, Ukrayna- Rusya savaşında nasıl bir rol üstlendiği, insani yardım politikalarını nasıl oluşturduğu ve bu süreçte hangi diplomatik girişimlerde bulunduğunu ortaya koymaktır. Ayrıca Türkiye'nin insani diplomasi stratejilerini anlamak ve diğer araştırmacılara insani diplomasi konularında farklı bir perspektif ve fikir sunmayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Türk dış politikası, diplomasi, insani diplomasi.

HUMANITARIAN DIPLOMACY IN TURKISH FOREIGN POLICY: THE EXAMPLE OF THE RUSSIAN- UKRAINE WAR

Abstract

Humanitarian diplomacy has become a concept that is becoming more and more important in the field of international relations. While traditional diplomatic practices involve relatively more formal channels and hard power elements such as sanctions, threats or military intervention, humanitarian diplomacy is based on more conscientious and very soft power tools. These are used to improve a country's image, establish positive relations with other countries, and increase its influence on the international arena. Humanitarian diplomacy has gained more importance, especially in recent years, with the advancements in globalization and communication technologies. The concept began to appear widely in academic literature and in the publications of organizations operating in the field in the 2000s. In general terms, humanitarian diplomacy includes the policies and practices of states and international organizations in the field of humanitarian aid. In addition to crisis management, it includes coordination and cooperation of actors, realization of target activities and resource distribution. Today, humanitarian diplomacy is in a state of change and transformation in terms of both the content and goals of humanitarian activities and the implementing actors. Humanitarian diplomacy practices used today; In addition to preventing conflicts, it covers a wide range of areas such as capacity building for state institutions, peace building, and empowerment of disadvantaged groups. In Turkish foreign policy, the concept of humanitarian diplomacy represents the combination of humanitarian aid, development cooperation and international relations. Turkey sees humanitarian diplomacy as a strategy that is not only effective in international relations but also strives for humanitarian aid, development and peace. Turkey's humanitarian diplomacy operates in a wide range of areas, from emergency humanitarian aid operations to post-war reconstruction processes and peacemaking. In this respect, the Russia-Ukraine war appears as a complex process where many factors come together, such as regional instability, humanitarian crises and changing balances in international relations. In this context, the Russia-Ukraine war reveals various dynamics and strategies in terms of the humanitarian diplomacy reflex of Turkish foreign policy. Türkiye has attracted

attention by effectively using humanitarian diplomacy in international relations, especially in recent years. Turkey's attitudes and diplomacy strategies, especially in crisis situations such as the Russia-Ukraine war, have had a wide impact in the international public opinion. It focuses on efforts to bring the parties together through dialogue and negotiation by following a fair and balanced policy, adopting a softer and conciliatory approach instead of hard power in such crises.

The aim of this study is to examine the practices of Turkish foreign policy in the context of humanitarian diplomacy through the example of the Russia-Ukraine war, and to reveal what role it played in the Ukraine-Russia war, how it created humanitarian aid policies and what diplomatic initiatives it took in this process. It also aims to understand Turkey's humanitarian diplomacy strategies and to offer other researchers a different perspective and ideas on humanitarian diplomacy issues.

Keywords: Turkish foreign policy, diplomacy, humanitarian diplomacy.

E-BELEDİYECİLİK ANLAYIŞININ YEREL DEMOKRASİ BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ

Sertaç KIRAC¹, Handan BOYALI²

Özet

Kamu Yönetimi alanı hemen hemen insanlığın ortaya çıktığı dönemden beri var olagelmış bir kavramdır. Bununla birlikte tarih boyunca “yönetim” kavramının nasıl daha iyi hale getirilebileceği sorunsalı üzerinde her zaman düşünülmüştür. Kamu kelimesi, “hep, herkes, bütün” gibi anlamlara karşılık gelmektedir. En genel anlamıyla kamu kavramı bir toplumda yaşayan herkes olarak ifade edilmektedir. Kamu ve kamu yönetimi kavramlarının şüphesiz en doğal çıktısı kamu hizmeti kavramıdır. Kamu yönetimleri ise genelde merkezi idareler ve yerel idareler olmak üzere iki katman şeklinde kabul görmektedir.

Bugün ki dünyanın referans aldığı demokratik yerel yönetimler anlayışının temelini Antik Yunan ve Roma dönemlerine dayandığı bilinmektedir. Fransız İhtilali ve 19. yüzyıldaki İngiltere’deki yerel yönetimler alanındaki gelişmeler yerel yönetimler tarihi açısından önemli dönüm noktaları olarak kabul edilmektedir. 19. yüzyıl itibarıyla yerel yönetimler devlet tüzel kişiliği içinde yer bulmaya başlamıştır. Kentleşme süreçlerinin artmasıyla birlikte yerel yönetimlerin de önemi daha fazla öne çıkmaya başlamıştır. Ortaçağdan sonra feodalizmin yıkılışı ile burjuvazinin yükselişine paralel olarak kentlerin önemi artmıştır. Bunun yanı sıra demokrasi ve insan hakları kavramlarının yükselmesi, yerel yönetimlere doğrudan etki etmiş ve önemini güçlendirmiştir. 1980’li yıllardan sonra ortaya çıkan yönetim, şeffaflık, katılım ve hesap verilebilirlik gibi kavramların giderek popüler olması ve küreselleşmenin hissedilen yükselişi ile birlikte yönetim anlayışında ciddi bir yenilik süreci yaşanmaya başlamıştır.

19. ve 20. yüzyılların bir diğer önemli gerçeği ise enformasyon teknolojilerinde yaşanan hızlı gelişmedir. Özellikle Sanayi Devrimi insan yaşamında en köklü değişimi gerçekleştirmiştir. Makineleşmenin artması ve bilimdeki gelişmelerin ışığında bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeler günümüzdeki teknolojik alt yapının önemli öncülleridir. Özellikle internetin keşfi bu süreci doruk noktasına taşımıştır. İçinde bulunduğumuz dönemde teknik gelişmelerden sağlık alanındaki gelişmelere kadar ciddi bir değişim ve dönüşümlerin yaşandığı önemli bir gerçektir. Nihayet-

¹ Öğr. Gör., Balıkesir Üniversitesi, Burhaniye MYO, sertackirac@balikesir.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-2174-977X

² Dr. Öğr. Üyesi, Munzur Üniversitesi, İİBF, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi, handanboyali@munzur.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-4662-5124

de enformasyon teknolojilerinin hızlı gelişimi hayatın birçok farklı alanına da temas etmekte ve etkilemektedir.

“Geleceğin devleti” olarak anılan e-devlet süreci ise, bilgi ve iletişim teknolojileri temelinde sanal bir devlet düzenine işaret etmektedir. E-devlet yapılanması ile amaçlanan temel hedef ister merkezi kamu hizmetleri olsun ister yerel kamu hizmetleri olsun sanal ortam üzerinden hızlı, interaktif ve güvenilir bir kamu hizmetinin sunulmasını gerçekleştirmektir. E-belediyeçilik uygulamaları ise e-devlet hizmet sisteminin yerel belediye hizmetler düzeyine indirilmesini ifade etmektedir. E-belediyeçilik uygulamaları ile hızlı, kaliteli, sürekli şekilde yerel yönetim hizmetlerinin sunumu kastedilmektedir.

Devlet ve kamu idaresinde dijitalleşmenin oluşmaya başladığı dönemde demokrasi olgusu da önüne “e” eki alarak dijital ortama taşınmış ve çağa uyum sağlanmıştır. Demokrasi kavramının dijital ortama taşınması özellikle demokrasinin gelişimi açısından büyük bir önem taşımaktadır. Son dönemlerde dünya genelinde seçimlere katılım oranlarının ciddi düşüş gösterdiği bilinmektedir. Özellikle e-demokrasi gibi bir olgunun ortaya çıkmış olması demokrasi açısından oldukça umut vaat eden bir durumdur.

Bu gelişmelere Türkiye açısından bakılacak olursa, e-devlet ve onun doğal çıktısı olan e-belediyeçilik alanlarında önemli yasal atılımların yapıldığı görülmektedir. Bu bağlamda yasal gelişmelerin yanı sıra Yerel Yönetimler Bilgi Tabanı Projesi (YERELBİLGİ PROJESİ) 2001’de yürürlüğe girmiştir. Bu uygulamanın içinde, Belediyeler, İl Özel İdareleri, şirket ve iştirakler ve köylerle ilgili bilgiler bulunmaktadır.

E-belediye projesi, 2014 yılında Kalkınma Bakanlığına sunulmasıyla, bakanlık tarafından 2017 yılında özellikle küçük ölçekli belediyelerin kullanımı açısından onaylanmıştır. Daha sonra 2018 yılında yürürlüğe giren kanun ile belediyelerin sisteme dahil olması zorunlu hale getirilmiştir.

E-belediyeçiliğin demokrasi ve katılım açısından faydaları temel olarak şöyle sıralanabilir:

- Vatandaşların istek ve önerileri değerlendirilir.
- Katılımcılık ile hizmetlerde kalite artar.
- Vatandaş odaklı yönetim anlayışı ile vatandaşın yönetime güveni artar.
- Bürokrasinin azalmasına katkıda bulunur.
- Hesap verilebilirlik ve şeffaflık artar.
- Hizmetler zaman ve mekandan bağımsız bir şekilde 7/24 esasına göre yürütülür.
- Hizmet sunan erkle vatandaşlar arasındaki ilişkiler güçlenir.

E-demokrasi kavramından anlaşılması gereken yalnız e-oylama değildir. E-demokrasi kavramı çok daha geniş bir kavramdır. Temel bütün medeni ve siyasal

vatandaşlık haklarının kullanımı, referandumların oylanması, dilek ve isteklerin internet yoluyla iletilmesi gibi süreçleri kapsamaktadır.

Bir diğer önemli kavram ise, e-demokrasi kavramı ile de yakından ilişkili olan e-katılım kavramıdır. E-katılım kavramı ile hedeflenen, daha fazla hedef kitleye ulaşarak; uzlaşıcı, erişilebilir ve anlaşılabilir bir temelde büyük kitlelerle bütünleşmeyi sağlamaktır.

Yönetişim kavramı da tıpkı demokrasi, katılım gibi günümüzün trend kavramları arasındadır. Bu kavram demokrasinin istikbali açısından dikkatleri çeken en önemli kavramlardan birisidir. Temelinde çoğulculuk kavramına denk gelen bu kavram ile karar alma süreçlerinde birlikte hareket ederek kamusal gücün gruplar ve kamu idareleri arasında dengeli bir dağılımına işaret etmektedir. E-yönetişim kavramı, toplumu yönetme isteğinde olan tüm sistemi ifade etmektedir. Burada esas olan toplumsal bir iş birliğidir. Yönetime katılacak paydaşlarla birlikte entegre bir karar alma mekanizmasının geliştirilmesidir.

E-belediyecilik ve yerel demokrasi ilişkisi bağlamında buraya kadar geçen tüm alt kavramlardan da anlaşılacağı üzere günümüzde “e”leşen devlet sistemleri tüm dünyada önemli bir yönetim sistemi ve trend haline gelmiştir. Devletler ise bu sisteme entegre olma adına önemli adımlar atmaktadır. Türkiye’de özellikle son 20-30 yıllık süreçte e-devlet entegrasyonu ve belediyelerinde özelde bu sürece uyumları adına önemli adımlar atıldığı görülmektedir.

Bu çalışmada e-belediyecilik ve yerel demokrasi kavramlarının modern kamu yönetimi alanındaki öneminin ortaya koyulması amaçlanmıştır. Bu bağlamda e-belediyecilik ve yerel politikanın uygulama alanlarından biri olarak sayılan yerel demokrasi konusu ele alınmıştır. Demokrasinin varlığı ve geleceği açısından şüphesiz katılımcı bir perspektif vazgeçilemez bir özelliktir. E-belediyecilik uygulamalarına sahip olan ve yerel demokrasinin gereklerini başarıyla hayata geçiren yerel yönetimlerde geniş bir sivil katılımın sağlanacağı bununla birlikte daha demokratik yapının oluşturulacağı sonuçlarına ulaşılmıştır. Ayrıca ülkemizde mevcut durumu güçlendirme adına daha fazla yapısal reformlara ihtiyaç duyulduğu yadsınamaz bir gerçektir.

Anahtar Kelimeler: Demokrasi, Yerel Demokrasi, E-belediye.

EVALUATION OF E-MUNICIPALITY UNDERSTANDING IN THE CONTEXT OF LOCAL DEMOCRACY

Abstract

It is an important fact that in the period we are living in, there are serious changes and transformations, from technical developments to developments in the field of health. Ultimately, the rapid development of information technologies touches and affects many different areas of life. The main goal of e-government structuring is to provide fast, interactive and reliable public services through the virtual environ-

ment, whether central public services or local public services. E-municipality practices refer to the reduction of the e-government service system to the level of local municipal services. E-municipality applications mean the provision of local government services in a fast, high-quality and continuous manner.

In this study, it is aimed to reveal the importance of the concepts of e-municipalism and local democracy in the field of modern public administration. In this context, the issue of local democracy, which is considered as one of the application areas of e-municipality and local politics, is discussed. A participatory perspective is undoubtedly an indispensable feature for the existence and future of democracy. It has been concluded that in local governments that have e-municipality practices and successfully implement the requirements of local democracy, a broad civil participation will be ensured and a more democratic structure will be created. In addition, it is an undeniable fact that more structural reforms are needed to strengthen the current situation in our country.

Keywords: Democracy, Local Democracy, E-municipality.

TARİHSEL SOSYOLOJİ VE KENT SOSYOLOJİSİ KAYNAĞI OLARAK ŞER'İYE SİCİLLERİNİ GÖMÜLÜ TEORİ (GROUNDED THEORY) BAĞLAMINDA ANALİZ ETMEK MÜMKÜN MÜ? METODOLOJİK BİR TARTIŞMA

Sevcan GÜLEÇ SOLAK¹, Muhammet ÖZDEMİR²

Özet

Şer'îye Sicilleri, Osmanlı İmparatorluğu'nda mahkeme kararlarının, hukuki işlemlerin ve merkezden gönderilen emirlerin kaydedildiği defterlerdir. Osmanlı'nın idari bir birimi olan kazalarda adlî ve mülkî idarecisi olarak görevlendirilmiş kadılar tarafından tutulduğu için bu siciller aynı zamanda Kadı Sicili veya Mahkeme Sicili olarak da adlandırılmaktadır. Osmanlı İmparatorluğunda Şer'îye Sicilleri, her bir şehir veya bölge için ayrı ayrı ve genellikle de kadıların gözetimi altında tutulmuştur.

Özellikle tarihçiler ve araştırmacılar için önemli bir kaynak olarak kabul edilen Şer'îye sicilleri, davalara ilişkin detaylı bilgileri içermekte ve genellikle o dönemin davalarına ilişkin bilgileri, mahkeme kararlarını, uygulanan cezaları, şahit ifadelelerini ve benzeri bilgileri içererek dönemin hukuk normları ve adalet anlayışı hakkında önemli bilgiler sunmaktadır.

Şer'îye sicillerinin aynı zamanda merkezi otoriteden gelen emirleri de içermesi hem merkezi yönetimin yerel mahkemeler üzerindeki etkisini hem de kadıların padişahın vekaletiyle görev yapan yerel yöneticiler olma özelliği nedeniyle yerel kamu hizmetleri ile ilgili bilgileri göstermesi açısından önemlidir. Bu kayıtlar, mahkeme kararlarının yanı sıra evlilik, boşanma, vesayet, miras gibi medeni hukuk konularını; mal alım satım, alacak verecek vb. gibi konularla da borçlar ve ticaret hukuku konularını da içerdiği için o dönemdeki toplum yapısı, hukuki normlar ve davranış biçimleri hakkında da önemli kaynaklar olarak kabul edilmektedir.

Tarihsel sosyoloji, sosyal olayların ve olguların tarihsel bağlamını dikkate alarak, geçmişte yaşanan olayların günümüz toplumları üzerindeki etkilerini de anlamaya çalışan bir sosyoloji disiplini. Bu disiplin, geçmişteki deneyimlerin, bugünkü toplumsal yapıları ve davranışları nasıl etkilediğini ve şekillendirdiğini araştırmaktadır. Tarihsel sosyoloji, tarih ile sosyoloji disiplinlerini bir araya getirerek toplumun tarihsel dönüşümlerini, kurumsal değişimleri, toplumsal sınıf, cinsiyet, etnisite

¹ Doç.Dr., Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi, gulecsevcan@hotmail.com

² Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, mozdemir98@gmail.com

gibi dinamikleri incelerken geçmişin sosyal dinamiklerini anlamak ve günümüz toplumsal yapılarına ışık tutmak için önemli araçlar sunmaktadır. Bu disiplin, toplumların geçmişteki yapılarını, kültürel pratiklerini, ekonomik ilişkilerini, siyasal sistemlerini ve diğer toplumsal olguları analiz ederken, aynı zamanda bu olguların günümüz toplumlarının nasıl şekillendiğini anlamaya da çalışmaktadır. Bu bağlamda tarihsel sosyoloji, günümüz kentlerindeki toplumsal sınıf farklılıkları, etnik gruplar arası ilişkiler, cinsiyet rolleri, yerel kültürler, kentsel dönüşüm, göç, kentsel yoksulluk, toplumsal hareketler ve kentsel planlama gibi konuları inceleyerek kentlerin sosyal yapısını ve değişen dinamiklerini anlamak için ortaya çıkan kent sosyolojisi ile bir kesişim alanı oluşturmaktadır.

Gömülü Teori (Grounded Theory) genel olarak sosyal bilimlerde kullanılan nitel bir araştırma yöntemi/deseni ve teorik yaklaşımdır. Gömülü Teori, 1967 yılında Barney Glaser ve Anselm Strauss tarafından geliştirilmiştir ve veriye dayalı bir şekilde teori oluşturmayı amaçlamaktadır. Gömülü Teoride araştırmacılar, önceden var olan teorilere veya hipotezlere dayanmadan, topladığı verileri sistemli bir şekilde analiz ederek yeni bir teori geliştirmeyi amaçlamaktadır. Bu yöntemde araştırmacılar, saha çalışması, gözlem, derinlemesine mülakatlar veya belge/metin, görüntü veya ses kayıtları gibi kalitatif verilerin analizi gibi çeşitli veri toplama tekniklerini kullanarak nitel verileri toplarlar. Daha sonra toplanan veriler analiz edilerek ve verilerin temel örüntülerini/ilişkilerini de yansıtacak şekilde kategorilere ayrılır veya kodlanır. Son aşamada bu kategoriler arasındaki ilişkilerden hareketle teorik bir model oluşturulur. Bu süreç, araştırmacıların teoriyi verilere dayalı olarak inşa etmelerini sağladığı için “gömülü” olarak adlandırılmaktadır.

Bu çalışma, tarihsel bir belge olarak kabul edilen ve genellikle de tarihçiler tarafından kullanılan Şer’iye Sicillerinin günümüz kent toplumunu anlamak için yöntemsel bir veri olarak kullanılıp kullanılmayacağını tartışmayı amaçlamaktadır. Daha önce ele alınıp incelenmiş Şer’iye Sicillerinden hareketle kent sosyolojisi bağlamında Türk kentlerinde yaşanan pek çok sorunun bu yöntemle ele alınıp ele alınmayacağını sorgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Şer’iye Sicilleri, Tarihsel Sosyoloji, Kent Sosyolojisi, Gömülü Teori

IS IT POSSIBLE TO ANALYZE SHARIA REGISTERS AS A SOURCE OF HISTORICAL SOCIOLOGY AND URBAN SOCIOLOGY IN THE CONTEXT OF GROUNDED THEORY? A METHODOLOGICAL DISCUSSION

Abstract

Sharia Registers are books in which court decisions, legal transactions and orders sent from the center are recorded in the Ottoman Empire. These registries are also called Kadi Registry or Court Registry because they are kept by kadis who were appointed as judicial and civil administrators in the districts, which were administ-

rative units of the Ottoman Empire. In the Ottoman Empire, Sharia Registers were kept separately for each city or region and generally under the supervision of judges.

Sharia registers, which are considered to be an important source especially for historians and researchers, contain detailed information about the cases and generally contain information about the cases of that period, court decisions, penalties applied, witness statements and similar information, providing important information about the legal norms and understanding of justice of the period.

It is important that the Sharia registers also include orders from the central authority, as they show both the influence of the central government on local courts and information about local public services, as kadis are local administrators who serve on behalf of the sultan. These records include court decisions as well as civil law issues such as marriage, divorce, guardianship and inheritance; buying and selling goods, receivables, etc. Since it includes topics such as debts and commercial law, it is considered to be important sources about the social structure, legal norms and behavioral patterns of that period.

Historical sociology is a discipline of sociology that tries to understand the effects of past events on today's societies by taking into account the historical context of social events and phenomena. This discipline investigates how past experiences influence and shape present-day social structures and behaviors. Historical sociology brings together the disciplines of history and sociology and offers important tools to understand the social dynamics of the past and shed light on today's social structures while examining the historical transformations of society, institutional changes, dynamics such as social class, gender and ethnicity. While this discipline analyzes the past structures of societies, cultural practices, economic relations, political systems and other social phenomena, it also tries to understand how these phenomena shape today's societies. In this context, historical sociology is which emerged to understand the social structure and changing dynamics of cities by examining issues such as social class differences in today's cities, inter-ethnic relations, gender roles, local cultures, urban transformation, migration, urban poverty, social movements and urban planning. In this context historical sociology forms an intersection area with urban sociology.

Grounded Theory is a qualitative research method/design and theoretical approach generally used in social sciences. Grounded Theory was developed by Barney Glaser and Anselm Strauss in 1967 and aims to create theory in a data-driven way. In Grounded Theory, researchers aim to develop a new theory by systematically analyzing the data they collect, without relying on pre-existing theories or hypotheses. In this method, researchers collect qualitative data using various data collection techniques such as fieldwork, observation, in-depth interviews or analysis of qualitative data such as documents/text, images or audio recordings. Afterwards t

This study aims to discuss whether the Şer'iye Registers, which are considered a historical document and generally used by historians, can be used as methodological data to understand today's urban society. Based on the Sharia Registers, which have been discussed and examined before, it questions whether many problems experienced in Turkish cities can be addressed with this method in the context of urban sociology. The data is analyzed and segmented or coded to reflect the underlying patterns/relationships stored. Finally, a theoretical model is created step by step based on the relationships between these relationships. This process is called "embedding" to enable researchers to build on their theories.

Keywords: Sharia Registers, Historical Sociology, Urban Sociology, Grounded Theory

ÇEVRE VE İKLİM KRİZLERİ KARŞISINDA AVRUPA BİRLİĞİ’NİN “YEŞİL REJİMİ” VE TÜRKİYE ÜZERİNE KISA ANALİZLER

Sevim BUDAK¹

Özet

50’li yıllarda Avrupa Birliği’ni kuran antlaşmalarda çevre ve iklimin korunması konusunda açık bir düzenleme yoktur. Buna karşılık Birliğin kuruluşunun en önemli amacı “*yurttaşlarının yaşam koşullarını iyileştirmek için ortak karar almak*” olarak ifade edilmiştir. Yaşam kalitesini artırmak söz konusu olduğunda, Birlik 70’li yılların başlarından itibaren Roma Anlaşması’nın 235’inci maddesini kullanmak suretiyle çevreyle ilgili politika üretim sürecine başlayacaktır. Bu dönemdeki temel kaygısı çevre korumayı ekonomik kalkınma ile barıştırmak, daha doğrusu rekabet ile ekoloji arasında bir denge kurmak suretiyle korumak için bir çevre koruma rejimi geliştirmek olacaktır.

Birlik kurguladığı ilk evre çevre rejimi uygulamalarında kalkış noktası olarak rekabetin korunması için çevrenin korunması gereğini seçer. Birliğin buradaki tercihini o günün koşulları içerisinde değerlendirmek gerekir. Çünkü her bir üye devletin farklı uyguladığı çevre politikası Birlik içerisinde o gün için yeşertilmeye çalışılan rekabet eşitliğini ve bu yolla ulaşılmaya çalışılan ortak pazarı bozacak düzeydedir. Ancak, Avrupa içerisinde sınır tanımayan çevre sorunlarıyla her bir üye devletin tek başına mücadelesi de mali açıdan mümkün görünmemektedir. Avrupa’da, tüm Dünya’da olduğu gibi, ekonomik gelişmenin doğal çevreye olan etkisi tartışılmaya başlanır ve sorun resmi dokümanlara alınır. Bu dönemde çıkarılan “Çevre Eylem Programları” (8’inci yürürlüktedir) içinde çevrenin korunmasına yönelik temel ilkeler çerçevesinde hedefler belirlenmekte ve bu hedeflere ulaşılması için gerekli uygulamalar sıralanmaktadır.

Bu gelişmeler yanında Kurucu Antlaşmalara çevreye ilişkin hükümlerin ilave edilerek güçlü bir çevre rejimi inşası, 1987 yılında Tek Avrupa Senedi’ nin kabul edilmesine kadar ertelenmiştir. 1973-1987 yılları arasında çevre rejimi oluşturulması esasen çevrenin korunmasına değil, Ortak Pazarın kurulmasına ve kesintisiz işleyişine ilişkin 100 ve 235. maddeler temeline dayandırılmıştır. Kurucu antlaşmalara eklenen çevre hükümleri AB Çevre rejiminde ikinci evreyi oluşturacaktır. Bir kez kurucu antlaşmalara girince çevre rejimi gittikçe genişleyen ve derinleşen Birlik bakımından gevşetilmek yerine daha da sıkılaştırılacaktır. Bunun nedeni Birliğin

¹ Doç. Dr., İstanbul Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, sebudak@istanbul.edu.tr, orcid.org/0000-0003-4943-3184

Birleşmiş Milletler nezdinde inşa edilen küresel çevre koruma rejimine ayak uydurma gayretleri yanında Avrupa coğrafyasını olağanüstü etkileyen çevresel kirlenme ve bozulmalara bağlı olarak ortaya çıkan yeni toplumsal çevresel hareketlerin kendi ülkelerinden ve Birlikten beklentilerinin artması olacaktır.

1992 Rio Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı sonrası AB bakımından çevre rejimine iklim rejiminin eklenmesi de söz konusu olacaktır. Küresel bir iklim rejimi inşa eden İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesinden Amerika Birleşik Devletleri'nin çekilmesi AB'nin bu alanda öncü rolüne soyunmasına neden olacaktır. Nihai aşamada iklim değişikliğini de kapsayacak şekilde Birlik doğal kaynakları korumak ile iklimi korumayı birleştiren yeni yeşil bir rejimin inşasıyla bu alandaki hukuki düzenini daha da sıkılaştırılacak ve kendisiyle ticari ilişkileri olan diğer ülkeleri de içerecek yeni bir iktisadi düzenin tesisine kapı aralayacaktır.

Bu bildiride amaç giderek sıkılaştan ve küreselleşen Avrupa Birliği çevre ve iklim değişikliğine ilişkin bu yeni yeşil rejimin evre evre nasıl inşa edildiğini anlatmak, her evredeki gelişmelerin dayanaklarını ve arka planını açıklamak ve gelinen son evrenin Türkiye'nin çevre, iklim, ticaret, sanayi ve ekonomi yönetimi üzerine etkilerine dair kısa analizler geliştirmektir.

Anahtar Kelimeler: Avrupa Birliği İklim Politikası, Yeni Yeşil Düzen, Türkiye-AB İlişkileri, Türkiye İklim Politikası, İklim ve Çevre Krizi

BRIEF ANALYSES ON THE EUROPEAN UNION'S "GREEN REGIME" AND TURKEY IN THE FACE OF ENVIRONMENTAL AND CLIMATE CRISES

Abstract

In the treaties establishing the European Union in the 50s, there were no explicit provisions on environmental and climate protection. On the contrary, the most important purpose of the establishment of the Union was stated as "**taking common decisions to improve the living conditions of its citizens**". When it comes to improving the quality of life, the Union would start the process of environmental policy-making from the early 70s onwards, using Article 235 of the Treaty of Rome. Its main concern in this period would be to develop an environmental protection regime to reconcile environmental protection with economic development, or rather to protect it by striking a balance between competition and ecology.

The Union chose the need to protect the environment for the protection of competition as the starting point for its first phase environmental regime. The Union's choice here should be evaluated within the conditions of that day. Because the environmental policy implemented differently by each member state was at a level that would disrupt the equality of competition and the common market that was tried to be achieved by this means. However, it does not seem financially feasible for each member state alone to tackle the environmental problems that know no borders

within Europe. In Europe, as in the rest of the world, the impact of economic development on the natural environment started to be discussed and the problem was included in official documents. In the "Environmental Action Programs" (the 8th one is in force) issued in this period, targets are set within the framework of basic principles for the protection of the environment and the necessary practices to achieve these targets are listed.

In addition to these developments, the construction of a strong environmental regime by adding environmental provisions to the Constitutive Treaties was postponed until the adoption of the Single European Act in 1987. Between 1973 and 1987, the establishment of the environmental regime was based not on environmental protection but on Articles 100 and 235 on the establishment and uninterrupted functioning of the Common Market. The environmental provisions included in the founding treaties will constitute the second phase of the EU environmental regime. Once included in the founding treaties, the environmental regime will be tightened rather than loosened for an ever widening and deepening Union. The reason for this will be the Union's efforts to keep up with the global environmental protection regime built under the auspices of the United Nations, as well as the increasing expectations from their own countries and the Union by the new social environmental movements emerging due to the environmental pollution and degradation affecting the European geography extraordinarily.

After the 1992 Rio United Nations Conference on Environment and Development, the climate regime will be added to the environmental regime for the EU. The withdrawal of the United States from the Framework Convention on Climate Change, which builds a global climate regime, will lead the EU to take a leading role in this field. In the final stage, including climate change, the Union will tighten its legal order in this area by building a new green regime that combines the protection of natural resources with climate protection and will open the door to the establishment of a new economic order that will include other countries that have trade relations with it.

The aim of this paper is to explain how this new green regime on environment and climate change in the increasingly tight and globalized European Union has been constructed in phases, to explain the bases and background of the developments in each phase, and to develop brief analyses on the effects of the latest phase on Turkey's environment, climate, trade, industry and economic governance.

Keywords: European Union Climate Policy, New Green Deal, Turkey-EU Relations, Turkey Climate Policy, Climate and Environmental Crisis

ÜST KADEME YÖNETİCİLERİNİN HİZMET İÇİ EĞİTİM BAKIMINDAN TODAİE VE ENA KARŞILAŞTIRMASI

Sezai ÖZTOP¹, Enes YÖRÜKOĞLU²

Özet

Yönetim bilimine yönelik çalışmalar her ne kadar çok eski tarihlere kadar dayansa da bu alanın modern anlamda bir bilim olarak görülmesi 19. yüzyılın sonlarına tekabül etmektedir. Özellikle 1900’ler ile birlikte bu alanda başlayan yoğun çalışmalar Türkiye’yi de açık bir şekilde etkisi altına almıştır. Bu etkiler doğrultusunda Türk kamu yönetiminde de hem yapısal bakımdan hem de uygulama bakımından birçok değişikliğe şahit olunmuştur.

Türkiye’de geçmişten bugüne bakıldığında devlet idarecileri tarafından desteklenen zaman zaman yerel uzmanlar, bazen ise yabancı uzmanlar tarafından gerçekleştirilen çalışmalar neticesinde kamu yönetiminde ‘iyi olan’ arayışı sürdürülmüştür. Bu dönemlerde çalışmalar neticesinde ülkemiz kamu yönetimindeki eksik noktalar ve hatalar belirlenmiş ve bunlara yönelik çeşitli çözüm önerileri sunulmuştur. Bunlar neticesinde kamu yönetimi yapısını güçlendirmenin en temel yolu, genel olarak ifade edilecek olursa, kamu yöneticilerini iyi yetiştirmekten geçtiği görülmektedir.

Kamu yönetimindeki kurumların başarısında işbaşındaki yöneticilerin liyakati ve başarısının çok önemli rolü vardır. Atamayı yapan siyasi iktidar ve üst düzey kamu yöneticileri, kamu personelinin seçimi ve yetiştirilmesi konusuna önem vermek zorundadırlar. Türk kamu yönetiminde de personel seçimi ve yetiştirilmesine Osmanlı İmparatorluğu döneminden başlayarak önem atfedilmiştir. Askeri okullar dışarıda tutulacak olursa, Osmanlı İmparatorluğu döneminde Enderun, Bab-ı Ali Mektebi, Bab-ı Defterdarı Mektebi, Tercüme Odası ve Mekteb-i Mülkiye ile başlayan hizmet öncesi ve hizmet içi eğitim kurumları Cumhuriyet’ten sonra Türkiye Orta Doğu ve Amme İdaresi Enstitüsü (TODAİE) ve Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi ile devam etmiştir. Sonrasında diğer üniversitelerde de kamu personeli yetiştirmeye yönelik siyaset bilimi, kamu yönetimi, siyaset bilimi ve kamu yönetimi gibi bölümler açılmıştır.

Türk kamu yönetimi personeline verilen hizmet içi eğitim açısından çok önemli katkıları olan TODAİE, kurulduğu 1952 yılından 2018 yılında kapatılana kadar 30.000’e yakın kamu görevlisine hizmet içi eğitim vermiştir. Uzun yıllar kamu personeline yüksek lisans ve doktora eğitimi sağlayan tek kurum olmuştur. Diğer ülkelerde de benzeri örnekler olmakla beraber, 1945 yılında kurularak bugüne ka-

¹ Doç. Dr., Sezai Öztıp, İstanbul Medeniyet Üniversitesi, sezai.oztop@medeniyet.edu.tr

² Öğr. Gör., İstanbul Nişantaşı Üniversitesi, enes.yorukoglu@nisantasi.edu.tr

dar koruduğu itibar açısından Fransa'daki Ecole Nationale d'Administration (ENA) ayrı bir yere sahiptir. ENA, Fransa'nın yanı sıra Avrupa Birliği kurumlarına yönetici yetiştirmek açısından da önemli katkılar sunmaktadır.

Bu çalışmada da köklü bir geçmişe sahip olan ENA ve TODAİE arasında karşılaştırmalı bir analiz yapılmaktadır. ENA'nın Fransa dışındaki ülkelerden de öğrenciler kabul edip yetiştirmesini sağlayan yapısal ve fonksiyonel durumu, TODAİE ile karşılaştırılmaktadır. Bu amaca uygun olarak, kamu yönetimi literatürü ve iki kurumun mevzuatında nitel araştırma metoduyla içerik analizi yapmak suretiyle bu iki önemli eğitim kurumu arasındaki benzerlik ve farklılıkların tespitine çalışılmıştır. Çalışmanın ilk bölümünde TODAİE'ye ilişkin bilgiler, ikinci bölümünde ise ENA'ya ilişkin bilgiler sunulmakta, üçüncü ve son bölümde ise bu iki kurumun karşılaştırılması yapılmaktadır.

Çalışma dahilinde yapılan karşılaştırma neticesinde 1945'te kurulan ENA'nın halen varlığını sürdürmekte olup, Fransa'daki üst düzey yöneticilerin yetiştirilmesinin yanı sıra birçok farklı ülkeden gelen yöneticilerin de eğitim almasını sağladığı görülmektedir. Türkiye'deki muadil kurumu olan TODAİE'nin 2018'den sonra kapatılmasıyla birlikte ise, üst düzey yöneticilerin eğitimi açısından bir boşluğun meydana geldiği görülmektedir. Bazı meslek gruplarında hizmet içi eğitim süresinin ve kapsamının daha geniş olduğu bilinmektedir. Örneğin; kaymakam adaylığı sınavını kazanan bir aday ortalama iki yıl kaymakam adayı olarak görev yaparken aynı zamanda bu süre bir hizmet içi eğitim modeli olarak değerlendirilmektedir. Farklı meslek gruplarında da bu şekilde hizmet içi eğitim metotları görülse de bütün üst düzey kamu yöneticilerini kapsayacak ve yöneticilerin bilmesi gereken tüm bilgilerle donatılmış yeterli eğitim sunulabilecek bir eğitim kurumu, akademisi ya da enstitüsü kurulmamıştır. TODAİE'nin muadili bir organizasyonun yeniden inşa edilmemesi de üst kademe yöneticilerinin yetiştirilmesi, daha liyakatli hale getirilmesi hususunda ve eğitim kapasitesinin geliştirilmesi konusunda bir açık meydana getirmiştir.

Araştırmadan elde edilen bilgiler ışığında, TODAİE ve ENA'nın birbirlerine benzeyen ve ayrışan yapısal ve fonksiyonel özellikleri bulunmasına rağmen iki ülkedeki kamu yöneticilerinin yetiştirilmesinde hayati öneme haiz işlevler gerçekleştirmiş olduğu tespit edilmiştir. Ancak, TODAİE'nin kapatılmış olması Türk kamu personelinin hizmet içi eğitimi ve akademik eğitimi açısından önemli bir kayba yol açmış olduğu değerlendirilmektedir. Bu değerlendirme elbette, TODAİE'nin kapatılana kadar gerçekleştirmiş olduğu işlevlerin eksikliği açısından yapılmaktadır. Bu değerlendirmenin ispatı için özellikle üst düzey kamu personeli olmak üzere kamu personeli üzerinde yapılacak bir alan araştırması yoluyla tespitine ihtiyaç bulunmaktadır. Netice itibarıyla bu çalışmanın, kamu yönetimi teşkilatlarında ve yönetim süreçlerinde disiplini oluşturabilme ve koruyabilme misyonunun kamu yöneticilerinin eğitimi ile arasında bir bağlantısı da değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kamu Personeli, Hizmet İçi Eğitim, TODAİE, ENA, Kamu Yönetiminde Disiplin.

COMPARISON OF TODAIE AND ENA IN TERMS OF IN-SERVICE TRAINING OF HIGHER LEVEL ADMINSTRATORS

Abstract

The merit and success of the managers on the job play a very important role in the success of public administration institutions. The appointing political power and senior public administrators must attach importance to the selection and training of public personnel. In the Turkish public administration, the selection and training of personnel has been given importance starting from the Ottoman Empire period. The pre-service and in-service training institutions that started with Enderun, Bab-ı Ali Mektebi and Mekteb-i Mülkiye during the Ottoman Empire continued with the Turkish Institute of Middle East and Public Administration (TODAIE) and Ankara University Faculty of Political Sciences after the Republic. Subsequently, departments for training public personnel were opened in other universities. TODAIE, which has made significant contributions in terms of in-service training for Turkish public administration personnel, provided in-service training to nearly 30,000 public officials from its establishment in 1952 until its closure in 2018. For many years, it was the only institution that provided master's and doctoral education to public servants. Although there are similar examples in other countries, Ecole Nationale d'Administration (ENA) in France has a special place in terms of the reputation it has maintained since its establishment in 1945.

In this study, a comparative analysis is made between ENA and TODAIE, which have a long history. The structural and functional status of ENA, which enables it to accept and train students from countries other than France, is compared with TODAIE. In line with this purpose, the similarities and differences between these two important educational institutions are identified through content analysis of the public administration literature and the legislation of the two institutions. In the first part of the study, information on TODAIE is presented, in the second part, information on ENA is presented, and in the third and last part, a comparison of these two institutions is made. In the light of the information obtained from the research, it has been determined that TODAIE and ENA have performed vital functions in the training of public administrators in both countries despite their similar and different structural and functional characteristics. However, the closure of TODAIE is considered to have caused a significant loss in terms of in-service training and academic education of Turkish public personnel.

Keywords: Public Servant, In-service Education, TODAIE, ENA, Discipline for Public Administration.

İKLİM GÖÇÜ VE TÜRKİYE ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Sezgin SEZGİN¹

Özet

Dünyanın varoluşundan itibaren iklim değişikliği, çeşitli dönemlerde ortaya çıkmıştır. Sanayi Devrimi'ne kadar gelinen süreçte görülen iklim değişiklikleri doğal nedenlerden meydana gelmektedir. Ancak Sanayi Devrimi ile birlikte kentleşme, nüfus artışı, fosil yakıtlardaki aşırı kullanım insan kaynaklı iklim değişikliğini ortaya çıkarmıştır. İklim değişikliği, etkileri itibarıyla küresel ölçekte olup canlı ve cansız pek çok varlığın geleceğini tehdit altına almaktadır. İklim değişikliğinin yeryüzüne çok fazla etkisi bulunmaktadır. Yeryüzünün her coğrafyası, iklim değişikliğinden farklı biçimde etkilenecektir. İklim değişikliğinin etkilerine bakıldığında; aşırı sıcak ya da soğuk hava dalgaları, kuraklık ve çölleşme, deniz seviyelerinde yükselme, sel baskınları, çeşitli bitki ve hayvan türlerinin yok olma tehlikesi, salgın hastalıklar, insanlarda görülen çeşitli rahatsızlıklar ve iklim göçü karşımıza çıkmaktadır. İklim değişikliğinin mevcut etkilerinin azaltılabilmesi, tek bir yerel yönetim ya da devletin üstesinden gelebileceği bir sorun değildir. Küresel çapta bir işbirliği gereklidir. İklim değişikliğinin yarattığı iklim göçleri de yalnızca bir ülkeyi değil, göç alan ve göç veren çok sayıda ülkeyi doğrudan ilgilendirmektedir.

Göç, insanlığın ortaya çıkışından itibaren görülen ve yirmi birinci yüzyılda da devam eden bir olgudur. İnsanlar, daha iyi yaşam standartlarına ulaşabilmek amacıyla bazen ülke içerisinde bazen ise ülkeler arasında göç etmektedir. İnsanların yaşadıkları yeri terk ederek başka bir yerde yaşamalarına karar vermeleri kolay bir tercih değildir. Bu tercihe neden olan başlıca etkenler; savaş, salgın hastalıklar, yoksulluk, işsizlik, uluslararası anlaşmalar ve doğal afetler olarak ifade edilmektedir. Göç çalışmalarında son yıllarda karşılaşılan yeni bir olgu da 'iklim' kaynaklı göçlerdir. 1970'lerin sonlarından itibaren özellikle Birleşmiş Milletler'in hazırladığı raporlar ile çeşitli uluslararası göç araştırmaları merkezlerinin raporları, iklim değişikliğinin ortaya çıkardığı etkilerden kaynaklı göç eden insan sayısının sürekli arttığını göstermektedir. Yine Uluslararası Göç Örgütü tarafından 2022 yılında yayınlanan İklim Değişikliği ve Gelecekteki İnsan Hareketliliği başlıklı rapor, son 10 yıl içerisinde yılda yaklaşık 21,6 milyon insanın iklim değişikliğine bağlı nedenlerden dolayı yer değiştirmek zorunda kaldığını ortaya koymaktadır. Özetle iklim değişikliği her yıl milyonlarca insanın yer değiştirmesine neden olmakta, dolayısıyla iklim değişikliği ve göç arasındaki ilişki önemli hale gelmektedir.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Kırklareli Üniversitesi, İİBF, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, sezgin_sezgin@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-6625-3997.

İklim göçü, her ülkeyi aynı şekilde ve şiddette etkilememekte, her ülkenin bu olgudan nasıl etkileneceği farklılık göstermektedir. İklim değişikliğine bağlı olarak deniz seviyesinin yaklaşık 1 metre daha yükselmesi halinde Maldivler başta olmak üzere Marsal Adaları, Kribati ve Tuvalu sular altında kalacak ve buralarda yaşayan insanların başka yerlere göç etmesi kaçınılmaz olacaktır. İklim değişikliğine bağlı aşırı sıcakların neden olduğu çölleşme; Tunus, Libya ve Fas gibi ülkelerdeki verimli tarım arazilerini etkileyerek bu coğrafyada yaşayan insanların da kendilerine yeni yurtlar aramasına neden olabilecektir. Birleşmiş Milletler'e 2000 yılından itibaren aşırı hava olayları konusunda başvuru yapan ilk on ülke; Afganistan, Burkina Faso, Cibuti, Guatemala, Haiti, Kenya, Madagaskar, Nijer, Somali ve Zimbabve'dir. Bu veriler, iklim krizinin en fazla Afrika'yı etkileyeceğini ve iklim göçlerinin de Afrika'dan daha kuzeyde yer alan ülkelere doğru gerçekleşeceğini söylemektedir. Göç vermesi beklenen söz konusu örnekler çoğaltılabileceği gibi bir de bu göçlere ev sahipliği yapacak ülkeler bulunmakta ve bu ülkelerin de iklim göçüne ev sahipliği yapması bakımından süreçten etkilenmesi beklenmektedir. Birleşmiş Milletler'in hazırladığı raporlarda Türkiye, Kanada ve İsveç iklim kaynaklı göçlere ev sahipliği yapması beklenen ülkeler arasında ilk üç sırada yer almaktadır.

Türkiye iklim kaynaklı göçlerden etkilenmesi beklenen ülkelerin başında yer almaktadır. Üç tarafının denizlerle çevrili olması, dört mevsimin aynı yıl içerisinde yaşanması, verimli tarım arazilerinin ve ürün çeşitliliğinin varlığı, su kaynaklarının ve sulama imkânlarının yeterliliği özellikle Anadolu coğrafyasını tarihin her döneminde cazip hale getirmiştir. Türkiye'nin göçmenlere yönelik esnek politikaları da yakın geçmişte Balkanlar'dan ve Ortadoğu'dan Türkiye'ye yönelik büyük kitlelerin yönelmesinde etkili olmuştur. Özellikle Avrupa Birliği'ne üye ülkelerin göçmen karşıtı politikaları, iklim kaynaklı göçmenlerin Türkiye'yi geçici bir basamak olarak kullanacağı tartışmalarını güçlendirmektedir.

1951 yılında kabul edilen Cenevre Sözleşmesi ile 1967 yılında kabul edilen Ek Protokolde yeryüzündeki mültecilerle ilgili düzenlemeler yer almaktadır. Literatürdeki klasik göç dalgalarının dışında yer alan iklim göçmenleri ya da iklim mültecileri, söz konusu sözleşmeler çerçevesinde mülteci olarak kabul edilmemektedir. Mültecilerin vatanlarını terk etme gerekçeleri arasında çevre sorunları sayılmadığından iklim göçmenlerinin Türkiye'ye olası bir akını karşısında yasal statüleri de tartışmalı haldedir. Türkiye'nin iklim göçmenleri için bir cazip oluşu, iklim göçmenleri ve Türkiye arasındaki ilişkinin ele alınması açısından önemlidir.

Bu çalışmanın amacı; iklim krizinin önemli etkileri arasında sayılan iklim göçünün Türkiye üzerinde yaratacağı etkileri tartışmaktır. İklim değişikliğinin bilinen çok sayıda etkisi bulunmaktadır, bu çalışmada yalnızca iklim göçü detaylıca ele alınacaktır. Türkiye, gelecekte iklim göçmenlerine ev sahipliği yapacağı uluslararası raporlarda açıklanan ilk üç ülke arasında yer aldığından iklim göçünün Türkiye üzerinde yaratacağı etkileri şimdiden analiz edip önerilerde bulunmak önemlidir. Çalışma kapsamında öncelikle iklim değişikliğinin ortaya çıkış süreci ve etkileri değerlendirilecektir. Daha sonra iklim göçü kavramı ele alınarak iklim göçmenleri-

nin uluslararası hukuktaki statülerine yer verilecektir. Nihayetinde iklim göçünün Türkiye üzerinde yaratacağı demografik, sosyolojik, ekonomik ve çevresel etkiler üzerinde durularak Türkiye'nin izlemesi gereken politikalara yönelik öneriler tartışılacaktır. Çalışma nitel yöntem kullanılarak hazırlanacaktır.

Anahtar Kelimeler: İklim değişikliği, iklim göçü, çevre, göç yönetimi, Türkiye.

CLIMATE MIGRATION AND AN ASSESSMENT ON TURKEY

Abstract

Climate change has many impacts on the earth. When we look at the effects of climate change; extreme heat or cold waves, drought and desertification, rising sea levels, floods, the danger of extinction of various plant and animal species, epidemics, various diseases in humans and climate migration. Since the late 1970s, especially the reports prepared by the United Nations and the reports of various international migration research centers show that the number of people migrating due to the effects of climate change is constantly increasing. Turkey is one of the countries expected to be affected by climate-induced migration. In the reports prepared by the United Nations, Turkey, Canada and Sweden are among the top three countries expected to host climate-induced migration. The aim of this study is to discuss the effects of climate migration, which is considered to be one of the important impacts of the climate crisis, on Turkey. Within the scope of the study, firstly, the emergence process and effects of climate change will be evaluated. Then, the concept of climate migration will be discussed and the status of climate migrants in international law will be discussed. Finally, the demographic, sociological, economic and environmental impacts of climate migration on Turkey will be emphasized and recommendations for policies that Turkey should follow will be discussed. The study is prepared using qualitative methodology.

Keywords: Climate change, climate migration, environment, migration management, Turkey.

İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ POLİTİKALARI KAPSAMINDA TÜRKİYE’NİN AVRUPA BİRLİĞİ’NE UYUMUNUN YENİLENEBİLİR ENERJİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Sinan SODAN¹

Özet

Küresel ısınma ve iklim değişikliği kapsamında gelişmiş ülkeler karbon salınımını kontrol altına almışken, gelişmekte olan ülkelerde ise iklim değişikliği ile mücadele kapsamında politikalar önem kazanmıştır. Bu çalışmanın temel amacı, Türkiye'nin yenilenebilir enerji politikalarının Avrupa Birliği (AB) iklim değişikliği politikaları kapsamında analiz edilmesidir. Bu kapsamda diğer gelişmekte olan ülkeler için iyi bir örnek olan Türkiye'ye ilişkin değerlendirilmeler yapılmaktadır. Bu değerlendirme, Türkiye'nin enerji sektöründeki mevcut durumunu, AB enerji politikaları ve iklim değişikliği hedefleri ile olan uyumunu ve bu süreçte karşılaşılan zorluklar ile fırsatları detaylı bir şekilde incelemektedir.

Makale; AB'nin iklim değişikliği ile mücadele kapsamındaki enerji politikaları, hedefleri ve yenilenebilir enerjiye yönelik stratejilerinin derinlemesine incelenmesi ile AB'nin enerji alanındaki tarihsel gelişimini ve mevcut enerji politikalarını ortaya koymaktadır. Ayrıca, iklim değişikliği kapsamında Türkiye enerji sektörüne ve enerji üretimi, tüketimi ve yenilenebilir enerji yatırımlarına dair kapsamlı bir değerlendirme yapmaktadır. Türkiye'nin yenilenebilir enerji alanındaki gelişimi AB ülkeleri ile kıyaslanmaktadır. Türkiye'nin AB enerji dönüşümü hedeflerine ne derecede uyum sağladığı ve bu alandaki potansiyelini değerlendirilmektedir. Bu bağlamda, Türkiye'nin AB enerji entegrasyonu sürecinde karşılaştığı zorluklar ve bu sürecin Türkiye'ye sağlayabileceği fırsatlar; politika, teknoloji, finansman ve uluslararası işbirlikleri gibi çeşitli faktörler çerçevesinde önem taşımaktadır. Bu makalede, Türkiye'nin yenilenebilir enerji alanındaki ilerlemesini destekleyecek öneriler ve enerji entegrasyonu kapsamında politikalar tartışılmaktadır. Bu amaçlar doğrultusunda, Türkiye'nin enerji sektöründeki sürdürülebilir gelişimine katkıda bulunulması ve Türkiye-AB enerji entegrasyonu sürecinin iklim değişikliği ile mücadele çerçevesinde daha iyi anlaşılması hedeflenmektedir.

Bu çalışma, Türkiye'nin AB ile enerji entegrasyonunu, özellikle yenilenebilir enerji perspektifinden değerlendirmek amacıyla tasarlanmıştır. Araştırmada, literatür taraması yapılmış ve aşağıda verilen başlıklarda yapılan çalışmalar özetlenmiştir.

¹ Doktora Öğrencisi, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı, sinan-sodan@gmail.com, ORCID: 0000-0002-9465-8748

Çalışmada; akademik makaleler, sektör raporları, AB ve Türkiye hükümeti yayınları, Uluslararası Enerji Ajansı (IEA) ve diğer ilgili kuruluşların veri setleri kullanılmıştır. Konu analizi için; AB'nin enerji politikaları, yenilenebilir enerji direktifleri ve iklim değişikliği ile mücadele kapsamındaki hedefleri, Türkiye'nin enerji sektörü, yenilenebilir enerji yatırımları ve politikaları üzerine odaklanılmıştır. Son olarak, yenilenebilir enerji teknolojilerindeki son gelişmeler, politika değişiklikleri ve sektördeki trendler değerlendirilmiştir. Çalışmada Enerji Piyasaları İşletme Anonim Şirketi (EPIAŞ), Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu (EPDK) ve AB'nin resmi istatistiklerinden yararlanılmıştır. Temin edilen veri setleri üzerinde analizler yapılmıştır. Ayrıca karşılaştırmalı bir analiz yapılabilmesi için Türkiye'nin ve AB ülkelerinin yenilenebilir enerji performansları; enerji üretim ve tüketim verileri üzerinden karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir. Bunlara ek olarak, Türkiye'nin ve AB'nin yenilenebilir enerjideki mevcut politikaları derinlemesine incelenmiştir. Araştırma bulgularına dayanılarak, Türkiye'nin yenilenebilir enerji alanındaki AB entegrasyonunu ve performansını iyileştirebilecek politika önerileri geliştirilmiştir.

Nihayetinde araştırma sonuçları, Türkiye'nin AB ile enerji alandaki entegrasyonu bağlamında yenilenebilir enerji performansı hakkında detaylı bilgiler sağlamaktadır. Diğer taraftan tespit edilen sonuçların Türkiye'nin yenilenebilir enerji politikaları ve AB entegrasyon süreci üzerindeki potansiyel etkileri tartışılmaktadır. Ayrıca çalışmanın sınırlılıkları ve gelecekteki araştırmalarda ele alınması gereken potansiyel konular belirlenmiştir. Bu metodoloji, Türkiye'nin yenilenebilir enerji sektöründeki mevcut durumunu kapsamlı bir şekilde değerlendirmeyi ve AB ile olan enerji entegrasyonu sürecinde karşılaşılan zorlukları ve fırsatları ortaya koymaktadır.

Çalışmanın bulgular ve öneriler kısmında ise ilk olarak Türkiye-AB enerji entegrasyonunun mevcut durumunun ortaya konulması sağlanmıştır. Bu bağlamda Türkiye'nin AB ile enerji entegrasyonu sürecinde önemli ilerlemeler kaydettiği, ancak yenilenebilir enerji kullanımında kat edilmesi gereken mesafeler olduğu tespit edilmiştir. Türkiye, yenilenebilir enerji kaynaklarından elektrik üretiminde son yıllarda önemli bir artış göstermiş olmasına rağmen, bu artışın AB ülkelerinin bazılarıyla kıyaslandığında yeterli olmadığı ortaya konulmuştur. Türkiye'nin özellikle güneş, rüzgar ve jeotermal gibi yenilenebilir enerji kaynakları açısından yüksek bir potansiyele sahip olduğu ancak bu potansiyelin tam olarak kullanılmadığı gözlemlenmiştir. Yatırımların ve politika desteklerinin artırılmasıyla bu potansiyelin daha etkin bir şekilde değerlendirilebileceği öngörülmektedir. Mevcut politikaların kısıtları ve yeni yatırımlar önündeki engeller tespit edilmiştir. Özellikle, yenilenebilir enerji yatırım süreçlerinin uzun olması, yenilenebilir enerji projelerinin önünde önemli engel olarak dikkat çekmektedir. Çalışmada, yenilenebilir enerji konusunda kamuoyu bilincinin ve kamuoyuna yönelik bilgilendirme faaliyetlerinin artırılmasının, bu alanda yapılacak yatırımları ve politika gelişimlerini olumlu yönde etkileyebileceği değerlendirilmektedir.

Bu çalışma neticesinde bazı politika önerilerinde bulunmaktadır. Küresel ısınma ve iklim değişikliği ile mücadele kapsamında önemli bir role sahip yenilenebilir enerjiye ilişkin politika önerileri:

- Türkiye'nin yenilenebilir enerji politikalarını, AB standartları ve hedefleriyle daha uyumlu hale getirmesi,
- Yenilenebilir enerji proje süreçlerinin kısaltılması,
- Yenilenebilir enerji sektörüne yönelik yatırımların artırılması için teşvik mekanizmalarının güçlendirilmesi,
- Özellikle güneş ve rüzgar enerjisi projelerine yönelik desteklerin artırılması, bu alanlardaki potansiyelin daha etkin kullanılmasına olanak sağlanması,
- Yenilenebilir enerji konusunda kamuoyu bilincini ve desteğini artırmaya yönelik eğitim programları ve kampanyalar düzenlenmesi,
- Yenilenebilir enerji kullanımının çevresel ve ekonomik faydalarının daha iyi anlatılması,
- Yenilenebilir enerji teknolojileri alanında Ar-Ge çalışmalarına daha fazla yatırım yapılması ve bu sayede yerli teknolojilerin geliştirilmesi ve enerji sektöründe dışa bağımlılığın azaltılması,

şeklinde sıralanmaktadır. Bu bulgular ve öneriler, Türkiye'nin enerji sektöründeki mevcut durumunu iyileştirmek ve AB ile olan enerji entegrasyonunu daha da güçlendirmek için yol gösterici olacaktır. Özellikle yenilenebilir enerji kaynaklarının etkin kullanımı, Türkiye'nin enerji bağımsızlığını artırırken aynı zamanda iklim değişikliği ile mücadele ve çevresel sürdürülebilirliğe de katkıda bulunmaktadır.

Anahtar kelimeler: İklim Değişikliği Politikaları, Enerji, Yenilenebilir Enerji, AB-Türkiye Enerji Entegrasyonu.

ASSESSMENT OF TURKEY'S ALIGNMENT WITH THE EUROPEAN UNION IN TERMS OF RENEWABLE ENERGY WITHIN THE SCOPE OF CLIMATE CHANGE POLICIES

Abstract

This paper evaluates Turkey's alignment with European Union (EU) climate change policies from a renewable energy perspective. The primary aim is to analyse Turkey's renewable energy policies within the framework of EU climate change policies, highlighting Turkey's current energy sector status, its compatibility with EU energy policies and climate objectives, and the challenges and opportunities encountered in this process. The study examines the EU's energy policies, goals, and strategies towards combating climate change, offering a comprehensive review of Turkey's energy sector, including energy generation, consumption, and renewable energy investments. It compares Turkey's energy transition from fossil fuels to renewable energy with that of EU countries, assessing the extent of Turkey's comp-

liance with EU energy transition goals and its potential in this field. The challenges and opportunities Turkey faces in its EU energy integration journey are discussed, considering various factors like policy, technology, finance, and international collaborations. The paper presents recommendations to support Turkey's renewable energy deployment and policies for better integration, aiming to contribute to the sustainable development of Turkey's energy sector and a deeper understanding of the Turkey-EU energy integration process in combating climate change. The findings provide detailed insights into Turkey's renewable energy performance, discussing the potential impacts on Turkey's renewable energy policies and the EU integration process, identifying study limitations, and suggesting future research topics. The paper concludes with policy recommendations to enhance Turkey's renewable energy sector and its integration with the EU, emphasising the importance of renewable energy in combating global warming and climate change.

Keywords: Climate Change Policies, Energy, Renewable Energy, EU-Turkey Energy Integration.

MOTİVASYON TEORİLERİ BAĞLAMINDA TÜRK KAMU YÖNETİMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Soner ÜNAL¹, Hamza ATEŞ²

Özet

Motivasyon, insanın bir müziğin etkisine kapılması gibi çalışanın da kurumsal hedefleri içselleştirmesini aktive eden bir güçtür. Bu minvalde insan kaynaklarının rasyonel kullanımında ve örgütsel verimliliğin yükseltilmesinde en etkili araçlardan birisi de motivasyondur. Müzik beğenileri farklı olduğu gibi çalışanları motive eden saikler de farklıdır. Çok kompleks bir psiko-sosyal yapıya sahip olan insan gücünü, optimal motivasyon yöntemleri ile buluşturmak ise kurumsal başarı için stratejik bir önem arz etmektedir.

Motivasyon, kurumsal dinamiklerin bireysel davranış kalıpları haline getirilmesi olarak tanımlanabilir. Bireysel hedefler ile kuruluş hedefleri arasındaki etkileşim süreci olarak da ifade edilen motivasyon, davranışları bilinçli örgütsel pratikler olarak yönlendiren güdüleyici bir kuvvettir. Kurumsal hedeflerin gerçekleştirilmesi, fiziki kaynaklarla birlikte insan kaynağının etkili ve verimli bir şekilde kullanılmasını gerektirmektedir. Motivasyon, insan kaynağının verimliliğini etkileyen en önemli fonksiyonlardan birisidir. Kurumsal başarı da işgücünün motivasyonu ile doğrudan ilintilidir. Doğru motivasyon teknikleriyle işgücü potansiyelinin açığa çıkarılması ise etkin bir yönetimi ve nitelikli yöneticileri gerekli kılmaktadır. Bu durum motivasyonu yüksek çalışanlara olan ihtiyacı artırmaktadır.

Kurum içerisinde birçok faktörle etkileşimi bulunan motivasyon, çalışanın performansı ile yakından ilgilidir. Performans, kurumsal hedeflere ulaşma azmi iken motivasyon da bu çabanın sürükleyici bir gücüdür. Beklenen faydanın sağlanabilmesi için çalışanların performans düzeylerinin ölçülmesi ve sonuçlarının değerlendirilmesi gerekmektedir. Bireysel / kurumsal hedeflere ulaşmada çalışanın gösterdiği performans ancak etkin bir motivasyon yaklaşımı ile istenilen düzeye ulaşabilir. Küresel rekabetin getirmiş olduğu bireysel, örgütsel, çevresel değişimler ve teknolojik gelişmeler motivasyon konusunda yeni yaklaşımların ortaya çıkmasını sağlamıştır.

¹ Doktora Öğrencisi, İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, Yönetim Bilimleri ABD, sonunal@hotmail.com, ORCID: 0000-0003-4033-4884

² Prof. Dr., İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, hamza.ates@medeniyet.edu.tr, ORCID: 0000-0003-0975-0062

Çağımızda motivasyon, yönetim biliminin de en önemli araştırma konularından birisi haline gelmiştir. Hem kuramsal hem de ampirik olarak ortaya konmuş araştırmalar, kamu personelinin motivasyon düzeylerine yeni bir bakış açısı getirmiştir. Konusunu insanın teşkil ettiği her alanda olduğu gibi kamu yönetiminde de etkinliğin personelin motivasyonu ile pozitif bir ilişki içinde olduğu görülmüştür. Motivasyonun, kamu yönetimi yönetici-personel ilişkilerinde önemli bir etkileşim aksı olduğu öngörülmüştür. Diğer taraftan kamusal hizmetlerin üretimi ve sunulması, motive edilmiş personel ile nitelikli bir boyuta taşınmaktadır. Bu doğrultuda motivasyon, personelin kurumsal amaçlar doğrultusunda harekete geçirildiği yönetsel bir araç niteliğindedir. Ancak kamu yönetimi motivasyon araçları, nitelik ve nicelik bakımından özel sektörden farklıdır. Bu araçlar, kamu yönetiminde belirli kurallar çerçevesinde ve çeşitli şekillerde kullanılmaktadır.

Türk kamu yönetiminde personelin motivasyonu önemli bir sorun eksenidir. Bu amaçla bu konunun incelenmesi önem arz etmektedir. Nitekim Türkiye’de 24 Haziran 2018 tarihinde yapılan seçimler ile fiili olarak geçilen Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi, Türk kamu yönetiminde yapısal ve işlevsel değişikliklere neden olmuştur. Lokal ve global anlamda devletin değişen rolünün sürükleyici paradigmasını oluşturduğu bu sistemde kamusal faaliyetlerin etkinlik düzeyinin yükseltilmesi gerekmektedir.

Bu çalışmanın amacı, motivasyon teorileri bağlamında Türk kamu yönetimini değerlendirmektir. Bu bağlamda motivasyon teorileri, Türk kamu yönetimi özelinde personeli anlamada ve anlatmada ne kadar başarılıdır? Kamu personelinin motive eden faktörler nelerdir? Özel sektöre özgü motivasyon teknikleri, Türk kamu yönetiminde de uygulanabilir mi? Bu çalışmanın özgünlüğü de araştırmacılara bu sorular özelinde kapsamlı ve tutarlı bir cevap vermektir. Türk kamu yönetiminde verimliliği artırmaya yönelik motivasyonel uygulamaların, personelin performansı üzerindeki etkilerini ortaya koymaktır. Bu bağlamda motivasyon ve motivasyon teorilerine yönelik kuramsal bir çözümleme yapılarak, Türk kamu yönetimi özelinde değerlendirmeler yapılacaktır.

Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı bu çalışmada veriler, literatür taraması ve içerik analizi yöntemi ile toplanmıştır. Bu minvalde hazırlanan çalışmanın birinci bölümünde; motivasyonun tanımı, temel bileşenleri ve motivasyon teorileri ele alınarak kavramsal ve kuramsal çerçeve çizilecektir. Bu noktada gözlem noktamız ve ilgi odağımız “motivasyon teorileri” olacaktır. Çalışanların nasıl motive edileceği de çeşitli motivasyon teorileri tarafından formüle edilecektir. İkinci bölümde; kamu personelinin performansına ve verimliliğine etkisi olan örgütsel-yönetsel motivasyon uygulamaları konusunda kapsamlı bir literatür taraması yapılacaktır. İşgücü motivasyonunu etkileyen genel hususlar tespit edilerek, özel sektör motivasyon tekniklerinin Türk kamu yönetiminde uygulanabilirliği sorunsalı, yasal mevzuat ve personel rejimi açısından irdelenecektir. Çalışmanın son bölümünde ise çizilen teorik çerçeve ışığında, Türk kamu yönetiminde personeli motive eden faktörler belirlenerek, kurumsal etkinliğin ve verimliliğin artırılmasına yönelik öneri-

lerde bulunulacaktır. Tablolarla da görsellik sağlanacaktır. Bu çalışma ile Türk kamu yönetimi literatürüne katkı sağlanması ve alanda yapılacak çalışmalara yeni bir bakış açısı kazandırılması hedeflenmektedir.

Bu çalışmanın bulguları ve kuram, araştırma ve pratiğe yönelik önerileri şunlardır. Motivasyon, işgücünün performansını etkileyen ve belirleyen en önemli fonksiyonlardan birisidir. Motivasyon teorilerinin temel amacı işgücünün performansını artırmak suretiyle kurumsal başarıyı sağlamaktır. Yapılan araştırmalar, kamu yönetiminde de personelin motivasyonu ile kurumsal verimlilik arasında pozitif bir ilişki bulunduğunu göstermektedir. Türk kamu yönetiminde personelin motivasyonu önemli bir sorun eksenini oluşturmaktadır. Kamu yönetiminde yapılan çalışmaların ulusal yazında sınırlı kaldığı anlaşılmaktadır. Kamusal faaliyetlerin etkinlik düzeyinin yükseltilebilmesi için personelin motive edilmesi gerekmektedir. Kamu personelinin motivasyonunu yükseltecek teknikler saptanarak hayata geçirilmelidir. Çözüm odaklı, vatandaş merkezli ve inisiyatif alan kamu personeli ödüllendirilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Motivasyon, Türk Kamu Yönetimi, Motivasyon Teorileri, Performans, Verimlilik.

EVALUATION OF TURKISH PUBLIC ADMINISTRATION IN THE CONTEXT OF MOTIVATION THEORIES

Abstract

Motivation is a power that activates the employee's internalization of corporate goals, just like a person is influenced by music. In this regard, one of the most effective tools in the rational use of human resources and increasing organizational efficiency is motivation. Motivation can be defined as turning institutional dynamics into individual behavioral patterns. In our age, motivation has become one of the most important research topics in management science. As in every field where people are the subject, it has been observed that effectiveness in public administration has a positive relationship with the motivation of the personnel.

Motivation of personnel is an important problem in Turkish public administration. For this purpose, it is important to examine this issue. The aim of this study is to evaluate Turkish public administration in the context of motivation theories. To reveal the effects of motivational practices aimed at increasing efficiency in Turkish public administration on the performance of personnel. In this study where qualitative research method was used, data were collected by literature review and content analysis method. With this study, it is aimed to contribute to the Turkish public administration literature and to gain a new perspective on the studies to be carried out in the field.

Keywords: Motivation, Turkish Public Administration, Motivation Theories, Performance, Productivity.

BÜROPATOLOJİ ÇALIŞMALARININ YÖNETİM ÖZELİNDE İNCELENMESİ

Suudan Gökçe GÖK¹

Özet

Bürokrasi, birçok araştırmacı tarafından rutin ve karmaşık görevleri yerine getiren büyük örgütleri yapılandırmanın etkili bir yöntemi olarak görülmektedir. Buna rağmen örgüt teorisinde bürokrasiye yöneltilen çeşitli eleştiriler bulunmaktadır. Bürokrasinin bazı basit "yasaları", "işlevsiz", hatta "patolojik" idari davranışlara, yani örgütün amaçlarına ulaşmasını sağlayamadığı için patolojik kabul edilen davranışlara dikkat çekmektedir. Bu çalışma ile “büropatoloji” ya da “bürokratizm” olarak adlandırdığı örgütsel hastalığı ele alarak negatif çıktıları bulunan bu kavramın lisansüstü çalışmalarda ne kadar ele alındığı tespit edilmeye çalışılmıştır. Önemi tartışılmayacak kadar büyük olan bu kavramın yönetim alanında fazlaca yer tutmadığı görülmüş ve alandaki eksikliği gidererek, katkı sağlayacağı düşünülmüştür.

Bürokrasi, birçok araştırmacı tarafından rutin ve karmaşık görevleri yerine getiren büyük örgütleri yapılandırmanın etkili bir yöntemi olarak görülmektedir. Buna rağmen örgüt teorisinde bürokrasiye yöneltilen çeşitli eleştiriler vardır. Özellikle, bürokrasinin görünüşte arzu edilen özelliklerinin organizasyon için işlevsiz veya patolojik hale gelebileceğine yönelik eleştiriler günümüz araştırmacıları tarafından tartışılmaktadır. Bu araştırmalar bürokrasinin bazı basit "yasaları", "işlevsiz", hatta "patolojik" idari davranışlara, yani örgütün amaçlarına ulaşmasını sağlayamadığı için patolojik kabul edilen davranışlara dikkat çekmektedir. (DeHoog, 2018). Bu davranışların sonuçlarından biri de bürokratik hastalık olarak bilinen büropatoloji yani diğer bir ifadeyle bürokratik kişiliktir.

Büropatoloji, bürokratik yapıya sahip örgütlerde “hastalık” derecesine varabilen ciddiyetteki işleyiş bozukluklarını ifade etmektedir. Thompson’a (1961) göre bu işleyiş bozukluğu, yönetici ve çalışanların, kendilerini çok örgütün önemli ve vazgeçilmez unsurları şeklinde görmeleri, onlar olmadan örgütte işlerin yürümeyeceği ve bunun sonucu olarak eylemlerinde otoriter yönetim tarzına rağbet etmeleri şeklinde ortaya çıkmaktadır (Genç ve Demirdöğen, 2000:40).

Thompson, “büropatoloji” ya da “bürokratizm” olarak adlandırdığı örgütsel hastalığı, “her üyenin kendi bürosunu önemli ve vazgeçilmez olarak görmesi” şeklinde tanımlamaktadır. Bu hastalığa yakalanan yöneticiler, örgüt içinde otoriter ve katı

¹ Doç. Dr., Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi, Güvenlik Bilimleri Fakültesi, E-mail: suudan-gokce@hotmail.com, ORCID: 0000-0003-3822-2605

bir tutum sergilemekte, çalışanları amaçların başarılmasında katkısı olmayan önemsiz üyeler olarak görmektedirler (Şimşek, 1996).

Thompson'a (1961) göre artan uzmanlaşma, rutinleşmeye, gayri şahsiliğe, sabit yargı yetkilerine ve Weber bürokrasisinin diğer temel unsurlarına yol açmaktadır. Thompson, artan rasyonaliteyi, gizemden arındırmayı ve amatörlükten profesyonelliğe geçişi temsil eden Weber bürokrasisine olumlu bir genel bakış sunduktan sonra, sunacak bu kadar çok şeyi olan bir organizasyon türünün neden genellikle yanlış gittiğine dair bir açıklama sunmaktadır. Thompson'a göre "büropatoloji" kişisel güvensizlikten kaynaklanmaktadır. Bürokratik örgütlenme, büropatolojiden sorumlu olduğu ölçüde, güvensizliğe elverişli bir atmosfer yaratmakta ve "Bürokratik" olarak düşündüğümüz bu davranışlar, aslında Weber bürokrasisinin patolojik çarpıklıklarını oluşturmaktadır. Thompson'a (1961) göre, büropatoloji "kişisel ihtiyaçların karşılanması için bir araç olarak bürokratik organizasyonun ana yönlerinin tahsis edilmesini" içermektedir. Bu, büyük ölçüde, bireyin kendi kişisel güvensizliğini giderme ihtiyacından kaynaklanmaktadır. Thompson'a göre, güvensizliğin bir nedeni, kişi bürokratik hiyerarşide ne kadar yukarı çıkarsa, görevin performansı ile görev sorumluluğu arasındaki mesafenin o kadar büyük olmasıdır. Üst kademelerde hedefler, görevler ve sorumluluklar daha geniştir. Bu durum da performans izlemeyi zorunlu hale getirmektedir.

Thompson (1961) "büropatoloji" olarak tanımladığı bu tür örgütsel hastalığa yakalanan yöneticilerin uygulamalarında otoriter ve katı bir yaklaşım gösterdiklerini, iş görenlerini küçük bir performansla örgütün ancak rutin işlerini yerine getiren ve örgütsel amaçların planlanması ve başarılmasında fazla önem taşımayan üyeler olarak gördüklerini ileri sürmektedir. Bürokratizmin tedavisi ise ancak objektif ve subjektif bir dizi önlemler alınmak suretiyle mümkün olabilmektedir (Baransel, 1979).

Geçtiğimiz yüzyılın deneyimleri, bir örgütün kurallarına ve yetki sınırlarına katı bir şekilde uymanın da zararlı sonuçlara yol açabileceği konusunda şüphe oluşturmaktadır. Bazen katı kural yönelimi, bir organizasyonun durgunlaşmasına ve gerilemesine yol açabilir. Günümüz örgütleri de yüksek derecedeki formalleşme sebebiyle benzer sorunlar yaşamaktadırlar. Bürokrasi nedeniyle bastırılan çalışanlar olumsuz bir tavır içerisine girerek hem kişisel hem de örgütsel açısından olumsuz çıktılara neden olmaktadır. Bahsi geçen olumsuz tutumlar çalışan verimliliğini düşürmekte ve örgütler açısından patolojik davranışlar oldukça önemli hale gelmektedir.

Bu kapsamda olumsuz çıktılara sebep olan bürokratik kişilikle ilgili yapılan lisanüstü çalışmalar incelenmiş ve alanda büyük bir boşluk olduğu tespit edilmiştir. Bu çalışma ile alana katkı sağlayarak akademik çalışma yapacak genç akademisyenlere konuyla ilgili bir yol haritası oluşturmak amaçlanmaktadır.

Bu kapsamda bu çalışmada örgütsel davranış ve yönetim organizasyon alanında yazılmış tezler ele alınarak nitel araştırmalarda sıklıkla kullanılan içerik analizi kullanılmıştır. 1969 yılından önce ve 2012 den sonra çalışmaların olmaması sebe-

biyle 1969-2012 yılları arasında yazılmış tezler çalışma kapsamına alınmıştır. Bu çerçevede toplamda ulaşılan 88 tezden “Örgütsel Davranış” ve “Yönetim Organizasyon” alanında yazılan 17 tez ele alınarak, çalışma adı, ülke, üniversite, yıl, tez türü, değişken ve yöntem kapsamında incelenmiştir.

Çalışmanın ilk kısmında kavramsal çerçeveden bahsedilerek, ikinci kısımda içerik analizi ile yapılan akademik çalışmalar incelenmeye çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Büropatoloji, Bürokrasi Teorisi, İçerik Analizi

AN REVIEW OF BUREOPATHOLOGY STUDIES WITH A MANAGEMENT PERSPECTIVE

Abstract

Bureaucracy is viewed by many researchers as an effective method of structuring large organizations that perform routine and complex tasks. Despite this, there are various criticisms directed at bureaucracy in organization theory. Some simple "laws" of bureaucracy draw attention to "dysfunctional" or even "pathological" administrative behavior, that is, behavior that is considered pathological because it does not enable the organization to achieve its goals. With this study, we tried to determine how much this concept, which has negative outcomes, was addressed in postgraduate studies by addressing the organizational disease called "bureaupathology" or "bureaucratism". It has been seen that this concept, whose importance is indisputable, does not have much place in the field of management, and it is thought that it will contribute by filling the gap in the field. In this context, in this study, theses written in the field of organizational behavior and management organization were examined and content analysis, which is frequently used in qualitative research, was used. Since there were no studies before 1969 and after 2012, theses written between 1969 and 2012 were included in the scope of the study. In this context, 17 theses written in the fields of "Organizational Behavior" and "Management Organization", out of 88 theses reached in total, were examined within the scope of study title, country, university, year, thesis type, variable and method.

Keywords: Bureaupathology, Bureaucracy Theory, Content Analysis

POST TRUHT VE DEZENFORMASYONLA MÜCADELE MERKEZİ

Süleyman BAHÇIVAN¹

Özet

21.yy'da yaşanan teknolojik gelişmelerle birlikte yeni iletişim araçları ortaya çıkmış ve bu sayede sınır tanınmaksızın bilgi hızlı bir şekilde yayılma imkânı bulmuştur. Özellikle dijital teknolojiler ve internet, bilginin depolanması, işlenmesi ve yayılmasında devrim yaratmıştır. Yaşanan gelişmelerle birlikte sosyal medya platformları, bloglar, çevrimiçi haber siteleri ve diğer dijital kanallar aracılığıyla bilgi, daha önce hiç olmadığı kadar hızlı bir şekilde yayılmaktadır. Bu durum, bireylerin ve toplumların bilgiye erişimini demokratikleştirmiş, eğitim, farkındalık ve katılım gibi yeni fırsatlar sunmuştur. Ancak, bilginin bu denli hızlı yayılması, kontrolsüz ve doğrulanmamış içeriklerin de kolayca yayılmasına yol açmaktadır.

Yanlış ve doğruluğu kanıtlanmamış bilgilerin yayılmasının önlenmesi amacıyla hükümetler ve akademik çevreler birçok çalışma yapmış ve çalışmalar sonucunda post-truht ve dezenformasyon gibi yeni kavramlar ortaya çıkmıştır. Post-truth, Oxford Sözlükleri tarafından 2016 yılının kelimesi olarak seçilmiş ve "objektif gerçeklerin kamuoyunu şekillendirmede duyguların ve kişisel inançların daha etkili olduğu durumları" ifade etmek için kullanılmıştır. Bu terim, gerçeklerin subjektif yorumlar veya duygusal çekicilik yoluyla manipüle edildiği, gerçeklerden ziyade bireysel inançların ve duyguların öncelikli hale geldiği bir bilgi ortamını tanımlar. Dezenformasyon ise kasıtlı olarak yanlış veya yanıltıcı bilgilerin yayılmasıdır. Bu yanlış bilgiler, genellikle toplumu yanıltmak, kamuoyu algısını manipüle etmek veya belirli bir ajandayı ilerletmek amacıyla kullanılır. Dezenformasyon, gerçek dışı bilgilerin kasıtlı olarak üretilmesi ve yayılması sürecini ifade ederken, yanlış bilgilendirme (misinformation) bu sürecin kasıtsız olmasını ifade eder.

2020 yılları başlarına baktığımızda doğru veya yanlış olması fark etmeksizin bilginin en hızlı şekilde yayıldığı ortamlar, sosyal medya platformları olmuştur. Sosyal medya, internet tabanlı uygulamalar aracılığıyla kullanıcıların içerik oluşturmaları, paylaşmaları, değiş-tokuş yapması ve yorum yapabilmesi için platformlar sağlayan bir iletişim aracıdır. Diğer bir deyişle sosyal medya, kullanıcıların kendi içeriklerini oluşturmalarına, paylaşmalarına ve diğer kullanıcılarla etkileşimde bulunmasına olanak tanıyan dijital araçlar ve platformlar bütünüdür. Bu platformlar, metin (bloglar,

¹ Doktora Öğrencisi, İstanbul Medeniyet Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Programı, İstanbul/Türkiye, e-mail: suleyman417@gmail.com ORCID: 0000-0003-3764-2384

mikrobloglar), resim (fotoğraf paylaşımı), video (video paylaşım siteleri) ve hatta canlı yayınlar gibi çeşitli medya formatlarını destekler. Facebook, X (Twitter), Instagram, LinkedIn, Rumble ve TikTok günümüzün en popüler sosyal medya platformlarından bazılarıdır.

We are Social, Ocak 2024 raporuna göre dünyada 5 milyardan fazla sosyal medya kullanıcısı bulunmaktadır. Sosyal medya kullanıcı sayısı 2023 yılında %5,6 oranında artmış ve böylece ilk kez sosyal medyayı kullanan kişi sayısı 266 milyon olmuştur. Yani geçtiğimiz yıl saniye de ortalama 8.4 kişi sosyal medyayı kullanmaya başlamıştır. Kullanıcılar sosyal medya aracılığıyla fikirlerini, deneyimlerini, görüşlerini ve günlük yaşamlarından kesitleri geniş kitlelerle paylaşabilme imkânına sahip olurlar. Sosyal medya, dezenformasyonun yayılması için verimli bir zemin sunar. Algoritmalar, kullanıcıların ilgisini çekecek içerikleri önceliklendirerek, genellikle doğruluktan ziyade duygusal tepki veya etkileşim yaratan içerikleri teşvik eder. Bu durum, dezenformasyonun hızla yayılmasına ve geniş kitlelere ulaşmasına sebebiyet verir. Örneğin, siyasi kampanyalar sırasında yanıltıcı bilgilerin yayılması veya çeşitli sosyal ve etnik gruplara yönelik nefret söyleminin artması gibi olaylar, sosyal medyada dezenformasyonun tehlikelerini gözler önüne sermiştir.

Dezenformasyonla mücadele etmek amacıyla birçok ülke çeşitlik kurumlar kurulmuştur. Bu kapsamda Türkiye’de 5 Ağustos 2022 tarihinde, Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı bünyesinde “Dezenformasyonla Mücadele Merkezi” (DMM) kurulmuştur. 2023 yılı şubat ayının başında ise X(Twitter) adlı sosyal medya platformunda resmi bir hesap açılmıştır. Merkezin temel amacı, dezenformasyonun kaynaklarını tespit etmek, yanlış bilgilendirme kampanyalarını analiz etmek ve kamuoyunu doğru bilgilendirme stratejileri geliştirmek olduğu belirtilmektedir. Bu merkez, aynı zamanda sosyal medya platformları ve diğer ilgili kurumlarla iş birliği yaparak, dezenformasyonun önlenmesi ve halkın doğru bilgiye erişiminin sağlanması için çalışmaktadır.

Çalışmamızda Dezenformasyonla Mücadele Merkezi’nin resmi X (Twitter) hesabından yaptığı paylaşımlar ele alınmaktadır. Bu kapsamda DMM’nin yaptığı paylaşımlar ve kullanıcıların paylaşımlar hakkındaki olumlu ve olumsuz değerlendirmeleri ele alınmıştır. Çalışmada kullanıcıların DMM’nin paylaşımlarına karşı yaptıkları yorumlar “içerik analizi yönetimi” ile incelenmeye çalışılmıştır. Bu kapsamda kullanıcıların yorumları analiz ederek çeşitli temalar oluşturulmuştur. Daha sonra bu temalar bir sistem dahilinde analiz edilmiştir.

Araştırmada elde edilen bulgulara göre öncelikle Dezenformasyonla Mücadele Merkezi’nin kurulması isabetli bir karar olarak görülmektedir. Ancak etkinliği ve etkililiği konusu tartışmaya açıktır. Çeşitli sosyal medya platformlarında veya diğer iletişim araçlarında yapılan zararlı, yanlış ve yanıltıcı bilgilere hızlı bir şekilde cevap verememesi ve dezenformasyon taşıyan bilgi veya haberle ilgili yapılan paylaşımların sosyal medya algoritmaları dikkate alınmaması sebebiyle doğru bilginin yeterince hızlı yayılmaması gibi durumlar eksik kalanın yönleri arasındadır. Bunla-

rın dışında kullanıcıların farklı gruplara ayrıldığı görülmektedir. Belli bir grup DMM'nin dezenformasyona karşı yaptığı paylaşımları desteklemekte, bunların faydalı olduğunu düşünmektedir. Diğer bir grup ise Dezenformasyonla Mücadele Merkezinin yaptığı paylaşımları çoğu zaman taraflı görmekte, muhalif bir tavır sergilemektedir. Kullanıcıların önemli bir kısmı ise mülteci, deprem, seçim ve İs-rail-Filistin çatışması gibi zaman ve olaylarında duruma göre olumlu ve olumsuz tepkiler verebilmektedir.

Sonuç olarak baktığımızda Post-truth ve dezenformasyon, modern toplumların karşı karşıya kadığı karmaşık sorunlar arasında yer almaktadırlar. Bu sorunlar, demokrasi, kamu güvenliği ve sosyal uyum gibi temel değerleri tehdit eder. Türkiye'de kurulan Dezenformasyonla Mücadele Merkezi gibi inisiyatifler, dezenformasyonla mücadelede önemli adımlardır. Ancak, bu mücadelenin başarılı olması için DMM'nin daha etkin, verimli ve etkili olacak şekilde çalışmasının yanında bireylerin medya okuryazarlığı becerilerini geliştirmesi, sosyal medya platformlarının sorumluluk alması ve kurumların şeffaf ve hesap verebilir olması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Post-Truht, Dezenformasyon, Sosyal Medya, İnternet, Dezenformasyonla Mücadele Merkezi

POST-TRUHT AND DISINFORMATION FIGHTING CENTER

Abstract

In the 21st century, technological advancements, particularly through the internet and digital technologies, have revolutionized the storage, processing, and dissemination of information. The emergence of new communication tools has enabled information to spread at an unprecedented pace, without boundaries. The spread of information through digital channels such as social media platforms, blogs, and online news sites has democratized access to information, offering new opportunities for education, awareness, and participation. However, the rapid dissemination of information has also facilitated the spread of uncontrolled and unverified content.

In this context, the spread of false and unverified information has led to the emergence of new concepts such as post-truth and disinformation. Post-truth refers to situations where objective facts are shaped by emotions and personal beliefs, while disinformation describes the intentional spread of false or misleading information. These phenomena are used to create manipulative effects on society.

Social media enables users to create, share, and interact with content, allowing them to reach wide audiences with their viewpoints. Platforms such as Facebook, X (formerly Twitter), Instagram, and TikTok, Rumble support various media formats, facilitating user interaction. According to the We Are Social January 2024 report, there are over 5 billion social media users worldwide, and this number is increasing

every day. Social media provides fertile ground for the spread of disinformation; algorithms often prioritize content that generates emotional reactions or engagement over accuracy.

To combat disinformation, institutions like the "Disinformation Fighting Center" (DFC) have been established under the auspices of the Presidency of the Republic of Turkey, Directorate of Communications. The DFC works to identify the sources of disinformation, analyze misinformation campaigns, and develop accurate information strategies. It also collaborates with social media platforms and other relevant institutions to prevent disinformation and ensure public access to accurate information.

Our study subjects the comments made by users on the DFC's posts to content analysis to examine the relationship between the DFC and its users.

Keywords: Post-Truth, Disinformation, Disinformation, Social Media, Internet, Disinformation Fighting Center

YAPAY ZEKÂ UYGULAMALARI VE KAMU HİZMETLERİ: FRANSA'DAKİ ULUSAL AİLE YARDIM FONU CNAF- (CAISSE NATIONALE DES ALLOCATIONS FAMILIALES) ÖRNEĞİ

Süleyman SIDAL¹

Özet

Bu kısa çalışmanın konusu, son yıllarda hız ve yaygınlık kazanan Yapay Zeka (YZ) teknolojilerinin kamu hizmetlerine entegre edilmesi bağlamında ortaya çıkan fırsatları ve tehditleri, Fransa örneği üzerinden incelemektir. Bu kapsamda çalışmada Fransa'daki Ulusal Aile Yardım Fonu'nun (CNAF) kullandığı YZ destekli yazılımın yarattığı kamusal tartışmalar ele alınmakta ve devam etmekte olan teknolojik dönüşümün kamu hizmetlerine yansımaları betimleyici ve yorumlayıcı yöntemle incelenmektedir.

Çalışma iki bölümden oluşmaktadır: Birinci bölümde YZ kavramı ve kamu hizmetlerine entegrasyonu; bu entegrasyonun olası sonuçları incelenmekte; YZ'nin kamu hizmetlerinin üretilmesi, sunulması ve iyileştirilmesi konusunda sunduğu fırsatlar ve tehditler kısaca tespit edilmektedir. İkinci bölümde Fransa'daki CNAF incelenmekte; kurumun hizmet sunumunu hızlandırmak ve iyileştirmek amacıyla 2010'dan itibaren YZ temelli çözümler kullanmaya başladıktan sonra ortaya çıkan sonuçlar ve deneyimler ele alınmaktadır. Son yıllarda Fransa basınında “yanlılık” ve “ayrımcılık” iddialarıyla gündeme gelen kurum, bu tür teknolojilerin kamu hizmetlerinde yaratabileceği olası olumsuzluklara dikkat çekmesi açısından önemlidir.

Çalışmanın iddiası, YZ teknolojilerinin henüz geliştirilme aşamasında olmasına ve önemli fırsatlar sunmasına karşılık kamu hizmetlerine entegre edilmesinde ortaya yeni sorunlar çıkardığı ve bu sorunların henüz yaygınlaşmadan önce kamusal tartışmaya açılması gerektiği yönündedir. Tartışmanın sadece teknoloji üreticilerinin, firmaların, devlet aygıtının ve kamu yöneticilerinin bilgisi ve inisiyatifine bırakılmaması; farklı disiplinlerden sosyal bilimcilerin de bu kamusal tartışmaya katılması, bu dönüşümün olası sosyal, ekonomik ve psikolojik sonuçları açısından elzemdir.

YZ, en basit tanımıyla normalde insanların yaptığı, yapabildiği işleri bilgisayarların veya makinelerin yapabilme kapasitesi kazanmasına imkân veren teknolojilerin ve süreçlerin genel adıdır. YZ, insan kapasitesiyle karşılaştırılamayacak kadar çok

¹ Dr., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü; suleyman.sidal@hbu.edu.tr; ORCID No: 0000-0001-5005-3774

sayıda veriyi çok kısa zamanda ve çok daha isabetli biçimde analiz edebilmektedir. Bu açıdan YZ, hem kamu hem piyasa aktörleri açısından hızlı karar alma; daha hızlı ve etkin denetim yapma, yönetsel manada daha yüksek performans sergileme gibi imkânlar sunmaktadır. Öte yandan vatandaşlar, hizmet alıcıları ve müşteriler açısından aldıkları hizmetin daha ulaşılabilir, daha şeffaf ve etkileşime, geribildirimle açık olmasını mümkün kılmaktadır.

YZ'nin bazı riskleri ve/ya tehditleri de beraberinde getirdiği söylenebilir:

Özellikle çocuklara yönelik oyunlarda ses ve görsellerle, sanal karakterler yaratarak çocukları *bilişsel-davranışsal yönlendirme*; pedofili, istismar, şiddet ve intihara yönlendirebilir. *Sosyal numaralandırma*: davranışlarına, fikirlerine ve sosyo-ekonomik konumlarına göre insanları sınıflandırma, kategorize etme. *Biyometrik kategorizasyon*: ses ve görüntü taklidiyle kişilerin yerine geçme veya cinsel tercihlerine, ten rengine göre tanıma. Ayrımcılık tehlikesi: veriler yanlışsa sonuçlar da yanlış olacağı için ayrımcılığı süregelen ve meşrulaştırma. *Hackleme*: mahrem ve özel bilgilerin açığa çıkması veya bilgilerin işlenmesinde etik ve hukuki sorunlar oluşması.

Kamu sektöründe YZ kullanımı, özel sektöre kıyasla henüz gelişmiş ve yaygın değildir. 14 Ocak 2023'te AB, dünyada YZ hakkında ilk kapsamlı yasal düzenlemeyi yapmıştır. Amaç farklı uygulamaları uyumlaştırmak ve olası zararlara karşı özel ve tüzel kişileri yasal olarak koruma altına almaktır. Bu zamana kadar yerel otoriteler, kendilerini korumak için bireysel önlemler almaya ve yerelle sınırlı kararlar alma yoluna gitmiştir. Ancak bunlar genellikle içeriğe hâkim olmayan siyasetçilerin korkuları nedeniyle yasaklama, sınırlandırma ve cezalandırma gibi uygulamalar şeklinde gerçekleşmiştir.

AB, YZ uygulamalarına ve teknolojik gelişmelere karşı koymanın sorunu çözme-yeyeceğini; faydalı uygulamaları kullanırken kimsenin zarar görmeyeceği ve ayrımcılığa uğramayacağı şekilde bunları dönüştürmenin gerekliliğini ve önemini fark etmiştir. Böylece yerel ve ulusal kamu otoritelerinin gözetimi ve denetiminde veya doğrudan onlar tarafından sunulan “güvenli, ulaşılabilir” hizmetler olarak kurgulanması gereklidir.

Fransız hükümeti, 2017'de YZ ile ilgili bir açılım yaparak kamusal fikir alışverişi başlatmış ve nihayetinde 2018'de “*Villani Raporunu*” ve “*Yapay Zekâ için Ulusal Strateji*” belgesini yayınlayarak 2018-2025 arasında iki aşamalı bir ulusal strateji planı ortaya koymuştur. Bu bağlamda kamu hizmetlerinde ilk beta sürümler, kullanıma sunulmuş, gereksiz iş yükünün azaltılması ve insan etkileşiminin artırılması amaçlanmıştır. Fransa'da, sınırlı ve kontrollü biçimde ulaşımında kullanıma açılan YZ uygulamaları, özellikle idari ve yasal yorum, bilgi, açıklama talep edilen dilekçelere kamu otoritelerinin cevap vermesi gibi tekdüze işlerde ciddi zaman ve emek tasarrufu sağlamıştır. Ayrıca vatandaşlar/kullanıcılar, hizmetleri değerlendirip geribildirim verebildikleri için uygulamaların alınılması konusunda “yönetişimi” güçlendirmiştir.

Bu kapsamda CNAF, Fransa’da yoksul ailelere destek veren bir kamu fonudur. 2010’dan beri algoritma kullanmaktadır. Yaklaşık 13 milyon aile bu fondan yararlanmaktadır. CNAF, kişilerin fondan yararlanma biçimi, şartları ve kabulü konusunda karar vermeye yetkili merci olarak YZ yardımıyla haksız biçimde yardım alanların tespitini ve cezalandırılmasını amaçlamıştır. Ancak basına yansıdığına göre YZ, toplumun en kırılgan kesimlerinin kendilerinin ve ailelerinin hatta komşularının gelirlerini, harcamalarını, banka hareketlerini izinsiz olarak izlemiş ve kişileri, algoritmalar vasıtasıyla “numaralandırmıştır” (personal scoring). Bu nedenle çok sayıda kişi “sahtekârlık” yaptığı gerekçesiyle borçlu çıkarılmıştır.

Le Monde gazetesinde yer alan ve hükümete yazılan açık mektupta, aileler “algoritmalarla kişisel olarak numaralandırılmaya” bir son vermesi için Fransa hükümetine çağrıda bulunmuştur. Algoritmaların özellikle “bekâr anneleri”, “engelli ve bakıma muhtaç bireyleri” ve “çok düşük ücretle çalışan aile üyelerini” hedef alarak ayrımcılığa sebep olduğu vurgulanmıştır. Ayrıca algoritmanın bazı kentlere ve bölgelere odaklanması da ayrımcılık iddiasını güçlendirmiştir. Bunun maddi olduğu kadar sosyal ve psikolojik olumsuz sonuçlarına karşı uyarıda bulunulmuştur. Sonunda verilerin “yansız” olmadığı ve CNAF’ın on yıldan fazla bir süredir bu algoritmayı kullanmasına karşın sonuçlarını yeterince test ve analiz etmediği ortaya çıkmıştır. Fransa vatandaşlarının, “kurumsal istismara” ve “dijital tahakküme” karşılık “dijital özgürlük” ve “insanlık (humanness)” talep etmesi, YZ’nin tüm çekiciliğine karşı kamu hizmetinde ortaya çıkardığı risklere dikkatleri yeniden çekmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yapay Zekâ, Kamu Hizmeti, Fransa, CNAF, Algoritma.

ARTIFICIAL INTELLIGENCE APPLICATIONS AND PUBLIC SERVICES: THE EXAMPLE OF THE NATIONAL FAMILY ASSISTANCE FUND CNAF- (CAISSE NATIONALE DES ALLOCATIONS FAMILIALES) IN FRANCE

Abstract

This paper aims to examine the opportunities and threats that arise in the context of integrating Artificial Intelligence (AI) technologies, into public services, through the example of France. It discusses the public debates created by the AI-supported software used by the National Family Assistance Fund (CNAF) in France and the reflections of the ongoing technological transformation on public services.

The study consists of two parts: In the first part, the concept of AI and its integration into public services; the possible consequences of this integration are examined; The opportunities and threats that AI offers in the production, delivery and improvement of public services are briefly explained. In the second part, France’s CNAF is examined; The AI-based solutions’ results and experiences to accelerate and improve service delivery are discussed since 2010. The institution, which blame for allegations of "bias" and "discrimination" in the French press, seems cont-

roversial to draw public attention to the possible negativities that such technologies may create in public services.

The claim of the study is that although AI technologies are still in the development phase and offer important opportunities, they create new problems in integrating process into public services. These problems should be brought to public discussion by avoiding. To leave them solely to initiative of technology producers, companies, state and public administrators. It can be said that the participation of social scientists is crucial for social, economic and psychological consequences of this transformation.

Keywords: Artificial Intelligence, Public Service, France, CNAF, Algorithm.

TÜRKİYE'DEKİ KALKINMA PLANLARINDA KÜRESEL İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ

Şahide Nur OCAKLI¹, Ömer ÖZKAYA²

Özet

Kalkınma kavramı, net bir biçimde tanımlanması zor bir kavramdır. Çoğu zaman iktisadi çerçevede ele alınan kalkınma, genellikle modernleşme, sanayileşme, büyüme ve yapısal değişmeye atfen kullanılmaktadır. Kalkınma kavramı tarihsel süreç içinde ekonomik ilişkilerin toplumsal yaşamdaki yeriyle ilişkili olarak farklı anlamlandırılmıştır. İktisadi ilişkilerin toplumsal hayatın bir parçası olarak görüldüğü dönemlerde kalkınma kavramı iktisadi yaşamdan daha geniş bir anlamda kullanılmıştır. Ancak iktisadi ilişkilerin toplumsal hayattan ayrıştırıldığı dönemlerde kavram sadece ekonomik olarak ele alınmıştır. Planlama ise istenilen hedeflere ulaşmak için belirli alternatifler arasından en uygununu seçme ve organize etme olarak ele alınabilir. Bu doğrultuda kalkınma planını tanımlamak gerekirse; bir ülkenin varmak istediği sosyal, ekonomik ve siyasi hedeflerinin gerçekleştirilmesi için en uygun planlama ile kaynakların belli kurumlarca yönetilmesidir. Kalkınma planları uzun vadeli kalkınma politikalarına yol gösteren detaylı metinlerdir. Aynı zamanda ülkenin kıt kaynaklarının en verimli şekilde kullanılmasını sağlamak amacıyla yol gösterici belgeler olarak ele alınmaktadır. Her kalkınma planı bir sonraki kalkınma planına referans oluşturmaktadır. Kalkınma planlarının en temel amacı ekonomik ve toplumsal kalkınmayı sağlayabilmek için ülke kaynaklarını etkin ve verimli bir şekilde kullanmayı planlamak ve öngörülen süre içinde hedeflenen seviyeye ulaşmaktır.

İklim değişikliği, sera gazının atmosferde yoğun bir şekilde birikmesinin sonucu küresel ortalama sıcaklığın artmasıyla yeryüzünün ikliminde meydana gelen kalıcı değişikliklere denir. Araştırmalar sera gazının atmosferde birikmesinin nedeni olarak insan etkilerini göstermektedir. Tarihsel süreç ele alındığında da karbondioksit düzeyinin Sanayi Devrimi sonrası yükseldiği görülmektedir buna bağlı olarak da sıcaklık bir derece artış göstermiştir. Uzun dönem sera gazının atmosferde birikmesinin etkileri; deniz seviyesinin yükselmesi, aşırı kuraklık, sıcaklıkta artış, aşırı yağış gibi doğa olaylarındaki artış olarak karşımıza çıkmaktadır. İklim değişikliğinin yol açtığı sorunlar tek bir alanı etkilememekte; ulusal güvenlik, ticaret, eğitim, sağlık gibi pek çok alana etki etmektedir. Bu nedenle iklim değişikliğinin sonuçları

¹ Öğr. Gör., Polis Akademisi Bayburt POMEM, nur_ocakli@hotmail.com, ORCID ID: 0000-0003-3821-383X

² Doç. Dr., Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü Ceza Adaleti Anabilim Dalı, E-Posta: omerakademik@gmail.com, ORCID ID: 0000- 0003-2302-5991.

günümüzde pek çok problemi de beraberinde getirmektedir. Haliyle, iklim değişikliğinin sonuçları, bu problemlerin bir “kriz” olarak ele alınmasına neden olmaktadır. Bu krizin önüne geçebilmek için, uluslararası, ulusal ve yerel ölçeklerde politikalar geliştirilmekte ve planlar ortaya konulmaktadır. Uluslararası konjonktürde iklim değişikliğine verilen önemin artması ve ekonomiye yansıyan sonuçları Türkiye’deki iklim değişikliği politikalarına da yansımıştır.

Türkiye’de 1963 sonrası planlı ekonomiye geçişle birlikte kalkınmaya planları hazırlanmaya başlanmıştır. 1963’ten günümüze kadar toplam on iki kalkınma planı hazırlanmıştır. Çevre konusu kalkınma planlarında öncelikli olarak “çevre kirliliği” açısından ele alınmış ve önleyici politikalar üzerinde durulmuştur. Daha sonraki kalkınma planlarında ekonomi ile çevre arasındaki ilişkiyi birlikte ele alan politikalar öne çıkmaktadır. Benzer bir şekilde iklim değişikliği de uzunca bir süre kalkınma anlayışı içinde ele alınmış ve dış politika sorunu olarak görülmüş, bu doğrultuda politikalar üretilmiştir. İlk kez doğrudan iklim değişikliği 8. Kalkınma Planı’nda yer almaktadır. 8. Kalkınma Planı’nın (2001-2005) hazırlanma aşamasında İklim Değişikliği Özel İhtisas Komisyonu kurulmuştur. Sektörel bazda sera gazı emisyonlarını azaltmaya yönelik politikalar geliştirme ve ulaştırmaya bağlı emisyon oranlarının hesaplanmasına yönelik çalışmalar gerçekleştirileceği planlanmıştır. 9. Kalkınma Planı’nda (2007-2013) ise iklim değişikliğine çok az değinilmiş ve Birleşmiş Milletler Çerçeve Sözleşmesi’ne taraf olunmasının gerektirdiği yükümlülüklerin yerine getirilmesine yer verilmiştir. 10. Kalkınma Planı’nda (2014-2018) önceki kalkınma planlarına göre iklim değişikliğine çok daha fazla yer verilmiştir. Planda “İklim Değişikliği ve Çevre”, “Çevrenin Korunması”, Yaşanabilir Mekanlar ve Sürdürülebilir Çevre” ve “Toprak ve Su Kaynakları Yönetimi” başlıkları altında iklim değişikliğine değinilmiştir. 11. Kalkınma Planı’nda (2019-2023) Türkiye’nin iklim değişikliğinden coğrafi konum bakımından en çok etkilenen ülkeler arasında olduğuna vurgu yapılarak emisyon azaltma ve iklim değişikliğine uyum çabalarına yer verilmiştir. Buna bağlı olarak *yeşil büyümeden* bahsedilmiştir. İklim değişikliğine karşı dirençli ve sürdürülebilir kentlerin oluşturulmasına yönelik çalışmalar planda öne çıkan bir diğer konudur. Her kentin ihtiyacına yönelik başta Karadeniz Bölgesi olmak üzere yedi bölgede İklim Değişikliği Eylem Planı hazırlanmasına karar verilmiştir. Uluslararası iklim değişikliği müzakerelerinin bir sonucu olarak Niyet Edilmiş Ulusal Katkı çerçevesinde sera gazı üretimine neden olan sektörlerde iklim değişikliği ile mücadele ve uyuma yönelik çalışmaların artırılması gerektiği planlanmıştır. 12. Kalkınma Planı (2024-2028) iklim değişikliğine en çok yer verilen kalkınma planı olmuştur. 12. Kalkınma Planı’nın hazırlık evresinde 60 Özel İhtisas Komisyonundan biri de “İklim Değişikliğinin Sürdürülebilir Kalkınmaya Etkisi” başlıklı komisyon olmuştur. Planda genel olarak iklim değişikliğiyle ilgili öne çıkan konular şu şekildedir: yeşil ve dijital dönüşüm, afetler ve iklim değişikliği ilişkisi, 2053 net sıfır emisyon hedefine ulaşma, iklim adaleti, gıda güvenliği, iklim değişikliği farkındalığı, iklim değişikliğine uyum, Avrupa Birliği Yeşil Mutabakat ve enerjiye dönüşüm.

Bu çalışmada Türkiye’deki son beş kalkınma planı iklim değişikliği açısından incelenecek ve bir değerlendirme yapılacaktır. Çalışmanın amacı kalkınma planlarında iklim değişikliğine bakış açısını tespit etmek bu doğrultuda kalkınma planlarında geliştirilen iklim değişikliğine yönelik politikaları değerlendirmek ve önerilerde bulunmaktır. Çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmakta ve 8. Kalkınma Planı’ndan 12. Kalkınma Planı’na kadar hazırlanan son beş kalkınma planı ve ikincil veriler üzerinden doküman analizi yapılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kalkınma Planları, İklim Değişikliği, İklim Politikası

GLOBAL CLIMATE CHANGE IN DEVELOPMENT PLANS IN TÜRKİYE

Abstract

Development plans are detailed texts that guide long-term development policies and ensure the most efficient use of the country's scarce resources. The main purpose of development plans is to plan using the country's resources effectively and efficiently in order to achieve economic and social development and to reach the targeted level within the foreseen time.

Climate change is defined as permanent changes in the climate resulting from the increase in global average temperature as a result of the intense accumulation of greenhouse gases in the atmosphere. With the transition to a planned economy in Türkiye after 1963, development plans began to be prepared. A total of twelve development plans have been prepared since 1963. For the first time, climate change was directly mentioned in the 8th Development Plan and was included in all subsequent development plans. It is seen that studies on climate change have increased in the international arena and the negotiations are reflected in policies.

In this study, the last five development plans in Türkiye will be examined in terms of climate change and an evaluation will be made. The aim of the study is to determine the perspective on climate change in development plans, to evaluate the policies for climate change in development plans and to make recommendations. The study uses qualitative research method and carry out document analysis on the last five development plans prepared from the 8th Development Plan to the 12th Development Plan and secondary data.

Keywords: Development Plans, Climate Change, Climate Policy

MEŞRUIYET KRİZLERİNE BİR ÇÖZÜM ÖNERİSİ: YENİ BİLİMSEL YÖNETİŞİM

Şeniz ANBARLI BOZATAY¹, Sıla SABANCILAR EREN²

Özet

Tarihsel açıdan iki kutuplu siyasetin sona ermesi, siyasal olarak demokrasilerin yükselişi, ideolojik olarak (neo)liberalizmin egemen ideoloji haline gelmesi ve küreselleşmenin söz konusu belirleyenler üzerindeki dönüştürücü etkisi, 21. yüzyılın tasvir edilmesinde temel etkenlerdir. Berman'ın *katı olan her şeyin buharlaştığı* sözüyle geniş bir eleştiri sunduğu modernizm tartışması da bu yüzyılın önemli tartışmaları arasında yer almaktadır. Kavramların tekrar sorgulanması, ideal olana ulaşma çabası ve meşruiyet krizlerini aşma hedefi, günümüzün önemli politik gündemleri arasında olduğundan, hükümetler nezdinde yönetilenlerin desteğinin sağlanması, kamu politikalarının başarıya ulaşmasında önemlidir. Zira karar verme sürecine kamusal katılım oranları düşerse, yönetenler-yönetilenler arasındaki mesafe açılabilir. Bu bağlamda yönetim sürecinde halkın katılım ve desteğinin artırılmasının, meşruiyet krizlerini aşmada bir çözüm oluşturduğu iddiası, yeni bilimsel yönetişim yaklaşımının temel tezini oluşturmaktadır.

Yeni bilimsel yönetişim, 21. yüzyılda bilim ve siyaset arasındaki ilişkideki paradigma değişimiyle ilişkili olup, bu süreçte bilim-siyaset-halk arasındaki ilişkilerde yeni aktörler sahneye çıkmış ve bilimin ve siyasetin halka karşı ve birbirlerine karşı sorumluluk alanları yeniden değerlendirilmiştir. Bilim-siyaset ilişkilerinin yeniden yorumlanmasında, 1980 sonrasında bilim ve teknolojinin ülke gelişmişliğindeki belirleyen olması oldukça etkilidir. Ekonomik gelişmeyi sağlayan ülkeler, bilgiyi ekonomik sürece entegre etmeleri sayesinde, yönetim süreçlerini ve yönetişime bakış açısını da değiştirmeyi başarmışlardır. 1980'lerde ve 1990'larda bu açıdan kabul gören, küresel yönetişimin, bilgi yönetişimini etkilediğidir. Bu noktada, kamu sektörünün kendi değerini hükümete ve genel olarak halka kanıtlaması, Neoliberalizmin etkisiyle gerçekleşmektedir. Böylelikle Neoliberalizm, yönetişim sürecine yeni paydaşların katılımını desteklemekte, finansal ve politik gerekçeler çerçevesinde bilimin çalışma alanlarını yeniden belirlemiş olmaktadır.

İkinci Dünya Savaşı sonrasında, insan hakları ekseninde bilim insanlarının ahlaki sorumluluğu önemli bir konu olarak ele alınmaya başlamıştır. Bilim insanları, tek-

¹ Prof. Dr. Balıkesir Üniversitesi İİBF Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü sanbarli10@gmail.com ORCID Numarası: 0000-0003-4690-9650

² Dr. Öğr. Üyesi. Bitlis Eren Üniversitesi İİBF Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, ssabancilar@beu.edu.tr, ORCID Numarası: 0000-0002-8141-279X.

no- bilimsel yönetim anlayışının, bilimsel araştırmalarda güvenlik, sürdürülebilirlik ve sosyal konuların dikkate alınmasını ve halkın katılımının sağlanmasının önemini vurgulamaktadırlar. Bilimsel araştırmaların finansmanı, bilimsel araştırma alanları üzerinde belirleyici olurken; özellikle kamu politikalarında uzman görüşüne başvurarak ilgili politikanın gerekliliğinin vurgulanması, bilim ve siyaset ilişkisini şekillendirmektedir. Diğer yandan geçmiş yıllarda yaşanan, engellenemeyen, çevre ve sağlık üzerinde olumsuz sonuçlar doğuran olayların, kazaların tekrar yaşanmaması için bilim insanlarının risk analizlerine ve çözüm önerilerine duyulan ihtiyaç da bilim ve siyaset ilişkisi üzerinde belirleyicidir. Nükleer enerji santrali kazalarının yarattığı riskler karşısında, yenilenebilir enerjinin alternatif oluşturabilmesi ya da ozon tabakasındaki hasarla mücadele için çevreye duyarlı ulaşım araçlarının tercih edilebilmesi, politik tercihleri yönlendirmektedir.

Küreselleşme sürecinde teknolojik değişimin hızı, gerek toplumların gerekse devletlerin kapasitesini daha çok zorlamaktadır. Değişime uyum sağlamak veya dönüştürmek, sosyal, ekolojik ve teknolojik sistemlere uyum sağlamakla birlikte ilerlemektedir. Ancak birçok noktada hükümet ve toplumsal yapı aktörlerinin buna çok da hazır olmadığı dikkati çekmektedir. Bunun nedeni olarak, özel ve kamu sektörlerinin beliren çevresel değişimin hızına ayak uydurabilecek kadar hızlı olmamaları gösterilebilir. Bu bağlamda değişim, yeni yönetime uyum sağlayan kazananları ve uyum sağlayamayan kaybedenleri işaret etmektedir. Kazananların, değişim karşısındaki intibak kapasitesi ile bağlantılı olarak kazandıkları söylenebilir. Kaldı ki zamanın ruhunu yakalayamamak ve süreç doğrultusunda evrilememek, entropiyi dahi gündeme getirebilecektir. O halde değişim kabiliyeti, aslında uyarlanma kabiliyeti olmaktadır.

Yeni bilimsel yönetim bakımından bilim-siyaset-halk arasındaki ilişkide bilim insanlarının görüşleri, kamu politikasını meşrulaştırıcı bir etkiye sahiptir. Yeni bilimsel yönetim, bilimsel ve teknolojik gelişmeler ekseninde geliştirilen kamu politikalarının, kamusal müzakere sürecinden geçmesi ve bilim ile kamu etkileşiminin kurulmasıyla hükümetlerin meşruiyet krizlerini aşabileceğini iddia edilmektedir. Elbette yeni bilimsel yönetim, herhangi bir kamu politikası oluştururken, yöneticilerin sadece bilim insanlarının görüşüne dayanarak politika uygulamasını savunmaz. Aksine bilim insanları görüşleriyle, toplumsal kaygıların ifade edildiği ve politika yapım sürecinde müzakerenin geliştiği bir süreci savunmaktadırlar. Toplumla kurulan bağ ve diyalogun kamusal tartışma ile ilerlemesi aslında yeni bir durum olmayıp, antik çağdan itibaren (yalnızca siyasal hakları kullanabilen özgür yurttaşlara özgü olmakla birlikte) uygulanmakta olan bir katılım modeli olarak karşımıza çıkmaktadır. Tam da bu bağlamda, çalışmada yeni olanın ne olduğuna, yeni bilimsel yönetim bakımından cevap aranacaktır. Bu çerçevede, yönetim düşüncesi üzerindeki pozitivist etkileri de göz önünde tutmak gerekecektir. Zira pozitivizm, bir zamanlar dinle, inançla sağlanan meşruluğun yerini, aklın öncelliğini koymakta, yalnızca akılla izah edilene itibar kazandırmak suretiyle aklı kutsayan

yeni bir dogma da üretmekteydi. Dolayısıyla çalışmada, medeniyeti standartlaştıran pozitivism, ideoloji yönüyle tartışmaya dâhil edilecektir.

Weberyen otorite sınıflandırmasında akılcı-rasyonel otoritenin özelliklerine denk düşen açıklamaların devamı, bilimsel yönetim ile gelmektedir. Meşru otorite tipolojilerinde, otoriteye neden itaat edildiği ya da başka bir deyişle otoriteye neden rıza gösterildiği sorularının cevabı artık, yeni bilimsel yönetişimin, meşruiyet krizlerine çözüm sunabilme kabiliyeti açısından verilebilecektir. Bilimse girdi ve çıktıların, iktidarlar tarafından açık demokratik bir sistemin gereği olma boyutuyla dikkate alınarak, kamu politikasına dönüştürülebilmesi, çalışmanın temel tartışma noktalarından biridir. Meşruluk krizlerinde bilimsel yönetişimi öne çıkaran açıklamalar çalışmanın ilgi odağına dâhil olurken, süreç; bilim, halk ve politika üçgeninde değerlendirilecektir. Çözüm odaklı, doğa-toplum etkileşimlerine odaklanan, bütünleştirici, sürdürülebilirliği esas alarak bilgi ve politik karar arasındaki boşluğun kapatılmasına odaklanan bilimsel yönetişimin, meşruluk krizlerine cevap verebilme kapasitesi, çalışmanın temel tartışma zemini olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Bilimsel yönetişim, katılım, meşruluk krizi, müzakere, kamu politikası.

A PROPOSED SOLUTION TO LEGITIMACY CRISES: NEW SCIENTIFIC GOVERNANCE

Abstract

In the relationship between science-politics-public in terms of new scientific governance, the opinions of scientists have a legitimizing effect on public policy. New scientific governance claims that governments can overcome legitimacy crises when public policies developed on the basis of scientific and technological developments go through a process of public deliberation and the interaction between science and the public is established. The connection with society and the progression of dialogue through public debate is not a new phenomenon, but a model of participation that has been practiced since antiquity. In this context, the study will seek to answer what is new in terms of the new scientific governance. In this framework, it will be necessary to take into account the positivist influences on management thought. Because positivism replaced the legitimacy once provided by religion and faith with the primacy of reason, and produced a new dogma that sanctified reason by giving credibility only to what could be explained by reason. Therefore, in this study, positivism, which standardizes civilization, will be included in the discussion in terms of ideology.

In typologies of legitimate authority, the answer to the question of why authority is obeyed or, in other words, why consent is given to authority can now be given in terms of the ability of new scientific governance to offer solutions to crises of legitimacy. The ability of governments to transform scientific inputs and outputs into public policy by considering them as a necessity of an open democratic system is

one of the main discussion points of the study. While explanations that emphasize scientific governance in legitimacy crises will be included in the focus of the study, the process will be evaluated in the triangle of science, public and politics. The capacity of scientific governance, which is solution-oriented, focuses on nature-society interactions, integrative, sustainability-based, and focuses on bridging the gap between knowledge and political decision-making, to respond to crises of legitimacy will be the main discussion ground of the study.

Keywords: Scientific governance, participation, legitimacy crisis, deliberation, public policy.

SESSİZ İSTİFA: KAMU ÇALIŞANLARI AÇISINDAN BİR DEĞERLENDİRME

Şerife PEKKÜÇÜKŞEN¹, Gökhan BİLİCİ²

Özet

Sessiz istifa son birkaç yılda yönetim psikolojisi alanında üzerinde çokça konuşulan konulardan birisidir. Sessiz istifa olgusu 1980'lerin başından beri personel araştırmalarında ve yönetim uygulamalarında tartışılmaktaysa da (Höhn, 1982; Richter, 1999) adının 2009 yılında Texas'ta düzenlenen A&M Ekonomi Sempozyumunda ekonomist Mark Boldger tarafından çalışanların yoğun iş tempoları yüzünden iş yaşam dengelerini kurmakta zorlanmaları ve tükenmişliğe varacak noktaya getiren iş yüklerine vurgu yaparak konduğu görülmektedir (Çalışkan, 2023). Ancak kavram popülerliğini akademik çalışmalardan çok sosyal medyaya borçludur. 2021 yılında Çin'de genç bir çalışanın fazla mesai saatleri sebebi ile hayatını kaybetmesinin sosyal medyada gündem olması, insan hayatına mal olan çalışma saatlerinin sorgulanmasını ve düzene tepkiyi beraberinde getirmiştir (Özcan, 2023, s. 17). Ardından bir TikTok kullanıcısı olan Zaid Khan'ın "İşiniz hayatınız değildir! Değeriniz ürettiklerinizle tanımlanamaz" şeklindeki mesajının 17 milyondan fazla görüntülenmesi (Yıkılmaz, 2022) bugünün dünyasında sosyal medya etkisini bir kez daha ortaya koyarak, sessiz istifa kavramının yönetim literatürüne girmesinde çok önemli bir rol oynamıştır. Sessiz istifa, çalışanların ekstra çaba sarf etmeden iş gerekliliklerini yerine getirmeleriyle ilgilidir. Bu sayede çalışanlar iş sınırlarını belirgin hale getirmekte ve özel hayatlarına daha fazla odaklanabilmektedir (Kobal ve Batı, 2022). Sessiz istifa sürecinde olan çalışan aslında işinden istifa etmemekte, sadece tanımlanan görevleri tanımlanan çalışma saatleri içerisinde yerine getirmekte ve daha fazlası için herhangi bir fedakârlıkta bulunmayı tercih etmemektedir (Youthall, 2022). Sessiz istifaya yönelen çalışanlar, işten ayrılmak yerine düşük performans sergilemeyi tercih etmektedirler (Tong, 2022). Çalışanlar, işlerine çok az önem verirler ve artık kendilerini işverenlerine/örgüte duygusal olarak bağlı hissetmezler. Çok az bağlılık, inisiyatif ve ilgi gösterirler. Bunun nedenleri genellikle sessiz istifa davranışında bulunanların çalışma ortamında yatmaktadır. Araştırmalar, büyük oranda sessiz istifadan önce psikolojik sözleşmenin ihlal edildiğini göstermektedir. İşverenler veya üstler çalışanın örtülü beklentilerini artık karşılamamakta (örneğin performansın takdir edilmemesi veya yeniden yapılanma sonrasında manevra alanının kaybedilmesi) bu nedenle çalışan bağlılığı azalmakta, mo-

¹ Doç. Dr. Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, pekkucuksen@kmu.edu.tr, Orcid ID:0000-0003-2244-2646

² Öğr. Gör., Selçuk Üniversitesi, , gokhanbilici@selcuk.edu.tr, Orcid ID: 0000-0001-8446-1928

tivasyon ve iş tatmini düşmektedir (Scheibner ve Hapkemeyer, 2013). Araştırmacılar (Höhn 1982; Sieland 1991) söze dökülmeyen bu istifanın gizli bir süreç olduğuna dolayısıyla birey için örgüte bağlılık ve inisiyatiften bilinçli bir feragat olarak psikolojik yönünün ağırlığına vurgu yapmaktadır. Sessiz istifa, bir çalışanın mevcut veya psikolojik iş sözleşmesinin ihlaline tepki verebileceği olası yollardan birisidir, bu yönüyle çalışan boyutundan algılanan adaletsizliği telafi etmeyi ve dengeyi yeniden kurmayı amaçlayan (Schmitz, vd. 2002) bir pasif direniş hali olarak nitelendirilebilir. Hilb (1992) ayrıca ilgisizlik, performansta minimalizm, proaktif yaklaşım eksikliği, pasiflik, konformizm, uyusukluk, özsaygı eksikliği, stres toleransı eksikliği ve belirtilmemiş psikosomatik hastalıklar gibi kişilik değişikliği faktörlerini de sessiz istifa ile ilişkilendirmektedir. İşten resmi olarak çıkarılmanın aksine, sessiz istifa iş ilişkisini sona erdirmemektedir. İstifa etmenin ya da işveren değiştirmenin işgücü piyasası koşullarındaki ekonomik ve psikolojik maliyetinden dolayı çalışanların çoğu bu seçenekleri değerlendirmekten kaçınmaktadır. Echterhoff vd. (1997)'a göre sessiz istifa çalışma ortamından içsel bir kopuş ve örgüte karşı inisiyatif ve bağlılık göstermeyi reddetme ile karakterize edilen kişisel bir durumdur. Açıkça veya resmi olarak değil, gayri resmi olarak, diğer sözleşme ortamının bilgisi olmadan gerçekleşir ve sessiz bir şekilde çekilmeyi temsil eder. Ortaya çıkışı itibarıyla özel sektör çalışanlarını ilgilendiren bir kavram olarak görülse de sessiz istifa olgusu kamu çalışanları açısından da gündeme gelmektedir. Kamu görevlilikleri ile özel sektör çalışanlarının çalışma koşulları ve motivasyon araçları bir çok açıdan farklılık göstermektedir. Özellikle iş güvencesi ve kanuni düzenlemelerin motivasyon açısından kamu görevlilerinin lehine olduğu görülmekteyse de kamu çalışanlarının da sessiz istifaya yönelebildiği görülmekte ve kamuda sessiz istifaya yönelik çalışmalar da bulunmaktadır. Richter'in (1999) bir kamu idaresinde çalışan 397 kişiyle yaptığı ankette, %62,5'inin hiç istifa etmediği; %16,6'sının şu anda, yani anketin yapıldığı sırada istifa ettiği, diğer %20,9'unun ise geçmişte istifa ettiği ortaya çıkmıştır. 9,3'ü için durum kendiliğinden düzelmiş, %11,6'sı ise kendi çabalarıyla durumu iyileştirebilmiştir. Çalışma sessiz istifaya yönelik şu çıkarımlarla sonuçlanmıştır. - Sessiz istifa geri dönüşü olmayan bir süreç değildir. İncelenen kuruluştaki çalışanların hiç de azımsanmayacak bir kısmı daha önce sessiz bir istifa durumunda olmuş, ancak bunun üstesinden gelebilmiştir. - Sessiz istifa, kurumsal hiyerarşinin tüm seviyelerinde görülebilir. Ancak, üst kademelerdeki üyelerin bu durumla aktif bir şekilde başa çıkma ve öznel dengeyi yeniden sağlama potansiyeline sahip olma olasılığı daha yüksektir. - Sessiz istifa, iş tatminsizliği ve iş durumu üzerinde daha düşük bir iç kontrol duygusu ile ilişkilidir. - Sessiz istifa, (öznel) sağlık ve genel refah üzerinde olumsuz bir etkiye sahiptir. - Sessiz istifanın önlenmesinde kilit parametre, çalışanların kariyer ilgi alanlarına ve öznel "kariyer projeksiyonlarına" dikkat eden bir personel politikası/gelişimidir. Esen (2023) kamu çalışanları üzerinde sessiz istifaya yönelik yapmış olduğu çalışmasında, sessiz istifanın, motivasyonunu, hevesini ve hedeflerini kaybetmiş, kendini değersiz, mutsuz, endişeli, yorgun, çaresiz ve belki de biraz rahatlama hissedenden ve ek değer üretmeden gerekli miktarda iş yapan bir çalışanın durumunu yansıttığını belirt-

miştir (Esen, 2023). Kamu kurumlarında daha uzun süre görev yapan ve daha ileri yaştaki bireyler arasında sessiz istifa davranışının daha yaygın olabileceği sonucuna ulaşılmıştır. Kamu kurumlarında sessiz istifa kavramı, "Sistem Sorunu ve Çaresizlik", "Tutum", "Rencide Olmak" ve "Pasif Saldırganlık-Duygusal Tatminsizlik" kavramları ile ifade edilmiştir. Sessiz istifa sürecini yaşayanların hissettiği en yoğun duygular değersizlik, mutsuzluk ve çaresizlik olmuştur. Bu çalışmanın amacı yönetim psikolojisi literatüründe üzerinde yapılan çalışmaların son yıllarda arttığı sessiz istifa davranışını kamu çalışanları açısından değerlendirmek ve kamuda görülen sessiz istifaların nedenlerini, sonuçlarını tartışmaktır. Çalışmada ülkemizde kamu çalışanlarının çalışma koşulları ve kamu çalışanlarını ilgilendiren mevzuat dikkate alınarak kamu görevlilerini sessiz istifaya yönelten sebepler tartışılmış ve olası sebepler şu şekilde özetlenmiştir:

- Yöneticilerin kendilerinin seçmediği çalışanlar ile çalışmak zorunda olmaları
- Personel arasında uyum sağlayacak politikaların eksikliği
- Nepotizm
- Maddi koşullar
- Performans değerlendirme sisteminin olmaması
- Örgütsel iletişimin yetersizliği
- Mevzuatın sağladığı iş güvencesi
- Örgüt içinde yükselme koşulları

Kamu personelinin, özel sektör çalışanlarına göre iş yükünün daha az olmasına ve kavramın çıkış noktası olarak iş yaşam dengesini daha kolay sağlayabilmelerine rağmen yukarıdaki sebeplerden dolayı kamu hizmet motivasyonundaki yetersizliğin sessiz istifaya yol açtığı görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sessiz İstifa, Kamu Personeli, Motivasyon

QUIET QUITTING: AN EVALUATION FROM THE PERSPECTIVE OF PUBLIC EMPLOYEES

Abstract

The purpose of this study is to reveal the reasons why the concept of quiet quitting, which has increased in recent years in the management literature, is seen on public employee serving in the public sector. In this study, the concept of quiet quitting, its relationship with the psychological contract theory, the formation processes of quiet quitting, the motivational tools of public employees and the reasons for the quiet quitting behaviour of public employees are mentioned. Descriptive research method was utilised in the study compiled as a result of reviewing the literature on quiet quitting. The concept of quiet quitting is primarily a problem that needs to be managed and solved in organisations in terms of organisational climate, motivation

and productivity. The main claim of the study is that the studies and analyses on the concept of quiet quitting in management studies will increase and the concept cannot be ignored by organisational managers.

Keywords: QuietQuitting, Motivation, PublicServants, Public Service

KENTSEL DÖNÜŞÜM İDEOLOJİK OLURSA: KUDÜS ÖRNEĞİ

Şeyma AKIN¹

Özet

Kentin tarihi binlerce yıla dayandırılmaktadır, yine de kent olgusunun insan hayatında yaygın bir fenomen olması nispeten yenidir. Özellikle 19. yüzyıl itibariyle büyük nüfusları barındıran kentlerin sayısı artmış, bir süre sonra kentlerin köhneleşmesi ve kentsel dinamikler neticesinde bu alanların değişimi ve dönüşümü zorunlu hale gelmiştir. Bu sürecin basit bir yeniden imar olmayıp aksine toplumsal boyutları barındırması nedeniyle uzun yıllardır akademik çalışmaların konusu olmuştur. Chicago Okulu'nun kentsel değişime yönelik yaptığı ilk sistematik araştırmalar, yerini daha sonra Harvey, Wacquant, Castells, Lefebvre gibi isimlerin yaptığı eleştirel çalışmalara bırakmıştır. 1980'ler sonrası daha yaygın hale gelmeye başlayan eleştirel çalışmaların odak noktası, kentin ve kentsel dönüşümün sınıfsal çatışmaların alanı olduğudur. Bir anlamda daha ziyade piyasa odaklı çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Kentsel dönüşüm ve soylulaştırma, her ne kadar kentin köhneleşmiş bölgelerin düzenlenmesi, restore edilmesi, yenileştirilmesi ve iyileştirilmesi ya da kentsel mekanın ekonomik, toplumsal, fiziksel koşullarını iyileştirmek için başvuru olan eylemler olarak düşünülse de bu amaçları aşan sonuçları doğurduğu açıktır. Kentsel dönüşüm, öncekine göre daha iyi fiziki koşullar sağlamış olsa da yenilenen mekanlar üzerinden kent bir gelir elde etme sahasına dönüştüğünden, toplumsal kesimlerin bir kısmına avantaj sağlarken bir kısmını dışlayan önemli toplumsal sonuçları söz konusudur. Kentsel dönüşüm, ekonomik temelli olduğu gibi politik motivasyonlarla yapılabilmekte veya sonuçlar doğurabilmektedir.

Kentsel dönüşümü aynı zamanda toplumsal, kurumsal, kültürel, siyasi, ekonomik ve diğer boyutları kapsayan radikal bir değişime işaret eden süreç olarak tanımlamak mümkündür. Bunların yanı sıra dönüşümün temelinde ideolojik nedenler de söz konusu olabilmektedir; bunun belki de günümüzde en bariz örneği Kudüs'tür. Her ne kadar daha Osmanlı döneminde 1800'lerin sonlarından itibaren kentin çehresi değişmeye başlamış olsa da esasen 1967 yılı itibariyle hızlı bir kentsel canlanma, yapılanma ve soylulaştırma yaşamıştır. Ancak Kudüs'ün dönüşümünü, diğer birçok kentte olduğu gibi kentsel büyüme ve yenilenme olarak anlamak ve yorumlamak çok eksik olacaktır. Kenti dönüştürürken dini ve milli motivasyonlu ideolojik soylulaştırma ve dönüşüm oldukça belirgin bir unsurdur. Şehir 1948 yılında

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, sakin@erbakan.edu.tr, 0000-0002-2000-2287

Ürdün'ün yönetimine geçmesi ve 1967 sonrası savaşı İsrail'in kazanmasıyla radikal bir dönüşüm sürecine girmiştir. En başta 1949 yılındaki yeşil hat (kenti Doğu ve Batı olarak ayıran hat) ve kent sınırları belirsiz hale gelmiş/getirilmiştir. Ayrıca her iki tarafın kent üzerindeki hak talepleri, daha radikal uygulamaların önünü açmıştır; kazanan tarafın İsrail olması neticesinde kentin ideolojik dönüşümü daha da belirginleşmiştir. Doğu Kudüs, aslında Batı Şeria'nın bir parçası olduğundan Arap mahalleleri olan ama İsrail devleti tarafından belirlenen ve yönetilen bir bölgeye dönüşmüştür. Sakinlerinin bir kısmı İsrail vatandaşı iken bir kısmı Ürdün pasaportuna sahip ve aynı zamanda oturma izniyle Kudüs sakini statüsüne sahip olmaya başlamıştır. Bunun yanı sıra hem İsrail devleti hem de Kudüs belediyesinin uygulamaları Araplar açısından olumsuzluklara ve ayrımcılığa neden olmaktadır. Kudüs, İsrail'de 1980 yılında çıkan bir yasayla birleşik bir başkent ila edilmiştir ve belediye çalışmalarını bu doğrultuda planlayıp uygulamıştır. Kentin bir tarafı genişleyip, yeni konutlar eklenirken, Arap mahallelerinde her tür imar faaliyetlerine engeller getirilmiştir. Kudüs'ün kentsel dönüşümü, bir bakıma Yahudi-Arap çatışmasının en keskin sahası olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu çalışmanın amacı Kudüs'teki kentsel dönüşümün ideolojik (dini ve siyasi) temeller üzerinde gerçekleştirildiğini incelemektir. Bu bağlamda 1967 sonrası ne tür kentsel dönüşümler yapıldığı, kentsel dönüşümde Doğu ve Batı Kudüs arasında ne gibi farklı uygulamaların hayata geçirildiği ve özellikle ideolojik temelli soylulaştırmadaki dayanakların ve uygulamaların örnekleri ele alınmıştır. Dolayısıyla, kentsel yaşam kalitesini arttırmak amacıyla yapılan soylulaştırmanın ötesinde, kentin bir iktidar alanı olarak şekillendirilmesine odaklanılmıştır.

Bu çalışmada Kudüs hakkında İngilizce yayınlanmış olan yayınlanan çok sayıda makale, rapor, kişisel anlatılar ve haberlerden hareketle veri toplanmıştır. Mümkün olduğunca soylulaştırmayı objektif bir perspektifle ele alan tarafların yayınlarına başvurulmuştur. Ayrıca, İsrail devleti ve Kudüs belediyesinin 1967 sonrası hayata geçirdikleri yasal değişiklikler ve yansımaları incelenmiştir. Kudüs'ün her bir mahallesine değinilmemiştir, daha çok kentsel dönüşüm çerçevesinde özellikle Arapların yaşam alanlarına müdahale anlamına gelen bölgeler ve konular öne çıkarılmıştır. Çalışmanın daha iyi anlaşılması için öncelikle kısa bir Kudüs tarihine değinilmiş, ardından İsrail tarafının elini kolaylaştırmak için çıkardığı mevzuat ve yöntemler tartışılmış, son kısmında ise kentsel dönüşüm çerçevesinde hayata geçen uygulamalar ve Kudüs'ün ideolojik değişimi örneklerle incelenmiştir.

Kudüs'ün ideolojik kentsel dönüşüm politikalarında belediyenin çeşitli yöntemlere başvurduğu görülmüştür. Bunlardan en dikkat çeken, yasal dayanakların çıkarılmasıdır, örneğin "Absentee Property Law" her ne kadar Filistin topraklarının genelini kapsasa da Kudüs'te yaygın uygulanmış ve bu sayede mülklere el konulmuştur. Bir ikinci yöntem ise kent planlamasında İsrail tarafının genişlemesini kolaylaştıran girişimlerin hayata geçirilmesidir. Buna bir örnek, şehri kuzeyden batıya kesen tramvay hattıdır; bu hat, kuzeyde oluşturulan Yahudi yerleşimlerini kentin diğer taraflarıyla bağlaması ve aynı zamanda Arap mahallelerinden geçmesi ciddi tepki-

lere yol açmıştı. Ayrıca kent planlamasında çeşitli stratejiler kullandığı göze çarpmaktadır; başka kurumlarla işbirliği yaparak meskenlerin oluşturulması, dini yapıların inşası veya iyileştirilmesi ve de arkeolojik/turistik amaçlı çalışmaların yapılması göze çarpmaktadır. Buna ilaveten Batı Şeria'yı ayırmak için yapılan duvar, Doğu Kudüs'ü keyfi biçimde bölmektedir.

Kudüs şehrinin dönüşümü devam etmektedir ve her gün artan gerilimler neticesinde Araplar aleyhindeki gelişmelerin devam edeceği beklenmektedir. Dolayısıyla, bu doğrultuda başka çalışmalar için çok sayıda çalışma alanı mevcuttur. Nesillerdir orada yaşamalarına rağmen yerinden edilmeler devam etmekte veya yerinden edilmese dahi insanlar kendi bölgesinin yabancıları haline gelmektedir. Hatta bu durum çok dar bir alan olan sur içinde daha da keskin biçimde yaşanmaktadır. Ayrıca eskiden kent çeperlerinde bulunan birçok Filistinli köyü kaybolmuş ve kentsel dönüşümlerle uydu kentler yapılmıştır. Bütün bu dönüşümün insanlar üzerindeki çeşitli baskıları ve zorlukları mevcuttur. Bu gelişmelerin kaydedilmesi, farklı perspektiflerden (siyasi, ekonomik, kültürel vb.) incelenmesi ve akademik çalışmaların konusu olarak yayınlanması önerilmektedir.

Anahtar kelimeler: Kudüs, kentsel dönüşüm, soylulaştırma, ideolojik politikalar, ayrımcılık.

WHEN GENTRIFICATION BECOMES IDEOLOGICAL: THE CASE OF JERUSALEM

Abstract

The issue of gentrification has been the subject of academic studies for years; It is seen that many market-oriented studies have been carried out, especially as a result of the studies carried out by names such as Harvey, Wacquant, Castells, Lefebvre. Although gentrification is thought of as the arrangement, restoration, renewal and improvement of the outdated areas of the city, it produces results that exceed these purposes. Gentrification has important social consequences and can also be driven by economic and political motivations. In some cases, gentrification is carried out on ideological grounds; perhaps the most obvious example of this today is Jerusalem. Although the face of the city began to change with the late 1800s, it has experienced a rapid urban revival, structuring and gentrification since 1967. Religiously and nationally motivated ideological gentrification and transformation is a very prominent element. The aim of this study is to examine that urban transformation in Jerusalem is carried out on ideological (religious and political) foundations. In this context, the type of urban transformations especially after 1967, different practices implemented in Eastern and Western Jerusalem in urban transformation, and especially examples of practices in ideologically based gentrification are discussed. Therefore, the focus is beyond gentrification in terms of improving the quality of urban life. In this study, data were collected based on a large number of articles, reports, personal narratives and news published in English about Jerusalem. In

addition, the legal changes implemented by the State of Israel and the Jerusalem Municipality after 1967 and their reflections were examined. Some neighborhoods were particularly highlighted; these are the districts highly affected by the urban transformation.

Keywords: Jerusalem, urban transformation, gentrification, ideology and politics, discrimination.

TÜRKİYE’DE YÖNETSEL SİSTEMİN YENİDEN YAPILANDIRILMASINA YÖNELİK TARTIŞMA KONULARI (1900-1950)

Şeyma EŞKİ ÇAYLAK¹

Özet

Türkiye’de ayrı bir disiplin alanı olarak kamu yönetiminin ortaya çıkışı ve kurumsallaşması 1950’li yıllarda gerçekleşmiştir. Disiplinin kuruluşu ve kurumsallaşması (TODAİE’nin kurulması ve kürsülerin açılması), kamu yönetimi disiplininin çalışma alanları ve konularıyla görünür ve bilinir kılmıştır. Ancak 1950 öncesi dönemde, disipline ilişkin çalışmaların başta idare hukuku olmak üzere siyaset, tarih, sosyoloji gibi farklı alanlar içerisinde çalışılması nedeniyle yönetim bilimi alanı, çalışmaları ve konularıyla aynı görünürlüğe sahip olamamıştır. Oysa bu dönemde yönetim sorunlarını ele alan, bu sorunlara çözümler üreten ve disiplinin gelişimine katkı sağlayan referans niteliğinde çalışmalar bulunmaktadır.

Bu çalışmanın konusu, 1900-1950 döneminde yönetim bilimi alanında ele alınan konular ve yürütülen tartışmalardır. Tartışma konularının belirleyici unsuru, dönemin koşullarıyla bağlantılı yönetsel sorunlar ve ihtiyaçlar olmuştur. Osmanlı İmparatorluğu’nun son dönemini ve Cumhuriyet’in kuruluş yıllarını kapsayan elli yıllık dönem siyasi, sosyal ve ekonomik değişimleri, modernleşme, batılılaşma ve ulus-devlet kimliğini oluşturma çabalarını ve yönetsel reform çalışmalarını içermektedir. Ulus devletin inşa sürecinde yönetsel sistemin nasıl kurgulanması gerektiği sorunu ve bu bağlamda modern/batılı devlet yönetimi bilgisi ile hukuksal alt yapının oluşturulması ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Yönetsel sorunların ve ihtiyaçların giderilmesine yönelik farklı ülkelerin yönetsel sistem ve uygulamaları akademisyenler, bürokratlar ve uzmanlar tarafından mercek altına alınmış; bürokraside araştırma/inceleme yapmakla görevlendirilmiş uzman gruplardan oluşan tetkik heyetleri (Seyyar Tetkik Heyetleri, Mülkiye Tetkik Heyetleri, Maliye ve İçişleri Bakanlıkları Tetkik Heyetleri) kurulmuştur. Böylece yönetimin bilgisi üretilmeye ve yönetsel sistemin hukuksal alt yapısı oluşturulmaya başlanmıştır. Ayrıca inceleme/araştırma/çeviri çalışmaları, alanın beş çekirdek dergisinde (Mülkiye Mecmuası, Türk İdare Dergisi, Siyasi İlimler Mecmuası, Belediyeler Dergisi, İller ve Bele-

¹ Arş. Gör. Dr., Muş Alparslan Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, s.eski@alparslan.edu.tr, ORCID: 0000-0001-7564-2815

Bu çalışma, Birgül Ayman Güler editörlüğünde, Meryem Çakır Kantarcıoğlu, İmren Pınar Dülger, Şeyma Eşki Çaylak, Kaan Akman ve Oğuzhan Koca tarafından hazırlanan ve 2023’te İmge Kitabevi tarafından yayımlanan “Türkiye’de Yönetim Bilimi Yazarları (1900-1950)” adlı kitap çalışmasının bulgularından yola çıkılarak hazırlanmıştır

diyeler Dergisi) ve Tetkik Heyetleri yayınları olarak ilgili Bakanlık bünyesinde yayımlanarak alana kazandırılmıştır. Çekirdek ve kurumsal dergilerde yer alan yazılar ve diğer kaynaklar, 1900-1950 döneminde yönetim alanında ele alınan konuları ve yürütülen tartışmaları tespit edebilme olanağı sunmuştur. Çalışmanın temel soruları, elli yıllık dönemde yönetim bilimi konularının neler olduğu, bu konular bağlamında hangi sorunların tartışıldığı, sorunlara nasıl bir çözüm önerisi sunulduğu ve bu önerilerin yönetsel sistemin yeniden yapılandırılması sürecine nasıl etki ettiği. Bu kapsamda çalışma, dönemin konularını temel tartışma sorularıyla birlikte inceleme, konuları ve bu konuların genel özelliklerini sunma ve yapılacak yeni araştırmalara katkıda bulunma amacı taşımaktadır.

Çalışma yöntemi bakımından nitel bir araştırma olup, literatür taraması ve doküman incelemesi araştırma tekniklerinden yararlanılmıştır. Çalışmanın temel sorularını yanıtlamak üzere öncelikle, dönemin çekirdek ve kurumsal dergileri taranmış ve listelenmiştir. Bunun yanında ders kitapları ile dönemin sorunlarıyla yakından ilgili olan ve yönetim bilgisi üretmeye yönelik araştırma/inceleme çalışmaları yürüten İstatistik Kurumu, İçişleri ve Maliye Bakanlığı gibi kurumlarca çıkarılan kitap çalışmaları da dikkate değer nitelikte olup, listelenmiştir. Dergilerde yer alan ilgili makalelerin ve yayımlanan kitapların başlıkları esas alınarak konu listesi hazırlanmıştır. Bu liste üzerinden konular, ağırlıklarına göre beş ana başlıkta kategorileştirilmiş ve konu tablosu oluşturulmuştur. Sonrasında ise her bir kategoride yer alan konu başlığı, kendi içinde ele alınan sorunlar/sorular ve sunduğu öneriler bakımından incelenmiş ve yönetim bilimine katkıları bakımından değerlendirilmiştir.

Çalışmanın bulguları, 1900-1950 döneminde yönetim biliminin *hukuk/devlet/idare, mülki yönetim, yerel yönetim, personel yönetimi* ve istatistik, kolluk-güvenlik, nüfus bilimi gibi belirli uzmanlık alanlarını kapsayan *diğer konular* olmak üzere beş temel konu kategorisinin bulunduğunu ve konuların altı genel özelliğe sahip olduğunu göstermiştir. *Hukuk/devlet/idare* kapsamında, hukukun ve devletin yapısı ve işleyişiyle ilgili devlet, devlet idaresi, yönetim/idare, yönetim tarzları, idari örgütlenme, idari yargı, idarede rasyonalizasyon ve kamu hizmeti konuları ele alınmıştır. Bu bağlamda devletin ne olduğu, kökenleri ve unsurları, devlet ve hükümet ayrımı, devlet ve yönetme sorunlarının neler olduğu tartışılmış; devletin bir kimliği var mıdır? idare nedir? idare etmek ve hükümet etmek arasında farklar var mıdır? sorularına yanıtlar aranmıştır. *Mülki yönetim* kapsamında, mülki idare sistemi, mülki yapılanma, idari coğrafya, yetki genişliği ve görevler ayrılığı konuları, mülki yapının nasıl düzenleneceği ve nasıl inceleneceği, yönetsel bölünüş bakımından ülke uygulamalarının nasıl olduğu soruları çerçevesinde tartışılmıştır. *Yerel yönetim* kapsamında, il özel idaresi, belediye teşkilatı, belediyecilik-şehircilik, köy yönetimi, köy kanunu ve köy evleri konuları çalışılmıştır. Bu konular, belediyecilik ve köy kalkınması meselesi, idari vesayet, beledi kamu hizmetlerinin niteliği, uluslararası belediyecilikle ilgili gelişmeler, merkez ve yerel ilişkileri kapsamında tartışılmıştır. *Personel yönetimi* kapsamında, kamu personeli sistemi, memur rejimi, memurin kanunu, memur suçları, üst düzey yöneticilik ve memurluk davranışları ile

bürokrasi konuları ele alınmış ve bu bağlamda devlet memur ilişkisi, memurların nasıl seçileceği, değerlendirileceği ve hakları, memuriyetin nitelikleri, aile yardımı desteği ve doğu geliştirme ödeneği gibi temel sorun alanlarında tartışmalar yürütülmüştür. Son olarak *diğer konular* kapsamında, belli bir alanın uzmanlığı ile kamu yönetimine bağlı olan istatistik, nüfus bilimi ve kolluk-güvenlik konuları yer almıştır. Bu konularda yürütülen temel tartışmalar ise istatistiğin ne olduğu, çeşitli bilimlerle olan ilişkileri, önem ve yararı, memleket için sağlayacağı büyük fayda ve menfaatler, nüfus bilimi ve nüfusu kayıt altına almaya yönelik girişimler, kolluk hizmetlerinin nasıl örgütleneceği ve yürütüleceği olmuştur.

Konuların altı genel özelliği şu şekildedir: Konular yönetsel sistemin yeniden yapılandırılmasına yönelik dönemin yönetim sorunlarına çözüm arama odaklıdır. Devlet yönetimi bilgisinin doğru bir şekilde elde edilebilmesi ve geleceği planlayabilme bakımından istatistik ve nüfus bilimi konuları, önemli birer veri analiz aracı olarak öne çıkmıştır. Hukuksal alt yapının oluşturulması kapsamında dönemin tartışma konuları, yasama sürecinin girdilerini oluşturmuştur. Konular, taklit aktarma usulüyle ele alınmamış, tarihsel boyutlarıyla ve uygulamada karşılaşılan sorunlar kapsamında belirlenip başka ülke uygulamalarının incelenmesi ve tartışılması yoluyla çalışılmıştır. Konular, önceki rejimlerin yönetsel sistemlerine eleştirel yaklaşarak, sistemin nasıl iyileştirilebileceği sorununa odaklıdır. Konuların bir kısmı doğrudan devlet yönetimi bilgisi üretmeye yönelik çalışılmış bir kısmı ise ülke incelemeleri ve çeviri çalışmaları kapsamında öne çıkmıştır.

Bu dönemde ele alınan konular ve uygulamaya yönelik üretilen çalışmalar günümüz devlet örgütlenmesinin temelinin atılmasına, şekillenmesine ve gelişmesine büyük katkı sağlamıştır. Dönemin yönetim bilimi konuları, alandaki önemini ve ağırlığını korumaya devam etmektedir. Bu açıdan çalışmada sunulan konular, başlı başına ayrı araştırma konuları olup, Türkiye'nin yönetim tarihine ve günümüz uygulamalarına daha fazla ışık tutacak yeni araştırmalara yol gösterici olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Yönetim bilimi, yönetsel sistem, yeniden yapılanma, yönetim tarihi

DISCUSSION TOPIC ON THE RESTRUCTURING OF ADMINISTRATIVE SYSTEM IN TURKEY (1900-1950)

Abstract

This study includes the topics addressed and the debates conducted in the field of administrative science between 1900 and 1950. The determining factor of the discussion topics has been the administrative problems and needs related to the conditions of the period. In terms of methodology, the study is a qualitative research employing literature review and document analysis techniques. The main questions of the study include what the topics of administrative science were during the fifty years, what problems were discussed in the context of these topics, what solution proposals were put forward for these problems, and how these proposals affected

the process of restructuring the administrative system. In this context, the study aims to examine the topics of the period along with the main discussion questions, present the topics and their general characteristics, and contribute to future research. The topics addressed in this period and the studies produced for implementation have greatly contributed to laying the foundation, shaping, and developing the current state organization. The topics of administrative science of the period continue to maintain their importance and weight in the field. From this perspective, the topics presented in the study are separate research topics and will guide new research that will shed more light on Turkey's administration history and current practices.

Keywords: Administrative science, administrative system, restructuring, history of administration

KAMUDA AKILLI KAMPÜS UYGULAMALARI KRİTERLERİNİN ÖNCELİKLENDİRİLMESİ: SPHERICAL CRITIC METODU

Şule Bayazit BEDİRHANOĞLU¹, Ezgi DEMİR², Çağlar KARAMAŞA³

Özet

Gelişen teknolojiler, uzaktan eğitimler, bilgi edinme yollarının artması ve bilginin evrenselleşmesi dolayısıyla eğitim kampüs ortamlarından çıkmaktadır. Kampüs ortamları hem öğrencilerin sosyalleşmesi hem de klasik öğretim metotlarından çağa ayak uyduran eğitim metotlarını yakalama yeridir. Kampüs ortamlarının akıllı hale getirilmesi hem öğrencilerin, hem akademisyenlerin hem de idari personelin daha verimli çalıştığı bir yer haline gelmesini sağlayacaktır. Ülkemizde yaşanan deprem, pandemi gibi felaketler dolayısıyla yaşanan felaketlere karşı ülkemizin ve eğitim sistemimizin her daim hazır olması gerektiği anlaşılmıştır. Aynı zamanda eğitim sisteminin başarısı sadece ülkelerin eğitim sektöründe sıralamalarını değil, araştırma, teknopark, patent vs. desteği birçok alanda gelişmesi konusunda da ilenmesi gerektiğini göstermektedir. Eğitim sisteminin teknolojik gelişimlere hazır olması konusu akıllı kampüs uygulamalarını akla getirmiştir. Akıllı kampüs uygulamaları literatür de çeşitli açıdan incelenmiştir. Öğrencilerin kampüs kartları sayesinde kampüs ortamında takip sisteminin geliştirilmesi, öğrenci kartlarıyla yemekhane, elektronik kitap, kantin, kafeterya gibi uygulamalara rahatlıkla erişebilmesi sağlanmıştır. Aynı zamanda mobil öğrenme sistemlerinin geliştirilmesi, bulut bilişim hizmetleri de eğitim-öğretim sistemlerini iyileştirmektedir. Akıllı kampüs uygulamaları arttıkça kampüs binalarında tüketilen enerji miktarı da artmıştır. Bu kapsamda kampüs binalarına enerji takip sistemi getirilmesi konusunda modeller ve uygulamalar geliştirilmiştir. Bu durum bir diğer önemli ve popüler bir konu olan sürdürülebilirlik konusunu da beraberinde getirmektedir. Çevreye zarar vermeyen enerji kaynaklarının tercih edilmesi, ısı ve enerji verimliliğinin sağlanması, karbon ayak izi kullanımının azaltılması gibi amaçlara da hizmet etmektedir. Bu çalışma ile literatürde akıllı kampüs uygulamalarına etki eden tüm kriterler detaylı bir şekilde bir şekilde incelenerek, literatürde yeni bir teknik olan Küresel Bulanık Kü-

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Bitlis Eren University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Department of Business Administration, sbbedirhanoglu@beu.edu.tr

² Dr., Lancaster University, Department of AI, dr.ezgidemir34@gmail.com, Sumer Robotics, Engineering & Consultancy, sumerrobotics@gmail.com

³ Assistant Prof, Anadolu University, Faculty of Business Administration, Department of Accounting-Finance, ckaramasa@anadolu.edu.tr

meler ile kriterlerin önem derecesi analiz edilmiştir. Çalışmanın kapsamlı kriter yapısı ve yeni teknikle literatüre önemli bir katkı sunması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Akıllı kampüs uygulamaları, Küresel Bulanık Kümeler, Çok Kriterli Karar Verme (çkkv)

PRIORITIZATION OF SMART CAMPUS APPLICATIONS CRITERIA IN THE PUBLIC: SPHERICAL CRITIC METHOD

Abstract

The emptying of campuses during the pandemic has made the campuses physically dysfunctional, unfortunately. It is inevitable for campuses to be technologically ready in case of any disaster for the continuity of students' education. Campuses are living spaces not only for students but also for academic and administrative staff to do their jobs better. In line with the developing technological structures and requirements, the technological development of campuses has become inevitable. In research indexes conducted around the world, the success of universities has been measured not only by their educational success, but also by their suitability for research, number of projects, patent and technology values. In this context, the presence of researchers, technical personnel, electronic book applications and electronic attendance systems have made the campus environment effective. At the same time, increasing technological tracking systems in the campus environment will increase the effectiveness of security checkpoints and optimize the number of required personnel. There are many papers in the literature about smart campus applications. In these studies, it has been developed models for accessing various services on campus with smart cards, identifying and monitoring the campus bus system, developing cloud learning and mobile learning systems, and tracking energy production and consumption in campus buildings. The main factor in smart campus applications, within the scope of making human life easier by using technology. This technology covers issues such as improving education and training activities, improving energy activities, ensuring sustainability, choosing energy sources that do not harm the environment, improving social and cultural activities on the axis of technology, and developing automation systems at the point of access to information.

(Özüpak, Çetintaş & Kaygusuz, 2017) summarized the concept of smart campus in their study as energy-heat applications, transportation applications, parking applications, smart card applications, water use applications, cloud technology applications and security applications. (Ayata, D. 2000) proposed a thesis about using software to use student cards as smart cards so that students can benefit from the services in the campus. (Emç, & Tecim 2016) suggested in their study that student cards can be used with the integration of RFID technology for the canteen and cafeteria spending system. The study has been covered Dokuz Eylül University. In this way, in addition to providing benefits to the users of the system, it also enables

statistical expenditure reporting and data analysis. (Sabah & Şimşek, 2018) has used augmented reality methods in their studies to describe the structure that enables individuals to use a more visually vibrant system in campus information systems. A mobile interface program has been designed to process the geographical locations of the buildings on campus and enable navigation within the campus according to instantaneous coordinate values. Kocaman, M. S. (2021) in this study, it has been proposed a smart campus index based on smart city criteria. (Sinan & Turan, 2021) proposed a portable student attendance system based on fingerprint reading, which is one of the biometric data. Module and interface software have been used in this system. In the module developed based on Arduino, the interface software has been written in Python language. In this study it has been aimed to differentiate from the traditional attendance system in the literature and ensured that attendance has been taken quickly during the lesson. (TECİM, V. & et al., 2022) have explained the creation of a smart campus application infrastructure system in their study. NEBATİ, E. E. (2023) has analyzed the criteria affecting smart campus design by choosing Fuzzy AHP, Fuzzy MAIRCA, Fuzzy TOPSIS and Fuzzy CoCoSo methods.

(Berktaş, Hızıroğlu & Doğan 2023) proposed a road map for establishing a smart and sustainable campus that contributes to the digital transformation process of İzmir Bakircay University. In this aspect it has been aimed reducing energy consumption and waiting times during the use of the physical facilities of the campus, increasing staff efficiency and education quality for all. In this study, the criteria for smart campus applications have been given in full scope, instead of the infrastructure, system design and model suggestions found in previous studies. It has been analyzed by 3 expert decision makers in the field using the Spherical Fuzzy Critic method, which is a new method in the literature. The study has been carried out within the scope of public universities. The results have been evaluated and interpreted.

Keywords: Smart campus applications, Spherical Fuzzy Sets, MCDM

Kaynaklar

- ALTUN, G., & ZENCİRKIRAN, M. (2021). Akıllı Kampüs Teknolojileri ve Uygulamaları Üzerine Bir Araştırma. *Mimarlık ve Yaşam*, 6(2), 319-336.
- Ayata, D. (2000). Akıllı Kartlar Ve Bir Kampüs Kart Uygulaması (Doctoral dissertation, Fen Bilimleri Enstitüsü).
- Berktaş, M., Hızıroğlu, A., & Doğan, O. (2023). Akıllı Üniversite Geliştirmede Ön Hazırlık Çalışmaları ve Değerlendirilmesi: İzmir Bakırçay Üniversitesi Örneği. *TYB Akademi Dil Edebiyat & Sosyal Bilimler Dergisi*, (37).
- Emç, M., & Tecim, V. (2016). RFID TEKNOLOJİSİ KULLANARAK KAMPÜS HARCAMA SİSTEMLERİNİN TASARLANMASI VE UYGULANMASI: ÜNİVERSİTE ÖRNEĞİ. *Yönetim Bilişim Sistemleri Dergisi*, 2(1), 77-90.

- Kocaman, M. S. (2021). Akıllı Şehir Kriterleri ile Akıllı Kampüs İndeksi Oluşturulması. İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 2(3), 1-6. <https://doi.org/10.47769/izufbed.751815>
- Nebati, E. E. et al, Akıllı Kampüs Model Önerisi. İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 5(1), 32-45.
- Özüpak, Y., Çetintaş, G., & Kaygusuz, A. (2017). Akıllı Şebeke ile Entegre Bir Akıllı Kampüs A Smart Campus Integrated With Smart Grid.
- Sabah, L., & Şimşek, M. (2018). ARTIRILMIŞ GERÇEKLİK YÖNTEMLERİ İLE KONUMSAL MOBİL KAMPÜS BİLGİ SİSTEMİ. Düzce Üniversitesi Bilim ve Teknoloji Dergisi, 6(3), 637-649.
- Sinan, U. Ğ. U. Z., & TURAN, Ş. (2021).Parmak İzine Dayalı Taşınabilir Özellikli Öğrenci Yoklama Sistemi Geliştirilmesi. El-Cezeri, 8(1), 36-44.
- Sneesl, R., Jusoh, Y. Y., Jabar, M. A., Abdullah, S., & Bukar, U. A. (2022). Factors Affecting the Adoption of IoT-Based Smart Campus: An Investigation Using Analytical Hierarchical Process (AHP). Sustainability, 14(14), 8359.
- Tecim, Vahap, Et Al. "Üniversitelerde Akıllı Kampüs Uygulamaları İçin Altyapı Sistemi Oluşturulması." Journal Of Research İn Business 7.Imisc2021 Special Issue (2022): 132-147.

YASAMA ORGANINDA POLİTİKA YAPIM SÜRECİNDE CİNSİYETİN ETKİSİ: TÜRKİYE ÖRNEĞİ

Şükrü NİŞANCI¹, Tuğba SALMAN²

Özet

Kadınların siyasetteki varlığının “toplumsal cinsiyete” dayalı etkisi, “cinsiyet” ve “toplumsal cinsiyet” üzerine yapılan araştırmaların ana odak noktalarından biridir. Dünyada çeşitli ulusal parlamentolarda kadın temsilinin var olması ve var olan sayının artması gerektiği yönünde tartışmalar vardır ve giderek artmaktadır. Parlamentolarda kadın temsilinin artmasıyla birlikte “toplumsal cinsiyet ve siyaset” üzerine araştırmalar, kadın milletvekillerinin davranışlarını analiz etmeye ve kadınların yasama alanına seçildikten sonra bir fark yaratıp yaratmayacağı sorusunu irdelenmeye başlanmıştır. Kadınların siyasal temsilinin gerekli olduğu yönündeki temel tartışmalar da cinsiyet farkına göre temsilcilerin amaçları, değerleri ve öncelikleri arasında değişiklik olacağı düşüncesi bulunmaktadır. Kadınlar ve erkekler arasındaki algı farklılıkları, farklı psiko-sosyal gelişim, sosyalleşme ve toplumsal cinsiyet rollerinin bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Basitçe ifade etmek gerekirse, kadınlar ve erkekler, toplumsal ilişkiler ve sorumluluklarla ilgili kültürden kaynaklı olarak farklı yaşam deneyimlerine sahiptir. Kadınlar yasama organına seçildikten sonra meclislerdeki kamusal gündeme ilişkin ele alınan politika konularının farklılaştığı ifade edilmektedir. Kadın ve erkek milletvekilleri üzerine yapılan çalışmalarda kadın ve erkek milletvekillerinin politika tercihleri ve öncelikleri arasında farklılık olduğu belirtilmiştir. Erkek milletvekillerinin politika öncelikleri arasında; dış ticaret, makroekonomi, tarım, enerji, dış ilişkiler vb. konular yer alırken kadın milletvekillerinin politika öncelikleri arasında; sosyal politikalar, eğitim, çevre, hukuk, ceza ve aile işleri gibi konular yer aldığı ifade edilmiştir. Kadınların ve erkeklerin siyasi tercihleri arasında bir fark bulunmuyorsa siyasi kararları kadın ya da erkeğin almasının bir önemi bulunmamaktadır. Türkiye’de kadınların parlamentoda temsilci olması 1935 genel seçimleri sonrasında gerçekleşmiştir. 1935 yılındaki genel seçimler sonucunda parlamentoda görev alan kadın milletvekilleri bu yıldan itibaren parlamentoda söz sahibi olup kendi görüşleri doğrultusunda politika oluşturma konusunda faaliyet göstermektedirler. Buradan hareketle Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM)’nde görev alan kadın milletvekilleri parlamentoda gündeme gelen konular üzerinde fark yaratıyor mu? Sorusu bu çalışmanın moti-

¹ Prof. Dr., Atatürk Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Kamu Yönetimi Bölümü, sukrunisanci@atauni.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-3761-065X>

² Arş. Gör., Atatürk Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Kamu Yönetimi Bölümü, tugba.salman@atauni.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-8254-1876>

vasyonunu oluşturmaktadır. Bu bağlamda çalışmada TBMM’nde 2015-2023 yılları arasında verilen 8636 tane kanun teklifleri içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. İncelenen kanun teklifleri Karşılaştırmalı Gündem Projesi’ndeki ana temalara göre kodlanmış ve değerlendirilmiştir. Karşılaştırmalı Gündem Projesi kodlama sonucunda ele alınan yıllarda hangi politika konularının gündeme geldiği ve bunun cinsiyetle olan ilişkisi ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: TBMM, Milletvekilleri, Cinsiyet, Toplumsal Cinsiyet, Kanun Teklifleri

THE IMPACT OF GENDER ON THE POLICY MAKING PROCESS IN THE LEGISLATIVE BODY: THE EXAMPLE OF TURKIYE

Abstract

The “gender”-based impact of womens’ presence in politics is one of the main focuses of research on “sex” and “gender”. There are discussions about the existence of women’s representation in various national parliaments around the world and that the number should increase, and it is gradually increasing. With the increase in female representation in parliaments, research on “gender and politics” has begun to analyze the behavior of female members of parliament and examine the question of whether women will make a difference once elected to the legislative field. In the main debates about the necessity of women's political representation, there is the idea that the goals, values and priorities of the representatives will change depending on the gender difference. Differences in perception between men and women arise as a result of different psycho-social development, socialization and gender roles. Simply put, women and men have culturally different life experiences regarding social relationships and responsibilities. It is stated that after women were elected to the legislative body, the policy issues addressed on the public agenda in the parliaments differed. Studies on male and female members of parliament have shown that there are differences between the policy preferences and priorities of female and male members of parliament. Among the policy priorities of male members of parliament; foreign trade, macroeconomics, agriculture, energy, foreign relations, etc. Among the policy priorities of women members of parliament are; It has been stated that topics such as social policies, education, environment, law, punishment and family affairs are included. If there is no difference between the political preferences of men and women, it does not matter whether men or women make political decisions. In Turkey, women became representatives in the parliament after the 1935 general elections. Women members of parliament who took office in the parliament as a result of the general elections in 1935, have had a say in the parliament since this year and are active in making policies in line with their own views. Based on this, "Do female members of parliament serving in the Turkish Grand National Assembly (TGNA) make a difference on the issues brought to the agenda in the parliament?" The question constitutes the

motivation of this study. In this context, in the study, 8636 legislative proposals submitted in the Turkish Grand National Assembly between 2015 and 2023 were examined using the content analysis method. The examined legislative proposals were coded and evaluated according to the main themes in the Comparative Agenda Project. As a result of the Comparative Agenda Project coding, it was revealed which policy issues were on the agenda in the years covered and its relationship with gender.

Keywords: TGNA, Members of Parliament, Sex, Gender, Legislative Proposals

JAPONYA ULUSLARARASI İŞ BİRLİĞİ AJANSI'NIN TÜRKİYE'DEKİ FAALİYETLERİNİN BÖLGESEL KALKINMA ÇERÇEVESİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ

Tekin AVANER¹, Şahide Nur OCAKLI²

Özet

Geçmişten günümüze her dönemde ekonomik, siyasal veya sosyal nedenlerle bölgeler arası farklılıklar ortaya çıkmıştır. Kimi bölgelerde kalkınmışlık düzeyi yüksek iken kimileri daha geride kalabilmektedir. Bölgeler arası gelişmişlik düzeyindeki farklılıklar az gelişmiş ülkelerde gelişmiş ülkelere göre daha yoğun şekilde ortaya çıkmaktadır. Ortaya çıkan bölgesel dengesizlik ülke kalkınmasında önemli bir etken olarak görülmekte ve bölgeler arası dengesizliklerin düzeltilmesiyle kalkınmanın sağlanabileceği fikri genel kanı olarak ortaya çıkmaktadır. Bölgesel kalkınma, çok boyutlu olarak ele alınmakta hem ekonomik hem de sosyal kalkınma süreci hedeflenmektedir. Aynı zamanda sadece merkezden planlamayı ele alan bakış açısına karşı, sosyo-ekonomik potansiyeli açığa çıkarmak için tüm aktörlerin katılımının sağlanacağı bir kalkınma sürecini içermektedir. Bölgesel kalkınmayı sağlamak amaçlı oluşturulan politikalar genellikle ülkelerin gelişmemiş veya az gelişmiş bölgelerine yönelik olabildiği gibi bazı özel bölgeler için de hazırlanabilmektedir. Bölgesel kalkınma projeleri, genel politikalardan farklı olarak sadece o bölgeye yönelik ekonomik ve sosyal kalkınma gözetilerek daha spesifik ihtiyaçlar doğrultusunda hazırlanmaktadır. Küreselleşmeyle beraber bölgesel kalkınmaya ilişkin yeni aktörlere ihtiyaç duyulmuş ve Bölgesel Kalkınma Ajansları ortaya çıkmıştır. Öncelikli olarak Avrupa Birliği ülkelerinde yaygın olarak görülen daha sonra dünyanın birçok ülkesinde kurulan Bölgesel Kalkınma Ajanslarının en temel görevi bölgenin ekonomik ve sosyal kalkınmasını sağlamaktır. Bölgesel Kalkınma Ajansları kamusal veya yarı kamusal olmakla beraber özel kanun veya tüzük ile kurulmuş, yerel yönetimler, şirketler, sivil toplum örgütleri gibi birçok aktörle iş birliğini amaçlayan ve böylece faaliyetlerini etkin bir biçimde gerçekleştirebilen yapılar olarak karşımıza çıkmaktadır. Türkiye’de 1960’lardan itibaren “Beş Yıllık Kalkınma Planları” üzerinden bölgesel eşitsizlikleri azaltmak, toplumsal ve ekonomik istikrarı sağlamak amaçlanmış ve bu planlar üzerinden çalışmalar yürütülmüştür. Planlı ekonomiye geçişle beraber ülkede geri kalmış bölgeleri canlandırmak için bölgesel planlar hazırlanmıştır. 1990’lı yıllarda ise Avrupa Birliği sürecinin de etkisiyle

¹ Doç. Dr., Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi, tekinavaner@hotmail.com, ORCID: 0000-0003-4014-0131

² Öğr. Gör., Polis Akademisi Bayburt POMEM, nur_ocakli@hotmail.com, ORCID: 0000-0003-3821-383X

Bölgesel Kalkınma Ajansları gündeme gelmiş bu konuda çalışmalar yürütülmüştür. Bu süreçte bölgesel kalkınmaya farklı bir bakış açısı getirilmesi gereğinin aracı olarak görülen Bölgesel Kalkınma Ajansları kurulmaya başlanmıştır.

Japonya, İkinci Dünya Savaşı sonrası çöken ulusal ekonomisini düzeltebilmek için hızlı bir kalkınma sürecine girmiştir. Japonya'nın hızla kalkınması Asya ülkeleri için örnek teşkil etmiştir. Japonya, kalkınma sürecindeki deneyimlerini paylaşmak ve diğer ülkelerin kalkınma sürecine yardımcı olabilmek için Uluslararası İş Birliği Ajansı (JICA)'nı 1974'te kurmuştur. Merkezi Tokyo'da yer alan JICA'nın ülke içinde on beş ofisi bulunmaktadır. Yerel ihtiyaçlara yönelik projeleri tanıtmak amacıyla tüm dünyada yaklaşık yüz ofisi bulunmakta, yüz elliden fazla ülkede faaliyet göstermektedir. JICA, küresel sorunlara yönelik "küme stratejisi" ile öncelikli konular kapsamında farklı aktörlerle bir araya gelerek sürdürülebilir kalkınmaya yönelik çalışmalar üretmeyi ve maksimum düzeyde verim sağlamayı amaçlamaktadır. Küme stratejisi; bireysel projelerden farklı olarak bir "küme" şeklinde kalkınma hedeflerinin belirlenmesi, etki ve sonuçlarının değerlendirilmesi, böylece kalkınmanın sonuçlarının en üst düzeyde görüleceğini öngören anlayışı kapsamaktadır. Küme stratejisinin üzerinde yoğunlaştığı üç konu mevcuttur. Bunlardan ilki iş birliği yapılan ülkeler ile uzun vadeli ve bütüncül bir bakış açısıyla vizyon ve hedefler oluşturmaktır. İkincisi radikal çözümler bulabilmek için diğer aktörlerle iş birliğini sağlamaktır. Üçüncüsü ise çalışmalardan elde edilen bilgilerin materyal haline getirilerek yatay bilgi paylaşımını sağlamaktır. JICA Japonya'nın başarılı kalkınma deneyiminden yola çıkarak özellikle gelişmekte olan ülkelerdeki bölgesel kalkınma çalışmalarına destek vermektedir. JICA, dört ana tema ve yirmi alt temadan oluşan başlıklar altında bölgelerin sorunlarına yönelik projeler üretmekte veya bölgesel kalkınma planlarını yapma konusunda destek olmaktadır JICA, bölgesel kalkınmaya ilişkin beş yaklaşım geliştirmiştir. İlki orta ve uzun vadeli kalkınma vizyonu veya büyüme senaryosuna dayalı bölgesel kalkınmadır. İkincisi bölgesel kalkınmanın sağlanmasında yatırım teşvikinin önemi üzerine geliştirilen projelerdir. Üçüncüsü sosyal altyapı da dahil olmak üzere kapsayıcı ve etkin altyapı geliştirme planları ile bölgesel kalkınmayı sağlamaktır. Dördüncü kalkınma anlayışı ise bölgesel ekonomik ve sosyal bağların güçlendirilmesi ve bölgesel eşitsizliklerin azaltılmasıyla ilişkilidir. Sonuncusu, bölgesel kalkınmanın gerçekleşebilmesi için kurumsal gelişim ve kapasite gelişiminin önemi üzerine bir yaklaşımdır. JICA'nın destek olduğu kalkınma çalışmaları, destek verilen ülkelerdeki kamu kuruluşlarının isteği üzerine sosyo-ekonomik kalkınmaya katkı sağlaması planlanan kamu projesinin ilgili kuruluşla beraber "Master Plan", "Survey", veya "Fizibilite Çalışmaları" şeklinde hazırlanan faaliyetlerdir. Planlanan çalışma, ilgili kuruluş tarafından yürütülür. JICA Türkiye'de kırka yakın çalışma hazırlamıştır. Çalışmalar daha çok doğal kaynakların araştırılması, afet, tarım, çevre ve enerji üzerinedir. JICA'nın Türkiye ile iş birliği genel hatlarıyla ele alındığında altı başlık öne çıkmaktadır. Bunlar; teknik iş birliği projeleri, bireysel uzman desteği, eğitim programları, kalkınma çalışmaları, kıdemli gönüllü programı ve gençlik davet programıdır. Bu çalışma, bölgesel kalkınma üzerine odaklandığı için JICA'nın Türkiye ile kalkınma çalışmaları ele alınacaktır. Kalkınma çalışmaları başlığı altında toplam

beş çalışma yer almaktadır. Bunlar; “Doğu Karadeniz Bölgesel Gelişme Planı (DOKAP), Türkiye Cumhuriyeti İstanbul İli Sismik Mikro-Bölgeleme Dahil Afet Önleme Azaltma Temel Planı Çalışması, Çoruh Nehri Katılımcı Havza Rehabilitasyonu Master Plan Çalışması, Hopa Bölgesinde Maden Arama Çalışmaları, Doğu Karadeniz Bölgesinde Turizmin Geliştirilmesine Yönelik Kalkınma Çalışması” şeklinde sıralanabilir.

Çalışmanın amacı, JICA’nın Türkiye ile iş birliğinde öne çıkan kalkınmaya ilişkin çalışmalarını ele alıp Türkiye’de bölgesel kalkınma üzerine etkilerini değerlendirmektir. Çalışma kapsamında “JICA’nın Türkiye’deki kalkınmaya yönelik faaliyetleri başarılı olmuş mudur?” sorusuna yanıt aranacaktır. Çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmaktadır, bu doğrultuda mevzuat, kurum ve kuruluşların raporları, internet siteleri ve diğer ikincil belgeler üzerinden doküman analizi yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Bölgesel Kalkınma, JICA, İş Birliği, Türkiye

EVALUATION OF THE ACTIVITIES OF JAPAN INTERNATIONAL COOPERATION AGENCY IN TÜRKİYE WITHIN THE FRAMEWORK OF REGIONAL DEVELOPMENT

Abstract

Interregional differences have always been an area that countries have struggled to resolve from past to present. The understanding of regional development and the plans emerging in this direction are also seen as the solution to this problem. For this purpose, different methods and tools have been developed all over the world. In Türkiye, with the transition to a planned economy in the 1960s, regional development became an increasingly important issue. Regional development agencies were established in the 1990s with the influence of the European Union. The Japan International Cooperation Agency (JICA) helps regional development, especially of developing countries. JICA cooperates with Türkiye on different issues, has five prominent projects for regional development. These are; Eastern Black Sea Regional Development Plan (DOKAP), Republic of Türkiye Istanbul Province Disaster Prevention and Reduction Basic Plan Study Including Seismic Micro-zonation, Çoruh River Participatory Basin Rehabilitation Master Plan Study, Mineral Exploration Studies in the Hopa Region, Study for the Development of Tourism in the Eastern Black Sea Region.

The aim of the study is to discuss JICA's development studies with Türkiye, and to evaluate their effects on regional development. Within the scope of the study, the answer to the question "Have JICA's development activities in Türkiye been successful?" will be sought. Qualitative research method is used in the study, and in this direction, document analysis will be made through legislation, reports of institutions and organizations, websites and other secondary documents.

Keywords: Regional Development, JICA, Cooperation, Türkiye

FRANSA'DA KAMU HİZMETLERİNDE YAPAY ZEKÂ KULLANIMI ÜZERİNE HUKUKİ TARTIŞMALAR

Temel MERİ¹

Özet

Yapay zekâ, teknolojik ilerlemeye bağlı olarak günlük hayatta ve özel sektörde geniş bir kullanım alanına sahip olmaktadır. Kamu hizmetleri alanında da buna benzer bir eğilim vazgeçilmez olarak tartışılmakta ve bu teknolojik gelişme, eşi benzeri olmayan bir devrim şeklinde nitelenmektedir. Kamu hizmetlerinde yapay zekâ kullanımına izin verilmesi gündemi, siyasi ve idari karar alıcılar nezdinde daha fazla yer edinmektedir. Bu yeni teknolojinin kamu yönetimine dâhil edilmesinde talepkâr bir tavır takınılmaktadır. Hizmet kullanımını en uygun şekilde “rasyonelleştirilebilir, tahmin edilebilir, öngörebilir” kılma bahsi ve “yönetim aygıtının hızlı işlemesi” gibi gerekçeler, “bürokratik makineyi” yeni bir teknolojinin imkânlarıyla karşı karşıya bırakmaktadır. Özellikle bürokratik yükü azaltarak daha kaliteli ve hızlı hizmet sunma imkânının, yönetilenlerin ihtiyaçlarını daha iyi karşılayacağı iddia edilmektedir.

Bu çalışmanın amacı, Fransız kamu yönetiminde yapay zekâ kullanımının artma eğilimine bağlı olarak gelişen yeni kamu hizmeti anlayışını ve bu anlayış karşısında hukuki düzenlemelerin çerçevesini incelemektir. İdare hukukunun öncüsü olan Fransa’da, kamu hizmetlerinde yaşanan bu gelişmenin hukuki düzenlemeler kapsamında etkisi şu an için tartışma boyutundadır. Bu tartışmaya hukuk alanında en büyük katkı Fransız Danıştay’ının (*Conseil d’État*) 31.03.2022 tarihinde yayınladığı öneri raporunda yer almaktadır. Hükümetin talebi üzerine yapay zekânın kamusal alanda kullanılması sorununu ele alan raporun genel ruhu, kamusal faaliyet alanında açabileceği fırsatlar üzerinde yoğunlaşmakta ve buna uygun bir yasal çerçevenin oluşturulması gerekliliğini taşımaktadır.

Açıkçası kamu hizmet alanının tamamı bu teknolojinin etkilerine maruz kalacaktır. Fransa’da hâlihazırda yapay zekâ ister Devlet, ister sosyal güvenlik ve sosyal yardım kuruluşları, ister yerel yönetim düzeyinde olsun; kentsel alan hizmetleri, vergi kaçakçılığıyla mücadele gibi çeşitli hizmet alanlarında pilot ve deneysel aşamada kullanılmaktadır. Bu bağlamda hükümet düzeyinde kamu yönetiminin yapay zekâ ile uyumlu hale getirilerek işlevsel kılınması amacıyla bakanlıklar arası çalışmalar ve direktiflere daha sık rastlanılmaktadır. Son olarak en detaylı çalışma, Ekim 2023-Aralık 2023 dönemi içerisinde “kamu hizmetleri için üretken yapay zekâ

¹ Dr., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü; temel.meri@hbv.edu.tr; ORCID No: 0000-0002-0314-0784.

strateji planı” kapsamında yapılan iki aylık pilot denemedir. Fransa'nın en büyük işvereni olan kamu sektöründe yapay zekâ kullanımının somut sonuçlarını ölçmeyi amaçlayan pilot deneme, 1000 gönüllü kamu personelinin katılımıyla çevrimiçi verilen hizmetlerde üretken yapay zekâ teknolojisinin araçlarını denetimli olarak uygulamayı amaçlamıştır. 2 aylık denemenin ardından ilk sonuçlar, kamu hizmetlerinde üretken yapay zekâ denemelerinin ilgili kamu personeli ve idareleri açısından faydalı ve yardımcı bulunduğunu; kullanıcıların da aldıkları hizmetten memnun olduklarını ortaya koymuştur. Bu ilk denemelerin sonuçları “Kamu Hizmetleri+ (*Services publics+*)” programı çerçevesinde, Devletin dijital dönüşümü kapsamında olumlu gelişmeler olarak değerlendirilmiştir. Buna rağmen, neoliberalizm ve küreselleşmenin etkisi altında “sürekli bir tamamlanamayan reform sürecinde” olan Fransız Kamu Yönetimi açısından bu ilk verilerin tatmin edici olduğunu iddia etmek çok erken olacaktır.

Fransız Danıştay'ı ise ilgili raporunda, “güvenilir kamusal yapay zekânın” geliştirilmesi lehine bir idari doktrin çağrısında bulunmakta ve yasal çerçevenin bu doğrultuda gevşetilmesi ve esnekleşmesini önermektedir. Bu doktrinin yedi ilkeye dayanması gerektiğini vurgulamaktadır. Bu ilkeler şöyle sıralanır: insanın önceliği, performans, eşitlik, ayrımcılık yapmama, şeffaflık, güvenlik (siber güvenlik), çevresel sürdürülebilirlik, stratejik özerklik. Raporda, doktrinin uygulanması için çeşitli kamu idareleri arasında veri paylaşımı ve şeffaflık kültürünün geliştirilmesi gerekliliğinin altı çizilmektedir.

Başka bir Fransız kamu kurumu olan Ulusal İnsan Hakları Danışma Komisyonu (CNCDH) ise kamu hizmetlerinde yapay zekâ kullanımı konusunda çekincelerini dile getirmekte ve yasal çerçevenin temel hakları ve özgürlükleri garanti altına alması gerektiğine dikkati çekmektedir. Özellikle insan onuruna saygı, özel hayata saygı ve kişisel verilerin korunması, eşitlik ve ayrımcılık yapmama, adalete erişim ve sosyal haklara erişim hakları öncelikli olarak nitelendirilmektedir. Komisyon, yapay zekânın kullanım alanlarında temel hakların korunmasına yönelik en büyük riskleri şöyle sıralamaktadır:

- İnsanların algılayamadığı, bilinçaltı bileşenlere dayalı veya çocukların ve savunmasız kişilerin yaşları ve/ya fiziksel ve/ya zihinsel engellerinden yararlanan sistemlerin kullanılması;
- Kamu otoriteleri tarafından insanları sosyal davranışlarına veya kişisel özelliklerine göre değerlendirmeyi içeren sosyal puanlama;
- Kamusal alanda baskıcı amaçlarla eş zamanlı uzaktan biyometrik tanımlama sistemlerinin (yüz, parmak izi, sesin, vb. tanınması) kullanılması.

Nihayet Aralık 2023'te Avrupa Birliği, dünyada ilk kez yapay zekâ kullanımına ilişkin genel çerçeveyi belirleyici bir yasal düzenlemeyi hayata geçirmiştir. Görüldüğü gibi kamu hizmetlerinde yapay zekâ kullanımı genel itibarıyla hizmetlerin kamu yararı ve kamu çıkarı ilkelerine uygunluğu sorununun yanı sıra, temel hak ve özgürlüklere zarar verme tehditlerini de içermektedir.

Bu çalışma iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, Fransız kamu yönetiminde yapay zekânın uygulama alanları ve ilgili stratejik planların çerçevesi çizilecektir. Uygulama alanları kısıtlı iken, stratejik plan kapsamında yapılan çalışmalar zengin bir içerik sunmakta ve tartışmanın boyutunu genişletmektedir. Bu bağlamda hayata geçirilen pilot deneme projelerinin genel anlamda çıktıları değerlendirilecektir. Fransız kamu yönetiminde yapay zekânın kullanımı öncelikle kamu hizmetleri açısından ele alınmaktadır. İkinci bölümde ise hukuki tartışmanın ana temaları üzerinde durulmaktadır. Fransız Danıştayının konu hakkındaki 2022 Raporu, yapay zekânın kullanım alanının genişlemesi için yeni bir kamu yönetimi doktrini ihtiyacını dile getirmekte ve esnek yapıda bir yasal çerçevenin gerekliliği vurgulanmaktadır. Bu görüşlere karşın insan hakları alanında başat tehditler farklı kurumların temel savını oluşturmaktadır. Avrupa Birliği düzeyinde tehditleri göz önüne alan ilk yasal bağlayıcı düzenleme yapay zekânın farklı kullanım alanlarındaki geleceğine ilişkin önemli bir eşik niteliğindedir.

Çalışma, politika belirleyici resmi kurum belgelerini betimleyici ve yorumlayıcı yöntemle incelemektedir. Çalışmanın iddiası kamu hizmetlerinde yapay zekâ kullanımının siyasi ve idari karar vericilerce kamu yönetiminin değişen yapısı içinde olumlu bir şekilde alınıldığıdır. Buna karşın hukuki alandaki tartışma, fırsat ve tehdit boyutlarını içererek bu yeni teknolojik araçların gelecekte ne ölçüde kullanılacağına sınırlarını çizmeye çalışmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yapay Zekâ, Kamu Hizmetleri, Fransa, Kamu Yönetimi+, Fransız Danıştayı.

LEGAL DISCUSSIONS ON THE USE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN FRENCH PUBLIC SERVICES

Abstract

Artificial intelligence has a wide range of uses in daily life and the private sector, depending on technological progress. A similar trend is discussed as indispensable in the field of public services. This study aims to examine the new understanding of public service that has developed due to the increasing trend of the use of artificial intelligence in French public administration. The crucial contribution to this discussion has been made in the recommendation report published by the French Council of State on 31.03.2022. The general spirit of the report focuses on the opportunities it can open in the field of public activity. In December 2023, the European Union implemented a legal regulation that determines the general framework for artificial intelligence for the first time.

As it can be seen, the use of artificial intelligence in public services involves threats of harm to fundamental rights and freedoms, as well as the problem of compliance of services with public interest and public interest principles. This study consists of two parts. In the first part, the application areas of artificial intelligence in French public administration and the framework of the relevant strategic plans will

be drawn. The second part focuses on the main themes of the legal debate. The study examines policy-making official institution documents with a descriptive and interpretive method. The study claims to reveal the dimensions of the legal debate caused using newly developing artificial intelligence in public services in France.

Keywords: Artificial Intelligence, Public Services, France, Public Administration+, French Council of State.

KAMU GÜVENLİĞİ ARACI OLARAK PROAKTİF KARŞI İSTİHBARAT: MUTENİ OPERASYONU

Timuçin KODAMAN¹, Hasan Mesut ÖNDER²

Özet

Güvenlik, referans nesnesine (devlet, birey, toplum) karşı bir tehdidin olmaması şeklinde tanımlandığı gibi, referans nesnesinin de bir tehdidin hissine sahip olmaması şeklinde değerlendirilmektedir. Bu bakımdan güvenliğin temel belirleyicisinin tehdit ve tehdiye yönelik bir korkunun olmamasıdır. Kamu güvenliği, hükümetlerin yönettiği ülkenin vatandaşlarının, kurumların güvenliğini, işleyişini ve refahını sağlama fonksiyonu olarak adlandırılabilir. Tam bu noktada istihbarat örgütlerinin kamu güvenliğini sağlama konusunda önemli işlevleri bulunmaktadır. İstihbaratın espionaj ve karşı istihbarat olmak üzere iki temel sütuna dayanmaktadır. Karşı istihbarat, istihbarat servislerinin kolluğa tanınan yetkileri kullandığı polisiye yönü ağır basan bir alanı olduğu bilinmektedir. Bu bakımdan kamu güvenliğinin sağlanmasında karşı istihbaratın önemli rolü olduğu söylenebilir. Ancak, karşı istihbarat literatürü dikkate alındığında karşı istihbaratın, karşı casusluğu, devlet sırlarının ve stratejik teslislerin korunmasına kadar birçok alanı içerdiği söylenebilir. Karşı istihbaratın, bu geniş alandaki işlevinin tasnif edilebilmesi için risk ve tehdit kavramlarının esas alınması gerektiği düşünülmektedir. İstihbari açıdan risk, tehdit bileşenleri olan niyet, kapasite ve fırsat çarpanı bir arada bulunmayan her hedef, risk kategorisi altında değerlendirilebilir. İstihbari açıdan tehdit ise zarar vermeye niyeti, kapasitesi ve fırsatı olan bir hedefin, zarar verme sürecini ve düzeyini içermektedir. Bu bakımdan risk oluşturan bir hedef ile ilgili yapılan bütün karşı istihbarat faaliyetleri proaktif karşı istihbarat, somut tehdit oluşturup zarar vermeye başlayan bir hedefe yönelik yapılan karşı istihbarat faaliyetleri ise reaktif karşı istihbarat olarak tanımlanabilir.

Güvenlik kavramı dikkate alındığında, bir tehdittin oluşmasının engellenmesi ve tehdiye karşı bir korku hissinin olmaması için risklerin, tehdit haline gelmeden bertaraf edilmesi gerektiği söylenebilir. Bu minvalde bakıldığında kamu güvenliğinin tesis edilmesinde proaktif karşı istihbaratın önemli bir araç olduğu söylenebilir. Hedefler zarar vermeye başladıktan sonra yapılan bütün karşı istihbarat faaliyetlerinin reaktif karşı istihbarat olduğu ve bu durumunda güvenlik sağlama olmadığı,

¹ Prof. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü Öğretim Üyesi, Email: timucinkodaman@sdu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-5559-983X.

² Dr., Bağımsız Araştırmacı Email: hasanmesutonder@gmail.com, ORCID: 0000-0002-0175-634X.

tespit edilen suçun egemen bir devlet tarafından cezalandırılması olduğu söylenebilir.

Muteni operasyonu, 2021 yılında Milli İstihbarat Teşkilatının, MOSSAD'ın 15 kişilik mimleyici şebekesini çökerttiği faaliyetin adıdır. Bu operasyonda, Hamas hedeflerinin angaje edilmesi için biyografik bilgi toplayan ve uygun hedefleri mimleyen 15 kişilik Arap uyruklu şahıslar tutuklanmıştır. Bu 15 kişilik şebekenin, MOSSAD'ın Hamas ile ilgili ihtiyaç duyduğu bilgilerin sağlanmasında önemli bir katkı sağladıkları söylenemez. İstihbari faaliyetler dikkate alındığında, mimleyici şebekenin organize edilmesinin temel amacı hedef yapı içerisinde yer alan veya hedefe sızabilmesi muhtemel faaliyet elemanlarının kazanılmasıdır. Muteni operasyonu, MOSSAD Hamas hedeflerine sızmadan, daha hazırlık aşamasında iken faaliyetinin MİT tarafından çökertildiğini göstermektedir. Bu çalışma, kamu güvenliğinin sağlanmasında proaktif karşı istihbaratın nasıl bir rolü olduğu ana sorusu üzerine odaklanmakta ve bu ilişki MİT'in MOSSAD'a 2021 yılında düzenlediği Muteyni operasyonu özelinde test edilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kamu Güvenliği, Proaktif Karşı İstihbarat, Muteni Operasyonu, MİT, MOSSAD

PROACTIVE COUNTERINTELLIGENCE AS A PUBLIC SECURITY TOOL: OPERATION MUTENI

Abstract

Security is defined as the absence of a threat to the object of reference (state, individual, society), as well as the absence of a sense of threat to the object of reference. In this respect, the main determinant of security is the absence of threat and fear of threat. Public security can be defined as the function of governments to ensure the security, functioning and welfare of the citizens, institutions and institutions of the country they govern. At this point, intelligence organizations have important functions in ensuring public security. Intelligence is based on two pillars: espionage and counterintelligence. Counterintelligence is known to be a field with a predominantly policing aspect in which intelligence services use the powers granted to law enforcement. In this respect, it can be said that counterintelligence has an important role in ensuring public security. However, when the counterintelligence literature is taken into consideration, it can be said that counterintelligence covers many areas, from counterespionage to the protection of state secrets and strategic installations. In order to classify the functions of counterintelligence in this broad field, it is thought that the concepts of risk and threat should be taken as a basis. From an intelligence perspective, any target that does not have the intention, capacity and opportunity multiplier, which are the components of risk and threat, can be evaluated under the risk category. In intelligence terms, threat, on the other hand, includes the process and level of harm caused by a target that has the intention, capacity and opportunity to cause harm. In this respect, all counterintelligence acti-

vities conducted against a target that poses a risk can be defined as proactive counterintelligence, while counterintelligence activities conducted against a target that poses a concrete threat and starts to cause harm can be defined as reactive counterintelligence.

Considering the concept of security, it can be said that risks should be eliminated before they become threats in order to prevent a threat from occurring and to prevent a sense of fear against the threat. In this respect, it can be said that proactive counterintelligence is an important tool in establishing public security. It can be said that all counterintelligence activities carried out after the targets start to cause harm are reactive counterintelligence and in this case, it is not providing security, but punishing the detected crime by a sovereign state.

Operation Muteni is the name of the operation in 2021, in which the National Intelligence Organization broke up a 15-person Mossad marker network. In this operation, 15 Arab nationals were arrested for collecting biographical information to engage Hamas targets and mime appropriate targets. It cannot be said that this network of 15 individuals made a significant contribution to providing the Mossad with the information it needed on Hamas. Considering the intelligence activities, the main purpose of organizing the marker network was to recruit operatives within the target structure or those who might infiltrate the target. The Muteni operation shows that before Mossad infiltrated Hamas targets, its activities were disrupted by MİT while they were still in the preparation phase. This study focuses on the main question of the role of proactive counterintelligence in ensuring public security and tests this relationship in the case of the Muteyni operation organized by MİT against MOSSAD in 2021.

Keywords: Public Security, Proactive Counterintelligence, Operation Muteni, MİT, MOSSAD

SİYASİ ELİTLERİN GÖZÜNDEN TÜRKİYE’DE PRATİK PARTİ SİYASETİ: İHSAN ARSLAN HATIRATI ÜZERİNDEN MERKEZ SİYASETİN TEMEL YÖNELİMLERİ ÜZERİNE BAZI GÖZLEMLER

Toygar Sinan BAYKAN¹

Özet

Bu tebliğ, 2002-2011 yılları arasında Adalet ve Kalkınma Partisi’nde milletvekilliği yapmış ve bundan önce de Türkiye’de İslamcı siyaset içinde uzun bir deneyimi olan İhsan Arslan’ın yakın tarihte yayınladığı kapsamlı hatıratı üzerinden Türkiye’de çağdaş parti siyasetinin bazı temel eğilimlerine işaret etmeyi amaçlamaktadır. Arslan’ın doğumundan hatıratın yayınlandığı süreye kadar geçen uzun bir zaman dilimini kapsayan kitabı Türkiye’de parti siyasetinin üzerine kurulu olduğu (etnik, sınıfsal, dinsel, mezhepsel, kültürel vb.) sosyal bölünmeleri olduğu kadar radikal İslami hareketlerin “normalleşmesini” ve daha sonra da Türkiye’nin parti sisteminin merkezinde bulunan siyasal güçlerin temel uygulamalarına nasıl ayak uydurduğunu göstermesi bakımından da önemli bir belge niteliğindedir. Pek varlıklı olmayan ancak belirli düzeyde bir sosyal sermayesi olan (Arslan’ın babası hem büyük bir aşiretin mensubudur hem de yaşadıkları yoksul köyün Türkçe bilen muhtarı ve imamıdır) dindar bir Kürt ailesinin pek çok çocuğundan biri olarak dünyaya gelen Arslan eğitim almak için erken yaşta ailesinin yanından ayrılmış, yüksek öğrenimini aynı zamanda da çalıştığı Ankara’da tamamlamıştır. Ankara’daki yılları Arslan’ın İslamcı çevreler içindeki siyasi sosyalizasyonunun güçlü bir biçimde gerçekleştiği yıllar olmuştur. Bu yıllarda Arslan şiddet de içeren siyasal aktivizm sonucu hapis yatmıştır.

Arslan ayrıca Ankara’daki yıllarında kentli seküler seçkinlerin ve üst orta sınıfların yoksul mütedeyyin kesimlere yönelik mütehakkim bakışlarını da bizzat tecrübe etmiş ve bu süreçte özellikle ileride Adalet ve Kalkınma Partisi seçkinlerine dönüşecek olan İslamcı siyasal elitlerin sahip oldukları bir tür “popülist hassasiyeti” çok erken dönemlerden itibaren geliştirmeye başlamıştır. Arslanların Ankara’daki ilk evlerinin İhsan Arslan’ın kendi inşa ettiği bir gecekondu olması da bu açıdan manidardır. Arslan karıştığı bir siyasal şiddet eylemi sonucu girdiği hapisten çıktıktan sonra da radikal İslamcı kimliğini yitirmemiş ve Libya ve İran’daki İslami yönelimleri olan yeni rejimleri bizzat devrim sonrası süreçlerde buralarda bulunarak

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Kırklareli Üniversitesi, İİBF, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, tbaykan@klu.edu.tr

destekleme ve gözlemleme fırsatı bulmuştur. Bu deneyimlerin başarısızlıkları ve çıkmazları, Arslan'ın aktardığına bakılacak olursa, kendisinin tepeden inmece ve otoriter İslamcı siyasi konumlardan uzaklaşmasında etkili olmuştur. Hapis sürecinden sonra Arslan'ın ticari faaliyetleri hızlanmış, özellikle 1980'lerdeki genel liberalleşme süreçleri bağlamında yurtdışıyla olan ticari ilişkileri Arslan ailesini hızla Ankara'da ve Diyarbakır'da mukim muhkem bir "eşraf-hami" ailesine dönüştürmüştür. Bu süreçte Arslan mütedeyyin bir yönelimi olan sivil toplum faaliyetlerini sürdürmeye devam etmiş ve 2000'lerin başında Tayyip Erdoğan'a en yakın kimselerden biri olarak Adalet ve Kalkınma Partisi'nin kuruluş süreçlerinde önemli roller oynamıştır. Arslan'ın hatıratında Adalet ve Kalkınma Partisi milletvekiyiken gözlemlediklerine dayanarak parti içi hiyerarşiler ve son derece katı merkezîyetçilik ve lider egemenliği hususunda anlattıkları bugün Türkiye'de siyasal partilerin ve özel olarak da Adalet ve Kalkınma Partisinin örgütsel işleyişi konusunda bildiklerimizle büyük oranda örtüşmektedir.

Arslan'ın hatıratı bir taraftan Türkiye'de siyasal seçkinlerin sosyo-ekonomik konumlarına (ekonomik olarak varlıklı ve kişisel kaynaklarını patronaj için kullanabilecek kimseler) ilişkin spesifik bir örüntüye işaret ederken diğer taraftan da siyasal parti faaliyeti içinde seçmenlerle bağ kurmak açısından ideolojik, programatik ve klientelistik uygulamaların eşzamanlılığına ve nasıl iç içe geçtiğine de tanıklık etmektedir. Her ne kadar Arslan ilk bakışta sağ-muhafazakâr siyaset içinde uzun İslamcı geçmişi boyunca edindiği "siyasal sermaye" sayesinde yükselmiş bir figür gibi görünse de hatıratı boyunca bu yükselişe eşlik eden ekonomik imkanlarının genişlemesi gerçeği de göz ardı edilemez. Bu yönüyle Arslan, Türkiye'de siyasal seçkinlerin büyük çoğunluğunun paylaştığı ve kimisi daha geleneksel kaynaklara dayanan (büyük toprak sahipliği, aile itibarı vb.) kimisi de -Arslan örneğinde görülebileceği gibi- kapitalistleşme ve liberalleşme süreçlerinde edinilen bir "yeni adam" konumu vesilesiyle erişilen belirli bir seçkin-eşraf tabakasının mensubu olma karakterini göstermektedir. Yalnızca Arslan'ın sosyo-ekonomik profili değil bu zenginliği ile oluşturmaya gayret ettiği geniş bir himaye-yardım-ihsan ağı da Arslan'ın, pek çok diğer ulusal ve yerel siyasal seçkinde görüldüğü üzere, Türkiye'nin siyasal elitlerinin oynadıkları/oynamak durumunda kaldıkları "hami" rolüne kanıt teşkil etmektedir. Zira Arslan'ın parlamenter olarak mecliste bulunduğu dönemlerdeki tecrübesi de Türkiye'de siyasal seçkinlerin kaçınmadıkları yaygın maddi talepleri ve ayrıcalık isteklerini gözler önüne sermektedir. Her ne kadar Arslan bu talepler karşısında çok katı bir tutum aldığına işaret etse de Arslan ve benzeri siyasal seçkinlerin ekonomik güçlerini siyasal sermayeye çevirmek için bir "güç tabanı" yaratmak üzere kullandıklarını düşünmek yersiz olmayacaktır. Ayrıca Arslan'dan bağımsız olarak pek çok başka örnekte siyasi gücü oluşturan ekonomik ve sosyal kaynakların kendileri de bu siyasal güç tarafından tahkim edilmekte ve genişletilmekte, böylelikle bir tür genel "güç/refah çevrimi/dairesi" yaratmaktadır.

Türkiye'de parti siyaseti üzerine daha genel literatür içine oturtulduğunda Arslan'ın hatıratı üzerine bu inceleme bize bir kez daha Türkiye siyasetine yalnızca

ideolojik ayırım ve çatışmalar perspektifinden bakmanın ne kadar yetersiz olduğunu göstermektedir. Türkiye siyasetinin seçkinler düzeyindeki pratik, enformel ve operasyonel dinamiklerini kavrayabilmek için araştırmacıların siyasal seçkinlerin resmi kamusal açıklamalarını olduğu kadar gündeliklerine ilişkin bilgiler de içeren geride bıraktıkları görece daha kapsamlı ve içten kanıtları da ele almaları zaruridir. Hatıratlar kimi yönleriyle tam da bu tip kanıtlar teşkil etmektedirler. Ne var ki hatıratların bu hatıratları kaleme alan kişilerin bütün pratiklerinin şüpheye yer veremeyen izahları ve aktarımları olarak görülmesi de kuşkusuz son derece hatalı olacaktır. Dolayısıyla tebliğ, İhsan Arslan hatıratının pratik parti siyasetine ilişkin sunduğu içeriğin bir takdiminin yanı sıra genel olarak hatıratların siyasal parti araştırmalarındaki kullanımlarına ilişkin yöntemsel bir tartışmayı da içermekte ve Türkiye’de çağdaş parti siyasetinin araştırılmasında hatıratların potansiyelleri ve sınırlılıkları üzerine bazı ilk teşhisler de içermektedir.

Anahtar kelimeler: Parti siyaseti, normalleşme, popülizm, patronaj, İslamcılık.

PRACTICAL PARTY POLITICS IN TURKEY IN THE EYES OF POLITICAL ELITES: SOME OBSERVATIONS ON THE BASIC TENDENCIES OF MAINSTREAM PARTY POLITICS THROUGH THE MEMOIRS OF İHSAN ARSLAN

Abstract

This paper aims to point out some of the basic tendencies of contemporary party politics in Turkey through the recently published comprehensive memoirs of İhsan Arslan, who was a member of parliament from the Justice and Development Party between 2002 and 2011 and who also had a long experience in Islamist politics in Turkey before his time in the parliament. Covering a long period from Arslan's birth to the time when the memoir was published, his book covers the social divisions (ethnic, class-based, religious, sectarian, cultural etc.) on which party politics in Turkey is based as well as the "normalization" of radical Islamic movements. It is also an important document in terms of showing how this "normalized" parties kept up with the basic practices of the political forces at the center in the Turkish party system. While Arslan's memoirs, on the one hand, point to a specific pattern regarding the socio-economic position of the political elites in Turkey (those who are economically wealthy and can use their personal resources for patronage), on the other hand, it also highlights the simultaneous use and intermingling of ideological, programmatic and clientelistic practices in terms of establishing linkages with voters in Turkish party politics. In addition to presenting the content of İhsan Arslan's memoirs regarding practical party politics, the paper also includes a methodological discussion on the use of memoirs in political party research in general and some initial remarks on the potentials and limitations of memoirs in researching contemporary party politics in Turkey.

Keywords: Party politics, normalization, populism, patronage, Islamism.

YENİ MEDYA VE DİJİTAL ORTAMDA YAŞAMAK

Tuba AYDOĞDU¹, B. Sina GÜNEŞ²

Özet

İnsanlık tarihi daha önce yaşanmamış bir bilimsel ve teknolojik gelişim çağı içinden geçmektedir. 1900'lerin ikinci çeyreğinde başlayan süreç 1970'lerden sonra ciddi bir şekilde hızlanmış ve sadece üretim ilişkilerini değil sosyal yaşamı da değiştirmeye başlamıştır. Üretim ilişkilerinin değişmesi üzerinden başlayan bir sürecin toplumsal yaşamı etkilemesi kaçınılmazdır. Zira insanlık tarihinin dönerselliği ve/veya kategorizasyonu üretim biçimi, üretim araçları ve üretim ilişkileri üzerinden şekillenmiştir. Söz gelimi insanların doğaya bağılıklarının görece azaldığı, doğa üzerinde değiştirme ve dönüştürme kabiliyeti kazanmaya başladığı ve bunun seçici bir üretim ile yapmayı öğrendiği dönem aynı zamanda tarım toplumu olarak tanımlanmaktadır. Tarıma geçiş bir yandan üretim biçimini ve üretim araçlarını değiştirirken öte yandan toprağa bağımlılığın oluşmasına ve göçebe topluluktan yerleşim yaşama ve toplumsallaşmaya geçişi zorunlu kılmıştır. Toplumsal yaşama geçiş insanların birlikte yaşamaları için yeni ilişkiler yaratmasını zorunlu kılmıştır. Dolayısıyla üretim biçimi ve üretim araçlarındaki değişim üretim ilişkilerini de değiştirmiştir.

1900'lerin son çeyreğinde özellikle teknolojik alanda elde edilen gelişmenin topluma yansması üzerinde bir görüş birliği olmamasına karşın toplumsal yapıyı değiştirdiği konusunda bir görüş birliğinden söz etmek mümkündür. Bu değişimi öncüllerinden farklı kılan birçok özellik yanında en belirgin özelliği hem toplum(lar) tarafından görece hızla kabul görmesi hem de farklı toplumların aynı özellikler üzerinden birbiri ile çok hızlı şekilde iletişim kurmalarını sağlamasıdır. Bu gelişim ile ilk defa mekânsal yakınlık iletişim için birincil özellik olmaktan çıkmıştır. Chayko'nun (2018: 1) da belirttiği üzere insanlık tarihinin hiçbir döneminde bu kadar çok insan topluluğu bu kadar çok yönden birbiri ile bağlanamamıştır. Yine de bu bütün insanlığın birbiri ile düzenli ve sağlıklı şekilde bağlantı kurduğu, iletişime geçtiği anlamına gelememelidir. Söz konusu teknik bilgiye olduğu kadar bu bilginin ürünü olan araçlara ulaşımın da bütün toplumlar için geçerli olmadığı açıktır. Örneğin, bu iletişim ve bağlantı için gerekli olan internet, dijital medya ve sosyal medya, cep telefonu gibi teknolojik aletlerin kullanımı son çeyrek asırda ciddi şekilde artmış olmakla beraber herkes tarafından eşit oranda ulaşılamadığı ve herkes tarafından eşit orada kullanılamadığı bilinmektedir. Bunun yanında Güney Asya'nın bir bölümü ve Sahara Afrika'sının alt kısmı gibi bölgelerde internete,

¹ Anadolu Üniversitesi, Sosyoloji ABD, Yüksek Lisans

² Dr. Öğr. Üyesi, Işık Üniversitesi İİSBF, b.sina.gunes@gmail.com

bilgisayara ve hatta elektriğe ulaşabilme oranı bile ciddi anlamda düşüktür. Dolayısıyla söz konusu bağılılığın (Chayko'nun ifadesi ile süper bağılantılılığın) herkes için geçerli olduğunu söylemek zordur. Yine de dijital gelişim ve bunun yarattığı yeni bir yaşam biçiminin olduğunu kabul etmek ve bunun irdelenmesi gerekmektedir.

Dijital yaşamın iş hayatı ve sosyal yaşam üzerinde etkilerinin irdeleneceği bu çalışma temel argümanı söz konusu değişimin başladığı ve geri alınma ihtimalinin ortaydan kalktığı yönündedir. Dolayısıyla bu noktadan sonra teknolojik gelişimle girişilecek her mücadele –bireysel tercihlerden oluşmuyorlar ise- uzun vadede yenilgiye mahkumdur. Bu nedenle teknolojik gelişimle mücadele yerine bu aracın kimler tarafından ve nasıl kullanıldığına bakmakta yarar olacağı savunulmaktadır. Bu savunu salt üretim araçlarının hâkimiyeti üzerinden değil toplumsal yaşamın oluşumu üzerinden de örneklerle açıklanmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Dijital Dönüşüm, Yeni Medya, Sosyal Medya, Dijital Ortam, Süper Bağlantılı

NEW MEDIA AND LIVING IN A DIGITAL ENVIRONMENT

Abstract

Human history is passing through an unprecedented era of scientific and technological development. The process that started in the second quarter of the 1900s accelerated significantly after the 1970s and began to change not only production relations but also social life. It is inevitable that a process that starts with the change in production relations will affect social life. This is because the periodicity and/or categorization of human history has been shaped by the mode of production, means of production and relations of production. For instance, the period in which people's dependence on nature relatively decreased and they started to gain the ability to change and transform nature and learned to do so through selective production is also defined as agricultural society. While the transition to agriculture changed the mode of production and the means of production on the one hand, it also led to the formation of dependence on land and necessitated the transition from nomadic society to settlement and socialization. The transition to socialization necessitated the creation of new relationships for people to live together. Therefore, the change in the mode of production and means of production also changed the relations of production.

In the last quarter of the 1900s, although there is no consensus on the reflection of technological developments on society, it is possible to speak of a consensus that it has changed the social structure. In addition to the many features that make this change different from its predecessors, the most prominent feature is that it is both relatively rapidly accepted by society(s) and enables different societies to communicate with each other very quickly through the same features. With this development, spatial proximity ceased to be the primary characteristic for communication

for the first time. As Chayko (2018: 1) points out, never before in human history have so many human societies been connected in so many ways. Nevertheless, this does not necessarily mean that all of humanity is connected and communicating with each other in a regular and healthy way. It is clear that access to the technical knowledge in question, as well as to the tools that are the product of this knowledge, is not available to all societies. For example, although the use of technological tools such as the internet, digital media and social media, and cell phones, which are necessary for this communication and connection, has increased significantly in the last quarter century, it is known that they are not equally accessible and used by everyone. In addition, in regions such as parts of South Asia and lower Saharan Africa, access to the internet, computers and even electricity is very low. It is therefore difficult to say that this connectedness (super-connectedness, as Chayko calls it) applies to everyone. Nevertheless, it is necessary to recognize that digital development and the new way of life it has created is happening and needs to be examined.

The main argument of this study, which will examine the effects of digital life on business and social life, is that the change in question has begun and the possibility of reversing it has disappeared. Therefore, any struggle against technological development from this point onwards is doomed to defeat in the long run, unless it consists of individual preferences. For this reason, it is argued that instead of fighting technological development, it would be useful to look at how and by whom this tool is used. This argument will be tried to be explained not only through the dominance of the means of production but also through the formation of social life.

Keywords: Digital Transformation, New Media, Social Media, Digital Environment, Superconnected

ETİK VE KAMU YÖNETİMİ

Tuba AYTan¹

Özet

Etik ve Kamu yönetimi, geçmişten günümüze var olan birbirlerini etkileyen iki farklı kavramdır. Kamu yönetimin de etiğin etkisinden önce bu kavramlar açıklanmaktadır. Bu bağlamda Kamu Yönetimi; idari bir mekanizma olarak toplumun bir bütün halinde ve uyum içerisinde ilerlerken bazı durumlar da çelişen aynı zamanda bu çelişki içerisinde devam eden kamu hizmetlerinin yürütülmesi açısından sürekli bir biçimde devam eden bir mekanizma olarak tanımlanmaktadır. Bu idari mekanizma zamanla işlevleri, yapısı ve etkisi bakımından genişleyerek büyüme eğilimi göstermekte ve uzmanlaşarak daha karmaşık bir şekle dönüşmektedir. Kısaca kamu yönetimi, bireylerden oluşan toplumun bir bütün halinde iç içe geçmiş ve çoğu kere de birbirini tutmayan, çelişen sorunları arasında işleyen kamu hizmetlerini yürüten bir idari mekanizmadır.

Etik, Yunanca bir kavram olup karakter ve davranış anlamına gelmekte ve felsefenin ahlaki değerlerini incelemektedir. Genel anlamıyla doğru-yanlış, iyi-kötü ile alakalı değerler, ilkeler ve kurallardır. Etik kavramı bireye ne yapması ya da ne yapmaması gerektiğini söyleyen bir dizi değerler bütünüdür. Bu bağlamda değerleri; ödevler, erdemler, ilkeler ve toplumun menfaat-çıkarları olarak dört ayrı grupta incelemek mümkün olmaktadır. Ödev, bireyin bulunduğu rolün karşılığının alınması durumunda ki davranışdır. Erdem, iyi bir bireyin sahip olduğu özellikleri tanımlamaktadır. İlke, davranışlara dikkat çeken ve davranışları biçimlendiren temel doğrulardır. Son olarak toplumun çıkarı ise toplumun bütününe yararına olan eylemlerdir. Bu dört ayrı grup etiğin çerçevesini belirtmektedir.

Kamu yönetimin de etiğin sağlanması açısından önemli bir konuma sahip olan kamu görevlileri, kamusal hizmet ve mal üretimini gerçekleştirmekte olup kamu yönetiminin insan unsurunu oluşturmaktadır. Davranışlarında 2 temel etken olan yasalar ve etik değerler rol oynamaktadır. Yasalar davranışlarını dışsal olarak belirlemekte ve denetlemekte, etik değerler ise davranışlarını içsel olarak yönetmekte ve denetlemektedir. Görevlendirildikleri her pozisyonda yaptıkları işi belirli ilkelere ve uymak zorunda oldukları kurallara dayanarak yapmaktadırlar. Bu kurallara çerçevesinde tarafsızlık, eşitlik, dürüstlük, sosyal adalet, saydamlık, hesap verebilirlik, çıkar çatışmalarından kaçınma gibi ilkelere dayanarak kendi kişisel menfaatleri için değil kamu yararına yönelik çalışmaktadırlar. Aynı zamanda aldıkları sorumluluklar karşısında kendisinden beklenen işleri yerine getirmesi, kendisine ve

¹ Munzur Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, tubaytan@outlook.com, 0009-0000-0665-218X

başkasına hesap verebilmesi gerekmektedir. Kamu yönetiminde etik, kamu görevlilerinin davranışlarını çevreleyen bu sorumluluk alanını oluşturmaktadır. Kamu görevlileri, kamu kaynaklarını kullanma, halk ile ilişkileri yönetme de ve politika oluşturma gibi konularda yetki kullanmak durumundadır. İşte tam bu noktada etik etkili olup, kamu gücünün yanlış kullanımını ve kamu yararının gözetilmemesi gibi olumsuz durumlarda müdahale edebilen bir mekanizma olmaktadır. Görevlilerin bu kamu hizmetlerini yerine getirirken, etik kavramının etkili olmasından dolayı halkın çıkarlarını güvence altına alıp kendilerine duyulan güveni ve verdikleri hizmet kalitesini de artırmaktadır. Bu noktada devlete ve kurumlarına karşı güven oluşturmak ve bunu da koruyabilmek kamu yönetimin de etiğin önemli bir unsuru olmaktadır.

Kamuda ki uygulamalar, teamüller ve davranışların hesap verebildiği bir temel oluşturmak işlerin doğru olarak yapıldığı ve etik dışı faaliyetler olmadığına dair sosyal sorumluluk bilincini de içermektedir. Sosyal sorumluluk kavramı, etik için topluma karşı bağlılığı, sadakati ve dürüstlüğü de gerekli kılan önemli kavramlardandır. Etik, kamu yönetiminde kurumlar da istihdamı düzenleyen mevzuatın bir parçası olarak sadece kişiler ve kurumlar açısından bireysel çıkar gözetken değil aynı zaman da bir dış mekanizma olarak da denetim sağlamaktadır.

Çalışmanın konusunu etik ve kamu yönetimi kavramları oluşturmaktadır. Bu çerçevede araştırmanın amacı, bu kavramların incelenerek kamu yönetiminde etiğin etkisi üzerinde durulmaktadır. Araştırmanın önemi etik kavramının kamu yönetiminde belirli bir ölçüde değerlendirilerek kontrol mekanizmasının sağlanmasıdır. Araştırmanın yöntemi literatür taramasına dayalı olarak yapılmaktadır. Çalışmanın sonunda 1970'lerin sonunda başlayan kamu yönetiminde ki değişim süreci, etiği yönetim biliminin temeli haline getirerek çeşitli düzenlemelere konu olmuş, resmileşmiş, yönetim sisteminin ve personel rejiminin bir parçası haline geldiği görülmektedir.

Sonuç olarak kamu yönetimin de etik, üzerinde durulması gereken önemli konulardan birisidir. Çünkü yönetimde ki başarıyı etiğe bağlamak çıkarılabilecek bir yargıdır. Söz konusu kamu yönetiminde etik dışı olumsuz faaliyetlerin olması durumunda vatandaşların devlete karşı olan güveni zedelenmektedir. Etiğin etkili olmadığı durumlar da hesap verme mekanizması işlevsiz ya da kamu da bu kültürün yerleşmemiş olması gibi etkenler söz konusudur. Bu durumda etik davranış ilkeleri ile kontrol mekanizması sağladığında bu tip durumların önüne geçilmektedir. Ayrıca geliştirilen faaliyetlerden en önemlisi 2004 yılında yürürlüğe giren 5176 sayılı Kamu Görevlileri Etik Kurulunun Kurulması ve Bazı Kanunlarda değişiklik yapılması Hakkında Kanun dur. Bu kanun kamu görevlilerinin uyması gereken hesap verebilirlik, tarafsızlık, dürüstlük, kamu yararını gözetme gibi etik davranışları içeren kurallardan oluşmaktadır. Özel bütçeli idareler, genel bütçeli idareler, kamu iktisadi teşebbüsleri, mahalli idareler ve bunların birlikleri, döner sermayeli kuruluşlar, kurum, enstitü, teşebbüs, teşekkül, fon gibi isimlerle kurulmuş olan bütün kamu kurum ve kuruluşlarında çalışan; denetim ve yönetim kurulu ile üst kurul ve

başkan üyeleri de dahil olmak üzere tüm personeli kapsamaktadır. Kurum ve kuruluşlarda etik kültürünü yerleştirmek ve geliştirmek, kamu görevlilerinin karşılaştıkları sorunlar karşısında tavsiye ve yönlendirmelerde bulunmaktadır. Bu gelişme ile alınan tedbirin kamu yönetiminde etik ilkelerin hakim bir anlayışa dönüşmesi konusunda belirleyici olacağı sonucuna varılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Etik, Kamu Yönetimi, Kamu görevlileri

ETHICS AND PUBLIC ADMINISTRATION

Abstract

Ethics and public administration are two different concepts that have existed from past to present and affect each other. Public administration, one of these concepts; It is an administrative mechanism that carries out public services that operate among the intertwined and often contradictory problems of the society as a whole, consisting of individuals. Ethics, a Greek concept, means character and behavior and examines the moral values of philosophy. In general terms, it means values, principles and rules related to right-wrong, good-bad. The concept of ethics is a set of values that tell the individual what to do or what not to do.

Public officials, who have an important position in terms of ensuring ethics in public administration, constitute the human element of public administration, and laws and ethical values play a role in their behavior. Laws determine and control their behavior externally, while ethical values manage and control their behavior internally. In every position they are assigned, they do their job based on certain principles and rules they have to comply with. Within the framework of these rules, they work for the public good based on principles such as impartiality, equality, honesty, social justice, transparency, accountability and avoiding conflicts of interest. Ethics in public administration constitutes this area of responsibility surrounding the behavior of public officials.

As a result, ethics in public administration is one of the important issues that should be emphasized. Because attributing success in management to ethics is a judgment that can be drawn. In this case, one of the activities developed is the Law No. 5176 on the Establishment of the Ethics Board for Public Servants and Amendments to Certain Laws, which came into force in 2004. This law consists of rules that include ethical behavior that public officials must comply with, such as accountability, impartiality, honesty, and caring for the public interest. It is concluded that the measure taken with this development will be decisive in transforming ethical principles into a dominant understanding in public administration.

Keywords: Ethics, Public Administration, Public officials

DİRENÇLİ KENTLER İNŞA ETMEDE SOSYAL DİRENÇLİLİK PERSPEKTİF: SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Tuna BATUHAN¹, Şuheda ALTUNOK²

Özet

Risklerle başa çıkmada ve kırılganlıkları azaltmada önemli bir kavram olarak öne çıkan dirençlilik, farklı disiplinlerde ve farklı bağlamlarda gerek akademisyenler gerekse politika yapıcılar tarafından son dönemlerde sıklıkla kullanılmaktadır. En genel ve kabul gören haliyle dirençlilik; *“Tehlikelere maruz kalan bir sistem, topluluk veya toplumun, risk yönetimi yoluyla temel yapı ve işlevlerinin korunması ve restorasyonu da dahil olmak üzere, bir tehlikenin etkilerine zamanında ve etkili bir şekilde direnme, absorbe etme, barındırma, uyum sağlama, dönüştürme ve iyileştirme yeteneği”* olarak tanımlanmaktadır (UNDRR, 2022). Dirençlilik en temelde hangi ölçekte olursa olsun değişime uyum sağlama kapasitesini ifade eder. Dirençlilik istikrarı değil adaptasyonu merkezine alan sonuç değil süreç odaklı bir yaklaşımdır. Bu yönü ile dirençlilik, *“sistemlerin ölçekler arasında nasıl davranabileceğine dair bir teori, sosyal alanlar arasında geçerli olan sistemlerin planlanmasına yönelik bir uygulama veya proaktif bir yaklaşım ve araştırmacıların bazı sistemlerin bozulmaya nasıl ve neden yanıt verebildiğini incelemelerini sağlayan analitik bir araçtır”* (Vale, 2014).

Dirençlilik; küresel, ulusal, bölgesel, hane halkı ve birey ölçeğinde ele alınabilir. Hangi ölçekte ele alınırsa alınsın diğer ölçekler ile bağlantılıdır. Çünkü bu ölçekler birbirini tamamlamaktadır. Bir ölçekteki eylem bir diğer ölçeğin faaliyetlerinden kaynaklanabilir veya bir ölçekte hissedilen sorun bir diğer ölçeği etkileyebilir. Bu sebeple bir ölçeğin ele alınarak diğer ölçeklerin dışlanması dirençliliğe zarar verecek bir yaklaşımdır. Bu çalışmada kentsel dirençlilik ele alınmıştır.

2022 yılı itibarı ile kent nüfusu dünya nüfusunun %57'sini oluşturmaktadır (World Bank Open Data, 2023). Bu anlamda kentler, ekonomik, sosyal, kurumsal ve çevresel gelişmeleri ile ülke kalkınmasının lokomotifidir. Dünya nüfusu kentsel alanlarda yoğunlaşmaya başladıkça karşılaşılan risklerde ciddi oranda bir artış olmuştur. Kentleşme ve riske maruz kalma ters orantılıdır. Kentlerdeki nüfus yoğunlaştıkça risk sayısı ve riske maruz kalan kişi sayısı artmaktadır (Brugmann, 2012). Özellikle gelişmekte olan ülkelerde plansız bir şekilde genişleyen metropoliten alanlarda yığılan nüfusun kentsel donatı ve kamu hizmetlerinden yaşadığı yoksunluk

¹ Doç. Dr., Atatürk Üniversitesi, İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi, Kamu Yönetimi, Kentleşme Ve Çevre Sorunları Anabilim Dalı, tuna.batuhan@atauni.edu.tr

² Arş. Gör., Atatürk Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi, Kamu Yönetimi, Kentleşme Ve Çevre Sorunları Anabilim Dalı, suhedaaltunok@atauni.edu.tr

doğal felaketlere ve sosyal çatışmalara karşı kırılganlığın zeminini hazırlamıştır. En kırılgan olanlar ise şüphesiz sosyo-ekonomik açıdan yoksul olanlardır. Çünkü yüksek konut maliyeti, kıt arazi gibi sebeplerle genellikle sosyo-ekonomik olarak kırılgan nüfus fiziksel ve çevresel açıdan kırılgan bölgelerde konumlanmışlardır. Bu da kentleşme süreçlerinin eleştirel bir bakış açısıyla incelenmesi gerekliliği bir kez daha ortaya çıkmıştır (Deshkar vd., 2011). Böylelikle kentlerin daha dirençli hale gelmesine yönelik yenilikçi önlemlerin hayata geçirilmesi ve kent üzerine radikal bir yeniden düşünme faaliyetin yürütülmesi önem kazanmıştır. Bu kapsamda kentsel dirençlilik, bir kentin işlevlerini sürdürmesi ve gelecekte karşılaşılabileceği şoklara vereceği tepkiyi iyileştirebilmesi amacıyla kentlerin ekonomik, sosyal, kurumsal ve çevresel boyutlarıyla şokları absorbe etme, adapte olma, dönüştürme ve bunlara hazırlanma kapasitesi olarak anlaşılabilir (OECD, 2018b).

Bu çalışmanın odağını oluşturan sosyal dirençlilik ise ekonomik, kurumsal ve çevresel dirençliliğin toplum nezdinde yankı bulmasıdır. Sosyal dirençli toplum iş birliği içinde olan, aktif hemşehrilerin varlığı ile şok ve streslerle başa çıkabilen bir toplumdur. Sosyal dirençli toplumun oluşması *“kurumların bireyleri değişimle başa çıkma ve ekonomiye tam olarak katılma konusunda güçlendirecek şekilde hizmet sunması ve kurumların kaynaklarını toplumun en kırılgan üyelerine odaklayabilmesi”* ön koşuluna bağlıdır (OECD, 2014).

Toplumun organize olabilme yeteneğini ifade eden sosyal dirençlilik, proaktif /önleyici bir bakış açısını benimsemektedir. Sosyal dirençliliğin benimsediği sistem yaklaşımı, karşılıklı bağımlılıkları kabul ederek çok paydaşlı, katılımcı bir yaklaşım sunmaktadır. Sosyal dirençlilik kavramı birbirinden izole politika, plan ve uygulamaların ortaya çıkmasını engellemeyi amaçlayan yönüyle toplumsal çalışmaları bütüncül bir bakış açısı ile değerlendirmemize olanak sağlamakta, OECD’nin “siloları yıkmak” çağrısı ile de uyumlu bir çerçeve ortaya koymaktadır (OECD, 2020; Hynes vd. 2020).

Tablo 1’de çeşitli araştırmalardaki sosyal dirençlilik göstergeleri ve Tablo 2’de OECD’nin belirlemiş olduğu sosyal dirençlilik göstergeleri gösterilmiştir. İki tablonun karşılaştırmasını yaptığımızda Tablo 1’deki göstergelerin nitel çalışmalara ve Tablo 2’deki göstergelerin nicel çalışmalara uygun olduğu görülmektedir. Bunun sebebi sosyal dirençliliğe hangi faktörlerin katkıda bulunduğu ve bunların yerelde nasıl değerlendirilip geliştirilebileceği konusunda paydaşların farklı bakış açısına sahip olması ve farklı bakış açıları arasında köprü kurma boşluğunun bulunmasıdır. Bu, sosyal dirençliliği ölçmek için kabul edilen yaygın bir yöntemin bulunmasına mani olmaktadır. Ölçme çalışmaları nitel yöntemler (metin analizi, gözlem, görüşme, saha araştırması) üzerinde ağırlık kazanmıştır. Göstergeler nicel yöntemlerle (anket) ölçülmeye çalışılsa dahi göstergelerin tutarlılığında önemli bir sınırlılık söz konusudur. Dolayısı ile katılımcı ve bütünleştirici ölçüm modellerine olan ihtiyaç devam etmektedir. Bununla birlikte mevcut literatürde görülmüştür ki süreç göstergelerinin daha zor ölçülmesi sebebi ile sosyal dirençlilik göstergeleri statik özellikler olarak algılanmaktadır. Böylelikle kolay erişilebilir kamu veri tabanlarına başvurulmakta, sosyal dirençliliğin karmaşık ve dinamik özellikleri gözardı edilmektedir.

Her düzeyde bir sosyal dirençlilik çerçevesi geliştirmek zor ve zaman alıcıdır. Kavramsal farklılıklar, keyfi tanımlamalar, metodolojik zorluklar, örneklemelerin biricikliği gibi sebeplerle diğer dirençlilik boyutlarına kıyasla çok daha yoğun kaynak taramayı gerektirir. Sosyal dirençlilik çerçevesi geliştirirken hem genellenebilir hem de özgül göstergelerin belirlenmesi gerekmektedir. Böylelikle çerçeve hem genellenebilir hem de uyarlanabilir bir nitelik kazanacaktır. Bu kapsamda, başlangıçta sosyal dirençlilik göstergelerinin seçiminde rehberlik edecek bir gösterge setinden istifade etmek faydalı olabilir. Sosyal dirençliliğin statik ve dinamik özelliklerini birlikte ele almak için boylamsal analizlere yoğunlaşılabilir. En genelde ise tek bir yöntemle yoğunlaşmak yerine karma yöntemlere başvurulabilir.

Tablo 1- Sosyal Dirençlilik Gösterge Örnekleri

Lariman et al. 2020	❖ aidiyet duygusu ve mekana bağlılık, ❖ katılım ve etki, ❖ sosyal ağ ❖ güven ve karşılıklık, ❖ yerleşim yeri istikrarı, ❖ yerel toplum desteği, ❖ sosyal eşitlik, ❖ emniyet ve güvenlik
Saja et al. 2018	❖ sosyal yapı, ❖ sosyal sermaye, ❖ sosyal mekanizmalar, ❖ sosyal eşitlik ❖ sosyal inanç
Kwok et al. 2016	BİLİŞSEL ❖ Sonuç beklentisi ❖ Eylemle başa çıkma/öz yeterlilik ❖ Kritik farkındalık ❖ Sorumluluk ❖ Paylaşılan görüşler ❖ Yer eki ❖ Topluluk duygusu ❖ Toplumsal katılım ❖ Kolektif etkinlik ❖ Güçlendirme ❖ Güven YAPISAL ❖ Eğitim durumu ❖ Emeklilik öncesi yaş ❖ Ulaşım erişimi ❖ İletişim kapasitesi ❖ (İngilizce) Dil yeterliliği ❖ Gıda sağlama kapasitesi

	❖ Özel olmayan ihtiyaçlar ❖ Sağlık sigortası kapsamı
Maclean et al. 2014	❖ Sağlık hizmetleri kapasitesi ❖ Bilgi, beceri ve öğrenme ❖ Topluluk ağları ❖ İnsan-yer bağlantıları ❖ Topluluk altyapısı ❖ Çeşitlilik ve yenilikçi ekonomi ❖ Yönetişim

Tablo 2- OECD Sosyal Dirençlilik Göstergeleri

	Ölçüt	Gösterge
Sosyal Dirençlilik	Gelir ve eşitsizlik	Hane halkı geliri
		Yoksulluk oranı
		Mekansal ayrışma oranı
		Her 100 bin kişi evsiz kentli sayısı
		Kentsel/Ulusal ücretli işçilerin yüzdesi
	Demografik Değişkenler ve Yaşam Kalitesi	Şehirleşme Oranı
		Net Göç Hızı
		Nüfus Yoğunluğu
		Kişi Başına Mesken Elektrik Tüketimi
		Bin Kişi Başına Otomobil Sayısı
		Yüz Bin Kişi Başına Ceza İnfaz Kurumuna Giren Hükümlü Sayısı
		Bin Kişi Başına Düşen Sinema/Tiyatro Koltuk sayısı
	Eğitim	Bin Kişi Başına Doktora Mezunu Sayısı
		Bin Kişi Başına Yüksek Lisans Mezunu Sayısı
		Bin Kişi Başına Yüksekokul veya Fakülte Mezunu Sayısı
		Yüksekokul veya Fakülte Mezunu Nüfusun 22 Yaş ve Üzeri Nüfusa Oranı
		Derslik Başına Düşen Öğrenci Sayısı
		Öğretmen Başına Düşen Öğrenci Sayısı
		Okuryazar Kadın Oranı
		Okuma Yazma Bilen Oranı
		Net Kadın Ortaöğretim Okullaşma Oranı
		Genel Ortaöğretim Okullaşma Oranı
		YGS Ortalama Başarı Puanı

	Erişebilirlik	Demiryolu Hattının İlin Yüzölçümüne Oranı
		Kırsal Kesim Asfalt-Beton Köy Yolu Oranı
		Kişi Başına Düşen Mobil Telefon Abone Sayısı
		Otoyol ve Devlet Yollarının Yük/Km Değeri
	Sosyal sermaye ve sosyal uyum	Her 10 bin kişiye düşen sivil toplum veya inanç temelli kuruluş sayısı
		Düzenli mahalle toplantıları yapılan mahallelerin yüzdesi
		Sosyal ağ desteği algısının varlığı
	Sağlık ve refah	Yüz Bin Kişi Başına Düşen Hastane Yatak Sayısı
		Bin Kişiye Düşen Dış Hekimi Sayısı
		On Bin Kişiye Düşen Hekim Sayısı
		On Bin Kişiye Düşen Eczane Sayısı
		Primi Devlet Tarafından Ödenen Nüfusun İl Nüfusuna Oranı
		Sosyal Güvenlik Kapsamı Dışında Kalan Nüfusun İl Nüfusuna Oranı
		Yerel ağ desteği algısının varlığı
		Kamu veya özel sağlık sigortasına sahip olanların yüzdesi
		15 yaş üstü nüfusun sağlık algısı oranı
		Ortalama yaşam kalitesi
	Acil durum servisleri	Yangına ilk müdahaleden itibaren ortalama müdahale süresi
		Bir önceki yıl ortalama acil durum (polis) çağrılarına yanıt süresi
		Yerel yönetimlerin acil durum desteğine ilişkin algısı
	İletişim	Her 100 bin kişide telefon bağlantısı sayısı
		İnternet erişimi olan hastanelerin yüzdesi
		Hane Başına Sabit Genişbant İnternet Abone Sayısı
		Dil yeterliliğine sahip nüfusun yüzdesi

(OECD, 2018)

a)

Bu çalışmanın amacı içerik analizi yöntemi ile sosyal dirençlilik araştırmalarında tespit edilen sorunları ortaya çıkarmaktır. Bu kapsamda sosyal dirençliliği konu alan literatür kapsamlı şekilde taranmış, sosyal dirençliliği ölçmede kullanılan göstergeler belirlenmiş, sosyal dirençliliği ölçmeyi zorlaştıran sorun alanları tespit edilmiş ve bu sorunları çözmeye yönelik öneriler sunulmuştur. Bu çalışmanın sosyal dirençliliği ölçmeyle ilgili kavram karmaşasının giderilmesine ve sosyal dirençliliği ölçmede kullanılan göstergelerin netleştirilmesine katkı sunması umulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Dirençlilik, Kentsel Dirençlilik, Sosyal Dirençlilik

SOCIAL RESILIENCE PERSPECTIVE IN BUILDING RESILIENT CITIES: PROBLEMS AND SOLUTIONS

Abstract

The concept of resilience, which is frequently encountered in different disciplines and fields, has come to the forefront in urban management with the phenomenon of risk management. Urban resilience can be understood as the capacity of cities to absorb, adapt, transform and prepare for shocks with their economic, social, institutional and environmental dimensions in order for a city to maintain its functions and improve its response to future shocks. Social resilience is the resonance of economic, institutional and environmental resilience in society. Social resilience is the least studied resilience dimension. This is because developing a social resilience framework at all levels is difficult and time-consuming. It requires a much more intensive literature review compared to other resilience dimensions due to conceptual differences, arbitrary definitions, methodological difficulties and uniqueness of samples. In order to address these problems, it is recommended to select both generalizable universal indicators and adaptive specific indicators, to include longitudinal analyses and to use mixed method methods. In addition, it may be useful to utilize a set of indicators to guide the selection of social resilience indicators.

Keywords: Resilience, Urban Resilience, Social Resilience

12. KALKINMA PLANININ ŞEHİRLEŞMEYE DAİR POLİTİKA ÖNERİLERİ VE HEDEFLERİNİN İNCELENMESİ

Tuna BATUHAN¹, Şuheda ALTUNOK²

Özet

Bu çalışmada Cumhuriyetin yeni yüzyılında, 2053 vizyonu çerçevesinde uzun vadeli bir perspektifle tasarlanan 12. Kalkınma Planının (2024-2028) şehirleşmeye dair politika önerileri ve hedefleri 11. Kalkınma Planıyla kıyaslanarak incelenmiş, iki plan arasındaki değişimler analiz edilmiştir. Çalışmada öncelikle 11. ve 12. Kalkınma Planları genel çerçevede incelenmiş, sonrasında şehirleşmeye dair politika öncelikleri kıyaslanmıştır. 11. ve 12. Kalkınma Planları genel çerçevede plan vizyonu kapsamında değerlendirildiğinde, 12. Planın daha kapsamlı bir vizyon cümlesine sahip olduğu söylenebilir. 11. Planın vizyonu “daha fazla değer üreten, daha adil paylaştan, daha güçlü ve müreffeh Türkiye” olarak belirlenmişken, 12. Plan daha kapsamlı bir tanım yaparak “Türkiye Yüzyılında çevreye duyarlı, afetlere dayanıklı, ileri teknolojiye dayalı yüksek katma değer üreten, geliri adil paylaştan, istikrarlı, güçlü ve müreffeh bir Türkiye” vizyonunu ortaya koymuştur. 11. ve 12. Kalkınma Planları gelişim eksenleri bağlamında değerlendirildiğinde ise benzerlikler göze çarpmakta, ancak 12. Planda vurgular ve öncelikler değişmektedir. 11. Planın gelişim eksenlerinden biri “rekabetçi üretim ve verimlilik” iken, 12. Planda aynı eksen “yeşil ve dijital dönüşümle rekabetçi üretim” olarak güncellenmiş ve çevreci vurgular ön plana çıkmıştır. 11. Planın şehirleşme politikalarının temelini oluşturan eksen “yaşanabilir şehirler ve sürdürülebilir çevre” olarak tanımlanmışken, 12. Planda aynı eksen “afetlere dirençli yaşam alanları, sürdürülebilir çevre” şeklinde değişmiştir. Başka bir ifadeyle 12. Plan şehirler yerine yerleşimleri odağına almakta, yaşanabilirlik kriterinin yerine ise afet dirençli olma önceliği vurgulanmaktadır. 12. Planın vizyonunda ve gelişim eksenlerinde çevre duyarlılığı ve afet vurgusunun yer alması 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş Depremlerinin plana yansımaları olarak değerlendirilebilir. 11. ve 12. Kalkınma Planlarının şehirleşmeye dair politika öncelikleri kıyaslandığında öncelik sırasının önemli oranda değiştiği, şehirleşmeye dair politika başlıklarında da farklılaşmaların ortaya çıktığı görülmektedir. Her iki plan da şehirleşmeye dair 8 alt başlıkta politika önceliklerini sıralamaktadır. Bu 8 alt başlık her iki planda da bölgesel gelişme, şehirleşme, konut, kentsel dönüşüm, kentsel altyapı, kırsal kalkınma, çevrenin korunması ve afet yö-

¹ Doç. Dr., Atatürk Üniversitesi, İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi, Kamu Yönetimi, Kentleşme Ve Çevre Sorunları Anabilim Dalı, tuna.batuhan@atauni.edu.tr

² Arş. Gör., Atatürk Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi, Kamu Yönetimi, Kentleşme Ve Çevre Sorunları Anabilim Dalı, suhedaaltunok@atauni.edu.tr

netimi şeklinde sıralanmaktadır. Her iki planın şehirleşme politikası alt başlıkları aynı olmasına rağmen, politika öncelik sıralaması neredeyse tamamen değişmiştir. Şöyle ki, 11. Planda ilk sırada yer alan bölgesel gelişme, 12. Planda 7. sırada yer almış, 11. Planda 8. ve son sırada yer alan “afet yönetimi” ise 12. Planda ilk sırada listelenmiştir. Diğer alt başlıklarının sıralaması da her iki planda farklılaşmıştır. 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş Depremlerinin 12. Planın vizyonu ve gelişim eksenlerinin yanı sıra şehirleşme politikası önceliklerini de tamamen değiştirdiği söylenebilir. Bu durum kalkınma planlarının önceliklerinin uzun vadeli perspektif ve vizyondan ziyade güncel gelişmelere göre belirlendiği izlenimini vermektedir. 12. Planın şehirleşmeye dair 8 alt başlığında belirlenen amaçlar ve hedefler de özellikle 6 Şubat depremlerinin etkisiyle 11. Plandan farklılaşmıştır. Bölgesel gelişme alt başlığında “bölge dirençliliklerinin artırılması ve afet sonrası ekonomik ve sosyal iyileşmenin sağlanması” vurgusu ön plana çıkarken, kırsal kalkınma alt başlığında 11. Plandaki ifade tekrarlanarak “kırsalda yaşam kalitesinin artırılması suretiyle nüfusun kırsalda tutundurulması” temel amaç olarak belirlenmiştir. Çevrenin korunması alt başlığında 12. Plan Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarına vurgu yaparak “iklim değişikliğinin etkilerine karşı dirençli ve düşük karbonlu bir ekonomiye geçişin sağlanması” temel amacına odaklanmıştır. Afet Yönetimi alt başlığında ise beklenenin aksine 11. ve 12. Planın vurgularında önemli farklılaşma görülmektedir. Her iki planda da afet yönetimi temel amacı aynı ifadelerle tekrarlanmakta, afet risk ve zararlarını azaltıcı çalışmaların yürütüleceği belirtilmektedir. Afet başlığında 12. Planı farklılaştıran ise afetlere karşı dirençliliğinin artırılması vurgusudur. Şehirleşme alt başlığında ise 12. Planın temel vurguları iklim değişikliği ve afetlere karşı dirençliliğin sağlanması, sürdürülebilirlik ve erişilebilirliğin oluşturulması ve korunmasıdır. Konut alt başlığında her iki plan da dar gelirliilere öncelik verilmesini ve konuta erişimin artırılmasını önceliklendirmektedir. 12. Planda konut başlığında bir diğer önemli vurgu ise konut arz ve talebindeki dengenin gözetilerek özellikle büyük şehirlerde barınma sorununun çözülmesidir. Kentsel dönüşüm alt başlığında ise 12. Plan dönüşüm uygulamalarının etkinleştirilmesi ve yaygınlaştırması gerektiğini ifade etmektedir. Şehirleşmeye dair 8 alt başlıktan sonuncusu olan kentsel altyapıda 11. ve 12. Plan farklılaşmamakta, benzer ifadelerle içme ve kullanma suyuna erişimin, atık yönetiminin ve sürdürülebilir kentiçi ulaşımın önemini tekrarlamaktadır. 11. ve 12. Kalkınma Planlarının şehirleşmeye dair politika başlıklarında dikkate aldıkları göstergeler ve bu göstergelerden yola çıkarak belirlenen hedefler de farklılaşmakta ve planlar kıyaslanamaz hale gelmektedir. Başka bir ifadeyle 11. Kalkınma Planının her bir alt başlıkta belirlediği hedefler ile 12. Kalkınma Planının hedefleri birbirinden ayrılmaktadır. Bu ayrışma hem 11. Kalkınma Planının gerçekleşme oranını ve başarısını belirlemeyi zorlaştırmakta, hem de planlar arasında devamlılığı ve gelecek hedeflerinin öngörülebilirliğini azaltmaktadır. Örneğin 11. Kalkınma planında çevrenin korunması alt başlığında 7 ayrı hedef sıralanmışken, 12. Kalkınma planında aynı başlıktaki hedef sayısı 4’e düşmüştür. 12. Plandaki bu 4 hedeften sadece 2’si 11. Plandaki hedeflerle aynı ve kıyaslanabilir nitelikte iken, 11. Plandan farklı olarak 2 yeni hedef eklenmiştir.

Şehirleşme alt başlığında ise 11. Planda yer alan “şehir beratı” ve “özgün mahalle sertifikası” hedefleri 12. Planda yer almamış, bu iki hedefin akıbeti belirsiz kalmıştır. Her iki planda da yer alan ve kıyaslanabilir nitelikteki hedefler dikkate alındığında ise 11. Kalkınma Planının şehirleşmeye dair hedeflerine ulaşamadığı görülmektedir. Örneğin, 11. Kalkınma Planı bölgesel gelişme hedefleri kapsamında “en yüksek gelirli bölgenin kişi başı gelirinin en düşük gelirli bölgenin kişi başı gelirine oranını” 4.28’den 3,85’e indirmeyi hedeflemişken, 2022 yılı itibarıyla bu oran azalmamış aksine 4,59’a çıkmıştır. Benzer şekilde afet yönetimi hedefleri arasında yer alan “zorunlu deprem sigortasına dâhil olan konut ve işyeri sayısının” 8,9 milyondan (2018) 12,1 milyona çıkarılması hedefi de gerçekleşmemiş, sigortaya dahil olan konut ve işyeri sayısı 2022 verilerine göre 10,9 milyon olmuştur. Kentsel dönüşüm alt başlığında ise 11. Kalkınma Planının 81 ilin tamamında kentsel dönüşüm strateji belgesi hazırlanması hedefi gerçekleşmemiş, bu belgeyi hazırlayan il sayısı 2022 itibarıyla 42’de kalmıştır. Bu çalışmada 11. Kalkınma Planı ve 12. Kalkınma Planı genel çerçevede ve şehirleşmeye dair politika öncelikleri bağlamında kıyaslanmıştır. Bu kıyaslama 11. Kalkınma Planı’nda yer alan politika önerilerinin gerçekleşme seviyesini tespit etmeye imkân vermiş, aynı zamanda 11. ve 12. Kalkınma Planlarının şehirleşme politikaları ve öncelikleri arasında bir devamlılığın olup olmadığını inceleme olanağı sağlamıştır. Çalışma sonucunda Şubat 2023 Kahramanmaraş Depremlerinin 12. Planın vizyonu ve gelişim eksenlerinin yanı sıra şehirleşme politikası önceliklerini de tamamen değiştirdiği tespit edilmiştir. Ancak bu farklılaşmayı tamamen depreme bağlamak yanıltıcı olacak ve kalkınma planlarının hazırlanması sürecindeki aksaklıkları görmemizi engelleyecektir. Her iki planda şehirleşmeye dair sıralanan 8 alt başlıkta politika önceliklerinin de farklılaştığı ve planların kıyaslanamaz hale geldiği söylenebilir.

Anahtar kelimeler: 12. Kalkınma Planı, 11. Kalkınma Planı, Şehirleşme Politikası

12TH DEVELOPMENT PLAN'S POLICY PROPOSALS AND TARGETS ON URBANIZATION

Abstract

In this study, the policy recommendations and targets regarding urbanization of the 12th Development Plan (2024-2028) were examined in comparison with the 11th Development Plan, and the changes between the two plans were analyzed. In the study, first the 11th and 12th Development Plans were examined in general framework, and then the policy priorities regarding urbanization were compared. When we evaluate the 11th and 12th Development Plans within the scope of the overall plan vision, it can be said that the 12th Plan has a more comprehensive vision statement. When the 11th and 12th Development Plans are evaluated in the context of development axes, similarities stand out, but the emphases and priorities change in the 12th Plan. The 12th Plan focuses on settlements instead of cities, and the priority of disaster resilience is emphasized instead of the livability criterion.

When the policy priorities regarding urbanization of the 11th and 12th Development Plans are compared, it is seen that the order of priorities has changed significantly and differences have emerged in the policy headings regarding urbanization. Both plans list policy priorities under 8 subheadings regarding urbanization. These 8 subheadings are listed in both plans as regional development, urbanization, housing, urban transformation, urban infrastructure, rural development, environmental protection and disaster management. Although the urbanization policy subheadings of both plans are the same, the policy priority order has changed almost completely. The indicators taken into consideration in the policy headings of urbanization in the 11th and 12th Development Plans and the targets determined based on these indicators also differ and the plans become incomparable. Considering the comparable targets in both plans, it can be seen that the 11th Development Plan has not achieved its urbanization targets. As a result of the study, it was determined that the February 2023 Kahramanmaraş Earthquakes completely changed the vision and development axes of the 12th Plan, as well as the urbanization policy priorities. However, attributing this differentiation entirely to the earthquake would be misleading and would prevent us from seeing the flaws in the preparation process of development plans.

Keywords: 12th Development Plan, 11th Development Plan, Urbanization Policy

SAHİPSİZ KÖPEKLERİN TESPİTİ VE ÇEVRE GÜVENLİĞİNİN SAĞLANMASINA İLİŞKİN TEKNOLOJİK VE HUKUKİ ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Tuncay ÇOLAK¹

Özet

Sahipsiz sokak köpekleri, çok sayıda ülkede görüldüğü gibi Türkiye’de de önemli sorunlara yol açmaktadır. Yapılan araştırmalar sonucunda, 2023 yılı başında Türkiye’de 10 milyondan daha fazla başıboş sokak köpeğinin bulunduğu tespit edilmiş² (MAZLUMDER, 2022) ve bu sayının hızla arttığı saptanmıştır. Hatta bazı ilçe-lerde sahipsiz sokak köpeklerinin sayısı ilçe nüfusundan dahi daha fazladır. Sahipsiz sokak köpeklerinin, insanlar ve diğer hayvanlara zarar vermesi ve bu durumun tam tersi neticesinde de insan ve hayvan hakları ihlalleri gündeme gelmektedir. Ayrıca sahipsiz sokak köpek sorunu çevre güvenliği ve sağlığını da önemli tehditlere maruz bırakmaktadır. Gerek başıboş sokak köpekleri ve diğer hayvanların gerekse insanların daha güvenli ve sağlıklı bir çevrede yaşamaları için sahipsiz köpek popülasyonunun kontrol altına alınması gerekmektedir.

Türkiye’de hayvan haklarının korunması ve hayvanların yaşam standartlarının iyileştirilmesi amacıyla 2004 yılında “5199 sayılı Hayvanları Koruma Kanunu” ve 2006 yılında “Hayvanların Korunmasına Dair Uygulama Yönetmeliği” geliştirilmiştir. Yapılan bu hukuksal düzenlemeler ile sahipsiz köpeklerine ilişkin bazı gelişmeler sağlanmış, başıboş sokak köpeklerinin sorumlulukları belediyelere verilmiştir. Her ne kadar sokak köpeklerine yönelik hukuksal düzenlemeler yapılsa da sokak köpeklerinin kaynaklara erişim problemi, sokak köpeklerinin hızla artan dengesiz popülasyon sorunu ve sokak köpeklerinin çevre sağlığı ve güvenliğine yönelik yol açtığı tehdit problemleri gibi sorunlar çözülememiştir. Sokak köpeklerinin sayısı git gide artmıştır. Bu noktada yapılan hukuksal düzenlemelerin kesinlikle yetersiz olduğu gözlemlenmektedir. Nitekim sokak köpeklerine yönelik hukuksal ve uygulamalı düzenlemelerin yeterli olduğu ABD, Avrupa Birliği’ne üye birçok ülke, İsviçre, İngiltere, Avustralya ve Japonya’da sahipsiz köpek sorunu bulunmamaktadır.

¹ Arş. Gör., Hacettepe Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü

² Türkiye’deki başıboş sokak köpeklerinin sayısına ilişkin net bir rakam bulunmamaktadır. Ancak 2022 yılında eski Tarım ve Orman Bakanı Vahit Kirişçi, sahipsiz köpeklerin sayısını 10 milyondan fazla olarak açıklamıştır. Yine MAZLUMDER tarafından 2022 yılında hazırlanan “Sahipsiz Başıboş Köpekler Raporu’nda” Türkiye’de 10 milyondan fazla sokak köpeği bulunduğu ifade edilmiştir.

Türkiye’de sokak köpeklerine yönelik hukuksal düzenlemelerin yanı sıra “yakala-kısırlaştır-sal” metodu uygulanarak sokak köpeklerinin popülasyonunun kontrol altına alınması ve yarattıkları sorunların önüne geçilmesi amaçlanmıştır. Ancak uygulama sokak köpeklerinin sayısının çok fazla olması nedeniyle başarılı olmamıştır. Yapılan araştırmalar sonucunda bu

Uygulamanın sadece sahipsiz sokak köpek sayısının az olduğu ülkelerde başarılı sonuçlandığı görülmüştür. Nitekim Dünya Sağlık Örgütü bünyesinde çalışmalar yürüten Prof. Dr. Hasan AIDOROS, “yakala-kısırlaştır-sal” uygulamasının sahipsiz köpek sayısının çok az olduğu ülkelerde uygulanabilir olduğunu, sahipsiz köpek sayısının çok olduğu ülke ve bölgelerde ise köpeklere acı çektirmeden insancıl yöntemlerle ölümün sağlanması gerektiğini vurgulamıştır. Her ne kadar sorunun çözümü olarak belirtilse de sahipsiz köpek sorununun “zorunlu ötenazi” kötü olan bir işlemle çözülmeye çalışılması yerine farklı çözüm yolları aranmalıdır. Bu noktada, Dünya Sağlık Örgütü bünyesinde çalışan Dr. Elly Hiby ise farklı köpek türlerine uygulanabilecek farklı müdahalelerin olduğunu dile getirmektedir.¹

Tarım, Orman ve Hayvan Bakanlığı ve Türk Veteriner Hekimler Birliği’nin ortak bir protokol imzalayarak 26 Şubat 2018’de çıkardığı “Kedi, Köpek ve Gelinciklerin Kimliklendirilmesi ve Kayıt Altına Alınmasına Dair Yönetmelik”² ile sahipsiz köpek sorununun önüne bir nebze geçilmesi amaçlanmış ve sahipli hayvanlara mikroçip takma zorunluluğu getirilmiştir. Böylece terk etme ya da kaybetme nedeniyle sahipsiz köpek popülasyonundaki artış engellenmeye çalışılmıştır. Ayrıca bu uygulama ile deprem, sel, yangın vb. doğal afetler durumunda da köpeğin akıbetinin tespiti amaçlanmıştır.

Türkiye’de sahipsiz köpeklere yönelik her ne kadar gerek hukuksal düzenlemeler gerekse “yakala-kısırlaştır-sal” ve “mikroçip takma zorunluluğu” gibi uygulamalar geliştirilse de sahipsiz köpek sorununun çözümünde başarılı olunamamıştır.

Türkiye’de son 21 ayda 40’ı çocuk olmak üzere 92 kişi sokak köpeklerinin saldırısı sonucunda hayatını kaybetmiş ve binlerce insan sokak köpeklerinin saldırısı sonucunda yaralanmıştır.³

¹ Bkz. <https://www.woah.org/en/article/stepping-up-dog-population-management-to-achieve-rabies-elimination/>

² Sahipli evcil hayvanlara takılan zorunlu mikroçip ile evcil hayvanın ismi, varsa pasaport numarası, hayvanın ırkı ve türü, cinsiyeti, rengi, doğum tarihi, sahibinin adı, hayvanın bulunduğu konum bilgileri (il, ilçe, mahalle/köy), acil durumda ulaşılacak kişi bilgileri, evcil hayvanın aşı, geçirmiş olduğu operasyon ve kayıp bilgileri kayıt altına alınmaktadır. Şu an kayıtlara göre yedi yüz bine yakın evcil köpeğe mikroçip takılmıştır.

³ Son 21 ayda 40’ı çocuk 92 kişi sokak köpekleri yüzünden hayattan koparıldı". ensonhaber. www.ensonhaber.com/. 21 Aralık 2023 tarihinde kaynağından arşivlendi. Erişim tarihi: 21 Aralık 2023. "Türkiye'de sokak hayvanlarıyla ilgili acı tablo: 21 ayda 40'ı çocuk 92 kişi hayatını kaybetti". www.ihha.com.tr. İhlas Haber Ajansı. 21 Aralık 2023 tarihinde kaynağından arşivlendi. Erişim tarihi: 21 Aralık 2023.

Bu çalışmanın ilk bölümünde, sahihsiz köpek sorunu çeşitli boyutlarıyla irdelenecektir. Bu soruna yönelik Türkiye’de ve diğer ülkelerdeki uygulamalar karşılaştırılmalı olarak ele alınacaktır. Son olarak ise gerek sahihsiz sokak köpek popülasyonunun kontrol altına alınması

gerekse hem sahihsiz köpeklerin ve insanların refahını ve yaşam koşullarını iyileştirmeye yönelik çeşitli çözüm önerileri sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Sahihsiz Köpekler, Teknolojik ve Hukuksal Çözümler, Çevre Güvenliği, Kamu Politikaları.

DETECTION OF STRAY DOGS AND ENSURING ENVIRONMENTAL SECURITY FOR TECHNOLOGICAL AND LEGAL SOLUTION PROPOSALS

Abstract

Stray dogs, as seen in many countries including Turkey, pose significant problems. Research conducted has revealed that as of early 2023, there were more than 10 million stray dogs in Turkey¹ (MAZLUMDER, 2022), and this number is rapidly increasing. In fact, in some districts, the number of stray dogs exceeds the district population. The issue of stray dogs harming humans and other animals, as well as resulting in violations of human and animal rights, has been brought to attention. Furthermore, the problem of stray dogs poses significant threats to environmental security and health. Controlling the stray dog population is essential for both the safety and health of stray animals and humans, ensuring a safer and healthier environment. In Turkey, the "Animal Protection Law No. 5199" was enacted in 2004, and the "Regulation on the Protection of Animals" was developed in 2006 with the aim of protecting animal rights and improving their living standards. Although these legal regulations have brought about some developments regarding stray dogs and assigned responsibilities to municipalities for stray dog management, issues such as access to resources for stray dogs, the rapidly increasing unbalanced population of stray dogs, and the threats posed by stray dogs to environmental health and safety remain unresolved. The number of stray dogs continues to increase, indicating that the existing legal regulations are insufficient. Indeed, many countries such as the United States, several European Union member states, Switzerland, the United Kingdom, Australia, and Japan do not have a stray dog problem, demonstrating that the legal and regulatory measures regarding stray dogs are adequate in those countries. In addition to legal regulations concerning stray dogs in Turkey, the "catch-neuter-release" method has been implemented to control the population of stray dogs and prevent the problems they cause. However, due to the high number of stray dogs, this method has not been successful. Research has shown that this practice is only successful in countries where the number of stray dogs is low. Indeed, Prof. Dr. Hasan AIDOROS, conducting studies under the auspices of the World Health Organization, emphasized that while the "catch-neuter-

release" method may be applicable in countries with few stray dogs, in countries and regions with a high number of stray dogs, humane methods should be used to ensure their humane euthanasia without causing suffering to the animals. Despite being proposed as a solution to the problem, attempting to solve the stray dog problem through "mandatory euthanasia" is not an ideal approach and alternative solutions should be sought. Dr. Elly Hiby, working within the World Health Organization, has pointed out that there are different interventions that can be applied to different dog breeds². The Ministry of Agriculture, Forestry, and Animal Husbandry, together with the Turkish Veterinary Medical Association, signed a joint protocol and issued the "Regulation on the Identification and Registration of Cats, Dogs, and Ferrets"³ on February 26, 2018. The aim of this regulation was to mitigate the problem of stray dogs to some extent and to introduce mandatory microchipping for owned animals. This initiative aimed to prevent an increase in the population of stray dogs due to abandonment or loss. Additionally, the aim of this practice is to facilitate the determination of the fate of dogs in case of natural disasters such as earthquakes, floods, fires, etc. Although various legal regulations and practices such as "catch-neuter-release" and "mandatory microchipping" have been developed for stray dogs in Turkey, success has not been achieved in solving the problem of stray dogs. In the last 21 months in Turkey, 92 people, including 40 children, have lost their lives as a result of attacks by stray dogs, and thousands of people have been injured as a result of attacks by stray dogs⁴. In the first part of this study, the problem of stray dogs will be examined in various dimensions. Practices related to this issue in Turkey and other countries will be comparatively analyzed. Finally, various solution proposals will be presented, aiming to control the population of stray dogs and improve the welfare and living conditions of both stray dogs and humans.

Keywords: Stray Dogs, Technological and Legal Solutions, Environmental Security, Public Policies.

OSMANLI'DAN GÜNÜMÜZE KAMUDA KILIK KIYAFET POLİTİKALARI

Turgay TEKMEKİ¹

Özet

İnsanlar zaman içinde meydana gelen gelişim ve değişimlerden etkilenir ve bunlara uyum sağlamaya çalışırlar. Uyum sağlarken de coğrafya, dini inanç, iklim şartları gibi faktörle etkili olur. Çalışmamız ile geçmişten günümüze yaşanan bu gelişmeleri sistemli bir şekilde ele alıp, ortaya koymaktır. Türkiye coğrafyasında yaşayan insanlarda tarihi süreç içinde birçok olayla karşılaşmış ve çeşitli değişimler yaşamışlardır. Önceleri yani yerleşik hayata geçmeden önce yaylak ve kışlaklarda hayat süren göçebe Türkler, genellikle muhtelif hayvanların derisinden yapılan, giyinip çıkarılması rahat kürkten veya ipekten börtler, mintanlar, kaftanlar kullanırken ayaklarına da çarık veya çizme giyerlerdir. Yerleşik hayat tarzına geçildiğinde ise daha çok dokumadan meydana gelen kumaştan elbiseler giymeye başlamışlardır. Saç sakal konusuna baktığımızda saçlar uzun ve örgülü, bıyıkları uzun, sakalları ise daha kısa olmuştur. İslamiyet'in kabulü ile (özellikle Selçuklular'dan) Türkler saçlarını kısaltmış sakallarını uzatmışlardır. Ancak münevver ve saraya mensup kesimin tıraş olduğu bilinmektedir.

İslamiyet'i kabul eden Türkler arasında bulunan Osmanoğulları ilk zamanlarda alt ve üst giyimlerinde fazla değişiklik olmamış, lakin Müslüman kadınlar saçlarını örtmeye, bürüncük ve yaşmak takmaya başlamış; erkekler de kafalarına taktığı kalpak yerine kavuk, sarık gibi muhtelif başlıklar takmış ve bu başlıklar ilmi, siyasi, askeri, dini alanlardaki görevlileri ayırt etme hususunda etkili olmuşlardır. Daha sonra Orhan Gazi döneminde kılık-kıyafet konusunda kısmi düzenlemeler yapılırken, Fatih Sultan Mehmet köklü değişiklikler yapmıştır. II. Mehmed zamanında hazırlanan kanunnamede değişik sosyal gruplar arasındaki farklılığı vurgulama adına Divan-ı hümayun üyeleri, saray erkânı ve resmî görevlilerin giyimleri ile ilgili düzenlemelere yer verilmiştir. *Fâtih Kanunnâmesi*'nde "Hizmetkârlarına mücevveze giydirmek, vezirlerin ve kazaskerlerin ve defterdarların yoludur ve beylerbeyiler ve sancak beyleri üsküf yürütmek gerekir." ifadesi yer alır. Kanuni Sultan Süleyman devrinde de bir Kanun-ı Teşrifat çıkarılmış, zenginleşen devlette her unsuru birbirinden ayırt edebilmeyi kolaylaştırmıştır.

Yapılan düzenlemelerle insanlar dinlerine, kamudaki vazifelerine göre herkesin hangi renk kıyafet giyeceği, ölçüsünün nasıl olacağı, hangi kumaşlardan imal edileceği ayakkabıların renginden, hangi sınıf malzemeden yapılacağı, kimin hangi

¹ turgay38tekmen@gmail.com , Orc no:0009-0006-8581-7491

derecede memur olduğu, hangi bölümde iştigal ettiği dışardan bakılınca anlaşılmasına yönelik düzenlemeler olmuştur. Kadınlar ise İslamiyet'in kabulü ve yerleşik hayata geçilmesiyle birlikte şehir hayatında şalvar, ferace ve peçe takmaya başlamışlardır.

17.yy'dan itibaren Osmanlı Devleti ciddi reformlara girişmiş ve kılık-kıyafet bu reformlar arasında önemli yer tutmuştur. Bu dönemde yapılan ilk düzenlemeleri III. Selim yapmıştır. İlk olarak Bostancılara, daha sonra Nizam-ı Cedit askerlerine dar paçalı, üstü bol pantolonlar ve uzun mintanlar giydirilme zorunluluğu getirilmiştir. II. Mahmut devrinde ise Avrupa tarzda kurulan orduya fes, pantolon, ceket ve potin giydirilmiştir. Bu dönemlerde kadınlar arasında ferace kullanımı önemini azalırken, II. Abdülhamid dönemiyle beraber peçe ve çarşaf giyimi artmaya başlanmıştır.

1909 yılında yayınlanarak yürürlüğe giren "Elbise-i Askeriye Nizamnamesi"nde subay ve erlerin kıyafetlerinde yeni değişikliklere gidilmiş ve kıyafet, bir siyasi araç haline dönüşmüştür. 1912-1913 yıllarına geldiğimizde peçe ve çarşaf kullanımı azalırken, kadınların kamusal hayatında mevcudiyeti artırmaya başlamıştır. Değişen moda algısına rağmen bu dönemde Enver Paşa, kadınların tesettürüne önem vermiştir. Kendisi *"1916 yılının Ekim ayında kuruluş hazırlıklarına başlanılan Birinci Ordu Kadın İşçi Taburu için düzenlenen talimatnamede, kadın işçilerin şalvar, ceket ve başörtüsü taşımaları ve uzunca bir elbise giymelerini şart koştur."*

Cumhuriyet dönemine gelindiğinde ise sanayi devriminden bu yana yapılan tüm düzenlemeler radikal bir hız kazanmış ve bu düzenlemeler siyasi, ekonomik, hukuki ve kültürel olmak üzere tüm alanları kapsamaya başlamıştır. 1925 yılında yapılan düzenlemelerle şapka giyme zorunluluğu getirilirken, fes ve kalpak gibi elbiselerin giyimi yasaklanmıştır. 3 Aralık 1934 tarihinde ise Bazı Kisvelerin Giyilemeyeceğine Dair Kanun çıkarılarak din adamlarının giyimine yönelik düzenlemeler yapılmıştır. 1935 yılında Dahiliye Bakanlığı bir genelge çıkarmış ve bu genelge ile peçe, çarşaf ve peştamal türevi yüzü tamamen kapatan giysilerin giyilmesi yasaklanmıştır. Daha sonraki dönemlerde dini sebeplerden ötürü başörtüsü takan kadınlar kamu kurum ve kuruluşlarında bulunamamış, üniversitede bulunan bazı öğrenciler ise ayrımcılığa maruz bırakılmışlardır.

1982 yılında çıkarılan "Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Çalışan Personelin Kılık Kıyafetine Dair Yönetmelik"te kamu kurumlarında kadınların başörtü takmalarının yasak olduğu belirtilmiştir. Buna karşılık başörtü takma serbestisine yönelik düzenleme yapılsa da Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmiştir. Bundan sonraki yıllarda başörtülü öğrenciler üniversitelere alınmamaya başlanmıştır. 2008'de gerçekleştirilen anayasa değişikliği ile üniversite öğrencilerinin başörtüsü takması serbest bırakılmıştır ancak bu değişiklik sonrasında düzenlemenin yürürlükten kaldırılması için Anayasa Mahkemesi'ne başvurulmuş ve Mahkeme, 5 Haziran 2008'de aldığı karar ile bu anayasal düzenlemeyi feshetmiştir. Bu soruna kısmi bir çözüm, 2010 yılında gerçekleşen Anayasa Referandumu ile sağlanmıştır.

1 Ekim 2013 tarihinde “Demokratikleşme Paketi” adıyla yeni düzenlemeler yapılmış ve kamuda kılık-kıyafet serbestisi getirilmiş ancak asker, polis ve hâkim ve savcılar kapsam dışında bırakılmıştır. 2015 yılında HSYK, Yargıtay’ın başvurusunu, 2013 yılında yapılan kılık kıyafet değişikliğini referans alarak hâkim ve savcılarının görev başında iken başörtü takabileceğini belirtmiştir. 2016 ve 2019 yılında “Emniyet Hizmetleri Sınıfı Mensupları Kıyafet Yönetmeliği’nde yapılan değişikliklerle kadın polislerin başörtü takabilmeleri sağlandı. 2017 yılında ise Millî Savunma Bakanlığı, asker kadınların başörtü takabilmesine yönelik düzenleme gerçekleştirmiştir. 2022 yılında ise Danıştay, bir vatandaşın sakal serbestisi konusunda açtığı davayı yerinde bularak, kamuda sakal bırakılabileceğine hükmetmiştir.

Genel olarak baktığımızda Türkiye’de kılık-kıyafet konusundaki tartışmalar ve bunlara yönelik çeşitli düzenlemeler uzun süreden beridir gündemde yerini almaktadır. Kılık-kıyafet serbestisi konusunda zaman zaman ciddi adımlar atılmışsa da nihai bir çözüme ulaşmamış ve sonuç olarak anayasal ve yasal güvence sağlanamamıştır.

Anahtar Kelimeler: Kamuda Giyim, Değişim, Başörtüsü, Kamu Politikaları

PUBLIC DRESS POLICIES FROM THE OTTOMAN PERIOD TO THE PRESENT DAY

Abstract

The adaptation processes of humans to developments and changes over time are influenced by factors such as geography, religious beliefs, and climate conditions. This study aims to systematically examine the historical events and transformations experienced by individuals living in the Turkish geography. Key milestones in this process include the transition from nomadic to settled life, the adoption of Islam, changes in attire during the Ottoman era, reforms, and radical changes in the Republic period.

The evolution from wearing animal skin garments by nomadic Turks to adopting woven fabric clothing in settled life, the evolution in hair and beard styles, and the establishment of clothing regulations that began with the acceptance of Islam and continued throughout the Ottoman period are pivotal developments. These regulations, especially under sultans like Mehmed the Conqueror and Suleiman the Magnificent, highlighted the differences between social classes through attire, facilitating the distinction of each social element as the state prospered.

From the 17th century onwards, the Ottoman Empire's engagement in significant reforms, including dress regulations, can be seen as a part of the modernization process. Military reforms during the reigns of Selim III and Mahmud II, the widespread adoption of European-style clothing in the army, and changes in women's attire mark this era's significant characteristics. By the Republic period, these adjustments became more radical, leading to comprehensive changes in political,

economic, legal, and cultural spheres. The mandatory hat-wearing law introduced in 1925 and other clothing bans are seen as reflections of the Republic's modernization and Westernization ideals.

The transformations during this period deeply impacted the social, cultural, and religious lives of people in Turkey, enabling clothing practices to express societal values, identities, and political orientations. Clothing has become a crucial tool for demonstrating how individuals and communities respond to and adapt to the social, political, and cultural dynamics of their time. This study aims to contribute to the understanding of cultural transformation processes by highlighting the historical development of clothing in Turkey and its relationship with societal change, encapsulating the essence of how attire reflects and influences the fabric of Turkish society.

Keywords: Clothing, Change, Headscarf, Public Policies

YEREL YÖNETİMLERDE BULUT BİLİŞİM UYGULAMASI

Tülay BATUR¹

Özet

Yerel yönetimlerde bulut bilişim uygulaması “Türkiye Kamu Bulut Bilişim Stratejisi” projesinin kapsamında olup, Türkiye’nin yüzyıl projelerinden biridir. Kamu bulut bilişim stratejisinin temel amacı, kamu kurumlarının bilgi teknolojisi altyapı ihtiyaçlarının ticari bulut hizmet sağlayıcılarından elde etmektir. Bulut bilişim, bilgi kaynaklarının internet veya benzeri bir ağ üzerinden dağıtılması ve kullanılmasıdır. Bulut bilişim uygulaması sayesinde dünyanın her yerinde internet bulutunun olması koşuluyla bilgisayarınızdaki bütün verilere ulaşılmaktadır. Bulut bilişim uygulaması verimsizliklerin ele alınmasında ve kamu hizmet sunumunun iyileştirilmesinde önemli rol oynama potansiyeline sahiptir. Uygulama, kaynak kısıtlamalarına rağmen son derece güvenilir, yenilikçi hizmetleri vatandaşlara ulaştırmak için uğraşan yerel yönetimler için önemli ölçüde yardımcı olmaktadır. Bulut bilişimin üç hizmet modeli bulunmaktadır. Bu modeller; SaaS (Software as a Service) uygulama yazılım sistemi, ekipler arasında işbirliğini ve yazılım uygulamalarını kolaylaştırır, PaaS (Platform as a Service) platform hizmeti, uygulama geliştirme dağıtma sürecini daha basit ve az maliyetle sunar ve IaaS (Infrastructure as a Service) altyapı hizmeti, daha yüksek düzeyde kontrol sunmaktadır. Yerel yönetimlerde bulut bilişim uygulaması, operasyonel verimliliği artırarak, ihtiyaçlara daha hızlı yanıt vererek kamusal değer sağlama konusunda önemli bir role sahiptir. Yerel yönetimin önemli birimlerinden biri olan Belediyelerde çalışanlar için Belediye Bilgi Sisteminin bulut bilişim uygulamasına geçmesinden sonra gerçek zamanlı karar almayı desteklemek için etkileşimli dijital haritalar üzerinden jeo-uzamsal verileri kullanarak karmaşık analizler yapabilmekte, sistem aynı zamanda (örn., e-posta ve SMS bilgileri) ile vatandaşın otomatik sistem üzerinden çok sayıda sorgu yapabilmelerini sağlamaktadır. Teknik, mali ve insan kaynağı kısıtlı olan orta ve küçük ölçekli yerel yönetimlerde bulut bilişim sistemi teknolojisi kullanılarak kent bilgi sistemini merkezi bir şekilde sağlamak amacıyla gerekli altyapının modellenmesi için bir prototip yapmaktadır. Bulut bilişim uygulaması ile yerel yönetimlerin bilişim altyapısı tüm paydaşların katılımı ile ortak bir payda haline getirilmekte ve verilerin ilgili kurumlarca kullanımı ve güncellenmesine olanak sağlanmaktadır. Böylece, verinin üretim maliyeti düşmekte, tutarlılığı ve güncelliği artmaktadır. Bulut bilişim, yerel yönetimlerin bilgi teknolojileri harcamalarını azaltmakta ve bilgi işlem kaynaklarının hızlı ve kolay bir şekilde sunulmasını sağlamaktadır.

¹ Dr., Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi , Dr, Political Science and Public Administration, baturtulay@gmail.com, Tel: 05346943837, ORCID ID: 0000-0003-1700-6663

Bulut bilişimin avantajlarından yararlanmak için öncelikle yerel yönetimlerde bulut politikası oluşturulmalıdır. Bu politikanın amacı, yerel yönetimlerde bulut bilişim uygulamasını herhangi bulut güvenliğine yatırım yapmadan önce bulut bilişim uygulaması seçeneklerini gözden geçirmektir. Bulut bilişim, paylaşılan altyapıdan ve ölçek ekonomisinden yararlanarak zorlayıcı bir model sunmaktadır. Yerel yönetimler, yalnızca tükettikleri bilgi teknoloji kaynaklarını ölçebilecek ve bunun için ödeme yapabilecek gereksinimlerini ve bütçe kısıtlamalarını karşılamak için kullanımlarını azaltabilecek bir ağ aracılığıyla bilgi teknoloji kaynaklarının paylaşılan temel kapasitelerinden yararlanabilmektedir. Yerel yönetimlerin amacı vatandaşla en iyi hizmeti en az maliyet ile sunmaktır. Yerel yönetimler hizmet ağını genişletmek, verimliliğini arttırmak, hizmet kalitesini yükseltmek için bulut bilişim uygulamasına geçmektedir. Dijital dönüşüm sayesinde yerel yönetimler, şeffaf, hesap verebilir, vatandaş odaklı, hızlı, etkili ve kaliteli hizmet anlayışı, çalışanın performansının takibi, vatandaş ile e-posta yoluyla hızlı iletişim kurma, e-belediye sistemi ile vatandaşın hayatını kolaylaştıran sistemler oluşturmakta, vergi borçları öğrenilmekte ve ödenebilmekte, yerel yönetimlere ait verilerin depolanmasında ve saklanmasında kolaylıklar sağlaması, sorunların çözümünün kolaylaştırılması, yerel bilgi toplumunun oluşmasına olanak tanımaktadır. Bulut bilişim uygulamasının getirmiş olduğu bazı riskler bulunmaktadır. Bu riskleri ortadan kaldırmak için mevzuata, yönetmeliklere, kurumların yasal uyumluluk ilkelerine uyması gerekmektedir. Bilgilerin kötü niyetli kişilerin erişimine geçmemesi için veri mahremiyetinin korunması, verilerin yetkili, eksiksiz ve doğru olduğundan emin olmak için bütünlük ilkesine uyulmasına, verilerin nerede depolanabileceğini ve kimlerin erişebileceğini belirlemek için veri kontrollerinin yapılması ve erişim politikalarının oluşturulması, bulut bilişim uygulamasındaki hizmet sağlayıcılarının yeterince şeffaf olmasını, yeterli güvenlik ve yönetim kontrollerine sahip olmasını ve yerel yönetimlerin bu kontrollerin etkinliğini uygun, bağımsız bir şekilde değerlendirmesi gerekmektedir. Bulut bilişim uygulaması birçok avantajı sunduğu gibi bazı riskleri de bulundurmaktadır. Küreselleşen dünyada yerel yönetimlerde değişen ve gelişen yapıya ayak uydurarak bilgiye erişimi ve kullanımını son derece kolaylaştırmaktadır. Bulut bilişim uygulaması, kaynakların etkin ve verimli bir şekilde yönetilmesinde, yönlendirilmesinde en güncel araçlardan birisidir. Yerel yönetimler bulut bilişimin benimsenmesinde gerekli ortamı oluşturmali ve her türlü belirsizliği ortadan kaldırmalıdır. Makalenin ortaya koyduğu bulgular ve öneriler; yerel yönetimlerin bulut bilişim uygulamasını kullanmalarına yönelik motivasyonun artırılması, faydalarının anlatılması ve buna yönelik eğitim programlarının yürütülmesi, yerel yönetimlerin mevcut iş gereksinimlerinin karşılanması, yerel bulut bilişim uygulaması oluşturularak yayımlanması, kurumların kendi ihtiyaçlarına yönelik bulut bilişim yol haritasının oluşturulması gerekmektedir. Dünyadaki yerel yönetimlerin bulut bilişim uygulama örneklerinin incelenmesi Türkiye'deki yerel yönetimlerin bulut bilişim çalışmalarına katkı sağlayacaktır. Yerel yönetimlerin bulut bilişim harcamalarına yönelik bütçe, yatırım planlaması, fayda/zarar analizinin yapılması gerekmektedir. Maliyet azaltıcı tedbirlerin alınması, dönüşüm süresince

düzenli ölçüm yapılması gerekmektedir. Yerel yönetimlerin bu süreçte büyüme planı hazırlamaları gerekmektedir. Yerel yönetimlerin teknoloji envanterini bulut bilişim ile uyumlu hale getirmesi gerekmektedir. Yerel yönetimlerin bulut bilişim ekip oluşturması, dönüşüm yönetimi, problem yönetimi, yazılım geliştirme, yedekleme/arşivleme, dijital altyapının tesis edilmesi gerekmektedir. Yerel yönetimlerde bulut bilişimin SaaS modeli tercih edilerek yeteneklerin kazandırılması önerilmektedir. Bilgi güvenliği yönetim sisteminin uluslar arası standartlara uygun hale getirilmesi gerekmektedir. Bulut bilişim uygulamasının hukuki altyapısının oluşturularak mevzuatın yeniden düzenlenmesi gerekmektedir. Bulut bilişim uygulaması ile ilgili çalışmaların kapsamı genişletilerek pazarlanabilir bir hizmet haline getirilmelidir. Yerel yönetim kurumlarında bilgi teknoloji inovasyonun benimsenmesi, bilgi iletişim teknolojilerinde vasıflı personel eksikliğinin giderilmesi, kurumlar arasındaki işbirliği eksikliğinin giderilmesi gerekmektedir. Yerel yönetimlerde bulut bilişim uygulanmasının benimsenmesinde politikaların etkinliği ve verimliliğini arttırmak için desteklenmelidir. Bulut bilişim uygulamasını kullanmak isteyen kurumlar için mevcut bilgi teknoloji altyapısının bulut teknolojisiyle uyumluluğunu değerlendirerek, bulut teknolojisinin uygulanabilirliği hakkında bilgi toplamak ve mevcut sistemle uyumluluğunu değerlendirmek gerekmektedir. Kurumlardaki bilgi teknoloji yöneticisinin ve kıdemli bilgi teknoloji personelinin mevcut sistem ile bulut teknolojisi arasındaki uyumluluk konusunda gerekli bilgiyi edinmeleri için desteklenmelidir. Belediyeler arası bilgi teknoloji bölümleri arasında ortak bir ağ kurularak, konferanslar ve seminerlerle bilgi teknoloji endüstrisine katılmalarının teşvik edilmesi sağlanmalıdır. Sonuç olarak bu makale, yerel yönetimlerde bulut bilişim uygulamasının benimsenmesine teşvik etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yerel Yönetimler, Dijital Dönüşüm, Bulut Bilişim.

CLOUD COMPUTING APPLICATION IN LOCAL GOVERNMENTS

Abstract

Cloud computing application refers to a scalable network infrastructure where users receive computing technology services such as software and data storage on a subscription basis over the internet with utility. Local governments are responsible for regulating and providing services to the public. While fulfilling these obligations, it has to keep up with the developing technology, change, and digital transformation. This article aims to answer the following questions, Is cloud computing necessary in local governments? What are the advantages and risks of cloud computing to local governments? Cloud systems provide organizations advantages such as storage capacity and easy access to data anytime and anywhere. This paper aims to determine which areas cloud computing should be applied in local governments with the developing technology. The method used in the article; consists of a literature review compiled from national and international sources about the cloud computing application of local governments with data collection tools such as observa-

tion and document analysis of the qualitative research method. Findings obtained in the article; The use of cloud computing application is becoming more and more widespread, as cloud computing application offers advantages such as cost savings to local governments, scalable computing services, simpler information technology infrastructure, and energy consumption savings. As a result, this article supports using cloud computing applications in local governments.

Keywords: Local Governments, Digital Transformation, Cloud Computing.

YEREL YÖNETİMLERDE ÖNE ÇIKAN KAMU DEĞERLERİ VE BELİRLEYİCİLERİ: DOĞU KARADENİZ BELEDİYELER BİRLİĞİ ÖRNEĞİ*

Tülay DEMİR¹, Abdullah UZUN²

Özet

Kamu yönetiminde son yıllarda yaşanan gelişmelere koşut olarak, demokrasi, çok aktörlü yönetim yapıları, aktif vatandaşlık gibi hususlar üzerinde daha fazla düşünlmeye başlanmıştır. YKİ paradigmasının yarattığı sorunların üstesinden gelmeye dönük fikirler kamu yönetiminde post-YKİ olarak adlandırılan yeni yaklaşımları gündeme getirmiştir. Bu yaklaşımlar arasında yer alan kamu değeri kuramı, temel olarak kamu yönetiminde değer odaklı bir bakış açısına duyulan ihtiyacın altını çizerken, kamu değerinin yaratılmasında kamu yöneticilerine de birtakım sorumluluklar yüklemektedir. Dahası, kuramda kamu değeri yaratılması konusunda kamu yöneticilerine ve vatandaşlar ile birlikte değerin üretilmesine olanak tanıyan demokratik süreçlere önemli roller atfedilmektedir. Kamu değeri kavramını literatüre kazandıran Mark H. Moore, 1995 yılında yayımladığı “Kamu Değeri Yaratmak: Kamuda Stratejik Yönetim” adlı eserinde kamu değeri kavramını açıkça tanımlamamakla birlikte kamu değerinin yaratılması için yöneticilerin sorumluluklarının altını çizmiştir. Devletin hizmetleri, yasal düzenlemeleri ve diğer eylemleri aracılığıyla oluşturulan değeri ifade eden kamu değeri; demokrasilerde bizatihi halkın kendisi tarafından belirlenip politikacılar tarafından hayata geçirilmektedir. Kuramda yetki alanları çerçevesinde vatandaşları etkileyen kararların alınması ve uygulanmasından sorumlu olan yöneticilerin temel önceliklerinin kamusal açıdan değer üretecek hususlara yönelmesi beklenmektedir. Bilhassa belediye başkanları; yerel ölçekte vatandaşlarla birebir ilişkiler kurmaları, seçimle göreve gelen siyasi liderler konumunda olmaları, yerel politikaların yapımında birincil aktör olmaları dolayısıyla, yerelde kamu değerinin yaratılması noktasında önemli roller üstlenmektedirler. Buradan hareketle çalışmada yerel yönetimlerde öne çıkan kamu değerleri ele alınmıştır.

* Bu çalışma, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı’nda hazırlanmış olan “Yerel Yönetimlerde Kamu Değeri: Doğu Karadeniz Belediyeler Birliği’ne Üye Belediyeler Üzerine Bir Araştırma” başlıklı doktora tezinden yararlanılarak oluşturulmuştur.

¹ Arş. Gör. Dr., Artvin Çoruh Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, e-posta: tulaydemir@artvin.edu.tr, ORCID: 0000-0002-2826-0774.

² Doç. Dr., Karadeniz Teknik Üniversitesi Kamu Yönetimi Bölümü, e-posta: abdullahuzun@ktu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-8657-4587.

Çalışmanın amacı, Türkiye’de yerel yönetimlerde hangi kamu değerlerinin öne çıktığı, söz konusu kamu değerlerinin öne çıkmasında etkili olan yönetsel, kültürel, kurumsal vb. bağlama ilişkin faktörlerin neler olduğunun, Doğu Karadeniz Belediyeler Birliğine (DKBB) üye belediyeler özelinde ortaya çıkarılmasıdır. Çalışmanın temel amacı doğrultusunda yerel ölçekte değer yaratma bakımından sorumlulukları olduğu düşünülen belediye başkanlarının hangi kamu değerlerini önemsedikleri, nedenleri ile birlikte araştırılmıştır.

Bu amaçla çalışma nitel araştırma türünde tasarlanmıştır. Çalışmada önemli siyasal aktörler konumunda olan yerel yöneticilerin kamu değerinin ortaya koyulması noktasında önemli roller üstlendikleri düşüncesinden hareket edilerek, DKBB’ye üye belediyelerin yöneticilerinden oluşan 18 katılımcı ile yarı-yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler kayıt altına alındıktan sonra MAXQDA aracılığıyla kodlanmış, birbiriyle ilişkili olan kavramsal öğelerin sınıflandırıldığı kategoriler oluşturulmuştur. Kodlama ve kategori oluşturma sürecinde Kernaghan (2003) tarafından geliştirilen kamu değerleri sınıflandırması takip edilmiştir.

Çalışmanın bulguları belediye başkanlarının faaliyetlerinde ve politika kararlarında sırasıyla profesyonel, demokratik, etik ve beşeri değerleri benimsediklerini göstermektedir. Elde edilen bulgular ışığında; yerel yönetimlerde uzmanlaşma ve yetkinlik, maliyet tasarrufu ve verimlilik değerleri başta olmak üzere profesyonel değerlerin baskın olduğu, söz konusu kamu değerlerinin sırasıyla Türk yönetim geleneği, yönetsel ve teknik kapasite, toplumsal değerler ve alışkanlıklar, YKİ paradigması, coğrafi ve bölgesel koşullar ile sosyal-psikolojik bağlamdan etkilendiği sonucuna varılmıştır. İkinci olarak çalışmada öne çıkan kamu değerleri bakımından Türkiye’nin yerel yönetim sisteminin merkezîyetçi karakteri dolayısıyla Fransız sistemi-ne, piyasanın yönlendiriciliğinde profesyonel değerlerin baskın olması dolayısıyla Anglosakson yerel yönetim sistemine benzerlik gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Çalışma, sonuçları itibarıyla kuramsal ve uygulama boyutunda çeşitli katkılar sunmaktadır. Çalışmanın kuramsal katkılarında ilki; belediye başkanlarının öncelik verdikleri kamu değerlerinin ortaya çıkarılması olmuştur. Alan araştırmasından elde edilen bulgular araştırma modelinde temel alınan Kernaghan (2003)’ın sınıflandırmasında yer almayan, araştırma alanına özgü birtakım yeni kamu değerlerini gündeme getirmiştir. Bu değerler; çevreye duyarlılık, uzmanlaşma ve yetkinlik, kurumsal aidiyet, empati, iyi iletişim, estetik, dini değerler, yaşanabilir kent, risk/inisiyatif alabilme gibi kamu değerleridir. Bu vesileyle Kernaghan (2003) tarafından yapılan sınıflandırma Türkiye bağlamında belediye başkanlarının öne çıkardığı değerler çerçevesinde güncellenmiş ve elde edilen “değerler seti” ile alanın araştırmacıları için kullanışlı bir çerçeve ortaya konulmuştur. Çalışmanın kuramsal katkılarında ikincisi ise; kamu değeri ve yönetim sistemleri arasındaki ilişkinin yerel yönetimler düzeyinde ortaya koyulması ve Türk yerel yönetimlerinin Fransız/Napolyon sistemi içerisinde kabul edilmesine ilişkin süregelen tartışmalara (Sadioğlu ve Çıfci, 2021) kamu değeri perspektifinden yanıt verilmesidir. Literatürde Türk yerel yönetimlerinin güncel koşulları itibarıyla tek bir model içerisinde

ele alınamayacağı dile getirilmektedir (Sadioğlu ve Çifci, 2021). Türkiye'nin yerel yönetimlerde öne çıkan değerler bakımından dört yerel yönetim sisteminden belirli noktalarda farklılaşıp, belirli noktalarda benzerlik göstermesi kamu değerlerinin hem küresel, hem de ulusal bağlam içerisinde şekillendiğini (Jørgensen ve Sørensen, 2012) destekler niteliktedir. Ayrıca çalışma Türkiye'nin yerel yönetimlerini şekillendiren temel hususların kamu değerleri üzerindeki etkisini ön plana çıkarmasıyla, Avrupa ağırlıklı olan literatürün Batı dışı siyasal sistemler bağlamında zenginleştirilmesi (Chohan, 2018) noktasındaki eksikliğin giderilmesine katkıda bulunmuştur.

Çalışmanın uygulamaya katkıları da söz konusudur. İlk olarak; Türkiye bağlamında belediyelerde kamu değerlerinin, Doğu Karadeniz'e özgü koşullar ve Türkiye'nin yerel yönetimlerini şekillendiren temel hususlar çerçevesinde ele alınmasıyla belediye başkanları ve diğer politika uygulayıcıların kamu değeri odaklı bakış açısı kazanmalarına katkıda bulunmaktadır. Belediye başkanlarının değer odaklı bakış açısı kazanmalarının, kararlarında toplumsal meselelere değer yaratan çözümler üretmelerine yardımcı olacağı düşünülmektedir. İkinci olarak; çalışma ile kamu değeri kavramına ilişkin bilgi düzeylerinin artırılması mümkün olabilecektir. Nitekim araştırma kapsamında görüşme yapılan belediye başkanlarının büyük bir kısmının kavramı zihinlerinde canlandıramayıp, yakın anlamlı kavramlara başvurmak yoluyla tanımlamaya çalışmaları belediyelerde kamu değeri bakış açısının henüz yerleşmediğini göstermektedir. Araştırmanın bulguları kamu değerlerinin belirli bağlamsal koşullardan etkilendiğini göstermiştir. Kamu değerlerini etkileyebilecek olan diğer koşullar çerçevesinde yapılacak çalışmaların yaygınlaştırılması kamu değeri ile bağlamsal koşullar arasındaki ilişkinin derinleştirilmesi için faydalı olacaktır. Diğer taraftan, araştırma örneklemine değiştirilerek merkezî yöneticiler düzeyinde kamu değerlerini ele alan çalışmaların alana katkı sağlaması kuvvetle muhtemeldir.

Anahtar Kelimeler: Kamu değeri, Belediyelerde kamu değeri, Türk yerel yönetimleri

PUBLIC VALUES AND DETERMINANTS IN LOCAL GOVERNMENTS: THE CASE OF EASTERN BLACK SEA UNION OF MUNICIPALITIES

Abstract

With the developments in public administration in recent years, issues such as democracy, multi-actor management structures, active citizenship have begun to be considered more. Ideas to overcome the problems created by the NPM paradigm have brought up new approaches in public administration called post-NPM. The public value theory, which is among these approaches, basically underlines the need for a value-oriented perspective in public administration, and also imposes some responsibilities on public administrators in the creation of public value. In the theory, it is expected that the main priorities of the managers, who are responsible

for taking and implementing the decisions that affect the citizens within the framework of their jurisdiction, are directed to the issues that will create value for the public. From this point of view, prominent public values in local governments are discussed in the study. The aim of the study is to reveal which public values stand out and the contextual conditions that affect the values, specifically for the member municipalities of the Eastern Black Sea Municipalities Union. For this purpose, the study was designed in the type of qualitative research. Findings obtained from the semi-structured interviews with the managers of the municipalities included in the research area were examined with the qualitative content analysis method in terms of public values. Based on the findings of the study; in local governments, professional values such as specialization and competence, cost savings and efficiency values are dominant, and these public values are derived from Turkish administrative tradition, managerial and technical capacity, social values and habits, NPM paradigm, geographical and regional conditions and social-psychological context, respectively. was found to be affected. Secondly, in terms of public values that stand out in the research, it has been concluded that Turkey's local government system is similar to the French system due to its centralized character, and to the Anglo-Saxon local government system due to the predominance of professional values in the direction of the market.

Keywords: Public value, Public Value in Municipalities, Turkish Local Government

İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ POLİTİKASI VE TÜRKİYE’DE BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİNİN İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNE YÖNELİK HAZIRLIĞI

Uğur SADIÖĞLU¹, Melda CELLAT²

Özet

Küresel ısınma, iklim değişikliği, iklim krizi kavramları bugün birbiri yerine sıkça kullanılan kavramlardandır. Bu kavramlar birbiri yerine kullanılsa da, aslında her biri kendinden sonraki dönemin içinde bulunduğu ve gelecekte de içinde bulunacağı durum ve tehlikeleri göz önünde bulundurarak birbirinden türetilmiştir. Literatüre ve gündelik dile “küresel ısınma” olarak giren ve basit şekilde sera gazı salımı sebebiyle dünya yüzeyinin ısınması, yerkürenin sıcaklığının artması anlamına gelen bu kavram ile bu alandaki bilimsel çalışmaların kapısı aralanmıştır. Sera gazı salımı ile meydana gelen küresel ısınmanın zamanla ısınmadan çok daha fazlasını ifade etmeye başlaması, ısınmanın yeryüzündeki etkilerinin gözlemlenmesi ile birlikte ise daha geniş bir kavram olarak, küresel ısınmayı da kapsar şekilde “iklim değişikliği” kavramı ön plana çıkmıştır. İklim değişikliği kavramı, küresel ısınma ile birlikte yeryüzünde meydana gelen iklim olaylarındaki değişiklikleri, iklimdeki değişikliklerin de sebep olduğu sonuçları kapsayan bir anlam taşımaktadır. İklim değişikliğinin etkilerinin artması ve artık gelecek nesillere dair duyulacak endişelerin bir kenara bırakılıp bugünün tehlike altına girmesi ile birlikte ise kavram literatürde bir değişim daha geçirmiştir. Bugünün tehlike altında olması, bugünün kaynaklarının tehlikeye girmesi ve yakın gelecekte geri dönülemez bazı sonuçlara sebep olabileceği öngörüsü ile artık “iklim krizi” kavramı literatürde kendine yer edinmeye başlamıştır. Artık değişiklikten çok daha fazlası olmakta; en kısa sürede önlemler alınması ve iklim değişikliği etkilerinin en aza indirilmesi için eyleme geçilmesi gereken bir kriz durumu söz konusudur. Sera gazı salımı sonucu yerkürenin ısınması ve sebep olduğu sonuçlara dair değişiklikleri ifade eden bu kavram silsilesinin bugünkü son durağı ise “küresel kaynak” olmuştur.

İklim değişikliği küresel düzeyde ilk kez 1970’lerde gündeme alınmıştır. 1970 yılında Roma Kulübünün yayınladığı “Büyümenin Sınırları” raporu ile başlayan çevre kirliliği ve iklim değişikliği konularındaki farkındalık, “Ortak Geleceğimiz” raporu ile yerini sağlamlaştırmış ve “Gelecek nesillerin kendi ihtiyaçlarını

¹ Prof. Dr., Hacettepe Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, E-mail: ugursadi@hacettepe.edu.tr

² Doktora Öğrencisi, Hacettepe Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, E-mail: cellatmel-da@gmail.com

karşılımları becerisine gölge düşürmeksizin bugünün ihtiyaçlarını karşılama” amacı ile yeni bir kalkınma stratejisi belirlenmiştir. Ancak zaman içerisinde sera gazı salımının artması, atmosferin hiç olmadığı kadar ısınması, su seviyelerinin yükselmesi, pek çok canlının hayatının tehlikeye girmesi gibi bir dizi birbirini takip eden olay sebebi ile yeni bir rotanın belirlenmesi zorunlu hale gelmiştir. İklim değişikliği ile mücadele için Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP), Dünya Meteoroloji Örgütü (WMO), Birleşmiş Milletler Devletlerarası İklim Değişikliği Paneli (IPCC) gibi uluslararası yapılar kurulmuş, ülkelerin katılım sağladığı konferanslar düzenlenmiş ve anlaşmalar imzalanmıştır. Bugün gelinen nokta, Paris Anlaşmasının bir çıktısı olarak, küresel ortalama sıcaklığı 2 derece ile sınırlandırmak ve eğer mümkünse 1,5 derece altında tutmaktır. Küresel düzeyde belirlenen bu hedef ile ülkelere ulusal düzeyde pek çok sorumluluk yüklenmiştir. Ortak fakat farklılaşan sorumluluklar çerçevesinde ulusal iklim değişikliği uyum ve eylem planları hazırlanmaya başlanmıştır. Ulusal düzeydeki politikalar zamanla merkezi yönetimin sınırlarını da aşmaya başlamış ve yerel yönetimler ve vatandaşlar da sürece ortak olmuşlardır. 2016 yılında düzenlenen HABİTAT-3 bildirisi ile ülkelerin yerel iklim değişikliği eylem planı oluşturmalarının taahhüt edilmesi ile bu süreç resmileşmiş ve hız kazanmıştır. Türkiye’nin iklim değişikliğine olan farkındalığı ve eyleme geçmesi de, küresel düzeydeki çabalarla paralel zamanlarda başlamış ve küresel politikalar ile birlikte yürütülmüştür. İklim değişikliği konusundaki ilk atıf sekizinci kalkınma planı ile başlamış, 2004 yılında Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi’ne (BMİDÇS) taraf olunmuştur. Türkiye, 2009 yılında Kyoto Protokolü’nü onaylamış, akabinde Ulusal İklim Değişikliği Eylem Planı, İklim Değişikliği Stratejisi, İklim Değişikliği Uyum Stratejisi ve Eylem Planı gibi ulusal planlarını yayınlamıştır. Türkiye hazırladığı planların ardından 2021 yılında Paris anlaşmasını da onaylamış ve merkezi yönetim düzeyinde bazı yapısal reformlar yapmıştır. Bu çalışmanın amacı Türkiye’deki 10 büyükşehir belediyesinin iklim değişikliği ile mücadele kapsamında yaptıkları hazırlıkları; sera gazı azaltımı ve iklim değişikliği uyum stratejileri doğrultusundaki iklim değişikliği politikalarını incelemek ve değerlendirmektir. Çalışmada öncelikle iklim değişikliğine dair temel kavramlara değinilmekte, ardından iklim değişikliği politikasına dair küresel düzeydeki çaba ve yapılanmalar tarihsel bir akış içerisinde özetlenmektedir. Akabinde Türkiye’nin iklim değişikliği politikalarında durduğu yer ve yürüttüğü faaliyetler incelenmektedir. Çalışmanın ikinci bölümünde ise Türkiye’deki iklim değişikliği politikaları, iklim değişikliği ile mücadelede azaltım ve uyum faaliyetleri büyükşehir belediyeleri üzerinden incelenmektedir. Bu kapsamda 2022 yılı nüfus verilerine göre Türkiye’nin nüfus yoğunluğu en fazla olan 10 büyükşehir belediyesi seçilmiştir. Belediyeler nüfus yoğunluğu fazla olandan daha az olana doğru sıralanmıştır. Çalışmada, seçilen büyükşehir belediyelerinin iklim politikası hazırlıkları, iklim değişikliği ile mücadele kapsamında yayınladıkları planlar, düzenledikleri eğitim ve seminerler, katılım sağladıkları ve faaliyete geçirdikleri etkinlikler ve geliştirdikleri projeler üzerinden incelenmektedir. Çalışmanın bulguları; Türkiye’de büyükşehir belediye-

lerinde iklim değişikliği ile mücadele kapsamındaki faaliyetler çoğunlukla 2010'lu yıllarda başlamıştır. Kimi büyükşehir belediyeleri bugün, geçmişte hazırladıkları iklim değişikliği eylem ve uyum planlarını güncellemekteyken; kimi büyükşehir belediyeleri ise henüz plan yayımlayamamıştır. Büyükşehir belediyelerinin bugün iklim değişikliği eylem ve uyum planları hazırlamaları tek başına yeterli değildir. Bu planlarda belirlenen hedeflerin detaylı şekilde birer strateji haline getirilmesi; görev dağılımının yapılması, alt eylemlerin belirlenmesi, eylemlerin gerçekleştirileceği zaman periyodunun belirlenmesi gerekmektedir. Tüm bunlardan sonra ise eylemlerin izlenmesi ve gerekiyorsa güncellenmesi gerekmektedir. Yerel yönetimlerin iklim değişikliği ile mücadele konusundaki gerçekçi plan ve projeleri hem bugünün hem de geleceğin güvence altına alınması için kritik öneme sahiptir. Bu kapsamdaki politikaların vatandaşa en yakın birim tarafından sağlanması, farkındalığın oluşturulması için de fayda sağlayacaktır. Türkiye'de büyükşehir belediyeleri yerel düzeyde önemli çalışmalar yürütse de kimi alanlardaki çalışmalar merkezi yönetimin destek ve paydaşlığını gerektirmektedir. Örneğin ülke çapında fosil yakıt kullanımı yasaklanmadıkça büyükşehir belediyelerinin enerji tüketimi konusundaki önlem ve düzenlemeleri yetersiz kalabilecektir. Yereldeki uygulama, politika ve stratejiler ile merkezi yönetimin stratejileri birbirini destekler nitelikte olmalıdır. Bugün Türkiye'nin iklim değişikliği politikası incelendiğinde, iklim krizi ile mücadelenin gündemin ilk sıralarında yer almadığı görülmektedir. Büyükşehir Belediyeleri iklim değişikliği ile mücadeleye daha fazla zaman ve bütçe ayırmalı, iklim değişikliği kapsamında çalışacak birimler kurulmalı, alanda yetkin personel istihdamı sağlanmalıdır. Belediyelerin stratejik planları, çevre planları, sıfır atık politikaları, iklim değişikliği uyum ve eylem planları iç içe olmalı, birbirini destekler hedef ve stratejiler içermelidir. Planlarda yer alan eylemlerin takibi için düzenli takip raporları hazırlanmalıdır. Tüm bunlarla birlikte daha önce de ifade edildiği üzere merkezi yönetimin sera gazı azaltımı ve uyum stratejilerinin gerçekleştirilebilmesi için hem maddi hem de politika belirleme ve gerçekleştirebilme konularındaki desteği alınabilmelidir.

Anahtar Kelimeler: İklim Değişikliği, İklim Değişikliği Politikası, Büyükşehir Belediyesi, Sera Gazı Azaltımı

CLIMATE CHANGE POLICY AND THE PREPARATION OF METROPOLITAN MUNICIPALITIES IN TURKIYE FOR CLIMATE CHANGE

Abstract

The concepts of global warming, climate change and climate crisis are used interchangeably today in the literature. However, each of these concepts were derived from each other. In fact, today, with the danger the world is in today, the concept of "global boiling" has begun to be used. Global studies on climate change has been started in 1970s. In 1987, the goal for climate change was determined as "Meeting

the needs of the present without compromising the ability of future generations to meet their own needs” in Brundtland Commission. However, this goal is about to become obsolete today. Because today's resources are now in danger. The first actions to prevent climate change carried out at the global level. Following global studies and series of international conferences and agreements, the actions have been started to take at national level. With the principle of "Common but differentiated responsibility" determined by the Paris Climate Agreement signed in 2015, the countries party to the agreement have started to prepare and implement their national climate change action plans. Local governments were directly involved in the climate change policies with the HABITAT-3 declaration issued in 2016. In the declaration, countries committed to support local climate change action plans. In this context, local governments in Türkiye have started to prepare climate change action plans and carry out projects. In this study, the 10 metropolitan municipalities with the highest population density in Türkiye were selected with reference to 2022 population data. The greenhouse gas mitigation and climate change adaptation strategies of these municipalities within the scope of preventing climate change were examined. The climate policy preparations of the selected metropolitan municipalities were examined through the plans they published within the scope of preventing climate change, the trainings and seminars they organized, the events they participated in and the projects they developed.

Keywords: Climate Change, Climate Change Policy, Metropolitan Municipality, Greenhouse gas mitigation

OSMANLI DÖNEMİ DENİZ KAZALARI VE DENİZ SİGORTACILIĞININ TARİHSEL GELİŞİMİ

Vasfi ASLAN¹

Özet

Tarih boyunca insanlar denizleri temel ihtiyaçlarını karşılamak, savunma, keşifler, ticari faaliyetler ve ulaşım amacıyla kullanmışlardır. Buna bağlı olarak pek çok sorunla karşılaşmaları kaçınılmaz bir durum olmuştur. Sosyal yaşamın gereği olarak insanlık gelişip toplumsal yaşamın yaygınlaşması ve teknolojinin ilerlemesiyle birlikte kullandıkları teknikler de gelişme göstermiştir. Kayık teknikleri zamanla çeşitlenerek kısa süreli yolculuklar yaparak karşı kıyılara ulaşmaya, daha fazla kaynak bulmak, keşifler yapmak ve rekabet toplumunun ilerlemesiyle denizler boyunca ilerleyerek günümüzdeki denizaşırı seyrüseferlere kadar gelişmiştir.

Denizci bir millet olan Fenikeliler ve Kartacalılar'ın Roma ile deniz ticaret yolları sebebiyle yaşadıkları sorunlar kendilerini denizcilik faaliyetleri alanında geliştirecek günümüz savaş taktiklerinden deniz ticaret yollarına ve geleneksel pek çok uygulamalara kadar temel oluşturduğu söylenebilir. Toplamlar denizcilik anlamında kültürel ve geleneksel yaşama bağlı olarak farklı yönlerde gelişme göstermiş ve günümüz teknolojileriyle donatılan her alandaki yüksek donanımlı gemilere kadar ilerlemeye devam etmiştir. Özellikle 15. yüzyıldan sonra buharlı gemilerin ortaya çıkması ve başta Fransızlar olmak üzere İspanya, İtalya, Sicilya gibi Avrupalı devletler; gelişmiş teknolojilerle donatılarak yayılcılık politikaları bağlamında daha çok kaynak ve ticari faaliyetleri kapsamında denizciliğe büyük önem vermişlerdir. Osmanlı Devleti de denizcilik tarihine önemli gelişmelerle dahil olmuş; kara ve kıyı bölgelerinin alınması ile deniz ulaşımı da gelişip kullanılmaya başlanmıştır. Deniz yollarının kara yollarına göre daha ekonomik olması ve yük kapasitesinin fazlalığından dolayı tercih edilmiştir. Bu durum çeşitli riskleri de beraberinde getirmiş ve deniz kazalarının yaşanmasını da kaçınılmaz kılmıştır.

Deniz kazaları çevresel ve ekonomik sonuçları olan uluslararası ilgi gerektiren olaylar olarak tanımlanabilir. Deniz kazaları can, mal ya da her ikisinin kaybıyla meydana gelen ve maddi zararlar sonuçlanan kazalar için kullanılan bir terimdir. Deniz taşıtlarının gelişerek kullanılmaya başlanmasıyla birlikte dünya, medeniyetlerin güç çatışmalarına sahne olmuş ve çeşitlenmesiyle beraber deniz kazalarının yaşanması da kaçınılmaz bir durum olmuştur. Denizcilik faaliyetlerinin yapılmaya

¹ Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi, Akdeniz Üniversitesi Akdeniz Uygurlikları Araştırma Enstitüsü Akdeniz Yeni ve Yakınçağ Araştırmaları Anabilim Dalı, Vasfi ASLAN, vaslan@akdeniz.edu.tr, 0009-0008-7871-8174

başlandığı ilk medeniyetlerden günümüzdeki teknolojileriyle donanana kadar her zaman kazalar yaşanmıştır. Denizdeki kazalar; yangın, alabora, çatma, hava muhalefeti vb. gibi birçok çevresel etmenlerle meydana gelebilmektedir. Deniz trafiğinin yoğunlaşması ve ulus-devletlerin ortaya çıkarak uluslararası boyuta geçmesiyle meydana gelebilecek olaylara da önlem alma gereksinimi doğmuştur. Denizlerdeki hakimiyetin ve denizlere hükmetmenin avantaj sağladığının farkına varan devletler, denizcilik faaliyetlerinin risklerinden korunmak amacıyla kurumsal müesseselere ihtiyaç duymuşlardır. Ulaşımında ticaretin sürdürülebilirliği açısından yolların güvenliğini sağlamak amacıyla geleneksel kara uygulamalarından ve deniz yollarının güvenliğini sağlamak için çeşitli anlaşmalar ve kurallar bugünkü sigortacılık müesseselerinin ortaya çıkmasına temel oluşturmıştır. Teknolojinin gelişmesiyle çeşitlenen deniz taşıtlarıyla birlikte uluslararası boyutlarda ticaret, savaş, ulaşım ve yeni keşiflerin yapılmasıyla uluslararası anlaşmalar yapılması ihtiyacı doğmuştur. Buna bağlı olarak devletler denizdeki risklerden korunmak amacıyla kendi içinde ve devletler arası karşılıklılık esasına dayalı birçok kurala tabii olma ihtiyacını gerektirmiştir.

Akdeniz’de ilk olarak 13. yüzyılda açık deniz seyri başlamış ancak kuzeydeki denizlerde 15. yüzyıla kadar yasaklanmıştır. İleri gemi güvenliği amacıyla ilk tedbirler bu dönemde gerçekleşmiş ve 1255’te ilk düzenlemeler Venedik’te yapılmıştır. Yasadışı çalışan gemiler işaretlenmiş ve Ceneviz’deki deniz yetkilileri 1330’da yük taşıma sınırıyla ilgili çeşitli uygulamalar ve cezalar getirmişlerdir.

Kara beyliği olarak kurulan ancak sahillere ulaştıktan sonra denizcilik konusunda başarılar gösteren Osmanlı’nın sınırlarının denize ulaşması 1348’de Karesi Beyliği’nin alınmasıyla gerçekleşmiştir. Preveze deniz savaşı ise Osmanlı’nın denizlerdeki gücünün bir sembolü olarak kayıtlarda yer almıştır. Ardından Yıldırım Beyazıt’ın Gelibolu’yu donanma üssü ve tersane olarak kullanması ve Fatih Sultan Mehmet’in İstanbul’u fethederek Akdeniz ve Karadeniz’e açılması deniz imparatorluğunun ortaya çıkışı şeklinde değerlendirilmektedir. Barbaros kardeşlerin Batı Akdenizde Cezayir’i alması ve Osmanlı himayesine girmesiyle de Denizcilik alanındaki en güçlü dönemine ulaştığı söylenebilir. Osmanlı, 1850 tarihinde yürürlüğe giren Kanunname-i Ticaret kanunu ile 1863 tarihinde yürürlüğe giren Kanunname-i Hümayûn-ı Ticaret-i Bahriye ile düzenlenen 11. faslı ile deniz kazaları ve deniz sigortacılığının ilk yazılı örnekleri karşımıza çıkmaktadır. Avrupalı devletler ile etkileşimin sonucu olarak sigortacılık müesseselerinin gelişmesi bu tarihlere kadar hem şer’i hem de örfi adetlerin uygulandığı Osmanlı Devleti’nde de etkili olmuştur. Kazazede gemilerin zararlarının bu tarihlere kadar devlet tarafından karşılanması ve yolcuları rizikolardan korumak için ahilik ve derbendilik gibi kurumların kurulması da bir güvence oluşturduğu söylenebilir. Osmanlı Devleti bu dönemlerde en çok ticari münasebet halinde olduğu Fransızların gelişmiş sigortacılık faaliyetlerinden etkilenmiştir. Fakat İslam toplumlarında geleneksel ve tutucu yaklaşımlar nedeniyle sigortacılık adına sınırlı kurumlar kurulmasına rağmen ancak 19. yüzyıldan sonra düzenlemeler yapıldığı görülebilmektedir.

Sigorta, Latince kökenli “Sicurta” sözcüğünden türemiş güvence anlamına gelen bir terimdir. İlk medeniyetlerden beri kara yolların güvenliğini sağlamak amacıyla yapılan anlaşmalar daha sonra denizciliğin gelişmesiyle birlikte denizlerde de anlaşmalar yapma ihtiyacını getirmiştir. İlk olarak Rodos Kuralları’nda karşımıza çıkan ve karşılıklılık esasına dayanan uygulamalar ile rizikolara karşı önlem aldıkları görülebilmektedir. İslamiyet’in ortaya çıktığı ilk yıllarda daha çok develerin kullanılması ve yükün az olmasından kaynaklı meydana gelebilecek risklerin Medine Vesikası ile güvence altına alınması bir nevi Osmanlı için sigortacılığın temelini oluşturduğu söylenebilir. Osmanlı’nın da örf ve âdet olarak uygulanacak olan kuralların İslam Hukukundan etkilenmesi de bu doğallığın bir sonucudur. Toplumlar Tarih boyunca birbirinden etkilenerek gelişen deniz ticaretinde de karşılıklı risk-güvence temelinde önlemler alarak çeşitli anlaşmalar yapmayı zorunluluk olarak görmüş ve modern devletlerin ortaya çıkmasıyla birlikte gelişen teknoloji ve tacirlerin ticaret yapmasını teşvik etmek amacıyla denizden kaynaklanan riskleri azaltmak bakımından deniz sigortalarının da gelişmesi kaçınılmaz olmuştur.

Bu çalışmada Osmanlı döneminde denizciliğin gelişimi, deniz kazaları ve buna bağlı olarak gelişen deniz sigortacılığının tarihsel süreci ele alınacaktır. Bu Çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmakta, bu doğrultuda betimsel analiz yöntemi kullanılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Deniz, Deniz Kazaları, Osmanlı, Sigortacılık.

MARINE ACCIDENTS AND HISTORICAL DEVELOPMENT OF MARINE INSURANCE IN THE OTTOMAN PERIOD

Abstract

Throughout history, people have used seas to meet their basic needs, defense, exploration, commercial activities and transportation. Accordingly, it was inevitable that they encountered many problems such as maritime accidents. Maritime accidents can be defined as events that have environmental and economic consequences and require international attention. As sea vessels developed and diversified, power conflicts between civilizations occurred and maritime accidents became inevitable. The accidents also led to the birth of marine insurance. The Ottoman borders reached the sea with the conquest of Karesi Principality in 1348. The Preveza naval battle was recorded as a symbol of the Ottoman power at seas. Subsequently, Yıldırım Beyazıt's use of Gallipoli as a naval base and shipyard, Fatih Sultan Mehmet's conquest of Istanbul and expanding to the Mediterranean and the Black Sea are considered as the emergence of the maritime empire. The first written examples of maritime accidents and maritime insurance can be seen in the Ottoman Empire with the Commercial Code in 1850, and 11th chapter regulated by the Maritime Trade Law in 1863. As a result of the interaction with European states, insurance institutions developed in the Ottoman Empire, where both religious and customary customs were applied until this date. In this study, the development of

maritime and maritime accidents in the Ottoman period and the historical process of maritime insurance that developed accordingly will be discussed. Qualitative research method is used in the study and descriptive analysis is carried out accordingly.

Keywords: Sea, Maritime Accidents, Ottoman, Insurance.

VATANDAŞ KATILIMINA YÖNELİK BİR UYGULAMA: İÇİŞLERİ BAKANLIĞI AÇIK KAPI BİRİMLERİ

Vasfiye ÇELİK¹, Zeynep DUYAR²

Özet

2000’li yılların başından itibaren kamu yönetiminde, kamu hizmetleri ve hizmet sunum tekniklerinin değişim ve dönüşümünde bilgi iletişim teknolojileri önemli bir konumda yer almaya başlamıştır. Bu değişim ve dönüşümün temelinde ise devlet kurumlarının görevlerini, faaliyetlerini tek başına değil de vatandaş katılımı ile hareket ederek sağlamaya çalıştığı “aktif devlet” anlayışı bulunmaktadır. Zira bu süreç, “aktif vatandaş” gerekli kılıp; çok aktörlü bir yönetimi öngören yönetim anlayışını ön plana çıkarmaktadır. Bu noktada vatandaşların kamusal karar alma ve sorunların çözümüne katkıda bulunması, kamusal hizmet sunum süreçlerine katkıda bulunabilmeleri için bilinçlendirilmeleri; öneri, talep, istek, şikâyet ve hak arama gibi konularda teşvik edici politikalar geliştirilmiştir. Bu girişimlerin aynı zamanda demokratikleşmenin temel ilkelerinden birisi olan bireylerin özgürlük alanının gelişmesine katkı sağladığı düşünülmektedir.

Yeni Kamu İşletmeciliği (YKİ) anlayışının etkisiyle birey odaklı ve piyasa yönelimli bir dönüşüm sürecine giren kamu yönetiminde, YKİ anlayışının bir nevi devamı niteliğindeki yönetim temelli bir anlayışın tesis edilebilmesi için gerekli altyapıyı oluşturması açısından vatandaşların yönetime katılma ve yönetim faaliyetleri hakkında bilgi sahibi olma ihtiyacı hesap verebilirlik, şeffaflık ve açıklık kapasitelerinin artırılmasını gerektirmiştir. Hesap verebilirlik, şeffaflık ve açıklık kavramları yönetimin değişimini ifade eden anahtar kelimeler olup bu kavramlar sayesinde yönetim(ler) ve vatandaşlar arasındaki sorunlara daha faydalı ve uygulanabilir çözümler sunulmaya çalışılmaktadır. Bu anlayış aynı zamanda yönetimlerde açıklık ve hesap verebilirliğin tekrar işlenmesini sağlamak ve vatandaş katılımını teşvik ederek demokrasinin gelişmesine de katkıda bulunmaktadır.

Zira yönetim temelli anlayışta, kamu hizmetlerinin başarısında bu hizmetlerin vatandaşlara ulaşabilirliği, etkinliği, vatandaşların bu hizmetlerden memnuniyeti önemli ölçütler olmaktadır. Bu çerçevede beklenen etkinliği ve memnuniyeti sağlamak açısından devletin mesafeli, buyurgan özelliği ise yerini hizmetkar devlet anlayışına bırakmıştır. Hizmetkar devlet anlayışında halkın taleplerini dikkate ala-

¹ Doç. Dr., Kırıkkale Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, vasfiyezeynep@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-2176-892X.

² Öğr. Gör., Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Gediz Meslek Yüksekokulu, Hukuk Bölümü, zeynep.duyar@dpu.edu.tr , ORCID: 0000-0003-0408-4486.

cak, halkın kendisini değerli hissettirecek ve devlete olan aidiyetlerini artıracak şikâyet ve hak arama mekanizmalarının altyapısını oluşturacak yasal ve yapısal gelişmeler kaydedilmiştir.

Küresel uygulamalara uyum sağlamak açısından girişimlerde bulunan Türk Kamu Yönetiminde de bu anlayışın bir karşılığı olarak Bilgi Edinme Hakkının ve Dilekçe Hakkının sağlanması, Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi (CİMER) ve Kamu Denetçiliği Kurumu'nun kurulması akla gelen ilk somut adımlar olmuştur. Konumuz bağlamında vatandaşın katılımı açısından önemli örneklerden biri ise merkezi yönetim teşkilatı içerisinde İçişleri Bakanlığı Bilgi Teknolojileri Genel Müdürlüğü ve Strateji Geliştirme Başkanlığı tarafından bir proje dahilinde oluşturulan “Açık Kapı” uygulaması dikkat çekicidir. Kamu kurumlarıyla halk arasında bir köprü görevi gören, hizmete yönelik iletişimi kolaylaştıran, kamu hizmetlerine erişimin sağlanması ve gerekli ihtiyaçların karşılanması amacıyla kurulan Açık Kapı birimleri, son yıllarda önemli ancak bilinirliği çok olmayan bir yapı olarak karşımıza çıkmaktadır. 2017 yılının Aralık ayında ilk olarak 15 ilde pilot uygulama olarak başlatılan uygulama, Şubat 2018'de 47 ile genişletilerek 81 il ve İstanbul, Ankara ve İzmir merkezinde bulunan ilçeleri kapsar hale gelmiştir. 81 il valiliği ve 277 kaymakamlık bünyesinde kurulan Açık Kapı birimlerine 17 başlık ve 322 konudan bireyler doğrudan başvuru yapabilmektedir. Bu birimlere yapılan başvurularla sorunlu alanların tespit edilmesi ve bu alanlara yönelik merkezi ve yerel yönetim politikalarının ve yeni hizmet sunum tekniklerinin geliştirilmesi amaçlanmaktadır.

Açık Kapı uygulaması içerisinde; “Vatandaş, Açık Kapı Sorumlusu (AKS), Yetkili ve Mülki İdare Amiri (MİA)” olmak üzere dört farklı kullanıcı tipi bulunmaktadır. Vatandaş, acikkapi.gov.tr adresinden başvuru ve başvuru takip işlemlerini gerçekleştirebildiği gibi başvurularını valiliklerde ve kaymakamlıklarda oluşturulan uygulama bürolarına bizzat da yapabilmektedir. Bu ofislerde görev yapan Açık Kapı Sorumluları, kendi kullanıcı kimlik bilgilerini kullanarak vatandaşlar adına oluşturdukları başvuruların kayıt sürecini, taleplerin uygun birimlere yönlendirilme sürecini ve talep takibi sürecini kontrol edebilmektedir. İlgili birimlerin cevapları doğrultusunda sonuçları değerlendirerek vatandaşların taleplerine cevap vermektedirler. Açık Kapı Sorumlusu tarafından Devlet Teşkilatının Merkezi Kayıt Sisteminin (DETSİS) ilgili birimlerine iletilen talepler, ilgili bölümlerde uygulama için yetkili kılınan görevli tarafından cevaplanarak talebin geldiği birime yönlendirilmektedir. Bu birimler şikâyet, öneri, talep ve diğer konuların diğer kamu birimlerine iletilmesine olanak sağlamaktadır.

Açık Kapı uygulaması, benzer özellikler çağrıştıran belediyelerdeki Beyaz Masa uygulamalarından ayrılmaktadır. Zira Beyaz Masa birimleri, belediyelere iletilen şikâyet, istek, talep, hak arama gibi konuları sadece belediye yönetimi içerisindeki ilgili birimlere iletirken; Açık Kapı birimleri iletilen herhangi bir konuyu ilgili başka bir kamu kurum ve kuruluşuna da yönlendirebilmektedir. Uygulama bu yönüyle CİMER'e benzemektedir ancak başvuru kanalları ve web sitesi görünümü açısından CİMER'den farkı Açık Kapı uygulamasının bir bakanlık (İçişleri Bakan-

lığı) uygulaması olmasıdır. CİMER uygulaması yerel ölçekten merkezi yönetime kadar çok kapsamlı bir proje işlevi görürken Açık Kapı uygulaması ise en yetkili kullanıcısının mülki idare amiri olduğu il taşra teşkilatı için hazırlanan bir uygulamadır.

Valilik ve kaymakamlığa yapılan başvurulara ilişkin iş ve işlemlerin hızlı ve verimli sonuçlandırılmasını sağlayarak, sunulan hizmetlerde vatandaşın memnuniyetini artırmayı amaçlayan “Açık Kapı” uygulaması, teknoloji temelli olmasına karşın yüz yüze görüşme olanağı sağlaması açısından önemli bir uygulamadır. Yönetişim sürecinin bir yansıması olarak görülebilecek Açık Kapı uygulaması İçişleri Bakanlığı tarafından yürütülmekte olup; Vali ve Kaymakamlara iletilen taleplere ilişkin iş ve işlemlerin hızlı ve verimli bir şekilde tamamlanmasını sağlamak, sunulan hizmetlerden vatandaş memnuniyetini artırmak, yeni yönetim politika ve hizmetlerine anlamlı veriler sağlamak amacıyla oluşturulmuş bir halkla ilişkiler uygulamasıdır. İhtiyaç ve beklentilerin analiz edilmesi ve raporlanması. Bu bakımdan uygulama, merkezi yönetimin taşra teşkilatında subsidiarite ilkesinin uygulanmasına örnek olarak da anılmaktadır.

Bu çalışmanın temel amacı, Türkiye’de özellikle COVID-19 pandemi döneminde ön plana çıkan; vatandaşların taleplerini ilettikleri, şehir içi ve şehirlerarası seyahatlerinde izin aldıkları, imar, nüfus ve vatandaşlık gibi konularda talep ve şikâyetlerini ilettikleri ve çok fazla bilinirliği olmayan Açık Kapı uygulaması hakkında detaylı bilgiler vererek son istatistikleri gözler önüne sermek, uygulamanın güçlü ve zayıf yönlerini ortaya koymaktır. Açıklayıcı (betimsel) yöntem kullanılarak hazırlanan bu çalışmada, uygulamanın CİMER ve Beyaz Masa’dan farkı, taşra birimlerinin faaliyetlerine katkısı, uygulamanın gelişmesine yönelik önerilere ayrıca yer verilmeye çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Kamu Yönetimi Reformları, Bilgi Teknolojileri, CİMER, Beyaz Masa, Açık Kapı Uygulaması.

AN APPLICATION FOR CITIZEN PARTICIPATION: MINISTRY OF INTERIOR OPEN DOOR UNITS

Abstract

Since the beginning of the 2000s, information and communication technologies have played an important role in the change and transformation of public administration and public services. On the basis of this change and transformation, it is obvious that public organizations are trying to carry out their activities not alone but with active citizen participation. Citizen accessibility to public services, efficiency and citizen satisfaction with these services are among the success criteria of public administration. At this point, in recent years, legal and structural arrangements have been realized to form the infrastructure of request, claim and complaint mechanisms. Provision of the Right to Information and the Right to Petition, the establishment of the Presidential Communication Center (CİMER) and the Om-

budsman Institution are the first concrete steps that come to mind. One of the most important examples in terms of citizen participation is the “Open Door” application established as part of a project by the Ministry of Interior within the central government organization. Open Door units, which act as a bridge between public organizations and the public and are established to facilitate communication and access to services, have emerged as an important structure in recent years. Open Door units, which started as a pilot project in December 2017, are now available in 81 provinces and individuals can directly apply under 17 titles and 322 subjects. The main purpose of this study is to reveal the latest statistics and to reveal the strengths and weaknesses of the application by providing detailed information about the Open Door application, which has come to the forefront in Turkey, especially during the COVID-19 pandemic period, where citizens submit their requests, obtain permission for urban and intercity travel, and submit their requests and complaints on issues such as zoning, population and citizenship. In this descriptive study, the differences of the application from CIMER and White Desk, its contribution to the activities of provincial units, and suggestions for the development of the application will also be tried to be included.

Keywords: Public Administration Reforms, Information Technologies, CIMER, White Desk, Open Door Application.

E-DEVLET UYGULAMALARININ YOLSUZLUĞU AZALTMA POTANSİYELİ: AMPİRİK BİR İNCELEME

Vedat ALMALI¹, Abdulmecit YILDIRIM²

Özet

Teknolojinin hızla değiştiği ve geliştiği günümüzde devletlerin de iş görme süreçlerinde bu değişime ayak uydurması kaçınılmazdır. Devletlerin proaktif bir şekilde idari yük, yolsuzluk ve bürokrasi gibi sorunlarla mücadele etmesi gerekmektedir. E-devlet bu mücadele sürecinde en önemli araçlardan biri olmuştur. E-devlet, devlet kurumlarının ve hizmetlerinin elektronik ortamda vatandaşlara sunulması ve bu süreçlerin dijital teknolojiler aracılığıyla yönetilmesini ifade etmektedir. E-devlet uygulamaları, kamu hizmetlerinin daha erişilebilir, etkili, verimli ve şeffaf bir şekilde sunulmasını sağlayarak vatandaşların zaman ve maliyet tasarrufu sağlamasına olanak tanır. Bu kapsamda, e-devlet uygulamaları genellikle çeşitli web siteleri, mobil uygulamalar ve diğer dijital platformlar aracılığıyla hizmetler sunar ve vatandaşların kamu kurumlarıyla etkileşimlerini kolaylaştırır. Bu bakımdan e-devlet yönetim modelinin bir parçası olarak kabul edilir. Sonuç olarak e-devlet vatandaşların devletle olan iletişimlerini kolaylaştıran ve hızlandıran, yolsuzlukla mücadele kapsamında yardımcı olabilecek bir araç olarak öne çıkmaktadır.

Yolsuzluk hem ülkelerin hükümetlerine hem de vatandaşların kendilerine zarar veren, oldukça tartışılan bir konudur. Yolsuzluk kamu kurumlarının kaliteleri ile yakından ilişkilidir çünkü kaliteli ve güçlü kurumlara sahip olmayan devletlerde yolsuzlukların sık görülmesi olası bir durumdur. Kamu sektöründeki yolsuzluk, kamu harcamalarının artmasına ve alınan vergi miktarının azalmasına, dolayısıyla mali açıkların artmasına ve makroekonomik istikrarsızlığa neden olabilmektedir. Yolsuzluk hem bürokratik hem de politik olarak çeşitli şekillerde ortaya çıkabilir. Yolsuzluğun nedenleri ve etkileri farklı biçimlerde açıklanmaktadır. Ülkeler, çeşitli ekonomik, kültürel, sosyal ve düzenleyici faktörlerin neden olduğu yolsuzluklarla uğraşmakta ve yolsuzluğu kontrol etmek için çeşitli düzenlemeler ve değişiklikler yapmaktadırlar.

E-devlet uygulamaları, yolsuzluğu önemli ölçüde azaltabilecek yenilikler arasında gösterilebilir. Birçok araştırma, e-devlet uygulamalarının yolsuzluğun azaltılmasına olumlu bir etki sağladığını ortaya koymaktadır. Hükümetler, bilgi iletişim teknolo-

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Muş Alparslan Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, v.almali@alparslan.edu.tr, ORCID: 0000-0003-2124-703X

² Dr. Öğr. Üyesi, Muş Alparslan Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü, a.yildirim@alparslan.edu.tr, ORCID: 0000-0002-6228-6601

jilerini kullanarak idari sistemlerini daha şeffaf hale getirmekte ve bu sayede kendilerini vatandaşlar tarafından daha fazla denetime tabi tutmaktadırlar. Kamu sektöründe e-devlet uygulamalarının kullanılması, halka daha fazla bilginin daha basit, verimli ve hızlı bir şekilde sağlanmasını mümkün kılmakla kalmaz, aynı zamanda yetkililerin kişisel ilişkilerine dayalı olarak karar vermelerini ortadan kaldırmaya da yardımcı olabilir. Bu çerçevede, e-devlet uygulamalarının yolsuzlukla mücadelede önemli bir rol oynadığı ve devletlerin bu teknolojik araçları kullanarak daha şeffaf, hesap verebilir ve güvenilir bir yönetim sağlayabileceği görülmektedir. Bu nedenle, e-devlet uygulamalarının geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması, yolsuzlukla mücadelede etkili bir strateji olarak değerlendirilmelidir.

E-devlet yolsuzluğun kontrolüne iki şekilde katkıda bulunabilir. Birincisi, çalışanların takdir yetkisini ortadan kaldırarak yolsuzluğu azaltabilir, böylece keyfi eylem fırsatlarını azaltabilir. İş süreçleri bilgi sistemi tarafından izlenebilir; sistem daha sonra ayrıntılı verileri koruyarak yozlaşmış davranışın ortaya çıkma şansını artırabilir. İkincisi, bilgi teknolojisi, kamunun kamu çalışanlarının iş süreçlerini izlemesini sağlayarak şeffaflığı artırır. Halk, yolsuz davranışları daha kolay tespit edip bildirebildiğinden, kamu çalışanları bu davranışa girme konusunda daha dikkatli hareket etmektedirler (Shim & Eom, 2008).

Bu çalışmanın temel hedefi, e-devlet uygulamalarının yolsuzluğun azaltılmasındaki rolünü detaylı bir şekilde incelemektir. Araştırma kapsamında, e-devlet uygulamalarının yolsuzluğu hangi eşik düzeyde ve ne ölçüde etkilediği analiz edilmiştir. Bu bağlamda, eşik düzey değeri Denklem (1) kullanılarak hesaplanmıştır.

$$YS_i = \begin{cases} \beta_0 + \beta_1 ED_i + \beta_k X_{ki} + u_i & \text{eğer } ED \geq \tau \\ \gamma_0 + \gamma_1 ED_i + \gamma_k X_{ki} + \epsilon_i & \text{eğer } ED \leq \tau \end{cases} \quad (1)$$

Denklem (1)'de yer alan YS yolsuzluk endeksini, ED e-devlet gelişmişlik endeksini ifade etmektedir. X is kontrol değişkenleri olan düzenlemelerin kalitesi, politik istikrar, çok seslilik ve hesap verebilirlik ve kişi başı GSYH'yi göstermektedir.

E-devlet eşik düzeyi Hansen (2000) yatay kesit veriler için eşik değer regresyon yöntemi kullanılarak belirlenmiştir. Çalışmada 2022 yılında verisine ulaşılan 190 ülke örnekleme alınmıştır. Yolsuzluk endeksi verisi Uluslararası Şeffaflık Örgütü (Transparency International), e-devlet gelişmişlik endeksi ise Birleşmiş Milletler e-devlet veri tabanından alınmıştır. Diğer kontrol değişkenleri ise Dünya Bankası dünya kalkınma göstergeleri veri tabanından alınmıştır.

Yapılan ampirik incelemede e-devlet endeksinin eşik değeri 0,61 olarak bulunmuştur. Bu eşik değer üstünde e-devlet endeksinin 0,1 birim artması yolsuzluk endeksini 4 birim artırmaktadır. Dolayısıyla e-devlet uygulamalarının yaygınlaşması yolsuzluğu azaltıcı bir etki göstermektedir. 0,61 eşik değer altında ise e-devlet istatistiki olarak anlamlı bulunmamıştır.

E-devlet uygulamalarının yolsuzluğu azaltıcı bir etki gösterebilmesi için belli bir eşik değerin üzerinde yer alması gerekmektedir. Bu nedenle, e-devlet uygulamala-

rını artırmak suretiyle yolsuzluğu kontrol altına almak isteyen politika yapıcıların e-devlet kapsamında daha fazla hizmet sunmaları gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: E-devlet, Yolsuzluk, Eşik Değer Analizi, Düzenlemelerin Kalitesi

THE POTENTIAL OF E-GOVERNMENT APPLICATIONS TO MITIGATE CORRUPTION: AN EMPIRICAL INVESTIGATION

Abstract

This study examines the role of e-government practices in reducing corruption. The study investigates at what threshold level and to what extent e-government practices affect corruption. The empirical analysis reveals that the threshold level of e-government is 0.61 and each 0.1 unit increase above this threshold level increases the corruption index by 4 units, which means a reduction in corruption level. On the other hand, e-government is not statistically significant below the threshold value of 0.61. In conclusion, the spread of e-government applications generally has a corruption-reducing effect, but this effect requires a certain threshold to be exceeded. Policy makers can use e-government services as an effective tool to control corruption.

Keywords: E-government, Corruption, Threshold Analysis, Regulatory Quality

TÜRKİYE’DE GÖÇ YÖNETİMİNDE BELEDİYELERİN YERİ VE ROLÜ: ANTALYA ÖRNEĞİ

Vehbi Alpay GÜNAL¹, Esra AKSOY²

Özet

Göç insanlığın var oluşundan bu yana toplumlar üzerinde derin etkilere sahip girift bir olgudur. Bu etkilerin nasıl yönetileceği ev sahibi ülkelerin ortaya çıkardığı politikaların uygulanmasıyla belirlenir. Türkiye tarih boyunca Avrupa, Asya ve Orta Doğu'nun kesişim noktasında bulunması sebebiyle, hem göçmenlerin transit rotası hem de hedef ülkesi konumundadır. Son zamanlarda giderek artan göç dalgaları sadece ulusal düzeyde değil, aynı zamanda yerel düzeyde de önemli değişikliklere ve politik gereksinimlere yol açmakta bu bağlamda göçün yönetilmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Türkiye'deki göç yönetimi, hem iç hem de dış dinamiklerle sürekli olarak şekillenmekte ve değişmektedir. Ülkemiz son yıllarda özellikle Suriye'deki iç savaşın ve Rusya ile Ukrayna arasındaki krizin etkisiyle, büyük ölçüde göçmen akınına maruz kalmıştır. Bu durum Türkiye'nin planlamadığı göç yönetimini gözden geçirmesini gerektirdiği gibi, zamanla göç yönetiminin bir yönetim şekline dönüşmesi beklentisini ortaya çıkarmaktadır.

Son yüzyılın toplumsallaşmasının en belirgin süreçlerinin başında gelen kentleşme de göç olgusu ile birlikte var ve anlamlı olmaktadır. Gerek kentleşme gerekse kentlerin nüfus artışının üzerindeki en büyük etkinin göç akımlarından kaynaklandığı düşünüldüğünde; göçün kontrol edilmesi ya da yönetilebilmesi kentin gelişimi ve dengesi için oldukça önemlidir. Günümüz kentlerinin öncelikli hedefi, bu göç akımlarına karşı dirençli/dayanıklı ve sürdürülebilir önlemler almak olarak ifade edilirken, bu önlemlerden biri göç çalışmalarının ulusal devletten yerel düzeye doğru kaydırılması olabilmektedir.

Türkiye'de uluslararası göç hareketlerinden en fazla etkilenen bölgeler kentlerken, en çok etkilenen birimler ise ülke nüfusunun büyük çoğunluğuna hizmet sunan belediyelerdir. Son yıllarda sınırlardaki nüfus hareketliliğinin kentlere yayılması durumundan Türkiye oldukça etkilenmekte, göçün etkilerinin kentsel hizmetler üzerindeki baskısı artmaktadır. Gerek yurtiçi gerekse yurtdışı kaynaklı olarak süregelen kente göç sonucu, genel nüfus içindeki “kentli mülteci” veya “kentli göçmen” kimliklerinin yoğunlaştığı ifade edilmektedir. Bu nüfusun kentlerde yaşama-

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Akdeniz Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, alpaygunal@akdeniz.edu.tr, ORCID No: 0000-0002-3906-3629

² Doktorant, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, aksoyess07@gmail.com, ORCID No: 0000-0002-6514-2646

ya başlaması üzerine ilk karşılaştıkları kentsel yerel yönetim birimleri olarak belediyeler, göç yönetimi ya da göç yönetişimi açısından önemli idari birimler haline gelmektedir. Bu noktada belediyelerde göçün olumsuz etkileri olarak nitelendirilebilecek en açık sorun, kentte yaşayan vatandaşa yönelik sunulan yerel hizmetlerin yetersiz kalmasıdır. Belediyelerin göç yönetimi içindeki rolleri ve bu konuda sundukları hizmet alanları sosyal yardım, istihdam, konut ve alt yapı gibi hizmetler olarak belirirken; yerel kaynakların ekonomik ve optimal kullanımı tartışmaya açılmaktadır. Mevzuatın da içermediği, belki en ihmal edilen alan ise göçmenlerin kente entegrasyonu olmaktadır.

Belediyeler kendi kapasiteleri çerçevesinde ve farklı aktörlerle işbirliği yaparak ya da kendi çabaları doğrultusunda projeler geliştirerek göçün olumsuz etkilerini azaltıp, bu doğrultudaki taleplere cevap vermeye çalışmaktadır. Ancak bazı durumlarda Türkiye'deki belediyelerin göç yönetimi konusundaki etkinliği sorgulanabilmektedir. Mali kaynakların kısıtlı olması, yasal yetki ve kurumsal boşluk en önemli nedenlerin başında gelmektedir. Nitekim belediye mevzuatlarında da göç mevzuatında da belediyelere verilen herhangi bir açık yetki ve sorumluluktan bahsedilememektedir. Kısaca Türkiye'de göç konusunda belediyelere merkezi yönetimin verdiği hizmetlere yönelik bir yönlendirme görevi verilmiş, yerel hizmetler noktasında ise belediyeler çeşitli işbirlikleri, projeler ve inisiyatifleri doğrultusunda kendilerine düşen hizmetleri sunabilmiştir. Böylece ülkemizdeki göç yönetimi politikası ve kurumsal yapıya bakıldığında daha çok merkezîyetçi bir nitelik taşıdığı yorumu getirilmiştir. Merkezi yönetim açısından göç konusu ulusal güvenlik veya iç güvenlik sorunu gibi ele alınarak, yerel yönetimler göç yönetiminin dışında tutmuştur. Ancak bu konuda daha etkili, dirençli ve sürdürülebilir politikaların uygulanması için merkezi yönetim ve yerel yönetimlerin iş birliği gereklidir.

Çalışmada Türkiye'de göç yönetimi ile belediyeler arasındaki ilişki merkezîyetçilik, yerelleşme ve yönetişim ilkeleri bağlamında incelenecektir. Bu doğrultuda belediyelerin rolüne odaklanılarak, göç yönetimi politikalarının ve kurumsal yapının bu ilkelere nasıl etkilendiği ve yerel düzeydeki dinamikleri nasıl şekillendirdiği tartışılacaktır. Bunu yaparken çalışmada Antalya'nın göç profili örnek alınacaktır. Antalya gibi sürekli iç ve dış göç alan büyük bir kentte göçün yerel dinamiklerini, belediyelerin göçmenlerin entegrasyonu, altyapı, istihdam gibi konulardaki rolünü anlamaya çalışmak önemli olacaktır.

Bu çalışmanın özgün değeri, Antalya'daki göç profiline odaklanarak yerel yönetimlerin göç yönetimini hizmette yerindenlik ve yönetişim ilkeleri bağlamında değerlendirmesi olacaktır. Mevsimsel nüfus farkının en yoğun yaşandığı illerin başında gelen Antalya, Türkiye'de yerleşik yabancı iskan açısından da ilk sıralarda yer almakla birlikte; meskunların kökeni, ekonomik durumu vb. toplumsal özellikleri açısından diğer büyükşehirlerden oldukça farklılık göstermektedir. Çalışmada Antalya ili özelinde göçün türleri, yerel ekonomi, kültürel yapı, iş gücü dinamiklerine etkileri analiz edilerek, belediyelerin göç yönetimine yönelik gelecekteki politika önerileri geliştirmelerine katkı sunmak amaçlanmaktadır.

Bu çalışmanın göç literatürüne katkısı ise, göç yönetimini neoliberal reformların yerleşme boyutuyla yönetim boyutu üzerinden değerlendirmesi olabilmektedir. Dolayısıyla çalışmada göç konusu, gerek uygulama gerekse mevzuatlar incelenerek, hizmetlerin üçüncü kişilere gördürülmesi olarak bilinen yerleşme ile üçüncü sektörün karar alma ve uygulama aşamasına dahil edilmesi olarak yönetim olguları üzerinden ele alınacaktır. Böylece göç konusunda yerel ve merkezi yönetim arasındaki iş birliğinin önemi vurgulanarak, göç yönetimi ve belediyelere düşen rol merkezîyetçilik-adem-i merkezîyetçilik paradoksu çerçevesinde ele alınacaktır. Bu doğrultuda çalışmanın, akademik bir perspektiften değerlendirilebileceği gibi, politika yapıcılar ve yerel yöneticiler için de önemli bir kaynak olabileceği düşünülmektedir. Çalışmada nitel araştırma yöntemi çerçevesinde ilgili literatür, kanun maddeleri, birincil ve ikincil kaynaklardan elde edilmiş verilerden yararlanılarak, bir veri toplama ve analiz tekniği olan doküman analizi yönteminin kullanılması planlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Göç Yönetimi, Göç Yönetişimi, Yerleşme

THE PLACE AND ROLE OF MUNICIPALITIES IN MIGRATION MANAGEMENT IN TURKEY: ANTALYA EXAMPLE

Abstract

Turkey has been an important crossroads of migration throughout history, and the increasing migration waves in recent years have brought the country's migration management policies and requirements at the local level to the fore. Urbanisation and population growth have accentuated the effects of migration flows and increased the need for cities to manage migration. While migration increases service demands especially in cities, the role of local governments gains importance. This study examines the relationship between migration management and municipalities in Turkey in the context of centralisation, decentralisation and governance principles. In order to understand the local dynamics of migration and the role of municipalities in a large city like Antalya, the migration profile of this city is taken as an example. The study aims to contribute to future policy recommendations by evaluating the migration management of local governments in terms of decentralisation and governance principles. Its contribution to the migration literature is to evaluate migration management through the localisation and governance dimensions of neoliberal reforms. In this respect, the study underlines the importance of cooperation between local and central governments on migration and discusses migration management and the role of municipalities within the framework of the centralism-decentralisation paradox. It is thought that the study can be evaluated from an academic perspective and can be an important source for policy makers and local administrators. As a methodology, the data obtained from the relevant literature, articles of law and primary/secondary sources have been analysed and documented.

Keywords: Migration Management, Migration Governance, Localisation

DEPREM SONRASI OLUŞAN ENKAZ ATIKLARININ BERTARAFI: 6 ŞUBAT DEPREMİ SONRASI NURDAĞI VE ISLAHIYE İLÇELERİNİN İNCELENMESİ¹

Yakup BULUT², Seda KULU BAY³

Özet

Bu çalışmanın **amacı**, 6 Şubat Depremi'nde Gaziantep ilinin en çok hasar alan ilçeleri Nurdağı ve İslahiye'deki enkaz atıklarının nasıl toplandığını, taşındığını ve nereye depolandığını ve toplanan enkaz atıklarının bertaraf edilme sürecinin nasıl işlediğini ve ilerleyen süreçler için nasıl bir eylem planı uygulanacağını incelemektir. Çalışmada **nitel araştırma yöntemi** çerçevesinde **derinlemesine mülakat** veri aracı ile veri elde edilme yoluna gidilmiştir.

Enkaz atıkları, bina, köprü vb. inşaatların yıkılması sonucunda oluşmaktadır. Kullanım açısından sorunlu hale gelen binaların kontrollü bir şekilde yıkılması, doğal afetler sonucu yıkılan veya ağır hasar alan binaların yıkılması sonucu ortaya çıkan enkaz atıkları, birçok farklı atığı da içinde barındırmaktadır. Enkaz atıkları evsel atık, kimyasal atık, hafriyat ve hatta evcil hayvan ve insan bedenlerinden oluşmaktadır. Oluşan atıklar acil müdahale gerektiren atıklar, geri kazanılabilen atıklar ve yeniden inşa etmede kullanılabilen atıklar olmak üzere 3 şekilde değerlendirilmektedir (Doğdu ve Alkan, 2023:40). Kontrollü bir yıkım ile ortaya çıkan enkaz atıklarında, genellikle belirtilen atıklar ayrıştırılır ve uzaklaştırılır. Ancak doğal afetler sonucu meydana gelen yıkımlardaki enkaz atıklarında, belirtilen atık türlerinden çok daha fazla türde atık ortaya çıkmaktadır. Burada herhangi bir ayrıştırma söz konusu olamamaktadır. Yalnızca demir, polivinil klorür (PVC) atıkları ayrıştırılabilmekte ve enkaz alanlarından uzaklaştırılabilmektedir.

Enkaz atıklarının büyük kısmını oluşturan hafriyat atıkları; beton, duvar malzemeleri, sıva, kum, çakıl, ahşap, plastik, seramik, metal, kağıt, karton gibi birçok malzemenin bileşiminden oluşmaktadır. Bu tür atıklar Hafriyat Toprağı, İnşaat ve Yıkıntı Atıkları Yönetmeliği bağlamında belediyeler veya en büyük mülki idari amirlik tarafından üreticilerden bedeli alınarak taşıma izni olan araçlarla izinli alanlara götürülür. Atıklar, belirlenen alanlarda düzenli depolama sahalarında depolanır. Hafriyat toprağı, dolgu, rekreasyon, katı atık alanlarında günlük örtü, çimento sa-

¹ Bu çalışma, TÜBİTAK 1002-B Acil Destek Modülü kapsamında kabul edilen 123K965 numaralı 'Doğal Afete Bağlı Oluşan Enkaz Atıklarının Yönetim Süreci ve Bölge Halkına Etkisi: Analiz, Değerlendirme ve Çözüm Önerisi Geliştirme' başlıklı proje çıktılarından üretilmiştir.

² Prof. Dr., Gaziantep Üniversitesi, yakupbulut@gantep.edu.tr, ORCID: 0000-0002-0838-4200

³ Arş. Gör., Gaziantep Üniversitesi, sedakulu@gantep.edu.tr, ORCID: 0000-0001-6989-0695

nayinde kil maddesi olarak geri kullanılabilir. Hafriyat toprağı dışındaki hafriyat atıklarının geri dönüşüm işlemleri sonrasında harç parçaları, tuğla kırığı, kırma taş, gaz beton, doğal agrega, fayans kırığı, kırmızı renkli agrega, kaba sıva, mermer kırığı, karo mozaik, alçı parçacığı olarak kullanılabilir. Ancak yaşanan depremler sonrası oluşan enkaz atıkları içerisinde bulunan farklı maddelerin geri dönüşümleri teknolojik açıdan çok zor olabileceğı gibi geri dönüşümü olmayan maddeler de bulunmaktadır. Ayrıca, enkaz atıklarından kırma ve eritme işlemleri ile geri döndürülerek yeniden yapı malzemesi olarak kullanılan atıkların sürdürülebilirlik ve çevre bağlamında olumlu katkılar sağlayacağı hatta sağlamlık açısından daha yeterli olup estetik görünüş açısından da daha ilgi çekici olduğu yönünde görüşler de bulunmaktadır (Aydın İpekçi vd., 2017: 46; Çüçen ve Altuncu, 2022:193).

2023 yılı Şubat ayı içerisinde yaşanan depremler ve ardından yaşanmaya devam etmekte olan binlerce artçı deprem dolayısıyla 11 ilde (Adıyaman, Malatya, Diyarbakır, Gaziantep, Kahramanmaraş, Osmaniye, Kilis, Hatay, Adana, Şanlıurfa, Elazığ) 518.000 konut yıkıldı veya ağır hasar aldı. Ayrıca 128.778 bina da orta hasarlı olarak kayıtlara geçti. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı'nın açıklamasına göre, deprem anında tüm illerde toplam 36.932 bina yıkılmıştır. İl bazında deprem anında yıkılan bina sayıları ise, Hatay 13.883, Kahramanmaraş 7.295, Adıyaman 5.826, Malatya 4.197 ve Gaziantep 3.805 olarak açıklanmıştır. Çalışmanın örneklem alanını oluşturan Gaziantep ili Nurdağ ve İslahiye ilçelerinde koordinatör kaymakamlarla yapılan görüşmeler sonucu elde edilen veriler ışığında, İslahiye'de deprem anında 1685 bina yıkılmış, 3098 bina ise ağır hasarlı olup acil yıkılacak olarak bildirilmiştir. Nurdağı ilçesinde ise, net bir sayı bilgisi elde edilememiş ancak ilçenin %92'sinin yani 2.000.000 m² lik alan yıkılmış ve yıkılacak olduğu bilgisine erişilmiştir. Yıkılmış ve yıkılacak binaların oluşturduğu enkaz atıkları için herhangi bir geniş çaplı bir planın var olmadığı yapılan görüşmeler neticesinde öğrenilmiştir. Vahşi depolama yöntemiyle Nurdağı ve İslahiye ilçeleri arasındaki boş arazilerde enkaz atıkları depolanmaktadır. Türkiye'de yaşanan diğer büyük depremler sonrası, özellikle 1999 yılında yaşanan Gölcük Depremi sonrası böylesi bir felaket için bir hazırlık planının olması beklenmektedir. Afet sonrası oluşan atıkların yönetimi, planlanması ve yürütülmesi açısından önemli konulardır. Ne var ki, Türkiye'de bu konu detaylı bir biçimde ele alınmamıştır. 6 Şubat sonrasında da enkaz atıklarından demir, metal ve pvc ayrılrsa da ileriye dönük olarak atıklarla ilgili ne yapılacağı konusu henüz netlik kazanmamıştır. Dolayısıyla sahadan elde edilen bulgular çerçevesinde çalışmada, 6 Şubat Depremi'nde Gaziantep ilinin en çok hasar alan ilçeleri Nurdağı ve İslahiye'deki enkaz atıklarının nasıl toplandığı, taşındığı ve nereye depolandığı ortaya konmaya çalışılacaktır. Bu çerçevede AFAD Gaziantep İl Müdürlüğü, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Gaziantep İl Müdürlüğü ve Gaziantep Büyükşehir Belediyesi atık komisyonları yetkilileri ile görüşülerek toplanan enkaz atıklarının bertaraf sürecinin nasıl işlediğı ve ilerleyen süreçler için nasıl bir eylem planı uygulanacağı incelenecektir. Yaşanan dep-

remlemler sonrası, belirtilen ilçelerde çok fazla yıkım yaşandığı için verilerin il müdürlüklerinde toplandığı düşünülmektedir. Bu nedenle ilçe temsilcilikleriyle değil il müdürlükleriyle görüşmeler yapılacaktır. Ortaya konulan bulgular ve elde edilen veriler doğrultusunda gelecekteki olası afetlere karşı nasıl bir plan uygulanacağı veya uygulanması gerektiği konusunda birtakım öneriler geliştirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Enkaz Atıkları, Geri Dönüşüm, Atık Bertarafı.

DISPOSAL OF DEBRIS WASTE AFTER THE EARTHQUAKE: INVESTIGATION OF NURDAĞI AND ISLAHIYE DISTRICTS AFTER THE 6 FEBRUARY EARTHQUAKE

Abstract

Management, planning and execution of post-disaster waste are important issues. However, this issue has not been addressed in detail in Turkey. Although iron, metal and PVC were separated from debris waste after February 6, it is not yet clear what to do about the waste in the future. Therefore, within the framework of the findings obtained from the field, the study will try to reveal how the debris in Nurdağı and Islahiye, the most damaged districts of Gaziantep during the February 6 Earthquake, was collected, transported and where it was stored. In this context, AFAD Gaziantep Provincial Directorate, Ministry of Environment, Urbanization and Climate Change Gaziantep Provincial Directorate and Gaziantep Metropolitan Municipality waste commission officials will be interviewed to examine how the disposal process of the collected debris waste works and what action plan will be implemented for the future processes. It is thought that the data was collected in provincial directorates because there was a lot of destruction in the mentioned districts after the earthquakes. For this reason, meetings will be held with provincial directorates, not district representatives. In line with the findings and data obtained, some suggestions will be developed on what kind of plan will be implemented or should be implemented against possible future disasters.

Keywords: Debris Waste, Recycling, Waste Disposal.

BÖLGESEL KALKINMADA YEREL YÖNETİMLERİN ROLÜ

Yaprak KURBAN¹

Özet

Bölgesel kalkınma; bölgeler arası gelişim farklılıklarının giderilmesi, bölgeler arası eşitsizliği azaltmak ve bölge halklarının aynı imkânlardan eşit oranda yararlanması için ortaya çıkmıştır. Bölgeler arası farklılıklar, kalkınmaların yöntem ve çözümlelerinin de birbirinden farklı olduğunu vurgulamaktadır. Bu süreç bölgelerin kendi özgün koşullarına göre değişiklik göstermektedir. Bölgesel kalkınmada yerel yönetimler; sosyal, ekonomik, toplumsal, siyasal alanlarda gelişmek amacıyla güçlenmeyi ve birleşmeyi, yerel kamu idarelerinin de bu faaliyete destek olmasını amaçlamaktadır. Kalkınma, üretim ve kişi başına düşen gelirin artırılması ve az gelişmiş bölgelerde sosyo-kültürel yapının da geliştirilmesi anlamına gelmektedir.

Yerel yönetimler geçmişten günümüze ülkelerin sınırları içinde, toplumun ihtiyaçlarını karşılamak için oluşturulan yönetsel kurumlar olarak ifade edilmektedir. Yerel yönetimler toplumla iç içe olup halkın ihtiyaçlarına bir bakıma cevap olmak zorundadırlar; çünkü yerel yönetimler halkla birlikte var olmaktadır. Toplumun kalkınmasının bir yanını devlet ve devlet kurumları oluştururken diğer yanını da yerel halkın özverisi ve gayreti oluşturmaktadır. Yereldeki halkın yönetimin aldığı her kararı takip etmesi ve kendini de toplumu da ilgilendiren kararların kimler tarafından alındığını bilmesi gerekir, bu sayede kamu yararına denetimi kolaylaştırabilir ve önlemler alınabilir. Halkın ihtiyaçlarını tespit etme, en iyi şekilde anlayıp çözüm oluşturacak en önemli yerel kurumlar belediyelerdir. Yerel iktidarın yani belediyelerin etkinliği merkezi otorite ile eş güdümlü ilerlemek zorundadır. Ülkemizdeki siyasi tabloda siyasi erkin yerel yönetimleri etkisizleştirdiği, yani halkın yönetime en yakın olduğu ve kendi acil sorunlarına yanıt aradığı yönetim organları niteliksizleştirilmektedir.

Ülkelerde de bölgeler arası farklılıklar ve eşitsizlikler görülmektedir. Genellikle hizmet götürmenin zor olduğu nüfusun seyrek ve dağınık, kırsal yerleşim yerleri bu dengesizliğin ve eşitsizliğin en net görüldüğü yerlerdendir. Bu nedenle köyler yerel kalkınmada öncelikli alanlardandır. Doğru kalkınma olmadığı sürece köylerden kentlere yoğun göçler başlamıştır bu da hem kentlerde kalkınma oranını olumsuz etkilemiştir hem de köylerin boşalmasına sebep olmuştur. Köylerdeki kalkınmanın aktif ve doğru çalışması muhtar ve ihtiyar heyetinin elinde olan bir şeydir onlar doğru çalıştığında sorunlar bir bakıma çözüme ulaşmaktadır. Köyler tam olarak hiçbir zaman bölgesel kalkınmada on yıllardır tam olarak faydalanamamıştır, bu-

¹ Munzur Üniversitesi Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimleri ABD Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi, yaprakkurban2@gmail.com, 0009-0008-8115-8964

nun da en büyük etkenlerinden biri köy yönetiminin yani muhtarın ve ihtiyar heyetinin anlaşmazlıkları en ön sıralardadır. Bir de kırsal alanlara yeteri kadar ulaşım ve iletişim konusu önemsenmediği için bu konuda sınıfta kalındığı söylenebilir. Son yıllarda özellikle şehirlerde kentleşmenin artmasıyla kırsal bölgelerden kentlere yoğun göç yaşanmıştır. Bu durum sonucunda kentler yoğun göçü kaldıracak alt yapıya sahip olmadığından trafikten barınmaya, işsizlikten sosyal dışlanmaya kadar birçok sorun ortaya çıkmıştır. Aslında her ne kadar sadece kırsal bölgelerde kalkınma durumuna az önem verildiği söylene de bu durum sonucunda anlaşılmıştır ki aslında belli kentlerde de kalkınma planları yeteri kadar uygulanmamaktadır. Bu durumun başlıca nedenleri arasında siyasi ve coğrafi nedenlerin yanı sıra yerel yönetimlere önem verilmemesi gelmektedir. Bölgeler arası kalkınma planları değişiklik göstermektedir; Doğu ve Güneydoğu bölgelerinde kalkınma planları tarım ve hayvancılık üzerinde somutlanmaktadır. Ülkemizde kalkınma uygulamaları yeteri desteği görmemektedir. Kaynak yetersizliği nedeniyle yeteri kadar alan çalışması yapılamamaktadır.

Mahalli idareler sınırlarında olan yoğun göç hareketliliğini kontrol altında tutamazlarsa bu durum bölgesel kalkınmayı da olumsuz etkiler ve bölgeler arası dengesizlik artmaya devam edecektir. Bu durumdan kaynaklı eğitim, sağlık, sosyal hayat ve kültürden sanata yoksulluktan işsizliğe birçok durumu zincirleme bir şekilde olumsuz etkileyecektir. Bu durumlara çözüm arayışı bölgesel kalkınma hedeflerinin de başarılı olmasına aracı olacaktır. Destek ve teşvik mekanizmaları olumlu işlemeye başlayacaktır bu durumda yerel yönetimlerde bölgesel kalkınmanın hedeflenen koşulları sağlayıp sağlamadığını bir bakıma ortaya çıkaracaktır.

Bölgesel kalkınma yerel yönetimlerle kendi aralarında veya özel sektörlerle mevcut kaynakların yönetildiği ve iş imkanlarının yaratılıp teşvik edildiği ve bu sayede ekonomik canlanmaların sağlandığı bir süreç olarak değerlendirilebilir. Ulusal ekonomilerde ise; küreselleşme sonucu son yıllarda bölgelerin rolü değişiklik göstermiştir. Bu değişimle hem bölgesel ekonomik analizlerin hem de bölgesel kalkınma planlarının daha iyi bir şekilde anlaşılması sağlanmaya çalışılmıştır. Küreselleşmenin etkisiyle ekonomik politikaların merkezden yerele doğru kaydırılması, bölgesel kalkınma planlarını da etkisi altına almıştır. Yerel yönetimler merkezi yönetimlerle birlikte ikinci bir aktör olarak yerini almıştır.

Bölgesel kalkınmada yerel yönetimlerin bu denli önem kazanmasının nedeni ise yerel halka en yakın birimler olması, harcama ve yatırımların doğrudan yerel halka olması bundan dolayı halktan daha kolay destek bulabilmeleridir. Yerel yönetimlerin de desteğiyle yerel katılımın gerçekleştirilmesinde bireysel girişimlerin ve sanyai organizasyonların oluşturulmasında daha etkin olmaktadır. Ve demokratik kitle örgütlerinin, özel sektör ve diğer kurumlarla kalkınmayı destekleyecek güçlü ilişkiler kuran potansiyeller de yerel yönetimlerin önemini artıran bir nedendir. Seçimlerle başa gelen ve yerellerle sorumlu olan yönetim ve yöneticiler bölgesel kalkınmayla ilgili girişimcilik faaliyetlerine öncülük yapmaktadır. Bu bakımda yerel yönetimlerin rolü ve görevi çok önemlidir. Bölge halkıyla doğrudan teması

olan, bölgeyi detaylı olarak bilen, sorunlarına hâkim olan, sorunları çözme noktasında merkeze kitlelerin taleplerini aktaracak olan yerel yönetimlerdir. Bölgeler arası eşitsizliğin giderilmesinde ve bölgelerin yerelden genele doğru kalkınmasında aktif rol oynayacak, kitleleri bu kalkınmada seferber ederek bilinçlendirecek, merkezi idareyi de harekete geçirecek olan yerel yönetimlerin ta kendisidir.

Anahtar Kelimeler: Bölgesel kalkınma, yerel yönetim, bölgeler arası eşitsizlik, kalkınma, devlet

LOCAL GOVERNMENTS ROLE IN REGIONAL DEVELOPMENT

Abstract

The main focus has been to prevent inter-regional inequality, ensure inter-regional development, and achieve this through local governments. In regional development, local governments have aimed to strengthen and unite in order to develop in social, economic, and political areas, also aiming for local public administrations to support this activity. Local governments have been described as administrative institutions created within the borders of countries to meet the needs of society from past to present. Local governments must be intertwined with society and to some extent respond to the needs of the people; because local governments exist together with the people. While one side of the development of society is formed by the state and state institutions, the other side is formed by the self-sacrifice and efforts of the local people. Regional differences and inequalities are also observed in countries. Generally, sparsely populated and mountainous, rural areas where it is difficult to provide services are the places where this imbalance and inequality are most clearly seen. Villages are priority areas in local development. Without proper development, intense migrations from villages to cities occur. The reason why local governments have become so important in regional development is that they are the closest units to the people. The fact that expenditures and investments are directly for the local people makes it easier for them to find support from the people. With the support of local governments, individual initiatives and industrial organizations are more effective in establishing local participation. The potential of establishing strong relationships with democratic mass organizations, the private sector, and other institutions to support development is another reason that increases the importance of local governments. Management and administrators elected through elections and responsible to the locals lead entrepreneurial activities related to regional development. In this respect, the role and duty of local governments are very important. Local governments are those that have direct contact with the regional people, know the region in detail, are knowledgeable about its problems, and will convey the demands of the masses to the center in solving these problems.

Keywords: Regional development, local government, inter-regional inequality, development, state.

KÜRESEL İKLİM YÖNETİŞİMİNDE KENTLERİN ROLÜ

Yasin Can GÖNÜLTAŞ¹, Hasan YAYLI²

Özet

1972 yılında ortaya çıkan “Büyümenin Sınırları” raporundan bugüne Sürdürülebilir Kalkınma odağındaki çevre ve iklim konusunda önemli adımların atılması gerekliliği, başta Birleşmiş Milletler olmak üzere birçok ulus-üstü entegrasyonun savunduğu ortak nokta olmuştur. Küresel iklim değişikliği, dünya genelinde çevresel sürdürülebilirliği tehdit eden başlıca sorunlardan biri halini almış, iklim sorunlarının en önemli tarafı ise kentler olmuştur. Bunun nedeni kentlerin, iklim değişikliğine yönelik olumsuz dışsallıkların çoğuna sahip olmasından kaynaklanmaktadır. BM 2023 verilerine göre bugün dünya nüfusunun %55’i kentlerde yaşamakta, karbon salınımlarının %70’i kentlerde üretilmekte ve kentlerdeki endüstrinin %79’u fosil yakıtlara bağlı olarak faaliyet göstermektedir. Dolayısıyla kentlerin nüfus yoğunluğu, ekonomik faaliyetleri, enerji tüketimi, karbon salınımı, altyapı ve şehir planlaması gibi konulardaki kararları, küresel iklim değişikliğine doğrudan etki etmektedir. Bundan dolayı kentler, çevre ve iklim diplomasisi kapsamında geliştirilen veya geliştirilecek stratejilere ulus-üstü entegrasyonlar ve devletlerle birlikte taraf olmaya başlamıştır.

İklim konusunda BM’nin yapmış olduğu çalışmalar, küresel düzeyde uluslararası işbirliğini geliştiren diplomatik girişimleri içermektedir. Bu açıdan 1992 yılında Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi (BMİDÇS) kurulmuştur. Ancak kentlerin birer diplomatik taraf olarak bu sürece dahil edilmesi 1995 yılında Uluslararası Yerel Çevresel Girişimler Konseyi (ICLEI) nin kurulmasıyla mümkün olmuştur. Aynı yıl Taraflar Konferansı (COP) ve Yerel Yönetimler ve Belediye Otoriteleri Kurulu (LGMA) oluşturulmuş, kentlere BMİDÇS kapsamında müzakerelere hakları tanınmıştır. Ayrıca LGMA aracılığıyla üyeler, ICLEI, BMİDÇS veya C40 gibi önemli organizasyonlara katılma şansı bulmuştur. 1990’lı yıllardan itibaren kentler, iklim konusundaki strateji oluşturma çalışmalarına bir taraf olarak katılmış kentsel sürdürülebilirlik çabalarını kolaylaştıracak çerçeveye eklemeler yapılmasını talep ederek sonraki COP çalışmalarında bulunmuştur. COP11’de (2005) Dünya Belediye Başkanları İklim Değişikliği Konseyi’nin kurulması ve COP13 (2007) Yerel Yönetim İklim Yol Haritası’nın başlatılması, kentlerin devletlerle birlikte küresel iklim yönetiminde doğrudan politika yapıcı birer aktör olarak konumlanmasına olanak sağlamıştır.

¹ Dr. Öğr. Gör., Kırıkkale Üniversitesi, gonultascan@gmail.com, ORCID: 0000-0002-2267-0465

² Prof. Dr., Kırıkkale Üniversitesi, hyayli@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-9567-6382

Kentlerin, uluslararası düzlemde gerçekleştirilen iklim konusundaki çalışmalarda bir aktör olarak yer alması, küresel iklim değişikliği sorununun sadece devletler arasında değil aynı zamanda kentsel alanı da ilgilendiren bir durum olduğunu ortaya koymaktadır. Kentler, iklim değişikliğiyle mücadelede devletlerle daha fazla işbirliği geliştirerek küresel iklim yönetişiminin bir tarafı olmuştur. 2011 yılında yayımlanan İklim Değişikliği ve Kentler İlk Değerlendirme Raporu (ARC3), iklim değişikliğinin önemli nedenlerinden birinin kentler olduğunu vurgularken aynı zamanda iklim konusundaki çalışmalara öncülük etme potansiyeline sahip olduğunu da belirtmektedir. Küresel iklim değişikliğine yönelik yönetişimin farklı boyuları bulunmaktadır. Buna ilişkin literatürde Kern ve Albert (2008) tarafından “Yerel yönetişim” (local governance) ve “çok kademeli yönetişim” (multi-level governance) şeklinde iki ayrı boyut ele alınmıştır.

Kentlerin küresel iklim politikaları ve uygulamalarında yer almaları, iklim yönetişimi için kapasite oluşturmada önemli bir unsur oluşturmaktadır. Bunun en önemli nedeni, iklim değişikliğinin küresel zorluğunun üstesinden gelmenin sadece devletler arasında değil, aynı zamanda diğer ulus-üstü entegrasyonların, ulus-altı aktörlerin sivil toplum kuruluşlarının veya özel sektörün de her zamankinden daha fazla yönetişim için bulunması gerekliliğinin anlaşılmış olmasıdır. Emisyon azaltımı konusundaki hedeflerin belirlenmesinde veya iklime yönelik uyum politikalarının hazırlanmasında, uluslararası ve ulusal aktörlerin yanında yerel düzeyde çeşitli iklim eylemlerinin de belirlenmesi gerekmektedir. Bu açıdan bakıldığında, hakim bilimsel söylem iklim değişikliğini devletler tarafından ele alınması gereken küresel bir sorun olarak çerçevelese de, iklim değişikliğinin aynı zamanda kentsel bir sorun olduğu hemen her kesim tarafından kabul edilmektedir.

Bu kapsamda çalışmanın amacı, küresel düzeyde ele alınan en önemli konulardan biri olan iklim değişikliğinin artık sadece devletlerarası bir mesele olmadığını belirterek birbirleri arasındaki yönetişim mekanizmalarına kentlerin de dahil olduğunu literatür taraması yöntemini kullanarak açıklamaktır.

Küresel iklim değişikliği ile ilgili çalışmalarda başlangıç noktası, devletler arası çözüm mekanizmalarının geliştirilmesine yönelik olmuştur. Çalışma bulguları göstermiştir ki, bugün küresel iklim değişikliğinin ortaya çıkaracağı sonuçların çözüm yolu kentlerle birlikte geliştirilecek yönetişim modelleridir. Çünkü kentler, 21.yüzyıla gelindiğinde iklim değişikliklerine etki eden en önemli aktör olmakla birlikte sorunun çözülmesi için ilk hareket noktasını oluşturmaktadır. Bu kapsamda kentler, devletlerarası veya ulustü entegrasyonlarca yapılan çalışmaların neredeyse tamamına politik bir taraf olarak katılmakta, hatta bazı durumlarda devletlerin iklime yönelik politikalarına doğrudan etki edebilmektedir.

Anahtar Kelimeler: İklim, Kent, Yönetişim, Küresel İklim Yönetişimi

THE ROLE OF CITIES IN GLOBAL CLIMATE GOVERNANCE

Abstract

Since the publication of the "Limits to Growth" report in 1972, the need to take major steps on the environment and climate, with a focus on sustainable development, has been the common point of many supranational integration organisations, especially the United Nations. Global climate change has become one of the most important problems threatening environmental sustainability around the world, and the most important aspect of climate problems are cities. According to UN 2023 data, 55% of the world's population now lives in cities, 70% of carbon emissions are produced in cities, and 79% of urban industry depends on fossil fuels. Therefore, decisions made by cities on issues such as population density, economic activity, energy consumption, carbon emissions, infrastructure and urban planning have a direct impact on global climate change. For this reason, cities have begun to become parties to the strategies developed or to be developed within the framework of environmental and climate diplomacy, together with transnational integrations and states.

Keywords: Climate, City, Governance, Global Climate Governance

SİBER İSTİHBARATIN KAMU GÜVENLİĞİ AÇISINDAN ÖNEMİ: ÖRNEK OLAYLAR ÜZERİNDEN BİR DEĞERLENDİRME

Yaşar Orçun KÜÇÜKYILMAZ¹

Özet

Uluslararası sistem içerisinde baskın güç olarak tanımlanan devletler çıkarları doğrultusunda karşılıklı ilişki içerisinde bulunabildikleri gibi, bu çıkarların çatışması durumunda farklı politikalar uygulayabilmektedirler. Soğuk Savaş döneminden sonra “tehdit”, “güvenlik” ve “düşman” kavramlarında yaşanan radikal değişimler yeni bir dönemin kapılarını aralamış, özellikle istihbarat servisleri bu değişimlerin bir getirisi olarak köklü reorganizasyonlara maruz kalmışlardır. İstihbarat servislerinin klasik odaklı insan istihbaratı (HUMINT) uygulamaları etkinliğini azaltmaya başlamış, siber alanda gerçekleşen atılımlar siber istihbaratın işlevsel bir biçimde kullanılmasını sağlamıştır. Gelişen teknoloji doğrultusunda güvenliği tehdit edebilecek faktörler de gelişmiş, devletler, ulusal bütünlüklerini ve çıkarlarını korumak için siber istihbarata ayrılan kaynakları günbegün artırma yoluna gitmişlerdir.

İstihbarat servislerinde yaşanan reorganizasyonların itici gücü Soğuk Savaş olsa da, günümüze kadar geçen süreçte Sanayi Devrimi, Fransız İhtilali, ekonomik ve siyasal alanda yaşanan gelişmeler ve değişimler, ideolojik ve etkin kökenli faaliyetler servisleri güncel konjonktüre ayak uydurmaya zorunlu hale getirmiştir. I. Dünya Savaşı sonrasında uçakların ve telgrafların kullanılmasıyla siber istihbaratın temeli teşkil eden sinyal istihbaratı (SIGINT) ortaya çıkmış, terörizmin küresel boyutlara ulaşması, kitle imha silahlarının artışı ve bilgi teknolojileri alanında yaşanan gelişmeler dikkatleri uzaya yöneltmiştir. Uzay teknolojilerinin istihbarat alanında kullanılmasıyla birlikte bilgisayar ağları, uygulamalar, frekanslar ve yapay zekâ uygulamaları istihbarat literatüründe yerini almıştır. Siber uzay, gün geçtikçe hayatın içerisindeki yerini almış, eğitimden finansa, askeriden coğrafiye ve eğitimden iletişime kadar birçok alan siber uzayın sağladığı olanaklar dahilinde kullanılmaya başlanmıştır. Tüm bu alanlar içerisinde yer alan mevcut bilgi birikimi istihbarat servisleri açısından önemli bir veri kaynağını ortaya çıkarmış, bu bağlamda siber istihbarat kavramı ortaya çıkmıştır. Siber istihbarat, istihbarat literatüründe görece yeni bir kavramlaştırma olduğu için ilgili kavramın tam olarak nasıl tanımlanacağı üzerinde çeşitli görüşler mevcuttur. Literatürde siber istihbaratın bir çatı kavram olduğunu söyleyen ve istihbarat toplama tekniklerini siber istihbaratın alt başlıkları

¹ Arş. Gör., Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, Yönetim Bilimleri Anabilim Dalı, orcunkucukyilmaz@kmu.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-5426-8913

olarak gören teorisyenler mevcut iken siber istihbaratı, insan istihbaratı ve sinyal istihbarat gibi olağan bir istihbarat toplama tekniği olarak görenler de vardır. Klasik istihbarat teknikleri kullanılarak yapılan çalışmalarda istihbari bilgiye erişimin uzun bir süreci beraberinde getirmesi, buna karşın siber istihbaratın kullanmış olduğu teknoloji ile bu bilgilere erişimin daha kısa sürede ve daha az risk teşkil ederek elde edilmesi siber istihbaratın gelişimini hızlandırmış ve servisler nezdinde ayrı bir birim olarak ortaya çıkmasına olanak tanımıştır. Siber istihbarat faaliyetlerini açık kaynak kodlu bir alandan bilgi edinme faaliyeti olarak düşünmek bir hayli noksandır. Siber istihbaratın sahip olduğu imkanlar dahilinde ülkelerin bankacılık altyapıları, e-devlet uygulamaları, kurum sistemleri, ulaşım ve ticaret sistemleri gibi birçok alana ciddi zararlar verilebilmektedir. Savaş kavramının da çoğunlukla siber alana taşındığı günümüz dünyasında devletler, sahip olduğu servisleri siber alanda her daim hazır ve güncel tutmakla mükelleftir.

Siber istihbaratın yol açabileceği zararlar kamu güvenliği ile ilgilidir. Günümüzde kamu güvenliği kavramı yalnızca kolluk kuvvetleri ve salt askeri güçlere odaklı değildir. Kamu güvenliğinin çok yönlü bir kavramlaştırma olduğu göz önüne alındığında, askeri, ekonomik, diplomatik ve ticari birçok faktör kamu güvenliği içerisinde tanımlanabilmektedir. Sıcak temas gerektiren harekât biçimlerinde dahi siber uzaydan elde edilen verilerin gereksinimi siber istihbaratın ne denli önem arz ettiğini gözler önüne sermektedir. Nitekim günümüzde, fiziksel bir mücadele ortamı öncesi keşif ve veri analizi çoğunlukla siber istihbarat aracılığı ile gerçekleşmektedir. Siber uzayın günden güne gelişimi kara, deniz ve hava eksenli harekât yapılanmalarına yeni bir kapı aralayarak yeni bir savaş alanı meydana getirmiştir. Son yirmi yılı içeren süreç zarfında ortaya çıkan saldırılar, mücadele ekseninin farklı bir perspektifte ele alınmasını zorunlu kılmıştır ve bu bağlamda Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (NATO)'nun 2016 yılında Varşova'da dile getirdiği *"NATO'nun savunma yetkisini yeniden teyit ediyor ve onu karada, denizde ve havada olduğu kadar siber uzayda da savunulması gereken bir operasyon alanı olarak kabul ediyoruz"* cümlesi bahse konu savları destekler niteliktedir. Siber istihbaratın yeni bir alan oluşu, savaşlara yönelik kavramlaştırmaların da bu yeni alana uygun bir biçimde reorganize edilmesini zorunlu kılmıştır. Öyle ki, güvenlikten siber güvenliğe, taarruzdan siber taarruza, terörizmden siber terörizme ve casusluktan siber casusluğa uzanan yeni bir kavram örnekleme literatürde yerini almıştır. Tüm bu literatürel değişim ülkelerin kaderlerini kökten etkileyebilecek bir dizi olaylar ekseninde gelişmiştir. Siber istihbaratın kullanıldığı bu olaylar bütünü içerisinde Titan Rain, Operation Orchard, Operation Aurora, Wikileaks, Stuxnet, Conficker, Solar Sunrise, Notpetya ve Equifax gibi saldırılar yer almaktadır. Söz konusu saldırılar gerek devletlere gerekse de devletlerle yakın ilişkisi olan özel sektör kuruluşlarına ciddi maddi hasarlar vermiştir. Yine bu saldırılarla ilgili bilinmesi gereken önemli noktalardan biri de maddi kayıplar haricinde kişisel verilere sağlanan erişimlerdir. Siber uzay kullanılarak yapılan saldırılar uğranan zararlar çoğunlukla tek yönlü olmaktan uzaktır.

Kamusal güvenlik algısının uluslar için ne denli önem arz ettiği son derece açıktır. Kamu yönetimine dair çalışmaların yapılabilmesi, kamusal alanın gelişimi, devlet-vatandaş ilişkilerinin sağlam bir düzlem üzerine kurulması çoğunlukla kamu güvenliğinin sağlanması ile ilişkilidir. Söz konusu çalışma siber istihbarat ve kamu güvenliği arasındaki ilişkiselliği tanımlayarak siber istihbaratın kamu güvenliği açısından önemini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda çalışmada literatür taraması yöntemi kullanılmıştır. Çalışma içerisinde yer verilen örnek olaylar neticesinde uluslara yöneltebilecek muhtemel saldırı noktaları ve bu saldırılara karşı proaktif mücadeleler, kamusal güvenliğe yönelik somut önerileri beraberinde getirmektedir.

Anahtar Kelimeler: İstihbarat, Siber İstihbarat, Kamu Güvenliği.

THE IMPORTANCE OF CYBER INTELLIGENCE FOR PUBLIC SECURITY: AN ASSESSMENT THROUGH CASE STUDIES

Abstract

States defined as the dominant power in the international system can engage in mutual relations in line with their interests, and in case of conflict of interests, they can implement different policies. Radical changes in the concepts of "threat", "security" and "enemy" after the Cold War period opened the doors to a new era, and especially the intelligence services were subjected to radical reorganizations as a result of these changes. Although the driving force of the reorganizations in the intelligence services was the Cold War, the Industrial Revolution, the French Revolution, developments and changes in the economic and political fields, and ideological and influential activities have made the services obliged to keep up with the current conjuncture. With the use of space technologies in the field of intelligence, computer networks, applications, frequencies and artificial intelligence applications have taken their place in the intelligence literature. Cyberspace has gradually taken its place in life, and many fields, from education to finance, from military to geography, and from education to communication, have begun to be used within the opportunities provided by cyberspace.

The damages that cyber intelligence can cause are related to public security. Today, the concept of public security is not only focused on law enforcement and military forces. Considering that public security is a multifaceted conceptualization, many military, economic, diplomatic and commercial factors can be defined within public security. This study aims to reveal the importance of cyber intelligence in terms of public security by defining the relationship between cyber intelligence and public security. For this purpose, the literature review method was used in the study. As a result of the case studies included in the study, possible attack points that can be directed at nations and proactive struggles against these attacks bring concrete suggestions for public security.

Keywords: Intelligence, Cyber Intelligence, Public Security.

VERİ GİZLİLİĞİ VE GÜVENİLİRLİK İLKELERİNİ GELİŞTİRME SÜRECİNDE TÜRK YÖNETİM SİSTEMİNDE GERÇEKLEŞTİRİLEN ETİK YÖNETİM POLİTİKALARI

Yıldız ATMACA¹, Erdal YILDIZ²

Özet

Dünya üzerindeki hemen hemen birçok devlet, yönetim sistemlerindeki başarı stratejilerini gizlilik ve güvenilirlik ilkelerini dikkate alarak geliştirdiğini belirtmektedir. Gerek kurumlar arası gerekse idare ve vatandaş arasındaki ilişkilerin güven ilkesi çerçevesinde temellendirilmesi gerekliliğine dikkat çekmektedir. Bilgi ve iletişim tabanlı teknolojik gelişimin zirve yaptığı süreçte ise bu duruma dikkat edilmesi gerekliliği tekrar tekrar dile getirilmektedir. Türkiye’de bu durum, teknik önlemleri almakla birlikte etik yönetim ilkelerini yönetim sistemine kazandırmakla gelişim göstermiştir. Etik yönetim ilkelerini pekiştirmek amaçlı bir takım kurumsal ve yasal düzenlemeler gerçekleştirilmiştir. Etik yönetim ise kamu hizmetlerinin ifası sürecinde kamu görevlilerinin karar alma ve uygulama aşamasında nezaket, adalet, hesap verebilirlik, şeffaflık ve adalet gibi temel ilkeler kapsamında bir yönetim anlayışını ifade etmektedir.

Kanun ve kuralların belirsiz olduğu durumlarda etik anlayış, belirsizlikleri aşmak için gereken bir özellik olarak ortaya çıkar. İşletmeler veya kurumlar, personelinin eylemlerinden kaynaklanabilecek olası sorunları önlemek adına etik kurallara büyük önem verirler. Etik kurallar, hem kurumun hem de çalışanların davranışlarını şekillendirir. Kamu hizmetlerinin sunumu sırasında, kamu görevlilerinin karar alma ve uygulama süreçlerinde etik ilkelere bağlı olmaları beklenir.

Türkiye’de kamu yönetiminde etik gerekliliği üzerine çalışmalar yapılmış ve bu alanda reform girişimlerinde bulunulması talep edilmiştir. Rüşvet ve yolsuzluk gibi toplumu etkileyen sorunların, ulusal ve uluslararası düzeyde idarenin eylem ve işlemlerine önemli kısıtlamalar getirdiği gözlemlenmiştir. Bu bağlamda ortaya çıkan sorunların çözümüne yönelik olarak 2004 yılında 5176 sayılı kanunla Kamu Görevlileri Etik Kurulu oluşturulmuştur. Fakat veri gizliliği ve muhafazası konusu hem etik hem de pratik açıdan yeteri derecede irdelenmemiştir. Kişisel verilerin gizliliği, bireylerin mahremiyet haklarının korunması, kişisel bilgilerin izinsiz kullanımı ve kötüye kullanımını engellemeye yönelik önlemler yasa olarak düzenle-

¹ Doç. Dr., Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Kamu Yönetimi Bölümü, yildizatmaca@yyu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-6345-4745

² Öğr. Gör., Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Gevaş Meslek Yüksekokulu, erdalyildiz@yyu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-5285-3492

mesi kadar etik değerlerde de yer alması önemlidir. Bu açıdan verilerin istenmeyen şekilde paylaşılmasını önlemek için gerekli adımların atılması gerekmektedir.

Veri gizliliği ve muhafazası, güvenilirlik ve itibar açısından kritik öneme sahiptir. Bir kuruluşun veya hizmetin, kullanıcıların verilerini güvenli bir şekilde koruduğuna dair sağlam bir güvence vermesi, müşteri veya vatandaş memnuniyeti ve sadakati açısından hayati öneme sahiptir. Ayrıca kurumlar sorumlulukları gereği toplumun genel çıkarlarını gözetmek, veri kullanımı ve paylaşımı konusunda dikkatli olması beklenmektedir.

Hızla değişen teknoloji ve veri işleme yöntemleri, veri gizliliği standart ve uygulamalarının gözden geçirilmesine ve güncellenmesine dikkat çekmektedir. Bu durum, etik değerlerin teknolojik gelişmelere uyum sağlaması gerektiğini vurgulamakta ve veri gizliliği veya muhafazası konusu, yalnızca yasal gereksinimlerle sınırlı değil, aynı zamanda etik değerlere dayalı bir sorumluluk ve saygı anlayışını da ön plana çıkarmaktadır. Bu değerler, hem bireylerin hem de kurumların güvenilirliklerini ve itibarlarını güçlendirmektedir.

Son 20 yılda, bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeler Türkiye'yi büyük ölçüde etkisi altına almıştır. Küreselleşme ile birlikte, bilgiye erişim önemli hale gelmiş ve iletişim anlayışı önemli ölçüde değişmiştir. Artık bilgiye erişim kadar, bu bilgiyi kullanma yeteneği de önem kazanmıştır. Mekân sınırlaması olmaksızın bilgi paylaşımı, etkileşim ve tartışma olanakları sunan bir iletişim ortamı oluşmuştur. Dijital araçlar, günlük yaşamdan iş dünyasına, yönetimden siyasete kadar her alanda önemli bir rol oynamıştır. Merkezi ve yerel yönetimler de bu dönüşüme ayak uydurarak hizmet sunumlarında dijital araçları kullanmaya başlamış ve bu alanda sorumluluk almıştır. Kamu hizmetlerine artan talep, vatandaşların bilgi teknolojileri ve sanal araçlar aracılığıyla sunulan hizmetlere olan ilgisini artırmıştır. Bu talebin karşılanması ve hizmet kalitesini en iyi şekilde sunmanın yollarından birisi de kamu kurumlarını dışarıdan hizmet satın alma veya organik olmayan kaynaklardan hizmet alımı gibi durumlarla karşı karşıya getirmiştir. Hizmetin bakım ve sunumu dışardan karşılanıyor olması veri ve bilginin güvenilirliği konusunu gündeme taşımıştır. Dijital araçlarla hizmet sağlanması, teknik bilgi ve altyapı gerektirir. Alınan hizmetin yerine getirilebilmesi için, birçok kurumun elde ettiği özel bilgilerin paylaşılması gerekebilir. Örneğin, e-devlet uygulamalarında, kurumlar dijital platformda birbirlerinin veritabanına erişebilirler. Ancak, bu etkileşimde veri gizliliği konusu önemlidir ve dışarıdan alınan hizmet nedeniyle teknik personelin inisiyatifine bırakılmıştır.

Bilgi ve iletişim tabanlı hizmetleri yönetirken doğru kararları alabilmek önemlidir. Ancak yalnızca bu inisiyatif üzerine güvenmek risklidir. Verinin güvenliği konusunda hizmet sağlayıcılarla birtakım yasal gereksinimler çerçevesinde tedbirler alınmalıdır. Bu süreçte veriye erişim, kullanım ve saklama süreçlerinin netleştirilmesi, sıkı kimlik doğrulaması ve erişim kontrolleri ile sınırlandırılması, hassas verilerin aktarımı ve depolanması, şifrelenmesi, hizmet sağlayıcının faaliyetlerinin düzenli olarak denetlemesi ve izlenmesi gibi önlemler alınsa da yeterli görülme-

miştir. Bütün bu düzenlemelere ek, yönetimde doğruluğa, dürüstlüğe ve adalete vurgu yapan etik yönetime ve bu bağlamda oluşturulması gereken etik yönetim politikalarına dikkat çekilmiştir. Çünkü bir kurum herhangi bir konuda kararlar alırken, çalışanların ve paydaşların haklarını ve çıkarlarını gözetme, dürüstlük, şeffaflık ve sorumluluk gibi değerleri esas almalıdır. Bu ilkeler de veri güvenliği ve gizliliği konusunda teknik önlemlerle birlikte uygulanmalıdır. Kurumlar veriye erişim ve kullanım politikalarını oluştururken vatandaş veya müşteriye ait verilerinin korunmasına yönelik şeffaflık ve hesap verebilirlik sağlamak için etik değerlere dayalı bir yaklaşım benimsemelidir.

Bu bağlamda bu çalışma, Türkiye’deki etik yönetim politikalarını ve gelişim sürecini ele almayı amaçlamaktadır. Veri gizliliği ve güvenilirlik ilkelerini gerçekleştirmeye sürecinde düzenlenen etik yönetim politikaları ise çalışmanın sınırınıdır. Diğer politikalar çalışmanın sınırı dışında tutulmuştur. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Çalışma sonucunda Türkiye’de özellikle dijitalleşme sürecinde veri gizliliğini ve güvenilir bir kurum veya kamu görevlisi olgusunu kamu yönetimi sistemine empoze etme amaçlı çok önemli kurumsal ve yasal düzenlemeler gerçekleştirildiği anlaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Etik Yönetim, Veri Gizliliği, Güvenilirlik, Dijitalleşme, Türkiye

ETHICAL MANAGEMENT POLICIES IMPLEMENTED IN THE TURKISH MANAGEMENT SYSTEM DURING THE PROCESS OF DEVELOPING DATA PRIVACY AND RELIABILITY PRINCIPLES

Abstract

Most states around the world emphasize that they develop their success strategies in governance systems, taking into account the principles of confidentiality and reliability. It is pointed out that both inter-agency and relations between administration and citizens need to be grounded in the principle of trust. Especially in the peak period of information and communication-based technological development, the necessity of paying attention to this issue is reiterated. In Turkey, while technical measures have been taken, the development has been made by incorporating ethical management principles into the management system. Some corporate and legal regulations have been made to strengthen ethical management principles. Ethical management signifies a management understanding within the framework of fundamental principles such as courtesy, justice, accountability, transparency, and fairness during the decision-making and implementation phases of public services.

In this context, this study aims to address ethical management policies and the development process in Turkey. Ethical management policies formulated in the process of implementing data privacy and reliability principles constitute the scope of the study. Other policies are excluded from the scope of the study. The document

analysis method, one of the qualitative research methods, was used in the study. As a result of the study, it is understood that in Turkey, especially during the process of digitalization, significant corporate and legal regulations have been implemented with the aim of imposing data privacy and the concept of a reliable institution or public servant on the public administration system.

Keywords: Ethical Management, Data Privacy, Reliability, Digitalization, Turkey

TÜRKİYE’DE KAMUSAL ALANDA FAİZSİZ FİNANS: KİRA SERTİFİKALARININ KULLANIMI (SUKUK) VE GELECEK PERSPEKTİFLERİ

Yunus KUTVAL¹, İbrahim AYTEKİN²

Özet

Türkiye’de faizsiz finans uygulamaları, Hazine ve Maliye Bakanlığı’nın teşvik düzenlemeleri ve destekleyici politikalarıyla önemli bir gelişme göstermiştir. Türkiye’nin gelişen ekonomisi ve artan altyapı ihtiyaçları, alternatif finansman araçlarının kullanımını teşvik etmiş ve hatta faizsiz finansman için özel başlıkların kalınma planlarında yer almasına neden olmuştur. Bu gelişmeler finans sektöründeki önemli kurumlar olan bankalar üzerinde de etkili olmuş ve Ziraat Katılım, Vakıf Katılım ile Emlak Katılım gibi üç kamu katılım bankasının kurulmasına yol açmıştır. Bu dönüşüm süresince kamusal alanda en çok karşımıza çıkan finansman yöntemi ise sukuğun bir çeşidi olan kira sertifikasıdır.

Kira sertifikası 2012 yılından beridir özellikle Devlet İç Borçlanma Senetleri (DİBS) gibi borçlanma araçlarında kullanılmaktadır. 2023 yılı itibarıyla TL cinsinden toplam iç borçlanmanın %9,5’i, döviz ve altın cinsinden %13,9’u kira sertifikalarıyla gerçekleşmiştir. Dünya genelinde de giderek daha fazla yer almaya başlayan bu finansman yöntemi, Türkiye’deki kamusal alan için şimdilik sadece DİBS’lerde belirlenmektedir.

Sukuk potansiyel olarak ulaşım, enerji, sağlık ve turizm gibi kamusal alanı ilgilendiren çeşitli sektörlerdeki altyapı yatırımlarının finansmanında kullanılabilen bir araçtır. Özellikle büyük ölçekli altyapı projelerinin finansmanında kira sertifikası kullanımı, projenin maliyetlerini karşılamak ve yatırımcılara sabit getiri sağlamak amacıyla belediyeler ve kamu kurumları tarafından değerlendirilebilecek bir seçenek olarak görülmektedir. Bu nedenle kira sertifikalarının Türkiye’deki uygulamaları ve potansiyel etkileri üzerine derinlemesine bir araştırma ve analiz gerekmektedir. Özellikle kamu borçlanma araçlarının çeşitlendirilmesi ve finansal piyasaların geliştirilmesi için stratejik öneme sahip olan bu finansman yönteminin etkileri ve kullanım alanlarının detaylı bir şekilde incelenmesi önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Faizsiz Finans, Faizsiz Finans ve Kamu, Sukuk, Kira Sertifikası, DİBS

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Kafkas Üniversitesi, İİBF, İktisat Bölümü. yunuskutval@hotmail.com

² Dr. Öğr. Üyesi, Bitlis Eren Üniversitesi, İİBF, İktisat Bölümü, iaytekin@beu.edu.tr

INTEREST-FREE FINANCE IN THE PUBLIC SECTOR IN TURKEY: THE USE OF SUKUK AND FUTURE PERSPECTIVES

Abstract

Interest-free finance practices in Turkey have shown a significant development with the incentive regulations and supportive policies of the Ministry of Treasury and Finance. Turkey's developing economy and increasing infrastructure needs have encouraged the use of alternative financing instruments and even led to the inclusion of special topics for interest-free financing in development plans. These developments also had an impact on banks, which are important institutions in the financial sector, and led to the establishment of three public participation banks: Ziraat Participation, Vakıf Participation and Emlak Participation. During this transformation, the most common financing method in the public sphere is the lease certificate, a form of sukuk.

Since 2012, Sukuk has been used in debt instruments such as Government Domestic Debt Securities (GDS). As of 2023, 9.5% of total domestic borrowing in TL and 13.9% in FX and gold was realized through Sukuk. This financing method, which is becoming more and more common around the world, is so far only evident in government securities for the public sphere in Turkey.

Sukuk is an instrument that can potentially be used to finance infrastructure investments in various sectors of public interest such as transportation, energy, health, and tourism. The use of Sukuk, especially in the financing of large-scale infrastructure projects, is seen as an option that can be considered by municipalities and public institutions to cover the costs of the project and provide fixed returns to investors. Therefore, in-depth research and analysis are needed on the applications and potential impacts of sukuk in Turkey. It is important to examine in detail the effects and usage areas of this financing method, which is of strategic importance, especially for the diversification of public borrowing instruments and the development of financial markets.

Keywords: Interest-Free Finance, Interest-Free Finance and Public, Sukuk, Sukuk, Sukuk, Government Debt Securities

SAHİPLİ KÖPEKLERE GEÇİŞ YÖNTEMLERİ: TÜRKİYE İÇİN BİR ÖNERİ

Yusuf ŞAHİN¹, Oğuzhan ASLANTÜRK²

Özet

Bu çalışmanın amacı 10 binlerce yıldır insanoğlu ile birlikte yaşamını sürdüren hatta sadık dost olarak tanımlanan köpeğin zamanla sokak köpeğine dönüşmesi neticesinde ortaya çıkan sorunları çözmek için daha etkili çözüm yollarının neler olabileceğini ortaya çıkarma, kısaca sahipsiz hayvanlar aşamasından sahipli hayvanlar aşamasına geçiş yöntemlerinin neler olabileceğini ifade etmektir.

Bu doğrultuda çalışmada çözüm adına ileri sürülen her bir yöntemin beraberinde getireceği zorluklar karşılaştırmalı bir şekilde ortaya konulmuş ve ardından 2004 yılında 5199 sayılı Hayvanları Koruma Kanunu ile oluşturulan ve halen yürürlükte olan geçiş rejimi üzerine de bir değerlendirme yapılmıştır.

Sahipsiz köpeklerin sokaklarda insanlara vermiş olduğu zararlarla ilgili haberler her geçen gün artmaktadır. On binlerce yıl öncesinden itibaren köpeklerin insanlarla birlikte yaşadıkları bilindiğine göre; köpekler, niçin yakın zamanda kamuoyunun gündemine girmiştir? Önceleri köpeklerin bugünkü kadar sorun olmamasının en önemli sebebi, sahipsiz köpeklerle ilgili bir rejimin olmamasıdır.

Günümüzdeki şikâyetlerin yoğunlaştığı bir alan da köpeklerin nüfusunun artmasıdır. Kırdan kente göçle birlikte kentlerde sadece insan sayıları değil sahipsiz köpek sayıları da artış göstermeye başlamıştır. Bir batında 2 ila 12 yavruya ulaşabilen köpeklerin sayısı besine ne kadar kolay ulaşabildikleriyle de doğru orantılı olarak hızlı artmıştır. Üstelik resmi olmayan otoritelerin sahipsiz sayısının 10 milyonu aştığı ifade ettiklerinden hareketle çok ciddi bir köpek nüfusuyla karşı karşıya kaldığı ifade edilebilir. Ancak burada üzerinde durulması gereken asıl nokta köpeklerin demografik yapısından daha ziyade yol açtıkları sorunlardır. Bu sorunlar başlıca; halk sağlığı sorunları, güvenlik sorunları, çevre sorunları ve hayvan refahı sorunları olarak özetlenebilir. Örneğin; sokaklarda serbestçe dolaşan sahipsiz köpekler toplumda görülen kuduz vakalarının artmasının temel nedenleri arasında kabul edilmektedir. Öyle ki köpek saldırması sonrasında kuduz teşhisi konulan 10 yaşındaki bir çocuğun ekranlara yansıyan görüntüsü hâlâ hafızalardadır. Ayrıca 2022 ve 2023 yıllarında yaşları 2 ila 88 arasında olan toplam 53 insan sahipsiz

¹ Prof. Dr., Aksaray Üniversitesi, İİBF, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, ysa-hin28@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-7744-7113.

² Dr. Öğr. Üyesi, Aksaray Üniversitesi, İİBF, Uluslararası İlişkiler Bölümü, oguzhanaslan-turk@aksaray.edu.tr, ORCID: 0000-0001-9789-7202

köpekler tarafından feci bir biçimde öldürülmüşlerdir. Ayrıca sokakta gezerken ve işine giderken köpek şiddetine maruz kalan ancak ufak yaralanmalarla bu saldırıları atlatan insanların sayısı tahminlerin ve gerek sosyal medya gerek yazılı-basılı medya unsurlarına yansıyanların çok ötesindedir.

Tüm bu yaşananların ardından siyasi irade duruma kayıtsız kalmamış ve halk dilinde “Başiboş köpek sorunu” olarak da ifade edilen sorunun çözümü adına 5199 sayılı Hayvan Hakları Kanunu’nu düzenlemiştir. Başta 5199 sayılı Kanun olmak üzere yapılan diğer düzenlemelerle, sahipsiz köpeklerin olmadığı bir ülke haline gelinmesi amaçlanmıştır. Sayıları 10 milyonu bulduğu belirtilen köpeklerin nasıl sahiplendirileceği ve eğer bir kısmı sahiplendirilemeyecekse sahipsiz olanlarının ne olacağı sorusu, önemli bir sorudur. 5199 sayılı Kanun, mevcut köpeklerin kısırlaştırılmasını, çiplenmesini ve tekrardan alındıkları yerlere (daha çok da sokaklara) bırakılmasını öngörmektedir. Kanun, ilgili bütün belediyelerin aynı anda ve hızlı bir şekilde bu üç işlemi yapacakları ve alındıkları yerlere bırakılan sahipsiz köpeklerin de bir süre sonra azalacaklarını, bir yerden sonra toplam köpek sayısı ile sahipli köpek sayısının eşitleneceğini varsaymaktadır.

Yaklaşık 17 yıllık uygulama sonrasında köpek nüfusu her geçen gün artmıştır. Ancak sorunun çözümü adına yetkilendirilen belediyeler, sahipsiz köpeklerle mücadele etmek için yeterli kaynakları olmadığından şikâyet etmişlerdir. Bunun üzerine 5199 sayılı Kanun 2021 yılında revizyona tâbi tutulmuştur. Belediyelerin bütçelerinden bu konuyla ilgili kaynak ayırmaları zorunlu hale getirilmiştir. Yeni haliyle birlikte 5199 sayılı Kanundan beklenen, artık sahipsiz hayvanın (özellikle de sahipsiz köpeklerin) kalmadığı, bazı Avrupa ülkelerindeki gibi sokaklarda sahipsiz hayvanların olmadığı bir sistemin kurulmasıdır.

Sokakların sahipsiz köpeklerden arındırılması adına ise uygulanabilecek yöntemler kısaca şu şekilde sıralanabilir:

Topla, Kısırlaştır ve Bırak Yöntemi: Bu yöntemin başarılı bir biçimde uygulanabilmesi için bütün sahipsiz köpeklerin aynı anda ve çok kısa bir süre içerisinde toplanması ve kısırlaştırılması ve ardından alındıkları yere geri bırakılmalarını ifade eden bu yöntemde köpeklerin kendiliğinden ölmelerinin beklenmesi gerekmektedir. Ancak bu zaman zarfında mevcut sorunların en iyi ihtimalle uzun bir süre devam etmesi kaçınılmazdır. Çünkü her hayvanın kısırlaştırma dönemi farklılık göstermekte dolayısıyla başarılı bir kısırlaştırmanın gerçekleşmesi için uygun dönemlerin gözetilmesi gerekmektedir.

Barınakta Toplama: Kısaca tüm hayvanların toplanın barınaklara yerleştirilmesi şeklinde ifade edilen bu yöntem de kendi içerisinde sorunlar barındırmaktadır. Bu tür uygulamaların hayvanların refahını büyük ölçüde azaltacak olması bir yana Öncelikle sayıları 10 milyonlarla ifade edilen köpekler hangi barınaklara yerleştirilecektir, mevcut barınaklar yeterli gelecek midir ve bu barınaklarda hangi şartlar altında ve ne büyüklükte bir maliyetle barındırılacaklardır. Büyük ihtimalle mevcut barınakların yetersiz geleceği varsayımından hareketle yeni barınakların yapımı ve

hayvanların bu barınaklarda toplanmalarının ise 1 ila 5 yıl gibi bir zaman alacağı da öngörülmelidir.

Sahipsiz Köpekleri İhraç Etme: Köpekleri gıda olarak tüketen veya çeşitli sektörlerde ürün olarak kullanan ülkeler mevcuttur. Ancak köpeklerin tamamını tek bir seferde toplamak ve bu kadar köpeği satın alacak bir ülke bulmak da oldukça zor olacaktır ve 1 ila 5 yıl gibi bir zaman diliminde gerçekleşebilecektir. Ayrıca toplumun genel vicdanının da böyle bir duruma izin vermeme ihtimali oldukça yüksektir.

Uyutma: Sahipsiz köpeklerin belirli prosedürler çerçevesinde hayatlarının sonlandırılması olarak ifade edilmektedir. Kesin çözüm adına en kestirme yol olarak görünse de böyle bir yöntemin toplum tarafından kabulü edilmesi en zor yöntem olarak karşımıza çıkmaktadır. Zira geçmişten bugüne köpeklerin sokaklarda rahatça gezebildiği, hayat bulduğu bu coğrafyada köpek şiddetine maruz kalanlar da dahil olmak üzere insanların böylesine bir kararı yaygın olarak onaylama ihtimalleri neredeyse sıfırdır. Ancak eğer böyle bir yöntem kabul edilirse 1 içerisinde sahipsiz köpeğin olmadığı bir hedefe ulaşılabilecektir.

Yukarıda sıralanan yöntemler karşılaştırıldığında her yöntemin kendi içerisinde avantajı ve dezavantajı olduğu gibi sahipsiz köpeklerin var olmadıkları bir ortama ulaşma sürelerinin de farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır. Özellikle ihraç ve uyutma seçeneklerinin hoşgörü mayasıyla yoğurulan Türk toplum yapısına uygun olmayacağı gözden kaçmamalıdır. Geçiş sürecini hızla aşabilmek adına hem zaman hem de ekonomik anlamda her ne kadar maliyetli olacak olsa da toplumun yaygın olarak kabul etme ihtimalinin en yüksek olduğu seçeneğin barınakta toplama seçeneğinin olması kuvvetle muhtemeldir.

Anahtar Kelimeler: Sahipsiz Köpekler, Sahipli Köpekler, 5199 Sayılı Hayvanları Koruma Kanunu.

METHODS FOR TRANSITION TO OWNED DOGS: A SUGGESTION FOR TÜRKİYE

Abstract

Stray dogs have become a cause of fear, disease, violence, and death for many people with their rapidly increasing numbers on the streets of Turkey. So much so that this situation has been frequently mentioned on social media and news websites. Moreover, if it is considered that only those incidents involving dogs with images or videos are reported, it will be more understandable that these incidents are not insignificant. For example, stray dogs directly or indirectly caused the deaths of 30 people in 2022 and 23 people in 2023. Therefore, to create a safer and more livable city life for people, it has become inevitable that stray dogs should be adopted or controlled in such a way that they are not part of a problem. This study aims to reveal what could be more effective ways to solve the problems that arise as a

result of the dog, which has been living with human beings for tens of thousands of years and even defined as a loyal friend, turning into stray dogs over time, in short, to express what could be the methods of transition from the stage of stray animals to the stage of owned animals. In this direction, the difficulties that each of the methods put forward for a solution are presented in a comparative manner, and then an evaluation is made on the transition regime established by the Law No. 5199 on the Animal Protection Law, which entered into force in 2004 and is still in force. The concluding section focuses on whether Turkey's chosen transition method is sustainable and realistic and what alternative transition methods could be considered.

Keywords: Stray Dogs, Owned Dogs, By the Law No. 5199 on the Animal Protection Law

DEMOKRATİK PEKİŞME AÇISINDAN CUMHURBAŞKANLIĞI KARARNAMELERİNİN TÜRK SİYASETİNE ETKİLERİ

Yücel ÖZDEN¹, Kübra İLHAN²

Özet

Bir yönetim biçiminden yaşam biçimine giden alanda belirlenen demokrasi kavramı günümüz toplumlarında farklı anlamlar ve uygulamalar şeklinde var olabilmektedir. Demokratik bir toplum yapısında demokrasi kültürünün tüm bireyler tarafından benimsenmesi, demokrasinin gelişmesi için demokrasi dışında farklı bir rejimin kabul görmemesi ve demokrasinin pekişmesi adına gerekli olan koşulların sağlanması büyük öneme sahiptir. Demokratik pekişme kavramı bir ülkedeki demokratik süreçlerin güçlenmesi ve sağlamlaştırılması anlamına gelmektedir. Nitekim bu kavram bir ülkede demokrasinin daha sağlam temellere oturtulması, demokratik ilke ve değerlerin güçlendirilmesi ve demokratik kurumların daha güçlü hale getirilmesi için girişilen tüm çabalara karşılık gelen bir süreç olarak ifade edilmektedir. Demokratik pekişme süreci uzun vadeli bir çaba gerektirmektedir. Zira demokrasinin gelişiminde farklı toplumsal kesimler, siyasi liderler, sivil toplum örgütleri ve uluslararası toplum birlikte rol almaktadırlar. Demokratik pekişmenin temel unsurları katılımcılığın artırılması, yargı bağımsızlığı, temel hak ve özgürlüklerin korunması, eğitim ve farkındalık, hukukun üstünlüğü, siyasi kurumların güçlenmesi ve basın özgürlüğü olmak üzere belli başlıklar şeklinde sıralabilir.

Demokrasinin gelişiminde devletin temel organı olarak nitelendirilen yasama, yürütme ve yargı erklerinin görevlerinin, yetkilerinin ve sınırlarının belirlenmesi önemlidir. Bu erklerin birbirinden farklı oluşturulması kuvvetler ayrılığı ilkesinin ve anayasacılık anlayışının gereği olduğu kadar aynı zamanda modern demokratik toplumunda bir gereğidir. Devletin temel organlarının yapısı ve işleyişi ise bir ülkede uygulanan hükümet sistemine göre şekillenmektedir. Türk siyasal yaşamında Osmanlı-Türk anayasal gelişmeleri kapsamında günümüze kadar farklı hükümet sistemi uygulamalarının varlığı bilinmektedir. Bununla birlikte, Türk siyasal kültüründe parlamenter sistem geleneğinin yerleşik hale gelmesi adına çaba harcandığı ifade edilebilir. Nitekim 1961 ve 1982 anayasalarında Türkiye'de parlamenter hükümet sistemi uygulanmıştır. Ancak, yakın dönemde parlamenter sisteme yönelik

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, yozden@beu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-2455-9151.

² Öğr. Gör., Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, kilhan@beu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-4665-9794.

eleştiriler yoğunlaşmış ve sistem değişikliğine gidilmiştir. 16 Nisan 2017 tarihinde gerçekleştirilen referandumda, parlamenter sistemden başkanlık sistemine geçişi sağlayan anayasa değişikliği oylamaya sunulmuş ve kabul edilmiştir. 2018 yılında gerçekleştirilen seçimlerin ardından Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi olarak adlandırılan yeni sistem uygulamaya konulmuştur. Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'ne geçişle birlikte yasama ve yürütme erklerinin görev ve yetkileri 1982 Anayasasında yeniden şekillendirilmiştir. Bu kapsamda, yürütme organı monist yapıya dönüştürülerek, yürütme yetkisi ve görevi Cumhurbaşkanı tarafından yerine getirilmektedir (1982 Anayasası, md. 8).

Sistem değişikliği ile birlikte yürütme organının başında bulunan Cumhurbaşkanı, 1982 Anayasası tarafından verilen yetki çerçevesinde kararname çıkarabilmektedir. Bu düzenlemeye göre Cumhurbaşkanı sosyal ve ekonomik haklar, idari teşkilat yapısı ve idarenin işleyişine yönelik düzenlemeler yapabilmektedir. Yürütme organına tanınan düzenleyici işlem yapma yetkisi kapsamında Cumhurbaşkanı tarafından çıkarılan kararnameler normlar hiyerarşisi bağlamında değerlendirildiğinde, hem diğer düzenleyici işlemlerin üstünde yer almakta hem de kanunlarla eşit kabul edilmektedir. 2017 yılı öncesinde de 1982 Anayasasında kanun hükmünde kararname çıkarma yetkisi bulunmakla birlikte, bu yetki parlamenter sistem çerçevesinde bakanlar kuruluna tanınmıştır. 6771 sayılı anayasa değişikliğinin ardından kanun hükmünde kararnamelerin yerini Cumhurbaşkanlığı kararnameleri almıştır. Böylece yeni sistemle birlikte kararname çıkarma yetkisi asli bir işlem olarak sadece Cumhurbaşkanıya tanınmıştır. Devlet başkanına tanınan kararname çıkarma yetkisi, monist yapıya sahip olan yürütmenin kolay bir usulle kararname yetkisini kullanabilmesi ve yasama organının kararname üzerinde etkili olamaması nedeniyle erkler arasında çatışmaya neden olabilmektedir. Bu anlamda, yasamanın genelliği ve devredilemezliği ilkesi karşısında yürütme organına kanuna dayanmaksızın yasaya benzer işlem yapabilme fırsatı tanınmıştır. Dolayısıyla, 1982 Anayasasının temel özelliklerinden biri olan güçlü yürütme modeli, bu değişikliklerle birlikte birkez daha pekiştirilmiştir.

Yeni sistemin kurguladığı model çerçevesinde Cumhurbaşkanlığı kararnameleri yürütme organı için önemli kazanımlar getirmiştir. Zira Cumhurbaşkanı kararname yetkisini kullanarak üst kademe kamu yöneticilerinin atanmasına ilişkin usuller çerçevesinde kamu bürokrasisini düzenleyebilmektedir. Bununla birlikte, TBMM tarafından çıkarılan kanunları parlamentoya geri gönderme yetkisi kapsamında Cumhurbaşkanının sahip olduğu geciktirici veto yetkisinin güçleştirici veto yetkisine dönüştürülmesi de yasama organının denge ve denetim mekanizmasının zayıflamasına neden olmuştur. Bu durum, özellikle yürütme organının güçlü olduğu siyasal sistemlerde yasama organının faaliyetlerinin güçlü yürütme tarafından pasifize edileceği durumlara neden olabilmektedir. Bu açıklamalar doğrultusunda, Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin Türkiye'de demokrasinin pekişme sürecine etkileri konusunda farklı görüşler ileri sürülebilmektedir. Destekleyici görüşlerden ilki, Cumhurbaşkanlığı kararnameleri, Cumhurbaşkanının yetkileri çerçevesinde

çıkardığı ve yürütme organının işleyişine ilişkin düzenlemeler olarak kabul edilmektedir. Bu kapsamda, Cumhurbaşkanlığı kararnameleri yürütme erki için hızlı karar alma ve kriz durumlarında etkili müdahale sağlama potansiyeline sahip olduğu için önemli görülmektedir. İkincisi, bir anlamda yasa işlevi gören Cumhurbaşkanlığı kararnameleri, yasama organının zaman zaman yasa çıkarma konusunda anlaşmazlıklar yaşadığı durumlarda gerekli düzenlemeleri yapabilme fırsatı sunmaktadır. Siyasal rejimin demokratik değerlere göre işlemlerini benimseyen görüşler ise Cumhurbaşkanlığı kararnameleri usulüne eleştirel bakmaktadırlar. Cumhurbaşkanı tarafından kararname yoluyla düzenleme yapılması yasama organının hem yetkilerinin hem de denetim mekanizmalarının zayıflamasına yol açabilmektedir. Düzenleyici işlem yapma yetkisiyle yasama karşısında yürütme organı çok güçlü konuma gelebilmekte ve Cumhurbaşkanlığı kararnameleri yasama organının kontrolü dışında kalabilmektedir. Son olarak, Cumhurbaşkanlığı kararnameleri yürütme organına hızlı karar alma işlevi sağlayabilmektedir. Ancak, hızlı karar alma sürecinde demokratik olmayan kararlar ve sonuçlar ortaya çıkabilmektedir.

Demokratik pekişme açısından siyasi ve toplumsal aktörlerin demokratik tavırları önem taşımaktadır. Bu açıdan yasal düzenlemelerin ve kurumsal yapıların demokrasinin istikrarlı bir şekilde sürdürülebilir olmasına katkı sağlaması gerekmektedir. Bu bağlamda, demokratik pekişme bir ülkenin demokratik kurumlarının güçlenmesi, hukukun üstünlüğü, etkin sivil toplum ve işlevsel özelliğe sahip bürokrasi gibi bileşenlerle demokrasinin daha elverişli koşullarda işleridir. Bu açıdan demokratik kurumların güçlendirilmesi, denge mekanizmalarının işlevsel olması demokratik pekişme açısından önem taşımaktadır. Bu çalışmada, Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin demokrasinin gelişmesi ve güçlenmesi açısından günümüz Türk siyasetine olan etkileri ortaya konmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Demokratik Pekişme, Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi, Türkiye.

THE EFFECTS OF PRESIDENTIAL DECREES ON TURKISH POLITICS WITHIN THE FRAMEWORK OF DEMOCRATIC CONSOLIDATION

Abstract

The concept of democratic consolidation means the strengthening and consolidation of democratic processes in a country. As a matter of fact, this concept is expressed as a process that corresponds to all efforts to establish democracy in a country on a more solid foundation, to strengthen democratic principles and values, and to strengthen democratic institutions. The process of democratic consolidation requires a long-term effort. Because different social segments, political leaders, non-governmental organizations and the international community play a role together in the development of democracy. The basic elements of democratic consolidation can be listed under certain headings such as increasing participation, independence of the judiciary, protection of fundamental rights and freedoms, education

and awareness, rule of law, strengthening of political institutions and freedom of the press.

Democratic attitudes of political and social actors are important in terms of democratic consolidation. In this respect, legal regulations and institutional structures should contribute to the stability of democracy. In this context, democratic consolidation is the strengthening of a country's democratic institutions, the rule of law, effective civil society and the functioning of democracy in more favorable conditions with components such as bureaucracy with functional characteristics. In this respect, the strengthening of democratic institutions and the functional balance mechanisms are important for democratic consolidation. In this study, the effects of Presidential Decrees on today's Turkish politics in terms of the development and strengthening of democracy will be tried to be revealed.

Keywords: Democratic Consolidation, Presidential Decree, Türkiye.

İKLİM DEĞİŞİMİYLE İLGİLİ KÜRESEL ÇABALARIN TÜRKİYE'YE ETKİLERİ: PARİS İKLİM ANLAŞMASI ÖRNEĞİ

Yüksel ARIKAN¹, Osman AĞIR²

Özet

Refahın adaletsiz dağılımı, küresel düzeyde artan bir sorundur ve bu durum ülkeler arasındaki güveni ve istikrarı tehdit etmektedir. Serbest dolaşan mal ve sermaye hareketlerinin varlığına rağmen, gelişmemiş ülkelerde işgücünün serbestleşmesine izin verilmemesi ve çevrenin korunmasına yönelik önlemlerin ihmal edilmesi, bu adaletsizliğin artmasında önemli bir etkidir. 21. yüzyılda tarımsal sulama ve içme suyu temini gibi alanlarda yaşanan zorluklar ve iklim değişikliğinin neden olduğu kuraklık gibi sorunlar giderek artmaktadır. Bu nedenle, ülkeler üzerlerine düşen sorumlulukları yerine getirmek için harekete geçmelidirler. İklim değişikliği, dünyanın en kritik meselelerinden biri olarak kabul edilmekte ve uluslararası toplum, bu soruna karşı mücadele etmek üzere bir araya gelmiştir. Günümüzde, tüm insanlığı ilgilendiren iklim değişiklikleri, çevre kirliliği, ozon tabakasının incelmeye, sera gazı salınımı, karbon emisyonları ve insan sağlığına zararlı gıdaların üretilmesi gibi sorunlar, çevreci bir küresel girişimin oluşmasına neden olmuştur.

Sanayi Devrimi ve nüfus artışının hızla büyüttüğü kentleşme, insanların geleneksel yaşam tarzlarından uzaklaşmasına ve yeni bir yaşam biçimine yönelmesine yol açmıştır. Bu yeni yaşam koşulları, doğanın dönüşümüne ve sürekli büyüme kavramının yüceltilmesine neden olmuştur. Bu koşulların meydana getirdiği çevresel problemler ve iklim değişikliğinin önemi özellikle sanayi devriminin merkezinde bulunan ülkelerin bu problemlerle karşı karşıya kalmalarıyla dikkati çekmiştir. Son otuz yıl boyunca uluslararası düzeyde yapılan konferanslar ve müzakerelerle iklim değişikliği probleminin çözümüne ilişkin küresel düzeyde politikaların oluşturulması çalışmaları sürdürülmektedir.

Türkiye, küresel iklim değişikliğinin etkilerini yakından hisseden ve bu sorunla etkili bir şekilde başa çıkmak için çeşitli stratejiler geliştiren bir ülke olarak ön plana çıkmaktadır. İklim değişikliği, dünya genelinde çevresel dengenin bozulmasına ve ekosistemlerde ciddi değişikliklere neden olmaktadır. Türkiye, iklim değişikliğiyle mücadelede uluslararası alanda iş birliği yaparak ve ulusal politikalarını güçlendirerek bu zorluğa karşı önemli adımlar atmaktadır. Paris Anlaşması, 2015

¹ Doktora Öğrencisi, İnönü Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, Siyaset ve Sosyal Bilimler Bilim Dalı, yuksel.yol.arikan@gmail.com, Orcid: 0000-0002-9829-5788

² Doç. Dr., İnönü Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, osman.agir@inonu.edu.tr , Orcid: 0000-0002-1087-0478

yılında Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi (UNFCCC) altında kabul edilmiş önemli bir dönüm noktasıdır. Bu anlaşma, küresel ısınmanın sınırlarını belirleyerek, sera gazı emisyonlarının azaltılması ve iklim değişikliğiyle uyum sağlanması yönünde uluslararası bir çaba başlatmıştır. Türkiye, Paris Anlaşması'nı imzalayarak ve onaylayarak bu çabanın bir parçası olmuştur. Türkiye'nin Paris Anlaşması'na olan taahhüdü, ulusal iklim politikalarının güçlendirilmesini ve sera gazı emisyonlarının azaltılmasını içeren çeşitli önlemleri gerektirmektedir. Ülke, yenilenebilir enerji kaynaklarına yönelik yatırımları artırarak ve enerji verimliliğini iyileştirerek bu hedeflere ulaşmayı amaçlamaktadır. Ayrıca, ormansızlaşmanın önlenmesi ve sürdürülebilir tarım uygulamalarının teşvik edilmesi gibi alanlarda da çaba gösterilmektedir. Türkiye, Paris Anlaşması çerçevesinde uluslararası toplumla iş birliği yaparak iklim değişikliğiyle mücadelede ortak çözümler bulmaya ve sürdürülebilir bir gelecek için gerekli adımları atmaya devam edecektir. Bu süreçte kamunun, özel sektörün ve sivil toplum kuruluşlarının katılımı ile daha etkili politikaların oluşturulması ve uygulanması önem arz etmektedir.

Bu çalışmada, Türkiye ve Dünya'da önemli iklim uygulamaları ve çevre sözleşmeleri ele alınmıştır. Aynı zamanda çalışmada, Türkiye'nin çevre ve iklim değişikliği politikalarının evrimi, kurumsal yapılanması ve kamu politikası oluşturma çabaları incelenmiştir. Çalışma kapsamında, yaklaşık otuz yıllık bir dönemi içeren ulusal kurumsal yapılanma ve gelişmeler kronolojik bir biçimde incelenmeye çalışılmıştır. Ayrıca, kamu politikası yöntemi, aktörler arası ilişkiler, kurumsal yapılanma süreci ve Türkiye'nin kamu politikası sürecine toplumun desteği ve iklim değişikliği ile ilgili faaliyetler ele alınmıştır.

Bu çalışmada, Paris İklim Anlaşması'nın küresel iklim değişikliğiyle mücadelede uluslararası etkin bir iklim sözleşmesi olma durumu araştırılmıştır. Çalışmanın temel sorusu, Paris Anlaşması'nın Türkiye özelinde küresel iklim değişikliğiyle mücadelede ne ölçüde etkili olduğunu belirlemektir. Araştırmada nitel araştırma yöntemleri kullanılarak, yerel ve uluslararası kaynaklardan literatür taraması yapılmış ve ikincil veri analizi gerçekleştirilmiştir. Çalışmada, küresel iklim değişikliği ve nedenleri, bu değişikliğin dünya ve Türkiye üzerindeki etkileri, uluslararası iklim sözleşmelerinin tarihsel süreci ile Paris İklim Anlaşması'nın kapsamı ve hükümleri incelenmiştir. İnsan kaynaklı küresel iklim değişikliği sorunu ve olumsuz etkileri ana hatlarıyla ortaya konmuş, bu sorunla mücadelede uluslararası iklim sözleşmelerinin geçmişi analiz edilmiştir. Paris Anlaşması'nın son yapılan uluslararası iklim sözleşmesi olması bakımından kapsamı ve hükümleri detaylı bir şekilde incelenmiştir.

Araştırmada, insan kaynaklı küresel iklim değişikliğinin günümüzdeki en önemli problemlerden biri olduğu ve uluslararası iklim sözleşmelerinin iklim değişikliğiyle mücadelede kolektif önemine vurgu yapılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre, Paris Anlaşması'ndaki tarafların taahhüt ettiği ulusal katkı beyanları ve azaltım hedefleri, uyum süreci, kayıp ve zarar tazmini, finansal ve teknolojik destek, kapasite artırımı ve küresel envanter raporlaması açısından yetersiz olduğu görülmüştür.

Bu bakımdan, Paris İklim Anlaşması'nın uluslararası iklim sözleşmelerinin tarihsel sürecinde oldukça önemli bir adım olmasına rağmen yeterli olmadığı görülmektedir.

Bu çalışma, Türkiye'nin küresel iklim değişikliği politikalarının oluşturulması sürecini ve kurumsal yapısını ele alan kapsamlı bir kaynak niteliği taşımaktadır. Çalışma sonuçlarına göre, Türkiye'nin iklim değişikliği gerçeği konusunda dünya ile paralel göstergelere sahip olduğu ve politika geliştirme çabalarının uluslararası süreçlere uyum sağladığı belirlenmiştir. Türkiye'de iklim değişikliği politika oluşturma sürecinin hızla ivme kazandığı gözlemlenmiştir. Türkiye taraf olduğu çevre antlaşmalarına uyum konusunda birçok alanda sorun yaşayan bir ülke olmasına karşın gerçekleştirilen atılımlara bakıldığında iklim değişikliği ile mücadelede etkin rol üstlenmeye karar verdiği ve çaba sarf ettiği görülmektedir. Türkiye'de mevcut kurumsal yapıdaki eksiklikler ve ekonomik koşullar etkili bir çevre politikasının uygulanmasına olanak tanımamıştır. Buna bağlı olarak toplumda çevresel bilinç düzeyinin yeterli düzeyde gelişmemiş ve sivil toplum kuruluşlarının etkinliğinin zayıf olmasına, siyasal iradenin bu konuya gereken önemi verememesi de eklenmiştir. Ayrıca çevresel politikaların diğer politikalarla bütünleştirilememesi, finansal açıdan, denetimlerin ve altyapının eksikliği çevre sorunlarının çözümünü geciktirmektedir. Buna rağmen Avrupa Birliği'ne uyum süreci bağlamında, çevresel mevzuat ve politikalar alanlarında olumlu bazı gelişmeler ve antlaşmalara uyum konusunda olumlu adaptasyonlar görülmüştür. Bu gelişmeler doğrultusunda Türkiye, iklim değişikliğiyle mücadelede kararlılığını sürdürerek, küresel çapta bir değişim için gereken liderlik rolünü üstlenmeye devam edeceği öngörülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Küresel İklim Değişikliği, Paris İklim Anlaşması, Türkiye İklim Değişikliği Politikası.

EFFECTS OF GLOBAL EFFORTS ON CLIMATE CHANGE ON TURKEY: THE EXAMPLE OF THE PARIS CLIMATE AGREEMENT

Abstract

Urbanization, driven by the Industrial Revolution and rapid population growth, has led people to move away from their traditional lifestyles and turn to a new way of life. New living conditions have led to the transformation of nature and the glorification of the concept of continuous growth. The environmental problems caused by these conditions and the importance of climate change have attracted attention, especially as countries at the center of the industrial revolution are faced with these problems. In this study, important climate practices and environmental agreements in Türkiye and the world are discussed. At the same time, the study examined the evolution of Turkey's environmental and climate change policies, its institutional structuring and public policy-making efforts. In addition, public policy method, relations between actors, institutional structuring and society's support to Turkey's public policy process and activities related to climate change are discussed.

In this study, the status of the Paris Climate Agreement as an effective international climate agreement in the fight against global climate change was investigated. The main question of the study is to determine to what extent the Paris Agreement is effective in combating global climate change in Turkey specifically. The problem of human-induced global climate change and its negative effects have been outlined, and the history of international climate agreements in combating this problem has been analyzed. The research emphasizes that human-induced global climate change is one of the most important problems today and the collective importance of international climate agreements in combating climate change. It is envisaged that Turkey will continue to undertake the leadership role required for global change by maintaining its determination in the fight against climate change.

Keywords: Global Climate Change, Paris Climate Agreement, Turkey Climate Change Policy.

YÖNETİŞİM YAKLAŞIMI EKSENİNDE KENTSEL DÖNÜŞÜME İLİŞKİN SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Zeynep Damla KARANUH¹, Nurcan PÜRE²

Özet

Kentsel dönüşüm, kentsel yenileme kavramını da içerisinde barındıran ve ancak yapıların yenilenmesinin ötesinde bir anlam ifade eden bir kavramdır. Kentsel dönüşüm günümüzde; ekonomik, sosyal, siyasal olmak üzere tüm boyutlarıyla ele alınması gereken önemli bir sorun alanı olarak karşımıza çıkmaktadır. Tarihsel süreç içerisinde 2. Dünya Savaşından sonra uygulanmaya başlayan ve günümüzde afet yönetiminin bir parçası haline gelen kentsel dönüşüm süreci, yasal düzenlemelere rağmen hedeflenen düzeyde gerçekleştirilememektedir. Halihazırda; 3194 sayılı İmar Kanunu, 5393 sayılı Belediye Kanunu, 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu, 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi konulu kanun ile imar planları, plan notlarıyla kentsel dönüşüm süreci birden fazla kurumun yetki alanı dahilinde yürütülmektedir.

Kentsel dönüşümün uygulama öncesi sorunları kadar, uygulama sırası ve sonrasında da sorun alanları da önem taşımaktadır. Kentlerde, dönüşümle yenilenen yapılarda fiziki dönüşümün yanında sosyo-kültürel bir değişim-dönüşüm de ortaya çıkmaktadır. Dönüşümün sosyolojik bir analizini gerektiren bu husus çalışmada sınırlı olarak yer alacaktır. Kentlerde, dönüşümle yenilenen yapılarda fiziki dönüşümün yanında sosyo-kültürel bir değişim-dönüşüm de ortaya çıkmaktadır. Yenilenen yapıların yeni sahipleri, yerel halkın ekonomik gücünün yeni konutlara erişimi engellemesi sebebiyle kente yabancı kimseler olabilmekte, bu durum sosyo-kültürel değişimin temel gerekçelerinden biri haline gelebilmektedir. Dönüşümün sosyolojik bir analizini gerektiren bu husus çalışmada sınırlı olarak yer alacaktır. Kentsel dönüşümün bütüncül bir yaklaşımla, riskli yapı stoğunun yenilenmesinin yanında kenti iklim değişikliği ve buna bağlı afetlere karşı dirençli, kentsel sorunların (alt yapı, ulaşım vb.) giderilmesi için bir araç olarak kullanılıp kullanılmadığı konusu da çalışmanın bir diğer sorun alanına işaret etmektedir. Keza, kentsel dönüşümün bir soylulaştırma aracı ya da yoksul komşuların temizlenmesi (Keleş, 1998:149-150) amacıyla kullanılıp kullanılmadığı konusu da ayrı bir tartışma alanını oluşturmaktadır. Kentsel rantın yüksek olduğu ilçelerde, eskiden beri yaşamını

¹ Yerel Yönetimler Bilim Uzmanı, Trakya Üniversitesi Kamu Yönetimi A.B.D Yüksek Lisans Öğrencisi, T.C. Büyükçekmece Belediyesi Strateji Geliştirme Müdürlüğü, damlakaranuh@gmail.com, Orcid No:0000-0001-6440-7158

² T.C Okan Üniversitesi İş Sağlığı ve Güvenliği Yüksek Lisans, nurcanpure@hotmail.com.

³ <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=3194&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>

sürdüren vatandaşlar, riskli durumdaki yapılarının dönüşüm maliyeti nedeniyle yaşadıkları yerden göç etmek durumunda kalabilmektedir. Bu husus da, kentsel dönüşümün sosyolojik boyutuyla yakından ilgilidir.

Çalışma kapsamında kentsel dönüşüm, kentsel yenileme kavramlarına yer verilecek olup bu iki kavramın birbirine ikame kavramlar olup olmadığı sorgulanacaktır. Türkiye’de kentsel dönüşümün uygulama yöntemlerine çalışma bağlamında yer verilerek; yönetim yaklaşımı çerçevesinde devlet (merkezi yönetim- yerel yönetim/ imar planı, yapı denetim, mevzuat vd.), sermaye sınıfı (müteahhitler, inşaat firmaları) ve vatandaş ekseninde konu ele alınacaktır. Uygulamada çıkan sorunların temelinde kentsel dönüşümün, bir rantal dönüşüm aracı olarak kullanılıp kullanılmadığı, kentsel dönüşüm uygulamalarının gecikmesinin nedenleri aktörlerin rolleri ekseninde sorgulanacaktır. Öte yandan, kentsel dönüşüm sürecinde yasada ilçe belediyelerine riskli yapının yıkımı ve evrak takibi görevleri verilmiştir. Bu yönüyle ilçe belediyeleri, kentsel dönüşüm kapsamında yenilenecek riskli yapıların dönüşümü sürecinde garantör olarak yer almasını da engellemektedir.

Kentsel dönüşüm sürecinin işlevsel bir biçimde gerçekleştirilmesi için belediye ve/veya merkezi yönetimin (Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı İl Müdürlüğü) taşra teşkilatında görevli teknik personelin, yapı stoğu ile ilgili kapsamlı saha çalışmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Gerek personel eksikliği, gerek Bakanlık, TOKİ, BŞB ve ilçe belediyeleri arasındaki yetki karmaşası, depreme dayanıksız yapı stoğunun fazlalığı nedeniyle böyle bir tespit gerçekleştirilememektedir. İstanbul Büyükşehir Belediyesinin İstanbul’da bulunan yapılar için, “İstanbul Yenileniyor” projesi kapsamında vatandaşın müracaatıyla yapıların risk durumunun karot olarak tespitini yaptığı çalışma, sadece bilgilendirme faaliyeti olarak yer almıştır. Söz konusu bilgilendirmenin ardından, yapı maliklerinin resmi girişiminin olmaması durumunda riskli yapıda yaşamın devam etmesi sonucu doğmaktadır.

Kentsel dönüşüm için uygun nitelikte olan yapılarda; kentsel dönüşüm için inşaat firmalarından vatandaşlardan istenen dönüşüm ücretleri, kredi faiz oranlarının yüksek olması, 65 yaş ve üzeri vatandaşların kredi alma imkanının kısıtlı olması, dönüşüm süreci boyunca oturulacak konutun kira bedeli, taşınma masrafları, konutun metrekaresinin oransal değişimi, kira yardımı tutarının yetersiz oluşu, inşaat firmasının iflası, anlaşma ve diğer sorunlar dönüşümde vatandaş nezdinde karşılaşılan ve dönüşümün önündeki engellerden bazılarıdır. İnşaat firmalarında ise; kentsel dönüşüm kapsamında yenilenecek binalarda kat malikleriyle yaşanan anlaşma güçlüğü ve hukuksal sorunlar, inşaat malzemelerinin artışı, 18 aylık süre içerisinde yapının tamamlanma yükümlülüğü, yüksek oranda kar beklentileri, bürokrasinin getirdiği sorunlar, enflasyon, kredi imkanlarının yetersiz olması gibi nedenlerle kentsel dönüşüme engel hususlar olarak sıralanabilir. Kentsel dönüşümü geciktiren devlet başlığındaki temel sorun alanları ise; bürokrasinin hantal yapısı, merkezi yönetim ile yerel yönetimler arasındaki sorunlar, ilçe belediyeleri ile büyükşehir belediyeleri arasındaki sorunlar (imar planlarının onaylanma süresi, siyasi sebepler vb.)

kurumlar arasındaki yetki karmaşası, yeterli teknik personel bulunmaması olarak başlıklandırılabilir.

Çalışmanın evrenini, İstanbul ili Büyükçekmece ilçesi oluşturmaktadır. Büyükçekmece, beklenen büyük İstanbul depreminden zemini ve konumu itibarıyla en fazla etkilenecek ilçeler arasında yer almaktadır. Depremin ikincil yansıması olarak tsunami, heyelan gibi afetler de ilçe için tehdit oluşturmaktadır. Diğer yandan, Büyükçekmece’de kentsel dönüşüm çalışmaları da devam etmektedir. İlçenin bazı mahallelerinde ise, kentsel dönüşüm çalışmaları imar plan değişikliğinin Büyükşehir Belediye Meclisince onaylanmaması nedeniyle başlatılmadığı bildirilmiştir.

Büyükçekmece Belediyesinin gerçekleştirdiği 2050 Büyükçekmece Vizyonu çalışmalarının temalarından biri de, Kentsel Dönüşüm, Afet ve Risk Politikaları oluşturmaktadır. İlçenin yaklaşık 30 yıllık süreçte afetlere dirençli bir kent olmak amacıyla hedeflerinin yer aldığı 2050 Büyükçekmece Vizyon Belgesinin yanı sıra Kentsel Dönüşüm ve Afet ve Risk Politikaları çalışmayı kapsamında 2.125 kişiyle yapılan anket sonuçlarına çalışma kapsamında yer verilecektir. Yine, 2023 yılı sonuna kadar Büyükçekmece’de kentsel dönüşüm kapsamında yenilenen, devam eden, depreme dayanıksız yapın stoğu bilgileri faaliyet raporları ve ilgili müdürlüklerden alınacak bilgiler ışığında değerlendirilecektir. Kentsel dönüşüm sürecinde vatandaş, inşaat firmaları ve devlet temelinde kentsel dönüşümü yavaşlatan hususlar ele alınmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Yönetişim, Kentsel Dönüşüm, Rant, İnşaat Firmaları, Devlet, Vatandaş.

PROBLEMS AND SOLUTIONS FOR URBAN TRANSFORMATION IN THE CONTEXT OF GOVERNANCE APPROACH

Abstract

Urban regeneration is a concept that includes the concept of urban renewal and means more than just the renewal of buildings. Today, urban regeneration is an important problem area that needs to be addressed in all its economic, social and political dimensions. The urban transformation process, which started to be implemented after World War II in the historical process and has become a part of disaster management today, cannot be realized at the targeted level despite legal regulations. Problem areas during and after the implementation of urban transformation are as important as the problems before the implementation. In addition to physical transformation, a socio-cultural change-transformation also emerges in the buildings renewed through transformation in cities. This issue, which requires a sociological analysis of transformation, will be limited in this study.

Within the scope of the study, the concepts of urban transformation and urban renewal will be included and it will be questioned whether these two concepts are substitutes for each other. The implementation methods of urban regeneration in

Turkey will be included in the context of the study and the issue will be addressed on the axis of the state (central government -local government/ zoning plan, building inspection, legislation, etc.), capital class (contractors, construction companies) and citizens within the framework of the governance approach. Whether urban transformation is used as a means of rent transformation on the basis of the problems that arise in practice, and the reasons for the delay of urban transformation practices will be questioned on the axis of the roles of the actors. The population of the study is Büyükçekmece district of Istanbul province. Within the scope of the study, the results of the survey conducted with 2,125 people within the scope of the Urban Transformation and Disaster and Risk Policies workshop organized by Büyükçekmece Municipality within the scope of 2050 Büyükçekmece Vision studies will be included. In the urban transformation process, the issues that slow down urban transformation on the basis of citizens, contractors and the state will be discussed.

Keywords: Governance, Urban Transformation, Rent, Construction Firms, State, Citizen

KÜRESEL MALİ KRİZLERE KARŞI KÜRESEL İŞBİRLİĞİ OLANAKLARI: 2008 FİNANS KRİZİNDEN COVID- 19 PANDEMİ KRİZİNE DÜNYA TİCARET ÖRGÜTÜ

Zümre ERCAN¹, Mustafa TÜRK²

Özet

Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ), uluslararası ticaretin liberal piyasa koşullarına dayalı olarak serbest bir biçimde yürütülmesi maksadıyla 1 Ocak 1995 yılında Uruguay görüşmeleri sonucunda meydana getirilmiştir. Esasında DTÖ, uluslararası ticari ilişkilerin önündeki engel ve aksaklıkları kaldırmak ve ülkeler arasındaki ticarete ayrımcı politika ve uygulamalarının önüne geçmek, ihracat kısıtlamalarını kaldırmak ve ithalat vergilerini azaltmak amacıyla 1947 yılında meydana getirilen Genel Anlaşma Ticaret ve Tarife Antlaşması (GATT)'ın devamı niteliğindedir. Örgütün ana hedefleri; uluslararası ticaretin önündeki engelleri kaldırmak ya da azaltmak, ülkeler ve kurumlar arasındaki ticaret politikalarının koordinasyonunu sağlamak ve uluslararası ticaretin adil bir biçimde yürütülmesine katkı sunmaktır. Bu kapsamda örgüt, çeşitli ticaret anlaşmazlıkların çözümü için kurumsal ve yasal bir mekanizmaya sahip olmakla birlikte uluslararası ticaretin kural ve ilkelerinin belirlenmesi için ikili ya da çok taraflı müzakereler ve görüşmeler yürütmekte ve çeşitli antlaşmalar imzalamaktadır. 2008 Finans Krizi, Amerika'daki konut piyasasının değer kaybetmesi sonucunda finansal kurumların iflas etmesiyle dünya geneline yayılan küresel bir krizdir. Dünya genelinde ekonomik durgunluğa ve daralmaya yol açan krizle birlikte birçok ülkede işsizlik oranları artmış, birçok önemli ve büyük şirket iflas etmiş ve ülkelerin dış borçlanmaları inanılmaz boyutta artmıştır. Tüm bu sebeplerden ötürü küresel ticaretin işleyişinde aksaklıklar meydana gelmiş ve kesintiye uğramıştır. Böylelikle küresel ticarete daralma ve küresel ekonomik büyümede yavaşlamalar görülmüştür. 2008 Küresel Finans Krizine karşı DTÖ çeşitli kararlar alarak ve müzakereler yürüterek aktif bir politika takip etmiştir. Bu bağlamda DTÖ, ticaretin serbest bir biçimde sürdürülmesini sağlamak için ve ülkelerin korumacı önlemler alma eğilim ve hamlelerine karşılık çeşitli girişimlerde bulunmuştur. Örgüt, ülkeler arasındaki ticari sınır ve kısıtlamaların önüne geçmek için ticaret politikalarının koordineli bir biçimde planlamaya ve düzenlemeye gayret göstermiştir. Diğer taraftan örgüt, ülkelerin korumacı yaklaşımlarına karşı ülkeler arasındaki diyalog ve işbirliğini arttırmaya gayret göstermiştir. Ancak ülkelerin tarife

¹ Arş. Gör., Kırıkkale Üniversitesi, Maliye Bölümü, E-posta: zumreercan@kku.edu.tr ORCID: 0000-0002-3753-0449

² Arş. Gör., Kırıkkale Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü, E-posta: mustafaturk@kku.edu.tr, ORCID: 0000-0001-7238-7855

artışlarının önüne geçilememekle birlikte birçok ülke dış ticarette korumacılık uygulamalarının bir sonucu olarak anti-damping uygulamalarını arttırmışlardır. Bununla beraber, kimi ülkeler DTÖ'nün dış ticaret ilke ve kurallarına aykırı olarak tüketicilere yönelik devlet sübvansiyonlarını gerçekleştirmişlerdir. Bu sübvansiyonlarla iç talebe canlılık kazandırılarak tüketimin artması sağlanmaya çalışılmış ancak yerel ürünlere uygulandığından dolayı dış ticareti sınırlayan bir boyut kazanmıştır. Ülkeler bu süreçte hem tarife hem de tarife dışı araçlara başvurarak dünya ticaret düzeninin bozulmasına ve ticaret hacminin azalmasına sebebiyet vermişlerdir. Ne var ki, ülkelerin takınmış oldukları korumacı politikalar DTÖ'nün etkinliğini sekteye uğratmış ve örgütün küresel ticaretteki rolünü zayıflatmıştır. Diğer bir küresel kriz Covid-19, 2019 yılında Çin'in Wuhan kentinde bulaşıcı bir solunum yolu rahatsızlığı olarak ortaya çıkmış ve tüm dünya geneline yayılarak bir pandemi haline gelmiş salgındır. Ortaya çıktığı andan itibaren dünya genelinde milyonlarca insanın hayatını kaybetmesine ve ciddi sağlık sorunlarının yaşanmasına sebebiyet vermiştir. Salgınla birlikte ülkelerin uğramış olduğu ekonomik kayıplar ciddi boyutlara ulaşmıştır. Bununla beraber, birçok ülkede sağlık sistemleri zorlanmış hatta çökmüştür. Bu durumda ülkeler arasındaki ticaretin sürdürülebilmesi ve tıbbi araç ve gereçlerin ve ilaçların tedariki giderek zorlaşmış ve daha güç hale gelmiştir. Covid-19 kriziyle mücadele etmek için tıbbi malzeme ve araçlara duyulan gereksinim ve taleplerin hızlı biçimde artması küresel ticaretin arz ve talep dengesini bozmuştur. Ülkeler, kendi vatandaşlarının sağlık gereksinimlerini karşılamak için tıbbi malzeme ve ilaçların ihracatını sınırlamış ya da yasak koymuştur. Hatta kimi ülkeler tarımsal ürünlerin de ihracatını yasaklamıştır. DTÖ, salgının ilk ortaya çıktığı andan itibaren ülkeler arasındaki ticari ilişkilerin ve antlaşmaların devam etmesi yönünde çeşitli gayretler göstermiş ve girişimlerde bulunmuştur. Özellikle tıbbi malzeme ve ekipmanlar ile ilaç ve aşı tedarikinin kesintisiz olarak sağlanması için çeşitli ülkelerle görüşmeler yapılmış ve müzakereler yürütülmüştür. Ne var ki, 2008 Küresel Finans Krizinde de olduğu gibi, ülkelerin korumacı dış ticaret politikalar takip ederek ihracat kısıtlamaları ve ithalat vergilerini arttırma eğilimlerine yönelmeleri DTÖ'nün uluslararası alandaki küresel ticaret faaliyetlerini zora sokmuştur. Bu anlamda DTÖ'nün Covid-19 salgını sürecinde temel misyon ve ilkeleri gereğince uluslararası ticaretin serbest bir şekilde akışının sağlanması ve ticaretin önündeki engel ve aksaklıkların kaldırılması için çeşitli önlemler alma yönündeki girişimleri istenilen düzeyde sonuç vermemiştir. Böylelikle küresel ticaretin düzene konularak adil ve serbest biçimde yürütülmesini sağlamak DTÖ'nün en zorlayıcı görevlerinden birisini meydana getirmiştir. Bu çalışmada DTÖ'nün 21. Yüzyılda yaşanan küresel 2008 Finans Krizi ve Covid19 Pandemi Krizi sürecindeki faaliyetleri ve politikaları ele alınacaktır. Bu kapsamda DTÖ'nün küresel krizlerle mücadele kapsamında geliştirdiği stratejiler ve uygulamış olduğu politikalar değerlendirilecektir. Bu kapsamda çalışmanın yöntemi olarak DTÖ'nün yasal ve kurumsal prosedürleri çerçevesinde iki küresel kriz sürecinde almış olduğu kararlar ve politikalar incelenecek ve yorumlanacaktır. Diğer taraftan, çeşitli ülkelerin bu küresel krizler sürecindeki kararlarının ve politikalarının DTÖ'nün genel

ticaret ilke ve kurallarına uygunluğuna bakılacaktır. Bununla beraber, DTÖ'nün çeşitli ülkelerle yaptığı görüşmeler ve yürüttüğü müzakereler ele alınacaktır. Diğer bir çalışma yöntemi olarak da DTÖ'nün ve üye ülkelerin niceliksel ve istatistiki ticari bilgi ve verileri karşılaştırmalı olarak yorumlanacaktır. Böylelikle DTÖ'nün iki büyük kriz karşısındaki performansı ve yeterliliği analize tabi tutulacaktır. Çalışmada ülkelerin uluslararası işbirliğinden ziyade bireysel inisiyatif olarak ihracat kısıtlamalarına gitmeleri ve ithalat vergilerini yükselterek korumacı önlemler almalarına vurgu yapılmış ve bu bağlamda küresel ticaretin en önemli aktörlerinden biri olan DTÖ'nün iki küresel ekonomik krize karşı küresel işbirliğini öne çıkaran gayret ve girişimlerinin yetersiz kaldığına dikkat çekilmiştir.

Anahtar Kelimeler: DTÖ, Küresel, Kriz, İşbirliği

GLOBAL COOPERATION OPPORTUNITIES AGAINST GLOBAL FINANCIAL CRISIS: FROM THE 2008 FINANCIAL CRISIS TO THE COVID 19 PANDEMIC CRISIS WORLD TRADE ORGANIZATION

Abstract

The World Trade Organization (WTO) was established as a result of the Uruguay negotiations on January 1, 1995, with the aim of conducting international trade freely based on liberal market conditions. The 2008 Financial Crisis is a global crisis that spread throughout the world with the collapse of financial institutions as a result of the depreciation of the housing market in America. WTO has endeavored to plan and regulate trade policies in a coordinated manner to prevent trade borders and restrictions between countries. Another global crisis, Covid-19, is an epidemic that emerged as an infectious respiratory disease in Wuhan, China, in 2019 and spread throughout the world, becoming a pandemic. WTO has made various efforts and initiatives to continue commercial relations and agreements between countries since the first outbreak of the epidemic. In this study, WTO's activities and policies during the global 2008 Financial Crisis and Covid-19 Pandemic crisis in the 21st Century will be discussed. In this context, the strategies developed and policies implemented by the WTO within the scope of combating. Thus, the WTO's performance and adequacy in the face of two major crises will be analyzed. In the study, it was emphasized that countries took individual initiative to impose export restrictions and take protectionist measures by increasing import taxes, rather than international cooperation, and in this context, it was pointed out that the efforts and initiatives of the WTO, one of the most important actors of global trade, which emphasize global cooperation against the two global economic crises, were insufficient.

Keywords: WTO, Global, Crisis, Cooperation

